

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

24th, 12

B 2 4 9 5 5 . 1

BCU - Lausanne

1094792883

~~244~~ 244

CASSII DIONIS COCCEIANI

RERUM ROMANARUM

LIBRI OCTOGINTA.

TOMUS PRIOR.

CASSII DIONIS COCCEIANI

RERUM ROMANARUM

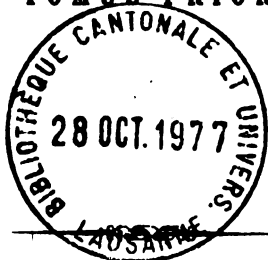
LIBRI OCTOGINTA

AB

IMMANUELE BEKKERO

RECOGNITI.

TOMUS PRIOR.

BZ 49J/1

LIPSIAE

APUD WEIDMANNOS.

A. MDCCCLIX.

7

PRAEFATIO EDITORIS.

Dionem Cassium constat nondum ita esse editum ut facile legi possit a multis illis quorum interest nosse scriptorem, si non ingenio aut arte validum, at diligentissimum investigatorem antiquitatis, at rerum Romanarum auctorem, post amissos tot alios, cum primis locupletem. hunc cum ego, si qua ratione possem, adiuvere vellem et in formam redigere communi studiosorum usui aptiorem, opes criticas, praeter eas quas aut Reimari Sturziique industria collegit aut Reiskii ingenium peperit, frustra requisivi, codicem manuscriptum nactus unum, eumque mutilum neque illibatum. Vaticanus enim 1288 ut antiquitate et elegantia ceteris praestat, ita nec plus duo libros habet, septuagesimos octavum ac nonum non integros, et iam pridem a Fulvio Ursino, postea a Nicolao Falconio versatus est, longe tamen accuratius nunc mea gratia quam olim ab utroque illorum exploratus. continetur libellus foliis 12, quibus unum addidit manus recentior suppletura, quae antiquae desunt, libri 78 capita tricesima secundum et tertium. membranae tenues et multis locis male acceptae, sive evanuit atramentum nec praeter leves calami sulcos quod agnoscas quicquam reliquit, sive peredit et perforavit pergamenam, sive, dum madet, folia conglutinavit ductusque confudit.

manus bella et firma, litterae unciales, interpunctio accentusve ab initio nulli, a correctore non multi. compendia rara, nec nisi in extremis versibus: ibi enim interdum vel N alteri litterae adiungitur vel AI uno ductu effingitur. versus autem quadragenarii bini, litteris plerumque denis septenis aut octonis. laterculi paginarum singularum terni, integri bini, qui marginem attingit, a secundo folio abscisus, reliquorum dimidiatus.

tanta igitur auxiliorum meorum fuit infirmitas. quia depresso magis quam sublevato licebat, opinor, proprias vires periclitari et coniecturae indulgere. id ubi acciderit, annotatio indicat: habet enim lectionem codicum antiquatam; quae si meo cessit commento, stellam gerit, sin alieno, nuda apponitur.

Scrib. Berolini Id. Dec. a. 1848.

ΔΙΩΝΟΣ
ΡΩΜΑΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

ΕΚ ΤΩΝ ΠΡΟ ΤΟΥ ΑΣ.

ὁ δὲ Δίων φησὶν ὅτι σπουδὴν ἔχῳ συγγράψαι πάνθ' ὅσα τοῖς 1
Ῥωμαίοις καὶ εἰρηνοῦσι καὶ πολεμοῦσιν ἀξίως μνήμης ἐπράχθη,
ὥστε μὴδὲν τῶν ἀναγκαίων μῆτε ἐκείνων τινὰ μῆτε τῶν ἄλλων πο-
θῆσαι. V (i. e. Vales. Excerpt. ex collectan. Constantini Porphyrog.)
p. 569.

... πάντα ὡς εἰπεῖν τὰ περὶ αὐτῶν τισὶ γεγραμμένα, συνέγραψα 2
δὲ οὐ πάντα ἀλλ' ὅσα ἐξέκρινα. μὴ μέντοι μὴδ' ὅτι κεκαλλιεπημέ-
νοις, ἐς ὅσον γε καὶ τὰ πράγματα ἐπέτρεψε, λόγοις κέχρημαι, ἐς
τὴν ἀλήθειαν αὐτῶν διὰ τοῦτό τις ὑποπτεύσῃ, ὅπερ ἐπ' ἄλλων τι-
νῶν συμβέβηκεν· ἐγὼ γὰρ ἀμφοτέρω, ὡς οἶόν τε ἦν, ὁμοίως ἀκρι-
βῶσαι ἐσπούδασα. ἄρξομαι δὲ ὅθεν περ τὰ σαφέστατα τῶν περὶ 3
τῆνδε τὴν γῆν, ἣν κατοικοῦμεν, συμβῆναι λεγομένων παρελάβομεν.

τὴν χώραν ταύτην, ἐν ἣ τὸ τῶν Ῥωμαίων ἄστυ πεπόλισται ...
M (i. e. Mai scriptorum veterum nov. collect. t. 2) p. 135.

Αὐσονία δὲ κυρίως, ὡς Δίων γράφει ὁ Κοκκηϊανός, ἡ τῶν 2
Αὐρουύγκων γῆ μόνῃ λέγεται, μέσον Καμπανῶν καὶ Ὑόλσκων παρὰ
Θάλασσαν κειμένη. συχνοὶ δὲ καὶ μέχρι τοῦ Λατίου Αὐσονίαν
εἶναι ἐνόμισαν, ὥστε καὶ πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν ἀπ' αὐτῆς Αὐσονίαν
κληθῆναι. Tzetz. in Lycophr. 44 et 615.

ἐνθα νῦν ἡ Χώνη ἐστὶ, χωρίον ἦν πρότερον λεγόμενον Οἰνω- 2
τρία, ὅπου ὁ Φιλοκτίτης κατέκρησε μετὰ τὴν τῆς Ἰλίου πόρθησιν,
καθὰ Διονύσιος καὶ Δίων ὁ Κοκκηϊανός καὶ πάντες οἱ τὰ Ῥωμαϊκὰ
γράφοντες ἱστοροῦσιν. idem v. 912.

1 2 1 ...] ἀνέγνω μὲν? 2 3 ἐξεπέτρεψε 2 1 1 et 2 3 κοκκηϊανός

1*

³ οἱ γὰρ Ἰάπυγες καὶ Ἀπουλοὶ περὶ τὸν Ἰόνιον κόλπον οἰκοῦσιν. Ἀπούλων δὲ ἔθνη κατὰ τὸν Δίωνα Πευκέτιοι Πεδίκουλοι καὶ Δαύριοι καὶ Τυραντίνοι καὶ Κάνναι. Διομήδους πεδίον ἔστι περὶ τὴν Ἀπουλίαν τῶν Δανύλων. ἡ δὲ Μεσσαπία καὶ Ἰαπυγία ὕστερον Σαλεντία, εἰτα Καλαβρία ἐκλήθη. ἡ δὲ Ἀργύριππα πόλις τοῦ Διομήδους μετεκλήθη Ἀπούλοις Ἀρποί. idem v. 603 et 852.

⁴ ὅτι περὶ τῶν Τυρσηνῶν φησὶν ὁ Δίων “ταῦτα γὰρ καὶ προσήκεν ἐνταῦθα τοῦ λόγου περὶ αὐτῶν γεγράφθαι, καὶ ἄλλο τι καὶ αὐθις αὖ ἕτερον, ὅτω ποτ’ ἂν ἡ διέξοδος τῆς συγγραφῆς τὸ αἰ παρὸν εὐτρεπίζουσα προστύχῃ, κατὰ καιρὸν εἰρήσεται. τὸ δ’ αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀναγκαίων ἀρκούντως ἔχοντες· τὰ μὲν γὰρ τῶν Ῥωμαίων πάντα κατὰ δύναμιν ἐπέξειμι, τῶν δὲ δὴ λοιπῶν τὰ πρόσφορα αὐτοῖς μόνον γεγράφεται.” M p. 136.

⁵ οἱ γὰρ Αἰγυες τὴν παραλίαν ἀπὸ Τυρσηνίδος μέχρι τῶν Ἀλπεων καὶ ἄχρι Γαλατῶν νέμονται, ὥς φησι Δίων. Tzetz. in Lycophr. 1312.

οἱ γὰρ
Διόν
v. 43, 2.

³ Εὐάνδρος Ἀρχὰς ἀπὸ Παλλαντίου ἐστῆλθε μετὰ Ἀρκαδῶν εἰς ἀποικίαν, καὶ παρὰ τῷ ποταμῷ τῷ Θύβρι πόλιν ὤκισε, Ῥωμαίων μέρος τῆς καθ’ ἡμᾶς πόλεως. καὶ ὄνομα ἔσχε Παλλάντιον κατὰ μνήμην τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ· χρόνῳ δὲ ὕστερον μετέπεσε τὸ ὄνομα ἐν ἀναιρέσει γραμμῶν τοῦ τε λ καὶ τοῦ ν. Mai spicileg. Rom. 5 p. 464.

⁴ Αἰνείας ἀπὸ Μακεδονίας ἦλθεν εἰς Ἰταλίαν, ἣ πρὶν Ἀργεσσα ἐκαλεῖτο, εἰτα Σατουρνία ἀπὸ τοῦ Κρόνου (Σατοῦρνος γὰρ ὁ Κρόνος παρὰ Ῥωμαίοις), εἰτα Ἀύσονία ἀπὸ τινος Αὔσονος, εἰτα Τυρρηγία.

² εἰτα ἀπὸ Ἰταλοῦ τινός, ἣ ἀφ’ ἐνὸς ταύρου τῶν Γηρυόνον ἀγομένων παρ’ Ἡρακλέους καὶ ἀποσκιρτήσαντος τῆς ἀγέλης καὶ ἀπὸ Ῥηγίου διανηξαμένου εἰς Σικελίαν, εἰς πεδίον Ἐρυκος Ἐλύμων μὲν βασιλέως νιοῦ δὲ Ποσειδῶνος, Ἰταλία ἡ χώρα ἐκλήθη· ἰταλὸν γὰρ Τυρρηγοῖ

³ τὸν ταῦρον καλοῦσιν. οὕτως οὖν Ἰταλία ἡ χώρα ἐκλήθη, ἥς πρῶτος Πίκος ἐβασίλευσεν, εἰτα υἱὸς αὐτοῦ Φαῦνος, ὅτε καὶ ὁ Ἡρακλῆς ἐκεῖσε μετὰ τῶν λοιπῶν τοῦ Γηρυόνον βοῶν παρεγένετο. καὶ γεννᾷ Λατίνον ἐκ τῆς Φαύνου γυναικός, ὃς ἐβασίλευσε τῶν ἐκεῖ, καὶ ἀπ’

⁴ αὐτοῦ Λατῖνοι πάντες ἐκλήθησαν. πεντηχοστῷ δὲ πέμπτῳ ἔτει ἀφ’ Ἡρακλέους οὗτος ὁ Αἰνείας, μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἄλωσιν, εἰς Ἰταλίαν, ὥς ἔφημεν, καὶ Λατίνους παραγίνεται. περὶ Λαύρεντον δὲ προσώκειλε τὸ καὶ Τροίαν καλούμενον, περὶ Νουμίχιον ποταμόν, ἔχων
⁵ καὶ τὸν ἐκ Κρεοῦσης υἱὸν αὐτοῦ Ἀσχάνιον ἢ Ἴλον· ὅπου φαγόντων τῶν μετ’ αὐτοῦ τὰς τραπέζας σελινίνας οὖσας, ἡ ἐκ τῶν σκληροτέ-

^{4 3} τὸ λιπαρὸν εὐτρ.³ ⁵ ἐχέτω? an ἔξει cum Thucyd. 1 22 extr.?

^{4 2 2} Δίων καὶ Διονύσιος γράφουσι τὰ τοῦ Κάκου. Tzetz. chil. 5 21.

ρων μερῶν τῶν ἄρτων (οὐ γὰρ εἶχον τραπέζας), ἔτι δὲ καὶ χοίρου λευκῆς ἀπὸ τοῦ πλοίου αὐτοῦ ἀποσκιρτησάσης ἐπὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς ὀνομασμένον Ἀλβανὸν ὄρος καὶ τριάκοντα τετοκυίας, ἥπερ ἐδήλου ὅτι τριακοστῷ ἔτει οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ γῆν καὶ κράτος ἄμεινον ἔξουσιν, ἐπαύθη τῆς ἀλητείας, ἐκ χρησιμοῦ τοῦτο προακηκούς, θύσας δὲ καὶ τὴν χοῖρον παρεσκευάζετο κτίσαι πόλιν. ὁ δὲ Λατίνος τοῦτον οὐκ εἶα· ἤττηθεις δὲ πολέμῳ δίδωσιν Αἰνεία πρὸς γάμιον Λαβινίαν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα. Αἰνείας δὲ κτίσας πόλιν Λαβίνιον ὠνόμασε. Λατίνου δὲ καὶ Τούρνου τοῦ Ρουτούλων βασιλέως πολέμῳ ὑπ' ἀλλήλων ἀποθανόντων Αἰνείας ἐβασίλευσεν. ἀνηρημένον δὲ καὶ Αἰνείου πολέμῳ ἐν Λαυρέντιῳ ὑπὰ τῶν αὐτῶν Ρουτούλων καὶ Μεξεντίου τοῦ Τυρρηγοῦ, ἐγκύνου οὔσης τῆς Αἰνείου γυναικὸς Λαβινίας τὸν Σίλβιον, Ἀσκανίος ὁ ἐκ Κρεούσης παῖς βασιλεύει, ὃς καὶ τὸν Μεξέντιον πολέμῳ συμβαλόντα νικᾷ τελέως, μὴ δεχόμενον τὰς πρεσβείας, ἀλλὰ τὰ τοῦ Λατίνου πάντα εἰς ἐτήσιον δασμὸν ζητοῦντα. αὐξηθέντες δὲ οἱ Λατῖνοι, ἐπεὶ καὶ τὸ τριακοστὸν ἔτος ἐνέστη, Λαβινίου μὲν ὑπερεφρόνησαν, Ἀλβαν δὲ Λόγγαν ἐτέραν πόλιν ἔκτισαν ἀπὸ τῆς χοίρου, τοῦτ' ἔστι λευκὴν μακράν, καὶ τὸ ἐκείσε ὄρος Ἀλβανὸν ἐκάλεσαν ὁμοίως· τὰ δὲ ἐκ Τροίας ἀγάλματα μόνα πρὸς τὸ Λαβίνιον δεύτερον ὑπεστράφησαν. μετὰ δὲ τὴν Ἀσκανίου τελευτὴν οὐχ ὁ Ἀσκανίου παῖς Ἰοῦλος ἐβασίλευσεν, ἀλλ' ὁ ἐκ Λαβινίας Αἰνείου υἱὸς Σίλβιος, ἣ κατὰ τινας Ἀσκανίου υἱὸς Σίλβιος. Σίλβιον πάλιν ἄλλος Αἰνείας, οὗ Λατίνος, οὗ Κάπυς. Κάπυος δὲ παῖς Τιβερίος, οὗ Ἀμούλιος, οὗ Ἀθεντίνος.

μέχρι τούτου τὰ περὶ Ἀλβης καὶ Ἀλβανῶν. τὰ δὲ περὶ Ρώμης ἐντεῦθεν. Ἀθεντίνος γεννᾷ Νομήτορα καὶ Ἀμούλιον. βασιλεύοντα δὲ τὸν Νομήτορα ὁ Ἀμούλιος ἐξήλασε, καὶ Αἰγέστην τὸν Νομήτορος υἱὸν ἐν κυνηγεσίῳ ἀναιρεῖ, τὴν δὲ ἀδελφὴν Αἰγέστον, θυγατέρα δὲ τοῦ προρρηθέντος Νομήτορος, Σιλιαν ἢ Πέαν Ἰλίαν ἱέρειαν τῆς Ἑστίας ποιεῖ, ὥς ἂν παρθένος διαμείνῃ· ἐδεδίει γάρ τινα χρησμὸν λέγοντα ὑπὸ τῶν Νομήτορος παίδων αὐτὸν ἀναιρεθήσεσθαι. διὰ τοῦτο τὸν μὲν Αἰγέστην ἀνείλε, τὴν δὲ ἱέρειαν τῆς Ἑστίας ἐποίησεν, ὅπως παρθένος καὶ ἄπαις διαμείνῃ. ἣ δὲ ἐν Ἀρεὸς ἄλσει ὑδρευομένη ἔγκυος γίνεται, καὶ γεννᾷ Ρωμύλον καὶ Ρῶμιον. καὶ τήνδε μὲν ἔξαιτέϊται μὴ ἀποθανεῖν ἢ τοῦ Ἀμουλίου θυγάτηρ, τὰ δὲ βρέφη Φανστούλῳ ποιμένι, Λαυρεντίας ἀνδρὶ, ἔδωκε ῥῆσαι πρὸς τὸν Τίβεριν ποταμόν. ἃ ἡ τούτου γυνὴ λαβοῦσα ἀνέτρεφεν· ἔτυχε γὰρ αὐτὴν τότε νεκρὸν βρέφος τεκεῖν. αὐξηθέντες δὲ ὁ Ρωμύλος καὶ ὁ Ρῶμιος ἐποίμαινον κατὰ τοὺς τοῦ Ἀμουλίου ἀγρούς, ἀνελόντες δὲ τινας τῶν τοῦ πάππου Νομήτορος ποιμένων ἐπετιροῦντο. κατασχεθέντος δὲ τοῦ Ρώμου

δραμῶν ὁ Ῥωμύλος τῷ Φουστύλῳ λέγει, καὶ ὃς δραμῶν τῷ Νομήτορι πάντα διηγεῖται. τέλος ἔγνω Νομήτωρ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τοῦ παῖδος ὄντας αὐτούς. οἱ δὲ συναραμμένων πολλῶν ἀναιροῦσι τὸν Ἀμιούλιον, τῷ δὲ Νομήτορι πάμπῃ αὐτῶν τὴν βασιλείαν τῆς Ἀλβης παρασχόντες αὐτοὶ τὴν Ῥώμην κτίζειν ἀπήρξαντο, ὁκτωκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Ῥωμύλου ἡλικίας. πρὸ δὲ τῆς μεγάλης ταύτης Ῥώμης, ἣν ἔκτισε Ῥωμύλος περὶ τὴν Φουστύλου οἰκίαν ἐν ὄρει Παλατίῳ, ἑτέρα τετράγωνος ἐκτίσθη Ῥώμη παρὰ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου παλαιοτέρων τούτων. Tzetz. in Lycophr. 1232.

5 (οὐ γὰρ ἔστιν οὔτε προῖδέσθαι πάντα ἀνθρώπων ὄντι οὔτε ἀποτροπὴν τῶν ἀναγκαιῶς ἔσομένων εὐρεῖν) τιμωροὺς τινεas τῆς ἀδικίας αὐτοῦ ἐκ τῆς κόρης ἐκείνης γεννηθῆναι. M p. 136.

2 ὅτι Ῥωμύλος ἐπὶ τοῦ Παλλαντίου τὸ τῆς μελλούσης ἔσεσθαι Ῥώμης σχῆμα διαγράφων ταῦρον διαμέλει συνέξευξε, τὸν μὲν ταῦρον ἔξω πρὸς τὸ πεδίον νέοντα τὴν δὲ δάμαλιν πρὸς τὴν πόλιν, συμβολικῶς διὰ τούτων εὐχόμενος τοὺς μὲν ἄνδρας φοβεροὺς εἶναι τοῖς ἔξω, τὰς δὲ γυναῖκας γονίμους καὶ πιστὰς οἰκονομοὺς. εἰτα βῶλον λαβὼν ἔξιωθεν ἔσω ῥίπτει τῆς πόλεως, εὐχόμενος ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων τὰ ταύτης αὔξειν. M p. 527.

3 ὅτι στασιάζουσιν πρὸς ἀλλήλους Ῥέμος καὶ Ῥωμύλος ἐκδηλον ἐποίησαν ὅτι τινὲς καὶ πάνν ἀσφαλέστερον τοὺς κινδύνους τῶν εὐτυχῶν συνδιαφέρουσιν. M p. 136.

4 καὶ αὐτοὶ τε ἐξέμαθον καὶ τοὺς ἄλλους ἐξεδίδαξαν ὅτι οὐθ' οἱ τιμωρούμενοί τινεas κατορθοῦσι πάντως, ὅτι προηδίκηνται, οὐθ' οἱ παρὰ τῶν κρείττωνων ἀπαιτοῦντές τινα ἀπολαμβάνουσιν αὐτά, ἀλλὰ πολλάκις καὶ τὰ λοιπὰ προσαπολλύνουσιν. M ib.

5 ὅτι ἡ Ἑρσιλία καὶ αἱ ἄλλαι ὁμόφυλοι γυναῖκες τηρήσασαί ποτε ἀντιπαρεταγαμένους σφῶς κατέδραμιον ἀπὸ τοῦ Παλατίου μετὰ τῶν παιδίων (ἥδη γὰρ τινα ἐγεγένητο) καὶ ἐς τὸ μεσαλχιμον ἔξαπίνης ἐσπεσοῦσαι πολλὰ καὶ οἰκτρὰ καὶ εἰπαν καὶ ἐποίησαν· ποτὲ μὲν γὰρ πρὸς τούτους ποτὲ δὲ πρὸς ἐκείνους βλέπουσαι “τί ταῦτα” ἔφασαν “ποιεῖτε, πατέρες; τί ταῦτα, ἄνδρες; μέχρι ποῦ μαχεῖσθε;

6 μέχρι ποῦ μισήσετε ἀλλήλους; καταλλάγητε τοῖς γαμβροῖς, καταλλάγητε τοῖς πενθεροῖς. φείσασθε πρὸς τοῦ Πανὸς τῶν τέκνων, φείσασθε πρὸς τοῦ Κυρίνου τῶν ἐγγόνων. ἐλεήσατε τὰς θυγατέρας, ἐλεήσατε τὰς γυναῖκας· ὥς εἶγε ἀκαταλλάκτως ἔχετε καὶ τις ὑμῶς σκηπτὸς μανίας ἐσπεσιὼν οἰστρεῖ, ἡμᾶς τε, δι' ἃς μάχεσθε, προουποκτείνετε, καὶ τὰ παιδία ταῦτα τὰ νήπια προαποσφάζετε, ἵνα

5 11 ἔδει δὲ (οὐ? * 31 ἐκδημον* 41 αὐτοί] Caeninensesne Crustumini-
que et Antemnales? * 63 et 71 ἐγγόνων* 65 βασιλῆος * προ-
αποκτείνετε* ταῦτα τέμνετε πρ.

μηδὲν ἔτι μήτε ὄνομα μήτε σύνδεσμον συγγενείας πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες κερδάνητε τὸ μέγιστον τῶν κακῶν, τὸ τοὺς τε πᾶππους τῶν παιδῶν καὶ τοὺς πατέρας τῶν ἐγγόνων φρονεῖν.” ταυτὰ τε 7 ἔλεγον καὶ τὰ ἱμάτια καταρρηξάμενοι, τοὺς τε μιστοὺς καὶ τὰς γαστέρας γυμνώσασαι, αἱ μὲν αὐταὶ τοῖς ξίφεσί σφων ἐνέχρημπον, αἱ δὲ καὶ τὰ παιδία αὐτοῖς προσεργίπτον, ὥστε ἐκείνους καὶ ἐξ ὧν ἰώρων κλαῦσαι καὶ τῆς μάχης ἐπισχεῖν καὶ ἐς λόγους αὐτοῦ, ὥσπερ εἶχον, ἐν τῇ κοιμίῳ δι’ αὐτὸ τοῦτο κληθέντι συνελθεῖν. M p. 137.

τρίβους τριττὺς ἢ τρίτον μέρος. τρισχίλιοι γὰρ ὄντες ὀπλῖται 8 Ῥωμύλου, ὡς γησι Δίων ἐν πρώτῳ λόγῳ τῆς ἱστορίας, εἰς τρεῖς ἐνemiήθησαν μοίρας κληθείσας τρίβους, τοῦτ’ ἔστι τριττύας, ἃς καὶ φυλὰς ὠνόμασαν Ἕλληνες. ἐκάστη δὲ τριττὺς εἰς δέκα διηρέθη κουρίας ἤτοι φροντιστήρια· κοῦρα μὲν γὰρ ἡ φροντίς λέγεται, καθ’ ἐκάστην δὲ κουρίαν συνιόντες οἱ εἰς αὐτὴν τεταγμένοι τινὰ τῶν καθηκόντων ἐξεφρόντιζον. λέγονται δὲ καθ’ Ἕλληνας αἱ κουρίαι 9 φρατρίαι καὶ πατρίαι, οἷονεὶ ἐταιρεῖται ἀδελφότητες συναλλάγματι συστήματα, παρὰ τὸ τοὺς φρατριάζοντας φράζειν ἢ φαίνειν ἀτρέστως καὶ ἀφόβως ἀλλήλοις τὰ ἴδια βουλήματα· ὁθεν καὶ φράτορες οἱ πατέρες ἢ συγγενεῖς ἢ διδάσκαλοι, οἱ τῆς αὐτῆς φρατρίας μετέχοντες. τάχα δὲ καὶ ἀπὸ τῆς Ῥωμαϊκῆς μετηνέχθη λέξεως τοῦ φράτερ, ὃ δηλοῖ τὸν ἀδελφόν. Glossar. Nom. Labbaei.

πολὺ γὰρ διαφέρει ἐκ καινῆς τινὰς κατωσταθῆναι ἢ καὶ πρό- 10 τερον οὖσας ἐπικληθῆναι. M p. 137.

ὅτι ὁ Ῥωμύλος πρὸς τὴν γερουσίαν τραχύτερον διέκειτο καὶ 11 τυραννικώτερον αὐτῇ προσεφέρετο, καὶ τοὺς ὁμήρους τοῖς Ὑγίοις ἀπέδωκε καθ’ αὐτὸν καὶ οὐκ ἀπὸ κοινῆς γνώμης, ὥσπερ τὰ πολλὰ ἐγίνετο, ἀγανακτούντων τε ἐπὶ τούτῳ ἀχθόμενος ἄλλα τε ἐπαχθῇ καὶ τέλος εἶπεν ὅτι ἐγὼ ὑμῶς, ὦ πατέρες, ἐξελεξάμην οὐχ ἵνα ὑμεῖς ἔμοι ἄρχητε, ἀλλ’ ἵνα ἐγὼ ὑμῖν ἐπιτάττοιμι. M p. 138.

Δίων α’ “οὕτω που φύσει πᾶν τὸ ἀνθρώπινον οὐ φέρεται πρὸς τε 12 τοῦ ὁμοίου καὶ τοῦ συνήθους, τὰ μὲν φθόνῳ τὰ δὲ καταφρονήσει αὐτοῦ, ἀρχόμενον.” Bekkeri Anecd. p. 164 15.

Δίων ἐν α’ “ἐν ᾧ καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν παραβαλλόμενος 13 ὑπὲρ ὑμῶν ἐκινδύνευσεν.” ib. p. 165 27.

τὴν μωτικὴν ῥάβδον φησίν, ἣν — ὁ Κοκκηγιανὸς Κάσσιος Δίων 6 καλεῖ λίτονους. Io. Tzetz. Exeg. in Hom. Il. p. 76. 40

ὅτι ὁ Νουμῆς ἦκε ἐν κολωνῷ τῷ Κυρινάλει ὠνομασμένῳ ἄτε 2

6 8 γε* 7 3 μὲν αὐτοῖς ξ.* ὑφ’ ὧν ἐνέχρ. αὐτὰς τε καὶ 8 καὶ ἔλεγον αὐτοῦ 11 3 ἀπέδωκε om 4 ἄλλα τε ἐξήχθη? 12 2 idem grammaticus tres affert incertae sedis locos: p. 160 15 Δίων “ἐν ἐργασίῳ ὑμῖν ὀφειλῆσαι”, p. 164 10 παρὰ Δίων “οὐκ οὐκ οὐδ’ ἀρχοντες πρὶν διανομοθετηθῆναι αὐτῶν ὠνομαζόντο”, p. 164 23 Δίων “οὐχ ὅπως ἐπέισθησαν αὐτοῦ”.

καὶ Σαβίτιος ὢν, τὰ δὲ δὴ ἀρχεῖα ἐν τῇ ἱερᾷ ὁδῷ εἶχε, καὶ τὰς τε διατριβὰς πλησίον τοῦ ἐστιαίου ἐποιεῖτο καὶ ἔστιν ὅτε καὶ κατὰ χώραν ἔμενεν. V p. 569.

3 ἔπειθ' ἡ γὰρ εὐ ἡπίστατο τοὺς γε πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων τὸ μὲν ὁμοφρὲς σφισι καὶ σύννομον ἐν ὀλιγορῆα ὥς μηδὲν βέλτιον ἑαυτῶν ὃν ποιουμένους, τὸ δὲ ἀφανὲς καὶ ἄλλοιόν ὥς καὶ κρεῖσσον πίστει τοῦ θεοῦ θεραπεύοντας, χωρίον τέ τι ταῖς μουσαῖς ἱερῶσεν ... M p. 138.

4 Δίων α' βιβλίῳ "ταῦτά τε οὖν ὁ Νουμᾶς ἐνόμισεν." Bekk. Anecd. p. 158 23.

5 ἔπειτα καὶ ὅτι δι' ἑαυτῶν τότε κατέστησαν, πίστιν τοῦ θεοῦ λαβόντες, καὶ τούτου αὐτοὶ τε ἐν εἰρήνῃ καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τοὺς ἄλλοφύλους παρὰ πᾶσαν τὴν τοῦ Νουμᾶ ἀρχὴν διεγένοντο, καὶ ἐκείνος οὐκ ἀθείει σφισιν ἐξ ἴσου τῷ Ῥωμύλῳ ὑπάρξαι ἔδοξεν. φασὶ δὲ αὐτὸν οἱ τὰ σαφέστατα Σαβίτιων εἰδότες ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἡ Ῥώμη ἐκτίσθη γεγεννησθαι. 6 οὕτω μὲν δὴ δι' ἀμφοτέρους αὐτοὺς καὶ ἰσχυρὰ ταχὺ καὶ εὐκοσμος ἡ πόλις ἐγένετο, τοῦ μὲν τὰ πολεμικὰ αὐτὴν ἀναγκαιῶς ἕτε καὶ νεώκτιστον οὖσαν ἀσκήσαντος, τοῦ δὲ τὰ εἰρηνικὰ προσεκδιδύξαντος, ὥστ' αὐτὴν ἐν ἑκατέρῳ ὁμοίως διαπρέψαι. V p. 569.

7 Δίων ὁ Ῥωμαιοὺς ἀρχαῖον τινα ἥρωα Ἰανὸν λέγει διὰ τὴν τοῦ Κρόνου ξένισιν λαβόντα τὴν γυνῶσιν τῶν μελλόντων καὶ τῶν προὑπαρχόντων, καὶ διὰ τοῦτο διπρόσωπον ὑπὸ Ῥωμαίων πλάττεσθαι· ἐξ οὗ τὸν τε μῆνα κληθῆναι Ἰανουάριον, καὶ τὴν τοῦ ἔτους ἀρχὴν ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς γίνεσθαι. Cedren. 1 p. 295 10 Bekk.

7 Δίωνος β' βιβλίῳ "δόξαν τὴν ἐκείνων ἐπιπροσθέν σφισι τῆς αὐξήσεως ἔσεσθαι." Bekk. Anecd. p. 139 12.

2 ὅτι ὁ Τοῦλλος καὶ ὁ Μέττιος οὐδέτεροι συνεχώρουν τὴν μεταστάσιν, ἀμφοτέροι δὲ τὰ σφέτερα περιέστελλον· ὁ τε γὰρ Τοῦλλος πρὸς τε τὴν φήμην τὴν περὶ Ῥωμύλου καὶ πρὸς τὴν δύναμιν τὴν παροῦσαν καὶ ὁ Φουφῆτιος πρὸς τε τὴν ἀρχαιότητα τῆς Ἀλβης καὶ ὅτι καὶ μητροπόλις ἄλλων τε πολλῶν καὶ αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἦν, ἐπαιρούμενοι μικρὸν οὐδὲν ἐφρόνου. δι' οὖν ταῦτα τῆς ἀμφισβητήσεως ἐκείνης ἀπέστησαν, περὶ δὲ τῆς ἡγεμονίας διηγήθησαν· ἀστασίωσται γὰρ ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἀσφαλῶς συμβιοῦν οὐδ' ἐπειριῶντο ἐκ τῆς ἐμφύτου τοῖς ἀνθρώποις πρὸς τε τὸ ὅμοιον

3 1 γὰρ ἐνὶ ἡπίστατο τοῖς τε π.* 3 χρ. ἐξ ἴσου τῷ θεῷ? 4 2 ibidem p. 161 3: α' βιβλίῳ Δίων "καὶ γὰρ ἐν ἀρχαῖς τισὶ τελευταίων ὀριγινώμενοι καὶ τὰς διατάξεις οὐκ ἀκονίσοντες ἐπομένομεν." 7 2 8 συμβιοῦν σιγῇς ἑσῶν. τὸν ἐκ*

φιλονεικίας καὶ πρὸς τὸ ἄρχειν ἐτέρων ἐπιθυμίας. πολλὰς δὲ καὶ περὶ τούτου δικαιώσεις ἀλλήλοις προσήνεγκον, εἴ πως ἐκείνης γε οἱ ἔτεροι ὁποτεροιοῦν ἐθελούσιοι τοῖς ἐτέροις παραχωρήσειαν. οὐδὲν δ' ἐπέραναν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσασθαι συνέθεντο. M p. 139.

Λίωνος βιβλίον β' "καὶ μηδὲν ἕτερον δεινὸν προσδεχομένοις 4 ἐπιθέμενος." Bekk. Anecd. p. 139 15.

ὅτι ὁ Τοῦλλος πρὸς τοὺς πολεμίους κράτιστος ἐνομίζετο, τοῦ 5 δὲ δὴ Θείου πᾶν καταφρονήσας παρημέλει, μέχρις οὗ νόσου λοιμώδους γενομένης καὶ αὐτὸς ἠρρώσθησε· τότε γὰρ τῶν τε ἄλλων Θεῶν δι' ἀκριβείας ἐπεμελήθη, καὶ τοὺς σαύλους τοὺς Κολλίνους προσκατέστησε. V p. 569.

ὅτι συνείς ὁ Μάρκιος ὡς τοῖς βουλομένοις εἰρηνεῖν οὐκ ἔφαρ- 8 καὶ τὸ μηδὲν ἀδικεῖν, οὐδὲ ἔστι τὸ ἄπραγμον ἄνευ τοῦ δραστηρίου ^{π. u.} 114 σωτήριον, ἀλλ' ὅσω τις αὐτοῦ ὀριγνᾷται, εὐεπιθετώτερος τοῖς πολλοῖς γίγνεται, μετεβύλετο· οὐ γὰρ τὸ ἐπιθυμοῦν ἡσυχίας ἰσχυρὸν πρὸς φυλακὴν ἄνευ τῶν πρὸς τὸν πόλεμον παρασκευῶν ἰώρα ὄν, καὶ τὸ τερπνὸν τῆς ἀπραγμοσύνης τάχιστα καὶ ῥᾶστα τοῖς πέρα τοῦ καιροῦ σπουδάζουσιν αὐτὴν ἀπολλύμενον ἡσθάνετο. διὰ ταῦτα 2 καὶ καλλῶ καὶ ἀσφαλεστέραν καὶ παρασκευὴν καὶ φροντίδα τῆς εἰρήνης τὸν πόλεμον νομίσας εἶναι, πᾶνθ' ὅσα παρ' ἐκόντων τῶν Λατίνων μηδὲν σφας ἀδικῶν οὐκ ἡδυνήθη κομίσασθαι, παρ' ἀκόντων στρατεύσας ἀπέλαβεν. M p. 139.

ὅτι Ταρκύνιος πλούτῳ καὶ συνέσει καὶ εὐτραπελίᾳ πολλῇ παν- 9 ταχοῦ κατὰ καιρὸν χρώμενος οὕτω τὸν Μάρκιον διέθηκεν ὥστε καὶ ^{π. u.} 138 ἔς τοὺς εὐπατρίδας καὶ ἔς τὴν βουλὴν ὑπ' αὐτοῦ καταλεχθῆναι, στρατηγός τε πολλάκις ἀποδειχθῆναι, καὶ τὴν ἐπιτροπείαν τῶν παίδων αὐτοῦ καὶ τῆς βασιλείας πιστευθῆναι· καὶ γὰρ τοῖς ἄλλοις προσφιλὴς οὐδὲν ἤττον ἦν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἐκόντων αὐτῶν ἐπρώτευσεν. αἴτιον δὲ ὅτι πάντα ἀφ' ὧν ἰσχύειν ἔμελλε πράττων οὐκ 2 ἔξεφρόνει, ἀλλ' ἐν τοῖς πρώτοις ὧν συνεστέλλετο, καὶ τὰ μὲν ἐπιπονα καὶ ἀνθ' ἐτέρων καὶ ἐν τῷ φανερίῳ ὑπέμενε, τῶν δὲ δὴ ἡδέων τοῖς τε ἄλλοις ἐθελοντῆς παρεχώρει καὶ αὐτὸς ἢ οὐδὲν ἢ ὀλίγα, καὶ ταῦτα λανθάνων, ἔκαρποῦτο. καὶ τῶν μὲν ἀμεινόνων τὴν τε αἰτίαν ἔς πάντας μᾶλλον ἢ ἔς αὐτὸν ἀνήγε καὶ τὴν ἀπόλαυσιν ἔς τὸ μέσον τῷ δεομένῳ κατετίθει, τὰ δὲ ἀτοπώτερα οὐτ' ἀνέφερεν ἔς τινα οὔτε ἐκοινοῦτό τι. πρὸς δὲ τούτοις ἐχαρσζετο μὲν πᾶσι τοῖς 3 ἀμφὶ τὸν Μάρκιον ὡς ἐκάστοις καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τοῖς λόγοις· τῶν

3 3 φιλονεικίας*   πολλὰς τε καὶ*   4 οὐδὲν ἐπέρανον*   8 1 2 σω-
τηρίου δραστηρίου   5 προφυλακῆς*   6 ῥᾶστον*   9 2 2 πρώτοις*   4 καὶ
γὰρ αὐτὸς*

τε γὰρ χρημάτων ἀφειδῶς ἀνήλπισκε, καὶ ταῖς σπουδαῖς, εἴ τις τι αὐτοῦ δεηθείη, ἐτοίμως ἐχρῆτο· φανῶλον δέ τι ἐς οὐδένα οὔτε ἐλεγεν οὔτε ἐπραττεν, οὐδὲ ἐς ἀπέχθειαν ἐκὼν οὐδενὶ καθίστατο. καὶ προσέτι, ἃ μὲν εὐ ὑπὸ τινων ἐπασχεν, ἐπὶ τὸ μεῖζον αἰεὶ ἐλάμβανε, τὰ δὲ δυσχερέστερα ἦτοι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ προσεποιεῖτο ἢ καὶ φανλίσας παρ' ἐλάχιστον ἦγε, καὶ οὐχ ὅσον οὐκ ἡμύνάτο τινα ἐπ' αὐ-
 4 τοῖς, ἀλλὰ καὶ εὐηργέτει, μέχρι περ καὶ ἐκεῖνον ἐξενίκησεν. ἐκ μὲν οὖν τούτων σοφίας τινὰ δόξαν, ἅτε καὶ τὸν Μάρκιον καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν πάντας χειρωσόμενος, ἐκτήσατο, ἐκ δὲ δὴ τῶν ἔπειτα ἀπιστεῖσθαι τοὺς πολλοὺς τῶν ἀνθρώπων ἐποίησεν ὥς ἦτοι δολε-
 ροὺς φύσει ὄντας ἢ καὶ πρὸς τὰς δυνάμεις τὰς τε τύχας καὶ τὴν γνώμην ἀλλοιοιμένους. V p. 570.

10 β' βιβλίῳ Δίων "ὥς δὲ οὐδὲν ὃ τι οὐκ ἐπιθάρχουν αὐτῷ."
 n. u.
 176 Bekk. Anecd. p. 164 19.

11 Δίωνος βιβλίον β' "καὶ τὸν ἀδελφόν, ὅτι μὴ συνήρετο, λάθρα
 n. u.
 220 διὰ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ φαρμάκοις ἐξεργάσατο." ib. p. 139 17.

2 ὅτι ὁ Ταρκύνιος ἐπεὶ ἱκανῶς ὥς καὶ ἀκόντων τυραννήσων παρε-
 σκευάσατο, τοὺς δυνατωτάτους πρῶτον μὲν τῶν βουλευτῶν ἔπειτα καὶ
 τῶν ἄλλων συλλαμβάνων, πολλοὺς μὲν φανερώς, οἷς γε αἰτίαν τινὰ
 εὐπρεπῆ ἐπενεγκεῖν ἐδύνατο, πολλοὺς δὲ καὶ λάθρα ἀπεκτίνυνε καὶ τι-
 3 νας ὑπερώριζεν. οὐ γὰρ ὅτι τὸν Τούλλιον τινες αὐτῶν μᾶλλον ἢ ἐκεῖνον ἠγάπησαν, οὐδ' ὅτι γένη καὶ πλούτους καὶ φρόνημα εἶχον, ἀνδρεία τε
 ἐπιφανεῖ ἢ καὶ σοφία διαπρεπεῖ ἐχρῶντο, τοὺς μὲν ἀμυνόμενος τοὺς
 δὲ προκαταλαμβάνων, φθόνῳ τε καὶ ὑποψίᾳ ἕμια μίσους ἐκ τοῦ μὴ
 ὁμοίηθους ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πᾶν φίλους τοὺς πρὸς τὴν μοναρ-
 χίαν οἱ σπουδύσαντας οὐδὲν ἤττον τῶν ἐτέρων ἀπώλλυνε, νομίζων
 σφῶς ὑπὸ τε τῆς θρασύτητος καὶ ὑπὸ τῆς νεωτεροποιίας, ὅψ' ἦς
 ἐαυτῷ τὴν ἀρχὴν συγκατέπραξαν, κἂν ἄλλῳ τινὶ αὐτὴν δοῦναι.
 4 καὶ τούτου τὸ κράτιστον τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἱππάδος ἀπανάλωσεν,
 οὐδ' ἀντικαθίστη τὸ παράπαν ἐς αὐτοὺς ἀντὶ τῶν ἀπολλυμένων
 οὐδένα· μισεῖσθαι τε γὰρ ὑπὸ παντὸς τοῦ δήμου ἐπίστενε, καὶ τὰ
 τέλη ἐκεῖνα ἀσθενέστατα ἐκ τῆς ὀλιγανθρωπίας ποιῆσαι ἐπεθύμει.
 καὶ τὴν γε γερουσίαν καὶ καταλῦσαι παντελῶς ἐπεχείρησεν, πᾶν
 ἄθροισμα ἀνθρώπων, ἄλλως τε καὶ ἐπιλέκτων καὶ πρόσχημα προ-
 στατείας τινὸς ὑπὸ παλαιοῦ ἐχόντων, πολεμιωτάτον τυράννῳ νομί-
 5 ζων εἶναι. δείσας δὲ μὴ πῶς οἱ τὸ πλῆθος ἢ καὶ αὐτοὶ οἱ δορυ-
 φόροι, οἷά που πολῖται ὄντες, ἀγανακτήσει τοῦ τὴν πολιτείαν σφῶν

3 6 μεῖζον διελάμβανε* 4 2 τινὸς* 10 1 cf. Zonar. 2 p. 31 8 Pind.
 11 3 1 γὰρ μόνον ὅτι;* 5 4 φίλους πρὸς*

μεθίστασθαι ἐπαναστιῶσιν, ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐποίησε τοῦτο, ἐν τρόπῳ δὲ τινι ἐπιτηδεῖν καὶ πάννυ αὐτὸ κατέπραξεν. οὔτε γὰρ ἀντεσῆγεν ἐς αὐτὴν οὐδένα, οὔτε τοῖς καταλοίοις λόγον τι ἄξιον ἐπεκοίνου. συνεκάλει μὲν γὰρ αὐτούς, οὐ μὴν ὥστε καὶ συνδιοικεῖν τι τῶν ἀναγκαίων, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ τοῦτο πρὸς τε τὸν ἔλεγχον τῆς ὀλιγότητός σφω καὶ διὰ τοῦτο καὶ ταπεινότητα καὶ καταφρόνησιν ἐξεπίτηδες ἐποίει. τὰ δὲ δὴ πλεῖστα καθ' ἑαυτὸν ἢ καὶ μετὰ ⁶ τῶν υἱέων, τοῦτο μὲν ὅπως μηδεὶς τῶν ἄλλων μηδὲν δύναιτο, τοῦτο δὲ καὶ κατοκνῶν δημοσιεύειν ἐν οἷς ἐκακούργει, ἐπραττεν. δυσπρόσοδός τε καὶ δυσπροσήγορος ἦν, καὶ τῇ ὑπεροψίᾳ τῇ τε ὠμότητι τοσαύτῃ πρὸς πάντας ὁμοίως ἐχρῆτο ὥστε καὶ ὑπερήφανος ἀπ' αὐτῶν ἐπικληθῆναι. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ αὐτὸς καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ τυραννικώτερον ἐπραττον, καὶ ποτε πολιτῶν τινὰς ἐν τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τοῖς τοῦ δήμου ὄμμασι σταυροῖς τε γυμνοὺς προσέδησεν καὶ ῥάβδοις αἰχισιάμενος ἀπέκτεινεν. καὶ τοῦθ' ὑπ' ἐκείνου τότε ἐξευρεθὲν καὶ πολλάκις ἐγένετο. V p. 573.

Αἰὼν ἐν β' βιβλίῳ "τὸν γὰρ πατέρα πολλὰ καὶ ἄτοπα ὥς καὶ ⁷ τυραννοῦντα καὶ παρασπονδοῦντα φανερώς ἐκ συνθήκης λοιδορήσας." Bekk. Anecd. p. 155 2.

ὅτι ἐν Ῥώμῃ θεμελίῳν ὀρυσσομένων ναοῦ κεφαλὴ νεοσφαγούς ⁸ ἀνθρώπου εὐρέθη λευθρωμένη· πρὸς ὅπερ Τυρρηνὸς μάντις ἔφη τὴν πόλιν κεφαλὴν πολλῶν ἐθνῶν ἔσεσθαι, πλὴν δι' αἵματος καὶ σφαγῶν. κἀντεῦθεν ὁ Ταρπίος λόφος μετωνομάσθη Κυπιτωλῖνος. M p. 528.

ὅτι σημεῖον τὸ μίλιον λέγεται χιλίοις βήμιασι μετρούμενον· μί- ⁹λια γὰρ τὰ χίλια. M p. 529.

ὅτι Λεύκιος Ἰούνης, ἀδελφῆς Ταρκυνίου παῖς, φοβηθεὶς ἐπει- ¹⁰δὴ τὸν τε πατέρα ἀπεκτόνει καὶ προσέτι καὶ τῆς οὐσίας αὐτὸν ἀφῆρητο, μωρίαν προσεποιήσατο, εἴ πως αὐτός γε περιγένοιτο· καὶ γὰρ εὖ ἠπίστατο ὅτι πᾶν τὸ ἔμφρον, ἄλλως τε καὶ ὅταν ἐν λαμπρότητι γένους ἦ, δι' ὑποψίας τοῖς τυραννοῦσι γίγνεται. καὶ ἐπειδὴ γε ἅπαξ ἐπὶ τοῦτο ὥρμησεν, ἀκριβέστατα αὐτὴν ὑπεκρίνετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ Βροῦτος ἐκλήθη· τοὺς γὰρ εὐθήεις οὕτω πως οἱ Λατῖνοι προσηγόρευον. τῷ τε Τίτῳ καὶ Ἀρροῦντι ὥς τι ἄθυρμα συμπεμφθεὶς βακτηρίαν τινὰ ἀνάθημα τῷ Θεῷ φέρειν ἔλεγεν, μηδὲν μέγα ὥς γε ἰδεῖν ἔχουσιν. M p. 139.

ἐν β' βιβλίῳ Αἰὼν "ἐπειτα ἐν τοῦ Πυθίου εὐρέθη". Bekk. ¹¹ Anecd. p. 139 20.

⁶ 7 πολιτίας? ἀν τῶν πολιτῶν? * ⁹ 1 τι? * ¹⁰ 2 τίς οὐσίας αὐτῷ? ¹¹ 2 ibidem p. 178 20: Αἰὼν β' βιβλίῳ "μαθὼν οὖν τοῦτο ἐκείνος ἠλάττε τε τῆς ὑπερηφάνειας πρὸς αὐτούς." sed p. 174 1 pro δευτέρῳ pone ἰβ' (52 27 5).

- 12 ὅτι τοῦ Βρούτου τό τε δῶρον, τοῦτ' ἔστι τὴν βακτηρίαν, ἔσκω-
πτον, καὶ ὅτι τοῦ θεοῦ τοῖς θεωροῖς περὶ τῆς τοῦ πατρὸς βασι-
λείας, ὅστις αὐτὴν διαδέξεται ἐπερωτήσας, θεσπίσαντος τὸν πρῶ-
τον τὴν μητέρα φιλήσαντα τὸ κράτος τὸ τῶν Ῥωμαίων ἔξιν, τὴν
γῆν ὡς καὶ καταπεσὼν ἄλλως κατεφίλησε, νομίσας αὐτὴν μητέρα
ἀπάντων τῶν ἀνθρώπων εἶναι. M p. 140.
- 13 ὅτι ὁ Βρούτος τοὺς Ταρκύνιους ἐκ τοιαύσδε αἰτίας κατέλυσε.
συνδειπνοῦντές ποτε ἐν τῇ τῶν Ἀρδεατῶν πολιορκίᾳ οἱ τε τοῦ Ταρ-
κύνου παῖδες καὶ Κολλατίνος καὶ Βρούτος, ἅτε καὶ ἡλικιωταὶ καὶ
συγγενεῖς αὐτῶν ὄντες, ἐς λόγον τινὰ περὶ τῆς σωφροσύνης τῶν
γυναικῶν σφῶν, καὶ τούτου καὶ ἐς ἔριν, τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν ἐκά-
14 στου προκρίνοντος, ἦλθον. καὶ (ἐτύχχανον γὰρ πᾶσαι ἀπὸ τοῦ
στρατοπέδου ἀποῦσαι) ἔδοξεν αὐτοῖς αὐτίκα τῆς νυκτός, πρὶν κα-
ταγγέλτους σφᾶς γενέσθαι, πρὸς πάσας ἅμα αὐτάς ἀφιππεύσαι.
ποιήσαντες δὲ τοῦτο τὰς μὲν ἄλλας ἐν λόγῳ τινὶ εὖρον, Λουκρη-
τίαν δὲ τὴν τοῦ Κολλατίνου γυναῖκα ἐριουργοῦσαν κατέλαβον.
- 15 περιβόητον οὖν ἐπὶ τούτῳ γενομένην ὁ Σέξτος αἰσχύναι ἐπεθύμησε·
τάχα μὲν γὰρ καὶ ἔρωτα αὐτῆς ἔσχεν ὑπερκαλλοῦς οὐσης, ἐπὶ πλέον
δὲ ὅμως τὴν δόξαν μᾶλλον ἢ τὸ σῶμα διαφθεῖραι ἠθέλησε. καὶ
ποτε τήρήσας τὸν Κολλατῖνον πρὸς τοῖς Ῥουτούλοις ὄντα ἠπείχθη
μὲν ἐς τὴν Κολλατίαν, καὶ νυκτός πρὸς αὐτὴν ὡς καὶ πρὸς οἰκίαν
- 16 γυναῖκα ἔλθων καὶ σίτου καὶ καταλύσεως ἔτυχε. καὶ τὰ μὲν πρῶτα
ἀναπέφθιν αὐτὴν ἐπειράτο συγγενέσθαι οἱ, ὡς δὲ οὐδὲν ἐπέραιεν,
ἐβιάζετο. ἐπειδὴ δὲ οὐδὲν οὐδὲ οὕτως αὐτῷ προεχώρει, καινὸν δὴ
τινα τρόπον ἐξεῦρεν, ὅφ' οὗ τὸ παραδοξότατον ἠνάγκασεν αὐτὴν
ἐκοῦσαν ὑβρισθῆναι. ὅτι μὲν γὰρ ἀποσφάξειν αὐτὴν εἶπε, παρ'
οὐδὲν ἔθετο, καὶ ὅτι καὶ τῶν οἰκετῶν τινὰ προσκαταχρήσεσθαι ἔφη,
- 17 καὶ τοῦτο ὀλιγώρως ἤκουσεν· ἐπεὶ μέντοι παρακατακλινεῖν τε αὐτῇ
τὸ τοῦ δούλου σῶμα καὶ λόγον ὡς καὶ συγκαθεύδοντάς σφας εὖ-
ρων ἀποκτείνειε διαδῶσειν ἐπηπείλησεν, οὐκέτ' ἀνεκτὸν ἐποίησατο,
ἀλλὰ φοβηθεῖσα μὴ καὶ πιστευθῇ τοῦθ' οὕτω γεγονέναι, εἴλετο μι-
χθεῖσα αὐτῷ καὶ τὸ πραχθὲν ἐξειποῦσα ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ παρα-
χρῆμα τελευτήσασα ἀδοξῆσαι. διὰ μὲν οὖν ταῦτ' οὐκ ἤκουσα δὴ
- 18 ἐμοιχεύθη, παρασκευάσασα δὲ ἐκ τούτου ξιφίδιον ὑπὸ τὸ προσκε-
φάλαιον μετεπέμψατο τὸν τε ἄνδρα καὶ τὸν πατέρα, καὶ ἐπειδὴ
τάχιστα ἦλθον, κατεδάκρυε, καὶ μετὰ τοῦτ' ἀναστενάζασα “πάτερ”
εἶπε, “(τὸν γὰρ ἄνδρα μᾶλλον ἢ σὲ αἰσχύνομαι) οὐδὲν μοι χρηστὸν
ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ πέπρακται, ἀλλὰ με Σέξτος ἐβιάσατο ἀπειλήσας

14 4 πότῳ? in convivio lusurque
καταπιστευθῇ οὕτω*

16 6 προσκατακιστήσεσθαι

17 4 μὴ

δούλιον τινι συναποκτενεῖν ὥς καὶ μετ' αὐτοῦ καθεύδουσιν λαβίων. αὕτη γάρ με ἡ ἀπειλὴ ἁμαρτεῖν ἠνάγκασεν, ἵνα μὴ καὶ πιστεύσῃτε τοῦθ' οὕτω γεγονέναι. καὶ ἐγὼ μὲν (γυνὴ γάρ εἰμι) τὰ πρέποντα ¹⁹ ἐμαυτῇ ποιήσω· ὑμεῖς δ' εἴπερ ἄνδρες ἐστέ καὶ τῶν γαμετῶν τῶν τε παίδων ὑμῶν προορᾷσθε, τιμωρήσασθε μὲν ἐμοί, ἐλευθερώσῃτε δὲ αὐτοί, καὶ δεῖξασθε τοῖς τυράννοις οἷων ἄρα ὑμῶν ὄντων οἷαν γυναικῶν ὑβρίσαν·” τοιαῦτα ἅττα εἰποῦσα οὐκ ἀνέμεινεν ἀντακουσαί τι, ἀλλ' εὐθέως τὸ ξιφίδιον ὑφελκύσασα αὐτῇ ἐαυτὴν ἐφόνευσεν. V p. 574.

Δίων β' βιβλίῳ “καὶ ἐκχωρήσας ἐκ τῆς τῶν Ῥωμαίων γῆς ²⁰ πολλὰ καὶ μὲν τῶν προσοίκων ἐπέλασεν.” Bekk. Anecd. p. 164 25.

ὅτι οἱ ὅμιλοι πάντες τὰ πράγματα πρὸς τοὺς μεταχειρίζοντας ¹² αὐτὰ κρίνουσι, καὶ ὁποῖους ἂν τούτους αἰσθάνωνται ὄντας, τοιαῦτα ²⁴⁵ καὶ ἐκεῖνα νομίζουσιν εἶναι. M p. 140.

πῶς γὰρ τις τὸ ἀπειράτον πρὸ τοῦ κατεγνωσμένου προαιρεῖται, ² μεγάλην ἐς τὸ ἄδηλον ἐλπίδα παρὰ τὸ μεμνημένον ποιούμενος. ib.

πῶσαι γὰρ μεταβολαὶ σφαλερώταται εἰσι, μάλιστα δὲ αἱ ἐν ³ ταῖς πολιτείαις πλεῖστα δὴ καὶ μέγιστα καὶ ἰδιώτας καὶ πόλεις βλάπτουσι. διὸ οἱ νοῦν ἔχοντες ἐν τοῖς αὐτοῖς αἰεὶ, καὶ μὴ βέλτιστα ἦ, ἀξιοῦσιν ἐμμένειν ἢ μεταλαμβάνοντες ἄλλοτε ἄλλα αἰεὶ πλανᾶσθαι. ib.

ἐν γ' βιβλίῳ Δίωνος “οὗ γε καὶ ὁ πατὴρ ἀμέμπτως ὑμῶν ἦρ- ⁴ ξεν.” Bekk. Anecd. p. 120 24.

Δίωνος γ' βιβλίῳ “ὅτι μὲν γὰρ ἀγαπᾷ ὑμᾶς, οὐδὲν ἂν μεῖζον ⁵ τεκμήριον λάβοιτε ἢ ὅτι τοῦ τε βίου τοῦ παρ' ὑμῖν ἐφίεται καὶ πρὸ πολλοῦ κομίσασθαι τὰ προὑπάρχοντά οἱ ποιεῖται. ib. p. 139 26 et 164 28.

Δίων βιβλίῳ γ' “πῶς δ' ἂν καὶ λυσιτελήσειέ τινι τοῦτο πρᾶ- ⁶ ξαι;” ib. p. 155 14.

Δίωνος γ' βιβλίον “ὥσπερ που καὶ Ῥωμύλος ἡμῖν ἐπέσκηπεν.” ⁷ ib. p. 139 29.

ὅτι καὶ τὰ βουλήματα καὶ τὰς ἐπιθυμίας πρὸς τὰς τύχας ἔκα- ⁸ στοι κτῶνται, καὶ ὁποῦ ἂν τὰ παρόντα αὐτοῖς ἦ, τοιαῦτα καὶ τὰ οὐκ ἔχοντα λαμβάνουσιν. M p. 141.

ὅτι τὸ τῆς βασιλείας πρᾶγμα οὐκ ἀρετῆς μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπι- ⁹ στήκης καὶ συνηθείας, εἴπερ τι ἄλλο, πολλῆς δεῖται, καὶ οὐχ οἷον τέ ἐστὶν ἄνευ ἐκείνων ἀψάμενόν τινα σωφρονῆσαι. πολλοὶ γοῦν ὥσπερ ἐς ὕψος τι μέγα παρὰ λόγον ἀρθέντες οὐκ ἠνεγκαν τὴν με-

τεώρισιν, ἀλλ' αὐτοὶ τε καταπεσόντες ὑπ' ἐκπλήξεως ἔπταισαν καὶ τὰ τῶν ἀρχομένων πάντα συνηλόησαν. M ib.

10 καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἔξ ὧν ἔπραξαν τεκμήρασθε, ἀλλὰ μὴ ἔξ ὧν πλάττονται ἰκετεύοντες ἀπατηθῆτε· τὰ μὲν γὰρ ἀνόσια ἔργα ἀπὸ γνώμης ἀληθοῦς ἐκάστῳ γίνεται, συλλαβὰς δ' ἂν τις εὐπρεπεῖς συμπλάσειεν· καὶ διὰ τοῦτ' ἀφ' ὧν ἐποίησέ τις, ἀλλ' οὐκ ἀφ' ὧν φησὶ ποιήσειν, κρίνεται. M p. 141.

11 γ' Αἰώνος βιβλίῳ “οὐχ ὅπως πρὸς αὐτῶν τῶν βασιλευόντων σφῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τῶν παραδυναστευόντων αὐτοῖς γίνεται.” Bekk. Anecd. p. 130 23 et 164 32.

13 ὅτι δύο κατὰ τὴν Ῥώμην προχειρίζοντο ὑπατοί, ὡς εἰ συμβαίη τὸν ἕτερον φαῦλον εἶναι, καταφεύγειν ἐπὶ τὸν ἕτερον. M p. 528.

2 ὅτι Βαλερίον τὸν συνάρχοντα Βρούτου, καίπερ δημοτικώτατον ἀνδρῶν γενόμενον, ὁμῶς αὐτοεντὶα μικροῦ ὁ ὁμιλος κατεχρήσατο· ἐπιθυμεῖν γὰρ αὐτὸν μοναρχίας ἐπετόπησαν. καὶ ἐφόνευσαν ἄν, εἰ μὴ σφας διὰ ταχέων φθύσας ἐθιόπενυσεν. ἰσέλθων γὰρ ἐς τὴν ἐκκλησίαν τὰς τε ῥάβδους ἔκλινεν, ὀρθαῖς πρότερον ταύταις χριόμενος, καὶ τοὺς πελέκεις τοὺς ἐνδεδεδμένους σφίσι περιεῖλε· σχηματίσας δὲ ἐπὶ τούτοις ἑαυτὸν ἐς τὸ ταπεινότατον ἐπὶ πολλὰ μὲν ἔσχυθρῶπισε καὶ κατεδάκρυσεν, ἐπεὶ δὲ καὶ ἐφθέγγετο ποτε, σμικρὰ καὶ δεδιῖα τῇ φωνῇ ὑποτρέμων εἶπεν. M p. 141.

3 ὅτι τὸν τοῦ Διὸς νεῶν ἐθείωσεν ἀπὸ κλήρου ὁ Ὅράτιος, καίτοι τοῦ Βαλερίου τὸν τε νῆον αὐτοῦ τεθνησκάναι φήσαντος, καὶ τοῦτο παρ' αὐτὴν αὐτῷ τὴν ἱεροποιάν ἀγγελθῆναι παρασκευάσαντος, ἢ ὑπὸ τε τοῦ πάθους, καὶ ὅτι οὐδ' ἄλλως ὅσιον ἦν ἐν πένθει τινὰ 4 ὄντα ἱεροποιεῖν, παρυχωρήσειεν οἱ τῆς τοῦ ἔργου ἱερώσεως. ἐκεῖνος γὰρ οὐκ ἠπίστησε μὲν τῷ ῥηθέντι (καὶ γὰρ ὑπὸ πολλῶν καὶ ἀξιόπιστων ἐθρυλήθη), οὐ μέντοι καὶ τῶν ἱερῶν ἐξέστη, ἀλλ' ἄταφον τὸ σῶμα τοῦ παιδὸς ὡς καὶ ἀλλότριον, ὅπως μηδὲν τῇ περὶ αὐτοῦ δοσιὰ προσήκειν δόξῃ, κελεύσας τισὶν ἐᾶσαι, πάνθ' οὕτω τὰ καθήκοντα διετέλεσεν. V p. 577.

14 Αἰώνος δ' βιβλίῳ “καὶ τῇ γε κόρῃ καὶ ὄπλα, ὡς φυσὶ τινες, καὶ ἵππον ἔδωρῆσατο.” Bekk. Anecd. p. 133 8.

15 Αἰώνος δ' βιβλίῳ “ἀλλὰ τῆς τε χώρας τῆς Ῥωμαϊκῆς κατέδραμον καὶ πάντα τὰ μέχρι τείχους ἐπόρθουν.” ib. p. 152 1 et 3. cf. Zonar. 2 p. 50 1.

10 1 τεκμήρασθαι 13 2 1 ἀρχοντα 6 συνδεδεδμένους* 9 post εἶπεν codex: τίθει (ζητεῖ) τίτλον περὶ δημογοριῶν. 3 5 ἰδρύσεως* 4 4 αὐτὸν? 15 2 ex quarto libro etiam hic apponitur locus, p. 133 16: καὶ τὰ τε ἄλλα αὐτοῖς πολλὰ διαλλάττονται ἀλλήλων καὶ τὰς ἐπικλήσεις διαφόρους παρέθεσαν.

ὅτι τὸ κρύφιον τῶν βουλευμάτων καὶ τὸ καίριον τῶν πράξεων, 16
τό τε ἰδιοβουλεῖν τινὰ καὶ τὸ μήτ' ἀναχώρησιν εἰς μηδένα ἄλλον²⁵⁹
μηδεμίαν ἔχειν καὶ τῶν συμβαινόντων αὐτὸν ἐφ' ἐκάτερα τὴν αἰ-
τίαν λαμβάνειν, μέγα μέρος εἰς τὸ κατορθωθῆναι τι συμβάλλεται.
M p. 142.

πρὸς στάσεις ἐτράποντο. αἴτιον δ' ὅτι οἱ τε ἰσχύοντες τοῖς 17
χρήμασιν ἐν πᾶσι τῶν καταδεεστέρων ὥς καὶ βυσιλεύοντές σφω-
ν προέχειν ἐβούλοντο, καὶ οἱ ἀσθενέστεροι οὐδὲν αὐτοῖς οὐδὲ σμικρὸν
ὥς καὶ ἰσονομούμενοι πιθαρχεῖν ἤθελον, ἀλλ' οἱ μὲν ἄπληστοι τῆς
ἐλευθερίας ὄντες καὶ ταῖς οὐσίαις ταῖς ἐκείνων, οἱ δὲ ἀκρατῶς τῆς
τιμῆσεως ἔχοντες καὶ τοῖς σώμασι τοῖς τούτων ἐχρῶντο· καὶ οὐ- 2
τως ἐξ ὧν πρότερον τὰ πρόσφορα ἀνθυποπνεύοντες ἀλλήλοις συνε-
φρόνουν, καταλύσαντες οὐκέτι τὸ οἰκεῖον ἀπὸ τοῦ ὀθνεῖου διέκρινον,
ἀλλὰ τό τε μέτριον ἀμφότεροι ὑπερορῶντες καὶ τὸ ἄκρον οἱ μὲν τῆς
ἐπιτάξεως οἱ δὲ τῆς οὐκ ἐθελοδοουλείας προτιμῶντες, οὔτε ἐκεῖνα
κατειργάσαντο καὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα τὰ μὲν ἀμυνόμενοι τὰ δὲ καὶ
προκαταλαμβάνοντες ἀλλήλους ἔδρασαν, ὥστ' αὐτοὺς ἐπὶ πλείστον 3
ἀνθρώπων, πλὴν ἐν τοῖς πάνυ κινδύνοις, οὓς ἐκ τῶν αἰεὶ πολέμων
δι' αὐτὰ ταῦτα μάλιστα ἔσχον, διχοστατῆσαι· ὅθεν περ συχνοὶ τῶν
πρώτων καὶ ἐξεπίτηδές σφας πολλὰκις παρεσκεύασαν. καὶ ἐκεῖθεν
ἀρξάμενοι πολλῶν πλείω κακὰ πρὸς ἀλλήλων ἢ τῶν ἀλλοφύλων ἔπαθον.
καὶ μοι καὶ τὸ μαντεύσασθαι ἐξ αὐτῶν ἐπέρχεται ὅτι οὐκ ἔστιν
ὅπως ἄλλως εἴτ' ἢ ἐν τῆς δυνάμεως εἴτ' ἢ ἐν τῆς ἀρχῆς στερηθεῖεν, εἰ
μὴ δι' ἀλλήλων σφαλεῖεν. M ib.

ἄλλως τε γὰρ ἐδυσχέραινον ὅτι μὴ τὰ αὐτὰ δεόμενοι σφω- 4
ν βουλευταὶ καὶ τυχόντες ἐφρόνουν, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ κινδύνῳ πολλὰ
καὶ μεγάλα αὐτοῖς ὑπέσχοντο, σωθέντες δὲ οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἐλαχί-
στων ἐποίησαν. M p. 143.

ἵνα γὰρ δὴ μὴ καθ' ἐν μαχόμενοι ἀλλ' ὑπὲρ τῆς οἰκείας χωρὶς 5
ἕκαστοι ἀγωνιζόμενοι εὐχειριωτότεροί σφισι γένωνται, διεῖλον τὴν²⁶⁰
στρατιάν. ib.

ὅτι ὁ δῆμος ἰδιωτεύσαντος τοῦ Ὑαλερίου τοῦ δικτάτορος χα- 6
λεπώτατα ἔστασίασεν, ὥστε καὶ τὴν πολιτείαν νεοχμῶσαι· οἱ γὰρ
ἐν ταῖς περιουσίαις ὄντες τοῦ πάνυ ἀκριβοῦς περὶ τὰ συμβόλαια
ἀντεχόμενοι καὶ μὴδ' ὅτιοῦν αὐτοῦ παριέντες καὶ ἐκείνου διήμαρτον
καὶ ἄλλων πολλῶν ἔστερήθησαν· οὐ γὰρ ἔγνωσαν ὅτι ἡ τε πενία
ἢ ἄκρατος βιαιότατον κακόν, ἢ τε ἐξ αὐτῆς ἀπόνοια, ἄλλως τε καὶ
πληθὺς προσλαβοῦσα, δυσμαχώτατόν ἐστι. καὶ οὐκ ὀλίγοι τῶν τὰ 7

16 1 τὸ κρύφιον] in dictatura?
γάνσαντες

17 1 2 αὐτῶν 2 6 καθεῖρ-

πολιτικά πρᾶσσόντων ἐθελονταὶ τὸ ἐπιεικὲς πρὸ τοῦ σφόδρα δια-
καίῳ προαιροῦνται· τοῦτο μὲν γὰρ τῆς τε ἀνθρωπείας φύσεως
πολλάκις ἡττάται καὶ ἔστιν ὅτε παντελῶς καταλύεται, ἐκεῖνο δὲ
σμικρὸν τι αὐτοῦ καταθραύσαν τὸ γοῦν λοιπὸν μείζον ὃν σώζει.
πλείστον γοῦν δεινῶν τοῖς Ῥωμαίοις αἰτία ἡ τῶν δυνατωτέρων ἐς
8 τοὺς ὑποδεεστέρους ἀκρίβεια ἐγένετο· ἄλλα τε γὰρ πολλὰ κατὰ τῶν
ὑπερῆμερων αὐτοῖς ἐδέδοτο, καὶ εἰ δὴ τινες πλείους ἐνὶ δεδανεικό-
τες ἔτυχον, κρεουργηδὸν αὐτοῦ τὸ σῶμα πρὸς τὸ μέρος ὧν ὤφειλεν
ἐξουσίαν εἶχον κατανέμεσθαι. καὶ τοῦτο μὲν εἰ καὶ τὰ μάλιστα
ἐνενόμιστο, ἀλλ' οὗτοι γε καὶ ἔργῳ ποτὲ ἐγεγόνει· πῶς γὰρ ἂν πρὸς
τοσαύτην ὠμότητα προεχώρησαν οἱ καὶ τοῖς ἐπ' ἀδικήματι τινι
διάφευξιν ἐπὶ σωτηρίᾳ πολλάκις δόντες τοῖς τε ἀπὸ τῶν πετρῶν
τοῦ Καπιτωλίου ὡσθεῖσι ζῆν, εἰ περιγένοιτο, ἐπιτρέποντες; M p.143.

9 ὅτι οἱ χρεωστοῦντες τὰ δάνεια κολωνόν τινα κατέλαβον, καὶ
Γαίον τινα προστησάμενοι τὴν τροφὴν ἐκ τῆς χώρας ὡσπερ ἐκ πο-
λεμίας ἐλάμβανον, καὶ τούτου τοὺς τε νόμους τῶν ὅπλων καὶ τὸ
δίκαιον τῆς ἀπονοίας σφῶν ἀσθενέστερα ἀπέφηναν. οἱ δὲ βουλευ-
ται φοβηθέντες μὴ ἐπὶ πλείον πολεμηθῶσι καὶ τοὺς περιοίκους πρὸς
τὰ παρόντα συνεπιθῶνται σφίσι, διεκρηγνέυσαντο αὐτοῖς πάνθ' ὅσα
10 καθ' ἡδονὴν ἡλπιζον ἔσσεσθαι προτείνοντες. οἱ δὲ τὸ μὲν πρῶτον
ἐθρυσύνοντο, Θαιμασίῳ δὲ τινι τρόπῳ κατέστησαν· ἐπειδὴ γὰρ
ἀτάκτως διεβδών, Ἀγρίππας εἰς τῶν πρέσβειων μύθου τινὸς ἐπα-
κοῦσαι σφας ἡξίωσε, καὶ τυχὼν εἶπεν ὅτι πρὸς τὴν γαστέρα ποτὲ
τάλλα μέλη τοῦ ἀνθρώπου ἐστασίασε, λέγοντα αὐτὰ μὲν καὶ ἄσιτα
καὶ ἄποτα πονεῖν καὶ ταλαιπωρεῖν αἵτε καὶ ἅπαντα αὐτῇ διακονού-
μενα, ἐκείνην δὲ δὴ οὔτε τινὰ πόνον ἔχειν καὶ τῆς τροφῆς μόνην
11 ἐμπίπλασθαι. καὶ τέλος ἐψηφίσαντο μηκέτι μήτε τὰς χεῖρας τῇ
στόματι προσφέρειν μήτε ἐκεῖνο λαμβάνειν, ὅπως ὅτι μάλιστα ἡ
γαστήρ ἐνδεὴς καὶ σίτου καὶ ποτοῦ γενομένη φθαρείη. ὥς δὲ ἔδοξε
ταῦτα καὶ ἐγένετο, τὸ μὲν πρῶτον ἐξισχάνθη τὸ σῶμα σύμπαν,
ἐπειτα ὑπέδωκε καὶ ἑξέκαμε. πονήρως οὖν τὰ μέλη σφῶν ἔχοντα
συνέγνω τε ἐκείνην καὶ τὴν σφετέραν σωτηρίαν εἶναι καὶ ἀπέδωκεν
12 αὐτῇ τὴν τροφὴν. ἀκοῦσαν δὲ τούτων τὸ πλῆθος συνῆκεν ὅτι καὶ
τὰ τῶν πενήτων αἱ τῶν εὐπόρων περιουσίαι ἀνέχουσι, καὶ διὰ τοῦτ'
ἡπιώτεροι ἐγένοντο καὶ κατηλλάγησαν ἄφεισιν τῶν τε δανεισμάτων
καὶ τῶν ὑπερῆμεριῶν εὐρόμενοι. ταῦτα μὲν οὖν καὶ πρὸς τῆς βον-
λῆς ἐψηφίσθη. M p. 144.

7 4 καὶ ὅτι ὅτε

8 1 τε καὶ π.

2 ἐνὶ om

6 τινι κρινο-

μένοις διαίρ.*

9 4 βουλευτικῇ τούτους τε ἡορ. — ἐκπολεμηθῶσι — πε-

ριοίκους μὴ πρὸς;* cf. Zonar. p. 53 13.

10 1 μὲν om*

2 δῆ*

11 1 μηδὲν ἔτι?*

6 ἐκείνου

12 3 δανεισμάτων

ὅτι τριβοῦνος ὁ δῆμαρχος λέγεται, ὁ δὲ δικτάτωρ αἰσυμένητης, 13
ὁ δὲ πραίτωρ στρατηγός, ὁ δὲ κήνσωρ τιμητής· κήνσος γὰρ ἡ τοῦ
πλήθους ἀπαρίθμησις. M p. 528.

καὶ ἐδόκει μήτ' ἀπὸ τοῦ ἀνθρωπείου εἶναι, καὶ πολλοῖς καὶ 14
ἄλλοις, τοῖς μὲν ἐκούσι τοῖς δὲ ἄκουσιν ...

ὅτι ὅταν πολλοὶ καθ' ἓν γενόμενοι πλεονεκτήσωσι βιασάμενοι,
παυαρχῆμα μὲν ὁμολογία τινὶ ἐπιεικεῖ θρασύνονται, διαλυθέντες δὲ
ἄλλος κατ' ἄλλην πρόφασιν δικαιοῦνται. M p. 146.

κατὰ τε τὸ φύσει τοῖς πλείστοις πρὸς τοὺς συνάρχοντας διά- 15
φορον (γαλεπὸν γὰρ πολλοὺς ἄλλως τε καὶ ἐν δυνάμει τινὶ συμ-
φρονῆσαι) πᾶσα αὐτῶν ἡ ἰσχὺς διεσπᾶτο καὶ κατετέμεντο· οὐδὲν
γὰρ ὄφελος ὧν ἐγίνωσκον ἦν, εἰ καὶ εἰς σφῶν ἀντεῖπεν· τῷ γὰρ
τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς μὴ ἐπ' ἄλλο τι ἢ τοῖς βιαζομένοις τινὰς ἐναν-
τιοῦσθαι λαμβάνειν ἰσχυρότερος ὁ κωλύων τιπραχθῆναι τῶν σπου-
δαζόντων αὐτὸ ἐγίνετο. M ib.

ὅτι Μάρκιός τις κατὰ Ὀδίσκων ἀριστεύσας, ἐφ' ᾧ πολλοῖς μὲν 18
χρήμασι πολλοῖς δὲ σώμασιν αἰχμαλώτοις πρὸς τοῦ ὑπύτου τιμώ- 261
μενος τὰ μὲν ἄλλα διωθήσατο, ἠρκέσθη δὲ στεφάνῳ καὶ ἱππῳ πο-
λεμιστηρίῳ, καὶ αἰχμαλώτων ἕνα τῶν αὐτοῦ φίλων αἰτήσας ἀφῆκεν
ἐλεύθερον. M p. 528.

οὐ γάρ ἐστι ῥάδιον οὔτε ἐν πᾶσί τινα ἰσχύειν οὔτε ἐν ἑκατέ- 2
ροις ἅμα τοῖς τε πολεμικοῖς καὶ τοῖς εἰρηνικοῖς πράγμασιν ἀρετὴν
ἔχειν· οἳ τε γὰρ τοῖς σώμασιν ἰσχυρίζομενοι ἀνοηταίνουσιν ὡς πλήθει,
καὶ τὰ ἀθρόως εὐτυχήσαντα οὐκ ἐπὶ πᾶν ὡς πολὺ ἀνθεῖ. δι' οὖν
ταῦτ' εἰς τὰ πρῶτά ποθ' ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἀρθεῖς ἔλτα πρὸς αὐτῶν
οὐ πολλῷ ὕστερον ἐξέπεισεν, καὶ τὴν πόλιν τὴν τῶν Ὀδίσκων τῇ
πατρίδι δουλώσας τὴν οἰκίαν αὐ μετ' ἐκείνων ἐς πᾶν κινδύνου
κατέστησεν. M p. 146.

ὅτι ὁ αὐτὸς στρατηγῆσαι θελήσας καὶ μὴ τελεσθεὶς ἡγανάκτησε 3
τῷ δμίλῳ, καὶ ἐκ τοῦ τοῖς δημάρχοις πολὺ δυναμένοις βαρύνεσθαι
παρηρησία πλείονι πρὸς αὐτὸν παρὰ τοὺς ἄλλους τοὺς ὁμοίους οἱ
ἐκ τῶν κατειργασμένων ἐχρῆτο. καὶ λιμοῦ γενομένου ἰσχυροῦ καὶ 4
Νώεβης πόλεως ἀποικιζέσθαι βουλομένης τὸ πλῆθος ἐπ' ἀμφοτέ-
ροις αὐτοῖς τοὺς δυνατοὺς ἡτιάσατο, ὡς καὶ δι' ἐκείνους καὶ τῆς
τροφῆς στερισκόμενοι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἐπίτηδες ἐπ' ὀλέθρῳ
προϋπτῶ ἐκδιδόμενοι· ὅταν γὰρ ἐς ὑποψίαν τινὲς ἀλλήλων ἔλθωσι,
πάντα καὶ τὰ ὑπὲρ σφῶν γιγνόμενα ἁλλοίως κατὰ τὸ στασιωτικὸν

13 1 εἰσηγητής 15 4 ὡς* 18 2 1 ἰσχὺν ἔχειν* 3 ἐγχειριζόμε-
νοι* 4 τῷ ἀθρόῳ* 3 1 τυχῶν Zonar. p. 58 18. sed Dio 44 53 7:
πάν τούτοις (τοῖς λεγεῖσιν) αὐτὸν ἐτέλεσε. 4 4 πολέμους*

5 λαμβάνουσι. καὶ ὁ Κοριολανὸς ἄλλως τε ἐν ὀλιγορίᾳ αὐτοὺς ἐποιή-
 σατο, καὶ σίτου πολλοχόθεν κομισθέντος, καὶ τοῦ γε πλείστου προΐκα
 παρὰ τῶν ἐν Σικελίᾳ βασιλέων πεμφθέντος, οὐκ ἐπέτρεψέ σφισι
 διαλαγεῖν αὐτὸν ὥσπερ ἤτουν. οἱ οὖν δῆμαρχοι, οὐσπερ που καὶ
 τὰ μάλιστα καταλῦσαι ἐγλίχeto, τυραννίδος αὐτὸν ὑπὸ τὸ πλῆθος
 ἀγαγόντες ἐξήλασαν, καίτοι πάντων βοῶντων καὶ δεινὸν ποιουμένων
 6 ὅτι καὶ περὶ σφῶν τὰ τοιαῦτα κρίνειν ἐτόλμων. ἐκπεσὼν οὖν πρὸς
 τοὺς Ὑόλσκους καίπερ ἐχθίστους ὄντας ὀργῇ τῆς συμφορᾶς ἦλθε,
 καὶ ἑαυτὸν ἐκ τε τῆς ἀνδρείας ἧς ἐπεπείραντο καὶ ἐκ τοῦ θυμοῦ τοῦ
 πρὸς τοὺς πολίτας ἀσιμένως δέξισθαι προσεδόκησεν, ἀντίπαλα ἢ καὶ
 μεῖζω δι' αὐτὸ τοὺς Ῥωμαίους ὧν ἔπαθον δράσειν ἀντελπίσαντας·
 ὅφ' ὧν γὰρ ἂν τις σφόδρα κακοπαθῇ, πρὸς τῶν αὐτῶν καὶ εὖ πεί-
 σεσθαι, βουλομένων γε καὶ δυναμένων εὖ ποιῆσαι, οὐκ ἐλάχιστα
 πιστεύει. M p. 147.

7 πᾶν γὰρ περιθύμῳς ἔφερεν ὅτι καὶ περὶ τῆς οἰκείας κινδύ-
 800 νέοντες μὴδ' ὥς τῶν ἄλλοτρίων ἀφίσταντο. ὥς οὖν καὶ ταῦτα
 ἀγγηγέλη σφίσιν, οἱ μὲν ἄνδρες οὐδὲν μᾶλλον ἐκινήθησαν· οὕτω
 πως κακῶς ἐστασίαζον ὥστε μὴδ' ὑπὸ τῶν κινδύνων καταλλυγῆναι·
 αἱ δὲ γυναῖκες, ἣ τε γαμετὴ τοῦ Κοριολανοῦ Ὑολομνία καὶ ἡ μή-
 τηρ Ὑετουρία, παραλαβοῦσαι καὶ τὰς ἄλλας τὰς ἐπιφανεστάτας,
 ἦλθον πρὸς αὐτὸν ἐς τὸ στρατόπεδον τὰ παῖδιά αὐτοῦ ἄγουσαι,
 καὶ ἐποίησαν αὐτὸν μὴ ὅτι ἐπὶ τῇ χώρᾳ ἀλλὰ μὴδὲ ἐπὶ τῇ καθόδῳ
 8 καταλῦσασθαι. προσήκατο γὰρ αὐτὰς εὐθύς, ἐπειδὴ τάχιστα παρού-
 σας ᾔσθετο, καὶ λόγου σφίσι μετέδωκεν, ἐπράχθη τε ὧδε. αἱ μὲν
 ἄλλαι σιωπῶσαι ἔκλαον, ἡ δὲ δὴ Ὑετουρία “τί θανμάζεις” ἔφη,
 “τέκνον; τί δὲ ἐκπέπληξαι; οὐκ ἠτόμομολήκαμεν, ἀλλ' ἡμᾶς ἢ [τε]
 πατρίς ἐπεμψέ σοι, εἰ μὲν πείθοιο, μητέρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνα,
 εἰ δὲ μή, λάφυρα, ὥστ' εἰ καὶ νῦν ἔτι ὀργίζῃ, πρῶτας ἡμᾶς ἀπό-
 9 κτεινον. τί δ' ἀνανεύεις; τί δ' ἀποστρέφῃ; ἢ ἀγνοεῖς ὅπως τὰν τῇ
 πόλει ἡμεῖς ἄρτι ὀδυρόμεναι ἐπανσάμεθα, ἵνα σε ἴδωμεν; καταλλά-
 γηθί τ' οὖν ἡμῖν καὶ μηκέτι ὀργίζου τοῖς πολίταις τοῖς φίλοις τοῖς
 ἱεροῖς τοῖς τάφοις, μὴδ' ἔτ' ἐμπέσῃς ἐς τὸ ἄστυ θυμῷ πολεμίῳ,
 μὴδὲ ἐκπολιορκήσῃς τὴν πατρίδα, ἐν ᾗ καὶ ἐγεννήθης καὶ ἀνετρά-
 φης καὶ τὸ μέγα τοῦτο ὄνομα Κοριολανὸς ἐγένου. πείσθητί μοι,
 παιδίον, μὴδέ με ἄπρακτον ἀποπέμψῃς, ἵνα μὴ καὶ νεκρὰν με ὑπ'
 10 αὐτοχειρίας ἴδῃς.” ταῦτ' εἰποῦσα ἀνέκλαυσε, καὶ τὴν ἐσθῆτα κα-

5 α τὸ τοῦ πλῆθους 6 πάντων τῶν ὁμοίων β. ?* 7 α καί σφας αὐ-
 τὸν ?* ἧς om 4 δέξισθαι* 5 ἀντελπίσας* 7 δυναμένων τι π.*
 7 α αἱ τε γ.* 8 ἀλλὰ om 8 λόγους* 9 ἀκούεις* ὅπως
 ἔχοντα τίν' ?* 2 οἱ ἄρτι ὀδυρόμενοι 3 γοῦν* 4 μὴδ' ἐπεμπέσῃς*

ταρρηξαμένη και τοὺς μαστοὺς προδείξασα τῆς τε γαστροῦ ἀφαιμένη "ἰδοῦ" ἔφη, "τέκνον, αὕτη σε τέτοκεν, οὗτοί σε ἐξέθρεψαν." εἰπούσης δὲ αὐτῆς ταῦτα καὶ ἡ γαμετὴ αὐτοῦ τὰ τε παῖδια καὶ αἱ ἄλλαι γυναῖκες συνεθρήνησαν, ὥστε καὶ ἐκείνον ἐς πένθος ἐμβάλειν. μόλις τέ ποτε ἀνεγκλὼν περιέπτυνε τὴν μητέρα, καὶ φιλῶν ¹¹ ἄμα αὐτὴν "ἰδοῦ" ἔφη, "μητέρα, πείθομαι σοι· σὺ γάρ με νικᾷς, καὶ σοὶ δὴ ταύτην τὴν χάριν καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐχέτωσαν· ἐγὼ γὰρ οὐδ' ἰδεῖν αὐτοὺς ὑπομένω, οἵτινες τηλικαῦτα ὑπ' ἐμοῦ εὐεργετηθέντες τοιαῦτά μ' ἀντέδρασαν. οὐκοῦν οὐδ' ἀφίξομαι ποτε ἐς τὴν πόλιν· ἀλλὰ σὺ μὲν καὶ ἀντ' ἐμοῦ τὴν πατρίδα ἔχε, ἐπειδὴ τοῦτο ἠθέλησας, ἐγὼ δὲ ἐκποδὼν ὑμῖν ἀπαλλαγῆσομαι." ταῦτ' εἰπὼν ¹² ἀπανεστή· τῷ τε γὰρ δέει τῷ τοῦ ὀμίλου καὶ τῇ αἰσχύνῃ τῶν ὁμοίων, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπ' αὐτοὺς ἐπεστράτευσεν, οὐδὲ τὴν κάθοδον διδομένην οἱ ἐδέξατο, ἀλλ' ἐς τοὺς Θόλσκους ἀναχωρήσας ἐνταῦθα ἐξ ἐπιβουλῆς ἡ καὶ γηράσας ἀπέθανεν. **M** p. 148.

ὅτι Κάσσιος τοὺς Ῥωμαίους εὐεργετήσας ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ¹⁹ ἐθανατώθη, ὥστε καὶ ἐκ τούτου διαδειχθῆναι ὅτι πιστὸν οὐδὲν ἐν ²⁶⁰ τοῖς πλήθεσιν ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνν σφίσι προσκειμένους οὐχ ἤτιον τῶν τὰ μέγιστα ἀδικούντων ἀπολλύουσι· πρὸς μὲν γὰρ τὸ αἰ παρὸν μεγάλους τοὺς αἰτίους τῶν ὠφελιμμάτων ἄγουσιν, ἐπειδὴ δὲ σφας ἐκκαρπύσωνται, οὐδὲν ἔτ' αὐτοὺς οἰκειότερους τῶν ἐχθίστων ρομίζουσι. τὸν γὰρ Κάσσιον καίπερ χαριζόμενόν σφισιν ὁμως ἐπ' αὐτοῖς οἷς ἐσεμνύνετο ἀπέκτειναν, καὶ ἐκδηλόν γε ὅτι ζηλοτυπηθεὶς ἀλλ' οὐκ ἀδικήσας τι ἀπώλετο. **M** p. 150.

οἱ γὰρ ἐν τοῖς πράγμασιν αἰεὶ γινόμενοι ἐπειδὴ μηδὲν ἄλλον ²⁰ τρόπον κατέχειν σφᾶς ἐδύναντο, πολέμους ἐκ πολέμων ἐξεπίτηδες ἐκίνουν, ὅπως πρὸς ἐκείνους ἀσχολίαν ἄγοντες μηδὲν περὶ τῆς γῆς πολυπραγμοσύνην. **M** ib.

ὅτι συνεχέσιν ἀτυχήμασι Ῥωμαῖοι χρησόμενοι καὶ δαιμονικὸν ² τοῦτο νομίσαντες, μίαν τῶν ἐστιῶδων κατὰ τὰ πάτρια ζῶσαν κα- ²⁷¹ τορύττουσιν ὡς αἰτίαν γενομένην τῆς θεοβλαβείας διὰ τοῦ προ-
έσθαι τὴν παρθενίαν μιᾶναί τε μίξει παρανόμῳ τὰ ἱερά. **M** p. 529.

οὕτω γοῦν ὑφ' ἐκατέρου παρωξύνθησαν ὥστε καὶ τὴν νίκην ³ ἔνορκον τοῖς στρατηγοῖς ὑποσχεσθαι· πρὸς γὰρ τὴν αὐτίκα ὁρμὴν ²⁷⁴ κύριοι καὶ τῆς τύχης εἶναι ἐνόμισαν. **M** p. 150.

ὅτι ἔοικε τὸ πλεῖστον τοῦ ἀνθρωπίνου πρὸς μὲν τὸ ἀνθιστά- ⁴ μενον καὶ παρὰ τὸ συμφέρον φιλονεικεῖν, τοῖς δὲ ὑπέκουνσι καὶ παρὰ δύναμιν ἀνθυπουργεῖν. **M** p. 151.

¹¹ ἢ περιεπτύνετο? * quanquam περιέπλεξε Zonaras. ¹ ἰδε·
¹² δὲ * μετέδρασαν * ¹⁹ καὶ περιχαριζόμενόν *

21 ὅτι οἱ Φάβιοι ἐπὶ τε τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ ὅμοιοι τοῖς ἀρ-
 277 ^{α. β.}στοις φρονοῦντες ὥς τάχιστα αὐτοὺς ἀθυμοῦντας εἶδον· ὅταν γάρ
 τινες ἐς πολλὰς ἡμέρας καὶ δυσχερεῖς πράξεις ἐμπέσωσιν, οὔτε τι βού-
 λευμα πρὸς τε τὸ πλῆθος καὶ πρὸς τὸ ἀθρόον τῶν κινδύνων ἐξευρεῖν
 δύνανται, καὶ τῶν ἔργων καὶ τὰ πάνυ ῥάδια ἀπογινώσκουσι, καὶ
 τούτου ταῖς τε γνώμῃς καὶ παρὰ τὸ εἰκὸς ταῖς δόξαις ἀναπίπτουσι
 καὶ τὰ πράγματα ἐκόντες ὥς καὶ μύτην ποτήσαντες προΐενται, καὶ
 τέλος ἐπιτρέψαντές σφας τοῖς ἐκ τοῦ δαιμονίου παραλόγοις ἀναμιέ-
 νουσι πάνθ' ὅσα ἂν ἡ συντυχία ἐνέγκῃ. M p. 151.

2 ὅτι οἱ Φάβιοι ἔξ καὶ τριακόσιοι ὄντες ὑπὸ Τυρσητῶν ἀγῆρ-
 θησαν· καὶ γὰρ πῶς τὸ δι' ἀνδρείας πλῆστιν ὀγκοῦμενον ὑπ' αὐτοῦ
 τοῦ θράσους πολλάκις φθίρεται, τό τε δι' εὐτυχίαν αὐχοῦν ἐς
 τοῦναντίον ἐκφρονησαν ἐκπίπτει. M ib.

3 οὗς οἱ Ῥωμαῖοι μειζότως ἢ κατὰ ἀριθμὸν τῶν ἀπογενομένων
 καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ ἐπένθησαν. ἦν μὲν γὰρ ἐκεῖνος ἄλλως τε καὶ
 ἐν εὐπατριδαῖς οὐ σμικρὸς, πρὸς δὲ δὴ τὴν ἀξίῳσιν τό τε φρόνημα
 αὐτῶν πᾶσάν σφων ἀπολωλέναι τὴν ἰσχὺν ἐνόμιζον. καὶ διὰ τοῦτο
 τὴν τε ἡμέραν ἐν ἣ διεφθάρησαν ἐς τὰς μισαράς ἐνέγραψαν, καὶ
 τὰς πύλας δι' ὧν ἐξεστρέψουσιν ἐν ἀτιμίᾳ ἐποιήσαντο, ὥστε μη-
 δένα δι' αὐτῶν ἄρχοντα διέναι. καὶ Τίτου Μενηλίου τοῦ στρα-
 τηγοῦ (ἐπὶ γὰρ τούτου τὸ πύθος ἐγένετο) κατηγορηθέντος ὕστερον
 ἐν τῷ δήμῳ ὅτι μήτ' ἐκείνοις ἤμυνε καὶ μάχῃ μετὰ τοῦθ' ἡττήθη,
 κατεψηφίσαντο. V p. 578.

22 ὅτι οἱ εὐπατρίδαι φανερώς μὲν οὐ πάνυ πλὴν βραχέων ἐπ-
 θειάζοντές τινα ἀντέπραπτον, λάθρα δὲ συχνὸς τῶν θρασυτάτων
 ἐφόνεον. ἐννέα γὰρ ποτε δήμαρχοι πυρὶ ὑπὸ τοῦ δήμου ἐδόθη-
 σαν· ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο τοὺς λοιποὺς ἐπέσχεν, ἀλλὰ πλείονα [μὲν]
 ἐλπίδα οἱ μετὰ ταῦτα αἰεὶ δημαρχοῦντες ἐκ τῆς ἑαυτῶν φιλοεικίας
 ἢ δέος ἐκ τῆς ἐκείνων συμφορᾶς λαμβάνοντες οὐκ ἡμβλύνοντο,
 2 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐθρασύνοντο· τοὺς τε γὰρ
 ἀπολλυμένους ἐς δικαίωμα τῆς ὑπὲρ ἑαυτῶν τιμωρίας προεβύβ-
 λοντο, καὶ αὐτοὶ μεγάλην ἡδονὴν ἐκ τοῦ καὶ παρὰ δόξαν ἀκινδύ-
 νως περιέσεσθαι νομίζεῖν προσετίθεντο. ὥστε καὶ τῶν εὐπατριδῶν
 τινάς, ἐπειδὴ μηδὲν ἄλλως ἤνυτον, ἐς τὰ τοῦ πλῆθους νομίσματα
 μεταστῆναι· τὴν γὰρ ταπεινότητα αὐτοῦ πολὺ πρὸς τὰς τῆς δη-
 μαρχικῆς ἰσχύος ἐπιθυμίας τῆς τῶν σφετέρων καλλωπισμάτων
 ἀσθενείας ἐνόμιζον εἶναι, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ δεύτερον καὶ τρίτον

21 α γν. παρὰ τὸ εἰκὸς καὶ ταῖς? *
 δρέλαιαν? α γ μὴ μετ' ἐκείνοις ἤμυσσε
 2 α πολὺ χρειώτω πρὸς?

γ πονήσοιτες? * α β ἀν-
 22 α α ἄλλὰ] ἐπ' ἄλλα *

ἐπὶ πλείον τε ἔτι, καίπερ κωλυθὲν τό τινα τὴν ἀρχὴν λαμβάνειν, συγχροὶ καὶ ἐφεξῆς ἐδημάρχουν. M p. 152.

ὅτι ἐς τοῦτο ο ὁμιλος ὑπ' αὐτῶν τῶν εὐπατριδῶν προήχθη· 3 ὃ γὰρ τοι ὑπὲρ ἑαυτῶν ἡγοῦντο ποιεῖν, τὸ πολέμους τινὰς αἰετ παρυσκευάζειν σφίσιν, ὅπως ὑπὸ γε τῶν ἔξωθεν κινδύνων σωφροεῖν ἀναγκάζονται, τοῦτο θρασυτέρους αὐτοὺς ἀπειργάζετο· οὔτε γὰρ στρατεύειν, εἰ μὴ λάβοιεν ὧν ἐκάστοτε ἐπωρέγοντο, βουλόμενοι, καὶ ἀπροθύμως ὁπότε ἐξέλθοιεν ἀγωνιζόμενοι πάνθ' ὅς' ἤθελον ἐπραττον. καὶν τούτῳ καὶ ἀληθῶς οὐκ ὀλίγοι τῶν πλησιοχώρων σφίσι, τῇ ἐκείνων διχοστασίᾳ πλείον ἢ τῇ ἑαυτῶν δυνάμει θαρσοῦντες, ἐνεωτέριζον. M ih.

ὅτι οἱ Αἰκκοὶ τό τε Τούσκουλον λαβόντες καὶ Μάρκον Μι- 23 νούκιον νικήσαντες ἐν φρονήματι ἐγένοντο, ὥστε καὶ τοῖς πρόσβεσι 296 τοῖς τῶν Ῥωμαίων, οὓς ἐπὶ τῇ τοῦ χωρίου καταλήψει αἰτιώμενοί σφας ἐπεμψαν, πρὸς μὲν τὸ ἐπὶ κλημα μὴδὲν ἀποκρίνασθαι, δρῶν δέ τινα διὰ τοῦ στρατηγοῦ σφῶν Κοιλίου Γράκχου δεῖξαντες πρὸς ἐκείνην, εἴ τι βούλοιντο, λέγειν αὐτοὺς κελεύσαι. U p. 373.

ὅτι πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Μινούκιον ἐν κοίλῳ τινὶ καὶ 2 λοχιμῶδε τόπῳ μετὰ τινων ἀπειλῆσθαι, δικτάτορα ἐπ' αὐτοὺς Λούκιον Κοῖντιον, καίπερ πένητα ὄντα, τό τε γήδιον, ὃ μόνον αὐτῷ ὑπῆρχεν, αὐτοχειρίᾳ τότε γεωργοῦντα, προεχειρίσαντο· ἐς τε γὰρ τὰ ἄλλα ὅμοιος τοῖς πρῶτοις ἀρετὴν ἦν καὶ σωφροσύνην διέπρεπε, καίτοι τὰς κόμας ἐς πλοκάμους ἀνιέει, ἀφ' οὗ δὴ καὶ Κρυκινῦτος ἐπωνομάσθη. V p. 578.

ὅτι καὶ τὰ ἐν τοῖς στρατοπέδοις καὶ τὰ ἐν τῷ ὕστει ἐταράχθη· 3 οἱ τε γὰρ στρατευόμενοι φιλονεικίᾳ τοῦ μὴδὲν τοῖς τὴν δυναστείαν ἔχουσι προχωρῆσαι καὶ τὰ κοινὰ καὶ τὰ οἰκίᾳ ἐθελονταὶ προῖεντο, καὶ ἐκεῖνοι οὐχ ὅτι τοῖς ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἀπολλυμένοις σφῶν ἔχαιρον, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ πολλοὺς τῶν δραστηρίων τῶν τὰ τοῦ πλήθους πρᾶττόντων ἐκ τρόπου δὴ τινος ἐπιτηδείου ἐφθειρον. καὶ τούτου στάσις οὐ σμικρὰ σφῶν συνηνέχθη. M p. 153.

ἐς γὰρ τοῦτο φιλοτιμίας καὶ τούτου καὶ φιλονεικίας ἀλλήλους 4 ἀφίκοντο, ὥστε μὴκέτι καθ' ἐν πάντας, ὥσπερ ἐκώθεσαν, ἀλλ' ἐκ περιτροπῆς ἰδίᾳ ἕκαστον αὐτῶν ἄρχειν, ἀφ' οὗ οὐδὲν χρηστὸν ἐγγίγνεται· τό τε γὰρ οἰκίον, οὐ τὸ κοινὸν ἕκαστον αὐτῶν σκοποῦντος, καὶ βλαβηρὰ πῃ τὸ δημόσιον μᾶλλον ἢ τὸν συνάρχοντα εὐδοκιμῆσαι ἐθέλοντος, πολλὰ καὶ δυσχερῆ συνέβαινεν. M ih.

2 291 πλεονέκεις τὴν? 23 1 6 θεξάντας

3 1 ὁ om 3 2 τέ γε στρ.

4 ἀναγκάειον καὶ προσχωρήσαι

8 ὅτι δημοκρατία ἐστὶν οὐ τὸ πάντας τῶν αὐτῶν ἀπλῶς τυγχάνειν, ἀλλὰ τὸ τὰ κατ' ἄξίαν ἔχαστον φέρεσθαι. M p. 154.

24 ^{α. β.} 359 ὅτι πρὸς τοὺς Φαλλίσκους οἱ Ῥωμαῖοι πολλὰς μάχας μαχεσάμενοι καὶ πολλὰ καὶ παθόντες καὶ δρῶσαντες τῶν μὲν πατρῶν ἱερῶν ὠλιγόωρησαν, πρὸς δὲ τὰ ξενικὰ ὡς καὶ ἐπαρκέοντά σφισιν ὥρμησαν. φιλεῖ γάρ πως τὸ ἀνθρώπειον ἐν ταῖς συμφοραῖς τοῦ μὲν σννήθους, κἂν θεῖον ᾖ, καταφρονεῖν, τὸ δὲ ἀπείρατον θανμάζειν· παρ' ἐκείνου μὲν γὰρ ἄτε μηδὲν ἐς τὸ παρὸν ὠφελεῖσθαι νομίζοντες οὐδὲ ἐς τὸ ἔπειτα χρηστὸν οὐδὲν προσδέχονται, παρὰ δὲ δὴ τοῦ ξένου πᾶν ὅσον ἂν ἐθελήσωσιν ὑπὸ τῆς καινοτομίας ἐπιλίζουσιν. M p. 153.

2 ^{α. β.} 361 ὅτι τὴν τῶν Φαλλίσκων πόλιν πολιορκοῦντες οἱ Ῥωμαῖοι ταύτῃ προσκαθήμενοι διετρίβησαν, εἰ μὴ τοιόνδε τι ἐγένετο. γραμματιστής τις ἐν αὐτῇ παῖδας οὐτ' ὀλίγους οὐτ' ἀφανεῖς παιδεύων, ἔπειθ' ὑπ' ὀργῆς ἧ καὶ κέρδους ἐπιδιδί πάντας σφᾶς ἔξω τε τοῦ τείχους ὡς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἐξήγαγεν (τοσοῦτον γάρ που τῆς ἀδείας αὐτοῖς περιτὴν ὥστε καὶ τότε συμφοιτᾶν) καὶ πρὸς τὸν Κάμιλλον ἐκόμισε, πῶσάν οἱ τὴν πόλιν δι' αὐτῶν παραδιδόναι λέγων· οὐ γὰρ περιοίσειν ἔτι τοὺς ἔνδον, τῶν φιλτάτων σφίσιον ἐχομένων. οὐ μέντοι καὶ ἐπέρανέ τι· ὁ γὰρ Κάμιλλος τῆς τε ἀρετῆς ἅμα τῆς τῶν Ῥωμαίων καὶ τῶν συμπτωμάτων τῶν ἀνθρωπίνων ἐνθυμηθεὶς οὐκ ἤξίωσεν ἐκ προδοσίας αὐτοὺς εἰεῖν, ἀλλὰ καὶ τῷ χεῖρι ἐς τοῦπίσω τοῦ προδότηου δῆσας παρέδωκεν αὐτὸν αὐτοῖς τοῖς παισὶν ὀπισθόχειρα ἀγαγεῖν οἴκαδε. γενομένου δὲ τούτου οἱ Φαλλίσκοι οὐκέτ' ἀντέσχον, ἀλλὰ καίτοι καὶ δυσάλωτοι ὄντες καὶ ἐκ περιουσίας τὸν πόλεμον διαφέροντες, ὅμως ἐθέλονται ὠμολόγησαν αὐτῷ, θανμαστήν τινα φιλίαν παρ' αὐτοῦ προσδοκήσαντες ἔξιν, οὔγε καὶ πολέμιου οὕτω δικαίου ἐπεπειραντο. V p. 578.

4 ὁ οὖν Κάμιλλος ἐπιφθονώτερος ἔτι καὶ μᾶλλον ἐκ τούτων τοῖς πόλιταις γενόμενος ἐγράφη τε ὑπὸ τῶν δημάρχων ὡς μηδὲν ἐκ τῆς λείας τῆς τῶν Ὑθίων τὸ δημόσιον ὠφελήσας, καὶ ἐκουσίως πρὸ τῆς δίκης ὑπεξέσχεν. V ih.

5 Δίωνος ε' βιβλίῳ "ἐπεὶ διῆρξεν, εἰσάγαγον καὶ χρήμασιν ἐζημίωσαν, οὔτε περὶ τοῦ σώματος ἐς κίνδυνον καταστήσαντες." Bekk. Anecd. p. 146 21.

6 οὕτω γὰρ αὐτὸν οὐ τὸ πλῆθος μόνον, οὐδ' ὅσοι φιλοτιμίαν τινὰ πρὸς τὴν ἀξίωσιν αὐτοῦ εἶχον, ἀλλὰ καὶ οἱ πάνυ φίλοι συγγενεῖς τε αὐτῷ ὄντες ἐβάσκαινον ὥστε μηδ' ἀποκρύπτεσθαι· δεο-

μένον γὰρ αὐτοῦ τῶν μὲν καὶ συναγωνίσασθαι τῶν δὲ τὴν γε ἀπο-
λύουσιν θάσθαι, ... ἄλονται δ' αὐτῷ χρημάτων τε τιμήσειν καὶ
τὴν καταδίκην συνεκτίσειν ὑπέσχοντο. διὰ μὲν δὴ ταῦτα εἶχ' ἡν τε
περιοργῆς ἐποίησατο χρεῖαν αὐτοῦ τὴν πόλιν σχεῖν, καὶ πρὸς τοὺς
'Ρουτούλους πρὶν κατηγορηθῆναι μετέστη. M p. 154.

ὅτι τῆς στρατείας τῶν Γαλατῶν αἰτία αὕτη ἐγένετο. οἱ Κλού- 25
σσοι πολέμῳ ὑπ' αὐτῶν κακωθέντες πρὸς τοὺς 'Ρωμαίους κατέφυ- ^{α. u.}
γον, ἐλπίδα οὐκ ἐλαχίστην ἔχοντες, ἐπειδὴ τοῖς 'Θηιένταις καίπερ 304
ὁμοφύλοις οὖσιν οὐ συνήραντο, πάντως τινὰ ὑφέλειαν παρ' αὐτῶν
εὐρήσεσθαι. ὥς δὲ ἐκεῖνοι τὴν μὲν ἐπικουρίαν οὐκ ἐψηφίσαντο,
πρέσβεις δὲ πρὸς τοὺς Γαλάτας πέμψαντες εἰρήνην αὐτοῖς ἐπρου-
τον, ταύτην μὲν παρὰ μικρόν (ἐπὶ γὰρ μέρει τῆς χώρας προετεί- 2
νετό σφίσι) ἐποίησαντο, συμπεσόντες δὲ τοῖς βαρβάροις ἐκ τῶν
λόγων ἐς μάχην τοὺς τῶν 'Ρωμαίων πρέσβεις προσπαυέλαβον. οἱ
οὖν Γαλάται χαλεπῶς ἐπὶ τῇ ἀντιτάξει αὐτῶν ἐνεγκόντες, τὸ μὲν
πρῶτον ἀνταπέστελάν τινας ἐς τὴν 'Ρώμην, αἰτιώμενοι τοὺς πρέσ-
βεις· εἰτ' ἐπειδὴ μήτε τιμωρία σφίσι ἐγένετο καὶ χίλλαρχοι πάν-
τες ἀπεδείχθησαν, θυμοῦ τε ἐπληρώθησαν ὄντες καὶ ἄλλως ὀργὴν
ἄκροι, καὶ Κλουσίους ἐν ὀλιγωρίᾳ θέμενοι πρὸς τὴν 'Ρώμην ὠρμη-
σαν. U p. 373.

ὅτι τοῖς 'Ρωμαίοις δεξιμένοις τὴν τῶν Γαλατῶν ἔφοδον οὐδ' 3
ἀναπνεύσαι ὑπῆρξεν, ἀλλ' αὐθιμερὸν ἐς τὴν μάχην ἐκ τῆς πορείας
ὥσπερ εἶχον καταστάντες ἔπταισαν· πρὸς γὰρ τὸ ὑδόκητον τῆς
ἐπιστρατείας αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν σωματίων
τὴν τε φωνὴν ξενικὸν τέ τι καὶ φρικτῶδες φθεγγομένην ἐκπλαγόντες
τῆς τε ἐμπειρίας ἅμα τῆς τῶν τακτικῶν ἐπελάθοντο καὶ ἐκ τούτου
καὶ τὰς ἀρετὰς προήκοντο. πλεῖστον γὰρ τοι πρὸς ἀνδρείαν ἐπι- 4
στήμη φέρει, ὅτι καὶ παροῦσά τισι τὴν ῥώμην τῆς γνώμης σφίων
βεβαιοῖ καὶ ἐλλείπουσα καὶ ἐκείνην προσδιαφθείρει πολλῷ μᾶλλον
ἢ εἰ μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτοῖς προὔπῃρχεν· ἄπειροι μὲν γὰρ πολλοὶ
πολλὰ θυμῷ βιαίως κατορθοῦσιν, οἱ δὲ δὴ τῆς εὐταξίας, ἣν ἂν
μάθωσιν, ἀμαρτάνοντες καὶ τὴν τοῦ φρονήματος ἰσχὴν προσαπολ-
λύουσιν. ὑφ' ὧν 'Ρωμαῖοι ἐσφύλησαν. M p. 154.

ὅτι οἱ 'Ρωμαῖοι ἐν τῇ Καπιτωλίῳ ὄντες καὶ πολιορκούμενοι ἐλ- 5
πίδα σωτηρίας πλὴν παρὰ τοῦ δαιμονίου οὐδεμίαν εἶχον. τὸ γὰρ
δὴ θεῶν καίπερ ἐν παντὶ κακοῦ ὄντες ἐθεράπευον οὕτως ὥστε,

• • ...] Zonaras p. 81 2: ἐκεῖνοι πρὸς μὲν τὴν ψῆφον αὐτῷ βοηθή-
σειν ἀπέλπιοντο, ¹ τιμήσιν ² ὑπὲρ γῆς ἐπ. ²⁵ 1 3 βένταις
• μὲν om ³ 1 μὲν om ⁴ 3 πολλὰ ⁵ αὐτῆς προσεπλήθην·
ἀπειρίᾳ μὲν γὰρ πολλὰ ⁶ 3 κακῇ

ἐπειδὴ τι τῶν ἱερῶν ἐχρῆν ὑπὸ τῶν ποντιφικῶν ἄλλοθι πῶς τῆς πόλεως γενέσθαι, Καίσιων Φάβιος, οὗ ἡ ἱερουργία ἰκνεῖτο, κατέβη τε ἐπ' αὐτὴν ἐκ τοῦ Καπιτωλίου στείλαμενος ὥσπερ εἰώθει, καὶ διὰ τῶν πολεμίων διεξελθὼν τὰ τε νομιζόμενα ἐποίησε καὶ αὐτῇ-
 6 μερὸν ἀνεχομίσθη. Θαναμάζω μὲν οὖν καὶ τῶν βαρβάρων ὅτι αὐτοῦ, εἴτ' οὖν διὰ τοὺς θεοὺς εἶτε καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν, ἐφείσαντο· πολὺ γε μὴν μᾶλλον αὐτὸν ἐκείνον ἐν θαύματι ποιοῦμαι καθ' ἑκά-
 τερον, ὅτι τε ἐς τοὺς πολεμίους μόνος κατελθεῖν ἐτόλμησε, καὶ ὅτι
 7 δυνηθεὶς ἀναχωρῆσαι ποιᾶσθαι οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐς τὸ Καπιτωλίου αὐθις ἐκὼν ἐπὶ προῦπτον κίνδυνον ἀνεχώρησεν, ἐπιστάμε-
 νος μὲν ὀκνοῦντας αὐτοὺς τὸ χωρίον, ὃ μόνον ἔτι τῆς πατρίδος ἐλ-
 χον, ἐκλιπεῖν, ὁρῶν δὲ μὴ εἰ πάντῃ ἐπεθύμουν ἐκφυγεῖν δυναμέ-
 νους ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πολιορκούντων τοῦτο ποιῆσαι. V p. 581.

ὅτι ὁ Κάμιλλος παρακαλούμενος τὴν ἡγεμονίαν ἐγχειρισθῆναι οὐχ ὑπήκουσεν, ὅτι γένων τε ἦν καὶ οὐκ ἔμελλε κατὰ τὰ πύτρια αὐτὴν λήψεσθαι. οὕτω γάρ πῶς νόμιμος ἀκριβὴς τε ἀνὴρ ἐγένετο ὥστε καὶ ἐν τηλικούτῳ τῆς πατρίδος κινδύνῳ διὰ φροντίδος τὰ καθήκοντα ποιεῖσθαι, καὶ μὴ δικαιοῦν παρὰδειγμα τοῖς ἔπειτα πα-
 8 ρανομίας καταλιπεῖν. V p. 582.

ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἀλούσης ὑπὸ Γαλατῶν τῆς πόλεως ἐς τὸ Καπιτωλίου ἀνασκευασαμένων, ὁ Κάμιλλος φυχὰς ὧν ἐσπέμπει πρὸς αὐτοὺς ὡς ἐπιθέσθαι βούλεται τοῖς Γαλάταις· ὡς δὲ ὁ δια-
 κομίζων τὰ γράμματα ἐς τὸ φρούριον ἀφίκετο, οἱ βάρβαροι τὰ ἔγνη διεσημαίνοντο, καὶ μικροῦ δεῖν καὶ τὸ καταφύγιον ἔλαβον, εἰ
 μὴ ἱεροὶ χῆνες βοσκόμενοι τὴν τῶν βαρβάρων ἔφοδον διεθρόλυσαν καὶ τοὺς ἔνδον Ῥωμαίους διυπνίσαντες τοῖς ὅπλοις παρέστησαν.
 M p. 529.

ὅτι Σιβύλλης χρησμός ἐφασκε τὸ Καπιτωλίου κεφάλαιον ἔσε-
 9 σθαι τῆς οἰκουμένης μέχρι τῆς τοῦ κόσμου καταλύσεως. M p. 530.

ὅτι τοῦ Καπιτωλίου κατέγνω ὁ δῆμος, καὶ ἡ τε οἰκία αὐτοῦ
 26 κατεσκάφη καὶ τὰ χρήματα ἐδημεύθη, τό τε ὄνομα, καὶ εἰ δὴ πῶς
 370 εἰκὼν ἦν, ἀπηλείφθη καὶ διεφθάρη. καὶ νῦν δὲ πλὴν τῆς κατα-
 σκαφῆς πάντα γίνεται ἐπὶ τοῖς τῷ κοινῷ ἐπιβουλεύουσιν. ἔκριναν
 δὲ καὶ μηδένα εὐπατρίδην ἐν τῇ ἄκρᾳ κατοικεῖν, ὅτι καὶ ἐκείνος ἐν-
 τανυτοῖ οἰκῶν ἐτόγγχανεν. ἡ δὲ δὴ συγγένεια ἡ τῶν Μαλλίων ἀπέπει-
 μηδένα σφῶν Μάρκον, ἐπέπερ οὗτος ὠνομάζετο, προσκαλεῖσθαι.

Καπιτωλίνος μὲν οὖν τοσοῦτον τὸ διαλλάσσειν κἂν τοῖς τρό-
 2 ποῖς κἂν τῇ τύχῃ ἔσχε· τὰ τε γὰρ πόλεμια ἀκριβῶς εἰρηγεῖν οὐκ

ἡπίστατο, καὶ τὸ Καπιτώλιον ὃ ἐσεώκει κατέλαβεν ἐπὶ τυραννίδι, εὐπατριδῆς τε ὢν οἰκέτου ἔργον ἐγένετο, καὶ πολεμικὸς νομισθεὶς ἐν ἀνδραπόδου τρόπῳ συνελήφθη, κατὰ τε τῆς πέτρας αὐτῆς ἀφ' ἧς τοὺς Γαλάτας ἀπέωσατο ἐρρίφη. V p. 582.

ὅτι ὁ Καπιτωλῖνος κατεκρημνίσθη ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων. οὕτως ¹² οὗτ' ἄλλο τι κατὰ χώραν ὡς πλήθει τοῖς ἀνθρώποις μένει, καὶ ἐδ-
πραγαίαι συχνὸς ἐς συμφορὰς ἀντιρρόπους προάγουσιν· ἐξαίρουσαι
γὰρ αὐτοὺς πρὸς τὰς ἐλπίδας τῶν ὁμοίων τοῦ τε πλεόνος ἀεὶ
ποιοῦσιν ἐπορέγεσθαι καὶ ἐς τὸ ἐναντιώτατον σφυλέντας καταβάλλ-
λουσι. M p. 155.

ὅτι Φεβρουάριος φθορήσας Κάμιλλῳ μελέτην τυραννίδος αὐ- ²⁷
τοῦ κατηγόρησε· τούτου δὲ διωχθέντος καὶ αὐθις καθόδου τυχόν-
τος οἷς πολιορκουμένη τῇ πατρίδι κατὰ τὴν φυγὴν ἐβοήθησεν, εἰς
ἐξέτασιν Φεβρουάριος ἄγεται καὶ διώκεται. Κάμιλλος δὲ καὶ τὸν
ἐπώνυμον αὐτοῦ μῆνα παρὰ τοὺς ἄλλους ἐκολόβωσεν. M p. 530:
cf. Suidas νν. Βρέννος et Φεβρουάριος.

ὅτι πρὸς Τουσκουλιανὸς ἐστράτευσε Κάμιλλος, θαυμαστῇ δὲ ²⁸
τινι προσποιήσῃ δεινὸν οὐδὲν ἔπαθον. καθάπερ γὰρ οὗτ' αὐτοὶ τι ³⁷⁴
πλημμελήσαντες οὔτε τῶν Ῥωμαίων ὀργὴν σφισιν ἐχόντων, ἀλλ'
ἦτοι ὡς φίλων παρὰ φίλους ἰόντων ἢ καὶ ἐφ' ἐτέρους τινὰς διὰ
τῆς ἐκείνων στρατευόντων, οὔτε τι μετέβαλον τῶν καθεστηκότων
οὐδ' ὅλως ἐταράχθησαν, ἀλλὰ καὶ πάνν πάντες ἐπὶ τε ταῖς δη- ²
μιουργαῖς καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἔργοις ὡς καὶ ἐν εἰρήνῃ κατὰ χώραν
μείναντες, εἴσω τε τὸν στρατὸν ἐσεδέξαντο καὶ ξένια αὐτοῖς ἔδοσαν
τά τε ἄλλα ὡς φίλους ἐτίμησαν. ἔξ οὗπερ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι οὐχ ὅτι
κακὸν αὐτοὺς ἔδρασαν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν πολιτείαν μετὰ ταῦτ' ἐσε-
γράψαντο. V p. 582.

Δίωνος ζ' βιβλίῳ "... κουλιανοὶ δὲ χεῖρας μὲν οὐκ ἀντήρατο ³
αὐτῶ." Bekk. Anecd. p. 123 32.

ὅτι ἡ Ρούφου γυνὴ χιλιαρχοῦντος καὶ πράττοντός τι ἐν τῇ ²⁹
ἀγορᾷ δημόσιον ... ἐπειδὴ ἐκεῖνος ἀφίκετο καὶ τὴν θύραν ὃ ῥαβ- ³⁷⁸
δοῦχος κατὰ τι ἔθος ἀρχαῖον ἔκρουσεν, ἐξεταράχθη πρὸς τοῦτο
οὐπω πρότερον τοιούτου τινὸς πεπειραμένη καὶ διεπτοήθη. γέλωτος
οὖν ἐπ' αὐτῇ συχνοῦ καὶ παρὰ τῆς ἀδελφῆς καὶ τῶν ἄλλων γενο-
μένου, καὶ σκωφθεῖσα ὡς ἰδιῶτις τῶν ἀρχικῶν πραγμάτων διὰ τὸ ²
τὸν ἄνδρα αὐτῆς μήποτε ἐν ἡγεμονίᾳ τινὶ ἐξητάσθαι οὔσα, δεινὸν
ἐποιήσατο, οἷά που ἄλλως τε καὶ ταῖς γυναιξὶν ἐκ μικροψυχίας

28 1 4 φίλους 2 5 κακόν τι αὐτοὺς? 29 1 1 τι om*
2 ...] ἐπεσκέψθη ὑπὸ τῆς ἀδελφῆς. αὕτη δ' (vel καὶ ἡ)? ἐπειδὴ
ἐκ τινος ἀφ.* τὴν om*

συμβαίνειν πέφυκεν, καὶ οὐ πρότερον ἀνῆκε δυσκολεύουσα πρὶν πῦσαν τὴν πόλιν θορυβῆσαι, ὥς που σμικρὰ καὶ τὰ τυχόντα πολλῶν τισὶ καὶ μεγάλων κακῶν αἷτια γίγνεται, ὅταν φθόνῳ τέ τις αὐτὰ καὶ ζηλοτύπως λαμβάνῃ. M p. 155.

3 ὅτι δεινὸν ἐν κακοῖς προσδοκία σωτηρίας ἀναπεῖσαι τινα πιστεῦσαι καὶ τοῖς παραλόγοις. M p. 156.

4 ἀεὶ γάρ τι τοῦ τῆς πολιτείας κόσμου στασιαζόντες παρῆλυνον, ὥσθ' ὑπὲρ ὧν τοὺς πολλοὺς πρὶν τοὺς μεγίστους ἀγροῦντο, ταῦτ' ἐν τῷ χρόνῳ σύμπαντα ὡς εἰπεῖν οὐκ ἀστασιάζτως μὲν, οὐ μέντοι καὶ χαλεπῶς κατακτῆσασθαι. M ib.

5 ὅτι Πούπλιος, τῶν πολιτῶν Ῥωμαίων στασιαζόντων πρὸς ἀλ-
396 λήλους, ὀλίγου τούτους συνήλλαξε· Λικίνιον γὰρ Στόλωνα ἱππαρχον προσεβίλετο, ὄντα δῆμιαρχον. ὅπερ καινοτομηθὲν τοὺς μὲν εὐπατρίδας ἐλύπησε, τοὺς δὲ ἄλλους οὕτως ὑπηγάγετο ὥστε μηκέτι τῆς ὑπατείας τῷ ὑστέρῳ ἔτι ἀντιποιήσασθαι, ἀλλ' ἐῦσαι τοὺς χι-
6 λιάρχους αἰρεθῆναι. ἐκ γὰρ τούτου καὶ ἐς τὰλλα ἀνθυπεῖξαντές γέ τινα ἀλλήλοις ἴσως ἂν κατηλλάγησαν, εἰ μήπερ ὁ Στόλων ὁ δῆμιαρχος τοιοῦτόν τι εἰπών, ὡς οὐκ ἂν πίοιεν εἰ μὴ φράγοιεν, ἀνέπει-
σεν αὐτοὺς μηδεὶς ἀφίσθαι, ἀλλ' ὡς καὶ ἀναγκαῖα πάντα ὅσα ἐνεχειρίσαντο κατεργάσασθαι. V p. 585.

30 Δίων δὲ Κάσσιος Κοκκηγιανός, ὁ τὰ Ῥωμαίων συντάξας, ἐκ
392 Θεομητίας φησὶ γενέσθαι χάσμα περὶ τὴν Ῥώμην καὶ μὴ ἐπιμύειν χρησμοῦ δὲ δοθέντος ἐπιμύσαι τὸ χάσμα ἐὰν ὁ κράτιστος Ῥωμαίοις ἐμβάλωσιν ἐν αὐτῷ, Κούρτιός τις ἱππεὺς εὐγενής, οὐδενὸς ἄλλου συμβαλεῖν τὸν χρησμὸν δυναμένου, αὐτὸς ἐρμηνεύσας ἵππον ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπον λέγειν, εὐθέως ἀνέβη τε τὸν ἵππον καὶ ὡς εἰ-
χεν ἐλάσας ἥρωικῶς κατὰ τοῦ φρικώδους ἐκείνου βόθρου ἐφέρετο. καὶ εὐθέως κατενεχθέντος τὸ χάσμα ἐπέμυε . . οἱ λοιποὶ τῶν Ῥωμαίων ἄνωθεν ἄνθεσιν ἔβαλλον. καὶ τούτου καὶ Κούρτιος ὁ λάκκος ἐκλήθη. Io. Tzetz. Exeg. in Hom. Il. p. 136: cf. Suidas v. Αἰβερρος.

2 οὐκ ἔστιν οὐδὲν ζῶον θνητὸν οὔτ' ἄμεινον οὔτ' ἰσχυρότερον ἀνθρώπου. ἢ οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τὰ μὲν ἄλλα πάντα κάτω κέκυψε καὶ ἐς τὴν γῆν ἀεὶ βλέπει, πρῦττει τε οὐδὲν ὃ μὴ τροφῆς καὶ ἀφροδι-
σίῳ ἔχεται; οὕτω καὶ ὑπ' αὐτῆς φύσεως ἐς ταῦτα κατακέρχεται.
3 μόνον δὲ ἡμεῖς ἄνω τε ὀρῶμεν καὶ τῷ οὐρανῷ αὐτῷ ὁμιλοῦμεν, καὶ τὰ μὲν ἐπὶ τῆς γῆς ὑπερφρονοῦμεν, τοῖς δὲ δὴ θεοῖς αὐτοῖς ὡς καὶ ὁμοίοις οὖσιν ἡμῖν σύνεσμεν, ἅτε καὶ φυτὰ καὶ ποιήματα αὐ-

τῶν οὐ γήινα ἀλλ' οὐράνια ὄντες· ὅφ' οὐ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους πρὸς τὰ ἡμέτερα εἶδη καὶ γράφομεν καὶ πλάττομεν· εἰ γὰρ δεῖ δὴ τι καὶ θρασυνοόμενον εἰπεῖν, οὐτ' ἄνθρωπος οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ θεὸς σῶμα θνητὸν ἔχων, οὔτε θεὸς ἄλλο τι ἢ ἄνθρωπος ἀσώματος καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀθάνατος. ταυτὰ τοι καὶ συμπάντων τῶν ἄλλων ζώων προφέρομεν· καὶ οὔτε τι πεζὸν ἐστὶν ὃ μὴ τάχει καταληφθὲν ἢ ἰσχύι δαμασθὲν ἢ καὶ τέχναις τισι συλληφθὲν δουλούμεθα, οὐτ' ἐνδρον οὐτ' ἀεροπόρον, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνα τὰ μὲν ἐκ τοῦ βυθοῦ μὴδ' ὀρῶντες ἀνέλκομεν, τὰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ μὴδὲ ἔξικνούμενοι κατασύρομεν. M p. 532: cf. Zonar. p. 92.

ὃ Μάλλιος τῷ βασιλεῖ μονομαχήσας Κελτῶν καὶ τοῦτον κατα- 31
βαλὼν τὸν νεκρὸν ἱσχύλευσε, καὶ τὸν περὶ τὸν τράχηλον στρεπτὸν 394
ἀνελόμενος, ὃς ἐπιχώριός ἐστι Κελτοῖς κόσμος, αὐτὸς περιέθετο, καὶ ἀπὸ τοῦδε Τορκουᾶτος πρὸς τῶν πολιτῶν ἐπεκλήθη, ὅπερ ἂν εἴη στρεπτοφόρος, καὶ τὴν ἐπὶ κλησιν ταύτην τοῖς ἀφ' ἑαυτοῦ κατέλιπε μνημεῖον τῆς ἀριστείας. M p. 530: cf. Suidas v. Τορκουᾶτος.

ὅτι Δίων φησὶ “διόπερ πον, καίπερ οὐκ εἰωθὼς ἐκβολαῖς τοῦ 32
λόγου χρῆσθαι, ἄλλως τε ἐπεμνήσθην αὐτοῦ καὶ τὴν ὀλυμπίαν·
προσέγραψα, ἵν' ἐπειδὴ λανθάνει τοὺς πολλοὺς ὁ χρόνος τῆς με-
τοικίσσεως, ἐκφανέστερος ἔξ ἐκείνου γένηται.” M p. 156.

ὅτι Ἀγύλλαιοι ἐπειδὴ ᾗσθοντο τοὺς Ῥωμαίους σφίσι πολεμῇ- 33
σαι βουλομένους, πρέσβεις τε ἐς τὴν Ῥώμην ἀπέστειλαν πρὶν καὶ 401
ὅτιοῦν ψηφισθῆναι, καὶ εἰρήνης ἐπὶ τῷ ἡμίσει τῆς χώρας ἔτυχον.
U p. 374.

ὅτι Βαλερίου μέλλοντος ἡγεμόνι τῶν Κελτῶν μονομαχεῖν, κόραξ 34
προσιζάνει τῷ δεξιῷ τούτου βραχίονι καὶ ἀντιπρόσωπος τῷ Κελτῷ, 406
τοῖς τε ὄνυσιν ἀμύτων τὸ πρόσωπον καὶ ταῖς πτέρυξι καλύπτων
τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀφύλακτον αὐτὸν τῷ Βαλερίῳ παρέδωκε. καὶ ὁ
Βαλέριος Κορβῖνος ἐπεκλήθη· κόρβος γὰρ ὁ κόραξ. M p. 534: cf.
Suidas v. ἀμύσσειν.

ταυτὰ τε καὶ ἄλλα τινὰ τοιοῦτότροπα προετίνοντο, οὐχ ὅτι 35
καταπράξιν τι αὐτῶν ἤλπιζον (εὖ γάρ, εἴπερ τινὲς ἄλλοι, τὰ τῶν
Ῥωμαίων φρονήματα ἠπίσταντο), ἀλλ' ὅπως ἀποτυχόντες αὐτῶν
πρόφασιν ἐγκλημάτων ὡς ἀδικούμενοι λάβωσιν. M p. 156.

Δίωνος ζ βιβλίῳ “καὶ διὰ τοῦτό σε δικαίωσω, ἵνα ὥσπερ τὸ 2
τῆς ἀριστείας ἄθλον, οὕτω καὶ τὸ τῆς ἀνηκουστίας τίμημα ἀπο- 414
λάβῃς.” Bekk. Anecd. p. 133 19.

ὅτι Μάλλιος ὁ ὑπάτος τὸν ἑαυτοῦ παῖδα μονομαχήσαντα Πον- 3
35 : τοιοῦτω τρόπῳ·

τίῳ τῷ Λατίνῳ καὶ καταβαλόντα τοῦτον ὡς μὲν ἀριστεύει ἰσπεφύ-
 ρωσεν, ὡς δὲ ὑπερβάντα τὰ ἐξ αὐτοῦ τεταγμένα ἐπελέκισεν· ὃ δὲ
 σὺν ὁμότητι πραχθὲν εὐπειθεστάτους τοῖς ἄρχουσι Ῥωμαίους κα-
 τέστησεν. M p. 535.

4 ἦν μὲν δὴ παντὶ καταφανὲς ὅτι περισκοπήσαντες τὴν ἔκβυσιν
 τῆς τύχης πρὸς τὸ κρυτοῦν ἔστησαν· οὐ μὴν ἐξήλεγξεν ὁ Τορ-
 κουῦτος, μή τι οἰδοῦντων σφίσιν ἔτι τῶν πρὸς τοὺς Λατίνους
 πραγμάτων νεωτερίσωσιν· οὐ γάρ τοι τὰ πάντα τραχὺς, οὐδ' οἶος
 ἐς τὸν υἱὸν ἐγένετο καὶ ἐς τὰλλα ἦν, ἀλλὰ καὶ εὐβουλος καὶ εὐπό-
 λεμος ὁμολόγητο εἶναι, ὥστε καὶ πρὸς τῶν πολιτῶν καὶ πρὸς τῶν
 ἐναντίων ὁμοίως λέγεσθαι ὅτι τό τε κράτος τοῦ πολέμου ὑποχεί-
 ριον ἔσχε, καὶ εἰ καὶ τῶν Λατίνων ἡγεῖτο, πάντως ἂν αὐτοὺς νι-
 κῆσαι ἐποίησεν. M p. 157.

5 γράφει δὲ Δούρις Διόδωρος καὶ Αἰών ὅτι Σαννιτῶν Τυρρηνῶν
 καὶ ἑτέρων ἑθνῶν πολεμούντων Ῥωμαίοις ὁ Δέκιος ὑπάτος Ῥω-
 μαίων, συστράτηγος ὢν Τορκουάτου, ἐπέδωκεν ἑαυτὸν εἰς σφαγὴν,
 καὶ ἀνῆρέθησαν τῶν ἐναντίων χιλιάδες ἑκατὸν αὐθημερόν. Tzet.
 in Lycophr. v. 1378.

6 ὅτι Ῥωμαίων Λατίνοις πολεμούντων, καὶ τοῦ μύντεως εἰπόν-
 τος Ῥωμαίους νικᾶν εἰ ὁ ἕτερος τῶν ὑπάτων χθονίους ἑαυτὸν ἐπι-
 δοίη δαίμοσι, Δέκιος ὁ ὑπάτος τὴν πολεμικὴν σκενὴν ἀποθήμενος
 καὶ τὴν ἱερὰν ἰσθμίδα ἀναλαβὼν κατὰ τὸ καρτερικώτατον ἰσelaύ-
 νει τῶν πολεμίων. καὶ ὁ μὲν πανταχόθεν βαλλόμενος θνήσκει,
 Ῥωμαίοις δὲ πρὸς τὸ εὐτυχὲς ὁ ἀγὼν ἐτελεύτα. M p. 534.

7 ὅτι φησὶν ὁ Αἰών "Θαυμάζω μὲν εἰ ἄρ' ὁ θάνατος αὐτοῦ Δε-
 κίου τὴν μάχην ἀνώρθωσε καὶ τοὺς μὲν νικῶντας ἤττησε, τοῖς δὲ
 δὴ κρατουμένοις νίκην ἔδωκεν, οὐ μὴν καὶ συμβαλεῖν ἔχω δι' ὃ
 τοῦτ' ἐγένετο. ὅταν μὲν τὰ πραχθέντα τισὶν ἐπιλέξωμαι (πολλὰ
 γὰρ ἤδη πολλοῖς τοιαῦτα συνενεχθέντα ἴσμεν), οὐ δύναμαι τοῖς

8 λεγομένοις ἀπιστῆσαι· ὅταν δὲ δὴ τὰς αἰτίας αὐτῶν ἐκλογίσωμαι,
 καὶ πᾶν ἐς ἀπορίαν καθίσταμαι· πῶς γὰρ ἂν καὶ πιστεύσειέ τις
 ἐκ τοιαύτης ἐνδὸς ἀνδρὸς ἐπιδόσεως τοσοῦτο πλῆθος ἀνθρώπων ἐς
 τε τὴν σωτηρίαν ὁμοίως καὶ ἐς τὴν ἐπικράτησιν μεταβαλίσθαι; καὶ
 ταῦτα μὲν ὅπῃ ποτὲ καὶ δι' ἧς αἰτίας οὕτως ἔχει ζητεῖν ἄλλοις
 μελήσει. M p. 157.

9 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι καίπερ ἀχθόμενοι τῷ Τορκουάτῳ διὰ τε τὸν
 υἱὸν αὐτοῦ οὕτως ὥστε τὰ χαλεπώτατα τῶν ἔργων μαλλίανὰ ἀπ'
 αὐτοῦ ὀνομάσαι, καὶ διότι καὶ τὰ ἐπινίκια τεθνηκότος μὲν ἐκείνου

1 δέ· 2 δούντων· 3 1 θαυμάζομεν εἰ γὰρ ὁ· 4 μὴ·
 5 1 ἐκλογίσωμι· 2 ἂν om·

τεθνηκότος δὲ καὶ τοῦ συνάρχοντος ἐώρτασεν, ὅμως ἐπεξαιτός ποτε ἐτέρου σφῆς πολέμιον καὶ αὐθις αὐτὸν ἐς τετάρτην ὑπατεῖαν προχειρίσαντο. οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνος ἄρξαι αὐτῶν ἠθέλησεν, ἀλλ' ἐξωμόσατο εἰπὼν ὅτι οὐτ' ἂν ἐγὼ ὑμῶν ἀνασχολίμην οὐθ' ὑμεῖς ἐμοῦ. M p. 157.

ὅτι ἀνθυπαγόμενοι τοὺς Λατίνους ἐς εὐνοίαν οἱ Ῥωμαῖοι τὴν¹⁰ πολιτείαν αὐτοῖς ἔδωκαν, ὥστε καὶ τῶν ὁμοίων σφίσι μεταλαμβά-^{a. u.} 416 νειν· ὧν γὰρ ἀπειλοῦσι τὸν πόλεμον οὐ μετέδωσαν καὶ δι' αὐτοσούτους κινδύνους ὑπέστησαν, ταῦτα τότε κρατήσαντες αὐτῶν ἀτεπύγγελοι τοῦτοις ἐψηφίσαντο, τοὺς μὲν τῆς συμμαχίας, τοὺς δὲ ὅτα μηδὲν ἐνεόχμωσαν ἀμειβόμενοι. M p. 158.

ὅτι διαγνώμην πρὸς Πριερινάτας ἐποίησαντο οἱ Ῥωμαῖοι, ἐρω-¹¹ τήσαντες τί παθεῖν τοιαῦτα δρῶντες ἄξιοι εἴεν· οἱ ἀπεκρίναντο^{a. u.} 426 θαρσύντως ὅτι ὅσα χρή τοὺς ἐλευθέρους ὄντας τε καὶ ἐπιθυμοῦντας εἶναι. πνυθόμενου τε αὐθις τοῦ ὑπάτου “καὶ τί ποιήσετε ἐὰν τῆς εἰρήνης τύχητε;” ἔφασαν ὅτι, ἂν μὲν ἐπὶ μετροῖς τισὶν αὐτὴν λάβωμεν, ἡσυχάσομεν, ἂν δὲ ἀφόρητόν τι προσταχθῶμεν, πολεμήσομεν. Θανμάσαντες δὲ τὴν προθυμίαν οὐχ ὅπως τὰς σπονδὰς πολὺ βελτίους σφίσι παρὰ τοὺς ἄλλους ἔδωσαν ... M ib.

ἐκ τῆς δημηγορίας τοῦ πατρὸς Ρούλλου. ἀλλ' εὖ ἴσθι ὅτι αἱ³⁶ μὲν ἀνήκεστοι ἐπὶ τοιοῦτοις τιμωρίαι αὐτοὺς τε τοὺς δικαιουμένους^{a. u.} 430 προαπολλύουσι δυνηθέντας ἂν ἀμείνους γενέσθαι καὶ τοὺς ἄλλους οὐδὲν μᾶλλον σωφρονίζουσιν· ἡ γὰρ ἀνθρωπίνη φύσις οὐκ ἐθέλει ἑαυτῆς πρὸς τὰς ἀπειλὰς ἐξίστασθαι, ἀλλ' ἢ δέους τινὸς ἀνάγκη 2 ἢ θάρσους ὕβρει ἀπειρίας τε θρασυτέτι καὶ ἐξουσίας προπετεία, ἢ καθ' ἑτέραν τινὰ συντυχίαν, οἷα πολλὰ πολλοῖς καὶ παρ' ἐλπίδα συμβαίνει, τοὺς μὲν οὐδὲ ἐνθυμουμένους τῶν κολάσεων ἀλλ' ἀλογίστως αὐτῶν ἐς τὸ προκείμενον φερομένους, τοὺς δὲ παρ' οὐδὲν αὐτὰς πρὸς τὸ τυχεῖν ὧν ὀρέγονται ποιουμένους ἁμαρτάνειν ἀνα- 3 πείθει. αἱ δὲ ἐμμελεῖς φιλανθρωπίαι τᾶναντία αὐ πάντα διαπράτ- 3 τουσιν· ἐπὶ γὰρ τῆς ἐγκαίρου συγγνώμης αὐτοὶ τε πολλὰκις μετα- βύλλονται, ἄλλως τε καὶ ὅταν ἐξ ἀνδρείας καὶ μὴ κακουργίας, ἐκ φιλοτιμίας καὶ μὴ πονηρίας τι ποιήσωσι (δεινὴ γὰρ ἔστι καὶ δου- λῶσαι καὶ σωφρονίσαι φρόνημα γενναῖον εὐλογος φιλανθρωπία), καὶ τοὺς ἄλλους ἐθέλοντας ἅτε καὶ σεσωσμένον ὀρῶντας μεταρρηθ- μίζουσι· πεῖθεται γὰρ πᾶς ἡδίων ἢ βιάζεται, καὶ ἐκούσιος ἀκούειν τοῦ νόμου βούλεται μᾶλλον ἢ ἀνάγκη, ὅτι τὸ μὲν αὐθαίρετον ὡς

36 1 : ἐπὶ om*   δικαιουμένους*   3 προαπολλύουσι*
2 : αὐτοὺς*   3 1 τᾶναντία αὐτῶν π.*   3 τε om*   4 τι om*
8 τὸν νόμον*

καὶ οἰκεῖον σπουδάζει, τὸ δὲ ἐξ ἐπιτάγματος ὥς καὶ ἀνελεύθερον
 4 ἀπωθεῖται. ἔτι τῆς μεγίστης καὶ ἀρετῆς καὶ ἐξουσίας ἐστὶν ἔργον
 οὐ τὸ φονεῦσαι τινα (τοῦτο μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν κακίστων καὶ
 ἀσθενεστάτων πολλὰκις γίγνεται) ἀλλὰ τὸ φείσασθαι τινος καὶ τὸ
 σῶσαι τινα, ὃ μηδεὶς ἄλλος ἡμῶν ἄκοντός γέ σου δύναται.

5 βούλομαι μὲν ἤδη πεπαῦσθαι λέγων· τό τε γὰρ ψυχιδίον μου
 κέκμηκε καὶ τὸ φθέγμα ἐνδίδωσι, τὰ τε δάκρυα τὴν φωνὴν ἀνίσχει,
 καὶ ὁ φόβος τὸ στόμα συνδεῖ. ἀλλ' οὐκ ἔχω πῶς ἀπαλλαγῶ· τὸ
 γὰρ πάθος ἂν γε μᾶλλον δόξῃ σοι μὴ δόξῃ ἐπὶ τι προφανόμενον
 οὐκ ἐπιτρέπει μοι σιωπῆσαι, ἀλλ' ὥς καὶ παρὰ τοῦθ' ὃ τι ποτ' ἂν
 τελευταῖον εἶπω τῆς σωτηρίας μοι τοῦ παιδὸς ἐσομένης, ἀναγκάζει
 με πλείω ὥσπερ ἐν εὐχαῖς λαλεῖν. M p. 159.

6 τότε γὰρ καὶ τὸ σχῆμα τῆς ἀρχῆς ἧς περιεβέβλητο ὥκνει κα-
 ταλῦσαι, καὶ ἐπειδὴ ἔμελλε διὰ Ρούλλον φείσασθαι (τὴν γὰρ σπου-
 δὴν τοῦ δήμου ἑώρα), ἐκείνῳ τε ἐπὶ πλείον ἀντιστῶν χαρίσασθαι
 καὶ τόπον ἑαυτῷ ἐπιτρέψαι μᾶλλον, ὥστε ξερακῇ τῷ αὐτῷ συγ-
 γνούς, ἐβουλήθη. τό τε οὖν πρόσωπον ἐπιστρέψας καὶ τὸν δῆμον
 7 δριμύ ὑποβλέψας τὴν φωνὴν ἐνέτεινε καὶ εἶπε ... καὶ σιωπὴ με-
 γίστη· οὐ μὴν καὶ ἡσύχαζον, ἀλλ' οἷόν τι φιλεῖ ἐν τοιούτῳ γίγνε-
 σθαι, αὐτῷ τε ἐπιστένοντες καὶ πρὸς ἀλλήλους τονθοφύζοντες ἐν
 μὲν οὐδὲν λαλοῦντες ἐξηκούοντο, σωθῆναι δὲ δὴ τὸν ἵππαρχον ἐπι-
 θυμῶν ὑπωπτεύοντο. ἰδὼν δὲ ταῦθ' ὁ Παπίριος καὶ φοβηθεὶς μὴ
 καὶ νεοχμῶσώσι τι, τοῦ τε πάνυ ἀρχικοῦ, ὅπερ ἐς ἐπανόρθωσιν
 αὐτῶν ἐπὶ μείζον τοῦ καθήκοντος προσεπεποιήτο, ὑφῆκε, καὶ τὰ
 λοιπὰ μετριάζων ἐς τε φίλαν ἑαυτοῦ καὶ προθυμίαν αὐτοῖς ἀντι-
 κατέστησεν, ὥστε συμβαλόντας τοῖς ἐναντίοις ἀνδρῖσασθαι. M
 p. 160.

8 ὅτι νικηθέντες οἱ Σαυνῖται ὑπὸ Ῥωμαίων ἐπεκρηκεύσαντο
 τοῖς ἐν τῇ πόλει Ῥωμαίοις, τοὺς τε αἰχμαλώτους, ὅσους εἶχον αὐ-
 τῶν, πέμψαντές σφισι, καὶ τινος Παπίου, ἀνδρὸς ἐς τε τὰ πρῶτα
 τῶν παρ' αὐτοῖς ἀξιουμένου καὶ τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου πᾶσαν
 φερομένου, τὴν τε οὐσίαν καὶ τὰ ὄσῳ, ἐπειδὴ φθίσας ἑαυτὸν
 προαπεχρήσατο, διαρρήξαντες. οὐ μέντοι καὶ ἐτυχον τῆς εἰρήνης·
 ἄπιστοί τε γὰρ δόξαντες εἶναι, καὶ πρὸς τὰς συμφορὰς ἐς παρά-
 κρουσιν τοῦ αἰεὶ κρατοῦντός σφιν σπένδεσθαι, οὐχ εὐροντό τι συμ-
 βατικόν, ἀλλὰ καὶ ἄσπονδόν σφισι τὸν πόλεμον παρεσκεύασαν. οἱ

3 οἰκεῖον που δόξει, τὸ*

3 ἀλλαγῶ*

6 3 Ρούλλου*

βαλόντες*

4 γε μὴ ἄλλο τι δ.?

5 ἐβελήθη*

6 3 παπίριου

4 1 ὅτι

4 ἡμῖν*

5 ἄλλως

7 8 αὐτοῖς αὐτοὺς ἀντ.?

8 ἀξιουμένων

5 1 ἐλέγχων*

6 1 πόσον τελ.*

9 συμ-

διέρρηξαν*

γὰρ Ῥωμαῖοι, καίτοι τοὺς ἀρχιμακάτους λαβόντες, ἀκηρυκτὶ πολε-
μῶν αὐτοῖς ἐψηφίσαντο. U p. 374.

ὅτι Σαυνίται Ῥωμαίους αὐλῶσι στενοῖς ἀπολαυβόντες εἰς διαλ-
λαγὰς ἐλθεῖν αἰσχροῦς ἠνάγκασαν, γυμνοὺς ὅπλων ζυγῷ καθ' ἑκα-
στον ὑποδοιμένους ἀφιέντες. ἡ δὲ πόλις τὰς μὲν τοιαύτας σπον-
δὰς διέλυσε, τοὺς δὲ ταύτας ποιησαμένους ὑπάτους τοῖς πολεμίοις
ἐκδίδωσιν, ἐς ἐκείνους τὸ τῆς παρυσπονδῆσεως ἄγος ὑποτριβομένη.
M p. 535.

πολλὰ μὲν δὴ οὖν καὶ ἄλλα τοῦ ἀνθρωπείου γένους θανά-
σιεν ἂν τις, σὺν ἥκιστα δὲ τὰ τότε γινόμενα· οἱ τε γὰρ Ῥωμαῖοι
ὑπεραυχῆσαντες, ὥστε μήτε κήρυκα ἔτι ἐπ' εἰρήνῃ παρὰ τῶν Σαυ-
νιτῶν προσδέχεσθαι ψηφίσασθαι καὶ προσεῖπσαι καὶ αὐτοβοεῖ
πάντας αὐτοὺς αἰρήσειν, δεινῷ περιέπεσον καὶ ἐν αἰσχύνῃ οἶα οὐ
πώποτε ἐγένοντο, καὶ ἐκεῖνοι ἄλλως τε ὑπερδείσαντες καὶ ἐν με-
γάλῃ συμφορᾷ τὸ μὴ σπείσασθαι ποιησάμενοι πανσυδία τε τὸ
στρυτεύεον ἐξάγρησαν καὶ πάντας ὑπὸ τὸν ζυγὸν ἐπήγαγον· ἐς
τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ἡ τύχη περιέστη. M p. 161.

αἱ εὐεργεσίαι ἐν τῇ τῶν ἀνθρώπων μᾶλλον προαιρέσει εἰσὶ, καὶ
οὐδ' ὑπ' ἀγνοίας, οὐκ ὀργῆς, οὐκ ἀπάτης, οὐκ ἄλλου τινὸς τῶν
τοιούτων γίνονται, ἀλλ' αὐθαίρετοι παρ' ἐκουσίας καὶ προθύμου
τῆς ψυχῆς ἐκτελοῦνται· καὶ διὰ ταῦτα χρὴ τοὺς μὲν πλημμελή-
σαντάς τι ἐλεεῖν νοουθετεῖν παιδεύειν φιλεῖν ἀμείβεσθαι ... καὶ
ὅταν γε ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ἐκότερον γένηται, πολὺ πον μᾶλλον
τοῖς ἡθελῶσι ἡμῶν προσήκει τῶν ἀμεινόνων μνημονεύειν ἢ τῶν ἀτο-
πωτέρων. M p. 535.

ὅτι αἱ διαφοραὶ εὐεργεσίαις παύονται· καὶ ὅσω ἂν τις ἐπὶ μεῖ-
ζον ἔχθρας ἐλθὼν σωτηρίας ἀντὶ τιμωρίας παρὰ δόξαν τύχῃ, πολλὰ
μᾶλλον ἐκείνην τε ἐκὼν καταλύει καὶ ταύτης ἄσμενος ἡττῶται·
ὅσαι τε τῶν ἄλλως πως διενεχθέντων οἱ ἐκ φιλίας ἐς ἔχθραν χω-
ρήσαντες μισοῦσιν ἀλλήλους, τόσω πλεον καὶ τῶν ἄλλως πως εὐ-
εργετηθέντων οἱ ἐκ διαφορᾶς εὖ παθόντες φιλοῦσι τοὺς πεποιηκό-
τας. καὶ Ῥωμαῖοι οὖν βούλονται μὲν καὶ μάλα πολέμῳ κρατιστεύειν,
προσέτι δὲ δὴ καὶ ἀρετῇ τιμῶσι καὶ φιλοτιμίαν ἀσχοῦσι, σπουδάζον-
τες αἰετὰ ὅμοια τοῖς ὁμοίοις καθ' ὑπερβολὰς ἀμύνεσθαι. M ib.

μέγα μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ τῷ τοὺς ἀδικήσαντάς τι ἀμύνασθαι δεῖ
φρονεῖν, μεῖζον δὲ δόξαν ἐπὶ τῷ τοὺς εὐεργετήσαντάς τι ἀμείβεσθαι
ἔχειν. M p. 536.

ὅτι πεφύκασι πάντες ἀνθρωποὶ πλέον ἀλγεῖν ὥ ἂν ἀτιμασθῶ·

10 + τε om*
αὐτῶν ἐκ.*

9 αὐτοὺς*

12 βούλονται ἂν καὶ ἅμα π.*

11 + μὲν εὐεργετίας πλ.*

8 τῶν
14 ὡν στ.*

σιν ἢ χαίρειν ἐφ' οἷς ἂν εὐεργετηθῶσιν, καὶ ῥᾶόν γε ἐπεξέρχονται τοῖς τι λυπήσασί σφας ἢ ἀνθυπουργοῦσι τοῖς εὖ ποιήσασι, τὴν τε κακοδοξίαν τοῦ τὸν σώσαντα μὴ δι' εὐνοίας ποιήσασθαι παρ' οὐδὲν πρὸς τὰ συμφέροντα αὐτῶν τιθέμενοι, καὶ τῷ θυμουμένῳ καὶ παρὰ τὸ λυσitteλὸν σφῶν χαριζόμενοι.

τοιαῦτα αὐτοῖς παρὰ τε τῆς ἐμφύτου φρονήσεως καὶ παρὰ τῆς ἐκ γήρως ἐμπειρίας, οὐ τὸ αὐτίκα κεχαρισμένον ἀλλὰ τὸ ἔπειτα ἀλγεινὸν προσκοπῶν, παρήνευσεν. M p. 162.

- 15 ὅτι οἱ Καπυνηοὶ τῶν Ῥωμαίων ἡττηθέντων καὶ ἐς Καπύην ἐλθόντων οὗτ' εἶπον αὐτοὺς δεινὸν μὴδὲν οὗτ' ἔπραξαν, ἀλλὰ καὶ τροφὴν καὶ ἵππους αὐτοῖς ἔδωκαν καὶ ὡς κεκρατηκότας ὑπεδέξαντο· οὓς γὰρ οὐκ ἂν ἐβούλοντο διὰ τὰ προγεγονότα σφίσιν ὑπ' αὐτῶν
16 νενικηκέναι, τούτους κακοτυχήσαντας ἡλέησαν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ὡς τὰ πεπραγμένα ἤκουσαν, ἄποροι πανταχόθεν ἐγένοντο, μὴδ' ὅπως ἡσθῶσι τῇ τῶν στρατιωτῶν σωτηρίᾳ μὴδ' ὅπως ἀχθεσθῶσιν ἔχοντες· πρὸς μὲν γὰρ τὸ δεινὸν τῆς αἰσχύνης ὑπερέηλθον, ἀπαξιούντες ἄλλως τε τοῦτο καὶ ὑπὸ τῶν Σαυνιτῶν πεπονθέναι, καὶ ἐβούλοντο ἂν πάντας αὐτοὺς ἀπολωλέναι, ἐκλογιζόμενοι δὲ ὅτι, εἴπερ τι τοιοῦτον συνεβέβηκε σφίσι, καὶ περὶ τοῖς λοιποῖς ἅπασιν ἐκινδύνευσαν, οὐκ ἀκουσίως ἤκουον ὅτι ἐσώθησαν. M ib.

- 17 ὅτι τῆς σωτηρίας τῆς αὐτῶν πᾶσιν ἀνθρώποις καὶ ἀναγκαῖον καὶ ἀνεμέσητόν ἐστι προνοεῖσθαι, καὶ ἐν κινδύνῳ τινὶ καταστῶσι, πᾶν ὅτιοῦν ὥστε σωθῆναι πρᾶττειν. M p. 163.

ὅτι συγγνώμη καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων δίδεται τοῖς ἀκούσιόν τι πράξουσιν. ib.

- 18 Δίῳν ἢ βιβλίῳ “καὶ προσποιεῖμαι τὸ ἀδίκημα καὶ ὁμολογῶ τὴν ἐπιπορκίαν.” Bekk. Anecd. p. 165 13.

- 19 ὅτι οἱ Σαυνῖται ὀρῶντες μῆτε τὰς συνθήκας σφίσι τηρουμένας μῆτε ἄλλην χάριν ἀντιδιδομένην, ἀλλ' ὀλίγους ἀντὶ πολλῶν ἐς παραγωγὴν τῶν ὅρκων ἐκδιδόμενους, δεινῶς ἡγανάκτησαν, ἐπεθείλαζόν τε τινα τοὺς θεοὺς ἐπιβουόμενοι καὶ τὰς πίστεις αὐτῶν προφερόμενοι, καὶ ἀπῆλθον τοὺς ἀλόντας, ἐκέλευόν τε αὐτοὺς ἐς τὸν αὐτὸν ζυγὸν γυμνοὺς ἐσελθεῖν οὐπερ ἐληθέντες ἀφείδθησαν, ἵνα καὶ τῷ
20 ἔργῳ δοκῶσι τοῖς ἅπασι ὁμολογηθεῖσιν ἐμμένειν. καὶ ἀπέπεμψαν τοὺς ἐκδοθέντας, εἰτ' οὖν ὅτι οὐκ ἤξιωσάν σφας μὴδὲν ἡδίκηκότας ἀπολέσαι, ἢ ὅτι τῷ δῆμῳ τὴν ἐπιπορκίαν προσάψαι ἡθέλησαν καὶ

11 2 τὴν δὲ* 8 ἐκ om* 9 προσκοπεῖν* 16 4 αἰσχ. ὅπερ ἤλθον ἀπ.* 6 καὶ ante ἐβ. om* 7 τοῖς om* 17 2 ὥστε om* 18 2 ib. p. 124 1: Δίῳνος ἢ βιβλίῳ “ἢ γὰρ καὶ πάντ' αὐτὸς ἐαυτῷ πρὸς πάντα τὰ τοιαῦτα ἀρκῶν.” 19 2 ἀναδιδομένην* 4 τινας* 5 τὸν om* 20 1 ἀντέπεμψαν*

μη δι' ὀλίγων ἀνδρῶν κολάσεως τοὺς ἄλλους ἀπολύσαι. ταῦτ' ἔπραξαν ἐλπίσαντες ἐκ τούτων ἐπιεικές τι εἰρήσεσθαι. M p. 163.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοῖς Σαυνίταις οὐχ ὅτι χάριν τινὰ τῆς γοῦν 21 τῶν ἐκδοθέντων σωτηρίας ἔσχον, ἀλλ' ὥσπερ τι δεινὸν ἐκ τούτου παθόντες ὀργῇ τε τὸν πόλεμον ἐποίησαντο, καὶ κρατήσαντες τὰ αὐτὰ αὐτοὺς ἀντειργάσαντο· τὸ γὰρ δίκαιον οὐκ ἐκ τοῦ ὁμοίου τῷ νομιζομένῳ καὶ ἐν τοῖς ὅπλοις ὡς πλήθει κρίνεται, οὐδ' ἀνάγκη τίς ἐστι νικᾶν τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλ' ὁ πόλεμος αὐτοκράτωρ ὢν τά τε ἄλλα πρὸς τὸ τοῦ κρατοῦντος συμφέρον τίθεται καὶ τὴν τοῦ δικαίου νόμισιν ἐς τοῦναντίον πολλάκις περιίστησιν. M ib.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Σαυνιτῶν κρατήσαντες τοὺς αἰχμαλώτους ὑπὸ 22 τὸν ζυγὸν ἀνθυπήγαγον, ἔξαρκεῖν σφίσι νομίσαντες τὴν τῆς ὁμοίας αἰσχύνης ἀνταπόδοσιν. οὕτω μὲν ἡ τύχη πρὸς τὰναντία τοῖς ἀμφοτέροις ἐς βραχύτατον περιστάσῃ, καὶ τοὺς Σαυνίτας ὑπ' αὐτῶν τῶν ὑβρισθέντων τὰ αὐτὰ ἀντιποιήσασα, διέδειξε καὶ ἐν τούτῳ τὸ ὅλον αὐτῇ δυναμένη. M p. 164.

ὅτι ὁ Παπίριος στρατεύσας ἐπὶ τοὺς Σαυνίτας καὶ καταστή-²³
σας αὐτοὺς ἐς πολιορκίαν προσήδρενε σφίσι. κἂν τούτῳ ὀνειδί-⁴³⁵
σαντός τινος αὐτῷ ὅτι οἶνον πολλῷ ἐχρήτο, ἔφη ὅτι τὸ μὲν μὴ εἶναι με μεθυστικὸν παντὶ που δῆλον ἐκ τε τοῦ πρωιαίτατά με ὀρ-
θρεύεσθαι καὶ ἐκ τοῦ ὀψιμύτατα καταδαρθάνειν ἐστίν· διὰ δὲ τὸ
τὰ κοινὰ αἰεὶ μεθ' ἡμέραν καὶ νύκτωρ ὁμοίως ἐν φροντίδι ποιεῖσθαι,
καὶ ὑπὸ τοῦ μὴ δύνασθαι ῥαδίως ὑπνου λαχεῖν, τὸν οἶνον κατα-
κοιμήσοντά με παραλαμβάνω. M ib.

ὅτι ὁ αὐτὸς ἐφοδεύων ποτὲ τὰς φυλακὰς καὶ μὴ εὐρῶν τὸν 24
τῶν Πραινεστίνων στρατηγὸν ἐν τῇ τάξει ὄντα ἡγανάκτησεν, εἰτα
μεταπεμψάμενος αὐτὸν ἐκέλευσε τῷ ῥαβδούχῳ τὸν πέλεκυν προχει-
ρίσασθαι· ἐκπλαγέντος δὲ αὐτοῦ πρὸς τοῦτο καὶ καταδεύσαντος,
τῷ τε φόβῳ αὐτοῦ ἠρκέσθη καὶ οὐδὲν ἔτι δεινὸν αὐτὸν ἔδραusen,
ἀλλὰ ῥίζας τινὰς παρὰ τὰ σκηνώματα οὖσας ἐκκόψαι τῷ ῥαβδούχῳ,
ἵνα μὴ τοὺς παριόντας λυπῶσι, προσέταξεν. M ib.

ὅτι αἱ εὐπραγίαι οὐ πάνυ τι πολλοῖς παραμένουσιν, ἀλλὰ καὶ 25
συχνοὺς ἐς ἀφυλαξίαν παραγωγοῦσαι φεύγουσιν. M p. 165.

ὅτι Παπίριον δικτάτορα προεβύλοντο οἱ ἐν τῷ ἅστει, καὶ δεῖ-²⁶
σαντες μὴ ὁ Ροῦλλος οὐκ ἐθέλῃσιν αὐτὸν διὰ τὰ συμβάντα οἱ ἐν 445
τῇ ἱππαρχίᾳ εἰπεῖν, ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν δεόμενοι τὰ κοινὰ πρὸ
τῆς ἰδίας ἐχθρας προτιμῆσαι. καὶ ὅς τοῖς μὲν πρέσβεσιν οὐδὲν

20 ὁ εὐρήσασθαι* 21 ὁ αὐτοῖς* 22 ὁ τοῖς] αὐτοῖς?* 4 διὰ
βραχυτάτου? 23 ὁ τὰ om* 24 ὁ om* τὸν om*
4 τε* 25 ὁ τῇ] τοῖς* 26 φέρουσιν*

ἀπεκρίνατο, ἐπειδὴ δὲ νῦν ἐγένετο (νυκτὸς γὰρ πάντως ἐκ τῶν πατριῶν τὸν δικτάτορα ἔδει λέγεσθαι), εἰπέ τε αὐτὸν καὶ εὐκλειαν ἐκ τούτου μεγίστην ἔλαβεν. V p. 585.

²⁷
⁴⁶⁸ ὅτι Ἀππίος ὁ τυφλὸς καὶ ὁ Ὑολούμινος διεφέροντο πρὸς ἀλλήλους· ἀφ' οὗπερ Ὑολούμινος τοῦ Ἀππίου προενεγκόντος ποτὲ αὐτῷ ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι σοφώτερος ἢ αὐτοῦ γεγονὼς οὐδεμίαν οἱ χάριν εἶσατο, αὐτὸς μὲν καὶ γεγονέναι οὕτω σοφώτερος καὶ ὁμολογεῖν τοῦτ' ἔφη, ἐκείνον δὲ μηδὲν πρὸς τὰ τοῦ πολέμου πράγματα ἐπιδεδωκέναι. M p. 165.

²⁸ ὅτι ὁ ὅμιλος περὶ τῆς μαντείας παραχρησμία μὲν οὐθ' ὅπως πιστεύσῃ οὐθ' ὅπως ἀπιστήσῃ αὐτῷ εἶχεν· οὔτε γὰρ ἐλπίζειν πάντων ἐβούλετο, ὅτι μηδὲ γενέσθαι πάντα ἤθελεν, οὐτ' αὖ ἀπιστεῖν ἄπασιν ἐτόλμα, ὅτι νικῆσαι ἐπεθύμει, ἀλλ' οἷα ἐν μέσῳ τῆς ταραχῆς καὶ τοῦ θόβου ὧν χαλεπώτατα διῆγεν. συμβάντων δ' αὐτῶν ὡς ἐκάστων καὶ τὴν ἐρμήνευσίν σφισιν ἐκ τῆς τῶν ἔργων πείρας ἐφήρμοσαν, καὶ αὐτὸς σοφίας τινὰ δόξαν ἐς τὴν ἀφανοῦς τε πρόγνωσιν προσποιεῖσθαι ἐπεχειρεῖ. M ib. cf. Zonar. p. 101.

²⁹ ὅτι οἱ Σαυνῖται ἀγανακτήσαντες ἐπὶ τοῖς γεγονόσι, καὶ ἀπαξιώσαντες ἐπὶ πολὺν ἡττιᾶσθαι, πρὸς ἀποκινδύνευσιν καὶ πρὸς ἀπόνοιαν ὡς ἤτοι κρατήσοντες ἢ παντελῶς ἀπολούμενοι ὤρμησαν, καὶ τὴν τε ἡλικίαν πᾶσαν ἐπελέξαντο, θάνατον μὲν προειπόντες ὅστις ἂν αὐτῶν οἶκοι καταμείνοι, καὶ ὅρκους σφᾶς φρικώδεσι πιστωσάμενοι μήτ' αὐτόν τινα ἐκ μάχης γεύξεσθαι καὶ τὸν ἐπιχειρήσουντα τοῦτο ποιῆσαι φρονέουσιν. M ib.

³⁰
⁴⁶⁹ ὅτι πυθόμενοι οἱ Ῥωμαῖοι ὅτι ὁ ὑπάτος Φάβιος ἡττήθη ἐν τῷ πολέμῳ, δεινῶς ἡγανάκτησαν καὶ τοῦτον μεταπέμψαντες εὐθύνον. κατηγορίας τε αὐτοῦ πολλῆς ἐν τῷ δήμῳ γενομένης (καὶ γὰρ τῇ τοῦ πατρὸς δόξῃ ἐπὶ πλείον τῶν ἐγκλημάτων ἐβαρύνετο) ἐκείνῳ μὲν οὐδεὶς λόγος ἐδόθη, ὁ δὲ γέρων ὑπὲρ τοῦ παιδὸς οὐκ ἀπελογήσατο, καταριθμήσας δὲ τὰ τε αὐτοῦ καὶ τὰ τῶν προγόνων ἔργα, καὶ προσυποσχόμενος μηδὲν ἀνάξιον αὐτῶν πράξειν τὸν υἱόν, τῆς τε ἀρχῆς σφᾶς παρέλυσεν, ἄλλως τε καὶ τὴν ἡλικίαν τοῦ υἱέος προβαλόμενος,
³¹ καὶ συνεξελθὼν εὐθὺς αὐτῷ μάχῃ τοὺς Σαυνίτας καὶ πρὸς τὴν νίκην ἐπληρόμενος κατέβαλε, καὶ τὸ στρατόπεδον καὶ λείαν πολλὴν εἶλεν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι διὰ τοῦτο ἐκείνόν τε μεγέλλονον καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἀντὶ ὑπάτου ἄρξαι ἐκέλευσαν, ὑποστρατήγῳ καὶ τότε τῷ πατρὶ χρώμενον. καὶ ὅς πάντα μὲν αὐτῷ διήκει καὶ διῆγεν οὐδὲν τοῦ γήρως φειδόμενος, καὶ τὰ γε συμμα-

27 3 σοφώτερος λέγειν ἢ αὐτῷ

28 3 ἔν

29 6 αὐτῶν

30 7 τὸν υἱόν add Zonaras p. 105.

χικὰ προθύμως οἱ, μνήμη τῶν παλαιῶν αὐτοῦ ἔργων, συνήρετο· οὐ μέντοι καὶ ἔνδηλος ἦν δι' ἐαυτοῦ τὰ πράγματα ποιούμενος, ἀλλ' ὥσπερ ὄντως ἐν τε συμβούλου καὶ ἐν ὑπάρχου μέρει τῷ παιδί συνὼν αὐτός τε ἐμετρίαζε καὶ τὴν δόξαν τῶν ἔργων προσετίθει. V p. 585.

ὅτι οἱ σὺν τῷ Ἰουνίῳ στρατιῶται ἅμια τῷ Ποστούμῳ ἐξελ-³²
θόντες κατὰ τὴν δόδον τε ἐνόησαν, καὶ ἐδόκουν διὰ τὴν τοῦ ἄλ-³³
σους τομὴν πονεῖσθαι. ἐπ' οὖν τούτοις ἀνακληθεὶς ἐν ὀλιγοῖα
κἀνταῦθα αὐτοὺς ἐποίησατο, λέγων ὅτι ἡ βουλὴ τῶν ἰδιωτῶν ἀλλ'
οὐ τῶν ὑπάτων ἄρχει· καὶ ... ἀφθονώτερον μὲν .. ἀνδρῶν πολλ
... ἐπὶ φιλοτιμίᾳ ... Φαβρίκιος ... τὰ πράγματα ... τὴν τε ἄλ-
λην ἀρετὴν ... καὶ προ ... αἰρετώτερον ἔστιν ὑπὸ τοῦ πολλοῦ συλη-
θῆναι ἢ ὑπὸ τῶν πολεμίων συλληφθῆναι. M p. 166.

ὅτι Κούριος ... τὰ πεπραγμένα μὲν ... ἔφη ... σε κατὰ ... 37
ὅτι χρεῶν ἀποκοπὴν εἰσηγουμένων τῶν δημύρχων ὁ νόμος πολλὰ- 2
κις μάτην ἐξετίθετο, τῶν μὲν δανειστῶν αὐτὸν δέχεσθαι μηδαμῶς βουλο-
μένων, τῶν δὲ δημάρχων αἵρεσιν διδόντων τοῖς δυνατοῖς ἢ τοῦτον
ἐπιψηφίσαι τὸν νόμον ἢ τῷ τοῦ Στόλωνος χρῆσθαι, καὶ ἐκείνους τοὺς
μὲν τόκους ἐπὶ τὸ ἀρχαῖον ἀναλογίσασθαι, τὸ δὲ λοιπὸν ἀποφοραῖς τρι-
ετέσι κομίσασθαι. καὶ ἐν μὲν τῷ πυραρχῆμιν οἱ τ' ἀσθενέστεροι 3
ἦσαν πρόθυμοι καὶ τοῦ παντὸς ἀμαρτήσεσθαι δεδιότες προσεῖχον αὐ-
τοῖς, καὶ οἱ εὐπορώτεροι θαρσύναντες ὡς οὐδέτερον ἀναγκασθήσον-
ται ἤχθραιν· ἐπειδὴ δὲ ἐνίσχυνεν τὸ μεταστὰν ἔμελλεν, ἐς τούναν-
τίον ἀμφοτέροις αὐτοῖς περιέστη· τοῖς τε γὰρ ὀφειλοῦσιν οὐδέτερον
ἔτ' αὐτῶν ἐξήρχεσε, καὶ τοῖς δυνατοῖς ἀγαπητὸν ἐδόκει εἰ μὴ καὶ
τῶν ἀρχαίων στερηθεῖεν. οὐτ' οὖν ἐν τῷ παρόντι ἡ σάσις διεκρίθη,
καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ μακρότερον ἐς τὸ φιλονεικεῖν συνέβαλλον ἀλλή-
λοις· οὐκ ἄλλοιόν δὲ ἐν τῷ καθεστῶτι προσώπῳ ἐποιοῦν. τελευ- 4
τιῶντες οὖν οὐδ' ἐθελόντων τῶν δυνατῶν πολλῷ πλείω τῶν κατ'
ἀρχὰς ἐλπισθέντων σφίσιν ἀφεῖναι συνηλλάγησαν, ἀλλ' ὅσῳ μᾶλ-
λον εἰκοντας αὐτοὺς ἔβλεπον, ἐπὶ πλέον ὡς καὶ δικαιοματί τινι πε-
ργινόμενοι ἐθρασύνοντο, καὶ διὰ τοῦτο τά τε αἰεὶ συγχωρούμενα
αὐτοῖς ὡς καὶ ἀναγκαῖα παρὰ μικρὸν ἐτίθεντο καὶ ἐτέρων ἐπωρέ-
γοντο, ἐπίβασιν ἐς αὐτὰ τὸ τινῶν ἥδη τετυχηκέναι ποιοῦμενοι. M
p. 167.

ὅτι ὡς εἶδον οἱ ἐναντίοι καὶ ἔτερον στρατηγὸν ἐλθόντα, τοῦ 38
μὲν κοινού τῆς στρατείας σφῶν ἡμέλησαν, τὴν δὲ ἰδίαν ἕκαστοι

31 10 ἔργων ἐκείνῃ προσετίθει? 32 1 et 37 2 et 3 quae minoribus litteris
describuntur, supplevit Niebuhrus (kl. Schrift. 2 p. 241). 37 4 τὸ om°

σωτηρίαν διεσκόπουν, οἳά που φιλοῦσι ποιεῖν οἱ μήτε ἐξ ὁμοφύλων συνιόντες μήτ' ἀπὸ κοινῶν ἐγκλημάτων στρατεύοντες μήτ' ἄρχοντα ἓνα ἔχοντες· ἐν μὲν γὰρ ταῖς εὐπραγίαις συμφωνοῦσιν, ἐν δὲ ταῖς
 2 συμφοραῖς τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος μόνον προορᾷται. καὶ ὥρμησαν ἐς φυγὴν, ἐπειδὴ συνεσκότασε, μηδὲν ἀλλήλοις ἐπικοινωνήσαντες· ἀθρόοι μὲν γὰρ οὗτ' ἂν βιάσασθαι οὗτ' ἂν λαθεῖν τὴν ἀπόδρασιν ἐνόμισαν, ἂν δὲ αὐτοὶ ἰδίᾳ ἕκαστοι καὶ ὥς ὦντο μόνοι ἀπίωσι, ῥᾷδόν που διαπεσεῖσθαι. καὶ οὕτω τῷ οἰκείῳ ἕκαστος αὐτῶν δόξουσι ὅτι ἀσφαλέστατα τὴν φυγὴν ποιησάμενοι ... M 167.

39 ὅτι πυθομένων τῶν Ῥωμαίων ὡς Ταραντῖνοι καὶ ἄλλοι τινὲς πόλεμον ἀρτύνουσι κατ' αὐτῶν, καὶ πρεσβευτὴν Φαβρίκιον ἐς τὰς πόλεις τὰς συμμαχίδας, ὅπως μηδὲν νεωτερίσωσιν, στείλάντων, ἐκεῖνόν τε συνέλαβον, καὶ πέμψαντες πρὸς τοὺς Τυρσηνοὺς καὶ Ὀμβρικοὺς καὶ Γαλάτας συγχροὺς αὐτῶν, τοὺς μὲν παραχρῆμα τοὺς δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον, προσαπέστησαν. U p. 375.

2 ὅτι τοῦ Δολοβέλλον περαιουμένους τὸν Τίβεριν ἐπιθεμένον τοῖς
 471 Τυρρηνοῖς ὁ ποταμὸς αἱματὸς τε καὶ σωμαίων ἐπληρώθη, ὡς τοῖς κατὰ τὴν πόλιν Ῥωμαίοις τὴν ὄψιν τοῦ ποταμίου ῥείθρου σημῶναι τὸ πέρας τῆς μάχης πρὶν ἀφικέσθαι τὸν ἄγγελον. M p. 536.

ὅτι ἀπὸ τῶν ἐκβολῶν Τιβέρεως μέχρι Ῥώμησ' στάδιοι ναυσίποροι ἰή'. M ib.

3 ὅτι οἱ Ταραντῖνοι, καίπερ τὸν πόλεμον αὐτοὶ πυρασκενύσαντες, ὅμως ἐν σκέπη φαβρίον ἦσαν· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ἡσθάνοντο μὲν τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτῶν, οὐ μὴν καὶ προσεποιοῦντο διὰ τὰ παρόντα σφίσι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο νομίσαντες γὰρ μὴ διαρκεῖν ἢ πάντως λανθάνειν, ὅτι μὴδ' ἐγκλημα ἐλάμβανον, ἐπὶ πλεῖον ἐξύβρισαν καὶ ἄκοντας αὐτοῖς τοὺς Ῥωμαίους ἐξεπολέμωσαν, ὥστε καὶ ἐπαληθεῦσαι ὅτι αἱ εὐπραγίαι, ἐπειδὴν ἔξω τοῦ συμμέτρου τισὶ γένωνται, συμφορῶν σφίσιν αἰτίαι καθίστανται· προάγουσαι γὰρ αὐτοὺς ἐς τὸ ἔκφρον (οὐδὲ γὰρ ἐθέλει τὸ σῶφρον τῷ χαύνῳ συνεῖναι) τὰ μέγιστα σφάλλουσιν, ὥσπερ που καὶ ἐκεῖνοι ὑπερανθήσαντες ἀντίπαλον τῆς εὐπραγίας κακοπραγίαν ἀντέλαβον. M p. 168 et 536.

4 Δίων 9' βιβλίῳ "Λούκιος Ὑαλέριος ναυαρχῶν τε Ῥωμαίοις
 472 καὶ σταλείς ποι ὑπ' αὐτῶν." Bekk. Anecd. p. 158 25.

5 ὅτι Λούκιος ἀπεστάλη παρὰ Ῥωμαίων ἐς Τάραντα. οἱ δὲ Ταραντῖνοι Διονύσια ἄγοντες, καὶ ἐν τῷ θεάτρῳ διακορεῖς οἶνον τὸ δειλὴς καθήμενοι, πλεῖν ἐπὶ σφῶν αὐτὸν ὑπετόπησαν, καὶ παρ-

38 1 4 κοινῶν 2 1 προορᾷται* 4 ποιήσωσι* 5 διαπεσεῖ.
 ὄθεν* 6 ἀσφαλέστατον* 39 3 3 ἀπ* μὲν κακῶς ἐποιοῦντο*
 6 ἐξεπολέμωσαν 10 ἐκεῖνοι περ ἀνθήσαντες* 5 3 τὸ] ἀπό?

χρημα δι' ὀργῆς, καὶ τι καὶ τῆς μέθης αὐτοὺς ἀναπειθούσης, ἀν-
 τανήχθησαν, καὶ προσπεσόντες αὐτῷ μήτε χεῖρας ἀνταιρομένῳ
 μήθ' ὅλως πολέμιόν τι ὑποτοπουμένῳ κατέδυσαν καὶ αἰ-
 λους πολλούς. πυθόμενοι δὲ ταῦθ' οἱ Ῥωμαῖοι χαλεπῶς μὲν, ὥσπερ ⁶
 οὖν εἰκός, ἔφερον, οὐ μὴν καὶ στρατεύσαι ἐπ' αὐτοὺς εὐθύς ἠθέ-
 λησαν. πρέσβεις μέντοι, τοῦ μὴ κατασεσιωπηκέναι δόξαι καὶ τού-
 του θρασυτέρους αὐτοὺς ποιῆσαι, ἔστειλαν. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυραν-
 τῖνοι οὐχ ὅπως καλῶς ἐδέξαντο, ἢ τρόπον γέ τινα ἐπιτήδειον ἀπο-
 κρινάμενοι ἀπέπεμψαν, ἀλλ' εὐθύς, πρὶν καὶ λόγον σφίσι δοῦναι,
 γέλῳ τε αὐτὰ τε ἄλλα καὶ τὴν στολὴν αὐτῶν ἐποιοῦντο. ἦν δὲ ἡ ⁷
 ἄστικῃ, ἥ κατ' ἀγορὰν χρώμεθα· ταύτην γὰρ ἐκείνοι, εἴτ' οὖν σε-
 μνότητος ἕνεκα εἴτε καὶ διὰ δέος, ἢ ἔκ γε τούτου αἰδεσθῶσιν αὐ-
 τοὺς, ἔσταλμένοι ἦσαν. κατὰ συστάσεις τε οὖν κωμάζοντες ἐτά-
 θανον (καὶ γὰρ καὶ τότε ἑορτὴν ἦγον, ὑφ' ἧς καίτοι μηδένα χρόνον
 σωφρονοῦντες ἔτι καὶ μᾶλλον ὕβριζον), καὶ τέλος προστάς τις
 τῷ Ποστούμῳ καὶ κύψας ἑαυτὸν ἐξέβαλε καὶ τὴν ἑσθῆτα αὐτοῦ
 ἐκηλίδωσε. Θορύβου δὲ ἐπὶ τούτῳ παρὰ πάντων τῶν ἄλλων γενο- ⁸
 μένου, καὶ τὸν μὲν ἐπαινούντων ὥσπερ τι θυμαστὸν ἐργασμένον,
 ἐς δὲ δὴ τοὺς Ῥωμαίους πολλὰ καὶ ἀσελγῆ ἀνάπαιστα ἐν ῥυθμῷ
 τοῦ τε κρότου καὶ τῆς βαδίσσεως ὑδόντων, ὁ Ποστούμιος “γελᾶτε”
 ἔφη, “γελᾶτε, ἕως ἔξεστιν ὑμῖν· κλαυσεῖσθε γὰρ ἐπὶ μακρότατον,
 ὅταν τὴν ἑσθῆτα ταύτην τῷ αἵματι ὑμῶν ἀποπλύνητε.” U p. 375.

ἀκούσαντες τοῦτ' ἐκείνοι μὲν σκωμιμάτων ἐπέσχον, ἐς δὲ ⁹
 παραίτησιν τοῦ ὕβρισματος οὐδὲν ἔπραξαν, ἀλλ' ὅτι γε σῶς αὐτοὺς
 ἀφῆκαν, ἐν εὐεργεσίας μέρει ἐτίθεντο. M p. 168.

ὅτι Μέτων ὡς οὐκ ἔπεισε Τυραντίνους οὐ μὴ Ῥωμαίοις ἐκπο- ¹⁰
 λεμωθῆναι, ἔκ τε τῆς ἐκκλησίας ὑπεξῆλθε καὶ στεφάνους ἀνεδήσατο,
 συγκωμιαστάς τέ τινας καὶ ἀλλητριῖδα λαβὼν ἐπέστρεψεν. ἔδοντας
 δὲ αὐτοῦ καὶ κορδακίζοντος ἐξέστησαν τῶν προκειμένων καὶ ἐπε-
 βόων καὶ ἐπεκρότουν, οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ φιλεῖ γίνεσθαι. καὶ ὅς
 σιγᾶσας αὐτοὺς “νῦν μὲν καὶ μεθύειν” ἔφη “καὶ κωμάζειν ἔξεστιν
 ἡμῖν· ἂν δ' ὅσα βουλευέσθε ἐπιτελέσητε, δουλεύσομεν.” M p. 169.

ὅτι Γάιος Φαβρίκιος ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις ὁμοίος ἦν Ῥουφίνῳ, ⁴⁰
 ἐν δὲ δὴ τῇ ἀδωροδοκίᾳ πολὺν προέχων· ἦν γὰρ ἀδωρότατος, καὶ ⁴⁷⁷
 διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνῳ οὐτ' ἡρέσκετο καὶ αἰεὶ ποτε διεφέρετο. ὁμως
 ἐχειροτονήθη· ἐπιτηδειότατον γὰρ αὐτὸν ἐς τὴν τοῦ πολέμου χρεῖαν
 ἐνόμισαν εἶναι, καὶ παρ' ὀλίγον τὴν ἰδίαν ἔχθραν πρὸς τὰ κοινῇ ²
 συμφέροντα ἐποιήσατο, καὶ δόξαν γε καὶ ἐκ τούτου ἐκτήσατο, κρεῖτ-

⁸ 2 τῶν*
 θῆναι ἐποίησεν?

¹⁰ 1 οὐ τοῦ*
 2 1 ἐνόμισεν?*

⁴⁰ 1 4 ἐχειροτόνησεν? an χειροτονη-

των καὶ τοῦ φθόνου γεγόμενος, ὅσπερ πον καὶ τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν πολλοῖς ὑπὸ φιλοτιμίας ἐγγίνεται. φιλόπολις τε γὰρ ἀκριβῶς ὢν, καὶ οὐκ ἐπὶ προσήματι ἀρετὴν ἀσκῶν, ἐν τῷ ἴσῳ τό τε ὑφ' ἑαυτοῦ καὶ τὸ δι' ἑτέρου τινός, καὶ διάφορός οἱ ἦ, εὖ τι τὴν πόλιν παθεῖν ἐτίθετο. V p. 586.

3 ὅτι ὁ Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς τε Ἡπείρου καλουμένης ἐβασίλευσε, καὶ τοῦ Ἑλληνικοῦ τὸ πλεῖστον, τὸ μὲν εὐεργεσίαις τὸ δὲ φόβῳ, προσεπεποίητο. Αἰτωλοὶ τε πολὺ τότε δυνάμενοι καὶ Φίλιππος ὁ Μακεδὼν καὶ οἱ ἐν τῷ Ἰλλυρικῷ δυνάσται ἐθεράπευον αὐτόν. καὶ γὰρ φύσεως λαμπρότητι καὶ παιδείας ἰσχύι καὶ ἐμπειρίᾳ πραγμάτων πολὺ πάντων προέφερεν, ὥστε καὶ ὑπὲρ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς ἑαυτοῦ καὶ τὰς τῶν συμμάχων καίπερ μεγάλας οὕσας ἀξιοῦσθαι. V p. 589.

4 ὅτι Πύρρος ὁ βασιλεὺς τῆς Ἡπείρου τό τε φρόνημα πολλῷ μείζον ἔσχεν ἅτε καὶ ὑπὸ τῶν ἀλλοφύλων ἀντίπαλος τοῖς Ῥωμαίοις εἶναι νομιζόμενος, καὶ ἐν τύχῃ οἱ ἡγήσατο ἔσσεσθαι τοῖς τε πρὸς αὐτὸν καταφυγοῦσιν, ἄλλως τε καὶ Ἑλλήσιν οὖσιν, ἐπικουρῆσαι καὶ ἐκείνους σὺν προφάσει τινὶ εὐπρεπεῖ προκαταλαβεῖν πρὶν τι δεινὸν ὑπ' αὐτῶν παθεῖν. οὕτω γὰρ πον καὶ τῆς εὐδοξίας αὐτῷ ἔμελεν ὥστε καὶ ἐκ πολλοῦ χρόνου Σικελίας ἐφιέμενος καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ὅπῃ χειρώσαιοτο διασκοπῶν, ὁκνεῖν τῆς πρὸς αὐτοὺς ἔχθρας, ἐπειδὴ μηδὲν ἡδίκητο, προκατάρξασθαι. M p. 169.

5 ὅτι ὑπὸ τοῦ Κινέου ἔλεγεν ὁ Πύρρος ὁ βασιλεὺς πλείονας πόλεις ἢ ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ ἔξελεῖν δόρατος. καὶ γὰρ ἦν δεινός, φησὶ Πλούταρχος, ἐν τῷ λέγειν, καὶ τῷ Δημοσθένει μόνος ἐν τῇ δεινότητι παριστούμενος. ἀμέλει καὶ τὸ ἄτοπον τῆς ἐκστρατείας οἷα ἔμψων εἰδὼς ἀνὴρ, ἐμποδὼν τῷ Πύρρῳ ἐς λόγους ἐλθὼν καθίστατο· ὁ μὲν γὰρ ἄρξειν διὰ τὴν ἀνδρείαν πάσης διανοεῖτο τῆς γῆς, ὁ δὲ ἀρκεῖσθαι ἱκανοῖς οὖσι τοῖς οἰκείοις πρὸς εὐδαιμονίαν προέτρεπεν. ἀλλὰ τὸ φιλοπόλεμον τοῦ ἀνδρός καὶ φιλόπρωτον τὴν τοῦ Κινέου νικῆσαν παραίνεσιν, αἰσχυρῶς ἀπαλλάξαι αὐτὸν καὶ Σικελίας καὶ Ἰταλίας πεποίηκεν, πολλὰς τῶν αὐτοῦ δυνάμεων μυριάδας ἐν ταῖς μάχαις ἀπύσαις ἀποβεβληκότα. V p. 586.

6 ὅτι Πύρρος πέμψας ἐς Ἀωδώνην ἐμαντεύσατο περὶ τῆς στρατείας· καὶ οἱ χρησμοῦ ἐλθόντος, ἂν ἐς τὴν Ἰταλίαν περραιωθῇ, Ῥωμαίους νικήσειν, συμβαλὼν αὐτὸν πρὸς τὸ βούλημα (δεινὴ γὰρ ἔξαπατησαί τινα ἐπιθυμία ἐστίν) οὐδὲ τὸ ἔαρ ἔμεινεν. M p. 169.

2 4 πολὺς   5 προσχ. ἀρέσκων ἐν   6 τὸ οἷον   3 3 Ἀλέξανδρος?
 7 ἑαυτῶν   8 1 ἐλέγετο Πύρρος*   2 δεινὸς εἶναι φησὶ
 6 διενόει*   1 ἐπέτρεπεν*   6 4 τουτέστιν

ὅτι οἱ Ῥηγῖνοι φρουρὰν ἤτήσαντο παρὰ Ῥωμαίων, ἡγεῖτο δὲ ⁷
 αὐτῆς Δέκιος. τούτων οὖν οἱ πλείους ἐκ τε τῆς περιουσίας τῶν ⁴⁷⁴
 ἐπιτηδείων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης ῥυστώσης, ἅτε καὶ ἀνείμενη παρὰ
 πολὺ διαίτη πρὸς τὰ οἴκοι χρώμενοι, ἐπεθύμησαν, ἐνάγοντος αὐ-
 τοὺς τοῦ Δεκίου, τοὺς πρῶτους τῶν Ῥηγῖνων ἀποκτείναντες τὴν
 πόλιν κατασχεῖν· ἄδεια γὰρ αὐτοῖς πολλὴ ἐφαίνετο, τῶν Ῥωμαίων
 περὶ τοὺς Τυραντίνους καὶ περὶ τὸν Πύρρον ἀσχόλων ὄντων, πάνθ'
 ὅσα ἐβούλοντο πράττειν. προσανέπειθε δὲ αὐτοὺς ὅτι καὶ τὴν ⁸
 Μεσσήνην ὑπὸ τῶν Μαμερτίνων ἐχομένην ἐώρων· οὗτοι γὰρ Κυρι-
 πανοὶ τε ὄντες, καὶ φρουρεῖν αὐτὴν ὑπ' Ἀγαθοκλέους τοῦ ἐν Σι-
 κελίᾳ δυναστεύοντος ταχθέντες, σφαγὰς τε τῶν ἐπιχωρίων ἐποιή-
 σαντο καὶ τὴν πόλιν κατέσχον. οὐ μέντοι ἐκ τοῦ προφανοῦς τὴν ⁹
 ἐπιχείρησιν ἐποιήσαντο· πολὺ γὰρ ἤλαττοῦντο τῷ πλήθει· ἀλλ'
 ἐπιστολὰς ὁ Δέκιος ὥς καὶ τῷ Πύρρῳ ἐπὶ προδοσίᾳ σφῶν ὑπό τι-
 νων γεγραμμένης πλάσας ἤθροισε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐκείνας τε
 αὐτοῖς ὥς καὶ ἐαλωκυίας ἀνέγνω, καὶ προσπαρώξυνεν αὐτοὺς ἐλ-
 πῶν οἷα εἰκὸς ἦν, ἄλλως τε καὶ ἐσαγγεῖλαντός τινος ἐκ κατασκευα-
 σμοῦ ὅτι ναυτικόν τέ τι τοῦ Πύρρου κατῆρέ που τῆς χώρας καὶ
 ἐς λόγους τοῖς προδόταις ἀφικνεῖται. οἱ δὲ παρεσκευασμένοι ἐμε- ¹⁰
 γάλυνον, καὶ διεβῶν προκαταλαβεῖν τοὺς Ῥηγῖνους πρὶν τι δεινὸν
 παθεῖν· ἀγνοοῦντας δὲ τὸ πρᾶσσόμενον χαλεπῶς ἀντίσχειν. καὶ οἱ
 μὲν ἐς τὰς καταγωγὰς σφῶν οἱ δὲ ἐς τὰς οἰκίας ἐσπηδήσαντες
 ἐφόνευσαν πολλούς, πλὴν ὀλίγων οὓς ὁ Δέκιος καλέσας ἐπὶ δεῖπνον
 ἔσφαξεν. V p. 589.

ὅτι ὁ Δέκιος ὁ φρουράρχος τοὺς Ῥηγῖνους ἀποσφάξας φιλίαν ¹¹
 πρὸς Μαμερτίνους ἐσπέισατο, νομιζὼν αὐτοὺς ἐκ τοῦ ὁμοιοτρόπου
 τῶν τολμημάτων πιστοτάτους σφίσι συμμάχους ἔσεσθαι, ἅτε καὶ
 εὖ εἰδὼς ὅτι συχροὶ τῶν ἀνθρώπων ἰσχυροτέραις δὴ τισιν ἀνάγκαις
 ὑπὸ τοῦ τῶν ὁμοίων τι παρανομῆσαι τοῦ τε κατὰ νόμους ἐταιρι-
 κοῦ καὶ τοῦ κατὰ γένος οἰκείου συνίστανται. M p. 170.

ὅτι διαβολὴν ὑπ' αὐτῶν οἱ Ῥωμαῖοι τινα ἔσχον, μέχρις οὗ ¹²
 ἐπεξῆλθον αὐτοῖς· πρὸς γὰρ τὰ μείζω καὶ πρὸς τὰ μᾶλλον κατεπεί-
 γοντα ἀσχολίαν ἄγοντες παρὰ μικρὸν τισιν αὐτὰ ποιεῖσθαι ἔδοξαν.
 M ib.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι μαθόντες ἦξεν τὸν Πύρρον κατέδεισαν, ἐκείνόν ¹³
 τε αὐτὸν εὐπόλεμον εἶναι ἀκούοντες καὶ δύναμιν πολεμικὴν καὶ
 ἀναισθηγόνιστον ἔχειν, οἷα συμβαίνει περὶ τε τῶν ἀγνώστων σφίσι

7 1 Ῥωμαῖοις*

8 1 προσανέπειθε δὲ αὐτοὺς*

3 τῶν

10 3 ἀντίσχεῖν*

11 6 γένους*

12 2 κατεπείγονται*

13 2 με-

θόντες*

4 4 ησι

καὶ περὶ τῶν διὰ πλείστον μάλιστα ὄντων θρυλεῖσθαι πυνθανομένης. M p. 170.

14 ἀδύνατον γὰρ ἔστι μήτε ἐν τοῖς αὐτοῖς ἤθεσι τεθραμμένους τινάς, μήτε τὰ αὐτὰ αἰσχροῦ καὶ καλὰ νομίζοντας εἶναι, φίλους ποτὲ ἀλλήλοις γενέσθαι. M p. 537.

15 ὅτι ἢ τε φιλοτιμία καὶ ἢ ἀπιστία αἰεὶ τοῖς τυράννοις ἴπαρασιν, ἔξ ὧν ἀνάγκη μηδένα αὐτοὺς ἀκριβῆ φίλον ἔχειν· ἀπιστούμενος γὰρ καὶ φθονοῦμένος τις οὐδένα ἂν καθαρώς ἀγαπήσειεν. πρὸς δ' ἔτι καὶ ἡ τῶν τρόπων ὁμοιότης ἢ τε τοῦ βίου ἰσότης καὶ τὸ τὰ αὐτὰ τισι καὶ σφαλερὰ καὶ σωτήρια εἶναι καὶ ἀληθεῖς καὶ βεβαίους φιλίας μόνα ποιεῖ. ὅπου δ' ἂν τούτων τι ἐνδείξη, προσποιήτον μὲν τι σχῆμα ἐταιρίας ὁράται, ἔρμα δ' οὐδὲν αὐτῆς ἐξέγγυον εὗρισκεται. M p. 170.

16 ὅτι στρατηγία ἂν μὲν καὶ δυνάμεις ἀξιόχρεως λάβῃ, πλείστον καὶ πρὸς σωτηρίαν σφῶν καὶ πρὸς ἐπικράτησιν φέρει, αὐτῇ δὲ καθ' ἑαυτὴν οὐθενὸς ἐν μέρει· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλη τις τέχνη χωρὶς τῶν συμπραξόντων καὶ συνδιοικησόντων αὐτῇ ἰσχύει. M p. 171.

17 ὅτι Πόπλιος Βαλέριος ἄνδρας ἐπὶ κατασκοπῇ πρὸς τοῦ Πύρρου σταλέντας ἐχειρώσατο, οὗς περινοστήσαι κελεύσας τὸ στρατόπεδον ἀφῆκεν ἀπαθεῖς, ἀπαγγελοῦντας τῷ Πύρρῳ τὸν τε κόσμον τῆς στρατιᾶς καὶ πρὸς οἶους καὶ ὅπως ἡσκημένους ἄνδρας ἀγωνιεῖται. M p. 537.

18 ὅτι τοῦ Μεγακλέους τελευτήσαντος καὶ τοῦ Πύρρου τὸν πῖλον ἀπορρίψαντος ἐς τὸ ἐναντίον ἡ μάχη περιέστη· τοῖς μὲν γὰρ ἡ σωτηρία αὐτοῦ πολὺ πλεῖον ἐκ τοῦ παρὰ τὴν ἐλπίδα σφῶν αὐτὸν περιεῖναι, ἢ εἰ μὴδ' ἀρχὴν τεθνηκέναι ἐνενόμιστο, θάρσος ἐνεποίησεν, οἱ δὲ ἀπατηθέντες δεύτερον οὐδὲν ἔτι τὸ πρόθυμον ἔσχον, κολουσθέντες τε αὖθις τὸ μάτην θαρσῆσαν, καὶ ἐκ τῆς δι' ὀλίγου μεταβολῆς σφῶν ἐς τὴν χείρονα δόκησιν οὐδ' ὕστερόν ποτε αὐτὸν φθαρῆσεσθαι ἐλπίσαντες. M p. 171.

19 ὅτι συγχαιρόντων τινῶν τῷ Πύρρῳ τῆς νίκης, τὴν μὲν δόξαν τοῦ ἔργου ἐδέχετο, εἰ δὲ δὴ καὶ αὖθις ποτε ὁμοίως κρατήσεien, ἀπολείσθαι ἔφη. καὶ τοῦτό τ' αὐτοῦ φερόμενόν ἐστιν, καὶ ὅτι τοὺς Ῥωμαίους καίτοι νικηθέντας ἐθαύμασε καὶ προέκρινε τῶν ἑαυτοῦ στρατιωτῶν, εἰπὼν ὅτι τὴν οἰκουμένην ἂν ἤδη πᾶσαν ἐχειρώσάμην, εἰ Ῥωμαίων ἐβασίλευον. M ib.

20 ὅτι Πύρρος τοὺς κατὰ τὴν μάχην πεπτωκότας Ῥωμαίους

16 γ τὸ *

18 α παρὰ] πάθους
σεσθαι *

16 α ἐν μέρει] κρατεῖ? *

ε τῆσδ *

17 α κατασκοπεῖν *

γ χείρονος *

ε θαρσῆ-

ἐπιμελῶς ἔθαψε· καὶ θανμάζων τὸ φοβερὸν τοῦ εἶδους των ἀνδρῶν
ἔτι διασωζόμενον, καὶ ὅπως ἐναντία πάντες ἔφερον τραύματα, λέ-
γεται ἀνατείνας ἐς οὐρανὸν τὰς χεῖρας τοιούτους εὖξασθαι οἱ γε-
νίσθαι συμμάχους· ῥαδίως γὰρ ἂν κρατῆσαι τῆς οἰκουμένης. M
p. 538.

ὅτι Πύρρος λαμπρὸς ἐπὶ τῇ νίκη ἦν καὶ ὄνομα ἀπ' αὐτῆς μέγα ²¹
ἔσχεν, ὥστε πολλοὺς μὲν τῶν ἐκ τοῦ μέσου καθημένων προσχωρή-
σαι, πάντας δὲ τοὺς περιορωμένους τῶν συμμάχων ἀφικέσθαι. οὐ
μὴν οὔτε ἐμφανῇ ὀργὴν αὐτοῖς ἐποίησατο, οὔτ' αὖ παντελῶς τὴν
ὑποψίαν ἀπεκρύψατο, ἀλλ' ὀλίγα σφίσιν ἐπὶ τῇ διαμελλήσει ἐπιτι-
μήσας ἔδειξεν μὴ ἐς φανεράν αὐτοὺς ἀλλοτριώσιν προαγάγῃ, καὶ ²²
ἐκ τοῦ μηδὲν ἐνδελξασθαι ἐνόμισεν ἥτοι καταγνώσθηναι ὑπ' αὐτῶν
εὐθύθειαν ὡς οὐ συνιείς ὧν ἔπραξαν, ἣ καὶ ὑποπτευθῆσεσθαι ὀργὴν
κρυφαίαν ἔχειν, καὶ ἀπ' αὐτῶν καταφρόνησιν ἢ μῖσος προεπιβου-
λήν τε ἐς αὐτόν, ὅπως μὴ προπάθωσί τι, ἐγγενήσεσθαι σφίσι προσ-
εδόκησε. δι' οὖν ταῦτα πρῶως τε αὐτοῖς διελέχθη καὶ τῶν σκύ-
λων τινὰ ἔδωκεν. M p. 172.

ὅτι Πύρρος τοὺς τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλώτους συγχρὸς ὄντας ²³
τὸ μὲν πρῶτον πείσαι ἐπεχείρησεν ἐπὶ τὴν Ῥώμην συστρατεῦσαι, ²⁴
ὡς δὲ οὐκ ἠθέλησαν, ἰσχυρῶς ἐθεράπευε, μήτε δήσας τινὰ μήτ'
ἄλλο τι κακὸν δράσας, ὡς καὶ προῖκα αὐτοὺς ἀποδώσων καὶ ἀμαχί
δι' αὐτῶν τὸ ἄστυ προσποιησόμενος. V p. 590.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι ἐν ἀπόρῳ γενόμενοι διὰ τοὺς ἐλέφαντας αἶτε ²⁵
μὴ πώποτε τοιοῦτο θηρίον ἰδόντες, τὴν μέντοι θνητὴν φύσιν ἐν-
θυμούμενοι καὶ ὅτι θηρίον οὐδὲν ἀνθρώπου κρείττον' ἐστίν, ἀλλὰ
πάντα δὴ πάντως ἦν, εἰ καὶ μὴ κατ' ἰσχύν, ταῖς γοῦν σοφίαις
σφῶν ἐλαττοῦν, ἀνεθάρσουν. M p. 172.

ὅτι καὶ οἱ στρατιῶται οἱ τοῦ Πύρρου, οἳ τε οἴκοθεν καὶ οἱ σύμ- ²⁶
μαχοι, δεινῶς πρὸς τὰς ἀρπαγὰς ὡς καὶ ἐτοίμους καὶ ἀκινδύνους
σφίσιν οὖσας ἠπείλοντο. M ib.

ὅτι οἱ Ἑπειρῶται τὴν φιλίαν, ἀγανακτήσει ὅτι ἐπὶ μεγάλαις ²⁷
δὴ τισιν ἐπλίσιν στρατεύσαντες οὐδὲν ἔξω τῶν πραγμάτων εἶχον,
ἐλυμαίνοντο, καὶ πάνυ γε ἐν καιρῷ τοῦτο τοῖς Ῥωμαίοις ἐγένετο·
συνιστάμενοι γὰρ πρὸς αὐτὸν οἱ τὴν Ἰταλίαν οἰκοῦντες ἀνεκόπησαν,
ἐξ ἴσου τὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν πολεμίων πορθεῖντα αὐτὸν ὀρῶν-
τες· τὰ γὰρ ἔργα αὐτοῦ μᾶλλον ἢ τὰς ὑποσχέσεις ἐσχόπουν. M ib.

²⁰ ἢ κρατήσσει*   ²¹ ἢ ἀπεκρύψατο· χαλεπῶς τε γὰρ σφίσιν;*
²² ἢ προαγάγῃ*   ²³ πρὸς ἐπιβουλήν*   ²⁴ ἢ Ῥώμην οἱ συστρ.*
²⁵ ἢ ἐλαττοῦντα ἐθάρσουν*   ²⁶ ἢ οἵτε] αἶτε   ²⁷ ἢ τούτῳ—ἐγένεοντο·
συνεσταυμένοι*   ἢ πορθεῖντας αὐτοὺς*

27 ὅτι ὁ Πύρρος ἐφοβήθη μὴ καὶ πανταχῶς ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐν χωρίοις ἀγνώστοις ἀποληφθῇ. χαλεπῶς δ' ἐπὶ τούτῳ τῶν συμμάχων αὐτοῦ φερόντων, εἶπε σφισιν ὅτι σαφῶς ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας ὁρώη ὅσον τῶν Ῥωμαίων διαφέρουσι· τὴν μὲν γὰρ ἐκείνων ἐπήκοον καὶ δένδρα παντοδαπὰ καὶ ἀμπελοργίας καὶ γεωργίας καὶ κατασκευὰς τῶν ἀγρῶν πολυτελεῖς ἔχειν, τὰ δὲ δὴ τῶν ἑαυτοῦ φίλων οὕτω πεπορθῆσθαι ὥστε μηδ' εἰ κατεγκήθη ποτὲ γιγνώσκεισθαι. M p. 173.

28 ὅτι ὁ αὐτός, ἐπειδὴ γε ἀναχωροῦντι αὐτῷ . . ., ὡς τὸ στρατεύμα τοῦ Λυσιίνου πολλῶ πλείον τοῦ πρόσθεν εἶδεν, ὕδρας ἐφη δίκην τὰ στρατόπεδα τῶν Ῥωμαίων κοπτόμενα ἀναφύεσθαι. οὐ μέντοι παρὰ τοῦθ' ἤτιον ἐθάρσησεν, ἀλλ' ἀντιπαρετάξατο μὲν, οὐκ ἐμαχέσατο δέ. M ib.

29 ὅτι ὁ Πύρρος πρέσβεις ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων ἄλλους τε καὶ
 474 τὸν Φαβρίκιον προσιέναι πυθόμενος, φρουράν τέ σφισι πρὸς τὰ μεθόρια, μὴ καὶ βίαιόν τι ὑπὸ τῶν Ταραντίνων πάθωσιν, ἐπεμψε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἀπήντησεν, ἔς τε τὴν πόλιν αὐτοὺς ἐσαγαγὼν καὶ ἐξένισε λαμπρῶς καὶ τὰλλα ἐδεξιώσατο, ἐλπίσας σπονδῶν τε δεῖσθαι καὶ ὁμολογίαν οἶαν ἡττηθέντας εἰκὸς ἦν ποιήσεσθαι. U p. 376.

30 ὅτι τοῦ Φαβρικίου αὐτὸ τοῦτο μόνον εἰπόντος, ὅτι Ῥωμαῖοι ἡμᾶς ἐπεμψαν τοὺς τε ἐαλωκότας ἐν τῇ μάχῃ κομιονμένους καὶ λύτρα ἀντ' αὐτῶν ἀντιδύοντας, ὅσα ἂν ἀμφοτέροις ἡμῖν συμβῇ, διηπορήθη τε ὅτι μὴ περὶ τῆς εἰρήνης πρεσβεύειν ἐφη, καὶ μετασχησάμενος αὐτοὺς ἐβουλεύετο μετὰ τῶν φίλων ὧν περ εἰώθει, τὸ μὲν τι καὶ περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν αἰχμαλώτων, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον περὶ τε τοῦ πολέμου καὶ περὶ τῆς διαχειρίσεως αὐτοῦ, εἴτε κατὰ τὸ ἰσχυρὸν εἴτε καὶ ἄλλως πως αὐτὸν . . . M p. 173.

31 . . . μεταχειρίσασθαι ἢ μάχης καὶ παρατάξεις ἀσταθμῆτους ἀναρρίψαι· ὥστε πεισθεὶς ὁ Μίλων ἐμοὶ καὶ τῷ παλαιῷ λόγῳ, μηδὲ ἐς ἄλλο τι βίᾳ μᾶλλον ἢ σοφίᾳ, ὅπου γε καὶ ἐνδέχεται, χρήσῃ, ἐπεὶ Πύρρος γε πάντα τὰ πρακτέα οἱ ἀκριβῶς οἶδε καὶ οὐδὲν αὐτῶν δεῖται παρ' ἡμῶν μωθεῖν." ταῦτ' εἶπε, καὶ πάντες ὁμογνώμονες ἐγένοντο, καὶ μάλιστα ὅτι ἐκ μὲν τούτων οὔτε ζημιωθήσεσθαι οὔτε
 32 κινδυνεύειν, ἐκ δὲ τῶν ἐτέρων ἐκάτερον πείσεσθαι ἔμελλον. καὶ ὁ Πύρρος οὕτω φρονῶν εἶπε πρὸς τοὺς πρέσβεις "οὔτε πρότερον ἐκὼν ὑμῖν ὁ Ῥωμαῖοι ἐπολέμησα, οὔτε ἂν νῦν πολεμήσαιμι· φίλος τε

27 ε καὶ om* 28 ε ἡγαγον ἐθάρσησεν ἀντιπ.* 30 ε τι]
 τοι* ἀντιδύσεως* 8 post αὐτόν codici Vaticano paginae
 desunt 4. 31 ε ἡ] ἐς 1 οἱ] οἱα* οὐδὲν] οὐ τῶν*

γὰρ ὁμῶν γενέσθαι περὶ παντὸς ποιοῦμαι, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς τε αἰχμαλώτους πάντας ἄνευ λύτρων ἀφίημι καὶ τὴν εἰρήνην σπένδομαι.” καὶ ἰδὶα τούτους ἐθεράπευεν, ὅπως μάλιστα μὲν τὰ ἑαυτοῦ ἀνθελωνται, εἰ δὲ μή, τὴν γε φιλίαν οἱ πρωτανεύσωσιν. M p. 173.

ὁ δὲ Πύρρος τοὺς τε ἄλλους προσηταιρίσατο καὶ τῷ Φαβρίκιῳ ³³ διελέχθη ὥδε. “ἐγὼ ὦ Φαβρίκιε πολεμεῖν μὲν ὁμῖν οὐδὲν ἔτι δέομαι, ἀλλὰ καὶ ὅτι τὴν ἀρχὴν τοῖς Ταράντινις ἐπέσθην καὶ δεῦρο ἦλθον μεταγινώσκω, καίπερ πολλὴ ὑμῶς ἐν τῇ μάχῃ κρατήσας· φίλος δὲ δὴ καὶ πᾶσι μὲν Ῥωμαίων ἡδέως ἂν ἐγενόμην, μάλιστα δὲ δὴ σοί· πάνν γάρ σε καὶ ἀγαθὸν ἄνδρα ὁρῶ ὄντα. τὴν τε οὖν εἰρήνην συμπρᾶξαι σέ μοι ἀξιῶ, καὶ προσέτι καὶ οἴκαδέ τε καὶ ἐς τὴν Ἥπειρον ἐπισπέσθαι· ἐπὶ τε γὰρ τὴν Ἑλλάδα στρατευσεῖω καὶ συμβούλου στρατηγοῦ τέ σου δέομαι.” ὁ οὖν Φαβρίκιος “ἐπαινω ³⁴ μὲν σε” εἶπεν “ὅτι καὶ ἐπὶ τῇ στρατείᾳ μεταγινώσκεις καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖς, καὶ σοι πρὸς αὐτὴν, εἴγε συμφέροι ἡμῖν, σπουδάσω (οὐ γάρ που καὶ κατὰ τῆς πατρίδος τι πρᾶξαι με ἀγαθόν, ὡς φῆς, ἄνδρα ὄντα ἀξιόσεις), σύμβουλον δὲ δὴ καὶ στρατηγὸν μηδένα ποτὲ ἐκ δημοκρατίας παρὰλάβης· ἐμοὶ γοῦν δῆλον ὅτι οὐ σχολή. οὐ μέντοι οὐδὲ τούτων τι λάβοιμι ἄν, ὅτι οὐ προσήκει τὸ παρὰπαν πρεσβευτὴν δωροδοκεῖν. πυρνθάνομαι γοῦν πότερον ³⁵ ἐλλογιμὸν με ὡς ἀληθῶς νομίζεις ἄνδρα εἶναι ἢ οὐ· εἰ μὲν γὰρ φαῦλός εἰμι, πῶς με δώρων ἄξιον κρίνεις; εἰ δὲ χρηστός, πῶς με λαβεῖν αὐτὰ κελεύεις; εὖ τοίνυν ἴσθ’ ὅτι ἐγὼ μὲν καὶ πάνν πολλὰ ἔχω καὶ οὐδὲν δέομαι πλειόνων· ἀρκεῖ γάρ μοι τὰ ὄντα, κοῦδενὸς τῶν ἄλλοτριῶν ἐπιθυμῶ· σὺ δ’ εἰ καὶ σφόδρα πλουτεῖν νομίζεις, ἐν πενίᾳ μυρία καθέστηκας· οὐ γὰρ ἂν οὔτε τὴν Ἥπειρον οὔτε ἄλλα ὅσα κέκτησαι καταλιπὼν δεῦρ’ ἐπεραιώθης, εἴγε ἐκείνοις τε ἡρκοῦ καὶ μὴ πλειόνων ὠρέγῃ. ὅταν γὰρ τις ταῦτα πάσῃ ³⁶ καὶ μηδένα ὄρον τῆς ἀπληστίας ποιῇται, πτωχότατός ἐστι. διὰ τί; ὅτι πᾶν τὸ μὴ ὑπάρχον αὐτῷ ὡς καὶ ἀναγκαῖον ποθεῖ, καθάπερ ἄνευ ἐκείνου μὴ δυνάμενος ζῆσαι. ὡς ἔγωγε ἡδέως ἂν σοι, ἐπειδὴ καὶ φίλος μοι φῆς εἶναι, ἐκ τοῦ ἔμαντοῦ τι πλοῦτου χαρισάμην· πολλῶ γάρ τοι καὶ ἀσφαλλέτερος καὶ ἀθανατώτερός ἐστι τοῦ σοῦ, καὶ οὔτε τις αὐτῷ φθονεῖ οὔτε τις ἐπιβουλεύει, οὐ δῆμος, οὐ τύραννος· καὶ τὸ μέγιστον, ὅσῃ τις ἂν αὐτοῦ πλείοσι μεταδιδῶ, καὶ αὐτὸς ἐπὶ μείζον αὐξεται. τίς οὖν οὗτος ἐστίν; τὸ τοῖς ὑπάρχουσιν ³⁷ τινι ὡς καὶ παμπληθέσιν οὖσιν ἡδέως χρῆσθαι, τὸ τῶν ἄλλοτριῶν ὡς καὶ μέγα τι κακὸν ἐχόντων ἀπέχεσθαι, τὸ μηδένα ἀδικεῖν, τὸ

34 ε γ’ οὖν δὴ τι οὐ*

πολλοὺς εὐεργετεῖν, ἄλλα μυρία ἂ σχολὴν ἢ τις ἄγων εἴποι. ὡς ἔγωγέ βουλομένη ἦν, εἶπερ που πάντως ἀναγκαῖον εἴη θύτερον αὐτῶν παθεῖν, βιασθεῖς ἢ μᾶλλον ἢ φενακισθεῖς ἀπολέσθαι· τὸ μὲν γὰρ τῆς τύχης ἀξιώσει φιλεῖ τισὶ συμβαίνειν, τὸ δὲ ἔκ τε ἀνοίας
 38 καὶ ἐξ αἰσχροκερδείας πολλῆς, ὥσθ' αἰρετώτερον εἶναι τῇ τοῦ θείου πλεονεξίᾳ μᾶλλον ἢ τῇ ἑαυτοῦ κακίᾳ σφαλῆναι· ἐν ἐκείνῳ μὲν γὰρ τὸ σῶμά τινος ἡττάται, ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἡ ψυχὴ προσδιαφθείρεται· ..., ἐνταῦθα δ' αὐτοέντης τρόπον τινὰ αὐτὸς τις ἑαυτοῦ γίγνεται, ὅτι ὁ τὴν ψυχὴν ἄπαξ τὴν ἑαυτοῦ τὸ μὴ τοῖς παροῦσιν ἀρκεῖσθαι διδάξας ἀόριστον τὴν τῆς πλεονεξίας ἐπιθυμίαν λαμβάνει. M p. 174.

39 καὶ προθυμότητα ἐς τοὺς καταλόγους ἀπήντησαν, τὸ καθ' ἑαυτὸν ἕκαστος ἐλλιπὲς ἀνάστασιν τῆς πατρίδος νομίζοντες ἔσεσθαι. M p. 176.

40 τοιαύτη μὲν ἡ τοῦ λόγου φύσις ἐστὶ καὶ τοσαύτην ἰσχὺν ἔχει
 476 ὥστε καὶ ἐκείνους ὑπ' αὐτοῦ τότε μεταβαλεῖν καὶ ἐς ἀντίπαλον καὶ μῖσος καὶ θῆρσος τοῦ Πύρρου καὶ τῆς ἐκ τῶν δώρων αὐτοῦ ἀλ-
 λουώσεως περιστήναι. M ib.

41 ὅτι Κινέας ὁ ῥήτωρ πρεσβευτῆς ἐς Ῥώμην παρὰ Πύρρου στα-
 λείς, ὡς ἐπανῆλθεν, ἐρωτώμενος παρ' αὐτοῦ περὶ τοῦ τῆς Ῥώμης κόσμου καὶ τῶν ἄλλων, ἀπεκρίνατο πολλῶν πατριδὰ βασιλέων ἐω-
 ρακῆναι, δεικνὺς τῷ λόγῳ τοιοῦτους ἅπαντας εἶναι Ῥωμαίους οἷος αὐτὸς παρὰ τοῖς Ἑλλήσι τὰ ἐς ἀρετὴν ὑπείληπται. M p. 538.

42 ὅτι πᾶν τὸ τῇ γνώμῃ παρὰ δόξαν ταπεινωθὲν καὶ τῆς ῥώμης ὑποδίδωσιν. M p. 177.

43 ὅτι τῷ Δεκίῳ ὁ Πύρρος προσπέμψας οὔτε προχωρήσειν οἱ τοῦτο πρῶξι ἐθελήσαντι ἔφη (τοῦτ' ἐστὶ τὸ μὴ συλληφθέντα ἀπο-
 κτανθῆναι) καὶ ζωγρηθέντα κακῶς ἀπολεῖσθαι ἐπηπείλησεν. οἱ δὲ ὑπατοὶ πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο μηδενὸς τοιοῦτου ἔργου σφῶς δεῖ-
 σθαι· πάντως γὰρ αὐτοῦ καὶ ἄλλως κρατήσιν. M ib.

44 ὅτι ἀντικαθεζομένων μετὰ στρατευμάτων ἀλλήλοις Φαβρίκιον καὶ Πύρρον, ἀνὴρ τις τῶν περὶ τὴν θεραπείαν τοῦ βασιλέως ὡς τὸν Φαβρίκιον ἀφίκετο δηλητηρίοις φαρμάκοις ἀνελεῖν τὸν Πύρρον ὑφιστάμενος, εἰ' οἱ τις δοθείη παρ' αὐτοῦ χρημάτων ὠφέλεια· ὃν ὁ Φαβρίκιος ἀποστνγῆσας ἀποπέμπει τῷ Πύρρῳ δέσμιον. ὁ δὲ Πύρρος ἀγασθεὶς ἀναβοῆσαι λέγεται “οὗτός ἐστι καὶ οὐκ ἄλλος Φαβρίκιος, ὃν δυσχερέστερον ἢ τις παρατρέψει τῆς οἰκίας ἀρε-

37 ὁ ἀπολεῖσθαι*
 ἔσεσθαι

39 1 εἶναι τι τῇ*
 40 2 μετακαλεῖν
 41 ἀντιστήναι*

39 2 πατρ. εἶναι νομ.

τῆς ἢ τῆς συνήθους πορείας τὸν ἥλιον.” M p. 538: cf. Suidas vv. ἀποστρυγούντες et Φαβρίκιος.

οὐθ’ ὅπως τὸν ἕτερον αὐτῶν πρότερον οὐθ’ ὅπως ἀμφοτέρους ⁴⁶ ἅμα ἀμύναιτο ἔσχεν, καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ ἦν· τό τε γὰρ διελεῖν τὸ στράτευμα ἔλαττον ὃν τῶν ἐναντίων ἐδεδίει, καὶ τὸ τῷ ἑτέρῳ τὴν χώραν ἀδεῶς κακοῦν ἀφεῖναι δεινὸν ἐποιεῖτο. M p. 177.

ἐπεὶ μέντοι ἄλλως τε δι’ ἀκριβείας αὐτοὺς ἐποιεῖτο, μείζον ⁴⁶ μέ- ⁴⁷⁷ ρος ἐς ἀσφάλειαν, τοῦ μὴδ’ ἂν ἐπιθυμῆσαι τινα κακῶς αὐτὸν δρᾶ- ⁴⁷⁷ σαι, τῷ μὴδ’ ἂν ἐθελήσῃ δύνασθαι νέμων, καὶ διὰ τοῦτο πολλοὺς τῶν ἐν τέλει, καὶ τοὺς ἐπικαλεσαμένους αὐτόν, τὸ μὲν τι βαρυνό- ⁴⁷⁷ μενός σφισιν ὅτι ὑπ’ αὐτῶν ἐν κράτει τῆς πόλεως γεγονέναι ἐλέ- ⁴⁷⁷ γετο, τὸ δὲ καὶ προσυποπτεύων σφᾶς μὴ ὥσπερ αὐτῷ οὕτω καὶ ἄλλῳ τινὶ προσχωρήσωσιν, ἐξήλασε καὶ διέφθειρεν, ... M p. 178.

ὅτι τοῦ Πύρρου ἐκεῖνο δὴ πάντες ἐθαύμαζον, ὅτι νεανίσκων ⁴⁷ τινῶν ἐν συμποσίῳ σκωψάντων αὐτὸν τὰ μὲν πρῶτα ἐξελέγξαι σφᾶς ἠθέλησεν, ὅπως τιμωρήσῃται, ἔπειτ’ εἰπόντων αὐτῶν ὅτι πολὺ πλείω καὶ χαλεπώτερα ἂν εἰρήκειμεν εἰ μήπερ ὁ οἶνος ἡμῶς ἐπελελοίπει, ἐγέλασε καὶ ἀφῆκεν αὐτούς. M ib.

ὅτι τῷ Πύρρῳ ὡς οὐδὲν οἱ σύμμαχοι συντελέσαι ἐβούλοντο, ⁴⁸ ἐτράπετο πρὸς τοὺς Θησαυροὺς τῆς Φερρεφάττης, δόξαν πλούτου μεγάλην ἔχοντας, καὶ αὐτοὺς συλῆσας ἐς τὸν Τάραντα τὰ σῦλα ἐπὶ νεῶν ἔπεμψε. καὶ οἱ τε ἄνθρωποι ὀλίγον πάντες ὑπὸ χεიმῶνος ἐφθάρησαν, καὶ τὰ χρήματά τε ἀναθήματά ἐς τὴν γῆν ἐξέπεσαν. V p. 590.

ὅτι ὁ Πτολεμαῖος ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς, ὁ φιλάδελφος ⁴¹ ἐπικληθεὶς, ὡς τὸν τε Πύρρον κακῶς ἀπηλλαχότα καὶ τοὺς Ῥω- ⁴⁸¹ μαῖους ἀνταγωνισμένους ἔμαθε, δῶρά τε αὐτοῖς ἔπεμψε καὶ ὁμολογίαν ἐποιήσατο. οἱ οὖν Ῥωμαῖοι ἡσθέντες ὅτι καίτοι διὰ πλείστου ὦν περὶ πολλοῦ σφᾶς ἐπεποίητο, πρέσβεις πρὸς αὐτὸν ἀνταπέστειλαν. ἐπειδὴ τε ἐκεῖνοι δῶρα παρ’ αὐτοῦ μεγαλοπρεπῆ λαβόντες ἐς τὸ δημόσιόν σφας ἀπέδειξαν, οὐκ ἐδέξαντο αὐτά. U p. 374.

ὅτι τοιαῦτα πράττοντες οἱ Ῥωμαῖοι καὶ ἐπὶ μείζον ⁴² αἰεὶ αἰρό- ⁴⁸⁸ μενοι οὐδέπω ὑπερεφρόνον, ἀλλὰ Κύντον Φάβιον βουλευτὴν Ἀπολ- ⁴⁸⁸ λωνιάταις τοῖς ἐν τῷ Ἰονίῳ κόλπῳ ὑπὸ Κορινθίων ἀποικισθεῖσιν ἐξέδωκαν, ὅτι τινὰς πρέσβεις αὐτῶν ὕβρισεν. οὐ μέντοι καὶ ἐκεῖνοι δεινόν τι ἔδρασαν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ἔπεμψαν οἴκαδε. V p. 590.

ὅτι αἰτίαι ἐγένοντο τῆς πρὸς ἀλλήλους διαφορᾶς τοῖς μὲν Ῥω- ⁴³ μαῖοις ὅτι Καρχηδόνιοι τοῖς Ταραντίνους ἐβοήθησαν, τοῖς δὲ Καρ-

⁴⁶ 2 ἂν om*
διαιρούμενοι*

3 τὸ*
ἀλλ’ ἀπέπεμψαν?*

δύνασθαι om

42 1 μείζον

χρηδονίοις ὅτι Ῥωμαῖοι φίλαν τῷ Ἰέρωνι συνέθεντο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, οἷά που πεφύκασιν οἱ τῷ μὲν ἔργῳ πλεῖον ἔχριν βουλόμενοι τὴν δὲ δόξαν αὐτοῦ ἀσχυρόμενοι, σκήψεις ἐποιοῦντο· ἡ δὲ ἀλήθεια ἄλλως ἔχει. δυνάμενοι μὲν γὰρ ἐκ πολλοῦ οἱ Καρχηδόνιοι, ἀνξάνομενοι δὲ ἤδη οἱ Ῥωμαῖοι ἀλλήλους τε ὑφωρῶντο, καὶ τὰ μὲν ἐπιθυμία τοῦ αἰεὶ πλείονος κατὰ τὸ πολλοῖς τῶν ἀνθρώπων, καὶ μάλιστα ὅταν εὖ πράττωσιν, ἔμφυτον, τὰ δὲ καὶ φόβῳ προήχθησαν ἐς τὸν πόλεμον, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἐκάτεροι τῶν οἰκείων σωτηρίαν ἀσφαλῆ τὸ τὰ τῶν ἐτέρων προσκλήσασθαι νομίζοντες εἶναι· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ χαλεπιώτατον ἀδύνατόν τε ἦν δύο δῆμους· ἓν τε ἐλευθερίᾳ καὶ ἐν δυνάμει φρονήματί τε ὄντας, καὶ βραχυτάτον ὥς εἰπεῖν ταῖς τῆς ναυτιλίας ὀξύτησι διεστηκότας, ἄλλων μὲν τινων ἄρχειν, ἀλλήλων δὲ ἀπέχεσθαι ἐθελῆσαι. τοιοῦτον κατὰ τύχην συμπεσὼν τὰς τε σπονδὰς σφῶν διέλυσε καὶ ἐς τὸν πόλεμον αὐτοὺς συνέρρηξεν. M p. 178.

ὅτι τὸ ἀγώνισμα λόγῳ μὲν περὶ Μεσσήνης καὶ Σικελίας, ἔργῳ δὲ καὶ περὶ τῆς οἰκείας ἐκάτεροι ἐκείθεν ἤδη κινούμενον ἡσθάνοντο, καὶ τὴν νῆσον, ἅτε ἐν μέσῳ σφῶν κειμένην, ἐπίβυσιν τοῖς κρατήσασιν αὐτῆς ἐπὶ τοὺς ἐτέρους ἀσφαλῆ παρέξιν ἐνόμιζον. M p. 179.

ὅτι Γάιος Κλαύδιος ἑλθὼν ἐς ἐκκλησίαν ἄλλα τε ἐπαγωγὰ εἶπε καὶ ὅτι ἐπ' ἐλευθερώσει τῆς πόλεως ἦκει· οὐ γὰρ δεῖσθαι γε Ῥωμαίους Μεσσήνης οὐδέν· καὶ ὅτι εὐθύς, ἐπειδὰν τὰ πράγματα αὐτῶν καταστήσῃ, ἀποπλευσεῖται. καὶ τούτου καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἢ ἀποχωρῆσαι ἐκέλευσεν, ἢ εἴ τι δίκαιον εἰπεῖν ἔχουσιν, ἐς κρίσιν καταστήναι. ὥς δ' οὕτε τῶν Μαμερτίνων τις ὑπὸ δέους ἐφθάργετο καὶ οἱ Καρχηδόνιοι ἅτε καὶ βία τὴν πόλιν κατέχοντες βραχὺ αὐτοῦ ἐφρόντιζον, αὐταρχεῖς ἔφη μαρτύριον τὴν σιωπὴν παρ' ἀμφοτέρων ἔχειν, τῶν μὲν ὅτι ἀδικοῖεν, δεδικαιολογησθαι γὰρ ἂν εἶπερ τι ὕγιές ἐφρόνουν, τῶν δὲ ὅτι τῆς ἐλευθερίας ἐπιθυμοῖεν· παρορησία γὰρ ἂν, εἶπερ τὰ τῶν Καρχηδονίων ἡροῦντο, ἄλλως τε καὶ ἰσχύος αὐτῶν παρούσης κεχρησθαι. καὶ προσυπέσχετο σφισι βοηθήσειν καὶ διὰ τὸ γένος αὐτῶν τῆς Ἰταλίας ὃν καὶ διὰ τὴν αἵτησιν τῆς ἐπικουρίας ἦν ἐπεποίητο. M ib.

ὅτι Γάιος Κλαύδιος τῶν τε τριηρῶν τινὰς ἀπέβαλε καὶ χαλεπῶς ἀπεσώθη· οὐ μέντοι παρὰ τοῦθ' ἦττον οὐτε ἐκεῖνος οὐτε οἱ ἐν τῷ ὅσπερ Ῥωμαῖοι ἀντελάβοντο τῆς θαλάσσης, ὅτι πρῶτόν τι ἐγγειρισμένοι καὶ σφαλέντες ποιεῖν, πρὸς οἰωνοῦ τὸ πρόσθεν τι

43 1 ἔχειν] ἐκείνου* 2 1 μὲν om* 3 1 μίαν om*
 2 2 ὥς om* 4 4 ἀποπλευσεῖσθαι* 5 1 καταστήσῃ* 6 1 ἢ
 σιωπῇ—ἔχει* 7 4 ποιεῖν] ἐπταίσαν?*

θέμενοι καὶ μηδ' αὐθίς ποτε κατορθώσιν νομίζοντες· ἀλλὰ καὶ προθυμότερον αὐτῆς διὰ τε τᾶλλα καὶ διὰ φιλοτιμίαν, ἵνα μὴ καὶ ὑπὸ τῆς συμφορᾶς ἀποτεράφθαι δόξωσι, μετεποίησαντο. M p. 180.

ὅτι ὁ Ἄνων οὐτ' ἄλλως ἐπ' ἐλαφρῶ τὸν πόλεμον ποιοῦμενος, 8 εἴτε καὶ δέοι γενέσθαι, τὴν γοῦν αἰτίαν τῆς διαλύσεως τῶν σπονδῶν ἐς ἐκείνον τρέψαι, μὴ κατάρχειν αὐτῆς νομισθείη, θέλων, ἀπέπεμψε τε αὐτῷ τὰς ναῦς καὶ τοὺς αἰχμαλώτους, πρὸς τε εἰρήνην προυκαλεῖτο, καὶ προσπαρήγει μὴ πολυπραγμονεῖν τὴν θάλατταν. M ib.

ὅτι ἐπεὶ οὐδὲν ἐδέξατο, ἀπειλὴν ὑπέρφορνα καὶ νειμεσητικὴν 9 ἠπειλήσεν· ἔφη τε γὰρ μηδ' ἀπονήναι ποτὲ τὰς χεῖρας ἐν τῇ θαλάσῃ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιτρέψειν, καὶ μετὰ ταύτης ἀπέβαλε καὶ τὴν Μεσσήνην. M ib.

ὅτι ὁ Κλαύδιος καταλαβὼν τοὺς Μαιμερτίους ἐν τῷ λιμένι 10 συνεστραμμένους ἐκκλησίαν τε αὐτῶν ἐποίησε καὶ εἰπὼν ὅτι οὐδὲν δέομαι τῶν ὅπλων, ἀλλ' αὐτοῖς ὑμῖν διαγνώnai πάντα ἐπιτρέπω, ἔπεισέ σφας μεταπέμψασθαι τὸν Ἄνων· μὴ βουληθέντος δὲ αὐτοῦ καταβῆναι πολλὸς ἐνέκειτο κατατρέχων καὶ λέγων ὅτι, εἰ δὴ τι καὶ τὸ βραχύτατον δικαίωμα εἶχεν, πάντως ἂν ἐς ἀντιλογίαν οἱ ἀφίκετο καὶ οὐκ ἂν βίβη τὴν πόλιν κατεῖχεν. M ib.

ὅτι ὁ ὕπατος Κλαύδιος τοὺς στρατιώτας προσπαραινέσας θαρ- 11 ρεῖν μηδὲ ἐπὶ τῇ τοῦ χιλιάρχου ἡττῇ καταπεπληχθαι, διδάσκων αὐτοὺς ὅτι καὶ αἱ νῆκαι τοῖς ἄμεινον παρεσκευασμένοις γίγνοιτο καὶ ὅτι ἡ σφετέρᾳ ἄρετῇ πολὺ τῆς τῶν ἐναντίων τέχνης προέχουσα εἴη· ἑαυτοὺς μὲν γὰρ τὴν ἐπιστήμην τῶν ναυτικῶν δι' ὀλίγου προσλήψεσθαι, τοῖς δὲ δὴ Καρχηδονίοις μηδέποτε τὴν ἀνδρείαν ἐκ τοῦ ἴσου σφίσις ὑπάρξειν ἔφη· τὸ μὲν γὰρ κτητόν τε διὰ βραχείας τοῖς τὸν νοῦν αὐτῷ προσέχουσι καὶ καθαιρετὸν μελέτη εἶναι, τὸ δὲ εἰ μὴ φύσει τι προσείη, οὐκ ἂν διδαχῇ πορισθῇναι. M p. 181.

ὅτι θαρσύναντες οἱ Αἰβυες ὡς οὐ τῇ φύσει τοῦ χωρίου ἀλλὰ 12 τῇ σφετέρᾳ ἄρετῇ κεκρατηκότες τὴν ἔξοδον ἐποιήσαντο· ὁ δὲ Κλαύδιος οὕτως αὐτοὺς δεδιέναι ἐποίησεν ὡς μηδ' ἐξ αὐτοῦ τοῦ στρατοπέδου παραινέσθαι. M ib.

συμβαίνει γὰρ ὡς ἐπὶ πλήθει τοῖς μὲν ἐκ λογισμοῦ τι δεδιόσιν 13 ὀρθοῦσθαι διὰ προφυλακὴν αὐτοῦ, τοῖς δ' ἀπρονοήτως θρασυνομένοις φθείρεσθαι δι' ἀφυλαξίαν. M p. 539.

τὸ μὲν σωφρονοῦν καὶ κτᾶται τὰς νίκας καὶ γενομένης φυλάσ- 14

7 1 μετεποίησαν* 8 3 προσέπεμψε* 10 2 εἶπεν 6 πάν-
τως ἀντελόγουν οἱ ἀφίκετο* 7 ἐν* 11 1 τοῖς στρατιώταις
προπαραινέσας — ἐδίδασκεν? 3 καὶ] αἰετ* 7 τε om*
12 3 τοῦ om*

σει, τὸ δ' ἀσελγαῖνον οὔτε περιγίνεται τινος, κἂν ἄρα εὐτυχῆσῃ ποτὲ ἔν τινι, ῥᾶστα αὐτὸ ἀπόλλυσι· κἂν μὲν διασώσῃ τι, χεῖρον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ παρὰ λόγον εὐπραγῆσαι γενόμενον, οὐχ ὅσον οὐκ
 15 ἔκλεινον τι ὀνύματα, ἀλλὰ καὶ αὐτῷ προσδιαφθείρεται. καὶ γὰρ πᾶν τὸ παρὰ λόγον θρασυνόμενον καὶ δεδιέναι ἀλόγως πέφυκεν· ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς τὴν τε γνώμην τῇ προνοίᾳ βεβαίαν καὶ τὴν ἐλπίδα πιστὴν ἐκ τοῦ ἐχεγγύου αὐτῆς ἔχων, οὔτε καταπτήσσειν τινὰ οὐδ' ὑπερφρονεῖν ἔα· ἡ δ' ἀλόγιστος ἐμπληξία πολλοὺς ἐν τε ταῖς εὐπραγίαις ἔξαίρει καὶ ἐν ταῖς συμφοραῖς ταπεινοῖ, οἷα μηδὲν ἔρμου ἔχουσα, ἀλλ' αἰεὶ τῷ συμπίπτοντι ἰσομοιούμενη. M p. 539.

16 ὅτι Ῥωμαῖοι καὶ Καρχηδόνιοι πρὸς πόλεμον ἐλθόντες τῷ μὲν ἀριθμῷ τῶν νεῶν καὶ ταῖς προθυμίαις ἀντίρροποι ἦσαν· ὕστερον δὲ πρῶτόν τ' ἐς ναυμαχίαν ὑπ' ἀντιπάλου παρασκευῆς καθιστάμενοι, καὶ ἐλπίζοντες καὶ τὸν πάντα πόλεμον ὑπ' αὐτῆς κριθῆσθαι, τό τε ἄθλον τὴν Σικελίαν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἔχοντες, καὶ περὶ δουλείας καὶ περὶ ἀρχῆς, τῆς μὲν μὴ πειραθῆναι νικηθέντες
 17 τὴν δὲ προσκτιῆσασθαι κρατήσαντες, ἀγωνιζόμενοι, προέφερον οἱ μὲν τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν τριηριτῶν ἅτε ἀπὸ παλαιοῦ ναυκρατοῦντες, οἱ δὲ τῇ τε ῥώμῃ τῶν ἐπιβατῶν καὶ ταῖς τόλμαις· ὅσῳ γὰρ ἀπειρότεροι τῶν ναυτικῶν ἦσαν, τόσῳ καὶ προπετέστερον καὶ θρασύτερον ἐμάχοντο. τὸ μὲν γὰρ ἐμπειρόν σφισιν ἀκριβῶς πάντες ὡς εἰπεῖν ἐκλογίζονται, καὶ ὀκνοῦσιν ἄν γε καὶ ταύτῃ σφᾶς ἡ γνώμη φέρῃ, τὸ δὲ ἀπειρατον ἀλογίστως τε θαρσοῦσι καὶ ἐς χεῖρας ἐξ ἀπροβουλίας ἄγονται. M p. 181.

18 ὅτι ἡττηθέντων Καρχηδονίων κατὰ τὴν ναυμαχίαν ὑπὸ Ῥωμαίων ὀλίγον καὶ τὸν Ἀντίβαν ἀπέκτειναν (πᾶσι γὰρ ὡς εἰπεῖν τοῖς στρατεύματά ποι πέμπουσι πρόσσεσι φύσει τῶν μὲν πλεονεξιῶν προσποιεῖσθαι, τὰς δὲ ἐλαττώσεις ἐπὶ τοὺς στρατηγῆσαντας ἀνωθεῖν· καὶ οἱ Καρχηδόνιοι προχειρότατα τοὺς πταίσαντάς τι ἐκόλαζον), εἰ μὴ φοβηθεῖς εὐθὺς μετὰ τὴν ἤτταν ἐπερωτῶν αὐτούς, ὡς καὶ ἀκεραίων ἔτι τῶν πρυγμάτων ὄντων, πότερον ναυμαχῆσαι οἱ κελύουσιν ἢ μὴ, συνεπαινεσάντων αὐτῶν ὥσπερ που καὶ προσεδόκα, καὶ τοσοῦτον τῷ ναυτικῷ προέχειν ἐπαιρομένων, ὑπέπειε διὰ τῶν αὐτῶν ἀγγέλων ὅτι οὐδὲν ἄρα ἡδίκησα ὅτι τὰ αὐτὰ ὑμῖν ἐλπίσας συνέβαλον· τῆς γὰρ γνώμης, ἀλλ' οὐ τῆς τύχης ἦν κύριος. M p. 182.

19 ἄλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τὸ τὴν οἰκείαν μὴ προέσθαι καὶ τὸ τὴν ἄλλο-

14 3 αὐτὰ* 16 6 ἔρμου* 16 1 πρὸς ναυμαχίαν ἐλθ.* 2 νηῶν*
 3 δὲ πρᾶττοντες ναυμ.* 17 1 ἀπειρότατον* 18 2 πᾶσι τε γὰρ?*

8 προσεδόκατο* 19 1 τὸ post ἴσῳ om*

τρίαν προσκτήσασθαι τιθέμενοι θυμῷ καὶ ῥώμῃ ἡγωνίζοντο· τῶν γὰρ πολλῶν τὰ μὲν σφέτερα καὶ παρὰ δύναμιν περιστελλόντων, τῶν δὲ ἄλλοτρίων οὐκ ἐθελόντων μετὰ κινδύνων ἀντιποιεῖσθαι, ἐκεῖνοι ἐν τῷ ὁμοίῳ τό τε χειρωμένον καὶ τὸ προσδοκώμενον ποιούμενοι πρὸς ἀμφοτέρα ὁμοίως ἔρρωντο. οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἄμεινον εἶναι νομίσαντες μηκέτι πόρρω τὸν πόλεμον ποιεῖσθαι, μηδὲ ἐν ταῖς νήσοις προκινδυνεύειν, ἀλλ' ἐν τῇ οἰκείᾳ τῇ τῶν Καρχηδονίων ἀγῶνιζεσθαι (πταίσαντες γὰρ οὐδενὸς στερήσεσθαι καὶ κρατήσαντες οὐκ ἐν ἐλλείψει ἔσεσθαι), καὶ διὰ τοῦτ' ἀκολούθον τῇ διανοίᾳ σφῶν παρασκευὴν ποιησάμενοι ἐξεστράτευσαν. M p. 183.

ἦγουντο δὲ αὐτῶν ὁ τε Ῥήγουλος καὶ Λούκιος, ἀπ' ἀρετῆς ²⁰ προκριθέντες· ὁ γὰρ Ῥήγουλος ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ ἦν ὥστε μῆτε τὴν ^{a. u.} 498 ἀρχὴν ῥαδίως ἐθελῆσαι δι' αὐτὴν ὑποστῆναι, καὶ τῇ γυναικὶ τοῖς τε παισὶν αὐτοῦ τὴν τροφὴν ἐκ τοῦ δημοσίου δίδοσθαι ψηφισθῆναι. V p. 593.

ὅτι Ἄννωνα πρὸς Ῥωμαίους λόγῳ μὲν ὑπὲρ εἰρήνης ἔργῳ δὲ ²¹ τριβῆς ἕνεκα ἐπεμψεν Ἀμίλκας· καὶ ὅς ἐπιβοώντων τινῶν συλλαβεῖν αὐτόν, ὅτι Καρχηδόνιοι τὸν Κορνῆλιον ἀπάτη συνέλαβον, “ἂν τοῦτο ποιήσητε” εἶπεν, “οὐδὲν ἔτι κρείττους τῶν Λιβύων ἔσεσθε.” ἐκεῖνος μὲν οὖν εὐκαιρότατα θωπεύσας αὐτοὺς οὐδὲν ἔπαθεν. M p. 183.

ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι φοβηθέντες μὴ ἀλῶσι, διεκηρυκεύσαντο ²² πρὸς τὸν ὕπατον, ὅπως ὁμολογίᾳ τινὶ ἐπεικεῖ ἀποτρέψαντες αὐτόν τὸ πυραρχῆμα δεινὸν ὑπεκρήγωσιν. ἐπειδὴ τε οὐκ ἠθέλησαν Σικελίας τε πάσης καὶ Σαρδοῦς ἀποστῆναι, καὶ τοὺς μὲν τῶν Ῥωμαίων αἰχμαλώτους προῖκα ἀφεῖναι τοὺς δὲ σφετέρους λύσασθαι, τὰ τε διαπυρρῆντα τοῖς Ῥωμαίοις ἐς τὸν πόλεμον πάντα διαλῦσαι καὶ χωρὶς ἄλλα καθ' ἑκαστον ἔτος συντελεῖν, οὐδὲν ἤνυσαν. πρὸς γὰρ ²³ δὴ τοῖς εἰρημένους καὶ ἐκεῖνα αὐτοὺς ἐλόπει, ὅτι μῆτε πολεμεῖν μῆτε συμβαίνειν ἄνευ τῶν Ῥωμαίων, καὶ αὐτοὶ μὴ πλείοσι μιᾷς ναυσὶ μακρυῖς χρῆσθαι, ἐκείνοις δὲ πεντήκοντα τριήρεσιν ἐπικουρεῖν ὅσάκις ἂν ἐπαγγελθῇ σφίσι, ἄλλα τέ τινα οὐκ ἐκ τοῦ ὁμοίου ποιεῖν ἐκελεύοντο. ἐξ οὖν τούτων ἄλωσιν σφῶν ἀκριβῆ τὰς σπονδὰς νομίσαντες ἔσεσθαι, πολεμεῖν αὐτοῖς μᾶλλον εἴλοντο. U p. 376.

ὅτι συμμαχίας ἐκ Λακεδαιμόνος τοῖς Καρχηδονίοις ἀφικομένης, ²⁴ Ξάνθιππος Σπαρτιάτης ἀνὴρ τοὺς στρατηγούς τῶν ἐγχωρίων κατε- ^{a. u.} 499 μέμφετο, ὅτι δὴ στρατιὰν ἐν τε τοῖς ἱππόταις καὶ ἐν τοῖς θηρίοις τὸ κύρος ἔχουσιν ὄρεσὶ τε καὶ δυσχωρίαις ὑποστέλλουσι. παραλαβὼν

²⁰ 3 ἀποστῆναι ²¹ 3 post ἀπάτη paginæ 4 ex codice Mai ex-
ciderunt. συνέλαβεν—ἐπαθεν Zonaras dedit p. 146 15. ²² 1 προ-
εκηρυκεύσαντο ²³ 2 ἀποπέμψαντες ²⁴ 2 ξένους ²⁵ 3 ἐν om.

δὲ τὴν στρατιὰν αὐτὸς καὶ τάξας τοὺς Καρχηδονίους, πισσυνδὶ μικροῦ τὸ τῶν Ῥωμαίων φθείρει στρατόπεδον. M p. 540.

- 25 ἡγεῖτο δεῖν τὸν τι δι' ἀπορρήτων πρᾶξαι βουλόμενον μηδενὶ αὐτὸ τὸ παρύπαν ἐμφαίνειν· οὐδένα γὰρ οὕτως ἰσχυρόφρονα εἶναι ὥς ἀκούσαντά τι παρατηρῆσαι καὶ σιωπῆσαι αὐτὸ ἐθέλῃσαι, ἀλλὰ καὶ πάνν τοῦναντίον, ὅσῃ ἂν ἀπορρηθῇ τινὲ μὴ εἰπεῖν τι, τόσῃ μᾶλλον αὐτὸν ἐπιθυμεῖν αὐτὸ ἐκκαλῆσαι, καὶ οὕτως ἕτερον παρ' ἐτέρου τὸ ἀπόρρητον ὥς καὶ μόνον μανθάνοντα γημιῖεν. M ib.

- 26 ὅτι φασὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐπικηρυκέουσθαι τοῖς Ῥωμαίοις διὰ τε τὰλλα καὶ διὰ τὸ πλῆθος τῶν αἰχμαλώτων, μάλιστα μὲν εἰ πως καὶ τὴν εἰρήνην ἐπὶ μετρίοις τισὶ ποιήσαιντο, εἰ δὲ μὴ, ἵνα τοὺς γε ἐυλωκότας κομίσαιντο. φασὶ δὲ καὶ τὸν Ῥήγουλον ἐν τοῖς πρέσβεσι πεμφθῆναι διὰ τε τὸ ἀξίωμα αὐτοῦ καὶ διὰ τὴν ἀρετὴν· ὑπέλαβον γὰρ πᾶν ὅτιοῦν τοὺς Ῥωμαίους ἐπὶ τῷ κομίσαι αὐτὸν ἐλπίζειν σφᾶς πρᾶξαι, ὥστε καὶ μόνον ἀντὶ τῆς εἰρήνης ἢ πάν-
27 τως γε ἀντὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀνταποδοθῆναι. ὥρκωσάν τε οὖν αὐτὸν πιστεσι μεγάλαις, ἢ μὴν ἐπαγγέξιν ἂν μηδέτερον αὐτῶν δια-πράξῃται, καὶ πρεσβευτὴν μεθ' ἐτέρων ἔστειλαν. καὶ ὅς τὰ τ' ἄλλα καθάπερ τις Καρχηδόνιος ἀλλ' οὐ Ῥωμαῖος ὢν ἔπραττε, καὶ οὕτε τὴν γυναικί ἐς λόγους ἐδέξατο, οὕτε ἐς τὴν πόλιν καίπερ κλη-θεὶς ἐσῆλθεν, ἀλλ' ἔξω τοῦ τείχους τῆς βουλῆς ἀθροισθείσης, ὥσπερ τοῖς τῶν πολεμίων πρέσβεσιν ἔθος εἶχον χορηματίζειν, τὴν τε πρόσσodon μετὰ τῶν ἄλλων, ὥς γε καὶ ὁ λόγος ἔχει, ἡγήσατο, . . .
U p. 377.

- 28 ὅτι Ῥήγουλον τὸν στρατηγὸν Ῥωμαίων ἐυλωκότα Καρχηδόνιοι πρέσβεσιν ἅμα οἰκείοις πρὸς τὴν Ῥώμην ἐξέπεμπον, οἰόμενοι μετρίαν τινὰ τοῦ πολέμου εὐρήσειν κατάθεσιν καὶ τῶν αἰχμαλώτων ἀντίδοσιν τῇ συμπράξει τοῦ ἀνδρός. ὁ δ' ἐλθὼν τὰς μὲν συνήθεις τοῖς ὑπατικοῖς τιμὰς διεώσματο, οὐ μετεῖναι τῆς πολιτείας αὐτῷ λέγων ἅφ' οὐπερ ἢ τύχῃ δεσπότας αὐτῷ Καρχηδονίους ἐπέστησε, παρήγει δὲ τὰς διαλλαγὰς ἀπέπασθαι, εἰς τὸ ἀνέλπιστον ᾗδη ἀφι-
29 γμένων τῶν πολεμίων. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι ἀγασθέντες αὐτὸν τοὺς μὲν πρέσβεις ἀποπέμπουσιν, αὐτὸν δὲ κατέχειν ἠβούλοντο. ὁ δὲ οὐ μενετεόν αὐτῷ φήσας ἐν πόλει ἐν ἧ τῆς ἰσῆς οὐ μεθέξει κατὰ τοὺς πατέρας θεσμοὺς πολιτείας, πολέμου νόμῳ δουλεύειν ἐτέροις ἡναγ-κασμένος, εἶπετο τοῖς Καρχηδονίοις ἐκούσιος, ἐνθα πολλὰς καὶ δειναῖς αἰκίαις καταναλωθεὶς ἐτελεύτησεν. M p. 541: cf. Suidas v. Ῥήγουλος.

Δίων ια' βιβλίῳ "οὐ πρότερον αὐτοῖς ἐπελθῆ ὁ Ῥήγουλος πρὶν ³⁰
Καρχηδονίους οἱ ἐπιτρέψαι." Bekk. Anecd. p. 140 20.

Δίων ια' βιβλίῳ "οὔτε γὰρ πρὸς ἐμοῦ οὔτε πρὸς ἄλλου ἂν. ³¹
δρὸς ἀγαθοῦ οὐδενός ἐστι προέσθαι τι τῶν κοινῇ συμφερόντων." ^{ib.} p. 165 23.

ια' βιβλίῳ "ἄλλος ἂν τις, παρὰ μὲν θήσασθαι τὴν καθ' ἑαυτὸν ³²
συμφορὰν ἐθέλησας, ἐξῆρεν ἂν τὰ τῶν πολεμίων." ^{ib.} v. 30.

τὸ ἔτερον μέρος τῆς οἰωνοσκοπικῆς Δίων Κάσσιος Κοκκηγιανὸς ³³
παρὰ δίδωσι, λέγων ὅτι κριθοφάγους ἡμέρους κατέχουσιν ὄρνιθας ⁵⁰⁵
καὶ τιθέασιν ἐμπροσθεν αὐτῶν κριθάς, ὅτε μαντεύονται. εἰ μὲν
οὖν ἐσθίοντες οἱ ὄρνιθες οὐ πλήττουσι τοῖς ῥύμφεσι τὰς κριθάς
καὶ ἀπορρίπτουσιν, ἀγαθὸν τὸ σημεῖον, εἰ δὲ οὕτω ποιοῦσιν, οὐκ
ἀγαθόν. Io. Tzetz. Exeg. in Hom. II. p. 108.

ὅτι ἐπὶ Μάρκου Κλαυδίου καὶ Τίτου Σεμπρωνίου ὑπάτων ⁴⁴
μόνῳ τῆς τοῦ πατρὸς ἐπωνυμίας τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων με- ⁵¹⁴
τέχειν Ῥωμαῖοι παρεκελεύσαντο. M p. 541.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὸν Κλαύδιον, ἐπειδὴ πρὸς τοὺς Αἰγύπτιους συν- ⁴⁵
θήκας ἐποιήσαντο, πόλεμον ἀράμενον καὶ αὐτοὺς χειρωσάμενον, τὸ ⁵¹⁸
μὲν πρῶτον, ὡς καὶ ἐκείνου τὸ παρασπονδηθὲν ἀλλ' οὐχ ἑαυτῶν
τὸ αἰτίημα ὄν, ἔπεισαν ἐκδιδόντες αὐτοῖς, μὴ προσδεξαμένων δέ
σφων αὐτὸν ἐξήλασαν. V p. 593.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Καρχηδονίους χρήματα ἐπιπραξάμενοι ⁴⁶
τὰς σπονδὰς ἀνενεώσαντο, καὶ τὸ μὲν πρῶτον πρεσβείας αὐτῶν ἐλ- ⁵¹⁹
θούσης, ὅτι τε τῆς σφετέρως παρασκευῆς ᾗσθοντο καὶ ὅτι αὐτοὶ τῷ
πρὸς τοὺς ὁμόρους πολέμῳ ἔτι καὶ τότε κατείχοντο, μέτριον οὐδὲν
ἀπεκρίναντο, μετὰ δὲ τοῦτο Ἄννωνός τις νεὺς τῇ ἡλικίᾳ καὶ δει-
νοῦ τῇ παρρησίᾳ πεμφθέντος, καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἀπαρκαλύπτως
καὶ τέλος ὅτι, "εἰ μὴ βούλεσθε εἰρηνεῖν, ἀπόδοτε ἡμῖν καὶ Σαρδῶ
καὶ Σικελίαν· οὐ γὰρ πρόσκαιρόν τινα ἀνοχὴν ἀλλ' αἰδίον φιλίαν
ἀπ' αὐτῶν ἐπριάμεθα" εἰπόντος, ἡπιώτεροί τε αἰσχυνθέντες ἐγέ-
νοντο . . . U p. 378.

. . . οἱ δὲ μὴ τὰ αὐτὰ ἀντιπάθωσιν, ὥστε καὶ πάνν ἁσμένως ²
οἱ μὲν τὴν ἐκ τοῦ πρόσθεν εὐτυχίαν διασώσασθαι, οἱ δ' ἐπὶ γούν
τῶν ὑπαρχόντων σφίσι μείναι αἰρούμενοι διεμέλλησαν, καὶ ταῖς
ἀπειλαῖς μηκέτι τὴν εἰρήνην ἄγοντες, τοῖς ἔργοις ἔτι διασκοποῦντες
περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀνέσχον, ὥσθ' ἔπαισι δῆλον γενέσθαι ὅτι ὁποτέρους
ἂν αὐτῶν προτέροις παρὰ κινῆσαι τι συνενέγκῃ, καὶ τοῦ πολέμου
προκατάρξουσιν. ἐς γὰρ τοσοῦτον οἱ πολλοὶ ταῖς ὁμολογίαις ἐμ-

45 α παρασπόνδῃμα δῆθεν? * 46 α α διεμέλλησαν αὐταῖς ἀπ. *
α ἔργοις ἐπιδίασκ. * α αὐτοῦ] πρακτέον? *

μένουσιν ἐς ὅσον αὐτοῖς καθήκη· πρὸς δὲ δὴ τὸ μᾶλλον σφισι συμφέρον ἀσφαλὲς καὶ τὸ παρασπονδῆσαι τι νομίζουσιν εἶναι. M p. 184.

47 ἐπὶ Φαβίου γὰρ Μαξίμου Βερουκώσου ἦτοι ἀκροχορδονώδους
^{α. υ.} 521 Ῥωμαῖοι τοῦτο ἐποίησαν, Ἑλληνικὸν καὶ Γαλατικὸν ἀνδρόγυνον
 κρύναντες ἐν μέσῃ τῇ ἀγορᾷ, ἐκ χρησιμοῦ τινὸς δειματωθέντες, λέ-
 γοντος Ἑλληνα καὶ Γαλάτην καταλήψεσθαι τὸ ἄστυ. Tzetz. in
 Lycophr. 603.

48 ὅτι πρέσβεις ποτὲ ἐπὶ κατασκοπῇ Γαῖου Παπιρίου, καίπερ μη-
^{α. υ.} 523 δὲν μηδέπω τῶν Ἰβηρικῶν σφίσι προσηκόντων, ἀπέστειλαν, καὶ αὐ-
 τοὺς ἐκεῖνος τὰ τε ἄλλα ἐδέξιώσατο καὶ λόγοις ἐπιτηδεύεις διήγαγεν,
 εἰπὼν ἄλλα τε καὶ ὅτι ἀνγκαίως τοῖς Ἰβηρσι πολεμεῖ, ἵνα τὰ χρή-
 ματα ἃ τοῖς Ῥωμαίοις ἔτι πρὸς τῶν Κυρχηδονίων ἐπωφελεῖτο ἀπο-
 δοθῇ, διὰ τὸ μὴ δύνασθαι ἄλλοθεν ποθεν ἀπαλλαγῆναι, ὥστε τοὺς
 πρέσβεις ἀπορῆσαι ὃ τι οἱ ἐπιτιμήσωσιν. M p. 184.

49 ὅτι Ἰσσα νῆσος ἐκονσίᾳ ἑαυτὴν Ῥωμαίοις παρέδωκεν. ἐπειδὴ
^{α. υ.} 524 γὰρ τότε πρῶτον πειραῖσθαι σφιν ἔμελλον, καὶ προσφιλεστέρους
 αὐτοὺς καὶ πιστοτέρους τῶν ἤδη φοβερῶν ἐνόμιζον εἶναι, κρείττους
 ἐς τὸ ἀφανὲς τοῦ προδήλου τῶν λογισμῶν γυγνόμενοι, ὅτι τὸ μὲν
 ἐκ τοῦ ἤδη προσκεῖσθαι σφισιν ἀχθιδόνα, τὸ δὲ ἐκ τοῦ προσδο-
 κῆσθαι ἐλπίδα χρηστὴν ἔφερεν. M ib.

2 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοὺς Ἰσουλούς προσχωρήσαντας αὐτοῖς, ἀν-
 θυπουργεῖν τι εὐθὺς τούτοις προθύμως, ὥς τοῖς πρὸς ἑαυτοὺς
 ἐσπονδακόσι βοθεῖν δοκεῖν, καὶ τοὺς Σαρδιαίους ἀμένεσθαι διότι
 τοὺς ἐκ τοῦ Βρεντεσιίου ἐκπλέοντας ἐκακούργουν ἐθελήσαντες, ἐπεμι-
 ναν πρὸς Ἀγριωνα τοὺς μὲν παραιτούμενοι, τὸν δὲ ὅτι μὴδὲν προ-
 3 παθίων ἀδικοῇ σφῶς αἰτιώμενοι. καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐκ ἐτι περιόντα
 εὔρον, ἀλλὰ τι παιδίον, Πίννην ὄνομα, καταλιπὼν ἐτεθνήκει·
 Τεύτα δὲ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, μητρὶά δὲ τοῦ Πίννου, ἐκράτει τῶν Σαρ-
 διαίων. ... ὑπὸ θρασυτήτος οὕσα οὐδὲν μέτριον αὐτοῖς ἀπεκρίνατο,
 ἀλλ' οἷα γυνὴ πρὸς τῇ ἐμφύτῳ προπετείᾳ καὶ ὑπὸ τῆς δυνάμεως
 ἧς εἶχε χαννουμένη, τοὺς μὲν ἔδῃσε τῶν πρέσβειων, τοὺς δὲ καὶ
 4 ἀπέκτεινεν, ὅτι ἐπαρρησιώσαντο. καὶ τότε μὲν ταῦτα ἔπραξε, καὶ
 φρόνημα ἀπ' αὐτῶν, ὥσπερ τινὰ ἰσχὺν ἐν τῷ προχείρῳ τῆς ὀμό-
 τητος ἐπιδεδειγμένη, ἔλαβε· διήλεγξε δὲ δι' ἐλαχίστου τὴν τοῦ γν-
 ραικείου γένους ἀσθένειαν ταχὺ μὲν ὑπὸ βραχύτητος γνώμης ὀργι-
 5 ζομένην, ταχὺ δὲ καὶ ὑπὸ δειλίας φοβουμένην. ἐπειδὴ γὰρ τάχιστα
 τὸν πόλεμον τοὺς Ῥωμαίους ἐψηφίσθαι οἱ ἐπύθετο, κατέπηξε, καὶ

τούς τε ἄνδρας οὓς εἶχεν αὐτῶν ἀποδιώσειν ὑπέσχετο, καὶ ἐπὶ ταῖς τετελευτηκόσιν ἀπελογεῖτο λέγουσα ὑπὸ ληστῶν τινῶν αὐτοὺς πεφονεύσθαι. τῶν δὲ Ῥωμαίων τὰ τῆς στρατείας διὰ τοῦτο ἐπισχόντων τοὺς τε αὐτόχειρας ἐξαιτησάντων κατεφρόνησέ τε αὐθις, ὅτι μηδέπω τὰ δεινὰ αὐτῇ παρῆν, καὶ οὔτε τινὰ ἐκδιώσειν ἔφη καὶ ἐπὶ τὴν Ἰσσαν στρατεύματα ἀπέστειλεν. ἐπειδὴ δὲ τοὺς ὑπάτους παρόντας ᾗσθητο, κατέδεισεν αὐ καὶ τοῦ Θυμοῦ ἠφῆκε καὶ ἐς πᾶν ὀτιοῦν ἐπακοῦσαι σφιν ἐτοίμη ἐγένετο. οὐ μέντοι καὶ παντάπασιν ἐσιωπηρονίσθη· τῶν γὰρ ὑπάτων πρὸς Κέρκυραν περικομθέντων ἀνεθάρσεν, καὶ ἀποστᾶσα ἐπ' Ἐπίδαμνον καὶ Ἀπολλωνίαν στρατεύματα ἀπέστειλε. τῶν δὲ Ῥωμαίων τὰς πόλεις ῥυσαμένων καὶ τὰ πλοῖα αὐτῆς μετὰ χρημάτων λαμβανόντων ἐμέλλησεν αὐθις πειθαρχῆσαι σφίσιν· ἐπεὶ δὲ ἀναβάντες ὑπὲρ τῆς θαλάσσης κακῶς περὶ τὸν Ἀτύριον λόγον ἀπήλλαξαν, ἐπέσχεν ἐλπίσασα αὐτοὺς (ἤδη γὰρ καὶ χερσὶν ἦν) ἀπαναστήσεσθαι. αἰσθομένη δὲ τὸν Ἀλβῖνον κατὰ χώραν μένειν, καὶ τὸν Δημήτριον ἔκ τε τῆς ἐμπληξίας ἐκείνης καὶ ἐκ τοῦ τῶν Ῥωμαίων φόβου μεθεστηκότα καὶ τινὰς ἄλλους αὐτομολῆσαι πεπεικότα, παντελῶς κατέδεισε καὶ τὴν ἀρχὴν ἠφῆκεν. U p. 378.

ὅτι χρησμός τις τῆς Σιβύλλης τοὺς Ῥωμαίους ἐδειμάτου, φη- 50
λάσασθαι τοὺς Γαλάτας δεῖν κελύων ὅταν κεραινὸς εἰς τὸ Καπι- 529
τώλιον πλησίον ἀπολλωνίου κατασκήψῃ. M p. 185.

ὅτι οἱ Γαλάται τοὺς Ῥωμαίους ἰδόντες τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν 2
χωρῶν προκατελιγφότας ἠθύμουν· πάντες μὲν γὰρ ἄνθρωποι καὶ ἐπιτυχόντες ὧν ἂν ὀργινηθῶσι πρῶτον ἐτοιμότερον πρὸς τὰ λοιπὰ χωροῦσιν, καὶ διαμαρτόντες ἐς πάντα ἀπαμβλύνονται, τὸ δὲ δὴ Γαλατικὸν πλέον τι ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὀξύτατα μὲν ὧν ἂν ἐπιθυμήσωσιν ἀντιλαμβάνονται καὶ ἐρωμενέστατα τῶν προχωρούντων αὐτοῖς ἀντέχονται, ἂν δ' ἄρα τι βραχύτατον ἐπισυγχρούσωσιν, οὐδὲν οὐδ' ἐς τὰ λοιπὰ ἐλπίζουσι, πρόχειροι μὲν ὑπ' ἀνοίας πᾶν ὃ βούλονται προσδοκῆσαι, πρόχειροι δὲ ὑπὸ θυμοῦ πᾶν ὃ ἂν ἐγχειρίσωνται ἐπέξελθῆν ὄντες. καὶ ὀργῇ ἀκράτῳ καὶ ὀρμῇ ἀπλή- 3
στῳ χρώνται, καὶ δι' αὐτὰ οὔτε τι διαρκές ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν (ἠδύνατον γὰρ ἐστὶν ἐπὶ πολὺ τὸ προπετῶς θρυσυνόμενον ἀνταρκεσαι), καὶ ἅπαξ ἀλλοιωθῶσιν, οὐτ' ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς ἄλλως τε καὶ δέους τινὸς προσγενομένου δύνανται, καὶ ἐς ἀντίπαλον ἐκπληξιν τῆς πρόσθεν ἀδεοῦς τύλμης καθίστανται· δι' ὀλίγου γὰρ πρὸς τὰ ἐναντιώ-

6 ο καὶ Ἀπολλωνίαν add Zonaras p. 170 12. 7 1 τὴν Σικιώνην?
Ἀνδρίον? 50 2 1 ταχύτατον? προσκρούσασι? 3 1 ἐγ-
χειρώσονται ἀκράτως—ἀπλήστως

τατα ὀξυρρόπως, ἅτε μηδὲν ἐκ τοῦ λογισμοῦ ἐχέγγυνον ἐς μηδέτερον αὐτῶν παρεχόμενοι, φέρονται. M p. 185.

⁴ ὅτι Αἰμίλιος τοὺς Ἰνσούβρους νικήσας τὰ ἐπίνικια ἤγαγε, καὶ ἐν αὐτοῖς τοὺς πρώτους τῶν ἀλόντων ἐς τὸ Καπιτώλιον ὠπλισμένους ἀνεκόμισεν ἐπισκιάπτειν σφίσιν, ὅτι ὁμομοχότας αὐτοὺς ᾔσθετο μὴ πρότερον τοὺς θώρακας ἀποδύσεσθαι πρὶν ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀναβῆναι. M p. 186.

51 ὅτι εἴ τι τῶν ἐν ταῖς πανηγύρεσι νομιζομένων καὶ τὸ βραχύτατον ἡμιαρτήθη πον, καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἐπὶ πλεῖον τε ἔτι, μέχρι περ καὶ ἀμέμπτως πάντα γεγονέναι σφίσιν ἔδοξεν, μιᾷ γέ τι νι ἡμέρᾳ ἀνιωρτάζετο. M ib.

52 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τὰ τοῦ πολέμου ἥκμαζον καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ὁμονοίᾳ ἀκριβῶς ἐχρῶντο, ὥσθ' ὑπὲρ τοῖς πολλοῖς ἐκ μὲν ἀκράτου εὐπραγίας ἐς θάρος, ἐκ δὲ ἰσχυροῦ δέους ἐς ἐπιείκειαν φέρει, ταῦτά τε αὐτοῖς τότε διαλλαγῆναι· ὅσῳ γὰρ ἐπὶ πλεῖον εὐτύχησαν, ἐπὶ μᾶλλον ἐσωφρόνησαν, τὸ μὲν θράσος, οὗ τὸ ἀνδρεῖον μετέχει, πρὸς τοὺς ἀντιπάλους ἐνδεικνύμενοι, τὸ δὲ ἐπιεικὲς οὐκ... ἐν εὐτυχίᾳ

² κατ' ἀλλήλους παρεχόμενοι· τὴν τε γὰρ ἰσχὺν πρὸς μετριότητος ἐξουσίαν καὶ τὸ κόσμιον πρὸς ἀνδρείας ἀληθοῦς κτῆσιν ἐλάμβανον, μήτε τὴν εὐπραγίαν ἐς ὕβριν μήτε τὴν ἐπιείκειαν ἐς δειλίαν ἐξάγοντες. οὕτω μὲν γὰρ τό τε σωφρονοῦν ἐξ ἀνδρείας καὶ τὸ θαρσοῦν ἐκ θάρσους φθείρεσθαι, ἐκείνως δὲ τὸ μέτριον ὑπ' ἀνδρείας ἀσφαλέστερον καὶ τὸ εὐτυχοῦν ὑπ' εὐταξίας βεβαιότερον γίγνεσθαι ἐνόμιζον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰ μάλιστα τοὺς τε προσπεισόντας σφίσι πολέμους κράτιστα διήνεγκαν καὶ τὰ σφέτερά τὰ τε τῶν συμμάχων ἄριστα ἐπολιτευσαν. M ib.

53 ὅτι Δημήτριος ἐκ τε τῆς τοῦ Πύρρου ἐπιτροπεύσεως καὶ ἐκ
⁵³⁶ τοῦ τὴν μητέρα αὐτοῦ Τριτεύταν τῆς Τεύτας ἀποθανούσης γῆμαι ἐπαρθεὶς τοῖς τε ἐπιχωρίοις ἐπαχθῆς ἦν καὶ τὰ τῶν πλησιοίκων ἐκακούργει. καὶ ἐδόκει γὰρ τῇ τῶν Ῥωμαίων φιλίᾳ ἀποχωρῶμενος ἀδικεῖν αὐτούς, αἰσθόμενοι τοῦτο μετεπέμψαντο αὐτόν. ὥς δὲ οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ καὶ τῆς συμμαχίδος σφῶν ἥπτετο, ἐστράτευσαν ἐπ' αὐτὸν ἐν τῇ Ἰσση ὄντα. V p. 593.

54 ὅτι ὅσοι ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἐνέμοντο τοῖς Καρχηδονίοις συνεπανέστησαν, οὐχ ὅτι τοὺς Καρχηδονίους ἀντὶ τῶν Ῥωμαίων ἡγεμόνας ἀνθηροῦντο, ἀλλ' ὅτι τὸ μὲν ἄρχον σφῶν ἐμίσουν, τὸ δὲ ἀπείρατον ἡγάπων. ἕκαστον τῶν μὲν δὴ τότε ἐθνῶν σύμμαχον τοῖς Καρχηδονίοις ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους ὑπῆρξαν· πρὸς ἅπαντας ὥς

εἰπεῖν αὐτοὺς ἰσοστώσιος ὁ Ἀννίβας ἐγένετο· συνείναι τε γὰρ ὀξύ-
 τατα καὶ ἐκφροντίσαι πάνθ' ὅσα ἐπεθύμει . . ἐδύνατο· καίτοι πέ-
 φυκεν ὡς πλήθει τὸ μὲν βέβαιον ἐκ βραδυτήτος τὸ δὲ ὀξύρροπον
 ἐκ τάχους διανοίας ὑπάρχειν. τη . . . τε γὰρ ἐκ τοῦ ὑπογνιστάτου ²
 καὶ διαρκέστατος ἐς τὸ φερεγγυώτατον ἦν· τό τε αἰεὶ παρὸν ἀσφα-
 λῶς διετίθετο καὶ τὸ μέλλον ἰσχυρῶς . . . βουλευτής τε τοῦ συν-
 ἡθους ἰκανώτατος καὶ εἰκαστῆς τοῦ πυραδόζου ἀκριβέστατος γε-
 νόμενος, ἀφ' ὧν τό τε ἡδὴ προσπίπτόν οἱ ἐτοιμώτατα καὶ δ' ἔτι
 τάχιστα καθίστατο, καὶ τὸ μέλλον πάλιν τοῖς λογισμοῖς προλαμβά-
 νων ὡς καὶ παρὸν διεσκόπει. ἐκ τούτου καὶ τοῖς καιροῖς ἐπὶ πλεῖ- ³
 στον ἀνθρώπων καὶ τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις ἐφήρμοζεν, ἅτε
 καὶ ἐν τῇ ὁμοίᾳ τό τε ὑπάρχον καὶ τὸ ἐπιζόμενον ποιοῦμενος.
 ἐδύνατο δὲ ταῦθ' οὕτω πράττειν, ὅτι πρὸς τῇ τῆς φύσεως ἀρετῇ
 καὶ παιδεῖα πολλῇ μὲν Φοινικικῇ κατὰ τὸ πάτριον πολλῇ δὲ καὶ
 Ἑλληνικῇ ἥσκητο, καὶ προσέει καὶ μαντικῆς τῆς διὰ σπλάγχνων διε-
 πεφύκει. M p. 187.

τοιοῦτος οὖν δὴ τις τὴν ψυχὴν γενόμενος ἀντίρροπον καὶ τὸ ⁴
 σῶμα, τὰ μὲν φύσει τὰ δὲ καὶ διαίτη, παρεσκεύαστο, ὥσθ' ὅσα
 ἐνεχειρίζετο ῥαδίως κατεργάζεσθαι. κοῦφόν τε γὰρ καὶ ἐμβριθεὶς
 ὅτι μάλιστα αὐτὸ εἶχε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ θεῖν καὶ συνίστασθαι
 ἱππεύειν τε ἀνὰ κράτος ἀσφαλῶς ἐδύνατο. καὶ οὔτε πλήθει ποτὲ
 τροφῆς ἐβαρύνετο οὔτε ἐνδεία ἔκαμινεν, ἀλλ' ἐν ἴσῳ καὶ τὸ πλεόν
 καὶ τὸ ἔλαττον, ὡς καὶ αὐταρκές ἐκάτερον, ἐλάμβανεν. ταῖς τε
 ταλαιπωρίαις ἰσχυρίζετο, καὶ ταῖς ἀγρυπνίαις ἐρρῶννυτο.

οὕτως οὖν δὴ καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἔχων τοιαῦτα τῇ ⁵
 τῶν πραγμάτων διαχειρίσει ἐπίπῳ ἐχρήτο. τοὺς τε γὰρ πολλοὺς
 ἐς μόνον τὸ συμφέρον σφίσι πιστοὺς ὁρῶν ὄντας, αὐτός τε τοῦτον
 τὸν τρόπον αὐτοῖς προσεφέρετο καὶ ἐς ἐκείνους ταῦτόν ὑπώπτενεν,
 ὥστε πλεῖστα μὲν ἀπατήσας τινὰς κατορθῶσαι, ἐλάχιστα δὲ ἐπι-
 βουλευθεῖς σφαλῆναι. καὶ πολέμιον πᾶν τὸ πλεονεκτεῖν δυνάμενον ⁶
 καὶ ἐν τοῖς ὀθνεῖσι καὶ ἐν τοῖς ὁμοφύλοις ὁμοίως ἡγούμενος, οὐκ
 ἀνέμενε τοῖς ἔργοις τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐκμανθάνειν, ἀλλ' ὡς καὶ
 βουλομένους σφᾶς ἀδικεῖν ὅτε δύναιντο τραχύτατα μετεχειρίζετο,
 προποιοῦναι τέ τι μᾶλλον ἢ προπαθεῖν ἄμεινον ἡγήετο, καὶ ἐφ'
 ἑαυτῷ τοὺς ἄλλους, ἀλλ' οὐκ ἐφ' ἑτέροις ἑαυτὸν εἶναι ἡξίον. τό ⁷
 τε σύμπῳ εἰπεῖν, τῇ φύσει τῶν πραγμάτων, ἀλλ' οὐ τοῖς ἐς φή-
 μῳ αὐτῶν εὐδοκιοῦσιν, ὅσάκις γε μὴ κατ' αὐτὸ καὶ ἄμφο συν-

1 7 καὶ ἔτι φροντίσαι· 2 4 καίτοι 2 1 ὑπάρχειν] haec ex libro 13
 affert Suidas v. ὡς ἐπίπῳ 2 6 προλαμβανόντως καὶ πρῶτον δ.
 3 6 διεπ.] ἡπίστατο· 4 8 καὶ· 6 1 ὅτι ἐδύνατο·

ἐπιπτε, προσέκειτο. καὶ μέντοι καὶ ἐτίμα καθ' ὑπερβολὴν ὅτον
 δέοιτο· δούλους τε γὰρ τοῦ τοιούτου τοὺς πλείστους ἡγάτο εἶναι,
 καὶ κινδυνεύειν ἐπ' αὐτῇ καὶ παρὰ τὸ συμφέρον σφίσιν ἐθελοντας
 8 ἑώρα. καὶ διὰ ταῦτα καὶ τῶν κερδῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἡδίστων
 αὐτὸς μὲν πολλάκις ἀπείχετο, ἐκείνοις δὲ ἀφ' ὁνόμαος μετεδίδου, καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ κοινωνοὺς σφας καὶ τῶν πόνηων οὐκ ἀκουσίους ἐκτάτο.
 καὶ τούτοις μὲν οὐχ ὅπως ἰσοδίατος ἀλλὰ καὶ ἰσοκίνδυνος ἐρίγγετο,
 πάνθ' ὅσα ἀπῆτει παρ' αὐτῶν πρῶτος ἐκπονούμενος· οὕτω γὰρ καὶ
 ἐκείνους ἀπορρημίστως καὶ προθύμως, ὅτε μήτε τοῖς λόγοις αὐτοῦ
 προσέχοντας, σύμπαντά οἱ συμπεράξαι ἐπίστευε· πρὸς δὲ δὴ τοὺς
 9 ἄλλους πολλῶν τῇ φρονήματι αἰεὶ ἐχρήτο. ὥστε τοὺς μὲν εὖνοιαν
 αὐτοῦ τοὺς δὲ δέος ἔκ τε τοῦ ὁμοδιαίτου καὶ ἔκ τοῦ ὑπερφρονος
 παμπληθεῖς ἔχειν. ἔξ οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα τό τε ὑπερέχον κο-
 λούειν καὶ τὸ ταπεινούμενον ἐξαίρειν, καὶ τῇ μὲν ὄκνον τῇ δὲ θάρ-
 σος, ἐλπίδα τε καὶ ἀπόγνωσιν ὑπὲρ τῶν μεγίστων δι' ἐλαχίστου
 πᾶσιν οἷς ἐβούλετο ἐμποιεῖν ἐδύνατο.

10 καὶ ὅτι ταῦτ' οὐκ ἄλλως περὶ αὐτοῦ λέγεται ἀλλ' ἄληθῇ παρα-
 δέδοται, τεκμηριοῖ τὰ ἔργα. τῆς τε γὰρ Ἰβηρίας πολλὰ διὰ βρα-
 χέος προσεκτέσαστο, καὶ τὸν πόλεμον ἐκείθεν διὰ τῶν Γαλατῶν,
 οὐχ ὅτι ἀσπόνδων ἀλλὰ καὶ ἀγνώστων οἱ τῶν πλείστων ὄντων, ἐς
 τὴν Ἰταλίαν ἐσήγαγε. τὰς τε Ἀλπεῖς πρῶτος ἀνθρώπων τῶν οὐκ
 Εὐρωπαϊκῶν, ὅσα γε ἡμεῖς ἴσμεν, σὸν στρατῷ διέβη. καὶ ἐπ' αὐτὴν
 τὴν Ῥώμην ἐπεσιτράτευσε, τὰ τε συμμαχικὰ αὐτῆς ὀλίγον πάντα,
 11 τὰ μὲν βία τὰ δὲ καὶ πείθων, ἀπέρρηξε. καὶ ταῦτα μέντοι αὐτὸς
 καθ' ἑαυτὸν ἄνευ τοῦ κοινοῦ τῶν Καρχηδονίων κατέπραξεν. οὔτε
 γὰρ τὴν ἀρχὴν ὑπὸ τῶν οἰκοι τελῶν ἐξεπέμφθη, οὐθ' ὕστερον με-
 γάλῃς τινὸς βοήθειας παρ' αὐτῶν ἔτυχε· τῆς γὰρ τοι δόξης τῆς τε
 ὠφελείας οὐκ ἐλάχιστα ἀπολαύσειν ἀπ' αὐτοῦ μέλλοντες, μὴ ἐγκα-
 ταλιπεῖν αὐτὸν δόξαι μᾶλλον ἢ συναίρεσθαι ἐν τινι ἰσχυρῶς ἡθέ-
 λησαν. V p. 593.

55 ὅτι ἡ μὲν εἰρήνη καὶ πορίζει χρήματα καὶ φυλάσσει, ὁ δὲ δὴ
 πόλεμος καὶ ἀναλίσκει καὶ διαφθείρει. M p. 188.

ὅτι πέφυκε πᾶν τὸ ἀνθρώπειον δεσπόζειν τε ἐπιθυμεῖν τῶν
 ὑπεικόντων καὶ τῇ παρὰ τῆς τύχης ῥοπῇ κατὰ τῶν ἐπιελοδουλούν-
 των χρῆσθαι. M ih.

2 ἀλλ' ἡμῖν οἱ τε εἰδότες αὐτὰ καὶ πεπειραμένοι αὐτῶν ἔξαρχεῖν
 ἡμῖν πρὸς ἀσφάλειαν τὴν τε ἐπιείκειαν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν νο-

7 6 ἐθελοντίας
 λύνειν   5 τε καὶ om

8 6 ὅτε μήτε] ὡς χρησιμοῖς? *
 55 1 2 διαναλίσκει

9 3 κα-
 2 ἡμῖν συνειδότες?

μίζετε· καὶ ὅσα ἂν ἡ λαθόντες ἢ ἐξαπατήσαντες ἡμᾶς καὶ κομισάμενοι δίκαιον ἐν . . με . . τίθισθαι μήτε παρορμῶσθαι μήτε προσαλλάττεσθαι μήτε ἀμύνασθαι. καὶ μέντοι καὶ ὅτι οὐδέπω . . λογίσασθαι τοῦθ' ὅτι τὰ τοιαῦτα πρὸς μὲν ἀλλήλους ὁρθῶς ἡμῖν ἔχει ποιεῖν, πρὸς δὲ Καρχηδονίους ἀνθρωπίνως καὶ καλῶς· τοῖς μὲν γὰρ πολίταις καὶ πρῶως καὶ πολιτικῶς χρῆσθαι, κἂν παραλόγως τις σωθῇ, ἡμέτερόν ἐστιν, τοῖς δὲ δὴ πολεμίοις ἀσφαλῶς· οὐ γὰρ ἐξ ὧν ἂν σφαλῶμεν φεισάμενοι αὐτῶν, ἀλλ' ἐξ ὧν ἂν κρατήσωμεν κολούσαντες αὐτοὺς σωθισόμεθα. M p. 188.

ὅτι ὁ μὲν πόλεμος καὶ τὰ οἰκεῖά τισι σώζει καὶ τὰ ἀλλότρια ³ προσκτᾶται, ἡ δὲ εἰρήνη οὐχ ὅπως τὰ πορισθέντα δι' ἐκείνον ἀλλὰ καὶ ἑαυτὴν προσαπόλλυσιν. M ib.

ὅτι αἰσχρόν ἐστι πρὸς τὰ ἔργα πρὸ τῶν λόγων περὶ αὐτῶν ⁴ χωρεῖν, ἐν ᾧ κατορθώσαντες μὲν εὐτυχεῖναι μᾶλλον ἢ καλῶς βεβουλευσθαι δόξετε, σφαλέντες δὲ τὴν σκέψιν ἀπρονοήτως ὅτε οὐδὲν ὄφελός τι, ποιεῖσθαι. καὶ μέντοι καὶ ἐκεῖνο τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ μὲν ἐπιτιμῆσαι καὶ κατηγορεῖσθαι τινῶν προσπολεμησάντων ποτὲ ἡμῖν ῥᾶστόν που καὶ παντός ἐστι, τὸ δ' αὖ τῇ πόλει συμφέρον οὐ πρὸς ὀργὴν ὧν πεποιήκασι τινες, ἀλλὰ πρὸς τὸ χρήσιμον αὐτῆς εἰπεῖν τῇ τοῦ συμβούλου τάξει προσήκει. μὴ παρόξυνε πρότερον ⁶ ἡμᾶς, ᾧ Λέντουλε, μηδ' ἀνάπειθε πολεμῆσαι πρὶν ὅτι καὶ συνοίσει τοῦθ' ἡμῖν ἐπιδειξάι, σκοπῶν τά τε ἄλλα καὶ μάλιστα⁷ ὅτι οὐχ ὁμοίως ἐνταυθοῖ τε περὶ τῶν τοῦ πολέμου πραγμάτων λέγεται καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις πράττεται. M p. 189.

συχνοὺς γὰρ αἱ συμφοραὶ διορθοῦσι, καὶ πολλοὶ καλῶς αὐταῖς ⁶ χρῆσάμενοι κρεῖττον ἀπαλλάσσουνσι τῶν εὖ καὶ τελείως πραττόντων καὶ δι' αὐτὸ καὶ ὑβρίζοντων· δοκεῖ γὰρ πως ἡ κακοπραγία μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν ὠφελείας, ὅτι μήτε ἐκφρονεῖν τοὺς ἀνθρώπους μήτε ἐξυβρίζειν ἔα. κρῆτιστον μὲν γὰρ ἐστι φύσει πρὸς πάντα τὰ ἀμείνονα τετράφθαι, καὶ τῆς ἐπιθυμίας μέτρον μὴ τὴν ἐξουσίαν ἀλλὰ τὸν λογισμὸν ποιεῖσθαι· ἂν δὲ τις ἀδυνατῇ στέργειν τὸ κρεῖττον, λυσitteλεῖ αὐτῷ καὶ ἄκοντι σωφρονεῖν, ὥστε ἐν εὐδαιμονίᾳ καὶ τὸ μὴ πάντα εὖ πράττειν τίθισθαι. M p. 542.

φυλάττεσθαι χρὴ μὴ καὶ αὐθις τι τῶν ὁμοίων παθεῖν· ὅπερ ⁷ που καὶ μόνον ἂν τις ἐκ τῶν συμφορῶν ὠφελῇθεῖη· αἱ μὲν γὰρ εὐπραγίαι σφάλλουνσιν ἔστιν ὅτε τοὺς ἀπερισκέπτως τι δι' αὐτὰς ἐλπίσαντας ὥς καὶ αὐθις κρατήσοντας, τὰ δὲ δὴ πταίσματα ἀναγ-

³ ³ ἐξαπατήσαντες*
⁴ 1] ἐτι? ⁵ 1 τοῦ] γε*

* κἂν γὰρ ἀλόγως*

⁶ ³ ὅτι*

κάξει πάντα τινὰ ἐξ αὐτῶν ὧν πεπείραται, καὶ τοῦ μέλλοντος ἀσφαλῶς προορᾶσθαι. M p. 189.

8 ὅτι οὐκ ἔστι σμικρὸν οὔτε πρὸς τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὐνοίαν οὔτε πρὸς τὴν παρὰ τῶν ἀνθρώπων εὐδοξίαν τὸ μὴ δοκεῖν πολεμοποιεῖν, ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας ἀμύνεσθαι. M ib.

9 τοιούτων δὴ τινων ἐπ' ἀμφοτέρω λεχθέντων ἔδοξε σφισι παρασκευάζεσθαι μὲν ὥς καὶ πολεμήσουσι, μὴ μέντοι τοῦτο ψηφίσασθαι, ἀλλὰ πρέσβεις ἐς τὴν Καρχηδόνα πέμψαι τοῦ Ἀννίβου κατηγορεῖν, καὶ εἰ μὲν μὴ ἐπαινοῖεν τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ, δικάσαι, εἰ δ' ἐς ἐκείνον ἀναφέροιεν αὐτά, ἑξαίτησιν αὐτοῦ ποιήσασθαι, καὶ μὲν ἐκδῶσιν αὐτόν, εἰ δὲ μή, τὸν πόλεμόν σφισιν ἐπαγγεῖλαι. M p. 190.

10 ὅτι ὥς οὐδὲν σαφὲς οἱ Καρχηδόνιοι τοῖς πρέσβεσιν ἀπεκρίναντο, ἀλλὰ καὶ ἐν ὀλιγορίᾳ αὐτοὺς ἐποιοῦντο, ὁ Φάβιος ὁ Μάρκος τὰς τε χεῖρας ὑπὸ τὸ ἱμάτιον ὑπέβυλε καὶ ὑπτιῖσους αὐτὰς ἔφη “ἐγὼ μὲν ἐνταῦθα, Καρχηδόνιοι, καὶ τὸν πόλεμον καὶ τὴν εἰρήνην φέρω, ὑμεῖς δ' ὁπότερον αὐτῶν βούλεσθε, ἀντικρὺς ἔλεσθε.” ἀποκριναμένων δὲ πρὸς τοῦτο καὶ τότε αὐτῶν αἰρεῖσθαι μὲν μηδέτερον, δέχεσθαι δὲ ἐτοίμως ὁπότερον ἂν σφισι καταλίπωσι, τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπήγγειλε. M ib.

56 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι Ναρβωνησίους πρὸς συμμαχίαν ἐκύλουν· οἱ δὲ οὔτε τι πρὸς τῶν Καρχηδονίων κακὸν οὐτ' αὐτὸ πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἀγαθόν, ὥστε τοῖς μὲν πολεμῆσαι τοῖς δὲ ἀμύναι, πεπονθέναι πώποτε ἔφισαν, καὶ πάνν δι' ὀργῆς αὐτοὺς ἔσχον, ἐπικυλοῦντές σφισιν ὅτι πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς ὁμοφύλους αὐτῶν ἐδεδράκεσαν. M ib.

2 Δίων δὲ Κοκκηιανὸς τοὺς Ναρβωνησίους Βέβρονκας λέγει, γράφων οὕτω “τῶν πάλαι μὲν Βεβρύκων νῦν δὲ Ναρβωνησίων ἐστὶ τὸ Περήναιον ὄρος. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο χωρίζει Ἰβηρίαν καὶ Γαλιτίαν.” Tzetz. in Lycophr. 516. cf. Zonar. p. 177.

57 ὅτι ἀπὸ τοιαύτης γησὶν ὁ Δίων ἐκεῖθεν ἤδη προσδοκίας Ῥωμαίους καὶ Καρχηδονίους καθίστασθαι μέγιστον τῇ γνώμῃ τὸ διάφορον ἐς τὴν τοῦ πολέμου διαχείρισιν εἰληφότας. τό τε γὰρ εὐελπί πρὸς εὐθυμίαν πάντας ἀνθρώπους ἄγει, καὶ προθυμοτέρους τε αὐτοὺς καὶ ἐχεγγυωτέρους πρὸς πίστιν τοῦ κρατῆσαι παρέχεται· καὶ τὸ δύσελπί ἐς τε ἀθυμίαν καὶ ἐς ἀπόγνωσιν ἐμβάλλει, καὶ τὴν ῥώμην τῆς εὐψυχίας ἀφαιρεῖται. M p. 191.

6 1 οὐκέτι σμ.*

βρεῦσιν* 56 1 1 ἀρβωνησίους
καθίστασθαι?*

2 εὐδοκίαν*

4 ἐπιθυμίαν*

7 ἀπέμψασθαι*

4 ὀργὴν*

6 ἐμβάλλει om.*

8 1 πρεσ-

57 1 2 ἀντι-

οἷά που οὖν φιλεῖ τά τε διὰ πλείστον καὶ τὰ ἐν ἀγνωσίᾳ ὄντα ²
πολλοὺς ἐκταράσσειν, δέος τοῖς Ἰβηροῖν οὐκ ἐλάχιστον ἐνεποίει.
τὸ γὰρ τοι πολὺ τοῦ ὁμίλου, τὸ μὴ ἀπ' οἰκείας τινὸς αἰτίας ἀλλ'
ἐν συμμιχίας λόγῳ στρατευόμενον, ἐπὶ τοσοῦτον ἔρριωται ἐφ' ὅσον
ἂν ὠφεληθῇσθεσθαι τι ἀκινδύνως ἐλπίσωσιν· ὅταν δὲ δὴ ἐγγὺς τῶν
ἀγώνων γένωνται, τὰς τε ἐλπίδας τῶν κερδῶν ἐξίστανται καὶ τὰς
πίστεις τῶν ὑποσχέσεων ἐγκαταλείπουσι. καὶ τὸ μὲν πλείστον ταῖς
γνώμαις, ὡς καὶ πάντῃ πάντως κατορθώσαντας, λαβεῖν· εἰ δ' οὖν τι
καὶ σφραλεῖεν, ἐλάχιστον αὐτὸ πρὸς ἡ ἀντήλπιζον νομίζειν. M p. 191.

ὅτι ἐπεὶ τῷ πλήθει τοῦ στρατοῦ τοῦ Ἀννίβου οὐδὲν τῶν πα- ³
ρασκευαζομένων ἐξήρκει, . . . καὶ τινος αὐτῷ διὰ τοῦτο γνώμην
δόντος ταῖς τῶν ἐναντιῶν σαρεῖς τοὺς στρατιώτας σιτίζειν, τὸ μὲν
πρᾶγμα οὐκ ἐδυσχέρανε, φοβεῖσθαι δὲ ἔφη μή ποτε τοιούτων σω-
μάτων ἀπορήσαντες ἐπ' ἀλληλοφαγίαν τρώπωνται. M ib.

ὅτι Ἀννίβας πρὶν ἔργον ἔχεσθαι συγκαλέσας τοὺς στρατιώτας ⁴
παρήγαγε τοὺς αἰχμαλώτους οὓς κατὰ τὴν ὁδὸν εἰλήφει, καὶ ἐπύ- ^{a. u.} ⁵³⁶
θετο αὐτῶν πότερα δεδῆσθαι τε ἐν πέδαις καὶ δουλεύειν κακῶς ἢ
μονομαχεῖν ἀλλήλοις, ὥστ' ἀφελθῆναι προῖκα τοὺς νικήσαντας,
ἐθελοῖεν. ἐπειδὴ τε τοῦθ' εἶλοντο, συνέβαλεν αὐτούς, καὶ μαχεσα-
μένων σφῶν εἶπεν “εἰτ' οὐκ αἰσχροῖν, ὧ ἄνδρες στρατιῶται, τού-
τους μὲν τοὺς ὑφ' ἡμῶν ἐαλωκότας οὕτω πρὸς τὴν ἀνδρείαν ἔχειν
ὥστε καὶ ἀποθανεῖν ἀντὶ τοῦ δουλεύσαι ἐπιθυμῆσαι, ἡμᾶς δ' ὀκνη-
σαι πόνον τινὰ καὶ κίνδυνον ὑπὲρ τοῦ μὴ ὑπακούειν καὶ προσέτι
καὶ ἄρχειν ἄλλων ὑποστῆναι;” M p. 192.

ὅσα ἐλαττωθέντες ποτὲ ὑπὸ τῶν πολεμίων ἐπάθομεν, ταῦτα ⁵
νικήσαντες αὐτοὺς ἀντιδράσομεν· εὖ γὰρ ἴστε, κρατήσαντες μὲν
πάντων ὧν λέγω τευξόμεθα, κρατηθέντες δὲ οὐδὲ τὴν διαφυγὴν
ἀσφαλῆ στήσομεν· τοῦ τε γὰρ κρατήσαντος τὸ πᾶν παρακρήμα
φιλίον ἐστί, καὶ μισοῦν αὐτὸ τυγχάνη, καὶ τὸ νικηθὲν οὐδεὶς οὐδὲ
τῶν οἰκείων ἔτι θεραπεύει. M p. 543.

ὅτι τὸ ἡπᾶξ προσπαῖσιν πρὸς τινος αἰεὶ τε δυσωπεῖται σφας ⁶
καὶ θαρρεῖν οὐκέτι τολμᾷ. . . . γὰρ τι καὶ δειλὸν καὶ ἄπιστον φύ-
σει πᾶν τὸ Γαλατικὸν γένος ἐστίν· ὥσπερ γὰρ ἐτολμῶς θρασύνεται
πρὸς τὰς ἐλπίδας, οὕτως ἐτοιμότερον φοβηθὲν ἐκπλήττεται· πιστό-
τερόν τ' οὐδὲν τοῖς . . . ἄλλους ἀνθρώπους, ἐκδιδάξει τε μηδέποτε
ἐς τὴν Ἰταλίαν . . . τολμῇ . . . M p. 192.

ὅτι πολλὰ τέρατα τὰ μὲν ὡς ἀληθῶς συμβάντα, τὰ δὲ καὶ ⁷

² 1 διαπληχτικὰ καὶ *

¹ 3 τε οἱ *

θεραπεύει *

¹⁰ πρ. κατέρχων *

⁶ 2 τολμᾷ *

⁴ ὅσον ἀντιφ. *

⁵ 2 ἀποδράσομεν *

⁹ σφάλλοιεν *

⁸ ἐπι-

προθυμείσθαι ἡμᾶς κατορθῶσαι πρὸ τοῦ τὴν πόλιν αὐτὴν ἐπα-
νορθῶσαι· πῶς δ' οὐ σφέλιον τῶν πολεμίων σπονδάζειν κρατῆσαι
πρὸ τοῦ τὰ σφέτερα εὖ θέσθαι; M p. 543.

εὖ οἶδ' ὅτι καὶ τραχέως δοκῶ ὑμῖν διαλέγεσθαι. ἀλλὰ πρῶτον ¹³
μὲν λογίσασθε ὅτι καὶ οἱ ἱατροὶ συχνοὺς καὶ καίοντες καὶ τέμνον-
τες, ὅταν μὴ δύνωνται ἄλλως πῶς ὑγιεῖς γενέσθαι, θεραπεύουσιν,
ἔπειθ' ὅτι οὔτε ἐκὼν οὔθ' ἡδέως αὐτὰ λέγω. ὥστε ἐγὼ μὲν καὶ
αὐτὸ τοῦθ' ὑμῖν ἐγκαλῶ, ὅτι με ἐς τούτους τοὺς λόγους προσηγά-
γετε· ὑμεῖς δὲ εἴπερ ἄχθεσθε τοῖς εἰρημένοις, μὴ ποιεῖτε ταῦτα ἐφ'
οἷς ἀναγκαιῶς κακῶς ἀκούετε· εἰ γὰρ δὴ δάκνει τινὰς ὑμῶν τὰ ὑπ'
ἐμοῦ λεγόμενα, πῶς οὐ πολὺ μᾶλλον καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους πάν-
τας τὰ ὑφ' ὑμῶν προυττόμενα; M ib.

ἔχει γὰρ πικρὸν ὁ τῆς ἀληθείας λόγος, ἐπειδὴν τις ἀκρότῳ ¹⁴
παρηρησίᾳ χρώμενος μεγάλων ἀγαθῶν προσδοκίαν ἀφαιρῆται. τὰ
δὲ προσήνῃ καὶ ψευδῇ πείθει τοὺς ἀκούοντας. M p. 544.

ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι οὐχ ὅπως αὐτεπάγγελτοί τι τῷ Ἀννίβᾳ ¹⁵
ἐπεμψαν, ἀλλ' ἐν γέλῳτι αὐτὸν ἐποιούντο ὅτι τε εὖ πράττειν καὶ
ὅτι πολλὰ κατορθοῦν ἀεὶ ποτε γράφων σφίσι καὶ χρήματα καὶ
στρατιώτας παρ' αὐτῶν ἤξει, λέγοντες μηδὲν ὁμολογεῖν τὰς αἰτή-
σεις αὐτοῦ ταῖς κατορθώσεσι· τοὺς γὰρ κρατοῦντας προσήκειν καὶ
τῷ παρόντι στρατεύματι ἀρκεῖσθαι καὶ χρήματα οἰκαδε πέμπειν,
ἀλλ' οὐχ ἔτιρα πρὸς ἐαυτῶν προσεπαιτεῖν. M p. 194.

ὅτι Ἀννίβας ἤτοι χαριζόμενος τῷ Φαβίῳ ὥς καὶ ἐπιτηδείῳ ¹⁶
σφίσις ὄντι, ἢ καὶ ἐπὶ διαβολῇ αὐτοῦ, οὐδὲν τῶν προσιχόντων οἱ
κατέδραμεν. καὶ διὰ τοῦτ' ἀντιδύσεως τῶν αἰχμαλώτων τοῖς Ῥω-
μαίοις πρὸς τοὺς Καρχηδονίους, ὥσθ' ὁποτέρων ἂν πλείους εὗρε-
θῶσιν ἀπολυτρωθῆναι σφας, γενομένης, καὶ τῶν Ῥωμαίων μὴ βου-
ληθέντων αὐτοὺς ἐκ τοῦ δημοσίου λυτρώσασθαι, τὰ χωρία ὁ Φά-
βιος ἀποδόμενος τὰ λύτρα αὐτοῖς ἐχαρίσατο. καὶ διὰ τοῦτο αὐ- ¹⁷
τὸν μὲν οὐκ ἔπαυσαν, τῷ δὲ ἱππάρχῳ τὴν αὐτὴν οἱ ἐξουσίαν ἔδω-
καν, ὥστ' ἀμφοτέρους ἅμα ἀπὸ τῆς ἰσῆς ἄρχειν. καὶ ὁ μὲν Φά-
βιος οὐδεμίαν ὁργὴν οὔτε τοῖς πολίταις οὔτε τῷ Ρούφῳ ἔσχε· τῶν
τε γὰρ ἀνθρώπων πρὸς πραγμάτων συνεγίνωσκεν αὐτοῖς, καὶ ἀγαπητὸν
ἐποιεῖτο εἰ καὶ ὅπως περὶ γένοιτο. τὸ γὰρ κοινὸν σώζεσθαι καὶ
κρατεῖν, ἀλλ' οὐκ αὐτὸς εὐδοξεῖν ἤθελεν, τὴν τε ἀρετὴν οὐκ ἐν τοῖς
ψηφίσμασιν ἀλλ' ἐν τῇ ἐκάστου ψυχῇ εἶναι, καὶ τὸ κρεῖττον τό τε
χεῖρον οἷα ἀπὸ δόγματος τινι ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτοῦ ἐκείνου ἐπιστήμης

¹³ α αὐτὸς
² εἴ*

¹⁴ α πικρὸν τι? an πικρὸν?
¹⁶ α ἂν om*

¹⁷ α μὲν om*

¹⁵ α γέλῳτι τε αὐτὸν
⁶ πρ. ἐμπερος ὢν σ. γ.*

- 18 ἡ ἀμαθίας ὑπάρχειν ἐνόμιζεν. ὁ δὲ δὴ Ῥοῦφος οὐδὲ ἐν τῷ πρὶν ὀρθῶς φρονῶν τότε δὴ καὶ μᾶλλον ἐπεφύσητο, καὶ κατέχειν ἑαυτὸν, ὥστε καὶ τῆς ἀπειθαρχίας ἄθλον τὴν πρὸς τὸν δικτάτορα ἰσομοιρίαν προσλαβὼν, οὐκ ἐδύνατο, ἀλλ' ἡμέραν ἤξιον παρ' ἡμέραν ἢ καὶ πλείους ἐναλλάξ μόνος ἄρχειν. ὁ δὲ Φάβιος φοβηθεὶς μή τι κακὸν σφας, εἰ πάσης τῆς δυνάμειος ἐγκρατὴς γένοιτο, ἐξεργάσαιοτο, πρὸς οὐδέτερον αὐτῷ συνήρσεν, ἀλλ' ἐνέμιματο τὸ στράτευμα, ὥστε ἐν ὁμοίῳ τοῖς ὑπάτοις καὶ ἐκείνους ἰδίαν ἐκάτερον ἰσχὺν ἔχειν. καὶ παραχρῆμα ἀπεστρατοπεδεύσατο, ἵνα καὶ τῷ ἔργῳ διώδῃλος, ὅτι αὐτὸς κατ' ἑαυτὸν ἀλλ' οὐχ ὑπὸ τῷ δικτάτορι ἄρχοι, γένοιτο. V p. 597.
- 19 ὅτι τοῖς πολλοῖς σύνηδες τοῖς ἀρχομένοις συμφέρεσθαι ῥαδίως· ἄλλως τε καὶ ἐπὶ διαβολῇ τῶν εὐδοκιμούντων προστίθενται, διότι τὸ μὲν ἄρτι προφαινόμενον συναύξειν τὸ δὲ ὑπερέχον ἐκκαθαίρειν πεφύκασιν· τοῖς μὲν γὰρ ἐπὶ πλείονος σφῶν προφέρουσιν οὐκ ἂν τις ἐξαίτης παρισωθῇ, τὸ δ' ἀδόκητον αὐξήθην ἐλπίδα καὶ ἐκείνοις ἐς τὴν ὁμοίαν εὐτυχίαν φέρεται. M p. 194.
- 20 ὅτι ὁ Ῥοῦφος ἰσομοιρίαν λαχὼν τῷ δικτάτορι καὶ ἡττηθεὶς ὑπὸ Κερκηδονίων μετεβίβλετο (σωφρονίζουσι γὰρ πῶς τοὺς μὴ πάντῃ ἀνοήτους αἱ συμφοραί) καὶ ἐθελοντὴς τὴν ἡγεμονίαν ἀφῆκε. καὶ αὐτὸν ἰσχυρῶς ἐπὶ τούτῳ πάντες ἐπήνεσαν· οὐ γὰρ ὅτι μὴ κατ' ἀρχὰς ἔγνω, μεμπτὸς ἐνομίζετο, ἀλλ' ὅτι μὴ κατώκησε μετανοήσαι, καλῶς ἤκουε. τὸ μὲν γὰρ ἀπὸ πρώτης εὐθὺς τὰ προσήκοντά τινα ἐλίσθαι εὐτυχίας ἔργον ἡγοῦντο εἶναι, τὸ δὲ ἐκ τῆς πείρας τῶν πραγμάτων τὰ βελτίω μαθόντα μὴ ἀσχυρῆναι μεταθέσθαι μεγάλως ἐπήνουν. ὥστε καὶ ἐκ τούτου δειχθῆναι σαφῶς ὅσον ἀνὴρ ἀνδρὸς ἀρετὴ τε ἀληθὴς δοκῆσεως διαφέρει· ἃ γοῦν φθόνῳ καὶ διαβολῇ πρὸς τῶν πολιτῶν ὁ Φάβιος ἀφηρέθη, ταῦτα παρ' ἐκόντος τοῦ συνάρχοντος καὶ δεομένου γε ἀνεκτίσαστο. M ib.
- 22 ὅτι ὁ αὐτὸς μέλλων ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι τοὺς ὑπάτους μετεπέμψατο καὶ ἐκείνην τε αὐτοῖς παρέδωκε καὶ προσπαρήνεσε πάνθ' ὅσα πραχθῆναι ἐχρῆν ἀφθονώτατα· τὴν τε γὰρ σωτηρίαν τῆς πόλεως προετίμια τοῦ μόνου γε δοκεῖν καλῶς ἄρχειν, καὶ οὐκ ἐξ ὧν ἂν ἔπαισσαν ἰδιογνωμονήσαντες, ἀλλ' ἐξ ὧν κατώρθωσαν πεισθέντες αὐτῷ μᾶλλον ἐπαινεθήσεσθαι προσεδόκησε. καὶ οἱ ὑπατοὶ δὲ οὐδὲν θρασέως κατὰ τὴν τοῦ Φαβίου ὑποθήκην ἔπραξαν, ἀλλ' ἐν ἀμείνονι τὸ μή τι καυαπρᾶξαι τοῦ καὶ σφαλῆναι τιθέ-

9 ἀπεστρατοπεδεύσαντο*

2 καὶ ὅτε ἐπὶ?*

4 ἀπὸ?*

3 προσφαινόμενον*

21 2 ἐλίσθαι τὸ εὖτ.

19 1 ἀρχ. ἰσχύειν συναίρεσθαι?*

καθαίρειν? cf. 45 11 3.

9 καὶ om*

μενοι κατὰ χώραν πάντα τὸν τῆς ἡγεμονίας χρόνον ἔμειναν. M p. 195.

ὅτι περὶ μαντικῆς καὶ ἀστρονομίας φησὶν ὁ Δίων “ἐγὼ μέντοι ²³ οὔτε περὶ τούτων οὔτε περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκ μαντικῆς προλεγο- ²⁴ ²⁵ μένων τισὶ συμβαλεῖν ἔγω· τί γὰρ που καὶ βούλεται προσημαίνειν, εἴ γε πάντως τέ τι ἔσται καὶ μηδεμία ἂν αὐτοῦ ἀποτροπὴ μήτ’ ἀνθρωπίνῃ περιτεχνήσει μήτ’ αὖ θείῃ προνοίᾳ γένοιτο. ταῦτα μὲν οὖν ὅπῃ ποτὲ ἐκάστῳ δοκεῖ νομιζέσθω.” M ib.

ὅτι ἤρχον Παῦλος καὶ Τερέντιος ἄνδρες οὐχ ὁμοιότροποι, ἀλλ’ ²⁴ ἐξ ἴσου τῷ διαφύρῳ τοῦ γένους καὶ τὰ ἥθη διαλλάττοντες. ὁ μὲν εὐπατρίδης τε ἦν καὶ παιδείᾳ ἐκεκόσμητο, τό τε ἀσφαλὲς πρὸ τοῦ προπετιοῦς προετίμια, καὶ πῃ καὶ ἐκ τῆς αἰτίας, ἦν ἐπὶ τῇ προτέρᾳ ἀρχῇ ἐλήφει, κεκολουσμένος οὐχ ἐθρασύνετο, ἀλλ’ ὅπως μὴ καὶ αὐθίς τι δεινὸν πάθοι μᾶλλον ἢ ὅπως ἀποτολήμῃς τι κατορθώσῃ . . . Τερέντιος δὲ ἔν τε τῷ ὁμίλῳ ἐτέθραπτο καὶ ἐν θρασύτητι βα- ²⁵ ναυσικῇ ἤσκητο, καὶ διὰ ταῦτ’ ἐς τε τὰλλ’ ἐξεφρόνει καὶ τὸ κράτος ²⁶ ἐαυτῷ τοῦ πολέμου προσυπισχενέτο, τοῖς τε εὐπατρίδαις πολὺς ἐνέ- ²⁷ χειτο, καὶ τὴν ἡγεμονίαν μόνος πρὸς τὴν τοῦ συνάρχοντος ἐπιεί- ²⁸ κειαν ἔχειν ἠγεῖτο. ἦλθον οὖν ἄμφω ἐς τὸ στρατοπέδον εὐκαιρό- ²⁹ τατα· οὔτε γὰρ τροφῇ ἔτι ἦν τῷ Ἀντίβῃ καὶ τὰ τῶν Ἰβήρων κε- ³⁰ κίνητο τά τε τῶν συμμάχων αὐτοῦ ἡλλοτριούτο. καὶ εἴ γε καὶ τὸ ³¹ βραχύτατον ἐπεσχέχεσαν, ἀπόνως ἐκράτησαν ἄν· νῦν δὲ τὸ τοῦ ³² Τερέντιου ἀπερίσχεπτον καὶ τὸ τοῦ Παύλου ἐπιεικές, βουλομένου ³³ μὲν αἰεὶ τὰ προσήκοντα, συγχωροῦντος δὲ τὰ πολλὰ τῷ συνάρχοντι ³⁴ (δεινὴ γὰρ ἔστιν ἐλαττωθῆναι θράσους πραότης), ἤτησεν αὐτούς. M p. 196.

ὅτι ἐν τῇ συμπλοκῇ τοῦ πολέμου οὐδ’ οἱ πάνν θαρσοῦντες ²⁷ ἐλαφροτέραν τὴν ἐλπίδα τοῦ φόβου πρὸς τὸ ἄδηλον αὐτῆς εἶχον, ἀλλὰ καὶ ὅσῳ μᾶλλον ἠγοῦντο νικήσειν, τόσῳ μᾶλλον ἐδεδέεσαν μὴ ²⁸ πῃ καὶ σφαλῶσι· τοῖς μὲν γὰρ ἀγνοοῦσι τι οὐδὲν ἔστι φοβερόν ἐκ ²⁹ τῆς ἀπονοίας ὑπομένειν, τὸ δὲ ἐκ λογισμοῦ θαρσοῦν . . . M ib.

ὅτι Ἀντίβας τὰς Ῥωμαίων συμφορὰς ὑπ’ ὅσιν ἀγαγεῖν τοῖς ²⁸ οἴκοι Καρχηδονίοις μηχανώμενος, τρεῖς μεδίμνους Ἀττικοὺς πλήρεις ²⁹ χρυσῶν δακτυλίων ἐς τὴν Αἰβύην ἀπέπεμπε, οὗς τοῖς ἵππικοῖς τε ³⁰ καὶ βουλευτικοῖς ἀνδράσι κατὰ τὸν πάτριον νόμον περιχειμένους ³¹ σκυλεύσας τὰ σώματα τῶν πεπτωκότων ἀνήρητο. M p. 544.

²³ 2 2 τῶν ante ἐκ om*   2 τὸ προσημαίνειν? an ὁ προσημαίνων? *
²⁴ καὶ om*   23 1 . . .] προεωράτο? *   2 ἦλθον—26 4 νῦν
²⁵ δέ] haec e Zonara sumpta sunt, p. 197 7.   26 4 μὲν om*
²⁷ 2 post θαρσοῦν codici Vaticano paginae desunt 6.   28 2 λίμνην*
²⁸ 4 περιχειμένους? *

29 ²⁹ ὅτι ὁ Σκιπίων πνθόμενός τινας παρασκευάζεσθαι τῶν Ῥω-
 538 ²⁹ μαίων τήν τε Ῥώμην ἐγκαταλιπεῖν καὶ τήν Ἰταλίαν ὅλην ὡς τῶν
 Καρχηδονίων ἐσομένην, ἐπέσχεν αὐτοὺς ξιφήρης ἐς τὴν κατάλυσιν
 ἐν ᾗ ἐκοινολογοῦντο ἐξαίφνης ἐσπηδήσας, καὶ αὐτὸς τε ὁμόσας
 πάντα τὰ προσήκοντα καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ πράξειν, καὶ ἐκείνους ὁρ-
 κώσας ὡς παρυχρήμα ἀπολουμένους, ἂν μὴ τὰ πιστὰ αὐτῷ παρὰ-
 30 σχωνται. καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου συμφρονήσαντες πρὸς τὸν ὕπατον
 ἔγραψαν ὅτι σῶζονται· ἐκεῖνος δὲ ἐς μὲν τὴν Ῥώμην οὐτ' ἔγραψε
 παραχρήμα οὐτ' ἄγγελον ἀπέστειλεν, ἐς δὲ τὸ Κανύσιον ἐλθὼν τὰ
 τε ἐνταῦθα κατεστήσατο, καὶ τοῖς πλησιοχώροις φρουρὰς ὡς ἐκ
 τῶν παρόντων ἐπέμψεν, προσβάλλοντάς τε τῇ πόλει ἱππέας ἀπε-
 κρούσας. τό τε σύνολον οὐτ' ἀθυμήσας οὐτε καταπτήξας, ἀλλ'
 ἀπ' ὁρθῆς τῆς διανοίας, ὥσπερ μηδενός σφισι δεινοῦ συμβεβηκό-
 τος, πάντα τὰ πρόσφορα τοῖς παροῦσι καὶ ἐβούλεσε καὶ ἐπραξεν.
 V p. 598.

31 ὅτι τοὺς Νουκερίνους καθ' ὁμολογίαν ὥστε μεθ' ἐνὸς ἱματίου
 ἕκαστον ἐκ τῆς πόλεως ἐκχωρῆσαι λαβίων Ἀντίβας, ἐπειδὴ ἐγκρατὴς
 αὐτῶν ἐγένετο, τοὺς μὲν βουλευτὰς ἐς βαλανεῖα ἀποκλείσας ἀπέ-
 πνιξεν, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀπελθεῖν δῆθεν ὅποι βούλονται δοὺς πολλοὺς
 καὶ ἐκείνων ἐν τῇ ὁδῷ ἐφόνευσεν. οὐ μέντοι αὐτῷ ἐλυσσιτελήσε·
 φοβηθέντες γὰρ καὶ οἱ λοιποὶ μὴ τὰ ὅμοια πάθωσιν, οὐ συνέβαι-
 νον αὐτῷ, καὶ ἀντεῖχον ἐφ' ὅσον ἐξήρχουν. V ib.

32 ὅτι ὁ Μάρκελλος καὶ ἀνδρεία καὶ σωφροσύνη τῇ τε δικαιο-
 σύνη πολλῇ ἐχρήσατο, παρὰ δὲ δὴ τῶν ἀρχομένων οὐ πάντα ἀκρι-
 βῶς οὐδὲ χαλεπῶς ἀπῆτει, ἀλλ' ἐπιμέλειαν μὲν ὅπως καὶ ἐκεῖνοι
 τὰ δέοντα πράττωσιν ἐποιεῖτο, τοῖς δὲ ἁμαρτάνουσι τι αὐτῶν συγ-
 γνώμην κατὰ τὸ ἀνθρώπινον ἔνεμε, καὶ οὐκ ὠργίζετο ἔτι εἰ μὴ
 ὅμοιοι αὐτῷ εἴεν. V p. 601.

33 ὅτι ἐν τῇ Νώλῃ πολλῶν τοὺς ἁλόντας τε ἐν ταῖς Κάνναις καὶ
 ἀφθέντας ὑπὸ τοῦ Ἀντίβου διὰ φόβου τε ἐχόντων ὡς καὶ τὰ ἐκεί-
 νου φρονοῦντας καὶ θανατῶσαι βουλομένων, ἀντέστη. καὶ μετὰ
 τούτου τὴν ὑποψίαν ἣν ἐς αὐτὸς εἶχον ἀποκρυψάμενος, οὕτω σφᾶς
 μετεχειρίσατο ὥστε τὰ τε ἑαυτοῦ ἀνέλεσθαι καὶ χρησιμωτάτους
 καὶ τῇ πατρίδι καὶ τοῖς Ῥωμαίοις γενέσθαι. V ib.

34 ὅτι ὁ αὐτὸς Μάρκελλος τῶν ἱππέων τινὰ τῶν Λευκανῶν αἰσ-
 θόμενος ἐν ἔρωτι γυναικὸς ὄντα, συνεχώρησεν αὐτῷ καὶ ἐν τῇ
 στρατοπέδῳ αὐτὴν ἔχειν, ὅτι κρῆτιστα ἐμάχετο, καίπερ ἀπαγορευ-
 σας μηδεμίαν ἐς τὸ τάφρουμα γυναῖκα ἐσιέναι. V ib.

32 3 ἀπῆτει, οὐδὲ ἐπιμέλειαν ὅπως
 4 οὕτω] οὐ

33 3 φρονοῦντων

ὅτι τὰ αὐτὰ ἐποίησε καὶ τοῖς Νουκερίνοις, πλὴν καθ' ὅσον ἐς 35
φρέατα τοὺς βουλευτὰς καὶ οὐκ ἐς βαλανεῖα ἐνέβαλεν. V p. 601.

ὅτι ὁ Φάβιος τοὺς πολίτας τοὺς ἐν ταῖς πρὶν μάχαις ζωορη- 36
θέντας τοὺς μὲν ἄνδρα ἀντ' ἀνδρὸς ἐχομίσατο, τοὺς δὲ καὶ χρη-
μάτων ἀπολύσασθαι συνέθετο. μὴ δεξαμένης δὲ τῆς βουλῆς τὸ
ἀνάλωμα, ὅτι μὴδὲ τὴν λύσιν αὐτῶν ὀδυνηρήνευσε, τὰ τε ἑαυτοῦ χω-
ρία, ὥσπερ εἶπον, ἀπεκήρυξε, καὶ ἐκ τῆς τιμῆς σφῶν τὰ λύτρα αὐ-
τοῖς ἐχαρίσατο. V ib.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι διεκηρενέουσιν τῷ Ἀντίβα, ἀνταπόδοσιν τῶν 37
αἰχμαλώτων ἀξιοῦντες γενέσθαι, οὐκ ἀντηλλάξαντο δὲ αὐτούς, καί- 538
περ καὶ ἐκείνου Καρθάλωνα ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἀντιπέμψαντος· ἐπειδὴ
γὰρ οὐκ ἐδέξαντο αὐτὸν εἰσω τοῦ τείχους ὥς πολέμιον, οὐδὲ ἐς λό-
γους αὐτοῖς ἐλθεῖν ἡθέλησεν, ἀλλ' εὐθὺς δι' ὀργῆς ἀνέστρεψεν.
U p. 379.

ὅτι Πτολεμαῖος Αἰγύπτου βασιλεὺς στάσεως γενομένης ὀλίγου 38
μὲν τινος ἐξέπεσεν, ἐπαναλαβὼν δ' αὖθις δειναῖς αἰκίαις τὸν δῆ-
μον ἐτιμωρήσατο, ἔψων τε καὶ παροπτῶν τὰ τῶν κρατουμένων σώ-
ματα. δίκας τε μετ' οὐ πολὺ τῆς ὁμότητος ὑποστὰς νόσῳ χαλεπῇ
μεταλλάττει τὸν βίον. M p. 544.

ὅτι ὁ Σκιπίων ὁ τὸν πατέρα τραθέντα σώσας, ὁ στρατηγός, 39
ἦν καὶ φύσει ἀρετῇ κράτιστος καὶ παιδείᾳ λογιμώτατος, τό τε
φρόνημα καὶ τὸ τῆς γνώμης καὶ τὸ τῶν λόγων, ὅποτε γε καὶ τοῦ-
του ἔδει, μέγιστον εἶχε, καὶ αὐτὸ καὶ ἐν τοῖς ἔργοις οὐχ ἥμισυ
ἐβεβαίον, ὥστε καὶ μεγάλῳρων καὶ μεγαλοπράγμων, οὐκ ἐκ κενοῦ
αὐχρήματος ἀλλ' ἐξ ἐχεργύνου διανοίας, δοκεῖν εἶναι. διὰ τε οὖν 40
ταῦτα, καὶ διότι καὶ τὸ θεῖον ἀκριβῶς ἡγαλλεν, ἐχειροτονήθη. οὐ-
δὲν γὰρ οὐτ' οὖν δημόσιον οὐτ' ἰδιωτικὸν πρὶν ἐς τε τὸ Καπιτώλιον
ἀναβῆναι καὶ χρόνον τινὰ ἐνδιατρῆσαι ἐνεχειρίζετο. καὶ διὰ τοῦτο
φήμεν ἐλαβεν ἐκ τοῦ Διὸς ἐς δράκοντα ἐν τῇ πρὸς τὴν μητέρα αὐ-
τοῦ συνοσίᾳ μεταβαλόντος γεγενῆσθαι. καὶ τινὰς καὶ ἐκ τούτου
πολλοῖς ἐλλίδας ἐς αὐτὸν ἐνεποίει. V p. 601.

ὅτι ὁ Σκιπίων καὶ μὴ ἐννόμου ἡγεμονίας λαβὼν ὄνομα ἐξ ὧν 41
ἐχειροτονήθη, τὸ στρατόπεδον προσφιλὲς ἐποίησατο, καὶ ἥσκησεν 543
ἐξηρηγηκότας ἐκ τῆς ἀναρχίας καὶ ἀνεκτήσατο κατεπτηχότας ἐκ τῶν
συμφορῶν. τὸν τε Μάρκιον οὐχ, οἷά που φιλοῦσιν οἱ πολλοί, ἀνε-
πιτήδειον ἡγήσατο ὅτι εὐδοκιμηκὼς ἦν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς λόγοις
καὶ ἐν τοῖς ἔργοις αἰετὶ ἐσέμνυνε· καὶ γὰρ ἦν οἷος οὐκ ἐκ τῆς τοῦ

35 1 ἐποίησε τοὺς Ἀκερρανοὺς τοῖς? *
37 2 οὐ κατηλλάξαντο 40 5 τὴν om *

Dio Cassius.

36 1 τοὺς ante ἐν om *
41 5 εἰργάσατο *

πέλας διαβολῆς καὶ καθαιρέσεως ἀλλ' ἐκ τῆς οἰκείας ἀρετῆς αὐ-
ξεσθαι ἐθέλειν. καὶ διὰ τοῦτό γε οὐχ ἥκιστα τοὺς στρατιώτας
ὠκείωσατο. V p. 602.

42 ὅτι Σκιπίων χρηστότητι τρόπων οὐδὲν μείον ἢ τοῖς ὅπλοις
ἀθρόον ἀποκλίνει πρὸς αὐτὸν ἄπασαν σχεδὸν τὴν Ἰβηρίαν παρε-
σκεύασεν. M p. 545.

43 ὅτι στύσεως γενομένης τῶν στρατιωτῶν ὁ Σκιπίων συγχὰ μὲν
544 τοῖς στρατιώταις διέδωκε, συγχὰ δὲ καὶ ἐς τὸ δημόσιον ἀπέδειξε.
τῶν τε αἰχμαλώτων ἐς τὸ ναυτικὸν κατέταξεν, καὶ τοὺς δμήρους
προῖκα πάντας τοῖς οἰκείοις ἀπέδωκε. καὶ αὐτῷ διὰ τοῦτο πολλοὶ
μὲν δῆμοι πολλοὶ δὲ καὶ δυνάσται, ἄλλοι τε καὶ Ἰνδίοι καὶ Μαν-
44 δόνιος Πλεργητανοί, προσεχώρησαν. τό τε τῶν Κελτιβήρων ἔθνος
πλείστον τε καὶ ἰσχυρότατον τῶν περιχώρων ὃν ὧδε προσέθετο. παρ-
θόνον ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις ἐπιφανῆ κάλλει λαβὼν ὑπωπτεύθη μὲν
ἄλλως ἔσεσθαι αὐτῆς ἐν ἔρωτι, μαθὼν δὲ ὅτι Ἀλλουκίῃ τινὶ τῶν
ἐν τέλει Κελτιβήρων ἐγγεγύηται, μετεπέμψατό τε αὐτὸν αὐτεπάγ-
γελτος, καὶ τὴν παῖδα αὐτῷ παρέδωκε μετὰ τῶν λύτρων ἅπερ οἱ
προσθήκοντες ἐκεκομίκεσαν. καὶ τοῦ ἔργου τούτου καὶ ἐκείνους καὶ
τοὺς ἄλλους ἀνῆρτήσατο. V p. 602.

45 ὅτι ὁ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς ἁλὸς ὑπὸ Σκιπίωνος τὰ Ῥωμαίων
εἴλετο, ἑαυτὸν τε καὶ τὴν οἰκίαν ἐπικράτειαν διδούς, δμήρους τε
παρέχειν ἔτοιμος ὤν. ὁ δὲ Σκιπίων τὴν συμμαχίαν τοῦ ἀνδρὸς
ἀποδεξάμενος δμήρων οὐκ ἔφη δεῖσθαι· τὸ γὰρ τοι πιστὸν ἐν τοῖς
οἰκείοις ἔχειν ὅπλοις. M p. 545.

46 Δίων ἐν Ῥωμαϊκοῖς ιε' "ἔκ τε γὰρ τῆς ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου
ἀξιώσεως καὶ ἐκ τῆς πυλαιῆς πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φιλίας οὐκ ἤνεγ-
καν δικαιοθέντες, ἀλλ' ἐπεχείρησαν καὶ οἱ Καμπανοὶ τοῦ Φλάκκου
καὶ οἱ Συρακούσιοι τοῦ Μαρκέλλου κατηγορησάιν. καὶ ἐδικαιώθη-
σαν ἐν τῷ συνεδρίῳ. Suidas v. ἐδικαιώθησαν, Etym. M. p. 316 9.

47 Δίων ἐν τῷ ις' "πάντες ἀποθανεῖν ἐστὲ ἄξιοι, οὐ μέντοι καὶ
ἐγὼ πάντας ὑμᾶς θανατώσω, ἀλλ' ὀλίγους μὲν, οὓς καὶ συνείληφθα
ἤδη, δικαιοῶσω, τοὺς δὲ ἄλλους ἀφίημι." iidem ib.

48 ὅτι ὁ Σκιπίων δεινὸς μὲν ἦν ἐν ταῖς στρατηγίαις, ἐπιεικὴς δὲ ἐν
ταῖς δμιλίαις, καὶ ἐς μὲν τοὺς ἀνθισταμένους αὐτῷ φοβερός, ἐς δὲ
τοὺς ὑπέικοντας φιλάνθρωπος. καὶ προσέτι καὶ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς
τοῦ τε Θείου δόξης πλείστον ἐς πίστιν ὦν ἐποίηι, τῷ δοκεῖν ἀπ' ἀρε-
545 τῆς ἐκ γένους ἀλλ' οὐκ ἐκ τοῦ προστυχόντος εὐδοκιμεῖν, ἴσχυε. τότε
δὲ καὶ μᾶλλον ἐπὶ τε τῷ τύχει τῆς νίκης, καὶ ὅτι καὶ ὁ Ἀσδρού-
βας ἐς τὴν μεσόγαιαν ἀνεχώρησεν, μάλιστα δὲ ὅτι καὶ ἐθίασεν,

εἴτ' οὖν παρὰ δαιμονίου τινὸς μαθὼν εἴτε κατὰ τύχην, ὅτι ἐν τῇ τῶν πολεμίων στρατοπεδεύσοιτο, ὃ καὶ ἐγένετο, πάντες μὲν αὐτὸν ὡς καὶ κρείττονά σφων ὄντα ἐτίμων, οἱ δὲ Ἰβηρες καὶ βασιλέα μέγαν ὠνόμαζον. V p. 605.

ταῦτα μὲν οὖν οὗτοι περὶ Γυμνησίων νήσων· Δίων δὲ ὁ Κοκ. 49 κημιανὸς ταύτας φησὶ πλησίον εἶναι τοῦ Ἰβηρος ποταμοῦ, πλησίον τῶν Εὐρωπαίων Ἡρακλείων στηλῶν, ἃς νήσους Ἑλληνες μὲν καὶ Ῥωμαῖοι κοινῶς Γυμνησίας φασίν, Ἰβηρες δὲ Βαληρίας ἦτοι ὕγιενάς. Tzetz. in Lycophr. 633.

ὅτι ὁ Μασινίσσας ἄλλως μὲν ἐν τοῖς κράτιστος ἀνὴρ ἦν, τὰ 50 τε πολέμια καὶ τοῖς βουλευμασι καὶ τῇ χειρὶ ἄριστα ἐξεργάζετο, καὶ ἐς πίστιν οὐχ ὅτι τῶν ὁμοφύλων (ἄπιστοι γὰρ οὗτοί γε ὡς πλήθει εἰσίν) ἀλλὰ καὶ τῶν πάνν μέγα ἐπ' αὐτῇ φρονούντων προέφερεν. V p. 605.

ὅτι τῆς Σοφωνίδος ἰσχυρῶς ἦρα Μασινίσσας, ἥ τό τε κάλλος 51 ἐπιφανές εἶχε (καὶ γὰρ τῇ συμμετρίᾳ τοῦ σώματος καὶ τῷ ἄνθει τῆς ὥρας ἤκμαζεν) καὶ παιδεία πολλῇ καὶ γραμμιάτων καὶ μουσικῆς ἡσκητο· ἀστείεα τε καὶ αἰμύλος ἦν, καὶ τὸ σύμπαν οὕτως ἐπαφρόδιτος ὥστε καὶ ὀφθεῖσα ἢ καὶ ἀκονοσθεῖσα μόνον πάντα τινά, καὶ τὸν πάνν δυσέρωτα, κατεργάσασθαι. V ib.

ὅτι Λικίνιος Κράσσος ὑπὸ τε ἐπιεκειίας καὶ κάλλους πλούτου 52 τε, ἀφ' οὗπερ καὶ πλούσιος ἐπωνομάσθη, ὅτι τε ἀρχιερεὺς ἦν, 549 ἔμελλεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀκλήρωτος μένειν. V ib.

... μέντοι καὶ ἠθελήσει τοῦτον τίσασθαι· προὔποπτευσθεις γὰρ 53 ἔφυγε, καὶ ἐς τὴν Λιβύην ἐλθὼν πολλὰ μὲν καθ' ἑαυτὸν πολλὰ δὲ καὶ μετὰ τῶν Ῥωμαίων καὶ τὸν Σύφακα καὶ τοὺς Καρχηδονίους ἐλύπησεν. Σκιπίων δὲ ἐπειδὴ πάντα τὰ ἐντὸς τοῦ Πυρρηναίου τὰ μὲν βία τὰ δὲ καὶ ὁμολογία προσηποιήσατο, τὸν στόλον τὸν ἐς τὴν Λιβύην ἡτοιμάζετο, ὥσπερ εἰ ἠφίετο· καὶ γὰρ τοῦτο καίτοι πολλῶν ἀντιλεγόντων ἐπετράπη τότε, καὶ τῷ Σύφακι συγγενέσθαι ἐκελεύσθη. καὶ ἐξείργαστό τι τοῦ φρονήματος τοῦ ἑαυτοῦ ἄξιον· ἢ 54 γὰρ Καρχηδόνα εἶλεν ἂν τὸν πόλεμον αὐτῇ περιστήσας, ἢ τὸν Ἀννίβαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξήγαγεν, ὅπερ ὕστερον ἐπράξεν, εἰ μὴ οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν φθόνῳ αὐτοῦ τὰ δὲ καὶ φόβῳ ἐμποδῶν ἐγένοντο· τό τε γὰρ νέον πᾶν μειζόνων αἰὲ ἐπορέγεσθαι καὶ τὸ κατορθοῦν πολλάκις ἀπληστον τῆς εὐπραγίας εἶναι νομίζοντες χαλεπώτατα ἂν ἡγοῦντο νεανίσκου ψυχὴν ἀνχήμετι προ . . . . .

50 1 κράτιστοις *
51 7 post προ ... versus desunt 4.

3 ἄπιστοι τε γὰρ *

51 1 τέ om *

55 . . . . . χ . . ρ οὐκ ἐκείνῳ πρὸς τε δυναστείαν καὶ δόξαν ἀλλ' ἐαυτοῖς πρὸς τε ἑλευθερίαν καὶ σωτηρίαν συμφέρῃ χρῆσθαι, κατέλυνον αὐτόν, καὶ ὃν αὐτοὶ προῆγον ἐς τὰ πράγματα ἐν χρεῖα αὐτοῦ γενόμενοι, τοῦτον ἐθέλονται καθήρουν, ὅτι μείζων τῆς κοινῆς ἀσφαλείας ἐγεγόνει· καὶ τοῦτον οὐκέτι ὅπως Καρχηδονίους παντελῶς δι' αὐτοῦ καταπολεμήσωσιν, ἀλλ' ὅπως μὴ ἐαυτοῖς τύραννον ἀνθαί-
56 ρετον ἐπιασκήσωσιν ἐσχόπουν. τῶν οὖν στρατηγῶν δύο αὐτῷ διαδόχους πέμψαντες ἀνεκύλευσαν αὐτόν. καὶ τὰ μὲν ἐπινίκια οὐκ ἐψηφίσαντο οἱ, ὅτι ἰδιώτης τε ὢν ἐστράτευτο καὶ ἐπ' οὐδεμιᾷ ἐνόμουν ἡγεμονίας ἐξήτάστο, βούς μέντοι ἑκατὸν λευκοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ θῦσαι καὶ πανήγυριν τινα ἐπιτελεῖσαι τήν τε ὑπατείαν ἐς τὸ τρίτον ἔτος αἰτῆσαι ἐπέτρεψαν· αἱ γὰρ ἐς νέωτα ἀρχαιρεσῖαι φερουσ . . ἐγεγόνεσαν.

57 ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς τοῖς χρόνοις καὶ ὁ Σουλπίκιος μετὰ τοῦ
n. 11.
547 Ἀττάλου Ὠρεὸν μὲν προδοσίᾳ, Ὀποῦντα δὲ . . δ . . . ἰσχυρὸν ἔλαβεν· ὁ γὰρ Φίλιππος οὐκ ἠδυνήθη σφίσι διὰ χθ . . καίπερ ἐν Ἀθημητριάδι ὢν ἐπαμῦναι, ἐπειδὴ οἱ Αἰτωλοὶ τὰς διόδους προκατέσχον. ὥπερ δ' οὖν . . π . . . θ . . . ε, καὶ καταλαβὼν τὸν Ἀτταλον
58 τήν λείαν τήν ἐαυτοῦ ο . . . . . τ . διατιθέμενον (ἐκείνῳ μὲν γὰρ αὕτη, τοῖς δὲ δὴ Ῥωμαίοις ἢ ἐκ τοῦ Ὠρεοῦ ἐγένετο) ἐς τὰς ναῦς αὐτόν καθήραξεν, ὥστε τὸν Ἀτταλον διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ Προυσίαν τὸν Βιθυνῶν βασιλέα, ἐσβαλόντα τε ἐς τὴν χώραν αὐτοῦ καὶ πορθοῦντα αὐτήν, ἀποπλεῦσαι κατὰ τάχος οἴκαδε. ὁ μέντοι Φίλιππος οὐχ ὅσον οὐκ ἐπήρθη τούτῳ, ἀλλὰ καὶ σπείσασθαι τοῖς Ῥωμαίοις ἠθέλησε, καὶ μάλιστα ὅτι καὶ ὁ Πτολεμαῖος πρέσβεις ἐκ
59 τῆς Αἰγύπτου πέμπων συνήλλαττεν αὐτούς. καὶ τινων λόγων σφίσι γενομένων . . . . . εἰρήνην οὐκέτι ᾔτησεν ἀλλὰ . . . . .
δὲ Αἰτωλοὺς ἀπὸ τῆς συμμαχίας τῆς τῶν Ῥωμαίων ρ : . . . . . τινι ἀποσπάσας φίλους ἐποίησατο. οὐ μέντοι καὶ ἐπράχθη τι μνήμης ἄξιον οὐθ' ὑπ' ἐκείνων οὔτε ὑπ' ἄλλων τινῶν, οὔτε τότε οὔτε ἐν
n. 11.
548 τῷ ὑστέρῳ ἔτει ἐν Ἱ Λούκιός τε Βετούριος καὶ Καικίλιος Μίτελος ὑπάτευσαν, καίπερ σημείων πολλῶν καὶ δυσχερῶν τοῖς Ῥω-
60 μαίοις γενομένων· ἀρνίον τε γὰρ ἀρρενόθηλον ἐγεννήθη, καὶ σιγῆνος ὁ . . . . . ετιον ὤφθη, κατὰ τε τῶν θυρῶν τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου ὄφεις δύο κατώλισθον, καὶ ἰδρῶτι πολλῷ αἶτε θύραι τοῦ ποσειδωνίου καὶ ὁ βωμὸς ἑρρῆν, ἐν τε Ἀντίῳ στάχυες αἱματώδεις θερίζονσί τιςιν ὤφθησαν, καὶ ἐτέρωθι γυνὴ κέρατα ἔχουσα ἀνεγέννη, κεραυνοὶ τε ἐς ναοὺς πολλοὶ . . . Η (i. e. Cassii

Dionis fragm. Paris. a Frid. Haasio primum edita, *Rhein. Mus. f. Philol.* a. 1839) p. 458.

ὅτι τοῦ Πυθίου κελύσαντος τοῖς Ῥωμαίοις τῷ ἀρίστῳ τῶν ⁶¹ πολιτῶν ἐπιτρέψαι τὴν θεὸν ἐκ Πεσινοῦντος κομιζομένην ἐς τὸ ἄστυ, ^{8.11.} 549 Πούπλιον Σκιπίωνα, παῖδα τοῦ Γναίου τοῦ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ τελευτήσαντος ὄντα, ἀπάντων προέκριναν καὶ προετίμησαν. αἷτιον δὲ ὅτι ἄλλως τε . . . καὶ εὐσεβὴς καὶ δίκαιος ἐνομίζετο. ὃς ταύτην τότε ἐς τὴν πόλιν καὶ ἐς τὸ παλάτιον μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων γυναικῶν ἀνήγαγεν. V p. 606.

ὅτι πνυθόμενοι τὰ τῶν Λοκρῶν οἱ Ῥωμαῖοι, καὶ νομίσαντες ⁶² αὐτὰ ὀλιγωρία τοῦ Σκιπίωνος συμβεβηκέναι, χαλεπῶς τε ἔφερον, ^{8.11.} 550 καὶ ἐβουλεύσαντο εὐθὺς ὑπ' ὀργῆς τῆς τε ἡγεμονίας αὐτὸν παῦσαι καὶ ἐπὶ δίκην ἀνακαλέσαι, προσπαροξυνθέντες ὅτι τῇ τε Ἑλληνικῇ διαίτῃ ἐχρῆτο καὶ ὅτι ἱμάτιον ἀνεβάλλετο, ὅτι τε ἐς πυλαίστραν παρεβάλλεν. ἔτι δὲ τοῖς στρατιώταις ἀρπάζειν τὰ τῶν συμμάχων ἐπιτρέπειν ἐλέγετο, τὸν τε πλοῦν τὸν ἐπὶ Καρχηδόνα διατρίβειν ἐπίτηδες, ὅπως ἐπὶ πλεῖον ἄρξειεν, ὑπωπτεύετο. μέγιστον δὲ ἐναγόντων τῶν ἀπ' ἀρχῆς οἱ φθονούντων μεταπέμψασθαι αὐτὸν ᾗθελον. καὶ τοῦτο μὲν διὰ τὸ πλῆθος μεγάλης εὐνοίας αὐτοῦ πρὸς τὰς ἐλπίδας ἔχον οὐκ ἐγένετο. V ib.

. . . σχόντες στρατοπέδον τε ἐν ἐπιτηδείῳ ἐποιήσαντο, καὶ ⁶³ πᾶν αὐτὸ σταυρώμασι περιέφραξαν, χάρακας ἐπ' αὐτὸ τοῦτ' ἐνεγκάμενοι . . . τε κατεσκευάστο, καὶ δράκων παρ' αὐτὸ μέγας διὰ τῆς ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα φερούσης ὁδοῦ παρείρπυσεν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου τὸν Σκιπίωνα κατὰ τὴν περὶ τούτων . . . ἑαυτοῦ φήμην ἐπιθαρήσαντα προθυμότερον τὴν τε χώραν πορθῆσαι καὶ ταῖς πόλεσι προσμῖξαι. καὶ τινὰς καὶ εἶλεν αὐτῶν· οἱ τε Καρχηδό- ⁶⁴ νιοι μηδέπω . φ . . . . . παρεσκευασμένοι ἡσύχαζον, καὶ ὁ Σύφραξ . . . ε μ . . . φίλος αὐτῶν ἦν, τῷ δὲ ἔργῳ ἐκ μέσου εἰστήκει· κελύων γὰρ πρὸς τὸν Σκιπίωνα καταλλαγὰς αὐτοῖς . . ρα εσχ . . . . . οὐκ ἐβούλετο κρατήσαντας τοὺς ἐτέρους τῶν τε ἐτέρων ἅμα καὶ ἑαυτοῦ δεσπότης γενέσθαι, ἀλλ' ἔτι ἀντιπάλους ὅτι μάλιστα ἀλλήλοις ὄντας ἑαυτῷ διαλλάξαι. ἐγκειμένου δ' οὖν τῇ ⁶⁵ χώρᾳ τοῦ Σκιπίωνος . . . . . χος ἦν δὲ . . . . .
. . . . . φ . ξ . . εἰνος μὲν τὸν . . . . .
. . . . . διεστ . . . . . ἀνεπέισθη πρὸς τοῦ Μασινίσσου . . .
. . . . . χω . . . . . Καρχηδονίοις . . . . .
. . . . . ν πολέμικῶν οἰ . . . ριας ἐν π . . . . . νε . . . ε .

φ . . . σιν ἐπιστεύετο, καὶ τούτου προ . . . . . δ . . . ν . . .
ἐνῆδρευσεν ἐς χωρία ἐπιτήδεια, οὗ ἔμελλον . . . . χα καταδρομὴν
66 ποιούμενοι ὑποφύγειν. ἐπὶ . . . . . τοὺς ἐπιδιώξαι σφας
ἐτελήσοντας. γενομένου δὲ τούτου καὶ τῶν Καρχηδονίων ἐπέξελ-
θόντων τε ἐκείνοις καὶ δι' ὀλίγου κατὰ τὸ συγκείμενον τραπομέ-
νοις ἀνὰ κράτος ἐπισπομένων ὃ τε Μασινίσσας μετὰ τῶν ἀμφ'
αὐτὸν ἱππέων ὑπολειφθεὶς κατὰ νώτου τοῖς διώκουσιν ἐγένετο, καὶ
ὁ Σκιπίων ἔξαναστὰς ἐκ τοῦ λόχου ἐπιὼν ἀπήντησεν αὐτοῖς, ὥστ'
ἀμφιβόλους δίχῃ ἀποληφθέντας καὶ ἀποθανεῖν πολλοὺς καὶ ἀλῶ-
67 ναι . . . . . δ . ε . ε . καὶ τὸν Ἄννωνα. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ
Ἀσδρούβας τὴν μητέρα τοῦ Μασινίσσου συνέλαβε. καὶ ἐκείνοι
μὲν ἀνταπεδόθησαν· ὁ δὲ δὴ Σύφαξ εὖ τε εἰδὼς ὅτι ὁ Μασινίσσας
οὐ Καρχηδονίους μᾶλλον τι ἢ καὶ αὐτῷ πολεμήσει, καὶ φοβηθεὶς
μὴ ἐν ἐρημίᾳ συμμάχων, ἂν τι ἐκείνοι ἐγκαταλειφθέντες ὑπ' αὐτοῦ
πάθωσι, γένηται, τὴν τε προσποίητον πρὸς τοὺς Ῥωμαίους φίλαν
68 ἀπέειπε καὶ τοῖς Καρχηδονίοις φανερώς συνήρετο· οὐ μέντοι γε κα-
θαρώς, ὥστε καὶ ἀντίστασθαι σφισιν, ἀλλὰ ἀδεῶς ἐκείνοι κατα-
θέντες λείαν τε πολλὴν ἥγον καὶ συχνὸς τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας ὑπὸ
τοῦ Ἀννίβου πρότερον ἐς τὴν Αἰβύην πεμφθέντων ἐκομίσαντο, κα-
ταφρονήσαντές τε αὐτῶν διὰ ταῦτα καὶ ἐπὶ τὴν Οὐτίκην ἔπεστρά-
69 τευσαν. ἰδόντες οὖν τοῦτο ὃ τε Σύφαξ καὶ ὁ Ἀσδρούβας καὶ δει-
σαντες περὶ αὐτῆς οὐκέτ' ἐκαρτέρησαν ἀλλ' ἀντεπελθόντες ἔλυσαν
τὴν πολιορκίαν, μὴ τολμησάντων αὐτῶν καὶ πρὸς ἀμφοτέρους ἅμα
ἀγωνίσασθαι. καὶ οἱ μὲν ἐκ τούτου κατὰ χώραν ἐχείμασαν, τὰ
ἐπιτήδεια τὰ μὲν αὐτόθεν λαμβάνοντες, τὰ δὲ ἐκ τῆς Σικελίας τῆς
τε Σαρδοῦς μεταπεμπόμενοι· αἱ γὰρ νῆες σφισιν αἱ τὰ λάφυρα ἐς
70 τὴν Ἰταλίαν ἄγουσαι καὶ τροφὴν ἂν ἐπῆγον. ἐν δὲ τῇ Ἰταλίᾳ κατὰ τὸν
πρὸς Ἀννίβαν πόλεμον οὐδὲν μέγα ἐπράχθη. Πούπλιος μὲν γὰρ Σεμ-
πρόνιος μάχῃ τινὶ βραχεῖα νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Ἀννίβου ἀντεπεκρά-
τησεν αὐτοῦ, ὁ δὲ δὴ Αἰβιος καὶ ὁ Νέρων τιμητεύσαντες τοῖς τε
Αὐτίνιοις τοῖς προλιποῦσι τὴν συστρατείαν καὶ διπλοῦν ὑποδιδόναι
πλῆθος τῶν στρατιωτῶν προσταχθεῖσι διδόναι ἀπογραφὰς ἐπήγγει-
71 λαν, ὅπως καὶ ἄλλοι χρήματά σφισι συνεισφέρωσι, καὶ τοὺς ἄλας
ἀτελεῖς μέχρις τότε ὄντας ὑποτελεῖς ἐποίησαν· τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλων
ἕνεκα, ἀλλ' ὅτι ὁ Αἰβιος ἔπραξέ τε αὐτὸ ἀμυνόμενος τοὺς πολί-
τας ἐπὶ τῇ κατανηγήσει καὶ ἐπὶ κλήσιν ἀπ' αὐτοῦ ἔλαβε· Σαλινά-
τωρ γὰρ ἐπωνομάσθη. διὰ τε οὖν τοῦτο περιβόητοι οἱ τιμηταὶ
οὗτοι ἐγένοντο, καὶ ὅτι τε ἀλλήλους τῶν τε ἵππων παρεῖλοντο καὶ
αἰραρίους ἐποίησαν . . . ὄντες κατὰ τὴν . . . Η p. 460.

ὅτι ὁ Σκιπίων ναῦν Καρχηδονίαν λαβὼν ἀφῆκε μηδὲν ἀδική- 72
σας, ἐπειδὴ ἐπὶ πρεσβείᾳ πρὸς αὐτὸν ἀφικνεῖσθαι ἐπλάσαντο· ἤδει 851
μὲν γὰρ ὅτι ἐπὶ τῇ τῶν ἐαλωκότων σωτηρίᾳ προεφασίσθη, προ-
ετίμησε δὲ τῆς καθέξεως αὐτῶν τὸ μὴδ' ὅτιοῦν διαβληθῆναι πως
δυνάμενον ποιῆσαι. τοῦ τε Σύφακος καὶ τότε ἔτι συναλλάττοντος
αὐτοὺς ὡς τὸν Σκιπίωνα ἐκ τῆς Αἰβύης καὶ τὸν Ἀννίβαν ἐκ τῆς
Ἰταλίας ἀπᾶραι, ἐδέξατο τὸν λόγον, οὐχ ὅτι ἐπίστευέν οἱ, ἀλλ' ἵν'
αὐτὸν σφῆλῃ. V p. 606.

ὅτι ἦλθον οἱ Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Σκιπίωνα τὰ τε ἄλλα πολλὰ 73
ἄγοντες καὶ τὸν Σύφακα. καὶ ὃς ἰδὼν αὐτὸν δεδεμένον οὐκ ἠνεγ-
κεν, ἀλλὰ τῆς τε παρ' αὐτῷ ξενίσεως μνημονεύσας, καὶ τὰ ἀνθρώ-
πεια παθήματα ἀναλογισάμενος, ὅτι τε βασιλεῦ δυνάμειος οὐ σμι-
κρῶς καὶ ὅτι ἀξιοσπούδατος καὶ ἐαυτῷ γενόμενον ἑώρα τότε οἰκ-
τρῶς οὕτως ἔχοντα, ἀνεπήδησε μὲν ἐκ τοῦ δίφρου, καὶ ἔλυσέ τε
αὐτὸν καὶ ἐδεξιώσατο καὶ ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἤγε. V ib.

ὅτι ἐπικηρυκευσάμενοι οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Σκιπίωνι, τῶν τε 74
ἐπιταχθέντων σφισιν ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲν ὅτι οὐχ ὑποσχόμενοι, οἷα
μηδὲν αὐτῷ παρέξειν μέλλοντες, χρήματα μὲν αὐτῷ εὐθὺς ἔδωκαν
καὶ τοὺς αἰχμαλώτους πάντας ἀπέδωκαν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἄλλων ἐς
τὴν Ῥώμην ἐπρεσβεύσαντο. καὶ αὐτοὺς ἐκείνοι τότε οὐ προσεδέ-
ξαντο, λέγοντες οὐκ εἶναι σφισι πάτριον στρατοπέδων τισὶν ἐν τῇ
Ἰταλίᾳ ὄντων ὑπὲρ εἰρήνης χρηματίζειν. ὕστερον δὲ ἀπάραντος
τοῦ τε Ἀννίβου καὶ τοῦ Μάγωνος λόγον αὐτοῖς ἔδωκαν, καὶ ἦλθον
μὲν ἐς ἀμφισβήτησιν πρὸς ἀλλήλους, ἐπ' ἀμφοτέρω ταῖς γνώμας
γενόμενοι, τέλος δὲ ἐψηφίσαντο τὰς σπονδὰς ἐφ' οἷς ὁ Σκιπίων
συνετίθετο. U p. 380.

ὅτι οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Σκιπίωνι ἐπέθεντο καὶ κατὰ γῆν καὶ 75
κατὰ θάλατταν. τοῦ δὲ Σκιπίωνος ἀγανακτήσαντος ἐπὶ τούτῳ καὶ
ἔγκλημα ποιησαμένου οὐτε τι μέτριον τοῖς πρέσβεσιν ἀπεκρίναντο,
καὶ προσέτι καὶ ἐπεβούλευσαν αὐτοῖς ἀποπλεύσασιν· καὶ εἶγε μὴ
ἄνεμός σφισι κατὰ τύχην ἐπιγενόμενος ἐβοήθησεν, ἤλωσαν ἂν ἡ
ἀπώλονται. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Σκιπίων, καίπερ ἐπελθόντων ἐν τούτῳ
τῶν τὴν εἰρήνην αὐτοῖς φερόντων, οὐκέτ' αὐτὴν ἐποίησατο. U ib.

... νῶ Μάρκος ... πον πεμφθεῖς· ... ὑπὸ τῶν στρατη- 76
... παρ' αὐτῶν ἡ ... ὠρθωσε· πρεσ ... ἡν τοῦ Φιλίππου καὶ
... τέ τινα ὄν αὐτὸς ... Καρχηδονίοις ἐπεπόμφει· ... υτος οὐ-
δὲν εἰρη ... ν κεκρατηχότες ... πολέμους· τῷ μὲν ... ε δὴ δόξη
οὐδὲν σμι ... κροτέρους κατέστησαν. H p. 463: cf. Liv. 30 26.

74 2 οὐχ] οὐν*

11 συνετίθετο*

76 perierunt versuum initia.

77 πλείστοι ὅσοι ἐστρατεύσαντο, ὥς που πολλὰ ἐκουσίως πολλοὶ ὦν οὐδὲν ἂν ἀναγκαζόμενοι δράσειαν ποιοῦσι. τὸ μὲν γὰρ προσ-
ταττόμενόν σφισιν ὥς καὶ βίαιον δυσχεραίνουσι, τὸ δ' αὐθαίρετον
ὥς καὶ αὐτοκράτορες ἀγαπῶσιν. V p. 609.

78 Δίων βιβλίῳ ιζ' "ἐπέστησεν ἐξαίφνης τοῦ δρόμου." Bekk.
Anecd. p. 140 23: cf. Zonar. p. 244 4.

79 Δίων ἐν Ῥωμαϊκῶν ιζ' "πέφυκε γὰρ καὶ ἄλλως ὥς πλήθει τὸ
μὲν εὐτυχοῦν θρασύνεσθαι, τὸ δὲ κακοπραγοῦν μετριάζειν, καὶ τού-
του τὸ μὲν δεδιὸς σωφρονεῖν, τὸ δὲ θαρσοῦν ἀκολασταίνειν. ἐπὶ
πλέον δὲ ἐν ἐκείνῳ τοῦτ' ἐφωράθη." Suidas v. ὥς ἐπύπαι.

80 Δίων ἐν Ῥωμαϊκῶν ιζ' "καὶ τις λόγος περὶ αὐτῶν τοιόσδε ἐδη-
μώθη." Suidas et Etym. M v. ἐδημώθη.

81 . . . τῶν ἐπινικίων τυχεῖν ἤξιον, λόγων τε ἐπ' ἀμφοτέρω πολ-
λῶν γενομένων (οἱ μὲν γὰρ ἄλλως τε καὶ πρὸς τὴν τοῦ Αὐρηλίου
κακοθήειαν συνεσπούδαζον αὐτῷ, καὶ τὴν τε νίκην ἐμεγάλυνον καὶ
παραδείγμασι πολλοῖς ἐχρῶντο· οἱ δὲ τῇ τε τοῦ ὑπάρχοντος ἰσχύϊ ἡγω-
νίσθαι αὐτὸν ἔλεγον, μηδεμίαν ἰδίαν αὐτοκράτορα ἀρχὴν ἔχοντα,
καὶ προσέειπε καὶ λόγον παρ' αὐτοῦ ἀπήνουν ὅτι τὰ προσταχθέντα
οὐκ ἐπεποιήκει) ὁμῶς ἔλαβεν αὐτά. καὶ ὁ μὲν ἐκεῖ . . . πρὶν τὸν
Αὐρηλίον ε . . . θεῖς . . . ἐώρτασεν· ὁ δὲ δὴ Ῥερμίνα . . . .
. . . . . εστ . . . ε μὲν παρὰ τῶν . γ . . . H p. 465.

82 ὅτι διεκηρεκεύσαντο οἱ Καρχηδόνιοι τῷ Σκιπίωνι. ἦν δὲ τὰ
853 διωμιολογημένα ὁμήρους τέ σφας δοῦναι, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς
τε αὐτομόλους ἦτοι τῶν Ῥωμαίων ἢ τῶν συμμάχων ὧν εἶχον ἀπο-
δοῦναι, καὶ τοὺς ἐλέφαντας πάντας καὶ τὰς τριήρεις πλὴν δέκα
παραδοῦναι, καὶ τὸ λοιπὸν μὴ κεκτῆσθαι μήτε ἐλέφαντας μήτε
ναῦς, καὶ τῷ Μασινίσσῃ πάντων ὧν εἶχον αὐτοῦ ἀποστῆναι καὶ
ἐκείνῳ δοῦναι, τὴν τε χώραν καὶ τὰς πόλεις τὰς ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ
αὐτοῦ οὐσας ἀφεῖναι, καὶ μήτε καταλόγους ποιεῖσθαι μήτε μισθο-
φόροις χρῆσθαι μήτε πόλεμον πρὸς μηδένα παρὰ τὴν τῶν Ῥω-
μαίων γνώμην ἀναιρεῖσθαι. U p. 380.

83 . . . ἐν μέντοι τῷ δῆμῳ βουλευόμενοι περὶ τῆς πρεσβείας πάντες τὴν
εἰρήνην ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσαντο. . . . ἐπεπόνθεσαν λογ . . . αὐτῶν
ἡμελλον π . . . κινδύνων τε ταλ . . . τῶν πραγμάτων . . . ἐδι-
καίωσαν· ὁ . . . . . τες καὶ ἐκεῖνα . . . . . τ . . . ἐκ μεγάλων . . .
. . . α . . . α ε . ν οὐ δὲ ὁ . . . . . ντες ἐπτ . . .

84 καὶ τῶν ἐλεφάντων οἱ μὲν πλείους ἐς τὴν Ῥώμην ἀπήχθησαν, οἱ
δὲ λοιποὶ τῷ Μασινίσσῃ ἐδωρήθησαν.

Καρχηδονίων. καὶ αὐτοὶ τε τὴν Ἰταλίαν, Ῥωμαῖοι τε τὴν Λιβύην 85
εὐθὺς μετὰ τὴν εἰρήνην ἐξέλιπον. τοῖς δὲ δὴ πρεσβεύσασι τῶν Καρ-
χηδονίων, ἐς Ῥώμην συμβαλεῖν τοῖς ἐκάστω προσήκουσιν αἰχμαλώτοις ἐ-
πέτρεψαν· καὶ ὡς διακόσιοι αὐτῶν ἄνευ λύτρων ἀπεστάλησαν τῷ Σκι-
πίωνι . . . μετὰ τὴν σύμβασιν . . . τὴν τε φιλίαν κ . . . βαίωσαν·
καὶ τ . . . νην ἐχαρίσαντο . . .

. . . αἰχμαλώτους . . . ε Τερέντιος εἰς . . . βουλῆς ὧν πῖλον 86
... ν· καὶ ὡς τινα ... ἀκολουθῆσαι. Σκιπίων μὲν οὖν μέγας ἐκ τούτων
ἤρετο, Ἀννίβας δὲ καὶ ἐς δίκην παρὰ τοῖς οἰκείοις ἤχθη, καὶ ὡς τὴν τε
Ῥώμην δυνήσθαι λαβεῖν καὶ μὴ θελήσας καὶ τὴν λείαν τὴν ἐκ τῆς Ἰτα-
λίας σφετερσάμενος κατηγορήθη. οὐ μέντοι καὶ ἑάλω, ἀλλὰ καὶ τὴν με-
γίστην τῶν Καρχηδονίων ἀρχὴν οὐκ ἐς μακρὰν ἐπειράπη . . . . .
τα μὲν ἐπὶ τε . . . ν ὑπάτων γει . . . τῇ Σικελίᾳ βε.. Η p. 462:
cf. Zonar. p. 244 18 et Liv. 30 42, 43, 45.

. . . καὶ διέτρεψαν συχνὰς ἡμέρας, ἐς μὲν παράταξιν μὴ συ- 58
νόντες, ἀκροβολισμοῖς δὲ τισι καὶ πείραις τῶν τε ψιλῶν καὶ τῶν
ἱππέων χρώμενοι. οἱ μὲν γὰρ Ῥωμαῖοι ἠπείλοντο ὅτι τάχιστα συμ-
βαλεῖν· τῇ τε γὰρ δυνάμει ἔρρωντο καὶ τροφὴν οὐ πολλὴν εἶχον,
καὶ διὰ ταῦτα πολλάκις καὶ πρὸς τὸ χαράκωμά σφων προσέμιγον·
ὁ δὲ δὴ Φίλιππος τοῖς μὲν ὅπλοις ἀσθενέστερος ὢν, τῇ δὲ παρα- 2
σκευῇ τῶν ἐπιτηδείων διὰ τὸ τὴν οἰκίαν οἱ ἐγγὺς εἶναι προσφέρων
ἀνεῖχεν, ἐκτρυχοῦσθαι αὐτοὺς ἀμαχί προσδακίχους. καὶ εἴπερ ἐκε-
κρατήκει τῆς γνώμης, πάντως ἂν τι ἐξείργαστο· νῦν δὲ καταφρο-
νήσας τῶν Ῥωμαίων ὡς φοβουμένων αὐτόν, ὅτι πρὸς χωρίον τι
ὄθεν ἐπισιτίσασθαι σφισι λῶον ἦν μετέστησαν, ἐπῆλθέ τε αὐτοῖς
ἀρπαγὰς ποιουμένοις ἀπροσδόκητος, καὶ τινας καὶ διέφθειρεν. αἰσ- 3
θόμενος δὲ τοῦτο ὁ Γάλβας ἐπεξέδραμεν ἐκ τοῦ στρατοπέδου, καὶ
προσπεσὼν αὐτῷ μὴ προσδεχομένῳ πολλῷ πλείους ἀνταπέκτεινεν.
ἠτήθεις τε καὶ προσέτι καὶ τρωθεῖς οὐκέτι κατὰ χώραν ἔμεινεν,
ἀλλ' ἡμέρας τινὰς πρὸς ἀναίρεσιν καὶ ταφὴν δὴ τῶν νεκρῶν σπει-
σάμενος ἔπειτα ὑπὸ τὴν πρώτην νύκτα ἀπανέστη. οὐ μέντοι ὁ 4
Γάλβας ἐπεδίωξεν αὐτόν· τῇ τε γὰρ ἀπορίᾳ τῶν τροφῶν καὶ τῇ
ἀπειρίᾳ τῶν χωρίων, τὸ δὲ δὴ πλείστον καὶ τῇ ἀγνωσίᾳ τῆς παρα-
σκευῆς αὐτοῦ καὶ δέει μὴ ἀπερισκέπτως ποι προχωρῶν σφαλῆ, οὐκ
ἠθέλησεν περικιτέρω προχωρῆσαι, ἀλλ' ἐς τὴν Ἀπολλωνίαν ἀνεκο-
μίσθησαν. κὰν τούτῳ καὶ ὁ Ἀπούστιος μετὰ τῶν Ῥοδίων καὶ
μετὰ τοῦ Ἀττάλου περιπλέων συχνὰς μὲν νήσους ἐχειρώσαστο . . .
Η p. 464: cf. Zonar. p. 247 6.

οἱ Ἰνσουμβροὶ ἐταράχθησαν· Ἀμίλκας γάρ τις Καρχηδόνιος τῷ 5

τε Μάγωνι συστρατεύσας καὶ ἐν τοῖς χωρίοις ἐκείνοις ὑπομείνας
τέως μὲν ἡσυχίαν εἶχεν, ἀγαπῶν εἰ διαλάθοι, ἐπεὶ δ' ὁ Μακεδονικὸς
πόλεμος ἐνέστη, τοὺς τε Γαλάτας ἀπέστησε τῶν Ῥωμαίων καὶ μετ'
αὐτῶν ἐπὶ Αἰγυας στρατεύσας καὶ ἐκείνων τινὰς προσποιήσατο.

6 μάχης δὲ σφισι μετὰ ταῦτα πρὸς τὸν Λούκιον Φούριον στρατηγὸν
γενομένης . . . . . ἐπρεσβεύσαντο σπονδῶν δεόμενοι. καὶ οἱ
μὲν Αἰγυες ἔτυχον αὐτῶν· τότε δ' ἄλλοι . . . . .
χ . . . ἐν ἄλλους Γαλάτας . . . . . αἰρεσιν . . . . .
κ . σ . . . . . δεινὸν μὲν . . . η . συνε ημ . δ . μ . ν
. . . . . ἐκυρύνεν ε . . . . .
ταις ἔπε . φ α κ ἔστ . . δ . γεω . . . . .
οὐκ . . ε . . . . . ε . . . . . υ . ες τὴν μνήμην· . . ιχθείο . . . . .
. . . . . διη . η . . . Η p. 465: cf. Zonar. p. 247 19.

59 ὅτι ἡ Καρχηδὼν πολλοῖς Ῥωμαίων ἑξαιρετέα δόκει εἶναι, καὶ
557 Κορηγιῶ ὑπᾶτι, ὃς ἔλεγεν ὅτι ἀδύνατόν ἐστι συνεστῶσης αὐτῆς
ἀδεῖς σφᾶς εἶναι. U p. 381.

60 ὅτι ὁ Φίλιππος ἡττηθεὶς ἐπεκηρυκέυστο τῷ Φλαμινίῳ· καὶ
ὃς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τῆς Μακεδονίας ἐγλίχeto καὶ τῇ πυ-
ρούσῃ οἱ εὐτυχία ἐπίπαν ἐπεξελθεῖν ἐπεθύμει, ὅμως ἰσπέισατο. αἵ-
τιον δὲ ὅτι ἐφοβήθη μὴ οἱ τε Ἕλληνες ὑπεξαίρεθέντος αὐτοῦ τό-
τε φρόνημα τὸ παλαιὸν ἀναλάβωσι καὶ σφᾶς οὐκέτι θεραπεύσωσι,
καὶ οἱ Αἰτωλοὶ ἐν μεγάλῳ καὶ τότε αὐχμήματι, ὅτι τὸ πλεῖστον τῆς
νίκης κατειργάσατο, ὄντες ἐπαχθέστεροί σφισι γένωνται, ὃ τε Ἀν-
τίοχος ἐς τε τὴν Εὐρώπην, ὥσπερ ἡγγέλλετο, ἔλθῃ καὶ τῷ Φιλίππῳ
συμμαχήσῃ. U ib.

61 ὅτι νεανίσκοι τινὲς Καρχηδονίων πρέσβεις ἐς τὴν Ῥώμην ἐλ-
θόντας ὑβρίσαντες ἐπέμφθησαν μὲν ἐς τὴν Καρχηδόνα καὶ ἑξεδό-
θησάν σφισιν, οὐκ ἔπαθον δὲ ὑπ' αὐτῶν δεινὸν οὐδέν, ἀλλ' ἀφεί-
θησαν. U ib.

62 ὅτι ὁ Ἀντίοχος καὶ οἱ στρατηγοὶ αὐτοῦ προδιεφθάρησαν· τῇ
568 τε γὰρ ἄλλῃ ῥαστώνῃ καὶ ἔρωτι κόρης τινὸς ἐς τε τὸ ἀβροδίατον
ἐξώκειλε καὶ ἀπολέμους καὶ τοὺς ἄλλους ἐποίησεν. V p. 609.

2 ὅτι Σέλευκος ὁ τοῦ Ἀντιόχου τὸν τοῦ Ἀφρικανοῦ υἱὸν δια-
564 πλέοντα ἐκ τῆς Ἑλλάδος λαβὼν ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἐπεποίητο.
ἀπολυτρώσαι μὲν γὰρ, καίτοι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ πολλὰ δεηθέντος,
οὐκ ἠθέλησεν, οὐ μέντοι καὶ κακόν τι ἐργάσατο, ἀλλὰ καὶ τοῦναν-
τίον ἰσχυρῶς περιεῖπε, καὶ τέλος, καίπερ τῶν σπονδῶν ἁμαρτῶν,
ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων. V ib.

ὅτι ἐφθάνουν τοῖς Σκιπίωνσι πολλοί, ὅτι δύο ἀδελφοὶ γένους τε 63
καὶ ἀρετῆς εὖ ἥκοντες τὰ τε ἄλλα κατέπραξαν ὥσπερ εἴρηται, καὶ
ἐπικλήσεις τοιαύτας ἔλαβον, ἐπεὶ ὅτι γε οὐδὲν ἠδίκουν δηλοῦται
μὲν καὶ τοῖς εἰρημένοις, ἀπεδείχθη δὲ ἔτι μᾶλλον τῇ τε τοῦ Ἀσια-
τικοῦ δημεύσει τῆς οὐσίας, ἐν ᾗ μὴδὲν πλέον τῶν προϋπαρχόντων 667
οἱ εὐρέθη, καὶ τῇ τοῦ Ἀφρικανοῦ ἐς Αἰτέρνην ἀναχωρήσει κἀν-
ταῦθα μέχρι τῆς τοῦ βίου τελευτῆς ἀδεία. τὴν μὲν γὰρ πρώτην
ἀπήντησε, νομίζων τῇ τῆς ἀρετῆς ἀληθείᾳ περιέσεσθαι. V p. 609.

ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τῆς τρυφῆς τῆς Ἀσιανῆς γευσάμενοι, καὶ μετὰ 64
τῆς τῶν λαφύρων περιουσίας τῆς τε παρὰ τῶν ὀπλων ἐξουσίας ἐν
τοῖς τῶν ἡττηθέντων κτήμασιν ἐγχερόμενοι, τὴν τε ἀσωτίαν αὐ-
τῶν διὰ βραχέος ἐξήλυσαν, καὶ τὰ πάτρια ἔθνη οὐ διὰ μακροῦ κα-
τεπάτησαν. οὕτω τὸ δεινὸν τοῦτ' ἐκείθεν ἀρξάμενον καὶ ἐς τὸ
ἄστυ ἔπεισε. V ib.

ὅτι ὁ Γράχχος ἄλλως μὲν καὶ ἐκ τοῦ πλήθους ἦν καὶ ἐδημηγό- 65
ρει δεινότητά, οὐ μέντοι καὶ ὁμοιωθῆ Κάτωνι, ἀλλὰ καίπερ πα-
λαιάν τινα πρὸς τοὺς Σκιπίωνας ἔχθραν ἔχων οὐκ ἤνεγκε τὸ γιγνώ-
μενον, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ Ἀφρικανοῦ καὶ ἀπελογήσατο ἐρήμην κατηγο-
ρηθέντος, ὅπως τε μηδεμίαν κηλῖδα λάβοι διεσποῦδάσε, τὸν τε
Ἀσιατικὸν ἐκώλυσεν ἐς τὸ οἶκημα ἐμβληθῆναι. καὶ διὰ ταῦτα αὐτῷ
οἱ Σκιπίωνες τὴν τε ἔχθραν κατέλυσαν καὶ κῆδος συνῆψαν· τὴν
γὰρ θυγατέρα τὴν ἑαυτοῦ ὁ Ἀφρικανὸς συνῴκισεν. V p. 610.

ὅτι ὁ Περσεὺς παντελῶς τοὺς Ῥωμαίους ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκ- 66
βαλεῖν ἤλπισεν, τῇ δὲ πολλῇ καὶ ἀκαίρῳ φειδωλίᾳ καὶ τῇ δι' αὐ- 667
τὴν τῶν συμμάχων ὀλιγωρίᾳ ἀσθενῆς αὐθις ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ
τά τε τῶν Ῥωμαίων ὑπερίδου καὶ τὰ ἐκείνου ἐπηύξετο, κατεφρό-
νησεν ὥς οὐδὲν ἔτι τῶν συμμάχων δεόμενος, ἀλλ' ἦτοι καὶ προῖκά
οἱ αὐτῶν βοηθησόντων, ἢ καὶ καθ' ἑαυτὸν χρητήσων, καὶ οὔτε τῷ
Εὐμένει οὔτε τῷ Γεντίῳ τὰ χρήματα ἃ ὑπέσχετο ἀπέδωκε, νομί-
σας οἰκείαν αὐτοὺς αἰτίαν ἔχθρας πρὸς Ῥωμαίους ἔχειν. τούτων
τε οὖν καὶ τῶν Θρακῶν (οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνοι ἐντελῆ τὸν μισθὸν
ἐλάμβανον) ἀπροθύμων γενομένων ἐς τοσοῦτο αὐθις ἀπογνώσεως
ἀφίκετο ὥστε καὶ σπονδῶν δεηθῆναι. V ib.

ὅτι ὁ Περσεὺς σπονδῶν ἐδεήθη παρὰ Ῥωμαίων, κἂν ἔτυχεν 2
αὐτῶν, εἰ μὴ οἱ Ῥόδιοι συνεπρέσβευσαν αὐτῷ δέει τοῦ μὴ Ῥω-
μαίοις τὸν ἀντίπαλον ὑπεξαίρεθῆναι. μέτριον μὲν γὰρ οὐδέν, οἷα
δεομένους εἰκὸς ἦν εἰπεῖν, ἔλεξαν· καὶ τῆς εἰρήνης οὐκ αἰτεται

63 1 τοῦ Σκιπίωνος* 6 τοῦ] γούν 64 2 τὴν] καὶ τὴν*
4 ἥθη* 65 1 μὲν] τε* 6 διεσποῦδάσετο* 8 Ἀφρι-
κανός οἱ σ. ?* 66 1 1 ὑπέσχετο* 2 1 Ῥωμαίοις*

μᾶλλον τῷ Περσεῖ ἢ δόται ὄντες, ἄλλα τε πολλὰ ὑπερήφανα διελήχθησαν, καὶ τέλος ἠπείλησαν τοῖς αἰτίοις τοῦ μὴ συμβῆναι σφας γενομένοις μετὰ τῶν ἐτέρων πολεμήσειν. καὶ τούτου οὐδὲ τὸ πρὶν ἀνύποπτοι τοῖς Ῥωμαίοις ὄντες μᾶλλον διεβλήθησαν, καὶ τὸν Περσέα τῶν σπονδῶν τυχεῖν ἐκώλυσαν. U p. 382.

3 ὅτι ὁ Περσεὺς ἐν Σαμοθράκῃ ὡν ἐν τῷ ἱερῷ, καὶ ἐξαιτηθεὶς Εὐάνδρον τινα, γένος μὲν Κρήτα, πιστότατον δὲ ὄντα καὶ ἄλλα τε πολλὰ ἑαυτῷ κατὰ τῶν Ῥωμαίων ὑπουργγηκότα καὶ τὴν τοῦ Εὐμένους ἐπιβουλὴν τὴν ἐν τοῖς Δελφοῖς γενομένην συνεσκευακότα, οὐκ ἐξέδωκε μὲν, φοβηθεὶς μὴ κατεΐπῃ ὅσα αὐτῷ συνήδει, λάθρα δὲ ἀποκτείνας διέδωκε λόγον ὅτι ἑαυτὸν προαπεχρήσατο. οἱ δὲ συνόντες οἱ φοβηθέντες τὴν ἀπιστίαν αὐτοῦ καὶ τὴν μισοφονίαν μετίστασθαι ἤρξαντο. V p. 610.

• 4 ὅτι ὁ Περσεὺς ἐθελοντὴς εὐρέθη, καὶ αὐτὸν ἐς τὴν Ἀμφίπολιν ἀχθέντα ὁ Παῦλος οὐδὲν οὔτε ἔργῳ οὔτε λόγῳ δεινὸν ἔδρασεν, ἀλλὰ καὶ προσιόντι οἱ ὑπαναστὰς τά τε ἄλλα ἐδεξιώσατο καὶ ὁμόοιστον ἐποίησατο, ἐν τε φυλακῇ ἀδέσμῳ καὶ ἐν θεραπείᾳ πολλῇ ἤγε. V p. 613.

5 ὅτι Περσεύς, ὕστατος βασιλεὺς Μακεδονίας, καταλιμπανόμενος ἐν τῷ πρὸς Ῥωμαίους πολέμῳ ὑπὸ τῶν οἰκείων, ἀπογονὸς φέρων ἐνεχείρισεν αὐτὸν Αἰμιλίῳ Παύλῳ. ὁ δὲ πεσεῖν βουλευθέντα πρὸς τοῖς γόνασιν αὐτοῦ ἀναστήσας, καὶ ἐπειὼν “ἄνθρωπε, τί μου καθαιρεῖς τὸ κατόρθωμα;” ἐπὶ τινος βασιλικοῦ θρόνου πύρεδρον αὐτῷ κατεστήσατο. M p. 546.

6 ὅτι Περσεὺς ναῦν τάλλᾳ τε μεγαλοπρεπῶς καὶ πέρα τοῦ συνήθους ἐξήσκησε, τὴν εἰρεσίαν ἐπὶ ἑκαίδεκα στίχους ποιήσας. M ib.

67 ὅτι ὁ Παῦλος οὐ στρατηγῆσαι μόνον ἦν ἀγαθὸς ἀλλὰ καὶ χρημάτων ἀδωρότατος. τεκμήριον δέ, δεύτερον τότε ὑπατεύσας καὶ λαφύρων ἀμυθῆτων κρατήσας ἐν τοσαύτῃ πενίᾳ διεβίω ὥστε χαλεπῶς τῇ γυναικὶ αὐτοῦ τὴν προῖκα τελευτήσαντος ἀποδοθῆναι. τοιούτος μὲν οὖν ἦν καὶ τοιαῦτα ἔπραξεν· τοῦτο δὲ μόνον ὥσπερ τινὰ κηλῖδα ἐν τῷ τούτου βίῳ προστετριφθαι νομίζουσι, τὸ διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις τὰ χρήματα ἐπιτρέψαι, τάλλα οὐκ ἄμοιρον χαρίτων ἄνδρα γενόμενον, καὶ μέτριον μὲν ἐν ταῖς εὐπραγίαις εὐτυχέστατον δὲ ἅμα καὶ εὐβουλότατον ἐν τοῖς πολεμίοις ὀφθέντα. μαρτύριον δὲ τὸ μήτε πρὸς τὸν Περσέα ὑπέρογκον καὶ ἀλαζόνα δειχθῆναι, μήτε τὸν πρὸς αὐτὸν πόλεμον κακῶς καὶ ἀπροβούλως ἀγωνίσασθαι. V p. 613.

3 5 μὲν om*

4 1 ἠρέθη?*

67 2 2 ἐπιτρέψαι om

ὅτι οἱ Ῥώδιοι φρόνημα πολὺ πρότερον σχόντες ὥς καὶ αὐτοὶ ⁶⁸
 τὸν τε Φίλιππον καὶ τὸν Ἀντίοχον νενικηκότες τῶν τε Ῥωμαίων ⁵⁸⁷
 κρείττους ὄντες, ἐς τοσοῦτον δέους ἀφίκοντο ὥστε καὶ πρεσβευτὴν
 πρὸς τὸν Ἀντίοχον τὸν τῆς Συρίας βασιλέα σταλέντα Ποπίλιον με-
 ταπέμψασθαι, καὶ παρόντος αὐτοῦ καταψηφίσασθαι πάντων τῶν
 τὰναντία τοῖς Ῥωμαίοις φρονησάντων, τοὺς τε συλληφθέντας αὐ-
 τῶν ἐπὶ τιμωρίαν πέμψαι. U p. 382.

ὅτι οἱ αὐτοὶ πρεσβευσόμενοι πρὸς αὐτοὺς πολλάκις, ὥς που ²
 καὶ ἐδέοντό τινος, οὐδὲν ἔτ' αὐτοῖς προσέφερον ὥνπερ καὶ πρότε-
 ρον, ἀλλ' ὅσα ἐς τὸ παραιτήσασθαι μὴ μνησικακεῖν σφίσιιν αὐτοὺς
 χρήσιμα ἔξ ὧν ὑπούργησάν ποτε αὐτοῖς λαβεῖν ἐδύναντο, μόνα
 ἔλεγον, καὶ τὴν γε πρόσρην τῆς συμμαχίας τῆς πρὸς αὐτοὺς μὴ ³
 προσδεχόμενοι πρόσθεν, ἵνα καὶ ὥς μετατάξασθαι ποτε ἀπ' αὐτῶν
 ἐκ τοῦ μηδεμίαν ἔνορχον ἀνάγκην φιλίας ἔχειν δυνάμενοι φοβεροὶ
 τε αὐτοῖς ὥσι καὶ πρὸς τῶν αἰεὶ πολεμιούντων σφίσιιν ἐπιθεραπεύων-
 ται, τότε καὶ πάνν προσθέσθαι ἐσπούδαζον, τὴν τε παρὰ τῶν Ῥω-
 μαίων εὐνοίαν ἅμα βεβαιούμενοι, καὶ τιμὴν ἐκ τούτου καὶ παρὰ
 τῶν ἄλλων θηρώμενοι. U ib.

ὅτι ὁ Προουσίας αὐτὸς ἔς τε τὴν Ῥώμην καὶ ἐς τὸ βουλευτή- ⁶⁹
 ριον ἐσελθὼν τὸν τε οὐδὸν αὐτοῦ κατεφίλησε καὶ τοὺς βουλευτὰς
 θεοὺς ἐπωνόμασε καὶ προσεκύνησεν. ἔξ οὗπερ καὶ ἡλεήθη ὅτι μύ-
 λιστα, καίτοι καὶ τῷ Ἀττάλῳ παρὰ τὴν τῶν Ῥωμαίων γνώμην πο-
 λεμήσας. ἐλέγετο γὰρ καὶ οἶκοι τοὺς πρέσβεις αὐτῶν, ὁσάκις ἀφί-
 κοιντό τινες, προσκυνεῖν, ἀπελεύθερόν τε ἑαυτὸν τοῦ δήμου ἐπεκά-
 λει, καὶ πῖλόν πολλάκις ἐπετίθετο. U p. 383.

ὅτι Σκιπίων νέος δ' καὶ κ' ἐτῶν ἰστρατήγησεν. M p. 546. 70

τίς γάρ ποτε καὶ ὅρος ἡλικίας τοῖς γε ἡπαξ ἐκ μειρακίων ἐξελ- ²
 θοῦσι πρὸς τὸ τὰ δέοντα φρονεῖν ἔπεστι; τίς ἀριθμὸς ἐτῶν πρὸς
 τὸ τὰ προσήκοντα πράττειν ἀποδέδεικται; οὐχ ὅσοι μὲν ἂν τῇ τε
 φύσει καὶ τῇ τύχῃ χρηστῇ χρήσωνται, πάντα ἀπ' ἀρχῆς εὐθὺς ἂ
 δεῖ καὶ φρονοῦσι καὶ πράττουσιν, οἱ δὲ ἐν τῇδε τῇ ἡλικίᾳ βραχὺν
 νοῦν ἔχοντες οὐδ' ἂν αὐθίς ποτε, οὐδ' εἰ πολλὰ ἔτη διέλθοι, φρο-
 νιώτεροι γένοιντο; ἡμείνων μὲν γὰρ ἂν τις αὐτὸς ἑαυτοῦ προοιούσης
 τῆς ἡλικίας ὑπάρξειεν, ἔννοους δὲ ἔξ ἀνοήτου καὶ ἔμφρων ἔξ ἄφρο-
 νος οὐδ' ἂν εἰς ἐκβαλεῖ. M ib.

μὴ μέντοι τοὺς νέους ἐς ἀθυμίαν, ὥς καὶ κατεγνωσμένους τὸ ³
 μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν δύνασθαι, ἐμβάλητε· πῶν γὰρ τοῦ-
 ναντίον προτρέπεισθαι αὐτοὺς ὀφείλετε πάντα τὰ προσήκοντα αὐ-

τοῖς προθύμως ποιεῖν ἀσκεῖν, ὡς καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς καὶ πρὸ τοῦ γήρως ληφρομένους· ἐκ γὰρ τούτου καὶ τοὺς πρεσβυτέρους βελτίους ποιήσετε, πρῶτον μὲν ἀνταγωνιστὰς πολλοὺς ἀποδείξαντες, ἔπειτ' ἐνδειξάμενοι ὡς καὶ τᾶλλα πάντα καὶ τὰς ἡγεμονίας μάλιστα οὐκ ἐξ ἀριθμοῦ ἐτῶν ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς ἐμφύτου πᾶσι τοῖς πολίταις δώσεται. M p. 547.

- 4 ὅτι Σχιπίων ὁ Ἀφρικανὸς ἄριστος μὲν ἦν ἐκ πλείονος τὸ δέον ἐκφροντίσαι, ἄριστος δὲ καὶ ἐκ τοῦ παραχρησθῆαι τὸ κατεπεῖγον ἐρευνῆσαι, ἐν τε τῷ προσήκοντι καιρῷ ἑκατέρῳ αὐτῶν χρῆσασθαι ἔδει. τὰ τε πρακτέα ἐν τῷ θαρροῦντι διεσκόπει, καὶ τὴν διαχείρισιν αὐτῶν ὡς καὶ δεδιῶς ἐποιεῖτο. ὁθεν περ τῇ τοῦ λογισμοῦ ἀδεεῖ διασκέψει πάντα ἀκριβῶς τὰ καθήκοντα ἐνενόει, καὶ τῇ περὶ τοῦ ἀστα-
5 θμητοῦ φροντίδι ἀσφαλῶς αὐτὰ ἐπραττε. καὶ διὰ τοῦτ' εἴ ποτε καὶ ἐς ἀπροβουλίας ἀνάγκην, οἷα ἐν τε τοῖς τοῦ πολέμου παραλόγοις καὶ ἐν ταῖς τῆς τύχης ῥοπαῖς συμβαίνειν εἴωθε, προήχθη, οὐδὲ τότε τῶν προσηκόντων ἡμάρτανεν. ὑπὸ γὰρ τοῦ ἔθους, τοῦ τε τῇ τύχῃ πρὸς μηδὲν ἀλογίστως χρῆσθαι, οὐδὲ ἐς τὴν τοῦ ἑξαπιναίου προσβολὴν ἀπαράσκευος ἦν, ἀλλὰ καὶ τοῖς αἰφνιδίοις ὑπὸ τοῦ μηδέποτε ἀτρεμίζειν ὡς καὶ ἐκ πολλοῦ αὐτὰ προνοητικῶς ἐχρῆτο.
6 τολμητῆς τε ἐκ τούτων, ἐν οἷς ἐπεπιστεύκει ὀρθῶς ἔχειν, καὶ κινδυνευτῆς ἐν οἷς ἐθάρσει ἰσχυρῶς ἐγγίγντο· καὶ γὰρ τὸ σῶμα ἴσα τοῖς πᾶν τῶν στρατιωτῶν ἔρωτο. καὶ διὰ τοῦτο, ὃ καὶ τὰ μάλιστα ἂν τις αὐτοῦ θαυμάσειεν, προεβούλενέ τε τὰ κράτιστα ὡς καὶ ἐτέροις ἐπιτάξων, καὶ ἐν τῷ ἔργῳ αὐτὰ ὡς καὶ ὑφ' ἐτέρων κεκелеυ-
7 σμένα ἐχειροῦργει. τῇ τε οὖν ἄλλῃ ἀρετῇ ἀσφαλῆς ἦν, καὶ τὴν πιστότητα οὐχ ὅπως πρὸς τοὺς πολίτας τοὺς τε χρωμένους οἱ, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ ὀθνεῖον τό τε πολεμιώτατον ἀκριβῆ ἐκέκτητο. καὶ αὐτῷ κατὰ τοῦτο πολλοὶ μὲν ἰδιῶται πολλὰ δὲ καὶ πόλεις προσε-
8 χώρησαν. ἅτε γὰρ μηδὲν ἀλογίστως μηδὲ ἐξ ὀργῆς ἢ καὶ δέους ποιῶν ἢ καὶ λέγων, ἀλλ' ἐκ τοῦ βεβαίου τῶν λογισμῶν πρὸς πάντα τὰ καίρια ἔτοιμος ὢν, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἱκανῶς ἐκλογιζόμενος, καὶ μήτε τι ἀνέλπιστον ποιούμενος καὶ πάντα πρὸς τὴν τῶν πραγμά-
9 των φύσιν προδιασκοπῶν, ῥᾶστά τε τὰ πρακτέα πρὶν καὶ δεηθῆναι αὐτῶν ἐπενόει, καὶ ἐς βεβαιότητα αὐτοῖς ἐχρῆτο. τοιγαροῦν μόνος ἀνθρώπων ἢ καὶ μάλιστα διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τὴν μετριότητα τὴν τε ἐπιείκειαν οὔτε ὑπὸ τῶν ὁμοτίμων οὐδ' ὑπό τινας ἐφθονήθη. ἴσος μὲν γὰρ τοῖς ὑποδεεστέροις, οὐκ ἀμείνων δὲ τῶν ὁμοίων, ἀσθενέστερος δὲ τῶν μειζόνων ἀξίων εἶναι, κρείττων καὶ

4 3 ἥθει] ἦν*
7 πρὸς σκοπήν*

5 1 ἀστ. εὐλαβεῖ φρ.?*
6 3 ὁ om* 5 ἀφ'*

6 ψυχῇ* ἐς τι τοῦ*
9 3 ὑπ' ἄλλου τινός?*

τοῦ φθόνου τοῦ μόνους τοὺς ἀρίστους ἄνδρας λυμαιομένου ἐγένετο. V p. 613.

ὅτι Καρχηδόνιοι πολεμούμενοι παρὰ Ῥωμαίων ὅπλα τε καὶ 71
τριήρεις δι' ἐλαχίστου ἐποίησαντο, τοὺς μὲν ἀνδριάντας πρὸς τὴν 805
τοῦ χαλκοῦ χρῆσιν συγχωανεύσαντες, καὶ τὴν ξύλωσιν τῶν τε ἰδίων
καὶ δημοσίων ἔργων πρὸς τὰς τριήρεις καὶ τὰς μηχανὰς μετενε-
κόμενοι, ἔς τε τὰ σχοινία ταῖς τῶν γυναικῶν κόμαις ἀποκεκυρμέναις
χρησάμενοι. M p. 540.

Δίωκος κα' βιβλίῳ "ὅ τε Φαμέας ἀπογνοὺς τὰ τῶν Καρχηδο- 2
νίων πράγματα." Bekk. Anecd. p. 124 9: cf. Zonar. p. 286 7.

ὅτι ἤρξαν τῆς διαφορᾶς οἱ Ἀχαιοί, τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐγκα- 72
λοῦντες (διηρέχθησαν γὰρ ἀλλήλοις) ὡς τῶν συμβεβηκότων σφίσι 806
αἰτίοις γεγονόσι, Διαιού ὅτι μάλιστα τοῦ στρατηγοῦ αὐτοὺς ἐνά-
γοντος. καὶ τῶν γε Ῥωμαίων καταλλακτὰς αὐτοῖς πολλάκις πεμ-
ψάντων οὐκ ἐπέισθησαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς πρέσβεις, οὓς ἐκεῖνοι δια-
σπάσαι πῇ τὸ Ἑλληνικόν, ὅπως ἀσθενέστεροι ὦσιν, ἐθελήσαντες
ἐπεμψαν, πρόφασιν τὸ μὴ δεῖν τὰς πόλεις τὰς τοῦ Φιλίππου γενο-
μένας, ὧν καὶ Κόρινθος ἦν ἔς τε τὰ ἄλλα ἀνθοῦσα καὶ ἐν τῷ
συνεδρίῳ κρατιστεύουσα, μετέχειν αὐτοῦ ποιησάμενοι, παρ' ὀλίγον
ἤλθον ἀποκτεῖναι. φυγῇ δ' οὖν αὐτῶν ἐκ τοῦ Ἀκροκορίνθου, ἐν 2
ῃ ἦσαν, προαποχωρησάντων ἐπρεσβεύσαντο μὲν ἐς τὴν Ῥώμην, ἀπο-
λογούμενοι ἐπὶ τοῦ γεγονότος· οὐ γὰρ ἐπ' ἐκείνους ἀλλ' ἐπὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους τοὺς μετ' αὐτῶν ὄντας ὀρμησαὶ ἔφασκον. τῶν δὲ
Ῥωμαίων τὴν μὲν σκῆψιν αὐτῶν οὐκ ἐλεγξάντων (τοῖς τε γὰρ Καρ-
χηδονίοις ἔτι ἐπολέμουν, καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων οὐδέπω καλῶς βέ-
βαια εἶχον), ἄνδρας δὲ στειλάντων, καὶ τὴν ἄδειαν αὐτοῖς, ἂν μη-
δὲν ἔτι νεωτερίσωσι, δώσειν ὑποσχομένων, τὸ συνέδριον αὐτοῖς οὐ
παρέσχον, ἀλλ' ἐς ἑτερόν σφας σύλλογον, ὃς μεθ' ἔκμηνον ἐμέλλεν
ἔσεσθαι, ἀνεβάλοντο. U p. 384.

ὅτι Ἰριρίαθος ἀνὴρ Λυσσιανὸς ἀφανέστατος μὲν γένος, ὥς γέ 73
τισι δοκεῖ, ὧν, περιβοητότατα δὲ ταῖς πράξεσι χρησάμενος, ληστής
τε γὰρ ἐκ ποιμένος, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ στρατηγός. ἐπεφύκει γὰρ
καὶ ἥσκητο τάχιστος μὲν διῶξαι τε καὶ φυγεῖν, ἰσχυρότατος δὲ ἐν
σταδίᾳ μάχῃ μέινει· καὶ τὴν τε τροφὴν τὴν αἰ παροῦσαν καὶ τὸ
ποτὸν τὸ προστυχὸν ἥδιστα ἐλάμβανεν, ὑπαίθριός τε τὸν πλείω τοῦ 2
βίου χρόνον διητᾶτο, καὶ ταῖς αὐτοφνέσι στρωμναῖς ἤρκετο. καὶ
διὰ ταῦτα παντὸς μὲν καύματος παντὸς δὲ ψύχους κρείσσων ἦν,
καὶ οὐθ' ὑπὸ λιμοῦ ποτὲ ἐπόνησεν οὐθ' ἐπ' ἄλλης τινὸς ἀηδίας

9 6 μόνου*
1 δέ] δὲ δέκα?

71 3 ἀποκειραμέναις*
73 1 2 γὰρ] γέγονεν?

72 2 1 φυγῇ δοῦναι, αὐτῶν*
3 εἶναι*

ἐταλαιπώρησεν, ἅτε καὶ πάντων τῶν ἀναγκαίων ἐκ τῶν αἰεὶ παρόν-
 3 των ὡς καὶ ἀρίστων ἀπολαύων ἱκανώτατα. τοιούτου δ' αὐτῷ τοῦ
 σώματος καὶ ἐκ τῆς φύσεως καὶ ἐκ τῆς ἀσκήσεως ὄντος, πολὺ ταῖς
 τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς ὑπερέφερε. ταχὺς μὲν γὰρ πᾶν τὸ δέον ἐννοῇ-
 σαι καὶ ποιῆσαι ἦν (τό τε γὰρ πρακτέον ἅμα ἐγίνωσκε, καὶ τὸν
 καιρὸν αὐτοῦ ἡπίστατο), δεινὸς δὲ τὰ τε ἐμφανέστατα ἀγνοεῖν καὶ
 4 τὰ ἀφανέστατα εἰδέναι προσποιήσασθαι. πρὸς δ' ἔτι καὶ στρατη-
 γὸς καὶ ὑπηρέτης αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐς πάντα ὁμοίως γιγνόμενος οὔτε
 ταπεινὸς οὔτε ἐπαχθὴς ἐωρᾶτο, ἀλλ' οὕτω πρὸς τε τὴν τοῦ γένους
 ἀσθένειαν καὶ πρὸς τὴν τῆς ἰσχύος ἀξίωσιν ἐκέκρατο ὥστε μήτε χεί-
 ρων τινὸς μήτε κρείσσων δοκεῖν εἶναι. τό τε σύμπαν εἰπεῖν, οὔτε
 πλεονεξίας οὔτε δυναστείας ἢ καὶ ὀργῆς ἕνεκα τὸν πόλεμον, ἀλλὰ
 δι' αὐτὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ ἐποιεῖτο, ἕκ τούτου τὰ μάλιστα καὶ φι-
 λοπόλεμος καὶ εὐπόλεμος ἐλογίσθη. V p. 614.

74 ὅτι ὁ Κλαύδιος ὁ συνάρχων Μετέλλου, πρὸς τε τὸ γένος ὡγ-
 611 κωμένος καὶ τῷ Μετέλλῳ φθονῶν, ἔτυχεν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ λαχὼν ἄρ-
 χεῖν, καὶ πολέμιον οὐδὲν ἀποδεδειγμένον εἶχε, καὶ ἐπεθύμησε πάν-
 τως τινὰ ἐπινικίων πρόφασιν λαβεῖν, καὶ Σαλύσσους Γαλάτας μὴ
 ἐγκαλονμένους τι ἐξεπολέμωσε τοῖς Ῥωμαίοις. ἐπέμφθη γὰρ ὡς
 συμβιβάσων αὐτοὺς τοῖς ὁμοχώροις περὶ τοῦ ὕδατος τοῦ ἐς τὰ
 χροσεῖα ἀναγκαίου διαφερομένους, καὶ τὴν τε χώραν αὐτῶν πᾶσαν
 κατέδραμεν . . . ἐπεμφαν δὲ αὐτῷ οἱ Ῥωμαῖοι ἐκ τῶν δέκα ἱερῶν
 δύο. V p. 617.

2 ὅτι Κλαύδιος, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀκριβοῦς ἡπίστατο ὅτι οὐκ
 ἐνενικήκει, ἀλλ' οὖν καὶ τότε τοσαύτη ὑπερηφανία ἐχρήσατο ὥσθ'
 ὑπὲρ μὲν τῶν ἐπινικίων μηδὲνα λόγον μήτε ἐν τῇ βουλῇ μήτε ἐν
 τῷ δήμῳ ποιήσασθαι, καθάπερ δὲ ὑπαρχόντων οἱ πάντως αὐτῶν
 καὶ μηδεὶς ψηφίσεται, τὰ ἐς αὐτὰ ἀναλώματα αἰτήσαι. V ib.

75 ὅτι ὁ Ποπίλιος οὕτω κατεφόβησε τὸν Θιρίαθον ὥστε καὶ ὑπὲρ
 612 σπονδῶν οἱ εὐθύς, πρὶν καὶ μάχης τινὸς πειραθῆναι, προσπέμψαι,
 τοὺς τε κορυφαίους τῶν ἀποστάντων ἀπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐξαιτη-
 θέντα τοὺς μὲν ἀποκτεῖναι, ἐν οἷς καὶ ὁ κηδεστὴς αὐτοῦ, καίπερ
 ἰδίαν δύναμιν ἔχων, ἐφορεύθη, τοὺς δὲ καὶ ἐκδοῦναι, ὧν πάντων
 ὁ ὕπατος τὰς χεῖρας ἀπέκοψεν. καὶ παντελῶς κατελύσατο, εἰ μὴ
 καὶ τὰ ὄπλα ἥτήθη· τοῦτο γὰρ οὐτ' αὐτὸς οὔτε τὸ λοιπὸν πλῆθος
 ὑπομεῖναι ἐποίησεν. U p. 383.

76 ὅτι Μόμμιος καὶ ὁ Ἀφρικανὸς παμπληθὲς ἀλλήλων τοῖς τρό-
 ποις ἐς πάντα διέφερον. ὁ μὲν γὰρ ἐπὶ τε τὸ σωφρονέστατον καὶ

μετ' ἀκριβείας, μηδενὸς μηδὲν προτιμῶν, ἤρξε, καὶ πολλοὺς μὲν ἐκ τῆς βουλῆς πολλοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν ἱππέων τῶν τε ἄλλων ὡς ἐκάστους εὖθυνεν· ὁ δὲ δὴ Μόμμιος πρὸς τε τὸ δημοτικώτερον καὶ πρὸς τὸ ἀνθρωπινώτερον οὐτ' αὐτός τινι κηλίδι προσέθηκε, καὶ συχνὰ τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων, ὅσα γε καὶ ἐνεδέχeto, κατέλυσεν. ἐς τοσοῦτον γὰρ ἐπιεικείας φύσει προήκων ἦν ὥστε ² καὶ τῷ Λουκούλλῳ χρῆσθαι τε ἀγάλματα πρὸς τὴν τοῦ τυχαίου, ὃ ἐκ τοῦ Ἰβηρικοῦ πολέμου κατεσκεύασε, καθιέρωσιν, καὶ μὴ βουληθέντος αὐτὰ ὡς καὶ ἱερὰ ἐκ τῆς ἀναθέσεως γεγονότα ἀποδοῦναι μηδεμίαν ὀργὴν ποιήσασθαι, ἀλλ' ἐπὶ τῷ ἐκείνου ὀνόματι τὰ ἐαυτοῦ λάφυρα περιδεῖν ἀνακείμενα. V p. 618

ὅτι Πομπήιος πολλὰ καὶ ἰσχυρὰ καὶ αἰσχύνῃν δεινὴν ὤφληεν· 77 ποταμὸν γάρ τινα διὰ τῆς τῶν Νουμαντίνων χώρας ῥέοντα βουλή· ⁶¹⁴ θεῖς ἐκ τῆς ἀρχαίας διεξόδου παραιρέσθαι, ἐπὶ δὲ τοὺς ἀγροὺς αὐτῶν ἐφεῖναι, τοῦτο μὲν ἰσχυρῶς πονηθεὶς ἐξεργάσατο, πολλοὺς δὲ στρατιώτας ἀποβαλὼν οὔτε τοῖς Ῥωμαίοις ὄφελος ἐκ τῆς παρεκτροπῆς γενέσθαι οὔτε ἐκείνοις βλάβος . . . V ib.

ὅτι Καίπιων τοὺς μὲν πολεμίους οὐδὲν ὃ τι καὶ ἄξιον εἰπεῖν, 78 τοὺς δὲ οἰκείους πολλὰ καὶ δεινὰ ἔδρασεν, ὥστε καὶ κινδυνεῦσαι ὑπ' αὐτῶν ἀπολέσθαι. χαλεπῶς τε γὰρ αὐτοῦ καὶ τραχέως τοῖς τε ἄλλοις καὶ μάλιστα τοῖς ἱππεῦσι χρωμένον, πολλοὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα ταῖς νύξιν ὅτι μάλιστα διέσκωπτον καὶ διεθρόουν, καὶ ἐφ' ὅσον γε ἐκείνος διὰ τοῦτ' ἡγανάκτει, ἐπὶ πλείον ἐτώμαζον, ὅπως ἐξοργίζοιτο. ὡς οὖν τὸ πραιτόμενον ἐνδηλον ἦν, ὑπεύθυνος δὲ οὐ· ² δεῖς εὐρίσκετο, ὑποτοπήσας ὑπὸ τῶν ἱππέων αὐτὸ γίγνεσθαι, καὶ ἐς οὐδένα τρέψαι δυνηθεὶς τὴν αἰτίαν, πᾶσιν αὐτοῖς τὴν ὀργὴν ἔφερεν, καὶ ἐκέλευεν αὐτοὺς ἐξακοσίους ὄντας τὸν ποταμὸν, παρ' ᾧ ἑστρατοπεδεύοντο, μετὰ μόνων ἱπποκόμων διαβῆναι, καὶ ἐκ τοῦ ὄρους ἐφ' ᾧ ὁ Ὑβριάθος ἠϋλίζετο ξυλίσασθαι. προύπτου δὲ δὴ τοῦ κινδύνου πᾶσιν ὄντος, οἱ χιλίαρχοι καὶ οἱ ὑποστράτηγοι ἐδέοντο αὐτοῦ μὴ ἀπολέσαι σφᾶς. οἱ δὲ ἱππεῖς ὀλίγον ἐπισχόντες ὡς κἂν ³ ἐκείνων αὐτοῦ ἀκούσαντος, ἐπειδὴ μηδὲν ἐνεδίδου, ἵκετεῦσαι μὲν αὐτὸν ἀπηξίωσαν, οὗ πέραν καὶ τὰ μάλιστα ἐγλίχeto, διολέσθαι δὲ μᾶλλον ἢ τι ἐπιεικὲς φθέγγεσθαι πρὸς αὐτὸν ἐλόμενοι ὥρμησαν ἐπὶ τὸ τεταγμένον· καὶ αὐτοῖς τό τε τῶν συμμάχων ἱππικὸν καὶ ἄλλοι ἐθελονταὶ συνεξῆλθον. καὶ τὸν τε ποταμὸν διέβησαν, καὶ τὴν ὕλην ταμόντες περὶ τὸ στρατηγεῖον αὐτοῦ παρενέβαλον ὡς καὶ καταπρήσοντες αὐτόν. κἂν κατεκαύθη, εἰ μὴ προεξέφυγεν. V ib.

78 3 3 καὶ*

4 ἀκούσαντος*

3 1 παρέβαλον?*

79 ὅτι ἐλθόντων Νουμαντίνων πρέσβειων οἱ Ῥωμαῖοι ἔξω τοῦ τεί-
 618^{α. β.} ρους ἐδέξαντο αὐτούς, ἵνα μὴ καὶ βεβαιοῦν ἐκ τούτου τὰς σπονδὰς
 δόξωσι. ξένια μέντοι σφίσι καὶ ὥς ἐξέπεμψαν, μὴ βουληθέντες πω
 2 τὴν ἐλπίδα αὐτῶν ὥς καὶ συναλλαγησομένων ἀφελέσθαι. ἔλεγον
 δὲ οἱ μὲν περὶ τὸν Μαγκίνον τὴν τε ἀνάγκην τῶν ὁμολογησαμένων
 καὶ τὸ πλῆθος τῶν σεσωσμένων, ὅτι τε πάνθ' ὅσα καὶ πρότερον ἐν
 τῇ Ἰβηρίᾳ ἐκέκτηντο εἶχον· ἤξιουν τ' αὐτούς μὴ πρὸς τὴν παροῦ-
 σάν σφον ἄδειαν ἀλλὰ πρὸς τὸν τότε περιστάντα τοὺς στρατιώτας
 κίνδυνον ἐκλογίσεσθαι, οὐχ ὅσα ἔδει γεγονέναι, ἀλλ' ὅσα ἐνεδέχeto
 3 πραχθῆναι. οἱ δὲ Νουμαντῖνοι πολλὰ μὲν περὶ τῆς προτέρας σφῶν
 ἐς αὐτοὺς εὐνοίας, πολλὰ δὲ καὶ περὶ τῆς ἐκείνων μετὰ ταῦτα ἀδι-
 κίας, ὅφ' ἥς ἐς τὸν πόλεμον κατέστησαν, τὴν τε τοῦ Πομπηίου
 ψευδορκίαν προέφερον, καὶ τῆς τοῦ Μαγκίνου καὶ τῶν ἄλλων σω-
 τηρίας εὐργεσίαν ἀπήτουν. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι καὶ τὰς σπονδὰς ἔλυ-
 σαν καὶ τὸν Μαγκίνον ἐκδοθῆναι τοῖς Νουμαντῖνοις ἔγνωσαν.
 U p. 383.

80 ὅτι Σκιπίωνος μαχομένου τοῖς Ἰβηρσιν οἱ βάρβαροι τοῦτον δει-
 σαντες ἀποκτείνουσι τὸν αὐτῶν βασιλέα Θιδράθον. ὧν ἀφικόμενοί
 τινες πρὸς Σκιπίωνα ἄθλα παρ' αὐτοῦ τῶν πεπραγμένων λαβεῖν
 ἤξιουν. ὁ δὲ ἀποκρίνεται μηδαμῶς εἶναι Ῥωμαίοις ἔννομον ἐν
 ἐπαίνῳ ποιῆσθαι τὰς κατὰ τῶν στρατηγῶν τοῖς ἀρχομένοις ἐπι-
 χειρουμένας ἐπιβουλὰς. M p. 547: cf. Suidas νν. Βορίανθος et ἐπι-
 βουλή.

81 ὅτι ὁ Κλαύδιος πολλὰ ὦν καὶ ἄτοπα ὑπὸ τραχύτητος εἰργάσατο,
 εἰ μήπερ ὁ συνάρχων αὐτοῦ Κύντος ἐκώλυσεν. ἐπιεικὴς γὰρ ὦν
 καὶ ἐναντιωτάτην αὐτῷ φύσιν ἔχων ὀργῇ μὲν οὐδέν οἱ ἀντέπραξεν,
 ἐνδιδὸς δὲ πῃ καὶ πρῶως πως αὐτῷ χρώμενος οὕτως αὐτὸν μετε-
 χειρίσατο ὥστε ἐλάχιστα πικράνασθαι. V p. 621.

82 ὅτι ὁ Φούριος ἐξήγαγεν ἐν τοῖς ὑποστρατήγοις τὸν Πομπήιον
 καὶ τὸν Μέτελλον, καίπερ καὶ ἐαυτῷ καὶ ἀλλήλοις ἐχθροὺς ὄντας,
 ὅπως ὥς καὶ μέγα τι πρᾶξων τὸν τε ἔλεγον τῶν ἔργων ἀκριβεῖ ποιή-
 σεται, καὶ τὴν μαρτυρίαν τῆς ἀρετῆς καὶ παρ' ἀκόντων σφῶν λάβῃ.
 V ib.

83 ὅτι ὁ Γράκχος ὁ Τιβέριος ἐτάραξε τὰ τῶν Ῥωμαίων, καίπερ
 καὶ γένους ἐς τὰ πρῶτα πρὸς τὸν Νάππον τὸν Ἀφρικανὸν ἀνήκων,
 καὶ φύσει ἀξίᾳ αὐτοῦ χρώμενος, τὰ τε τῆς παιδείας ἔργα ἐν τοῖς
 μάλιστα ἀσκήσας, καὶ φρόνημα μέγα ἔχων. ὅσῳ γὰρ πλείω καὶ
 ἰσχυρότερα ταῦτα ἐκέκτητο, μᾶλλον ἐς φιλοτιμίαν ἀπ' αὐτῶν προ-

ήχθη, καὶ ἐπειδὴ ἄπαξ ἔξω τοῦ βελτίστου παρετράπη, καὶ ἄκων ἐς τὸ κάκιστον ἐξώκειλεν. ἐπειδὴ γὰρ αὐτῷ τὰ τῶν Νουμαντίνων ² ἐπινίκια ἀπεψηφίσθη, καὶ αὐτὸς τιμηθῆσεσθαι πρότερον, ἅτε καὶ πρυτανεύσας αὐτά, ἐλπίσας οὐχ ὅπως τοιοῦτου τινὸς ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ προσεκινδύνευσεν ἐκδοθῆναι, ἔγνω καὶ τὰ πράγματα οὐκ ἀπ' ἀρετῆς οὐδὲ ἀπ' ἀληθείας, ἀλλ' ὥς πον καὶ ἔτυχεν, ἐξεταζόμενα. ταύτην μὲν τὴν ὁδὸν τῆς δόξης ὡς οὐκ ἀσφαλῆ ἀφῆκε, ³ τρόπον δέ τινα πρωτεύσαι πάντως ἐπιθυμήσας, καὶ τοῦτο διὰ τοῦ ὁμίλου μᾶλλον ἢ τῆς βουλῆς ἐξεργάσασθαι προσδοκήσας, ἐκείνῳ προσέθετο. V p. 621.

ὅτι Μάρκος Ὀκτάκιος τῷ Γράκῳ διὰ φιλονεικίαν συγγενικὴν ⁴ ἐκὼν ἀντηγωνίζετο. καὶ ἐκ τούτου οὐδὲν μέτριον ἐπράττετο, ἀλλ' ⁵ ἀντιφιλονεικοῦντες περιγενέσθαι μᾶλλον ἀλλήλων ἢ τὸ κοινὸν ὠφελῆσαι, πολλὰ μὲν καὶ βίαια, ὥσπερ ἐν δυναστείᾳ τινὶ ἀλλ' οὐ δημοκρατίᾳ, ἔπραξαν, πολλὰ δὲ καὶ ἄτοπα, ὥσπερ ἐν πολέμῳ τινὶ ἀλλ' οὐκ εἰρήνῃ, ἔπαθον. τοῦτο μὲν γὰρ εἰς πρὸς ἓνα, τοῦτο δὲ ⁶ πολλοὶ κατὰ στάσεις λοιδορίας τε ἐπαχθεῖς καὶ μάχας, οὐχ ὅτι κατὰ τὴν ἄλλην πόλιν ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτῇ τῷ βουλευτηρίῳ τῇ τε ἐκκλησίᾳ ἐποιοῦντο. τῇ μὲν γὰρ προσφάσει τῇ τοῦ νόμου χρώμενοι, τῷ δὲ ἔργῳ καὶ ἐς τὰ ἄλλα πάντα διασπενδόμενοι, ὥστε ἐν μηδενὶ ἀλλήλων ἑλαττοῦσθαι. καὶ τούτου οὗτ' ἄλλο τι τῶν εἰθισμένων ⁷ ἐν κόσμῳ συνέβαινεν οὗθ' αἱ ἀρχαὶ τὰ νενομισμένα ἔπραττον, τὰ δὲ δικαστήρια ἐπέπαυτο καὶ συμβόλαιον οὐδὲν ἐγίγνετο, ἀλλ' ἢ τε ταραχὴ καὶ ἡ ἀκρισία πανταχοῦ πολλὴ ἦν· καὶ ὄνομα πόλεως ἔφερον, στρατοπέδον δὲ οὐδὲν ἀπέχον. V p. 622.

ὅτι ὁ Γράκχος τοῖς στρατενομένοις ἐκ τοῦ ὁμίλου νόμους τινὰς ⁸ ἐπικουροῦντας ἔγραφε, καὶ τὰ δικαστήρια ἀπὸ τῆς βουλῆς ἐπὶ τοὺς ἱππέας μετέφερε, φύρων καὶ ταράσσωσαν πάντα τὰ καθεστηκότα, ὅπως ἐκ γε τούτου ἀσφαλείας τινὸς ἐπιλάβηται. καὶ ὥς οὐδὲν οὐδὲ ἐν ⁹ ταῦθ' αὐτῷ προεχώρει, ἀλλὰ καὶ ἐπ' ἐξόδῳ τῆς ἀρχῆς ἦν καὶ ἔμελλεν ἀπαλλαγεῖς αὐτῆς ἀντίκα τοῖς ἐχθροῖς ὑποβληθῆσεσθαι, ἐπεχείρησε καὶ ἐς τὸ ἐπιὸν ἔτος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ δημαρχῆσαι καὶ τὸν πενθερὸν ὑπατον ἀποδεῖξαι, μηδὲν μῆτ' εἰπεῖν μῆθ' ὑποσχέσθαι τισὶν ὀκνῶν. καὶ πενθίμην ἑσθῆντα πολλάκις ἐνεδύετο, τὴν τε μητέρα καὶ τὰ παῖδια ἐς τὸ πλῆθος παρήγε συνδεόμενα. V ib.

ὅτι Σκιπίων Ἀφρικήαν φιλοτιμίᾳ πλείονι παρὰ τὸ προσήκον ¹⁰ τό τε ἀρμόδιον τῇ ἄλλῃ αὐτοῦ ἀρετῇ ἐχρήτο. οὐκοῦν οὐδὲ τῶν ἀν- ¹¹ τιστασιαστών τις αὐτῷ θανόντι ἐφήσθη, ἀλλὰ καὶ ἐκείνοι, καίπερ βαρύντατον αὐτὸν σφισι νομίζοντες εἶναι, ἐπόθησαν· χρήσιμόν τε γὰρ πρὸς τὰ κοινὰ ἰώρων, καὶ δεινὸν οὐδὲν οὐδ' ἂν σφεῖς παθεῖν ¹²

2 ἀπ' αὐτοῦ προσεδόκων. ἐπεξαιρεθέντος δὲ τούτου πάντα αὐθις τὰ
 τῶν δυνατῶν ἡλαττώθη, ὥστε ἐπ' ἀδείας τοὺς γεωνόμενος πᾶσαν
 ὡς εἰπεῖν τὴν Ἰταλίαν πορθῆσαι. καὶ μοι ἐς τοῦτο ὅτι μάλιστα
 ἀποσκοπῆσαι δοκεῖ τό τε πλῆθος τῶν λίθων τῶν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ
 κατενεχθέντων καὶ ἐς ναοὺς τέ τινὰς ἐμπεσόντων καὶ ἀνθρώπους
 ἀποκτεινάντων, καὶ τὰ δάκρυα τοῦ Ἀπόλλωνος. ἔκλαυσε γάρ, ἔκλαυ-
 σεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὥστε τοὺς Ῥωμαίους κατακούσαι τε τὸ βρέ-
 τας καὶ καταποντιῶσαι ἐκ συμβουλῆς μάντεων ψηφισθῆναι. V
 p. 625.

85 ὅτι ὁ Γράχχος τὴν μὲν γνώμην ὁμοίαν τῷ ἀδελφῷ εἶχεν, πλὴν
 καθ' ὅσον ἐκεῖνος μὲν ἀπ' ἀρετῆς ἐς φιλοτιμίαν καὶ ἐξ αὐτῆς ἐς
 κακίαν ἐξώκειλεν, οὗτος δὲ τυραχώδης τε φέσει ἦν καὶ ἐκὼν ἐπο-
 νηρεύετο, τῇ δὲ δὴ παρασκευῇ τῶν λόγων πολλὸν αὐτοῦ προέφερεν.
 καὶ διὰ ταῦτα ταῖς τε ἐπινοίαις κακοτροπωτέραις καὶ ταῖς τόλμαις
 προχειροτέραις τῇ τε αὐθαδεΐᾳ πλείονι πρὸς πάντα ὁμοίως ἐχοῖτο.
 2 πρῶτός τε ἐν τοῖς συλλόγοις μεταξὺν δημηγορῶν ἐβάδιζε, καὶ τὸν
 βραχίονα πρῶτος ἀπεγύμνωσεν, ὥστε μηδέτερον κακὸν αὐτῶν ἐξ
 ἐκείνου νομισθῆναι. καὶ ἐπειδὴ γε πολλῇ μὲν πυκνότητι ἐνθυμη-
 μάτων πολλῇ δὲ καὶ σφοδρότητι ὀνομάτων ἐπίπαιον ἐδημηγόρει,
 καὶ ἐκ τούτου οὔτε κατέχειν ῥαδίως ἑαυτὸν ἐδύνατο καὶ πολλάκις
 ἐς ἃ οὐκ ἤθελεν εἰπεῖν ἐξεφέρετο, αὐλητὴν ἐπήγετο, καὶ παρ' ἐκεί-
 νου ὑπανυλῶντός οἱ ἐρρυθμιζέτο καὶ ἐμετρίαζεν, ἣ καὶ εἴ πη καὶ
 3 ὡς ἐξέπιπτεν καθίστατο. τοιοῦτος οὖν δὴ τις ὢν τῇ τε πολιτείᾳ
 ἐπέθετο, καὶ οὐδὲν ἀπίωτον οὔτ' εἰπεῖν οὔτε πρᾶξαι προσποιού-
 μενος μέγιστος δι' ἐλαχίστον παρὰ τε τῷ ὁμίλῳ καὶ τοῖς ἱππεῦσιν
 ἐγένετο. τό τε γενναῖον καὶ τὸ βουλευὼν πᾶν, εἰ ἐπὶ πλείον ἐβε-
 βιώκει, . . . νῦν δ' ὑπὸ τῆς πολλῆς δυναστείας ἐπίφθορος καὶ τοῖς
 στασιώταις γενόμενος ταῖς ἑαυτοῦ τέχναις ἐσφάλῃ. V ib.

n. n.
633

86 ὅτι τὸ μετὰ τὸν πρῶτον τῆς Ῥώμης συνοικισμὸν ἐξακοσιοστὸν
 τριακοστὸν πέμπτον ἔτος ἐπὶ τῆς ἑκατοστῆς ἐξακοστῆς τετάρτης
 ἦν Ὀλυμπιάδος. M p. 548.

87 ὅτι αἱ ἱέρειαι τὸ πλεῖστον αὐταὶ τοῦ τε ὁλέθρου καὶ τῆς αἰ-
 σχύνης ὥφλον, σὺν τοῖς δὲ δὴ καὶ ἄλλοις μεγάλων κακῶν αἰτίαι
 ἐγένοντο, ἣ τε πόλις ἅπασα ἀπ' αὐτῶν ἐταράχθη. ἐκλογιζόμενοι
 γὰρ ὅτι τὰ ὑπὸ τοῦ νόμιου ἄχραντα καὶ τὰ ὑπὸ τῆς θρησκείας
 ἅγια ἐκ τε τοῦ φόβου τῆς τιμωρίας κόσμια ἐλυμάνθη, οὐδὲν ὁ τι
 οὐκ ὑπετόπων τῶν αἰσχίστων καὶ ἀνοσιωτάτων δύνασθαι γενέσθαι.
 2 καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὰς κολάσεις οὐ μόνων τῶν ἐλεγχθέντων ἀλλὰ

84 2 5 γέ*
 5 καὶ ἐπειδὴ ἐκ

8 1 5 φθόνου
 87 1 5 φθόνου

85 2 1 δημηγορῶν*

καὶ τῶν ἄλλων πάντων τῶν αἰτιαθέντων μίσει τοῦ συμβεβηκότος ἐποίησαντο. ὅθεν οὐκ ἐκ γυναικείας αἰτίας ἀλγεῖν, ἀλλ' ἐκ δαιμονίας τινὸς ὁργῆς σύμπαντα κατ' αὐτὰς συμβῆναι ἔδοξεν. V p. 626.

ὅτι τρεῖς ἅμα ἠνδρώθησαν, καὶ αὐτῶν Μαρκία μὲν αὐτῇ τε 3 καθ' αὐτὴν καὶ πρὸς ἓνα τινὰ ἱππέα ἤσχηθη, καὶ διελαθεν, εἰ μῆπερ ἡ ζήτησις ἐπὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ πλεῖον ἀρθεῖσα καὶ ἐκείνην προσκατέλαβεν· Αἰμιλία δὲ καὶ Αἰκινία πλήθος ἑραστῶν ἔσχον καὶ δι' ἁλλήλων ὕβριζοντο. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον ὀλίγοις τισὶν ἰδίᾳ καὶ δι' ἀπορρήτων ὥς καὶ μόνῳ ἐκάστῳ συνεγένοντο· ἔπειτα αὐ- 4 ταὶ τε πάντα τὸν καὶ ὑποπεῦσαι μνηῦσαι τέ τι δυνάμενον ἐς σιωπὴν ἀναγκαίαν μισθῷ τῆς ὀμιλίας προκατελάμβανον, καὶ οἱ προδιειλεγμένοι σφίσι ταῦθ' ὀρῶντες ἔφερον, ἵνα μὴ κατάφωροι τῇ ἀγανακτήσει γένωνται. ὥστε καὶ καθ' ἓνα καὶ κατὰ πολλούς, τοῦτο μὲν ἰδίᾳ τοῦτο δὲ καὶ κοινῇ, τοῖς τε ἄλλοις ὀμιλεῖν, καὶ τῷ μὲν τῆς Αἰμιλίας ἀδελφῷ τὴν Αἰκινίαν τῷ δὲ ταύτης τὴν Αἰμιλίαν συνεῖναι. καὶ ταῦτα μὲν οὖν γιγνόμενα ἐπὶ πλεῖστον ἔλαθεν, καὶ 5 πολλῶν μὲν ἀνδρῶν πολλῶν δὲ καὶ γυναικῶν, καὶ ἐλευθέρων καὶ δούλων, συγγιγνωσκόντων ὅμως ὥς ἐπὶ μακρότατον ἔλαθε, πρὶν δὴ Μανίος τις, ὅσπερ που καὶ τοῦ παντὸς κακοῦ πρῶτος καὶ ὑπερέτης καὶ συνεργὸς ἐγγέγονει, κατεμήνυσεν αὐτό, ὅτι μίττε ἐλευθερίας μὴτ' ἄλλου μηδενὸς ὧν ἤλπισεν ἔτυχεν. καὶ ἦν γὰρ οὐ προαγωγέῦσαι μόνον ἀλλὰ καὶ διαβαλεῖν συγκροῦσαι τέ τινας δεινότατος. V ib.

ὅτι τῷ Μάρκῳ τῷ Αρνούσιῳ ἦν μὲν που καθ' αὐτὰ ταῦτα δό- 88 ξαν αὐτῷ φέροντα, πρὸς δὲ δὴ τὴν τοῦ Κάτωνος συμφορὰν, καὶ 649 ὅτι καὶ ἐπιεικέα πολλῇ πρὸς τοὺς στρατιώτας ἐχρήσατο, τὴν τε κατόρθωσιν ἐπὶ πλεῖον τῆς ἀληθείας πεποιῆσθαι ἔδοξε καὶ εὐκλειαν μεῖζω τῶν ἔργων ἐκτίσασατο. V p. 629.

ὅτι τῷ Ἰουγούρθῳ ὁ Μέτελλος, προσπέμψαντί οἱ ὑπὲρ τῆς εἰ- 89 ρήνης, πολλὰ καθ' ἓν ἕκαστον ὥς καὶ μόνον ἐπέταξε, καὶ οὕτως 648 ὁμήρους τε παρ' αὐτοῦ καὶ ὅπλα τούς τε ἐλέφαντας καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τούς τε αὐτομόλους ἔλαβεν. καὶ τούτους μὲν πάντας ἀπέκτεινεν, οὐ κατελύσατο δέ, ὅτι ὁ Ἰουγούρθας οὐκ ἠβουλήθη πρὸς αὐτόν, μὴ συλληφθῆναι, ἐλθεῖν, καὶ ὁ Μάριος ὃ τε Γναῖος ἐνεπόδισαν. U p. 385.

ὅτι ὁ Μάριος ἦν μὲν γὰρ καὶ τὴν ἄλλως καὶ στασιώδους καὶ 2 ταραχώδους, καὶ παντὸς μὲν τοῦ συρφετιώδους, ἀφ' οὗπερ καὶ πεφύκει, φίλος, παντὸς δὲ τοῦ γενναίου καθαυριέτης. καὶ γὰρ εἰπεῖν

3 3 ὥς] ὅπως*

4 προσαγορεύσαι

88 1 τῷ Μάρκῳ Αρ.*

τι καὶ ὑποσχέσθαι καὶ ψεύσασθαι καὶ ἐπιρκῆσαι, ἐν ᾧ πλεονεκτή-
σειν ἤλπιζεν, ἐτοιμότατα ἐτόλμα, τό τε συκοφαντῆσαι τινα τῶν
ἀρίστων καὶ τὸ ἐπαινέσαι αὐτῶν κακίστων ἐν παιδιᾷ ἐτίθετο. καὶ
μοι μηδεὶς θανατάσῃ εἰ τοιοῦτός τις ὢν ἐπὶ πλεῖστον ἔλαθεν ἐφ'
οἷς ἐκακούργει· ἔκ τε γὰρ τῆς περιτεχνήσεως καὶ ἐκ τῆς τύχης, ἥ
παράπαν τὰ πρῶτα ἀγαθῇ ἐχρήσατο, καὶ ἀρετῆς δόξαν ἐκτήσατο.
V p. 629.

3 ὅτι τὸν Μέτελλον καὶ δι' ἐκεῖνο ῥᾶον διαβαλεῖν ὁ Μάριος ἠδυν-
νήθη, ὅτι ὁ μὲν ἐν τε τοῖς εὐπατριδαῖς ἐξητάζετο καὶ τὰ τοῦ πο-
λέμιου ἄριστα διεχείριζεν, αὐτὸς δὲ ἐξ ἀφανεστάτου καὶ ἀδηλοτάτου
ἐς τὸ μέσον παρίναί ἤρχετο (οἱ γὰρ πολλοὶ ἐτοίμως τὸν μὲν ὑπὸ
τοῦ φθόνου καθήρουν, τὸν δὲ πρὸς τὰς ἐπαγγελίας ἠΰξουν), καὶ
μάλιστα ὅτι ἐλογοποιήθη τὸν Μέτελλον παριεμένῳ τότε πρὸς τὰς
ἀρχαιερείας τῷ Μαρίῳ εἰπεῖν ὅτι ἀγαπᾷν ὀφείλεις ἂν μετὰ τοῦ
νείεός μου (μειράκιον δὲ ἐκεῖνος ἦν) ὑπατεύσῃς. V p. 630.

4 ὅτι τῷ Μετέλλῳ ἤχθετο ὁ Γαύδας, ὅτι μήτε τοὺς αὐτομόλους
μήτε φρουρὰν στρατιωτῶν Ῥωμαίων αἰτήσας παρ' αὐτοῦ ἔλαβεν,
ἢ καὶ ὅτι ἐγγὺς αὐτοῦ οὐκ ἐκαθέζετο, ὅπερ ὡς πλήθει τοῖς τε βα-
σιλεῦσι καὶ τοῖς δυνάταις παρὰ τῶν ὑπάτων ἐδίδοτο. V ib.

5 ὅτι τῆς Κίρτας καθ' ὁμολογίαν ἀλούσης ὁ Βόκχος ἐπεκρη-
^{α. u.}
647 κεύσατο τῷ Μαρίῳ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα τὴν τοῦ Ἰουγούρθου ἀρχὴν
μισθὸν τῆς μεταστάσεως ἤτει, ἔπειτα μὴ τυχὼν αὐτῆς ἀπλῶς ἠΐσωσε
συμβῆναι. καὶ ὁ μὲν πρέσβεις ἐς τὴν Ῥώμην ἐπεμψεν, ὁ δὲ Ἰου-
γούρθας τούτων γυγνομένων ἀπεχώρησεν ἐς τὰ ἐρημότατα τῆς ἑαν-
τοῦ γῆς. U p. 385.

6 ὅτι ὁ Μάριος πρέσβεις τοῦ Βόκχου κομισάμενος οὐκ ἔφη αὐτῷ
^{α. u.}
648 συνθήσεσθαι, εἰ μὴ τὸν Ἰουγούρθαν ἔκδοτον παρ' αὐτοῦ λάβοι· ὁ
καὶ γέγονεν. U p. 386.

90 ὅτι Τόλοσσαν πρότερον μὲν ἔνσπονδον οὖσαν τοῖς Ῥωμαίοις,
στασιώσασαν δὲ πρὸς τὰς τῶν Κίμβρων ἐλπίδας ὡς καὶ τοὺς φρου-
ροὺς δεθῆναι, προκατέσχον νυκτὸς ἐξαπίνης ὑπὸ τῶν ἐπιτηδείων
ἐσαχθέντες, καὶ τὰ ἱερὰ διήρπασαν, καὶ ἄλλα χωρὶς χρήματι πολλὰ
ἔλαβον· τὸ γὰρ χωρίον ἄλλως τε παλαιόπλουτον ἦν, καὶ τὰ ἀνα-
θήματα ἃ ποτε οἱ Γαλάται οἱ μετὰ Βρέννου στρατεύσαντες ἐκ τῶν
Λελφῶν ἐσύλησαν εἶχεν. οὐ μέντοι ἀξιόλογόν τι ἀπ' αὐτῶν τοῖς
οἴκοι Ῥωμαίοις περιεγένετο, ἀλλ' αὐτοὶ ἐκεῖνοι τὰ πλείω ἐσφετερί-
σαντο. καὶ ἐπὶ τούτῳ συχνοὶ εὐθύνθησαν. V p. 630.

91 ὅτι ὁ Σερεβίλιος ὑπὸ τοῦ πρὸς τὸν συνάρχοντα φθόνου τὰ μὲν

ἄλλα ἔξ ἴσου οἱ ἐπετέτραπτο, τῷ δὲ δὴ ἀξιώματι οἶα ὑπατεύοντος^{α. η. 649} αὐτοῦ ἡλαττοῦτο. πολλῶν δὲ κακῶν αἴτιος τῷ στρατεύματι ἐγένετο. καὶ μετὰ θάνατον Σκαύρου τὸν Σεργίλιον μετεπέμψατο· ὁ δὲ ἀπεκρίνατο τὴν ἑαυτοῦ ἐκύτερον δεῖν φυλάττειν. εἶτα ἐλπίσας² τὸν Μάλλιον καθ' ἑαυτὸν τι κατορθώσειν, ἐφθόνησεν αὐτῷ μὴ μόνος εὐδοκίμησῃ, καὶ ἦλθε μὲν πρὸς αὐτόν, οὔτε δὲ ἐν τῷ αὐτῷ χωρίῳ ἠῴλισατο οὔτε τι βούλευμα κοινὸν ἐποίησατο, ἀλλ' ὥς καὶ πρότερος αὐτοῦ τοῖς Κίμβροις συμμίξων, τὴν τε δόξαν τοῦ πολέμου πᾶσαν ἀποισόμενος, ἐν μέσῳ ἰδρύθη. καὶ τὸ μὲν πρῶτον φο-³ βεροὶ καὶ ὡς τοῖς πολεμίοις, μέχρις οὗ ἡ διαφορὰ αὐτῶν ἐλάνθανεν, ἐγίνοντο, ὡς καὶ ἐς ἐπιθυμίαν σπονδῶν αὐτοὺς προυγαγεῖν· ὡς δὲ πρὸς Μάλλιον ὑπατεύοντα διεκηρευκέσαντο, ὁ Σεργίλιος ἡγανάκησεν ὅτι μὴ πρὸς ἑαυτὸν ἐπρεσβεύσαντο, καὶ οὔτε τι συμβατικὸν ἀπεκρίνατο, ὀλίγον τε καὶ τοὺς πρεσβευτὰς διέφθαρεν. V p. 630.

ὅτι οἱ στρατιῶται τὸν Σεργίλιον ἠνάγκασαν πρὸς Μάλλιον ἐλ-⁴ θεῖν καὶ μετ' αὐτοῦ βουλευσάσθαι περὶ τῶν παρόντων. τοσούτου δὲ ὁμοφρονῆσαι ἐδέχσαν ὥστε καὶ ἐχθίους ἢ πρόσθεν ἦσαν ἐκ τῆς συνουσίας ἐγένοντο· ἔς τε γὰρ φιλονεικίαν καὶ λοιδορίας προυχθέν-^{α. η. 650} τες ἀσχυρῶς διελύθησαν. V p. 633.

ὅτι Γναῖος Δομίτιος δίκην τῷ Σκαύρῳ λαχὼν, ἔπειτα ἐπειδὴ⁹² τῶν οἰκετῶν τις προσελθὼν αὐτῷ πολλὰ καὶ χαλεπὰ κατὰ τοῦ δε-^{α. η. 650} σπότης μηνύσειν ὑπέσχετο, οὐκ ἐπολυπραγμόνησε, καὶ προσέτι συλλαβὼν αὐτὸν παρέδωκε τῷ Σκαύρῳ. V ib.

ὅτι Πούπλιος Λικίνιος Νέρεας στρατηγῶν ἐν τῇ νήσῳ, καὶ⁹³ μαθὼν ὅτι οὐκ ἐν δίκῃ τινὰ περὶ τοὺς δούλους γίνοντο, ἢ καὶ λημμάτων ἀφορμὰς ζητῶν (καὶ γὰρ ἦν οὐκ ἄδωρος), περιήγγειλεν ἀφικνεῖσθαι πρὸς ἑαυτὸν πάντας τοὺς αἰτιωμένους τι τοὺς δεσπότης σφῶν, ὡς καὶ βοηθήσων αὐτοῖς. ἔξ οὖν τούτου ἐκείνων τε πολλοὶ² συνιστάμενοι οἱ μὲν ἀδικεῖσθαι τι ἔλεγον, οἱ δὲ καὶ ἄλλο τι τοῖς δεσπότηταις ἐνεκάλουν, νομίζοντες καιρὸν ἐληφέναι τοῦ πάντα ὅσα ἐβούλοντο πρὸς αὐτοὺς ἀναμιωτὶ διαπράξασθαι· καὶ οἱ ἐλεύθεροι συμφρονήσαντες ἀνθίσταντό σφισι καὶ οὐδαμῶς ὕφειντο. φοβηθεῖς³ οὖν ὁ Λικίνιος τὴν σύστασιν αὐτῶν ἐκατέρων, μὴ καὶ μέγα τι δεινὸν ὑπὸ τῶν ἐλαττωθέντων γένηται, οὐδένα τῶν δούλων προσεδέξατο, ἀλλ' ἀπέπεμψεν αὐτοὺς ὡς μηδὲν κακὸν πεισομένους ἢ μηδὲν γ' ἔτι ταράξαι τῷ διασκεδασθῆναι δυνησομένους. οἱ δὲ δέισαντες τοὺς δεσπότης, ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπικαλέσαι τι αὐτοῖς ἐτόλμησαν,

συνεστράφησαν καὶ κοινολογησάμενοι πρὸς ληστείας ἐτράποντο.
V p. 633.

⁴ ὅτι οἱ Μεσσήνιοι νομίσαντες μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι, πάντα
^{α. υ.} 651 τὰ πλείστον ἄξια καὶ τιμιώτατα ἐκείσε ὑπεξέθεντο. μαθὼν δὲ
τοῦτο Ἀθηνίων, ὅσπερ πον τὸ μέγιστον κράτος τῶν ληστευόντων
Κίλιξ ὣν εἶχεν, ἐπέθετο αὐτοῖς δημοτελῆ τινὰ ἑορτὴν ἐν τῷ προ-
αστείῳ ἄγουσι, καὶ ἐκεῖνων τε πολλοὺς σκεδασθέντας ἀπέκτεινε καὶ
τὴν πόλιν ὀλίγου κατὰ κράτος εἶλεν. χωρίον δέ τι Μάκελλαν εὐ-
ερχές τειχισάμενος ἰσχυρῶς τὴν γῆν ἐκακούργει. V p. 634.

⁹⁴ ὅτι τῶν βαρβάρων ἡττημένων, καὶ συχνῶν ἐν τῇ μάχῃ πεσόν-
^{α. υ.} 652 των, ὀλίγοι διεσώθησαν. ἐφ' ᾧπερ ὁ Μάριος τούτους παραινε-
θούμενος τε ἅμα καὶ ἀμειβόμενος, πᾶσαν αὐτοῖς τὴν λείαν ἐπευω-
νίσας ἀπέδοτο, ὅπως μηδὲν δόξῃ προῖκα κεχαρίσθαι. καὶ ἀπ' αὐ-
τῶν ὁ Μάριος, καίπερ ἐν τῷ πλήθει μόνῳ πρότερον, ὅτι ἐξ αὐτοῦ
γεγονὼς ἦν καὶ ὅτι ὑπ' αὐτοῦ ἠϋξήτο, εὖ φερόμενος, τότε καὶ τοὺς
εὐπατρίδας ὑφ' ὧν ἐμισεῖτο ἐξενίκησεν, ὥστε πρὸς πάντων ὁμοίως
καὶ ἐπαινέσθαι. τὴν τε ἀρχὴν καὶ ἐς τὸ ἐπιδὼν ἔτος, ὅπως καὶ τὰ
λοιπὰ προσκατεργάσεται, παρ' ἐκόντων καὶ ὁμογνωμονούντων αὐ-
τῶν ἔλαβεν. V ib.

² ὅτι ὡς ἅπαξ ἐπέσχον, πολλὰ τοῦ θυμοῦ οἱ Κίμβροι παρελύθη-
σαν, καὶ αὐτοῦτον καὶ ἀμβλύτεροι καὶ ἀσθενέστεροι καὶ ταῖς ψυχαῖς
καὶ τοῖς σώμασιν ἐγένοντο. αἷτιον δὲ ὅτι ἐν τε οἰκίαις ἐκ τῆς
πρόσθεν ἐπαθρίου διαίτης κατέλυνον, καὶ λουτροῖς θερμοῖς ἀντὶ τῆς
πρὶν ψυχρολουσίας ἐχρῶντο, καρυκείας τε καὶ ἡδυομιμάτων ἐπιχω-
ρίων διεπίμπλαντο, κρέα πρότερον ὠμὰ σιτούμενοι, καὶ τῷ οἴνῳ τῇ
τε μέθῃ κατακορεῖς παρὰ τὸ ἔθος ἐγίγνοντο. ταῦτα γὰρ τό τε
θυμοειδὲς αὐτῶν πᾶν ἐξέκοψε καὶ τὰ σώματα ἐθήλυνεν, ὥστε μήτε
τοὺς πόνοους ἔτι μήτε τὰς ταλαιπωρίας, μὴ καῦμα μὴ ψῦχος μὴ
ἀγρυπνίαν φέρειν. V ib.

⁹⁵ ὅτι ὁ υἱὸς ὁ τοῦ Μετέλλου οὕτω καὶ ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ πάντας
^{α. υ.} 653 ὑπὲρ τοῦ τὸν πατέρα κατελθεῖν ἰκέτευεν ὥστε καὶ πῶς, τοῦτ' ἔστιν
εὐσεβής, ἐπονομασθῆναι. V p. 638.

² ὅτι ὁ Φούριος ἐχθρὰν τῷ Μετέλλῳ οὕτως ἔσχεν ὅτι τὸν ἵππον
αὐτοῦ τιμητεύων ἀφείλετο. V ib.

³ ὅτι Πούπλιον Φούριον γραφέντα ἐφ' οἷς δημαρχήσας ἐπεποιή-
κει, ἀπέκτειναν ἐν αὐτῇ τῇ ἐκκλησίᾳ οἱ Ῥωμαῖοι, ἀξιωτάτον μὲν
πὺν ἀπολέσθαι ὄντα (καὶ γὰρ ταραχώδης ἦν, καὶ τῷ Σατουρνίῳ
καὶ τῷ Γλανκίᾳ πρῶτον συστάς μετεβύλετο, καὶ πρὸς τοὺς ἀντι-
στασιώτας αὐτῶν αὐτομολήσας σφίσι συνεπέθετο), οὐ μέντοι καὶ

1 6 ἐνερχές

94 2 2 πρόσθεν*

95 2 2 γλανκίῳ πρώτοις

προσήκοντα τούτῳ τῷ τρόπῳ φθαρῆναι. καὶ τοῦτο μὲν ἐν δίκη δὴ τινι γεγονέναι ἔδοξεν. V p. 637.

ἦσαν γὰρ καὶ ἄλλοι τινὲς στασίαρχοι, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον κρά- 96
τος τῶν μὲν Μάρκος τῶν δὲ Κύντος εἶχον, δυναστείας τε ἐπιθυ-
μηταὶ καὶ φιλοτιμίας ἄπληστοι καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ ἐς τὸ φιλόνοι-
κον προπετέστατοι ὄντες. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ ὁμοίου ἐκέκτηντο, 2
προέφερε δὲ Δροῦσος μὲν τῷ γένει καὶ τῷ πλούτῳ, τῇ τε ἐς τοὺς
αἰεὶ δεομένους αὐτοῦ ἀφειδῶς ἀναλώσει, ὃ δὲ τῷ τε θράσει πολλῶ
καὶ τῇ τόλμῃ, ταῖς τε προεπιβουλαῖς καὶ ταῖς ὑπ' αὐτὰ τὰ πράγ-
ματα κακοηθείαις. ὅθεν οὐκ ἀπεικότως τὰ μὲν ἐκ τῶν ὁμοίων τὰ
δὲ ἐκ τῶν διαφόρων ἀντίρροποι τρόπον τινὰ ἀλλήλοις ὄντες τὴν
στάσιν ἐπὶ πλεῖστον ἤγειραν, ὥστε αὐτὴν καὶ ἀποθανόντων αὐτῶν
μεῖναι. V p. 638.

ὅτι ὁ Δροῦσος καὶ ὁ Καιπίων ἰδίαν ἀλλήλοις ἔχθραν ἐκ φι- 3
λίας πολλῆς καὶ γύμων ἐπαλλαγῆς ποιησάμενοι καὶ ἐς τὰ πολιτικὰ
αὐτὴν προήγαγον. V ib.

ὅτι τοῦ Ῥουτίλιου ἀγαθοῦ ὄντος ἀνδρὸς ἀδικώτατα κατεψη- 97
φίσαντο· ἐσῆχθη γὰρ ἐς δικαστήριον ἐκ κατασκευασμοῦ τῶν ἱππέων ^{α. η.} 661
ὡς δωροδοκήσας Κύντῳ Μουκίῳ, καὶ ἐζημιώθη ὑπ' αὐτῶν χρή-
μασι. ταῦτα δὲ ἐποίησαν θυμῷ φέροντες ὅτι πολλὰ περὶ τὰς τε-
λωνείας πλημμελοῦντας ἐπέσχεν. V p. 637.

ὅτι ὁ Ῥουτίλιος ἀπελογήσατο μὲν γενναιότατα, καὶ οὐδὲν ὃ τι 2
οὐκ εἶπεν ὧν ἂν ἀνὴρ ἀγαθὸς συκοφαντούμενος καὶ πολὺ πλεῖον τὰ
τῶν κοινῶν ἢ τὰ ἑαυτοῦ ὀδυρόμενος φθέγγεαιτο, ἑάλω δέ, καὶ τῆς
γε οὐσίας εὐθὺς ἐξέστη. ἐξ οὗπερ οὐχ ἥκιστα ἐφωρώθη μηδὲν οἱ
προσήκουσαν καταδίκην ὀφλήσας· πολλῶν τε γὰρ σμικρότερα κεκτη-
μένος εὐρέθη ἢ οἱ κατήγοροι ἐκ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἐσφετερίσθαι ἐπε-
κάλουν, καὶ πάντα ἐκεῖνα ἐς δικαίας καὶ νομίμους ἀρχὰς τῆς κτή-
σεως ἀνήγαγεν. οὕτω μὲν ἐπηρεάσθη, καὶ τινα ὁ Μάριος αἰτίαν 3
τῆς ἀλώσεως αὐτοῦ ἔσχεν· ἀρίστῳ γὰρ καὶ εὐδοκιμωτάτῳ αὐτῷ
ὄντι ἐβαρύνετο. διόπερ καὶ ἐκεῖνος τῶν τε πραιτομένων ἐν τῇ πό-
λει καταγνοὺς, καὶ ἀπαξιῶσας τοιοῦτῳ ἔτι ἀνθρώπῳ συζῆσαι, ἐξε-
χώρησε μηδενὸς ἀναγκάζοντος, καὶ ἐς αὐτὴν γε τὴν Ἀσίαν ἐλθὼν
τέως μὲν ἐν Μιτυλήνῃ διῆγεν, ἔπειτα ἐκεῖνης ἐν τῷ Μιθριδατικῷ 4
πολέμῳ κακωθείσης ἐς Σμύρναν μετωκίσθη, κἀνταῦθα κατεβίω,
οὐδὲ ἠθέλησεν ἐπανελθεῖν οἴκαδε. καὶ οὐδὲν γε παρὰ τοῦτο ἤττον
οὔτε ἐν εὐκλείᾳ οὔτε ἐν περιουσίᾳ ἐγένετο· πολλὰ μὲν γὰρ αὐτῷ
καὶ ὁ Μούκιος, πλεῖστα δὲ καὶ δῆμοι καὶ βασιλεῖς ὅσοι ποτὲ ἐπε-

πείραντο αὐτοῦ ἐχαρίσαντο, ὥστε πολὺ πλείω αὐτὸν τῆς ἀρχαίας οὐσίας ἔχειν. V p. 637.

98 ^{a. u.} 664 ὅτι ὁ Λοῦπος τοὺς εὐπατρίδας τοὺς συστρατευομένους οἱ ὡς καὶ τὰ βουλευμάτων αὐτοῦ τοῖς ἐναντίοις ἐξαγγέλλοντας ὑποπτεύσας, ἐπέστειλε περὶ αὐτῶν τῇ βουλῇ πρὶν τι α . . . καὶ τούτου οὐδ' ἄλλως σφᾶς ὑπὸ τῆς στάσεως ἔχοντας ἔτι καὶ μᾶλλον συνέβαλεν. καὶ ἐπὶ πλείον ἐταράχθησαν, εἰ μὴ τινες τῶν Μαρσῶν ἐφωράθησαν ἀναμιγνύμενοί τε τοῖς προνομεύουσι τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἐς τὸ τάφρευμα ὡς καὶ σύμμαχοι σφῶν συνεσιόντες, καὶ πολυπραγμονοῦντες τὰ ἐν αὐτῷ καὶ λεγόμενα καὶ δρώμενα, καὶ τοῖς σφετέροις ἐξαγγέλλοντες. καὶ οὕτως ὀργιζόμενοι τοῖς εὐπατρίδασι ἐπαύσαντο. V p. 641.

2 ὅτι ὁ Μάριος ὑποπτεύσας τὸν Λοῦπον καίπερ συγγενῇ ὄντα, φθόνῳ τε καὶ ἐλπίδι τοῦ καὶ ὑπατον ἔβδομον, ὡς καὶ μόνον ἂν τὰ παρόντα κατορθώσαντα, ἀποδειχθῆναι, τρίβειν ἐκέλευεν· σφᾶς μὲν γὰρ καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξιν ἔλεγεν, ἐκείνους δὲ οὐ δυνήσεσθαι ἐπὶ πλείον, ὥτε τοῦ πολέμου ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν ὄντος, ἀνταρξέσθαι. V ib.

3 ὅτι οἱ Πικένται τοὺς μὴ συναποστάντας σφίσι ἐχειρῶσαντο, καὶ τούτοις ἐν ἐπόψει τῶν φίλων ἐνύβριζον, καὶ τῶν γυναικῶν τὰς κόμας σὺν τῷ δέσματι ἐκ τῶν κεφαλῶν ἀπέσπασαν. V ib.

99 ὅτι ὁ Μιθριδάτης πρέσβειων παρόντων Ῥωμαίων οὐδὲν ἐκίνησεν, ἀλλ' ἀντιαιτιυσάμενός τινα, καὶ προσαποδείξας τοῖς πρέσβεσι τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων ὧν τότε κοινῇ καὶ ἰδίᾳ τισὶν ἀναλώκει, ἥσυχίαν ἔσχεν. ὁ δὲ Νικομήδης τῇ συμμοχίᾳ αὐτῶν ἐπαρθεὶς καὶ χρημάτων δεθθεὶς ἐσέβαλεν ἐς τὴν χώραν αὐτοῦ. U p. 386.

2 ὅτι ὁ Μιθριδάτης πρέσβεις ἀπέστειλεν ἐς τὴν Ῥώμην, ἀξιώων, εἰ μὲν φίλον τὸν Νικομήδην νομιζουσι, πείσαι αὐτὸν ἢ καὶ ἀναγκάσαι τὰ δίκαιά οἱ ποιῆσαι, εἰ δὲ μὴ, αὐτῷ γε ἐπιτρέψαι τὸν ἐχθρὸν ἀμύνασθαι. οἱ δὲ οὐχ ὅτι τι ἐπραΐξαν ὧν ἤθελεν, ἀλλὰ καὶ ἐηπεύησαν αὐτῷ, ἂν μὴ τῷ Ἀριοβαρζάνῃ τὴν Καππαδοκίαν ἀποδῶ καὶ πρὸς τὸν Νικομήδην εἰρήνην ἄγῃ. τοὺς τε πρέσβεις αὐτοῦ αὐθημερὸν ἀπέπειψαν, καὶ προσαπηγόρευσαν αὐτῷ μηκέτι μηδένα ἄλλον, ἂν μὴ πειθαρχῇ σφίσι, πέμψαι. U ib.

100 ^{a. u.} 665 ὅτι ὁ Κάτων ἀστικὸν καὶ ἀφηλικέστερον τὸ πλείον τοῦ στρατοῦ ἔχων ἐς τὰ ἄλλα ἤττον ἔρρωτο, καὶ ποτε ἐπιτιμῆσαι σφίσι, ὅτι μήτε τὰ παραγγελλόμενα προθύμως . . . ἤθελον, ἐπιτολμῆσας

98 13 α] ἀκριβῶς εἰδέναι? 4 ὑπὸ] ὑγιῶς ὑπὸ? 99 1 1 ὄντων. ἀπ' ἡκόντων? 2 προσαποδείξας 3 2 αὐτὸν αἰεὶ καταναγκάσαι 100 1 1 Κάτων τὸ ἀστ.* 3 ἐς τε τὰ?*

ὀλέγον κατεχώσθη βληθεὶς ὑπ' αὐτῶν. καὶ ἐτεθνήκει γ' ἂν εἰ λί-
θων εὐπορήκεσαν· ἐπειδὴ δὲ τὸ χωρίον ἐν ᾧ συνειλέχато ἐγεωγρά-
γητο καὶ δίνυρον κατὰ τύχην ἦν, οὐδὲν ὑπὸ βῶλων ἔπαθεν. συν-
ελήφθη δὲ ὁ τῆς στάσεως ἄρξας Γάιος Τίτιος, ἀνὴρ ἀγοραῖος καὶ
ἐκ δικαστηρίων τὸν βίον ποιούμενος, τῇ τε παρηρσίᾳ μετ' ἀναι-
σχυντίας κατακορεῖ χρώμενος, καὶ ἐς τὸ ἄστυ ἐς τοὺς δημάρχους
ἐπέμφθη, οὐκ ἐκολάσθη δέ. V p. 641.

ὅτι πάντες τοὺς Ῥωμαίους ἐφόνεον, κελεύσαντος Μιθριδάτου 101
οἱ Ἀσιανοί, πλὴν καὶ ὅσον Τραλλιανοὶ οὐδένᾳ ἀπέκτειναν, Θεό- 666
φιλον δὲ τινα Παφλαγῶνα ἐμισθώσαντο, ὥσπερ πονητὸν σφῶν
ἀπόλλυσθαι μελλόντων, ἣ καὶ διαφέρων αὐτοῖς ὑφ' ὅτου σφαγῇ-
σοιντο. V p. 642.

ὅτι οἱ Θρᾷκες ἀναπεισθέντες ὑπὸ τοῦ Μιθριδάτου τὴν τε 2
Ἥπειρον καὶ τὰλλα τὰ μέχρι τῆς Δωδώνης κατέδραμον, ὥστε καὶ
τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν συλῆσαι. V ib.

ὅτι μέλλοντος ἐν Ῥώμῃ τοῦ ἐμφυλίου ἐγείρεσθαι πολέμιον ἄλλα 102
τε πολλὰ Λίβιος καὶ Διόδωρος ἱστορήσαν, καὶ ἐξ ἀνεφελου τοῦ
ἀέρος καὶ αἰθρίας πολλῆς ἦχον ἀκουσθῆναι σάλπιγγος ὅξυν ἀποτει-
νούσης καὶ θρηγνῶδῃ τὸν φθόγγον, καὶ τοὺς μὲν ἀκούσαντας ἅπαντας
ἐκφρονας ὑπὸ τοῦ δέους γενέσθαι, τοὺς δὲ Τυρρηκῶν μάντις με- 2
ταβολὴν τοῦ γένους καὶ μετακόσμησιν ἀποφῆναι σημαίνειν τὸ
τέρας· εἶναι μὲν γὰρ ἀνθρώπων ὁκτὼ γένη, διαφέροντα τοῖς ἡθε-
σιν ἀλλήλων, ἐκάστῳ δ' ἀφωρίσθαι χρόνον ὑπὸ τοῦ θεοῦ συμπε-
ραινόμενον ἐνιαυτοῦ μεγάλου περιόδῳ· τῆς δ' οὖν προτέρας περιό- 3
δου τελευτώσης καὶ ἐτέρας ἐνισταμένης κινεῖσθαι τι σημεῖον ἐκ γῆς
ἢ οὐρανοῦ θαυμάσιον, ἣ δῆλον εὐθὺς τοῖς ταῦτα σοφοῖς γίνεσθαι
ὅτι καὶ τρόποις ἄλλοις καὶ βίοις ἀνθρώποι γεγόνασι χρώμενοι καὶ
θεοῖς ἦττον τῶν προτέρων μέλοντες. M p. 548.

ὅτι ὁ Κίννας ἐπειδὴ τάχιστα τὴν ἀρχὴν παρέλαβεν, οὐδὲν οὕτω 4
τῶν πάντων ἐσπούδασεν ὥς καὶ τὸν Σύλλαν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκβα- 667
λεῖν, πρόφασιν μὲν τὸν Μιθριδάτην ποιησάμενος, ἔργῳ δὲ ἐπιθυ-
μήσας αὐτὸν ἀπαρτῆσαι οἱ, ὅπως μὴ ἐγγύθεν ἐφεδρεύων ἐμποδῶν
πρὸς αὐτὸν ἐπρωττε γένηται. καίτοι τῇ τοῦ Σύλλου σπουδῇ ἀπεδέδεικτο,
καὶ οὐδὲν ὅ τι οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῦ πράξειν ὑπέσχητο. ὁ γὰρ Σύλ- 5
λας τὴν τε ἀνάγκην τοῦ πολέμου ὁρῶν καὶ τῆς δόξης αὐτοῦ γλι-
χόμενος, τὰ τε ἄλλα τὰ οἴκοι πρὸς τὸ ἐπιτηδεύτατον ἐαυτῷ πρὶν
ἐξορμηθῆναι κατεστήσατο, καὶ τὸν Κίνναν Γναῖόν τε τινα Ὀκτά-
βιον διαδόχους ἀπέφηνεν, ἐλπίσας μάλιστα ἂν οὕτω καὶ ἀπὸν ἰσχυ-

100 ὁ ἐγεωργητο*
4 2 καὶ] τὸ?

102 2 3 διαφερόντων*
4 οἱ] ποι?

3 2 ἐνισταμένης*
5 1 ἐπέσχετο*

6 σαι. τοῦτον μὲν γὰρ ἐπὶ τε ἐπιεικέι ἐπαινούμενον ἥπιστατο καὶ
οὐδὲν παρακινήσειν ἐνόμιζεν, ἐκείνον δὲ εὖ μὲν ᾔδει κακὸν ἄνδρα
ὄντα, οὐκ ᾔθελσε δὲ ἐκπολεμῶσαι δυνάμενόν τε τι καὶ αὐτὸν ἴδῃ,
7 γῆσαι. αὐτός τε οὖν, καίτοι δεινότητος ὦν τὰς τε γνῶμας τῶν
ἀνθρώπων συνιδεῖν καὶ τὰς φύσεις τῶν πραγμάτων συλλογίσασθαι,
πάνυ ἐν τούτῳ διεσφάλη, καὶ πόλεμον τῇ πόλει μέγαν κατέλειπεν.
V p. 642.

- 8 ὅτι Ὁκτάβιος φύσει βραδὺς ἦν πρὸς τὰ πολιτικά V ib.
- 9 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι τοῦ ἐμφυλίου πολέμου ἐνεστηκότος τὸν Μέτελ-
λον μετεπέμψαντο, κελεύσαντες βοηθεῖν. U p. 386.
- 10 ὅτι οἱ Ῥωμαῖοι στασιάζαντες πρὸς ἀλλήλους τὸν Μέτελλον
μετεπέμψαντο, κελεύσαντες αὐτῷ πρὸς τοὺς Σαυνίτας, ὅπως ποτ'
ἂν δύνηται, συμβῆναι· οὗτοι γὰρ ἔτι τότε μόνοι τὴν Καμπανίαν
καὶ τὴν ἐπέκεινα αὐτῆς ἐκακούργουν. ὁ δὲ τούτοις οὐκ ἐσπείσατο·
τὴν τε γὰρ πολιτείαν ἠΐσιον οὐχ ἑαυτοῖς μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἡ-
τομοληκόσι πρὸς σφᾶς δοθῆναι, καὶ οὔτε τι τῆς λείας ἦν εἶχον
ἀποδοῦναι ἠθέλον, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς τε αὐτομόλους σφῶν
πάντας ἀπῆτουν, ὥστε μηδὲ τοὺς βουλευτὰς τὴν εἰρήνην ἔτι τὴν
πρὸς αὐτοὺς ἐπὶ τούτοις ἐλέσθαι. U p. 385.
- 11 ὅτι ἐπειδὴ ὁ Κίννας τὸν νόμον τὸν περὶ τῆς καθόδου τῶν φυ-
γάδων ἀνενώσατο, ὁ Μάριος οἱ τε ἄλλοι οἱ σὺν αὐτῷ ἐκπεσόντες
ἐσεπῆδησαν ἐς τὴν πόλιν μετὰ τοῦ λοιποῦ στρατοῦ κατὰ πάσας
ἄμα τὰς πύλας, καὶ ἐκείνας τε ἔκλεισαν ὥστε μηδὲνα διαδρᾶναι,
καὶ πάντας τοὺς ἐντυγχάνοντάς σφισιν ἐξειργάσαντο, μηδὲνα αὐτῶν
ἀποκρίνοντες, ἀλλὰ πᾶσιν αὐτοῖς ὁμοίως ὡς πολέμοις χρώμενοι.
- 12 μάλιστα δὲ τοὺς τι ἔχοντας ἐπιθυμίᾳ χρημάτων ἐφθειρον, καὶ τοὺς
τε παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας σφῶν ὑβρίζον, ὥσπερ τινὰ ἄλλοτριαν
πόλιν ἡνδραποδισμένοι. καὶ τὰς κεφαλὰς τῶν ἐλλογμωτάτων ἐπὶ
τὸ βῆμα ἀνετίθεσαν. καὶ ἦν τό τε θέαμα οὐδὲν τι τοῦ ὀλέθρου
αὐτῶν προότερον· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ τοῖς ὁρῶσι προσπαρίστη
νομίζειν ὅτι, ὅσα πολέμων ἀκροστολοῖς οἱ προπάτορές σφῶν ἐκε-
κοσμήκεσαν, ταῦτα τότε ταῖς τῶν πολιτῶν κεφαλαῖς ἀπεκοσμεῖτο.
- 13 τοσαύτη γὰρ ἐνὶ λόγῳ ἦ τε ἐπιθυμία καὶ ἡ ἀπληστία τῶν φό-
νων τὸν Μάριον κατέσχευεν ὥστε, ἐπειδὴ τὸ πλεῖστον τῶν ἐχθρῶν
ἀπεκτόνει καὶ οὐκέτ' οὐδεὶς ὦν ἐξολέσαι ἐγλίχeto ἐπὶ τὸν νοῦν ἅτε
ἐν τοσαύτῃ ταρυχῇ ἐπῆει, σύνθημα τοῖς στρατιώταις δοῦναι σφάτ-
τειν πάντας ἐξῆς οἷς ἂν τῶν προσιόντων μὴ ὕρῃ τὴν χεῖρα. πρὸς

γὰρ τοῦτο τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα ἀφίκετο ὥστε μὴ μόνον ἀκρίτως μὴδ' ἀπ' ἔχθρας, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν οὐκ ἔκτασιν τῆς ἐκείνου χειρὸς ἀπόλλυσθαι. καὶ ἦν γὰρ, ὡς περ εἰκός, ἐν τε ὄχλῳ καὶ ἐν 11
 θορόβῳ τοσούτῳ οὐδ' αὐτῷ τῷ Μαρίῳ ἐπιμελές, ἀλλ' οὐδὲ δυνατὸν οὐδ' εἰ πάννυ βούλετο, κατὰ γνώμην τῇ χειρὶ χρῆσθαι, πολλοὶ καὶ τούτου μάλιστα ἀπέθανον, οἷς οὐδ' αὖτε οὐδ' αὖτις ἀποκτείναντο ἰδεῖτο. τὸ μὲν οὖν σύμπαν τῶν τε γὰρ ἀποθανόντων ἀνεξέμερον ἔστι· πέντε γὰρ ὅλαις ἡμέραις καὶ νύξιν ἴσαις αἱ σφαγαὶ ἐγένοντο. V p. 642.

ὅτι θυνόντων τῶν Ῥωμαίων ἰσταμένου τοῦ ἔτους τὰ εἰσιτήρια, 15
 καὶ τῇ ἡγεμονίᾳ τὰς ἀρχὰς κατὰ τὰ πάτρια ποιουμένων, ὁ υἱὸς 688
 Μαρίου δῆμιάρχον τινα αὐθεντεῖα ἀποκτείναντος τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τοῖς ὑπάτοις ἔπειψε, καὶ ἄλλον ἀπὸ τοῦ Καπιτωλίου κατεκρήμνισεν, ὅπερ οὐδεὶς ἄλλος ἐπεπόνθει, καὶ δύο στρατηγούς καὶ πυρὸς καὶ ὕδατος εἰρξεν. V p. 645.

ὅτι τοὺς Ἀθηναίους τὰ Μιθριδάτου φρονήσαντας Σύλλας πο- 103
 λιορκίᾳ παρασπράμενος πῦσαν ἐδέησε μικροῦ πανωλεθρίᾳ δια-
 φθεῖραι τὴν πόλιν διὰ τὰς εἰς αὐτὸν ἐν τῇ τῆς πολιορκίας χρόνῳ
 γενομένας ὑπ' αὐτῶν ὕβρεις, εἰ μὴ τινες Ἀθηναίων φυνάδες καὶ οἱ
 συστρατευόμενοι Ῥωμαίων ἔπεισαν αὐτὸν στήσαι τὸν φόνον. καὶ
 οὗς ἐγκώμιόν τι τῶν πάλαι Ἀθηναίων διεξελθὼν ἐκείνοις ἔφη χαρί-
 ζεσθαι πολλοῖς μὲν ὀλίγους, ζῶντας δὲ τεθνηκόσιν. M p. 549.

14 6 τῶν τε γὰρ] πλῆθος τῶν τότε? 15 2 εὐχάς? 6 post
 εἰρξεν codex Peirescianus (V p. 646—9) apponit quae Plutarchus habet
 Sullae c. 12 ἐπιλιπούσης δὲ—τὸ Λύκειον, ἐπεὶ δὲ καὶ χρημάτων—οὐκ
 ἔλαττω, τὸν δ' ἀργυροῦν πλῆθος—πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐκείνην, c. 13
 Ἀριστίων ἄνθρωπος—βίων διέσχεδαν. quae quo magis ad verbum
 Dio transcripsit, eo minus hoc loco requirentur. 103 bellum
 Mithridaticum quo libro Dio narraverit, grammaticus docet Bekk. Anecd.
 p. 166 18: Δίονος καὶ βιβλίῳ “καὶ τῷ Μιθριδάτῃ αὐτὸς πρὸς τὸν δῆ-
 μου καὶ πρὸς τῆς βουλῆς προστετάχθαι.” idem ex 19 libro hos affert
 locos: p. 124 7 καὶ τοὺς τε ἀντεπεξελθόντας οἱ ἀνέκοιψαν, p. 165 20 Τα-
 ραντίνοι μὲν οὖν οὐδὲν οὐδὲ ἐκείνου προτιμήσαντες, p. 166 1 περὶ... τὰ
 δὲ ὑμέτερα ἐγὼ τε αἰεὶ προστατῶ, p. 166 3 et 14 ἐπειδὴ δὲ καὶ ὡς περιῆν
 αὐτοῖς τῆς σχολῆς, τὰς ὁδοὺς δι' αὐτῶν κατεσκευάσαντο, p. 166 11 ἔχον
 καὶ τὰ λοιπὰ προσκατεργάσασθαι. ex 22 p. 149 25 πολυειδῆ ἀπόλαυσιν
 καρπούμενοι τῶν κοινῶν ἀγαθῶν, et p. 166 5 ὧν τὰ μὲν βία ἤρει, τὰ δὲ
 καὶ ὁμολογία παρίστατο. ex 28 p. 136 30 καὶ τοῖς ὑπάτοις ἐπιβουλευόντα
 et p. 166 8 οὐκ ὅπως οὐκ ἐπεισέ τινας, καί περ τινὰ ἀληθῆ λέγων. ex 31
 p. 134.1 et 140 25 κἀνταῦθα ἀπογόνους μὴδὲν οἱ τὸν θεὸν ἐπαρκέσειν
 Νικομήδην ἐδημοσίωσεν p. 137 20 τῶν δὲ ἄλλων ὡς καὶ ἐπικουρίας τινὸς
 αὐτὸν διεχρήσατο, παρ' αὐτοῦ δεομένων ἐπιμνησθεῖς. ex 33 p. 162 19 πῶς δ' ἂν τις πι-
 τεύσειεν αὐτῷ, p. 165 15 δι' οὗν ταῦτα ἐκείνος τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὐτε
 τι προσεποιεῖτο δύνασθαι, p. 177 30 καὶ γὰρ γελοῖον ἔστιν, ἐν Καμπανίᾳ τε
 αὐτοῦ ὄντος καὶ δυναμένου διὰ ταχέων ὧν αἰτίαν ἔχει λόγον ὑποσχεῖν,
 ἐμὲ ὑπερδικεῖν. ex 35 p. 165 17 ἢ τοῖς πολεμοῖς ἡμῶν προσποιῆσαι.

2 ὅτι Ὁρτήσιος στρατηγικὸς ἀνὴρ καὶ τὰ πολεμικὰ ἡσκημένος.
V p. 649.

3 ὅτι Ῥωμαῖοι κατὰ τὴν πρὸς τὴν Μιθριδάτου στρατιὰν μάχην
εἰς φυγὴν ἐτράπησαν· ὁ δὲ Σύλλας ἀπορὰς τοῦ ἵππου καὶ σημείον
στρατιωτικὸν ἀρπάσας ὠθεῖτο διὰ τῶν φευγόντων εἰς τοὺς πολε-
μίους, βοῶν ὡς ἐγὼ μὲν ἄπειμι ζωῆς ἐπαινοδίστου καὶ φυγῆς εὐ-
κλεῆ θάνατον ἀλλαξάμενος· ὑρεῖς δὲ ὦ συστρατιῶται, ἦν ἐρηται
τις ποῦ τὸν Σύλλαν ἀπολελοίπατε, φράζειν μεινήμενοι ἐν Ὁρχο-
μενῷ. τούτου ῥηθέντος ἀνέστρεψαν μετ' αἰδοῦς καὶ τῆς ἐς τὸν
στρατηγὸν εὐλαβείας, καὶ τῶν πολεμίων ἐκράτησαν. M p. 549.

104 ὅτι ὁ ὑποστράτηγος Φλάκκος Φιμβρίας ἐς Βυζάντιον ἐλθόντι
αὐτῷ ἐστασίασεν. ἦν γὰρ ἐς πάντα δὴ τολμηρότατος καὶ προπε-
τέστατος, δόξης τε ὁποιασοῦν ἑραστής καὶ παντὸς τοῦ ἀμείνονος
ὀλίγωρος. ἔξ ὧν πού καὶ τότε, ἀφ' οὗπερ ἀπῆρεν ἀπὸ τῆς Ῥώμης,
ἀρετὴν τε ἐς χρήματα καὶ σπουδὴν περὶ τοὺς στρατιώτας προσ-
ποιησάμενος ἀνηγορεύσάτω τε αὐτοὺς καὶ τῷ Φλάκκῳ συνέκρουσεν.
2 ἡδυνήθη δὲ τοῦτο ποιῆσαι, ὅτι ἐκείνος χρημάτων τε ἄπληστος ἦν
καὶ οὐκ ἠγάπα τὰ περιγυγνόμενα σφετεριζόμενος, ἀλλὰ καὶ ἔξ αὐ-
τῆς τῆς τῶν στρατιωτῶν τροφῆς, ἔκ τε τῆς λείας, ἦν ἰδίαν ἐκά-
στοτε ἐνόμιζεν εἶναι, ἐχρηματίζετο. V p. 650.

3 ὅτι ἐπεὶ πρὸς τὸ Βυζάντιον ἀφίκοντο Φλάκκος καὶ Φιμβρίας,
καὶ ὁ Φλάκκος ἔξω τοῦ τείχους αὐτοὺς ἀλλίσουσθαι κελεύσας ἐς
τὴν πόλιν ἐσῆλθε, παραλαβὼν δὲ τοῦτο ὁ Φιμβρίας χρημάτων τε
αὐτὸν εἰληφέναι κατητιᾶτο, καὶ διέβαλλε λέγων ὡς ἐκείνος μὲν ἔν-
δον τρυφῇ, σφεῖς δὲ ὑπὸ σκηναῖς ἐν χειμῶνι ταλαιπωροῦντο. οἱ
δὲ στρατιῶται ἐς τε τὸ ἄστυ θυμῷ ἔπεσον, καὶ τινες τῶν ἐμπε-
σόντων σφίσις ἀποκτείναντες ἐς τὰς οἰκίας ἐσκεδάσθησαν. V ib.

4 ὅτι διαφορᾷς τινὸς τῷ Φιμβρίᾳ πρὸς τὸν ταμίαν γενομένης
ἠπειλήσεν αὐτῷ ὁ Φλάκκος ἄκοντα ἐς Ῥώμην ἀποπέμψειν, λοιδο-
ρησάμενόν τε τι διὰ τοῦτο αὐτῷ τὴν ἡγεμονίαν ἀφείλετο. ὁ δὲ
Φιμβρίας ἐς τὴν ἀποπορείαν δῆθεν ἐπαχθέστατα στείλαμενος πρὸς
τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀφίκετο, καὶ ὡς ἐπὶ τῇ ἀφόδῳ
αὐτοὺς ἡσπάζετο, γράμματα τε ἤτει, καὶ ἑαυτὸν ὡς καὶ ἀνάξια πε-
5 πορθῶς ὠδύρετο· μεμνησθαι τέ σφισιν ὧν ὑπουργήκει, καὶ φυλα-
κὴν σφῶν ποιῆσθαι, αἰναιτόμενος ἐς τὸν Φλάκκον ὡς καὶ ἐπιβου-
λεύοντα αὐτοῖς, παρήγει. καὶ μαθὼν τὰ λεγόμενα δεχομένους καὶ
ἑαυτῷ εὖνοιαν ἔχοντας καὶ ἐς ἐκείνον ὑποπτεύοντας, ἀνέβη ἐπὶ με-
τέωρον καὶ προσπαρώξυνέ σφας, ἄλλα τέ τινα τοῦ Φλάκκου κατη-

103 1 1 τὰ om.
2 2 ἐπιβουλεύουσιν

104 1 1 et postea Φιμβρίας

3 3 τρυφῶν*

γορήσας, καὶ ὅτι προδώσει αὐτοὺς ὑπὸ χρημάτων· ὥστε τοὺς στρατιώτας Θέρμον τὸν ἐπιτεταγμένον σφίσι ἀπελάσαι. V ib.

ὅτι ὁ Φιμβρίδας ἄνδρας πολλοὺς οὐ πρὸς τὸ δικαιοτάτον οὐδὲ 6 πρὸς τὸ τῇ Ῥώμῃ συμφωρώτατον, ἀλλ' ὀργῇ καὶ ἐπιθυμίᾳ φόνων ἀπώλλυεν. τεκμήριον δέ, σταυροὺς ποτε πολλοὺς, οἷς προσδέων αὐτοὺς καὶ αἰκίζόμενος διεχρήτο, γενέσθαι προστάζας, ἔπειτ' ἐπειδὴ πολὺ πλείους τῶν θανατωθησομένων εὐρέθησαν ὄντες, ἐκέλευσεν ἐκ τῶν περιεστηκότων τινὰς συλληφθῆναι καὶ πρὸς τοὺς λοιποὺς προσδεθῆναι, ἵνα μὴ μάτην δόξωσι γεγονέναι. V p. 653.

ὅτι ὁ αὐτὸς τὸ Ἴλιον λαβὼν τοὺς ἀνδρώπους ὅσους ἡδυνήθη 7 μηδενὸς φεισάμενος κατεχρήσατο, καὶ τὴν πόλιν πᾶσαν ὀλίγου κατέπερσεν. εἶλε δὲ αὐτοὺς οὐ κατὰ τὸ ἰσχυρόν, ἀλλ' ἀπατήσας· ἔπαινον γάρ τινα αὐτῶν ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ τῇ πρὸς τὸν Σύλλαν πεμφθείῃ ποιησάμενος, καὶ διαφέρειν μηδὲν εἰ ὁποτέρῳ σπεισῶνται (ἀμφοτέρους γάρ σφας Ῥωμαίους εἶναι) εἰπὼν, ἔπειτα ὡς παρὰ φίλους αὐτοὺς ἐσῆλθε καὶ ἔξιργάσατο ταῦτα. V p. 653.

ὅτι ὁ Ἀρχέλαος παρεκάλει τὸν Σύλλαν διαλλαγῆναι πρὸς τὸν 105 Μιθριδάτην. δεξαμένον δὲ — Ῥωμαίων ψηφίσασθαι. ταῦτα οὕτως ^{α. u.} ~~689~~ ὠμολογήθη, καὶ ἐβάδιζε διὰ — σύμμαχον ἀναγραφῆναι. U p. 386.

ὅτι πρεσβευτῶν παραγενομένων παρὰ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς 2 Σύλλαν, καὶ τὰ μὲν — αὐτὸς ἐαυτόν. ἐπὶ τούτοις . . . U p. 387.

ὅτι συνῆλθεν ὁ Σύλλας τῷ Μιθριδάτῃ ἐν Δαρδάνῃ τῆς Τρωά- 3 δος, ἔχοντι ναῦς — ὠμολόγησεν Ἀρχέλαος. U p. 388.

ὅτι τὰς συνθήκας ποιήσαντες Σύλλας καὶ Μιθριδάτης Ἀριο- 4 βαρζάνην καὶ Νικομήδην τοὺς βασιλεῖς διήλλαξαν. καὶ ὁ μὲν Μιθριδάτης ἐβδομήκοντα ναῦς παραδούς καὶ τοξότας ὡς πλείστους ἐν αὐταῖς, ἐς τὸν Πόντον ἀποπλεῖν ἐμελλεν, ὁ δὲ Σύλλας ἀχθομένους ἰδὼν τοὺς στρατιώτας — πολεμεῖν, εἰ συσταίησαν, δυνηθείς. U p. 388.

ὅτι Κίinna καὶ Κάρβωνος ἐν Ῥώμῃ τοῖς ἐπιφανεστάτοις ἀνδράσι 106 χρωμένων παρανόμως καὶ βιαίως, πολλοὶ τὴν τυραννίδα φεύγοντες ὥσπερ ἐπὶ λιμένα τὸ τοῦ Σύλλου στρατόπεδον κατεφέροντο, καὶ περὶ αὐτὸν ὀλίγου χρόνου σχῆμα βουλῆς ἐγένετο. V p. 649.

ὅτι ὁ Μέτελλος ὑπὸ Κίννον ἡττηθείς ἐς τὸν Σύλλαν ἦκε καὶ 2 πλείστα αὐτῷ συνήρατο· πρὸς γάρ τοι τὴν δόξαν τῆς τε δικαιοσύνης αὐτοῦ καὶ τῆς εὐσεβείας οὐκ ὀλίγοι καὶ τῶν τάναντία τῷ Σύλλᾳ πραττόντων, νομίσαντες αὐτὸν οὐκ ἀκρίτως οἱ συνεῖναι ἀλλὰ τὰ

105 1 2 omisi quae Plutarchi sunt Sull. c. 22 extr.
1 et 2 2 omissa v. l. l. c. 23. 3 2 et 4 5 v. c. 24.

τε δικαιότερα καὶ τὰ τῇ πατρίδι συμφορώτερα ὄντως αἰρεῖσθαι, προσεχώρησαν σφίσιν. V p. 653.

3 ὅτι κεραιννοῦ ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἐνεχθέντος ἄλλα τε πολλὰ καὶ οἱ τῶν Σιβυλλείων χρησμοὶ διεφθάρησαν.

107 ὅτι ὁ Πομπήιος υἱὸς ἦν τοῦ Στράβωνος, συνεκρίθη δὲ ὑπὸ Πλοντάρχου Ἀγησιλάῳ τῷ Λακεδαιμονίῳ. ἀγρόμενος δὲ τοῖς τὴν πόλιν ἔχουσιν ἐξωρήθη ἐς τὸ Πικηρὸν αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ, οὐδὲ ἐς ἄνδρας πῶ πάνυ τελῶν, καὶ παρ' ἐκείνων χειρὰ τινα διὰ τὴν τοῦ πατρὸς ἡγεμονίαν ἀθροίσας δυναστείαν ἰδίαν συνίστη, καὶ ᾤθη ἐλλόγιμόν τι πράξαι καθ' ἑαυτόν· καὶ τῷ Σύλλῃ προσεχώρησε. καὶ ὁ μὲν τούτων ἀρξάμενος οὐδὲν μείων ἐκείνου ἐγένετο, ἀλλ' ὥσπερ πον καὶ ἡ ἐπὶ κλησίς αὐτοῦ προσετέθη, μέγας ἠυξήθη. V p. 653.

108 ὅτι ὁ Σύλλας τὸ στράτευμα παρέδωκεν ἀνδρὶ μῆτ' ἄλλως ἐπαι-
 776 νουμένῳ, καίπερ πολλοὺς ἐκ τῶν ἀπ' ἀρχῆς συγγενομένων οἱ ἔχων καὶ
 676 ἐμπειρίᾳ καὶ πράξει προφέροντας, οἷς πον καὶ ἐς ἐκεῖνο τοῦ χρόνου
 πρὸς πάντα τὰ ἀναγκαῖα ὡς καὶ πιστοτάτοις ἐκέχρητο. καὶ πρὶν
 μὲν νικῆσαι ἐδεῖτό τε αὐτῶν καὶ ταῖς ἀπ' αὐτῶν ὠφελείαις ἀπεχρῆτο·
 ἐπεὶ δὲ ἐγγυτέρω τῆς ἐλπίδος τοῦ παντελῶς κρατήσῃν ἐγένετο, οὐ-
 δένα αὐτῶν ἔτι λόγον ἐποιεῖτο, τοῖς δὲ κακίστοις καὶ μῆτε ἐν περι-
 2 φανείᾳ γένους μῆτε ἐν δόξῃ ἀρετῆς οὐσι μᾶλλον ἐπίστευσεν. αἴ-
 τιον δὲ ὅτι τοὺς μὲν τοιοῦτους πρὸς πάντα αὐτῷ καὶ τὰ χεῖριστα
 ἐτοιμοὺς ὄντας ὑπουργεῖν ἑώρα, καὶ χάριν τε ἑαυτῷ πλείστην καὶ
 ἐλαχίστου τινὸς τύχῳσιν ὀφειλήσῃν, καὶ μῆθ' ὑπερφρονήσῃν ποτὲ
 μῆτε τῶν ἔργων ἢ τῶν βουλευμάτων ἀντιποιήσεσθαι ἐνόμιζεν, τὸ
 δ' ἀρετὴν ἔχον οὔτε συγκακουργεῖν οἱ ἐθέλήσῃν, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ
 ἐπιτιμήσῃν, καὶ τὰ γέγρα ταῶν εὐεργετημάτων κατ' ἀξίαν ἀπαιτή-
 σῃν, καὶ μηδεμίαν χάριν ἐπ' αὐτοῖς ἄτε καὶ ὀφειλόμενά σφισιν
 ἀπολαμβάνοντας ἔξῃν, τὴς τε πράξεις καὶ τὰς συμβουλίας ὡς καὶ
 ἑαυτῶν οὔσας προσποιήσεσθαι. V p. 654.

109 ὅτι ὁ Σύλλας νικήσας τοὺς Σαννίτας μέχρι μὲν δὴ οὖν τῆς
 ἡμέρας ἐκείνης διαπρεπὴς ἦν, καὶ ὄνομα ἀπὸ τε τῶν στρουτηγημιά-
 των καὶ ἀπὸ τῶν βουλευμάτων μέγιστον ἔσχε, φιλανθρωπία τε καὶ
 εὐσεβεία πολὺ προέχῃν ἐνομιζετο, ὥστε καὶ τὴν τύχην σύμμαχον
 2 ἀπὸ τῆς ἀρετῆς πάντας ἔχῃν αὐτὸν ἡγεῖσθαι· μετὰ δὲ δὴ τοῦτο
 τοσαύτην μεταβολὴν ἐποιήσατο ὥστε μῆθ' ἂν τοῦ αὐτοῦ τινὰ φά-
 ναι ταῦτά τε καὶ τὰ ἔπειτα εἶναι. οὕτως, ὡς ἔοικεν, οὐκ ἤκεγκεν
 εὐτυχήσας. καὶ γὰρ ἐκεῖνα ἂ ἔως ἀσθενῆς ἦν ἄλλοις ἐπεκάλει, καὶ

107 ὁ διὰ] παρὰ ὁ ᾤθη δεῖν ἐλλ. — κατὰ τῷ Σ. προσχωρήσαι? *
 108 ἢ μηδαμῶς? * ant excidit aliquid ἢ νικήση 109 ὁ ἂν om *

ἕτερα πλείω καὶ ἀτοπώτερα ἔπραξε, βουλόμενος μὲν πον καὶ ἀεὶ αὐτά, ἐλεγχθεὶς δὲ ἐν τῇ ἔξουσίᾳ. ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἔδοξε τισιν ἢ κακοπραγία μέρος οὐκ ἐλάχιστον ἔχειν. ὁ γὰρ Σύλλας τά-³ χιστα ὡς τῶν Σαυνιτῶν ἐκράτησε καὶ τέλος τῷ πολέμῳ ἐπιτεθει-
κέναι ἐνόμιζε (τὰ γὰρ δὴ λοιπὰ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιεῖτο), μετεβί-
λετο, καὶ ἑαυτὸν μὲν ἔξω τε τῶν τειχῶν τρόπον τινὰ καὶ ἐν τῇ
μάχῃ κατέλιπε, τὸν δὲ δὴ Κίρναν καὶ τὸν Μύριον ἄλλους τε τοὺς
μετ' αὐτὸν γενομένους πάντας ἅμα ὑπερέβουλευν. ὅσα γὰρ μηδένα
τῶν δῆμων τῶν ὀθνεῶν ἀντιπολεμησάντων οἱ ἔδρασε, ταῦτα τότε
τὴν πατρίδα καθάπερ καὶ ἐκείνην νικήσας ἐξειργάσατο. τοῦτο μὲν ⁴
γὰρ αὐθημερὸν τὰς κεφαλὰς τοῦ τε Δαμασίππου καὶ τῶν συνεξε-
τασθέντων αὐτῷ πρὸς τὸ Πραινέστε πέμψας ἀνεσκολόπισε, καὶ τῶν
παραιδόντων σφᾶς ἐθέλοντάς συγχροὺς ὡς καὶ ἄκοντας ἐλὼν ἀπέ-
κτεινεν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ τοῖς τε βουλευταῖς ἐς τὸ ἐννεῖον, ὡς καὶ ⁵
ἀπολογιούμενός τι αὐτοῖς, καὶ τοῖς ζωργρηθεῖσιν ἐς τὸν ἀγρὸν τὸν
δημόσιον καλούμενον ὡς καὶ ἐς τὸν κατάλογον αὐτοὺς ἐσγράψων
συνελθεῖν κελεύσας, τούτους ἅμα δι' ἐτέρων ἐφόνευσε (καὶ πολλοὶ
τῶν ἐκ τῆς πόλεως ἀνθρώπων ἀναμιχθέντες σφίσι παραπῶλοντο),
καὶ ἐκείνοις αὐτὸς πικρότατα διελέξατο. V p. 654.

ὅτι ὁ φόνος τῶν ἐαλωκότων καὶ τότε οὐδὲν ἤττον ὑπὸ τοῦ ⁶
Σύλλου ἐρίγνετο, καὶ αὐτῶν ἅτε ἐγγὺς τοῦ ναοῦ θνησκόντων πολὺς
μὲν θόρυβος πολὺς δὲ καὶ θρήνος οἰμωγαὶ τε καὶ ὀδυρμοὶ ἐς τὸ
συνέδριον ἐπέπιπτον, ὥστε τὴν γερουσίαν ἀμφοτέρωθεν ἐκταράττε-
σθαι. καὶ γὰρ οὐδὲ πόρρω ἔτι τοῦ τι καὶ αὐτοὶ δεινὸν πεύσεσθαι ⁷
προσδοκᾷ ἦσαν, οὕτως ἀνόσια αὐτοῦ καὶ λέγοντος ἅμα καὶ πρᾶτ-
τοντος· καὶ διὰ τοῦτο πολλοί, ἅτε ἐπ' ἀμφοτέροις ἐν ταῦτῳ περι-
αλοῦντες, ἐπεθύμουν τῶν ἔξω καὶ αὐτοὶ τῶν ἤδη ἀπολλυμένων
εἶναι, ἵνα παύσωνται ποτε φοβούμενοι. ἀλλ' αὐτοὶ μὲν ἀνεβέβληντο, ⁸
οἱ δ' ἄλλοι κατεσφάγησαν καὶ ἐς τὸν ποταμὸν ἐρρίφησαν, ὥστε τὸ
τοῦ Μιθριδάτου πολὺ δεινὸν νομισθῆναι, ὅτι ποτὲ πάντας τοὺς ἐν τῇ
Ἀσίᾳ Ῥωμαίους ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ ἀπέκτεινεν, ἐν βραχεὶ πρὸς τε τὸ πλη-
θος καὶ τὸν τρόπον τῶν τότε φονευθέντων νομισθῆναι. οὐδὲ ἐν ⁹
ταῦθ' αὖ τὸ δεινὸν ἔστη, ἀλλ' ὥπερ ἀπὸ φρυκτωρίας τινὸς ἐκείθεν αἱ
σφαγαὶ ἀρξάμεναι καὶ ἐν τῷ ἄστει καὶ ἐν τῇ χώρᾳ ταῖς τε πόλεσι
ταῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πάσαις ἐγένοντο. πολλοὺς μὲν γὰρ αὐτὸς ὁ Σύλλας
πολλοὺς δὲ καὶ οἱ ἑταῖροι αὐτοῦ, οἱ μὲν ἐπ' ἀληθείας οἱ δὲ καὶ
προσποιούμενοι, ἐμίλουν, ὅπως ἐκ τῆς τῶν ἔργων ὁμοιότητος τό τε

³ ἀπολογιούμενός*³ Μιθρ. πάνδεινον?⁴ αὐτοῖς⁴ ἀπ. βραχὺ τι πρὸς ?*⁵ συνέπιπτον*

τὸ om

ὁμόηθές οἱ ἐνδεικνύοντες καὶ τὴν φιλίαν βεβαιοῦντες, μὴ ἐκ τοῦ διαφόρου αὐτῷ ὑποπευθῶσί τε καταγινώσκειν τι αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦτο κινδυνεύουσιν. ἔσφαζον δὲ καὶ ὅσους πλουτοῦντας ἢ καὶ ἄλλως πως ὑπερέχοντάς σφιν ἐώρων, τοὺς μὲν φθόνῳ τοὺς δὲ διὰ τὰ χρήματα· πλείστοι γὰρ ἐν τῷ τοιούτῳ καὶ τῶν μέσων, καὶ μηδετέροις ὥσι συναίροντες, ἰδιόν τι ἔγκλημα τὸ κατ' ἀρετὴν ἢ καὶ γένει πλούτῳ τέ τινος προέχειν λαμβάνοντες. καὶ ἀσφάλεια οὐδεμία οὐδενὶ πρὸς τοὺς ἐν κράτει τινὶ ἁδικεῖν βουλομένους εὐρίσκετο. V p. 657.

¹¹ ὅτι τοιαῦται συμφοραὶ τὴν Ῥώμην περιέσχον. τί γὰρ ἂν τις ^{α. β.} τὰς τῶν ζώντων ὕβρεις λέγοι, αἱ πολλαὶ μὲν περὶ τὰς γυναῖκας πολλαὶ δὲ περὶ τοὺς παῖδας τοὺς εὐγενεστάτους, καθάπερ αἰχμάλωτους, ἐγίγνοντο. οὐ μὴν ἄλλ' ἐκεῖνα, καθάπερ χαλεπώτατα ὄντα, τῷ γοῦν ὁμοιοτρόπῳ τῶν ἤδη σφίσι συμβεβηκότων οἰστὰ τοῖς γε ⁶⁷³ ἐκτὸς τούτων οὖσιν ἐδόκει εἶναι, ὥς δὲ οὐκ ἐξήρκει τῷ Σύλλῃ, οὐδ' ἡγάπα τὰ αὐτὰ ἐτέροις δρῶν, ἀλλὰ τις αὐτῷ πόθος εἰσῆει καὶ ἐν τῇ πολυτροπίᾳ τῶν φόνων πολὺ πάντων περιεῖναι, ὥσπερ τινὰ ἀρετὴν οὖσαν τὸ μηδὲ ἐν ταῖς μισαιφονίαις τινὸς ἡτῶσθαι, τινὰ καινότητα ἐξετέθηκε λελευκισμένον πῖνακα, ἐς ὃν ἐνέγραφε τὰ ¹³ ὀνόματα. οὐ μέντοι γε ἥττον πάντα ὅσα καὶ πρὶν ἐγίγνετο, οὐδ' ἐν τῷ ἀσφαλεῖ οἱ μὴ ἐς τὰ λευκίσματα ἐγγεγραμμένοι ἦσαν. πολλοὶ μὲν γὰρ οἱ μὲν ζῶντες οἱ δὲ καὶ τεθνηκότες ἐπ' ἀδείᾳ τῶν ἀποκτεινάντων σφᾶς προσεγεγράφοντο, ὥστε ἐν τούτῳ μηδὲν διενεγκεῖν τὸ πρᾶγμα, τῇ τε δεινότητι τῇ τε ἀτοπίᾳ αὐτοῦ πάνυ πάν- ¹⁴ τας χαλεπωνέσθηναι. τὰ τε γὰρ πινάκια ὥσπερ τις ἀναγραφὴ βουλευτῶν ἢ κατάλογος στρατιωτῶν νομιζομένων ἐξετίθετο, καὶ συνέθεον ἐπ' αὐτὰ πάντες οἱ αἰεὶ παριόντες σπουδῇ, καθάπερ τινὰ χρηστὴν ἐπαγγελίαν ἔχοντα· καὶ πολλοὶ μὲν συγγενεῖς, ἤδη δὲ τινες καὶ ἑαυτοὺς εὐρίσκον ἐγγεγραμένους κτείνεσθαι, καὶ τούτου τὸ πάθος οἱ ἀξαπινάφω κακῷ φοβερόν σφας κατελάμβανεν· καὶ συ- ¹⁵ γνοι καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου γνωριζόμενοι διώκοντο. καὶ ἦν οὐδενὶ ἔξω τῶν ἐκ τῆς ἐταιρείας ἀσφαλὲς οὐδέν. εἴτε γὰρ προσίοι τις τοῖς λευκισμῶσιν, αἰτίαν ὥς καὶ πολυπραγμονῶν τι εἶχεν, εἴτε μὴ προσίοι, δυσχεραίνειν ἐδόκει. καὶ ὁ τε ἀναλεγόμενος ἢ καὶ ἐπερωτῶν τινὰ τὰ ἐγγεγραμμένα ὑποπτος, ὥς καὶ περὶ ἑαυτοῦ τι τῶν τε ἐταίρων ζητῶν, ἐγίγνετο, καὶ ὁ μὴ ἀναγινώσκων μηδὲ πυνθανόμενος ἄχθεσθαί τε αὐτοῖς ὑπωπτεύετο καὶ διὰ τοῦτο καὶ ¹⁶ ἐμισεῖτο. τό τε δακρῦσαι ἢ καὶ γελᾶσαι θανάσιμον παραχρῆμα

9 1 αὐτῶν
15 3 τοῖς οἰμ'

τε] τε καὶ

14 2 νομιζομένως?*

3 παρόντες*

ἐγίνετο· καὶ διὰ τοῦτο καὶ πολλοί, οὐχ ὅτι καὶ εἰπόν τι ἢ καὶ ἔπραξαν ὧν ἀπείρητο, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐσκυθρόωπασαν ἢ καὶ ἐμειδί-
σαν, ἐφθείροντο. οὕτω καὶ τὰ σχήματα αὐτῶν ἀκριβῶς ἐτηρεῖτο,
καὶ οὐκ ἔξῃν οὐδενὶ οὔτε ἐπὶ φίλῳ ὁδύρεσθαι οὔτε ἐπ' ἐχθρῷ ἐφθ-
σθῆναι, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνοι ὡς καὶ χλευάζοντές τινα ἐσφάζοντο. καὶ 17
προσέτι καὶ αἱ ἐπικλήσεις συχνοῖς πράγματα παρείχον· ἀγνοοῦντες
γάρ τινες τοὺς ἐπικεκρηγμένους ἐπὶ πάντας οὓς ἐβούλοντο τὰς
ἐπωνυμίας αὐτῶν ἤγον, καὶ πολλοὶ διὰ τοῦτ' ἀνθ' ἐτέρων ἀπέθα-
νον. ὥστε καὶ ἐν τούτῳ ταραχὴν, τῶν μὲν ὅπως ποτὲ ἐβούλοντο
τὸν προστυχόντα ὀνομαζόντων, τῶν δὲ ἀρνούμενων μὴ οὕτω καλεῖ-
σθαι, γίνεσθαι. ἐφρονέοντο δὲ οἱ μὲν ἀγνοοῦντες ὅτι τελευτήσου- 18
σιν, οἱ δὲ καὶ προειδότες, πανταχοῦ ὅπου περ ἐτύγγανον ὄντες· καὶ
οὐδὲν ἦν αὐτοῖς χωρίον, οὐχ ἱερόν, οὔτ' ἀσφαλὲς οὔτ' ἄσυνον. οὐ
μὴν ἀλλ' οἱ μὲν ἐξαίφνης, πρὶν μαθεῖν τὴν ἐπικρεμαμένην συμφοράν,
ἢ καὶ ἅμα τῇ πύσσει αὐτῆς, διαφθειρόμενοι τῇ γούν εὐτυχίᾳ τῆς
μὴ προεκφοβήσεως ἐπεκουφίζοντο· οἱ δὲ δὴ προαισθόμενοι τοῦ δεῖ 19
νοῦ καὶ κατακρηπτόμενοι χαλεπώτατα ἀπήλλασσον· οὐ γὰρ ἀπο-
χωρῆσαι μὴ φωραθεῖεν ἐτόλμων, οὔτ' αὖ κατὰ χώρων μένειν μὴ
καὶ προδοθεῖεν ὑπόμενον. πλείστοι δὲ καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων καὶ
φιλάτων σφίσι προεδόθησαν καὶ ἀπώλοντο. κακὰ τοῦτο τῇ προσ-
δοκίᾳ [τὸ αἰετὸν τὸν θάνατον προσδέχεσθαι]. . . V p. 658.

ὅτι οὐχ οἱ ἐς τὰ πινάκια ἐγγεγραμμένοι μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ το-
λοιποὶ ὁμοίως ἔπασχον. V p. 662.

ὅτι πάντων τῶν σφαζομένων ὅπουδ' αἱ κεφαλαὶ ἐς τὴν τῶν 21
Ῥωμαίων ἀγορὰν ἐκομίζοντο καὶ ἐπὶ τοῦ βήματος ἐξετίθεντο, ὥσθ'
ὅσα περὶ τὰς προγραφὰς συνέβαινε, ταῦτα καὶ περὶ ἐκείνας γίνε-
σθαι. V ib.

οὐ γὰρ αἱ ἐπικλήσεις καὶ τοὺς τρόπους τῶν ἀνθρώπων μετα- 110
βάλλουσιν, ἀλλ' ὅπως ἔν τις τὰ πράγματα μεταχειρίζεται, τοιαύ-
τας καὶ ἐκείνας δοκεῖν εἶναι ποιεῖ· καὶ πολλοὶ μὲν μοναρχοῦντες
ἀγαθῶν αἵτιοι τοῖς ἀρχομένοις γίνονται, διὸ καὶ βασιλεία τὸ τοιοῦ-
τον ὀνομάζεται, πολλοὶ δὲ δημοκρατούμενοι μυρία κακὰ αὐτοὺς ἐρ-
γάζονται. M p. 556: cf. fr 12.

οὐδὲν γὰρ καὶ στράτευμα καὶ τᾶλλα πάντα ὅσα ἀρχῆς τινὸς 2
δεῖται οὔτε ἐπὶ τὸ χεῖρον οὔτε ἐπὶ τὸ κρεῖττον προάγει ὡς ὁ τε
τρόπος καὶ ἡ δόλιχα τοῦ ἐπιστατοῦντος αὐτῶν· πρὸς γὰρ τὰς γνώ-
μας τὰς τε πράξεις τῶν ἡγουμένων σφίσι οἱ πολλοὶ ἐξομοιοῦνται,

16 6 ἡλίων
ὑσιον οὐχ?
5 αὐτοῖς*

17 2 αἱ om
19 2 οὔτε γὰρ?

6 τῶν προστυχόντων
110 1 2 τοιαῦτα καὶ ἐκείνα*

- καὶ ὅποια ἂν ἐκείνους δρῶντας ἴδωσι, τοιαῦτα καὶ αὐτοὶ οἱ μὲν ὡς ἀληθῶς οἱ δὲ καὶ προσποιούμενοι πράττουσιν. M p. 556.
- 3 πέφυκεν ὡς αἰεὶ πρὸς τὰς γνώμας τῶν ἀρχόντων τυποῦσθαι καὶ τὸ ὑποχεῖριον. M p. 560.
- 4 οἱ φιλόμουσοι τῶν βασιλέων πολλοὺς μουσικοὺς ποιοῦσιν, οἱ φιλόλογοι λογιῶν, οἱ φιλαθληταὶ γυμναστικοὺς. οὕτως ἀνὴρ φιλοσώματος καλλωπίστριαν γυναικα ποιεῖ, φιλήδονος ἐταιρικὴν καὶ ἀκόλαστον, φιλόγαθος καὶ φιλόκαλος σὺφρονα καὶ κοσμίαν. M p. 558.
- 5 ὥσπερ ἡ τῶν ὀφθαλμῶν νόσος τὴν ὄρασιν συγχέασα κωλύει τὰ καὶ ἐμποδῶν κείμενα θεωρεῖν, οὕτως ἄδικος ἀρεισδύνων λόγος εἰς τὰς τῶν δικαίων γνώμας οὐκ ἐὰν δι' ὀργὴν συνοραῖν τὴν ἀλήθειαν τῇ ψυχῇ προσομιλεῖν. M p. 557.
- 6 τίς γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο σὺφρων ὦν ἐν τοῖς κόλποις τῆς πόλεως ἀποθανὼν κεῖσθαι μᾶλλον ἢ πορθουμένην ταύτην ἐπιδεῖν; M ib.
- 7 εἰ μὲν τίς σοι κατεσκεύαζεν οἰκίας ἐνθα μὴ ἐμιέλεις μένειν, ζημίαν τὸ πρῶγμα ἐνόμισας ἂν· νῦν δὲ ἐνταῦθα βούλει πλουτεῖν, ὅθεν καὶ πρὸ τῆς ἐσπέρας πολλάκις μέλλεις ἀποδημεῖν; M ib.
- 8 οὐκ οἶδας ὅτι ἐπ' ἀλλοτρίας διατρέβομεν καθάπερ ξένοι καὶ πάροικοι; οὐκ οἶδας ὅτι παροίκων ἐστὶν ἐκβάλλεσθαι, ὅτε μὴ προσδοκῶσι μηδὲ ἐλπίζουσιν; ὅπερ καὶ ἡμεῖς πάσχομεν. M ib.
- 9 τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ἔλοιτο ἀπὸ μιᾶς πληγῆς, καὶ ταύτης μηδὲν ἢ βραχύτατόν τι λυπησάσης, ἀποθανεῖν μᾶλλον ἢ νοσήσας; τίς δ' οὐκ ἂν εὖξαιτο ἀκεραίου τοῦ σώματος ἀκεραῖω τῇ ψυχῇ ἀπαλλαγῆναι μᾶλλον ἢ φθόγῃ τινὶ καὶ ὑδέρω σαπῆναι ἢ λιμῷ μαρανθῆναι; M ib.
- 10 εἰ δὲ πάντως ἀποθανὼν συμβαλοῦμαι τι πρὸς τὴν κοινὴν σωτηρίαν, ἐτοίμως ἔχω τελευτᾶν· κτήσασθαι γὰρ ἰδίῳ θανάτῳ τὴν δημοσίαν εὐνοίαν καλόν. M ib.
- 11 φιλεῖ πως λυπεῖν μᾶλλον τινὰς τῶν μὴ προσδοκηθέντων ἀρχήν, ὅσα ἂν ἐν ἐλπίδι γενόμενα διαπέσῃ· τὰ μὲν γὰρ πόρρω σφῶν νομίζοντες εἶναι ἤττον αὐτῶν ὡς καὶ ἀλλοτρίων ἐφίενται, τῶν δὲ ἐγγὺς ἐλθόντες ἄχθονται ὡς καὶ οἰκείων στερούμενοι. M p. 558.
- 12 ὅπόσους γὰρ ἂν τις ᾗ κεκτημένος ἐταίρους, τοσούτοις μὲν ὀφθαλμοῖς ἂν βούλεται ὁρᾶν, τοσαύταις δὲ ἀκοαῖς ἂν δεῖ ἀκοῦει, τοσαύταις δὲ διανοαῖς διανοεῖται περὶ τῶν συμφερόντων· διαφέρει γὰρ οὐδὲν ἢ εἴ τῳ θεὸς ἐν σῶμα ἔχοντι πολλὰς δὲ ψυχὰς ἔδωκεν, ἀπάσας ὑπὲρ ἐκείνου προνοουμένης. M p. 559.
- 13 διὰ μὲν τῶν ὀφθαλμῶν μόλις ὁρᾶν ἐστι τὰ ἐμποδῶν, διὰ δὲ τῶν φιλῶν καὶ τὰ ἐπὶ γῆς περὶ τῶν θεάσασθαι. M p. 560.

s 3 διαυγῇ?

11 3 δὲ] γὰρ

13 2 πέρα

κινδύνων ἐλπίς ἄνευ κινδύνων τίθῃσι τὸν ἐλπίζοντα τῷ προη- 14
σφαλισθαι τῶν δυσχερῶν τῇ δοκῇσι τὰ πράγματα. M p. 560.

πασῶν γὰρ ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν κακιῶν αἰσχίστην ἂν τις εὔροι 15
τὴν κολακαίαν. M ib.

ταυτόν ἐστιν ἐπὶ εὐτυχίᾳ μέγα φρονεῖν καὶ ἐπὶ ὀλισθηρᾷ ὁδοῦ 16
σταδιοδρομεῖν. M ib.

Λίον ὁ Ῥωμαῖος καταγελάστους εἶναι ἔλεγε τοὺς σπουδάζοντας 17
περὶ τὸν πλοῦτον, ὃν ἡ τύχη μὲν παρέχει, ἀνελκυθερίᾳ δὲ φυλάττει,
χρηστότης δὲ ἀφαιρεῖ. M ib.

ὁ αὐτὸς ἔφη “πῶς οὐ δεινὸν τοῖς μὲν θεοῖς ἐνοχλεῖν, αὐτοὺς 18
δὲ μὴ βούλεσθαι πράττειν ἢ γε ἐφ’ ἡμῖν εἶναι δοκεῖ τοῖς θεοῖς;”
M p. 561.

ὁ αὐτὸς ἔφη “αἱ μὲν ἡδοναὶ τοὺς αἰεὶ συνόντας τά τε ἄλλα 19
μυίνονται καὶ ταχὺ ποιοῦσιν ἀδυνάτους πρὸς αὐτάς, οἱ δὲ πόνοι, τά
τε ἄλλα ὠφελοῦντες αἰεὶ μᾶλλον παρέχουσι δυναμένους πονεῖν.” M ib.

ὁ αὐτὸς ἔφη “πολλῷ χρειτόν ἐστι κατορθώσαντάς τι ζηλοτυ- 20
πηθῆναι ἢ πταίσαντας ἐλεθθῆναι.” M ib.

ὁ αὐτὸς εἶπε “δεῖ τοὺς κειμένους νόμους ἰσχυρῶς φυλάττειν 21
καὶ μηδένα αὐτῶν μεταβάλλειν· τὰ γὰρ ἐν ταυτίῳ μένοντα, καὶ
χείρῳ ἤ, συμφορώτερα τῶν αἰεὶ καινοτομουμένων, καὶ βελτίῳ εἶναι
δοκῇ, ἐστίν.” M ib.

ὁ αὐτὸς ἔφη “μηδέποτε μάτην τὰ χρήματα σπούδαζε ἀναλί- 22
σκειν, ἔξ ὧν οὐδεμία προσγίγνεται εὐκλεία· πλοῦτος γὰρ ἀκριβῆς
οὐχ οὕτως ἐκ τοῦ πολλὰ λαμβάνειν ὥς ἐκ τοῦ μὴ πολλὰ ἀναλίσκειν
ἀθροίζεται.” M ib.

ὁ αὐτὸς ἔλεγε “πονηρίαν ἀρχομένην μὲν κωλύσαι τάχ’ ἂν τις 23
κολάζων δυνηθεῖ.” ἔγκαταγεγρακυῖαν δὲ καὶ περιγεγενημένην τῶν
εἰθισμένων τιμωριῶν ἀδύνατον εἶναι ἔλεγεν. M p. 562.

ὁ αὐτὸς ἔφη “ἀδύνατόν ἐστι τὰναντία τινὰ τοῖς ὀρθῶς ἔχουσι 24
πράττοντα ἀγαθοῦ τινὸς ἀπ’ αὐτῶν ἀπολαῦσαι.” M ib.

ὅτι τῶν Κρητῶν πρεσβευσαμένων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους, καὶ 111
ἐλπίζόντων τὰς τε παλαιὰς σπονδὰς ἀνανεώσεσθαι καὶ προσέτι καὶ 694
ἐνδραγασίαν τῆς τοῦ ταμίου τῶν τε στρατιωτῶν αὐτῶν σωτηρίας
εὐρήσεσθαι, οὗτοι ὁρῶντες μᾶλλον ὅτι ἐάλωσαν λαβόντες ἢ χάριν
αὐτοῖς ὅτι μὴ ἐκείνους ἔφθειραν γνόντες, οὗτ’ ἄλλως μέτριόν τι
ἀπεκρίναντο, καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τοὺς τε αὐτομόλους ἅπαντας
παρ’ αὐτῶν ἀπήτησαν. καὶ ὁμήρους χρημάτά τε πολλὰ αἰτήσαν- 2
τες, τὰς τε ναῦς τὰς μελίκους καὶ τοὺς ἄνδρας τοὺς κορυφαίους

ἐξαιτήσαντες, οὐκ ἀνέμειναν τὴν οἴκοθεν αὐτῶν ἀπόκρισιν, ἀλλὰ τῶν ὑπάτων αὐτίκα τὸν ἕτερον ταῦτά τε ληψόμενον καὶ πολεμή-
 3 σοντά σφισιν, ἂν μὴ διδώσιν, ὥσπερ οὐκ ἔμελλον, ἐξέπεμψαν· οἱ γὰρ ἀπ' ἀρχῆς, πρὶν αἰτηθῆναι τι τοιοῦτο καὶ κρατῆσαι, μὴ θελή-
 σαντες ὁμολογῆσαι πῶς ἂν μετὰ τὴν νίκην τοσαῦτά τε ἅμα καὶ τοιαῦτα προσταττόμενοι ἦνεγκαν; τοῦτό τε οὖν σαφῶς εἰδότες, καὶ προσυποπτεύσαντες τοὺς πρέσβεις ἐπιχειρήσειν τινάς, ὥς καὶ κω-
 λύσσοντας τὴν στρατείαν, διαφθεῖραι χρήμασιν, ἐψηφίσαντο ἐν τῇ βουλῇ μηδὲνα αὐτοῖς μηδὲν δανεῖσαι. U p. 388.

⁴ κληρουμένων· δὴ τῶν ὑπάτων Ὀρτήσιος τὸν πρὸς Κρητίας ἔλαχε·
^{11.} πόλεμον. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὑπὸ τε τῆς ἐν τῷ ἄστει φιλοχωρίας καὶ
 686 ὑπὸ τῶν δικαστηρίων, ἐν οἷς πλεῖστον τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων μετὰ γε τὸν Κικέρωνα ἡδυνήθη, τῇ τε συνάρχοντι τῆς στρατείας
 5 ἐθέλοντῆς ἐξέστη καὶ αὐτὸς κατὰ χώραν ἔμεινεν· ὁ δὲ δὴ Μέτελλος ἐστελματο τε ἐς Κρήτην, καὶ τὴν νῆσον ἕπασαν ἐχειρώσατο μετὰ τοῦτο, καίτοι πρὸς τοῦ Πομπηίου τοῦ Μάγνου, ἤδη τῆς θαλάσσης ξυμπάσης ἄρχοντος καὶ τῆς ἡπείρου ὅσον ἡμερῶν ἀπὸ θαλάσσης τριῶν, ἐμποδιζόμενός τε καὶ κωλυόμενος ὥς αὐτῷ προσηκουσῶν καὶ τῶν νήσων. ἀλλ' ὁμως καὶ ἄκοντος Πομπηίου τῷ Κρητικῷ πολέμῳ τέλος ὁ Μέτελλος ἐπιθεὶς θρόαμβόν τε ἀπ' αὐτοῦ κατήγαγε καὶ Κρητικὸς ἐπεκλήθη. Xiphilin. p. 3 RSteph.

¹⁵ . . . φεῖδεται. δυναστείας τε ἐρῶν καὶ τοῖς Κρησὶ τοῖς ὁμο-
^{11.} λογήσασιν αὐτῷ προσέβαλλε, καὶ οὔτε τὰς σπονδὰς προτεινομένων
 686 σφῶν ἐφρόντιζε, κακῶσαι τε αὐτοὺς πρὶν τὸν Πομπηίον ἐπελθεῖν ἡπείγετο. ὁ τε γὰρ Ὀκτάσιος ἄνευ δυνάμειος παρῶν (οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐπὶ πολέμῳ τινὶ ἀλλ' ἐπὶ παραλήψει τῶν πόλεων ἐπέπεμπε) ἡσυχίαν ἤγεν· καὶ Κορνήλιος Σισέννας ὁ τῆς Ἑλλάδος ἄρχων ἦλθε μὲν ἐς τὴν Κρήτην, ὥς ταῦτ' ἐπύθετο, καὶ παρήνευσε τῷ Μετέλλῳ
 2 φείσασθαι τῶν δήμων, οὐ μέντοι καὶ ἀντέπραξέ τι μὴ πείσας. ἄλλοις τε οὖν πολλοῖς ἐκεῖνος ἐλυμήνατο, καὶ Ἐλευθέραν τὴν πόλιν ἐκ προδοσίας ἐλὼν ἡργυρολόγησεν· πύργον γάρ τινα οἱ προδιδόντες ἐκ τε πλίνθων πεποιημένον καὶ μέγιστον δυσμαχώτατόν τε ὄντα ὄξει συνεχῶς νυκτὸς διέβρεξαν, ὥστε θραυστὸν γενέσθαι. καὶ μετὰ τοῦτο Λάμπαν, καίτοι τοῦ Ὀκταβίου αὐτὴν κατέχοντος, ἐκ προσβολῆς εἴλε, καὶ ἐκεῖνον μὲν οὐδὲν κακὸν εἰργάσατο, τοὺς δὲ δὴ Κί-
 2 λικας τοὺς σὺν αὐτῷ ὄντας ἐφθειρεν. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτῳ ὁ Ὀκτάσιος οὐκ ἐθ' ἡσύχασεν, ἀλλὰ πρότερον μὲν τῷ τοῦ Σισέννου στρατῷ (νοσήσας γὰρ ἐκεῖνος ἐτεθνήκει) χρώμενος ἐπεβοήθει πη

3 1 ὥσπερ ἔμελλεν

6 διαφθεῖραι

4 1 στρατιᾶς

1 1 1 φεῖδεται Q. Caecilius Metellus

τοῖς κακουμένοις, ἔπειτα δ' ἀνακομισθέντων αὐτῶν πρὸς τε τὸν Ἀριστίωνα ἐς Ἱεράπυδνα ἦλθε καὶ μετ' αὐτοῦ ἐπολέμει· οὗτος γὰρ ὡς τότε ἐκ τῆς Κυδωνίας ἀπεχώρησε, Λούκιον τέ τινα Βάσσον ἀνταναχθέντα οἱ ἐνίκησε καὶ τὰ Ἱεράπυδνα κατέλαβεν. καὶ χρόνον μὲν τινα ἐκαρτέρησαν, τοῦ δὲ δὴ Μετέλλου ἐπιόντος σφίσι τό τε τεῖχος ἐξέλιπον, καὶ ἐξαναχθέντες χειμῶνι τε ἐχρήσαντο καὶ ἐς τὴν γῆν ἐκπεσόντες συχνοὺς ἀπέβαλον. καὶ τούτου ὁ Μέτελλος πᾶσαν τὴν νῆσον ἐχειρώσατο. Κρητες μὲν οὖν οὕτως, ἐλεύθεροί τε πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον γενόμενοι καὶ δεσπότην ὀθνεῖον μηδὲνα κτησάμενοι, κατεδουλώθησαν. Μέτελλος δὲ τὴν μὲν ἐπὶ κλησιν ἀπ' αὐτῶν ἔλαβε, τὸν δὲ δὴ Πανάρη τὸν τε Λασθίνην (καὶ γὰρ ἐκεῖνον εἶλεν) οὐκ ἡδυνήθη πέμψαι ἐν τοῖς ἐπινικίοις· ὁ γὰρ Πομπήιος ἀναπέσας τῶν δημάρχων τινὰ προαφείλετο αὐτοὺς ὡς καὶ αὐτῷ κατὰ τὴν ὁμολογίαν, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνῳ προσχωρήσαντας.

[Λούκουλλος δὲ Λούκιος κατὰ τοὺς καιροὺς τούτους τοὺς τῆς 3a Ἀσίας δυνάστας Μιθριδάτην τε καὶ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον πολέμῳ νικήσας καὶ φυγομαχεῖν ἀναγκάσας τὰ Τιγράνοπερτα ἐπολιόρκει. καὶ αὐτὸν οἱ βάρβαροι τῇ τε τοξείᾳ καὶ τῇ νύφθᾳ κατὰ τῶν μηχανῶν χεομένην δεινῶς ἐκάκωσαν. ἀσφαλιτῶδες δὲ τὸ γάρμακον 2 τοῦτο, καὶ διάπυρον οὕτως ὥσθ' ὅσοις ἂν προσμῖξῃ, πάντως αὐτὰ κατακαίειν· οὐδ' ἀποσβέννυται ὑπ' οὐθενὸς ὕγρου ῥαδίως. ἐκ τούτου δὲ ὁ Τιγράνης ἀναθαρρῆσας τοσαύτῃ χειρὶ στρατοῦ ἤλασεν ὥστε καὶ τῶν Ῥωμαίων τῶν ἐκεῖσε παρόντων καταγελάσαι· λέγεται δ' οὖν εἰπεῖν ὡς εἰ μὲν πολεμήσοντες ἦκοιεν, ὀλλύοι, εἰ δὲ πρεσβεύοντες, πολλοὶ παρῆεν. οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ πολὺ ἥσθη, ἀλλ' εὐ- 3 θὺς ἐξέμυθεν ὅσον ἢ τε ἀρετὴ καὶ ἢ τέχνη παντὸς ὁμίλου κρατεῖ. φυγόντος δὲ αὐτοῦ τὴν τιάραν τό τε ἀνάδημα τὸ περὶ αὐτὴν εὐρόντες οἱ στρατιῶται τῷ Λουκούλλῳ ἔδωσαν· δέσας γὰρ μὴ γνωσθεῖς ἀπ' αὐτῶν ἀλῶ, περιεσπάσματο αὐτὰ καὶ ἀπέρριψεν. Xiphilin. p. 3.]

... καὶ ὅτι ἰσχυρῇ τῇ τύχῃ ἐπ' ἀμφοτέρα ἐκέχρητο, ἐπέτρεψεν· 3 ἡττηθείς τε γὰρ πολλὰ καὶ κρατήσας οὐκ ἐλάττω καὶ στρατηγικῷ [AE1] 2. u. 685 τερὸς ἀπ' αὐτῶν ἐπεπίστευτο γεγονέναι. αὐτοὶ τε οὖν ὡς καὶ τότε πρῶτον ἀρχόμενοι τοῦ πολέμου παρεσκευάζοντο, καὶ πρὸς τοὺς περικώρους, τοὺς τε ἄλλους καὶ Ἀρσάκην τὸν Πάρθον, καίπερ ἐχθρὸν αὐτῷ διὰ χώραν τινὰ ἀμφισβητήσιμον ὄντα, ἐπρεσβέοντο, καὶ 2 ταύτης τε αὐτῷ ἀφίσταντο, καὶ τοὺς Ῥωμαίους διέβαλλον λέγοντες ὅτι, ἂν μοναχθέντων σφῶν κρατήσωσι, καὶ ἐπ' ἐκεῖνον εὐθὺς ἐπι-

στρατεύουσιν· φύσει τε γὰρ πᾶν τὸ νικῶν ἅπληστον τῆς εὐπραγίας εἶναι καὶ μηδὲνα ὄρον τῆς πλεονεξίας ποιεῖσθαι, καὶ τούτους, αἵτε καὶ ἐν κράτει πολλῶν δὴ γεγονότας, οὐκ ἐθελήσειν αὐτοῦ ἀποσχέσθαι.

- 4 καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἔπραττον, Λούκουλλος δὲ Τιγράνην μὲν οὐκ
[2] ἐπεδίωξεν ἀλλὰ καὶ πάνυ κατὰ σχολὴν σωθῆναι εἴασε, καὶ ἀπ' αὐ-
τοῦ καὶ αἰτίαν ὥς οὐκ ἐθελήσας τὸν πόλεμον, ὅπως ἐπὶ πλείον ἄρχῃ,
2 καταλῦσαι παρὰ τε τοῖς ἄλλοις καὶ παρὰ τοῖς πολίταις ἔσχεν· καὶ
διὰ τοῦτο τότε τε ἐς τοὺς στρατηγούς τὴν ἄρχὴν τῆς Ἀσίας ἐπα-
νήγαγον, καὶ μετὰ ταῦθ', ὥς καὶ αὐθις τὸ αὐτὸ τοῦτο πεποιηκέναι
ἔδοξε, τὸν ὑπατον αὐτῷ τὸν κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ὄντα διάδοχον
3 ἔπεμψαν. τὰ δὲ δὴ Τιγρανόκερτα στασιασάντων πρὸς τοὺς Ἀρμε-
νίους τῶν ξένων τῶν συνοικούντων αὐτοῖς εἶλεν· Κίλικές τε γὰρ οἱ
πλείους αὐτῶν ἦσαν ἀνάσπαστοί ποτε γεγονότες, καὶ ἐστήγαγον εἰσω
4 νυκτὸς τοὺς Ῥωμαίους. καὶ ἐκ τούτου τὰ μὲν ἄλλα διηρηπάσθη
πλὴν τῶν ἐκείνοις ὑπαρχόντων, τὰς δὲ δὴ γυναῖκας τῶν δυνατωτά-
των πολλὰς ἀλούσας ἄνευ ὕβρισμοῦ ὁ Λούκουλλος ἐφύλαξε, καὶ
5 ἀπ' αὐτοῦ καὶ τοὺς ἄνδρας σφῶν προσεποίησατο. τὸν τε τῆς
Κομμαγενῆς βασιλέα Ἀντίοχον (ἡ δὲ δὴ χώρα αὕτη τῆς Συρίας
πρὸς τε τῷ Εὐφράτῃ καὶ πρὸς τῷ Ταύρῳ ἐστὶ) καὶ τινὰ Ἀράβιον
δυνάστην Ἀλχαυδόιον ἄλλους τε ἐπικηρυκευσαμένους οἱ ἐδέξατο.
5 καὶ μαθὼν παρ' αὐτῶν τὴν πρεσβείαν τὴν ὑπὸ τε τοῦ Τιγράνου
[3] καὶ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς τὸν Ἀρσάκην πεμφθεῖσαν, ἀνταπέστειλέ
τινας ἐκ τῶν συμμάχων ἀπειλὰς τε ἅμα αὐτῷ, ἃν ἐκείνοις ἐπικου-
2 ρήσῃ, καὶ ὑποσχέσεις, ἃν τὰ σφέτερα ἀνθέλῃται, φέροντας. ὁ οὖν
Ἀρσάκης τότε μὲν (ἔτι γὰρ τῷ τε Τιγράνῃ ὁργὴν εἶχε καὶ ἐς τοὺς
Ῥωμαίους οὐδὲν ὑπώπτευν) πρέσβεις τέ οἱ ἀντέπεμψε καὶ φιλίαν
τε καὶ συμμαχίαν ἐσπέισατο· ὕστερον δὲ τὸν Σηκίλιον ἐλθόντα πρὸς
3 αὐτοῦ παρεῖναι (τούτου γὰρ ἔνεκα, ἀλλ' οὐ τῆς ὁμολογίας ἥδη γε-
γεννημένης, ἄνδρα ἐπιφανῆ τὰ πολεμικὰ πεμφθῆναι), καὶ οὐδεμίαν
ἔτι αὐτῶν βοήθειαν ἐποίησατο. οὐ μὴν οὐδ' ἠγναντιώθη τι, ἀλλ'
ἐκ μέσου ἀμφοῖν ἔσθη, μηδετέρους, ὥσπερ εἰκός, ἐθελήσας αὐξῆσαι·
τὸν γὰρ πόλεμον αὐτῶν ἰσοπαλῇ ὄντα ὑσφάλειαν οἱ μεγίστην οἴσειν
ἐνόμιζεν.

τούτῳ μὲν δὴ τῷ ἔτι ταῦθ' ὁ Λούκουλλος ἔπραξε, καὶ τῆς
6 Ἀρμενίας συχρὰ προσηγάγετο· ἐπὶ δὲ δὴ Κυντῶντος Μαρκίου (οὗτος
[4] γάρ, καίπερ οὐ μόνος ἀποδειχθείς, μόνος ὑπάτευσεν· ὁ τε γὰρ σὺν
688 αὐτῷ χειροτονηθείς Λούκιος Μέτελλος ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους ἀπέθανε,

4 2 2 τε om*
Xiphilinus

5 1 τοὺς ἄνδρας τοὺς μετὰ Τιγράνου φεύγοντας
5 2 4 Σεξτίλιον Plutarchus 5 3 ἐτι] ἐπ' 5 αὐτὸν

καὶ ὁ ἀφιτρωθεὶς πρὶν ἐπιβῆναι τῆς ἀρχῆς μετέλλαξε, καὶ διὰ τοῦτ' οὐδείς ἄλλος ἀπεδείχθη) ἐν οὖν τῷ ἔτει τούτῳ ὁ Λούκουλλος με-² σουντος ἤδη τοῦ θέρους (ὑπὸ γὰρ τοῦ ψύχους ἀδύνατος ἦν ἤρῃ ἐς τὴν πολεμίαν γῆν ἐσβαλεῖν) στρατεύσας τινὰ τε τῆς γῆς ἐπόρθησεν, ὅπως ἀμύνοντας αὐτῇ τοὺς βαρβάρους ἐς μάχην ὑπαγάγῃται, καὶ ὥς οὐδὲν μᾶλλον ἐκινεῦντο, ἐπ' αὐτοὺς ὤρμησεν. κἀν τούτῳ τοῖς 7 μὲν ἱππεῦσι τῶν Ῥωμαίων χαλεποὶ οἱ τῶν ἐναντίων ἱππεῖς ἐγιν-^[5] νοντο, τῷ δὲ πεζῷ οὐδείς αὐτῶν ἐς χεῖρας ἦει, ἀλλ' ὁπότε ἡ ἀσπίς τοῦ Λουκούλλου τῇ ἵπῳ προσβοηθήσειεν, ἐτρέποντο. οὐ μέντοι καὶ δεινόν τι ἔπασχον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδιώκοντάς σφας ἐς τοῦ- πίσω τοξεύοντες πολλοὺς μὲν παραχρῆμα ἀπεκτίνυνσαν, παμπλη- θεῖς δὲ ἐτίτρωσκον. καὶ ἦν τὰ τραύματα χαλεπὰ καὶ δυσίατα· 2 ταῖς τε γὰρ ἀκίσαι διπλαῖς ἐχρῶντο, καὶ προσέτι καὶ ἐφάρματτον αὐτάς, ὥστε τὰ βέλη, εἴτε ἐμμένοι πῃ τοῖς σώμασιν εἴτε καὶ ἐξέλ- κοιτο, τάχιστα αὐτὰ διολλύναι· τὸ γὰρ ἕτερον σιδήριον ἔνδον, αἶτε μηδεμίαν ἀνθολκὴν ἔχον, ἐγκατελείπετο.

ὁ οὖν Λούκουλλος, ἐπειδὴ τε πολλοὶ ἐτραυματίζοντο, καὶ οἱ 8 μὲν ἔθνησκον οἱ δ' ἀνῆπροι γοῦν ἐγίνοντο, καὶ ἅμα καὶ τὰ ἐπι-^[6] τήδεια αὐτοὺς ἐπέλειπεν, ἐκείθεν τε ἀπεχώρησε καὶ ἐπὶ Νίσιβιν ὤρ- μησεν. ἡ δὲ δὴ πόλις αὕτη ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ καλουμένη πέπό- 2 λισται (οὕτω γὰρ πᾶν τὸ μεταξὺ τοῦ τε Τίγριδος καὶ τοῦ Εὐφρά- του ὀνομάζεται) καὶ νῦν μὲν ἡμετέρα ἐστὶ καὶ ἡποικος ἡμῶν νομι- ζεται, τότε δὲ ὁ Τιγρᾶνης τῶν Πάρθων αὐτὴν ἀφελόμενος τοὺς τε θησαυροὺς ἐν αὐτῇ καὶ τὰ ἄλλα τὰ πλείστα τῶν λοιπῶν ἀπετέ- 3 θειτο, φύλακά οἱ τὸν ἀδελφὸν προστάξας. πρὸς οὖν ταύτην ὁ 3 Λούκουλλος ἐλθὼν ἐν μὲν τῷ θέρει, καίπερ μὴ παρέργως τὰς προσ- βολὰς ποιησάμενος, οὐδὲν ἐπέρανεν· τὰ γὰρ τεῖχη καὶ διπλᾶ καὶ πλίνθινα ὄντα, τὴν τε παχύτητα πολλὴν ἔχοντα καὶ τάφρῳ βαθεῖᾳ διελημμένα, οὔτε κατασεισθῆναι πῃ οὔτε διορυχθῆναι ἠδυνήθη, διόπερ οὐδ' ὁ Τιγρᾶνης ἐπήμυνε σφίσιν· ὥς δ' ὁ τε χειμῶν ἐνέ- 9 στη καὶ οἱ βάρβαροι ῥαθυμότερον, αἶτε ἐπικρατοῦντες τοὺς τε Ῥω-^[7] μαίους ὅσον οὐκ ἀπαναστήσεσθαι προσδοκῶντες, διήγον, ἐτήρησε νύκτα ἀσέληνον καὶ ὑετῷ λάβρῳ βρονταῖς τε χειμέριον, ὥστε μήτε 2 τι προϋδέσθαι μήτε τι ἐπακούσαι αὐτοὺς ἔχοντας τὸν τε ἔξω περί- βολον πλὴν ὀλίγων καὶ τὴν ἐν τῷ μέσῳ τάφρον ἐκλιπεῖν, καὶ προσ- ἔμιξε πολλαχῇ τῷ τείχει, καὶ ἐκείνου τε οὐ χαλεπῶς ἀπὸ τῶν χω- μάτων ἐπέβη, καὶ τοὺς φρουροὺς τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐν αὐτῷ

6 1 α ἀνθαιρεθεῖς? 2 4 αὐτὴν
2 ἐμμένοι 4 ἕτερον τὸ δεύτερον σ.
ἀπ.?

7 2 2 ἐφῆρμποτον
8 2 2 πλείστου ἄξια

- 3 ῥαδίως ἄτε μὴ πολλοὺς ὄντας ἀπέκτεινεν. καὶ οὕτω τῆς τε τάφρου
 μέρος τι (τὰς γὰρ γεφύρας οἱ βάρβαροι προκατέρρηξαν) συνέχωσεν
 (οὔτε γὰρ τῇ τοξεύᾳ οὔτε αὐτῷ πυρὶ λυπεῖσθαι ἐν τῷ παλλῶ ὑετῷ
 ἐδύνατο), καὶ διαβὺς αὐτὴν τὰ μὲν ἄλλα, οὐ πᾶν ἰσχυροῦ τοῦ
 4 θῶς εἶλε, τοὺς δὲ ἐς τὴν ἄκραν ἀναφυγόντας, ἄλλους τε καὶ τὸν
 ἀδελφὸν τοῦ Τιγράνου, μετὰ τοῦτο καθ' ὁμολογίαν παρεστήσατο,
 καὶ χρήματά τε πολλὰ ἔλαβε καὶ ἐκεῖ διεχείμασεν.
 10 τὴν μὲν οὖν Νίσιβιν οὕτως ἐχειρώσατο, τῆς δὲ Ἀρμενίας τῶν
 [8] τε ἄλλων τῶν περὶ τὸν Πόντον συχὰ ἀπέβαλεν. ὁ γὰρ Τιγράνης
 ἐκείνῃ μὲν ὥς οὐκ ἂν ἀλούσῃ οὐκ ἐπεκούρησε, πρὸς δὲ τὰ προει-
 ρημένα ὤρμησεν, εἰ πως ἀσχόλου περὶ τὴν Νίσιβιν αὐτοῦ ὄντος
 2 φθάσειεν αὐτὰ κομισάμενος. καὶ Μιθριδάτην μὲν πρὸς τὴν οἰ-
 κείαν ἀπέστειλεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν ἐαυτοῦ Ἀρμενίαν ἦλθε, κἄν-
 ταῦθα Λούκιον Φάννιον ἀντιστάντα οἱ ἀπολαβὼν ἐπολιόρκει, μέ-
 11 χρις οὗ ὁ Λούκουλλος αἰσθόμενος τοῦτο ἐπεβοήθησεν αὐτῷ. ἐν ᾧ
 [9] δὲ ταῦτ' ἐγγίγνεται, Μιθριδάτης ἐς τε τὴν ἐτέραν Ἀρμενίαν καὶ ἐς
 τὰ ἄλλα ἐσβαλὼν πολλοὺς τῶν Ῥωμαίων τοὺς μὲν ἀνὰ τὴν χώραν
 πλανωμένους ἀπροσδόκητός σφισι προσπεσὼν ἐφθειρε, τοὺς δὲ καὶ
 2 ἐκ μάχης κατέκοψε, κἄν τούτῳ καὶ τῶν χωρίων τὰ πλείω διὰ τα-
 χέων ἀνεκτήσατο. οἱ γὰρ ἄνθρωποι ἐκείνου τε εὐνοίαν ἔκ τε τοῦ
 ὁμοφύλου καὶ ἐκ τῆς πατρίου βασιλείας, καὶ τῶν Ῥωμαίων μῖσος.
 διὰ τε τὸ ὀθνεῖον καὶ διὰ τὸ ὑπὸ τῶν ἐφειστηκότων σφίσι κακου-
 χεῖσθαι ἔχοντες, προσεχώρησάν τε αὐτῷ, καὶ μετὰ τοῦτο τὸν ἄρ-
 3 χοντα τῶν ἐκεῖ Ῥωμαίων Μάρκον Φάβιον ἐνίκησαν. οἱ τε γὰρ
 Θοῤᾰκες οἱ πρότερον μὲν τῷ Μιθριδάτῃ μισθοφορήσαντες τότε δὲ
 τῷ Φαβίῳ συνόντες, καὶ οἱ δοῦλοι οἱ ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ στρατοπέδῳ
 ὄντες ἰσχυρῶς αὐτοῖς ἐβοήθησαν. οἱ τε Θοῤᾰκες ὑπὸ τοῦ Φαβίου
 4 ἐς προσκοπὴν πεμφθέντες οὔτε τι ὑγιὲς ἀνήγγειλαν αὐτῷ, καὶ μετὰ
 τοῦτ' ἐκείνου τε ἀφυλακτότερον προϊόντος καὶ τοῦ Μιθριδάτου
 ἐξαίφνης οἱ προσπεσόντος συνεπέθεντο τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ ἐν τούτῳ
 καὶ οἱ δοῦλοι ἐλευθερίαν σφίσι τοῦ βαρβάρου κηρύξαντος συνεπέλα-
 5 βοντο τοῦ ἔργου. καὶ ἀνάλωσαν ἂν, εἰ μὴ ὁ Μιθριδάτης ἐν τοῖς
 πολεμίοις ἀναστρεφόμενος (καὶ γὰρ ὑπὲρ τὰ ἐβδομήκοντα ἔτη γε-
 γονώς ἐμάχετο) λίθῳ τε ἐπλήγῃ καὶ δέος τοῖς βαρβάροις μὴ καὶ
 ἀποθάνῃ παρέσχεν· ἐπισχόντων γὰρ σφων διὰ τοῦτο τὴν μάχην
 12 ἠδυνήθησαν ἄλλοι τε καὶ ὁ Φάβιος ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀποφυγεῖν. καὶ
 [10] μετὰ τοῦτ' ἐς τὰ Κάβειρα κατακλεισθεῖς ἐπολιορκήθη μὲν, ἐσώθη

9 α α οὔτε αὐτῷ π.
 3 α οἱ γοῦν?*

10 α α ἀνῆλθε?
 4 α καὶ οἱ δοῦλοι om

11 ι δ καὶ τούτου?·
 5 ι ἐν om*

δὲ ὑπὸ τοῦ Τριαρίου. οὗτος γὰρ ἐκ τῆς Ἀσίας ταύτῃ πρὸς τὸν Λούκουλλον διωών, καὶ γνοὺς τὰ πεπραγμένα, δύναμιν τε ὅσῃν οἶδον τ' ἦν ἐκ τῶν παρόντων ἤθροισε, καὶ τὸν Μιθριδάτην ὡς καὶ Ῥω-² μαϊκοῦ στρατοῦ πλήθει προσιών ἐξέπληξεν, ὥστ' ἀναστῆναι ποιῆσαι πρὶν καὶ ἐς ὅσιν αὐτοῦ ἐλθεῖν. κάκ τοῦτον ἐπιθαρσήσας καὶ μέ-
χρι τῶν Κομάνων ὑποφυγόντα αὐτὸν ἐπεδίωξε, κἀνταῦθα ἐνίκησεν. ἠύλλετο μὲν γὰρ ὁ Μιθριδάτης ἐπὶ θάτερα τοῦ ποταμοῦ ἢ οἱ³ Ῥωμαῖοι προσήεσαν, βουληθεὶς δὲ σφισι κεκηκόσιν ἐκ τῆς πορείας συμμῖξαι αὐτός τε προαπήντησε καὶ ἐτέρους δι' ἄλλης γεφύρας ἐν τῷ τῆς μάχης καιρῷ διαβάντας ἐπιθέσθαι προσέταξεν· καὶ αὐτὸν ἀγχώμαλα ἐπὶ πλεῖστον ἀγωνιζόμενον ἢ γέφυρα, πολλῶν τε καὶ ἀθρόων ἅμα δι' αὐτῆς ἐπεγομένων, τῆς τε ἐπικουρίας ἀπεστέρησε καὶ προσδιετάρaxεν.

καὶ οἱ μὲν μετὰ τοῦτ' (ἤδη γὰρ χειμῶν ἦν) ἀπεχώρησαν ἐς τὰ¹³ ^[11] ¹⁴ ¹⁵ ¹⁶ ¹⁷ ¹⁸ ¹⁹ ²⁰ ²¹ ²² ²³ ²⁴ ²⁵ ²⁶ ²⁷ ²⁸ ²⁹ ³⁰ ³¹ ³² ³³ ³⁴ ³⁵ ³⁶ ³⁷ ³⁸ ³⁹ ⁴⁰ ⁴¹ ⁴² ⁴³ ⁴⁴ ⁴⁵ ⁴⁶ ⁴⁷ ⁴⁸ ⁴⁹ ⁵⁰ ⁵¹ ⁵² ⁵³ ⁵⁴ ⁵⁵ ⁵⁶ ⁵⁷ ⁵⁸ ⁵⁹ ⁶⁰ ⁶¹ ⁶² ⁶³ ⁶⁴ ⁶⁵ ⁶⁶ ⁶⁷ ⁶⁸ ⁶⁹ ⁷⁰ ⁷¹ ⁷² ⁷³ ⁷⁴ ⁷⁵ ⁷⁶ ⁷⁷ ⁷⁸ ⁷⁹ ⁸⁰ ⁸¹ ⁸² ⁸³ ⁸⁴ ⁸⁵ ⁸⁶ ⁸⁷ ⁸⁸ ⁸⁹ ⁹⁰ ⁹¹ ⁹² ⁹³ ⁹⁴ ⁹⁵ ⁹⁶ ⁹⁷ ⁹⁸ ⁹⁹ ¹⁰⁰ ¹⁰¹ ¹⁰² ¹⁰³ ¹⁰⁴ ¹⁰⁵ ¹⁰⁶ ¹⁰⁷ ¹⁰⁸ ¹⁰⁹ ¹¹⁰ ¹¹¹ ¹¹² ¹¹³ ¹¹⁴ ¹¹⁵ ¹¹⁶ ¹¹⁷ ¹¹⁸ ¹¹⁹ ¹²⁰ ¹²¹ ¹²² ¹²³ ¹²⁴ ¹²⁵ ¹²⁶ ¹²⁷ ¹²⁸ ¹²⁹ ¹³⁰ ¹³¹ ¹³² ¹³³ ¹³⁴ ¹³⁵ ¹³⁶ ¹³⁷ ¹³⁸ ¹³⁹ ¹⁴⁰ ¹⁴¹ ¹⁴² ¹⁴³ ¹⁴⁴ ¹⁴⁵ ¹⁴⁶ ¹⁴⁷ ¹⁴⁸ ¹⁴⁹ ¹⁵⁰ ¹⁵¹ ¹⁵² ¹⁵³ ¹⁵⁴ ¹⁵⁵ ¹⁵⁶ ¹⁵⁷ ¹⁵⁸ ¹⁵⁹ ¹⁶⁰ ¹⁶¹ ¹⁶² ¹⁶³ ¹⁶⁴ ¹⁶⁵ ¹⁶⁶ ¹⁶⁷ ¹⁶⁸ ¹⁶⁹ ¹⁷⁰ ¹⁷¹ ¹⁷² ¹⁷³ ¹⁷⁴ ¹⁷⁵ ¹⁷⁶ ¹⁷⁷ ¹⁷⁸ ¹⁷⁹ ¹⁸⁰ ¹⁸¹ ¹⁸² ¹⁸³ ¹⁸⁴ ¹⁸⁵ ¹⁸⁶ ¹⁸⁷ ¹⁸⁸ ¹⁸⁹ ¹⁹⁰ ¹⁹¹ ¹⁹² ¹⁹³ ¹⁹⁴ ¹⁹⁵ ¹⁹⁶ ¹⁹⁷ ¹⁹⁸ ¹⁹⁹ ²⁰⁰ ²⁰¹ ²⁰² ²⁰³ ²⁰⁴ ²⁰⁵ ²⁰⁶ ²⁰⁷ ²⁰⁸ ²⁰⁹ ²¹⁰ ²¹¹ ²¹² ²¹³ ²¹⁴ ²¹⁵ ²¹⁶ ²¹⁷ ²¹⁸ ²¹⁹ ²²⁰ ²²¹ ²²² ²²³ ²²⁴ ²²⁵ ²²⁶ ²²⁷ ²²⁸ ²²⁹ ²³⁰ ²³¹ ²³² ²³³ ²³⁴ ²³⁵ ²³⁶ ²³⁷ ²³⁸ ²³⁹ ²⁴⁰ ²⁴¹ ²⁴² ²⁴³ ²⁴⁴ ²⁴⁵ ²⁴⁶ ²⁴⁷ ²⁴⁸ ²⁴⁹ ²⁵⁰ ²⁵¹ ²⁵² ²⁵³ ²⁵⁴ ²⁵⁵ ²⁵⁶ ²⁵⁷ ²⁵⁸ ²⁵⁹ ²⁶⁰ ²⁶¹ ²⁶² ²⁶³ ²⁶⁴ ²⁶⁵ ²⁶⁶ ²⁶⁷ ²⁶⁸ ²⁶⁹ ²⁷⁰ ²⁷¹ ²⁷² ²⁷³ ²⁷⁴ ²⁷⁵ ²⁷⁶ ²⁷⁷ ²⁷⁸ ²⁷⁹ ²⁸⁰ ²⁸¹ ²⁸² ²⁸³ ²⁸⁴ ²⁸⁵ ²⁸⁶ ²⁸⁷ ²⁸⁸ ²⁸⁹ ²⁹⁰ ²⁹¹ ²⁹² ²⁹³ ²⁹⁴ ²⁹⁵ ²⁹⁶ ²⁹⁷ ²⁹⁸ ²⁹⁹ ³⁰⁰ ³⁰¹ ³⁰² ³⁰³ ³⁰⁴ ³⁰⁵ ³⁰⁶ ³⁰⁷ ³⁰⁸ ³⁰⁹ ³¹⁰ ³¹¹ ³¹² ³¹³ ³¹⁴ ³¹⁵ ³¹⁶ ³¹⁷ ³¹⁸ ³¹⁹ ³²⁰ ³²¹ ³²² ³²³ ³²⁴ ³²⁵ ³²⁶ ³²⁷ ³²⁸ ³²⁹ ³³⁰ ³³¹ ³³² ³³³ ³³⁴ ³³⁵ ³³⁶ ³³⁷ ³³⁸ ³³⁹ ³⁴⁰ ³⁴¹ ³⁴² ³⁴³ ³⁴⁴ ³⁴⁵ ³⁴⁶ ³⁴⁷ ³⁴⁸ ³⁴⁹ ³⁵⁰ ³⁵¹ ³⁵² ³⁵³ ³⁵⁴ ³⁵⁵ ³⁵⁶ ³⁵⁷ ³⁵⁸ ³⁵⁹ ³⁶⁰ ³⁶¹ ³⁶² ³⁶³ ³⁶⁴ ³⁶⁵ ³⁶⁶ ³⁶⁷ ³⁶⁸ ³⁶⁹ ³⁷⁰ ³⁷¹ ³⁷² ³⁷³ ³⁷⁴ ³⁷⁵ ³⁷⁶ ³⁷⁷ ³⁷⁸ ³⁷⁹ ³⁸⁰ ³⁸¹ ³⁸² ³⁸³ ³⁸⁴ ³⁸⁵ ³⁸⁶ ³⁸⁷ ³⁸⁸ ³⁸⁹ ³⁹⁰ ³⁹¹ ³⁹² ³⁹³ ³⁹⁴ ³⁹⁵ ³⁹⁶ ³⁹⁷ ³⁹⁸ ³⁹⁹ ⁴⁰⁰ ⁴⁰¹ ⁴⁰² ⁴⁰³ ⁴⁰⁴ ⁴⁰⁵ ⁴⁰⁶ ⁴⁰⁷ ⁴⁰⁸ ⁴⁰⁹ ⁴¹⁰ ⁴¹¹ ⁴¹² ⁴¹³ ⁴¹⁴ ⁴¹⁵ ⁴¹⁶ ⁴¹⁷ ⁴¹⁸ ⁴¹⁹ ⁴²⁰ ⁴²¹ ⁴²² ⁴²³ ⁴²⁴ ⁴²⁵ ⁴²⁶ ⁴²⁷ ⁴²⁸ ⁴²⁹ ⁴³⁰ ⁴³¹ ⁴³² ⁴³³ ⁴³⁴ ⁴³⁵ ⁴³⁶ ⁴³⁷ ⁴³⁸ ⁴³⁹ ⁴⁴⁰ ⁴⁴¹ ⁴⁴² ⁴⁴³ ⁴⁴⁴ ⁴⁴⁵ ⁴⁴⁶ ⁴⁴⁷ ⁴⁴⁸ ⁴⁴⁹ ⁴⁵⁰ ⁴⁵¹ ⁴⁵² ⁴⁵³ ⁴⁵⁴ ⁴⁵⁵ ⁴⁵⁶ ⁴⁵⁷ ⁴⁵⁸ ⁴⁵⁹ ⁴⁶⁰ ⁴⁶¹ ⁴⁶² ⁴⁶³ ⁴⁶⁴ ⁴⁶⁵ ⁴⁶⁶ ⁴⁶⁷ ⁴⁶⁸ ⁴⁶⁹ ⁴⁷⁰ ⁴⁷¹ ⁴⁷² ⁴⁷³ ⁴⁷⁴ ⁴⁷⁵ ⁴⁷⁶ ⁴⁷⁷ ⁴⁷⁸ ⁴⁷⁹ ⁴⁸⁰ ⁴⁸¹ ⁴⁸² ⁴⁸³ ⁴⁸⁴ ⁴⁸⁵ ⁴⁸⁶ ⁴⁸⁷ ⁴⁸⁸ ⁴⁸⁹ ⁴⁹⁰ ⁴⁹¹ ⁴⁹² ⁴⁹³ ⁴⁹⁴ ⁴⁹⁵ ⁴⁹⁶ ⁴⁹⁷ ⁴⁹⁸ ⁴⁹⁹ ⁵⁰⁰ ⁵⁰¹ ⁵⁰² ⁵⁰³ ⁵⁰⁴ ⁵⁰⁵ ⁵⁰⁶ ⁵⁰⁷ ⁵⁰⁸ ⁵⁰⁹ ⁵¹⁰ ⁵¹¹ ⁵¹² ⁵¹³ ⁵¹⁴ ⁵¹⁵ ⁵¹⁶ ⁵¹⁷ ⁵¹⁸ ⁵¹⁹ ⁵²⁰ ⁵²¹ ⁵²² ⁵²³ ⁵²⁴ ⁵²⁵ ⁵²⁶ ⁵²⁷ ⁵²⁸ ⁵²⁹ ⁵³⁰ ⁵³¹ ⁵³² ⁵³³ ⁵³⁴ ⁵³⁵ ⁵³⁶ ⁵³⁷ ⁵³⁸ ⁵³⁹ ⁵⁴⁰ ⁵⁴¹ ⁵⁴² ⁵⁴³ ⁵⁴⁴ ⁵⁴⁵ ⁵⁴⁶ ⁵⁴⁷ ⁵⁴⁸ ⁵⁴⁹ ⁵⁵⁰ ⁵⁵¹ ⁵⁵² ⁵⁵³ ⁵⁵⁴ ⁵⁵⁵ ⁵⁵⁶ ⁵⁵⁷ ⁵⁵⁸ ⁵⁵⁹ ⁵⁶⁰ ⁵⁶¹ ⁵⁶² ⁵⁶³ ⁵⁶⁴ ⁵⁶⁵ ⁵⁶⁶ ⁵⁶⁷ ⁵⁶⁸ ⁵⁶⁹ ⁵⁷⁰ ⁵⁷¹ ⁵⁷² ⁵⁷³ ⁵⁷⁴ ⁵⁷⁵ ⁵⁷⁶ ⁵⁷⁷ ⁵⁷⁸ ⁵⁷⁹ ⁵⁸⁰ ⁵⁸¹ ⁵⁸² ⁵⁸³ ⁵⁸⁴ ⁵⁸⁵ ⁵⁸⁶ ⁵⁸⁷ ⁵⁸⁸ ⁵⁸⁹ ⁵⁹⁰ ⁵⁹¹ ⁵⁹² ⁵⁹³ ⁵⁹⁴ ⁵⁹⁵ ⁵⁹⁶ ⁵⁹⁷ ⁵⁹⁸ ⁵⁹⁹ ⁶⁰⁰ ⁶⁰¹ ⁶⁰² ⁶⁰³ ⁶⁰⁴ ⁶⁰⁵ ⁶⁰⁶ ⁶⁰⁷ ⁶⁰⁸ ⁶⁰⁹ ⁶¹⁰ ⁶¹¹ ⁶¹² ⁶¹³ ⁶¹⁴ ⁶¹⁵ ⁶¹⁶ ⁶¹⁷ ⁶¹⁸ ⁶¹⁹ ⁶²⁰ ⁶²¹ ⁶²² ⁶²³ ⁶²⁴ ⁶²⁵ ⁶²⁶ ⁶²⁷ ⁶²⁸ ⁶²⁹ ⁶³⁰ ⁶³¹ ⁶³² ⁶³³ ⁶³⁴ ⁶³⁵ ⁶³⁶ ⁶³⁷ ⁶³⁸ ⁶³⁹ ⁶⁴⁰ ⁶⁴¹ ⁶⁴² ⁶⁴³ ⁶⁴⁴ ⁶⁴⁵ ⁶⁴⁶ ⁶⁴⁷ ⁶⁴⁸ ⁶⁴⁹ ⁶⁵⁰ ⁶⁵¹ ⁶⁵² ⁶⁵³ ⁶⁵⁴ ⁶⁵⁵ ⁶⁵⁶ ⁶⁵⁷ ⁶⁵⁸ ⁶⁵⁹ ⁶⁶⁰ ⁶⁶¹ ⁶⁶² ⁶⁶³ ⁶⁶⁴ ⁶⁶⁵ ⁶⁶⁶ ⁶⁶⁷ ⁶⁶⁸ ⁶⁶⁹ ⁶⁷⁰ ⁶⁷¹ ⁶⁷² ⁶⁷³ ⁶⁷⁴ ⁶⁷⁵ ⁶⁷⁶ ⁶⁷⁷ ⁶⁷⁸ ⁶⁷⁹ ⁶⁸⁰ ⁶⁸¹ ⁶⁸² ⁶⁸³ ⁶⁸⁴ ⁶⁸⁵ ⁶⁸⁶ ⁶⁸⁷ ⁶⁸⁸ ⁶⁸⁹ ⁶⁹⁰ ⁶⁹¹ ⁶⁹² ⁶⁹³ ⁶⁹⁴ ⁶⁹⁵ ⁶⁹⁶ ⁶⁹⁷ ⁶⁹⁸ ⁶⁹⁹ ⁷⁰⁰ ⁷⁰¹ ⁷⁰² ⁷⁰³ ⁷⁰⁴ ⁷⁰⁵ ⁷⁰⁶ ⁷⁰⁷ ⁷⁰⁸ ⁷⁰⁹ ⁷¹⁰ ⁷¹¹ ⁷¹² ⁷¹³ ⁷¹⁴ ⁷¹⁵ ⁷¹⁶ ⁷¹⁷ ⁷¹⁸ ⁷¹⁹ ⁷²⁰ ⁷²¹ ⁷²² ⁷²³ ⁷²⁴ ⁷²⁵ ⁷²⁶ ⁷²⁷ ⁷²⁸ ⁷²⁹ ⁷³⁰ ⁷³¹ ⁷³² ⁷³³ ⁷³⁴ ⁷³⁵ ⁷³⁶ ⁷³⁷ ⁷³⁸ ⁷³⁹ ⁷⁴⁰ ⁷⁴¹ ⁷⁴² ⁷⁴³ ⁷⁴⁴ ⁷⁴⁵ ⁷⁴⁶ ⁷⁴⁷ ⁷⁴⁸ ⁷⁴⁹ ⁷⁵⁰ ⁷⁵¹ ⁷⁵² ⁷⁵³ ⁷⁵⁴ ⁷⁵⁵ ⁷⁵⁶ ⁷⁵⁷ ⁷⁵⁸ ⁷⁵⁹ ⁷⁶⁰ ⁷⁶¹ ⁷⁶² ⁷⁶³ ⁷⁶⁴ ⁷⁶⁵ ⁷⁶⁶ ⁷⁶⁷ ⁷⁶⁸ ⁷⁶⁹ ⁷⁷⁰ ⁷⁷¹ ⁷⁷² ⁷⁷³ ⁷⁷⁴ ⁷⁷⁵ ⁷⁷⁶ ⁷⁷⁷ ⁷⁷⁸ ⁷⁷⁹ ⁷⁸⁰ ⁷⁸¹ ⁷⁸² ⁷⁸³ ⁷⁸⁴ ⁷⁸⁵ ⁷⁸⁶ ⁷⁸⁷ ⁷⁸⁸ ⁷⁸⁹ ⁷⁹⁰ ⁷⁹¹ ⁷⁹² ⁷⁹³ ⁷⁹⁴ ⁷⁹⁵ ⁷⁹⁶ ⁷⁹⁷ ⁷⁹⁸ ⁷⁹⁹ ⁸⁰⁰ ⁸⁰¹ ⁸⁰² ⁸⁰³ ⁸⁰⁴ ⁸⁰⁵ ⁸⁰⁶ ⁸⁰⁷ ⁸⁰⁸ ⁸⁰⁹ ⁸¹⁰ ⁸¹¹ ⁸¹² ⁸¹³ ⁸¹⁴ ⁸¹⁵ ⁸¹⁶ ⁸¹⁷ ⁸¹⁸ ⁸¹⁹ ⁸²⁰ ⁸²¹ ⁸²² ⁸²³ ⁸²⁴ ⁸²⁵ ⁸²⁶ ⁸²⁷ ⁸²⁸ ⁸²⁹ ⁸³⁰ ⁸³¹ ⁸³² ⁸³³ ⁸³⁴ ⁸³⁵ ⁸³⁶ ⁸³⁷ ⁸³⁸ ⁸³⁹ ⁸⁴⁰ ⁸⁴¹ ⁸⁴² ⁸⁴³ ⁸⁴⁴ ⁸⁴⁵ ⁸⁴⁶ ⁸⁴⁷ ⁸⁴⁸ ⁸⁴⁹ ⁸⁵⁰ ⁸⁵¹ ⁸⁵² ⁸⁵³ ⁸⁵⁴ ⁸⁵⁵ ⁸⁵⁶ ⁸⁵⁷ ⁸⁵⁸ ⁸⁵⁹ ⁸⁶⁰ ⁸⁶¹ ⁸⁶² ⁸⁶³ ⁸⁶⁴ ⁸⁶⁵ ⁸⁶⁶ ⁸⁶⁷ ⁸⁶⁸ ⁸⁶⁹ ⁸⁷⁰ ⁸⁷¹ ⁸⁷² ⁸⁷³ ⁸⁷⁴ ⁸⁷⁵ ⁸⁷⁶ ⁸⁷⁷ ⁸⁷⁸ ⁸⁷⁹ ⁸⁸⁰ ⁸⁸¹ ⁸⁸² ⁸⁸³ ⁸⁸⁴ ⁸⁸⁵ ⁸⁸⁶ ⁸⁸⁷ ⁸⁸⁸ ⁸⁸⁹ ⁸⁹⁰ ⁸⁹¹ ⁸⁹² ⁸⁹³ ⁸⁹⁴ ⁸⁹⁵ ⁸⁹⁶ ⁸⁹⁷ ⁸⁹⁸ ⁸⁹⁹ ⁹⁰⁰ ⁹⁰¹ ⁹⁰² ⁹⁰³ ⁹⁰⁴ ⁹⁰⁵ ⁹⁰⁶ ⁹⁰⁷ ⁹⁰⁸ ⁹⁰⁹ ⁹¹⁰ ⁹¹¹ ⁹¹² ⁹¹³ ⁹¹⁴ ⁹¹⁵ ⁹¹⁶ ⁹¹⁷ ⁹¹⁸ ⁹¹⁹ ⁹²⁰ ⁹²¹ ⁹²² ⁹²³ ⁹²⁴ ⁹²⁵ ⁹²⁶ ⁹²⁷ ⁹²⁸ ⁹²⁹ ⁹³⁰ ⁹³¹ ⁹³² ⁹³³ ⁹³⁴ ⁹³⁵ ⁹³⁶ ⁹³⁷ ⁹³⁸ ⁹³⁹ ⁹⁴⁰ ⁹⁴¹ ⁹⁴² ⁹⁴³ ⁹⁴⁴ ⁹⁴⁵ ⁹⁴⁶ ⁹⁴⁷ ⁹⁴⁸ ⁹⁴⁹ ⁹⁵⁰ ⁹⁵¹ ⁹⁵² ⁹⁵³ ⁹⁵⁴ ⁹⁵⁵ ⁹⁵⁶ ⁹⁵⁷ ⁹⁵⁸ ⁹⁵⁹ ⁹⁶⁰ ⁹⁶¹ ⁹⁶² ⁹⁶³ ⁹⁶⁴ ⁹⁶⁵ ⁹⁶⁶ ⁹⁶⁷ ⁹⁶⁸ ⁹⁶⁹ ⁹⁷⁰ ⁹⁷¹ ⁹⁷² ⁹⁷³ ⁹⁷⁴ ⁹⁷⁵ ⁹⁷⁶ ⁹⁷⁷ ⁹⁷⁸ ⁹⁷⁹ ⁹⁸⁰ ⁹⁸¹ ⁹⁸² ⁹⁸³ ⁹⁸⁴ ⁹⁸⁵ ⁹⁸⁶ ⁹⁸⁷ ⁹⁸⁸ ⁹⁸⁹ ⁹⁹⁰ ⁹⁹¹ ⁹⁹² ⁹⁹³ ⁹⁹⁴ ⁹⁹⁵ ⁹⁹⁶ ⁹⁹⁷ ⁹⁹⁸ ⁹⁹⁹ ¹⁰⁰⁰ ¹⁰⁰¹ ¹⁰⁰² ¹⁰⁰³ ¹⁰⁰⁴ ¹⁰⁰⁵ ¹⁰⁰⁶ ¹⁰⁰⁷ ¹⁰⁰⁸ ¹⁰⁰⁹ ¹⁰¹⁰ ¹⁰¹¹ ¹⁰¹² ¹⁰¹³ ¹⁰¹⁴ ¹⁰¹⁵ ¹⁰¹⁶ ¹⁰¹⁷ ¹⁰¹⁸ ¹⁰¹⁹ ¹⁰²⁰ ¹⁰²¹ ¹⁰²² ¹⁰²³ ¹⁰²⁴ ¹⁰²⁵ ¹⁰²⁶ ¹⁰²⁷ ¹⁰²⁸ ¹⁰²⁹ ¹⁰³⁰ ¹⁰³¹ ¹⁰³² ¹⁰³³ ¹⁰³⁴ ¹⁰³⁵ ¹⁰³⁶ ¹⁰³⁷ ¹⁰³⁸ ¹⁰³⁹ ¹⁰⁴⁰ ¹⁰⁴¹ ¹⁰⁴² ¹⁰⁴³ ¹⁰⁴⁴ ¹⁰⁴⁵ ¹⁰⁴⁶ ¹⁰⁴⁷ ¹⁰⁴⁸ ¹⁰⁴⁹ ¹⁰⁵⁰ ¹⁰⁵¹ ¹⁰⁵² ¹⁰⁵³ ¹⁰⁵⁴ ¹⁰⁵⁵ ¹⁰⁵⁶ ¹⁰⁵⁷ ¹⁰⁵⁸ ¹⁰⁵⁹ ¹⁰⁶⁰ ¹⁰⁶¹ ¹⁰⁶² ¹⁰⁶³ ¹⁰⁶⁴ ¹⁰⁶⁵ ¹⁰⁶⁶ ¹⁰⁶⁷ ¹⁰⁶⁸ ¹⁰⁶⁹ ¹⁰⁷⁰ ¹⁰⁷¹ ¹⁰⁷² ¹⁰⁷³ ¹⁰⁷⁴ ¹⁰⁷⁵ ¹⁰⁷⁶ ¹⁰⁷⁷ ¹⁰⁷⁸ ¹⁰⁷⁹ ¹⁰⁸⁰ ¹⁰⁸¹ ¹⁰⁸² ¹⁰⁸³ ¹⁰⁸⁴ ¹⁰⁸⁵ ¹⁰⁸⁶ ¹⁰⁸⁷ ¹⁰⁸⁸ ¹⁰⁸⁹ ¹⁰⁹⁰ ¹⁰⁹¹ ¹⁰⁹² ¹⁰⁹³ ¹⁰⁹⁴ ¹⁰⁹⁵ ¹⁰⁹⁶ ¹⁰⁹⁷ ¹⁰⁹⁸ ¹⁰⁹⁹ ¹¹⁰⁰ ¹¹⁰¹ ¹¹⁰² ¹¹⁰³ ¹¹⁰⁴ ¹¹⁰⁵ ¹¹⁰⁶ ¹¹⁰⁷ ¹¹⁰⁸ ¹¹⁰⁹ ¹¹¹⁰ ¹¹¹¹ ¹¹¹² ¹¹¹³ ¹¹¹⁴ ¹¹¹⁵ ¹¹¹⁶ ¹¹¹⁷ ¹¹¹⁸ ¹¹¹⁹ ¹¹²⁰ ¹¹²¹ ¹¹²² ¹¹²³ ¹¹²⁴ ¹¹²⁵ ¹¹²⁶ ¹¹²⁷ ¹¹²⁸ ¹¹²⁹ ¹¹³⁰ ¹¹³¹ ¹¹³² ¹¹³³ ¹¹³⁴ ¹¹³⁵ ¹¹³⁶ ¹¹³⁷ ¹¹³⁸ ¹¹³⁹ ¹¹⁴⁰ ¹¹⁴¹ ¹¹⁴² ¹¹⁴³ ¹¹⁴⁴ ¹¹⁴⁵ ¹¹⁴⁶ ¹¹⁴⁷ ¹¹⁴⁸ ¹¹⁴⁹ ¹¹⁵⁰ ¹¹⁵¹ ¹¹⁵² ¹¹⁵³ ¹¹⁵⁴ ¹¹⁵⁵ ¹¹⁵⁶ ¹¹⁵⁷ ¹¹⁵⁸ ¹¹⁵⁹ ¹¹⁶⁰ ¹¹⁶¹ ¹¹⁶² ¹¹⁶³ ¹¹⁶⁴ ¹¹⁶⁵ ¹¹⁶⁶ ¹¹⁶⁷ ¹¹⁶⁸ ¹¹⁶⁹ ¹¹⁷⁰ ¹¹⁷¹ ¹¹⁷² ¹¹⁷³ ¹¹⁷⁴ ¹¹⁷⁵ ¹¹⁷⁶ ¹¹⁷⁷ ¹¹⁷⁸ ¹¹⁷⁹ ¹¹⁸⁰ ¹¹⁸¹ ¹¹⁸² ¹¹⁸³ ¹¹⁸⁴ ¹¹⁸⁵ ¹¹⁸⁶ ¹¹⁸⁷ ¹¹⁸⁸ ¹¹⁸⁹ ¹¹⁹⁰ ¹¹⁹¹ ¹¹⁹² ¹¹⁹³ ¹¹⁹⁴ ¹¹⁹⁵ ¹¹⁹⁶ ¹¹⁹⁷ ¹¹⁹⁸ ¹¹⁹⁹ ¹²⁰⁰ ¹²⁰¹ ¹²⁰² ¹²⁰³ ¹²⁰⁴ ¹²⁰⁵ ¹²⁰⁶ ¹²⁰⁷ ¹²⁰⁸ ¹²⁰⁹ ¹²¹⁰ ¹²¹¹ ¹²¹² ¹²¹³ ¹²¹⁴ ¹²¹⁵ ¹²¹⁶ ¹²¹⁷ ¹²¹⁸ ¹²¹⁹ ¹²²⁰ ¹²²¹ ¹²²² ¹²²³ ¹²²⁴ ¹²²⁵ ¹²²⁶ ¹²²⁷ ¹²²⁸ ¹²²⁹ ¹²³⁰ ¹²³¹ ¹²³² ¹²³³ ¹²³⁴ ¹²³⁵ ¹²³⁶ ¹²³⁷ ¹²³⁸ ¹²³⁹ ¹²⁴⁰ ¹²⁴¹ ¹²⁴² ¹²⁴³ ¹²⁴⁴ ¹²⁴⁵ ¹²⁴⁶ ¹²⁴⁷ ¹²⁴⁸ ¹²⁴⁹ ¹²⁵⁰ ¹²⁵¹ ¹²⁵² ¹²⁵³ ¹²⁵⁴ ¹²⁵⁵ ¹²⁵⁶ ¹²⁵⁷ ¹²⁵⁸ ¹²⁵⁹ ¹²⁶⁰ ¹²⁶¹ ¹²⁶² ¹²⁶³ ¹²⁶⁴ ¹²⁶⁵ ¹²⁶⁶ ¹²⁶⁷ ¹²⁶⁸ ¹²⁶⁹ ¹²⁷⁰ ¹²⁷¹ ¹²⁷² ¹²⁷³ ¹²⁷⁴ ¹²⁷⁵ ¹²⁷⁶ ¹²⁷⁷ ¹²⁷⁸ ¹²⁷⁹ ¹²⁸⁰

- 3 νέστη. καὶ αὐτῷ οἱ βάρβαροι προχωροῦντι ἤδη προσπεσόντες τοὺς
μὲν ἐν χερσὶ τῷ τε πληθῇ σφῶν περιέσχον καὶ κατειργάσαντο,
τοὺς δὲ καὶ ἐς τὸ πεδῖον ἐκφυγόντας ἀγνοίᾳ τοῦ τὸν ποταμὸν ἐς
15 αὐτὸ ἐκτετράφθαι περιελάνοντες ἔκτεινον. καὶ πασσοῦδὶ ἄν. σφας
[13] διέφθειραν, εἰ μὴ τῶν Ῥωμαίων τις πλασόμενος ὥς καὶ ἐκ τῆς τοῦ
Μιθριδάτου συμμαχίδος ὦν (ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ αὐτοῖς τρόπῳ συ-
στρατευομένους, ὥσπερ εἶπον, οὐκ ὀλίγους εἶχε) προσῆλθ' ἐπὶ οἱ ὥς
καὶ εἰπεῖν τι βουλούμενος, καὶ ἔτρωσεν αὐτόν. οὕτω γὰρ ἐκείνος
μὲν συλληφθεὶς ἀπεσφάγη, ταραχθέντων δὲ πρὸς τοῦτο τῶν βαρ-
βάρων συχνοὶ τῶν Ῥωμαίων διέφθονον.
- 2 Μιθριδάτης μὲν δὴ τό τε τραῦμα ἴατο, καὶ προσυποπτεύσας
καὶ ἄλλους τινὰς τῶν πολεμίων ἐν τῷ στρατοπέδῳ εἶναι, ἐξέτασιν
τῶν στρατιωτῶν ὥς καὶ κατ' ἄλλο τι ἐποίησατο, καὶ κελεύσας σφᾶς
ἐς τὰς ἑαυτῶν σκηναὺς ὥς ἐκάστους κατὰ τάχος ἀνωχωρῆσαι κατε-
16 φώρασε, καὶ τοὺς Ῥωμαίους μονωθέντας διέφθειρεν. καὶν τούτῳ δ'
[14] Λούκουλλος ἐπελθὼν δόξαν μὲν τισὶ παρέσχεν ὥς καὶ ἐκείνου ῥα-
δίως κρατήσων καὶ πάντα τὰ προειμένα δι' ὀλίγον κοιμούμενος, οὐ
2 μέντοι καὶ κατέπραξέ τι. ὃ τε γὰρ Μιθριδάτης ἐς τὰ μετέωρα
πρὸς Τυλαύροις ὄντα ἰδρυθεὶς οὐκ ἀντεπῆει αὐτῷ, καὶ ὁ Μιθρι-
δάτης ὁ ἕτερος ὁ ἐκ Μηδίας γαμβρὸς τοῦ Τιγράνου ἐσκεδασμένοις
τοῖς Ῥωμαίοις ἐξαίφνης προσπεσὼν συχνοὺς ἀπέκτεινεν, ὃ τε Τι-
3 γράνης αὐτὸς προσιὼν ἠγγέλθη, καὶ τὸ στράτευμα ἐστασίασεν. οἱ
γὰρ Ὑαλέρειοι οἱ τῆς τε στρατείας ἀφεθέντες καὶ μετὰ τοῦτ' αὐθις
στρατευσάμενοι ἐκινήθησαν μὲν καὶ ἐν τῇ Νισίβει ἐκ τε τῆς νίκης καὶ
ἐκ τῆς ἡσυχίας, τοῦ τε τὰ ἐπιτήδεια ἄφθονα ἔχειν, καὶ ἄνευ τοῦ
Λουκούλλου τὰ πολλά, διὰ τὸ πολλαχόσε ἐκδημεῖν αὐτόν, διαιτᾶσθαι,
4 καὶ μάλιστα ὅτι Πούπλιός τις Κλώδιος, ὃν Κλαύδιόν τινες ἐκάλε-
σαν, συνεστασίαζέ σφας ὑπ' ἐμφύτου νεωτεροποιίας, καίπερ τῆς
ἀδελφῆς αὐτοῦ τῷ Λουκούλλῳ συνοικούσης· ἐταράχθησαν δὲ καὶ
τότε ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὸν Ἀχιλίου τὸν ὑπατον, ὃς τῷ Λου-
κούλλῳ διάδοχος δι' ἅπερ εἶπον ἐξεπέμφθη, πλησιάζοντα ἐπύθοντο·
17 ἐν γὰρ ὀλιγοῦρά αὐτόν ὥς καὶ ἰδιωτεύοντα ἤδη ἐποιοῦντο. ὁ οὖν
[15] Λούκουλλος ἐκ τε τούτων, καὶ ὅτι παρὰ τοῦ Μαρκίου τοῦ πρὸ
τοῦ Ἀχιλίου ὑπατεύσαντος, ἐς Κιλικίαν ἧς ἄρχειν ἐμίλλε παριόντος,
ἐπικουρίαν αἰτήσας οὐκ ἔτυχεν, ἐν ἀπόρῳ ἐγένετο, καὶ ὀκνήσας μὲν
2 διὰ κενῆς ἀναστῆναι, δέισας δὲ καὶ κατὰ χώραν μέναι, ἐπὶ τὸν
Τιγράνῃν ὥρμησεν, εἴ πως ἐκείνόν τε ἀπροσδόκητόν τε ἅμα καὶ
κεκμηκότα ἐκ τῆς ὁδοῦ τρέψαιτο, καὶ τοὺς στρατιώτας τρόπον τινὰ

διὰ τούτου παύσειε στασιάζοντας. οὐ μὴν καὶ ἐπιτυχῆς οὐδετέρου
 ἐγένετο· ἀκολουθῆσαν γὰρ αὐτῷ τὸ στράτευμα μέχρι πού τινος 3
 ὄθεν ἐς τὴν Καππαδοκίαν ἐκτραπέσθαι ἦν, ἐκείσε πάντες ὁμοθυ-
 μαδόν, μηδὲ φθελγᾶμενοί τι, ἀπετράποντο. καὶ οἱ γε Ὑαλέρειοι,
 μαθόντες ὅτι τῆς στρατείας παρὰ τοῖς οἴκοι τέλεισιν ἀφείνται, παν-
 τελῶς ἀπεχώρησαν.

καὶ θαυμάσῃ μηδεὶς ὅτι στρατηγικώτατος ἀνδρῶν ὁ Λούκουλ- 18
 λος γενόμενος, καὶ πρῶτός τε Ῥωμαίων τὸν Ταῦρον σὺν τε στρατῷ ^[16]
 καὶ ἐπὶ πολέμῳ διαβάς, καὶ δύο βασιλεὺς οὐκ ἀσθενεῖς ἐπικρατή-
 σας, ἐλὼν τ' ἂν εἴπερ ταχέως διαπολεμῆσαι ἐβεβούλητο, οὐκ ἐδύ-
 νατο τῶν συστρατευομένων οἱ ἄρχειν, ἀλλ' αἰεὶ τε ἐστασίαζον καὶ
 τέλος ἐγκατέλιπον αὐτόν. πολλὰ τε γὰρ σφισι προσέταττε, καὶ 2
 δυσπρόσδοτος ἀκριβής τε ἐν ταῖς τῶν ἔργων ἀπαιτήσεσι καὶ ἀπα-
 ραίτητος ἐν ταῖς τιμωρίαις ὧν οὐκ ἡπίστατο οὔτε λόγῳ τινὰ προσ-
 αγαγέσθαι οὔτε ἐπικεῖλαι ἀναρτήσασθαι, οὐ τιμαῖς, οὐ χρημάτων
 μεταδόσει προσεταιρίσασθαι, ὧν πάντων ἄλλως τε καὶ ἐν πλήθει,
 καὶ μάλιστα στρατευομένων, δεῖ. καὶ διὰ τοῦθ' οἱ στρατιῶται, ἕως 3
 μὲν εὖ τε ἐφέροντο καὶ τὰς ἀρπαγὰς ἀνταξίας τῶν κινδύνων εἶχον,
 ἡκροῶντο αὐτοῦ, ἐπεὶ δὲ ἐπταισαν καὶ ἐς φόβον ἀντὶ τῶν ἐλπίδων
 ἀντικατέστησαν, οὐδὲν ἔτι προετίμησαν. τεκμήριον δὲ ὅτι τοὺς αὐ-
 τοὺς τούτους ὁ Πομπήιος λαβὼν (καὶ γὰρ τοὺς Ὑαλερείους αὐθις
 κατελέξατο) οὐδ' ὅπως οὖν στασιάζοντας ἔσχεν. τοσοῦτον ἀνὴρ
 ἀνδρὸς διαφέρει.

ὥς δ' οὖν τοῦθ' οἱ στρατιῶται ἔπραξαν, πᾶσάν τε ὀλίγου τὴν 19
 ἀρχὴν ὁ Μιθριδάτης ἀνεκτήσατο καὶ τὴν Καππαδοκίαν ἰσχυρῶς ^[17]
 ἐλυμήνατο, μήτε Λουκούλλου, προφάσει τοῦ τὸν Ἀχιλῆον ἐγγὺς εἶ-
 ναι, μήτε ἐκείνου προσαμύνοντος αὐτῇ· ἐπειγόμενος γὰρ πρότερον
 ὥς καὶ τὴν τοῦ Λουκούλλου νίκην ὑφαρπάσων, τότε, ἐπειδὴ τῶν
 γεγονότων ἦσθετο, οὔτε πρὸς τὰ στρατόπεδα ἦλθε καὶ ἐν τῇ Βι-
 θυνίᾳ ἐχρόνισεν. Μάρκιος δὲ Λουκούλλω μὲν οὐκ ἐπεκούρησε, πρόσ- 2
 χημα τοὺς στρατιώτας ὥς οὐκ ἐθελήσαντάς οἱ ἀκολουθῆσαι ποιη-
 σάμενος, ἐς δὲ τὴν Κιλικίαν ἀφικόμενος Μενέμαχόν τινα ἀπαντο-
 μολήσαντα τοῦ Τιγράνου ἰδέξατο, καὶ τὸν Κλώδιον ἀποστάντα ἀπὸ
 τοῦ Λουκούλλου δέει τῶν ἐν τῇ Νισίβει γενομένων ἐπὶ τὸ ναυτι-
 κὸν ἐπέστησεν· ἀδελφὴν γὰρ τινα αὐτοῦ καὶ ἐκείνος γυναῖκα εἶχεν.
 καὶ ὁ μὲν ἀλούς τε ἐς καταποντιστάς, καὶ ἀφεθείς ὑπ' αὐτῶν πρὸς 3
 τὸν ἐκ τοῦ Πομπηίου φόβον, ἔς τε τὴν Ἀντιόχειαν τῆς Συρίας ἦλ-
 θεν ὥς καὶ πρὸς τοὺς Ἀραβίους, πρὸς οὓς τότε διεφέροντο, συμ-

μαχήσων σφίσι, κἀνταῦθα στασιάζων τινὰς ὁμοίως ὀλίγου διεφθάρη.

- 20 λέξω δὲ ἤδη καὶ τὰ κατὰ τοῦτον πῶς ἐγένετο. οἱ καταπον-
 [3] τισταὶ ἐλύπουν μὲν αἰεὶ τοὺς πλείοντας, ὥσπερ καὶ τοὺς ἐν τῇ γῇ οἰκοῦντας οἱ τὰς ληστικείας ποιοῦμενοι· οὐ γὰρ ἔστιν ὅτε ταῦτ' οὐκ ἐγένετο, οὐδ' ἂν παύσαιτό ποτε ἕως ἄν ἡ αὐτὴ φύσις ἀνθρώπων ᾗ.
 2 ἀλλὰ πρότερον μὲν ἐν τε τόποις τισὶ κἀν τῇ ὥρᾳ μόνῃ, κατ' ὀλίγους, καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐλήστευον· τότε δέ, ἐξ οὗ πολλαχῇ τε ἅμα καὶ συνεχῶς ἐπολεμήθη, καὶ πολλοὶ μὲν πόλεις ἀνάστατοι ἐγένοντο, πᾶσι δὲ καὶ τοῖς διαφεύγουσιν αὐτῶν αἱ τιμωρίαι ἐπηρτύνοντο καὶ ἀδελφοὶ οὐδενὶ οὐδὲν ἦν, πάμπολλοι πρὸς λη-
 3 στείας ἐτράποντο. καὶ τὰ μὲν ἐν ταῖς ἡπείροις ληστικά, ἅτε καὶ ἐν ὀφθαλμοῖς τῶν δῆμων μᾶλλον ὄντα, καὶ τὴν τε αἰσθησιν τῆς βλάβης ἐγγύθεν καὶ τὴν σύλληψιν οὐ πάνυ χαλεπὴν ἔχοντα, ῥᾶν
 4 πως κατελύετο, τὰ δὲ ἐν τῇ θαλάσῃ ἐπὶ πλείστον ἐπηυξήθη. τῶν γὰρ Ῥωμαίων πρὸς τοὺς ἀντιπολεμίους ἀσχολίαν ἀγόντων ἐπὶ πολὺ ἤκμασαν, πολλαχόσε τε περιπλέοντες καὶ πάντας τοὺς ὁμοίους σφίσι προστιθέμενοι, ὥστε τινὰς αὐτῶν καὶ ἐν συμμαχίας λόγῳ συχνοῖς
 21 ἐπικουρήσαι. καὶ εἴρηται μὲν ὅσα μετὰ τῶν ἄλλων ἐπραξαν· ἐπεὶ
 [4] δ' οὖν καὶ ἐκεῖνα διελύθη, οὐκ ἐπαύσαντο, ἀλλ' αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς πολλὰ καὶ δεινὰ τοὺς τε Ῥωμαίους καὶ τοὺς συμμαχοὺς σφῶν ἐκακούρησαν. οὔτε γὰρ κατ' ὀλίγους ἔτι ἀλλὰ στόλοις μεγάλους ἐπλεον, καὶ στρατηγούς εἶχον, ὥστε καὶ ὄνομα αὐτοὺς μέγα κεκτηῖσθαι.
 2 ἤγον δὲ καὶ ἔφερον πρώτους μὲν καὶ μάλιστα τοὺς πλείοντας (οὐδὲ γὰρ τὴν χειμερινὴν ὥραν ἀσφαλῆ αὐτοῖς παρείχον, ἀλλ' ὑπὸ τε τῆς τόλμης καὶ ὑπὸ τοῦ ἔθους τῆς τε εὐπραγίας καὶ τότε ἐπ' ἀδείας ταῖς ναυτιλίαις ἐχρῶντο), ἔπειτα καὶ τοὺς ἐν τοῖς λιμένειν ὄντας.
 3 καὶ γὰρ εἴ τις ἀνταναχθῆναι σφισιν ἐτόλμησε, μάλιστα μὲν ἡττηθεὶς ἀπώλετο, εἰ δὲ καὶ ἐνίκησεν, ἀλλ' ἐλεῖν γε αὐτῶν οὐδένα ὑπὸ τοῦ ταχυναυτεῖν σφᾶς ἐδύνατο, καὶ οὕτως ὑποστρέφοντες διὰ βραχέος ὥς καὶ κεκρατηχότες τὰ μὲν ἔτεμνον καὶ κατεπίμπρων, οὐχ ὅτι χωρὶα καὶ ἀγροὺς ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλας, τὰ δὲ καὶ ὠκιοῦντο, ὥστε καὶ χειμάδια καὶ ὀρηκτῆρια καθάπερ ἐν φίλᾳ γε ποιεῖσθαι.
 22 προχωροῦντων δὲ αὐτοῖς τούτων καὶ ἐς τὴν ἡπειρον ἀνέβαινον, καὶ
 [5] πολλὰ καὶ ἐκείνους τοὺς μὴδὲ χρωμένους τῇ θαλάσῃ ἐλύπουν. καὶ ταῦτα οὐ τὴν ἔξω συμμαχίδα αὐτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν Ἰτα-
 2 λίαν αὐτὴν ἐποιοῦν· τὰ τε γὰρ κέρδη τὰ αὐτόθεν μεῖζω σχήσειν, καὶ πάντας τοὺς λοιποὺς ἐπὶ πλέον ἐκφοβήσειν ἂν μὴδὲ ἐκείνης

ἀπέχωνται, νομίζοντες ἕς τε τὰς ἄλλας τὰς ταύτῃ πόλεις καὶ ἐς αὐτὰ τὰ Ὠστια ἐσέπλεον καὶ τὰς τε ναῦς ἔκαιον καὶ πάνθ' ἥρπαζον. καὶ τέλος, ὡς οὐδεμία σφῶν ἐπιστροφή ἐγένετο, τὰς τε δια-³ τριβάς ἐν τῇ γῇ ἐποιούντο, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ὅσους μὴ διώλυσαν, τὰ τε σκῦλα, ὅσα ἐλάμβανον, ἀδεῶς ὡς γε καὶ ἐν οἰκείῳ διετίθεντο. καὶ ἐλῆστευον μὲν ἄλλοι ἄλλοθι (οὐ γὰρ που ἐν πάσῃ ⁴ ἄμα τῇ θαλάσῃ οἱ αὐτοὶ κακουργεῖν ἐδύναντο), τοσαύτῃ μέντοι φιλίᾳ πρὸς ἀλλήλους ἐχρῶντο ὥστε σφῶς καὶ χρήματα καὶ ἐπικουρίας καὶ τοῖς πᾶσι ἀγνώσιν ὡς καὶ οἰκειοτάτοις πέμπειν. καὶ διὰ ⁵ τοῦτο γε οὐχ ἥκιστα ἴσχυσαν, ὅτι τοὺς τε θεραπεύοντάς τινας αὐτῶν πάντες ἐτίμων καὶ τοὺς προσκρούσαντάς τισι πάντες ἐλεγάτου.

ἐς τοσοῦτον μὲν δὴ τὰ τῶν καταποντιστῶν ἤρθη ὥστε καὶ ²³ μέγαν καὶ συνεχῆ καὶ ἀπροφύλακτον καὶ ἄπιστον τὸν πόλεμον αὐ-^[6] τῶν γενέσθαι· οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι ἤκουον μὲν που αὐτὰ, καὶ τινα καὶ ἐώρων (οὔτε γὰρ ἄλλο τι τῶν ἐπακτῶν ἐφοῖτα σφίσι, καὶ ἡ σιτοπομπία παντελῶς ἀπεκέκλειστο), οὐ μέντοι καὶ μεγάλην, ὅτε γε ² ἐχρῆν, φροντίδα αὐτῶν ἐποιήσαντο, ἀλλ' ἐξέπεμπον μὲν καὶ ναυτικὰ καὶ στρατηγούς, ὡς που καθ' ἕκαστον τῶν προσωγγελομένων ἐκινούντο, ἔπραττον δ' οὐδέν, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείω τοὺς συμμάχους δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐταλαιπώρουν, μέχρις οὗ ἐν παντὶ ἐγένοντο. τότε δὲ συνελθόντες ἐβουλευσάντο ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὅ τι καὶ χρῆ ³ πρᾶξαι. τῇ τε γὰρ συνεχείᾳ τῶν κινδύνων τετραχωμένοι, καὶ μέ- ³ γαν καὶ πολὺν τὸν πρὸς αὐτοὺς πόλεμον ὁρῶντες ὄντα, καὶ οὐθ' ἄμα πᾶσι σφισιν οὔτ' αὖ καθ' ἑκάστους προσπολεμῆσαι δυνατόν εἶναι νομίζοντες (ἀλλήλοις τε γὰρ συνεβοήθουν, καὶ πανταχοῦ ἄμα ἀμήχανον ἦν αὐτοὺς ἀμύνασθαι) ἐν τε ἀπορίᾳ καὶ ἐν ἀνελπιστίᾳ τοῦ κατορθώσκειν τι πολλῇ ἐγένοντο, πρὶν δὴ Αὐλὸς τις Γαβίνιος ⁴ δῆμαρχος γνώμην ἔδωκεν, εἴτ' οὖν τοῦ Πομπηίου καθέντος αὐτόν, εἴτε καὶ ἄλλως χαρίσασθαι οἱ ἐθέλῃσας (οὐ γὰρ που καὶ ὑπ' εὐ- ⁵ νοίας αὐτὸ τῆς τοῦ κοινοῦ ἐποίησεν· κάκιστος γὰρ ἀνὴρ ἦν), στρατηγὸν ἕνα αὐτοκράτορα ἐφ' ἅπαντας αὐτοὺς ἐκ τῶν ὑπατευκότων ἐλέσθαι, τρισὶ τε ἔτεσιν ἄρξοντα καὶ δυνάμει παμπληθεῖ μεθ' ὑπο- ⁶ στρατήγων πολλῶν χρησόμενον. ἄντικρυς μὲν γὰρ τὸ τοῦ Πομ- ⁵ πηίου ὄνομα οὐκ εἶπεν· εὐδελον δὲ ἦν ὅτι, ἂν ἅπαξ τι τοιοῦτον ὁ ὅμιλος ἀκούσῃ, ἐκείνον αἰρήσεται. καὶ ἔσχεν οὕτως· τὴν τε γὰρ ²⁴ ἐσῆγησιν αὐτοῦ ἀπεδέξαντο, καὶ πρὸς τὸν Πομπήιον παραχρῆμα ^[7] πάντες πλὴν τῆς γερουσίας ἀπέκλιναν. αὕτη γὰρ πᾶν ὁτιοῦν ὑπὸ

τῶν ληστῶν παθεῖν μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ τοσαύτην ἡγεμονίαν ἐγχειρίσαι
 ἡρεῖτο· καὶ ὀλίγου καὶ ἀπέκτειναν τὸν Γαβίνιον ἐν αὐτῷ τῷ συνε-
 2 δρίῳ. ὑπεκδράντος δ' οὖν πῃ αὐτοῦ μαθόντες οἱ πολλοὶ τὴν τῶν
 βουλευτῶν γνώμην ἐθορυβήθησαν, ὥστε καὶ ἐπ' αὐτοὺς συγκαθη-
 μένους ἔφορμησαί· καὶ εἴ γε μὴ ἐξεκχωρήκεσαν, πάντως ἂν αὐτοὺς
 3 διεφθάρκεσαν. οἱ μὲν δὲ οὖν ἄλλοι σκεδασθέντες διέλαθον, Πί-
 σωνα δὲ τὸν Γάιον τὸν ὑπατον (ἐπὶ γὰρ ἐκείνου τοῦ τε Ἀκίλου
 ταῦτ' ἐγίνετο) συλληφθέντα καὶ μέλλοντα καὶ ἀντὶ τῶν ἄλλων
 ἀπόλλυσθαι ὁ Γαβίνιος ἐξήτησατο. ἐκ δὲ τούτου οἱ δυνατοὶ αὐτοὶ
 μὲν ἡσυχίαν ἤγον, ἀσμενίζοντες ἂν τίς σφας ζῇν ἐάσῃ, τοὺς δὲ δη-
 4 μάρχους τοὺς ἐννέα ἀνέπεισαν ἐναντιωθῆναι τῷ Γαβίνῳ. καὶ αὐ-
 τῶν οἱ μὲν ἄλλοι φοβηθέντες τὸ πλῆθος οὐδὲν ἀντεῖπον, Λούκιος δὲ
 δὴ τις Τρεβέλλις καὶ Λούκιος Ῥώσκιος ἐτόλμησαν μὲν, οὐκ ἡδυ-
 νήθησαν δὲ οὐτ' εἰπεῖν τι ὧν ὑπέσχηντο οὔτε πρᾶξαι. ἐπειδὴ γὰρ
 ἡ κυρία ἡμέρα, ἐν ἣ τὴν γνώμην ἐπικυρωθῆναι ἔδει, ἐνέστη, τὰδε
 5 ἐγένετο. ὁ Πομπήιος ἐπιθυμῶν μὲν πάνυ ἄρξαι, καὶ ἤδη γε ὑπό
 τε τῆς ἑαυτοῦ φιλοτιμίας καὶ ὑπὸ τῆς τοῦ δήμου σπουδῆς οὐδὲ
 τιμὴν ἔτι τοῦτο, ἀλλ' ἀτιμίαν τὸ μὴ τυχεῖν αὐτοῦ νομιζῶν εἶναι,
 τὴν δὲ ἀντίταξιν τῶν δυνατῶν ὁρῶν, ἡβουλήθη δοκεῖν ἀναγκάζε-
 6 σθαι. ἦν μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ὥς ἥκιστα προσποιούμενος ἐπιθυμεῖν
 ὧν ἡθέλει· τότε δὲ καὶ μᾶλλον, διὰ τε τὸ ἐπίφθονον ἂν γε ἐκὼν
 τῆς ἀρχῆς ἀντιποιήσεται, καὶ διὰ τὸ εὐκλεές ἂν γε καὶ ἄκων ὥς
 25 γε καὶ ἀξιοστρατηγητότατος ὧν ἀποδειχθῇ, ἐπλάττετο. καὶ παρελ-
 [8] θὼν ἔφη “χαίρω μὲν τιμώμενος ὑφ' ὑμῶν, ὦ Κνιρῖται· φύσει τε
 γὰρ πάντες ἄνθρωποι καὶ ἐγκαλλωπίζονται ταῖς παρὰ τῶν πολι-
 τῶν εὐεργεσίαις, καὶ ἐγώ, ὅτε δὴ πολλάκις τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς
 ἀπολελανκώς, οὐκ ἔχω πῶς κατ' ἀξίαν ἡσθῶ τοῖς παροῦσιν· οὐ
 μέντοι οὐθ' ὑμῖν νομιζῶ προσήκειν ἀπλήστως οὕτω πρὸς με δια-
 κεῖσθαι, οὔτε ἐμοὶ διὰ παντὸς ἐν τινι ἡγεμονίᾳ εἶναι. αὐτὸς τε
 2 γὰρ ἐκ παίδων κέκμηκα, καὶ ὑμᾶς δεῖ καὶ περὶ τοὺς ἄλλους σπου-
 δάζειν. ἢ οὐ μέμνησθε ὅσα μὲν ἐν τῷ πρὸς τὸν Κίνναν πολέμῳ
 ἑταλαιπώρησα, καίτοι κομιδῇ νέος ὢν, ὅσα δὲ ἐν τε τῇ Σικελίᾳ καὶ
 ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἔκαμον, μηδέπω καθαρώς ἐς ἐφήβους τελῶν, ὅσα δὲ
 ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐκινδύνευσσα, μηδὲ βουλευῶν πω; ἐφ' οἷς ἅπασιν οὐχ
 3 ὅτι ἀχάριστοι πρὸς με ἐγένεσθε ἐρῶ. πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ·
 πρὸς γὰρ τοῖς ἄλλοις ὧν πολλῶν καὶ μεγάλων παρ' ὑμῶν ἡξιώθη, καὶ
 αὐτὸ τὸ πιστευθῆναι με τὴν ἐπὶ τὸν Σερτώριον στρατηγίαν,
 μηδενὸς ἄλλου μῆτ' ἐθελήσαντος μῆτε δυνηθέντος αὐτὴν ὑποστῆναι,

24 : : μὲν] τὴν

: : τὸ] τοῦτο τὸ

25 : : ἀξιοστρατηγότατος*

τό τε ἐπινίκια καὶ ἐπ' ἐκείνῃ παρὰ τὸ νενομισμένον πέμψαι μεγίστην μοι τιμὴν ἤνεγκεν. ἀλλ' ὅτι πολλὰς μὲν φροντίδας πολλοὺς 4 δὲ κινδύνους ὑπέμεινα, κατυτέτριμμαι μὲν τὸ σῶμα, πεπόνημαι δὲ τὴν γνώμην. μὴ γάρ ὅτι νέος ἔτ' εἰμὶ λογίζεσθε, μηδ' ὅτι τόσα καὶ τόσα γέγονα ἀριθμείσθε. ἂν γάρ τοι καὶ τὰς στρατείας ἡς 5 ἐστράτευμαι καὶ τοὺς κινδύνους οὓς κεκινδύνευκα ἀναριθμήσῃτε, πολὺ γε πλείους αὐτοὺς τῶν ἐτῶν εὐρήσετε, καὶ μᾶλλον οὕτω πιστεύετε ὅτι οὔτε πρὸς τοὺς πόρους οὔτε πρὸς τὰς φροντίδας καρτερεῖν ἔτι δύναμαι. εἰ δ' οὖν τις καὶ πρὸς ταῦτα ἀντέχοι, ἀλλ' 26 ὁρᾷτε ὅτι καὶ ἐπιφθονα καὶ μισητὰ πάντα τὰ τοιαῦτα ἐστίν· ἄπερ (9) ὑμεῖς μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ τίθεσθε (οὐδὲ γὰρ καλῶς ἔχει προσποιεῖσθαι τι ὑμᾶς αὐτῶν), ἐμοὶ μέντοι βαρύντατα ἂν γένοιτο, καὶ ὁμο- 2 λογῶ γε μηδ' ὑφ' ἑνὸς οὕτω τῶν ἐν τοῖς πολέμοις δεινῶν μήτε ἐπαυράττεσθαι μήτε λυπεῖσθαι ὡς ὑπὸ τῶν τοιούτων. τίς μὲν γὰρ ἂν εὖ φρονῶν ἡδέως παρ' ἀνθρώποις φθονοῦσιν αὐτῷ ζῶῃ; τίς δ' ἂν δημόσιόν τι διοικῆσαι προθυμηθεῖη μέλλων, ἂν μὲν ἀποτύχη, δίκην ὑφίξειν, ἂν δὲ κατορθώσῃ, ζηλοτυπηθήσεσθαι; ἀλλ' ἐμοὶ 3 μὲν καὶ διὰ ταῦτα καὶ διὰ τὰλλα συγχωρήσατε τὴν τε ἡσυχίαν ἄγειν καὶ τὰ ἐμιαυτοῦ πράττειν, ἵν' ἤδη ποτὲ καὶ τῶν οἰκείων ἐπιμεληθῶ καὶ μὴ κατυτριφθῆς ἀπόλωμαι· ἐπὶ δὲ δὴ τοὺς καταποντιστάς ἄλλον χειροτονήσατε. συγχνοὶ δ' εἰσὶ καὶ βουλόμενοι ναυαρχῆσαι καὶ δυνάμενοι, καὶ νεώτεροι καὶ πρεσβύτεροι, ὥστε τὴν αἵρεσιν ὑμῖν ῥαδίαν ἐκ πολλῶν γενέσθαι. οὐ γὰρ πον ἐγὼ μόνος 4 ὑμᾶς φιλῶ ἢ καὶ μόνος ἐμπείρως τῶν πολεμικῶν ἔχω, ἀλλὰ καὶ ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, ἵνα μὴ καὶ χαρίζεσθαι τισὶ δόξω ὀνομαστὶ κα- ταλέξας.”

ταῦτα αὐτοῦ δημηγορήσαντος ὁ Γαβίνιος ὑπολαβὼν εἶπεν “Πομ- 27 πῆιος μὲν ὦ Κυριῖται καὶ αὐτὸ τοῦτο ἄξιον τῶν ἑαυτοῦ ἡθῶν ποιεῖ, (10) μήτε ἐφιέμενος τῆς ἀρχῆς μήτε διδομένην οἱ αὐτὴν ἐξ ἐπιδρομῆς δεχόμενος. οὔτε γὰρ ἄλλως ἀγαθοῦ ἀνδρός ἐστὶν ἄρχειν ἐπιθυμεῖν 2 καὶ πρῶγματ' ἔχειν ἐθελείν· καὶ τούτῳ προσήκει πάντα τὰ προσ- ταττόμενα μετ' ἐπισκέψεως ὑφίστασθαι, ἵν' αὐτὰ καὶ ἀσφαλῶς ὁμοίως πράξῃ. τὸ μὲν γὰρ προπετὲς ἐν ταῖς ὑποσχέσεσιν, ὀξύτερον καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τοῦ καιροῦ γιγνόμενον, πολλοὺς σφάλλει, τὸ δ' ἀκριβὲς ἀπ' ἀρχῆς καὶ ἐν τοῖς ἔργοις ὅμοιον διατελεῖ ὅν καὶ πάν- 3 τας ὀνίνησιν. ὑμᾶς δὲ δὴ χρὴ μὴ τὸ τούτῳ κεχαρισμένον ἀλλὰ 3 τὸ τῇ πόλει συμφέρον ἐλέσθαι. οὐ γὰρ πον τοὺς σπουδαρχοῦντας ἀλλὰ τοὺς ἐπιτηδείους προστάττειν τοῖς πρῶγμασι προσήκει· ἐκεί-

26 α α μὴ ὑφ' *

27 α α καὶ τ. *

νους μὲν γὰρ πάνυ πολλούς, τοιοῦτον δὲ δὴ τινα ἄλλον οὐδένα εὐ-
 4 ρήσετε. μέμνησθε δὲ ὅσα καὶ οἷα ἐπάθομεν ἐν τῷ πρὸς τὸν Σερ-
 τῳρίον πολέμῳ στρατηγοῦ δεόμενοι, καὶ ὅτι οὐδένα ἕτερον οὔτε τῶν
 νεωτέρων οὔτε τῶν πρεσβυτέρων ἀρμόζοντα αὐτῷ εὔρομεν, ἀλλὰ
 [καὶ] τοῦτον καὶ τότε μηδέπω μήθ' ἡλικίαν ἔχοντα μήτε βουλευόντα
 5 καὶ ἀντὶ ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων ἐξεπέμψαμεν. βουλοίμην μὲν γὰρ
 ἂν πολλοὺς ἡμῖν ἀγαθοὺς ἄνδρας εἶναι, καὶ εἶγε καὶ εὖξασθαι δεῖ,
 εὖξαίμην ἂν· ἐπεὶ δ' οὐτ' εὐχῆς τὸ πρᾶγμα τοῦτό ἐστιν οὐτ' αὐ-
 τόματόν τι παραγίγνεται, ἀλλὰ δεῖ καὶ φῦναί τινα πρὸς αὐτὸ ἐπι-
 τηδείως καὶ μαθεῖν τὰ πρόσφορα καὶ ἀσκήσαι τὰ προσήκοντα καὶ
 παρὰ πάντα ἀγαθῇ τύχῃ χρῆσθαι, ἥπερ πον σπανιώτατα ἂν τῷ
 6 αὐτῷ ἀνδρὶ συμβαίῃ, χρὴ πάντας ὑμᾶς ὁμοθυμαδόν, ὅταν τις τοι-
 οῦτος εὔρεθῇ, καὶ σπουδάζειν αὐτὸν καὶ καταχρῆσθαι αὐτῷ, καὶ
 μὴ βούληται. καλλίστη γὰρ ἡ τοιαύτη βία καὶ τῷ ποιήσαντι καὶ
 τῷ παθόντι γίγνεται, τῷ μὲν ὅτι σωθείῃ ἂν ὑπ' αὐτῆς, τῷ δὲ ὅτι
 σώσειεν ἂν τοὺς πολίτας, ὑπὲρ ὧν καὶ τὸ σώμα καὶ τὴν ψυχὴν ὁ
 28 γε χρηστός καὶ φιλόπολις ἐτοιμώτατα ἂν ἐπιδοίῃ. ἢ οἴεσθε ὅτι
 [11] Πομπήιος οὗτος ἐν μὲν μαιρακίᾳ καὶ στρατεύεσθαι καὶ στρατηγεῖν
 καὶ τὰ ἡμέτερα αὖξιν καὶ τὰ τῶν συμμάχων σώζειν τὰ τε τῶν
 ἀνθισταμένων προσκτᾶσθαι ἐδύνατο, νῦν δὲ ἀκμάζων καὶ ἐν ταύτῃ
 τῇ ἡλικίᾳ ὧν ἐν ᾗ πῶς τις ἄριστος αὐτὸς αὐτοῦ γίγνεται, καὶ ἐμ-
 πειρίαν ἐκ τῶν πολέμων πλείστην ὅσῃν προσειληφώς, οὐκ ἂν ὑμῖν
 2 χρησιμώτατος γένοιτο; ἀλλ' ὃν ἔφησθον ὄντα ἄρχειν εἴλεσθε, τοῦτον
 ἄνδρα γεγονότα ἀποδοκιμάσετε; καὶ ὧ ἱππεῖ ἔτ' ὄντι τοὺς πολέμους
 ἐκείνους ἐνεχειρίσατε, τούτῳ τῆς βουλῆς γεγονότι τὴν στρατείαν ταύ-
 3 τῃν οὐ πιστεύετε; καὶ οὐ καὶ πρὶν ἀκριβῶς πειραθῆναι, μόνου
 πρὸς τὰ τότε κατεπελξάντα ὑμᾶς ἐδεήθητε, τούτῳ νῦν, ἱκανώτατα
 αὐτοῦ πεπειραμένοι, τὰ παρόντα οὐδὲν ἥτιον ἐκείνων ἀναγκαῖα ὄντα
 οὐκ ἐπιτρέψετε; καὶ ὃν οὐδὲ ἄρχειν πω καὶ τότε δυνάμενον ἐπὶ
 τὸν Σερτώριον ἐχειροτονήσατε, τοῦτον ὑπατευκότα ἤδη ἐπὶ τοὺς
 4 καταποντιστάς οὐκ ἐκπέμψετε; ἀλλὰ μήθ' ὑμεῖς ἄλλως πως ποιή-
 σητε, καὶ σὺ ὦ Πομπήιε πείσθητι καὶ ἐμοὶ καὶ τῇ πατρίδι. ταύτῃ
 γὰρ γεγέννησαι καὶ ταύτῃ τέθραψαι· καὶ δεῖ σε τοῖς τε συμφέρου-
 σιν αὐτῇ δουλεύειν, καὶ ὑπὲρ αὐτῶν μήτε πόνον τινα μήτε κίνδυνον
 ἐξίστασθαι, ἀλλὰ καὶ ἀποθναῖν ἀνάγκη σοι γένηται, μὴ τὴν
 29 εἰμαρμένην ἀναμειναι ἀλλὰ τῷ προστυχόντι θανάτῳ χρῆσθαι. γε-
 [12] λοῖος δὲ δήπουθ' ἐγώ σοι παραινῶν, ὅστις ἐν τοσοού-
 τοις καὶ τηλικούτοις πολέμοις καὶ τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν πρὸς τὴν

5 3 οὐδ' εὐχ.*
 ἔτι πω

4 πω

28 2 3 τῆς οἰμ*

3 4 ἄρχειν

πατρίδα εὐνοίαν ἐπιδέδειξαι. πείσθητι οὖν καὶ ἔμοι καὶ τούτοις. 2
μηδὲ ὅτι τινὲς φθονοῦσι φοβηθῆς, ἀλλὰ καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο μῦλ-
λον σπούδασον ὥς γε πρὸς τε τὴν παρὰ τῶν πλεόνων φιλίαν καὶ
πρὸς τὰ κοινῇ πᾶσιν ἡμῖν συμφέροντα, καὶ τῶν βουσκαινόντων σε
καταφρόνει. καὶ εἴγε καὶ λυπησάι τι αὐτοὺς ἐθέλεις, καὶ διὰ 3
τοῦτο ἄρξον, ἵνα καὶ ἐκείνους ἀνιάσης παρὰ γνώμην αὐτῶν καὶ
ἡγεμονεύσας καὶ εὐδοκιμήσας, καὶ αὐτὸς ἄξιον σεαυτοῦ τέλος τοῖς
προκατειργασμένοις ἐπαγάγῃς, πολλῶν καὶ μεγάλων κακῶν ἡμῶς
ἀπαλλάξας."

τοιαῦτα δὲ τοῦ Γαβινίου εἰπόντος ὁ Τρεβέλλιος ἐπειράθη μὲν 30
ἀντεπεῖν, ὥς δ' οὐδενὸς λόγου ἔτυχεν, ἡναντιοῦτο τῷ μὴ τὴν ψῆ- [13]
φον δοθῆναι. ὁ οὖν Γαβίνιος ἀγανακτήσας τὴν μὲν περὶ τοῦ Ποι- 2
πῆλου διαψήφισιν ἐπέσχεν, ἐτέραν δὲ περὶ αὐτοῦ ἐκείνου ἀντεστήγεν·
καὶ ἔδοξεν ἐπτακαίδεκα φυλαῖς ταῖς πρώταις χρηματισάσας ἀδι-
κεῖν τε αὐτὸν καὶ μηκέτι χρῆναι δημαρχεῖν. μελλούσης οὖν καὶ
τῆς ὀκτωκαιδεκάτης τὰ αὐτὰ ψηφιεῖσθαι μόλις ποτὲ ὁ Τρεβέλλιος
ἐσιώπησεν. ἰδὼν δὲ τοῦτο ὁ Ῥώσκιος φθέγγασθαι μὲν οὐδὲν ἐτόλ- 3
μησε, τὴν δὲ δὴ χεῖρα ἀνατείνων δύο ἄνδρας ἐκέλευε σφας ἐλέσθαι,
ὅπως ἔν γε τούτῳ τῆς δυναστείας τι τῆς τοῦ Πομπηίου παρατέ-
μοιτο. ταῦτ' οὖν αὐτοῦ χειρονομοῦντος ὁ ὅμιλος μέγα καὶ ἀπειλη-
τικὸν ἀνέκραγεν, ὥστε κόρακά τινα ὑπερπετόμενόν σφων ἐκπλαγῆ-
ναι καὶ πεσεῖν ὥσπερ ἐμβρόντητον. γενομένου δὲ τούτου ἐκείνος 4
μὲν τὴν ἡσυχίαν οὐ τῇ γλώττῃ ἔτι μόνον ἀλλὰ καὶ τῇ χειρὶ ἡγάγεν,
ὁ δὲ δὴ Κάτουλος ἄλλως μὲν ἐσιώπα, τοῦ δὲ Γαβινίου προτρεψα-
μένου τι αὐτὸν εἰπεῖν, ὅτι τὰ τε πρῶτα τῆς βουλῆς ἦν καὶ ἐδόκει δι' 5
ἐκείνου καὶ τοὺς ἄλλους ὁμογνωμονήσειν σφίσι (καὶ γὰρ ἡλπίζεν αὐ- 5
τόν, ἔξ ὧν τοὺς δημάρχους πάσχοντας εἶδε, συνεπαινέσειν), λόγου τε
ἔτυχεν, ἐπειδὴ καὶ ἡδούντο πάντες αὐτὸν καὶ ἐτίμων ὥς τὰ συμφέ-
ροντά σφισι καὶ λέγοντα αἰεὶ καὶ πράττοντα, καὶ ἐδημηγόρησε τοιάδε.

"ὅτι μὲν ἐς ὑπερβολὴν ὦ Κνιρῖται πρὸς τὸ πλῆθος ὑμῶν ἐσπού- 31
δακα, πάντες που σαφῶς ἐπίστασθε· τούτου δὲ δὴ οὕτως ἔχοντος [14]
ἔμοι μὲν ἀναγκαῖόν ἐστι πάντα ἀπλῶς, ἃ γινώσκω συμφέρειν τῇ
πόλει, μετὰ παρρησίας εἰπεῖν, καὶ ὑμῖν προσῆκον ἀκοῦσαί τε μεθ'
ἡσυχίας αὐτῶν καὶ μετὰ τοῦτο βουλευσασθαι· θορυβήσαντες μὲν 2
γὰρ ἴσως τι καὶ χρήσιμον δυνήθέντες ἂν μαθεῖν οὐχὶ λήψεσθε,
προσέχοντες δὲ τοῖς λεγομένοις πάντως τι τῶν συμφερόντων ὑμῖν
ἀκριβῶς εὐρήσετε. ἐγὼ τοίνυν πρῶτον μὲν καὶ μάλιστα φημι δεῖν 3
μηδενὶ ἀνδρὶ τοσαύτας κατὰ τὸ ἐξῆς ἀρχὰς ἐπιτρέπειν. τοῦτο γὰρ

καὶ ἐν τοῖς νόμοις ἀπηγόρευται καὶ τῇ πείρᾳ σφαλερώτατον ὄν πε-
 γνύρεται· οὔτε γὰρ τὸν Μάριον ἄλλο τι ὡς εἰπεῖν τοιοῦτον ἐποίη-
 σεν ἢ ὅτι τοσούτους τε ἐν ὀλιγίστῳ χρόνῳ πολέμους ἐνεχειρίσθη
 4 καὶ ὑπάτος ἐξάκις ἐν βραχυτάτῳ ἐγένετο, οὔτε τὸν Σύλλαν ἢ ὅτι
 τοσούτοις ἐφεξῆς ἔτεσι τὴν ἀρχὴν τῶν στρατοπέδων ἔσχε καὶ μετὰ
 τοῦτο δικτάτωρ, εἰθ' ὑπάτος ἀπεδείχθη. οὐ γὰρ ἐστὶν ἐν τῇ τῶν
 ἀνθρώπων φύσει ψυχὴν, μὴ ὅτι νέαν ἀλλὰ καὶ πρεσβυτέραν, ἐν
 ἔξουσiais ἐπὶ πολλὸν χρόνον ἐνδιατρήσασαν τοῖς πατρίοις ἔθεσιν
 32 ἐθέλειν ἐμμένειν. καὶ τοῦτο μὲν οὐχ ὥς καὶ κατεγνωκώς τι τοῦ
 [15] Πομπηίου λέγω, ἀλλ' ὅτι μήτ' ἄλλως συνενεγκόν ποτε ὑμῖν φαίνε-
 ται μήτε ἐκ τῶν νόμων ἐπιτέτραπται. καὶ γὰρ εἴτε τιμὴν τοῖς
 ἀξιουμένοις αὐτοῦ φέροι, πᾶσιν αὐτῆς, οἷς γε ἐπιβάλλει, προσήκει
 τυγχάνειν (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ δημοκρατία), εἴτε κάμιατον, καὶ τού-
 του πρὸς τὸ μέρος πάντας μεταλαμβάνειν δεῖ (τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἡ
 2 ἰσομοιρία). ἔτι τοίνυν ἐν μὲν τῷ τοιοῦτῳ πολλοὺς τε ἐν ταῖς πρῶ-
 ξεσιν ἐγγυμνάζεσθαι καὶ ῥαδίαν ὑμῖν τὴν αἵρεσιν τῶν πιστευθῆναι
 δυναμένων πρὸς πάντα τὰ πρακτέα ἀπὸ τῆς πείρας ὑπάρχειν συμ-
 βαίνει, ἐκείνως δὲ δὴ πολλὴν τὴν σπάνιν καὶ τῶν ἀσκησόντων τὰ
 προσήκοντα καὶ τῶν ἐπιτραπησομένων ἀνάγκη πᾶσα γίνεσθαι·
 3 καὶ διὰ τοῦτό γε οὐχ ἥκιστα ἐν τῷ πρὸς τὸν Σεργίῳ πολέμῳ
 στρατηγῶν ἠπορήσατε, ὅτι τὸν πρὸ τούτου χρόνον τοῖς αὐτοῖς
 ἐπὶ πολλὸν ἐχρήσθε. ὥστ' εἰ καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πάντα ἄξιός ἐστι
 Πομπήιος ἐπὶ τοὺς καταποντιστὰς χειροτονηθῆναι, ἀλλ' ὅτι γε
 παρὰ τε τὰ διατεταγμένα ἐν τοῖς νόμοις καὶ παρὰ τὰ διεληλεγμένα
 ἐν τοῖς ἔργοις αἰρεθείη ἄν, ἥκιστα καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ προσήκει
 αὐτὸ πραχθῆναι.

33 πρῶτον μὲν οὖν τοῦτο καὶ μάλιστα λέγω, δεύτερον δὲ ἐκείνῳ,
 [16] ὅτι τεταγμένως ἐκ τῶν νόμων τὰς τε ἀρχὰς καὶ τὰς ἡγεμονίας λαμ-
 βανόντων καὶ ὑπάτων καὶ στρατηγῶν καὶ τῶν ἀντὶ τούτων ἀρχόν-
 των, οὗτ' ἄλλως καλῶς ὑμῖν ἔχει παριδόντας αὐτοὺς καινὴν τινα
 2 ἀρχὴν ἐπεσυναγέσθαι οὔτε συμφέρει. τίς μὲν γὰρ ἕνεκα καὶ τοὺς
 ἐνιαυσίους ἄρχοντας χειροτονεῖτε, εἴγε μηδὲν αὐτοῖς πρὸς τὰ τοι-
 αῦτα χρήσεσθε; οὐ γὰρ πού ἵνα ἐν τοῖς περιπορφύροις ἱματίοις
 περινοστιῶσιν, οὐδ' ἵνα τὸ ὄνομα μόνον τῆς ἀρχῆς περιβεβλημένοι
 3 τοῦ ἔργου αὐτῆς στέριωνται. πῶς δ' οὐχὶ καὶ τούτοις καὶ τοῖς ἄλ-
 λοις ἅπασι τοῖς τι πράττειν τῶν πολιτικῶν προαιρουμένοις ἀπεχθί-
 σεσθε, ἂν τὰς μὲν πατρίους ἀρχὰς καταλύετε καὶ τοῖς ἐκ τῶν νό-
 μων χειροτονουμένοις μηδὲν ἐπιτρέπτε, ξένην δὲ τινα καὶ μὴ πώ-

31 4 5 ἥθεσιν
 2 3 οὐ γὰρ πού οἱ

33 1 3 ὑπάτων] ὄντων

4 παραιδόντας

ποτε γεγεννημένην ἡγεμονίαν ἰδιώτῃ προστάξῃτε; εἰ γάρ τοι καὶ 34
 παρὰ τὰς ἐπετησίους ἀρχὰς ἀνάγκη τις εἴῃ ἐτέραν ἐλέσθαι, ἔστι (17)
 καὶ τούτου παρὰδειγμα ἀρχαῖον, λέγω δὲ τὸν δικτάτορα. καὶ τοῦ-
 τον μέντοι τοιοῦτον ὄντα οὔτε ἐπὶ πᾶσι ποτε τοῖς πράγμασιν οἱ
 πατέρες ἡμῶν οὔτε ἐπὶ πλείω χρόνον ἐξαμήνον κατεστήσαντο. ὥστ' 2
 εἰ μὲν τοιούτου τινὸς δεῖσθε, ἔξεστιν ὑμῖν, μήτε παρανομήσασι
 μήτ' ὀλιγώρως ὑπὲρ τῶν κοινῶν βουλευσαμένοις, δικτάτορα εἶτε
 Πομπήιον εἶτε καὶ ἄλλον τινὰ προχειρίσασθαι, ἐφ' ᾧ μήτε πλείω
 τοῦ τεταγμένου χρόνου μήτε ἔξω τῆς Ἰταλίας ἄρξῃ. οὐ γάρ που
 ἀγνοεῖτε ὅτι καὶ τοῦτο δεινῶς οἱ πατέρες ἡμῶν ἐφυλάξαντο, καὶ
 οὐκ ἂν εὐρεθείη δικτάτωρ οὐδεὶς ἄλλοσε, πλὴν ἐνὸς ἐς Σικελίαν,
 καὶ ταῦτα μηδὲν πράξαντος, αἰρεθεῖς. εἰ δ' οὔτε δεῖται ἡ Ἰταλία 3
 τοιούτου τινός, οὐτ' ἂν ὑμεῖς ὑπομείνατε ἔτι οὐχ ὅτι τὸ ἔργον τοῦ
 δικτάτορος ἀλλ' οὐδὲ τὸ ὄνομα (δῆλον δὲ ἐξ ὧν πρὸς τὸν Σύλλαν
 ἡγανακτήσατε), πῶς ἂν ὀρθῶς ἔχοι καινὴν ἡγεμονίαν, καὶ ταύτην
 ἐς ἔτη τρία καὶ ἐπὶ πᾶσιν ὡς εἰπεῖν καὶ τοῖς ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τοῖς
 ἔξω πράγμασιν, ἀποδειχθῆναι; ὅσα γὰρ ἐκ τοῦ τοιούτου δεινὰ ταῖς 4
 πόλεσι συμβαίνει, καὶ ὅσοι διὰ τὰς παρανόμους φιλαρχίας τὸν τε
 δῆμον ἡμῶν πολλάκις ἐτάραξαν καὶ αὐτοὶ αὐτοὺς μυρία κακὰ εἰρ-
 γάσαντο, πάντες ὁμοίως ἐπίστασθε.

ὥστε περὶ μὲν τούτων παύομαι λέγων· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι 35
 οὐτ' ἄλλως καλῶς ἔχει οὔτε συμφέρει ἐνὶ τινὶ τὰ πράγματα προσ- (18)
 τάσσεσθαι καὶ ἓνα τινὰ πάντων τῶν ὑπαρχόντων ἡμῖν ἀγαθῶν
 κύριον γίνεσθαι, κἂν τὰ μάλιστα ἄριστός τις ᾖ; αἱ τε γὰρ μεγά-
 λαι τιμαὶ καὶ αἱ ὑπέρογκοι ἐξουσίαι καὶ τοὺς τοιούτους ἐπαίρουσι
 καὶ διαφθείρουσιν. ἐκεῖνο δὲ δὴ σκοπεῖν ὑμῶς ἀξιῶ, ὅτι οὐδὲ οἷόν 2
 τέ ἐστιν ἓνα ἄνδρα πάσης τῆς θαλάσσης ἐπάρξαι καὶ πάντα τὸν
 πόλεμον τοῦτον ὀρθῶς διοικῆσαι. δεῖ μὲν γὰρ ὑμᾶς, εἴπερ τι τῶν
 δεόντων ποιήσετε, πανταχῇ ἡμᾶς αὐτοῖς πολεμῆσαι, ἵνα μὴ συν-
 ιστάμενοι πρὸς ἀλλήλους, μηδ' αὖ τὰς ἀναφυγὰς πρὸς τοὺς οὐ πο-
 λεμουμένους ἔχοντες, δύσληπτοι γίνωνται. τοῦτο δὲ οὐδένα ἂν τρό- 3
 πον εἰς τις ἄρξας πρᾶξαι δυνήθει· πῶς γὰρ ἂν ὑπὸ τὰς αὐτὰς
 ἡμέρας ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἐν τῇ Κιλικίᾳ, τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ τῇ
 Συρίᾳ, τῇ τε Ἑλλάδι καὶ τῇ Ἰβηρίᾳ, τῷ τε Ἰονίῳ καὶ ταῖς νήσοις
 πολεμῆσειεν; πολλοὺς μὲν δὴ διὰ τοῦτο καὶ στρατιώτας καὶ στρα-
 τηγόνους ἐπιστῆναι δεῖ τοῖς πράγμασιν, εἴπερ τι ὄφελος αὐτῶν ἔσται·
 εἰ δὲ δὴ τις ἐκεῖνός φησιν, ὅτι κἂν ἐνὶ τῷ πάντα τὸν πόλεμον ἐπι- 36
 (19)

34 1 1 μὲν
 1 πῶς δ' ἂν*
 3 2 ποῦ*

2 7 ἄλλος*
 ταῦτα?*

3 1 εἰ δ' ἢ
 1 3 αὐτοὺς οἱ

2 ὑπομείνητε*
 35 2 5 μή*

- τρέψητε, πάντως που καὶ ναυάρχους καὶ ὑπάρχους πολλοὺς ἔξει, πῶς οὐ πολὺ δικαιότερον καὶ συμφορώτερον (ἐγὼ γὰρ ἂν εἶποιμι) καὶ τί κωλύει τούτους αὐτοὺς ὑπάρξαι ἐκείνῳ μέλλοντας καὶ προχειρισθῆναι ὑφ' ἑμῶν ἐπ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τὴν ἡγεμονίαν παρ' ἑμῶν
- 2 αὐτοτελῇ λαβεῖν; οὕτω μὲν γὰρ καὶ φροντιοῦσι τοῦ πολέμου μᾶλλον ἄτε καὶ ἰδίαν ἔκαστος αὐτῶν μερίδα πεπιστευμένος καὶ ἐς μηδένα ἕτερον τὴν ὑπὲρ αὐτῆς ἀμέλειαν ἀνεγκεῖν δυνάμενος, καὶ φιλοτιμιῶσονται πρὸς ἀλλήλους ἀκριβέστερον ἄτε καὶ αὐτοκρατεῖς ὄντες καὶ τὴν δόξαν ὧν ἂν ἐργάσωνται αὐτοὶ κτησόμενοι· ἐκείνως δὲ τίνα μὲν ὁμοίως οἴσθε ἄλλῳ τῷ ὑποκείμενον, τίνα δ' ἀπροφασίστως ὁτιοῦν ποιήσιν, μέλλοντι μὴ ἑαυτῷ ἀλλ' ἑτέρῳ κρατήσιν;
- 3 ὥσθ' ὅτι μὲν εἰς οὐδ' ἂν δύναίτο τοσοῦτον ἅμα πόλεμον πολεμῆσαι, καὶ παρ' αὐτοῦ Γαβινίου ὡμολόγηται· πολλοὺς γοῦν τῷ χειροτονηθησομένῳ συνεργοὺς ἀξιοῖ δοθῆναι. λοιπὴ δὲ δὴ σκέψις ἐστὶ πότερον ποτε ἄρχοντας αὐτοὺς ἢ ὑπάρχους καὶ πρὸς τοῦ δήμου παντὸς ἐπ' αὐτοκράτορός τινος ἡγεμονίας ἢ πρὸς ἐκείνον μόνον ἐπ' ὑπηρεσίᾳ αὐτοῦ πεμφθῆναι δεῖ. οὐκοῦν ὅτι μὲν καὶ νομιμώτερον καὶ πρὸς τὰλλα πάντα καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς ληστὰς τοῦθ' ὅπερ ἐγὼ λέγω ἐστὶ, πᾶς ἂν τις ἑμῶν ὁμολογήσειεν. χωρὶς δὲ τούτου καὶ ἐκεῖνο ὁρᾷτε οἷον ἐστὶ, τὸ πάσας ἑμῶν τὰς ἄλλας ἀρχὰς ἐπὶ τῇ τῶν καταποντιστῶν προφάσει καταλυθῆναι, καὶ μηδεμίαν αὐτῶν μήτε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ μήτε ἐν τῇ ὑπηκόῳ τὸν χρόνον τοῦτον
- 37 . . . τῆς δὲ Ἰταλίας ἀντὶ ὑπάτου ἐπὶ τρία ἔτη, προσέταξαν
- [20] αὐτῷ ὑποστρατήγους τε πεντεκαίδεκα καὶ τὰς ναῦς ἀπάσας, τὰ τε χρήματα καὶ τὰ στρατεύματα ὅσα ἂν ἐθέλῃ λαβεῖν ἐψηφίσαντο. καὶ ἐκεῖνά τε ἡ γερουσία καὶ ἄκουσα ἐπεκύρωσε, καὶ τὰλλα ὅσα
- 2 πρόσφορα ἐς αὐτὰ εἶναι ἐκάστοτε ἐγίνωσκεν, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τοῦ Πίσωνος μὴ ἐπιτρέψαντος τοῖς ὑπάρχοις καταλόγους ἐν τῇ Γαλιταίᾳ τῇ Ναρβωνησίᾳ, ἧς ἥρχε, ποιήσασθαι δεινῶς ὁ ὅμιλος ἡγανάκτησε, καὶ εὐθύς γ' ἂν αὐτὸν ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξήλασαν, εἰ μὴ
- 3 ὁ Πομπήιος παρητήσατο. παρασκευαζόμενος οὖν ὡς τό τε πρᾶγμα καὶ τὸ φρόνημα αὐτοῦ ἀπῆτει, πῦσαν ἅμα τὴν θύλασσαν, ὅσην οἱ

36 1 4 τούτους αὐτοὺς ὑπ.*

2 6 οἴσθε προδυμηθήσεσθαι ἄλλῳ?

3 4 ἡ ὑπάρχοντας καὶ στρατηγούς καὶ πρ.*

6 αὐτοκράτοράς τινας ἡγεμονίας?

4 1 νομ. καὶ συμφορώτερον καὶ? 6 quae post tūton exciderunt, supplet quodammodo Xiphilinus p. 5: Κάτλου δὲ τινος τῶν ἀρίστων ἀνδρῶν εἰρηκότος πρὸς τὸν δῆμον "ἐὰν ἐπὶ ταῦτα ἐκπεμφθεὶς σφαλῇ, οἷα ἐν γε ἀγῶσι πολλοῖς καὶ τούτοις θαλαττίοις φιλεῖ γίνεσθαι, τίνα ἀντ' αὐτοῦ πρὸς τὰ ἀναγκαιότερα εὐρήσετε;" ὁ ὅμιλος σύμπας ὥσπερ ἀπὸ συγκειμένου τινὸς ἀνεβόησεν εἰπὼν σέ. καὶ οὕτω Πομπήιος τὴν ἡγεμονίαν τῆς θαλάττης τῶν τε νήσων καὶ τῆς ἡπείρου ἐς τετρακοσίους σταδίους ἀπὸ τῆς θαλάσσης ἄνω εἰλήφει. 37 1 4 τε καὶ ἡ*

καταποντισταὶ ἐλύπου, τὰ μὲν αὐτὸς τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν ὑποστρα-
τήγων περιέπλευσε, καὶ τὰ πλείω αὐτῆς αὐτοετὲς ἡμέρωσεν. πολλῇ
μὲν γὰρ καὶ τῇ παρασκευῇ τῇ τε τοῦ ναυτικοῦ καὶ τῇ τῶν ὀπλι-
τῶν ἐχρήτο, ὥστε καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ γῇ ἀνυπόστατος
εἶναι, πολλῇ δὲ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τῇ πρὸς τοὺς ὁμολογοῦντάς
οἱ, ὥστε καὶ ἀπὸ τοῦ τοιοῦτου παμπόλλους προσποίησασθαι· οἱ 5
γὰρ ἄνθρωποι ταῖς τε δυνάμεσιν ἡττώμενοι καὶ τῆς χρηστότητος αὐ-
τοῦ πειρώμενοι προθυμότατα αὐτῷ προσεχώρουν. τὰ τε γὰρ ἄλλα
αὐτῶν ἐπεμελεῖτο, καὶ ὅπως μὴδ' αὐθὶς ποτε ἐς ἀνάγκην πονηρῶν
ἔργων ὑπὸ πένις ἀφίκωνται, καὶ χώρας σφίσιν ὅσας ἐρήμιους ἰώρα,
καὶ πόλεις ὅσαι ἐποίκων ἐδέοντο, ἐδίδου. καὶ ἄλλαι τε ἐκ τούτου 6
συνφκίσθησαν καὶ ἡ Πομπηϊόπολις ἐπικληθεῖσα· ἔστι δὲ ἐν τῇ
Κιλικίᾳ τῇ παραθαλασσίᾳ καὶ ἐπεπόρθητο ὑπὸ τοῦ Τιγράνου, Σό-
λοι πρότερον ὠνομασμένη.

ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ Ἀχιλλοῦ τοῦ τε Πίσωνος ταῦτά τε οὕτως ἐγέ- 38
νετο, καὶ κατὰ τῶν δεκάσμου περὶ τὰς ἀρχὰς ἀλίσκομένων ἐνομο- [21]
θετήθη πρὸς αὐτῶν τῶν ὑπάτων μῆτ' ἄρχειν μῆτε βουλευεῖν σφῶν
μηδένα, ἀλλὰ καὶ χρήματα προσοφλισκάνειν. ἐπειδὴ γὰρ ἡ τε τῶν 2
δημάρχων δυναστεία ἐς τὸ ἀρχαῖον ἐπανεληλύθει, καὶ πολλοὶ τῶν
ὑπὸ τῶν τιμητῶν διαγεγραμμένων ἀναλαβεῖν τὴν πρότερον βουλείαν
ἐσπούδαζον, συστάσεις καὶ παρακελευσμοὶ παμπληθεῖς ἐφ' ἀπά-
σαις ταῖς ἀρχαῖς ἐγίνοντο. ἐπραξαν δὲ τοῦθ' οἱ ὑπάτοι οὐχ ὅτι 3
καὶ ἤχθοντο τῷ πράγματι (αὐτοὶ γὰρ διασπονδάσαντες ἀπεδείχθη-
σαν, καὶ ὁ γε Πίσων καὶ γραφεὶς ἐπὶ τούτῳ καὶ πρὸς ἐνὸς καὶ
πρὸς ἐτέρου τινὸς ἐξεπρίετο τὸ μὴ κατηγορηθῆναι) ἀλλ' ὅτι ἡναγ-
κάσθησαν ὑπὸ τῆς γερούσιας. αἴτιον δὲ ὅτι Γαίος τις Κορνήλιος 4
δημαρχῶν πικρότατα ἐπιτίμια τύξαι κατ' αὐτῶν ἐπεχείρησε καὶ
αὐτὰ καὶ ὁ ὄμιλος ἤρεϊτο. ἡ γὰρ βουλὴ συνιδούσα ὅτι τὸ μὲν
ὑπερβύλλον τῶν τιμωρημάτων ἐν μὲν ταῖς ἀπειλαῖς ἐκπληξίν τινα
ἔχει, οὔτε δὲ τοὺς κατηγορήσοντας οὔτε τοὺς καταψηφιουμένους
τῶν ὑπαιτίων, ἕτε καὶ ἀνηκέστων αὐτῶν ὄντων, ῥαδίως εὐρίσκει,
τὸ δὲ δὴ μέτριον ἐς τε τὰς κατηγορίας συχνοὺς προὔγει καὶ τὰς 5
καταψηφίσεις οὐκ ἀποτρέπει, μεταρρυθμίσαι πῃ τὴν ἐσθήγησιν αὐ-
τοῦ καὶ τοῖς ὑπάτοις νομοθετῆσαι αὐτὴν ἐκέλευσεν. ἐπεὶ δὲ αἱ τε 39
ἀρχαιρεσίαι προεπηγγελμέναι ἦσαν, καὶ κατὰ τοῦτ' οὐδὲν προνο- [22]
μοθετηθῆναι πρὸ αὐτῶν ἔξῃν, καὶ οἱ σπονδαρχιῶντες πολλὰ καὶ
κακὰ ἐν τῷ διακένῳ χρόνῳ τούτῳ ἐποιοῦν ὥστε καὶ σφαγὰς γίγ-

5 1 ὑπό? 2 ἐλαττούμενοι? cf. 36 47 1.
λοι ὑπὸ τῶν τιμ. τῶν δ. ἀναλ. πρότερόν τινα τὴν β.
τοῖς ὑπάτοις καὶ αὐτοῖς νομ. ?*

38 2 2 πολ-
3 2 αὐτοῦ

νεσθαι, τὸν τε νόμον ἐψηφίσαντο καὶ πρὸ ἐκείνων ἐσενεχθῆναι καὶ
 2 φρουρὰν τοῖς ὑπῆτοις δοθῆναι. ἀγανακτήσας οὖν ἐπὶ τούτοις ὁ
 Κορνήλιος γνώμην ἐποίησατο μὴ ἐξεῖναι τοῖς βουλευταῖς μήτε ἀρ-
 χήν τινι ἕξω τῶν νόμων αἰτήσαντι διδόναι μήτ' ἄλλο μηδὲν τῶν
 3 τῷ δήμῳ προσηκόντων ψηφίζεσθαι· τοῦτο γὰρ ἐννομοθέτητο μὲν
 ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου, οὐ μέντοι καὶ τῷ ἔργῳ ἐτηρεῖτο. Θορύ-
 βου τε ἐπ' αὐτῷ πολλοῦ συμβάντος (καὶ γὰρ ἀντέπρασσον τῶν τε
 ἄλλων τῶν ἐκ τῆς γερονσίας συχνοὶ καὶ ὁ Πίσων) τὰς τε ῥάβδους
 αὐτοῦ ὁ ὄχλος συνέτριψε καὶ αὐτὸν διασπύσασθαι ἐπεχείρησεν.
 4 ἰδὼν οὖν τὴν ὁρμὴν αὐτῶν ὁ Κορνήλιος τότε μὲν, πρὶν ἐπιψηφίσαι
 τι, διαφῆκε τὸν σύλλογον, ὕστερον δὲ προσέγραψε τῷ νόμῳ τὴν τε
 βουλὴν πάντως περὶ αὐτῶν προβουλεύειν καὶ τὸν δῆμον ἐπάναγκες
 40 ἐπικυροῦν τὸ προβούλευμα. καὶ οὕτως ἐκεῖνόν τε διεννομοθέτησε
 [23] καὶ ἕτερον τοιόνδε. οἱ στρατηγοὶ πάντες τὰ δίκαια κατ' ἃ δικά-
 σειν ἔμειλλον, αὐτοὶ συγγράφοντες ἐξετίθεσαν· οὐ γὰρ πῶ πάντα
 2 τὰ δικαιώματα τὰ περὶ τὰ συμβόλαια διετέτακτο. ἐπεὶ οὖν οὔτε
 ἐσάπαξ τοῦτ' ἐποιοῦν οὔτε τὰ γραφέντα ἐτήρουν, ἀλλὰ πολλάκις
 αὐτὰ μετέγραφον καὶ συχνὰ ἐν τούτῳ πρὸς χάριν ἢ καὶ κατ' ἔχ-
 θραν τινῶν, ὥσπερ εἰκός, ἐγίγνετο, ἐσηγῆσατο κατ' ἀρχάς τε εὐ-
 θὺς αὐτοὺς τὰ δίκαια οἷς χρήσονται προλέγειν, καὶ μηδὲν ἀπ' αὐ-
 3 τῶν παραπεμπῶν. τό τε σύμπαν οὕτως ἐπιμελὲς τοῖς Ῥωμαίοις
 κατὰ τὸν χρόνον ἐκείνῳ τὸ μηδὲν δωροδοκεῖσθαι ἐγένετο ὥστε
 πρὸς τῷ τοὺς ἐλεγχομένους κολάζειν καὶ τοὺς κατηγοροῦντας αὐ-
 τῶν ἐτίμων. τοῦ γοῦν Κόττου τοῦ Μάρκου τὸν μὲν ταμίαν Πού-
 πλιον Ὀππιον ἐπὶ τε δώροις καὶ ἐπὶ ὑποψίᾳ ἐπιβουλῆς ἀποπέμ-
 4 ψαντος, αὐτοῦ δὲ πολλὰ ἐκ τῆς Βιθυνίας χρηματισαμένου, Γάιον
 Κάρβωνα τὸν κατηγορήσαντα αὐτοῦ τιμαῖς ὑπατικάις, καίπερ δε-
 δημαρχηκότα μόνον, ἐσέμνυναν. καὶ οὗτος μὲν τῆς τε Βιθυνίας
 καὶ αὐτὸς ὕστερον ἄρξας, καὶ μετριώτερον οὐδὲν τοῦ Κόττου πλημ-
 6 μελήσας, ἀντικατηγορήθη ὑπὸ τοῦ νείους αὐτοῦ καὶ ἀνδεάλω· πολλῶ
 γὰρ πον ῥῆον ἄλλοις ἐπιτιμῶσί τινες ἢ ἑαυτοῖς παραινοῦσι, καὶ
 προχειρότατά γε ἐφ' οἷς τιμωρίας ἀξίους τοὺς πέλαις εἶναι νομί-
 ζουσιν αὐτοὶ ποιοῦσιν, ὥστε μηδεμίαν πίστιν ἐξ ὧν ἑτέροις ἐγκα-
 41 λούσιν, ὅτι καὶ μισοῦσιν αὐτά, λαμβάνειν· Λούκιος δὲ δὴ Λού-
 [24] κουλλος τὴν μὲν στρατηγίαν τὴν οἴκοι διῆρξε, τῆς δὲ δὴ Σαρδοῦς
 ἄρξαι μετ' αὐτὴν λαχὼν οὐκ ἠθέλησε, μισήσας τὸ πρᾶγμα διὰ τοὺς
 πολλοὺς τοὺς οὐδὲν ὑγιὲς ἐν τοῖς ἔθνεσι δρῶντας. ὅτι γὰρ ἐπεικῆς

39 2 1 γημιζέσθαι 3 2 αὐτοῦ 10 1 3 αὐτοῖς 2 1 τὰ π.] ἃ π.
 ἐποιοῦν·

ἦν, ἱκανώτατα διέδειξεν· τοῦ γὰρ Ἀχιλίου συντριβῆναι τὸν δίφρον 2 αὐτοῦ, ἐφ' οὗ ἐδίκαιζε, κελεύσαντος ὅτι παρίοντι ποτὲ αὐτὸν ἰδὼν οὐκ ἔξανέστη, οὔτε ὀργῇ ἐχρήσατο καὶ ὀρθοστάδην μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς καὶ οἱ συνάροντες αὐτοῦ δι' ἐκείνον διεδίκασαν.

ἐσῆνεγκε μὲν οὖν καὶ ὁ Ῥώσχιος νόμον, ἐσῆνεγκε δὲ καὶ ὁ 42 Γάιος ὁ Μάλλιος, ὅτε ἐδημάρχησεν. ἀλλ' ἐκείνος μὲν (τὰς γὰρ τῶν [25] ἱππέων τὰς ἐν τοῖς θεάτροις ἔδρας ἀκριβῶς ἀπὸ τῶν ἄλλων ἀφώρισε) καὶ ἔπαινον ἐπ' αὐτῷ ἔλαβεν, ὁ δὲ δὴ Μάλλιος καὶ δίκην 2 ὀλίγον ὑπέσχεον· τῷ γὰρ ἔθνεϊ τῷ τῶν ἀπελευθέρων ἐν τε τῇ ἐσχάτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ καὶ πρὸς ἐσπέραν, παρασκευάσας τινὰς ἐκ τοῦ ὀμίλου, ψηφίσουσθαι μετὰ τῶν ἐξελευθερωσάντων σφᾶς ἔδωκεν. ἐπεὶ δὲ ἡ βουλὴ εὐθὺς τῇ ὑστεραίᾳ, ἐν αὐτῇ τῇ νομιμῇ ἐν ἣ 3 Λούκιός τε Τούλλιος καὶ Αἰμίλιος Λέπιδος ὑπατεύειν ἤρξαντο, 688 τὸν νόμον αὐτοῦ ἀπεψηφίσατο, φοβηθεὶς ἐπειδὴ τὸ πλῆθος δεινῶς ἡγανάκτει, τὰ μὲν πρῶτα ἐς τε τὸν Κράσσον καὶ ἐς ἄλλους τινὰς τὴν γνώμην ἀνῆγεν, ὥς δ' οὐδεὶς ἐπίστευεν οἱ, τὸν Πομπήιον καὶ 4 ἄκοιτα ἐκολάκευσεν, ἄλλως τε καὶ ὅτι τὸν Γαβίνιον πλείστον παρ' αὐτῷ δυνάμενον ᾔσθετο· τὸν τε γὰρ τοῦ Τιγράνου καὶ τὸν τοῦ Μιθριδάτου πόλεμον, τὴν τε Βιθυνίαν καὶ τὴν Κιλικίαν ἅμα ἀρχὴν αὐτῷ προσέταξεν. ἀγανάκτησις μὲν γὰρ καὶ ἀντιλογία καὶ τότε 43 πρὸς τῶν δυνατῶν, διὰ τε τὰ ἄλλα καὶ διότι ὁ τε Μάρκιος καὶ ὁ [26] Ἀκίλιος πρὶν τὸν χρόνον σφίσι τῆς ἀρχῆς ἐξῆκειν κατελύοντο, ἐγένετο· ὁ δὲ ὅμιλος, καίτοι μικρὸν ἔμπροσθεν τοὺς ἄνδρας τοὺς κα- 2 τιστήσοντας τὰ ἐαλωκότα, ὥς καὶ διαπεπολεμηκῶς ἐξ ὧν σφίσιν ὁ Λούκουλλος ἐπεστύλκει, πέμψας, ὅμως ἐψηφίσατο αὐτά, ἐναγόντων σφᾶς ἐς τὰ μάλιστα τοῦ τε Καίσιρος καὶ τοῦ Κικέρωνος τοῦ Μάρκου. οὗτοι γὰρ αὐτοῖς συνηγωνίσαντο οὐχ ὅτι καὶ συμφέρειν 3 αὐτὰ τῇ πόλει ἐνόμιζον, οὐδ' ὅτι τῷ Πομπήιῳ χαρίσασθαι ἤθελον· ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὥς γενήσεσθαι ἔμελλε, Καῖσαρ μὲν τὸν τε ὄχλον ἅμα ἐθεράπευσεν ἅτε καὶ ὁρῶν ὅσῳ τῆς βουλῆς ἐπικρατέστεροι ἦσαν, καὶ ἐαυτῷ τό τι τῶν ὁμοίων ψηφισθῆναι ποτε παρεσκεύασε, 4 καὶν τούτῳ καὶ τὸν Πομπήιον καὶ ἐπιφθονώτερον καὶ ἐπαχθέστερον ἐκ τῶν διδομένων οἱ ποιῆσαι, ὅπως σφίσι πρὸς κόρον θᾶσσον γένηται, ἡθέλησεν, Κικέρων δὲ τὴν τε πολιτείαν ἄγειν ἠξίου, καὶ ἐνεδείκνυτο καὶ τῷ πλήθει καὶ τοῖς δυνατοῖς ὅτι, ὀποτέρους ἂν σφῶν προσθῇται, πάντως αὐτοὺς ἐπαυξήσει. ἐπημποτερίζε τε γάρ, καὶ 5 ποτὲ μὲν τὰ τούτων ἔστι δ' ὅτε καὶ τὰ ἐκείνων, ἢν' ὑπ' ἀμφοτέρων

42 1 2 ὁ om* Μανίλιος? ἐδημάρχησαν? 3 1 ἐν ἣ] ἐπύθετο
1 2 ἄκων? 43 1 1 γάρ] οὖν? 3 1 οὕτω 4 ὅσα*

σπουδάζεται, ἔπραττεν. τοὺς γοῦν βελτίους πρότερον προαιρεῖσθαι λέγων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγορανομήσαι μᾶλλον ἢ δημιουργῆσαι ἐθε-
 44 λήσας, τότε πρὸς τοὺς συρφετώδεις μετέστη. καὶ μετὰ τοῦτο δι-
 [27] κης τέ τινος τῷ Μαλλίῳ πρὸς τῶν δυνατῶν παρασκευασθείσης, καὶ ἐκείνου χρόνον τινὰ ἐμποιῆσαι αὐτῇ σπουδάζοντος, τά τε ἄλλα κατ' αὐτοῦ ἔπραττε, καὶ μόλις αὐτόν (ἐστρατήγει γὰρ καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ δικαστηρίου εἶχεν) ἐς τὴν ὑστεραίαν ἀνεβάλετο, πρό-
 2 φασιν ἐπ' ἐξόδῳ τὸ ἔτος εἶναι ποιησάμενος. ἂν τούτῳ δυσχερέ-
 ναντος τοῦ ὁμίλου ἐσῆλθαι τε ἐς τὸν σύλλογον αὐτῶν, ἀνγκασθεῖς δῆθεν ὑπὸ τῶν δημάρχων, καὶ κατὰ τε τῆς βουλῆς κατέδραμε καὶ συναγορεύσειν τῷ Μαλλίῳ ὑπέσχετο. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου τά τε ἄλλα κακῶς ἤκουε καὶ αὐτόμολος ὠνομάζετο, τάραχος δέ τις εὐ-
 3 θὺς ἐπιγενόμενος ἐκώλυσε τὸ δικαστήριον συναχθῆναι. Πούπλιός τε γὰρ Παῖτος καὶ Κορνήλιος Σύλλας, ἀδελφιδοὺς ἐκείνου τοῦ πᾶνν Σύλλου, ὑπατοὶ τε ἀποδειχθέντες καὶ δεκασμοῦ ἁλόντες ἐπεβούλευ-
 4 σαν τοὺς κατηγορήσαντάς σφων Κόττιαν τε καὶ Τορκουᾶτον Λου-
 κίους, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ αὐτοὶ ἀνθρῳέθησαν, ἀποκτείναι. καὶ παρεσκευάσθησαν μὲν ἄλλοι τε καὶ Γναῖος Πίσων καὶ Λούκιος Κατιλίνας ἀνὴρ θρασύτατος (ῥητήκει δὲ καὶ αὐτὸς τὴν ἀρχήν, καὶ διὰ τοῦτο ὀργὴν ἐποιεῖτο), οὐ μέντοι καὶ ἡδυνήθησάν τι δοῦσαι διὰ τὸ τὴν τε ἐπιβουλὴν προμηνυθῆναι καὶ φρουρὰν τῷ τε Κόττι
 5 καὶ τῷ Τορκουάτῳ παρὰ τῆς βουλῆς δοθῆναι· δόγμα τι κατ' αὐ-
 τῶν γενέσθαι, εἰ μὴ δῆμαρχός τις ἡναντιώθῃ. ἐπεὶ δ' οὖν καὶ ὥς ὁ Πίσων ἐθρασύνετο, ἐφοβήθη τε ἡ γερουσία μὴ τι συνταράξῃ, καὶ εὐθὺς αὐτὸν ἐς Ἰβηρίαν, πρόφασιν ὥς καὶ ἐπ' ἀρχὴν τινα, ἔπειψεν.

καὶ ὁ μὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τῶν ἐπιχωρίων, ἀδικήσας τι αὐτούς,
 45 ἐσφάγη· Πομπήιος δὲ τὸ μὲν πρῶτον ὥς καὶ ἐπὶ τὴν Κρήτην τόν
 [28] τε Μέτελλον πλεουσούμενος ἡτοιμάζετο, μαθὼν δὲ τὰ δεδογμένα προσεποιεῖτο μὲν ἄχθεσθαι ὥς καὶ πρότερον, καὶ τοῖς ἀντιστασιώ-
 2 ταις ὥς καὶ πράγματα αἰεὶ ποτε αὐτῷ, τοῦ καὶ πταῖσαι τι, παρέ-
 χουσιν ἐπεκάλει, ἀσμεναίτατα δὲ αὐτὰ ἀναδεξάμενος Κρήτην μὲν ἢ τὰλλα τὰ ἐν τῇ θαλάσῃ, εἴ ποῦ τι ἀδιοίκητον κατελείπειτο, παρ' οὐδὲν ἔξ' ἡγαγε, πρὸς δὲ δὴ τὸν τῶν βαρβάρων πόλεμον παρεσκευάζετο. ἂν τούτῳ βουλευθεῖς τῆς τοῦ Μιθριδάτου διανοίας
 · πειρᾶσθαι, πέμπει τὸν Μητροφάνη φίλους αὐτῷ λόγους φέροντα.
 3 καὶ ὅς τότε μὲν ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτὸν ἐποίησατο (τοῦ γὰρ Ἀρσάκου

δ 3 πρᾶττειν
καὶ δόγμα?

προσαιρεῖσθαι
15 1 4 τὸ

44 δ 1 δόγμα] ἐμελλε δὲ
ε δ φίλους

τοῦ τῶν Πάρθων βασιλέως ἀποθανόντος ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ Φρα-
άτην τὸν διάδοχον αὐτοῦ προσεδόκησεν οἰκειώσεσθαι), ἐπεὶ δ' ὁ
Πομπήιος τὴν φιλίαν τῷ Φραάτῃ διὰ ταχέων ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς προ-
συνέθετο καὶ ἐς τὴν Ἀρμενίαν αὐτὸν τὴν τοῦ Τιγράνου προεμβάλλειν
ἀνέπεισε, πυθόμενος τοῦτο κατέδεισε, καὶ πρεσβευσάμενος εὐθὺς
σύμβασιν ἔπραττεν. κελύσαντος δὲ αὐτῷ τοῦ Πομπηίου τὰ τε
ὄπλα καταθέσθαι καὶ τοὺς αὐτομόλους ἐκδοῦναι οὐκ ἔσχε καιρὸν
βουλεύσασθαι· ἀκούσαντες γὰρ ταῦτα οἱ ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ
ὄντες, καὶ φοβηθέντες οἱ τε αὐτόμολοι (πολλοὶ δὲ ἦσαν) μὴ ἐκδο-
θῶσι, καὶ οἱ βάρβαροι μὴ ἄνευ ἐκείνων πολεμῆν ἀναγκασθῶσιν,
ἐθορυβήθησαν. κἂν ἐξειργάσαντό τι τὸν Μιθριδάτην, εἰ μὴ ψευ-
σάμενος ὅτι οὐκ ἐπὶ σπονδαῖς ἀλλ' ἐπὶ κατασκοπῇ τῆς τῶν Ῥω-
μαίων παρυσκευῆς τοὺς πρέσβεις ἔπειμψε, μύλις αὐτοὺς κατέσχευε.

ὁ οὖν Πομπήιος ἐπειδὴ πολεμητέα οἱ ἔγνω εἶναι, τὰ τε ἄλλα 46
παρεσκευάσατο καὶ τοὺς Ὑαλερείους προσκατελέξατο. καὶ αὐτῷ ἐν [29]
τῇ Γαλατίᾳ ἤδη ὄντι ὁ Λούκουλλος ἀπαντήσας διαπεπολεμηθῆναι
τε πάντα ἔφη καὶ μηδὲν ἔτι στρατείας δεῖσθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ
τοὺς ἄνδρας τοὺς ὑπὸ τῆς βουλῆς πρὸς τὴν διοίκησιν αὐτῶν πεμ-
φθέντας ἤδη παρῆναι. ὥς δ' οὐκ ἐπέισθη ἐπαναχωρῆσαι, πρὸς 2
λοιδορίας ἐτράπετο, τὰ τε ἄλλα καὶ πολυπράγμονα καὶ φιλοπόλε-
μον καὶ φιλαρχοῦντα αὐτὸν ἀποκαλῶν. ὁ οὖν Πομπήιος βραχὺ
αὐτοῦ φροντίσας ἀπέειπε μηδένα ἔτ' αὐτῷ πειθαρχῆσαι, καὶ ἐπὶ τὸν
Μιθριδάτην ἠπειράθη, σπουδὴν ἔχων ὅτι τάχιστα οἱ συμμιῖται.

καὶ ὅς τέως μὲν ἔφενγεν (ταῖς γὰρ δυνάμεσιν ἡλαττοῦτο) καὶ 47
τὴν τε ἐν ποσὶν αἰεὶ ἔκειρε, καὶ ἐπλάνα τε αὐτὸν ἅμα καὶ ἐπιδεί- [30]
σθαι τῶν ἐπιτηδείων ἐποίει· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος ἐς τὴν Ἀρμενίαν διὰ
τε τοῦτο, καὶ ὥς ἐρήμην αὐτὴν αἰρήσων, ἐνέβαλεν, οὕτω δὲ δέισας
μὴ προκαταληφθῇ ἡλθέ τε ἐς αὐτήν, καὶ λόφον ἀντικαταλαβὼν 2
ὄχυρόν τῷ μὲν παντὶ στρατῷ ἡσύχαζεν, ἐλπίζων τοὺς Ῥωμαίους
ἀπορίᾳ τῶν τροφῶν ἐκτροχῶσειν (αὐτοὺς γὰρ αἶτε ἐν ὑψηλῷ χώρῳ
πολλαχόθεν αὐτῶν εὐπόρει), τῶν δὲ δὴ ἱππέων αἰεὶ τινὰς ἐς τὸ
πεδῖον ψιλὸν ὃν καταπέμπων τοὺς τε προστυγχάνοντάς σφισιν ἐκά-
κου, καὶ ἑξαυτομολοῦντας ἐπὶ τούτῳ συχνοὺς ἐδέχετο. ὁ οὖν Πομ- 3
πήιος ἐνταῦθα μὲν οὐκ ἐθάρσησεν αὐτοῖς συμβαλεῖν, μεταστρατο-
πεδευσάμενος δὲ ἐτέρωσε, ὅθεν ὑλώδους τοῦ πέριξ χωρίου ὄντος
ἤττον ὑπὸ τε τοῦ ἱππικοῦ καὶ ὑπὸ τοῦ τοξικοῦ τοῦ τῶν ἐναντίων
λυπηθῆσεσθαι ἔμελλεν, ἐλόχισεν ἥ καιρὸς ἦν, καὶ ὀλίγοις τισὶν ἐκ 4
τοῦ προφανοῦς τῷ στρατοπέδῳ τῶν βαρβάρων προσμιξας ἐτάραξέ

41 δὲ] τε*

47 1 2 δεῖσθαι?*

2 2 τοὺς μὲν ῥ.*

τε αὐτούς, καὶ ὑπαγωγὸν ἐς ὃ ἐβούλετο πολλοὺς ἀπέκτεινεν. Θαρσῆσας τε ἐκ τούτου καὶ κατὰ τὴν χώραν ἄλλους ἄλλη ἐπὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔπεμπεν.

- 48 ὁ οὖν Μιθριδάτης, ἐπειδὴ ταῦτά τε ἀσφαλῶς ἐπορίζετο, καὶ
 [31] τὴν Ἀναϊτίν χώραν τῆς τε Ἀρμενίας οὖσαν καὶ θεῶ τινὶ ἐπιωνύμῳ
 2 ἀνακειμένην διὰ τινων ἐχειρώσατο, καὶ τούτου καὶ ἄλλοι συχνοὶ
 πρὸς αὐτὸν ἀπέκλινον, καὶ αὐτῷ καὶ οἱ τοῦ Μαρκίου στρατιῶται
 προσεγέγοντο, ἐφοβήθη καὶ οὐκέτι κατὰ χώραν ἔμεινεν, ἀλλ' αὐτίκα
 3 τῆς νυκτὸς ἄρας ἔλαθε, καὶ μετὰ ταῦτα νυκτοπορῶν ἐς τὴν τοῦ
 Τιγράνου Ἀρμενίαν προΐει. καὶ οἱ ὁ Πομπήιος ἐπηκολούθει μὲν
 ἐπιθυμῶν διὰ μάχης ἔλθεῖν, οὐ μέντοι καὶ πρότερον οὔτε μεθ' ἡμέ-
 4 ραν (οὐ γὰρ ἐξήρουν ἐκ τοῦ στρατοπέδου) οὔτε νύκτωρ ἐτόλμησε
 τοῦτο ποιῆσαι (τὴν γὰρ ἀγνωσίαν τῶν χωρίων ἐδεδίει) πρὶν σφας
 πρὸς τῇ μεθορίᾳ γενέσθαι· τότε γὰρ εἰδὼς αὐτοὺς διαφεύγειν μέλ-
 4 λοντας ἠναγκάσθη νυκτομαχῆσαι. γνοὺς οὖν τοῦτο προαπῆρε, με-
 σημβριάζοντας τοὺς βαρβάρους λαθῶν, ἥ πορεύεσθαι ἔμελλον· καὶ
 ἐντυχὼν τινι χωρίῳ κοίλῳ μεταξὺ γηλόφων τινῶν ὄντι, ἐνταῦθα τό-
 5 τε στράτευμα ἐπὶ τὰ μετέωρα ἀνέβιβασε καὶ τοὺς πολεμίους ὑπέ-
 5 μεινεν. ἐπειδὴ τε ἐκείνοι μετὰ τε ἀδείας καὶ ἄνευ προφυλακῆς,
 ἅτε μήτ' ἐμπροσθε δεινόν τι πεπονθότες καὶ τότε ἐς τὸ ἀσφαλές
 ἤδη προχωροῦντες ὥστε μηδὲ ἐφάπτεσθαι σφίσιν ἔτι τοὺς Ῥωμαίους
 ἐλπίζειν, ἐς τὸ κοῖλον ἐσῆλθον, ἐπέθετο αὐτοῖς ἐν τῷ σκότῳ· οὔτε
 γὰρ ἄλλο τι φῶς εἶχον, οὔτε ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τι ἔλαμπεν.
 49 ἐγένετο δὲ ἡ μάχη τοιάδε. πρῶτον μὲν οἱ συλλπιγκταὶ πάντες
 [32] ἅμα τὸ πολεμικὸν ἀπὸ συνθήματος ἐβόησαν, ἔπειτα δὲ οἱ τε στρα-
 τιῶται καὶ ὁ λοιπὸς ὄχλος πᾶς ἐπηλάλαξε, καὶ οἱ μὲν τὰ δόρατα
 πρὸς τὰς ἀσπίδας οἱ δὲ καὶ λίθους πρὸς τὰ χαλκῷ σκευή προσεπέ-
 2 κρουσαν. καὶ σφῶν τὴν ἡχὴν τὰ ὄρη ἔγκοιλα ὄντα καὶ ὑπεδέξατο
 καὶ ἀνταπέδωκε φρικωδεστάτην, ὥστε τοὺς βαρβάρους ἐξαιπινάως
 ἐν τε τῇ νυκτὶ καὶ ἐν τῇ ἐρημίᾳ αὐτῶν ἀκούσαντας δεινῶς ἐκπλα-
 3 γῆναι ὥς καὶ δαιμονίῳ τινὶ πάθει περιπεπτωκότας. καὶ τούτῳ
 οἱ Ῥωμαῖοι πανταχόθεν ἀπὸ τῶν μετεώρων λίθοις τοξείμασιν ἀκον-
 τίοις βάλλοντες πάντως γέ τινας ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν ἐτίτρω-
 σκον καὶ ἐς πᾶν κακοῦ σφῶς κατέστησαν· οὔτε γὰρ ἐς παρτάξιν
 ἀλλ' ἐς πορείαν ἐσταλμένοι, καὶ ἐν ταύτῳ τοῖς τε ἵπποις καὶ ταῖς
 4 καμήλοις καὶ παντοδαποῖς οὔσι καὶ οἱ ἄνδρες καὶ αἱ γυναῖκες ἀνα-
 στρεφόμενοι, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ κελήτων οἱ δ' ἐφ' ἄρμάτων τῶν τε

1 4 χώραν μέινας ἄλλους? *
 19 1 3 προσέκρουσαν Xiphilinus

18 1 2 μακρίν
 3 4 οὐσί? βοτοῖς? *

3 2 μηδὲ *

καμαρῶν καὶ τῶν ἀρμαμαξῶν ἀναμιῖξ ὀχούμενοι, καὶ οἱ μὲν ἤδη τι-
 τρωσκόμενοι οἱ δὲ προσδεχόμενοι τρωθήσεσθαι, ἑταράσσοντο, καὶ
 τούτου ὄρον, ὅτε καὶ ἀλλήλοις ἐμπλαζόμενοι, ἐφθέρωντο. καὶ ταῦτα 5
 μὲν, ἔως ἄπωθεν ἐβύλλοντο, ἔπασχον· ἐπεὶ δὲ ἐξαναλώσαντες οἱ
 Ῥωμαῖοι τὴν πόρρωθεν ἀλκὴν ἐπικατέδραμόν σφισιν, ἐφρονεύετο
 μὲν τὰ περιέσχατα (καὶ ἐξήρκει πρὸς τὸν θάνατον αὐτοῖς μία πληγὴ
 ὅτε καὶ ψιλοῖς οὖσι τοῖς πλείοσι), συνεπιέζετο δὲ τὰ μέσου, πάντων
 ἐπ' αὐτὰ ὑπὸ τοῦ πέριξ δέους χωρούντων. καὶ οὕτω καὶ ὑπ' ἀλλή- 6
 λων ὠθούμενοι καὶ συμπατούμενοι διώλλυντο, οὐδ' ἔχον οὐδὲν οὔτε
 ἑαυτοῖς ἐπαρκέσαι οὔτε ἐς τοὺς πολεμίους τολμήσαι· ἵππεῖς γὰρ
 καὶ τοξόται τὸ πλεῖστον ὄντες ἄποροι μὲν ἐν τῷ σκότῳ προϋδέσθαι
 τι, ἄποροι δὲ ἐν τῇ στενοχωρίᾳ μηχανήσασθαι ἐγίνοντο. ἐπειδὴ
 δὲ ἡ σελήνη ἀνέτειλεν, οἱ μὲν ἔχαιρον ὥς καὶ ἐν τῷ φωτὶ πάντως
 τινὰ ἀμυνόμενοι. καὶ ὡφελήθησάν τι, εἰ μὴ οἱ Ῥωμαῖοι κατόπιν 7
 αὐτὴν ἔχοντες πολλὴν σφισι πλάνην, τότε μὲν τῇ τότε δὲ τῇ προσ-
 πίπτοντες, καὶ ἐν τῇ ὄψει καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἐνεποίουν. πάνπολλοί
 τε γὰρ ὄντες καὶ ἐπὶ βαθύτατον κοινῇ πάντες ἀποσκιάζοντες ὄψαλ-
 λον αὐτούς, ἐν ᾧ τε οὕτω προσέμισγον σφίσιν· ἐς γὰρ τὸ κενὸν 8
 οἱ βύρβαροι, ὥς καὶ ἐγγὺς αὐτῶν ὄντων, μάλιστα ἔπαιον, καὶ ὁμοί-
 ως χωρήσαντες ἐν τῇ σκιᾷ μὴ προσδεχόμενοι ἐτιτρώσκοντο. καὶ οὐ-
 τως ἀπέθανον αὐτῶν πολλοὶ καὶ ἐάλωσαν οὐκ ἐλάττους. συγχροὶ
 δὲ καὶ διέφυγον, ἄλλοι τε καὶ ὁ Μιθριδάτης.

καὶ τότε μὲν πρὸς τὸν Τιγράνῃν ἡπείγετο· ἐπεὶ δὲ προπέμψας 50
 πρὸς αὐτὸν οὐδὲν φίλιον εὔρατο, ὅτι τοῦ νείος αὐτοῦ Τιγράνου [33]
 στασιάζοντος ἐκείνον μὲν . . . πάνπον αὐτοῦ ὄντα αἴτιον τῆς δια-
 φορᾶς ὑπετόπησε γεγονέναι, καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ὅπως αὐτὸν ἐδέξατο,
 ἀλλὰ καὶ τοὺς προπεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ συνέλαβε καὶ κατέδησε,
 διαμαρτιῶν ὧν ἡλπισεν ἐς τε τὴν Κολχίδα ἀπετράπετο, καὶ ἐκεῖθεν 2
 πεζῇ πρὸς τε τὴν Μαιώτιν καὶ πρὸς τὸν Βόσπορον, τοὺς μὲν πεί-
 θων τοὺς δὲ καὶ βιαζόμενος, ἀφίκετο, καὶ τὴν τε χώραν ἐκομίσατο,
 τὸν Μαχάρην τὸν παῖδα τὸν τὰ τῶν Ῥωμαίων ἀνθελόμενον καὶ
 τότε αὐτῆς κρατοῦντα καταπλήξας ὥστε μὴδὲ ἐς ὅσιν αὐτῷ ἔλθειν,
 καὶ ἐκείνον διὰ τῶν συνόντων οἱ, τὴν τε ἁδείαν σφισι καὶ χρήματα
 δώσειν ὑπισχνούμενος, ἀπέκτεινεν. ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, ὁ Πομ- 3
 πῆιος ἔπεμψε μὲν τοὺς ἐπιδιώζοντας αὐτόν, ἐπεὶ δὲ ἔφθῃ ὑπὲρ τὸν
 Φάσιν ἐκδράς, πόλιν ἐν τῷ χωρίῳ ἐν ᾧ ἐνενικήκει συνώκισε, τοῖς
 τραυματίαις καὶ τοῖς ἀφῆλικεστέροις τῶν στρατιωτῶν αὐτὴν δούς.

5 1 ἐμπλαζόμενοι*: cf. 62 16 6. an ἐμπλασσόμενοι, Thucydidea
 forma? 5 3 ἔπειτα κατέδραμον 6 ὑπ' 50 1 2 μὲν
 διὰ φυλακῆς ἐποιεῖτο, τοῦτον δὲ π.τ.* 3 2 μὲν οἱμ*

καὶ σφισι καὶ τῶν περιχώρων ἐθελονταὶ πολλοὶ καὶ συνώκησαν, καὶ εἰσι καὶ νῦν, Νικοπολίται τε ὠνομασμένοι καὶ ἐς τὸν Καππαδοκικὸν νομὸν συντελοῦντες.

- 51 καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἐποίει· ὁ δὲ δὴ Τιγράνης ὁ τοῦ Τιγράνου παῖς
 [34] παραλαβὼν τινὰς τῶν πρώτων, ἐπεὶ οὐ καθ' ἥδονήν αὐτοῖς ὁ γέ-
 ρων ἦρχε, πρὸς τε τὸν Φραάτην κατέφυγε, καὶ περισκοποῦντα αὐ-
 τὸν διὰ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς τὸν Πομπήιον γενομένας ὃ τι χρὴ
 2 πρᾶξαι, ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐμβαλεῖν ἀνέπεισεν. καὶ ἦλθον μὲν μέχρι
 τῶν Ἀρταξάτων, πᾶσαν τὴν ἐν ποσὶ χειρούμενοι, καὶ αὐτοῖς ἐκεί-
 νοις προσέβαλον· ὁ γὰρ Τιγράνης ὁ γέρων ἐς τὰ ὄρη φοβηθεὶς
 σφας ἀνέφυγεν· ἐπεὶ μέντοι χρόνον τε τῇ προσεδρεῖα δεῖν ἔδοξε,
 καὶ διὰ τοῦτο ὁ Φραάτης μέρος τι τῆς δυνάμεως τῷ παιδί αὐτοῦ
 καταλιπὼν ἐς τὴν οἰκίαν ἀνεχώρησεν, ἀντεπῆλθέ τε ἐνταῦθα ὁ
 3 πατήρ αὐτῷ μονωθέντι καὶ ἐνίκησεν. φυγὼν οὖν ἐκεῖνος τὸ μὲν
 πρῶτον πρὸς τὸν Μιθριδάτην τὸν ἀπάππον ὤρμησεν, ἐπεὶ δὲ ἔμα-
 θεν αὐτὸν ἡττημένον καὶ βοηθείας μᾶλλον δεόμενον ἢ τινι ἐπικου-
 ρῆσαι δυνάμενον, προσεχώρησε τοῖς Ῥωμαίοις, καὶ αὐτῷ ὁ Πομ-
 πῆιος ἡγεμόνι χρησάμενος ἐς τε τὴν Ἀρμενίαν καὶ ἐπὶ τὸν πατέρα
 52 αὐτοῦ ἐστράτευσεν. καὶ ὃς μυθῶν τοῦτο καὶ καταδείσας ἐπεκρυ-
 [35] κεύσατό τε εὐθὺς αὐτῷ καὶ τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ Μιθριδάτου
 ἐξέδωκεν. ἐπειδὴ τε, ἐναντιωθέντος οἱ τοῦ νιόος, οὐδενὸς μετρίου
 ἔτυχεν, ἀλλὰ καὶ ὥς ὁ Πομπῆιος τὸν τε Ἀράξην διέβη καὶ τοῖς
 2 Ἀρταξάτοις ἐπλησίασεν, οὕτω δὴ τὴν τε πόλιν αὐτῷ παρέδωκε καὶ
 ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐθελοντῆς ἤκεν, ἐν μέσῳ ἑαυτὸν ὅτι μύ-
 λιστα τοῦ τε προτέρου ἀξιώματος καὶ τῆς τότε ταπεινότητος σκευά-
 σας, ὅπως αἰδέσεώς τε καὶ ἑλέου ἅμα ἄξιος αὐτῷ φανείη· τὸν μὲν
 3 γὰρ χιτῶνα τὸν μεσόλευκον καὶ τὸν κίνδυν τὸν ὀλοπόρφυρον ἐξέδν,
 τὴν δὲ δὴ τιάραν τό τε ἀνάδημα εἶχεν. Πομπῆιος δὲ ὑπὸ μὲν τοῦ
 ἵππου κατεβίβασεν αὐτόν, ῥαβδοῦχόν τινα πέμψας (προσῆλυνε
 γὰρ ὥς καὶ ἐς αὐτὸ τὸ ἔρριμα κατὰ τὸ σφέτερον ἔθος ἱππεύων),
 ἐσελθόντα δὲ αὐτοποδία καὶ τό τε διάδημα ἀπορρήψαντα καὶ ἐς
 4 τὴν γῆν πεσόντα προσκυνοῦντά τε ἰδὼν ἠλέησε, καὶ ἀναψηδήσας
 ἐξανέστησέ τε αὐτόν, καὶ ταινιώσας τῷ ἀναδήματι ἐς τε τὴν πλη-
 σίαν ἔδραν ἐκάθισε καὶ παρεμυθήσατο, εἰπὼν ἄλλα τε καὶ ὅτι οὐ
 τὴν τῶν Ἀρμενίων βασιλείαν ἀπολωλεκώς ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Ῥω-
 μαίων φιλίαν προσεληφώς εἶη. καὶ ὁ μὲν τούτοις τε αὐτόν ἀνε-
 53 κτήσατο καὶ ἐπὶ δεῖπνον ἐκάλεσεν· ὁ δὲ νιόος (ἐκάθητο δὲ ἐκ τοῦ
 [36] ἐπὶ θάτερα τοῦ Πομπηίου) οὐθ' ὑπανέστη τῷ πατρὶ οὐτ' ἄλλο τι
 αὐτὸν ἰδεξιώσατο, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ δεῖπνον κληθεὶς οὐκ ἀπήντησεν.
 2 ὅθεν ὑπὸ τε τοῦ Πομπηίου μάλιστα ἐμισήθη. τῇ γοῦν ὑστεραίᾳ

διακούσας αὐτῶν τῷ μὲν πρεσβυτέρῳ τὴν πατρίαν πᾶσαν ἀρχὴν ἀπέδωκεν· τὰ γὰρ προσκτηθέντα ὑπ' αὐτοῦ (ἦν δὲ ἄλλα τε καὶ τῆς Καππαδοκίας τῆς τε Συρίας μέρη, ἣ τε Φοινίκη καὶ ἡ Σωφηνή χώρα τοῖς Ἀρμενίοις πρόσσορος οὐ σμικρά) παρείλετο αὐτοῦ, καὶ προσέτι καὶ χρήματα αὐτὸν ᾗτησεν· τῷ δὲ νεωτέρῳ τὴν Σωφηνὴν μόνην ἀπένευμεν. καὶ ἔτυχον γὰρ οἱ Θησαυροὶ ἐν αὐτῇ ὄντες, ἡμ- 3 φρισθήτησέ τε περὶ αὐτῶν ὁ νεανίσκος, καὶ ἁμαρτῶν (οὐ γὰρ εἶχεν ὁ Πομπήιος ὁπόθεν ἄλλοθεν τὰ ὠμολογούμενα κομίσηται) ἡγανάκτησε καὶ δρασιμὸν ἐβουλεύσατο. ὁ οὖν Πομπήιος προμαθὼν τοῦτο ἐκείνόν τε ἐν φυλακῇ ἀδέσμῳ ἐποίησατο, καὶ πέμψας πρὸς τοὺς τὰ χρήματα φυλάττοντας τῷ πατρὶ αὐτοῦ πάντα σφᾶς δοῦναι ἐκέλευσεν. ἐπειδὴ τε μήθ' ὑπήκουσαν, λέγοντες τὸν νεανίσκον, οὐπερ 4 ἡ χώρα ἤδη ἐνομιζέτο, χρῆναί σφισι τοῦτο προστάξαι, ἐπεμψεν αὐτὸν πρὸς τὰ φρούρια. καὶ ὁ μὲν κεκλεισμένα αὐτὰ εὐρὼν προσῆλθέ τε ἐγγύς, καὶ ἐκέλευσε καὶ ἄκων αὐτὰ ἀνοιχθῆναι· ὥς δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐπέθοντο, προῖσχύμενοι ὅτι μὴ ἐκούσιος ἀλλ' ἀναγκα- στός τὴν πρόσταξιν ἐποιεῖτο, ἐγαλέπηγεν ὁ Πομπήιος καὶ ἔδησε τὸν Τιγράνην. καὶ οὕτως ὃ τε γέρων τοὺς Θησαυροὺς παρέλαβε, 6 καὶ αὐτὸς ἐν τε τῇ χώρᾳ τῇ Ἀναίτιδι καὶ πρὸς τῷ ποτιμῷ τῷ Κύρνῳ τριχῇ νείμας τὸν στρατὸν παρεξείμασε, τὰ τε ἄλλα παρὰ τοῦ Τιγράνου συχνὰ καὶ χρήματα πολλῷ πλείω τῶν ὁμολογηθέντων λαβὼν. ἀφ' οὗπερ οὐχ ἥκιστα καὶ ἐκείνον ἕς τε τοὺς φίλους 6 καὶ ἕς τοὺς συμμάχους οὐ πολλῷ ὕστερον ἐσέγραψε, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἕς τὴν Ῥώμην μετὰ φρουρᾶς ἐσῆγαγεν.

οὐ μέντοι καὶ ἐν ἡσυχίᾳ διεχέιμυσεν. Ὁροίσης γὰρ Ἀλβανῶν 54 τῶν ὑπὲρ τοῦ Κύρνου οἰκούντων βασιλεὺς, τὸ μὲν τι καὶ τῷ Τι- 37 γράνῃ τῷ νεωτέρῳ φίλῳ οἱ ὄντι χαρίσασθαι βουληθείς, τὸ δὲ δὴ πλείστον δέσας μὴ καὶ ἕς τὴν Ἀλβανίδα οἱ Ῥωμαῖοι ἐσβάλῃσι, καὶ νομίσας ὅτι, ἂν ἐν τῷ χειμῶνι ἀδοκῆτοῖς σφίσι καὶ μὴ καθ' ἐν στρατοπεδευομένοις προσπέσῃ, πάντως τι ἐξεργάσεται, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτοὺς παρ' αὐτὰ τὰ χρόνια, καὶ αὐτὸς μὲν ἐπὶ Μέτελλον Κέ- 2 λερα, παρ' ᾧ ὁ Τιγράνης ἦν, ἤλασεν, ἄλλους δὲ ἐπὶ τὸν Πομπήιον καὶ ἄλλους ἐπὶ Λούκιον Φλάκκον τὸν τῆς τριτημορίδος ἀρχοντα ἐπεμψεν, ὅπως πάντες ἅμῃ ταραχθέντες μὴ συμβοηθήσωσιν ἀλλή- 3 τοις. οὐ μὴν καὶ διεπράξατο οὐδαμῶδι οὐδέν· ἐκείνόν τε γὰρ ὁ 3 Κέλερ ἰσχυρῶς ἀπεκρούσατο, καὶ ὁ Φλάκκος ἐπειδὴ πολλὸν τὸν περὶ βολὸν τῆς ταφρείας ὄντα ἀδύνατος ἦν ὑπὸ τοῦ μεγέθους σῶσαι, ἐτέρων ἐνδοθεν ἐποίησατο, καὶ δόξαν ὑπ' αὐτοῦ τοῖς ἐναντίοις ὡς

2 6 δὲ νῆεῖ τῷ ἐτέρῳ*
5 2 ταναίτιδι 6 2 οὐ om

4 1 μὴ?* 2 ἐπεμψαν
54 2 3 τρίτης μερίδος?*

καὶ φοβηθεὶς ἐμβαλὼν ἐπεσπίασατο αὐτοὺς εἴσω τῆς ἔξωθεν τά-
 4 φρου, κἀνταῦθα μὴ προσδεχομένοις σφίσιν ἐπεκδραμῶν πολλοὺς
 μὲν ἐν χερσὶ πολλοὺς δὲ καὶ φεύγοντας ἐφόνευσεν. κἀν τούτῳ δὲ
 Πομπήιος προμαθῶν τε τὴν πείρασιν τῶν βαρβάρων ἦν ἐπὶ τοὺς
 ἄλλους ἐπεποίητο, προαπῆντησε τοῖς ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιούσιν ἀπροσ-
 δοκῆτως, καὶ χρητήσας ἐπὶ τὸν Ὀροίστην εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, ἡπεί-
 χθη. καὶ ἐκείνον μὲν οὐ κατέλαβεν (ἀπωσθείς τε γὰρ ὑπὸ τοῦ
 5 Κέλερος καὶ μαθὼν καὶ τὰ τῶν ἄλλων πταίσματα ἐφυγεν), τῶν
 μέντοι Ἀλβανῶν συχνοὺς περὶ τὴν τοῦ Κύρνον διάβασιν συλλαβῶν
 ἐφθειρεν. καὶ τούτου δεηθεῖσιν αὐτοῖς ἐσπείσατο· ἄλλως μὲν γὰρ
 καὶ σφόδρα ἐπεθύμει ἐς τὴν χώραν αὐτῶν ἀντεμβαλεῖν, διὰ δὲ δὴ
 τὸν χειμῶνα ἡδέως τὸν πόλεμον ἀνεβύλετο.

ΛΖ τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐπραξεν, τῷ δ' ἐπιγιγνομένῳ ἔτει, τοῦ τε
^{α. u.} 689 Κόττου τοῦ Λουκίου καὶ τοῦ Τορκουάτου τοῦ Λουκίου ὑπατειόν-
 των, ἐπολέμησε μὲν καὶ τοῖς Ἀλβανοῖς, ἐπολέμησε δὲ καὶ τοῖς Ἰβηρσιν.
 καὶ προτέροις γε τούτοις καὶ παρὰ γνώμην ἡναγκάσθη συνενεχθῆ-
 2 ναι· Ἀρτώκης γὰρ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν (νέμονται δὲ ἐπ' ἀμφοτέρω
 τοῦ Κύρνον, τῇ μὲν τοῖς Ἀλβανοῖς τῇ δὲ τοῖς Ἀρμενίοις πρόσσοροι)
 φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐφ' ἑαυτὸν τράπηται, πρέσβεις μὲν ὡς ἐπὶ φιλίᾳ
 πρὸς αὐτὸν ἐπέμψε, παρεσκευάζετο δὲ ὅπως ἐν τῷ θαρσύνῃ καὶ
 3 διὰ τοῦτο ἀνελπίστως οἱ ἐπιθῆται. προμαθῶν οὖν καὶ τοῦτο ὁ
 Πομπήιος ἔς τε τὴν χώραν αὐτοῦ προενέβαλε, πρὶν ἱκανῶς τε αὐ-
 τὸν ἐτοιμάσασθαι καὶ τὴν ἐσβολὴν δυσχερεστάτην οὖσαν προκατα-
 σχεῖν, καὶ ἐφθῇ καὶ πρὸς τὴν πόλιν τὴν Ἀκρόπολιν ὠνομασμένην
 4 προχωρήσας, πρὶν καὶ αἰσθῆσθαι τὸν Ἀρτώκην ὅτι παρεῖη. ἦν δὲ
 ἐπ' αὐτοῖς τοῖς στενοῖς, ἐνθεν μὲν τοῦ Κανκάσου παρατείνοντος,
 οὗ καὶ ἐπὶ τῇ φυλακῇ τῶν ἐσβολῶν ὠχύρωτο. ὁ τε οὖν Ἀρτώκης
 ἐκπλαγείς οὐδένα καιρὸν ὥστε συντάξασθαι ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ διαβὰς
 5 τὸν ποταμὸν τὴν γέφυραν κατέπρησεν· καὶ οἱ ἐν τῷ τείχει πρὸς τε
 τὴν φυγὴν αὐτοῦ, καὶ ἅμια καὶ μάχῃ νικηθέντες, ἐνέδοσαν. κρα-
 τήσας οὖν τῶν διόδων ὁ Πομπήιος φρουράν τε ἐπ' αὐταῖς κατε-
 στήσατο, καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενος πᾶσαν τὴν ἐντὸς τοῦ ποταμοῦ
 2 κατεστρέψατο. μέλλοντος δ' αὖ καὶ τὸν Κύρνον διαβήσεσθαι,
 πέμπει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀρτώκης εἰρήνην τε αἰτῶν, καὶ γέφυραν τὰ
 2 τε ἐπιτήδεια ἐκὼν οἱ παρέξειν ὑπισχνούμενος. καὶ ἐποίησε μὲν ἐκά-
 τερον ὡς καὶ συμβησόμενος, δείσας δέ, ἐπειδὴ εἶδεν αὐτὸν διαβε-
 βηκότα, πρὸς τὸν Πέλωρον, ἐν τῇ ἄρχῃ καὶ ἐκείνον τῇ αὐτοῦ

4 3 τὴν τε*
 παραρρέοντος, ἐνθεν δὲ τοῦ?*

1 1 2 τοῦ post T. om*

5 2 φυλακῇ

4 2 μὲν τοῦ Κύρνον

ρόντα, ἀπέφυγεν· ὃν γὰρ ἐξῆν αὐτῷ κωλύσαι διαβῆναι, τοῦτον ἐπισπασάμενος ἀπέδίδρασκεν. ἰδὼν οὖν τοῦθ' ὁ Πομπήιος ἐπε-³ δίδωξέ τε αὐτὸν καὶ καταλαβὼν ἐνίκησεν· δρομῷ γάρ, καὶ πρὶν τοὺς τοξότας αὐτοῦ τῇ σφετέρᾳ τέχνῃ χρήσασθαι, ὁμόσε σφίσιν ἐχώρησε καὶ δι' ἐλαχίστου αὐτοὺς ἐτρέψατο. γενομένου δὲ τούτου ⁴ Ἀρτώκης μὲν τὸν τε Πέλωρον διαβὰς καὶ τὴν γέφυραν καὶ τὴν ἐκείνου καύσας ἔφυγε, τῶν δ' ἄλλων οἱ μὲν ἐν χερσὶν οἱ δὲ καὶ τὸν ποταμὸν περὶ περαιούμενοι ἀπέθανον· συγχροὶ δὲ καὶ κατὰ τὰς ⁵ ὕλας σκεδασθέντες ἡμέρας μὲν τινὰς ἀπὸ τῶν δένδρων ὑπερνηψίων ὄντων ἀποτοξεύοντες διεγένοντο, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτοὶ ὑποτιμηθέντων τῶν δένδρων ἐφθάρησαν. καὶ οὕτω καὶ ὁ Ἀρτώκης ἐπεκهرυ-
κεύσατο μὲν αὖθις τῷ Πομπήϊῳ καὶ δῶρα ἐπεμίμην· ἐκείνου δὲ ⁶ δὴ ταῦτα μὲν, ὅπως τὰς σπονδὰς ποιήσασθαι ἐλπίσας μὴ περαι-
τέρῳ ποι προχωρήσῃ, λαβόντος, τὴν δ' εἰρήνην οὐχ ὁμολογήσαντος δώσειν ἂν μὴ τοὺς παῖδας οἱ ὁμήρους προαποστείλῃ, χρόνον τινὰ ἐπέσχε, μέγρις οὖ οἱ Ῥωμαῖοι καὶ τὸν Πέλωρον διαβατόν πη τοῦ ⁷ θέρους γενόμενον οὐ χαλεπῶς, ἄλλως τε καὶ μηδενοὺς κωλύοντος, ἐπεραιώθησαν. οὕτω δὲ δὴ τοὺς τε παῖδας αὐτῷ ἔπειμψε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ συνηλλάγη.

καὶ τούτου μαθὼν ὁ Πομπήιος οὐ πόρρω τὸν Φᾶσιν ὄντα, ³ καὶ νομίσας ἔς τε τὴν Κολχίδα παρ' αὐτὸν καταβήσεσθαι καὶ ἐκεί-
θεν ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην ἐς τὸν Βόσπορον πορεύεσθαι, προΐει μὲν ἣ διανοεῖτο, καὶ τοὺς τε Κόλχους καὶ τοὺς προσχώρους σφίσι, ² τὰ μὲν πείθων τὰ δὲ καὶ ἐκφοβῶν, διηλθεν· αἰσθόμενος δὲ ἐν-
ταῦθα ὅτι ἦ τε ἐπὶ τῆς ἡπείρου κομιδὴ διὰ πολλῶν καὶ ἀγνώστων καὶ πλεμικῶν ἔθνων καὶ ἡ διὰ τῆς θαλάσσης χαλεπωτέρα διὰ τε τὸ ἀλίμενον τῆς χώρας καὶ διὰ τοὺς ἐνοικοῦντας αὐτὴν εἶη, τῷ ³ μὲν Μιθριδάτῃ τὸ ναντικὸν ἐφορμεῖν ἐκέλευσεν ὥστε ἐκείνόν τε τηρεῖσθαι μηδαμῶσε ἐκπλεῦσαι καὶ τὴν ἐπαγωγὴν αὐτοῦ τῶν ἐπι-
τηδείων ἀφελέσθαι, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τοὺς Ἀλβανοὺς οὐ τὴν συντομω-
τάτην, ὅπως σφᾶς καὶ ὑπὸ τούτου πρὸς ταῖς σπονδαῖς ἀνεπίλστους καταλάβῃ, ἀλλ' ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐπανελθὼν ἐτράπετο. καὶ τὸν τε ⁴ Κύρνον, ἣ πορεύσιμος ὑπὸ τοῦ θέρους ἐγεγόνει, περὶ διέβη, τὴν τε ἵππον κατὰ τὸν ῥοὺν καὶ τὰ σκευοφόρα ἐξῆς, εἶτα τοὺς πεζοὺς διένειμι κελεύσας, ἵν' οἱ τε ἵπποι τὸ σφοδρὸν αὐτοῦ τοῖς σώμασι σφῶν διαχέωσι, καὶ ἐκ τῶν σκευοφόρων εἴ ποῦ τι καὶ ὥς περιτρα-
πέῃ, ἔς τε τοὺς ἐπὶ θάτερα παρακολουθοῦντας ἐμπίπτῃ καὶ μὴ περαιτέρῳ καταφέρηται· κἀντεῦθεν πρὸς τὸν Καμβύσῃν πορεύόμε- ⁵

νος ὑπὸ μὲν τῶν πολεμίων οὐδὲν δεινὸν ἔπαθεν, ὑπὸ δὲ δὴ τοῦ
 καύματος καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ δίψους ἰσχυρῶς μετὰ παντὸς τοῦ
 στρατοῦ, καίτοι νυκτὸς τὸ πολὺ τῆς ὁδοῦ διελθών, ἑταλαιπώρησεν·
 οἱ γὰρ ἄγωγοί σφω, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων ὄντες, οὐ τὴν ἐπιτηδειοτά-
 6 τὴν αὐτοὺς ἤγαγον. οὐ μὴν οὐδ' ὁ ποταμὸς ἐν δέοντι σφισιν ἐγένετο·
 ψυχρότατόν τε γὰρ τὸ ὕδωρ ὄν, καὶ ἀθρόον ὑπ' αὐτῶν ποθέν, συχνοῖς
 ἐλυμήνατο. ὥς δ' οὖν οὐδ' ἐνταῦθα ἀντίπαλόν τι αὐτοῖς ὤφθη,
 πρὸς τὸν Ἀβαντα προσεχώρησαν, ὕδωρ μόνον ἐπιφερόμενοι· τὰ γὰρ
 ἄλλα παρ' ἐκόντων τῶν ἐπιχωρίων ἐλάμβανον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδ'
 4 ἐκακούργουν οὐδέν. καὶ σφισι διαβεβηκόσιν ἤδη τὸν ποταμὸν ὁ
 Ὀροΐσης προσιὼν ἤγγελλθη. ὁ οὖν Πομπήιος βουληθεὶς αὐτόν, πρὶν
 τὸ τῶν Ῥωμαίων πληθὸς γινῶναι, πρὸς μάχην ὑπαγαγέσθαι, μὴ
 2 καὶ αἰσθόμενος αὐτοῦ ἀναχωρήσῃ, τοὺς τε ἱππέας προέταξε, προ-
 ειπὼν σφισιν ἂ ποιήσουσι, καὶ τοὺς λοιποὺς ὀπισθεν αὐτῶν ἕς τε
 τὰ γόνυα κεκλιμένους καὶ ταῖς ἁσπίσι συγκεκαλυμμένους ἔχων
 ἀτρεμεῖν ἐποίησεν, ὥστε τὸν Ὀροΐσιν μὴ πρότερον μιθεῖν αὐτοὺς
 3 παρόντας· πρὶν ἐν χερσὶ γενέσθαι. καὶ τούτου ἐκείνός τε τῶν ἱπ-
 πέων ὥς καὶ μόνων ὄντων καταφρονήσας συνέμιξε σφισιν, καὶ δι'
 ὀλίγου τραπέντας ἐξεπλήθους ἀνὰ κράτος ἐπεδίωξεν· καὶ οἱ πεζοὶ
 ἀναστάντες ἐξαίφνης καὶ διωστήσαντες τοῖς μὲν σφετέροις ἀσφαλῆ
 τὴν φυγὴν διὰ μέσον σφῶν παρέσχον, τοὺς δὲ πολεμίους ἀπερι-
 σκέπτως τῇ διώξει χρωμένους ἐσδεξάμενοι συχνοὺς ἐκνκλώσαντο.
 4 καὶ οὗτοι τε τοὺς ἔνδον ἔκοπτον, καὶ οἱ ἱππεῖς, οἱ μὲν ἐπὶ δεξιᾷ
 οἱ δ' ἐπὶ θύτερα αὐτῶν περιελθόντες, κατὰ νώτου τοῖς ἕξω τῆς κν-
 κλώσεως προσέπεσον. καὶ ἐκεῖ τε πολλοὺς ἐφόνευσαν ἑκάτεροι, καὶ
 ἑτέρους ἕς τὰς ὕλας καταφυγόντας κατέπρησαν, "ἰὼ κρόνια κρόνια"
 πρὸς τὴν ἐπίθισίν σφω τὴν τότε γενομένην ἐπιλέγοντες.
 5 πρῶξας δὲ ταῦθ' ὁ Πομπήιος, καὶ τὴν χώραν ἐπιδραμών, τοῖς
 τε Ἀλβανοῖς εἰρήνην ἔδωκε, καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν παρὰ τὸν Καύ-
 κασον μέχρι τῆς Κασπίας θαλάσσης, ἕς ἣν ἀπὸ τοῦ Πόντου τὸ
 ὄρος ἀρξάμενον τελευτᾷ, κατοικοῦντων ἐπικηρυκευσάμενους ἐσπεί-
 2 σατο. Φρυγίης δὲ ἔπεμψε μὲν πρὸς αὐτὸν ἀνανεώσασθαι τὰς
 συνθήκας ἐθέλων· ὥς γὰρ ἐκείνόν τε οὕτω φερόμενον ἑώρα, καὶ
 τῆς Ἀρμενίας τοῦ τε Πόντου τοῦ ταύτῃ οἱ ὑποστράτηγοι αὐτοῦ
 τὰ λοιπὰ προσκατεστρέφοντο, ὃ τε Γαβίνιος καὶ ὑπὲρ τὸν Εὐφρά-
 την μέχρι τοῦ Τίγριδος προεχώρησεν, ἐφοβήθη τε αὐτοὺς καὶ τὴν
 σύμβασιν βεβαιώσασθαι ἐπεθύμησεν· οὐ μέντοι καὶ διεπράξατό τι.
 3 ὁ γὰρ Πομπήιος πρὸς τε τὰ παρόντα καὶ πρὸς τὰς ἕξ αὐτῶν ἐλ-

πίδας κατεφρόνησεν αὐτοῦ, καὶ τὰ τε ἄλλα ὑπερφρόνως τοῖς πρέ-
 σβεισιν ἐλάλησε, καὶ τὴν χώραν τὴν Κορδουηνήν, ὑπὲρ ἧς πρὸς
 τὸν Τιγράνην διεφέρετο, ἀπήτησεν. ἐπειδὴ τε ἐκεῖνοι μηδὲν, ὥστε α
 μηδὲ ἐπεσταλμένοι τι περὶ αὐτῆς, ἀπεκρίναντο, ἔγραψε μὲν τινα
 τῷ Φραάτῃ, οὐκ ἀνέμεινε δὲ ἀντιπεμφθῆναι τι, ἀλλ' ἐς τὴν χώραν
 τὸν Ἀφράνιον παραχρῆμα ἔστειλε, καὶ κατασχὼν αὐτὴν ἀμαχί τῷ
 Τιγράνῃ ἔδωκεν. καὶ ὁ μὲν Ἀφράνιος διὰ τῆς Μεσοποταμίας ἐς 5
 τὴν Συρίαν παρὰ τὰ συγκείμενα πρὸς τὸν Πάρθον κομιζόμενος
 ἐπλανήθη, καὶ πολλὰ ὑπὸ τε τοῦ χειμῶνος καὶ ὑπὸ τῆς σπάνειος
 τῶν τροφῶν ἐκακώθη· κἂν ἀπώλοντο, εἰ μὴ Καρραῖοι, Μυκεδόνων
 τε ἄποικοι ὄντες καὶ ἐνταῦθ' αὖ ποιοῦντες, ὑπέλαβόν τε αὐτὸν
 καὶ παρέπεμψαν . . . ταῦτά τε πρὸς τὸν Φραάτην ἀπὸ τῆς πα- 6
 ρούσης οἱ δυνάμειως ἔπραξε, σαφέστατα τοῖς πλεονεκτεῖν βουλομέ-
 νοις ἐπιδείξας ὅτι πάντα ἐκ τῶν ὀπλῶν ἡρτῆται καὶ ὁ ἐν αὐτοῖς
 κρατῶν νομοθέτης ὧν βούλεται ἀναγκαῖος γίγνεται, καὶ προσέτι
 καὶ πρὸς τὴν ἐπὶ κλησιν αὐτοῦ ὕβρισεν, ἥπερ πρὸς τε τοὺς ἄλλους
 πάντας ἡγάλλετο καὶ πρὸς αὐτοὺς τοὺς Ῥωμαίους, οὗτοί τε αὖ
 πρὸς ἐκείνον αἰεὶ ποτε ἐκέχρητο. βασιλέως γὰρ αὐτοῦ βασιλέων 2
 καλουμένων, τό τε τῶν βασιλέων ὄνομα περιέκοψε καὶ βασιλεῖ αὐτὸ
 μόνον ἐπιστέλλων ἔγραψε, καίτοι τῷ Τιγράνῃ τῷ αἰχμαλωτῇ καὶ
 τοῦτο παρὰ τὸ νομιζόμενον αὐτοῖς δούς, ὅτε τὰ ἐπινίκια αὐτοῦ ἐν
 τῇ Ῥώμῃ ἔπεμψεν. ὁ οὖν Φραάτης, καίπερ δεδιώς τε αὐτὸν καὶ 3
 θεραπεύων, ἡγανάκτησεν ἐπὶ τούτῳ ὥς καὶ τῆς βασιλείας ἐστερη-
 μένος, καὶ πέμψας πρέσβεις πάντα τε ὅσα ἡδίκητο ἐπεκάλει οἱ, καὶ
 τὸν Εὐφράτην ἀπηγόρευε μὴ διαβαίνειν. ἐπειδὴ τε οὐδὲν μέτριον 4
 ἀπεκρίνατο, εὐθὺς ἐπὶ τὸν Τιγράνην μετὰ τοῦ υἱέος αὐτοῦ, ᾧ τὴν
 θυγατέρα ἰδεδώκει, ἐστράτευσεν, ἐν τῷ ἥρῃ ἐν ᾧ Λούκιος τε Καῖ- α. υ.
 σαρ καὶ Γάιος Φίγουλός ὑπάτευσον· καὶ νικηθεὶς μάχῃ ἔπειθ' ὥστε- 690
 ρον ἀντεπεκράτησεν. τοῦ τε Τιγράνου τὸν Πομπήιον ἐν Συρίᾳ 5
 ὄντα ἐπικυλεσασμένον, πρέσβεις τε αὐτῷ πρὸς αὐτὸν ἀπέστειλε, καὶ
 πολλὰ μὲν ἐκείνου κατηγόρησε, πολλὰ δὲ καὶ ἐς τοὺς Ῥωμαίους
 ὑπεσήμενεν, ὥστε τὸν Πομπήιον καὶ αἰσχυρῶναι καὶ καταπλαγῆ-
 ναι. οὐχ οὐτε τῷ Τιγράνῃ ἐπεκούρησεν οὐτε πρὸς τὸν Φραάτην 7
 πολέμιόν τι ἔτ' ἔπραξε, πρόφασιν ποιησάμενος τὸ μήτε ἐκείνην οἱ
 τὴν στρατείαν προστετάχθαι καὶ τὸν Μιθριδάτην ἐν ὅπλοις ἔτ' εἶ-
 ναι. ἀρκεῖσθαι τε τοῖς κατείργασμένοις ἔφασκε, καὶ οὐκ ἐβούλετο,
 μὴ πλειόνων ὀρεγόμενος καὶ περὶ ἐκείνοις, ὥσπερ πον καὶ ὁ Λού-

6 1 . . .] ὁ δὲ Πομπήιος? 2 2 αὐτῷ* 7 1 4 ἐβούλετο
 περαιτέρω προχωρεῖν, μὴ? nisi tollere mavis totum hoc καὶ οὐκ ἐβούλετο,
 coll. 40 4 1.

- ² κούλλος, πταίση. τοιαῦτα γὰρ ἐφιλοσόφει, καὶ τό τε πλεονεκτεῖν δεινὸν καὶ τὸ τῶν ἄλλοτριῶν ἐφίεσθαι ἄδικον εἶναι τότε ἔλεγεν ὅτ' οὐκ ἐτ' αὐτοῖς χρῆσθαι ἐδύνατο. τὰς τε γὰρ τοῦ Πύρρου δυνάμεις δείσας, καὶ τὸ ἀσιτάμητον τῶν πραγμάτων φοβηθεῖς, οὔτε τὸν πόλεμον καίτοι πολλῶν ἐναγόντων ἀνέλειτο, καὶ τὰ ἐγκλήματα τοῦ
- ³ βαρβάρου ἐφαύλισεν, ἀντειπὼν μὲν οὐδέν, φήσας δὲ ὑπὲρ ὁρίων τινῶν τὴν διαφορὰν αὐτῷ πρὸς τὸν Τιγράνην εἶναι, περὶ ὧν δικάσειν σφίσιν ἄνδρας τρεῖς. οὗς καὶ ἔπεμψεν· καὶ αὐτοὺς ὡς ἀληθῶς ἐκείνοι διαιτητὰς ἐπιγραφάμενοι πάντα τὰ πρὸς ἀλλήλους ἐγκλήματα διελύσαντο, ὀργιζόμενος μὲν ὁ Τιγράνης ὅτι τῆς ἐπικου-
- ⁴ ρίας οὐκ ἔτυχε, βουλόμενος δὲ ὁ Φραάτης περιεῖναι τὸν Ἀρμένιον, ὅπως καὶ συμμάχῳ ποτὲ αὐτῷ, εἰ δεηθείη, κατὰ τῶν Ῥωμαίων χρήσαιτο. καὶ γὰρ εὖ ἤπισταντο ἀμφοτέρω ὅτι, ὁπότερος ἂν αὐτῶν τοῦ ἑτέρου κρατήσκειν, τῶν τε πραγμάτων τοῖς Ῥωμαίοις πρό- κῳπει καὶ αὐτὸς εὐχειρωτότερός σφισι γενήσεται.
- ⁵ ἐκείνοι μὲν δὴ διὰ ταῦτα κατηλλάγησαν, Πομπήιος δὲ ἔν τε τῇ Ἀσπίδι καὶ τότε ἐχείμασε, καὶ τὰ τε ἄλλα τὰ ἔτ' ἀνθιστάμενα προσηγάγετο, καὶ Συμφόριον τεῖχος Στρατονίκης οἱ προδούσης ἔλαβεν. αὕτη δὲ γυνή τε τοῦ Μιθριδάτου οὖσα, καὶ ὀργὴν αὐτῷ ὅτι ἐγκατελείφθη ἔχουσα, τοὺς τε φρουροὺς ἐς παρασκευὴν δὴ τροφῆς ἐξέπεμψε καὶ τοὺς Ῥωμαίους ἐδέξατο, καίτοι παιδὸς αὐτῆς
- ⁸ ... παρὰ τοῦτο μόνον ἐν τῇ ἀγορανομίᾳ ἐπηνέβη, ἀλλ' ὅτι καὶ τὰ
- ^{a. u. 699} Ῥωμαῖα καὶ τὰ μεγαλήσια πολυτελέστατα ἐποίησεν, ἔτι τε καὶ μονομάχων ἀγῶνας ἐπὶ τῷ πατρὶ μεγαλοφρονέστατα διέθηκεν. ἐγένετο μὲν γὰρ τῶν δαπανηθέντων ἐς αὐτὰ τὰ μὲν κοινῇ αὐτῷ πρὸς τὸν
- ² συνάροντα Μάρκον Βίβουλον, τὰ δὲ καὶ ἰδίᾳ· τοσοῦτον δὲ δὴ ἐν τούτοις ὑπερῆρεν ὥστε καὶ τὴν ἐπ' ἐκείνοις δόξαν σφετερίσασθαι καὶ δοκεῖν ἅπαντα αὐτὸς ἀνηλωκέναι. ὁ οὖν Βίβουλος αὐτὸς ἐπισκώπτων ἔλεγεν ὅτι τὸ αὐτὸ τῷ Πολυδεύκει πεπονηθὼς εἶη· τοῦ γάρ τοι ναοῦ κοινοῦ οἱ πρὸς τὸν ἀδελφὸν τὸν Κῆστορα ὄντος, ἐπ' ἐκείνου μόνον ἡ ἐπωνυμία αὐτοῦ γίγνεται.

7 4 4 προσκόψει: cf. Thuc. 4 60   5 2 τὰ om*   6 παι-
 δὸς αὐτῆς] cf. Appian. Mithr. c. 107. quae postea desunt, eorum partem
 aliquam Xiphilinus habet p. 7: ὑποστρέψας δὲ ἐξ Ἀρμενίας, καὶ τοῖς βα-
 σιλεῦσι καὶ τοῖς δυνάταις τοῖς προσιοῦσιν αὐτῷ διατεήσας καὶ χρηματί-
 σας, καὶ τοῖς μὲν τὰς βασιλείας βεβαιώσας τοῖς δὲ τὰς δυναστείας ἐπα-
 ξήσας, τῶν δὲ καὶ τὰς ὑπεροχὰς κολούσας καὶ ταπεινώσας, τὴν τε κολὴν
 Συρίαν καὶ τὴν Φοινίκην ἄρτι γε βασιλέων ἀπηλλαγμένας καὶ ὑπὸ τῶν
 Ἀραβίων καὶ ὑπὸ τοῦ Τιγράνου κεκαχωμένας συνεστήσατο. ἐτόλμησε μὲν
 γὰρ ὁ Ἀντίοχος ἀπαιτῆσαι αὐτάς, οὐκ ἀπέλαβε δέ, ἀλλ' ἐς τε ἀρχὴν μίαν
 συνετάχθησαν καὶ νόμους ἔλαβον ὥστε τὸν τῶν Ῥωμαίων τρόπον πολι-
 τεύεσθαι.   8 1 1 παρὰ] οὐ παρὰ   ἐπηνέβη C. Iulius Caesar

ἐπὶ μὲν οὖν τούτοις ἔχαιρον οἱ Ῥωμαῖοι, τὰ δὲ δὴ τέρατα 9
καὶ πάνυ αὐτοὺς ἐθορύβει. ἐν γὰρ τῷ Καπιτωλίῳ ἀνδριάντες τε
πολλοὶ ὑπὸ κεραυνῶν συνεχωνεύθησαν καὶ ἀγάλματα ἄλλα τε καὶ
Διὸς ἐπὶ κλονος ἰδυμένον, εἰκὼν τέ τις λυκαίνης σὺν τε τῷ Ῥώμῳ
καὶ σὺν τῷ Ῥωμύλῳ ἰδρυμένη ἔπαισε, τὰ τε γράμματα τῶν στηλῶν 2
ἐς αἷς οἱ νόμοι ἐσεγράφεοντο συνεχύθη καὶ ἄμυδρὰ ἐγένετο. τὰ τε
οὖν ἄλλα ἐξεθύνοντο τοῖς μύντεσι πειθόμενοι, καὶ τῷ Διὶ ἄγῳ μῖα
μεῖζον, πρὸς τε τὰς ἀνατολὰς καὶ πρὸς τὴν ἀγορὰν βλέπον, ὅπως
αἱ συνωμοσίαι ὅφ' ὧν ἐταράττοντο ἐκφανεῖν, ἰδρυθῆναι ἐψηφί-
σαντο.

ταῦτά τε ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει συνέβη, καὶ οἱ τιμηταὶ περὶ τῶν 3
ὑπὲρ τὸν Ἡριδανὸν οἰκούντων διενεχθέντες (τῷ μὲν γὰρ ἐς τὴν πο-
λιτείαν αὐτοὺς ἐσύγειν ἐδόκει, τῷ δὲ οὐ) οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἄλλων
ἔπραξαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀπέειπον. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ διὰ 4
δοχοὶ αὐτῶν ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει οὐδὲν ἐποίησαν, ἐμποδισάντων σφῶς
τιῶν δημάρχων πρὸς τὸν τῆς βουλῆς κατάλογον δέει τοῦ μὴ τῆς
γερουσίας αὐτοὺς ἐκπεσεῖν. ἂν τούτῳ πάντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ δια- 5
τρίβοντες, πλὴν τῶν τὴν νῦν Ἰταλίαν οἰκούντων, ἐξέπεσον Γαίου
τινὸς Παπίου δημάρχου γνώμη, ἐπειδὴ ἐπεπόλαζον καὶ οὐκ ἐδόκουν
ἐπιτήδειοι σφισιν εἶναι συνοικεῖν.

τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει, τοῦ τε Φιγούλου καὶ τοῦ Καίσαρος τοῦ 10
Λουκίου ἀρχόντων, βραχεία μὲν μνήμης δ' οὖν ἄξια πρὸς τοὺς τῶν 690
ἀνθρωπείων πραγμάτων παραλόγους συνηνέχθη. ὁ τε γὰρ τὸν 2
Λουκρήτιον ἐκ τῆς τοῦ Σύλλου προστάξεως ἀποκτείνας, καὶ ἑτεροῦς
τις συγχρότους τῶν ἐπικηρυχθέντων ὑπ' αὐτοῦ φονεύσας, καὶ κατηγο-
ρήθησαν ἐπὶ ταῖς σφαγαῖς καὶ ἐκολάσθησαν, τοῦ Καίσαρος τοῦ
Ἰουλίου τοῦθ' ὅτι μάλιστα παρασκευάσαντος. οὕτω καὶ τοὺς πάνυ 3
ποτὲ δυνηθέντας ἀσθενεστάτους αἱ μεταβολαὶ τῶν πραγμάτων πολ-
λὰς ποιοῦσιν. τοῦτό τε οὖν παρὰ δόξαν τοῖς πολλοῖς ἐχώρησε, καὶ
ὅτι καὶ ὁ Κατιλίνας ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις αἰτίαν (πολλοὺς γὰρ καὶ
αὐτὸς τῶν ὁμοίων ἀπεκτόνει) λαβὼν ἀπελύθη. καὶ δὴ καὶ ἐκ τού-
του χεῖρων τε πολὺ ἐγένετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀπώλετο· τοῦ γὰρ 4
δὴ Κικέρωνος τοῦ Μάρκον μετὰ Γαίου Ἀντωνίου ὑπατεύσαντος, 691
ὅτε Μιθριδάτης οὐδὲν ἔτι δεινὸν τοὺς Ῥωμαίους εἰργάσατο ἀλλὰ
καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν διέφθειρεν, ἐπεχείρησεν ἐκείνος τὴν τε πολιτείαν
νεωτερεῖν καὶ τοὺς συμμάχους ἐπ' αὐτῇ συνιστὰς ἐς φόβον σφῶς
οὐ σμικροῦ πολέμου ἐνέβαλεν. ἐπράχθη δὲ ὥδε ἐκάτερον.

ὁ Μιθριδάτης αὐτὸς μὲν οὐχ ὑπέεικε ταῖς συμφοραῖς, ἀλλὰ τῇ 11

- βουλῇσει πλέον ἢ τῇ δυνάμει νέμων ἐνερόει, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ὁ Πομπήιος ἐν τῇ Συρίᾳ διέτριβε, πρὸς τε τὸν Ἰστρον διὰ τῶν
- 2 Σκυθῶν ἐλθεῖν, κἀντεῦθεν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐσβαλεῖν· φύσει τε γὰρ μεγαλοπρύγμων ὢν, καὶ πολλῶν μὲν πταισμάτων πολλῶν δὲ καὶ εὐτυχημάτων πεπειραμένος, οὐδὲν οὔτε ἀτόλμητον οὔτε ἀνέλπιστόν οἱ εἶναι ἐνόμιζεν. εἰ δὲ δὴ καὶ σφαλεῖα, συναπολέσθαι τῇ βασιλείᾳ μετ' ἀκεραίου τοῦ φρονήματος μᾶλλον ἢ στερηθεῖς αὐτῆς ἐν τε
- 3 ταπεινότητι καὶ ἐν ἀδοξίᾳ ζῆν ᾗθελεν. αὐτὸς μὲν οὖν ἐπὶ τούτοις ἔρρωτο· ὅσῳ γὰρ τῇ τοῦ σώματος ἀσθενείᾳ ἀπειμαρῖναιτο, τοσοῦτω τῇ τῆς γνώμης ῥώμῃ ἰσχυρίζετο, ὥστε καὶ τὴν ἐκείνου ἄρρωστίαν τοῖς ταύτης λογισμοῖς ἀναλαμβάνειν· οἱ δ' ἄλλοι οἱ συνόντες αὐτῷ,
- 4 ὡς τὰ τε τῶν Ῥωμαίων ἰσχυρότερα καὶ τὰ τοῦ Μιθριδάτου ἀσθενέστερα αἰεὶ ἐγίνετο (τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ ὁ σεισμός μέγιστος δὴ τῶν πώποτε συνενεχθεὶς αὐτοῖς πολλὰς τῶν πόλεων ἔφθειρεν), ἡλλοιοῦντο, καὶ τὰ τε στρατιωτικὰ ἐκινεῖτο, καὶ παῖδάς τινας αὐτοῦ
- 12 συναρπάσαντές τινες πρὸς τὸν Πομπήιον ἐκόμισαν. ἐπ' οὖν τούτοις τοὺς μὲν ἐφώρα καὶ ἐκόλαζε, τοὺς δὲ καὶ ἐξ ὑποψίας ὀργῇ προκατελάμβανε, καὶ ἦν πρὸς οὐδένα ἔτι πιστός, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν τέκνων ὑποτοπήσας τινα ἀπέσφαζεν. ἰδὼν οὖν ταῦτα νιός τις αὐτοῦ Φαρνάκης, καὶ ἐκείνόν τε ἅμα φοβηθεὶς καὶ παρὰ τῶν Ῥωμαίων τὴν βασιλείαν (καὶ γὰρ ἀνὴρ ἥδη ἦν) λήψεσθαι προσδο-
- 2 κήσας, ἐπεβούλευσεν αὐτῷ. φωραθεὶς δὲ (πολλοὶ γὰρ καὶ φανερώς καὶ λάθρᾳ πάντα τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτοῦ ἐπολυπρυγμόνουν) εὐ-θὺς ἄν, εἶπερ τι καὶ τὸ βραχύτατον εὐνοίας οἱ δορυφόροι τῷ γέροντι εἶχον, ἐδικαιώθη· νῦν δὲ καίτοι σοφώτατος ὁ Μιθριδάτης ἐς πάντα τὰ βασιλικά γεγόμενος οὐκ ἔγνω ὅτι οὐδὲν οὐδενὶ οὔτε τὰ ὅπλα οὔτε τὰ πλήθη τῶν ὑπηκόων ἄνευ τῆς παρ' αὐτῶν φιλίας ἰσχύει, ἀλλὰ καὶ ὅσῳ τις ἂν πλείω, μὴ μέντοι καὶ πιστὰ ἔχη, χα-
- 3 λεπώτερα αὐτῷ γίγνεται. ὁ γοῦν Φαρνάκης μετὰ τε τῶν προπαρεσκευασμένων καὶ μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πρὸς τὴν σύλληψιν αὐτοῦ πεμφθέντων (ῥᾶστα γὰρ αὐτοὺς ὤκειώσατο) καὶ ἐπ' αὐτὸν ἄντικρυς τὸν πατέρα ἠπείχθη. πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ γέρων (ἦν δὲ ἐν Παντικαπαίῳ) στρατιώτας τινὰς ἐπὶ τὸν νιόν, ὡς καὶ αὐτὸς
- 4 ἐρεψόμενός σφισι, προέπειμιν. καὶ τούτους τε ἐκείνος διὰ βραχέος, ἅτε μὴδ' αὐτοὺς φιλοῦντας τὸν Μιθριδάτην, ἀπετρέψατο, καὶ τὴν πόλιν ἐκουσίαν ἔλαβε, τὸν τε πατέρα ἐς τὸ βασίλειον καταφυγόντα
- 13 ἀπέκτεινεν. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ ἑαυτὸν διαχρήσασθαι, καὶ τὰς τε γυναικάς καὶ τοὺς παῖδας τοὺς λοιποὺς φαρμάκῳ προαιπαλλύσας τὸ

λοιπὸν ἐξέπιεν, οὐ μέντοι οὔτε δι' ἐκείνου οὔτε διὰ ξίφους αὐτοχειρίᾳ ἀποφθαρῆναι ἠδυνήθη. τό τε γὰρ φάρμακον, καίτοι θανάσιμον ὂν, ² οὐ συνεῖλεν αὐτόν, ἐπειδὴ πολλῇ καθ' ἐκάστην ἡμέραν προφυλακῇ ἀλεξιφαρμάκων ἐκεκράτυντο· καὶ ἡ τοῦ ξίφους πληγὴ διὰ τε τὴν τῆς χειρὸς αὐτοῦ ἀπὸ τε τῆς ἡλικίας καὶ ἀπὸ τῶν περιεσθηκότων ἀσθένειαν καὶ διὰ τὴν φαρμάκου ὁποιοῦνθεποτοῦν λῆψιν ἀπημβλύνθη. ὥς οὖν οὔτε δι' ἑαυτοῦ ἀνῆλσκετο καὶ πέρα τοῦ καιροῦ ³ χρονίζειν ἐδόκει, προσέπεσόν τε αὐτῷ ἐκείνοι οὓς ἐπὶ τὸν υἱὸν ἐπεπόμφει, καὶ συνετάχυναν τοῖς ξίφεσι καὶ ταῖς λόγχαις τὸν ὕλεθρον. Μιθριδάτης μὲν δὴ ποικιλωτάτῃ αἰεὶ καὶ μεγίστῃ τῇ τύχῃ χρησά- ⁴ μενος οὐδὲ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου ἀπλὴν ἔσχεν· ἐπεθύμησέ τε γὰρ ἀποθανεῖν μὴ βουλόμενος, καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν ἀποκτείνειν σπουδάζας οὐκ ἠδυνήθη, ἀλλὰ τοῦτο μὲν φαρμάκῳ τοῦτο δὲ καὶ ξίφει αὐθέντης τε ἅμα ἐγένετο καὶ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀπεσφάγη· Φαρνάκης ¹⁴ δὲ τό τε σῶμα αὐτοῦ τῷ Πομπηίῳ ταριχεύσας, ἐλεγχον τοῦ πεπραγμένου, ἐπεμψε, καὶ ἑαυτὸν τὴν τε ἀρχὴν παρέδωκεν. καὶ ὃς τῷ μὲν Μιθριδάτῃ οὐδὲν ἐλυμήνατο, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς πατρώοις ἡρώεσι αὐτὸν ταφῆναι ἐκέλευσεν· τὸ γὰρ πολέμιον αὐτοῦ συναυεσθηκέναι τῇ ψυχῇ νομίζων οὐδὲν ἔτι τῷ νεκρῷ μύτην ὠργίζετο· τὴν ² μέντοι βασιλείαν τοῦ Βοσπόρου μισθὸν τῷ Φαρνάκῃ τῆς μισαιφονίας ἐχαρίσατο, καὶ ἔς γε τοὺς φίλους τοὺς τε συμμάχους αὐτὸν ἀνέγραψεν.

ὥς οὖν ἐκεῖνός τε ἀπολώλει καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ πάντα ³ πλὴν ὀλίγων κατέστραπτο (τείχῃ γὰρ τινα φρουροὶ ἔξω τοῦ Βοσπόρου ἔτι καὶ τότε ἔχοντες οὐκ εὐθὺς ὠμολόγησαν, οὐχ ὅτι καὶ ἀνθίστασθαι οἱ διανοοῦντο, ἀλλ' ὅτι ἐφοβοῦντο μὴ τὰ χρήματα, ἃ ἐφύλασσαν, προδιαρπάσαντές τινες ἐκείνοις τὴν αἰτίαν προσθώσι, καὶ διὰ τοῦτο ἀνέμενον, αὐτῷ βουλόμενοι τῷ Πομπηίῳ πάντα ἐπι- ¹⁵ δεῖξαι), ὥς οὖν τὰ τε ἐντυῦθα κατελγαστο καὶ ὁ Φραυάτης ἰσχυρίαν ἤγεν, ἣ τε Συρία καὶ ἡ Φοινίκη καθειστήκει, τρέπεται πρὸς Ἀρέταν. οὗτος δὲ Ἀραβίων μὲν τῶν νῦν τοῖς Ῥωμαίοις δουλευόντων μέχρι τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐβασίλευε, πλεῖστα δὲ δὴ τὴν Συρίαν πρότερον λυπήσας, καὶ διὰ τοῦτο μάχῃ πρὸς τῶν Ῥωμαίων ἀμυνόντων αὐτῇ νικηθεὶς, ὅμως καὶ τότε ἔτ' ἐπολέμει. ἐπ' ² οὖν τοῦτον τοὺς τε πλησιοχώρους αὐτῷ ὁ Πομπήιος ἐλάσας ἀκοιτί τε αὐτοὺς προσηγάγετο καὶ φρουρὰ παρέδωκεν. κἀντεῦθεν ἐπὶ τὴν Συρίαν τὴν Παλαιστίνην, ὥς καὶ τὴν Φοινίκην κακώσαντας, ὥρμησεν. ἤρχον δὲ αὐτῶν Ὑρκυνός τε καὶ Ἀριστόβουλος ἀδελφοί,

- καὶ ἐτύγγανον ὑπὲρ τῆς τοῦ σφετέρου Θεοῦ, ὅστις ποτὲ οὗτος ἔστιν, ἱερωσύνης (οὕτω γὰρ τὴν βασιλείαν σφῶν ὠνόμαζον) αὐτοὶ τε δια-
 3 φερόμενοι καὶ τὰς πόλεις στασιάζοντες. ὁ οὖν Πομπήιος Ὑρκανὸν μὲν οὐδεμίαν ἀξιόχρειον ἰσχὺν ἔχοντα ἀμαχί εὐθὺς προσέθετο, Ἀριστόβουλον δὲ ἐς χωρίον τι κατακλείσας ὁμολογήσαι οἱ ἡνέγκασε, καὶ ἐπειδὴ μήτε τὰ χρήματα μήτε τὸ φρούριον παρεδίδου, ἔδθησεν αὐτόν. καὶ τούτου τοὺς μὲν ἄλλους ῥᾶον προσεποιήσατο, τὰ δὲ
 16 Ἱεροσόλυμα πολιορκῶν πρῶγματι ἔσχεν. τὴν μὲν γὰρ ἄλλην πόλιν, ἐσδεξαμένων αὐτὸν τῶν τὰ τοῦ Ὑρκανοῦ φρονούντων, ἀπραγμόνως ἔλαβεν, αὐτὸ δὲ τὸ ἱερὸν προκατασχόντων τῶν ἐτέρων οὐκ ἀπόνως
 2 εἶλεν· ἐπὶ τε γὰρ μετεώρου ἦν καὶ περιβόλιον ἰδίῳ ὠχύρωτο. καὶ εἶγε ἐν πάσαις ταῖς ἡμέραις ὁμοίως ἡμύνοντο, οὐκ ἂν αὐτὸ ἐχειρώσατο· νῦν δὲ τὰς τοῦ Κρόνου δὴ ὠνομασμένας διαλείποντες, καὶ οὐδὲν τὸ παράπαν ἐν αὐταῖς δρῶντες, παρédωκαν τοῖς Ῥω-
 3 μαίοις καιρὸν ἐν τῷ διακένῳ τούτῳ τὸ τεῖχος διασεῖσαι. μαθόντες γὰρ τὴν ἐμποίησιν αὐτῶν ταύτην τὸν μὲν ἄλλον χρόνον οὐδὲν σπουδῇ ἔπραττον, ταῖς δὲ δὴ ἡμέραις ἐκείναις, ὁπότε ἐκ τῆς περι-
 4 τροπῆς ἐπέλθοιεν, ἐντονώτατά οἱ προσέβαλλον. καὶ οὕτως ἐάλωσάν τε ἐν τῇ τοῦ Κρόνου ἡμέρᾳ μὴδ' ἀμυνόμενοι, καὶ πάντα τὰ χρήματα διηρπάσθη. ἥ τε βυσιλεία τῷ Ὑρκανῷ ἐδόθη, καὶ ὁ Ἀριστόβουλος ἀνῆλχθη.
 6 ταῦτα μὲν τότε ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ἐγένετο· οὕτω γὰρ τὸ σύμπαν ἔθνος, ὅσον ἀπὸ τῆς Φοινίκης μέχρι τῆς Αἰγύπτου παρὰ τὴν θάλασσαν τὴν ἔσω παρῆκει, ἀπὸ παλαιοῦ κέκληται. ἔχουσι δὲ καὶ ἕτερον ὄνομα ἐπικτήτων· ἥ τε γὰρ χώρα Ἰουδαία καὶ αὐτοὶ Ἰου-
 17 δαῖοι ὠνομάδονται. ἥ δὲ ἐπικλήσις αὕτη ἐκείνοις μὲν οὐκ οἶδ' ὅθεν ἤρξατο γενέσθαι, φέρει δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὅσοι τὰ νόμιμα αὐτῶν, καίπερ ἄλλοεθνεῖς ὄντες, ζηλοῦσιν. καὶ ἔστι καὶ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις τὸ γένος τοῦτο, κολουσθέν μὲν πολλάκις, ἀν-
 2 κῆσται. κευωρίδεται δὲ ἀπὸ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων ἕς τε τὰλλα τὰ περὶ τὴν δίαιταν πάνθ' ὥς εἰπεῖν, καὶ μάλιστα ὅτι τῶν μὲν ἄλλων Θεῶν οὐδένα τιμῶσιν, ἕνα δὲ τινα ἰσχυρῶς σέβουσιν. οὐδ' ἄγαλμα οὐδὲν ἐν αὐτοῖς ποτὲ τοῖς Ἱεροσολύμοις ἔσχον, ἄρρητον δὲ δὴ καὶ ἀειδῇ αὐτὸν νομιζόντες εἶναι περισσότατα ἀνθρώπων θρη-
 3 σκεύουσιν. καὶ αὐτῷ νεῶν τε μέγιστον καὶ περικαλλέστατον, πλην καθ' ὅσον ἀχανές τε καὶ ἀνώροφος ἦν, ἐξεποίησαν, καὶ τὴν ἡμέραν τὴν τοῦ Κρόνου καλουμένην ἀνέθεσαν, καὶ ἄλλα τε ἐν αὐτῇ ἰδιαιτάτα πολλὰ ποιοῦσι, καὶ ἔργον οὐδενὸς σποιδαίου προσάπτονται.

καὶ τὰ μὲν κατ' ἐκείνων, τίς τε ἔστι καὶ ὅθεν οὕτως ἐτιμήθη, ⁴
ὅπως τε περὶ αὐτὸν ἐπτόνγται, πολλοῖς τε εἴρηται καὶ οὐδὲν τῇδε
τῇ ἱστορίᾳ προσήκει· τὸ δὲ δὴ ἐς τοὺς ἑστέρας τοὺς ἐπὶ τοὺς 18
πλανήτας ὠνομασμένους τὰς ἡμέρας ἀνακεῖσθαι κατέστη μὲν ὑπ'
Αἰγυπτίων, πάρεστι δὲ καὶ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους, οὐ πάλαι ποτὲ
ὥς λόγῳ εἰπεῖν ἀρξάμενον· οἱ γοῦν ἀρχαῖοι Ἕλληνες οὐδαμῇ αὐτό,
ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, ἠπίσταντο. ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ πάνν νῦν τοῖς τε 2
ἄλλοις ἄπασι καὶ αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιχωριάζει, καὶ ἤδη καὶ
τοῦτό σφισι πάτριον τρόπον τινά ἐστι, βραχύ τι περὶ αὐτοῦ δια-
λεχθῆναι βούλομαι, πῶς τε καὶ τίνα τρόπον οὕτω τέτακται. ἤκουσα
δὲ δύο λόγους, ἄλλως μὲν οὐ χαλεποὺς γνωσθῆναι, θεωρίας δὲ τι-
νος ἔχομένους. εἰ γάρ τις τὴν ἁρμονίαν τὴν διὰ τεσσάρων κυλου- 3
μένην, ἥπερ πον καὶ τὸ κύρος τῆς μουσικῆς συνέχειν πεπίστενται,
καὶ ἐπὶ τοὺς ἑστέρας τούτους, ὅφ' ὧν ὁ πᾶς τοῦ οὐρανοῦ κόσμος
διείληπται, κατὰ τὴν τάξιν καθ' ἣν ἕκαστος αὐτῶν περιπορεύεται
ἐπιγάγοι, καὶ ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς ἔξω περιφορᾶς τῆς τῷ Κρόνῳ
δεδομένης, ἔπειτα διαλιπὼν δύο τὰς ἔχομένας τὸν τῆς τετάρτης ⁴
δεσπότην ὀνομάσειεν, καὶ μετ' αὐτὸν δύο αὖ ἑτέρας ὑπερβάς ἐπὶ
τὴν ἑβδόμην ἀφίκοιτο, καὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ τρόπῳ αὐτὰς τε ἐπιὼν
καὶ τοὺς ἐφόρους σφῶν θεοὺς ἀνακυκλῶν ἐπιλέγοι ταῖς ἡμέραις,
εὐρήσει πάσας αὐτὰς μουσικῶς πως τῇ τοῦ οὐρανοῦ διακοσμήσει
προσηκούσας. εἰς μὲν δὴ οὗτος λέγεται λόγος, ἕτερος δὲ ὅδε. τὰς 19
ῶρας τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς ἀπὸ τῆς πρώτης ἀρξάμενος ἀρι-
θμεῖν, καὶ ἐκείνην μὲν τῷ Κρόνῳ διδούς, τὴν δὲ ἔπειτα τῷ Διὶ
καὶ τρίτῃ Ἄρει, τετάρτην ἡλίῳ, πέμπτην Ἀφροδίτῃ, ἕκτην Ἑρμῇ
καὶ ἑβδόμην σελήνῃ, κατὰ τὴν τάξιν τῶν κύκλων καθ' ἣν οἱ Αἰ- 2
γύπτιοι αὐτὴν νομίζουσι, καὶ τοῦτο καὶ αὐθις ποιήσας, πάσας γὰρ
οὕτως τὰς τέσσαρας καὶ εἴκοσιν ὥρας περιελθὼν, εὐρήσεις τὴν
πρώτην τῆς ἐπιούσης ἡμέρας ὥραν ἐς τὸν ἥλιον ἀφικνουμένην. καὶ 3
τοῦτο καὶ ἐπ' ἐκείνων τῶν τεσσάρων καὶ εἴκοσιν ὥρῳ κατὰ τὸν
αὐτὸν τοῖς πρόσθε λόγον πράξας, τῇ σελήνῃ τὴν πρώτην τῆς τρί-
της ἡμέρας ὥραν ἀναθήσεις, καὶ οὕτω καὶ διὰ τῶν λοιπῶν πορεύῃ,
τὸν προσήγοντα ἑαυτῇ θεὸν ἐκάστη ἡμέρα λήψεται.

ταῦτα μὲν οὕτω παραδέδοται, Πομπήιος δὲ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνα 20
κατέπραξε, πρὸς τε τὸν Πόντον αὐθις ἦλθε, καὶ παραλαβὼν τὰ
τείχη ἐς τε τὴν Ἀσίαν κἀντεῦθεν ἐς τὴν Ἑλλάδα τὴν τε Ἰταλίαν
ἐκομίσθη. πολλὰς μὲν δὴ οὖν μάχας ἐνίκησε, πολλοὺς δὲ καὶ δυ- 2
νάστιας καὶ βασιλέας τοὺς μὲν προσεπολεμώσατο τοὺς δὲ καὶ ὁμο-

λογία προσεποιήσατο, πόλεις τε ὁκτῶ ἀπώκισε, καὶ χώρας προσ-
 ὁδούς τε συχνὰς τοῖς Ῥωμαίοις ἀπέδειξε, τὰ τε πλείω ἔθνη τῶν ἐν
 τῇ Ἀσίᾳ τῇ ἡπείρῳ τότε αὐτοῖς ὄντων νόμοις τε ἰδίοις καὶ πολι-
 τεύειαις κατεστήσατο καὶ διεκόσμησεν, ὥστε καὶ δεῦρο αὐτοὺς τοῖς
 3 ὑπ' ἐκείνου νομισθεῖσι χρῆσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν, καίπερ μεγάλα
 τε ὄντα καὶ μηδενὶ τῶν πρόθευ Ῥωμαίων πραχθέντα, καὶ τῇ τύχῃ
 καὶ τοῖς συστρατευσαμένοις οἱ ἀναδείη ἄν τις· ὁ δὲ δὴ μάλιστα
 αὐτοῦ τε τοῦ Πομπηίου ἔργον ἐγένετο καὶ θαυμάσαι διὰ πάντων
 4 ἁξίον ἔστι, τοῦτο νῦν ἤδη φράσω. πλείστην μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ ἐν τῇ
 θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ἡπείρῳ ἔχων, πλείστα δὲ χρήματα ἐκ τῶν αἰχμα-
 λώτων πεπορισμένος, δυνάσταις τε καὶ βασιλεῦσι συχνοῖς ὑπεκωμένος,
 τοὺς τε δῆμους ὧν ἥρξε πάντας ὥς εἰπεῖν δι' εὐνοίας εὐεργεσίαις κε-
 5 κτημένος, δυνηθεὶς τ' ἄν δι' αὐτῶν τὴν τε Ἰταλίαν κατασχεῖν καὶ τὸ
 τῶν Ῥωμαίων κράτος πᾶν περιποιήσασθαι, τῶν μὲν πλείστων ἐθε-
 λοντὶ ἄν αὐτὸν δεξαμένων, εἰ δὲ καὶ ἀντέστησάν τινες, ἀλλ' ὑπ'
 ἀσθενείας γε πάντως ἄν ὁμολογησάντων, οὐκ ἠβουλήθη τοῦτο ποι-
 6 ῆσαι, ἀλλ' εὐθύς, ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐπεραιώθη, τὰς
 δυνάμεις πύσας αὐτεπάγγελτος, μήτε τῆς βουλῆς μήτε τοῦ δήμου
 ψηφισαμένου τι περὶ αὐτῶν, ἀφῆκεν, οὐδὲν οὐδὲ τοῦ ἐς τὰ νικη-
 τήρια αὐταῖς χρῆσασθαι φροντίσας. ἐπειδὴ γὰρ τὰ τε τοῦ Μα-
 ρίου καὶ τὰ τοῦ Σύλλου ἐν μίσει τοῖς ἀνθρώποις ἡπίστατο ὄντα,
 οὐκ ἠθέλησε φόβον τινὰ αὐτοῖς οὐδ' ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας, ὅτι τι τῶν
 21 ὁμοίων πείσονται, παρασχεῖν. οὐκουν οὐδ' ὄνομα οὐδέν, καίτοι
 πολλὰ ἀπὸ τῶν κατειργασμένων λαβεῖν ἄν δυνηθεὶς, προσεκτῆσατο.
 τὰ μὲν γὰρ ἐπινίκια, λέγω δὴ τὰ μεῖζον νομιζόμενα, καίπερ οὐχ
 ὅσιον ὄν ἐκ γε τῶν πάνυ πατρίων ἄνευ τῶν συννικησάντων τινὶ
 2 πεμφθῆναι, ὅμως ψηφισθέντα ἐδέξατο. καὶ αὐτὰ μὲν ἅπαξ ἀπὸ
 πάντων τῶν πολέμων ἤγαγε, τρόπαια δὲ ἄλλα τε πολλὰ καὶ καλῶς
 κεκοσμημένα καθ' ἕκαστον τῶν ἔργων καὶ τὸ βραχύτατον ἐπεμψε,
 καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἐν μέγα, πολυτελῶς κεκοσμημένον καὶ γραφὴν ἔχον
 3 ὅτι τῆς οἰκουμένης ἐστίν. οὐ μέντοι καὶ ἐπωνυμίαν τινὰ προσεπέ-
 θετο, ἀλλὰ καὶ μόνῃ τῇ τοῦ Μάγνου, ἥνπερ πον καὶ πρὸ ἐκείνων
 τῶν ἔργων ἐκέκτετο, ἠρκέσθη. οὐ μὲν οὐδ' ἄλλην τινὰ τιμὴν ὑπέρ-
 ογκον λαβεῖν διεπράξατο, ἢ τοῖς γε ψηφισθεῖσιν ἀπόντι οἱ πλὴν
 4 ἅπαξ ἐχρήσατο. ἦν δὲ ταῦτα δαφνοφορεῖν τε αὐτὸν κατὰ πύσας
 αἰεὶ τὰς παρηγύρεις, καὶ τὴν στολὴν τὴν μὲν ἀρχικὴν ἐν πάσαις αὐ-
 ταῖς, τὴν δὲ ἐπινίκιον ἐν τοῖς τῶν ἱππῶν ἀγῶσιν ἐνδύνειν. ταῦτα
 γὰρ αὐτῷ, συμπράσσοντος ἐς τὰ μάλιστα τοῦ Καίσαρος, καὶ παρὰ

20 3 1 ἀπ'

21 4 4 τὰ] αὐτὰ τὰ

6 1 ἐς τε τὸ

4 γὰρ om

6 τε om

τὴν τοῦ Κάτωνος τοῦ Μάρκου γνώμην ἐδόθη. καὶ περὶ μὲν ἐκεῖ- 22
 νου, ὅστις τε ἦν καὶ ὅτι τοὺς πολλοὺς ἐθεράπευε, τὸν τε Πομπήιον
 ἄλλως μὲν καθήρει, δι' ὧν δὲ δὴ τῷ τε ὁμίλῳ χαριεῖσθαι καὶ αὐ-
 τὸς ἰσχύσειν ἐμελλε προσεποιεῖτο, προείρηται· ὁ δὲ δὴ Κάτων οὐ-
 τος ἦν ἐκ τοῦ τῶν Πορκίων γένους καὶ τὸν Κάτωνα τὸν πάνν ἐξή-
 λον, πλὴν καθ' ὅσον παιδεία Ἑλληνικῇ μᾶλλον αὐτοῦ ἐκέχρητο. 2
 ἥσκει δὲ τὰ τοῦ πλήθους ἀκριβῶς, καὶ ἕνα μὲν ἀνθρώπων οὐδένα
 ἐθαύμαζε, τὸ δὲ δὴ κοινὸν ὑπερηγάπα, καὶ πᾶν μὲν τὸ ὑπὲρ τοὺς
 ἄλλους πεφυκὸς ὑποψία δυναστείας ἐμίσει, πᾶν δὲ τὸ δημοτικὸν
 ἐλέη τῆς ἀσθενείας ἐφίλει. καὶ δήμιον ἐραστὴς τε ὡς οὐδεὶς ἄλλος 3
 ἐγίγνετο, καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ δικαίου παρρησίαν καὶ μετὰ κινδύνων
 ἐποιεῖτο. καὶ ταῦτα μέντοι πάντα οὔτε πρὸς ἰσχὺν οὔτε πρὸς δό-
 ξαν ἢ τιμὴν τινα, ἀλλ' αὐτῆς ἕνεκα τῆς τε αὐτονόμου καὶ τῆς ἀτυ-
 ραννέτου διαίτης ἐπραττεν. τοιοῦτος οὖν δὴ τις ὧν ἔς τε τὸ κοι- 4
 νὸν τότε πρῶτον παρῆλθε καὶ πρὸς τὰ ψηφισόμενα, καίπερ μηδε-
 μίαν τῷ Πομπηίῳ ἔχθραν ἔχων, ἀλλ' ὅτι γε ἔξω τῶν πατρίων ἦν,
 ἀντεῖπεν.

ἀπόντι μὲν δὴ οὖν αὐτῷ ταῦτ' ἔδοσαν, ἐλθόντι δὲ οὐδέν, πάν- 23
 τως ἄν που καὶ ἕτερα προσθέντες, εἴπερ ἠθελήκει· ἄλλοις γοῦν
 τισὶν ἐν ἐλάττονι αὐτοῦ κράτει γενομένοις πολλὰ καὶ ὑπέρογκα πολ-
 λάκις ἐνειμαν. καὶ ὅτι γε καὶ ἐκεῖνα ἄκοντες ἔπραξαν, δῆλον ἐστίν.
 ὁ οὖν Πομπήιος εὖ εἰδὼς ὅτι πάνθ' ὅσα ἐν ταῖς δυναστείαις τοῖς 2
 ἰσχύουσι τι παρὰ τῶν πολλῶν γίγνεται, τὴν τε ὑπόνοιαν, καὶ τὰ
 μάλιστα ἐθελούσιοι τι ψηφίσωνται, ὡς καὶ κατὰ βίαν ἐκ τῆς τῶν
 κρατούντων παρασκευῆς διδόμενα ἔχει, καὶ δόξαν οὐδεμίαν τοῖς
 λαβοῦσιν αὐτά, ὡς καὶ μὴ παρ' ἐκόντων ἀλλ' ἀναγκασθέντων, μηδ'
 ἀπ' εὐνοίας ἀλλ' ἐκ κολακείας ὑπάρξαντά σφισι, φέρει, οὐκ ἐπέ- 3
 τρεψεν ἀρχὴν οὐδενὶ οὐδὲν ἐσηγήσασθαι. καὶ πολὺ γε τοῦτο βέλ-
 τιον εἶναι ἔλεγεν ἢ ψηφισθέντα μὴ προσίεσθαι· ἐν μὲν γὰρ τῷ
 μῖσός τε ἐπὶ τῇ δυναστείᾳ ὑφ' ἧς ἐγινώσκετο, καὶ ὑπερηφάνειαν
 καὶ ὕβριν τῷ μὴ δέχεσθαι τὰ διδόμενα παρὰ τῶν κρειττόνων δῆ-
 θεν ἢ πάντως γε τῶν ὁμοίων ἐνεῖναι, ἐν δὲ τῷ ἐτέρῳ τὸ δημοτι- 4
 κὸν ὄντως καὶ ὄνομα καὶ ἔργον οὐκ ἀπ' ἐνδείξεως ἀλλ' ἐξ ἀληθείας
 ὑπάρχειν. τὰς γάρ τοι ἀρχάς καὶ τὰς ἡγεμονίας ἔξω τῶν πατρίων 4
 ὀλίγου πάσας λαβών, τὰ γοῦν ἄλλα τοιαῦτα, ἐξ ὧν μήτε ὠφελῶν
 τινὰ μήτε ὠφελούμενος φθόνον ἄλλως καὶ μῖσος καὶ πρὸς αὐτῶν
 τῶν διδόντων αὐτὰ σχήσειν ἐμελλεν, οὐκ ἔδεχeto.

καὶ ταῦτα μὲν ἀνὰ χρόνον ἐγένετο, τότε δὲ οἱ Ῥωμαῖοι πολέμων 24

ἀνάπαιυσιν τὸν λοιπὸν τοῦ ἔτους χρόνον ἔσχον, ὥστε καὶ τὸ οἰώ-
 νισμα τὸ τῆς ὑγείας ὠνομασμένον διὰ πάνν πολλοῦ ποιῆσαι. τοῦτο
 δὲ μιντείας τις τρόπος ἐστὶ, πύστιν τινὰ ἔχων εἰ ἐπιτρέπει σφίσι
 ὁ θεὸς ὑγίειαν τῷ δήμῳ αἰτῆσαι, ὡς οὐχ ὅσιον ὄν οὐδὲ αἰτησιν
 2 αὐτῆς, πρὶν συγχωρηθῆναι, γενέσθαι. καὶ ἐτελεῖτο κατ' ἔτος ἡ
 ἡμέρα, ἐν ᾗ μηδὲν στρατόπεδον μήτε ἐπὶ πόλεμον ἐξῆι μήτ' ἀντι-
 παρετάττετό τισι μήτε ἐμάχετο. καὶ διὰ τοῦτο ἐν τοῖς συνεχέσι
 κινδύνοις, καὶ μάλιστα τοῖς ἐμφυλίοις, οὐκ ἐποιεῖτο· ἄλλως τε γὰρ
 παγγάλεπόν σφισιν ἦν καθαράν ἀπὸ πάντων αὐτῶν ἡμέραν ἀκρι-
 3 βῶς τηρῆσαι, καὶ προσέτι καὶ ἀτοπιώτατον, κακὰ αὐτοὺς ἐν ταῖς
 στάσεσιν ἐκουσίους ἀμύθητα ἀλλήλοις παρέχοντας, καὶ μέλλοντας,
 ἄντε ἡτηθῶσιν ἄντε καὶ νικήσωσι, κακοῦσθαι, ἔπειτα σωτηρίαν
 25 παρὰ τοῦ θεοῦ προσαίτειν. ἀμέλει καὶ τότε ἡδυνήθη μὲν πως τὸ
 οἰώνισμα ἐκεῖνο ποιηθῆναι, οὐ μέντοι καὶ καθαρὸν ἐγένετο· ἐξεδροί
 γὰρ τινες ὄρνιθες ἐπέπταντο, καὶ διὰ τοῦτ' ἀνεμαντεύσαντο. καὶ
 2 ἄλλα δὲ αὐτοῖς σημεῖα οὐκ αἴσια συνηνέχθη· κεραυνοὶ τε γὰρ ἐν
 αἰθρίᾳ πολλοὶ ἔπεσον, καὶ ἡ γῆ ἰσχυρῶς ἐσεισθη, εἰδωλά τε πολ-
 λαχόδι ἀνθρώπων ἐφαντάσθη, καὶ λαμπάδες ἀνεκὰς ἐς τὸν οὐρα-
 νὸν ἀπὸ τῶν δυσμῶν ἀνέδραμον, ὥστε πάντα τινὰ καὶ ἰδιώτην τὰ
 3 σημαινόμενα ἀπ' αὐτῶν προγνῶναι. οἱ γὰρ δῆμαρχοι τὸν Ἀντώ-
 νιον τὸν ὑπατον ὁμοιοτροπώτατόν σφισιν ὄντα προσλαβόντες, ὁ
 μὲν τις τοὺς παῖδας τῶν ὑπὸ τοῦ Σύλλου ἐκπεσόντων πρὸς τὰς ἀρ-
 χὰς ἤγεν, ὁ δὲ τῷ τε Παιτίῳ τῷ Πονπλίῳ καὶ τῷ Σύλλᾳ τῷ Κορ-
 νηλίῳ τῷ μετ' αὐτοῦ ἄλόντι τό τε βουλευεῖν καὶ τὸ ἄρχειν ἐξεῖναι
 4 ἐδίδου. ἄλλος χρεῶν ἀποκοπὰς, ἄλλος κληρουχίας καὶ ἐν τῇ Ἰτα-
 λίᾳ καὶ ἐν τῷ ὑπηκόῳ γενέσθαι ἐσηγεῖτο.

καὶ ταῦτα μὲν πρὸς τε τοῦ Κικέρωνος καὶ πρὸς τῶν ἄλλων
 τῶν ὁμογνωμονούντων οἱ προκαταληφθέντι, πρὶν ἔργον τι ἀπ' αὐ-
 26 τῶν συμβῆναι, ἐπαύθη· Τίτος δὲ δὴ Λαβιῆνος Γάιον Ῥαβίριον
 ἐπὶ τῷ τοῦ Σατουρνίνου φόνῳ γραψύμενος πλεῖστόν σφισι τάραχον
 παρέσχεν. ὁ τε γὰρ Σατουρνίνος πρὸ ἐξ πού καὶ τριάκοντα ἐτῶν
 ἐτεθνήκει, καὶ τὰ κατὰ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς αὐτὸν οἱ ὑπατοὶ τότε
 παρὰ τῆς βουλῆς προσετέταχτο, ὥστε ἡ γερουσία ἄκυρος ἐκ τοῦ
 2 δικαστηρίου ἐκείνου τῶν ψηφισμάτων ἐγίνετο. καὶ τούτου πῶς
 ὁ κόσμος τῆς πολιτείας ἐταράττετο. ὁ μὲν γὰρ Ῥαβίριος οὐδ' ὡμο-
 λόγει τὸν φόνον, ἀλλ' ἄπαρνος ἦν· οἱ δὲ δῆμαρχοι τὴν τε ἰσχὺν
 καὶ τὴν ἀξίωσιν τῆς βουλῆς καταλῦσαι παντελῶς ἐσπούδαζον, καὶ
 ἐξουσίαν ἑαυτοῖς τοῦ πάνθ' ὅσα βούλονται ποιεῖν προπαρεσκεύαζον·

δειχθῇ μηχανιωμένον, δέκα ἐτῶν φυγῇ, τοῦ Κικέρωνος ἐς τὰ μά-
 λιστα ἐνάγοντος, τοῖς ἐπιτιμίοις τοῖς ἐπὶ τῷ δεκάσμῳ τεταγμένοις
 2 προσνομοθετήσαι. τοῦτ' οὖν καὶ ἐκεῖνος δι' ἑαυτὸν, ὅπερ πού καὶ
 ἀληθὲς ἦν, ἐγνώσθαι νομίσας ἐπεχείρησε μὲν, χεῖρά τινα παρασκευά-
 σας, τὸν Κικέρωνα καὶ ἄλλους τινὰς τῶν πρώτων ἐν αὐταῖς ταῖς
 ἀρχαιρεσίαις, ἵν' ὑπάτος εὐθὺς χειροτονηθῇ, φονεῦσαι, οὐκ ἡδυ-
 3 κήθη δέ. ὁ γὰρ Κικέρων προμαθὼν τὸ ἐπιβούλευμα τῇ τε γερον-
 σίᾳ ἐμήνυσεν αὐτὸ καὶ κατηγορίαν αὐτοῦ πολλὴν ἐποίησατο· ἐπειδὴ
 τε οὐκ ἔπεισέ σφας ψηφίσασθαι τι ὧν ἡξίον (οὔτε γὰρ πιθανὰ
 ἐξηγγελῆναι καὶ διὰ τὴν ἑαυτοῦ ἔχθραν καταψεύδεσθαι τῶν ἀν-
 4 δρῶν ὑπωπτεύθη), ἐφοβήθη ἅτε καὶ προσπαρωξυγκῶς τὸν Κατι-
 λίναν, καὶ οὐκ ἐτόλμησεν ἀπλῶς ἐς τὴν ἐκκλησίαν ἐσελθεῖν ὥσπερ
 εἰώθει, ἀλλὰ τοὺς τε ἐπιτηδεῖους συνεπηγάγετο παρεσκευασμένους
 ἀμῦναι οἱ εἴ τι δεινὸν γένοιτο, καὶ θώρυκα τῆς τε ἑαυτοῦ ἀσφα-
 5 λείας καὶ τῆς ἐκείνων διαβολῆς ἕνεκα, ὑπὸ μὲν τὴν ἐσθῆτα, παρα-
 φαίνων δ' αὐτὸν ἐξεπίτηδες, ἐνεδύσατο. ἐκ τε οὖν τούτου, καὶ ὅτι
 καὶ ἄλλως φήμη τις ἐγένετο ὅτι ἐπιβουλεύεται, ὃ τε δῆμος δεινῶς
 ἠγανάκτησε καὶ οἱ συνομιωμοκότες τῷ Κατιλίνᾳ φοβηθέντες αὐτὸν
 30 ἠσύχασαν. καὶ οὕτως ὑπάτοί τε ἕτεροὶ ἠρέθησαν, καὶ ἐκεῖνος οὐ-
 κέτι λύθρα, οὐδὲ ἐπὶ τὸν Κικέρωνα τοὺς τε σὺν αὐτῷ μόνους, ἀλλὰ
 2 καὶ ἐπὶ πᾶν τὸ κοινὸν τὴν ἐπιβουλὴν συνίστη. ἐκ γὰρ τῆς Ῥώμης
 αὐτῆς τοὺς τε κακίστους καὶ καινῶν ἀεί ποτε πραγμάτων ἐπιδυ-
 μητάς, καὶ τῶν συμμάχων ὅτι πλείστους, χρεῶν τε ἀποκοπὰς
 καὶ γῆς ἀναδασμούς, ἄλλα τε ἔξ ὧν μάλιστα δελεάσειν αὐτοὺς
 3 ἤμελλεν, ὑπισχνούμενός σφισι συνῆγεν. καὶ τοὺς γε πρώτους αὐτῶν
 καὶ δυνατωτάτους (ἦσαν δὲ ἄλλοι τε καὶ Ἀντώνιος ὁ ὑπάτος) καὶ
 ἐς ἀθεμίτων ὀρκωμοσιῶν ἀνάγκην προήγαγεν· παῖδα γάρ τινα κα-
 ταθύσας, καὶ ἐπὶ τῶν σπλάγχχνων αὐτοῦ τὰ ὄρκια ποιήσας, ἔπειτα
 4 ἐσπλάγγνευσεν αὐτὰ μετὰ τῶν ἄλλων. συνέπραττον δὲ αὐτῷ τὰ
 μάλιστα τὰ μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ ὃ τε ὑπάτος καὶ ὁ Λέντουλος ὁ Πού-
 πλιος ὁ μετὰ τὴν ὑπατείαν ἐκ τῆς γερουσίας ἐκπεσὼν (ἐστρατήγει γὰρ
 ὅπως τὴν βουλείαν ἀναλάβῃ), τὰ δὲ ἐν ταῖς Φαισούλαις, ἐς αἷς οἱ
 5 στρατιῶται αὐτοῦ συνελέγοντο, Γαίος τις Μάλλιος, τῶν τε πολεμικῶν
 ἐμπειρότατος (μετὰ γὰρ τῶν τοῦ Σύλλου λοχαγῶν ἐστράτευτο) καὶ
 πολυδαπανώτατος ὢν· σύμπαντα γοῦν ὅσα τότε ἐκτίσατο, καίπερ
 πᾶμπολλα ὄντα, κακῶς καταναλώσας ἐτέρων ἔργων ὁμοίῳ ἐπεθύμει.
 31 παρασκευαζομένων οὖν ταῦτα αὐτῶν, μηνύεται τῷ Κικέρωνι
 πρότερά μὲν τὰ ἐν τῷ ἄστει γιγνόμενα διὰ γραμμμάτων τινῶν, ἃ

29 α γένοιτο*
 ὅτι α α και ante dyn. om

30 α ἔκ τε γὰρ—τοὺς κακ. ?*
 α προσήγαγε*

α α ὅτι] ὡς
 α α ἐστρατεύετο

τὸν μὲν γράψαντα οὐκ ἐδόγη, τῷ δὲ δὴ Κράσῳ καὶ ἄλλοις τισὶ τῶν δυνατῶν ἐδόθη· καὶ ἐπ' αὐτοῖς δόγμα ἐκυρώθη, ταραχὴν τε εἶναι καὶ ζήτησιν τῶν αἰτίων αὐτῆς γενέσθαι. δευτέρα δὲ τὰ ἀπὸ 2 τῆς Τυρσηνίδος, καὶ προσεψηφίσαντο τοῖς ὑπάτοις τὴν φυλακὴν τῆς τε πόλεως καὶ τῶν ὄλων αὐτῆς πραγμάτων, καθάπερ εἰώθεισαν· καὶ γὰρ τούτῳ τῷ δόγματι προσεγράφη τὸ διὰ φροντίδος αὐτοὺς σχεῖν ὥστε μηδεμίαν ἀποτριβὴν τῷ δημοσίῳ συμβῆναι. γενομένου δὲ τούτου 3 καὶ φρουρᾶς πολλαχόθι καταστάσης τὰ μὲν ἐν τῷ ἄστει οὐκέτ' ἐνεωτερίσθη, ὥστε καὶ ἐπὶ συκοφαντία τὸν Κικέρωνα διαβληθῆναι, τὰ δὲ ἐκ τῶν Τυρσηνῶν ἀγγελλόμενα τὴν τε αἰτίαν ἐπιστώσατο καὶ βίας ἐπ' αὐτοῖς γραφὴν τῷ Κατιλίῳ παρεσκεύασεν. καὶ ὅς τὰ μὲν πρῶτα 32 καὶ πάνυ αὐτὴν ἐτοίμως, ὥς καὶ ἀπὸ χρηστοῦ τοῦ συνεδότης, ἐδέξατο, καὶ πρὸς τε τὴν δίκην δῆθεν ἡτοιμάζετο, καὶ τῷ Κικέρωνι αὐτῇ τηρεῖν ἑαυτόν, ὅπως δὴ μὴ φύγῃ που, παρεδίδου. μὴ προσ- 2 δεξαμένου δὲ ἐκείνου τὴν φρουρὰν αὐτοῦ, παρὰ τῷ Μετέλλῳ τῷ στρατηγῷ τὴν δίαίταν ἐκουσίως ἐποιεῖτο, ἵν' ὥς ἥκιστα ὑποπτευθῇ νεωτερίζειν τι, μέχρις ἂν καὶ ἐκ τῶν αὐτόθι συνωμοτῶν ἰσχυρόν τι προσλάβῃ. ὥς δ' οὐδὲν οἱ προεχώρει (ὅ τε γὰρ Ἀντώνιος φοβη- 3 θεὶς ὑπεστέλλετο καὶ ὁ Ἀέντουλος ἥκιστα δραστήριος ἦν), προεῖπεν αὐτοῖς νυκτὸς ἐς οἰκίαν τινὰ συλλεγῆναι, καὶ λαθὼν τὸν Μετέλλον ἡλθέ τε πρὸς αὐτοὺς καὶ ἐπετίμησέ σφισιν ἐπὶ τε τῇ ἀτολμίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ μυλακίᾳ. καὶ τούτου διεξελθὼν ὅσα τε πέσοιεντο 4 φωραθέντες καὶ ὅσων τεύξοιντο κατορθώσαντες, οὕτως αὐτοὺς καὶ ἐπέρρωσε καὶ παρῴξυνεν ὥσθ' ὑποσχέσθαι δύο τινὰς ἐς τε τὴν τοῦ Κικέρωνος οἰκίαν ἅμα τῇ ἡμέρᾳ ἐσήξειν ἀνταῦθα αὐτὸν φονεύσειν. ὥς δὲ καὶ τοῦτο προεμνησθῇ (ὁ γὰρ Κικέρων πολὺ θυ- 3 νάμενος, συχνούς τε ἐκ τῶν συνηγορημάτων τοὺς μὲν οἰκειούμενος τοὺς δὲ ἐκφοβῶν, πολλοὺς τοὺς διαγγέλλοντάς οἱ τὰ τοιαῦτα ἔσχε), μεταστῆναι ἢ γερουσία τὸν Κατιλίαν ἐψηφίσατο. καὶ ὅς ἀσμένως 2 τε ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐξεχώρησε, καὶ πρὸς τὰς Φαισούλας ἐλθὼν τὸν τε πόλεμον ἄντικρυς ἀνέλειτο, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὴν σκευὴν τῶν ὑπάτων λαβὼν καὶ τοὺς προσυνειλεγμένους ὑπὸ τοῦ Μαλλίου συνεκρότει, καὶ τούτῳ καὶ ἄλλους τινάς, πρῶτον μὲν ἐκ τῶν ἐλευθέρων ἔπειτα δὲ καὶ ἐκ τῶν δούλων, προσεποιεῖτο. ὅθεν 3 περ καὶ οἱ Ῥωμαῖοι τὴν τε βίαν αὐτοῦ κατεψηφίσαντο, καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐς τὸν πόλεμον, ἀγνοοῦντές που τὴν συνωμοσίαν σφῶν, ἔστειλαν, αὐτοὶ τε τὴν ἐσθῆτα μετέβαλον. καὶ διὰ ταῦτα καὶ ὁ Κικέρων κατὰ χώραν ἔμεινεν· εἰλήχει γὰρ τῆς Μακεδονίας ἄρξαι, 4 οὔτε δὲ ἐς ἐκείνην (τῷ γὰρ συνάρχοντι αὐτῆς διὰ τὴν περὶ τὰς δίκας σπουδὴν ἐξέστη) οὔτε ἐς τὴν Γαλατίαν τὴν πλησίον, ἣν ἂν

τέλαβε, διὰ τὰ παρόντα ἐξήλασεν, ἀλλ' αὐτὸς μὲν τὴν πόλιν διὰ φυλακῆς ἐποίησατο, ἐς δὲ τὴν Γαλατίαν τὸν Μέτελλον, ὅπως μὴ καὶ ὁ Κατιλίνης αὐτὴν σφετερίσῃται, ἔπεμψεν.

- 34 καὶ ἐν καιρῷ γε ἐς τὰ μάλιστα τοῖς Ῥωμαίοις κατέμεινεν. παρασκευαζομένου γὰρ τοῦ Λεντούλου καταπρῆσαι τε τὸ ἄστυ καὶ σφαγὰς ἐργάσασθαι μετὰ τε τῶν ἄλλων τῶν συνομωμοκότων καὶ μετὰ Ἀλλοβρίγων, οὓς κατὰ πρεσβείαν παρόντας ἀνέπεισε συμφρο-
2 νῆσαι τε αὐτῷ . . . καὶ συλλαβὼν τοὺς ἐπ' αὐτὴν σταλέντας ἐς τε τὸ βουλευτήριον μετὰ τῶν γραμμιάτων ἐσήγαγε, καὶ ἄδειαν αὐτοῖς δοὺς πᾶσαν οὕτω τὴν συνωμοσίαν ἤλεγξεν. καὶ τούτου ὁ Λέντουλος ἀπειπεῖν τὴν στρατηγίαν ὑπὸ τῆς γερουσίας ἀναγκασθεὶς ἐν φρουρᾷ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν συλληφθέντων ἐγένετο, καὶ οἱ λοιποὶ ἀνέζη-
3 τούντο. καὶ ταῦτα καὶ τῷ δήμῳ ὁμοίως ἤρεσε, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ, τοῦ Κικέρωνος δημηγοροῦντός τι περὶ αὐτῶν, τὸ ἄγαλμα τὸ τοῦ Διὸς ἐς τε τὸ Καπιτώλιον παρ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς ἐκκλησίας ἀνιδρύθη, καὶ κατὰ τὴν ὑφήγησιν τῶν μάντεων πρὸς τε τὰς ἀνα-
4 τολὰς καὶ πρὸς τὴν ἀγορὰν βλέπον ἀνετίθη. ἐπειδὴ γὰρ ἐκείνοι τε συνωμοσίαν τινὰ ἐξελεγχθήσεσθαι ἐκ τῆς τοῦ ἀγάλματος πτώσεως εἰρήκεσαν, καὶ ἡ ἀνάθεσις αὐτοῦ τοῖς φωραθεῖσι συνέβαινε, τό τε θεῖον ἐμεγάλυνον καὶ τοὺς τὴν αἰτίαν λαβόντας δι' ὁργῆς μᾶλλον ἐποιοῦντο.

- 35 διήλθε μὲν οὖν λόγος ὅτι καὶ ὁ Κράσσος ἐν αὐτοῖς εἴη, καὶ τοῦτο καὶ τῶν συλληφθέντων τις ἐμήνυσεν, οὐ μέντοι πολλοὶ ἐπίστευσαν· οἱ μὲν γὰρ ἀρχὴν οὐδ' ἤξιουν τοιοῦτό τι ἐς αὐτὸν ὑπο-
2 πτεύειν, οἱ δὲ καὶ ἐκ τῶν ὑπαιτίων ὑπετόπουν αὐτό, ὅπως βοηθείας τινὸς διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ, ὅτι πλείστον ἐδύνατο, τύχῳσι, λογοποιεῖσθαι. εἰ δ' οὖν τισὶ καὶ πιστὸν ἐδόκει εἶναι, ἀλλ' οὗτοι γε ἐδικαίουν ἄνδρα τε ἐν τοῖς πρώτοις σφῶν ὄντα ἀπολέσαι καὶ
3 τὴν πόλιν ἐπὶ πλεῖον ἐκταρεύσαι. ὥστε τοῦτο μὲν παντελῶς διέπεσεν· παρασκευαζομένων δὲ δὴ πολλῶν καὶ δούλων καὶ ἐλευθέρων, τῶν μὲν ὑπὸ δέους τῶν δὲ καὶ οἴκτῳ τοῦ τε Λεντούλου καὶ τῶν ἄλλων, ἔξαρκάσαι πάντας αὐτοὺς ὅπως μὴ ἀποθάνωσι, προπυθόμενος τοῦθ' ὁ Κικέρων τό τε Καπιτώλιον καὶ τὴν ἀγορὰν τῆς νυκτὸς
4 φρουρᾷ προκατέσχε, καὶ τινὰ παρὰ τοῦ δαιμονίου χρηστήν ἐλπίδα ἅμα τῇ ἔω λαβὼν, ὅτι ἱερῶν ἐν τῇ οἰκίᾳ αὐτοῦ ὑπὸ τῶν ἀειπαρθένων ὑπὲρ τοῦ δήμου ποιηθέντων τὸ πῦρ ἐπὶ μακρότατον παρὰ τὸ εἶκος ἦρθη, τὸν μὲν δῆμον τοῖς στρατηγοῖς ὀρκῶσαι ἐς τὸν κα-
τάλογον, εἰ δὴ τις χρεῖα στρατιωτῶν γένοιτο, ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ

34 1 2 τὸ ἄστυ] τινες*
4 ἀπολέσθαι

2 3 ὁ τε Α. ? *

35 2 2 οὗτι

ἐν τούτῳ τὴν βουλὴν ἤθροισε, καὶ σφας συνταράξας τε καὶ ἐκφοβήσας ἔπεισε θάνατον τῶν συνειλημμένων καταγνῶναι. ἐγένοντο 36 μὲν γὰρ ἀμφίβολοι, καὶ παρ' ὀλίγον αὐτοὺς ἀπέλυσαν. ὁ γὰρ Καῖσαρ, πάντων τῶν πρὸ αὐτοῦ ψηφισαμένων ἀποθανεῖν σφῶς, γνώμην ἔδωκε δῆσαι τε αὐτοὺς καὶ ἐς πόλεις ἄλλους ἄλλῃ καταθέσθαι, τῶν οὐσιῶν ἰσπερημένους, ἐπὶ τῷ μῆτε περὶ ἀδείας ἔτι αὐτῶν χρη- 2 ματισθῆναι τί ποτε, κἂν διαδράσῃ τις, ἐν πολεμίων μοίρῃ τὴν πόλιν ἐξ ἧς ἂν φύγῃ εἶναι· καὶ τοῦτο πάντες οἱ μετὰ ταῦτα ἀποφηνάμενοι μέχρι τοῦ Κάτωνος ἐψηφίσαντο, ὥστε καὶ τῶν προτέρων τινὰς μεταγνῶναι. ἐπεὶ δὲ οὗτος αὐτός τε τὸν θάνατον αὐτῶν κα- 3 τεδίκασε καὶ τοὺς λοιποὺς πάντας ὁμοψήφους ἐποίησατο, οὕτω δὲ ἐκεῖνοί τε ἐκ τῆς νικώσης ἐκολάσθησαν, καὶ ἐπ' αὐτοῖς καὶ θυσία καὶ ἱερομηνία ἐψηφίσθη, ὃ μὴ πώποτε ἐπὶ τοιούτῳ τινὶ ἐγεγόνει· καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μηνυθέντες ἐζητοῦντο, καὶ τινες καὶ ἐπὶ τῷ μελλῆσαι συμφρονήσιν αὐτοῖς ὑποπτευθέντες εὐθύνοντο. καὶ τὰ μὲν 4 ἄλλα οἱ ὑπατοὶ διώκουν, Αὔλον δὲ Φούλβιον ἄνδρα βουλευτὴν αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀπέσφαξεν, οὗτοι γὰρ καὶ μόνος, ὥς γέ τισι δοκεῖ, τοῦτ' ἐν ἰδιωτείᾳ ποιήσας· συγχροὶ γὰρ δὴ καὶ ἄλλοι, οὐχ ὅτι ὑπατοὶ ἀλλὰ καὶ ἰδιῶται, παῖδάς σφον ἀπέκτειναν.

τότε μὲν δὴ τότε ἐγένετο, καὶ τὰς αἵρέσεις τῶν ἱερῶν, γρά- 37 ψαντος μὲν τοῦ Λαβήνου σπονδάσαντος δὲ τοῦ Καίσαρος, ἐς τὸν δῆμον αὐθις ὁ ὁμιλος παρὰ τὸν τοῦ Σύλλου νόμον ἐπανήγαγεν, ἀνανεωσάμενος τὸν τοῦ Δομιτίου. ὁ γὰρ Καῖσαρ τοῦ Μετέλλου τοῦ εὐσεβοῦς τελευτήσαντος τῆς τε ἱερωσύνης αὐτοῦ, καίτοι καὶ νέος καὶ μηδέπω ἱστρατηγηκώς, ἐπεθύμησεν· καὶ ἐν τῷ πλήθει τὴν 2 ἐλπίδα αὐτῆς, διὰ τε τὰλλα καὶ ὅτι τῷ τε Λαβήνῳ κατὰ τοῦ 'Ραβιρίου συνηγώνιστο καὶ τὸν Λέντουλον ἀποθανεῖν οὐκ ἐψήφιστο, λαβὼν τοῦτό τε ἐπραξε, καὶ ἀρχιερεὺς τῶν ποντιφικῶν, καίπερ ἄλλων τε τῆς τιμῆς πολλῶν καὶ τοῦ Κατούλου μάλιστα ἀντιποιουμένων, ἀπεδείχθη. καὶ γὰρ θεραπεῦσαι καὶ κολακεῦσαι πάντα τινὰ 3 καὶ τῶν τυχόντων ἐτοιμιότατος ἐγένετο, καὶ οὔτε λόγου οὔτε ἔργου οὐδενὸς ἐς τὸ κατατυχεῖν ὧν ἐσπούδαζεν ἐξίστατο· οὐδὲ ἔμελόν οἱ τῆς αὐτίκα ταπεινότητος πρὸς τὴν ἐκ τοῦ ἔπειτα ἰσχύν, ἀλλ' ὧν ἐπεχείρει πρωτεύσαι, τούτους ὥς καὶ κρείττους ὑπῆρχετο.

τῷ μὲν οὖν Καίσαρι διὰ ταῦθ' οἱ πολλοὶ προσφιλεῖς ἦσαν, 38 τὸν δὲ δὴ Κικέρωνα ἐν ὁργῇ ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν θανάτῳ ποιούμενοι τά τε ἄλλα ἤχθαιρον, καὶ τέλος ἀπολογεῖσθαι τε καὶ καταλέξαι πάνθ' ὅσα ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἐπεποιήκει τῇ τελευταίᾳ τῆς ἀρχῆς

36 α 1 καταγνῶναι
πρωτῶνισατο*

37 ι ι τότε τ' ἐγένετο?*

α α συν-

2 ἡμέρα ἐθελήσαντα (πάνυ γάρ που ἡδέως οὐχ ὅπως ὑφ' ἐτέρων ἐπηνεῖτο, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐαυτὸν ἐνεκωμιάζεν) ἐσέλασαν, οὐδ' ἐπέτρεψαν αὐτῷ ἔξω τι τοῦ ὄρκου φθέγγεσθαι, συναγωνιστῇ Μετέλλῳ Νέπωτι δημαρχοῦντι χρησάμενοι, πλὴν καθ' ὅσον ἀντιφιλονεικήσας προσεπώμοσεν ὅτι σεσωκὼς τὴν πόλιν εἴη.

39 καὶ ὁ μὲν καὶ ἐκ τούτου πολὺ μᾶλλον ἐμισήθη, Κατιλίνας δὲ
692 ἐν ἀρχῇ εὐθὺς τοῦ ἔτους ἐν ᾧ Ἰούνιος τε Σιλανὸς καὶ Λούκιος

Λικίνιος ἤρξαν ἀπεφθάρη. τέως μὲν γάρ, καίπερ δύνανται οὐκ ὀλίγην ἔχων, ἐκαυδόκει τὰ τοῦ Λεντούλου καὶ διέμελλεν, ἐλπίζων, ἂν φθάσωσιν ὁ τε Κικέρων καὶ οἱ σὺν αὐτῷ σφαγέντες, ῥαδίως

2 τὰ λοιπὰ προσκατεργάσασθαι· ἐπεὶ δὲ ἐκείνόν τε ἀπολωλότα ἐπύθετο καὶ τῶν συνόντων οἱ συγχρόνους μεθισταμένους διὰ τοῦτ' ἦσθετο, ὃ τε Ἀντώνιος καὶ ὁ Μετέλλος ὁ Κέλερ πρὸς ταῖς Φαισούλαις προσ-

εδρεύοντες οὐδαμῇ προελθεῖν αὐτῷ ἐπέτρεπον, ἀποκινδυνεύσαι ἡναγκάσθη, καὶ ἦσαν γὰρ δίχα ἐστρατοπεδευμένοι, πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐτράπετο, καίπερ τῷ ἄξιώματι προέχοντα τοῦ Μετέλλου καὶ δύνα-

3 μιν πλείω περιβεβλημένον. αἴτιον δὲ ὅτι ἐλπίδα αὐτοῦ κατὰ τὸ συνώμοτον ἐθέλοκακήσειν ἔσχεν. ὑποπτεύσας οὖν τοῦτ' ἐκείνος, καὶ μήτε δι' εὐνοίας ἔτ' αὐτῷ ἅτε ἀσθενεῖ ὄντι ὦν (πρὸς τε γὰρ τὰς

δυνάμεις τινῶν καὶ πρὸς τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα καὶ τὰς ἐχθρας

4 τὰς τε φίλους οἱ πολλοὶ ποιοῦνται), καὶ προσκαταδείσας μὴ πως προθύμως σφῶς ἀγωνιζομένους ἰδὼν ἐξονειδίσθη τι καὶ προενέγκη οἱ τῶν ἀπορρήτων, αὐτὸς μὲν νοσεῖν προεφασίστατο, Μύρκω δὲ

40 Περρηίῳ τὴν μάχην ἐπέτρεψεν. συμβαλὼν οὖν οὗτός σφισι τὸν Κατιλίναν καὶ ἄλλους τρισχιλίους προθυμότερα ἀγωνιζομένους οὐκ ἀναιμωτὶ κατέκοψεν· οὔτε γὰρ ἔφυγεν αὐτῶν οὐδεὶς, καὶ ἐν χώρᾳ πάντες ἔπεσον, ὥστε καὶ αὐτοὺς τοὺς κρατήσαντας πολὺ τῶν κοινῶν ὀδύρασθαι, ὅτι καὶ τοιούτους καὶ τοσούτους, εἰ καὶ δικαίως, ἀλλὰ

2 καὶ πολίτας τε καὶ συμμάχους ἀπολωλέκεσαν. ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος τὴν τε κεφαλὴν αὐτοῦ ἐς τὸ ἄστυ, ὅπως πιστεύσαντες αὐτὸν τετελευτηκέναι μηδὲν ἔτι δεδιῶσιν, ἔπεμψε, καὶ αὐτοκράτωρ ἐπὶ τῇ νίκῃ, καίτοι τοῦ ἀριθμοῦ τῶν πεφονευμένων ἐλάττονος παρὰ τὸ νενομισμένον ὄντος, ἐπεκλήθη. βουθυτηθῆναί τε ἐψηφίσθη, καὶ τὴν ἐσθῆτα ἄς καὶ πάντων τῶν δεινῶν ἀπηλλαγμένοι μετέβαλον.

41 οὐ μὴν οἱ γε σύμμαχοι οἱ μετασχόντες τῷ Κατιλίνᾳ τῶν πραγμάτων καὶ τότε ἔτι περιόντες ἡσύχαζον, ἀλλὰ καὶ δέει τῆς τιμωρίας ἐταράττοντο. καὶ ἐκείνους μὲν στρατηγοὶ καθ' ἐκάστους πεμφθέντες προκατέλαβον τρόπον τινὰ ἐσκαδασμένους καὶ ἐτιμωρή-

σαντο· ἕτεροι δὲ τῶν λανθανόντων μηνύσει Λουκίου Ξετίλου ἀν- 2
δρὸς ἱππέως, συγκαινωνήσαντος μὲν σφισι τῆς συνωμοσίας, τότε.
δὲ ἐπ' ἀδείμ αὐτοὺς ἐκφαίνοντας, ἐλεγχόμενοι ἐδικαιοῦντο, μέχρις
οὗ ἔσαγγελλας τινάς, τὰ τε ὀνόματα αὐτῶν ἐς δελτίον συγγράφας,
ἕστερον καὶ ἄλλους συγχρὺς προσεγγράψαι ἤθελησεν. ὑποπτεύσαν- 3
τες γὰρ αὐτὸν οἱ βουλευταὶ μηδὲν ὑγιὲς πράττειν, τὸ μὲν γραμμα-
τεῖον οὐκ ἐτ' αὐτῷ ἔδωκαν, μὴ καὶ ἀπαλείψῃ τινάς, εἰπεῖν δὲ ἀπὸ
γλώσσης ἐκέλευσαν ὅσους παραλειπομένους ἐφασκεν. καὶ οὕτως αἰ-
δεσθεῖς καὶ φοβηθεῖς οὐκέτι πολλοὺς ἐνέδειξεν. Θορύβου δ' οὖν 4
καὶ ὧς ἔν τε τῇ πόλει καὶ παρὰ τοῖς συμμύχοις ἀγνοίᾳ τῶν ὠνο-
μασμένων ὄντος, καὶ τῶν μὲν περὶ σφίσιν αὐτοῖς μάτην Θορυβου-
μένων, τῶν δὲ καὶ ἐς ἐτέρους οὐκ ὀρθῶς ὑποπτευόντων, ἔδοξε τῇ
γερουσίᾳ τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἐκτεθῆναι. καὶ τούτου οἱ τε ἀναίτιοι
κατέστησαν καὶ τοῖς ὑπευθύνοις δίκαι ἐγένοντο. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν
παρόντες, οἱ δὲ καὶ ἐρήμην ὥφλον.

Κατίλνας μὲν ταυτ' ἐποίησε καὶ οὕτω κατελύθη, καὶ ἐπὶ 42
πλεῖον γε τῆς τῶνπραχθέντων ἄξιας ὄνομα πρὸς τὴν τοῦ Κικέρω-
νος δόξαν καὶ πρὸς τοὺς λόγους τοὺς κατ' αὐτοῦ λεχθέντας ἔσχεν.
Κικέρων δὲ ὀλίγου μὲν καὶ παραχρῆμα ἐπὶ τῇ τοῦ Λεντούλου τῶν
τε ἄλλων τῶν δεθέντων σφαγῇ ἐκρίθη. τὸ δὲ ἔγκλημα τοῦτο λόγῳ 2
μὲν ἐκείνῳ ἐπεφέρετο, ἔργῳ δὲ ἐπὶ τῇ βουλῇ κατεσκευάζετο· ὥς
γὰρ οὐκ ἔξόν σφισιν ἄνευ τοῦ δήμου θάνατον πόλιτι τινὸς κατα-
ψηφίσασθαι, πολλὴν κατὰβροχὴν ἐν τῷ ὁμίλῳ πρὸς τοῦ Μετέλλου
τοῦ Νέπωτος ὅτι μάλιστα εἶχον. οὐ μὴν καὶ ὥφλε τότε οὐδέν· 3
τῆς γὰρ γερουσίας ἄδειαν πᾶσι τοῖς διαχειρίσασιν τὰ τότεπραχθέντα
δοῦσης, καὶ προσέειπε καὶ προειπούσης ὅτι, καὶ αὐθὶς τις εὐθὺν αἰ
τινα αὐτῶν τολμήσῃ, ἐν τε ἐχθροῦ καὶ ἐν πολεμίῳ μοῖρα ἔσται,
ἐφοβήθη τε ὁ Νέπῳς καὶ οὐδὲν ἔτ' ἐκίνησεν.

ἐν τε οὖν τούτῳ ἡ βουλὴ ἐπεκράτησε, καὶ ἐν ἐκείνῳ ὅτι τὸν 43
Πομπήιον τοῦ Νέπωτος μεταπεμφθῆναι σὺν τῷ στρατεύματι (ἐν
γὰρ τῇ Ἀσίᾳ ἔτ' ἦν) προφάσει μὲν τοῦ τὰ παρόντα κατασταθῆναι,
ἐλπίδι δὲ τοῦ δι' αὐτοῦ, ἅτε τὰ τοῦ πλήθους φρονούντος, λοχύ-
σειν ἐν οἷς ἐτάρασσαν, ἐσηγησαμένου διεκώλυσαν αὐτὸ κυρωθῆναι.
τὰ μὲν γὰρ πρῶτα ὅ τε Κάτων καὶ Κύντος Μινούκιος δημαρ- 2
χοῦντες ἀντέλεγον τοῖς γραφεῖσι, καὶ τὸν τε γραμματεῖα τὸν ἀναγι-
νώσκοντα τὴν γνώμην ἐπέσχον, καὶ τοῦ Νέπωτος τὸ γραμματεῖον,
ὅπως αὐτὸς ἀναλέξῃ, λαβόντος ἐξήρπασαν, ἐπειδὴ τε καὶ ὧς ἀπὸ
γλώσσης τινὰ εἰπεῖν ἐπεχείρησε, τὸ στόμα αὐτοῦ ἐπέλαβον. μάχης 3

41 4 1 καὶ ὥς] ὥς*
ἐάλωσαν οἱ?*

42 1 2 τε

3 παραττομένων?*

43 1 1 ἐπ'

ο παρόντες
2 2 τε post 3 τὴν

δὲ ἐκ τούτου καὶ ἐκείνων καὶ ἄλλων τινῶν ἐκατέρους βοηθησάντων
ξύλοις καὶ λίθοις, ἔτι δὲ καὶ ξίφεσι γενομένης, οἱ βουλευταὶ συν-
ῆλθον αὐθημερὸν ἐς τὸ συνέδριον, καὶ τὰ τε ἱμάτια ἡλλάξαντο καὶ
τοῖς ὑπάτοις τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως, ὥστε μηδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀπο-
4 τριβῆναι, ἐπέτρεψαν. φοβηθεὶς οὖν καὶ τότε ὁ Νέπως ἐκ τοῦ
μέσου εὐθὺς ἐξεχώρησε, καὶ μετὰ τοῦτο γραφὴν τινα κατὰ τῆς
βουλῆς ἐκθεὶς πρὸς τὸν Πομπήιον ἀγώρησε, καὶ τοι μηδεμίαν
αὐτῷ νύκτι ἀπολιπῆναι ἐκ τῆς πόλεως ἔξόν.

44 γενομένου δὲ τούτου οὐδ' ὁ Καῖσαρ (ἐστρατῆγαι δέ) οὐδὲν ἔτ'
ἐνωτέρεισεν. ἔπραττε μὲν γὰρ ὅπως τὸ μὲν τοῦ Κατούλου ὄνομα
ἀπὸ τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου ἀφαιρεθῆι (κλοπῆς τε
γὰρ αὐτὸν εὐθύνε, καὶ τὸν λογισμὸν τῶν ἀνηλωμένων χρημάτων
ἀπήτει), τῷ δὲ δὴ Πομπηίῳ τὰ λοιπὰ προσεξεργάσασθαι ἐπιτρα-
2 πείη. ἦν γὰρ τινα, ὥς ἐν τηλικούτῳ καὶ τοιοῦτῳ ἔργῳ, ἡμιτέλεστα·
ἢ ἐκεῖνός γε ἐπλάττετο εἶναι, ὅπως ὁ Πομπήιος τὴν τε δόξαν τῆς
ἐκποιήσεως αὐτοῦ λάβῃ καὶ τὸ αὐτοῦ ὄνομα ἀντεπιγρύψῃ. οὐ μὴν
οὕτω γε χυριζέσθαι αὐτῷ ἤθελεν ὥστε καὶ ἐφ' ἐαυτῷ διὰ τοῦτο
ψηφισθῆναι τι τοιοῦτον, οἷον ἐπὶ τῷ Νέπωτι δέδοκται, ὑπομείναι.
οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐκείνου ἔνεκα ταῦτ' ἐποίει, ἀλλ' ἵνα αὐτὸς καὶ διὰ
3 τούτων τὸ πλῆθος σφετερισθῇ· καί περ οὕτω πάντες τὸν Πομ-
πήιον ἐδεδίεσαν (οὐδέπω γὰρ τὰ στρατεύματα ἀφῆσιν δῆλος ἦν)
ὥστε, ἐπειδὴ Μάρκον Πίσωνα ὑποστράτηγον πρὸς αἰτήσιν ὑπατείας
προὔπεμψε, τὴν τε ἀρχαιρεσίας, ὅπως ἀπαντήσῃ ἐς αὐτὰς, ἀναβα-
λέσθαι, καὶ παρόντα αὐτὸν ὁμοθυμαδὸν ἀποδεῖξαι. καὶ γὰρ ἐκεῖ-
νος οὐχ ὅτι τοῖς φίλοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐχθροῖς συνέστησεν αὐτόν.

45 κὰν τούτῳ ὁ Καῖσαρ, τοῦ Κλωδίου τοῦ Πονηλίου τὴν γυναῖκα
αὐτοῦ ἔν τε τῇ οἰκίᾳ καὶ παρὰ τὴν πόλιν τῶν ἱερῶν, ἄπερ αἱ
ἀειπαρθένοι παρὰ τε τοῖς ὑπάτοις καὶ παρὰ τοῖς στρατηγόις ἄγνω-
στα ἐκ τῶν πατρίων ἐς πᾶν τὸ ἄρρεν ἐπετέλουν, αἰσχύναντος, ἐκείνῳ
μὲν οὐδὲν ἐνεκάλεσεν (καὶ γὰρ εὖ ἠπίστατο ὅτι οὐχ ἁλώσεται διὰ
2 τὴν ἐτιμωρίαν), τὴν δὲ δὴ γυναῖκα ἀπεπέμψατο, εἰπὼν ἄλλως μὲν
μὴ πιστεύειν τῷ λεγομένῳ, μὴ μέντοι καὶ συνοικήσειν ἔτ' αὐτῇ δύ-
νασθαι, διότι καὶ ὑπωπτεύθη ἀρχὴν μεμοιχεῦσθαι· τὴν γὰρ σώ-
φρονα χρῆναι μὴ μόνον μηδὲν ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ μηδ' ἐς ὑποψίαν
αἰσχρὰν ἀφικνεῖσθαι.

3 τότε μὲν ταῦτά τε ἐγένετο, καὶ ἡ γέμερα ἡ λιθίνη ἡ ἐς τὸ
νησίδιον τὸ ἐν τῷ Τιβέριδι ὃν φέρουσα κατεσχευάσθη, Φαβρικία
46 κληθεῖσα· τῷ δὲ ἔξῃς ἔτι ἐπὶ τε Πίσωνος καὶ ἐπὶ Μάρκου Μεσσάλου

43 2 5 λέλεκται?

45 1 3 ἀγνώως τὰ

3 1 λιθίνη ἐς τὸ νη-

σίδιον τότε ἐν

ὑπάτων μισοῦντές τε ἄλλως οἱ δυνατοὶ τὸν Κλωδίον, καὶ ἅμα καὶ τὸ μίσμα αὐτοῦ ὑποδιοπομπούμενοι, ἐπειδὴ οἱ ποντίφικες ἀνατυθῆναι τὰ ἱερὰ ὡς οὐχ ὁσίως διὰ τοῦτο τελεσθέντα ἔγνωσαν, δικαστηρίῳ αὐτὸν παρέδωκαν, καὶ κατηγορήθη μὲν τῆς τε μοιχείας, ² καὶ περ τοῦ Καίσουρος σιωπῶντος, καὶ τῆς μεταστάσεως τῆς περὶ Νίσιβιν, καὶ προσέτι καὶ ὅτι τῇ ἀδελφῇ συγγήνοιο, ἀφείθη δέ, καὶ τοι τῶν δικαστῶν φρουρὰν παρὰ τῆς βουλῆς, ὅπως μηδὲν κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πάθωσι, καὶ αἰτησάντων καὶ λαβόντων. ἐφ' ᾧ περ καὶ ὁ Κάτουλος ³ ἐπισκώπτων ἔλεγεν ὅτι τὴν φυλακὴν ἤτησαν οὐχ ἵν' ἀσφαλῶς τοῦ Κλωδίου κατανηφίσωνται, ἀλλ' ἵν' αὐτοὶ τὰ χρήματα ἃ δευροδοκῆκεσαν διασώσωνται. καὶ ὁ μὲν διαφανέστατα τῶν πώποτε τὸ δημόσιον αἰεὶ πρὸ παντὸς προτιμήσας ἐτελεύτησεν οὐ πολλῷ ὕστερον· ἐν δὲ δὴ τῷ ἔτι ἐκείνῳ οἷ τε τιμηταὶ πάντας τοὺς ἐν ταῖς ⁴ ἀρχαῖς γενομένους ἐς τὸ βουλευτικὸν καὶ ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν ἐσέγραψαν, καὶ ὁ δῆμος ἀπανστὶ μέχρι τότε τὰς ὀπλομαχίας θεώμενος ἑξάνεστη τε μεταξὺ τοῦ ἔργου καὶ ἄριστον εἴλετο. καὶ τοῦτ' ἐκείθεν ἀρξάμενον καὶ νῦν, ὁσὺκις ἂν ὁ τὸ κράτος ἔχων ἀγωνοθετῇ, γίγνεται.

ἐν μὲν οὖν τῇ πόλει ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη, τῶν δὲ Ἀλλοβρό- ⁴⁷γων τὴν Γαλατίαν τὴν περὶ Νάρβωνα πορθούντων Γάιος Πομπήιος ὁ ἄρχων αὐτῆς τοὺς μὲν ὑποστρατήγους ἐπὶ τοὺς πολέμους ἔπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐν ἐπιτηδείῳ ἰδρυθεὶς ἐπετήρει τὰ γιγνόμενα, ὅπως κατὰ καιρὸν πρὸς τὸ αἰεὶ χρήσιμον καὶ γνώμῃ σφίσι διδόναι καὶ ἐπαμύνειν δύνηται. καὶ Μάλλιος μὲν Λεντίνος ἐπὶ Θεντίαν ² πόλιν στρατεύσας οὕτως αὐτοὺς κατέπληξεν ὥστε τοὺς πλείους ἐκδραῖναι καὶ τοὺς λοιποὺς ὑπὲρ εἰρήνης πρὸςβέυσασθαι. καὶ τούτῳ συμβοηθησάντων τῶν ἐν τοῖς ἀγροῖς ὄντων καὶ προσπεσόντων αἰφνιδίως τοῦ μὲν τείλους ἀπεώσθη, τὴν δὲ δὴ χώραν ἀδεῶς ἐληλάτει, μέχρις οὗ ὃ τε Κατοῦνγatos ὁ τοῦ παντὸς αὐτῶν ἔθνος ³ στρατηγὸς καὶ τινες καὶ ἄλλοι τῶν παρὰ τὸν Ἰσαρα οἰκούντων ἐπεκούρησαν σφίσι. τότε γὰρ οὐκ ἐτόλμησε μὲν αὐτοὺς ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν πλοίων περαιωθῆναι κωλύσαι, μὴ καὶ συστραφεῶσιν ἰδόντες σφᾶς ἀντιπαρατεταγμένους, ὑλώδους δὲ τοῦ χωρίου μετὰ ⁴ τὸν ποταμὸν εὐθὺς ὄντος ἐνέδρας ἐν αὐτῷ ἐποίησατο, καὶ τοὺς αἰεὶ διαβαίνοντας ὑπολαμβάνων ἐφθειρεν. φεύγουσι δὲ τισιν ἐπισπόμενος περιέπεισεν αὐτῷ Κατοῦνγάτῳ· καὶ πασσὺδι διώλετο, εἰ μὴ χειμῶν σφοδρὸς ἐξαίφνης ἐπιγενόμενος ἐπέσχε τοὺς βαρβάρους τῆς διώξεως. καὶ ὁ μὲν μετὰ τοῦτο, τοῦ Κατοῦνγάτου πόρρω ποι ⁴⁸

ἀφορμήσαντος, τὴν τε χώραν αὐτοῖς κατέδραμε καὶ τὸ τεῖχος παρ' ᾧ ἔδυστούχησεν ἐξεῖλεν· Λούκιος δὲ δὴ Μάριος καὶ Σέριος Γάλβας τὸν τε Ῥοδιανὸν ἐπεραιώθησαν, καὶ τὰ τῶν Ἀλλοβριγῶν λυμηνά-
 2 μνοι τέλος πρὸς Σολώνιον πόλιν ἦλθον, καὶ χωρίον μὲν τι ὑπὲρ αὐτῆς ἰσχυρὸν κατέλαβον, μάχη τε τοὺς ἀντιστάντας σφίσιν ἐνέκη-
 σαν, καὶ τινα καὶ τοῦ πολέματος ξυλίνου πη ὄντος ἐνέπηρσαν, οὐ μέντοι καὶ εἶλον αὐτό· ὁ γὰρ Κατούργνατος ἐπελθὼν ἐκώλυσεν. μα-
 θὼν οὖν τοῦτο ὁ Πομπηῖνος ἐπεστράτευσέ τε ἐπ' αὐτὸν παντὶ τῷ
 στρατῷ, καὶ πολιορκήσας σφῶς ἐχειρώσατο πλὴν τοῦ Κατουργνάτου.
 49 καὶ ὁ μὲν καὶ τὰ λοιπὰ ῥῆον ἐκ τούτου προσκατεστρέψατο,
 694 Πομπηῖος δὲ ἦλθε μὲν ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, καὶ τὸν
 τε Ἀφράνιον τὸν Λούκιον καὶ τὸν Μέτελλον τὸν Κέλερα ὑπάτους
 ἀποδειχθῆναι ἐποίησεν, ἐλπίσας δι' αὐτῶν μάτην πάνθ' ὅσα ἐβού-
 2 λετο καταπράξειν. ἤθελε μὲν γὰρ ἄλλα τε καὶ ἐν τοῖς μάλιστα
 χώραν τέ τινα τοῖς συνεστρατευμένοις οἱ δοθῆναι καὶ τὰ πεπρα-
 γμένα αὐτῷ πάντ' ἐπικυρωθῆναι, διήμαρτε δὲ σφῶν τότε. οἱ τε
 γὰρ δυνατοί, μηδὲ ἐκ τοῦ πρὶν αὐτῷ ἀρεσκόμενοι, διεκώλυσαν αὐτὰ
 3 ψηφισθῆναι· καὶ αὐτῶν τῶν ὑπᾶτων Ἀφράνιος μὲν (ὀρεῖσθαι
 γὰρ βέλτιον ἢ τι διαπράσσειν ἡπίστατο) πρὸς οὐδὲν αὐτῷ συνήρατο,
 Μέτελλος δὲ ὀργῇ, ὅτι τὴν ἀδελφὴν αὐτοῦ, καίτοι παιδᾶς ἐξ αὐτῆς
 4 ἔχων, ἀπεπέμπετο, καὶ πάνν πρὸς πάντα ἀντέπραξεν. ὁ τε Λού-
 κουλλος ὁ Λούκιος, ᾧ ποτὲ ἐν τῇ Γαλατίᾳ ὁ Πομπηῖος ἐντυχὼν
 ὑπερφρόνως ἐκέχρητο, πολὺς τε αὐτῷ ἐνέκειτο, καὶ ἐκέλευσεν αὐτὸν
 ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑκάστον ὧν ἔπραξεν ἐπεξελεῖν καὶ μὴ πᾶσιν ὅμα
 5 αὐτοῖς τὴν κύρωσιν αἰτεῖν. ἄλλως τε γὰρ δίκαιον εἶναι ἔλεγε μὴ
 πάντα ἀπλῶς ὅσα ἐπεποιήκει, καὶ ἂ μηδεὶς σφῶν ἡπίστατο ὁποῖα
 εἶναι, βεβαιωθῆναι ὥσπερ ὑπὸ δεσπότου τινὸς γεγενημένα· καὶ
 ἐπειδὴ καὶ τῶν ἑαυτοῦ ἔργων κατελεύκει τινά, ἡξίου ἐξετασμὸν
 ἐκατέρων ἐν τῇ βουλῇ γενέσθαι, ἵν' ὁπότερ' ἂν αὐτοῖς ἀρέσῃ κυρώ-
 σωσιν. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ Κάτων ὁ τε Μέτελλος οἱ τε ἄλλοι οἱ τὰ
 50 αὐτὰ σφίσι βουλόμενοι ἰσχυρῶς συνεμάχουν. τοῦ γοῦν δημάρχου
 τοῦ τὴν γῆν τοῖς τῷ Πομπηῖῳ συνεξετασμένοις κατανεῖμαι ἰσχυρο-
 μένου προσγράψαντος τῇ γνώμῃ τὸ καὶ πᾶσι τοῖς πολίταις, ὅπως
 τοῦτό τε αὐτὸ ῥῆον ψηφίσωνται καὶ τὰ πραχθέντα αὐτῷ βεβαιώ-
 σωσι, κλήρους τινὰς δοθῆναι, ἐπὶ πᾶν ὁ Μέτελλος ἀντιστάμενος
 ἐπέστηλθεν, ὥστε καὶ ἐς τὸ οἶκημα ὑπ' αὐτοῦ ἐμβληθῆναι καὶ τὴν
 2 γερουσίαν ἐνταῦθα ἀθροῖσαι ἐθελῆσαι. ἐπεὶ τε ἐκεῖνος (Λούκιος
 δὲ δὴ Φλάβιος ὠνομάζετο) τό τε βάθρον τὸ δημαρχικὸν ἐν αὐτῇ

τῇ ἐσόδῳ αὐτοῦ ἔθηκε, καὶ ἐπ' αὐτῷ καθεζόμενος ἐμποδίων ὥστε
 μηδὲνα ἐσιέναι ἐγίνετο, τὸν τε τοῖχον τοῦ δεσμιωτηρίου διακοπῆναι
 ἐκέλευσεν ὅπως δι' αὐτοῦ ἡ βουλὴ ἐσέλθῃ, καὶ ὡς νυκτερεύσων
 κατὰ χώραν παρεσκευάζετο. μαθὼν οὖν τοῦθ' ὁ Πομπήιος, καὶ 3
 αἰσχυρθεὶς τε ἅμια καὶ δέισας μὴ καὶ ὁ δῆμος ἀγανακτήσῃ, προσέ-
 ταξε τῷ Φλαβίῳ ἀπυναστῆναι. ἔλεγε μὲν γὰρ ὡς τοῦ Μετέλλου
 τοῦτ' ἀξιόσαντος, οὐ μὴν ἐπιστεύετο· τὸ γὰρ φρόνημα αὐτοῦ κα-
 τάδηλον πᾶσιν ἦν. ἀμέλει τῶν ἄλλων δημάρχων ἐξελεῖσθαι αὐτὸν 4
 βουλευθέντων οὐκ ἠθέλησεν. οὐκ οὖν οὐδ' αὐτῷς ἀπειλῆσαντι τῷ
 Φλαβίῳ μηδὲ ἐς τὸ ἔθνος ὁ ἐκεκλήρωτο ἐπιτρέφειν αὐτῷ, εἰ μὴ
 συγχωρήσειεν οἱ διανομοθετησῶν, ἐξελεῖν, ὑπέειπεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ
 ἄσμενος ἐν τῇ πόλει κατέμεινεν. ὁ οὖν Πομπήιος ἐπειδὴ μηδὲν 5
 διὰ τε τὸν Μέτελλον καὶ διὰ τοὺς ἄλλους διεπράξατο, ἔφη μὲν
 φθονεῖσθαι τε ὑπ' αὐτῶν καὶ τῷ πλήθει τοῦτο δηλώσειν, φοβη-
 θεὶς δὲ μὴ καὶ ἐκείνου διαμαρτῶν μείζω αἰσχύνην ὀφλήσῃ, κατέ-
 βαλε τὴν ἀξίωσιν. καὶ ὁ μὲν οὕτω γνοὺς ὅτι μηδὲν ὄντως ἴσχυεν, 6
 ἀλλὰ τὸ μὲν ὄνομα καὶ τὸν φθόνον ἐφ' οἷς ἠδυνήθη ποτὲ εἶχεν,
 ἔργῳ δὲ οὐδὲν ἀπ' αὐτῶν ἀπώνητο, μετεμέλετο ὅτι τὰ τε στρατό-
 πεδα προαφῆκε καὶ ἑαυτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐξέδωκεν· Κλωδῖος δὲ ἐπι- 51
 θύμησε μὲν διὰ τοὺς δυνατοὺς ἐπὶ τῇ δίκῃ δημαρχῆσαι, καὶ τινὰς
 τῶν δημαρχούντων προκατῆκεν ἐσηγήσασθαι τὸ καὶ τοῖς εὐπατρί-
 δαις τῆς ἀρχῆς μεταδίδοσθαι, ὡς δ' οὐκ ἔπεισε, τὴν τε εὐγένειαν
 ἐξωμόσατο καὶ πρὸς τὰ τοῦ πλήθους δικαιώματα, ἐς αὐτὸν σφῶν
 τὸν σύλλογον ἐσελθὼν, μετέστη. καὶ ᾗτησε μὲν εὐθὺς τὴν δημαρ- 2
 χίαν, οὐκ ἀπεδείχθη δὲ ἐναντιωθέντος οἱ τοῦ Μετέλλου· ἐν γένει
 τε γὰρ αὐτῷ ἦν, καὶ τοῖς πρᾶττομένοις ὑπ' αὐτοῦ οὐκ ἠρέσκετο.
 πρόφασιν δὲ ἐποίησατο ὅτι μὴ κατὰ τὰ πάτρια ἢ ἐκποίησις αὐτοῦ
 ἐγεγόνει· ἐν γὰρ τῇ ἐσφορᾷ τοῦ φρατριατικοῦ νόμου μόνως ἐξῆν
 τοῦτο γίνεσθαι.

ταῦτά τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ ἐπειδὴ τὰ τέλη δεινῶς τὴν 3
 τε πόλιν καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν ἐλύπει, ὁ μὲν νόμος ὁ κατα-
 λύσας αὐτὰ πᾶσιν ἀρεστὸς ἐγένετο, τῷ δὲ στρατηγῷ τῷ Ἰσενεγ-
 κόντι αὐτὸν ἀχθόμενοι οἱ βουλευταὶ (ὁ γὰρ Μέτελλος ὁ Νέπως
 ἦν) ἠθέλησαν τό τε ὄνομα αὐτοῦ ἀπαλεῖναι ἀπὸ τοῦ νόμου καὶ
 ἕτερον ἀντεγγράψαι. καὶ οὐκ ἐπράχθη μὲν τοῦτο, καταφανεὶς μὲντοι 4
 πᾶσιν ἐγένετο ὅτι μηδὲ τὰς εὐεργεσίας παρὰ τῶν φαύλων ἀνδρῶν
 ἡδέως ἐδέχοντο. κὰν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ Φαῦστος ὁ τοῦ Σύλ-
 λου παῖς ἀγωνά τε μονομαχίας ἐπὶ τῷ πατρὶ ἐποίησε, καὶ τὸν δῆ-

50 4 ἢ ἐπεκεκλήρωτο
 51 1 α τὸ] τι

6 1 ὄντως] οὕτως

2 ἐφ'] ἐν*

μον λιμπρῶς εἰστίαισε, τὴν τε λουτρὰ καὶ τὸ ἔλαιον προῖκα αὐτοῖς παρέσχεν.

- 52 ἔν μὲν δὴ τῇ πόλει ταῦτ' ἐγίνετο, ὃ δὲ δὴ Καῖσαρ τῆς τε Αυστανίας μετὰ τὴν στρατηγίαν ἤρξε, καὶ δυνηθεὶς ἂν τὰ ληστικά, ἅπερ πῶς αἰεὶ παρ' αὐτοῖς ἦν, ἀνευ μεγάλου τινὸς πόνου καθῆραι, ἡσυχίαν ἔχειν οὐκ ἠθέλησεν· δόξης τε γὰρ ἐπιθυμῶν, καὶ τὸν Πομπήιον τοὺς τε ἄλλους τοὺς πρὸ αὐτοῦ μέγα ποτὲ δυνηθέντας ζηλῶν, 2 οὐδὲν ὀλίγον ἐφρόνει, ἀλλ' ἠλπίζεν, ἂν τι τότε κατεργάσθαι, ὥπως τὸς τε εὐθὺς αἰρεθῆσεν καὶ ὑπερφυᾶ ἔργα ἀποδείξεσθαι, διὰ τε τὰλλα καὶ ὅτι ἐν τοῖς Γαδείροις, ὅτε ἐταμίενε, τῇ μητρὶ συγγίγνεσθαι ὄναρ ἔδοξε, καὶ παρὰ τῶν μάντεων ἔμαθεν ὅτι ἐν μεγάλῃ δυνάμει ἔσται. ὅθεν περ καὶ εἰκόνα Ἀλεξάνδρου ἐνταῦθα ἐν τῷ Ἡρακλέους ἀνακειμένην ἰδὼν ἀνεστέναι, καὶ κατωδύρατο ὅτι 3 μὲν πῶς μέγα ἔργον ἐπεποιήκει. ἀπ' οὗν τούτων, ἔξδον αὐτῷ εἰρηνεῖν, ὥσπερ εἶπον, πρὸς τὸ ὄρος τὸ Ἑρμίνιον ἐτράπετο καὶ ἐκέλευσε τοὺς οἰκήτορας αὐτοῦ ἐς τὰ πεδινὰ μεταστῆναι, πρόσφαιον μὲν ὅπως μὴ ἀπὸ τῶν ἑρυνῶν ὀρμώμενοι ληστεύωσιν, ἔργῳ δὲ εὖ εἰδὼς ὅτι οὐκ ἂν ποτε αὐτὸ ποιήσειαν, καὶ τούτου πολέμου τινὰ ἀφορμὴν 4 λήψεται. ὃ καὶ ἐγένετο. τούτους τε οὗν ἐς ὅπλα ἐλθόντας ἐπηγάγετο· καὶ ἐπειδὴ τῶν πλησιοχώρων τινές, δέισαντες μὴ καὶ ἐπὶ σφῶν ὀρμήσῃ, τοὺς τε παῖδας καὶ τὰς γυναῖκας τὰ τε ἄλλα τὰ τιμιώτατα ὑπὲρ τὸν Δώριον ὑπεξέθεντο, τὰς πόλεις σφῶν ἐν ᾧ τοῦτ' 5 ἔπραττον προκατέσχε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἐκείνοις προσέμειξεν. προβαλλομένων τε τὰς ἀγέλας αὐτῶν, ὅπως σκεδασθεῖσι τοῖς Ῥωμαίοις πρὸς τὴν τῶν βοσκημάτων ἄρπαιγὴν ἐπιθῶνται, τὰ τετράποδα πα- 53 ρῆκε καὶ αὐτοὺς ὑπολαβὼν ἐνίκησεν. ἂν τούτῳ μαθὼν τοὺς τὸ Ἑρμίνιον οἰκοῦντας ἀφεστηκέναι τε καὶ ἐπανιόντα αὐτὸν ἐνεδρεῦεν μέλλειν, τότε μὲν ἐτέραν ἀνεχώρησεν, αὐθις δὲ ἐπεστράτευσέ σφισι, καὶ κρατήσας πρὸς τὸν ὠκεανὸν φεύγοντας αὐτοὺς κατεδίωξεν. 2 ἐπειδὴ τε τὴν ἡπειρον ἐκλιπόντες ἐς νῆσόν τινα ἐπεραιώθησαν, αὐτὸς μὲν (οὐ γὰρ πλοίων εὐπόρει) κατὰ χώραν ἔμεινε, σχεδίας δὲ συμπεῖξας μέρος τι τοῦ στρατοῦ δι' αὐτῶν ἐπεμψε, καὶ συγχρόως ἀπέβαλεν· γῆ γάρ τινι πρὸς τῇ νήσῳ οὕτῃ προσσχὼν ὃ τῆς ἡγεμονίας σφῶν ἔχων, καὶ ὡς καὶ περὶ διαβαδίσοντας αὐτοὺς ἐκβαβάσας, 3 ἔπειτα αὐτὸς τε ὑπὸ τῆς ἀναρροίας ἐκβιασθεὶς ἐξανήχθη καὶ ἐκεί- 3 νους ἐγκατέλιπεν, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν ἄλλοι γενναίως ἀμυνόμενοι ἐπεσον, Πούπλιος δὲ δὴ Σκαίβιος μόνος τε περιλειφθεὶς καὶ τῆς ἀσπίδος στερηθεὶς πολλὰ τε τραυματισθεὶς ἐς τε τὸ ὕδωρ ἐσεπήδησε

4 α τὸ om
53 α γὰρ οὐ

52 1 α καθήρας?
ὡς] αἶτε ὡς

3 α τὰ τε στρατόπεδα
α ἀπὸ

καὶ διενήξατο. τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐγένετο· ὕστερον δὲ ὁ Καῖσαρ 4
πλοῖα ἀπὸ Γαδείρων μεταπεμψάμενος ἐς τὴν νῆσον παντὶ τῷ
στρατῷ περραιώθη, καὶ ἀκονιτὶ αὐτούς, κυκῶς ὑπὸ σιτοδείας ἔχον-
τας, παρεστήσατο. κἄντεῦθεν ἐς Βριγάντιον πόλιν Καλαικίας πα-
ραπλεύσας τῷ τε ῥοθίῳ σφῶς τοῦ πρόσπλου, οὐ πώποτε ναυτικὸν
ἑωρακότας, ἐξεφόβησε καὶ κατεστρέψατο.

πράξας δὲ ταῦτα, καὶ νομίσας ἱκανὴν ἀπ' αὐτῶν ἐπιβασίαν πρὸς 54
τὴν ὑπατείαν εἰληφέναι, σπουδῇ πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας, καὶ πρὶν
τὸν διάδοχον ἔλθεῖν, ὥριμισε, καὶ ἡξίου καὶ πρὸ τοῦ πέμψαι τὰ
ἐπινίκια, ἐπειδὴ μὴ οἶα τε προδιορτασθῆναι ἦν, αἰτῆσαι αὐτήν.
μὴ τυχῶν δέ, τοῦ Κάτωνος ὅτι μάλιστα ἐναντιωθέντος, ἐκεῖνα μὲν 2
εἶασεν· καὶ γὰρ ἡλπιζε πολὺ πλείω καὶ μεῖζω ὑπατος ἀποδειχθεὶς
καὶ ἔργα πράξειν καὶ ἐπινίκια πέμψειν. πρὸς γὰρ τοῖς εἰρημένοις,
ἐφ' οἷς μέγα αἰεὶ ποτε ἐφρόνει, ἵππος τις αὐτῷ διαφνὺς ἐν ταῖς
τῶν προσθίων ποδῶν ὁπλαῖς ἔχων ἐγεννήθη, καὶ ἐκείνον μὲν γαν-
ρούμενος ἔφερεν, ἄλλον δὲ ἀναβάτην οὐδένα ἀνδέχετο. ὥστε καὶ 3
ἐκ τούτου μικρὸν οὐδὲν προσδοκῶν τὰ μὲν νικητήρια ἐκὼν ἀφῆκεν,
ἐς δὲ τὴν πόλιν ἐσελθὼν καὶ ἐπαγγειλάμενος τὴν ἀρχὴν οὕτω τοὺς
τε ἄλλους καὶ τὸν Πομπήιον τὸν τε Κράσσον ἐξετεράπευσεν, ὥστε
δι' ἔχθρας ἀλλήλοις ἔτι καὶ τότε αὐτοὺς ὄντας καὶ τὰς ἐταιρείας
ἔχοντας, καὶ πρὸς πάνθ' ὅσα ὁ ἕτερος τὸν ἕτερον ἐθέλοντα αἰσθαιτο
ἀντιστασιάζοντας, προσποιήσασθαι, καὶ ὑπὸ πάντων αὐτῶν ὁμοθυ-
μαδὸν ἀποδειχθῆναι. καίτοι τοῦτο τὴν σοφίαν ἐς τὰ μάλιστα αὐ- 4
τοῦ τεκμηριοῖ, ὅτι τὸν τε καιρὸν καὶ τὸ μέτρον τῆς θεραπείας αὐ-
τῶν καὶ ἔγνω καὶ διέθετο οὕτως ὥστ' ἀμφοτέρους ἅμα, καίπερ ἀν-
τιπράττοντάς σφισι, προσθέσθαι.

καὶ οὐδὲ τοῦτ' αὐτῷ ἀπέχρησεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἐκείνους συν- 55
ἤλλαξεν, οὐχ ὅτι συνενεχθῆναι σφας ἤθελεν, ἀλλ' ὅτι δυνατωτάτους
τε ἑώρα ὄντας, καὶ εὖ ἠπίστατο ὅτι οὔτε χωρὶς τῆς παρ' ἐκείνων
ἀμφοτέρων ἢ καὶ θατέρου βοηθείας μέγα τι ἰσχύσει, κἂν τὸν ἑτε-
ρον ὁποτερονοῦν αὐτῶν προσεταιρισθῇ, ἀνταγωνιστὴν τε διὰ
τοῦτο τὸν ἕτερον ἔξει καὶ πλέον ὑπ' αὐτοῦ σφαλῆσεται ἢ ὑπὸ τοῦ
συναιρομένου οἱ κατεργάσεται. τοῦτο μὲν γὰρ προθυμότερον ἐδό- 2
κουν αὐτῷ πάντες ἄνθρωποι τοῖς ἐχθροῖς ἀντιπράττειν ἢ συναγω-
νίσσασθαι τοῖς ἐπιτηδείοις, οὐ κατ' ἐκεῖνο μόνον ὅτι ἢ τε ὀργὴ καὶ
τὸ μῖσος σφοδροτέρας τὰς σπουδὰς πάσης φιλίας ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ
ὅτι ὁ μὲν ὑπὲρ ἑαυτοῦ ὁ δὲ ὑπὲρ ἑτέρου πράττων τὴν τε ἡδονὴν
κατορθώσας καὶ τὴν λύπην σφαλῆις οὐχ ὁμοίως ἔχουσιν· τοῦτο δὲ 3

54 1 1 ἐπὶ βασιλείαν πρὸς
2 1 συναιρουμένον

4 3 καθάπερ

55 1 4 ἰσχύσειε*

προχειρότερον ἐμποδίζειν τέ τινας καὶ κωλύειν μηδεμίαν αὐξῆσιν λαβεῖν ἢ ἐπὶ μέγα προάγειν ἐθέλειν, διὰ τε τάλῃ καὶ μάλιστα³ ὅτι ὁ μὲν οὐκ ἔων τινὰ αὐξήσθηναι τοῖς τε ἄλλοις ἄμω καὶ ἑαυτῷ χαρίζεται, ὁ δὲ ἑξαίρων τινὰ ἐπαχθῇ αὐτὸν ἀμφοτέροις σφίσι ποιεῖ.

- 56 τούτων δὴ οὖν ἔνεκα καὶ ὁ Καῖσαρ τότε τε αὐτοὺς ὑπῆλθε καὶ μετὰ τοῦτο ἀλλήλοις κατήλλαξεν. οὔτε γὰρ δίχα τούτων δυνησέσθαι τι αἰεὶ καὶ οὐκ ἂν θατέρω ποτὲ αὐτῶν προσκροῦσαι ἐνόμιζεν, οὐτ' αὖ ἐφοβήθη μὴ καὶ συμφρονήσαντες κρείττους αὐτοῦ γένωνται· πάνν γὰρ εὖ ἡπίστατο ὅτι τῶν μὲν ἄλλων εὐθὺς διὰ τῆς ἐκείνων φιλίας, αὐτῶν δ' οὐ πολλῷ ὕστερον δι' ἀλλήλων κρατήσοι.
- 2 καὶ ἔσχεν οὕτως. [τούτων μὲν οὖν ἔνεκα καὶ συνεβίβασεν αὐτοὺς καὶ προσεποιήσατο.] καὶ γὰρ ὁ Πομπήιος ὃς τε Κράσσος ὡς ἀπ' οἰκείας καὶ αὐτοὶ αἰτίας πρὸς τε ἀλλήλους, ἐπειδὴ τάχιστα ὥρμησαν, κατελύσαντο καὶ ἐκείνον ἐς τὴν κοινωνίαν τῶν πραγμάτων
- 3 προσέλαβον. Πομπήιος μὲν γὰρ οὐτ' αὐτὸς ὅσον ἤλπισεν ἰσχύων, καὶ τὸν Κράσσον ἐν δυνάμει ὄντα τὸν τε Καίσαρα αὐξανόμενον ὁρῶν, καὶ ἔδεισε μὴ παντάπασιν ὑπ' αὐτῶν καταλυθῇ, καὶ ἐπήλπισε, προσκοινωνήσας σφίσι τῶν παρόντων, τὴν ἀρχαίαν δι' αὐτῶν
- 4 ἔξουσιν ἀναλήψασθαι· Κράσσος δὲ ἡξίου τε πάντων ἀπὸ τε τοῦ γένους καὶ ἀπὸ τοῦ πλούτου περιεῖναι, καὶ ἐπειδὴ τοῦ τε Πομπηίου παρὰ πολὺ ἡλαττοῦτο καὶ τὸν Καίσαρα ἐπὶ μέγα ἀρθῆσεσθαι ἐνόμιζεν, ἐς ἀντίπαλον αὐτοὺς ἀλλήλοις καταστῆσαι ἠθέλησεν, ὅπως μηδέτερός σφων ὑπέρσχη, προσδοκήσας ἐκείνους τε ἀνταγωνιστὰς ἰσοκρατεῖς ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἐν τούτῳ τὴν τε ἐκατέρου φίλιαν
- 5 ἐκκαρπώσεσθαι καὶ ὑπὲρ ἀμφοτέρους τιμηθῆσεσθαι. ἀκριβῶς μὲν γὰρ οὔτε τὰ τοῦ πλήθους οὔτε τὰ τῆς βουλῆς ἐπολίτευν, τῆς δὲ ἰδίας αὐτοῦ δυναστείας ἔνεκα πάντ' ἐπραττεν, καὶ διὰ τοῦθ' ὑπῆρχετο τε ἀμφοτέρους σφῶς ὁμοίως καὶ τὴν πρὸς ἐκατέρους ἔχθραν ἐξέκλινεν, ἐπὶ τοσοῦτον ἐν τῷ μέρει κεχαρισμένα ἀμφοῖν σπουδάζων ἐφ' ὅσον ἡμελλε τοῦ μὲν καταθυμίου παντὸς ἐκατέροις αἰτιαθῆσεσθαι, τῶν δὲ δυστυχεστέρων μὴ μεταλήψεσθαι.

- 57 οὕτω μὲν δὴ καὶ διὰ ταῦτα οἱ τρεῖς τὴν τε φίλιαν συνέθεντο, καὶ ὅρκους αὐτὴν πιστωσάμενοι τὰ τε κοινὰ δι' ἑαυτῶν ἐποιήσαντο, καὶ τούτου καὶ ἀντεδίδοσάν σφισι καὶ ἀντελήμβανον παρ' ἀλλήλων ὅσα ἔν τε ἐπιθυμία εἶχον καὶ πρὸς τὰ παρόντα ἤρμοττεν αὐτοῖς
- 2 διατάττεσθαι. συμφρονήσαντων δὲ ἐκείνων καὶ τὰ ἐταιρικά σφων ὡμολόγησαν, καὶ ἐποιοῦν καὶ οὗτοι μετ' ἀδείας ὅσα ἠθέλον, ἡγεμόσι πρὸς πάντα αὐτοῖς χρώμενοι, ὥστε τὸ σωφρονοῦν ὀλίγον ἐν

56 1 1 τε om   3 1 ὁ Πομπήιος*   οὐτ' αὖ τοσοῦτον ἤλπ.*
57 2 1 παρατάττεσθαι*

τε τῷ Κάτωνι, καὶ εἰ δὴ τις ἄλλος τὰ αὐτὰ αὐτῷ φρονεῖν δοκεῖν ἐβούλετο, καταλειφθῆναι. καθαρῶς μὲν γὰρ καὶ ἄνευ τινὸς ἰδίας ³ πλεονεξίας οὐδεὶς τῶν τότε τὰ κοινὰ πλὴν τοῦ Κάτωνος ἐπραττεν· αἰσχυρόμενοι δέ τινες τοῖς δρωμένοις, καὶ ἕτεροι καὶ ζηλοῦν αὐτὸν ἐφιέμενοι, προσήπτοντο μὲν πῃ τῶν πραγμάτων καὶ τι τῶν ὁμοίων οἱ διεδείκνυντο, οὐ μὴν καὶ διαρκεῖς, ἅτε ἐξ ἐπιτηδεύσεως ἄλλ' οὐκ ἀπ' ἀρετῆς ἐμφύτου ὁρμώμενοι, ἦσαν.

ἐς τοῦτο μὲν δὴ τότε τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα οἱ ἄνδρες ⁵⁸ ἐκεῖνοι προήγαγον, ἐπὶ πλείστον ὅσον τὴν συνωμοσίαν σφῶν ἀποκρηψύμενοι. ἐποιοῦν μὲν γὰρ ὅσα ἐδέδοκτό σφισιν, ἐσχηματίζοντο δὲ καὶ προεβύλλοντο τὰ ἐναντιώτατα, ὅπως ἔτ' ἐπὶ μακρότατον διαλάθωσι, μέχρις ἂν ἱκανῶς παρασκευάσωνται. οὐ μέντοι καὶ τὸ ² δαιμόνιον τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτῶν ἡγνόμεναι, ἀλλὰ καὶ πάνν τοῖς τι συνεῖναι τῶν τοιούτων δυναμένοις εὐθὺς τότε πάντα τὰ ἔπειτα ἀπ' αὐτῶν ἐσόμενα ἐξέφηνεν· χειμῶν τε γὰρ τοιοῦτος ἐξαίφνης τήν τε πόλιν ὅλην καὶ τὴν χώραν ἅπασαν κατέσχευ ὥστε ἀμύπολλα μὲν ³ δένδρα πρόρριζα ἀνατραπῆναι, πολλὰς δὲ οἰκίας καταρραγῆναι, τὰ τε πλοῖα τὰ ἐν τῷ Τιβέριδι καὶ πρὸς τὸ ἄστυ καὶ πρὸς τὰς ἐκβολὰς αὐτοῦ ναυλοχοῦντα βαπτισθῆναι, καὶ τὴν γέφυραν τὴν ξυλίνην διαφθαρεῖν, καὶ τι καὶ θέατρον πρὸς πανηγυρίν τινα ἐκ ξύλων ⁴ ψκοδομημένον ἀνερύπη, καὶ ἄνθρωποι παρὰ πάντα ταῦτα παμπληθεῖς ἀπώλοντο.

ἐκεῖνα μὲν δὴ οὖν καθάπερ εἰκὼν τῶν μελλόντων σφίσι καὶ ἐν τῇ γῇ καὶ ἐν τῷ ὕδατι συμβήσεσθαι προειδέχθη, τῷ δὲ ἐξῆς ἔτει **ΑΗ** ὁ Καῖσαρ τὸ σύμπαν θεραπεῦσαι πλήθος ἠθέλησεν, ὅπως σφῶς ⁶⁹⁶ ἔτι καὶ μᾶλλον σφετερισθῇ. βουλευθεῖς δὲ καὶ τὰ τῶν δυνατῶν δοκεῖν, ἵνα μὴ καὶ δι' ἀπεχθείας αὐτῷ ᾧσι, πράττειν, εἰπέ σφισι πολλάκις ὅτι οὔτε γράψοι τι ὃ μὴ καὶ ἐκείνοις συνοίσει, καὶ δὴ ² γνώμην τινὰ περὶ τῆς χώρας, ἣν παντὶ τῷ ὁμίλῳ κατένειμεν, οὕτω συνέγραψεν ὥστε μηδὲ μικρόν τι αὐτῆς αἰτιαθῆναι· καὶ οὐδὲ ταύτην μέντοι ἐσοίσειν, εἰ μὴ βουλομένοις σφίσιν εἴη, ἐπλάττετο. τοῦ μὲν δὴ οὖν νόμου ἕνεκα οὐδεὶς αὐτῷ οὐδὲν ἐπικαλέσαι ἐδύνατο· τό τε γὰρ πλήθος τῶν πολιτῶν ὑπέρογκον ὄν, ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἐστα- ³ σίαζον, πρὸς τε τὰ ἔργα καὶ πρὸς γεωργίας ἐτράπετο, καὶ τὰ πλεί- ³ στα τῆς Ἰταλίας ἡρημωμένα αὐθις συνοχίζετο, ὥστε μὴ μόνον τοὺς ἐν ταῖς στρατείαις τεταλαιπωρημένους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας διαρκῆ τὴν τροφὴν ἔχειν μήτε τῆς πόλεως οἰκοθέν τι δαπανωμένης μήτε τῶν δυνατῶν ζημιουμένων, ἀλλὰ καὶ τιμὴν καὶ

4 ἀρχὴν πολλῶν προσλαμβανόντων. τὴν δὲ χώραν τὴν τε κοινὴν ἤπιασαν πλὴν τῆς Καμπανίδος ἔνεμε (ταύτην γὰρ ἐν τῷ δημοσίῳ ἐξαίρετον διὰ τὴν ἀρετὴν συνεβούλευσεν εἶναι), καὶ τὴν λοιπὴν οὕτε παρ' ἄκοντός τινος οὐτ' αὖ ὅσου ἂν οἱ γεωνόμοι βουλευθῶσιν, ἀλλὰ πρῶτον μὲν παρ' ἐκόντων, ἔπειτα δὲ τοσοῦτον ὅσου ἐν ταῖς ἀπο-
5 γραφαῖς ἐτετίμητο, ἀγορασθῆναι ἐκέλευσεν. χορηματὰ τε γὰρ πολλὰ ἀπὸ τε τῆς λείας ἦν ὁ Πομπήσιος εἰλήφει καὶ ἀπὸ τῶν φόρων τῶν τε τελῶν τῶν προκαταστάτων περιεῖναι σφισιν ἔλεγε, καὶ χορῆναι αὐτά, ἅτε καὶ τοῖς τῶν πολιτῶν κινδύνοις πεπορισμένα, ἐς αὐτοὺς
6 ἐκείνους ἀναλωθῆναι. καὶ μέντοι καὶ τοὺς γεωνόμους οὐτ' ὀλίγους, ὥστε καὶ δυναστεία τινὶ ჯοικέναι, οὐτ' ἐξ ὑπευθύνων, ὥστε τινὰ δυσχερῆσαι, καθίστη, ἀλλὰ πρῶτον μὲν τοῦ συχνοῦς τῆς τιμῆς με-
7 τασχεῖν εἴκοσιν, ἔπειτα δὲ τοὺς ἐπιτηδειοτάτους, πλὴν ἑαυτοῦ. πάνυ γὰρ τι τοῦτο προδιωμολογήσατο, ὅπως μὴ δι' ἑαυτόν τι γράφειν νομισθεῖη· αὐτὸς μὲν γὰρ τῇ τε εὐρήσει καὶ τῇ ἔσηγήσει τοῦ πρά-
γματος ἠρκεῖτο, ὡς γε ἔλεγεν, τῷ δὲ δὴ Πομπηίῳ καὶ τῷ Κράσσῳ τοῖς τε ἄλλοις φανερώς ἐχαρίζετο.

2 Ἐνεκα μὲν οὖν τῶν γραφέντων ἀναίτιος ἦν, ὥστε μὴ διαῖραι τὸ στόμα ὑπεναντίον οἱ μηδὲνα τολμῆσαι· καὶ γὰρ προανέγνω αὐτὰ ἐν τῇ βουλῇ, καὶ ὄνομαστὶ ἓνα ἕκαστον αὐτῶν ἀνακαλῶν ἐπηρώ-
τησε μὴ τί τις αἰτιῶται, μεταγράψειν ἢ καὶ παντελῶς ἀπαλείψειν,
2 εἰ γέ τῳ μὴ ἀρέσειέ τι, ὑποσχόμενος. τὸ δὲ δὴ σύμπαν καὶ πάνυ πάντες οἱ δυνατοὶ οἳ γε ἔξω τῆς συνωμοσίας ὄντες ἐδυσχέραινον. καὶ αὐτὸ γε τοῦτο αὐτοὺς ἐς τὰ μάλιστα ἐλύπει, ὅτι τοιαῦτα συγ-
γεγραφῶς ἦν ὥστε μήτε τινὰ αἰτίαν δύνασθαι λαβεῖν καὶ πάντας
3 σφᾶς βαρύνειν· ἐπώπτενον γὰρ αὐτόν, ἐφ' ᾧ πέρον καὶ ἐγένετο, τό τε πλῆθος ἀπ' αὐτῶν ἀναρτήσεσθαι καὶ ὄνομα καὶ ἰσχὺν καὶ ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους ἔξειν. καὶ διὰ τοῦτο, εἰ καὶ μηδεὶς οἱ ἀν-
τέλεγεν, ἀλλ' οὕτοι γε καὶ συνεπήγουν. τοῖς μὲν δὴ οὖν ἄλλοις ἐξήρ-
κει τοῦτο, καὶ ἐπηγγέλλοντο μὲν αἰεὶ αὐτῷ προβουλεύσειν, ἐποίουν
3 δὲ οὐδέν, ἀλλὰ διατριβεῖν καὶ ἀναβολαὶ τὴν ἄλλως ἐγένοντο· ὁ δὲ δὴ Κάτων ὁ Μάρκος (ἦν δὲ ἄλλως μὲν ἐπιεικὴς καὶ οὐδενὶ νεοχημῶ
[2] καὶ ἀρεσκόμενος, οὐ μὴν καὶ ῥώμην τινὰ οὕτε ἐκ φύσεως οὕτε ἐκ παιδείας ἔχων) τοῖς μὲν γεγραμμένοις οὐδὲν οὐδ' αὐτὸς ἐπεκάλει, τὸ δ' ὅλον ἡξίου τῇ τε παρούσῃ σφᾶς καταστάσει χρῆσθαι καὶ μηδὲν ἔξω αὐ-
2 τῆς ποιεῖν. καὶ ἐμείλλησε μὲν ἐπὶ τούτοις ὁ Καῖσαρ ἐς τὸ δεσμωτήριον τὸν Κάτωνα ἐξ αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου ἐξελκύσας ἐμβαλεῖν· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνός τε ἐτοιμότητά ἐαυτὸν ἀπάγασθαι ἐπέδωκε, καὶ τῶν ἄλλων

1 6 1 μῆτ'

2 2 4 μηδὲνα αἰτίαν·

6 3 συχνοῦ τ. τ. εἴκοσι μετασχεῖν

7 2 τοι·

οὐκ ὀλίγοι οἱ ἐφέσποντο, καὶ τις αὐτῶν Μάρκος Πιερρήιος ἐπιτιμη-
θεὶς ὑπ' αὐτοῦ ὅτι μηδέπω διαφειμένης τῆς βουλῆς ἀπαλλάττοτο,
ἔφη ὅτι μετὰ Κάτωνος ἐν τῷ οἰκήματι μᾶλλον ἢ μετὰ σοῦ ἐν-
ταῦθα εἶναι βούλομαι, κατηδέσθη, καὶ τὸν τε Κάτωνα ἀφῆκε καὶ 3
τὴν γερουσίαν ἀπῆλλάξε, τοσοῦτον μόνον ὑπειπὼν ὅτι ἐγὼ μὲν ὑμᾶς
καὶ δικαστὰς τοῦ νόμου καὶ κυρίους ἐποιησάμην, ὅπως, εἴ τι μὴ
ἀρέσειεν ὑμᾶς, μηδ' ἐς τὸν δῆμιον ἐσενεχθεῖν· ἐπεὶ δ' οὐκ ἐθέλετε
προβουλεύσαι, ἐκείνος αὐτὸς αἰρήσεται.

καὶ τούτου οὐδ' ἄλλο τι τῇ γερουσίᾳ ἐν τῇ ἀρχῇ ταύτῃ ἐπε- 4
κοινώνησεν, ἀλλ' ἐς τὸν δῆμιον ἄντικρυς πᾶνθ' ὅσα ἐβούλετο ἐσέ-
φεν. ἐθελήσας δ' οὖν καὶ ὡς ὁμογνώμονας τῶν πρώτων τινὰς 2
ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λαβεῖν (καὶ γὰρ ἡλπίζε μετεγνωκέναι τε αὐτοὺς καὶ
πῃ καὶ τὸ πλήθος φοβηθήσεσθαι) ἤρξατο ἀπὸ τοῦ συνάρχοντος,
καὶ ἐπύθετο αὐτοῦ εἰ τὰ τοῦ νόμου μέμφοιτο. ἐπεὶ τ' ἐκείνος οὐ- 3
δὲν ἀπεκρίνατο πλὴν ὅτι οὐκ ἂν ἀνάσχοιτο ἐν τῇ ἐαυτοῦ ἀρχῇ νεω-
τερισθῆναι τι, αὐτὸς τε πρὸς ἱκετεῖαν αὐτοῦ ἐγράφετο καὶ τὸν ὁμι-
λον συνδεσθῆναι οἱ ἔπεισεν, εἰπὼν ὅτι ἔξετε τὸν νόμιον ἂν οὗτος
ἐθελήσῃ. ὁ οὖν Βίβουλος μέγα ἀναβοήσας “οὐχ ἔξετε” ἔφη “τὸν
νόμιον τοῦτον ἐν τῷ ἔτει τούτῳ, οὐδ' ἂν πάντες ἐθελήσητε.” καὶ 4
ὁ μὲν ταῦτ' εἰπὼν ἀπηλλάγη· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τῶν μὲν ἄλλων τῶν
ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων οὐδένα ἔτι διήρετο, δέσας μὴ καὶ ἐκείνων
τις ἐναντιωθῇ οἱ, τὸν δὲ δὴ Πομπήιον τὸν τε Κράσσον καίπερ
ιδιωτεύοντας παραγαγὼν ἐκέλευσε γνώμην περὶ τῶν γεγραμμένων
ἀποφῆναι, οὐχ ὅτι οὐκ ἡπίστατο τὴν διάνοιαν αὐτῶν (σύμπαντα 5
γὰρ κοινῇ ἔπραττον) ἀλλ' ἵνα αὐτοῖς τε ἐκείνοις τιμὴν, ὅτι καίτοι
μηδεμίαν ἀρχὴν ἔχουσι συμβούλους περὶ τοῦ νόμου χρῶτο, προσ-
θεῖη, καὶ τοὺς ἄλλους προσκαταπλήξειεν, ὁμογνώμονας τοὺς πρώ-
τους τε ὁμολογουμένως ἐν τῇ πόλει τότε ὄντας καὶ μέγιστον παρὰ
πάντας δυναμένους λαβὼν, τῷ τε πλήθει καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο χα- 6
ρίσασθαι, τεκμηριῶν ὅτι μήτ' ἀτόπου μήτ' ἀδίκου τινὸς ὀρέγοντο,
ἀλλ' ὧν καὶ ἐκείνοι καὶ δοκιμίσται καὶ ἐπαινέται γίγνοντο. ὁ τε 5
οὖν Πομπήιος μᾶλα ἀσμένως “οὐκ ἐγώ” ἔφη “μόνος ὦ Κυριῶται
τὰ γεγραμμένα δοκιμάζω, ἀλλὰ καὶ ἡ ἄλλη βουλή πᾶσα, δι' ὧν
οὐχ ὅτι τοῖς μετ' ἐμοῦ ἀλλὰ καὶ τοῖς μετὰ τοῦ Μετέλλου συστρα-
τευσάμενοις ποτὲ γῆν δοθῆναι ἐψηφίσατο. τότε μὲν οὖν (οὐ γὰρ 2
εὐπόρει τὸ δημόσιον) εἰκότως ἢ δόσις αὐτῆς ἀνεβλήθη· ἐν δὲ δὴ
τῷ παρόντι (παμπλουσίον γὰρ ὑπ' ἐμοῦ γέγονε) προσήκει καὶ ἐκεί-
νοις τὴν ὑπόσχεσιν καὶ τοῖς ἄλλοις τὴν ἐπικαρτίαν τῶν κοινῶν πύ-

- 3 νων ἀποδοθῆναι.” ταῦτ’ εἰπὼν ἐπέξῃλθέ τε καὶ ἕκαστον τῶν γε-
γραμμένων, καὶ πάντα αὐτὰ ἐπῆνεσεν, ὥστε τὸν ὁμίλον ἰσχυρῶς
ἡσθῆναι. ὁ οὖν Καῖσαρ ἰδὼν τοῦτο ἐκείνῳ τε ἐπήρτετο εἰ βοηθή-
σοι οἱ προθύμως ἐπὶ τοὺς τάναντία σφίσι πράττοντας, καὶ τῷ πλή-
4 θει παρήνεσε προσδεηθῆναι πρὸς τοῦτο αὐτοῦ. γενομένου δὲ τού-
του ἐπαρθεὶς ὁ Πομπήσιος, ὅτι τῆς παρ’ αὐτοῦ ἐπικουρίας, καίπερ
μηδεμίαν ἡγεμονίαν ἔχοντος, καὶ ὁ ὕπατος καὶ ὁ ὄμιλος ἔχρηζεν,
ἄλλα τε πολλὰ ἀνατιμῶν τε καὶ ἀποσεμνύνων αὐτὸν διελέξατο, καὶ
τέλος εἶπεν ὅτι, ἂν τις τολμήσῃ ξίφος ἀνελέσθαι, καὶ ἐγὼ τὴν
5 ἀσπίδα ἀναλήψομαι. ταῦθ’ οὕτως ὑπὸ τοῦ Πομπηίου λεχθέντα
καὶ Κράσσος ἐπῆνεσεν. ὥστ’ εἰ καὶ τισι τῶν ἄλλων μὴ ἤρρεσκεν,
... οἱ ἄλλως τε ἄνδρες ἀγαθοὶ νομιζόμενοι καὶ πρὸς τὸν Καίσαρα
ἐχθρῶς, ὥς γε καὶ ἐδόκουν σφίσι, ἔχοντες (οὐ γάρ πω ἡ καταλ-
λαγὴ αὐτῶν ἐκδηλος ἦν) συνήρουν οἷς ἐγγράφει, πρόθυμοι πρὸς
τὴν τοῦ νόμου κύρωσιν ἐγένοντο.
- 6 οὐ μέντοι καὶ ὁ Βίβουλος ἐνεδίδου, ἀλλὰ τρεῖς δημάρχους συν-
αγωνιστὰς προσθέμενος ἐκώλυσε τὸ νομοθέτημα, καὶ τέλος, ἐπειδὴ
μηκέτ’ αὐτῷ μηδεμίαν ἄλλην σκῆψιν ἀναβολῆς ὑπελείπετο, ἱερομη-
νίαν ἐς πάσας ὁμοίως τὰς λοιπὰς τοῦ ἔτους ἡμέρας, ἐν ᾗ οὐδ’ ἐς
ἐκκλησίαν ὁ δῆμιος ἐκ τῶν νόμων συνελθεῖν ἐδύνατο, προηγόρευσεν.
- 2 καὶ ἐπειδὴ ὁ τε Καῖσαρ βραχὺ αὐτοῦ φροντίσας ῥητὴν τινα ἡμέ-
ραν προεῖπεν ἵν’ ἐν αὐτῇ νομοθετήσῃ, καὶ τὸ πλῆθος νυκτὸς τὴν
ἀγορὰν προκατέλαβεν, ἐπῆλθε μετὰ τῶν παρεσκευασμένων, καὶ πρὸς
μὲν τὸ διοσκούρειον, ἅφ’ οὗπερ ἐκείνος ἐδημηγόρει, διέπεσε, τὰ μὲν
3 αἰδοὶ τῶν ἀνθρώπων ὑπεικόντων οἱ, τὰ δὲ καὶ νομιζόντων αὐτὸν
μὴ καὶ ἐναντιωθῆσεσθαι σφισιν, ὥς δὲ ἄνω τε ἐγένετο καὶ ἀντι-
λέγειν ἐπειρᾶτο, αὐτὸς τε κατὰ τῶν ἀναβασμῶν ἐώσθη καὶ αἱ
ῥάβδοι αὐτοῦ συνετρίβησαν, πληγὰς τε καὶ τραύματα ἄλλοι τε καὶ
4 οἱ δῆμαρχοι ἔλαβον. καὶ ὁ μὲν νόμος οὕτως ἐκυρώθη, Βίβουλος
δὲ τότε μὲν ἀγαπητῶς ἐσώθη, τῇ δ’ ὑστεραίᾳ ἐπέκρασε μὲν ἐν τῷ
συνεδρίῳ αὐτὸν λῦσαι, ἐπέκρανε δ’ οὐδέν· τῇ γὰρ τοῦ πλῆθους
5 σπουδῇ δεδοσλωμένοι πάντες ἡσύχαζον. ἀνεχώρησέ τε οὖν οἴκαδε,
καὶ οὐκέτι τὸ παράπαν ἐς τὸ κοινὸν μέχρι τῆς τελευταίας τοῦ ἔτους
ἡμέρας παρῆλθεν, ἀλλ’ ἐν τῇ οἰκίᾳ καταμένων ἀεὶ τῷ Καίσαρι,
ὁσάκις γε ἐνευτέριζέ τι, ἐνετέλλετο διὰ τῶν ὑπηρετῶν ὅτι ἱερομηνία
τε εἴη καὶ οὐδὲν ὁσίως ἐκ τῶν νόμων ἐν αὐτῇ δύναιτο δρᾶσθαι.
- 6 ἐπεχείρησε μὲν γὰρ αὐτὸν ἐπὶ τούτοις Πούπλιός τις Ὑατίνιος δῆ-
μαρχος ἐς τὸ οἶκημα καταθέσθαι, τῶν δὲ συναρχόντων οἱ ἐναν-

5 6 3 ...] ὅμως ἐπεί?

6 1 4 αἰς*

3 3 μηκέτ’?*

4 αἱ om

6 1 ὑπὲρ

τιωθέντων οὐκ ἐνέβαλεν, ἀλλ' ἐκεῖνός τε οὕτω τῶν πολιτικῶν ἐξέστη καὶ οἱ δῆμιρχοι οἱ συνεξετασθέντες αὐτῷ οὐκέτ' οὐδὲν δημόσιον ἔπραξαν. ὁ δ' οὖν Μέτελλος ὁ Κέλερ ὁ τε Κάτων, καὶ Μάρκος 7 τις δι' αὐτὸν Φαβώνιος, ζηλωτῆς ἐς τὰ μάλιστα αὐτοῦ ὢν, τέως μὲν οὐτ' ὤμοσαν περὶ τοῦ νόμου (τοῦτο γὰρ ἀρξάμενον τότε, ὥσπερ εἶπον, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀτόπων ἐγένετο) καὶ ἀπισχυρίζοντο, ἄλλως τε καὶ ὁ Μέτελλος ἐς τὸν Νουμιδικὸν ἀναφέρων, μηδέποτε αὐτὸν συνεπαινέσειν· ὡς μέντοι ἡμέρα ἦ καὶ ἔμελλον τὰ τεταγμένα 2 ἐπιτίμια ὀφλήσειν, ὤμοσαν, ἥτοι κατὰ τὸ ἀνθρώπειον, ὅφ' οὗ πολλοὶ ὑπισχυοῦνται τέ τι καὶ ἀπειλοῦσι ῥᾶον ἢ καὶ τῷ ἔργῳ ἐπεξίσαιν, ἢ καὶ ὅτι μάλιστα ζημιωθήσεσθαι ἔμελλον, μηδὲν ἐκ τῆς ἰσχυρογνωμοσύνης σφῶν τὸ κοινὸν ὠφελήσαντες. ὁ τε οὖν νόμος οὕτως 3 ἐκυρώθη, καὶ προσέτι καὶ ἡ τῶν Καμπανῶν γῆ τοῖς τρία τε πλείω τε ἔτι τέκνα ἔχουσιν ἐδόθη. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἄποικος τῶν Ῥωμαίων ἡ Καπύη τότε πρῶτον ἐνομίσθη.

τὸ μὲν οὖν πλῆθος ἐκ τούτων ὁ Καῖσαρ ἀνηρτήσατο, τοὺς δ' 4 ἱππέας τὸ τριτημόριόν σφισι τῶν τελῶν ἃ ἐμεμίσθωντο ἀφείψ· πᾶσαι τε γὰρ αἱ τελωνίαι δι' αὐτῶν ἐγίνοντο, καὶ πολλάκις τῆς βουλῆς δεηθέντες ὅπως ἐκδικίας τινὸς τύχωσιν οὐχ εὗραντο, ἄλλων τε καὶ τοῦ Κάτωνος ἀντιπραξάντων. ὡς δ' οὖν καὶ τοῦτο τὸ 5 ἔθνος μηδ' ἀντειπόντος τινὸς ὠκείωσατο, πρῶτον μὲν τὰ πραχθέντα ὑπὸ τοῦ Πομπηίου πάντα, μήτε τοῦ Λουκούλλου μήτ' ἄλλου τινὸς ἀντιστάντος, ἐβεβαίωσεν, ἔπειτα δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ διανομοθέτησε μηδενὸς ἐναντιουμένον. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὁ Κάτων ἀντεῖπέ τι, καίπερ 6 ἐν τῇ στρατηγίᾳ, ἣν μετὰ ταῦτα οὐ πολλῷ ὕστερον ἔσχε, μηδαμοῦ τῆς τῶν νόμων αὐτοῦ προσηγορίας, ὡς καὶ Ἰουλίῶν ἐπικαλουμένων, ἐπιμνησθεῖς· τὰ γὰρ δικαστήρια κατ' αὐτοὺς ἀποκληρῶν τὸ ὄνομα αὐτῶν γελιοτάτα ἀπεκρύπτετο.

τούτους μὲν οὖν, ὅτι πάμπολλοί τέ εἰσι καὶ οὐδ' ὅτιοῦν τῇδε 7 τῇ συγγραφῇ συμβάλλονται, παραλείψω· Κύντος δὲ δὴ Φούφιος 8 Καλῆνος ἀναμῖξ πάντων τὰς ψήφους, ἐν γε ταῖς φιλονεικίαις, τά τε κρείττω πρὸς σφᾶς ὡς ἐκάστου τῶν γενῶν ἄγοντος καὶ τὰ ἀτοπώτερα ἐς ἑτέρους ἀπωθοῦντος, οὕσας εὐρίων, ἐνομοθέτησε στρατηγῶν χωρὶς αὐτοὺς ὡς ἐκάστους ψηφίζεσθαι, ἵν' εἰ μὴ καὶ κατ' ἄνδρα, τῷ κρύφῳ σφᾶς τοῦτο ποιεῖν, ἀλλὰ τά γε ἔθνη αὐτῶν ἐκδηλα ὅπως φρονοίη γίνοιτο.

τὰ μὲν οὖν ἄλλα αὐτὸς ὁ Καῖσαρ καὶ ἐσηγεῖτο καὶ συνεβού· 2 λευε καὶ διέταττε πάντα καθάπαξ τὰν τῇ πόλει, ὡς καὶ μόνος αὐ-

7 1 3 ὤμοσάν τι π.

ποτε

2 1 ὡς] τῇ?

3 1 ὡς ε-

ληθῆσεσθαι·

4 2 αἱ om·

6 1 ἀπεκλήρουν·

8 1 6 ἡδὴ

- τῆς ἄρχων· ὅθεν περ χαριεντιζόμενοι τινες τὸ μὲν τοῦ Βιβούλου
 ὄνομα παντάπασιν ἀπεισιώπων, τὸν δὲ δὴ Καίσαρα ^{τοῦ καὶ} δυο καὶ ὠνό-
 μαζον καὶ ἔγραφον, Γάϊόν τε Καίσαρα καὶ Ἰούλιον Καίσαρα ὑπα-
 3 τεύειν λέγοντες· τὰ δὲ δὴ καθ' ἑαυτὸν δι' ἐτέρων διῆγεν. τοῦτο
 γὰρ δὴ καὶ πάνυ ἰσχυρῶς ἐφυλάξατο, μηδὲν αὐτὸς ἑαυτῷ δοῦναι·
 καὶ διὰ τοῦτο καὶ ῥῆον πάνθ' ὅσων ἐπεθύμει κατειργάσατο. αὐ-
 τὸς μὲν γὰρ οὐδενὸς προσδεῖσθαι ἔλεγεν, ἀλλὰ καὶ σφόδρα τοῖς
 4 παροῦσιν ἀρκεῖσθαι ἐσχέπτετο· ἕτεροι δέ, ὥς καὶ ἀναγκαίου καὶ
 χρησίμου τοῖς πράγμασιν αὐτοῦ ὄντος, καὶ ἐσηγήσαντο ὅσα ἡθέ-
 λησε καὶ κυρωθῆναι ἐποίησαν, οὐκ ἐν τῷ πλήθει μόνον ἀλλὰ καὶ
 5 ἐν αὐτῇ τῇ γερουσίᾳ. ὁ τε γὰρ ὁμιλος τοῦ τε Ἰλλυρικοῦ καὶ τῆς
 Γαλατίας τῆς ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἄρξαι αὐτῷ μετὰ τριῶν στρατο-
 πέδων ἐπὶ ἔτη πέντε ἔδωκε, καὶ ἡ βουλὴ τὴν τε Γαλατίαν τὴν ἐπέ-
 κεινα τῶν ὁρῶν καὶ στρατόπεδον ἕτερον προσεπέτρεψεν.
- 9 φοβηθεὶς δ' οὖν καὶ ὥς μή τι ὁ Πομπήιος ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐ-
 τοῦ, ἐπειδὴ ὁ Γαβίνιος ὁ Αὔλος ὑπατεύσειν ἐμίλλε, νεωτερίσῃ, ἐκεί-
 νόν τε ἅμα καὶ τὸν ἕτερον ὑπατον Λούκιον Πίσωνα συγγενείας
 ἀνάγκῃ προσηταιρίσατο· τῷ μὲν γὰρ Πομπηίῳ τὴν θυγατέρα, καί-
 περ ἄλλῳ τινὶ ἡγγυηκῶς, συνώκισε, καὶ αὐτὸς τὴν τοῦ Πίσωνος
 2 ἔγνημεν. καὶ ὁ μὲν οὕτω πανταχόθεν ἐκρατύνθη, Κικέρων δὲ καὶ
 Λούκουλλος οὐκ ἀρεσκόμενοι τούτοις ἀποκτεῖναι τόν τε Καίσαρα
 καὶ τὸν Πομπήιον διὰ Λουκίου τινὸς Ὑετίου ἐπεχείρησαν μὲν,
 οὐκ ἡδυνήθησαν δέ, ἀλλ' ὀλίγου καὶ αὐτοὶ προσαπώλοντο. πρόμη-
 νυθεὶς γὰρ ἐκείνος καὶ συλληφθεὶς πρὶν τι δρᾶσαι, κατεῖπεν αὐτῶν·
 3 καὶ εἶγε μὴ καὶ τὸν Βίβουλον ὥς καὶ συνεπιβουλεύοντί σφισιν
 ἐσηγγέλκει, πάντως ἂν τι δεινὸν ἐπεπόνθεσαν· νῦν δέ, ὅτι τοῦτον
 τῷ Πομπηίῳ τὸ πραττόμενον δηλώσαντα ἀμυνόμενος ἤτιᾶτο, ὑπω-
 πτεύθη μηδὲ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἀλγθεύειν, ἀλλ' ἐκ κατασκευασμοῦ
 τινὸς πρὸς συκοφαντίαν τῶν ἀντιστυσιωτῶν σφῶν παρεσκευάσθαι.
 4 καὶ περὶ μὲν τούτων ἄλλοι ἄλλα διεθρύλουν· οὐ γὰρ που καὶ διη-
 λήχθη τι, ἀλλ' ἕς τὸ πλήθος ὁ Ὑέτιος ἐσαυθείς, καὶ μόνους οὕς
 εἶπον ὀνομάσας, ἕς τε τὸ οἶκημα ἐσέπεσε, κἀνταῦθα οὐ πολλῶ
 10 ὕστερον ἐδολοφονήθη· ὑποπτος δ' οὖν ἐκ τούτων ὁ Κικέρων τῷ τε
 Καίσαρι καὶ τῷ Πομπηίῳ γενόμενος ἐβεβαιώσατο τὴν ὑπόνοιαν ἐν
 τῇ ὑπὲρ τοῦ Ἀντωνίου ἀπολογίᾳ. οὗτος γὰρ πολλὰ μὲν καὶ δεινὰ
 καὶ τὸ ὑπὲρ τὸ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ, ἄρξας αὐτῆς, καὶ τὸ ἔσπον-
 2 δον εἰργάσατο, πολλὰ δὲ καὶ ἀντέπαθεν. τὰ τε γὰρ τῶν Δαρδάνων
 καὶ τὰ τῶν πλησιοχώρων σφίσι πορθήσας οὐκ ἐτόλμησεν ἐπιόντας

αὐτοὺς ὑπομεῖναι, ἀλλ' ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι μετὰ τῶν ἱππέων ὑπο-
 χωρήσας ἐφύγεν, καὶ οὕτω τοὺς πεζοὺς ἐκεῖνοι περισχόντες ἐκ τε
 τῆς χώρας βιαίως ἐξήλασαν καὶ τὴν λεῖαν προσαφείλοντο. τὸ δ' αὐτὸ ³
 τοῦτο καὶ περὶ τοὺς συμμάχους τοὺς ἐν τῇ Μυσίᾳ ποιήσας ἡγετῆρ-
 ῃ πρὸς τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει πρὸς τῶν Σκυθῶν τῶν Βασταρνῶν,
 ἐπιβοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἀπέδρα. οὐ μέντοι καὶ ἐπὶ τούτοις
 αἰτίαν ἔσχεν, ἀλλ' ἐγράφη μὲν ἐπὶ τῇ τοῦ Κατιλίνου συνωμοσίᾳ,
 ἐάλω δὲ δι' ἐκεῖνα, καὶ συνέβη αὐτῷ, ὦν μὲν ἐκρίνετο, μὴ ἐλεγχθῆναι,
 ὦν δ' οὐκ ἡτιάζετο, κολασθῆναι. καὶ ὁ μὲν οὕτως ἀπήλλαξεν, ὁ δὲ ⁴
 δὴ Κικέρων ὑπὲρ αὐτοῦ τότε, ἅτε καὶ συνάροχτός οἱ, ὑπερδικῶν
 πλείστην κατὰ τοῦ Καίσαρος ὥς καὶ αἰτίου τῆς δίκης αὐτῷ γεγενη-
 μένου καταδρομὴν ἐποίησατο, καὶ τινα αὐτῷ καὶ προσελαιδόρησεν.
 ὁ δ' ἤχθετο μὲν ἐπ' αὐτοῖς ὥσπερ εἰκὸς ἦν, οὐ μὴν οὐτ' εἶπεν οὐτ' ¹¹
 ἐπραξεν ὕβριστικὸν ἐς αὐτὸν οὐδέν, καίπερ ὑπατεύων. τοὺς γὰρ πολ-
 λούς ἔλεγε συχνὰ καὶ μάταια ἐξεπίτηδες ἐς τοὺς κρείττονας σφω-
 ν ἐς φιλονεικίαν αὐτοὺς ὑπάγοντας ..., ἵν' ἴσοι σφίσι καὶ ὅμοιοι, ἅν γέ
 τι ὁμοιότροπον ἀντακούσωσι, δόξωσιν εἶναι· καὶ οὐκ ἤξιον ἀντί-
 παλόν ἐκ τούτου οὐδένα ἐαυτῷ ποιεῖν. καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τε ἄλ- ²
 λοῖς τοῖς τι προπηλακίζουσιν αὐτὸν οὕτω προσεφέρετο, καὶ τότε
 τὸν Κικέρωνα ὀρῶν οὐχ ἐαυτῷ τοσοῦτον λοιδορήσασθαι ἐθέλοντα
 ὅσον ἀντακούσαι τι τῶν ὁμοίων ὥς γε καὶ παρισωθῆναι οἱ ἐπιθυ-
 μούντα, βραχὺ τε αὐτοῦ ἐφρόντισε καὶ οὐδὲν ὦν ἔλεγε προσεποιή-
 σατο, ἀλλ' εἶα αὐτὸν ἀφθόγως, καθάπερ τισὶν ἐπαίνοις ἐαυτοῦ,
 ταῖς λοιδορίαις χρῆσθαι. οὐ μέντοι καὶ παντάπασιν ὀλιγώρως αὐ- ³
 τοῦ ἔσχεν. ἐπιεικεστέραν μὲν γὰρ ὄντως φύσιν εἰλήχει, καὶ οὐ
 πάνυ ραδίως ἐθυμοῦτο· συχνούς δ' οὖν, ἅτε καὶ ἐν τοσοῦτοις πρά-
 γμασιν, ἐδικαίου, οὐ μὴν ὥστε καὶ δι' ὀργῆς ἢ καὶ παραχρῆμα
 πάντως αὐτὸ ποιεῖν. θυμῷ μὲν δὴ οὐδὲν ἐχαρβλετο, τοῦ δὲ δὴ ⁴
 καιροῦ διεσκόπει, καὶ τοὺς γε πλείους οὐδὲ αἰσθανομένους μετῆει.
 οὐ γὰρ ὅπως δόξειεν ἀμύνασθαι τινος ἔπρασεν, ἀλλ' ὅπως ὅτι
 ἀνεπιφθονώτατα πρὸς τὸ συμφέρον ἐαυτῷ πάντα διοικήσειεν. καὶ
 διὰ τοῦτο καὶ ἀδήλως, καὶ ἐν οἷς ἡκιστα ἄν τις προσεδόκησε, τὰς
 τιμωρίας ἐπῆγεν, τῆς τε φήμης ἕνεκα, τοῦ μὴ δοκεῖν ὀργίλως ἔχειν, ⁵
 καὶ τοῦ μὴ τινα προαισθανόμενον προφυλάξασθαι ἢ καὶ προποιή-
 σαι τι δεινὸν αὐτόν, πρὶν παθεῖν, ἐπιχειρήσαι. οὐ γὰρ τῶν ἤδη
 γεγονότων μᾶλλον τι αὐτῷ ἐμελεν ἢ ἵνα καὶ λυθείη. καὶ τούτου ⁶
 πολλοῖς μὲν καὶ τῶν μεγάλα αὐτὸν λυπησάντων συνεγίνωσκεν ἢ καὶ
 ἐπὶ βραχὺ ἐπεξῆει, ὅτι οὐδὲν ἔτι κακουργήσειεν αὐτοὺς ἐπίστευεν·

...] ἀπορροῖται? ^{3 3} πρὸς ante τῇ om ^{4 4} αὐτῶν
^{2 3} ἐαυτῷ τι τοσ.*

^{11 1 4} ὑπαγαγόντας*
⁴ ὥστε καὶ*

πολλοὺς δὲ καὶ ἐπὶ πλεῖον τοῦ καθήκοντος ἐς ἀσφάλειαν ἐτιμωρεῖτο, λέγων ὅτι τὸ μὲν οὐκ ἂν ποτὲ ἀγέννητον . . . τῆς κολάσεως ὑπερβολῇ πάντως τι δεινὸν πείσεται.

- 12 ἔξ οὖν τούτων τῶν λογισμῶν καὶ τότε αὐτὸς μὲν τὴν ἡσυχίαν ἤγε, τὸν δὲ δὴ Κλώδιον ἀντιχαρίσασθαι τι αὐτῷ, ὅτι τῆς μοιχείας αὐτοῦ οὐ κατηγόρησε, βουλόμενον αἰσθόμενος παρειακύνεσε κρύφα
2 κατὰ τοῦ Κικέρωνος. καὶ πρῶτον μὲν ἐς τὰ τοῦ πλήθους δικαιώματα αὐτῷ αὐτόν, ὅπως νομίμως ἐκποιηθῇ, συμπράττοντος αὐτῷ καὶ τοῦ Πομπηίου μετέστησεν, ἔπειτα δὲ δῆμαρχον εὐθὺς ἀποδεί-
3 χθῆναι διεπράξατο. οὗτος οὖν ὁ Κλώδιος ἐπεστόμισε μὲν καὶ τὸν Βίβουλον ἐσελθόντα τε ἐς τὴν ἀγορὰν ἐπ' ἑξῶς τῆς ἀρχῆς, καὶ διανοούμενον μετὰ τῆς τοῦ ὄρκου πιστώσεως καὶ περὶ τῶν παρόν-
4 των δημηγορῆσαι, ἐπέθετο δὲ καὶ τῷ Κικέρωνι. καὶ ἐπειδὴ μὴ
896 ἔδοκει οἱ ῥῆδιον εἶναι ἄνδρα πάμπολυ ἐν τῇ πολιτείᾳ διὰ τῶν λόγων δεινότητι δυνάμενον καταλῦσαι, τρέπεται πρὸς οἰκείωσιν οὐχ ὅτι τοῦ πλήθους, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱππέων τῆς τε βουλῆς, παρ' οἷσπερ
5 πον καὶ ὁ Κικέρων πλεῖστος ἐφέρετο, ἐλπίσας, ἂν τούτους σφετερίσῃται, ῥῆδιως αὐτόν, ὥστε καὶ διὰ φόβον μᾶλλον ἢ δι' εὐνοίαν
6 ἰσχύοντα, καθαιρήσῃν. πεμπληθεῖς γὰρ ἐκ τῶν λόγων ἐλύπει, καὶ οὐκ ἐς τοσοῦτον οἱ τι ὠφελοῦμενοι ὑπ' αὐτοῦ ὑκείουντο ἐς ὅσον οἱ βλαπτόμενοι ἡλλοτριούντο. πρὸς γὰρ τοι τῷ τοὺς πλείους τῶν ἀνθρώπων προχειρότερον ἐπὶ τοῖς δυσχερεστέροις ἀγανακτεῖν ἢ τῶν ἀμεινόνων χάριν τισὶν ἔχειν, καὶ τοῖς μὲν συναγορεύουσι σφισιν ἀποδεδωκέναι τὸν μισθὸν νομίζειν, τοὺς δ' ἀντιδικήσαντας ἀμύνε-
7 σθαι τρόπον τινὰ προαιρεῖσθαι, πικροτάτους ἐχθροὺς ἐαντῷ ἐσποιεῖ περιεῖναι τε καὶ τῶν κρατίστων ἀεὶ ποτὲ ἐπιχειρῶν καὶ τῇ παρησιᾷ πρὸς πάντας ὁμοίως ἀκράτῃ καὶ κατακορεῖ χρώμενος, ὥστε καὶ τὴν δόξαν τοῦ δύνασθαι συνεῖναι τε καὶ εἰπεῖν ἂ μὴδεὶς ἄλλος, καὶ
8 πρὸ τοῦ χρηστὸς εἶναι δοκεῖν, θηρώμενος. ἐκ τε οὖν τούτου, καὶ διότι μέγιστόν τε ἀνθρώπων ἡῦχε καὶ οὐδένα ἔξ ἴσου ἐαντῷ ἤγεν, ἀλλ' ἐν τε τοῖς λόγοις ὁμοίως καὶ ἐν τῷ βίῳ πάντας τε ὑπερεφρόνει καὶ ἰσοδλαιτος οὐδενὶ ἡξίου εἶναι, φορτικός τε καὶ ἐπαχθὴς ἦν, καὶ ἀπὸ τούτων καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων οἷς ἤρεσκε, καὶ ἐφθονεῖτο καὶ
13 ἐμισεῖτο. ὁ οὖν Κλώδιος ἐλπίσας αὐτόν διὰ ταῦτα, ἂν τὴν τε βουλήν καὶ τοὺς ἱππέας τὸν τε ὅμιλον προπαρυσκευάσῃται, ταχὺν κατεργάσασθαι, τὸν τε σῖτον προῖκα αὐτῷ διένειμε (τὸ γὰρ μετρεῖσθαι τοῖς ἀπόροις τοῦ τε Γαβινίου ἤδη καὶ τοῦ Πίσωνος ὑπατευόντων ἐσηγή-
2 σατο) καὶ τὰ ἐταιρικά κολλήγια ἐπιχωρίως καλούμενα, ὄντα μὲν ἐκ

12 * 1 ποιεῖ?
τὰ κολλ.?"

7 3 λογισμοῖς ὡς καὶ

13 2 1 κολλ.]

τοῦ ἀρχαίου καταλυθέντα δὲ χρόνον τινά, ἀνενεώσατο· τοῖς τε τιμηταῖς ἀπηγόρευσε μὴτ' ἀπαλείφειν ἕκ τινος τέλους μὴτ' ἀτιμιάζειν μηδένα, χωρὶς ἢ εἴ τις παρ' ἀμφοτέροις σφίσι χριθεὶς ἀλοίη. τούτοις οὖν αὐτοὺς δειλιάσας καὶ ἕτερόν τινα νόμον ἔγραψε, περὶ 3 οὗ διὰ πλειόνων ἀναγκαῖόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅπως σαφέστερος τοῖς πολλοῖς γένηται. τῆς γὰρ μυριέας τῆς δημοσίας ἕκ τε τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἕξ ἄλλων τινῶν, ὥσπερ εἶπον, ποιουμένης, τὸ μέγιστον κύρος ἢ ἕκ τοῦ οὐρανοῦ εἶχεν, οὕτως ὥστε τὰ μὲν ἄλλα οἰωνίσματα πολλὰ καὶ καθ' ἑκάστην πρῶξιν, ἐκεῖνο δὲ ἐσῶπαξ ἐπὶ πάσῃ τῇ ἡμέρᾳ γίνεσθαι. τοῦτό τε οὖν ἰδιώτατον ἐν αὐτῷ ἦν, καὶ ὅτι ἐπὶ μὲν 4 τῶν ἄλλων ἀπάντων ἢ ἐπέτρεπε προχθῆναι τινα, καὶ ἐγίνετο μηδενὸς ἔτι καθ' ἕκαστον οἰωνίσματος ἐπαγομένου, ἢ ἐκώλυε, καὶ ἀνεχειρίζετό τι, τὰς δὲ δὴ τοῦ δήμου διαψηφίσεις πάντως ἐπὶσχευεν, καὶ ἦν πρὸς αὐτὰς αἰεὶ διοσημία, εἴτε ἐναίσιον εἴτε ἐξαισίον ἐγένετο. καὶ τὸ μὲν αἷτιον τῆς νομίσεως ταύτης οὐκ ἔχω φράσαι, γράφω 5 δὲ τὰ λεγόμενα. ἐπεὶ οὖν πολλοὶ ἐμποδίζεν ἢ νόμων ἐσφορὰς ἢ ἀρχόντων καταστάσεις ἐς τὸν δῆμον ἐσαγομένους βουλόμενοι προεπήγγελλον ὥς καὶ ἕκ τοῦ οὐρανοῦ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μαντευσόμενοι, ὥστε μηδεμίαν ἐν αὐτῇ κύρωσιν τὸν δῆμον σχεῖν, φοβηθεὶς ὁ Κλωδίος μὴ γραψαμένου αὐτοῦ τὸν Κικέρωνα ἀναβολὴν τέ τινες 6 ἕκ τοῦ τοιοῦτου καὶ τριβὴν τῇ δίκῃ ἐμποιήσωσιν, ἐσήνεγκε μηδένα τῶν ἀρχόντων ἐν ταῖς ἡμέραις ἐν αἷς ψηφίσασθαι τι τὸν δῆμον ἀναγκαῖον εἶη, τὰ ἕκ τοῦ οὐρανοῦ γινόμενα παρατηρεῖν.

τοιαῦτα μὲν τότε ἐπὶ τὸν Κικέρωνα συνέγραψεν. καὶ ἐπειδὴ 14 ἐκεῖνος, συνείς τὸ γινόμενον, Λούκιον Νίνιον Κουαδράτον δημιουχοῦντα ἐναντιωθῆναι πᾶσι σφισιν ἀντιπαρεσκεύασεν, ἔδισε μὴ καὶ θόρυβος ἕκ τούτου καὶ διατριβὴ τις γένηται, καὶ ὑπῆλθεν αὐτὸν ἀπατήσας. προδιομολογησάμενος γὰρ αὐτῷ μὴδ' ὅτι οὖν, ἂν μὴδὲν 2 τῶν νομοθετουμένων ἐμποδίσῃ, κατ' αὐτοῦ γράψαι, ἔπειτα τὴν ἡσυχίαν καὶ ἐκείνου καὶ τοῦ Νιννίου ἄγοντος διανομοθέτησεν αὐτά, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τῷ Κικέρωνι ἐπεχείρησεν. καὶ ὁ μὲν οὕτω, κατ' 3 τοι φρονιμώτατος ἀξιῶν εἶναι, τότε ὑπὸ τοῦ Κλωδίου, εἶγε ἐκεῖνον ἀλλὰ μὴ τὸν Καίσαρα τοὺς τε ἄλλους τοὺς μετ' αὐτῶν συνεστηκότας δεῖ λέγειν, ἡπατήθη· ὁ δὲ δὴ νόμος ὃν μετὰ ταῦτα ὁ Κλωδίος ἐσήνεγκεν, ἄλλως μὲν οὐκ ἐδόκει ἐπ' αὐτῷ τίθεσθαι (οὐδὲ γὰρ 4 τὸ ὄνομα αὐτοῦ εἶχεν) ἀλλὰ κατὰ πάντων ἀπλῶς τῶν πόλιν τινὰ ἄνευ τῆς τοῦ δήμου καταγνώσεως ἀποκτενοῦντων ἢ καὶ ἀπεκτονότων ἐσήγετο, ἔργῳ δὲ ἐπ' αὐτὸν ὅτι μάλιστα συνεγράφετο. ἔφερε 5

4 4 ἐπισχεῖν*
5 1 συνεσῆγετο*

14 1 1 μὲν] τε?*

4 2 πολιτῶν

μὲν γὰρ καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν βουλὴν, ὅτι τοῖς τε ὑπᾶτοῖς τὴν φυ-
 λακὴν τῆς πόλεως, δι' ἧσπερ καὶ τὰ τοιαῦτά σφισι ποιεῖν ἔξδον
 ἐγίγνετο, προσετιτάχῃ, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τοῦ Λεντούλου καὶ τῶν
 6 ἄλλων τῶν τότε θανατωθέντων κατεψήφιστο· οὐ μέντοι ἀλλ' ὁ
 Κικέρων, ἐπειδὴ καὶ ἰσηγγέλκει περὶ αὐτῶν καὶ ἐσῆγγετο αἰεὶ καὶ
 ἐπεψηφίκει καὶ τέλος καὶ τὴν τιμωρίαν σφῶν διὰ γε τῶν τὰ τοι-
 αῦτα ὑπηρετούντων ἐπεποιήτο, καὶ τὴν αἰτίαν μόνος ἢ καὶ μάλιστα
 7 ἔσχεν. καὶ διὰ τοῦτο τὰ τε ἄλλα ἰσχυρῶς αὐτῷ ἀντέπρουσε, καὶ
 τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα ἀπορρίψας ἐν τῇ ἱππᾷδι περιενόστει, πάν-
 τας τε τοὺς τι δυναμένους, οὐχ ὅπως τῶν ἐπιτηδείων ἀλλὰ καὶ
 τῶν ἀντιστασιωτῶν, καὶ μάλιστα τὸν τε Πομπήιον καὶ τὸν Καί-
 σαρα ἅτε μὴδὲ τὴν ἔχθραν αὐτοῦ προσποιούμενον, καὶ ἡμέρας καὶ
 15 νυκτὸς ὁμοίως περιῶν ἐθεράπευεν. καὶ ἐβούλοντο γὰρ καὶ ἐκεῖνοι
 μῆτε τὸν Κλώδιον αὐτοὶ παρεσκευακέναι μῆτε τοῖς γεγραμμένοις
 ὑπ' αὐτοῦ ἀρέσκεσθαι δοκεῖν, τοιάνδε τινὰ ἐπὶ τὸν Κικέρωνα ὑπά-
 2 την, σφίσι μὲν εὐπρεπῇ ἐκείνῳ δὲ δὴ ἀφανῇ, προσεξεῦρον. ὁ μὲν
 γὰρ Καῖσαρ ὑπέκλειν αὐτῷ συνεβούλευε, μὴ καὶ κατὰ χώρον μεί-
 νας ἀπόληται· καὶ ἵνα γε μῦλλον ὑπ' εὐνοίας τοῦτο ποιεῖν πιστευθῇ,
 ὑποστρατήγῳ οἱ χρήσεσθαι ὑπισχεῖτο, ὅπως μὴ μετ' ὀνείδους ὥς
 καὶ ὑπεύθυνος ὢν, ἀλλ' ἐπὶ τε ἀρχῆς καὶ μετὰ τιμῆς ἐκποδὼν δὴ
 3 τῷ Κλωδίῳ γένηται. ὁ δὲ δὴ Πομπήιος τούτου μὲν αὐτόν, τό τε
 πρῶγμα ἀπόδρασιν ἄντικρυς ὀνομάζων, καὶ ἐς τὸν Καῖσαρα ὥς γε
 καὶ κατ' ἔχθραν οὐκ ἐπιτηδεῖως οἱ συμβουλευόντα ὑποσημαίνων,
 ἀπέτρεπε, γνώμην δὲ ἐδίδου καταμειναι καὶ ἐαυτῷ τε ἅμα καὶ τῇ
 βουλῇ μετὰ παρρησίας βοηθῆσαι, τὸν τε Κλώδιον εὐθὺς ἀμύνα-
 4 σθαι· οὔτε γὰρ διαπράξασθαι τι αὐτὸν παρόντος τε ἐκείνου καὶ
 ἐναντιουμένου δυνήσεσθαι ἔλεγε, καὶ προσέτι καὶ δίκην δώσειν καὶ
 ἐαυτοῦ τι πρὸς τοῦτο συμπράξαντος. τοιούτους αὐτῶν λόγους λε-
 γόντων, οὐχ ὅτι ἐναντία ἀλλήλοις ἐγίνωσκον, ἀλλ' ἵν' ἐκείνον ἀνυ-
 5 πόπτως ἀπατήσωσι, τῷ Πομπήῳ προσέθετο. οὔτε γὰρ προὑπώ-
 πτενέ τι ἐς αὐτόν, καὶ ἐπίστευε πάντως ὑπ' αὐτοῦ σωθήσεσθαι.
 τῶν τε γὰρ ἄλλων πολλοὶ καὶ ἡδύνοντο αὐτόν καὶ ἐτίμιον, ὥστε καὶ
 κινδυνεύοντας συχνοὺς τοὺς μὲν παρὰ τῶν δικαστῶν τοὺς δὲ καὶ
 6 παρ' αὐτῶν τῶν κατηγόρων ῥύεσθαι· καὶ ὁ Κλώδιος, ἅτε καὶ ἐν
 γένει ποτὲ αὐτῷ γενόμενος καὶ συστρατεύσας ἐπὶ πολλὸν χρόνον,
 οὐδὲν ὃ τι οὐ κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐδόκει ποιήσῃν. τὸν τε Γαβί-
 νιον ἄντικρυς, ἅτε καὶ πάνυ φίλον αὐτῷ ὄντα, καὶ τὸν Πίσωνα
 ἀπὸ τε τῆς ἐπεικειᾶς καὶ διὰ τὴν τοῦ Καίσαρος συγγένειαν ὑπάρ-

ξιν οἱ προσεδόκησεν. τούτοις τε οὖν τοῖς λογισμοῖς κρατήσιν ἐλ- 16
πίσας (καὶ γὰρ ἐθάρσει παρὰ λόγον ὥσπερ ἀνεξετάστως ἐδεδίει),
καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐκ πονηροῦ συνειδότης τὴν ἀποδημίαν πε-
ποιῆσθαι δόξῃ, τῷ μὲν Κούσαρι χάριν δὴ τινα ἔχειν ἔλεγε, τῷ δὲ
δὴ Πομπήϊῳ ἐπέσθη.

καὶ ὁ μὲν οὕτως ἀπατηθεὶς παρεσκευάζετο ὥς καὶ πολὺ τῶν 2
ἐχθρῶν ὑπεροίσων. πρὸς γὰρ δὴ τοῖς εἰρημένοις, οἳ τε ἱππεῖς συν-
ελθόντες ἐς τὸ Καπιτώλιον πρέσβεις ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς τε τοὺς ὑπάτους
καὶ πρὸς τὴν γερουσίαν, ἄλλους τέ τινας ἐκ σφῶν καὶ βουλευτὰς
τόν τε Ὀρτήσιον τὸν Κύνιον καὶ Γάιον Κουρίωνα, ἐπεμψαν· καὶ 3
ὁ Νίνιος τὰ τε ἄλλα αὐτῷ συνήρετο, καὶ τὴν ἐσθῆτα τῷ πλήθει
ὥς καὶ ἐπὶ τινι κοινῇ συμφορᾷ μεταβαλεῖν παρήγεσεν. καὶ πολλοὶ
τοῦτο καὶ τῶν βουλευτῶν, καὶ οὐ πρότερόν γε μετεβάλλοντο πρὶν
τοὺς ὑπάτους σφίσι διὰ προγραφῆς ἐπιτιμῆσαι. ἀλλ' ἦν γὰρ τὰ 4
τῶν ἀντιστασιωτῶν αὐτοῦ δυνατώτερα, οὔτε ὁ Κλώδιος χρηματί-
σασθαι τι ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ Νινίῳ ἐπέτρεψεν, οὔτε Γαβίνιος τὴν
πρόσοδον τοῖς ἱππεῦσιν ἐς τὴν βουλὴν ἔδωκεν, ἀλλὰ καὶ ἓνα τινὰ
αὐτῶν, ὥς πολλὸς ἐνέκειτο, καὶ ἐκ τῆς πολιτείας ἐξήλασεν, τῷ τε
Ὀρτήσιῳ καὶ τῷ Κουρίωνι, ὅτι καὶ ἀθροισθεῖσι σφισι συνεγένοντο
καὶ τὴν πρεσβείαν ὑπέστησαν, ἐπεκάλει. καὶ αὐτοὺς ὁ Κλώδιος ἐς 5
τὸ πλήθος ἰσαγαγὼν πληγαῖς ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ διὰ τινων προπαρε-
σκευασμένων συνέκοψεν. καὶ μετὰ ταῦτα ὁ τε Πίσων, καίπερ εὐ-
νοικῶς τῷ Κικέρωνι δοκῶν ἔχειν, καὶ συμβουλευσας γε αὐτῷ, ὥς
ἑώρα ἀδύνατον ὄν ἄλλως αὐτὸν σωθῆναι, προὔπεξελεθεῖν, ὅμως
ἐπειδὴ διὰ τοῦτο ἐκείνος ὠργίσθη, παρήλθεν ἐς τὴν ἐκκλησίαν ὅτε 6
πρῶτον ἠδυνήθη (τὰ γὰρ πολλὰ ἠρρώσκει), καὶ πυθομένου τοῦ
Κλωδίου τίνα γνώμην περὶ τῶν γεγραμμένων ἔχοι, εἶπεν ὅτι οὐδὲν
μοι οὔτ' ὤμῶν οὔτε σκυθρωπὸν ἔργον ἀρέσκει· καὶ ὁ Γαβίνιος
ἐρωτηθεὶς τὸ αὐτὸ τοῦτο οὐχ ὅπως ἐκείνον ἐπήγεσεν, ἀλλὰ καὶ τῶν
ἱππέων τῆς τε βουλῆς προσκατηγόρησεν. ὁ μέντοι Καῖσαρ (ἔξω 17
γὰρ τοῦ τείχους ὁ Κλώδιος δι' αὐτόν, ἐπειδὴ περ ἐξεστράτευτο,
τὸν ὅμιλον συναγαγὼν καὶ ἐκείνον ἐπιγνώμονα τῶν γεγραμμένων
ἐποίησατο) τὴν μὲν πυρανομίαν τῶν περὶ τὸν Λέντουλον πρᾶχθέν-
των κατεψηφίστατο, τὴν μέντοι τιμωρίαν τὴν ἐπ' αὐτοῖς γραφομέ- 2
νην οὐκ ἐδοκίμασεν· ὅσα μὲν γὰρ περὶ τῶν τότε γενομένων ἐφρό-
νησε, πάντας εἰδέναι ἔφη (τὴν γὰρ σώζουσάν σφας ψῆφον δεδω-
κὼς ἦν), οὐ μὲν καὶ προσήκειν ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι τοιοῦτόν
τινα νόμον συγγράφεσθαι. Καῖσαρ μὲν ταῦτ' εἶπεν, Κρύσσος δὲ 3

16 2 ἰ πρὸς οἱ*
καὶ? μετεβάλλοντο *

3 3 μεταβάλλειν*

17 1 ἰ μὲν γὰρ παρ.

4 βουλευτῶν ἐποίησαν,

διὰ μὲν τοῦ νείους βοήθειάν τινα τῷ Κικέρωνι ἐνεδείκνυτο, αὐτὸς δὲ τὰ τοῦ πλήθους ἔπρασσεν. καὶ ὁ Πομπήιος ὑπισχνεῖτο μὲν αὐτῷ τὴν ἐπικουρίαν, σκήψεις δὲ τινὰς ἄλλοτε ἄλλας ποιούμενος καὶ ἀποδημίας συχνὰς ἐπίτηδες στελλόμενος οὐκ ἐπήμυνεν. ἰδὼν οὖν ταῦτα ὁ Κικέρων καὶ φοβηθεὶς αὐτῷ ἐπεχειρήσει μὲν ὅπλα ἄρασθαι (τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸν Πομπήιον φανερώς προεπηλάκιζε), κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ τε τοῦ Κύτωνος καὶ τοῦ Ὀρτησίου, μὴ καὶ ἐμφύλιος ἐκ τούτου πόλεμος γένηται, τότε δὴ καὶ ἄκων μετὰ τε αἰσχύνῃς καὶ μετὰ κακοδοξίας, ὥς καὶ ἐκ τοῦ συνειδότος ἐθελοντῆς πεφευγώς, μετέστη. πρὶν δὲ δὴ ἀφορμηθεῖ, ἕς τε τὸ Καπιτώλιον ἀνέβη καὶ ἀγαλιματίῳν τι Ἀθηναῖς ἀνέθηκε, φυλακίδα αὐτὴν ὀνομάσας. ὑπέβηλθε δὲ ἐς Σικελίαν· προστάτης τε γὰρ αὐτῇ ἐγεγόνει, καὶ ἐλπίδα πολλὴν ἔν τε τοῖς δήμοις καὶ ἐν τοῖς ἰδιώταις τῷ τε ἄρχοντι αὐτῆς εἶχε τιμηθήσεσθαι. φυγόντος δ' αὐτοῦ ὁ νόμος τὸ κύρος, οὐχ ὅπως οὐκ ἐναντιωθέντος τινός, ἀλλὰ καὶ σπουδασάντων ἄλλων τε καὶ αὐτῶν ἐκείνων οἱ ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ἀνὰ πρώτους πρῦττειν ἐδόκουν, ἐπειδὴ περ ἡπαῖς ἐκποδῶν ἐγεγόνει, ἔλαβεν· καὶ ἥ τε οὐσία αὐτοῦ ἐδημεύθη, καὶ ἡ οἰκία ὥσπερ τινὸς πολεμίου κατεσχάφη, τό τε ἔδαφος αὐτῆς ἐς νεῶν ἐλευθερίας ἀνέθηκεν. αὐτῷ τε ἐκείνῃ ἥ τε φυγὴ ἐπετιμήθη καὶ ἥ ἐν τῇ Σικελίᾳ διατριβὴ ἀπερρήθη· τρισχιλίους τε γὰρ καὶ ἑπτακοσίους καὶ πεντήκοντα σταδίους ὑπὲρ τὴν Ῥώμην ὑπερωρίσθη, καὶ προσεπεκηρύχθη ἵν' εἰ δὴ ποτε ἐντὸς αὐτῶν φανείη, καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ὑποδεξάμενοι αὐτὸν ἀνατὶ διώλονται.

18 καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν Μακεδονίαν διὰ τοῦτο μετέστη καὶ ἐκεῖ διέτριβεν ὀδυρόμενος· ἐντυχὼν δ' αὐτῷ Φιλίσκος τις ἀνὴρ ἔν τε ταῖς Ἀθηναῖς συγγεγονώς οἱ καὶ τότε κατὰ τὴν τύχην συντυχῶν “οὐκ αἰσχύνῃ” ἔφη, “ὦ Κικέρων, θρηγῶν καὶ γυναικείως διακείμενος; ὥς ἔγωγε οὐ ποτ' ἂν σε προσεδόκησα οὕτω μαλακισθήσεσθαι, πολλῆς μὲν παιδείας καὶ παντοδαπῆς μετεσχηκότα, πολλοῖς δὲ καὶ 2 συνηγορηκότα.” καὶ ὃς ὑπολαβὼν εἶπεν “ἀλλ' οὐδέν τοι ὁμοῖόν ἐστιν, ὦ Φιλίσκε, ὑπὲρ ἄλλων τέ τινα λέγειν καὶ ἑαυτῷ συμβουλεύειν. τὰ μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν ἄλλοτρίων λεγόμενα, ἀπ' ὀρθῆς καὶ ἀδιαφθόρου τῆς γνώμης προϊόντα, καιρὸν ἐς τὰ μάλιστα λαμβάνει· ὅταν δὲ δὴ πάθημά τι τὴν ψυχὴν καταλάβῃ, θολοῦται καὶ σκοτοῦται καὶ οὐδὲν δύνатаι καιρῖον ἐννοῆσαι. ὅθεν πού πάνν καλῶς εἴρηται ὅτι ῥῆον παραινέσαι ἐτέροις ἐστὶν ἢ αὐτὸν παθόντα καρτε- 3 ρῆσαι.” “λέγεις μὲν τί” ἔφη ὁ Φιλίσκος “ἀνθρώπινον· οὐ μέντοι

61 αὐτῆς] αὐτῶν*

καὶ ἡξίουσιν σε, τοσαύτῃ μὲν φρονήσει κεκρημένον τοσαύτην δὲ σοφίαν ἡσκηκότα, μὴ οὐ προπαρεσκευάσθαι πρὸς πάντα τὰ ἀνθρώπινα, ἵν' εἴ τι καὶ πυράλογόν σοι προσπέσοι, μήτοι γε καὶ ἄφροκτόν σε εὔροι. ἐπεὶ δ' οὖν ἐν τούτῳ καθέστηκας, ... καὶ γὰρ ἂν τι ὠφελήσαιμι σε διαλεξάμενός τι τῶν προσφόρων, ἵν' ὥσπερ οἱ τὰ φορτία συναιρόμενοί τισιν ἐπικουφίζουσιν αὐτούς, καὶ ἐγὼ σοι τὸ πάθος τοῦτο ἐπελαφρύνωμι, τοσοῦτῳ ῥῆον ἐκείνων ὅσῳ μὴδὲ τὸ βραχύτατον αὐτοῦ μεταλήψομαι. οὐ γάρ που καὶ ἀπαξιώσεις πα-
 ραμυθίου τινὸς παρ' ἑτέρου τυχεῖν. εἰ μὲν γὰρ αὐτάρκης ἐαυτῷ ἦσθα, οὐδὲν ἂν ἡμῖν τῶν λόγων τούτων ἔδει· νῦν δ' ὅμοιον πέπον-
 θας ὥσπερ εἰ Ἱπποκράτης ἢ Ἀθηνοκλήδης ἢ καὶ ἄλλος τις τῶν ἀνν-
 ἰατρῶν νοσήματι δυσίατῳ περιπεσὼν ἀλλοτριᾷ χειρὸς πρὸς τὴν ἄκρην αὐτοῦ προσδεθῇ.” “ἀλλ' εἴ γέ τινα” ἔφη ὁ Κικέρων “τοι-
 οῦτον ἔχεις λόγον ὥστε τὴν ἀγλύν μου ταύτην ἀπὸ τῆς ψυχῆς ἀφελεῖν καὶ ἐς τὸ ἀρχαῖόν με φῶς ἐπαναγαγεῖν, ἐτοιμότατός εἰμι ἀκούειν. ὥσπερ γὰρ τῶν φαρμάκων, οὕτω δὴ καὶ τῶν λόγων καὶ διαφοραὶ πολλαὶ καὶ δυνάμεις ποικίλαι εἰσὶν, ὥστ' οὐδὲν θαυμα-
 στὸν εἰ καὶ ἐμὲ τὸν λαμπρὸν ἐν τε τῇ γερονσίᾳ καὶ ἐν ταῖς ἐκκλη-
 σίαις τοῖς τε δικαστηρίοις σοφίᾳ τινὶ καταιονήσεις.”

“φέρει οὖν” εἶπεν ὁ Φίλσκοξ, “ἐπειδὴ περ ἀκούειν ἔτοιμος εἰ, 2
 σκεψώμεθα πρῶτον μὲν εἰ κακὰ ὡς ἀληθῶς ἐστὶ ταῦτα τὰ περι-
 εστηκότα σε, ἔπειτα δὲ τίνα τρόπον αὐτὰ ἀκесώμεθα. ἐγὼ τοίνυν
 πρῶτον μὲν ἀπάντων ὁρῶ σε ὑγιαίνοντα τῷ σώματι καὶ εὖ μύλα
 ἐρρωμένον, ὅπερ που πρῶτον κατὰ φύσιν ἀγαθὸν ἐστὶν ἀνθρώποις,
 ἔπειτα δὲ τὰ ἐπιτήδεια αὐτάρκη κεκτημένον, ὥστε μήτε πεινῆν μήτε 3
 διψῆν ἢ ριγοῦν ἢ καὶ ἄλλο τι ἄτοπον ὑπ' ἀπορίας ὑπομένειν, ὃ δὴ
 καὶ δεύτερον εἰκότως ἂν τις ἀγαθὸν ἀνθρώπῳ φύσει τιθεῖ. ὅταν
 γὰρ τινι ἢ τε τοῦ σώματος σύστασις εὖ ἔχῃ καὶ διαρκεῖν ἀφρον-
 τιστῶν δύνηται, πάντα τὰ πρὸς εὐδαιμονίαν ἐπιβάλλοντα καρποῦ-
 νται.” ὁ οὖν Κικέρων ὑπολαβὼν ἔφη “ἀλλ' οὐδὲν τῶν τοιούτων 20
 ὀφελὸς ἐστίν, ὅταν του τὴν ψυχὴν λυπῇ τι καὶ δάκνῃ· πολλῶ
 γὰρ πλεον αἱ ἐκείνης φροντίδες ταλαιπωροῦσί τινα ἢ αἱ τοῦ σώ-
 ματος εὐπάθειαι τέρπουσιν. ὥσπερ καὶ ἐγὼ νῦν οὐδὲν οὔτε τῆς
 τοῦ σώματος ὑγιείας προτιμῶ, νοσῶν γε τὴν γνώμην, οὔτε τῆς
 τῶν ἐπιτηδείων εὐπορίας· πολλῶν γὰρ ἀπεστέρημαι.” καὶ ὅς “καὶ 2
 τοῦτό σε” ἔφη “λυπεῖ; εἰ μὲν γὰρ ἐνδεήσεσθαι τῶν ἀναγκαίων
 ἐμελλες, λόγον ἂν τινα εἶχεν ἄχθεσθαί σε τοῖς ἀπολωλόσιν· εἰ δὲ
 ἐκπλεῖ σοι πάντα τὰ ἐπιτήδεια ὑπάρχει, τί ἀνίψ' ὅτι μὴ καὶ πλείω
 κέκτησαι; πᾶν γὰρ τὸ ὑπὲρ τὴν χρεῖαν τινὶ ὄν περιττόν ἐστι,

19 α 4 τε post εὖ*

20 ι 3 πλείονα

- ³ καὶ ἐν τῷ ἴσῳ καὶ παρὸν καὶ ἀπὸν καθέστηκεν, ἐπεὶ τοι καὶ πρό-
 τερον οὐδὲν δὴ πού τοῖς μὴ ἀναγκαίοις ἔχρῳ, ὥστε καὶ τότε μὴ
 εἶναι ὦν μὴ ἔχρηξες, ἢ καὶ νῦν εἶναι ὦν μὴ δέη, νόμιζε. καὶ γὰρ
 οὐδὲ πατρῷά σοι τὰ πολλὰ αὐτῶν γέγονεν, ὥστε σε σπουδὴν ἰδιω-
 τέραν περὶ αὐτὰ ποιεῖσθαι, ἀλλ' ὑπὸ τε τῆς γλώττης καὶ ὑπὸ τῶν
⁴ λόγων σου πεπόρισται, δι' οὗς καὶ ἀπόλωλεν. οὐκ οὖν ἀγανακτεῖν
 προσήκει εἰ καθάπερ ἐκτῆθη τινά, οὕτω καὶ ἀπεβλήθη. οὐδὲ γὰρ
 οὐδ' οἱ ναύκληροι πάνυ χαλεπῶς φέρουσι πολλὰ ζημιούμενοι· λογι-
 ζεσθαι γάρ, οἶμαι, φρονίμως ἐπίστανται ὅτι ἡ θάλαττα ἡ διδοῦσά
 σφισιν αὐτὰ καὶ ἀφαιρεῖται.
- ²¹ καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά· ἀποχρῆν τε γὰρ ἀνθρώπῳ πρὸς
 εὐδαιμονίαν τὸ τὰ ἀρκοῦντα κεκτῆσθαι καὶ μηδεὸς ὦν τὸ σῶμα
 χρῆζει προσδεῖσθαι νομίζω, καὶ πᾶν τὸ περιττὸν καὶ φροντίδας καὶ
² πράγματα καὶ φθόγους ἔχειν ἡγοῦμαι. ἐπειδὴ δὲ ἔφησθα ὅτι οὐ-
 δεμία ἀπόλαυσις τῶν τοῦ σώματος ἀγαθῶν ἐστίν, ἂν μὴ καὶ τὰ
 τῆς ψυχῆς προσυνάρχῃ τινί, ἔστι μὲν ἀληθὴς ὁ λόγος (ἀδύνατον
 γάρ, κακῶς αὐτῆς ἐχούσης, μὴ οὐ καὶ τοῦτ' αὐτῇ συννοεῖν), ἐγὼ
 μέντοι πολλῶ ῥᾶον οἶομαι εἶναι τῆς εὐεξίας τῆς γνώμης ἐπιμελη-
³ θῆναί τινι ἢ τῆς τοῦ σώματος. τοῦτο μὲν γάρ, ἅτε καὶ σάρκινον
 ὂν, πολλὰ μὲν ἄτοπα ἐν ἑαυτῷ ἔχει, πολλῆς δὲ ἐπικουρίας παρὰ
 τοῦ δαιμονίου δεῖται· ἐκείνη δὲ δὴ, οἷα θειοτέρας φύσεως οὖσα,
 καὶ ῥυθμιζεσθαι καὶ νοουθετεῖσθαι ῥαδίως δύναται. οὐκοῦν κἀν-
 ταῦθα ἴδωμεν τί τέ σοι τῶν τῆς ψυχῆς ἀγαθῶν ἀπέστη, καὶ τί
²² τῶν κακῶν προσγεγόμενον οὐκ ἂν ἀποτραπείμεθα. ὁρῶ τοίνυν
 ἔγωγε πρῶτον μὲν φρονιμώτατόν σε ἀνθρώπων ὄντα· τεκμήριον
 δὲ ὅτι πλείστα μὲν καὶ τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον, ἐν οἷς συνεβού-
 λευσάς τι αὐτοῖς, ἔπεισας, πλείστα δὲ καὶ τοὺς ἰδιώτας, ἐν οἷς συν-
² ηγόρησάς σφισιν, ὠφέλησας. ἔπειτα δὲ καὶ δικαιοτάτον. πανταχοῦ
 γοῦν ὑπὲρ τε τῆς πατρίδος καὶ τῶν φίλων ἀνταγωνιζόμενος τοῖς
 ἐπιβουλευουσιν αὐτοῖς ἐξήτασαι· καὶ αὐτὰ γε ταῦτα ἃ νῦν λέπονθας,
 οὐ δι' ἄλλο τι συμβέβηκέ σοι ἢ ὅτι πάνθ' ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς
³ πολιτείας καὶ λέγων καὶ πράττων διετέλεις. καὶ μὴν ὅτι καὶ σωφροσύ-
 νης ἐς τὰ πρῶτα ἀνήκεις, αὐτὸ τὸ ἐπιτηδευμά σου δηλοῖ· οὐ γὰρ
 οἷόν τ' ἐστὶ δουλεύοντά τινα ταῖς τοῦ σώματος ἡδοναῖς ἐν μέσῳ τε
 αἰετ φαίνεσθαι καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναστρέφεσθαι, μαρτύρια τὰ ἡμερινὰ
⁴ ἔργα τῶν νυκτερινῶν ποιούμενον. οὕτω δὲ δὴ τούτων ἐχόντων ἐγὼ
 μὲν σε καὶ ἀνδρειότατον ὥμην εἶναι, τοσαύτῃ μὲν ῥώμῃ διανόλας
 τοσαύτῃ δὲ καὶ ἰσχύϊ λόγων χρώμενον· σὺ δέ, ὡς ἔοικας, αὐτὸς ἑαυ-
 τοῦ, ἐκπλαγεῖς ὅτι πυρά τε τὴν ἐλπίδα καὶ πυρὰ τὴν ἀξίαν ἔπται-
⁶ σας, πυρῆρησαι τι τοῦ σφόδρα ἀνδρείου. ἀλλὰ τοῦτο μὲν εὐθὺς

ἀπολήψῃ· τοιούτων δὲ τῶν κατὰ σέ ὄντων, καὶ εὖ μὲν ἤκοντος τοῦ σώματος εὖ δὲ καὶ τῆς ψυχῆς, οὐχ ὁρῶ τί τὸ λυποῦν ἐστί σε.”

ταῦτα αὐτοῦ εἰπόντος ὁ Κικέρων ἔφη “οὐ δοκεῖ οὖν σοι μέγα 23 κακὸν εἶναι ἀτιμία καὶ φυγή, καὶ τὸ μῆτ’ οἴκοι διατρίβειν ... μετὰ τῶν φίλων εἶναι, ἀλλ’ ἐκ τῆς πατρίδος μεθ’ ὕβρεως ἐκπεπτωκότα ζῆν ἐν ἀλλοτρίᾳ γῇ καὶ ἀλᾶσθαι, φυγάδα προσαγορευόμενον, καὶ γέλωτα μὲν τοῖς ἐχθροῖς αἰσχος δὲ τοῖς οἰκείοις παρέχοντα.” “οὐδ’ 2 δαμῆ ἔμοιγε” εἶπεν ὁ Φιλίσκος. “δύο γὰρ τούτων ὄντων ἔξ ὧν συνεστήκαμεν, ψυχῆς τε καὶ σώματος, καὶ ῥητῶν ἐκατέρω παρ’ αὐτῆς τῆς φύσεως καὶ ἀγαθῶν καὶ κακῶν δεδομένων, εἰ μὲν τι περὶ ταυθ’ ἁμαρτάνοιτο, καὶ βλαβερὸν ἂν εἰκότως καὶ αἰσχρὸν νομίζοιτο, εἰ δ’ ὁρθῶς ἔχοι, καὶ μᾶλλον ἂν ὠφέλιμον εἴη. ὁ καὶ σοὶ 3 νῦν ὑπάρχει. τὰ γὰρ δὴ ἄλλ’ ἐκεῖνα καὶ αἱ ἀτιμίαι, καὶ εἰ δὴ τι τοιοῦτον ἕτερον, νόμῳ τε καὶ δοκῇσι τινὶ καὶ αἰσχροῖς καὶ κακὰ ἐσσι, καὶ οὐδὲν οὔτε τιῷ σώματι οὔτε τῇ ψυχῇ λυμναιέται. ποῖον μὲν γὰρ ἂν σῶμα εἰπεῖν ἔχοις νενοσηκὸς ἢ καὶ ἀπολωλός, ποῖαν δὲ ψυχὴν ἀδικωτέραν ἢ καὶ ἁμαθεστέραν γεγωνῆαν ὑπ’ ἀτιμίας καὶ φυγῆς ἢ καὶ ἄλλον τινὸς τῶν τοιούτων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. τὸ 4 δὲ αἴτιον ὅτι οὐδὲν σφῶν φύσει κακὸν ἐστίν, ὥσπερ οὐδ’ ἡ ἐπιτιμία οὐδ’ ἡ ἐν τῇ πατρίδι διατριβὴ φύσει χρηστή, ἀλλ’ ὁποῖα ποτ’ ἂν τις ἕκαστος ἡμῶν περὶ αὐτὰ δοξάσῃ, τοιαῦτα καὶ δοκεῖ εἶναι. αὐτίκα τὴν ἀτιμίαν οὐκ ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς παντελῶς ἄνθρωποι νομί- 5 ζουσιν, ἀλλ’ ἔστιν ἃ τῶν ἔργων ἐπαίτια παρὰ τισὶν ὄντα παρ’ ἄλλοις ἐπαινεῖται, καὶ ἕτερα πρὸς τινῶν τιμώμενα πρὸς ἑτέρων κολάζεται· εἰσὶ δὲ οἱ καὶ τὴν ἀρχὴν οὔτε τὸ ὄνομα οὔτε τὸ ἔργον αὐτῆς ἴσασι. καὶ πάνν εἰκότως· ὅσα γὰρ μὴ προσάπτεται τῶν τῇ 6 φύσει τοῦ ἀνθρώπου προσσηκόντων, οὐδ’ ἀνήκειν ἐς αὐτὸν νομίζεται. ὥσπερ ἂν οὖν, εἰ κρίσις τις ἢ καὶ ψήφισμά τι ἐγένετο τὸν δεῖνα νοσεῖν ἢ τὸν δεῖνα αἰσχρὸν εἶναι, γελοιότατον ἂν δῆπουθεν ᾔην, οὕτω καὶ περὶ τῆς ἀτιμίας ἔχει. τὸ δ’ αὐτὸ τοῦτο καὶ περὶ 24 τὴν φυγὴν ἐγωγε ὁρῶ ὄν. ἀποδημία γὰρ τις ἀτιμὸς ἐστίν, ὥστ’ εἴπερ αὕτη καθ’ αὐτὴν ἡ ἀτιμία μηδεμίαν κακίαν ἔχει, οὐδὲ τῇ φυγῇ δὴ πού προστρέψασθαι τι κακὸν δύναται, ἐπεὶ τὴν γε ἄλλως 2 συχνοὶ πλείστον ὅσον χρόνον οἱ μὲν ἄκοντες οἱ δὲ καὶ ἐκόντες ἀποδημοῦσι, καὶ τινες καὶ πάντα τὸν βίον κατανυλίσκουσι περινοστοῦντες, ὥσπερ αἰὲ πανταχόθεν ἐξελαυνόμενοι, καὶ οὐδὲν μέντοι παρὰ τοῦτο βλάπτεσθαι νομίζουσιν. οὐ μὴν οὐδὲ διαφέρει τι ἐκούσιόν 3 τινα ἢ μὴ τοῦτο ποιεῖν· οὐδὲ γὰρ οὐδ’ ὁ ἄκων σωμασκιῶν ἤττον

23 1 2 ...] μῆτ’ ἐπίτιμον? *
 5 1 νομίζουσιν ἐπιτιμίαν, ἀλλ’ *

3 5 ἂν om *

4 2 οὐδ’ *

- τι ἔρρωται τοῦ ἐθελοντὶ αὐτὸ δρωῆντος, οὐδ' ὁ ἄκων ναυτιλλόμενος
 ἤττονά τινα ὠφείλειαν τοῦ ἐτέρου κτᾶται. καὶ αὐτό γε τοῦτο τὸ
 4 ἀκούσιον οὐχ ὁρῶ δυνάμενον ἀνδρὶ φρονίμῳ συμβῆναι. ὥστ' εἰ-
 περ ἐν τούτῳ τὸ διάφορον τοῦ τε εὖ καὶ τοῦ κακῶς πρῶττειν ἐστὶν
 ὅτι τὰ μὲν ἐθελονταὶ ἐτοιμῶς τὰ δ' ἄκοντες χαλεπῶς ποιοῦμεν, εὖ-
 θεράπευτον· ἐὰν γάρ τοι πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἐκούσιοι ὑπομένωμεν
 5 ἂν ἐν τῷ ἀκουσίῳ θῇ τις εἶναι. καὶ γὰρ πον καὶ ἀρχαῖος λόγος
 καὶ μᾶλα εὖ ἔχων ἐστὶν ὅτι δεῖ ἡμᾶς μὴ ὅσα ἂν βουλούμεθα ἀξιοῦν
 γίνεσθαι, ἀλλ' ὅσα ἂν ἐκ τινος ἀνάγκης γίγνηται βούλεισθαι. οὐτε
 γὰρ αὐθαίρετον τὸν τοῦ βίου τρόπον ἔχομεν οὐθ' αὐτῶν ἐσμέν·
 6 ἀλλ' ὅπως ἂν τῇ τύχῃ δόξῃ, καὶ ὁποῖος ἂν ἐκάστῳ ἡμῶν δαίμων
 ἐκπληρωτῆς τοῦ τεταγμένου δοθῇ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ ἐκείνον ἡμᾶς
 ποιεῖσθαι.
- 25 ταῦτα μὲν δὴ τοιαῦτα ἐστίν, ἅντ' ἐθέλωμεν ἄντε καὶ μὴ· εἰ
 δέ σε οὐχὶ ἡ ἀτιμία αὐτῇ οὐδ' ἡ φυγὴ αὐτῇ λυπεῖ, ἀλλ' ὅτι μὴ
 μόνον μηδὲν ἡδικηκὼς τὴν πατρίδα ἀλλὰ καὶ πολλὰ εὐηργετηκὼς
 ἡτίμωσαί τε καὶ ἐξελέγλασαι, λόγισαι τοῦθ', ὅτι ἐπειδὴ περ ὑπαῖς
 ἐπέρωτό σοι τοιοῦτό τι παθεῖν, κάλλιστον δὴ πον καὶ ἄριστον
 2 συμβέβηκε τὸ μηδὲν ἀδικήσαντά σε ἐπηρεάσθαι. σὺ μὲν γὰρ πάντα
 τὰ καθήκοντα τοῖς πολίταις συνεβούλευσας καὶ ἔπραξας, οὐκ ἰδιω-
 τεύων ἀλλ' ὑπατεύων, οὐδ' ἰδίᾳ τι πολυπραγμονῶν ἀλλὰ τοῖς τῆς
 βουλῆς δόγμασι πειθόμενος, οὐ κατὰ στυσίαν ἀλλ' ἐπὶ τῷ βελτίστῳ
 3 γενόμενος· ὁ δεῖνα δὲ καὶ ὁ δεῖνα ἐκ δυναστείας καὶ ἐπηρείας πάντα
 κατὰ σοῦ συνεσκευάσαντο, ὥστε ἐκείνοις μὲν καὶ ἄχθεσθαι καὶ λυ-
 πεῖσθαι ἐπὶ τῇ ἀδικίᾳ προσήκει, σοὶ δὲ δὴ ἀνδρείως φέρειν τὰ δό-
 4 ξαντα τῷ δαίμονι καὶ καλὸν καὶ ἀναγκαῖον ἐστίν. οὐ γὰρ πον
 μᾶλλον ἂν ἐθέλῃσαι τῷ τε Κατιλίᾳ συμπράξας καὶ τῷ Λεντούλῳ
 συνομόσας, καὶ πάντα μὲν τὰ ἐναντία τῶν συμφερόντων τῇ πα-
 τριδί παραινέσας, μηδὲν δὲ τῶν προσταχθέντων σοι ὑπ' αὐτῆς
 5 ποιήσας, οἴκοι μένειν ἀδικήσας ἢ κατορθώσας φυγεῖν. οὐκοῦν εἰ
 καὶ τῆς δόξης σοι μέλει, πολλῷ πον αἰρετώτερόν ἐστι μηδὲν ἀδική-
 σαντά σε ἐκπεπτωκέναι ἢ κακουργήσαντά τι οἴκοι μεμενηκέναι· τὰ
 τε γὰρ ἄλλα καὶ ἡ αἰσχύνῃ τοῖς ἀδίκως ἐκβαλοῦσί τινα, ἀλλ' οὐ
 26 τῷ κατ' ἐπῆρειαν ἐξελυσθέντι προσγίγνεται. καίτοι ἔγωγε ἀκούω
 τοῦθ', ὅτι οὐκ ἄκων οὐδ' ἄλοδς μετέστης, ἀλλ' ἐθελοντῆς ἐμίσησας
 τὸν μετ' αὐτῶν βίον, ἅτε μὴτέ βελτίους σφῶς ποιῆσαι δυνάμενος

24 4 3 ὅτι om
 3 1 ἐπηρεάσθαι. καὶ σὺ *
 26 1 2 μετέστησας *

5 συνανήρηται
 5 1 ἡ om

25 1 2 αὕτη αὕτη
 4 ἐκβάλλουσι *

μήτε συναπολέσθαι σφίσιν ὑπομένων, καὶ ἔφυγες οὐ τὴν πατρίδα ἀλλὰ τοὺς ἐπιβουλεύοντας αὐτῇ. ὥστ' ἐκεῖνοι μὲν καὶ ἐξόριστοι εἶεν ἂν καὶ ἄτιμοι, πάντα τὰγαθὰ ἐκ τῶν ψυχῶν ἐκβεβληκότες, σὺ δὲ ἐπίτιμος καὶ εὐδαίμων, μήτ' ἀτόπως τινὶ δουλεύων καὶ πάντα τὰ προσήκοντα ἔχων, ἄντε ἐν Σικελίᾳ ἄντε ἐν Μακεδονίᾳ ἄντε καὶ ἄλλοθί που τῆς οἰκουμένης ζῇν ἐθελήσης. οὐ γὰρ δὴ που τὰ χωρία οὔτε εὐτυχίαν οὔτε κακοδαιμονίαν τινὰ δίδωσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς ἕκαστος αὐτῷ καὶ πατρίδι καὶ εὐδαιμονίαν ἂν καὶ πανταχοῦ ποιεῖ. καὶ ταῦθ' ὁ Κάμιλλος εὐ νοήσας ἡδέως ἐν Ἀρδέᾳ κατήκχησεν, 3 ταῦθ' ὁ Σκιπίων λογισάμενος ἀλύπως ἐν Λιτέρνῳ κατεβίω, τί γὰρ δεῖ τὸν Ἀριστείδην, τί δὲ τὸν Θεμιστοκλέα λέγειν, οὓς ἐνδοξοτέρους ἢ φυγὴ ἐποίησεν· τί τὸν Σόλωνα, ὃς ἐκὼν ἔτη δέκα ἀπεξενώθη.

μή οὖν μηδὲ σὺ μήτε χαλεπὸν τι τῶν τοιούτων, ἢ μήτε τῇ τοῦ σώματος μήτε τῇ τῆς ψυχῆς ἡμῶν φύσει προσήκει, νόμιζε εἶναι, μήτ' ἀγανάκτει τοῖς προσπεπωκόσιν. οὐδὲ γὰρ οὐδ' αἰρεσίς τις ἔστιν ἡμῖν τοῦ ζῆν ὅπως ἂν ἐθελήσωμεν, ὥσπερ εἶπον, ἀλλ' ἀνάγκη πᾶσα ὑπομένειν ἡμᾶς τὰ δοκοῦντα τῷ δαιμονίῳ. τοῦτο δὲ ἂν μὲν 5 ἐθελοντὶ ποιῶμεν, οὐ λυπησόμεθα, ἂν δὲ ἀκόντως, οὔτε ἐκφευξόμεθα τι τῶν πεπωμένων, καὶ τὸ μέγιστον τῶν κακῶν προσεπικτησόμεθα, τὸ μάλιστα ἀνιῶσθαι. τεκμήριον δὲ ὅτι οἱ μὲν καὶ τὰ ἀτοπώτατα ἐνκόλως φέροντες ἐν οὐδενὶ δεινῷ καθεστηκέναι νομίζουσιν, οἱ δὲ καὶ τοῖς ἐλαφροτάτοις βαρυνόμενοι πάντα τὰ ἐξ ἀνθρώπων κακὰ ἔχειν ὑποπετεύουσιν· καὶ ἕτεροι οἱ μὲν τὰ ἀμείνω κακῶς οἱ δὲ καὶ τὰ χεῖρω καλῶς μεταχειριζόμενοι, τοιαῦτα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκάτερου δοκεῖν εἶναι ποιοῦσιν ὅσα αὐτοῖς εἶναι παρασκευάζουσιν. καὶ 27 σὺ οὖν ταῦτα λογιζόμενος μήτε τοῖς παροῦσιν ἄχθου, μήτ', ἂν τοὺς ἐκβαλόντας σε εὐτυχοῦντας πυνθάνῃ, λυποῦ. κωφαὶ μὲν γὰρ καὶ ἐφήμεροι καὶ ἄλλως αἱ τῶν ἀνθρώπων εὐπραγίαι εἰσὶ, καὶ ὅσῳ ἂν μᾶλλον τις ἀπ' αὐτῶν ἐπαύξη, ὅῃον ὥσπερ πνεῦμα πίπτει, μάλιστα δὲ ἐν ταῖς στύσεσιν. ἅτε γὰρ ἐν τεταραγμένοις καὶ ἀκαταστάτοις 2 πράγμασι φερόμενοι μικρόν, μᾶλλον δὲ οὐδὲν τῶν χειμαζομένων διαφέρουσιν, ἀλλ' ἄνω τε καὶ κάτω, ποτὲ μὲν δεῦρο ποτὲ δὲ ἐκεῖσε· κἂν ἄρα τι καὶ τὸ βραχύτατον σφαλῶσι, παντελῶς βαπτίζονται, καὶ ἵνα γε μήτε τὸν Δροῦσον μήτε τὸν Σκιπίωνα μήτε τοὺς Γράκ- 3 χους ἢ καὶ ἄλλους τινὰς εἴπω, μέμνησθε μὲν ὅπως ὁ Κάμιλλος ὁ φυχὰς ἄμεινον τοῦ Καπιτωλίνου μετὰ ταῦτα ἀπῆλλαξε, μέμνησθε δὲ ὅσον Ἀριστείδης τοῦ Θεμιστοκλέους ὕστερον διήνεγκεν. ὥστε 4

3 4 ἐποίησε. τί τὸν Ἀννιον; τί 4 1 τῇ om 5 2 ἐθε-
λονται* οὐδὲ 6 6 ἄλλοις om 27 1 3 κοῦγαι?
5 ἐπαυξηθῇ? 2 3 ἐκεῖσε ἄττουσι, κἂν? 3 3 καπιτωλίου

καὶ σὺ μάλιστα μὲν ἐλπίζε καὶ καταχθῆσεσθαι (οὔτε γὰρ ἐξ ἀδικίας ἐξελέγησαι, καὶ ἐπιζητήσουσι μὲν σε, ὥς πυνθάνομαι, καὶ αὐτοὶ οἱ ἐκβεβληκότες, ποθήσουσι δὲ πάντες)· ἂν δὲ δὴ καὶ τοῖς πα-
28 ροῦσιν ἐμμένῃς, μήτοι γε καὶ ἀνιαθῇς παρὰ τοῦτο μηδέν. ἂν μὲν γὰρ μοι πεισθῇς, καὶ πάννυ ἀγαπήσεις χωρίον τέ τι παραθαλάσσιον ἔξω αὐτοῦ ἐκλεξάμενος, καὶ ἐν αὐτῷ γεωργῶν τε ἅμα καὶ συγγρά-
2 φων τι, ὥς Ξενοφῶν, ὥς Θουκυδίδης. τό τε γὰρ εἶδος τοῦτο τῆς σοφίας διαρκέστατόν ἐστι καὶ παντὶ μὲν ἀνδρὶ πάσῃ δὲ πολιτείᾳ ἀρμοδιώτατον, καὶ ἡ φυγὴ φέρει τινὰ σχολὴν γονιμωτέραν. ὥστ' εἴπερ ὄντως ἀθάνατος καθάπερ ἐκείνοι γενέσθαι ἐθέλεις, ζήλωσον
3 αὐτούς. τά τε γὰρ ἐπιτήδεια ἀρκοῦντα ἔχεις καὶ οὐτ' ἀξιωματός τινος προσδέῃ. εἰ γὰρ τι καὶ ἐν τούτοις ἀγαθόν ἐστιν, ὑπάτευκας· καὶ πλέον οὐδὲν τοῖς καὶ δεύτερον καὶ τρίτον ἢ καὶ τέταρτον ἄρ-
ξασι, πλὴν γραμματίων ἀριθμοῦ κενῶν, ὑπάρχει, ἃ μήτε ζῶντα
4 μήτε ἀποθανόντι τινὰ ὠφελεῖ. οὐκ οὐκ ἔλλοιο οὔτε Κορβῖνος οὔτε Μάριος ὁ ἐπτάκις ὑπατεύσας μᾶλλον ἢ Κικέρων εἶναι. οὐτ' αὖ ἡγεμονίας τινὸς ἐπιθυμεῖς, ὅς γε καὶ τὴν δοθεῖσάν σοι ἐξέστης, καταφρονήσας μὲν τῶν ἀπ' αὐτῆς κερδῶν, καταφρονήσας δὲ καὶ
τῆς ὀλιγοχρονίου τε καὶ ὑπευθύνου πᾶσι τοῖς συκοφαντεῖν ἐθέλον-
5 σιν ἐξουσίας. καὶ ταῦτ' εἶπον οὐχ ὅτι καὶ ἀναγκαῖόν τι αὐτῶν πρὸς εὐδαιμονίαν ἐστίν, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐν τοῖς πολιτικοῖς, ἐπεὶ περ ἐχρῆν, ἱκανῶς ἐξήτασαι, ἵνα καὶ ἐξ ἐκείνων τὸ διάφορον τῶν βίων μαθῶν τὰ μὲν ἔλῃ τὰ δὲ ἀπωθήσῃ καὶ τὰ μὲν διώξῃς τὰ δὲ φύ-
γῃς. σμικρὸς γὰρ ὁ βίος ἡμῶν, καὶ δεῖ σε μὴ πάντα αὐτὸν ἄλλοις
6 βιώσῃ, ἀλλ' ἥδη τι καὶ σεαυτῷ χαρίσασθαι. σκέψαι δὲ ὅσον ἢ τε ἡσυχία τῆς ταραχῆς καὶ ἡ εὐροία τῶν θορύβων ἢ τε ἐλευθερία τῆς δουλείας καὶ ἡ ἀσφάλεια τῶν κινδύνων διαφέρει, ἵν' ἐπιθυμῆ-
σῃς ζῆσαι ὥς ἐγὼ σοι παραινῶ. οὕτω μὲν γὰρ εὐδαιμονήσεις, καί
σου μέγα ὄνομα, καὶ τοῦτο αἶε, καὶ ζῶντος ἐπὶ τούτῳ καὶ τελευτή-
29 σαντος ἔσται· ἂν δὲ δὴ τὴν τε κάθοδον σπουδάζῃς καὶ τὴν ἐν τῇ πολιτείᾳ λαμπρότητα ζηλώσῃς, δυσχερὲς μὲν οὐδὲν εἰπεῖν βούλομαι, φοβοῦμαι δέ, ἔς τε τὰ πρῶγματα ἀποβλέπων καὶ τὴν σὴν παρη-
σίαν ἑννοῶν, τὴν τε δύναμιν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀντιστασιωτῶν σου
2 θεωρῶν, μὴ ποτέ τι καὶ αὐθις σφαλῇς. καὶ εἰ μὲν ἐν φυγῇ γέ-
νοιο, μεταγνώσῃ μόνον, εἰ δέ τι ἕτερον ἀνήκεστον πάθοις, οὐδὲ με-
τανοῆσαι δυνήσῃ. καίτοι πῶς μὲν οὐ δεινόν, πῶς δ' οὐκ αἰσχρὸν ἀποτμηθῆναι τέ τινος τὴν κεφαλὴν καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν τεθῆναι,
3 καὶ οὕτω τύχῃ, καὶ ἄνδρα τινὰ αὐτῇ καὶ γυναικὶ ἐνυβρίσαι; καὶ

28 α 1 τι om

29 α 2 μόνον] μέν*

α 1 καὶ*

καὶ γ.*

με μὴ ὡς φαῦλά σοι ὀλωνιζόμενον μισήσης, ἀλλ' ὡς διοσημίαν τινὰ προδεικνύντα φύλαξαι. μηδὲ σε ἑξαπατάτω τοῦθ', ὅτι καὶ φίλους τινὰς τῶν δυνατῶν ἔχεις· οὐδὲν γὰρ σε ὠφελήσουσιν οἱ δοκοῦντες φιλεῖν πρὸς τοὺς ἐχθρῶς διακειμένους, ὥσπερ πον καὶ πεπεύρασαι. οἱ γὰρ δυναστείας ἐρῶντες παρ' οὐδὲν πάντα τᾶλλα, πρὸς τὸ τυ- 4 χεῖν ὧν βούλονται, τίθενται, ἀλλὰ καὶ τοὺς φιλιτάτους καὶ τοὺς συγγενεστάτους πολλὰκις ἀντὶ τῶν ἐχθρίστων ἀντικαταλλάσσονται.”

Κικέρων μὲν ταῦτα ἀκούσας ῥᾶν πως ἐγένετο, οὐ μέντοι καὶ 30 ἐπὶ πολὺ ἔφυγεν, ἀλλὰ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Πομπηίου τοῦ μάλιστα αὐτὸν ἐκβαλόντος κατήχθη. αἴτιον δὲ ὅτι ὁ Κλώδιος τὸν τε Τι- γράνην τὸν νεώτερον, ἐν δεσμοῖς ἔτι καὶ τότε παρὰ Λουκίῳ Φλα- βίῳ ὄντα, πεισθεὶς ὑπὸ χρημάτων ἐξήρπασε καὶ ἀφῆκε, καὶ τὸν 2 Πομπήιον τὸν τε Γαβίνιον ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τούτῳ περιύβρισε, τοῖς τε ἀμφ' αὐτοὺς οὐσι καὶ πληγὰς καὶ τραύματα ἔδωκε, καὶ τοῦ ὑπάτου τὰς τε ῥάβδους συνέτριψε καὶ τὴν οὐσίαν καθιέρωσεν. ὀργισθεὶς γὰρ διὰ ταῦθ' ὁ Πομπήιος, ἄλλως τε καὶ ὅτι τῇ ἑξου- 3 σίᾳ, ἣν αὐτὸς τοῖς δημάρχοις ἀπεδεδώκει, κατ' αὐτοῦ ὁ Κλώδιος ἐκέχρητο, ἀνακαλέσασθαι τὸν Κικέρωνα ἠθέλησε, καὶ αὐτῷ τὴν κάθοδον εὐθὺς διὰ τοῦ Νιννίου πράττειν ἤρξατο. καὶ ὅς ἐσήνεγκε 4 μὲν ἐς τὸ βουλευτήριον τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ γνώμην, ἀπόντα τὸν Κλώ- διον τηρήσας· ἀντιστάντος δὲ οἱ ἑτέρου τινὸς δημάρχου ἐκείνην τε ὡς καὶ τῷ πλήθει κοινώσιον ἐξέθηκε, καὶ τῷ Κλωδίῳ πρὸς πάντα καθάπαξ ἡγναντιοῦτο. καὶ τούτου καὶ φιλονεικίαι καὶ τραύματα ἀπ' αὐτῶν πολλὰ ἐκατέροις ἐγένετο. πρὶν δὲ ἢ ἐς τοῦτο ἀφικέσθαι, 5 βουλευθεὶς ὁ Κλώδιος τὸν τε Κάτωνα ἐκποδῶν, ὅπως ῥᾶν ὅσα ἔπραττε κατορθώσῃ, ποιήσασθαι, καὶ τὸν Πτολεμαῖον τότε τὴν Κύπρον ἔχοντα ἀμύνασθαι ὅτι αὐτὸν παρὰ τῶν καταποντιστῶν οὐκ ἔλύσατο, τὴν τε νῆσον ἐδημοσίευσεν καὶ πρὸς τὴν διοίκησιν αὐ- τῆς τὸν Κάτωνα καὶ μάλᾳ ἄκοντα ἀπέστειλεν.

ταῦτα μὲν ἐν τῇ πόλει ἐγένετο· Καῖσαρ δὲ εὗρε μὲν οὐδὲν ἐν 31 τῇ Γαλατίᾳ πολέμιον, ἀλλ' ἀκριβῶς πάντα ἡσύχαζεν, οὐ μέντοι καὶ ἐν εἰρήνῃ διεγένετο, ἀλλὰ καὶ αὐτομάτου τὸ πρῶτον πολέμου τινὸς αὐτῷ συμβάντος ἕτερος συνηνέχθη, ὥστ' αὐτόν, ὥσπερ ἐς τὰ μά- λιστα ἐπεθύμει, πάντα καὶ πολεμῆσαι καὶ κατορθῶσαι. Ἐλθῆτιοι 2 γὰρ πλήθει τε ἀκμιάζοντες καὶ χώραν οὐκ ἀντάρκτη τῇ πολυνανθρω- πία σφῶν ἔχοντες, μέρος μὲν τι ἐκπέμψαι ἐς ἀποικίαν οὐκ ἠθέλη- σαν, μὴ καὶ διασπασθέντες εὐεπιβουλευτότεροι τοῖς λυπηθεῖσι ποτε

4 1 οὐδενὶ 30 1 1 ῥᾶδίως 3 1 τῇ] ἐν 5 3 τότε] τὸν
 τότε? cf. 39 22 2. 31 1 4 ἕτερος ἐξ ἑτέρου συν.? 2 1 πάντα
 τὸν τῆς ἡγεμονίας χρόνον καὶ? ἀν πάντα τὰ ἐ' ἔτι καὶ?*

ὑπ' αὐτῶν γένωνται, πάντες δὲ δὴ ἀπαναστῆναι βουλευθέντες, ὡς
 καὶ ἐς ἑτέραν τινὰ καὶ πλείω καὶ βελτίω χώραν μετοικισθυσόμενοι,
 τὰς τε κώμιας καὶ τὰς πόλεις σφῶν ἀπάσας ἔκαυσαν ὥστε μηδὲνα
 3 μετὰμειλον τῆς ἀνυστάσεως ποιήσασθαι. καὶ τινὰς καὶ ἐτέρους
 τῶν αὐτῶν δεομένους προσλαβόντες ἀπῆραν, Ὅρκητόριγός σφισιν
 ἡγουμένου, ἐν νῶ ἔχοντες τὸν τε Ῥοδανὸν διαβῆναι καὶ πρὸς ταῖς
 Ἀλπεσί που κατοικισθῆναι. καὶ ἐπειδὴ ὁ Καῖσαρ τὴν τε γέφυραν
 διέκοψε καὶ τὰλλα ὡς κωλύσων αὐτοὺς διαβῆναι ἡτοιμάζετο, ἐπεμι-
 ψαν πρὸς αὐτὸν δίοδόν τε αἰτούμενοι καὶ προσυπισχνούμενοι μηδὲν
 4 τὴν τῶν Ῥωμαίων γῆν κακώσειν. καὶ ὅς, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μήτε
 ἐπίστευεν αὐτοῖς μήτε προχωρῆσαι ποὶ ἐπιτρέψειν ἔμελλεν, ἀλλ' ὅτι
 γε οὐδέπω καλῶς παρεσκεύαστο, βουλευσέσθαι τε ὑπὲρ ὧν ἡξίουν
 μετὰ τῶν ὑποστρατήγων ἔφη καὶ τὴν ἀπόκρισιν ἐν ῥῆτῇ τινὶ ἡμέρᾳ
 δώσειν. καὶ τι καὶ ἐλπίδος, ὡς καὶ ἐπιτρέψων σφίσι τὴν δίοδον,
 ὑπετείνατο. κὰν τούτῳ τὰ ἐπικαιρότατα διετάφρυνε καὶ ἀπετεί-
 32 χισεν, ὥστ' ἄπορον αὐτοῖς τὴν ὁδὸν γενέσθαι. οἱ οὖν βάρβαροι
 χρόνον μὲν τινα ἐπέσχον, ἔπειτ' ἐπειδὴ μηδὲν ἤκουσαν κατὰ τὸ συγ-
 κείμενον, ἄραντες τὸ μὲν πρῶτον διὰ τῶν Ἀλλοβρόγων ἐπορεύοντο
 ἥπερ ὥρμητο, ἔπειτ' ἐντυχόντες τοῖς κωλύμασιν ἐς Σηκουανοὺς
 2 ἀπετράποντο, καὶ διὰ τε τούτων καὶ διὰ τῶν Αἰδούων ἐθέλοντί
 σφισι τὴν δίοδον, ἐφ' ᾗ μηδὲν ἀδικηθῶσι, παρεχόντων διόντες
 οὐκ ἐνέμειναν τοῖς ὡμολογημένοις, ἀλλὰ τὴν χώραν αὐτῶν ἐληλά-
 τουν. πέμψαντες οὖν οἱ τε Σηκουανοὶ καὶ οἱ Αἰδονοὶ πρὸς τὸν
 Καίσαρα ἐπικουρίαν τε παρ' αὐτοῦ ἤτουν, καὶ ἐδέοντο μὴ σφας
 3 περιδεῖν ἀπολουμένους. καὶ ἔλεγον μὲν οὐδὲν ὅμοια οἷς ἔπραξαν,
 ἔτυχον δ' οὖν ὅμως ὧν ἡξίουν· ὁ γὰρ Καῖσαρ φοβηθεὶς μὴ καὶ
 ἐπὶ τὴν Τύλοσαν οἱ Ἑλετήτιοι τράπωνται, εἴλετο μετ' ἐκείνων αὐ-
 τοὺς ἀμύνασθαι μᾶλλον ἢ συμφρονήσασί σφισιν, ὅπερ εὐδηλον ἦν
 4 ἐσόμενον, πολεμῆσαι. προσπεσὼν οὖν διὰ ταῦτα τοῖς Ἑλεθητίοις
 τὸν Ἄραριν διαβαίνουσι τοὺς μὲν τελευταίους ἐπακολουθοῦντας ἐν
 αὐτῷ τῷ πόρῳ διέφθειρε, τοὺς δὲ προκεχωρηκότας ἐς τοσοῦτον ἐκ
 τοῦ αἰφνιδίου καὶ ἐκ τοῦ τάχους τῆς διώξεως καὶ τῆς πύστεως
 τῶν ἀπολωλότων ἐξέπληξεν ὥστε ἐς ὁμολογίαν ἐπὶ χώρα τινὶ ἐθε-
 33 λῆσαι ἐλθεῖν. οὐ μέντοι καὶ συνέβησαν· ἐπειδὴ γὰρ ὁμήρους ἡτή-
 θησαν, ἡγανάκτησαν οὐχ' ὅτι ἡπιστοῦντο, ἀλλ' ὅτι ἀπηξίουν ὁμή-
 ρους τισὶ δοῦναι. καὶ τῶν μὲν σπονδῶν κατεφρόνησαν, προχω-
 ροῦντες δὲ αὐθις τὴν τε ἵππον τοῦ Καίσαρος, ἀπὸ τε τοῦ πεζοῦ
 πολὺ προδραμοῦσαν καὶ τοὺς ὀπισθοφύλακας αὐτῶν παρალიποῦσαν,

α ἰ τινὰς μὲν καὶ *
 ἡνιδίου τῆς ἐφόδου καὶ τοῦ τάχους τῆς διώξεως καὶ ἐκ τῆς?

α ἐν νῶ οἱ

32 α ἐκ τε τοῦ αἰ-

ὑποστάντες τῷ ἱππικῷ ἐνίκησαν, καὶ τοῦτου αὐτοὶ τε φρόνημα λα- 2
βόντες καὶ ἐκείνον φυγεῖν διὰ τε τὴν ἐλάττωσιν, καὶ ὅτι σπανίσας
τῶν ἐπιτηδείων πρὸς πόλιν τινὰ ἔξω τῆς ὁδοῦ οὖσαν ἐξετράπετο,
νομίσαντες τοῦ τε πρόσω ἀφείντο καὶ ἐπεδίωξαν αὐτόν. ἰδὼν οὖν 3
τοῦτο ὁ Καῖσαρ, καὶ φοβηθεὶς τὴν τε ὁρμὴν αὐτῶν καὶ τὸ πλῆ-
θος, τῷ μὲν πεζῷ πρὸς μετέωρόν τι ὥρμησε, τοὺς δὲ ἱππέας προ-
εβάλετο προκινδυνεύσαι σφισιν, ἕως ἐν ἐπιτηδείῳ πυρατᾶξῃ. τρε-
ψαμένων τε αὐθις αὐτοὺς ἐκείνων, καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ὄρθιον θυμῷ
φερομένων, ἐπικατέδραμέ σφισιν ἐξαίφνης, καὶ ἕτε συντεταγμένος
σποράδας ἐξ ὑπερδεξίων οὐ χαλεπῶς ἀπέωσατο. τραπομένων δὲ 4
τούτων, ἄλλοι τινὲς τῶν μὴ μαχομένων (ὑπὸ τε γὰρ τοῦ πλήθους
καὶ ὑπὸ τῆς σπουδῆς οὐ πάντες ἅμῃ παρεγένοντο) προσέμιξαν ἐξαί-
φνης κατὰ νώτου τοῖς ἐπιδιώκουσιν σφας, καὶ ἐθορύβησαν μὲν αὐ-
τούς, πλείον δὲ οὐδὲν ἔσχον· ὁ γὰρ Καῖσαρ τοῖς ἱππεῦσι τοὺς φεύ- 5
γοντας προστάξας αὐτὸς τῷ ὁπλιτικῷ πρὸς ἐκείνους ἐτράπετο, καὶ
κρατήσας πρὸς τε τὰς ἀμάξας ἀμφοτέροις σφίσι συγκαταφυγοῦσιν
ἐφέσπετο, κἀνταῦθα αὐθις ἰσχυρῶς ἐπ' αὐτῶν ἀμυνομένους σφᾶς
ἐνίκησεν. παθόντες δὲ ταῦτα οἱ βάρβυροι δίχα διηρέθησαν. οἱ μὲν 6
γὰρ ὡμολόγησαν αὐτῷ καὶ ἔς τε τὴν οἰκίαν ὅθεν ἐξανέστησαν ἐπα-
νῆλθον, κἀνταῦθα τὰς πόλεις ἀνορθώσαντες ὥκησαν· οἱ δὲ οὐκ
ἐθέλησαντες τὰ ὄπλα παραδοῦναι πρὸς τὸν Ῥῆνον, ὥς καὶ ἐς τὴν
ἀρχαίαν σφῶν γῆν ἐπανελθεῖν δυνάμενοι, ὥρμησαν, καὶ αὐτοὺς οἱ
σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων δι' ὧν διήεσαν ῥαδίως, ἕτε καὶ ὀλίγους
καὶ νενικημένους, ἔφθειραν.

οὕτω μὲν δὴ τὸν πρῶτον πόλεμον ὁ Καῖσαρ ἐπολέμησεν, ἀρ- 34
ξάμενος δὲ ἐκείθεν οὐχ ἡσύχασεν, ἀλλ' αὐτὸς τε τὸ ἑαυτοῦ βού-
λευμα ἅμῃ ἀπεπλήρωσε καὶ τοῖς συμμάχοις ἐχυρίσατο. οἱ τε γὰρ
Σηκουανοὶ καὶ οἱ Αἰδουνοὶ τὴν τε προθυμίαν αὐτοῦ ἰδόντες καὶ τὰ
ἔργα ὁμολογοῦντα ταῖς ἐλπίσιν αἰσθόμενοι, ἐκείνῳ τε εὐεργεσίαν
ἅμῃ καταθέσθαι καὶ τοὺς Κελτοὺς τοὺς ὁμοχώρους σφίσι τιμωρή-
σασθαι ἠθέλησαν· τὸν γὰρ Ῥῆνον πάλαι ποτὲ διαβάντες τῆς τε 2
χώρας αὐτῶν τινὰ παρετέμνητο καὶ αὐτοὺς ὑποτελεῖς ἐπεποίητο,
ὁμήρους σφῶν ἔχοντες. καὶ ἐτύγχανον γὰρ δέομενοι ὧν ὠρέετο,
ῥαδίως αὐτὸν ἀνέπεισαν ἐπικουρῆσαι σφίσιν. ἦρχε μὲν γὰρ Ἀριό- 3
ειστος τῶν Κελτῶν ἐκείνων, καὶ τὴν τε κύρωσιν τῆς βασιλείας
παρὰ τῶν Ῥωμαίων εἰλῆφει, καὶ ἐς τοὺς φίλους τοὺς τε συμμάχους
αὐτῶν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος ὑπατεύοντος ἐγέγραπτο· πρὸς δὲ
δὴ τὴν ἐκ τοῦ πολέμου δόξαν καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς ἰσχὺν οὐδὲν τοῦ-

33 5 4 ἀπ' ?
3 4 ἐσεγγράμτο ?

34 1 2 βούλημα ?
5 αὐτῆς] αὐτῶν *

2 2 αὐτοὺς] ἑαυτοῖς *

των ἐφρόντισε, πλὴν καθ' ὅσον παρὰ τοῦ βαρβάρου πρόφασιν τῆς διαφορᾶς, μὴ καὶ προϋπάρχειν τι ἐς αὐτὸν νομισθῇ, λαβεῖν ἡθέλησεν. καὶ διὰ τοῦτο μετεπέμψατο αὐτὸν ὡς καὶ διαλεχθῆναι τι αὐτῷ δεόμενος. ἐπειδὴ τε οὐχ ὑπήκουσεν, ἀλλὰ καὶ ἔφη ὅτι “εἴ τί μοι βούλεται Καῖσαρ εἰπεῖν, αὐτὸς πρὸς ἐμὲ ἐλθέτω· οὔτε γὰρ ἄλλως καταδεέστερος αὐτοῦ εἰμί, καὶ τὸν χρεῖαν τινὸς ἔχοντα αὐτὸν πρὸς ἐκείνον ἀφικνεῖσθαι δεῖ”, ὁργὴν τε ὡς καὶ πάντας τοὺς Ῥωμαίους προπεπηλακικότος αὐτοῦ ἐν τούτῳ ἐποίησατο, καὶ παραχρῆμα τοὺς τε ὁμήρους τῶν συμμάχων ἀπῆρτησεν αὐτόν, καὶ προσπηγόρευσεν αὐτῷ μήτε τῆς χώρας σφῶν ἐπιβαίνειν μήτ' ἐπικουρίας οἴκοθεν ἐπάγεσθαι. ταῦτα δὲ ἔπραξεν οὐχ ὅτι καὶ καταπλήξειν αὐτόν, ἀλλ' ὅτι ἐξοργεῖν καὶ τούτου πρόφασιν τοῦ πολέμου καὶ μεγάλην καὶ εὐπρεπῇ λήψεσθαι ἤλπισεν. ὅπερ ἐγένετο· ἀχθεσθεῖς γὰρ ὁ βάρβαρος τοῖς ἐπιτάγμασι πολλὰ καὶ δεινὰ ἀπεκρίνατο, ὥστε τὸν Καῖσαρα λόγους μὲν μηκέτ' αὐτῷ ἀντιπέμψαι, τὸν δὲ δὴ Βεσσοντίωνα, τὴν τῶν Σηκουανῶν πόλιν, εὐθύς, καὶ πρὶν αἰσθῆσθαι τινά, προκατασχεῖν.

35 καὶ τούτῳ οἱ στρατιῶται, ἀγγεῖας ἐλθούσης ὅτι τε ὁ Ἀριάριστος ἰσχυρῶς παρυσκευάζεται, καὶ ὅτι καὶ ἕτεροι τῶν Κελτῶν πολλοὶ οἱ μὲν διαβεβήκασιν ἤδη τὸν Ῥήνον ὡς ἐπὶ βοήθειαν αὐτοῦ, οἱ δὲ καὶ ἐπ' αὐτῷ τῷ ποταμῷ συνειλέχεται ὅπως ἐξαίφνης σφίσιν ἐπιθῶνται, δεινῶς ἠθύμυσαν· τά τε γὰρ μεγέθη αὐτῶν καὶ τὸ πλῆθος τό τε θράσος καὶ τὰς ἀπ' αὐτοῦ προχείρους ἀπειλὰς ἐκπλαγέντες οὕτω διετέθησαν ὡς μηδὲ πρὸς ἀνθρώπους τινὰς ἀλλὰ πρὸς θηρία ἄπορα καὶ ἄγρια προσοισόμενοι. καὶ ἐθρύλουν ὅτι πόλεμον οὔτε προσήκοντα οὔτε ἐψηφισμένον διὰ τὴν ἰδίαν τοῦ Καῖσαρος φιλοτιμίαν ἀναιροῖντο, καὶ προσεπηπείλουν ἐγκαταλείψειν αὐτόν ἢ μὴ μεταβάλληται. μαθὼν οὖν ταῦτ' ἐκείνος τῷ μὲν πλήθει τῶν στρατιωτῶν οὐδὲν διέλεξατο (οὔτε γὰρ καλὸν ἐνόμιζεν εἶναι τοιαῦτα πρὸς πολλοὺς λέγειν, καὶ ταῦτ' ἐς τοὺς πολεμικοὺς μέλλοντα ἐκφοιτήσκειν, καὶ ἔδεισε μὴ πως ἀπειθήσαντες θορυβήσωσι καὶ κακόν τι ἐξεργάζωνται), τοὺς δὲ δὴ ὑπάρχοντας καὶ τοὺς ὑπομείονας ἀθροίσας τοιαύδε ἐν αὐτοῖς ἔλεξεν.

36 “οὐ τὸν αὐτόν, ὦ ἄνδρες φίλοι, τρόπον ἡγοῦμαι δεῖν ἡμῶς περὶ τε τῶν ἰδίων καὶ περὶ τῶν κοινῶν βουλευέσθαι. οὐδὲ γὰρ τὸν αὐτόν ὁρῶ σκοπὸν ἰδίᾳ τε ἐκάστω καὶ δημοσίᾳ ἕσασιν ὄντα. ἡμῶν μὲν γὰρ τὰ ἐπικειστότατα καὶ ἀσφαλέστατα, τῷ δὲ δήμῳ τὰ κρείτιστα καὶ προαιρεῖσθαι καὶ πράττειν προσήκει. δεῖ μὲν γὰρ ἐν

τοῖς ἰδίοις δραστηρίοις εἶναι· τὸ γὰρ ἐπεικὲς οὐκ ἐθέλει μὴ καὶ ἐκ τούτου σώζεσθαι· οὐ μὴν ἀλλ' ἀνὴρ μὲν ὅστις ἀπραγμονέστατός ἐστι, καὶ ἀσφαλέστατος εἶναι δοκεῖ, πόλις δέ, ἄλλως τε καὶ ἀρχὴν ἔχουσα, τάχιστ' ἂν ὑπὸ τοῦ τοιοῦτου καταλυθῇ. ταῦτα γὰρ οὐ-³ τως οὐκ ὑπ' ἀνθρώπων ταχθέντα ἀλλ' ὑπ' αὐτῆς τῆς φύσεως νομοθετηθέντα καὶ ἦν αἰεὶ καὶ ἔστι, καὶ ἔσται μέχρι περ ἂν καὶ τὸ θνητὸν γένος συνεστήκη. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, οὐδ' ἑμῶν οὐδένα χρὴ τὸ ἴδιον ἡδὺ καὶ ἀσφαλὲς ἐν τῷ παρόντι μᾶλλον ἢ τὸ τοῖς πᾶσι Ῥωμαίοις καὶ εὐπρεπὲς καὶ συμφέρον προσκοπεῖν. λογί-⁴ ζεσθε γὰρ τά τε ἄλλα ὅσα εἰκὸς ἐστι, καὶ μάλιστα⁵ ὅτι δεῦρ' ἤλθομεν αὐτοὶ τε τοσοῦτοι καὶ τοιοῦτοι ἐκ τε τῆς βουλῆς καὶ ἐκ τῶν ἱππέων ὄντες, καὶ πληθὺς πολὺ στρατιωτῶν χρήματά τε ἄφθονα λαβόντες, οὐκ ἵνα ῥαθυμῶμεν, οὐδ' ἵν' ἀμελῶμεν, ἀλλ' ὅπως τά⁶ τε τῶν ὑπηκόων ὀρθῶς διοικήσωμεν καὶ τὰ τῶν ἐνσπόνδων ἀσφαλῶς διασώσωμεν, τοὺς τε ἀδικεῖν ἐπιχειροῦντάς σφας ἀμυνώμεθα, καὶ τὰ ἡμέτερα ἐπαυξήσωμεν. ὥς εἴγε μὴ ταῦθ' οὕτω φρονοῦντες⁷ ἤλθομεν, τί ποτε καὶ ἀρχὴν ἐξεστρατεύσαμεν, ἀλλ' οὐ τρόπον γέ τινα οἴκοι καὶ ἐπὶ τοῖς ἰδίοις κατεμείναμεν; καὶ γὰρ πον καὶ ἄμεινον ἦν μὴδ' ὑποστῆναι τὴν στρατείαν ἢ προσταχθέντας αὐτὴν προ-⁸δοῦναι. εἰ δ' οἱ μὲν ὑπὸ τῶν νόμων ἀναγκαζόμενοι τὸ προσταττό-⁹μενον ὑπὸ τῆς πατρίδος πράττειν, οἱ δὲ δὴ πλείους ἐθέλονται διὰ τε τὰς τιμὰς καὶ διὰ τὰς ὀφελείας τὰς ἀπὸ τῶν πολέμων περιγινομένης πάρεσμεν, πῶς ἂν ἢ καλῶς ἢ ὀσιῶς ἡμῖν ἔχοι ψεύσασθαι καὶ τὰς τῶν ἐκπεμπάντων ἡμῶς ἅμα καὶ τὰς ἡμετέρους αὐτῶν ἐλπίδας; ἰδίᾳ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν εἷς οὕτως εὖ πράξειεν ὥστε μὴ οὐ τῷ⁸ κοινῷ πταίσαντι συναπολέσθαι· τὸ δὲ δημόσιον εὖτεχοῦν πάσας καὶ τὰς ἐκάστου συμφορὰς ἀναφέρει.

λέγω δὲ ταῦτα οὐ πρὸς ὑμᾶς, ἄνδρες ἐταῖροί τε καὶ φίλοι,³⁷ τοὺς ἐνταῦθα ὄντας (οὔτε γὰρ ἄλλως ἀγνοεῖτε αὐτὰ ὥστε καὶ μαιθεῖν δεῖσθαι, οὐτ' ὀλιγώρως αὐτῶν ἔχετε ὥστε καὶ προτροπῆς χρή-³⁸ζειν), ἀλλ' ὅτι τινὰς τῶν στρατιωτῶν ᾗσθημαι αὐτοὺς τε θρυλοῦν-³⁹τας ὥς οὐ προσήκοντα τόνδε τὸν πόλεμον ἀνηρῆμεθα, καὶ τοὺς ἄλλους προσστασιάζοντας, ἵν' αὐτοὶ τε βεβαιότεραν ἐκ τῶν παρ' ² ἐμοῦ λόγων τὴν ὑπὲρ τῆς πατρίδος προθυμίαν ποιήσῃσθε, καὶ ἐκεί-³ρους πάνθ' ἃ προσήκει διδάξετε· πλείω γὰρ ἂν παρ' ἑμῶν ἰδίᾳ καὶ πολλάκις ἀκούοντες αὐτὰ ὠφελιθεῖεν ἢ παρ' ἐμοῦ ἅπαξ πνθό-³μενοι. λέγετε τοίνυν αὐτοῖς ὅτι οἱ πρόγονοι ἡμῶν οὐκ οἴκοι μένον-³τες, οὐδὲ τὰς στρατείας ὀκνοῦντες, οὐδὲ τοὺς πολέμους φεύγοντες,

οὐδὲ τὰς ῥαθυμίας διώκοντες τηλικαύτην τὴν πόλιν ἐποίησαν, ἀλλὰ
 ταῖς γνώμαις πάντα τὰ προσήκοντα προχείρως τολμῶντες καὶ τοῖς
 4 σώμασι πάντα τὰ ἀρέσαντα προθύμως ἐκπονοῦντες, καὶ τὰ μὲν ἴδια
 ὡς ἀλλότρια αἰεὶ ποτε παραβαλλόμενοι, τὰ δὲ δὴ τῶν πέλας ὡς καὶ
 οἰκεῖα ἐτοίμως κτῶμενοι, καὶ μήτε εὐδαιμονίαν ἄλλο τι ἢ τὸ τὰ
 δέοντα πράττειν νομίζοντες, μήτε δυστυχίαν ἄλλο τι ἢ τὸ μετ' εὖ-
 5 πραξίας ἡσυχάζειν ἡγούμενοι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων τῶν πολιτευ-
 μάτων αὐτοὶ τε, ὀλίγιστοι τὸ κατ' ἀρχὰς γενόμενοι καὶ πόλιν οὐ-
 δεμίαν ἧς οὐκ ἐλάττω τὸ πρῶτον νεμόμενοι, *Λατίνους* ἐκράτησαν,
Σαβίνους ἐνίκησαν, *Τυρσηνοὺς* Ὀδόσκους Ὀπικοὺς *Λευκανοὺς* *Σαν-*
νίτας ἐχειρῶσαντο, πῦσιν ἐνὶ λόγῳ τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων γῆν κα-
 38 *τεστρέψαντο*, πάντας τοὺς ἀλλοφύλους τοὺς ἐπελθόντας σιρίσιν
 αὐπέωσαντο. καὶ αὐτοὺς καὶ οἱ μετὰ ταῦτα *Ῥωμαῖοι* οἱ τε πατέρες
 ἡμῶν ζηλώσαντες οὐκ ἠρκέσθησαν τοῖς παροῦσιν, οὐδ' ἡγάπησαν
 οἷς παρέλυσον, ἀλλ' ὄλεθρον μὲν αὐτῶν σαφεῖ τὴν ῥασιώνην σω-
 τηρίαν δὲ ἀκριβῆ τὴν ταλαιπωρίαν νομίσαντες εἶναι, καὶ φοβηθέν-
 2 *τες* μὲν μὴ μείναντα αὐτὰ ἐφ' ἑαυτὰ κατατριφθεῖν καὶ καταγτηρά-
 σαιεν, *μισχυνθέντες* δὲ εἰ τοσαῦτα παραδεξιόμενοι μηδὲν ἐπικτή-
 3 *σαι*ντο, πολλῶ πλείω καὶ μεῖζω προσκατειργάσαντο. τί γὰρ ἂν τις
 καθ' ἕκαστον λέγοι τὴν *Σαρδώ*, τὴν *Σικελίαν*, τοὺς *Μακεδόνας*,
 τοὺς *Ἰλλυριοὺς*, τὴν *Ἑλλάδα*, τὴν *Ἀσίαν* τὴν περὶ τὴν *Ἰωνίαν*, *Βι-*
θυννοὺς *Ἰβηρας* *Ἀφροὺς*; καίτοι συχνὰ μὲν ἂν χρήματα ἔδοσαν αὐ-
 τοῖς *Καρχηδόνοι* ὥστε μὴ ἐκείσε ἐκπλεῦσαι, συχνὰ δὲ *Φίλιππος*
 καὶ *Περσὶς* ὥστε μὴ ἐπ' αὐτοὺς στρατεῦσαι, πολλὰ *Ἀντίοχος*,
 πολλὰ οἱ παῖδες αὐτοῦ καὶ ἔγγονοι ὥστε ἐπὶ τῆς *Εὐρώπης* κατα-
 3 *μεῖναι*. ἀλλ' οὐτε ἐκείνοι πρὸ τε τῆς δόξης καὶ πρὸ τοῦ μεγέθους
 τῆς ἀρχῆς ἀργεῖν τε ἀκλειῶς καὶ πλουτεῖν ἀδεῶς εἶλοντο, οὐτ' αὐ-
 τῶν ἡμῶν οἱ πρεσβύτεροι οἱ καὶ νῦν ἔτ' ὄντες, ἀλλ' ὅτε εὐ εἰδότες
 ὅτι διὰ τῶν αὐτῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ κτῆται τὰ ἀγαθὰ καὶ σώ-
 ζεται, πολλὰ μὲν ἐβειβαίωσαντο τῶν προὔπαρχόντων, πολλὰ δὲ καὶ
 4 *προσεκτέσαντο*. τί γὰρ δεῖ κἀνταῦθα καθ' ἕκαστον ἐπεξιέναι τὴν
Κρήτην, τὸν *Πόντον*, τὴν *Κύπρον*, τὴν *Ἰβηρίαν* τὴν *Ἀσιανήν*, τὴν
Ἀλβανίαν τὴν ἐκεῖ, *Σύρους* ἀμφοτέρους, *Ἀρμενίους* ἐκατέρους, *Ἀρα-*
βίους, *Παλαιστίνους*; ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα πρότερον ἀκριβῶς εἰ-
 δότες νῦν τῶν μὲν αὐτοὶ δεσπόζομεν, τὰ δὲ ἑτέροις ἐχαρισάμεθα,
 ὥστε ἕξ αὐτῶν καὶ προσόδους καὶ δυνάμεις καὶ τιμὰς καὶ σιμ-
 39 *μαχίας* προσειληφέναι.

37 ο ο ἐν ὀλίγῳ*
 γε*

4 διὰ τε τῶν

38 ι ο καταγρηθήσῃ ἐνμισχυνθέντες*
 4 2 Ἀσίαν

3 3 ἀλλὰ
 39 ι ι δὴ οὐκ*?

ἔργα καταισχύνητε μήτε τὴν ἀρχὴν μεγίστην ἤδη οὖσαν προῆσθε. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἀπ' ἴσης ἡμῖν τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς μηδὲν τῶν ὁμοίων κεκτημένοις βουλευτέον ἔστιν. ἐκείνοις μὲν γὰρ ἔξαρκεῖ ῥα- 2 στωνεύειν καὶ μετ' ἀσφαλείας ἄλλοις ὑποπεπτωκέναι, ἡμῖν δ' ἀναγκαῖόν ἐστι καὶ πονεῖν καὶ στρατεύεσθαι καὶ μετὰ κινδύνων τὴν παροῦσαν εὐδαιμονίαν φυλάττειν. πολλοὶ [τε] γὰρ ἐποφθαλμοῦσιν αὐτῇ· πῦν γὰρ τὸ ὑπεραιρόν τινος καὶ ζηλοῦται καὶ φθονεῖται, καὶ τούτου πόλεμος αἰδιδός ἐστιν ἅπασι τοῖς καταδεεστέροις πρὸς τοὺς ἐν τινι αὐτῶν ὑπερέχοντας. ἡ οὖν ἀπὸ πρώτης ἐχρῆν μηδὲν 3 διαφερόντως ἡμᾶς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τηρῆσθαι· ἡ ἐπέπερ τηλικούτοι γεγόναμεν καὶ τοσαῦτα κεκτήμεθα, πέπρωται τε ἡ ἄρχη τῶν ἄλλων ἐγκρατῶς ἢ καὶ αὐτοὺς παντελῶς ἀπολέσθαι (τοῖς γὰρ ἔς τε ἀξίωμα τοσοῦτον καὶ ἐς δύναμιν τηλικαύτην προκεχωρηκόσιν ἀδύνατόν ἐστιν ἀκινδύνως ἰδιωτεῦσαι), πειθόμεθα τῇ τύχῃ, μηδὲ ἐκοῦσαν αὐτὴν καὶ αὐτεπάγγελτον τοῖς τε πατράσιν ἡμῶν ὑπάρξασαν καὶ ἡμῖν παραμένουσαν ἀπωσώμεθα. ἔσται δὲ τοῦτο οὐκ ἂν τὰ 4 ὄπλα ῥήψωμεν, οὐδ' ἂν τὰς τάξεις ἐκλείψωμεν, οὐδ' ἂν διὰ κενῆς οἴκοι καθώμεθα ἢ παρὰ τοῖς συμμάχοις πλανώμεθα, ἀλλ' ἂν τὰ τε ὄπλα διὰ χειρὸς αἰεὶ ἔχωμεν (οὕτω γὰρ μόνως εἰρήνη σώζεται) καὶ τὰ ἔργα τοῦ πολέμου διὰ κινδύνων ἀσκῶμεν (οὕτω γὰρ μόνως οὐκ αἰεὶ πολεμήσομεν), τοῖς τε δεομένοις τῶν συμμάχων ἀπροφασίστως 5 ἐπικουρῶμεν (οὕτω γὰρ πολὺ πλείους ἔσομεν) καὶ τοῖς αἰεὶ τι παρακινουσί τῶν πολεμίων μὴ ἐπιτρέπωμεν (οὕτω γὰρ οὐδεὶς ἔθ' ἡμᾶς ἀδικεῖν ἐθελήσει). εἰ μὲν γὰρ τις τῶν θεῶν ἐγγυητὴς ἡμῖν ἐγένετο 40 ὅτι, καὶ ταῦτα μὴ ποιῶμεν, οὔτε τις ἡμῖν ἐπιβουλεύσει καὶ πάνθ' ὅσα κεκτήμεθα ἀσφαλῶς αἰεὶ καρπωσόμεθα, αἰσχυρόν μὲν ἦν εἰπεῖν ὅτι τὴν ἡσυχίαν ἄγειν ἐχρῆν, ὅμως δ' οὖν εἶχον ἂν τινα σκῆψιν εὐπρεπῇ οἱ μηδὲν τῶν δεόντων πράττειν βουλόμενοι. εἰ δ' ἀνάγκη 2 τε τοὺς κεκτημένους τινὰ ὑπὸ πολλῶν ἐπιβουλεύεσθαι, καὶ προσήκει τὰς ἐπιθέσεις αὐτῶν προκαταλαμβάνεσθαι, καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τοῖς οἰκείοις ἡσυχάζοντες καὶ περὶ τούτοις κινδυνεύουσιν, οἱ δὲ ἐκ περιουσίας τῷ πολέμῳ καὶ κατὰ τῶν ἀλλοτρίων χρώμενοι καὶ ἐκεῖνα φυλάσσουσιν (οὐδεὶς γὰρ περὶ τοῖς ἐαυτοῦ δεδιώς τῶν τοῦ πέλας 3 ἐφίεται· ὁ γὰρ περὶ τῶν ὑπαρχόντων οἱ φόβος ἰσχυρῶς τοῦ πολυπραγμονεῖν τὰ μὴ προσήκοντα αὐτὸν ἀποτρέπει), τί τοῦτο λέγει τις, ὥς οὐ χρὴ ἡμᾶς αἰεὶ τι προσκτῆσθαι; οὐ μέμνησθε, τὰ μὲν 4 ἀκηκοότες τὰ δὲ ἐωρακότες, ὅτι οὔτε τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ γενῶν οὐ-

2 καταισχύνοτε*

4 3 καθήμεθα*

3 3 λέγεις τις

πρόεσθε*

5 3 πολέμων

2 4 ἐπιθυμοῦσιν*

40 1 2 μὴ om

3 1 ἢ] μὴ

3 ἦν] ἂν*

δὲν πρότερον ἀπέσχετο τοῦ τῇ πατρίδι ἡμῶν ἐπιβουλεύειν πρὶν τοὺς πολέμους ἐν τῇ ἐκείνων χώρα τοὺς προγόνους ἡμῶν ποιήσασθαι, οὐτε οἱ Ἑπειρῶται πρὶν ἐς τὴν Ἑλλάδα αὐτοὺς περαιοθῆναι; οὐ Φίλιππος μελλήσας καὶ ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν στρατεύσειν, πρὶν φθάσαντας τὴν ἐκείνου κακῶς ποιῆσαι· οὐ Περσεύς, οὐκ Ἀντίοχος, οὐ Μιθριδάτης, πρὶν τὰ αὐτὰ αὐτοὺς ἐργάσασθαι. καὶ τί τὰλλα λέγοι τις ἄν; ἀλλ' οἱ Καρχηδόνιοι τέως μὲν οὐδὲν δεινὸν ἀφ' ἡμῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ εἶχον, ἐς τε τὴν Ἰταλίαν διέπλεον καὶ τὴν χώραν κατέτρεχον τὰς τε πόλεις ἐπόρθουν καὶ παρ' ὀλίγον καὶ τὸ ἅστυ αὐτὸ εἶλον, ἐπειδὴ δ' ἀντιπολεμῆσθαι ἤρξαντο, παντάπασι ἐκ τῆς γῆς ἡμῶν ἐξέδρασαν. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ περὶ τῶν Γαλατῶν καὶ Κελτῶν ἂν τις εἰπεῖν ἔχοι. καὶ γὰρ οὗτοι, μέχρι μὲν ἐντὸς τῶν Ἀλπεων ἐμένομεν, πολλὰκις αὐτὰς ὑπερέβησαν καὶ πολλὰ τῆς Ἰταλίας ἐπόρθησαν· ἐπεὶ δὲ ἐτολήσασιν ποτε ἔξω τε τῶν ὄρων ἐκστρατεῦσαι καὶ τὸν πόλεμόν σφισι περιστῆσαι, καὶ τινα καὶ τῆς χώρας αὐτῶν ἀπετεμώμεθα, οὐκέτ' οὐδένα πόλεμον ἀπ' αὐτῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, πλην ἡμᾶς, εἶδομεν. ὅταν οὖν τούτων οὕτως ἐχόντων λέγῃ τις ὅτι οὐ χρὴ πολεμεῖν ἡμᾶς, οὐδὲν ἄλλο φησὶν ἢ ὅτι οὐ χρὴ πλουτεῖν, οὐ χρὴ ἐτέρων ἄρχειν, οὐκ ἐλευθέρους, οὐ Ῥωμαίους εἶναι. ὥσπερ οὖν ἂν, εἴπερ τι τούτων εἰπέ τις, οὐκ ἂν ἡνέσχεσθε ἀλλὰ καὶ ἐν χερσὶν αὐτὸν ἀπεκτείνετε, οὕτω καὶ νῦν, ὧ ἄνδρες ἑταῖροι, πρὸς τοὺς ἐκείνα λέγοντας διατίθεσθε, μὴ τοῖς ῥήμασι σφῶν ἀλλὰ τοῖς ἔργοις τὸν νοῦν τεκμαιρόμενοι.

οὐκοῦν ὅτι μὲν οὕτω χρὴ φρονεῖν, οὐδέν' ἂν ἀντειπεῖν ὑμῶν νομίζω· εἰ δ' ὅτι μήτε ἐξήτασται περὶ τοῦ πολέμου τούτου παρὰ τῇ βουλῇ καὶ παρὰ τῷ δήμῳ μὴ ἐψηφίσται, διὰ τοῦτό τις ἤτιον οἶεται δεῖν ἡμᾶς προθυμηθῆναι, λογισάσθω ταῦθ', ὅτι πάντες οἱ πόλεμοι ὅσοι πώποτε γέγονασιν ἡμῖν, οἱ μὲν ἐκ παρασκευῆς καὶ προεπαγγέλλεως οἱ δὲ καὶ ἐπὶ καιροῦ συμβεβήκασιν. καὶ διὰ τοῦτο ὅσα μὲν ἂν οἴκοι τε μενόντων ἡμῶν καὶ τὴν ἡσυχίαν ἀγόντων κινηθῇ καὶ ἐκ πρεσβείας τινὸς τὴν ἀρχὴν τῶν ἐγκλημάτων λάβῃ, καὶ σκέψιν ὑπὲρ αὐτῶν καὶ δὴ καὶ ἀναγκαῖον ἐστὶ γίνεσθαι καὶ ψήφον ἐπάγεσθαι, καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς τε ὑπάτους ἢ καὶ στρατηγούς προστάττεσθαι σφισι καὶ τὰς δυνάμεις ἐκπέμπεσθαι· ὅσα δ' ἂν ἐξεληλυθότων ἤδη καὶ ἐξεστρατευμένων τινῶν ἐκφανῇ, ταῦτ' οὐκέτ' ἐς διαγνώμην ἄγεσθαι χρὴ, ἀλλ' ὥς καὶ δεδογμένα καὶ κεκρωμένα ὑπ' αὐτῆς τῆς χρείας προκαταλαμβάνεσθαι πρὶν αὐξηθῆναι. ἢ τίνας μὲν ἔνεκα ὑμᾶς ἐνταῦθ' ὁ δῆμος ἐξέπεμψεν, τίνας δ'

7 3 ἔμενον
2 2 ἂν om

9 5 ἂν om ὑμῖν*
4 αὐτῶν καλὸν καὶ δῆ?

41 1 1 παρὰ τε τῇ

ἐνεκα ἐμὲ μετὰ τὴν ὑπαιτείαν εὐθὺς ἔστειλε, τοῦτο μὲν ἐπὶ πέντε
 ἔτη καθάπαξ, ὃ μήπω πρότερον ἐγγόνει, ἄρχειν ἐλόμενος, τοῦτο
 δὲ τέσσαρσι στρατοπλάχοις ὀπλίσας, εἰ μὴ καὶ πολεμῆσαι πάντως
 ἡμῶς δεήσειν ἐνόμιζεν; οὐ γάρ που ἵνα μύτην τρεφώμεθα, οὐδ' ἵνα 5
 τάς τε πόλεις τὰς συμμιχίδας καὶ τὴν χώραν τὴν ὑπήκοον περιούντες
 χαλεπώτεροι καὶ τῶν πολεμίων αὐτοῖς γινώμεθα, (οὐδ' ἂν εἰς ταῦτα
 φήσειεν), ἀλλ' ἵνα τὴν οἰκείαν φυλάξωμεν, ἵνα τὴν τῶν πολεμίων
 ποροθήσωμεν, ἵν' ἄξιόν τι καὶ τοῦ πλήθους καὶ τῶν ἀναλωμάτων
 ἐργασώμεθα. οὐκοῦν ἐν τούτῳ καὶ οὗτος ὁ πόλεμος καὶ πᾶς ὅστις- 6
 οὖν ἄλλος καὶ ἐπιτέτραπται ἡμῖν καὶ ἐγκχεῖρισται. καὶ πάνυ γε
 φρονίμως ἐποίησαν ἐφ' ἡμῖν τὸ τίσι πολεμητέον εἶναι διαγνῶναι κατα-
 λιπόντες καὶ μὴ αὐτοὶ τὸν πόλεμον ψηφισάμενοι. οἱ μὲν γὰρ οὗτ' .
 ἀκριβῶσαι τὰ τῶν συμμάχων καὶ τοσοῦτον αὐτῶν ἀφραστεχότες ἦδυ-
 νήθησαν ἄν, καὶ πρὸς εἰδότης καὶ πρὸς παρεσκευασμένους τοὺς πολε-
 μίους οὐκ ἂν ὁμοίως ἐπιτηδείως προσηνέχθησαν· ἡμεῖς δὲ δὴ κριταὶ 7
 ἕμει καὶ λειτουργοὶ τοῦ πολέμου γινόμενοι, καὶ προσέτι καὶ ἐπ' αὐ-
 τοφώρους τοὺς ἐχθροὺς τὰ ὅπλα εὐθὺς ἐπιφέροντες, οὗτ' ἀνέξετά-
 στως οὗτ' ἀδίκως οὗτ' ἀπροφυλάκτως αὐτὸν ποιησόμεθα.

καὶ μοι εἴ τις ἑμῶν ἐκείνο ὑπολαμβάνει, τί δὴ τηλικούτον ὁ 42
 Ἀριόβιστος πεπλημμέληκεν ὥστ' ἀντὶ φίλον καὶ συμμάχου πολέμιος
 ἡμῖν γενέσθαι, σκοπεῖτω τοῦθ', ὅτι τοὺς ἀδικεῖν τι ἐπιχειροῦντας
 οὐκ ἐφ' οἷς ποιοῦσι μόνον ἀλλὰ καὶ ἐφ' οἷς φρονοῦσιν ἀμύνασθαι
 δεῖ, καὶ τὴν τε αὐξήσιν αὐτῶν πρὶν καὶ βλαβήναι τι προκαταλαμ-
 βάνειν, καὶ μὴ περιμείναντας κακῶς ἔργῳ παθεῖν, τότε τιμωρεῖσθαι.
 ὅτι τοίνυν καὶ ἐχθρὸς καὶ ἐχθιστός ἐστιν ἡμῖν, πῶς ἂν ἄλλως μᾶλ- 2
 λον ἐλεγχθεῖν ἢ ἐξ ὧν ἐποίησεν; πέμψαντος γάρ μου πρὸς αὐτὸν
 φιλικῶς ὅπως ἔλθῃ τε πρὸς ἡμᾶς καὶ κοινῇ μεθ' ἡμῶν βουλευθή-
 ται περὶ τῶν παρόντων, οὗτ' ἦλθεν οὐθ' ἤξειν ἐπέσχετο. καίτοι 3
 τί μὲν ἐγὼ ἀδικον ἢ ἀνεπεικὲς ἢ φορτικὸν ἐποίησα μεταπεμφάμε-
 νος αὐτὸν ὡς φίλον καὶ σύμμαχον; τί δὲ ἐκείνος ὕβρειος καὶ ἀσελ-
 γείας, οὐκ ἐθελήσας ἔλθεῖν, ἐκκλείοιπεν; ἄρ' οὐ δυοῖν ἀνάγκη θύ-
 τερον, ἥτοι ὑπωπτευκότου αὐτόν τι κακὸν πείσεσθαι ἢ ὑπερπεφρο-
 νηκότου ἡμῶς τοῦτο πεποικέναι; οὐκοῦν εἴτε τι ὑποτετόπηκεν, σα- 4
 φέστατα αὐτὸς ἑαυτὸν ἐξελέγχει ἐπιβουλεύοντι ἡμῖν· οὐδεὶς γὰρ
 ἡμῖν μηδὲν δεινὸν παθὼν ὑποπτὸς ἐστιν, οὐδ' ἀπ' ὀρθῆς καὶ ἀδό-
 λου τῆς γνώμης γίγνεται, ἀλλ' οἱ προπαρεσκευασμένοι τινὰς ἀδικῆ-
 σαι ἐτοιμὴν τὴν ὑποψίαν κατ' αὐτῶν ἐκ τοῦ συνεδύτος σφῶν ἔχου-
 σιν. εἴτ' αὖ μηδενὸς τοιούτου ὑπόντος ὑπεριώρακέ τε ἡμῶς καὶ 5

- λόγοις ὑπερηφάνοις ὕβριζε, τί χρὴ τοῦτον, ἐπειδὴν ἔργου τινὸς ἐπι-
 λάβηται, προσδοκῆσαι πράξειν; ὁ γὰρ ἐν οἷς μηδὲν κερδαίνει ἔμιλλε
 τοσαύτη ὑπεροψία κεχρημένος πῶς οὐ πόρρωθεν ἐξεληγήκεται μηδὲν
 δίκαιον μήτε φρονῶν μήτε πράσσων; οὐ τοίνυν ἀπέχρησεν αὐτῷ
 τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ἐμὲ ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἐκέλευσεν, εἶπερ τι αὐτοῦ
 43 δεοίμην. καὶ μὴ μοι μικρὸν τὴν προσθήκην ταύτην εἶναι νομίσητε·
 μεγάλη γὰρ ἐστὶν ἐπίδειξις τῆς διανοίας αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ αὐτὸν
 μὴ ἐθελῆσαι πρὸς ἡμῶς ἀφικέσθαι τάχ' ἂν τις καὶ ὄκνῃ καὶ ὀρ-
 2 ῶστίμῃ καὶ φόβῳ, ἀπολογούμενος ὑπὲρ αὐτοῦ, ἀνέθκεν· τὸ δὲ δὴ
 καὶ ἐμὲ μεταπέμψασθαι οὔτε σκῆψιν οὐδεμίαν ἐνδέχεται, καὶ προσ-
 ἐξελέγει καὶ ἐκεῖνο αὐτὸν οὐ κατ' ἄλλο τι πεποιηκότα ἢ ὅτι οὐδ'
 ὑπακούειν ἐς οὐδὲν ἡμῖν καὶ προσέτι καὶ προσαντεπιτάττειν πάντα
 3 παρεσκεύασται. καίτοι καὶ αὐτὸ τοῦτο πόσης ὕβρεως καὶ πόσου
 προπηλακισμοῦ μεστόν ἐστιν; μεταπέμπεται τινα ὁ ἀνθύπατος ὁ
 Ῥωμαίων, καὶ ἐκεῖνος οὐκ ἔρχεται· μεταπέμπεται τις τὸν ἀνθύπα-
 4 τον τῶν Ῥωμαίων Ἀλλόβριξ ὢν. μὴ γὰρ ὅτι ἐμοῦ τοῦ Καίσαρος
 οὐκ ἐπείσθη, μηδ' ὅτι ἐμὲ τὸν Καίσαρα ἐκάλεσε, σμικρόν τι τοῦτο
 καὶ θαῦλον εἶναι νομίσητε. οὔτε γὰρ ἐγὼ αὐτὸν μετεπεμψάμην,
 ἀλλ' ὁ Ῥωμαῖος, ὁ ἀνθύπατος, αἱ ῥάβδοι, τὸ ἄξιωμα, τὰ στρατό-
 πεδα, οὔτε ἐγὼ μετεπέμφθην ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ ταῦτα πάντα. ἰδίᾳ
 μὲν γὰρ ἐμοὶ πρὸς αὐτὸν οὐδὲν ἐστι συμβόλαιον· κοινῇ δὲ δὴ πάν-
 44 τες καὶ εἰπομέν τι καὶ λοιπόμεν καὶ ἀντηκούσαμεν καὶ ἐπάθομεν.
 ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν αὐτὸν ἐν τε τοῖς φίλοις καὶ ἐν τοῖς συμμάχοις
 ἡμῶν ἀναγεγράφθαι γήση, τοσοῦτ' ἄλλον ἀξιολύστον ὄντα ἀπο-
 δείξει. διὰ τί; ὅτι οἶα μηδὲ τῶν ἐχθίστων τις ὁμολογούντων ἡμῖν
 εἶναι ἐτόλμησέ ποτε ποιῆσαι, ταῦτ' ἐκεῖνος ἐν τε τοῖς τῆς φιλίας
 καὶ ἐν τοῖς τῆς συμμαχίας ὀνόμασιν ἐξείργασται, καθάπερ ἐπ' αὐτὸ
 2 τοῦτο πεποιημένος αὐτάς, ἵν' ἡμῶς ἀδικεῖν ἀδεῶς ἔχη. ἀλλ' οὔτε
 τότε ἐπὶ τῷ προπηλακίσεισθαι καὶ ἐπιβουλεύεσθαι ἰσπευσάμεθα
 αὐτῷ, οὔτε νῦν αὐτοὶ τὰς σπονδὰς λύσομεν· ἡμεῖς μὲν γὰρ ὡς
 πρὸς φίλον καὶ σύμμαχον ἔτ' αὐτὸν ὄντα ἐπρεσβευσάμεθα, ὁ δ'
 3 ὁρᾷτε ὅπως ἡμῖν κέχρηται. ὥσπερ οὖν ἡνίκα εὐεργετεῖν τε ἡμῶς
 ἐβούλετο ἀντεπύσχειν ἡξίου, δικαίως ἐκείνων ἐτύγχανεν, οὕτω
 καὶ νῦν, ἐπειδὴ τὰναντία αὐτῶν πάντα ποιεῖ, δικαιοτάτα ἂν ἐν
 ἐχθροῦ μέρει νομισθεῖη. καὶ μὴ θαυμάσητε εἰ αὐτὸς ἐγὼ πρό-
 4 ὀτερόν ποτε καὶ ἐν τῇ βουλῇ καὶ ἐν τῷ δήμῳ χρηματίσας τινὰ
 ὑπὲρ αὐτοῦ, εἴτα ταυτὶ νυνὶ λέγω. ἐγὼ μὲν γὰρ καὶ τότε καὶ
 νῦν τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχω καὶ οὐ μεταβάλλομαι. τίς δ' ἐστὶν

42 α α τί] τίνα·
 βούλειον

43 β β οὐκ] καλοῦντος οὐκ?
 44 α α καὶ τι εὐ πύσχειν

4 4 συμ-

αὕτη· τοὺς μὲν ἀγαθοὺς καὶ πιστοὺς καὶ τιμῶν καὶ ἀμείβεσθαι, τοὺς δὲ κακοὺς καὶ ἀπίστον καὶ ἀτιμάζειν καὶ ἀμύνεσθαι. ἐκείνος δ' ἐστὶν ὁ μεταβυλλόμενος, ὁ μήτε καλῶς μήτε δέοντως τοῖς δοθεῖσιν αὐτῷ παρ' ἡμῶν χρώμενος.

ὥσθ' ὅτι μὲν δικαιοτάτα ἂν αὐτῷ πολεμήσαιμεν, οὐδένα ἀμ- 45
φισβητήσιν οἰομαι· ὅτι δὲ οὔτε ἄμικτος οὔτε δυσπολέμητός ἐστιν, ὁρᾷτε μὲν καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοφύλων αὐτῷ, οὓς πολλάκις μὲν καὶ πρότερον, ῥῆστα θὲ καὶ νῦν ἐνίκησαμεν, λογίζεσθε δὲ καὶ ἐξ ὧν περὶ αὐτοῦ ἐκείνου πυρθανόμεθα. οὔτε γὰρ ἄλλως δύναμιν 2
τινα οἰκείαν συνεστηκυῖαν καὶ συγκεκροτημένην ἔχει· νῦν τε, ἅτε μηδὲν δεινὸν προσδοκῶν, καὶ παντελῶς ἀπαράσκευος ἐστίν. οὐ τοίνυν οὐδὲ ἐκ τῶν ὁμοχώρων ἂν τις αὐτῷ προθύμως, οὐδ' εἰ πάνυ ἐπαγγέλλεται, βοηθήσειεν· τίς μὲν γὰρ ἂν ἔλοιτο ἐκείνῳ συμμαχή- 3
σας πολεμῆσαι ἡμῖν, μηδὲν ὑφ' ἡμῶν λευπημένος; πῶς δ' οὐκ ἂν μᾶλλον ἡμῖν πάντες ἢ ἐκείνῳ συναράμενοι τήν τε τυραννίδα αὐτοῦ ὁμορόν σφισιν οὔσαν καταλῦσαι καὶ τῆς χώρας μέρος τι παρ' ἡμῶν προσλαβεῖν ἐθελήσαιεν; εἰ δὲ δὴ καὶ συσταῖεν τινες, οὗτοι γε καὶ 4
κρείττους ἂν ἡμῶν γένοιτο. ἵνα γὰρ τᾶλλα εἴσω, τὸ πλήθος ἡμῶν, τὴν ἡλικίαν, τὴν ἐμπειρίαν, τὰ ἔργα, ἐκείνῳ γε τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι ἡμεῖς μὲν κατὰ πᾶν θ' ὁμοίως τὸ σῶμα ὠπλίσαμεθα, ἐκείνοι δὲ δὴ γυμνοὶ τὸ πλεῖστον εἰσὶ, καὶ ἡμεῖς μὲν καὶ λογισμῷ καὶ τάξει χρώμεθα, ἐκείνοι δὲ δὴ θυμῷ πρὸς πάντα ἀσύντακτοι φέρονται; μὴ 5
γὰρ τοι μήτε τὴν ὁρμὴν αὐτῶν μήτε τὸ μέγεθος ἢ τῶν σωμάτων ἢ τῆς βοῆς φοβηθῇτε. φωνή τε γὰρ οὐδένα πώποτε ἀνθρώπων ἀπέκτεινε, καὶ τὰ σώματα αὐτῶν δρᾶν μὲν οὐδὲν πλέον, ἅτε τὰς αὐτὰς ἡμῖν χεῖρας ἔχοντι, πύσχειν δὲ πολλὸν πλείω, ἅτε καὶ μεγάλα καὶ γυμνὰ ὄντα, δυνήσεται· ἢ τε ὁρμὴ ἄμετρος καὶ προπετὴς τὸ κατ' ἀρχὰς οὔσα καὶ ἐκκενοῦται ῥαδίως καὶ ἐπ' ὀλίγον ἀνθεῖ. πε- 46
πειραμένοις δὲ πού ὧν λέγω καὶ νενικηκόσιν ὑμῖν τοὺς ὁμοίους αὐ- 46
τοῖς ταυτὶ παραινῶ, ὥσθ' ὑμᾶς μήτε τῷ λόγῳ δοκεῖν ὑπ' ἐμοῦ παράγεσθαι, καὶ τῷ ἔργῳ ἐχυρωτάτην τὴν ἐλπίδα τῆς νίκης ἐκ τῶν προκατειργασμένων ποιῆσθαι. καὶ μέντοι καὶ τῶν Γαλατῶν αὐτῶν 2
τῶν ὁμοίων σφίσι συχνοὶ ἡμῖν συμμαχήσουσιν, ὥστ' εἰ καὶ τι φοβερόν τὰ ἔθνη ταῦτα εἴχε, τοῦτο καὶ ἡμῖν καὶ ἐκείνοις ὑπάρξει.

ταῦτ' οὖν αὐτοὶ τε οὕτω λογίζεσθε καὶ τοὺς ἄλλους διδάσκετε· ὡς εἶγε καὶ ὑμῶν τινὲς ἄλλως πως φρονοῦσιν, ἀλλ' ἔγωγε καὶ ὡς 3
πολεμήσω, οὐδὲ ἐγκαταλείψω ποτὲ τὴν τάξιν ἣν ἐτάχθην ὑπὸ τῆς πατρίδος. καὶ μοι τὸ δέκατον στρατόπεδον ἀρκέσει· καὶ γὰρ εὖ

4 οἷδ' ὅτι κῶν διὰ πρὸς δέη, καὶ γυμνοὶ χωρήσουσι προθύμως. οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τὴν ταχίστην ἀπαγάγετε, μηδέ μοι μίτην ἐνταῦθα τρύχεσθε, τὰ τε κοινὰ εἰκῇ ἀναλίσκοντες καὶ τῶν ἀλλοτρίων πόνων μεταποιούμενοι, τὴν τε λείαν [καὶ] τὴν ὕφ' ἐτέρων κτωμένην σφετεριζόμενοι.”

47 ταῦτα τοῦ Καίσαρος εἰπόντος οὐ μόνον οὐδείς ἀντεῖπεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τινες τᾶναντία σφίσιν ἐγίνγνωσκον, ἀλλὰ καὶ συνήνεσαν πάντες, καὶ οὐχ ἥκιστα οἱ δι' ὑποψίας αὐτῷ ὄντες, λογοποιεῖν ἂ ἤκουσαν. καὶ τοὺς γε στρατιώτας οὐ χαλεπῶς ἔπεισαν πειθαρχῆσαι, τοὺς μὲν ἐκ τοῦ προκεκρίσθαι προθυμομένους, τοὺς δ' ἄλλους 2 δι' ἐκείνους φιλοτιμουμένους. ἐξαίρετον δὲ δὴ τὸ δέκατον στράτευμα ἐποίησατο, ὅτι εὐνοιάν πως αἰεὶ αὐτοῦ εἶχεν. οὕτω δὲ δὴ τὰ πολιτικά στρατόπεδα πρὸς τὴν τῶν καταλόγων τάξιν ὀνομάζετο· ὅθεν περ καὶ νῦν ὁμοίως τὰ νῦν ὄντα τὰς ἐπικλήσεις ἔχει.

3 ὠρμημένων οὖν αὐτῶν ὁ Καῖσαρ οὐκέτι κατὰ χώραν ἔμεινε, μὴ καὶ χρονίσαντες ἀμβλύτεροι αὐθις γένωνται, ἀλλ' εὐθὺς ἄρας ἐπὶ τὸν Ἀριόβιστον ἤλασεν. καὶ οὕτω γε αὐτὸν τῷ αἰφνιδίῳ τῆς ἐφόδου κατέπληξεν ὥστε καὶ ἐς λόγους οἱ ὑπὲρ εἰρήνης ἔλθειν κατη-

4 νύγκασεν. οὐ μέντοι καὶ συνέβησαν· αὐτός τε γὰρ πάντα προστάξαι καὶ ἐκείνος οὐδὲν ὑπακοῦσαι ἠθέλησεν. ὁ τε οὖν πόλεμος συνερρώγει, καὶ μετέωροι οὐ μόνον αὐτοὶ ἑκάτεροι ἀλλὰ καὶ οἱ σύμμαχοι οἱ τε πολέμιοι σφιν οἱ ἐκείνη πάντες ἦσαν, τὴν τε μάχην αὐτῶν ὅτι τάχιστα ἔσεσθαι καὶ τοῖς ἡπαξ κρατήσασι καὶ ἄλλα δου-

5 λεύσειν νομίζοντες. προεῖχον δὲ οἱ μὲν βάρβαροι τῷ τε πλήθει καὶ τοῖς μεγέθεσιν, οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι τῇ τε ἐμπειρίᾳ καὶ ταῖς ὀπλίσεσιν· καὶ πῶς καὶ πρὸς τὸν θυμὸν τῶν Κελτῶν, τὴν τε ἄκριτον καὶ προπετῇ αὐτῶν ὁρμῇ, ἀντίρροπον τὸ τοῦ Καίσαρος φρόνημα εὗρίσκετο, ὥστε ἰσοπαλεῖς ἐκ τούτων ὄντες καὶ τὰς ἐλπίδας τὴν τε 6 ἐπ' αὐταῖς προθυμίαν ἰσοστασίως ἐποιοῦντο.

48 ἀντικαταλημένων δὲ αὐτῶν ἀλλήλοις, αἱ γυναικες αἱ τῶν βαρβάρων ἀπηγόρευσάν σφισι θειάσασθαι μηδεμίαν πρὸ τῆς νέας σελήνης 2 μάχην συνάψαι. καὶ διὰ τοῦτο ὁ Ἀριόβιστος (πάνν γὰρ αὐταῖς προσεῖχεν ὅποτε τοιοῦτόν τι ποιήσειαν) οὐχ ὑπάσθη εὐθὺς τῇ δυνάμει, καί τοι τῶν Ῥωμαίων προκαλουμένων σφᾶς, συνέμιξεν, ἀλλὰ τοὺς ἱππέας μετὰ τῶν συντεταγμένων σφίσι πεζῶν μόνους ἐκπέμπων ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἐλύπει. καὶ τούτου καταφρονήσας χωρίον τι 3 ὑπὲρ τοῦ ταφρεύματός σφιν καταλαβεῖν ἐπεχείρησεν. καὶ κατέσχε μὲν αὐτό, ἀντικαταλαβόντων δὲ καὶ ἐκείνων ἕτερον ἐς μὲν μάχην,

καίπερ καὶ μέχρι τῆς μεσημβρίας τὸν στρατὸν ἔξω τοῦ Καίσαρος
 παραιτάξαντος, οὐχ ὥρμησεν, ἐπαναχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ πρὸς ἐσπέ-
 ραν ἐπῆλθε τε ἐξαπινυαίως σφίσι καὶ ὀλίγον καὶ τὸ χαράκιωμα αὐ-
 τῶν εἶλεν. προχωρούντων οὖν οὕτως οἱ τῶν πραγμάτων σμικρόν τε 4
 ἔτι τῶν γυναικῶν ἐφρόντισε, καὶ τῇ ὑστεραίᾳ παραταξαμένων τῶν
 Ῥωμαίων, ὅπερ πού καθ' ἡμέραν ἐποιοῦντο, ἀντεπέστηγεν. καὶ 49
 αὐτοὺς ἐκεῖνοι προΐοντας ἐκ τῶν σκηνωμάτων ἰδόντες οὐχ ἡσύχα-
 σαν, ἀλλ' ἐξάξαντες οὔτε συντάξασθαι σφισιν ἀκριβῶς ἐπέτρεψαν,
 καὶ τὴν ἀκόντισιν αὐτῶν, ἐφ' ἣ ἐς τὰ μάλιστα ἐθάρσυν, δρόμῳ
 μετὰ βοῆς προσπεσόντες ὑπετέμοντο, καὶ οὕτω γε ὁμοῦσε αὐτοῖς 2
 ἐχώρησαν ὥστε σφᾶς μήτε τοῖς κοντοῖς μήτε τοῖς ξίφεσι τοῖς μι-
 κροτέροις χρῆσασθαι. ὠθίζοντό τε οὖν, καὶ τοῖς σώμασι τὸ πλεῖον
 ἢ τοῖς ὅπλοις ἐμάχοντο, ἀνατρέψαι τε τὸν προσκείμενον καὶ κατα-
 βαλεῖν τὸν ἀνθεστηκότα ἀγῶνα ποιοῦμενοι. καὶ πολλοὶ καὶ τῆς 3
 τῶν βραχυτέρων ξιφῶν χρήσεως στερηθέντες ταῖς τε χερσὶ καὶ τοῖς
 στόμασιν ἀν' ἐκείνων ἡγωνίζοντο, κατασπῶντες τοὺς ἀντιπάλους,
 δάκνοντες, σπαράττοντες, ἕτε καὶ τῷ μεγέθει τῶν σωμάτων πολὺ
 αὐτῶν ὑπερέχοντες. οὐ μέντοι καὶ μεγάλα τινὰ ἐκ τούτου σφᾶς 4
 ἔβλαψαν· συμπλεκόμενοι γὰρ αὐτοῖς οἱ Ῥωμαῖοι ἰσόρροποι πως
 τῇ τε ὁπλίσει καὶ τῇ τέχνῃ ἐγίνοντο. καὶ τέλος ἐπὶ μακρότατον
 τοιοῦτοτρόπῳ μάχῃ χρησάμενοι ὅψέ ποτε ἐπεκράτησαν· τὰ τε γὰρ
 ξιφίδια καὶ σμικρότερα τῶν Γαλατικῶν ὄντα καὶ τὰς προσβολὰς
 χαλυβδικὰς ἔχοντα χρησιμώτατά σφισιν ἐγένετο, καὶ αὐτοὶ τῷ 5
 αὐτῷ πόνῳ ἐπὶ πλεῖον συσχεθέντες μᾶλλον τῶν βαρβάρων ἀντήρ-
 κεσαν, ἕτε οὐχ ὅμοιον ταῖς ὁξύτησι τῶν ἐφόδων τὸ διαρκές σφων
 ἐχόντων. διὰ μὲν οὖν ταῦτα ἡττήθησαν ἐκεῖνοι, οὐ μέντοι καὶ
 ἐτράποντο, οὐχ ὅτι οὐκ ἠθέλησαν ἀλλ' ὅτι οὐκ ἡδυνήθησαν φυγεῖν
 ὑπ' ἀπορίας τε ἅμα καὶ ἐκλύσεως. συστρεφόμενοι οὖν κατὰ τρια- 6
 κοσίους καὶ πλείους καὶ ἐλάττους, τὰς τε ἀσπίδας ἀπανταχόθεν
 σφῶν προεβάλλοντο, καὶ ὀρθοὶ ἰστάμενοι ἀπρόσμικτοι μὲν ὑπὸ τῆς
 συγκλείσεως δυσκίνητοι δὲ ὑπὸ τῆς πυκνότητος ἐγίνοντο, καὶ οὔτε
 ἔδρων οὐδὲν οὔτε ἔπυσχον. οἱ οὖν Ῥωμαῖοι, ἐπειδὴ μήτε ἐκεῖνοι 50
 ἀντεπήσάν σφισιν ἢ καὶ ἔφευγον, ἀλλ' ἐν ταύτῳ μένοντες ὥσπερ
 ἐν πύργοις εἰστήκεσαν, καὶ αὐτοὶ τὰ τε δοράτια κατὰ πρῶτας εὐ-
 θὺς ἕτε μηδεμίαν χρῆσιν ἔχοντα ἀπετέθειντο, καὶ τοῖς ξίφεσιν οὐκ 2
 ἐδύναντο οὔτε συστάδην μάχεσθαι οὔτε τῶν κεφαλῶν αὐτῶν, ἥπερ
 καὶ μόνον ἄλωτοί, οἷά πού γυμναῖς αὐταῖς μαχόμενοι, ἦσαν, ἐφι-
 κνεῖσθαι, τὰς τε ἀσπίδας ἀπέρριψαν, καὶ προσπίπτοντές σφισιν,

49 4 3 προβολὰς?

6 3 πρόσμικτοι

4 συγκλείσεως

50 1 3 εἰ πύργοι?*

οὐ μὲν ἐξ ἐπιδρομῆς οἱ δὲ καὶ ἐγγύθεν, ἀνῆλθοντο τρόπον τινα καὶ
 3 ἔκοπτον αὐτούς. καὶ τούτου πολλοὶ μὲν εὐθύς ἄτε καὶ μιᾷς ἐπι-
 κοπῆς ὄντες ἔπιπτον, πολλοὶ δὲ καὶ πρὶν πεσεῖν ἀπέθνησκον· ὑπὸ
 γὰρ τῆς πυκνότητος τῆς συστάσεως καὶ τεθνηκότες ὄρθοι ἀνείχοντο.
 4 τοῦ μὲν οὖν πέζου τὸ πλείστον οὕτω καὶ ἐκεῖ καὶ πρὸς ταῖς ἀμιά-
 ξαις, ὅσον γε καὶ ἐξωσθὲν ἐς αὐτὰς ἐτύγγανε, σὺν τε ταῖς γυναιξὶ
 καὶ σὺν τοῖς παισὶν αὐτῶν ἐφθάρησαν· ὁ δὲ Ἀριόβιστος μεθ' ἱπ-
 5 πείων τὴν τε χώραν παραχρῆμα ἐξέλιπε, καὶ πρὸς τὸν Ῥῆγον ὁρμή-
 6 σας ἐπεδιώχθη μὲν, οὐ κατελήφθη δέ. ἀλλ' ὁ μὲν ἐπὶ πλοίου προ-
 ἐξέφυγε, τῶν δ' ἄλλων τοὺς μὲν οἱ Ῥωμαῖοι ἐς τὸν ποταμὸν ἐσβαί-
 νοντες ἀπέκτειναν, τοὺς δὲ καὶ αὐτὸς ἐκείνος ὑπολαβὼν ἀπήνεγκεν.

ΑΘ οὕτω μὲν δὴ καὶ ἐκεῖνα διεπολεμήθη· μετὰ δὲ ταῦτα, τοῦ χει-
 ᾠ. u. 697 μῶνος ἐν ᾧ Κορινθίος τε Σπινθήρ καὶ ὁ Μέτελλος ὁ Νέπως ὑπα-
 τεύειν ἤρξαντο διελθόντος, τρίτος τις πόλεμος αὐτοῖς ἐγένετο. οἱ
 γὰρ Βελγικοὶ τῷ τε Ῥήνῳ πολλοῖς καὶ συμμίκτοις γένεσι προσοι-
 2 κούντες, καὶ ἐπὶ τὸν ὠκεανὸν τὸν κατὰ Βρεττανίαν καθήκοντες, ἐν
 μὲν τῷ πρὶν οἱ μὲν ἑνσπονδοὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἦσαν οἱ δὲ ἐφρόντι-
 ζον αὐτῶν οὐδέν, τότε δὲ τὸν Καίσαρα εὖ φερόμενον ἰδόντες, καὶ
 δέισαντες μὴ καὶ ἐπὶ σφῶς ὁρμήσῃ, συνεστράφησαν, καὶ κοινῶ πλὴν
 Ῥημῶν λόγῳ χρησάμενοι συνεβουλεύσαντό τε ἐπὶ τοῖς Ῥωμαίοις
 3 καὶ συνώμοσαν, Γάλλαν προστησόμενοι. ταῦτ' οὖν ὁ Καίσαρ παρὰ
 τῶν Ῥημῶν μαθὼν ἐν φρουρᾷ τε αὐτοὺς ἐποιήσατο, κἀνταῦθα
 πρὸς τῷ Αὐξούνῳ ποταμῷ στρατοπεδευσάμενος ἡθροίζε τε ἅμα
 τοὺς στρατιώτας καὶ ἐξήσκει. οὐδὲ ἐτόλμησε πρότερον τοῖς πολε-
 μίοις, καίτοι τὴν χώραν σφῶν κατατρέχουσιν, ἐς χεῖρας ἔλθειν,
 4 πρὶν ὥς καὶ δεδιότος αὐτοῦ καταφρονήσαντες ἐπεχείρησαν τὴν τε
 γέφυραν καταλαβεῖν καὶ τὴν σιτοπομπίαν, ἣν δι' αὐτῆς παρὰ τῶν
 συμμάχων ἐποιεῖτο, ἀφελῆσθαι. τοῦτο γὰρ ἐξ αὐτομολῶν προγνούς
 ἐσόμενον, ἐπεμψεν ἐπ' αὐτοὺς νυκτὸς τοὺς τε ψιλοὺς καὶ τοὺς ἱπ-
 2 πείας. καὶ οἱ μὲν προσπεσόντες τοῖς βυρβύροις ἀπροσδόκητοι πολ-
 λὰς ἀπέκτειναν, ὥστε πάντας τῆς ἐπιούσης νυκτὸς ἐς τὴν οἰκίαν,
 ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ οἱ Αἰῖδοι ἐσβεβληκότες ἐς αὐτὴν ἡγγέλλοντο,
 ἀπαναστῆναι· Καίσαρ δὲ ᾔσθετο μὲν τὸ γιγνόμενον, οὐκ ἐτόλμησε
 2 δὲ σφας εὐθύς, ἀγνοῖα τῶν χωρίων, ἐπιδιωξάι. ἀλλ' ἅμα ἔω τὴν
 τε ἵππον λαβὼν καὶ τοὺς πεζοὺς ἐπακολουθεῖν κελεύσας κατέλαβεν
 αὐτούς, καὶ ὑποστάντας ἐς μάχην (ἐνομίζετο γὰρ σὺν μόνῃ τῇ ἵππῳ
 εἶναι) διέτριψε μέχρις οὗ καὶ ὁ πεζὸς ἤλθε, καὶ οὕτω παντὶ τῷ

α 1 ἐπὶ ῥοπῆς? cf. 49 29 3. Thucyd 5 103.

ρηχρῆμα ὁρμ.

ε 2 ἐσβαίνοντας

4 4 Ῥῆγον πα-

1 3 1 συνωμόσαντο Ἀδραν

2 2 1 ἔφ om

στρατῶ περισχὼν τοὺς τε πλείους κατέκοψε καὶ τοὺς περιλοίπους ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. καὶ τούτου καὶ τῶν δῆμων τοὺς μὲν ἀμαχί προσηγάγετο τοὺς δὲ πολέμῳ.

Νέρβιοι δὲ τῆς μὲν πεδιάδος (οὐ γὰρ ἦσαν ἀξιόμαχοι) ἐκόντες 3 αὐτῷ ἐξέστησαν, ἐς δὲ δὴ τὰ ὄρη τὰ ὑλωδέστατα ἀνακομισθέντες, ἔπειτ' ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖθεν ἐπικατέδραμιον ἀνέλιπτοι, καὶ καθ' ὃ μὲν αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἦν ἐτράποντο καὶ ἔργον, τῷ δὲ δὴ πλείονι τοῦ στρατοῦ καθυπέρτεροί τε ἐγένοντο καὶ τὸ στρατόπεδον αὐτοβοεῖ εἶλον. αἰσθόμενος δὲ τοῦτ' ἐκεῖνος (προκεχωρήκει γὰρ ἐπὶ τι τοὺς 2 τετραμμένους διώκων) ἀνέστρεψε, καὶ καταλαβὼν αὐτοὺς ἐν τῷ ἐρύμῳ ἀρπαγὴν ποιουμένους περιεστοιχίσατο καὶ κατεφόνευσεν. πρᾶξας δὲ ταῦτα, οὐδὲν ἔτι μέγα ἔργον τοὺς λοιποὺς Νερβίους χερούμενος ἔσχεν.

κὰν τοῦτῳ Ἀτουατικοί, πλησιόχωροί τε αὐτοῖς ὄντες καὶ τὸ 4 γένος τό τε φρόνημα τὸ τῶν Κίμβρων ἔχοντες, ὥρμησαν μὲν ὡς καὶ βοηθήσοντές σφισιν, ἐπειδὴ δὲ ἔφθησαν προαλόντες, ἀνεχώρησαν, καὶ πάντα τᾶλλα χωρία ἐκλιπόντες ἐς ἓν τεῖχος τὸ κρῆτιστον ἀνεσκευάσαντο. καὶ αὐτῷ τὸν Καῖσαρα προσβαλόντα ἐπὶ πολλὰς 2 ἡμέρας ἀπεκρούσαντο, μέχρις οὗ πρὸς μηχανῶν ποιήσιν ἐτράπετο. τότε γάρ, τέως μὲν τήν τε ὕλην τέμνοντας καὶ τὰ μηχανήματα συμπηγνύντας τοὺς Ῥωμαίους ἐώρων, γέλῳ τῇ ἀπειρίᾳ τῶν γυνομένων ἐποιοῦντο, ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνά τε ἐξηιργάσθη καὶ ὀπλῖται σφισι 3 πανταχόθεν ἅμῃ ἐπ' αὐτῶν προσήγοντο, κατεπλύγησαν ἅτε μὴ πώποτε τοιοῦτόν τι ἐωρακότες, καὶ διεκρηκεύσαντο, τὰ τε ἐπιτήδεια τοῖς στρατιώταις πέμψαντες καὶ ὅπλα τινὰ ἀπὸ τοῦ τείχους ῥίψαντες. ὡς μέντοι τὰ τε μηχανήματα τῶν ἀνδρῶν γυνωθέντα 4 αὖθις εἶδον καὶ ἐκείνους πρὸς θυμηδίαν οἶα ἐπὶ νίκη τετραμμένους ἦσθοντο, μετέγνωσαν, καὶ ἀναθαρσήσαντες τῆς νυκτὸς ἐπέξοδον, ὡς καὶ ἀνελπίστους σφᾶς κατακόψοντες, ἐποίησαντο. περιπεσόντες δὲ τοῖς προφύλαξιν (ὃ γὰρ Καῖσαρ ἀκριβῶς πάντα αἰεὶ διώκει) ἐσφάλησαν. καὶ οὐδὲ τῶν λοιπῶν οὐδεὶς ἔτι συγγνώμης ἔτυχεν, ἀλλὰ πάντες ἐπράθησαν.

ἐπειδὴ δὲ οὗτοί τε κατεστράφητο, καὶ ἄλλοι οἱ μὲν ἐπ' αὐτοῦ 5 οἱ δὲ καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων συχνοὶ ἐκεκείρωντο, ὃ τε χειμῶν ἐνέστη, ἀνεχώρησεν ἐς τὰ χειμᾶδια. μαθόντες δὲ ταῦθ' οἱ οἴκοι Ῥωμαῖοι ἐθαύμασαν ὅτι ἔθνη τοσαῦτα, ὧν οὐδὲ τὰ ὀνόματα πρότερον

3 1 3 καὶ ἐκ.] καταστρατοπεδευόμενον ἐώρων, ἐκ.?^{*}
 κεχωρήκει ἐπὶ τε τοῖς 4 ὅτι

5 1 1 δὲ οὐτ' ἐστράφητο

3 οἴκοι οἱ μὲν

2 1 προσ-
 4 4 2 προθύμῃ διανοίᾳ^{*}

ἡκρίβουν, ἤρήκει, καὶ ἔψηφίσαντο πεντεκαίδεκα ἐπ' αὐτοῖς ἡμέρας θῦσαι, ὅπερ οὐπω πρότερον ἐγεγύνη.

- 2 καὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ Γάλβας ὁ Σέρβιος ὑποστρατηγῶν αὐτῷ, μέχρι μὲν ἣ τε ὥραία ἦν καὶ τὸ στράτευμα συνεστὸς εἶχεν, Ὑαράγρονς παρὰ τε τῇ Λεμάνῳ λίμνῃ καὶ πρὸς τοῖς Ἀλλόβριξι μέχρι τῶν Ἀλπεων οἰκοῦντας, τοὺς μὲν βίβη τοὺς δὲ καὶ ὁμολογίῃ παρεστήσατο, ὥστε καὶ χειμάσαι κατὰ χώραν παρασκευάσασθαι.
- 3 ἐπεὶ μέντοι οἱ πλείους τῶν στρατιωτῶν οἱ μὲν παρειμένοι οἶα μὴ πόρρω τῆς Ἰταλίας ὄντες, οἱ δὲ καὶ ἐφ' ἐαυτῶν ἄλλοσε ἀπεχώρησαν, καὶ αὐτῷ ἀπροσδύκτοι κατὰ τοῦτο οἱ ἐπιχώριοι ἐπέθεντο,
- 4 πρὸς ἀπόνειαν ἐπ' ἀπογνώσεως προήχθη, καὶ ἐκπηδήσας ἐκ τοῦ χειμαδίου ἄφνω τοὺς τε προσκειμένους οἱ τῷ παραδόξῳ τοῦ τολμήματος ἐξέπληξε, καὶ δι' αὐτῶν πρὸς τὰ μετέωρα διέπεσεν. γεγόμενος δ' ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἡμύνατο μὲν αὐτοὺς μετὰ τοῦτο καὶ ἐδουλώσατο, οὐ μὴν καὶ ἐχειμάσεν αὐτόθι, ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν τῶν Ἀλλοβρίγων μετέστη.

- 6 ταῦτα μὲν ἐν τῇ Γαλατία γένητο, Πομπήιος δὲ ἐν τούτῳ τὴν κἀθοδὸν τῷ Κικέρωνι ψηφισθῆναι διεπράξατο. ὃν γὰρ διὰ τοῦ Κλωδίου ἐξεληλάκει, τοῦτον ἐπ' αὐτὸν ἐκείνον ἐπανήγαγεν· οὕτω που τὸ ἀνθρώπειον δι' ὀλίγου τε ἔστιν ὅτε μεταβάλλεται, καὶ ἀφ' ὧν ὠφεληθῆσεσθαι τινες ἢ καὶ βλαβῆσεσθαι νομίζουσι, τὰ ἐναντιώτατα ἀντιλαμβάνουσιν. συνέπραττον δὲ ἀπὸ τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν δημόρων ἄλλοι τε καὶ Τίτος Ἄννιος Μίλων, οἵπερ που καὶ τὴν γνώμην ἐς τὸ πλῆθος ἐσήνεγκαν· ὁ γὰρ Σπινθῆρ ὁ ὕπατος τὸ μὲν τι καὶ τῷ Πομπηίῳ χαριζόμενος, τὸ δὲ καὶ ἐξ ἰδίας ἔχθρας τὸν Κλωδίον ἀμυνόμενος, ἐφ' ἧς καὶ τὴν μοιχείαν αὐτοῦ δικαίων
- 3 κατεγνώκει, ... καὶ ἐκείνῳ δὲ ἄλλοι τε τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων ἐπῆρχον καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀππίος Κλαύδιος στρατηγῶν, ὃ τε Νέπωσ ὁ ὕπατος ἀπ' οἰκείας τινὸς ἔχθρας τὸν Κικέρωνα μισῶν.
- 7 οὗτοι τε οὖν ἐπὶ πλεόν ἢ πρὶν, ἅτε καὶ ἡγεμόνας τοὺς ἐπάτους ἔχοντες, καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐν τῇ πόλει διαστάντες πρὸς ἐκατέρους ἐθορύβουν. καὶ ἄλλα τε ἐκ τούτου οὐκ ἐν κόσμῳ πολλὰ ἐγίγνετο,
- 2 καὶ ἐν αὐτῇ τῇ διαψηφίσει ὁ Κλωδίου γνὸς τὸ πλῆθος πρὸς τοῦ Κικέρωνος ἐσόμενον, τοὺς μονομάχους οὓς ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ πρὸς ἀγῶνας ἐπιταφίους ἐπὶ τῷ Μάρκιῳ τῷ συγγενεῖ προπαρασκευάσας λαβὼν ἐσεπήδησεν ἐς τὸν σύλλογον καὶ πολλοὺς μὲν ἔτρωσε πολλοὺς δὲ καὶ ἔκτεινεν. οὗτ' οὖν ἡ γνώμη ἐκυρώθη, καὶ ἐκείνοις ὡς
- 3 δορυφόροις συνὼν φοβερὸς καὶ ἐς τὰ ἄλλα πᾶσιν ἦν, ἀγορνομοίαν

2 2 ἦν οἱ

2 1 παρέμενον

6 3 1 ...] τὴν βουλὴν ἐνήγεν?*

τε ἤτει ὥς καὶ τὴν δίκην τῆς βίας, ἂν ἀποδειχθῇ, διαφευξόμενος. ἐγράψατο γὰρ αὐτὸν ὁ Μίλων καὶ οὐκ ἐσήγαγεν· οὔτε γὰρ οἱ τα- 4 μίαι, δι' ὧν τὴν ἀποκλίρωσιν τῶν δικαστῶν γενέσθαι ἐχρῆν, ἤρητο, καὶ ὁ Νέπωσ ἀπέειπε τῷ στρατηγῷ μηδεμίαν πρὸ τῆς κληρώσεως αὐτῶν δίκην προσέσθαι. ἔδει δὲ ἄρα τοὺς ἀγορανόμους πρὸ τῶν ταμιῶν καταστῆναι, καὶ διὰ τοῦτο ὅτι μάλιστα ἡ διατριβὴ ἐγένετο. μαχόμενος δὲ καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου πολλὰ ἐτάραττε, καὶ τέλος 8 μονομαχίους τινὰς καὶ αὐτὸς καὶ ἄλλους τῶν τὰ αὐτὰ οἱ βουλομένων ἀθροίσας ἐς χεῖρας τῷ Κλωδίῳ συνεχῶς ἦει, καὶ σφαγαὶ κατὰ πᾶσαν ὥς εἰπεῖν τὴν πόλιν ἐγίνοντο. ὁ οὖν Νέπωσ φοβηθεὶς πρὸς 2 τε τοῦ συνάρχοντος καὶ πρὸς τοῦ Πομπηίου τῶν τε ἄλλων τῶν πρώτων μετεβόλετο, καὶ οὕτως ἢ τε γερονσία κατελθεῖν τὸν Κικέρωνα τοῦ Σπινθήρος ἐστηγασμένου προεβούλευσε, καὶ ὁ δῆμος ἀμφοτέρων τῶν ὑπάτων ἐσπνεγόντων ἐψηφίσατο. ἀντέλεγε μὲν γὰρ 3 πρὸς αὐτοὺς Κλώδιος, ἀλλ' ἐκείνῳ τε ὁ Μίλων ἀντέκειτο ὥστε μηδὲν βίβιον δρᾶσαι, καὶ τῷ νόμῳ ἄλλοι τε καὶ ὁ Πομπήιος συνείπον ὥστε πολὺν κρεῖττους αὐτοὺς γενέσθαι.

κατήλθε τε οὖν ὁ Κικέρων, καὶ χάριν τῇ τε βουλῇ καὶ τῷ 9 δήμῳ, παρυσχόντων αὐτῷ τῶν ὑπάτων, καὶ κατὰ τὸ συνέδριον καὶ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἐγνώ. τῷ τε Πομπηίῳ τὴν ἔχθραν τὴν ἐπὶ τῇ φυγῇ μεθεὶς συνηλλάγη, καὶ τὴν γε εὐεργεσίαν παραχορήμια ἀπέδωκεν· λιμοῦ γὰρ ἐν τῇ πόλει ἰσχυροῦ γενομένου, καὶ τοῦ ὁμίλου 2 παντὸς ἐς τε τὸ θέρτρον (μόνῳ δὲ δὴ καὶ τότε ἔτι θείατρῳ ἐς τὰς πανηγύρεις ἐχρῶντο) καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐπὶ τοὺς βουλευτὰς συνεδρεύοντας ἐσπηδήσαντος, καὶ τοτὲ μὲν ἐν χερσὶν αὐτοὺς ἀποσφάζειν τοτὲ δὲ καὶ καταπρήσειν σὺν αὐτοῖς τοῖς ναοῖς ἀπειλοῦντος, ἔπεισέ σφας ἐπιμελητὴν τοῦ σίτου τὸν Πομπήιον προ- 3 χειρίσασθαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀρχὴν αὐτῷ ἀνθυπάτου καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἔξω ἐπὶ πέντε ἔτη δοῦναι. καὶ ὁ μὲν, ὥσπερ ἐπὶ τοῖς καταποντισταῖς πρότερον, οὕτω καὶ τότε ἐπὶ τῷ σίτῳ πάσης αὐθις τῆς οἰκουμένης τῆς ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις τότε οὐσης ἄρξιν ἐμελλεν· Καῖσαρ δὲ καὶ Κράσσος ἄλλως μὲν ἔχθοντο τῷ Κικέρωνι, σπου- 10 δὴν δ' οὖν τινὰ αὐτοῦ ἔσχον, ἐπειδὴ πάντως καθήξοντα αὐτὸν ἦσθοντο (καὶ γὰρ ὁ Καῖσαρ καὶ ἀπὸν εὐνοίαν τινα αὐτῷ ἐνεδείξατο), οὐ μέντοι καὶ χάριν οὐδεμίαν ἀντέλαβον. ἐκεῖνος γὰρ τοῦτό 2 τε οὐκ ἀπὸ γνώμης σφῶς πεποιηκότας εἰδώς, καὶ τῆς φυγῆς αἰτιωτάτους γεγονέναι νομίζων, ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐ πάνν πρὸς αὐτοὺς ἐθρασύνετο, ἕτε καὶ τῶν τῆς ἀκράτου πυρορησίας ἐπικαρ-

- πιῶν νεωστὶ πεπειραμένος, βιβλίον μέντοι τι ἀπόρρητον συνέθηκε, καὶ ἐπεὶ ἐπέγραψεν αὐτῷ ὡς καὶ περὶ τῶν ἑαυτοῦ βουλευμάτων
- 3 ἀπολογισμὸν τινα ἔχοντι, πολλὰ δὲ δὴ καὶ δεινὰ ἐς αὐτὸ καὶ περὶ ἐκείνων καὶ περὶ ἄλλων τινῶν συνένησε, καὶ διὰ τοῦτο φοβηθεὶς μὴ καὶ ζῶντος αὐτοῦ ἐκφοιτήσῃ, κατεσημνήνατό τε αὐτὸ καὶ παρέδωκε τῷ παιδί, προστάζας οἱ μήτ' ἀναγνῶναι μήτε δημοσιεῦσαι τὰ γεγραμμένα πρὶν ἂν μεταλλάξῃ.
- 11 Κικέρων μὲν οὖν αὐθις ἀνεβλάστανε, καὶ τήν τε ἄλλην οὐσίαν καὶ τὸ ἔδαφος τῆς οἰκίας, καίτοι τῇ ἐλευθερίᾳ ἀνειμένον, καὶ τοῦ Κλωδίου καὶ ἐπιθειάζοντος καὶ ἐς ἐνθυμίαν αὐτῷ προβάλλοντος,
- 2 ἐκομίσατο. τὴν γὰρ ἐσφορὰν τοῦ φρατριαιτικοῦ νόμου, παρ' ἣν ἐκ τῶν εὐπαιριδιῶν ἐς τὸ πλῆθος ἐπεποιήτο, διαβάλλων ὡς οὐκ ἐν τοῖς ὠρισμένοις ἐκ τῶν πατρῶων χρόνοις ἐκτεθέντος αὐτοῦ, τήν τε δημαρχίαν τοῦ Κλωδίου πᾶσαν, ἐν ἣ καὶ τὰ κατὰ τὴν οἰκίαν ἐδέδοκτο, κατέλυνε, λέγων οὐχ οἶόν τε εἶναι, τῆς μεταστάσεως αὐτοῦ τῆς ἐς τὸν ὅμιλον παρανόμως γεγεννημένης, ὕγιές τι τῶν ἐν αὐτῇ
- 3 πραχθέντων νομιζέσθαι, καὶ ἔπεισε διὰ τούτου τοὺς ποντίφικας τὸ ἔδαφός οἱ ὡς καὶ ὅσιον καὶ βέβηλον ὄν ἀποδοῦναι. καὶ οὕτω καὶ ἐκεῖνο καὶ χρήματα ἕς τε τὴν τῆς οἰκίας κατασκευήν, καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο τῆς οὐσίας αὐτοῦ ἐλελύμαντο, ἔλαβεν.
- 12 μετὰ δὲ δὴ τοῦτο Πτολεμαίου τοῦ βασιλέως ἔνεκα αὐθις ἐκινήθησαν. ἐπειδὴ γὰρ πολλὰ τισι τῶν Ῥωμαίων χρήματα, τὰ μὲν οἰκοθεν τὰ δὲ καὶ δανεισάμενος, ὅπως τήν τε ἀρχὴν βεβαιώσεται καὶ φίλος καὶ σύμμιχος ὀνομασθῇ καταναλώκει, καὶ αὐτὰ παρὰ
- 2 τῶν Αἰγυπτίων βιαίως ἡργυρολόγει, καὶ διὰ τε τοῦτο ἐχαλεπαίνετο καὶ ὅτι τὴν Κύπρον ἀπαιτῆσαι παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἢ καὶ τὴν φιλίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἀπειπεῖν κελυόντων αὐτῶν οὐκ ἠθέλησε, καὶ οὔτε πείσαι σφας ἡσυχάζειν οὔτ' αὐτὸν βιάσασθαι (ξενικὸν γὰρ οὐκ
- 3 εἶχεν) ἠδυνήθη, διέδρα τε ἐκ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθὼν κατηγόρησέ τε αὐτῶν ὡς καὶ ἐκ τῆς βασιλείας αὐτὸν ἐκβεβληκότων, καὶ ἔτυχεν ὥστε ὑπὸ τοῦ Σπινθήρος, ᾧ ἡ Κιλίκία ἐπετέ-
- 13 τραπτο, καταχθῆναι. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα . . ., οἱ Ἀλεξανδρεῖς τέως μὲν ἀγνοήσαντες ὅτι ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπηρκὼς ἦν, ἢ τεθνηκέναι αὐτὸν νομίσαντες, Βερενίκην τὴν θυγατέρα αὐτοῦ ἐς τὴν βασιλείαν ἀντικατέστησαν, ἔπειτα δὲ τῶν ἐκείνους μαθόντες ἄνδρας ἑκατὸν ἐς τὴν Ῥώμην ἐπεμψαν πρὸς τε τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ ἀπολογησομένους καὶ
- 2 ἀντικατηγοροῦντας ὅσα ἠδίκηντο. προμαθὼν οὖν ταῦτ' ἐκεῖνος

10 3 2 συνένησε
12 1 1 τοῦτο om
13 1 1 . . .] ἐπράτετο?*

11 1 3 ἐνθύμιον αὐτοῦ: cf. Thucyd. 5 16.
3 3 ὥστε ὑπ' αὐτοῦ Σπ. ἐπιτραπίετο
1 ἀπειρηκώς

(ἔτι δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἦν) ἐνῆδρευσε τοὺς πρόσβεις, πρὶν ἐλθεῖν, ἄλλους ἄλλη διαπέμψας, καὶ τοὺς μὲν πλείους αὐτῶν κατὰ τὴν ὁδὸν ἐφθεῖρε, τῶν δὲ λοιπῶν τοὺς μὲν ἐν τῷ ἅστει αὐτῷ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ καὶ καταφροβήσας ἐκ τούτων ἢ χρήμασι διαφθεύρας ἔπεισε μῆτε ταῖς ἀρχαῖς ὑπὲρ ὧν ἐστάλατο ἐντυχεῖν μῆθ' ὅλως μινείαν τινὰ περὶ τῶν ἀπολωλότων ποιήσασθαι. καίτοι τὸ πρᾶγμα οὕτω περι- 14
βόητον ἐγένετο ὥς καὶ τὴν βουλὴν ἀγανακτῆσαι δεινῶς, ἐνύγοντός σφας ὅτι μάλιστα Φαβωνίου τοῦ Μάρκου καθ' ἐκάτερον, ὅτι τε πολλοὶ παρὰ τῶν συμμάχων πρόσβεις πεμψθέντες βιαίως ἀπολώ-
λεσαν, καὶ ὅτι συχνοὶ καὶ τότε τῶν Ῥωμαίων ἐδεδωροδοκῆσαν. καὶ οἱ μὲν τὸν Δίωνα τὸν τῆς πρεσβείας αὐτοκράτορα (περιτὴν γὰρ) 2
μετεπέμψαντο ὥς καὶ τὴν ἀλήθειαν παρ' αὐτοῦ μαθησόμενοι· οὕτω δὲ ἄρα καὶ τότε ἔθ' ὁ Πτολεμαῖος τοῖς χρήμασι κατεκράτει ὥστε μῆτε τὸν Δίωνα ἐς τὸ συνέδριον ἐσελθεῖν μῆτε μνήμην τινὰ τοῦ φόνου τῶν τεθνηκότων, ἕως γε καὶ αὐτὸς περιτὴν, γενέσθαι. καὶ 3
μέντοι τοῦ Δίωνος μετὰ ταῦτα δολοφονηθέντος οὐδεμίαν οὐδ' ἐπ' ἐκείνῳ δίκην ἔδωκεν· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ ὁ Πομπήιος τῇ τε οἰκίᾳ αὐτὸν ὑπεδέδεκτο καὶ ἰσχυρῶς οἱ συνήρετο. τῶν γε μὴν ἄλλων 4
τῶν αὐτόθεν ἐνεκλήθησαν μὲν ἐν ὑστέρῳ συχνοί, ἐάλωσαν δὲ ὅλοι· τὸ τε γὰρ δεδωροδοκῆκός πολὺ ἦν, καὶ ἀλλήλοις διὰ τὸ ἴδιον ἔκυστος δέος συνεμάχον.

οἱ μὲν οὖν ἄνθρωποι τοιαῦτα ὑπὸ τῶν χρημάτων ἐποίουν, τὸ 15
δὲ θεῖον κεραυνῷ κατ' ἀρχὰς εὐθὺς τοῦ ἐχομένου ἔτους τὸ ἄγαλμα τοῦ Διὸς τοῦ ἐν τῷ Ἀλβανῷ ἰδρυμένου βαλὼν τὴν κάθοδον τοῦ Πτολεμαίου χρόνον τινὰ ἐπέσχεν. τοῖς γὰρ Σιβυλλείοις ἔπεισιν 2
ἐντυχόντες εὖρον ἐν αὐτοῖς ἐγγεγραμμένον αὐτὸ τοῦτο “ἂν ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς βοηθείας τινὸς δεόμενος ἔλθῃ, τὴν μὲν φίλιαν οἱ μὴ ἀπαρνήσῃσθε, μὴ μέντοι καὶ πλήθει τινὶ ἐπικουρήσῃτε· εἰ δὲ μὴ, καὶ πόρους καὶ κινδύνους ἔξετε.” καὶ τούτου τὴν συντυχίαν 3
τῶν ἐπῶν πρὸς τὰ τότε γινόμενα θαυμάσαντες ἀπεψηφίσαντο πάντα τὰ περὶ αὐτοῦ ἔγνωσμένα, Γαῖῳ Κάτωνι πεισθέντες δημάρχῳ. ταῦτα δὲ ἐχρήσθη μὲν οὕτως, ἐδημοσιεύθη δὲ (οὐ γὰρ ἔξῃ οὐδὲν τῶν Σιβυλλείων, εἰ μὴ ἡ βουλὴ ψηφίσαιτο, ἐς τὸ πλήθος ἐξαγγελ-
λεσθαι) διὰ τοῦ Κάτωνος. ἐπειδὴ γὰρ τάχιστα ὁ νοῦς τῶν ἐπῶν 4
διεθρυσθήκη, ὥσπερ εἴωθε γίνεσθαι, ἔδισε μὴ συγκρυφθεῖν, καὶ ἔς τε τὸν ὅμιλον τοὺς ἱερεῖς ἐσήγαγε, κἀνταῦθα, πρὶν ὅτι οὖν τὴν γερονσίαν ἐπ' αὐτοῖς χρηματίσαι, ἐξεβιάσατό σφας ἐκκαλῆσαι τὸ λόγιον· ὅσῳ γάρ τοι μᾶλλον οὐκ ἰδοκεῖ σφίσιν ἐξεῖναι τοῦτο, . . .

2 4 μὲν αὐτῶν ἐν
δωκε 4 ἤρετο

14 1 3 ἔτερον
15 1 3 βαλὼν

3 1 παρῇν 3 δέ-
2 4 ἀπαρνήσασθε

- 16 τὸ πλῆθος ἔσχεν. καὶ ἐκεῖνο μὲν ἔσχεν οὕτως, καὶ ἐς τὴν τῶν Ἀατίνων γλώσσαν γραφὴν ἀνεκηρύχθη· γνώμης δὲ αὐτῶν μετὰ τοῦτο ποιουμένων, καὶ τῶν μὲν ἀνευ στρατοῦ τῇ Σπινθῆρι τὴν τοῦ Πτολεμαίου κáθοδον προσταττόντων, τῶν δὲ δὴ καὶ τὸν Πομπήιον
- 2 μετὰ ῥαβδούχων δύο καταγαγεῖν αὐτὸν κελεύοντων (ὃ τε γὰρ Πτολεμαῖος μαθὼν τὸ χρησθὲν ἠξίωσε τούτου τυχεῖν, καὶ τὰ γράμματα αὐτοῦ Ἀύλος Πλαύτιος ἐς τὸ κοινὸν δημαρχῶν ἀνέγνω), δείσαντες οἱ βουλευταὶ μὴ μείζων ἔθ' ὁ Πομπήιος καὶ ἀπ' ἐκείνου γένηται, ἀντίπραξαν αὐτῷ τῇ τοῦ σίτου προφάσει χρησάμενοι.
- 3 ταῦτα μὲν ἐπὶ τε Λουκίου Φιλίππου καὶ ἐπὶ Γναίου Μαρκελλίνου ὑπάτων ἐγένετο· καὶ αὐτὰ ὁ Πτολεμαῖος μαθὼν τὴν τε κáθοδον
- 17 ἀπέγνω, καὶ ἐς Ἐφεσον ἐλθὼν παρὰ τῇ Θειᾷ διητάτο. τῷ δὲ δὴ προτέρῳ ἔτει καὶ τοιόνδε τι, ἴδιον μὲν φέρον δὲ πῶς ἐς τὴν συγγραφὴν, ἐπράχθη. τοῦ γὰρ νόμου διαρρήδην ἀπαγορεύοντος μηδένας δύο ἄμια ἐκ τῆς αὐτῆς συγγενείας τὴν αὐτὴν ἱερατείαν ἔχειν,
- 2 ὁ Σπινθῆρ ὁ ὑπάτος ἐπιθυμήσας Κορινθίον Σπινθῆρα τὸν υἱὸν ἐς τοὺς οἰωνιστὰς ἰσαγαγεῖν, ἔπειτ' ἐπειδὴ ὁ Φαῦστος ὁ τοῦ Σύλλου παῖς ἐκ τοῦ τῶν Κορινθίων φύλου ὧν προενεγέγραπτο, ἐξεποίησεν αὐτὸν ἐς τὸ Μαλλίου Τορκουάτου γένος, καὶ οὕτως ὁ νόμος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ ῥήμασι μείνας ἔργῳ κατελύθη.
- 18 μετὰ δὲ δὴ τοῦτο ὁ Κλώδιος ἐπειδὴ τάχιστα ἐς τὴν ἀγορανομίαν ἐπὶ τε τοῦ Φιλίππου καὶ ἐπὶ τοῦ Μαρκελλίνου παρεληλύθει (πρὸς γὰρ τὴν ἀπόδρασιν τῆς δίκης παρυκελευστὸς ἤρθε), ρωγὴν κατὰ τοῦ Μίλωνος τῆς τῶν μονομάχων παρυσκευῆς ἀπὴνενγκεν· ἡ γὰρ αὐτὸς ἔπραττε καὶ ἐφ' οἷς ἐκρίνετο, ταῦτ' ἐκείνῳ ἀντενεκάλει.
- 2 ἐποίει δὲ τοῦτο οὐχ ὅτι τὸν Μίλωνα προσδοκῶν αἰρήσειν ἄτε καὶ συναγωνιστὰς ἰσχυροὺς ἄλλους τε καὶ τὸν Κικέρωνα τόν τε Πομπήιον ἔχοντα, ἀλλ' ἵνα ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ τῷ τε Μίλῳ προ-
- 19 πολεμοίῃ καὶ ἐκείνους ὑβρίζοι. πρὸς γοῦν τοῖς ἄλλοις τοιόνδε τι ἐμεμηχάνητο· παρυσκευάσας τοὺς ἐταίρους ἵν', ὁπότε πύθοιτο αὐτῶν ἐν τοῖς συλλόγοις "τίς ὁ ποιῶν ἢ καὶ λέγων τοιόνδε τι ἦν", συνεκβοῶν ὅτι Πομπήιος, ἐπρωῦτα πολλάκις ἐξαίφνης πάνθ' ὅσα ἐπαίτια περὶ αὐτὸν ἢ κατὰ τὸ σῶμα ἢ κατ' ἄλλο τι ἦν, ἰδίᾳ καὶ
- 2 καθ' ἑκαστον, ὥς οὐ περὶ ἐκείνου δὴ λέγων· καὶ τούτου τῶν μὲν ἑξαρχόντων τῶν δὲ συνεπηρεχόντων σφίσιν, ὅλα φιλεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι, καὶ λεγόντων ὅτι Πομπήιος, χλευασία πολλὴ σφ-
ἐβαινε, ὥστε ἐκείνον μήτε τὴν ἡσυχίαν ἄγειν κατερεοῦντα μήθ'

16 α : Πλαύτιος

17 ι : 3 μηδένα

2 : 3 Κορινθίον

18 ι : 2 παρελήλυθε*

4 κατὰ] καὶ

2 : 1 ὥς? αη προσεδόκα?

19 ι : 3 τί ποιῶν ἢ καταλέγων τοιόσδε τις ὦν

ὁμοίον τι ποιεῖν αὐτῷ ὑπομένοντα περιοργῇ τε γίνεσθαι καὶ ἐν ἀμηχανίᾳ καθίστασθαι, καὶ λόγῳ μὲν τὸν Μίλωνα κατακρίνεσθαι, ἔργῳ δὲ αὐτὸν μηδ' ἀπολογούμενον ἀλίσκεσθαι. ὁ γὰρ Κλώδιος, ὅπως 3 ἐπὶ πλείον ἀποροίῃ, οὐκ εἶα τὸν φρατριατικὸν νόμον ἐσενεχθῆναι· πρὶν γὰρ ἐκείνον τεθῆναι, οὐτ' ἄλλο τι τῶν σπονδαίων ἐν τῷ κοινῷ πραχθῆναι οὔτε δίκην οὐδεμίαν ἐσαχθῆναι ἐξῆν.

τέως μὲν οὖν ὁ Μίλων τῶν λοιδοριῶν καὶ τῶν σφαγῶν πρόσ- 20 χημα αὐτοῖς ἦν· τεράτων τὲ τινων ἐν τούτῳ γενομένων (ἐν τε γὰρ τῷ Ἀλβανῷ νεὼς Ἦρας βραχὺς ἐπὶ τραπέζης τινὸς πρὸς ἀνατολῶν ἰδρυμένος πρὸς τὴν ἄρκτον μετεστράφη, καὶ λαμπὰς ἀπὸ τῆς μεσημβρίας ὁρμηθεῖσα πρὸς βορέαν διῆξε, λύκος τε ἐς τὴν πόλιν 2 ἐσῆλθε, καὶ σεισμὸς ἐγένετο, τῶν τε πολιτῶν τινὲς κεραυνοῖς ἐφθάρησαν, καὶ θόρυβος ἐν τῷ Λατίνῳ ὑπὸ γῆς ἐξηκούσθη· καὶ αὐτὰ οἱ μῦνταις ἀκέσασθαι θελήσαντες ὀργίζεσθαι σφισι δαιμόνιον τι ὡς καὶ ἱερῶν τινῶν ἢ χωρίων οὐχ ὁσίων ἐποικουμένων ἔφασαν) ἐν- 3 ταῦθα ὁ Κλώδιος τὸν Κικέρωνα μεταλαβὼν τῷ τε λόγῳ πολλὸς ἐνέκειτο, ὅτι τὸ ἔδαφος τῆς οἰκίας ἱερωμένον τῇ ἐλευθερίᾳ κατωκοδόμησε, καὶ ἐπῆλθέ ποτε ἐπ' αὐτὸ ὡς καὶ ἐκ θεμελίων αὐθις αὐτὴν ἀναιρήσων. καὶ οὐκ ἐποίησε μὲν τοῦτο, ὁ γὰρ Μίλων ἐκώλυσεν· ὁ δ' οὖν Κικέρων ὡς καὶ παθὼν αὐτὸ ὀργὴν τε εἶχε καὶ κατηγο- 21 ρίας ἐποιεῖτο, καὶ τέλος τὸν τε Μίλωνα καὶ δημάρχους τινὰς παραλαβὼν ἀνῆλθέ τε ἐς τὸ Καπιτώλιον καὶ τὰς στήλας τὰς ἐπὶ τῇ αὐτοῦ φυγῇ ὑπὸ τοῦ Κλωδίου σταθείσας καθεῖλεν. καὶ τότε μὲν 2 αὐτὰς ἐκείνου σὺν Γαῖῳ ἀδελφῷ στρατηγοῦντι ἐπελθόντος ἀφῆρέθη, μετὰ δὲ τοῦτο φυλάξας ἐκδημοῦντα τὸν Κλώδιον ἀνέβη τε αὐθις ἐς τὸ Καπιτώλιον, καὶ λαβὼν αὐτὰς οἶκαδε ἀπεκόμισεν. γε- 3 νομένου δὲ τούτου οὐδὲν ἔτ' ἀπώμοτον οὐδετέρῳ αὐτῶν ἦν, ἀλλ' ἐλοιδόρου ἀλλήλους καὶ διέβαλλον ἄλλα τε ὅσα ἐδύναντο, μηδεὶς τῶν αἰσχίστων ἀπεχόμενοι, καὶ ὁ μὲν τὴν τε δημαρχίαν τὴν τοῦ 4 Κλωδίου ὡς καὶ παρὰ τοὺς νόμους γενομένην καὶ τὰ πραχθέντα ἐν αὐτῇ ἐπ' αὐτοῦ ὡς καὶ ἄκυρα ὄντα, ὁ δὲ τὴν τε φυγὴν τὴν τοῦ Κικέρωνος ὡς καὶ δικαίως ἐγνωσμένην καὶ τὴν κάθοδον αὐτοῦ ὡς καὶ παρανόμως ἐψηφισμένην.

μαχομένων δὲ αὐτῶν, καὶ τοῦ Κλωδίου πολὺ τῇ στάσει ἑλατ- 22 τουμένου, ὁ Κάτων ὁ Μάρκος ἐπελθὼν ἀνίσωσεν αὐτούς· τῷ τε γὰρ Κικέρωνι ἀχθόμενος, καὶ φοβηθεὶς ἅμα μὴ καὶ ὅσα αὐτὸς ἐν τῇ Κύπρῳ ἐπεποιήκει καταλυθείῃ, ὅτι πρὸς τοῦ Κλωδίου δημαρχοῦντος ἐπέπεμπτο, προθύμως αὐτῷ συνήρατο. μέγα γὰρ ἐπ' αὐτοῖς 2

3 3 ποιοῖη*
22 1 2 ἀνέσωσεν

20 3 2 πολὺ

21 1 3 στήλας ἐπὶ*

2 1 ἐπὶ

- ἐφρόνει, καὶ περὶ παντὸς τὸ βεβαιωθῆναι αὐτὰ ἐποιεῖτο. ὁ μὲν γὰρ Πτολεμαῖος ὁ τὴν νῆσον τότε κατέχων, ἐπειδὴ τὰ τε ἐψηφισμένα ἤσθετο καὶ μὴτ' ἀντῆραι τοῖς Ῥωμαίοις ἐτόλμησε μὴτ' αὖ
- 3 στερηθεῖς τῆς ἀρχῆς ζῆν ὑπέμεινε, φάρμακον πῶν ἀπέθανεν, καὶ οἱ Κύπριοι τὸν Κάτωνα οὐκ ἀκουσίως, ἅτε καὶ φίλοι καὶ σύμμαχοι τῶν Ῥωμαίων ἀντὶ δούλων ἔσεσθαι προσδοκῆσαντες, ἔσεδέξαντο· ὁ δὲ Κάτων ἐπὶ μὲν τούτοις οὐδὲν εἶχε σεμνύνεσθαι, ὅτι δὲ δὴ τὰ
- 4 τε ἄλλα ἄριστα διώκησε, καὶ δούλους καὶ χρήματα πολλὰ ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀθροίσας οὐδὲν ἡτιάθη ἀλλ' ἀνεπικλήτως πάντα ἀπέδειξεν, ἀνδραγαθίας οὐδὲν ἦτον ἢ εἰ πολέμῳ τινὶ ἐνεκικήκει μετεποιεῖτο· ὑπὸ γὰρ τοῦ πολλοὺς διοροδοκεῖν σπανιώτερον τὸ τῶν χρημάτων καταφρονεῖν τινὰ τοῦ τῶν πολεμίων κρατεῖν ἐνόμιζεν.
- 23 τότε οὖν ὁ Κάτων ἐν δόξῃ τινὶ ἐπινικίων διὰ ταῦτ' αἰσίων ἐγένετο, καὶ οἱ ὑπατοὶ γνώμην ἐν τῷ συνεδρίῳ ἐποίησαντο στρατηγίαν αὐτῷ δοθῆναι καίπερ μηδέπω ἐκ τῶν νόμων προσήκουσαν. καὶ οὐκ ἀπεδείχθη μὲν (αὐτὸς γὰρ ἀντεῖπε), τὴν δὲ δὴ εὐκλειαν
- 2 καὶ ἐκ τούτου μέζονα ἔσχεν. Κλώδιος δὲ ἐπεχείρησε μὲν τοὺς οὐκέτας τοὺς ἐκ τῆς Κύπρου ἀχθέντας Κλωδίους, ὅτι αὐτὸς τὸν Κάτωνα ἐκείσε ἐπεπόμφει, ὀνομάσαι, οὐκ ἡδυνήθη δὲ ἐναντιωθέντος αὐτοῦ. καὶ οἱ μὲν Κύπριοι ἐπεκλήθησαν, καίτοι τινῶν Πορκίωνος σφᾶς προσεῖπεν ἔθελουσάντων (ὁ γὰρ Κάτων καὶ τοῦτο ἐκώλυσεν).
- 3 ὁργῇ δ' οὖν ὁ Κλώδιος τὴν ἐναντίωσιν αὐτοῦ φέρων, τὰ τε διοικηθέντα ὑπ' αὐτοῦ διέβαλλε καὶ τοὺς λογισμοὺς τῶν πεπραγμένων ἀπῆται, οὐχ ὅτι καὶ διελέγξαι τι αὐτὸν ἀδικοῦντα ἐδύνατο, ἀλλ' ὅτι ὑπὸ ναυαγίας τὰ γράμματα σχεδὸν τι πάντα διέφθαρτο, καὶ ἐδόκει
- 4 κατὰ τοῦτό τι ἰσχύσειν. ἐβοήθει δὲ καὶ τότε τῷ Κλωδίῳ ὁ Καῖσαρ καίτοι μὴ παρῶν, καὶ τὰς γε κατηγορίας αὐτῷ τὰς κατὰ τοῦ Κάτωνος ἐπιστολιμαίους, ὥς γέ τινες φασίν, ἐπεμπεν. ἐπέφερον δὲ τῷ Κάτωνι ἄλλα τε καὶ ὅτι τὴν στρατηγίαν οἱ αὐτὸς τοὺς ὑπάρχουσας, ὥς γε ἔλεγον, ἐσηγήσασθαι, προσεποιήσατο ἐθελοντής, ἵνα καὶ μὴ ἄκων ἀποτετυγχάνει αὐτῆς δόξῃ, παρεῖσθαι.
- 24 οὗτοί τε οὖν ἐμάχοντο, καὶ ὁ Πομπήιος ἔσχε μὲν καὶ ἐν τῇ τοῦ σίτου διαδόσει τριβὴν τινα· πολλῶν γὰρ πρὸς τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδας ἐλευθερωθέντων, ἀπογραφὴν σφῶν, ὅπως ἐν τε κόσμῳ καὶ
- 2 ἐν τάξει τινὶ σιτοδοτηθῶσιν, ἡθέλησε ποιήσασθαι· οὐ μὴν ἄλλὰ τοῦτο μὲν τῇ τε ἐαυτοῦ σοφίᾳ καὶ ἐκ τοῦ πλήθους τοῦ σίτου ῥῆόν πως διώκησε, τὴν δὲ δὴ ὑπατείαν αὐτῶν πράγματι ἔσχε καὶ αὐ-
- 3 τίαν ἀπ' αὐτῶν ἔλαβεν. ἐλύπει μὲν γὰρ αὐτὸν καὶ τὰ ὑπὸ τοῦ

4 s. εἰ om
24 s. 1 ἐθέλησαι

23 s. 1 ναυαγίου*
s. ὑπατεῖαν τῶν πραγμάτων

4 s. ἐπεφύροτο*

Κλωδίου γιγνόμενα, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὑπερεω-
 ράτο ὧν διέφερε, διὰ τε τὸ ἀξίωμα καὶ διὰ τὰς ἐλπίδας ἀφ' ὧν
 καὶ ἰδιωτεύων ὑπὲρ πάντας αὐτοὺς τιμηθῆσεσθαι προσεδόκησεν
 ὑβριζόμενος. ἀλλὰ τούτων μὲν ἔσθ' ὅτε καὶ κατεφρόνει· παρα- 4
 χρήμα μὲν γὰρ κακῶς ἀκούων ἐδυσχέριενεν, διαλιπὼν δὲ καὶ ἐς
 ἀναλογισμὸν τῆς τε ἑαυτοῦ ἀρετῆς καὶ τῆς τῶν ἐναντίων κακίας
 ἀφικνούμενος οὐκέτ' αὐτῶν προετίμα· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ἀνξάνομε- 25
 νος, καὶ ὁ δῆμιος τά τε κατειργασμένα αὐτῷ θαυμάζων ὥστε καὶ
 ἐκ τῆς βουλῆς ἄνδρας ὡς καὶ ἐπὶ δεδουλωμένοις παντελῶς τοῖς
 Γαλάταις ἀποστεῖλαι, καὶ πρὸς τὰς ἀπ' αὐτοῦ ἐλπίδας ἐπαιρόμε-
 νος ὥστε καὶ χρήματά οἱ πολλὰ ψηφίσασθαι, δεινῶς αὐτὸν ἡγία.
 ἐπεχείρησε μὲν γὰρ τοὺς ὑπάτους ἀναπεῖσαι μήτε τὰς ἐπιστολὰς 2
 αὐτοῦ εὐθὺς ἀναγινώσκειν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλείστον, μέχρις ἂν αὐ-
 τόματος ἢ δόξα τῶν πρᾶττομένων ἐκνικήσῃ, συγκρῦπτειν, καὶ διά-
 δοχὸν τινα αὐτῷ καὶ πρὸ τοῦ καθῆκοντος καιροῦ πέμψαι. τοσαύτῃ 3
 γὰρ φιλοτιμίᾳ ἐχρήτο ὥσθ' ὅσα αὐτὸς τῷ Καίσαρι συνέπραξε καὶ
 βασκαίνειν καὶ καταλύειν, καὶ ἐκείνῳ τε ἄλλως τε μεγάλως ταινιου-
 μένῳ καὶ τὰ ἑαυτοῦ συσκιάζοντι ἄχθεσθαι, καὶ τῷ δῆμῳ ἐγκαλεῖν
 ὅτι αὐτόν τε ἐν ὀλιγορρίᾳ ἐποιεῖτο καὶ τὸν Καίσαρα ὑπερσπουδαζεν.
 τά τε γὰρ ἄλλα καὶ ἡγανάκει ὁρῶν αὐτοὺς τῶν τε προποιοιθέντων 4
 τινὶ ἐπὶ τοσοῦτον μνημονεύοντας ἐφ' ὅσον μηδὲν ἄλλο ἐπιγένοιτο,
 καὶ πρὸς τὸ αἰεὶ καδιστάμενον, κἂν ἔλαττον τοῦ προτέρου ἢ, προ-
 χειρότατα τῷ τε τοῦ συνήθους κόρῳ καὶ τῇ τοῦ ξένου ἡδονῇ φε-
 ρομένους, καὶ τὸ μὲν προευδοκιμοῦν πᾶν καταλύοντας ὑπὸ τοῦ
 φθόρου, τὸ δ' ἄρτι προφαινόμενον συνεπαύζοντας ὑπὸ τῶν ἐλπί-
 δων. δι' οὖν ταῦτα δυσχεραίνων, καὶ μήτε τι διὰ τῶν ὑπάτων 26
 διαπράξασθαι δυνηθεὶς καὶ τὸν Καίσαρα μελῶ τῆς πρὸς ἑαυτὸν
 πίστεως γιγνόμενον ὁρῶν, οὐκ ἐν ἐλαφρῷ τὸ πρᾶγμα ἐποιήσατο.
 καὶ γὰρ ἐνόμιζε δύο τε εἶναι τὰ τὰς φιλίας τινῶν συγγέοντα, τό τε
 δέος καὶ τὸν φθόνον, καὶ ταῦτα ἀπ' ἀντιπάλου καὶ τῆς δόξης καὶ
 τῆς ἰσχύος μόνως συμβαίνειν· ἔως μὲν γὰρ ἂν ἰσομοιρῶσί τινες 2
 αὐτῶν, καὶ ἐκείνους ἐρρῶσθαι, ἐπειδὴν δ' ὑπεράρῳσί τι οἱ ἕτεροι,
 ἐνταῦθα τό τε ἐλαττούμενον φθονῆσαν μισεῖν τὸν κρείττονα καὶ
 τὸ κρατοῦν καταφρονῆσαν ἐξυβρίζειν ἐς τὸν χείρονα, καὶ οὕτως
 ἀπ' ἀμφοτέρων τὸν μὲν τῇ ἐλαττώσει ἀγανακτοῦντα, τὸν δὲ τῇ
 πλεονεξίᾳ ἐπαιρόμενον, πρὸς τε διαφορὰς καὶ πρὸς πολέμους ἐκ
 τῆς πρὶν φιλίας ἀφικνεῖσθαι. τοιοῦτοίς οὖν δὴ τισι λογισμοῖς ὁ 3

25 3 3 ἐκ. γε

5 ὑπεσπουδαζε

4 1 προσποιοιθέντων

2 τινά*

26 2 1 μόνως μὴ σ. ? *

2 ἐκείνα

2 μισεῖ

4 ἐξυβρίζει

Πομπήιος ἐπὶ τὸν Καίσαρα ὠπλίζετο. καὶ ἐδόκει γὰρ οὐκ ἂν ῥᾶ-
δίως μόνος αὐτὸν καταλῦσαι, τὸν Κράσσον, ὡς καὶ μετ' αὐτοῦ
ποιήσων, ἔτι καὶ μᾶλλον ἀνηρτήσατο.

- 27 συμφρονήσαντες οὖν ἄλλως μὲν οὐδὲν ἂν ἰδιωτεύοντες πράξειν
ἤλπισαν, ἂν δ' ὑπατεύσωσι καὶ αὐτοὶ τὰ πράγματα τῇ
ἐκείνου ζηλώσει διαλάβουσι, καὶ ἀντίρροποι οἱ ἔσεσθαι καὶ ταχὺ
2 αὐτοῦ, ἅτε καὶ δύο ἐνός, περιγενήσεσθαι προσηδόκησαν. καὶ οὕτω
πᾶσαν τὴν προσποίησιν ἀφ' ἧς, εἰ καὶ τις τῶν ἐταίρων σφῶν ἐπὶ
τὴν ἀρχὴν αὐτοὺς προῆγεν, ἀπηρεοῦντο μηκέτι βούλεσθαι ὑπατεῦσαι,
ἀποθίμενοι ἄντικρυς αὐτῆς, καίπερ ἑτέροις τισὶ πρότερον συναγω-
3 νιζόμενοι, μετεποίησαντο. ἐπειδὴ τε ἔξω τῶν χρόνων τῶν ἐν τοῖς
νόμοις διειρημένων ἐπήγγειλαν αὐτήν, καὶ δῆλοι ἦσαν ἄλλοι τε καὶ
αὐτοὶ οἱ ὕπατοι (καὶ γὰρ τι καὶ ῥώμης ὁ Μαρκελλῖνος εἶχεν) οὐκ
ἐπιτρέψοντές σφισιν ἀποδειχθῆναι, διεπράσσοντο τὰς ἀρχαιρεσίας ἐν
τῷ ἐνιαυτῷ ἐκείνῳ μὴ γενέσθαι, ἄλλους τε καὶ τὸν Κάτωνα τὸν Γάιον
ἐνιέντες, ἵνα μεσοβασιλέως αἰρεθέντος καὶ αἰτήσωσι κατὰ τοὺς νό-
28 μους τὴν ἀρχὴν καὶ λάβωσιν. καὶ ἐγίνετο γὰρ τοῦτο λόγῳ μὲν
ὑπὸ τῶν παρεσκευασμένων ἄλλοτε κατ' ἄλλην πρόφασιν, ἔργῳ δὲ ὑπ'
αὐτῶν ἐκείνων (τοῖς γοῦν ἐναντιουμένοις σφίσι φανερώς ἤχθοντο),
δεινῶς ἢ γερουσία ἡγανάκτησεν, ὥστε ποτὲ μεταξὺ μαχομένων αὐ-
2 τῶν ἔξαναστῆναι. καὶ τότε μὲν οὕτω διελύθησαν, αὐθις δ' ἐπειδὴ
τὰ αὐτὰ ἐγίνετο, τὰς στολὰς καθάπερ ἐν συμφρορᾷ τινὶ μετεκδῶναι
ἐψηφίσαντο, καίτοι τοῦ Κάτωνος ἔκ τε τοῦ συνεδρίου, ἐπειδὴ περ
ἀντιλέγων οὐδὲν ἤνυσεν, ἐκηδέσαντος . . ., ὅπως μηδὲν τελεσθεῖη·
3 εἰ γὰρ τις τῶν μὴ βουλευόντων ἔνδον ἦν, οὐδεμία ψῆφος αὐτοῖς
ἐδίδοτο. ἐκείνους τε γὰρ προαπαντήσαντες ἑτεροὶ δῆμαρχοι ἐκώ-
λυσαν ἐσελθεῖν, καὶ οὕτω τοῦτό τε τὸ δόγμα ἐκυρώθη, καὶ ἐχρη-
ματίζετο ὅπως καὶ ἐς τὴν πανήγυριν τὴν τότε οὖσαν οἱ βουλευταὶ
4 μὴ θεωρήσωσιν. ἐπεὶ δὲ καὶ πρὸς ἐκεῖνο ὁ Κάτων ἀντίστατο, ἐξε-
πήδησαν ἀθρόοι, καὶ τὰ ἐσθήματα ἀλλαξάμενοι ἐπανῆλθον ὡς καὶ
διὰ τούτου αὐτὸν καταπλήξοντες. καὶ ἐπειδὴ μὴδ' ὥς ἐμετρίαζε,
προῆλθον ἐς τὴν ἄγορὰν ὅμα πάντες, καὶ συνδραμόντος ἐπὶ τούτῳ
5 τοῦ πλήθους ἐς πᾶν κατηφείας αὐτοὺς κατέστησαν, δημηγορῶν μὲν
ὁ Μαρκελλῖνος καὶ τὰ πυρόντα σφίσι δυνάμενος, ἐπιδιαικρόντες
δὲ οἱ ἄλλοι καὶ ἐπιστένοντες, ὥστε μηδένα μηδὲν ἀντιφθέγγεσθαι.
καὶ οἱ μὲν τοῦτο πράξαντες ἐς τὸ βουλευτήριον εὐθὺς ἐσῆλθον,
29 γνώμην ἔχοντες ἐς τοὺς ὑπαιτίους τὴν ἀρχὴν ἀφείναι· Κλώδιος δὲ

α 4 εὐπορήσαν?*

ρημένων 28 1 1 λόγῳ τοῦτο μὲν ὑπ' αὐτῶν π.

τυχόντας ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς ἐσκαλέσαντος?*

27 α 2 προσποίησιν σφίσι καὶ

α 2 διη-

2 4 . . .] καὶ τοὺς

4 1 μὴ om

3 τοῦτ'

ἐν τούτῳ μεταπηδήσας αὐθις πρὸς τὸν Πομπήιον, καὶ τὰ ἐκείνου πάλιν ἀνθελόμενος ἐλπίδι τοῦ, εἴ τί οἱ τῶν τότε πραττομένων συγκατεργάσαιτο, πάνν αὐτὸν ἰδιώσεσθαι, παρῆλθε τε ἐς τὸν ὅμιλον ἐν τῇ καθηκούσῃ στολῇ, μηδὲν αὐτῆς πρὸς τὸ δόγμα μεταλλάξας, καὶ κατὰ τε τοῦ Μαρκελλίνου καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἐδημηγόρει. πολλῆς οὖν καὶ ἐπὶ τούτῳ ἀγανακτήσεως ὑπὸ τῶν βουλευτῶν γενο- 2 μῆνης τὸ μὲν πλῆθος μετὰξὺ λέγων ἐγκατέλιπε, πρὸς δὲ δὴ τὸ συνέδριον ἤξας ὀλίγου διεφθάρη· τῆς γὰρ γερονσίας ἀπαντησάσης αὐτῷ εἶσω τε ἐσελθεῖν ἐκωλύθη, κἂν τούτῳ ὑπὸ ἱππέων περιστοι- 3 χισθεὶς διεσπάρθη ἄν, εἰ μὴ ἀνακραγόντος αὐτοῦ καὶ τὸν ὅμιλον ἐπιβοησούμενον προσέδραμον πολλοὶ πῦρ φέροντες, ὥς καὶ μετὰ τοῦ βουλευτηρίου σφῶς καταπρήσοντες εἴ τι αὐτὸν ἐξεργάσαιτο.

καὶ ὁ μὲν παρὰ τοσοῦτον ἐλθὼν ἀπολέσθαι οὕτως ἐσώθη· Πομπήιος δὲ οὐδὲν τούτοις ἐκπλαγείς ἔς τε τὸ συνέδριόν ποτε ἐσε- 30 πήδησεν, ὑπεναντιούμενος αὐτῷ ψηφιεῖσθαι μέλλοντι, καὶ ἐκεῖνό τε κυρωθῆναι ἐκώλυσε, καὶ τοῦ Μαρκελλίνου μετὰ τοῦτο πυθομένου δημοσίᾳ αὐτοῦ εἰ ὄντως ἐπιθυμεῖ ὑπατεῦσαι, ἐλπίδι τοῦ κατοκνήσειν αὐτὸν σπουδαρχεῖν ὁμολογῆσαι, τῶν μὲν δικαίων ἀνδρῶν ἕνεκα οὐδὲν τῆς ἀρχῆς δεῖσθαι ἔφη, διὰ δὲ δὴ τοὺς ταραχώδεις καὶ σφόδρα αὐτῆς ἀντιποιεῖσθαι. ὥς οὖν τούτῳ φανερώς ἐνέκειτο, καὶ ὁ 2 Κράσσος ἐρωτηθεὶς καὶ αὐτὸς τὰ αὐτὰ οὐχ ὡμολόγησε μὲν, οὐ μὴν οὐδ' ἀπηρνήσατο, ἀλλ' ὥσπερ εἰώθει διὰ μέσου ἐχώρησεν, εἰπὼν ὅτι πάνθ' ὅσα τῷ κοινῷ συμφέροι προῖξοι, κατέδεισαν ὁ τε Μαρκελλίνος καὶ ἄλλοι πολλοὶ τὴν τε παρυσκευὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἀντιταξίν, καὶ οὐδὲ ἀπήντων ἔτι ἐς τὸ βουλευτήριον. μὴ συλλεγο- 3 μένου δὲ τοῦ καθήκοντος ἐκ τῶν νομίμων ἀριθμοῦ πρὸς τὸ ψηφισθῆναι τι περὶ τῶν ἀρχαιρεσιῶν, οὐδὲ χρηματισθῆναι τι ἀρχὴν περὶ αὐτῶν ἡδυνήθη, ἀλλ' ὁ ἐκαστὸς οὕτω διέβη. οὐ μὲντοι οὔτε τὴν ἐσθῆτα μετημπίσχοντο οὔτε ἐς τὰς πανηγύρεις ἐφοίτων, οὐκ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τῇ τοῦ Διὸς ἑορτῇ εἰστιάθησαν, οὐκ 4 ἐπὶ τὰς ἀνοχὰς τὰς Λατίνας, δεύτερον τότε ὑπὸ τινος οὐκ ὀρθῶς παραχθέντος ποιουμένης, ἐς τὸ Ἀλβανὸν ἀφίκοντο, ἀλλ' ὥσπερ δεδουλωμένοι, καὶ μῆτ' ἀρχὰς ἐλέσθαι μῆτ' ἄλλο τι πολιτικὸν προῖξαι ἔξουσίαν ἔχοντες, τὸ λοιπὸν τοῦ ἔτους διήγαγον. καὶ 31 μετὰ τοῦτο ὁ τε Πομπήιος καὶ ὁ Κράσσος ὑπατοὶ ἐκ μεσοβασι- 699 λείας ἀπεδείχθησαν, οὗτ' ἄλλον τινὸς τῶν προεπηγγελόντων ἀπαντήσαντος, καὶ Λουκίου Δομιτίου, ὃς μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἐσπουδάρχσεν, ὁρμήσαντος μὲν πρὸς τὴν ἐκκλησίαν οἰκοθεῖν ὑπὸ

29 α α ἄρξας
ἐκασται*

30 α α ἄλλα θέσει αὐτὸς οὕτω

31 α α πρά-

- νύκτα, ἐπεὶ δ' ὁ παῖς ὁ τὸν λύχνον οἱ προφέρων ἐσφάγη, δέισαντος
 2 καὶ μηκέτι περαιτέρω προχωρήσαντος. οὐτ' οὖν ἀντιστάντος τινὸς
 τὴν ἀρχήν, καὶ προσέει τοῦ Πουπλίου τοῦ Κράσσου, ὃς υἱὸς τε
 τοῦ Μάρκου ἦν καὶ τότε τῷ Καίσαρι ὑπεστρατήγει, στρατιώτας
 ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ἐς τὴν Ῥώμην ἀγαγόντος, οὐ χαλεπῶς ἤρέθησαν.
 32 παραλαβόντες δ' οὕτω τὴν ἡγεμονίαν τὰς λοιπὰς ἀρχὰς τοῖς
 ἐπιτηδεύουσιν σφίσιν ἔχουσι δοθῆναι ἐποίησαν, τὸν Κάτωνα τὸν Μάρ-
 κων κωλύσαντες στρατηγὸν ἀποδειχθῆναι· ὑπώπτευνόν τε γὰρ αὐτὸν
 οὐκ ἀνέξεσθαι τὰ γινόμενα, καὶ οὐκ ἠθέλησαν ἰσχὸν αὐτῷ ἔννομον
 2 πρὸς τὰς ἀντιλογίας προσθεῖναι. καὶ ἡ μὲν τῶν στρατηγῶν κατὰ-
 στασις (ὁ γὰρ Κάτων οὐδὲν βίαιον πρᾶξαι ἠξίωσεν) εἰρηναία ἐγέ-
 νετο, περὶ δὲ τοὺς ἀγορανόμους τοὺς κουρουλλίους σφαγαὶ συνέβη-
 3 σαν, ὥστε καὶ τὸν Πομπήιον πολλοῦ αἵματος ἀναπλησθῆναι. οὐ
 μὴν ἄλλ' ἐκείνους μὲν, τοὺς τε ἄλλους τοὺς ὑπὸ τοῦ δήμου αἰρου-
 μένους, προστρόπους σφίσιν (αὐτοὶ γὰρ τὰς ἀρχαιρεσίας ἐποίουν)
 ἀπέδειξαν, τοὺς τε ἀγορανόμους τοὺς ἑτέρους καὶ τῶν δημάρχων
 τοὺς πλείους προσηταιρίσαντο· δύο δὲ δήμαρχοι, Γάιος τε Ἀττίσιος
 Καπίτων καὶ Πούπλιος Ἀκύλιος Γάλλος, οὐχ ὠμολόγησαν αὐτοῖς.
 33 ὥς οὖν αἱ ἀρχαὶ κατέστησαν, εἶχοντο ὧν ἐφίετο. καὶ αὐτοὶ
 μὲν οὐδένα οὔτε ἐν τῇ βουλῇ οὔτε ἐν τῷ δήμῳ λόγον ὑπὲρ αὐτῶν
 ἐποίησαντο, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἐπλάττοντο μηδενὸς σφων προσδεῖσθαι·
 2 Γάιος δὲ δὴ Τρεβόνιος δημαρχῶν ἔγραψε τῷ μὲν τὴν τε Συρίαν
 καὶ τὰ πλησιόχωρα αὐτῆς, τῷ δὲ τὰς Ἰβηρίας (καὶ γὰρ τι καὶ
 ἔναγχος ἐκεκλήντο) ἄρχειν ἐπὶ πέντε ἔτη δοθῆναι, στρατιώταις τε
 ὅσοις ἂν ἐθελήσωσι καὶ τῶν πολιτῶν καὶ τῶν συμμάχων χρωμέ-
 νοις, καὶ πόλεμον καὶ εἰρήνην πρὸς οὓς ἂν βουληθῶσι ποιουμένοις.
 3 χαλεπῶς οὖν ἐπὶ τούτῳ πολλῶν, καὶ μάλιστα τῶν τοῦ Καίσαρος
 φίλων, ἐχόντων, ὅτι ἤμελλον ἐκείνοι, τυχόντες ὧν διωκοῦντο, τὸν
 Καίσαρα μηκέτ' ἐπὶ πολὺ τὴν ἀρχὴν ἔξοντα καθεύριξεῖν, καὶ παρα-
 σκευαζομένων διὰ τοῦτο ἀντειπεῖν τινῶν τοῖς γεγραμμένοις, φοβη-
 θέντες οἱ ὕπατοι μὴ διαμάρτωσιν ὧν ἔπραττον, προσεποιήσαντο
 αὐτοὺς ὥστε τὴν ἡγεμονίαν καὶ ἐκείνῳ τρία ἔτη πλείω, ὥς γε τὰ-
 4 ληθὲς εὐρίσκεται, μηκῦναι. οὐ μέντοι καὶ ἐς τὸν δῆμόν τι ὑπὲρ
 αὐτοῦ πρότερον ἐσήνεγκαν πρὶν τὰ σφέτερα βεβαιώσασθαι. οἳ τε
 γὰρ τοῦ Καίσαρος ἐπιτηδείοι προκαταληφθέντες οὕτως ἡσύχασαν,
 καὶ τῶν ἄλλων τὸ μὲν πολὺ δουλωθὲν ὑπὸ τοῦ φόβου ἡσυχίαν
 34 ἤγαγον, ἀγαπῶντες εἰ καὶ ὥς περισωθεῖεν, ὁ δὲ δὴ Κάτων καὶ ὁ
 Φαβώνιος ἡναντιοῦντο μὲν πᾶσι τοῖς πρassoμένοις ὑπ' αὐτῶν, συν-

31 α α τοῦ post II. om*
 33 α α ἐκεκλήντο*

32 ι ι δ om

ς δ δημοσίαι

εργοὺς ἄλλους τέ τινας καὶ τοὺς δύο δημάρχους ἔχοντες, αὐτε δὲ 2
 ὀλίγοι πρὸς πολλοὺς ἀγωνιζόμενοι μάτην ἐπαρρησιάζοντο. καὶ ὁ 2
 μὲν Φαεώνιος μίαν ὥραν μόνην παρὰ τοῦ Τρεβωνίου πρὸς τὴν
 ἀντιλογίαν λαβὼν, κατέτριψεν αὐτὴν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς τοῦ καιροῦ
 στενοχωρίας εἰκῇ βοῶν· ὁ δὲ δὴ Κάτων ἔτυχε μὲν ἐν δύο ὥραις
 δημηγορῆσαι, τραπόμενος δὲ πρὸς κατηγορίαν τῶν τε ἐν χερσὶ καὶ 3
 τῆς ὅλης καταστάσεως, ὥσπερ εἰώθει, κατανάλωσε τὸν καιρὸν πρὶν
 καὶ ὅτιοῦν τῶν ~~ἐπειγόντων~~ ^{ἐπειγόντων} εἰπεῖν, οὐχ ὅτι οὐκ ἐνεδέχετό τι καὶ περὶ
 ἐκείνων λεχθῆναι, ἀλλ' ἵν' ἔτι τι δημηγορῆσαι δοκῶν ἔχειν ὑπὸ τε
 τοῦ Τρεβωνίου σιγασθῇ καὶ αὐτῷ καὶ τοῦτ' αὐτὸ ἐγκαλῇ, ἐπεὶ εὖ γε
 ἠπίστατο ὅτι οὐδ' εἰ πύση τῇ ἡμέρᾳ ἐκέχρητο, πείσαι τι ὧν ἐβού-
 λετο ψηφίσασθαι σφας ἐδύνατο. οὐκοῦν οὔτε παραχρημῖσι σιωπῇ· 4
 σαι κελευσθεὶς ἐπαύσατο, ἀλλὰ καὶ ἐξωσθεὶς καὶ ἔλκυσθεὶς ἐκ τοῦ
 συλλόγου ἐπανῆλθε, καὶ τὸ τελευταῖον καὶ ἐς τὸ οἶκημα ἐσαχθῆναι
 προσταχθεὶς οὐκ ἐμετρίασεν.

καὶ ἐκείνη μὲν ἡ ἡμέρα οὕτω κατετρίβη ὥστε μὴδ' εἰπεῖν ἀρ· 35
 χῆν μὴδὲν τοὺς δημάρχους δυνηθῆναι· ἐν γὰρ τοι ταῖς συνόδοις
 ταῖς τοῦ δήμου, ἐν αἷς γε καὶ ἐβουλευόντο, πύσαις τοῖς ἰδιώταις
 πρὸ τῶν τὰς ἀρχὰς ἐχόντων ὁ λόγος ἐδίδοτο, τοῦ μὴδένα αὐτῶν, 2
 ὡς ἔοικε, τῇ τοῦ κρείττονος γνώμῃ προκαταλαμβανόμενον ὑποστέ-
 λεσθαι τι ὧν φρονοῖ, ἀλλ' ἐπὶ πύσης παρρησίας τὰ δοκοῦντα
 αὐτῷ λέγειν. φοβηθεὶς οὖν ὁ Γάλλος μὴ τις αὐτὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς 3
 τῇ ὑστεραίᾳ ἐξεῖρξῃ ἢ καὶ δεινότερόν τι ἐργάσῃται, ἐς τε τὸ συν-
 ἔδριον ἀφ' ἐσπέρας ἐσπῆλθε καὶ ἐν αὐτῷ ἐνυκτέρευσε, τῆς τε ἀσφα-
 λείας ἕνεκα τῆς παρὰ τοῦ χωρίου, καὶ ὅπως ἐκείθεν ἅμα ἔω πρὸς
 τὸ πλήθος ἐξέλθῃ. καὶ τοῦτον μὲν ὁ Τρεβώνιος μάτην ἐνταῦθα 4
 καὶ τὴν νύκτα καὶ τῆς ἡμέρας τὸ πλεῖον ἐνδιατρίψαι ἐποίησε, πά-
 σας τὰς θύρας τοῦ βουλευτηρίου κλείσας· τὸν δὲ Ἀττίον τὸν τε
 Κάτωνα καὶ τὸν Φαεώνιον καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ' αὐτῶν ὄντας
 ἕτεροι, προκαταλαβόντες τῆς νυκτὸς τὸ τοῦ συλλόγου χωρίον, ἐξεῖρ-
 γον. καὶ ἐπειδὴ ὁ μὲν Φαεώνιος καὶ ὁ Νίννιος διαλαθόντες πῶς 5
 ἔνδον ἐγένοντο, ὁ δὲ δὴ Κάτων καὶ ὁ Ἀττίος ἐπαναβάντες τισὶ τῶν
 περιεστηκότων καὶ μετεωρισθέντες ὑπ' αὐτῶν διοσημίαν, ὡς καὶ
 διαλύσοντές σφας, ἐψηφίζοντο, τούτους μὲν ἐκατέρους οἱ ἐπηρέται
 τῶν δημάρχων ἐξήλασαν, τοὺς δ' ἄλλους τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας
 κατετρανύματισαν, καὶ τινας καὶ ἀπέκτειναν. κυρωθέντος δὲ οὕτω 36
 τοῦ νόμου, καὶ τοῦ πλήθους ἀπαλλακτομένου ἤδη ἐκ τοῦ συλλόγου,

34 3 3 τῶν ἐγωνυμένων, οὐχ*
 σεν 35 1 3 ταῖς] καὶ ταῖς
 3 4 ἐφήμιζον?

4 1 οὐδὲ*
 τοῖς] πρὸς τοῖς

σιωπῇ-
 3 3 ἐπῆλθε*

παρалаβὼν ὁ Ἀττίος τὸν Γάλλον αἵματος ἀνάπλεων (ἐκβιαζόμενος γὰρ ἐκ τοῦ συνεδρίου ἐπλήγη) παρήγαγε τε ἐς τοὺς ἐτι παρόντας, καὶ ἐπιδείξας αὐτόν, καὶ ἐπειπὼν ὅσα εἰκὸς ἦν, δεινῶς σφᾶς ἐξετά-
 2 ραξεν. αἰσθόμενοι οὖν τοῦτο οἱ ὑπατοὶ ἤλθον τε διὰ ταχέων (ἐγ-
 γύθεν γὰρ ποθεν τοῖς πραττομένοις ἐφήδρευον) καὶ καταφοβήσαν-
 τες αὐτούς, ἅτε καὶ χεῖρα οὐκ ὀλίγην ἔχοντες, εὐθύς τε ἐκκλησίαν
 συνήγαγον καὶ τὰ κατὰ τὸν Καίσαρα ἐπεψήφισαν, ἀντειπεῖν μὲν
 καὶ πρὸς ἐκεῖνα τῶν αὐτῶν πειρασάντων, οὐ μὲν τῶι καὶ δυνηθέντων
 τι πρᾶξαι.

37 ταῦτά τε οὖν κυρωθῆναι ἐποίησαν, καὶ μετὰ τοῦτο πικρότερα
 ἐπιτίμια τοῖς δεκάρουσί τινας ἐπέταξαν, ὥσπερ τι αὐτοὶ ἔλαττον,
 ὅτι οὐ χρήμασιν ἀλλὰ βίᾳ τὴν ἀρχὴν ἐλλήφεσαν, ἁμαρτόντες.
 2 ἐπεχείρησαν μὲν γὰρ καὶ τὰ ἀναλώματα τὰ κατὰ τὴν δαίταν ἐπὶ
 μακρότατον προηγμένα συστεῖλαι, καίπερ ἐς πᾶν αὐτοὶ καὶ τρυ-
 φῆς καὶ ὑβρότης προκεχωρηκότες, ἐκωλύθησαν δὲ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ-
 3 του διανομοθετῆσαι. ὁ γὰρ Ὀρτήσιος φιλαναλωτῆς ἐν τοῖς μά-
 λιστα ὦν ἐπεισεν αὐτούς, τό τε μέγεθος τῆς πόλεως ἐπεξιῶν, καὶ
 αὐτοὺς ἐπὶ τε τῇ οἴκῳ πολυτελείᾳ καὶ ἐπὶ τῇ ἐς τοὺς ἄλλους μεγα-
 λοφροσύνῃ ἐπαινῶν, καταβαλεῖν τὴν γνώμην, ἅτε καὶ συναγωνιστῇ
 4 τῶν λόγων τῷ βίῳ σφῶν χρώμενος. τὴν τε γὰρ ἐναντίωσιν αἰδε-
 σθέντες, καὶ προσέτι καὶ κατοκνήσαντες φθόνῳ τινὶ τοὺς ἄλλους,
 ὦν αὐτοὶ ἐποιοῦν, δοκεῖν ἀπειργεῖν, ἐκόντες ἀφῆκαν τὴν ἐσθήτην.

38 κὰν ταῖς αὐταῖς ἡμέραις ὁ Πομπήσιος τὸ θέατρον, ᾧ καὶ νῦν
 λαμπρυνόμεθα, καθιέρωσε, καὶ ἔν τε ἐκένωθ' ἴεον καὶ μουσικῆς καὶ
 ἀγῶνος γυμνασίου κὰν τῷ ἵπποδρόμῳ καὶ ἵππων ἀμίλλαν καὶ θη-
 2 ρίων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν σφαγὰς ἐποίησεν. λέοντες τε γὰρ
 πεντακόσιοι ἐν πέντε ἡμέραις ἀναλώθησαν, καὶ ἑλέφαντες ὀκτωκαί-
 δεκα πρὸς ὀπλίτας ἐμαχέσαντο. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν παραχρηῖμα ἀπέ-
 θανον, οἱ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἠλεήθησαν γὰρ τινες ὑπὸ τοῦ δή-
 μου παρὰ τὴν τοῦ Πομπηίου γνώμην, ἐπειδὴ τραυματισθέντες τῆς
 3 μάχης ἐπαύσαντο, καὶ περιμόντες τάς τε προβοσκίδας ἐς τὸν οὐ-
 ρανὸν ἀνέτεινον καὶ ὠλοφύροντο οὕτως ὥστε καὶ λόγον παρασχεῖν
 ὅτι οὐκ ἄλλως ἐκ συντυχίας αὐτὸ ἐποίησαν, ἀλλὰ τοὺς τε ὄρκους
 οἷς πιστεύσαντες ἐκ τῆς Λιβύης ἐπεπεραιώοντο ἐπιβωάμενοι καὶ τὸ
 4 δαιμόνιον πρὸς τιμωρίαν σφῶν ἐπικαλούμενοι. λέγεται γὰρ ὅτι οὐ
 πρότερον τῶν νεῶν ἐπέβησαν πρὶν πίστιν παρὰ τῶν ἀγόντων σφᾶς
 ἔνορκον λαβεῖν, ἢ μὴν μηδὲν κακὸν πείσεσθαι. καὶ τοῦτο μὲν εἴτ'
 ὕντως οὕτως εἴτε καὶ ἄλλως πως ἔχει, οὐκ οἶδα· ἤδη γάρ τινες καὶ

37 1 τὰ κατὰ om 2 προσηγμένα 3 τούτου τοῦ δ.
 1 1 φιλανάλωτος 2 αὐτούς om 4 1 ἐποιοῦντο

ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τῷ τῆς φωνῆς τῆς πατριώτιδος αὐτοὺς ἐπάειν 5
καὶ τῶν ἐν τῷ οὐρανῷ γιγνομένων συνιᾶσιν, ὥστε καὶ ἐν ταῖς νο-
μηνίαις, πρὶν ἐς ὅσιν τοῖς ἀνθρώποις τὴν σελήνην ἐλθεῖν, πρὸς τε
ὑδῶρ αἰένων ἀφικνεῖσθαι ἀνταῦθα καθαρμόν τινά σφων ποιεῖ-
σθαι. ἤκουσα μὲν δὴ ταῦτα, ἤκουσα δὲ καὶ ἐκεῖνο, ὅτι τὸ θέατρον 6
τοῦτο οὐχ ὁ Πομπήιος ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ Δημήτριός τις ἀπελεύ-
θερος αὐτοῦ, ἐκ τῶν χρημάτων ὧν συστρατευόμενός οἱ ἐπεπόριστο.
ᾧθεν περ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τοῦ ἔργου δικαιοτάτα αὐτῷ ἀνέθηκεν,
ἵνα μήτε κακῶς ἀκούῃ ὅτι ἐξελεύθερος αὐτοῦ ἡργυρολόγησεν ὥστε
καὶ ἐς τηλικούτον ἀνάλωμα ἐξικέσθαι.

οὐ μὴν ἀλλ' ἐν μὲν τούτοις οὐ σμικρὰ τῷ δήμῳ ὁ Πομπήιος 39
ἐχαρίσατο, τοὺς δὲ δὴ καταλόγους μετὰ τοῦ Κράσσου πρὸς τὰ
ἐψηφισμένα σφίσι ποιούμενος πλείστον αὐτοὺς ἐλύπησεν. καὶ τότε
δὴ οἱ πολλοὶ μετεμέλοντο καὶ τὸν τε Κάτωνα καὶ τοὺς ἄλλους ἐπὶ-
νον, ὥστε καὶ ἐκείνους διὰ τε τοῦτο, καὶ ὅτι δίκη τις λόγῳ μὲν 2
τοῖς ὑποστρατήγοις σφῶν ἔργῳ δὲ αὐτοῖς πρὸς τὰ γιγνόμενα παρὰ
δημάρχων τινῶν ἐπήχθη, βίαιον μὲν μηδὲν τολμῆσαι, τὴν δὲ ἐσθῆτα
ὡς ἐπὶ συμφορᾷ μετὰ τῶν ἐκ τῆς βουλῆς στασιωτῶν ἀλλάξασθαι.
καὶ ταύτην μὲν εὐθὺς μεταγρόντες καὶ μηδὲ προφάσεώς τινος ἐπι- 3
λαβόμενοι μετεσκενῶσαντο· τῶν δὲ δημάρχων τοὺς τε καταλόγους
διαλῦσαι καὶ τὰς στρατείας αὐτῶν ἀναψηφίσαι ἐπιχειρούντων ὁ
μὲν Πομπήιος οὐκ ἡγανᾷκε (τούς τε γὰρ ὑπάρχους παραχοῆμα 4
ἐξεπετόμφει, καὶ αὐτὸς κατὰ χώραν, ὡς καὶ κωλυόμενος ἐξελθεῖν,
ἄλλως διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ σίτου παρεῖναι ὀφείλων, ἥδεως ἔμε-
νεν, ἵνα τὰς τ' Ἰβηρίας ἅμα δι' ἐκείνων κατὰσχη καὶ τὰ ἐν τῇ
Ῥώμῃ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ δι' ἑαυτοῦ ποιήσῃται), ὁ δὲ δὴ Κράσος, 6
ἐπειδὴ μηδέτερον αὐτῷ τούτων ὑπῆρχεν, ἐπὶ τὴν ἐκ τῶν ὀπλων
ἰσχνὴν ἐτράπετο. οἱ οὖν δήμαρχοι ἰδόντες ὅτι ἡ παρρησία αὐτῶν
ἄοπλος οὖσα ἀσθενὴς πρὸς τὸ κωλύσαι τι πραχθῆναι ἦν, ἄλλως
μὲν ἐσιώπων, ἐπεφήμιζον δὲ αὐτῷ πολλὰ καὶ ἄτοπα, ὥσπερ οὐ καὶ
τῷ δημοσίῳ δι' ἐκείνου καταρῶμενοι, καὶ τοῦτο μὲν ἐν τῷ Καπι- 6
τωλίῳ τὰς εὐχὰς αὐτοῦ τὰς νομιζόμενας ἐπὶ τῇ στρατείᾳ ποιουμέ-
νου καὶ διοσημίας τινὰς καὶ τέρατα διεθρόουν, τοῦτο δὲ ἑξορμω-
μένῳ οἱ πολλὰ καὶ δεινὰ ἐπηράσαντο. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ ὁ Ἀτῆιος
καὶ ἐς τὸ δεσμωτήριον αὐτὸν ἐμβαλεῖν· ἀντιστάντων δὲ ἐτέρων δη- 7
μάρχων μάχῃ τε αὐτῶν καὶ διατριβῇ ἐγένετο, καὶ τούτῳ ὁ Κράσ-
ος ἔξω τοῦ πωμηρίου ἐξῆλθεν.

καὶ ὁ μὲν, εἴτε ἐκ συντυχίας εἴτε καὶ ἐκ τῶν ἀρῶν αὐτῶν, οὐκ

6 μὴ?
6 ἢ οὐκ*

39 4 2 ὡς] οὐκ ὡς?
5 οὐκ ἐν

3 ἀλλ' ὡς δ.?

6 2 ποιούμενοι

4 τὰ στιβερίαι*

40 ἐς μακρὰν ἐσφάλη, ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ἐν τῇ τοῦ Μαρκελλίνου τῇ τε
 Φιλίππου ὑπατεία ἐπὶ Ὑνετοῦς ἐστράτευσεν. οἰκοῦσι δὲ πρὸς τῷ
 ὠκεανῷ, καὶ στρατιώτας τινὰς Ῥωμαίους πεμφθέντας ἐπὶ οἶτον
 συνέλαβον, καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς πρέσβεις τοὺς ὑπὲρ ἐκείνων ἐλθόν-
 τας κατέσχον, ὅπως ἀντ' αὐτῶν τοὺς ὁμήρους σφῶν ἀπολάβωσιν.
 2 ὁ οὖν Καῖσαρ τούτους μὲν οὐκ ἀπέδωκε, διαπέμψας δὲ ἄλλους
 ἄλλῃ, τοὺς μὲν τὰ τῶν συναφειστηκότων αὐτοῖς πορθεῖν, ἵνα μὴ
 συμβοηθῇσωσιν ἀλλήλοις, τοὺς δὲ καὶ τὰ τῶν ἐνσπόνδων, μὴ καὶ
 3 αὐτοῖ τι παρακινήσωσι, φρουρεῖν, αὐτὸς ἐπὶ τοὺς Ὑνετοὺς ἤλασε,
 καὶ πλοῖα ἐν τῇ μεσογείᾳ, ἃ ἤκουεν ἐπιτήδεια πρὸς τὴν τοῦ ὠκεα-
 νοῦ παλιρροίαν εἶναι, κατασκευάσας διὰ τε τοῦ Ἀίγρου ποταμοῦ
 4 κατεκόμισε, καὶ πᾶσαν ὀλίγου τὴν ὥραιαν μάτην ἀνάλωσεν. αἱ τε
 γὰρ πόλεις ἐπ' ἐρυμνῶν χωρίων ἰδρυμέναι ἀπρόσιτοι ἦσαν, καὶ ὁ
 ὠκεανὸς πάσας ὥς εἰπεῖν αὐτὰς περικλύζων ἀπορον μὲν τῷ πεζῷ
 ἀπορον δὲ καὶ τῷ ναυτικῷ τὴν προσβολήν, καὶ πλημυρῶν καὶ ἀναρ-
 5 ρέων, ἐν τε τῇ ἀμπώτιδι καὶ ἐν τῇ ῥαχίᾳ ἐποίει, ὥστε ἐν παντὶ
 τὸν Καίσιρα γενέσθαι, μέχρις οὗ Ἀέκιμος Βροῦτος ταχείαις οἱ
 ναυσὶν ἐκ τῆς ἔνδοθεν θαλάσσης ἦλθεν. αὐτὸς μὲν γὰρ ὥς οὐδὲ
 ἐκεῖναις τι πρᾶξων γνώμην εἶχεν, οἱ δὲ δὴ βάρβαροι καταφρονή-
 σαντες τῆς τε σμικρότητος καὶ τῆς ἀσθενείας τῶν σκαφῶν ἡτή-
 41 θησαν. ταῦτα μὲν γὰρ πρὸς τὸ κουφότερον ὑπὲρ τοῦ ταχυναντεῖν
 ἐς τὸν τῆς παρ' ἡμῖν ναυτιλίας τρόπον ἐσκεύαστο, τὰ δὲ δὴ τῶν
 βαρβάρων, ἅτε ἐν τῇ συνεχείᾳ τῆς τοῦ ὠκεανοῦ παλιρροίας ἐπὶ τε
 τοῦ ξηροῦ πολλάκις ἴστασθαι καὶ πρὸς τὴν ἄνω τε καὶ κάτω αὐ-
 τοῦ διαρροὴν ἀντικαρτερεῖν ὀφείλοντα, πλεῖστόν σφω καὶ τῷ με-
 2 γέθει καὶ τῇ παχύτητι προεῖχεν. δι' οὖν ταῦθ' οἱ βάρβαροι, οἷα
 μήπω πρότερον τοιοῦτου ναυτικοῦ πεπειραμένοι, πρὸς τε τὴν ὄψιν
 τῶν νεῶν καὶ τὸ ἔργον αὐτῶν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποίησαντο, καὶ εὐ-
 θυὺς ναυλοχούσαις σφίσιν ἐπαρήχθησαν ὥς καὶ δι' ἐλαχίστου τοῖς
 κοντοῖς αὐτὰς καταποντώσοντες. ἐφέροντο δὲ ἀνέμῳ καὶ πολλῷ
 καὶ σφοδρῷ· καὶ γὰρ ἰστία δερμάτινα εἶχον, ὥστε πᾶσαν τὴν τοῦ
 42 πνεύματος ἰσχὺν ἀπλήστως ἐσδέχεσθαι. ὁ οὖν Βροῦτος, τέως μὲν
 ἐκεῖνο ἐπέσπερχεν, οὐδ' ἀνταναχθῆναι αὐτοῖς διὰ τε τὸ πλῆθος καὶ
 διὰ τὸ μέγεθος τῶν νεῶν τὴν τε ἐκ τοῦ πνεύματος φορὰν καὶ τὴν
 ἐπιβουλήν σφω ἐτόλμησεν, ἀλλὰ παρεσκευάζετο ὥς καὶ πρὸς τῇ
 γῇ τὰς προσβολὰς αὐτῶν ἀμυνόμενος καὶ τὰ σκάφη παντελῶς
 2 ἐκλείψων. ἐπεὶ δ' ὁ τε ἄνεμος ἐξαπιναιῶς ἔπεσε καὶ τὸ κύμα ἐστο-
 ρέσθη, τά τε πλοῖα οὐκέθ' ὁμοίως ὑπὸ τῶν κωπῶν ἐκινεῖτο, ἀλλ'

40 1 4 ἔλαβον*
 λοχοῦσαι

41 1 1 ὑπὸ

· 2 1 προεῖχον*

4 ναυ-

ἄτε καὶ καταβαρῇ ὄντα κατὰ χώραν τρόπον τινὰ εἰστήκει, τότε δὴ
 θαρσύνουσαν ἀντανήχθη, καὶ προσπεσὼν αὐτοῖς πολλὰ σφας καὶ δεινὰ
 ἀδεῶς καὶ περιπλέων καὶ διαπλέων, καὶ τοτὲ μὲν ἐμβάλλων τινὶ 3
 τοτὲ δὲ ἀνακρουόμενος ὅπῃ τε καὶ ἐφ' ὅσον ἤθελεν, εἰργάσατο, πολ-
 λαῖς τε πρὸς μίαν καὶ ἐτέρωθι ἴσαις πρὸς ἴσας, ἔστι δ' ἢ καὶ ἐλάσ-
 σοσι πρὸς πλείονας ἀσφαλῶς προσφερόμενος. ὅπου μὲν γὰρ κρεῖτ-
 τον αὐτῶν ἐν τῇ . . ., προσηρτῆτό σφισι, καὶ τὰς μὲν κατέδυνεν 4
 ἀναρρηγνύς, ἐς δὲ τὰς πολλαχόθεν μετεκβαίνων ἐς τε χεῖρας τοῖς
 ἐπιβύταις ἦει καὶ πολλοὺς ἐφόνευεν· εἰ δὲ καὶ καθ' ὅτιοῦν ἐλατ-
 τοῖτο, ῥῆστα ἀνεχώρει, ὥστε ἐπ' αὐτῷ τὴν πλεονεξίαν αἰεὶ εἶναι.
 οἱ γὰρ βάρβαροι μῆτε τοξεῖα χρώμενοι, μῆτε λίθους, ὥς οὐδὲν 43
 αὐτῶν δεησόμενοι, προπαρασκευάσαντες, εἰ μὲν τίς σφισιν ὁμοσε
 ἐχώρησε, τρόπον τινὰ ἀπεμάχοντο, τοὺς δ' ὀλίγον σφῶν ἀφεστηκό-
 τας οὐκ εἶχον ὅ τι ποιήσωσιν. αὐτοὶ τε οὖν ἐπιτρώσκοντο καὶ ἀπέ- 2
 θνησκον καὶ οἱ μὴδὲ ἀμύνασθαι τινα δυνάμενοι, καὶ τὰ σκάφη τὰ
 μὲν ἀνερρηγνυτο ἐμβυαλλόμενα τὰ δὲ κατεπίμπρατο ὑφαπτόμενα·
 ἄλλα ἀναδεόμενα ὥσπερ κενὰ ἀνδρῶν εἴλκετο. ὁρῶντες δὲ ταῦτα 3
 οἱ λοιποὶ ἐπιβύται οἱ μὲν ἀπεκτίννυσάν σφας, μὴ καὶ ζῶντες ἀλῶ-
 σιν, οἱ δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἐξεπήδων, ὥς καὶ δι' ἐκείνης ἦτοι τῶν
 πολεμίων νεῶν ἐπιβησόμενοι ἢ πάντως γε οὐχ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων
 ἀπολούμενοι. προθυμίᾳ μὲν γὰρ καὶ τόλμῃ οὐδὲν αὐτῶν διέφερον, 4
 τῷ δὲ δὴ σταδίῳ τῶν σκαφῶν προδιδόμενοι δεινῶς ἤσχαλλον.
 ὅπως γὰρ δὴ μὴδ' αὐθὶς ποτε πνεῦμά τι ταῖς ναυσὶν ἐπιγενόμενον
 κινήσειεν αὐτάς, δορυδρέπανα πόρρωθέν σφισιν οἱ Ῥωμαῖοι ἐπέ-
 φερον, καὶ τὰ τε σχοινία αὐτῶν διέτεμνον καὶ τὰ ἱστία διέσχιζον.
 πεζομαχεῖν δὲ τρόπον τινὰ ἐν πλοίοις πρὸς ναυμαχοῦντας ἀναγκα- 6
 ζόμενοι πάμπολλοι μὲν αὐτοῦ ταύτῃ ἐφθάρησαν, πάντες δὲ οἱ πε-
 ριλιπεῖς ἐάλωσαν· καὶ αὐτῶν τοὺς λογιμωτάτους ὁ Καῖσαρ ἀπο-
 σφάζας τοὺς ἄλλους ἐπώλησεν.

καὶ μετὰ τοῦτο ἐπὶ τε Μωρίνους καὶ ἐπὶ Μενάπλους ὁμόρους 44
 σφίσιν ὄντας ἐστράτευσε, προσκαταπλήξεν τε αὐτοὺς ἐκ τῶν προ-
 κατειργασμένων καὶ ῥαδίως αἰρήσειν ἐλπίσας. οὐ μέντοι καὶ ἐχει-
 ρώσατό τινας· οὕτε γὰρ πόλεις ἔχοντες ἀλλ' ἐν καλύβαις διαιτώ- 2
 μενοι, καὶ τὰ τιμιώτατα ἐς τὰ λασιώτατα τῶν ὁρῶν ἀνασκευασά-
 μενοι, πολλὰ πλείω τοὺς προσμίζαντάς σφισι τῶν Ῥωμαίων ἐκάκω-
 σαν ἢ αὐτοὶ ἔπαθον. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ ὁ Καῖσαρ καὶ ἐς αὐτὰ

3 3 πρὸς ἴσας om . 4 1 ...] προσμίζει ἐφ' ἑρετο? * προσ-
 ἦρατο 43 1 3 χωρήσαι? * 2 2 καὶ οἱ] πολλοὶ? an παμπλη-
 θεῖς? * 3 ἀνερρηγνυτο κατεπίμπρατο 3 1 ἀναδυσόμενα
 εἴλκοντο 4 οὐχ om *

τὰ ὄρη τὴν ὕλην τέμνων προχωρῆσαι, ἀπειπὼν δὲ διὰ τε τὸ μέγεθος αὐτῶν καὶ διὰ τὸ πρὸς χειμῶνα εἶναι ἀπανέστη.

- 45 ἔτι δ' αὐτοῦ ἐν τῇ ^{Βενετία} ὄντος Κύντος Τιτούριος Σαβίνος ὑποστράτηγός τε ἐστάλη ἐπὶ Οὐνέλλους, ὧν ἡγεῖτο Θιριδόβιξ, καὶ τὰ μὲν πρῶτα καὶ πάντ' τὸ πλῆθος αὐτῶν κατεπλάγη, ὥστ' ἀγα-
2 πᾶν ἂν τό γε ἔρυμα διασώσεται, ἔπειτα δὲ αἰσθόμενός σφας θρασύτερον μὲν ἀπὸ τούτου διακειμένους, οὐ μὴν καὶ τῷ ἔργῳ δεινός ὄντας, οἶά που οἱ πολλοὶ τῶν βαρβάρων ἐν ταῖς ἀπειλαῖς πᾶν τὸ φοβερόν διὰ κενῆς ἐπικομποῦσιν, ἀνεθάρσησεν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐδ' οὕτως ἐτόλμησέ σφισι συνεχεσθῆναι (τῷ γὰρ πλήθει
3 πολὺ κατείργετο), πρὸς δὲ δὴ τὸ τάφρευμα τὸ αὐτοῦ μετεώρου τοῦ χωρίου ὄντος ὑπηγάγετο αὐτοὺς ἀπερισκέπτως προσβαλεῖν· τῶν γὰρ συμμάχων τινὰ ὁμοφωνοῦντά σφισιν ὑπὸ τὴν ἐσπέραν ὡς αὐτόμολον πέμψας, ἔπεισεν αὐτοὺς ὅτι ὁ τε Καῖσαρ ἐπταικῶς εἴη...
4 καὶ οὕτω πιστεύσαντες ἀπερισκέπτως ἐκείνοι (πάνν γάρ τι διακορεῖς καὶ τῆς τροφῆς καὶ τοῦ ποτοῦ ἦσαν) εὐθὺς ἐπὶ τοὺς Ῥωμαίους, μὴ καὶ φθάσωσί σφας φυγόντες, ὥρμησαν, καὶ ἔδει γὰρ μηδὲ πυρφόρον τῷ λόγῳ αὐτῶν σωθῆναι, φρύγανα καὶ ξύλα τὰ μὲν ἀράμενοι τὰ δὲ ἐφελκόμενοι ὡς καὶ καταπρήσοντες αὐτούς,
5 πρὸς τε τὸ ὄρθιον προσέβαλον καὶ σπουδῇ προσανέβαινον, μηδενός σφισιν ἐναντιουμένου· ὁ γὰρ Σαβίνος οὐκ ἐκινήθη πρὶν ἐντὸς τῆς ἐπικρατείας αὐτοῦ τοὺς πλείους αὐτῶν γενέσθαι. τότε δὲ ἐπικατέδραμέ σφισιν ἀπανταχόθεν ἕμα ἀπροσδόκητος, καὶ τοὺς πρῶτους
6 ἐκπλήξας κατήραξε κατὰ τοῦ πρηνοῦς ἅπαντας, κἀνταῦθα αὐτοὺς ἐν τῇ ἀναστροφῇ περὶ τε ἀλλήλοις καὶ περὶ τοῖς ξύλοις σφαλλομένους κατέκοψεν οὕτως ὥστε μηδὲνα αὐτῶν μηδὲ τῶν ἄλλων ἔτ'
7 ἀντάραι. ἅπληστοι γὰρ ἀλογίστως οἱ Γαλάται ἐς πάνθ' ὁμοίως ὄντες οὔτε τὸ θαρσοῦν σφῶν οὔτε τὸ δεδιὸς μετριάζουσιν, ἀλλ' ἐκ τε τούτου πρὸς δειλίαν ἀνέλπιστον καὶ ἐξ ἐκείνου πρὸς θάρσος προπετὲς ἐκρίπτουσιν.

- 46 ὑπὸ δὲ δὴ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ ὁ Κράσσος ὁ Πούπλιος, τοῦ Μάρκου παῖς, τὴν Ἀκυιτανίαν ὀλίγον πᾶσαν κατεστρέψατο· Γαλάται γὰρ καὶ αὐτοὶ ὄντες τῇ τε Κελτικῇ προσοικοῦσι καὶ παρ' αὐτὸ
2 τὸ Πυρρηναῖον ἐς τὸν ὠκεανὸν καθήκουσιν. ἐπὶ οὖν τούτους ὁ ^{ἑξωπαι} Κράσσος στρατεύσας Ἀπιάτας τε μάχῃ ἐκράτησε καὶ πολιορκίᾳ εἰ-
λεν, ὀλίγους μὲν ἐν ὁμολογίᾳ τινὶ ἐξ ἀπάτης ἀποβαλὼν, ἰσχυρῶς δὲ
3 σφας καὶ περὶ αὐτοῦ τούτου ἀμυνάμενος· καὶ ἑτέρους τινὰς ἰδὼν

2 αὐτῆς?

τοτε ἔρυμα

6 ξυλίνους

45 1 οὐνεσίους

3 1 αὐτοῦ ἢ μετ.

7 3 τούτου] τοῦ

ἰδουῖς

4 1 τοι*

46 2 3 ἀπάσης

3 ὡς τὰ πάν-

5 1 ἀνέβαινον?

3 1 ἀμυνόμενος*

ἡθροισμένους τε καὶ στρατιώτας ἐκ τῆς Ἰβηρίας Σερτωρείους ἔχοντας, καὶ μετ' αὐτῶν στρατηγικώτερον ἢ προπετέστερον τῷ πολέμῳ χρωμένους ὡς καὶ τῇ ἀπορίᾳ τῶν τροφῶν δι' ὀλίγου σφῶν ἐκ τῆς γῆς ἐκχωρησόντων, προσεποιήσατό τε αὐτοὺς δεδιέναι, καὶ καταφρονηθεὶς οὐχ ὑπηγάγετο μὲν οὐδ' ὥς ἐς χεῖράς οἱ ἔλθεῖν, ἀδεῶς δ' ἐς ὕστερον ἔχουσί σφισι προσέβαλεν ἑξαίγνης ἀνέλπιστος. καὶ 4 ταύτῃ μὲν ἡ προσέμιξεν οὐδὲν εἰργάσατο (ἐπεκδραμόντες γὰρ οἱ βάρβαροι ἰσχυρῶς ἡμύνοντο), ἐνταῦθα δὲ δὴ τῆς δυνάμειος αὐτοῖς οὔσης περιέπεμψέ τινας ἐς τὰ ἐπὶ θάτερα τοῦ στρατοπέδου σφῶν, καὶ τοῦτό τε ἔρημιον ἀνδρῶν κατέσχευεν, καὶ τοῖς μαχομένοις δι' αὐτοῦ κατὰ νώτου ἐπεγένετο. καὶ οὕτως ἐκεῖνοί τε πάντες ἐφθάρησαν, καὶ οἱ λοιποὶ πλὴν ὀλίγων ἀκονιτὶ ὠμιολόγησαν.

ταῦτα μὲν ἐν τῷ θέρει ἐπράχθη, χειμαζόντων δὲ τῶν Ῥω- 47
μαίων ἐν τῇ φιλίᾳ Τέγκτηροί τε καὶ Οὐσιπέται, Κελτικὰ γένη, τὸ 699
μὲν τι καὶ πρὸς Σουήβων ἐκβιασθέντες τὸ δὲ καὶ πρὸς τῶν Γαλα-
τῶν ἐπικληθέντες, τὸν τε Ῥῆγον διέβησαν καὶ ἐς τὴν τῶν Τριση-
ρων ἐνέβαλον. κἀνταῦθα τὸν Καίσαρα εὐρόντες καὶ φοβηθέντες 2
ἔπεμψαν πρὸς αὐτὸν σπονδὰς τε ποιούμενοι καὶ χώραν αἰτοῦντες,
ἣ σφίσι γε ἐπιτραπῆναι τινα ἀξιοῦντες λαβεῖν. ὥς δ' οὐδενὸς ἔτυ-
χον, τὸ μὲν πρῶτον ἐθειλονται οἴκαδε ἐπανήξαι ὑπέσχοντο καὶ δια-
κωχὴν ἤτεήσαντο· ἔπειτα δὲ ἰππέας αὐτοῦ ὀλίγους προσιόντας ἰδόν- 3
τες οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ σφῶν ὄντες κατεφρόνησάν τε αὐτῶν καὶ μετέ-
γνωσαν, καὶ τούτου ἐπισχόντες τῆς πορείας ἐκείνους τε μὴ προσ-
δεχομένους ἐκάκωσαν, καὶ ἐπαρθέντες ἐπὶ τούτῳ εἶχοντο τοῦ πολέ-
μου. καὶ αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι καταγόντες πρὸς τε τὸν Καίσαρα 48
καὶ παρὰ τὴν γνώμην σφῶν ἦλθον, καὶ ἰδέοντο αὐτοῦ συγγενῶναι
σφισι, τὴν αἰτίαν ἐς ὀλίγους τρέποντες. ὁ δὲ τούτους μὲν ὡς καὶ
ἀπόκρισιν τινα αὐτοῖς οὐκ ἐς μακρὰν δώσων κατέσχευεν, ὁρμήσας 2
δὲ ἐπὶ τοὺς ἄλλους ἐν ταῖς σκηναῖς ὄντας ἐπέστη τέ σφισι μεσημ-
βριάζουσι καὶ μηδὲν πολέμιον, ὥτε ἐκείνων παρ' αὐτῷ ὄντων, ὑπο-
τοπουμένοις, καὶ ἐσπηδήσας ἐς αὐτοὺς παμπληθεῖς τῶν πεζῶν, οὐδὲ
τὰ ὅπλα ἀνελέσθαι φθάσαντας, ἀλλὰ καὶ περὶ ταῖς ἀμάξαις ὑπό
τε τῶν γυναικῶν καὶ ὑπὸ τῶν παίδων ἀναμιξῇ ὄντων ταραττομένους,
κατεφόνευσεν. τοὺς τε ἰππέας ἀπόντας τότε, ὥτε καὶ πυραρχῆμα, 3
ὡς ἐπύθοντο τὸ γεγονός, πρὸς τε τὰ οἰκεῖα ἦθη ὁρμήσαντας καὶ
πρὸς Συγάμβρους ἀποχωρήσαντας, πέμψας ἐξήτησεν, οὐχ ὅτι καὶ
ἐκδοθήσεσθαι σφας προσεδόκησεν (οὐ γάρ που οὕτως οἱ πέραν
τοῦ Ῥῆγου τοὺς Ῥωμαίους ἐφοβοῦντο ὥστε καὶ τὰ τοιαῦτα αὐτῶν

4 5 κατέσχεον*
ταῖς 3 1 ὥτε om*

47 3 3 καὶ
2 ἦδη*

ἀπορίας

48 2 5 καίπερ

- ἀκούειν) ἀλλ' ὅπως ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ καὶ ἐκείνον διαβαίη.
- 4 αὐτός τε γὰρ, ὃ μηδεὶς πω πρότερον τῶν ὁμοίων οἱ ἐπεποιήκει, δεινῶς πρῶξι ἐγλίχeto, καὶ τοὺς Κέλτοὺς πόρρωθεν ἐκ τῆς Γαλατίας ἀνείρξειν, ἅτε καὶ ἐς τὴν οἰκίαν αὐτῶν ἐσβαλὼν, προσεδόκησεν. ὥς οὖν οὔτε οἱ ἱππεῖς ἐξεδίδοντο, καὶ οἱ Οὐβριοὶ ὁμοροὶ τε τοῖς Συναμβροῖς οἰκοῦντες καὶ διάφοροι αὐτοῖς ὄντες ἐπεκαλέσαντο
- 5 αὐτόν, διέβη μὲν τὸν ποταμὸν γεφυρώσας, εὐρὼν δὲ τοὺς τε Συναμβροὺς ἐς τὰ ἐρυμνὰ ἀνακεκομισμένους καὶ τοὺς Σουήβους συστρεφομένους ὥς καὶ βοηθήσοντάς σφισιν ἀνεχώρησεν ἐντὸς ἡμερῶν εἴκοσιν.
- 49 ὁ δὲ δὴ Ῥῆγος ἀναδίδωσι μὲν ἐκ τῶν Ἀλπεων τῶν Κελτικῶν, ὀλίγον ἔξω τῆς Ῥαιτίας, προχωρῶν δὲ ἐπὶ δυσμιῶν ἐν ἀριστερᾷ μὲν τὴν τε Γαλατίαν καὶ τοὺς ἐποικοῦντας αὐτήν, ἐν δεξιᾷ δὲ τοὺς
- 2 Κέλτοὺς ἀποτέμνεται, καὶ τελευτῶν ἐς τὸν ὠκεανὸν ἐμβάλλει. οὗτος γὰρ ὁ ὄρος, ἀφ' οὗ καὶ ἐς τὸ διάφορον τῶν ἐπικλήσεων ἀφίκοντο, δεῦρο αἰεὶ νομίζεται, ἐπεὶ τό γε πᾶν ἀρχαῖον Κέλτοὶ ἐκότεροι οἱ ἐπ' ἀμφοτέρω τοῦ ποταμοῦ οἰκοῦντες ὠνομάζοντο.
- 50 ὁ οὖν Καῖσαρ τὸν τε Ῥῆγον πρῶτος τότε Ῥωμαίων διέβη, καὶ ἐς Βρεττανίαν μετὰ ταῦτα, τοῦ τε Πομπηίου καὶ τοῦ Κράσσου
- 2 ὑπατεούντων, ἐπεραιώθη. ἡ δὲ δὴ χώρα αὕτη ἀπέχει μὲν τῆς ἡπείρου τῆς Βελγικῆς κατὰ Μωρίνους σταδίους πεντήκοντα καὶ τετρακοσίους τὸ συντομώτατον, παρήκει δὲ παρὰ τε τὴν λοιπὴν Γαλατίαν καὶ παρὰ τὴν Ἰβηρίαν ὀλίγον πᾶσαν, ἐς τὸ πέλαιος ἀνατεί-
- 3 νουσαι. καὶ τοῖς μὲν πᾶν πρῶτοις καὶ Ἑλλήνων καὶ Ῥωμαίων οὐδ' ὅτι ἔστιν ἐγγινώσκετο, τοῖς δὲ ἔπειτα ἐς ἀμφισβήτησιν εἴτε ἡπειρος εἴτε καὶ νῆσος εἴη ἀφίχeto· καὶ πολλοῖς ἐφ' ἐκότερον, εἰδόσι μὲν οὐδὲν ἅτε μήτ' αὐτόπταις μήτ' αὐτηκόοις τῶν ἐπιχωρίων γενομένοις, τεκμαιρομένοις δὲ ὥς ἕκαστοι σχολῆς ἢ καὶ φιλολογίας
- 4 εἶχον, συγγέγραπται. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου πρότερόν τε ἐπ' Ἀγρικόλου ἀντιστρατήγου καὶ νῦν ἐπὶ Σεβήρου αὐτοκράτορος νῆσος οὐσα σαφῶς ἐλήλεγκται.
- 51 ἐς ταύτην οὖν τότε ὁ Καῖσαρ, ἐπειδὴ τὰ τε ἄλλα τὰ τῶν Γαλατῶν ἡσύχαζε καὶ τοὺς Μωρίνους προσεποιήσατο, ἐπεθύμησε διαβῆναι. καὶ τὸν μὲν διάπλουν καθ' ὃ μάλιστα ἐχρῆν μετὰ τῶν πεζῶν ἐποιήσατο, οὐ μέντοι καὶ ἥ ἔδει προσέσχεν· οἱ γὰρ Βρεττανοὶ τὸν ἐπὶ πλουν αὐτοῦ προπυθόμενοι τὰς κατάρσεις ὑπᾶσας τὰς πρὸς
- 2 τῆς ἡπείρου οὐσας προκατέλαβον. ἄκραν οὖν τινὰ προέχουσιν περιπλεύσας ἐτέρωσε παρεκομίσθη· κἀνταῦθα τοὺς προσμίζαντάς

4 3 ἐσβαλεῖν
50 2 4 ἐς τε τὸ

4 καὶ οὐβριοὶ
3 1 πρῶτοις] παλαιῶς; Xiphilinus

49 1 1 κελτιβήρων
51 1 3 πρὸ*

οἱ ἐς τὰ τενάγῃ ἀποβαίνοντι νικήσας, ἔφθη τῆς γῆς κρατήσας πρὶν τὴν πλείω συμβοήθειαν ἔλθειν, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ἐκείνους προσβαλόντας ἀπεώσατο. καὶ ἔπιπτον μὲν οὐ πολλοὶ τῶν βαρβάρων 3 (ἡρματηλάται τε γὰρ ὄντες καὶ ἵππεῖς ῥαδίως τοὺς Ῥωμαίους, μηδέπω τοῦ ἱππικοῦ αὐτοῖς παρόντος, διέφυγον), ἐκπλαγέντες δὲ πρὸς τε τὰ ἐκ τῆς ἡπείρου περὶ αὐτῶν ἀγγελλόμενα, καὶ ὅτι περαιωθῆναι τε ὅλως ἐτόλμησαν καὶ ἐπιβῆναι τῆς χώρας ἡδυνήθησαν, πέμπουσι πρὸς τὸν Καίσαρα τῶν Μωρίων τινάς, φίλων σφίσιιν ὄντων, ἐπικηρυκεύμενοι. καὶ τότε μὲν ὁμήρους αἰτήσαντι αὐτῷ δοῦναι ἡθέλησαν, πονησάντων δὲ ἐν τούτῳ τῶν Ῥωμαίων ὑπὸ χεიმῶνος 52 καὶ τῷ παρόντι ναυτικῷ καὶ τῷ ἀφικνουμένῳ καὶ μετέγνωσαν, καὶ ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς οὐκ ἐπέθεντο αὐτοῖς (τὸ γὰρ στρατόπεδον ἰσχυρῶς ἐφυλάσσετο), δεξιόμενοι δὲ τινας ὡς καὶ ἐς φίλων τὴν χώ- 2 ραν σφῶν πρὸς κομιδὴν τῶν ἐπιτηδεῶν πεμφθέντας, αὐτοὺς τε πλὴν ὀλίγων ἔφθειραν (ὃ γὰρ Καῖσαρ διὰ ταχέων τοῖς λοιποῖς ἐπήμυνε) καὶ μετὰ τοῦτο καὶ πρὸς αὐτὸ τὸ ἔρμα αὐτῶν προσέβαλον. καὶ ἔπραξαν μὲν οὐδέν, ἀλλὰ καὶ κακῶς ἀπήλλαξαν· οὐ μέντοι καὶ ἐς ὁμολογίαν ἤλθον πρὶν πολλάκις σφαλῆναι. καὶ γὰρ ὁ Καῖσαρ 3 ἄλλως μὲν οὐκ εἶχε γνώμην σπείσεσθαι σφίσιιν· ἐπεὶ δὲ ὁ τε χεიმὼν προσήει, καὶ οὐχ ἱκανὴν τὴν παροῦσαν δύναμιν περιεβέβλητο ὥστε καὶ ἐν αὐτῷ πολεμῆσαι, ἥ τε κομιζομένη ἔσφαλτο, καὶ οἱ Γαλάται πρὸς τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐννωτέρωσαν, καὶ ἄκων αὐτοῖς συνηλλάγη, ὁμήρους καὶ τότε πλείους αἰτήσας μὲν, λαβὼν δὲ ὀλίγους.

καὶ ὁ μὲν ἐς τὴν ἡπειρον ἀναπλεύσας τὰ ταραχθέντα καθί- 53 στατο, μηδὲν ἐκ τῆς Βρεττανίας μήτε ἐαυτῷ μήτε τῇ πόλει προσκτησάμενος πλὴν τοῦ ἐστρατευκέναι ἐπ' αὐτοὺς δόξαι. τούτῳ γὰρ καὶ αὐτὸς ἰσχυρῶς ἰσεμνύνετο καὶ οἱ οἴκοι Ῥωμαῖοι θαυμαστῶς ἐμεγαλύνοντο· ἐμφανῆ τε γὰρ τὰ πρὶν ἄγνωστα καὶ ἐπιβατὰ τὰ 2 πρὸσθεν ἀνήκουστα ὁρῶντές σφισι γεγονότα, τὴν τε μέλλουσαν ἐξ αὐτῶν ἐλπίδα ὡς καὶ παροῦσαν ἔργῳ ἐλάμβανον, καὶ πάνθ' ὅσα καταπράξειν προσεδέχοντο, ὡς καὶ ἔχοντες ἤδη ἡγάλλοντο.

καὶ οἱ μὲν διὰ ταῦτα ἱερομηνίας ἐπὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀγαγεῖν ἐψηφίσαντο· ἐν ᾧ δ' ἐκεῖνα ἐγένετο, καὶ ἡ Ἰβηρία ἐκινήθη, διὸ 54 καὶ τῷ Πομπηίῳ προσετάχθη. ἐπανυστάντες γάρ τινες καὶ Ῥακαίους προστησάμενοι μάχῃ μὲν ὑπὸ τοῦ Νέπωτος τοῦ Μετέλλου, ἀπαράσκειναι ἔτ' ὄντες, ἡττήθησαν, πολιορκοῦντι δ' αὐτῷ Κλονίαν 2 ἐπελθόντες ἀμείνους ἐγένοντο, καὶ ἐκείνην μὲν περιεποίησαντο, ἐτέρωθι δὲ ἐσφάλησαν, οὐ μὴν ὥστε καὶ δι' ὀλίγου δουλωθῆναι. τῷ

γὰρ πλήθει πολλῶν ἐναντίων περιῆσαν, ὥστε καὶ τὸν Νέπωτα ἀγαπᾶν ἂν τὴν ἡσυχίαν ἀκινδύνως ἄγῃ.

- 55 κατὰ δὲ δὴ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον καὶ ὁ Πτολεμαῖος, καί-
 τοι τῶν Ῥωμαίων τὴν τε ἐπικουρίαν ἀπεψηφισμένων καὶ πρὸς τὰς
 δωροδοκίας τὰς ὑπ' αὐτοῦ γενομένης δεινῶς ἔτι καὶ τότε διακειμέ-
 2 νων, κατήχθη καὶ τὴν βασιλείαν ἐκομίσαστο. ἔπραξαν δὲ τοῦτο ὁ
 τε Πομπήιος καὶ ὁ Γαβίνιος· τοσοῦτον γὰρ αἱ τε δυναστεῖαι καὶ
 αἱ τῶν χρημάτων περιουσίαι καὶ παρὰ τὰ ψηφίσματα τὰ τε τοῦ
 3 δήμου καὶ τὰ τῆς βουλῆς ἴσχυσαν, ὥστε ἐπιστείλας μὲν ὁ Πομ-
 πήιος τῷ Γαβινίῳ τῆς Συρίας τότε ἄρχοντι, στρατεύσας δὲ ἐκεῖνος,
 ὁ μὲν τῇ χάριτι ὁ δὲ τῇ δωροληψίᾳ καὶ ἄκοντος αὐτὸν τοῦ κοινοῦ
 κατήγαγον, μηδὲν μήτε ἐκείνου μήτε τῶν τῆς Σιβύλλης χρησμιῶν
 4 φροντίσαντες. καὶ ἐκρίθη μὲν ὕστερον ἐπὶ τούτῳ ὁ Γαβίνιος, οὐχ
 ἐάλω δὲ διὰ τε τὸν Πομπήιον καὶ διὰ τὰ χρήματα· οὕτω γάρ πον
 τὰ πράγματα τοῖς τότε Ῥωμαίοις συνεκέχυτο ὥστε ἀπὸ πολλῶν ὧν
 ἐδωροδόκησε σμικρὰ ἄττα τῶν τε ἀρχόντων τινὲς καὶ τῶν δικα-
 στῶν παρ' αὐτοῦ λαβόντες οὔτε τοῦ προσήκοντός τι προετίμησαν,
 καὶ προσέτι καὶ τοὺς ἄλλους κακουργεῖν ὑπὲρ χρημάτων ἐξεδίδαξαν
 5 ὥς καὶ τὴν τιμωρίαν ῥαδίως ἐξωνεῖσθαι δυναμένους. τότε μὲν οὖν
 διὰ ταῦτα ἀφείθη, αὐθις δὲ ἐπὶ τε ἐτέροις τισί, καὶ ὅτι πλέον ἢ
 μυριάς ἐκ τῆς ἀρχῆς μυριάδας ἤρπασε, κριθεὶς ἐάλω. καὶ ἐκείνῳ
 τε τοῦτο παραδοξότατον συνέβη (τῆς τε γὰρ προτέρας δίκης διὰ
 τὰ χρήματα ἀπελύθη, καὶ ἐπὶ τούτοις δι' ἐκείνην ὅτι μάλιστα κατ-
 6 ἐδικάσθη) καὶ τῷ Πομπήιῳ, ὅτι τὸ μὲν πρότερον, καίτοι πόρρω
 πον ὧν, ἐρρύσατο τὸν Γαβίνιον διὰ τῶν ἐταίρων, τότε δὲ ἐν τε
 τῷ προαστείῳ ὧν καὶ τρόπον τινὰ καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ αὐτῷ
 παρῶν οὐδὲν ἤνυσεν.

- 56 ἔσχε δὲ ὧδε. ὁ Γαβίνιος πολλὰ μὲν καὶ τὴν Συρίαν ἐκάκωσεν,
 ὥστε καὶ τῶν ληστικῶν, αἱ καὶ τότε ἤκμαζε, πολλὴ πλείω σφίσι λυ-
 μήνασθαι, πάντα δὲ δὴ τὰ αὐτόθεν λήμματα ἐλάχιστα εἶναι νομί-
 2 σας τὸ μὲν πρῶτον ἐνόει καὶ παρεσκευάζετο ὥς καὶ ἐπὶ τοὺς Πάρ-
 ρους τὸν τε πλοῦτον αὐτῶν στρατεύσων. τοῦ γὰρ Φραάτου ὑπὸ
 τῶν παίδων δολοφονηθέντος Ὀριώδης τὴν τε βασιλείαν αὐτοῦ διε-
 δέξατο, καὶ Μιθριδάτην τὸν ἀδελφὸν ἐκ τῆς Μηδίας, ἧς ἦρχεν,
 ἐξέβυλεν· καὶ ὅς καταφυγὼν πρὸς τὸν Γαβίνιον ἀνέπεισεν αὐτὸν
 3 συμπρωῦξαι οἱ τὴν κύθοδον. ἐπεὶ μέντοι ὁ Πτολεμαῖος μετὰ τῶν
 τοῦ Πομπηίου γραμμύτων ἦλθε, καὶ πολλὰ μὲν αὐτῷ πολλὰ δὲ
 καὶ τῷ στρατῷ χρήματα τὰ μὲν ἤδη παρῆξεν, τὰ δ' ἂν καταχθῇ

δώσειν ὑπέσχετο, τά τε τῶν Πάρθων εἶασε καὶ ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἠπειλῆθη, καθέπερ ἀπαγορευόντος μὲν τοῦ νόμιου μήτε ἐς τὴν ὑπερο- 4
ρίαν τοὺς ἄρχοντας τινῶν ἀποδημεῖν μήτε πολέμιους ἀφ' ἑαυτῶν ἀναιρεῖσθαι, ἀπειρηκός τε καὶ τοῦ δήμου τῆς τε Σιβύλλης μὴ καταχθῆναι τὸν ἄνδρα. ἀλλ' ὅσῳ γὰρ ἐκωλύετο ταῦτα, τόσῳ πλείο-
νος αὐτὰ ἀπημπούλησεν. καταλιπὼν οὖν ἐν τῇ Συρίᾳ Σισένναν τε 5
τὸν εἶδον κομιδῇ νέον ὄντα καὶ στρατιώτας μετ' αὐτοῦ πᾶν ὀλί-
γους, τὴν μὲν ἀρχὴν ἐφ' ἧς ἐτέτακτο τοῖς λησταιῖς ἔτι καὶ μᾶλλον ἐξέδωκεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Παλαιστίνην ἐλθὼν τὸν τε Ἀριστόβου- 6
λον (διαδράς γὰρ ἐκ τῆς Ῥώμης ὑπετάραττε τι) συνέλαβε καὶ τῇ Πομπηίῳ ἔπεμψε, καὶ φόρον τοῖς Ἰουδαίοις ἐπέταξε, καὶ μετὰ
τοῦτο καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἐνέβαλεν. ἤρχε δὲ τότε τῶν Αἰγυπτίων 57
ἡ Βερενίκη, καὶ ἐπιεικὲς μὲν οὐδὲν πρὸς τὸν ..., καίτοι φοβουμένη
τοὺς Ῥωμαίους, ἔπραξε, Σέλευκον δὲ τινα, ὥς καὶ ἐκ τοῦ βασιλείου
γένους τοῦ ποτὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ἀνθήσαντος ὄντα, μεταπέμψασα ἄν-
δρα τε ἐπεγράψατο καὶ κοινωνὸν τῆς τε βασιλείας καὶ τοῦ πολέ-
μιου ἐποίησατο. ὥς δὲ ἐκεῖνος ἐν οὐδενὸς μοῖρα ὢν ἐωρᾶτο, τοῦ- 2
τον μὲν ἀπέκτεινε, Ἀρχέλαον δὲ τὸν τοῦ Ἀρχελαίου τοῦ πρὸς τὸν
Σύλλαν αὐτομολήσαντος, δραστήριόν τε ὄντα καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ τὴν
δίαitan ἔχοντα, ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπηγάγετο. ὁ γὰρ Γαβίνιος ἐδύ-
νατο μὲν ἀρχόμενον τὸ δεινὸν παῦσαι (τὸν γὰρ Ἀρχέλαον προὔπο-
τοπήσας συνέλαβε, καὶ ἔμελλεν ἐκ τούτου μηδὲν ἔτ' ἔργον εἶναι),
φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ ἐλάττω διὰ τοῦτο παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τῶν 3
ὠμολογημένων οἱ χρημάτων, ὥς οὐδὲν ἀξιόλογον πεποιηκώς, λάβοι,
καὶ ἐλπίσας ἔτι καὶ πλείω πρὸς τε τὴν δεινότητα καὶ πρὸς τὴν δό-
ξαν τὴν τοῦ Ἀρχελαίου χρηματιεῖσθαι, καὶ προσέτι καὶ ἄλλα παρ'
αὐτοῦ ἐκείνου συχνὰ λαβὼν, ἐθελοντῆς αὐτὸν ὥς καὶ διαδράντα
ἀφῆκεν. καὶ οὕτως ἐς μὲν τὸ Πηλούσιον ἀφίκετο μηδενὸς ἐναν- 58
τιονόμενον, προῖων δὲ ἐντεῦθεν δίχα διηρημένῳ τῷ στρατῷ τοὺς
Αἰγυπτίους ἀπαντήσαντάς οἱ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἐνίκησε, καὶ μετὰ
τοῦτ' αὐθις ἐν τε τῇ ποταμῷ ναυσὶ καὶ τῇ γῇ ἐκράτησεν· οἱ γὰρ
Ἀλεξανδρεῖς θρασύνασθαι μὲν πρὸς πάντα ἱκανώτατοι καὶ ἐκλαῆ-
σαι πᾶν ὃ τι ποτ' ἂν ἐπέλθῃ σφίσι προπετέστατοι πεφύκασι, πρὸς 2
δὲ δὴ πόλεμον τά τε δεινὰ αὐτοῦ φλαυρότατοί εἰσι, καθέπερ ἐν ταῖς
στάσεσι, πλείσταις δὴ καὶ μεγίσταις παρ' αὐτοῖς γιγνομέναις, διὰ
φόνων τε αἰὲ χωροῦντες καὶ τὸ ζῆν παρ' οὐδὲν πρὸς τὴν αὐτίκα
φιλονεικίαν τιθέμενοι, ἀλλὰ καὶ ὥσπερ τι τῶν ἀρίστων ἀναγκαιό-
τατον τὸν ἐν αὐταῖς ὄλεθρον διώκοντες. νικήσας οὖν αὐτοὺς ὁ 3

57 1 2 ...] καιρόν? an πατέρα?
ὡς 2 5 ἀρ. ἡ ἀναγκαιοτάτων?

2 4 ὑπηγάγετο

58 1 1 ἐς]

Γαβίνιος, καὶ ἄλλους τε πολλοὺς καὶ τὸν Ἀρχέλιον φρονέουσας, ἐγκρατῆς τε τῆς Αἰγύπτου πάσης παραισχυρῆσαι ἐγένετο καὶ τῷ Πτολεμαίῳ αὐτὴν παρέδωκεν.

καὶ ὁ μὲν τὴν τε θυγατέρα καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πρώτους καὶ πλουσιωτάτους, ὅτε καὶ χρημάτων πολλῶν δεόμενος, ἀπέκτεινεν·
 59 Γαβίνιος δὲ ἐκείνον μὲν οὕτω κατήγαγεν, οὐ μέντοι καὶ οἰκάδε περὶ τῶν πραχθέντων ἐπέστειλεν, ἵνα μὴ καὶ αὐτάγγελός σφισιν ὧν παρηγορήκει γένηται. ἀλλ' οὐ γὰρ οἷόν τε ἦν τιλικούτο πρᾶγμα
 2 κρηθῆναι, εὐθύς τε αὐτὸ ὁ δῆμος ἐπύθετο· καὶ ἐπειδὴ καὶ οἱ Σέρροι πολλὰ τοῦ Γαβινίου, ἄλλως τε καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ δεινῶς ὑπὸ τῶν ληστῶν κακωθέντες, κατεβόησαν, οἳ τε τελῶναι μὴ δυνήθοντες τὰ τέλη δι' αὐτοὺς ἐσπρᾶξαι συχνὰ ἐπωφείλησαν, ὥρ-
 3 γίζοντο καὶ γνώμης τε ἐποιοῦντο καὶ ἐτοίμως εἶχον καταψηφίσασθαι αὐτοῦ. καὶ γὰρ ὁ Κικέρων τά τε ἄλλα ἰσχυρῶς ἐνῆγε, καὶ συνεβούλευε σφισι τὰ Σιβύλλεια ἔφη αὐθις ἀναγνώσθαι, προσδοκῶν
 60 ἐγγεγράφθαι τινὰ ἐν αὐτοῖς τιμωρίαν ὅταν παραβῇ. ὁ οὖν Πομπήιος ὁ τε Κράσσος ὑπάτεινόν τε ἔτι, καὶ ὁ μὲν ἐαυτῷ βοηθῶν, ὁ δὲ τὴν τε ἐκείνου χάριν καὶ ἅμια καὶ χρήματα παρὰ τοῦ Γαβινίου πεμφθέντα οἱ λαβῶν, ἔκ τε τοῦ προφανοῦς ὑπὲρ αὐτοῦ διεδικαίουν, καὶ ἄλλα τε καὶ φηγάδα τὸν Κικέρωνα ἀποκαλοῦντες οὐδὲν ἐπεψή-
 2 ρισαν. ὥς μέντοι ἐκείνοί τε ἐκ τῆς ἀρχῆς ἀπηλλάγησαν καὶ αὐ-
 700 τοὺς ὁ τε Δομίτιος ὁ Λούκιος καὶ Ἀππίος Κλαύδιος διεδέξαντο, γινῶμαι αὐθις πολλὰ ἐλέχθησαν, καὶ κατὰ τοῦ Γαβινίου αἱ πλείους
 3 ἐγένοντο· ὁ τε γὰρ Δομίτιος ἐχθρὸς τῷ Πομπηίῳ δια τε τὸ σπουδαρχῆσαι καὶ διὰ τὸ παρὰ γνώμην αὐτοῦ ἀποδειχθῆναι ὧν, καὶ ὁ Κλαύδιος, καίπερ προσήκων οἱ, ὅμως τοῖς τε πολλοῖς χαρίσασθαι τι ἐπὶ δημουργίας ἐθελήσας, καὶ παρὰ τοῦ Γαβινίου δωροδοκῆ-
 4 σαι, ἃν γέ τι συνταράξῃ, προσδοκήσας, πᾶν ἐπ' αὐτῷ ἔπραξαν.
 61 καὶ αὐτὸν καὶ ἐκεῖνο δεινῶς ἐπίεσαν, ὅτι προπεμφθέντα τινὰ ὑπὸ τοῦ Κράσσου ὑποσιτρέτηγον ἐπὶ τῇ τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ διαδοχῇ οὐκ ἐδέξατο, ἀλλ' ὥσπερ ἀθάνατον τὴν ἡγεμονίαν εἰληφὼς κατεῖχεν αὐτήν. ἔδοξεν οὖν· σφίσι τὰ τῆς Σιβύλλης ἔφη ἀναγνωσθῆναι, καί-
 περ ἀντειπόντος τοῦ Πομπηίου. κὰν τούτῳ ὁ Τίβερις, εἴτ' οὖν ὁμβρων ἄνω που ὑπὲρ τὴν πόλιν ἐξαισιῶν γενομένων, εἴτε καὶ σφοδροῦ πνεύματος ἐκ τῆς θαλάσσης τὴν ἐκροὴν αὐτοῦ ἀνακόψαντος, εἴτε καὶ μᾶλλον, ὥς ὑπωπτεύετο, ἐκ παρυσκευῆς δαιμονίου τινός, τοσοῦτος ἐξαπιναιῶς ἐρρῦν ὥστ' ἐν πᾶσι μὲν τοῖς πεδίοις τοῖς ἐν τῷ ἄστει οὖσι πελαγίσαι, πολλὰ δὲ καὶ τῶν μετεωροτέρων καταλα-

59 α α αὐτὸς
 4 α ἐπίειπεν

60 ι ι ὅτι παραβίβηθ'·
 61 ι ι τοσοῦτον·

3 ε ἐπ' οἱ α'

ὁρθῶς πεποικέναι, ὥσπερ πον καὶ τῷ ἔργῳ διεδείχθη· ἐπεὶ γὰρ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὤρμησεν ὡς καὶ ἐκεῖ παραχειμάσων, οἱ Γαλάται, καί-
τοι φρουροὺς ὡς ἕκαστοι πολλοὺς ἔχοντες, ὅμως ἐνεόχμωσαν, καί
τινες αὐτῶν καὶ φανερώς ἐπανεστήσαν. ὅπερ εἰ ἐν τῇ Βρεττανίᾳ
καταμείναντος αὐτοῦ παρὰ τὸν χειμῶνα ἐγγύνοι, πάντα ἂν τὰ τῇδε
ἔτειτύρακτο.

- 5 ἤρξαν δὲ τοῦ πολέμου τούτου Ἑβουρινοί, ἡγουμένοι σφίσιν
Ἀμβριόριγος. καὶ ἔλεγον μὲν τῇ παρουσίᾳ τῶν Ῥωμαίων, ὧν ὁ τε
Σαβῖνος καὶ Λούκιος Κόττας ὑποστράτηγοι ἦρχον, ἀχθόμενοι κεκι-
νῆσθαι· τὸ δ' ἀληθὲς ἐκείνων τε κατεφρόνησαν ὡς οὐχ ἱκανῶν ἀμύ-
ναί σφας ἐσομένων, καὶ τὸν Καίσαρα οὐκ ἤλπισαν διὰ ταχέων σφί-
2 σιν ἐπιστρατεύσειν. ἐπῆλθόν τε οὖν αὐτοῖς μὴ προσδεχομένοις ὡς
καὶ αὐτοβοὶ τὸ στρατόπεδον αἰρήσοντες, καὶ ἐπειδὴ διήμαρτον αὐ-
τοῦ, πρὸς ἀπάτην ἐτράποντο. τῶν γὰρ χωρίων τὰ ἐπιτηδεότατα
ὁ Ἀμβριόριξ προλοχίους ἤλθεν ἐξ ἐπικηρυκείας πρὸς τοὺς Ῥω-
3 μίους ὡς οὐχ ἐκὼν δὴ πολεμήσας, καὶ αὐτὸς μὲν μεταγινώσκειν
ἔφη, τοὺς δ' ἄλλους φυλάττεσθαι σφισι παρήγγειλεν· οὔτε γὰρ αὐτῷ
πειθαρχεῖν αὐτοὺς καὶ ἐκείνοις μέλλειν τῆς νυκτὸς ἐπιθήσεσθαι.
καὶ τούτου καὶ γνώμην αὐτοῖς ἔδωκε τὴν μὲν Ἑβουρινίαν, ὡς καὶ
κινδυνεύουσιν ἂν καταμείνωσι, καταλιπεῖν, πρὸς δὲ συστρατιώτας

τοῦ Κέλαι, 6 τινὰς πέλους πον χειμάζοντας ὡς τάχιστα μεταστῆναι. ἀκούσαντες
7.64.64.4.1. δὲ ταῦτα οἱ Ῥωμαῖοι ἐπίσθησαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι εὐηργέτητο
πολλὰ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ χάριν αὐτῷ τὰ ὑπεναντία διδόναι
ἐδόκει. συσκευασάμενοί τε σπουδῇ εὐθὺς ἀφ' ἐσπέρας ἀφώρμησαν,
2 καὶ ἐμπεσύντες ἐς τὰ λελοχισμένα δεινῶς ἐσφάλησαν· ὁ τε γὰρ Κότ-
τας πυρραχῆμα μετὰ πολλῶν ἀπώλετο, καὶ τὸν Σαβῖνον ὁ Ἀμ-
βριόριξ μετεπέμψατο μὲν ὡς καὶ σώσων (οὔτε γὰρ τοῖς γιγνομέ-
νοις παρῆν, καὶ πιστὸς αὐτῷ καὶ τότε ἔτ' ἐδόκει εἶναι), συλλαβὼν
δὲ δῆ, καὶ ἀποδύσας καὶ τὰ ὅπλα καὶ τὴν ἐσθῆτα, κατηκόντισεν,
ἐπιλέγων ἄλλα τε καὶ ὅτι τοιοῖδε μέντοι ὄντες πῶς τηλικούτων
3 ἡμῶν ὄντων ἄρχειν ἐθέλετε; οὗτοι μὲν δὴ ταῦτα ἔπαθον· οἱ δὲ
λοιποὶ διέπεσον μὲν ἐς τὸ τάφρευμα ὅθεν ἀπανεστήκεσαν, ἐπεὶ δὲ
οἱ τε βάρβαροι καὶ ἐκεῖ προσέμιξαν καὶ οὔτ' ἀμύνεσθαι αὐτοὺς
οὔτε διαφυγεῖν ἠδυνήθησαν, ἀλλήλους ἀπέκτειναν.

- 7 γενομένου δὲ τούτου ἄλλοι τέ τινες τῶν πλησιοχώρων ἀπέστη-
σαν καὶ Νέρβιοι, καίτοι Κνίντου Κικέρωνος παρ' αὐτοῖς χειμάζον-
τος· ἀδελφὸς δὲ τοῦ Κικέρωνος τοῦ Μάρκου ἦν, ὑποστρατηγῶν
τῷ Καίσαρι. καὶ αὐτοὺς ὁ Ἀμβριόριξ προσλαβὼν συνέβαλε τῷ

Κικέρωνι· καὶ ἀγχώριαλα ἀγωνισάμενος, καὶ τινας καὶ ζῶντας ἐλὼν, ²
 ἀπατήσῃ μὲν πρὶ καὶ ἐκείνον ἐπεχείρησε, μὴ δυνηθεὶς δὲ ἔς τε πο-
 λιορκίαν αὐτὸν κατέστησε, καὶ διὰ ταχέων ὑπὸ τε τῆς πολυχειρίας
 καὶ ὑπὸ τῆς ἐμπειρίας, ἣν ἐκ τῆς συστρατείας ἦν μετὰ τῶν Ῥωμαίων
 ἐπεποίητο ἐκέκτητο, καὶ τινα καὶ παρὰ τῶν ἀρχιμαλώτων ἄν ἐκάστων
 μαθὼν, καὶ ἀπεσταύρωσε καὶ ἀπετάφρευσε. ἐγίνοντο μὲν γὰρ καὶ ³
 μάχαι, οἷα ἐν τῷ τοιοῦτῳ εἰκὸς ἦν, συχναί, καὶ ἀπιόλλυντο πολὺ
 πλείους τῶν βαρβάρων ἅτε καὶ πλείους ὄντες· οὐ μὴν ἀλλ' αὐτοὶ μὲν
 ὑπὸ τῆς περιουσίας τοῦ στρατοῦ οὐδὲ ἐν αἰσθήσει τοῦ φθειρομένου
 σφῶν ἦσαν, οἱ δὲ δὴ Ῥωμαῖοι μήτε ἄλλως πολλοὶ ὄντες καὶ ἐλάτ-
 τους αἰεὶ γιγνόμενοι ῥᾶδίως περιεστοιχίσθησαν. κινδυνευόντων οὖν ⁸
 αὐτῶν ἄλλῳ — οὔτε γὰρ τὰ τραύματα θεραπεύειν ἀπορία τῶν
 ἐπιτηδείων ἐδύναντο, οὔτε τὴν τροφὴν ἀφθόνως, ἅτε ἐν ἀδοκῆτῳ
 πολιορκίᾳ, εἶχον. οὐδ' ἐπήμυνέ τις αὐτοῖς, καίτοι πολλῶν οὐκ ἄπω-
 θεν χειμαζόντων· οἱ γὰρ βάρβαροι τὰς ὁδοὺς ἀκριβῶς φυλάσσον-
 τες πάντας τοὺς ἐκπεπομένους σφῶν συνελάμβυνον καὶ τοῖς
 ὀφθαλμοῖς αὐτῶν ἐφόνεον. Νέρειος δὲ τις εὐνοικῶς σφίσι ²
 εὐεργεσίας ἔχων, καὶ τότε σὺν τῷ Κικέρωνι πολιορκούμενος, δοῦλόν
 τινα ἑαυτοῦ διάγγελλον αὐτῷ παρέσχε· ἐκ τε γὰρ τῆς σκευῆς καὶ
 ἐκ τῆς φωνῆς τῆς ἐπιχωρίας ἡδυνήθη λαθεῖν συγγενόμενος τοῖς
 πολεμίοις ὥς καὶ ἔξ αὐτῶν ὦν καὶ μετὰ τοῦτο ἀποχωρήσας. μα- ⁹
 θὼν οὖν ὁ Καῖσαρ τὸ γινόμενον (οὐδέπω δὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπε-
 λήλυθει, ἀλλ' ἔτ' ἐν ὁδοῖ ἦν) ἀνέστρεψε, καὶ τοὺς ἐν τοῖς χειμα-
 δίοις, δι' ὧν διήει, στρατιώτας παραλαμβάνων ἠπείγετο. καὶ τούτῳ
 φοβηθεὶς μὴ καὶ φθάσῃ ὁ Κικέρων ἀπογνώσει τῆς βοθηθείας δει-
 νόν τι παθῶν ἢ καὶ συνθέμενος, προύπεμψεν ἵππεά. τῷ μὲν γὰρ ²
 οἰκέτῃ τῷ τοῦ Νερείου, καίτοι πείραν ἔργῳ τῆς εὐνοίας αὐτοῦ λα-
 βῶν, οὐκ ἐπίστευσε, μὴ καὶ τοὺς πατριώτας ἐλεήσας μέγα τι κα-
 κόν σφας ἔξεργάσῃται· ἐκ δὲ δὴ τῶν συμμάχων ἵππεά τὴν τε διά-
 λεκτον αὐτῶν εἰδότα καὶ τῇ στολῇ τῇ ἐκείνων σκευασθέντα ἔπεμψεν.
 καὶ ὅπως γε μὴδ' αὐτός τι μῆτ' οὖν ἐθέλοντῆς μῆτ' ἄκων ἐξείπῃ, ³
 οὔτε τι αὐτῷ ἐξελάλῃσε, καὶ τῷ Κικέρωνι πάνθ' ὅσα ἡβουλήθη
 ἐλληγιστὶ ἐπέστειλεν, ἵνα ἄν καὶ τὰ γράμματα ἀλφ, ἀλλ' ἀσύνετά
 γε καὶ τότε τοῖς βαρβάροις ὄντα μὴδὲν σφας ἐκιδιδάξῃ. εἰώθει δὲ
 καὶ ἄλλως, ὅποτε τι δι' ἀπορρήτων τινὶ ἐπέστειλε, τὸ τέταρτον
 αἰεὶ στοιχεῖον ἀντὶ τοῦ καθήκοντος ἀντεγγράφειν, ὅπως ἄν ἄγνωστα
 τοῖς πολλοῖς ἢ τὰ γραφόμενα. ὁ δ' οὖν ἵππεὺς ἦλθε μὲν πρὸς τὸ
 τῶν Ῥωμαίων στρατόπεδον, μὴ δυνηθεὶς δὲ ἐγγύθεν αὐτῷ προσ- ⁴

7 α ε ἄν ὥς ἐκάστων?
 nendum hoc ἅτε κ. π. ὄντες

3 3 πλείονων ὄντων? vel post μὲν po-
 4 ὑπὸ] περὶ 9 3 6 ὅπως ἀναγνώσται?

- μιῖται συνέδησε τὰ γράμματα ἀκοντίῳ, καὶ ὥσας αὐτὸ ἐς τοὺς πο-
 λεμίους πρὸς πύργον ἔξεπίτηδες προσέπηξεν. καὶ ὁ μὲν Κικέρων
 οὕτω τὴν πρόσδοον τοῦ Καίσαρος μαθὼν ἀνεθάρσησε καὶ προ-
 10 θυμότερον διεκυστέρησεν· οἱ δὲ δὴ βάρβαροι ἐπὶ πολὺ μὲν τὴν
 ἐπικουρίαν αὐτοῦ ἡγνόησαν (νυκτοπορίῳ γὰρ ἔπειτα τὰς ἡμέρας
 ἐν ἀφανεστάτοις χωρίοις ὑλλίζετο, ὅπως ἀπροσδοκῆτοίς ὅτι μάλιστα
 αὐτοῖς προσμῆξῃ), ὥπὲρ δὲ ποτε ἐκ τῆς τῶν πολιορκουμένων περι-
 χαρείας ὑποτοπήσαντες αὐτὴν προσκόπους ἔπεμψαν, καὶ μαθόντες
 παρ' αὐτῶν πλησιάζοντα ἤδη τὸν Καίσαρα ὤρησαν ἐπ' αὐτὸν ὡς
 2 καὶ ἀνελπίστῳ οἱ προσπεσούμενοι. προμαθὼν οὖν τοῦτ' ἐκεῖνος
 τὴν τε νύκτα κατὰ χώραν ἔμεινε, καὶ ὑπὸ τὴν ἑὴν χωρίον τι ἐρυ-
 μνὸν προκαταλαβὼν ἐνταῦθα ὡς ἐν βραχυτάτῳ ἐστρατοπεδεύσατο
 τοῦ καὶ μετ' ὀλίγων εἶναι δοκεῖν καὶ ἐκ τῆς πορείας πεπονησθαι
 τὴν τε ἐφοδὸν σφῶν δεδιέναι, καὶ τούτου καὶ ἐς αὐτὸ τὸ μετέωρον
 3 αὐτοὺς ὑπαγαγέσθαι. καὶ ἔσχεν οὕτως· καταίφρονήσαντες γὰρ αὐ-
 τοῦ διὰ ταῦτα πρὸς τε τὸ ὄρθιον προσέβαλον καὶ μεγάλως ἔπται-
 σαν, ὥστε μηκέτ' ἀντιπολεμήσαι.
- 11 οὕτω μὲν οὖν τότε καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἐχειρώθη-
 σαν, οὐ μέντοι καὶ δι' εὐνοίας τοῖς Ῥωμαίοις ἦσαν. οἱ γοῦν Τρί-
 θηροι φοβηθέντες, ἐπειδὴ περ τοὺς παρ' ἐκάστοις ὁ Καῖσαρ μετα-
 πέμπων ἐκόλαζε, μὴ καὶ αὐτοὶ δίκην δῶσιν, ἔξεπολεμιώθησαν αὐ-
 2 θις, Ἰνδουτιομάρου σφᾶς ἀναπέισαντος, καὶ συναποστήσαντες καὶ
 ἄλλους τινὰς τῶν τὰ αὐτὰ δεδιότων ἐπεστράτευσαν ἐπὶ τὸν Λα-
 βίηρον τὸν Τίτον ἐν Ῥημοῖς ὄντα, καὶ ἐπεξελθόντων σφίσι παρὰ
 δόξαν τῶν Ῥωμαίων ἐφθάρησαν.
- ταῦτα μὲν ἐν τῇ Γαλατίᾳ ἐγένετο, καὶ ἐν αὐτῇ καὶ ὁ Καῖσαρ ἐχελ-
 12 μισεν ὡς καὶ ἀκριβῶς σφᾶς καταστήσασθαι δυνησόμενος. ὁ δὲ δὴ
 Κράσσος ἐπιθυμήσας τι καὶ αὐτὸς δόξης τε ἅμα καὶ κέρδους ἐχό-
 μενον προῦσαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ μηδὲν ἐν τῇ Συρίᾳ τοιοῦτόν τι εἶδεν ὄν
 (αὐτοὶ τε γὰρ ἡσύχαζον, καὶ οἱ πρόσθε προσπολεμήσαντές σφισιν
 οὐδὲν ὑπ' ἀδυνασίας παρεκίνουν), ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἐπεστράτευσεν,
 μήτε ἔγκλημά τι αὐτοῖς ἐπιφέρων μήτε τοῦ πολέμου οἱ ἐψηφισμένον·
 αὐτοὺς τε γὰρ παμπλουσίους ἤκουεν ὄντας, καὶ τὸν Ὀρώδην εὐάλω-
 2 τον αἶτε καὶ νεοκατάστατον εἶναι προσεδόκησεν. τὸν τε οὖν Εὐφράτην
 ἐπεραιώθη, καὶ προῆλθεν ἐπὶ πολὺ τῆς Μεσοποταμίας, φέρων τε
 αὐτὴν καὶ πορθῶν· τῆς γὰρ διαβάσεως αὐτοῦ ἀδοκῆτον τοῖς βαρ-
 βάροις γενομένης οὐδεμία ἀκριβῆς φυλακὴ αὐτῆς καθειστήκει, ὥστε

10 α α ἀπαγαγέσθαι

11 α α ἐκεῖνος

α οὖν*

α περι]

πρὸς ἐκάστοις ἐπαυτοὺς ὁ ?*

α αὐθις αὐτοῖς Ἰνδ.*

12 α α ἐτι ?*

α ὑπὸ δυναστείας*

Ταλούμενος Είλακῃς ὁ τότε τῆς χώρας ἐκείνης σατραπεύων ἡττήθη τε περὶ Ἰχνίας, τειχός τι οὕτω καλούμενον, ἱππεύσιν ὀλλύοις μαχεσάμενος, καὶ τρωθεὶς ἀπεχώρησεν αὐτάγγελος τῷ βασιλεῖ τῆς ἐπιστρατείας αὐτοῦ γενησόμενος. ταχὺ δὲ καὶ ὁ Κράσσος τὰ τε φρουρία καὶ τὰς πόλεις τὰς Ἑλληνίδας μάλιστα, τὰς τε ἄλλας καὶ τὸ Νικηφόριον ὠνομασμένον, προσηποήσατο. τῶν γὰρ Μακεδόνων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συστρατευσάντων σφίσιν Ἑλλήνων ἄποικοι πολλοί, βίᾳ ἀχθόμενοι καὶ ἐς τοὺς Ῥωμαίους ὡς καὶ φιλέλληνας πολλὰ ἐλπίζοντες, οὐκ ἀκουσίως μεθίσταντο. πλήν τε ὅτι οἱ Ζηνοδοτίου οἰκήτορες μετέπεμψάν τινας αὐτῶν ὡς καὶ μεταστησόμενοι, ἐπειδὴ δὲ ἔνδον ἐγένοντο, ἀπέλαβόν τε αὐτοὺς καὶ διέφθειραν καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀνέστησαν, οὐδὲν ἄλλο δεινὸν οὔτε ἔπραξε τότε Κράσσος οὔτε ἔπαθεν. πάντως δὲ κἂν τὰ λοιπὰ χωρία τὰ ἐντὸς τοῦ Τίγριδος ὄντα ἐκεχεῖρωτο, εἰ τῇ τε ἑαυτοῦ ὁρμῇ καὶ τῇ τῶν βαρβάρων ἐκπλήξει πρὸς πάντα ὁμοίως ἐκέκρητο, καὶ προσέτι καὶ κατὰ χώραν χειμάσας ἐν φρουρᾷ αὐτὰ ἀκριβεῖ ἐπεποίητο. νῦν δὲ ἐλὼν ὅσα ἔξ ἐπιδρομῆς ἡδυνήθη λαβεῖν, οὔτε τι τῶν λοιπῶν οὐτ' αὐτῶν ἐκείνων ἐφρόντισεν, ἀλλὰ τῇ τε ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ διατριβῇ ἀχθεσθεὶς καὶ τῆς ἐν τῇ Συρίᾳ ῥασιτώνης ἐπιθυμήσας παρέσχετο τοῖς Πάρθοις καιρὸν παρασκευάσασθαι καὶ τοὺς ἐγκαταλειφθέντας ἐν τῇ χώρᾳ στρατιώτας κακῶσαι.

αὕτη μὲν ἡ ἀρχὴ τοῖς Ῥωμαίοις τοῦ πρὸς αὐτοὺς πολέμου ἐγένετο, οἰκοῦσι δὲ ὑπὲρ τοῦ Τίγριδος, τὸ μὲν πολὺ τελεχῇ καὶ φρουρία, ἥδη δὲ καὶ πόλεις, ἄλλας τε καὶ Κτησιφῶντα, ἐν ᾗ καὶ βασιλεία ἔχουσιν. τὸ γὰρ γένος σφῶν ἦν μὲν πού καὶ παρὰ τοῖς πάλαι βαρβάροις, καὶ τό γε ὄνομα τοῦτο καὶ ὑπὸ τὴν Περσικὴν βασιλείαν εἶχον· ἀλλὰ τότε μὲν αὐτοὶ τε ἐν μέρει χώρας βραχεῖ ὥκουν καὶ δυναστείαν ὑπερόριον οὐκ ἐκέκτηντο, ἐπεὶ δὲ ἡ τε τῶν Περσῶν ἀρχὴ κατελύθη καὶ τὰ τῶν Μακεδόνων ἡκμασεν, οἱ τε τοῦ Ἀλεξάνδρου διάδοχοι στασιάζσαντες ἄλλοι ἄλλα ἀπετέμοντο καὶ βασιλείας ἰδίας κατεσκευάσαντο, ἔς τε τὸ μέσον τότε πρῶτον ὑπ' Ἀρσάκου τινὸς ἀφίκοντο, ὅθεν περ καὶ οἱ ἔπειτα βασιλεύσαντες αὐτῶν Ἀρσακίδαι ἐπωνομάσθησαν, καὶ εὐτυχήσαντες τήν τε πλησίονχωρον ἐκτήσαντο πᾶσαν καὶ τὴν Μεσοποταμίαν σατραπείαις κατέσχον, τελευτώντες δὲ ἐπὶ τοσοῦτο καὶ τῆς δόξης καὶ τῆς δυνάμειος ἐχώρησαν ὥστε καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τότε τε ἀντιπολεμῆσαι καὶ δεῦρο αἰεὶ ἀντίπαλοι νομιζέσθαι. εἰσὶ μὲν γὰρ καὶ ἄλλως ἰσχυ-

2 5 Σιλλάκης aliis

τε τῶν βαρβάρων βίᾳ?

ῥέσχε τε*

14 1 4 βασιλέα

7 αὐτοῦ ἄγγελος

2 1 τε οἷτε ζ.

2 5 ἄλλα ἄλλη

13 1 5 πολλοὶ τῇ

3 1 καὶ

4 4 πα-

ροὶ τὰ πολέμια, μεῖζον δ' ὅμως ὄνομα, καίτοι μήτε τῶν Ῥωμαίων
 τι παρηρημένοι καὶ προσέτι καὶ τῆς ἐαυτῶν ἔστιν ἡ προέμενοι,
 ἔχουσιν, ὅτι μηδέπω δεδούλωνται, ἀλλὰ καὶ νῦν ἔτι τοὺς πολέμους
 15 τοὺς πρὸς ἡμᾶς, ὁσῶκις ἂν συνενεχθῶσι, διαφέρουσιν. περὶ μὲν οὖν
 τοῦ τε γένους καὶ τῆς χώρας τῆς τε ιδιότητος τῶν ἐπιτηδευμάτων
 αὐτῶν πολλοῖς τε εἴρηται καὶ ἐγὼ οὐκ ἐν γνώμῃ ποιοῦμαι συγγρά-
 ψαι· τῇ δὲ δὴ ὀπλίσει καὶ τῇ τῶν πολέμων διαχειρίσει (τούτων
 γὰρ ὁ ἔξετασις τῷδε τῷ λόγῳ, ὅτι καὶ ἐς χρεῖαν αὐτῶν ἀφικνεῖ-
 2 ται, προσήκει) τοιαῦδε χρῶνται. ἀσπίδι μὲν οὐδὲν νομίζουσιν, ἵπ-
 ποτοξόδοι δὲ καὶ κοντοφόροι, τὰ πολλὰ κατὰφρακτοι, στρατεύονται·
 πεζοὶ τε ὀλίγοι μὲν καὶ οἱ ἀσθενέστεροι, τοξόδοι δ' οὖν καὶ ἐκείνοι
 πάντες εἰσίν. ἔκ τε γὰρ παίδων ἀσκοῦνται, καὶ ὁ οὐρανὸς ἥ τε
 3 χώρα αὐτοῖς συναίρεται πρὸς ἀμφοτέρα. αὕτη τε γὰρ πεδιάς ὡς
 πλήθει οὖσα ῥύσθη τε ἵππους τρέφειν ἔστι καὶ ἐπιτηδαιοτάτη κα-
 θιπνέεσθαι· ἀγέλας γοῦν ὄλας καὶ ἐν τοῖς πολέμοις, ὥστ' ἄλλοτε
 ἄλλοις ἵπποις χρῆσθαι καὶ πόρρωθ' ἐν τε ἑξαπιναιῶς ἐπελαύνειν καὶ
 4 μακράν ποι' ἐξ αἰφνιδίου ἀποχωρεῖν, ἐπάγονται· καὶ ὁ οὐρανὸς ὁ
 ὑπὲρ αὐτῶν, ξηρότατός τε ὢν καὶ ἱκμάδα οὐδ' ἐλαχίστην ἔχων,
 ἐντονωτάτας σφίσι τὰς τοξείας πλὴν τοῦ πάνυ χεμιῶνος παρέχεται.
 καὶ διὰ τοῦτο τὴν ὥραν ἐκείνην οὐδαμῇ στρατεύονται. τῷ δὲ δὴ
 λοιπῷ ἔτι δυσμαχώτατοι ἐν τε τῇ σφετέρᾳ καὶ ἐν τῇ ὁμοιοτρόπῳ
 5 εἰσίν· τὸν τε γὰρ ἥλιον φλογωδέστατον ὄντα ἀνέχονται τῇ συνηθείᾳ,
 καὶ τῆς ὀλιγότητος τῆς τε δυσχερείας τοῦ ποτοῦ πολλὰ ἀλεξιφάρ-
 μακα ἀνευρήκασιν, ὥστε καὶ ἐκ τούτου μὴ χαλεπῶς τοὺς ἐς τὴν
 χώραν αὐτῶν ἐσβάλλοντας ἀμύνεσθαι. ἔξω γὰρ ἐκείνης ὑπὲρ τὸν
 Εὐφράτην μάχαις μὲν τισι καὶ καταδρομαῖς αἰφνιδίοις ἤδη ποτὲ
 6 ἴσχυσάν τι, πολεμῆσαι δὲ τισιν ἀπανστὶ καὶ διαρκῶς οὐ δύνανται,
 καὶ ἐς ἀλλοτριωτάτην σφίσι καὶ τῆς γῆς καὶ τοῦ οὐρανοῦ κατὰ-
 στασιν ἀπαρτῶντες, καὶ μήτε σίτου μήτε μισθοῦ πυρασκενὴν ποι-
 ούμενοι.

16 τοιαῦτα μὲν τὰ τῶν Πάρθων ἐστίν, ἐσβαλόντος δὲ ἐς τὴν Με-
 σοποταμίαν τοῦ Κράσσου ὥσπερ εἴρηται, ὁ Ὀρώδης ἔπεμψε μὲν
 καὶ πρὸς ἐκείνον ἐς τὴν Συρίαν πρέσβεις, τῆς τε ἐσβολῆς αἰτιώμε-
 νος καὶ τὰς αἰτίας τοῦ πολέμου πυνθανόμενος, ἔπεμψε δὲ πρὸς τὰ
 2 ἐαλωκότα τὰ τε μεθεστηκότα Σουρήναν σὺν στρατῷ· αὐτὸς γὰρ
 τῇ Ἀρμενίᾳ τῇ τοῦ Τιγράνου ποτὲ γενομένη διενόεῖτο ἐπιστρατεῦ-
 σαι, ὅπως ὁ Ἀρταβάζης ὁ τοῦ Τιγράνου παῖς ὁ τότε αὐτῆς βυσι-
 λεύων μηδεμίαν τοῖς Ῥωμαίοις, ἅτε καὶ περὶ τῇ οἰκείᾳ δεδιώς,

4 3 προεμένοι? 4 ἐπὶ
 3 ἀπαρτῶνται: cf. Thuc. 6 21

15 2 4 ἀρίστη? 6 1 ἀπαντῶσα δ.
 μισθοφόρα σκευή 16 1 4 τὰ] τε

οἷα πάντα τινὰ καὶ τῶν πάντων ἀγνωμόνων τε καὶ ἀσυνέτων ἐκδιδά-
 ξαι ὅτι κακῶς ἀπαλλάξουσιν καὶ οὐκ ἀνακομισθήσονται, φόβος καὶ
 19 κατήφεια ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἐγένετο δεινῇ. ὁ οὖν Κράσσος παρα-
 μυθούμενος αὐτοὺς εἶπεν ὅτι μὴ καταπλήττεσθε, ἄνδρες στρατιω-
 ται, εἰ ἡ γέφυρα διέφθαρται, μηδὲ οἰέσθε ἐκ τούτου χαλεπὸν τι
 2 ἐπισημαίνεσθαι· ἐγὼ γὰρ ὑμῖν αὐτὸς ἐπομνὺς λέγω ὅτι δι' Ἀρμε-
 νίας τὴν ἐπάνοδον ποιήσασθαι ἐγνώκα. ἐκ μὲν δὴ οὖν τούτου
 ἐθάρσυνε ... νῦν δὲ προσεπειπὼν τινὰ ἔφη, μέγα ἀναβοήσας, "Θαρ-
 33 σεῖτε· οὐδεὶς γὰρ ἡμῶν ἐντεῦθεν ἐπανήξει." ἀκούσαντες γὰρ τοῦθ'
 οἱ στρατιῶται ὠλονόν τε σφισιν οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἥτις γε γινόμεναι
 ἐνόμισαν καὶ ἐς ἀθυσίαν πλείω κατέπεσον, ὥστε μηδὲν ἔτι μηδὲ
 τῶν λοιπῶν αὐτοῦ παραινέσεων φροντίσαι, δι' ὧν τὸν τε βάρβαρον
 ἐφάβλιζε καὶ τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐνεκωμίαζε, χρήματά τε αὐτοῖς ἐδί-
 4 δον καὶ γέφυρα ἐπηγγέλλετο. ἀλλὰ καὶ ὥς εἶποντο, καὶ οὔτε ἀντεῖπέν
 οἱ οὐδεὶς οὔτε ἀντέπραξε, τάχα μὲν καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου, ἥδη δὲ καὶ
 ἐκπεπληγμένοι καὶ μήτε τι βουλευσάμενοι μήτε πρᾶξαι σωτήριον δυνά-
 μενοι. πάντα γοῦν καὶ τὰ ἄλλα, καθάπερ ὑπὸ δαιμονίου τινὸς κα-
 τακεκριμένοι, καὶ ταῖς γνώμαις καὶ τοῖς σώμασιν ἐσφάλλοντο.

20 μέγιστον δὲ ὅμως αὐτοὺς ὁ Αὔγαρος ὁ Ὀσροηνὸς ἐλυμήνατο·
 ἔνσπονδος γὰρ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπὶ τοῦ Πομπηίου γενόμενος ἀνθεί-
 λετο τὰ τοῦ βαρβάρου. καὶ τοῦτο μὲν καὶ ὁ Ἀλχανδόνιος ὁ Ἀρά-
 2 βιος ἐποίησεν· πρὸς γὰρ τὸ ἰσχυρὸν αἰεὶ μεθίστατο. ἀλλ' ἐκεῖνος
 μὲν ἐκ τοῦ προφανοῦς ἀπέστη, καὶ κατὰ τοῦτο οὐ δυσφύλακτος
 ἦν· ὁ δ' Αὔγαρος ἐφρόνει μὲν τὰ τοῦ Πάρθου, ἐπλάττετο δὲ τῷ
 Κράσσῳ φιλικῶς ἔχειν, καὶ χρήματά τε ἀφειδῶς αὐτῷ ἀνήλπισκε,
 καὶ τὰ τε βοδλεύματα αὐτοῦ πάντα καὶ ἐμάνθανε καὶ ἐκείνῳ διήγ-
 γελλε, καὶ προσέτι εἰ μὲν τι χρηστὸν σφιν ἦν, ἀπέτρεπε αὐτόν, εἰ
 3 δ' ἀσύμφορον, ἐπέσπερχεν. καὶ δὴ καὶ τοιόνδε τι τελευτῶν ἐπραξεν.
 τοῦ γὰρ Κράσσου πρὸς Σελεύκειαν ὁρμῆσαι διανοομένου, ὥστε
 ἐκεῖσέ τε ἀσφαλῶς παρὰ τε τὸν Εὐφράτην καὶ δι' αὐτοῦ τῷ τε
 στρατῷ καὶ τοῖς ἐπιτηδεύουσιν κομισθῆναι, καὶ μετ' αὐτῶν (προσ-
 4 ποιήσεσθαι γὰρ σφας ἔτε καὶ Ἑλληνας ῥαδίως ἤλπιζεν) ἐπὶ Κτη-
 σιφῶντα μὴ χαλεπῶς περαιωθῆναι, τούτου μὲν ὥς καὶ χρονίου
 ἐσομένου ἀμελήσαι αὐτὸν ἐποίησε, τῷ δὲ δὴ Σουρήνῃ ὥς καὶ ἐγγὺς
 21 καὶ μετ' ὀλίγων ὄντι συμμίξαι ἔπεισεν. καὶ μετὰ τοῦτο παρασκευά-
 σας τὸν μὲν ὅπως ἀπόληται τὸν δ' ὅπως κρατήσῃ (συνεχῶς γὰρ
 προφάσει κατασκοπῆς τῷ Σουρήνῃ συνεγίνετο), ἐξήγαγε τοὺς Ῥω-
 μαίους ἀφροντιστοῦντας ὥς ἐπὶ νίκην ἔτοιμον, καὶ αὐτοῖς ἐν αὐτῷ
 τῷ ἔργῳ συνεπέθετο.

ἐπράχθη δὲ ὧδε. οἱ Πάρθοι τὸ πλεῖον τοῦ στρατοῦ σφῶν 2
ἀποκρύνψαντες (ἡ γὰρ χώρα ἀνώμαλός τε πῇ ἦν καὶ δένδρα εἶχεν)
ἀπήντησαν τοῖς Ῥωμαίοις. ἰδὼν οὖν αὐτοὺς ὁ Κράσσος, οὐκ ἐκεῖ-
νος ἀλλ' ὁ νεώτερος (πρὸς γὰρ τὸν πατέρα ἐκ τῆς Γαλατίας πα-
ρῆν), καὶ καταφρονήσας σφῶν ὡς καὶ μόνων, ἀντεξήγαγε τῷ ἱπ- 3
πικῷ, καὶ τραπομένους ἐξεπότηδες αὐτοὺς ἐπιδιώκων ὡς καὶ κρα-
τῶν ἀπήχθη πολὺ ἀπὸ τῆς φύλαγος, κἀνταῦθα περιστοιχισθεὶς
κατεκόπη. γενομένου δὲ τούτου οἱ πεζοὶ τῶν Ῥωμαίων οὐκ ἀπε- 22
τράποντο μὲν, ἀλλὰ καὶ προθύμως τοῖς Πάρθοις, ὡς καὶ τιμωρή-
σοντες αὐτῷ, συνέμιζαν· οὐ μέντοι καὶ ἄξιόν σφων οὐδὲν ἔκ τε
τοῦ πλήθους καὶ ἐκ τοῦ τρόπου τῆς μάχης αὐτῶν, ἄλλως τε καὶ
ὑπὸ τοῦ Ἀνγάρου ἐπιβουλευθέντες, ἐποίησαν. εἴτε γὰρ συνασπίσαι 2
ἔγνωσαν ὡς καὶ τῇ πυκνότητι τῆς τάξεώς σφων τὰ τοξείματα αὐ-
τῶν ἐκφευζόμενοι, προσπίπτοντές σφισιν οἱ κοντοφόροι ῥύμη τοὺς
μὲν κατέβαλλον, τοὺς δὲ πάντως γοῶν ἰσχεδάννυσαν· εἴτε καὶ διω-
σταῖεν ὅπως τοῦτό γε ἐκκλίνοιεν, ἐτοξέοντο. κἀν τούτῳ πολλοὶ 3
μὲν καὶ ἔξ αὐτῆς τῆς προσελάσεως τῶν κοντοφόρων ἐκπληττόμενοι
ἔθνησκον, πολλοὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν ἱππέων ἐγκυαταλαμβανόμενοι
ἐφθιέροντο· ἄλλοι τοῖς κοντοῖς ἀνιτρέποντο ἢ καὶ ἀναπειρόμενοι
ἐφείροντο. τά τε βέλη καὶ πυκνὰ καὶ πανταχόθεν ἕμα αὐτοῖς ἐμ- 4
πίπτοντα συχνοὺς μὲν καιρίᾳ πληγῇ κατέβαλλε, συχνοὺς δὲ ἀπο-
μάχους εἰργάζετο, πᾶσι δ' ἀσχολίαν ἐνεποίει· ἔς τε γὰρ τοὺς ὀφθαλ-
μοὺς σφων ἱσπετόμενα καὶ πρὸς τὰς χεῖρας τό τε ἄλλο σῶμα πᾶν
καὶ διὰ τῶν ὀπλων χωροῦντα τήν τε προσφυλακὴν αὐτῶν ἀφῆρεῖτο,
καὶ γυμνοὺς σφας πρὸς τὸ αἰεὶ τιτρώσκον μένειν ἠνάγκαζεν, ὥστε 5
ἐν ᾧ τις τόξευμα ἐφυλάττετο ἢ καὶ ἐμπαγὲν ἤρεῖτο, πλείω τραύ-
ματα ἄλλα ἐπ' ἄλλοις ἐλάμβανεν. καὶ τούτου ἄπορον μὲν σφισι
κινηθῆναι, ἄπορον δὲ καὶ ἀτρεμίζειν ἦν· οὔτε γὰρ ἀσφάλειαν οὐ-
δέτερον αὐτοῖς εἶχε, καὶ τὸν ὀλεθρον ἀμφότερα ἐπέφερε, τὸ μὲν ὅτι
οὐκ ἐδύναντο, τὸ δὲ ὅτι ῥᾶον ἐτιτρώσκοντο. καὶ ταῦτα μὲν, ἕως 23
ἔτι πρὸς μόνους τοὺς ἐμφανεῖς πολεμίους ἐμάχοντο, ἔπασχον· ὁ γὰρ
Ἀῦγαρος οὐκ εὐθὺς αὐτοῖς ἐπεχείρησεν· ἐπεὶ δὲ καὶ ἐκεῖνος ἐπέ-
θετο, ἐνταῦθα οἱ Ὀσροηνοὶ αὐτοὶ τε ὀπισθεν ἐς τὰ γυμνὰ ἀπε-
στραμμένους σφᾶς ἔπαιον καὶ τοῖς ἄλλοις ῥᾶον φονεύειν παρείχον.
τὴν γὰρ τάξιν, ὅπως ἀντιπρόσωποι αὐτοῖς γένωνται, ἐξελέξαντες ὀπι-
σθέν σφων τοὺς Πάρθους ἐποίησαντο. αὐθὺς τε οὖν πρὸς αὐτοὺς 2
μετεστράφησαν, καὶ πάλιν αὐθὺς πρὸς ἐκείνους, εἴτα πρὸς τούτους.

21 α α γὰρ] τε
5 1 γυμνοὺς τε σφᾶς πρὸς τὸ αἰεὶ τιτρωσκόμενον ἦν.
3 ἄλλα ἐν πολλοῖς ἐλ.

3 α ὑπήχθη π. ὑπὸ
23 1 1 ἕως] ὡς

22 α α γνόησαν?·
2 ἐξηρεῖτο?
4 ἐπεστραμμένους

- καὶ τοῦ τοιοῦτου μᾶλλον ἐπιταραχθέντες, ἅτε καὶ συνεχῶς δεῦρο
 κάκεισε μεθιστάμενοι καὶ πρὸς τὸ αἰετρωσθον ἀποβλέπειν ἀνα-
 γκαζόμενοι, τοῖς τε ἕξιφσι τοῖς σφετέροις περιέπιπτον καὶ πολλοὶ καὶ
 3 ἐπ' ἀλλήλων ἀπώλοντο. τέλος δὲ ἐς στενὸν οὔτιω κατεκλείσθησαν,
 ἀναγκαζόμενοι, τῶν πολεμιῶν αἰετρωσθον πανταχόθεν ἅμα προσπι-
 πόντων, ταῖς τῶν παραστατῶν ἀσπίσι τὰς γυμνώσεις σφῶν προ-
 στέλλειν, ὥστε μὴδὲ κινήθῃναι ἔτι δυνηθῆναι. οὐ μὴν οὐδὲ τὴν
 4 στάσιν βεβαίαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν νεκρῶν εἶχον, ἀλλὰ καὶ περὶ
 ἐκείνοις ἀνετρέποντο. τό τε καῦμα καὶ τὸ δῖφος (μεσουρντός τε γὰρ
 τοῦ θήρους καὶ ἐν μεσημβρίᾳ ταῦτ' ἐγίγνετο) καὶ ὁ κονιορτός (ὅπως
 γὰρ ὅτι πλείστος αἵροίτο, πάντες σφᾶς οἱ βύρβαροι περιέπνεον)
 24 δεινῶς τοὺς λοιποὺς συνήρει, καὶ συχνοὶ καὶ ὑπὸ τούτων ἄτρωτοι
 ἔπεσον. κἂν πυσσὺδὶ ἀπώλοντο, εἰ μὴ οἳ τε κοντοὶ τῶν βαρβάρων
 οἱ μὲν ἀπεστράφησαν οἱ δὲ ἐκλάσθησαν, καὶ αἱ νευραὶ τῇ συν-
 εχείᾳ τῆς βολῆς ἐρράγησαν, τὰ τε βέλη ἐξετοξεύθη, καὶ τὰ ξίφη
 πάντα ἀπημιβλύνθη, τό τε μέγιστον οἱ ἄνδρες αὐτοὶ φρονέοντες
 2 ἐξέκαμον. οὕτω γὰρ, ἐπειδὴ καὶ νῦν ἐγίγνετο καὶ πόρρω ποι ἀφιπ-
 πεῦσαι αὐτοὺς ἐχρῆν, ἀπεχώρησαν· οὐδέποτε γὰρ πλησίον οὐδὲ τοῖς
 ἀσθενεστάτοις στρατοπεδεύονται διὰ τὸ μηδεμιᾷ ταφρεῖα χρῆσθαι
 καὶ διὰ τό, ἂν τις ἐπέλθῃ σφίσιν ἐν τῷ σκότῳ, ἀδύνατοι μὲν τῇ
 3 ἵππῳ ἀδύνατοι δὲ καὶ τῇ τοξείᾳ ἰσχυρίσασθαι εἶναι. οὐ μέντοι
 καὶ ζῶντά τινα τῶν Ῥωμαίων τόθ' εἶλον· ἐστῶτάς τε γὰρ αὐτοὺς
 ἐν τοῖς ὅπλοις ὀρῶντες, καὶ μήτε τινα ἐκείνα ἀπορριπτοῦντα μήτ'
 αὐτὸν φεύγοντα αἰσθανόμενοι, ἰσχύειν τε ἔτι σφᾶς ἐνόμισαν καὶ
 ἐφοβήθησαν αὐτῶν ἐπιλαβέσθαι.
- 25 οὕτως ὁ τε Κράσσος καὶ ἄλλοι ὅσοι γε ἠδυνήθησαν ἐς τὰς
 Κάρρας ὥρμησαν, βεβαίους σφίσιν ὑπὸ τῶν καταμεινάντων ἔνδον
 Ῥωμαίων τηρηθείσας· πολλοὶ γὰρ δὴ τῶν τετρωμένων μήτε βαδί-
 σαι οἷοί τε ὄντες μήτ' ὀχημάτων εὐποροῦντες ἢ καὶ ποδηγέτας
 2 ἔχοντες (ἀγαπητῶς γὰρ οἱ λοιποὶ ἑαυτοὺς ἀνέφερον) κατὰ χώραν
 ἔμειναν. καὶ ἐκείνων τε οἱ μὲν ἀπέθανον ἐκ τῶν τραυμάτων ἢ καὶ
 ἑαυτοὺς καταχρησάμενοι, οἱ δὲ ἐάλωσαν τῇ ὑστεραίᾳ· καὶ τῶν
 ἐαλωκότων συχνοὶ μὲν ἐν τῇ ὁδῷ προλιπόντων σφᾶς τῶν σωμάτων,
 συχνοὶ δὲ καὶ μετὰ τοῦτ' ἐφθάρησαν, θεραπείας παραχρῆμα ἀκρι-
 3 βοὺς μὴ δυνηθέντες τυχεῖν. ὁ γὰρ Κράσσος ἀθυμήσας οὐδὲ ἐν
 τῇ πόλει ἀσφαλῶς ἔθ' ὑπομεῖναι δυνησέσθαι ἐνόμισεν, ἀλλὰ δρα-
 σμὸν εὐθὺς ἐβουλεύσατο. καὶ ἐπειδὴ οὐχ οἷόν τε ἦν αὐτῷ μεθ'
 ἡμέραν ἐξιδόντι μὴ οὐ καταφώρῳ γενέσθαι, ἐπεχείρησε μὲν νυκτὸς

23 α α Thuc. 5 71
 ἐτέρῃ α διαπεφυγόντων?*

24 α α ἐπειδὴ] δῆ*

25 α α ἐάλων τῇ
 προέλιπον: cf. Thuc. 7 75

ἀποδρᾶναι, προδοθεῖς δὲ ὑπὸ τῆς σελήνης πανσελήνου οὔσης οὐκ ἔλαθεν. προσέμενάν τε οὖν μέχρι τῶν Ἀσσιάνων νηπιῶν, καὶ οὐ- 4
τως ἄραντες δὴ, οἷα ἐν σκότειν καὶ ἐν ἀλλοτρίᾳ καὶ προσέτι καὶ
πολεμίᾳ γῇ φόβῳ τε ἰσχυρῷ, ἐσκεδάσθησαν, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν
ἀλόντες ἡμέρας γενομένης ἀπώλοντο, οἱ δὲ ἐς τὴν Συρίαν μετὰ
Κασίου Λογγίνου τοῦ ταμίου διεσώθησαν. ἄλλοι τῶν ὁρῶν μετ' 5
αὐτοῦ τοῦ Κράσσου λαβόμενοι παρεσκευάζοντο ὥς καὶ δι' ἐκείνων
ἐς τὴν Ἀρμενίαν γενεσόμενοι. γνοὺς δὲ τοῦτο ὁ Σουρήνας, καὶ 26
φοβηθεὶς μὴ μεταστάντες ποι αὐτῷ σφισι προσπολεμιῦσι, προσβα-
λεῖν μὲν πρὸς τὰ μετέωρα ἄριππα ὄντι οὐκ ἠθέλησεν (ὀπλιταὶ τε
γὰρ ὄντες καὶ ἐξ ὑπερδεξίων μαχόμενοι, καὶ τι καὶ ἀπονοίας ὑπ'
ἀπογνώσεως ἔχοντες, οὐ ῥάδιοι προσμιῖζαι οἱ ἐγένοντο), πέμπει δὲ
πρὸς αὐτοὺς ἐς σπονδὰς δῆθ' ἐν σφας προκαλούμενος, ἐφ' ᾧ τὴν
ἐντὸς τοῦ Εὐφράτου πᾶσαν ἐκλίπωσιν. καὶ αὐτῷ ὁ Κράσσος οὐδὲν 2
ἐνδοιάσας ἐπίστευσεν· ἐν τε γὰρ ἀκμῇ τοῦ δέους ὦν καὶ ὑπ' ἐκ-
πλήξεως τῆς τε ἰδίας ἄμα καὶ τῆς δημοσίας συμφορᾶς τεθολωμέ-
νος, καὶ προσέτι καὶ τοὺς στρατιώτας τὴν τε ὁδὸν ὥς πολλὴν καὶ
τραχεῖαν ὀκνοῦντας καὶ τὸν Ὀρώδην φοβουμένους ὁρῶν, οὐδὲν τῶν
δεόντων προιδέσθαι ἠδυνήθη. ἐτοίμιον οὖν αὐτοῦ πρὸς τὰς σπον- 3
δὰς γενομένου ὁ Σουρήνας οὐκ ἠθέλησε δι' ἐτέρων σπείσασθαι,
ἀλλ' ὅπως αὐτὸν μετ' ὀλίγων ἀπολαβῶν συλλάβῃ, αὐτῷ ἐκείνῳ ἔφη
βούλεσθαι ἐς λόγους ἔλθειν. καὶ τούτου δόξαν σφίσιν ἐν τῷ με- 4
ταιχιμῷ μετ' ἴσων ἀνδρῶν ἐκατέρωθεν συμβαλεῖν ἀλλήλοις, ὃ τε
Κράσσος ἐς τὸ ὁμαλὸν ὑποκατέβη, καὶ ὁ Σουρήνας ἵππον αὐτῷ
δῶρον, ἵνα δὴ θᾶσσον πρὸς αὐτὸν ἀφίκηται, ἔπεμψεν. καὶ οὕτω 27
διαμείλλοντα τὸν Κράσσον, καὶ βουλευόμενον ὃ τι ποιήσῃ, συναρ-
πάσαντες οἱ βάρβαροι βίβη ἐπὶ τὸν ἵππον ἀνέβαλον. καὶ τούτῳ
ἀντιλαμβανομένων αὐτοῦ τῶν Ῥωμαίων ἐς τε χειρὰς σφισιν ἤλθον,
καὶ τέως μὲν ἰσοπυλεῖς ἐγίνοντο, ἔπειτα δὲ προσβοηθησάντων τι-
νῶν αὐτοῖς ἐπεκράτησαν· οἱ γὰρ βάρβαροι ἐν τε τῷ πεδίῳ ὄντες 2
καὶ προπαρασκευασμένοι ἔφθησαν τοὺς ἄνω Ῥωμαίους ἀμύναντες
σφίσιν. καὶ οἱ τε ἄλλοι ἔπεσον καὶ ὁ Κράσσος, εἴτ' οὖν ὑπὸ τῶν
σφετέρων τινὸς ὅπως μὴ ζωγραφθῇ, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων
ἐπειδὴ καὶ ὥς ἐτέρωτο, ἐσφάγη. καὶ ἐκείνῳ μὲν τοῦτο τὸ τέλος 3,
ἐγένετο, καὶ αὐτοῦ χρυσὸν ἐς τὸ στόμα οἱ Πάρθοι, ὥς γέ τινες
λέγουσιν, ἐνέτιξαν ἐπισκώπτοντες· οὕτω γὰρ δὴ περὶ τὰ χρήματα,
καίτοι πολυχρήματος ὢν, ἐσπουνάκει ὥστε καὶ ὥς πένητας οἰκτεί-
ρειν τοὺς μὴ δυναμένους στρατόπεδον ἐκ καταλόγου οἰκοθεῖν θρέ-

4 2 δὲ
post καὶ om*

26 1 4 καὶ δι' ἀπ.
27 1 3 ἀνέλαβον

2 1 ἐκλείπωσι*
3 1 καὶ ὥς] κακῶς*

3 τῆς

4 ψειν· τῶν δὲ δὴ στρατιωτῶν τὸ μὲν πλεῖον διὰ τῶν ὁρῶν ἐς τὴν φιλίαν ἀπέφυγε, τὸ δέ τι καὶ ἐς τοὺς πολεμίους ἔαλω.

- 28 οἱ δὲ δὴ **Ἡάρθοι** τότε μὲν οὐ περαιτέρω τοῦ **Εὐφράτου** προεχώ-
 708 ρησαν, ἀλλὰ τὴν ἐντὸς αὐτοῦ πᾶσαν ἀνεκτίσαντο· μετὰ δὲ τοῦτο καὶ ἐς τὴν **Συρίαν**, οὐ μέντοι καὶ ἐν πλήθει τινί, ὥς μήτε στρατηγὸν μήτε στρατιώτας ἔχουσιν, ἐνέβαλον· ἀπ' οὗπερ **Κάσσιος** ἐράδιως αὐ-
 2 τούς, ἅτε μὴ πολλοὺς ὄντας, ἀπεώσατο. οὗτος γὰρ ἐν μὲν ταῖς **Κάρραις** τῶν τε στρατιωτῶν τὴν αὐτοκράτορα αὐτῷ ἡγεμονίαν μί-
 σσει τοῦ **Κράσσου** διδόντων, καὶ προσέτι καὶ αὐτοῦ ἐκείνου ἐθέλοντι διὰ τὸ τῆς συμφορᾶς μέγεθος ἐπιτρέποντος, οὐκ ἐδέξατο, τότε δὲ καὶ ἀνάγκῃ τῆς **Συρίας** ἐν τε τῷ παρόντι καὶ μετὰ ταῦτα προέστη.
 3 οἱ γὰρ **βάρβαροι** οὐκ ἀπέσχοντο αὐτῆς, ἀλλὰ χειρὶ αὐθις μεῖζονι, **Πακύρου** μὲν ὀνόμει, τοῦ υἱέος τοῦ **Ὀρώδου**, ἔργῳ δὲ (παῖς γὰρ ἔτι ἐκείνος ἦν) **Ῥωσάκου** ἡγούμενου σφίσιν, ἐστράτευσαν, καὶ μέχρι
 4 τῆς **Ἀντιοχείας** ἦλθον, πᾶσαν τὴν ἐν ποσὶ χειρούμενοι. καὶ ἐλπίδα εἶχον καὶ τὰ λοιπὰ καταστρέψασθαι, μήτε τῶν **Ῥωμαίων** ἀξιομαχῶ τινὶ δυνάμει παρόντων, καὶ τῶν δῆμων τῇ τ' ἐκείνων δεσποτείᾳ ἀχθόμενων καὶ πρὸς αὐτοὺς ἅτε καὶ γέτοντας καὶ συνήθεις σφίσιν
 29 ὄντας ἀποκλινόντων. ἁμαρτόντες δὲ τῆς **Ἀντιοχείας** (ὃ τε γὰρ **Κάσσιος** ἰσχυρῶς αὐτοὺς ἀπεκρούσατο, καὶ ἐκεῖνοι ἀδύνατοι πολιορκῆσαι τι ἦσαν) ἐπ' **Ἀντιγόνην** ἐτράποντο. καὶ ἐπειδὴ τό τε προὔστειον αὐτῆς σύμφυτον ἦν, καὶ οὐκ ἐθάρσυσαν, ἀλλ' οὐδ' ἡδυνήθησαν ἐς
 2 αὐτὸ ἐσελάσαι, ἐγενόησαν μὲν τὰ τε δένδρα κόψαι καὶ τὸ χωρίον πᾶν ψιλῶσαι, ὅπως καὶ θύρσουόντως καὶ ἀσφαλῶς τῇ πόλει προσμιξέωσι, μὴ δυνηθέντες δὲ (ὃ τε γὰρ πόνος πολὺς ἐγίνετο καὶ ὁ χρόνος ἄλ-
 3 λως ἀνυλοῦτο, ὃ τε **Κάσσιος** τοὺς ἀποσκεδαννόμενους σφῶν ἐλύ-
 3 πει) ἀπανέστησαν ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἐπιστρατεύσοντες. κὰν τούτῳ ὁ **Κάσσιος** ἐς τε τὴν ὁδὸν δι' ἧς ἀποπορεύεσθαι ἔμελλον ἐλόχιζε, κἀνταῦθα ἐπιφανεῖς σφίσι μετ' ὀλίγων ἐς τε δίωξιν αὐτοὺς ὑπηγά-
 γετο, καὶ περιστοιχισάμενος ἄλλους τε καὶ τὸν **Ῥωσάκην** ἀπέκτεινεν. τελευτήσαντος δ' ἐκείνου πᾶσαν τὴν **Συρίαν** ὁ **Πάκορος** ἐξέλιπε, καὶ οὐδ' αὐθὶς ποτε ἐς αὐτὴν ἐσέβαλεν.

- 30 ἅμα δὲ οὗτος ἀνακεχωρήκει καὶ ὁ **Βίβουλος** ἄρξων τῆς **Συρίας**
 ἀφίκετο, καίπερ ἐψηγισμένου μηδὲν ἄ μίτε στρατηγὸν μὴθ' ὕπατον
 1 μίτε εὐθὺς μίτε πρὸ πέμπτου ἔτους ἐς τὰς ἑξὶ ἡγεμονίας ἐξίναί,
 2 ἵνα μὴ διὰ τοῦτο σπουδαρχοῦντες στασιάζωσιν. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν ἡσυχίᾳ τὸ ὑπήκοον διήγαγε, τοὺς δὲ δὴ **Πάρθους** ἐπ' ἀλλήλους ἐτρεψεν· **Ὀρνοδαπάντην** γάρ τινα σατράπην ἀχθόμενον τῷ **Ὀρώδῃ**

προσποιησόμενος, ἀνέπεισε διαγγέλλων τὸν τε Πάχορον βασιλέα στήσασθαι καὶ ἐπ' ἐκείνον μετ' αὐτοῦ στρατεῦσαι.

ὁ μὲν οὖν πόλεμος οὗτος, ὃς τε Ῥωμαίων καὶ ὁ τῶν Πάρθων, ³ τῷ τετάρτῳ ἔτει ἀφ' οὗ ἤρξατο, ἐπὶ τε Μάρκου Μαρκελλοῦ καὶ ⁷⁰³ ἐπὶ Σουλπικίου Ρούφου ὑπάτων, ἐπαύσατο· ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ ³¹ χρόνῳ καὶ ὁ Καῖσαρ τὰ ἐν τῇ Γαλατίᾳ ταραχθέντα αὐθις μύχαις κατέλαβε, πολλὰ πάνυ τὰ μὲν αὐτὸς τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν ὑποστρατήγων πράξας, ὧν ἐγὼ τὰ ἀξιολογώτατα διηγήσομαι μόνα. ὁ γὰρ ² Ἀμβριόρις τοὺς Τρισηήρους χαλεπῶς ἔτι καὶ τότε τῷ τοῦ Ἰνδου ⁷⁰⁰ τιωμαύρου θανάτῳ ἔχοντας παραλαβὼν τά τε αὐτόθεν ἐπὶ πλεῖον συνέστησε, καὶ παρὰ τῶν Κελτῶν μισθοφορικὸν μετεπέμψατο. βουληθεὶς οὖν ὁ Ἀβιήνος, πρὶν ἐκείνους ἐπελθεῖν, συμμιζαίσφισι, ³ προενέβυλεν ἐς τὴν τῶν Τρισηήρων χώραν. καὶ ἐπειδὴ μὴ ἡμύνοντο τὴν ἐπικουρίαν ἀναμένοντες, ἀλλὰ ποταμὸν τινα διὰ μέσου ποιησάμενοι ἡσύχαζον, συνεκάλεσε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδημηγόρησε τοιαύδε ἀφ' ὧν τοὺς τε σφετέρους καταπλήξειν καὶ ἐκείνους . . . ἔμελλε, χρῆναί τε σφας ἔλεγε, πρὶν τοὺς Κελτοὺς αὐτοῖς ἐπαμῦναι, ⁴ πρὸς τε τὸν Καῖσαρα καὶ ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρῆσαι, ἐσήμενέ τε εὐθὺς συσκευάσασθαι. καὶ ἔξανέστη οὐ πολλῷ ὕστερον, προσδοκήσας ἔσεσθαι τοῦτο ὃ καὶ ἐγένετο. οἱ γὰρ βάρβαροι ἀκούσαντες ⁵ ταῦτα (ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐπιμελὲς, καὶ δι' αὐτὸ γε τοῦτο καὶ φανερώς ἐλέχθη) δεδιέναι τε αὐτὸν ὄντως καὶ φυγῇ ὡς ἀληθῶς ποιῆσθαι ἐπίστευσαν, καὶ τὸν ποταμὸν σπουδῇ διαβάντες θυμῷ ἐπ' αὐτοὺς ἐχώρουν, ὡς τάχους ἕκαστος εἶχεν. καὶ οὕτως ὁ Ἀβιήνος ὑπέστη ⁶ τέ σφας ἐσχεδυσμένους, καὶ τοὺς πρώτους ἐκπλήξας ῥαδίως καὶ τοὺς λοιποὺς δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐτρέψατο. καὶ τούτου φεηγόντων τέ σφων τεταραγμένως καὶ ἀλλήλοις ἐμπιπτόντων καὶ πρὸς τὸν ποταμὸν ὠθουμένων πολλοὺς ἀπέκτεινεν.

διαφυγόντων τε καὶ ὡς συχνῶν, ὁ Καῖσαρ τῶν μὲν ἄλλων οὐ- ³² δένα λόγον ἐποιεῖτο, τὸν δὲ Ἀμβριόριγα διαδιδράσκοντα ἄλλοτε ⁷⁰¹ ἄλλη καὶ πολλὰ κακουργοῦντα καὶ ζητῶν καὶ διώκων πράγματα ἔσχεν. καὶ ἐκείνον μὲν οὐδένᾳ τρόπῳ λαβεῖν ἠδυνήθη, ἐπὶ δὲ δὴ τοὺς Κελτοὺς ὡς καὶ τοῖς Τρισηήροις βοηθῆσαι ἐθέλησαντας ἐστράτευσεν. καὶ ἔπραξε μὲν οὐδὲ τότε οὐδέν, ἀλλὰ καὶ διὰ ταχέων φόβῳ ² τῶν Σουήβων ἐπανεχώρησεν, ἔδοξε δ' οὖν καὶ αὐθις τὸν Ῥῆγον διαβεβηκέναι, καὶ τῆς τε γεφύρας μόνα τὰ προσεχῇ τοῖς βυρβύροις ἔλυσε, καὶ φρούριον ἐπ' αὐτῆς ὡς καὶ αἰεὶ διαβασείων ὠκοδόμησεν. καὶ μετὰ τοῦτο ὀργῇ τὴν τοῦ Ἀμβριόριγος διάφευξιν φέρων, τὴν ³

³ ἤρξατο
² σημῆναί

³¹ 3 3 . . .] ἐπελπιεῖν?
³ 3 διέναι

⁴ 1 τε γὰρ σφας?*

³² 2 2 δ' om

πατρίδα αὐτοῦ καίτοι μηδὲν νεωτερίσασαν διαρπάζειν τοῖς βουλο-
 μένοις ἐπέτρεψε, προεπαγγείλας σφίσιν αὐτὸ τοῦθ', ὅπως ὅτι πλεί-
 στοι συνέλθωσιν· ὅθεν περ πολλοὶ μὲν Γαλάται πολλοὶ δὲ καὶ Σύ-
 2 γαμβροὶ πρὸς τὰς ἄρπαγὰς ἦλθον. οὐ μέντοι καὶ ἀπέχρησε τοῖς
 Συγάμβροις τὰ ἐκείνων ληίσασθαι, ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς τοῖς Ῥωμαίοις
 ἐπέθεντο· τηρήσαντες γάρ σφας πρὸς σίτου κομιδὴν ἀπρόντας ἐπε-
 χείρησαν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν, κἄν τούτῳ προσβοηθησάντων
 5 σφῶν, ἐπεῖπερ ἦσθοντο, συχνὸς ἐφόνευσαν. καὶ οἱ μὲν φοβηθέν-
 τες διὰ τοῦτο τὸν Καῖσαρα οἴκαδε σπουδῇ ἀνεχώρησαν· ἐκείνος δὲ
 τούτων μὲν οὐδενός, διὰ τε τὸν χειμῶνα καὶ διὰ τὸ τὰ ἐν τῇ Ῥώμῃ
 στασιάζεσθαι, οὐδεμίαν τιμωρίαν ἐποιήσατο, τοὺς δὲ δὴ στρατιώ-
 τας πρὸς τὰ χειμῶδια διαπέμψας αὐτός τε ἐς τὴν Ἰταλίαν, πρό-
 φασιν μὲν τῆς ἐκεῖ Γαλατίας ἔνεκα, τὸ δ' ἄληθές ὅπως ἐγγύθεν
 τοῖς ἐν τῇ πόλει δρωμένοις ἐφειδρεύῃ, ἀπῆλθεν.

33 κἄν τούτῳ οἱ Γαλάται αὐτῶς ἐνεόχμωσαν. Ἀρθερνοὶ γὰρ ἤγου-
 702 μένου σφῶν Ῥερικκιγετόριγος ἀπέστησαν, καὶ τοὺς τε Ῥωμαίους,
 ὅσους ἔν τε ταῖς πόλεσιν ἔν τε τῇ χώρᾳ σφῶν εὔρον, πάντας ἀπέ-
 κτειναν, καὶ ἐπὶ τὴν συμμαχίδι αὐτῶν χωρήσαντες τοὺς μὲν συν-
 αποστῆναί σφισιν ἐθέλσαντας περιεῖπον, τοὺς δὲ λοιποὺς ἐκακούρ-
 2 γουν. μαθὼν οὖν ταῦθ' ὁ Καῖσαρ ἀνεκοιμήθη, καὶ καταλαβὼν
 αὐτοὺς ἐς Βιτούριγας ἐμβεβληκότας ἐκείνοις μὲν (οὐ γὰρ πῶ πάν-
 τες οἱ στρατιῶται αὐτοῦ παρῆσαν) οὐκ ἐπήμυνεν, ἐς δὲ δὴ τὴν
 Ἀρθερνίδα ἀντεμβάλων ἐπανήγαγεν οἴκαδε τοὺς πολεμίους καὶ (οὐ
 34 γὰρ ἐδόκει πῶ ἀξιόμαχος αὐτοῖς εἶναι) προαπεχώρησεν. αὐτῶς οὖν
 ἐκείνοι πρὸς τε τοὺς Βιτούριγας ἐπανῆλθον, καὶ πόλιν αὐτῶν Ἀσα-
 ρικὸν ἐλόντες ἐπὶ πλείστον ἐν αὐτῇ ἀντέσχον. ὕστερον δὲ ὑπὸ τῶν
 Ῥωμαίων πολιορκούμενοι — τό τε γὰρ τεῖχος δυσπρόσιτον ἦν, τῇ
 μὲν ἐλῶν δυσδιαβάτων τῇ δὲ ποταμοῦ ῥοώδους αὐτὸ περιέχοντος,
 καὶ αὐτοὶ παμπληθεῖς ὄντες τὰς τε προσβολὰς σφῶν ῥηδύως ἀπε-
 2 κρούοντο, καὶ ἐπεξιόντες πολλὰ αὐτοὺς ἐλύπουν. καὶ τέλος τὰ τε
 πέριξ πάντα, οὐχ ὅπως ἀγροὺς ἢ κώμας, ἀλλὰ καὶ πόλεις ἀφ' ὧν
 ὠφέλειάν τινα ἔσσεσθαι σφισι προσεδόκων, κατέφλεξαν, εἴ τέ τι παρὰ
 τῶν πόρρωθεν συμμάχων ἐκομιζετο αὐτοῖς, διήρπαζον, ὥστε πο-
 λιορκεῖν τὴν πόλιν τοὺς Ῥωμαίους δοκοῦντας τὰ τῶν πολιορκουμέ-
 3 νων πύσχειν, πρὶν δὴ ὑετός τε λάβρος καὶ πνεῦμα μέγα προσβάλ-
 λουσί πῃ αὐτοῖς ἐπιγενόμενον (ὃ γὰρ χειμῶν ἐνεσιτήκει) πρῶτους
 μὲν ἐκείνους ἀπήλασε καὶ ἐς τὰς σκηνὰς ἐπανήγαγεν, ἔπειτα δὲ καὶ
 τοὺς βαρβάρους ἐς τὰς οἰκίας κατέκλεισεν. ἀπελθόντων γὰρ αὐ-

3 2 διαρπάσειν
 2 1 ἐκοιμήθη

5 2 ἐκείνοις
 34 3 3 ὁ τε γὰρ *

3 οὐδὲν

33 1 2 γε

καὶ ἐκείνους ἀλήπτους ἑώρα ὄντας, τά τε τῶν Αἰδουίων ἐν τούτῳ ἐκινήθη, καὶ προσέτι καὶ πρὸς τούτους ἀπελθόντος αὐτοῦ κακῶς οἱ καταλειφθέντες ἀπήλλαξαν, ἀπανέστη.

- 37 οἱ γὰρ Αἰδοιοὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ταῖς τε ὁμολογίαις ἐνέμειναν καὶ ἐπικουρίας αὐτῷ ἔπεμπον, ἔπειτα δὲ καὶ ἄκοντες ἐπολέμησαν, ἀπατησάντων σφᾶς ἄλλων τε καὶ Λιτυαρίων. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἔπειθεν αὐτοὺς ἄλλως τοῦτο ποιῆσαι, διεπράξατο προσταχθῆναι οἱ πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπαγαγεῖν τινὰς ἐπὶ συμμαχίᾳ δῆθεν αὐτοῦ,
- 2 καὶ ὥρμησε μὲν ὥς καὶ τοῦτο ποιήσων, προπέμψας δὲ ἱππέας, καὶ κελεύσας τισὶν αὐτῶν ἐπανελθοῦσιν εἰπεῖν ὅτι οἱ τε συμπεριφθέντες σφίσι καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παρὰ τοῖς Ῥωμαίοις σφῶν ὄντες συνειλημμένοι τε ὑπ' αὐτῶν εἰσὶ καὶ ἀπολώλασι, προσπαρώξυνε τοὺς στρα-
- 3 τιώτας δημιουργήσας ἀκόλουθα τοῖς ἀγγέλοις. καὶ οὕτως αὐτοὶ τε ἐπανέστησαν καὶ τοὺς ἄλλους συμμετέστησαν. καὶ τότε μὲν (ὁ γὰρ Καῖσαρ ὡς τάχιστα τοῦτ' ᾔσθετο, τοὺς τε Αἰδουίους οὓς εἶχε καὶ ἐδόκει πεφοβηκέναι ἔπεμψεν αὐτοῖς, ὥστε φανεροὺς πᾶσι ζῶντας γενέσθαι, καὶ τῷ ἱππικῷ ἐφέσπετο) μετενόησαν καὶ συνηλλάγησαν.
- 38 αὐθις δὲ τῶν Ῥωμαίων πρὸς τε τῇ Γεργουσίᾳ τῇ τοῦ Καίσαρος ἀπουσίᾳ πταισάντων, καὶ μετὰ τοῦτο παντάπασιν ἀπ' αὐτῆς ἀποχωρησάντων, ἐφοβήθησαν οἱ τὴν τε ἐπανάστασιν πράξαντες καὶ νεωτέρων αἰεὶ πραγμάτων ἐφιέμενοι μὴ σχολάζοντες . . . ποιήσωνται, καὶ
- 2 ἐνέδχμωσαν. μαθόντες δὲ τοῦθ' οἱ στρατεύοντες αὐτῶν τῷ Καίσαρι ᾗτήσαντο ἐπιτραπῆναι σφισιν οἴκαδε ἀπελθεῖν, ὑποσχόμενοι πάντῃ κατεστήσειν. καὶ οὕτως ἀφελθέντες πρὸς τε Νοσιοδουρόν, ἔνθα τά τε χρήματα καὶ τὸν σῖτον ὁμήρους τε πολλοὺς οἱ Ῥωμαῖοι κατετέθειντο, ἦλθον, καὶ τοὺς τε φρουροὺς αὐτῶν, συναρμομένων σφίσι τῶν ἐπιχωρίων, μὴ προσδεχομένους ἔφθειραν, καὶ ἐν
- 3 κράτει πάντων αὐτῶν ἐγένοντο. καὶ ἐκείνην τε τὴν πόλιν ἐπὶ καιρὸν οὖσαν κατέπρησαν, ὅπως μὴ οἱ Ῥωμαῖοι ὀρηκτῆριον αὐτῇ τοῦ πολέμου ποιήσωνται, καὶ τὰ λοιπὰ τῶν Αἰδουίων προσάπεστησαν. ὁ οὖν Καῖσαρ ἐπεχείρησε μὲν παραχρῆμα ἐπ' αὐτοὺς στρατεῦσαι, μὴ δυνήθεις δὲ διὰ τὸν ποταμὸν τὸν Αἰγρον ἐπὶ Αἰγρονας ἐτρά-
- 4 πετο. καὶ ὁ μὲν οὐδ' ἐκεῖνα κατώρθωσεν, ὁ δὲ δὴ Λαβιήνος τὴν νῆσον τὴν ἐν τῷ Σηκουανῷ ποταμῷ οὖσαν, τοὺς τε προκινδυνεύσαντας ἐν τῇ ἡπείρῳ κρατήσας καὶ τὴν διάβασιν πολλαχῇ ἕμα κατὰ τε τὸν ῥοῦν καὶ ἀνάπαιιν, ὅπως μὴ καθ' ἐν περαιούμενος κωλυθῇ, ποιησάμενος, κατέσχευεν.

5 4 ἀνέστη*

4 ἐφιέμενοις σχ.

4 3 ἐν om*

37 2 οἱ τε om

...] ἀπ' ἐκείνων οἱ Ῥωμαῖοι τιμωρίαν σφῶν?

38 1 1 τῇ Γεργουσίᾳ om

πρὶν δὲ τοῦτο γενέσθαι, καταφρονήσας ὁ Ῥερικιγγετόριξ τοῦ 39
 Καίσαρος ἐξ ὧν ἐπταίκει, ἐπ' Ἀλλόβριγας ἐστράτευσεν. κὰν τούτῳ
 ὀρμήσαντα αὐτὸν ὡς καὶ βοηθήσοντά σφισιν, ἀπῆλθεν ἐν Σηκου-
 νοῖς γενόμενον καὶ ἐνεκκλώσατο, οὐ μέντοι κακόν τι ἐργάσατο, 2
 ἀλλὰ καὶ πᾶν τούτων τούτων τούς τε Ῥωμαίους ἠνύγκασεν ἀγαθούς
 εἶναι ἀπογινώσκει τῆς σωτηρίας, καὶ αὐτὸς ὑπὸ τε τοῦ πλήθους καὶ
 ὑπὸ τοῦ Θράσους ἐπταίσει, καὶ τι καὶ ὑπὸ τῶν Κελτῶν τῶν τοῖς
 Ῥωμαίοις συμμαχούντων ἐσφάλη· ταῖς τε γὰρ ὀρμαῖς ἀπλήστοις 3
 σώμασι τὴν τόλμην προσεπιχυρίσαντες διέρρηξαν τὴν περίσχεσιν.
 εὐρῶν δὲ δὴ τὸ εὐρημα τοῦτο ὁ Καῖσαρ οὐκ ἀνῆκεν, ἀλλ' ἐς Ἀλε-
 σίαν τοὺς διαφυγόντας αὐτῶν κατακλείσας ἐπολιόρκει. κὰν τούτῳ 40
 ὁ Ῥερικιγγετόριξ τὸ μὲν πρῶτον τοὺς ἱππέας, πρὶν παντελῶς ἀπο-
 τειχισθῆναι, ἐξέπεμψε, τῆς τε τροφῆς τῶν ἵππων ἕνεκα (οὐ γὰρ ἦν)
 καὶ ὅπως ἐς τὰς πατρίδας ἔκαστοί σφων κομισθέντες τά τε ἐπιτή-
 δευα καὶ ἐπικουρίαν αὐτῷ ἀγάγωσιν. ἐπεὶ δ' οὗτοι τε ἐχρόνιζον 2
 καὶ τὰ σιτία σφῶς ἐπιλείπειν ἤρξατο, τοὺς τε παῖδας καὶ τὰς γυ-
 ναῖκας καὶ τῶν ἄλλων τοὺς ἀχρειοτάτους ἐξέββαλεν, ἐλπίσας μύτην
 ὅτι ἢ καὶ ἐκεῖνοι πρὸς τῶν Ῥωμαίων τῆς λείας ἕνεκα σωθήσονται,
 ἢ οἱ γε λοιποὶ ταῖς τροφαῖς αὐτῶν ἐπὶ πλεῖον χρησάμενοι περιγε-
 νήσονται. ὁ γὰρ Καῖσαρ ἄλλως μὲν οὐδ' αὐτὸς τῶν ἐπιτηδεύων, 3
 ὥστε καὶ ἐτέρους τρέφειν, εὐπόρει· τοῖς δ' οὖν πολεμίοις ἰσχυροτέ-
 ραν τὴν σιτοδείαν, ἐπανελθόντων αὐτῶν ἐλπίδι τοῦ πάντως σφῶς
 καταδεχθήσεσθαι, ποιήσιν νομίμους πάντας αὐτοὺς ἀπεώσατο. καὶ 4
 οἱ μὲν οὕτως ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως καὶ τοῦ στρατοπέδου, μη-
 δετέρων σφῶς δεχομένων, οἰκτρότατα ἀπώλοντο· ἢ δὲ ἐπικουρία
 τῶν τε ἱππέων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ὑπ' αὐτῶν ἀχθέντων ἐπῆλθε
 μὲν οὐκ ἐς μακρὰν τοῖς βαρβάροις, ἵππομαχίᾳ δὲ δὴ ... τῶν Ῥω-
 μαίων τῇ βοθείᾳ. καὶ μετὰ τοῦτο πειράσαντες νυκτὸς διὰ τῶν 5
 περιτειχισμάτων ἐς τὴν πόλιν ἐσελθεῖν ἰσχυρῶς ἐπόνθησαν· τύφρους
 τε γὰρ οἱ Ῥωμαῖοι κρυπτὰς ἐν τοῖς ἱππασίοις ἐπεποιήκεσαν καὶ
 σκόλοπας ἐς αὐτὰς ἐμπεπήκεσαν, πάντα ἐπιπολῆς τῷ ἄλλῳ τῷ πέ-
 ριξ χωρίῳ ὁμοιῶσαντες, ὥστε καὶ τοὺς ἄνδρας καὶ τοὺς ἵππους 6
 ὅτι μάλιστα ἐς αὐτὰ ὑπερισκέπτως ἐμπεσόντας σφαλῆναι. οὐ μέν-
 τοι καὶ ἐνέδοσαν πρὶν ἐκ παρατάξεως αὐθις πρὸς αὐτοῖς τοῖς τει-
 χίσμασιν αὐτοὶ τε ἅμα καὶ οἱ ἐκ τῆς πόλεως ἐπεξελθόντες πταῖσαι.

ὁ δ' οὖν Ῥερικιγγετόριξ ἡδυνήθη μὲν ἐκφυγεῖν (οὔτε γὰρ ἐάλω 41
 καὶ ἄτρωτος ἦν), ἐλπίσας δ', ὅτι ἐν φιλίᾳ ποτὲ τῷ Καίσαρι ἐγε-
 γόνει, συγγνώμης παρ' αὐτοῦ τεύξεσθαι, ἦλθε πρὸς αὐτὸν μὴ ἐπι-

39 α 1 ἄπληστοι ὄντες καὶ τοῖς σώμασι?

40 α 2 γούν*

α 4 τῶν ἄλλων

α 3 αὐθις] ἀρθεῖς vel ἀρθεντές*

χρησκευσάμενος, καὶ καθημένῳ οἱ ἐπὶ βήμιτος ἑξαίφνης ὤφθη, ὥστε καὶ ταραχθῆναι τινας· ἄλλως τε γὰρ περιμήκης ἦν καὶ ἐν τοῖς ὄπλοις δεινῶς ἐνέπρεπεν· ἡσυχίας δ' οὖν γενομένης εἶπε μὲν οὐδέν, πεσὼν δὲ ἐς γόνυ τῷ τε χεῖρι πίεσας ἐδέετο. ταῦτα τοῖς μὲν ἄλλοις οἰκτον τῇ τε τῆς προτέρας αὐτοῦ τύχης ἀναμνήσει καὶ τῷ τῆς παρούσης ὄψεως περιπαθεῖ ἐνέβαλεν· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ αὐτό τε αὐτῷ τοῦτο, δι' ὃ μάλιστα σωθήσεσθαι προσεδόκησεν, ἐπεκάλεσε (τῆς γὰρ φιλίας τὴν ἀντίταξιν ἀντιθεῖς χαλεπωτέραν τὴν ἡδίκαιαν αὐτοῦ ἀπέφηνε), καὶ διὰ τοῦτο οὕτε ἐν τῷ παραχρῆμα αὐτὸν ἤλλησεν ἀλλ' εὐθὺς ἐν δεσμοῖς ἔθηκε, καὶ ἐς τὰ ἐπινίκια μετὰ τοῦτο πέμψας ἀπέκτεινεν.

42 τοῦτο μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ τοὺς μὲν ὁμολογίᾳ τῶν
703 λοιπῶν προσέθετο, τοὺς δὲ καὶ μάχῃ κρατήσας ἐδουλώσατο. οἱ τε γὰρ Βελγικοὶ οἱ πλησιόχωροι, Κόμμιόν τινὰ Ἀτρέβαν προστησάμενοι σφῶν, ἐπὶ πλείστον ἀντέσχον, καὶ δύο τε ἵππομαχίαις ἀγῶμαλά πη ἡγωνίσαντο, καὶ τρίτῃ πεζομαχίᾳ ἰσοπάλῳ τὸ πρῶτον συνενεχθέντες ἔπειτα ὑπὸ τοῦ ἱππικοῦ κατὰ νώτου σφίσις ἀνελπίστως προσπεσόντος ἐτράπησαν. καὶ τούτου τό τε στρατόπεδον τῆς νυκτὸς οἱ περιλιπεῖς ἐξέλιπον, καὶ διελθόντες ὕλην τινὰ ἐκείνην τε ἐνέπρησαν καὶ τὰς ἀμάξας μόνας ὑπέλιποντο, ὅπως τῶν πολεμίων διὰ τε ταύτας καὶ διὰ τὸ πῦρ χρονισάντων φθάσωσιν ἐς τὸ ἄσφαλές ἀποχωρήσαντες. οὐ μέντοι καὶ ἐπιτυχεῖς τῆς ἐλπίδος ἐγένοντο· οἱ γὰρ Ῥωμαῖοι ὥς τάχιστα τῆς φυγῆς αὐτῶν ἦσθοντο, πεδιωζάνσφας, καὶ ἐντυχόντες τῷ πυρὶ τὰ μὲν κατέσβεσαν τὰ δὲ καὶ διέκοψαν, καὶ τινες καὶ διὰ μέσης τῆς φλογὸς δραμόντες κατέλαβον αὐτοὺς ἀπροσδόκητοι καὶ παμπληθεῖς ἐφόνευσαν. ἐκ δὲ τούτου τῶν μὲν ἄλλων τινὲς ὡμολόγησαν, ὁ δὲ Ἀτρέβας διαφυγὼν οὐδ' ὥς ἡσύχασεν, ἀλλὰ καὶ τὸν Λαβιῆνον ἐπεχείρησεν ἐνεδρεῦσαι ποτέ. 2 ἤττηθεις δὲ τῇ μάχῃ ἀνεπέισθη μὲν ἐς λόγους αὐτῷ ἔλθειν, πρὶν δὲ ἢ ὅτιοῦν συμβῆναι, τρωθεῖς ὑπὸ τινος τῶν Ῥωμαίων ἀπιστία τοῦ μὴ ἂν ἀκριβῶς εἰρηνῆσαι διέφυγε, καὶ χαλεπὸς αὐθις αὐτοῖς ἐγένετο, μέχρις οὗ ἀπογνοὺς τὰ πράγματα τοῖς μὲν ἄλλοις τοῖς συν-οὔσιν οἱ ἀκέραιον τὴν ἄδειαν ἐπὶ πᾶσι τοῖς σφετέροις ἐπραξεν, αὐτὸς δὲ ἑαυτῷ τὸ μηδέποτε, ὥς γέ τινες, ἐς ὅψιν μηδεὸς Ῥωμαίου 3 ἔλθειν. ἐκεῖνοί τε οὖν οὕτω κατελύσαντο, καὶ οἱ λοιποὶ μετὰ τοῦτο, οἱ μὲν ἐκούσιοι οἱ δὲ καὶ καταπολεμηθέντες, χειρωθήσαν, καὶ αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ καὶ φρουραῖς καὶ δικαιώσεσι χρημάτων τε ἐσπράξεσι καὶ φόρων ἐπιτάξεσι τοὺς μὲν ἐταπείνωσε τοὺς δὲ ἡμέρωσεν.

3 1 τῇ γὰρ φιλίᾳ?*

42 1 3 πη] τε

2 3 ὑπέλειποντο*

ταῦτα μὲν οὕτως ἐπὶ τε Λουκίου Παύλου καὶ ἐπὶ Γαῖου Μαρκέλλου ὑπάτων ἐτελευτήθη, ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τῶν μὲν Γαλατιῶν 44 ἕνεκα καὶ τοῦ χρόνου τοῦ πρὸς τὴν ἡγεμονίαν αὐτῷ δοθέντος ἐκ τε τῆς Γαλατίας ἀπαλλαγῆναι καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ἐπανακομισθῆναι ὠφείλει· ἐκείνός τε γὰρ ἐπ' ἐξόδῳ ἦν καὶ ὁ πόλεμος ἐπέπαυτο, καὶ οὐδεμίαν ἔτ' εὐπρεπῆ σκῆψιν πρὸς τὸ μὴ οὐ τὰ τε στρατόπεδα ἀφείναι καὶ ἰδιωτεῦσαι εἶχεν· ἐπεὶ δὲ τὰ τε ἐν τῷ ἄστει 2 ἐστασιάζετο, καὶ ὁ Κράσσος ἐτεθνήκει, ὃς τε Πομπήιος ἐν τε θυγάτρει αὐτοῦ, ἅτε τρίτον ὑπατευκώς καὶ τὴν ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἀρχὴν ἐπὶ πέντε ἄλλα ἔτη δοθῆναι οἱ διαπεπραγμένος, ἐγένετο, καὶ αὐτῷ οὐκέτ' οἰκείως, ἄλλως τε καὶ τοῦ παιδίου, ὅπερ πον καὶ μόνον ἐν 3 τῇ φίλᾳ αὐτοῦ κατεῖχε, τετελευτηκότος, ..., ἐφοβήθη μὴ τῶν στρατιωτῶν ψιλωθεὶς ἐπὶ τε ἐκείνῳ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ἐχθροῖς γένηται, καὶ οὐ διῆκεν αὐτούς.

ἐν γὰρ δὴ τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἔτεσιν ἄλλα τε ἐν τῇ πόλει στα- 45 σιῶδη πολλά, κὰν ταῖς ἀρχαιρεσίαις μάλιστα, ἐγένετο, ὥστε μόλις 701 ἐξόδῳ μὲν τὸν τε Καλπίνον καὶ τὸν Μεσσάλαν ὑπάτους ἀποδειχθῆναι· καὶ οὐδ' ἂν τότε ἤρεθσαν, εἰ μὴ Κύντος τε Πομ- 2 πῆιος ὁ Ῥούφος ἐς τὸ δεσμιωτήριον ὑπὸ τῆς βουλῆς, καίτοι τοῦ τε Σύλλου θυγατρίδος ὦν καὶ δημιουργῶν, ἐνεβλήθη, καὶ τοῦτο καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς κακουργῆσαι τι ἐθέλησασιν ἐψηφίσθη, τῷ τε Πομπηίῳ ἢ πρὸς αὐτοὺς βοήθεια ἐνεχειρίσθη. ἔστι μὲν γὰρ ὅτε καὶ 3 οἱ ὄροντες τὰς ἀρχαιρεσίας ἐπέσχον, οὐ βουλόμενοι τοῖς μεσοβασιλεῦσι γενέσθαι· μάλιστα δὲ οἱ δῆμιρχοι, τὰ πράγματα τὰ ἐν τῇ πόλει διέποντες ὥστε καὶ τὰς πανηγύρεις ἀντὶ τῶν στρατηγῶν ποιεῖν, ἐκώλυνον τὰς λοιπὰς ἀρχὰς αἰρεθῆναι. καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ῥούφος ἐς τὸ οἶκημα ἐσέπεσεν. καὶ οὗτος μὲν τὸν Φασώνιον ἀγορα- 4 νομοῦντα ἐς αὐτὸ ὕστερον ἀπὸ τινος οὐ μεγάλης αἰτίας, ἵνα δὴ κοινωὸν τῆς ἀτιμίας λάβῃ, κατέθετο· πάντες δὲ οἱ δῆμιρχοι ἄλλας τε σκῆψεις ἐμποδίου ἐσέφερον, καὶ χιλιάρχους ἀντὶ τῶν ὑπάτων, ὅπως πλείους ἄρχοντες, ὥσπερ ποτέ, ἀποδεικνύωνται, καθιστάναι ἐσηγοῦντο. ἐπειδὴ τε οὐδείς [αὐτῶν ἐπελθῆναι, δίκτατορα γοῦν 5 / *εἰς* κα, τὸν Πομπήιον λεχθῆναι δεῖν ἔφασκον. καὶ ἐπὶ πλείστον ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ διέτριψαν· ἐκείνός τε γὰρ ἀπεδήμει, καὶ ἐκ τῶν παρόντων οὔτε ψηφίσασθαι τις αὐτό (πρὸς γὰρ τὴν τοῦ Σύλλου ὀμότητα ἐμίσουν πάντες τὸ πολίτευμα) οὐτ' αὖ μὴ ἐλῆσθαι διὰ τὸν τοῦ Πομπηίου φόβον ὑπέμεινεν. τέλος δὲ ὅψε ποτε αὐτὸς ἐλ- 46 θὼν τὴν μὲν δικτατορίαν διδομένην οἱ δῆθεν οὐκ ἐδέξατο, τοὺς δὲ

44 1 4 ἐκείνός] εἰκός

3 2 κατεῖχε τε καὶ τει.

3 ...] δέχεται?

ὑπάτους ἀποδειχθῆναι παρεσκεύασεν. οὐ μέντοι οὐδ' ἐκεῖνοι δια-
 δόχους σφίσι διὰ τὸν ἐκ τῶν σφαγέων τάραχον κατέστησαν, καί-
 περ καὶ τὴν βουλευτικὴν ἐσθῆτα καταθέμενοι, κἂν τῇ ἱππᾷ τὴν
 2 γερούσιαν ὥσπερ ἐπὶ μεγάλῳ τινὶ πένθει συνάγοντες. δόγμα τε
 ἐποίησαντο μηδὲνα μῆτε στρατηγήσαντα μῆθ' ὑπατεύσαντα τὰς
 ἔξω ἡγεμονίας, πρὶν ἂν πέντε ἔτη διέλθῃ, λαμβάνειν, εἴ πως ὑπὸ
 τοῦ μὴ παραντίκα ἐν δυνάμει τινὶ αὐτοὺς γίγνεσθαι παύσαιντο
 σπουδαρχοῦντες. οὔτε γὰρ ἐμετρίαζον οὐθ' ὑγιᾶς οὐδὲν ποιοῦν,
 3 ἀλλ' ἐπ' ἀλλήλους παρώρμητο πολλὰ μὲν δαπανώμενοι πολλῶ δ'
 ἔτι πλείω μαχόμενοι, ὥστε καὶ τὸν ὑπατόν ποτε τὸν Καλσιῶνον τρα-
 θῆναι. οὐκουν οὐθ' ὑπατος οὔτε στρατηγὸς οὔτε πολίμαρχος τίς
 702^{α. n.} σφας διεδέξατο, ἀλλ' ἀναρχτοὶ κατὰ τοῦτο παντελῶς οἱ Ῥωμαῖοι
 47 τὰ πρῶτα τοῦ ἔτους ἐγένοντο. κἂν τούτου οὔτε τι ἄλλο χρηστὸν
 συνέβη, καὶ ἡ ἀγορὰ ἢ διὰ τῶν ἐννέω ἀεὶ ἡμερῶν ἀγομένη ἐν αὐτῇ
 2 τῇ τοῦ Ἰανουαρίου νομηνίᾳ ἤχθη. καὶ τοῦτο τε αὐτοῦς, ὥς οὐκ
 ἀπὸ ταυτομάτου συμβῶν ἀλλ' ἐν τέρατος λόγῳ γενόμενον, ἐθορύ-
 βει, καὶ ὅτι βύας ἐν τῇ πόλει καὶ ὤφθη καὶ συνελήφθη, ἀγαλμιά
 τέ τι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἴδρωσε, καὶ λαμπὰς ἐκ τῶν νοτίων πρὸς
 ἀνατολὰς διέδραμε, καὶ πολλοὶ μὲν κεραυνοὶ πολλοὶ δὲ καὶ βῶλοι
 3 λίθοι τε καὶ ὕστρακα καὶ αἷμα διὰ τοῦ ἀέρος ἤνέχθη. δοκεῖ δὲ
 ἔμοιγε καὶ ἐκεῖνο τὸ τῷ προτέρῳ ἔτει, ἐπ' ἐξόδῳ αὐτοῦ, περὶ τε
 τὸν Σάραπιν καὶ περὶ τὴν Ἰσιν ψηφισθὲν τέρας οὐδενὸς ἦττον γε-
 νέσθαι· τοὺς γὰρ ναοὺς αὐτῶν, οὓς ἰδίᾳ τινὲς ἐπεποίητο, καθε-
 4 λείν τῇ βουλῇ ἔδοξεν. οὐ γὰρ δὴ τοὺς θεοὺς τούτους ἐπὶ πολὺ
 ἐνόμισαν, καὶ ὅτε γε καὶ ἐξενίκησεν ὥστε καὶ δημοσίᾳ αὐτοὺς σέ-
 βεσθαι, ἔξω τοῦ πωμηρίου σφᾶς ἰδρύναντο.
 48 τοιαύτης οὖν τότε τῆς ἐν τῷ ἄστει καταστάσεως οὔσης, καὶ
 μηδενοῦ τοῖς πράγμασιν ἐπιτεταγμένου, σφαγαὶ καθ' ἐκάστην ἡμέ-
 ραν ὥς εἰπεῖν ἐγίνοντο, τῆς τε ἀρχαιρεσίας, καίτοι σπεύδοντες ἐπὶ
 τὰς ἀρχὰς καὶ δεκασμοῖς καὶ φόνοις δι' αὐτὰς χρώμενοι, οὐκ ἐπε-
 2 τέλουν. ὁ γοῦν Μίλων ὑπατεῖαν αἰτῶν τὸν Κλώδιον ἐν τῇ Ἀπλῇ
 48^{α. n.} ὁδῷ συντυχόντι οἱ τὸ μὲν πρῶτον ἀπλῶς πως ἔτρωσεν, ἔπειτα δὲ
 φοβηθεὶς μὴ ἐπεξέλθῃ τῷ γεγονότι κατέσφαξεν, ἐλπίσας, ἐπειδὴ
 πάντας τοὺς οἰκέτας τοῦ τοῦτο ποιήσαντος εὐθὺς ἡλευθέρωσε,
 ῥᾶον τοῦ φόνου τελευτήσαντος αὐτοῦ ἢ τοῦ τραύματος, εἰ περι-
 3 γίνοιτο, ἀφεθήσεσθαι. ἀκούσαντες οὖν τοῦθ' οἱ ἐν τῇ πόλει πρὸς
 ἐσπέραν δεινῶς ἐταυράχθησαν· ταῖς τε γὰρ στάσεσιν ἀφορμὴ πο-
 λέμου καὶ κακῶν ἐγίγνετο, καὶ οἱ διὰ μέσου, εἰ καὶ ἐμίσουν τὸν

Κλώδιον, ὅμως διὰ τε τὸ ἀνθρώπινον καὶ ὅτι καὶ τοῦ Μίλωνος στερηθῆναι ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἤθελον, ἡγανάκτουν. παραλα- 49 βόντες δὲ αὐτοὺς οὕτως ἔχοντας ὃ τε Ρούφος καὶ Τίτος Μουνάτιος Πλάγκος προσπαρώξυναν· δημιουργοῦντες γὰρ ἕς τε τὴν ἀγορὰν ὑπὸ τὴν ἔω τὸν νεκρὸν ἐσεκόμισαν καὶ ἐπὶ τὸ βῆμα ἐπέθεσαν πᾶσι τε ἐπεδείκνυσαν, καὶ ἐπέλεγον οἷα εἰκὸς ἦν ὀδυρόμενοι, ὥστε τὸν 2 ὁμιλον καὶ ἕξ ὧν ἤκουον συνταραχθῆναι, καὶ μήτε τοῦ Θείου ἔτι φροντίσαι, ἀλλὰ πάντα μὲν τὰ περὶ τὰς ταφὰς νόμιμα συγχέαι, πᾶσαν δὲ ὀλίγου τὴν πόλιν καταπρῆσαι. τὸ γὰρ σῶμα τοῦ Κλωδίου ἀράμενοι ἕς τε τὸ βουλευτήριον ἐσήνεγκαν καὶ εὐθέτησαν, καὶ μετὰ τοῦτο πυρὰν ἐκ τῶν βάθρων νήσαντες ἔκαυσαν καὶ ἐκείνο καὶ τὸ συνέδριον. οὕτω τε οὐχ ὀρμῇ τινί, οἷα πού τοὺς ὄχλους 3 ἐξαπινυαία καταλαμβάνει, ἀλλ' ἐκ προαιρέσεως αὐτὸ ἐπραξαν ὥστε καὶ τὴν ἐνάτην τὸ περίδειπνον ἐν αὐτῇ τῇ ἀγορᾷ, τυφομένον ἔτι τοῦ βουλευτηρίου, ποιῆσαι, καὶ προσέτι καὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ Μίλωνος καταφλέξει ἐπιχειρήσαι. ἐκείνῃ μὲν οὖν πολλῶν αὐτῇ 4 ἀμυνάντων οὐκ ἐκαύθη· ὁ δὲ δὴ Μίλων τέως μὲν περίφοβος ἐπὶ τῷ φόβῳ ὧν ἐκρύπτετο, οὐχ ὑπὸ ἰδιωτῶν μόνον ἀλλὰ καὶ ἱππέων βουλευτῶν τέτινων φρουρούμενος· ἐπεὶ δὲ τοῦτο τε ἐγένετο καὶ τὴν ὀργὴν τῆς γερουσίας ἕς τὸ τῶν ἀντιστασιωτῶν μίασμα περι- 5 χωρήσειν ἤλπισεν (εὐθὺς γοῦν τῆς δειλῆς ἕς τὸ παλάτιον δι' αὐτὸ τοῦτο συλλεγόντες τὸν τε μεσοβασιλέα προχειρισθῆναι, καὶ τῆς φυλακῆς τῆς πόλεως καὶ ἐκείνον καὶ τοὺς δημάρχους καὶ προσέτι καὶ τὸν Πομπήιον ἐπιμεληθῆναι ὥστε μηδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀποτριβῆναι, ἐψηφίσαντο), προῆει τε ἕς μέσον καὶ τῆς ἀρχῆς ὁμοίως ἢ καὶ μᾶλλον ἀντεποιεῖτο.

μάχαι τε οὖν ἐκ τούτου πολλαὶ καὶ σφαγαὶ αὐθις ἐγίνοντο, 50 ὥστε τὴν βουλὴν τὰ τε προειρημένα ἐπικυρώσαι, καὶ τὸν Πομπήιον μεταπέμψασθαι, καταλόγους τε αὐτῷ καινοὺς ποιήσασθαι ἐπιτρέψαι, καὶ τὰ ἐσθήματα ἀλλάξασθαι. ἐλθόντος τε αὐτοῦ οὐ 2 πολλῷ ὕστερον ἔξω τε τοῦ πωμηρίου πρὸς τῷ θεάτρῳ αὐτοῦ σὺν φρουρᾷ ἡθροίσθησαν καὶ τὰ τοῦ Κλωδίου ὅσα ἀνελέσθαι ἔγνωσαν, τό τε βουλευτήριον τῷ Φαύστῳ τῷ τοῦ Σύλλου νίει ἀνοικοδομῆσαι προσέταξαν. ἦν μὲν γὰρ τὸ Ὀστίλιον, μετεσκεύαστο δὲ 3 ὑπὸ τοῦ Σύλλου· διὸ τοῦτο τε περὶ αὐτοῦ ἔδοξε, καὶ ὅπως ἐξοικοδομηθὲν τὸ ἐκείνου ὄνομα ἀπολάβῃ. μετεώρου δὲ τῆς πόλεως οὐσης ἐπὶ τοῖς ἄρξουσὶ σφω, καὶ διαθροούντων τῶν μὲν ὡς δικτάτορα τὸν Πομπήιον, τῶν δὲ ὡς ὑπατον τὸν Καίσαρα αἰρεθῆναι

49 1 4 τὸν οἶον
3 ἡθροίσαι

2 2 μήτε τοῦ οἴου μήτε?
3 2 διὰ αὐτοὺς

50 2 2 αὐτῷ

- 4 δεῖ (οὕτω γάρ που ἐκ προαιρέσεως ἐπὶ τοῖς κατειργασμένοις αὐτὸν ἐτίμων ὥστε καὶ ἐξήκονθ' ἡμέρας θῦσαι ἐπ' αὐτοῖς ψηφίσασθαι), φοβηθέντες ἐκάτερον οἱ τε ἄλλοι βουλευταὶ καὶ Βίβουλος, ὅσπερ που τὴν γνώμην πρῶτος ἐρωτηθεὶς ποιήσεσθαι ἐμελλε, προκατέλαβον τὴν τοῦ πλήθους ὁρμήν, τῷ Πομπηίῳ τὴν ὑπατείαν, ὥστε μὴ δικτάτορα αὐτὸν λεγθῆναι, καὶ μόνῳ γε, ἵνα μὴ ὁ Καῖσαρ αὐτῷ
- 5 συνάρξῃ, δόντες. ξένον τε δὴ τοῦτο καὶ ἐπὶ μηδενὸς ἄλλου γενόμενον ἐπραῖον, καὶ ὁρθῶς αὐτὸ πεποιηκέναι ἔδοξαν· ἐπειδὴ γὰρ ἦττον τοῦ Καίσαρος τῷ ὁμίλῳ προσέκειτο, ἀπορρήξειν τε αὐτὸν ἀπ' ἐκείνου παντάπασι καὶ σφετεριεῖσθαι ἤλπισαν. καὶ ἔσχεν οὕτως· τῷ τε γὰρ καινῷ καὶ τῷ παραδόξῳ τῆς τιμῆς ἐπαρθεὶς οὐκέτι οὐδὲν ἐς τὴν τῶν πολλῶν χάριν ἐβούλευσεν, ἀλλ' ἀκριβῶς πάντα τὰ τῇ βουλῇ ἀρέσκοντα ἐπραῖεν.
- 51 οὐ μίεντοι καὶ μόνος ἄρξαι ἠθέλησεν· τὴν γὰρ εὐκλειαν ἐν τῇ δεδόχθαι τοῦτ' ἔχων, τὸν φθόρον τὸν ἐπ' αὐτῇ ἐξέκλινεν. καὶ φοβηθεὶς μή ποτε κενῆς τῆς χώρας οὔσης ὁ Καῖσαρ ἐκ τε τῆς τῶν δυνάμεων καὶ ἐκ τῆς τοῦ πλήθους σπουδῆς συνάρχων αὐτῷ δοθῇ,
- 2 ἐκείνῳ μὲν, ἵνα μὴ καὶ παντελῶς παρημεληθῇ νομισθῇ καὶ τούτου τινὰ ὀργὴν δικαίαν ποιήσῃται, παρεσκεύασε διὰ τῶν δημάρχων ἐπιτραπῆναι καὶ ἀπόντι τὴν ἀρχήν, ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκη, αἰτῆσαι, αὐτὸς δὲ Κύντον Σκιπίωνα πενθερόν τε οἱ ὄντα καὶ δε-
- 3 κασμοῦ αἰτίαν ἔχοντα προσεῖλετο. οὗτος γὰρ γόνυ μὲν υἱὸς τοῦ Νασικοῦ ὦν, ἐκ δὲ δὴ κλήρου διαδοχῆς ἐς τὸ τοῦ Μετέλλου τοῦ εὐσεβοῦς γένος ποιηθεὶς καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπὶ κλησιν αὐτοῦ φέρων, τὴν τε θυγατέρα τῷ Πομπηίῳ ἐξέδωκε, καὶ παρ' αὐτοῦ
- 52 τὴν τε ὑπατείαν καὶ τὸ μὴ κατηγορηθῆναι ἀντέλαβεν. πάντῃ γὰρ πολλοὶ ἐπὶ τῷ ἐγκλήματι τούτῳ εὐθύνθησαν, καὶ μάλιστα ὅτι τὰ δικαστήρια ἀκριβέστερον ἐκ τῶν τοῦ Πομπηίου νόμων συνήγετο. πάντας τε γὰρ τοὺς ἄνδρας ἐξ ὧν τοὺς δικάσοντας ἀποκληροῦσθαι ἔδει αὐτὸς ἐπελέγετο, καὶ τὸν τῶν συναγορευόντων ἑκατέρῳ τῷ
- 2 μέρει ἀριθμὸν ὥρισεν, ὥστε μὴ ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν τοὺς δικαστὰς θορυβουμένους ἐκτιναρῆσθαι. χρόνον τε τῷ μὲν διῶκοντι δύο ὥρας, τῷ δὲ φεύγοντι τρεῖς δίδοσθαι ἐκέλευσεν. καὶ ὁ δὴ μάλιστα πλείστοις ἐλυμαίνετο, τό τινος ἐπαινέτας ὑπὸ τῶν κρινομένων δίδοσθαι (πάμπολλοι γὰρ ὑπὸ τῶν ἀξιοπίστων ἐπαινούμενοι ἐξηραπάζοντο) ἐπηνώρθωσε, νομοθετήσας μηδένα ἔτι τὸ πα-
- 3 ράπτειν ἐπαινέτην τοῖς τοιούτοις γίνεσθαι. καὶ ταῦτα μὲν ἄλλα τέ

4 1 δεῖ om

2 1 ἐκεῖνο

2 3 τό om

5 1 τε] μὲν*

νομισθῇ*

3 1 ἐπαινέτην] ἐξεῖναι ἐν*

51 1 3 τῆς post τε om*

52 1 5 ἐδόκει

συναγορευόντων

τινα κατὰ πάντων ὁμοίως τῶν δικαστηρίων ἐτάχθη, τοῖς δὲ δὴ τὰς ἀρχὰς δεκάζουσι καὶ τοὺς προεαλωκότας ἐπὶ τοιούτῳ τινὶ κατηγοροῦς ἐπέστησεν, ἄθλόν σφισιν οὐκ ἐλάχιστον προθείς· εἰ γὰρ τις ἦτοι δύο τῶν ὁμοίων τῶν τε ἐλαττόνων ἢ καὶ ἓνα τῶν μειζόνων τῆς κατ' αὐτὸν αἰτίας εἶλεν, ἄδειαν εὗρίσκετο.

ἄλλοι τε οὖν ἐκ τούτου πολλοὶ καὶ ἐάλωσαν καὶ Πλαύτιος 53 Ὑψαῖος ἀνταϊτήσας τῷ τε Μίλωνι καὶ τῷ Σκιπίωνι τὴν ὑπατείαν. τῶν γὰρ δὴ τριῶν δωροφορησάντων μόνος ἐκεῖνος κατεδικάσθη. ὃ τε γὰρ Σκιπίων ἐγράφη μὲν καὶ ὑπὸ δυοῖν γε, οὐκ ἐκρίθη δὲ διὰ 2 τὸν Πομπήιον· καὶ ὁ Μίλων, ἐπὶ μὲν τούτῳ οὐκ ἐσῆλθη (τὸ γὰρ τοῦ φόνου ἐγκλημα μείζον εἶχεν), ὑπαχθεὶς δὲ ἐπ' ἐκείνῳ ἐάλω, μηδὲν δυνηθεὶς βίαιον δρᾶσαι. ὁ γὰρ Πομπήιος τὴν τε ἄλλην πόλιν διὰ φυλακῆς ἐποίησατο, καὶ ἐς τὸ δικαστήριον σὺν ὀπλίταις ἐσῆλθε, θορυβησάντων τε ἐπὶ τούτῳ τινῶν προσέταξε τοῖς στρατιώταις ἐκ 3 διῶξαι αὐτοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς πλαγίοις καὶ πλατέσι τοῖς ξίφεσι παίοντας. ἐπειδὴ τε οὐχ ὑπέϊκον ἀλλὰ καὶ καθάπερ ἐν παιδιᾷ τινὶ πλαγιαζόμενοι ὕβριζον, καὶ ἐτρώθησάν τινες αὐτῶν καὶ ἀπέθανον.

τά τε οὖν δικαστήρια ἡσύχως ἐκ τούτων συνήγετο, καὶ ἐδι- 54 καιώθησαν ἐπὶ τε ἐτέροις τισὶ πολλοὶ καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ Κλωδίου φόνῳ ἄλλοι τε καὶ ὁ Μίλων, καίτοι τὸν Κικέρωνα συναγωνιστὴν ἔχων. ὁ γὰρ ῥήτωρ ἐκεῖνος τὸν τε Πομπήιον καὶ τοὺς στρατιώτας 2 ἐν τῷ δικαστηρίῳ παρὰ τὸ καθεστηκὸς ἰδὼν ἐξεπλάγη καὶ κατέδεισεν, ὥστε τῶν μὲν παρσκευασμένων μηδὲν εἰπεῖν, βραχὺ δέ τι καὶ τεθνηκὸς χαλεπῶς φθεγγόμενος ἀγαπητῶς μεταστῆναι. τοῦτον γὰρ τὸν λόγον τὸν νῦν φερόμενον ὥς καὶ ὑπὲρ τοῦ Μίλωνος τότε λεχθέντα χρόνῳ ποθ' ὕστερον καὶ κατὰ σχολὴν ἀναθαρσῆσας ἔγραψεν. καὶ δὴ καὶ τοιόνδε τι περὶ αὐτοῦ παραδέδοται. ὁ Μίλων 3 τῷ λόγῳ πεμφθέντι οἱ ὑπ' αὐτοῦ ἐντυχῶν (ἐπεφυγμένοντο γὰρ) ἀντεπέστειλε λέγων ὅτι ἐν τύχῃ αὐτῷ ἐγένετο τὸ μὴ ταῦθ' οὕτω καὶ ἐν τῷ δικαστηρίῳ λεχθῆναι· οὐ γὰρ ἂν τοιαύτας ἐν τῇ Μιυσαλίᾳ, ἐν ἣ κατὰ τὴν φυγὴν ἦν, τρίγλας ἐσθίειν, εἶπερ τι τοιοῦτον ἀπέλελόγητο. τοῦτο δὲ ἔγραψεν οὐχ ὅτι τοῖς παροῦσιν ἠρέσκετο (πολλὰ 4 γὰρ ἐπὶ τῇ καθόδῳ ἐπετόλμησεν) ἀλλ' ἐς τὸν Κικέρωνα ἀποσκάπτων, ὅτι μηδὲν χρηστὸν ἐν τῷ τῆς ἀπολογίας καιρῷ εἰπὼν ἔπειτα ἀκάρπους λόγους καὶ ἐμελέτα καὶ ἐπεμπευ αὐτῷ, ὥσπερ τι ὠφέλησαι τότε αὐτὸν δυναμένους.

ὃ τε οὖν Μίλων οὕτως ἐάλω, καὶ ὁ Ρουῖφος ὃ τε Πλάγκος 55

3 3 τούτῳ
54 2 2 ἀντεπέστειλε

6 τῆς] ἢ τῆς
4 4 εἶπεν

53 2 2 τούτου
5 5 δυνάμενος

- ἐπειδὴ πρῶτον ἐκ τῆς ἀρχῆς ἐξῆλθον, ἄλλοι τε σὺν αὐτοῖς συχνοὶ διὰ τὴν τοῦ βουλευτηρίου ἔμπρησιν, καίτοι τῷ Πλάγκῳ καὶ τοῦ Πομπηίου συσπουδάσαντος, ὥστε καὶ βιβλίον ἔπαινόν τε ἅμα αὐ-
- 2 τοῦ καὶ ἱκετεῖαν ἔχον ἐς τὸ δικαστήριον ἔπειμψεν· ὁ γὰρ Κάτων ὁ Μάρκος (δικάζειν δὲ ἔμελλεν) οὐκ ἔφη τὸν ἐπαινέτην ἐπὶ τῇ τῶν ἑαυτοῦ νόμων καταλύσει προσέεισθαι. καὶ ὁ μὲν οὐκέτι τὴν ψῆφον ἔδωκεν· ὁ γὰρ Πλάγκος ὥς καὶ τὴν καθαιρέσουσαν αὐτὸν οἶσόντα ἐξέκρινεν (ἐξῆν γάρ, ἐκ τῶν Πομπηίου νόμων, πέντε ἑκατέρῳ τῶν
- 3 διαδικοούντων ἐκ τῶν δικάσειν σφίσι μελλόντων ἀπολέγειν)· οἱ μέντοι ἄλλοι δικασταὶ κατεψηφίσαντο αὐτοῦ. οὔτε γὰρ ἄλλως ὀρθῶς ἔχειν ἔδοξε σφισι, τοῦ Ῥούφρου κατεγνωκόσιν, ἐκείνον ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς κρινόμενον ἀφείναι· καὶ ἐπειδὴ τὸν Πομπήιον συναιρούμενόν οἱ εἶδον, ἀντεσπουδάσαν αὐτῷ, μὴ καὶ δοῦλοι τινες ἄντικρυς αὐ-
- 4 τοῦ μᾶλλον ἢ δικασταὶ νομισθῶσιν εἶναι. καίπερ καὶ τότε ὁ Κικέρων οὐδὲν βέλτιον τοῦ Πλάγκου κατηγόρησεν ἢ ὑπὲρ τοῦ Μίλωνος ἀπελογήσατο· ἥ τε γὰρ τοῦ δικαστηρίου ὄψις ἡ αὐτὴ ἦν, καὶ ὁ Πομπήιος ἐν ἑκατέρῳ τάναντία οἱ καὶ ἐβουλευέτο καὶ ἔπραττεν, ὅθεν οὐχ ἥκιστα αὐτῷ προσέκρουσεν.
- 56 ταῦτά τε σὺν ἅμα διώκει, καὶ τὸν περὶ τῶν ἀρχαιρεσιῶν νόμον τὸν κελεύοντα τοὺς ἀρχὴν τινα ἐπαγγέλλοντας ἐς τὴν ἐκκλησίαν πάντως ἀπαντᾶν, ὥστε μηδένα ἀπόντα αἰρεῖσθαι, παρημελημένον πως ἀνεγνώσατο· τό τε δόγμα τὸ μικρὸν ἔμπροσθεν γε-
 2 νόμενον, ὥστε τοὺς ἄρξαντας ἐν τῇ πόλει μὴ πρότερον ἐς τὰς ἔξω ἡγεμονίας, πρὶν πέντε ἔτη παρελθεῖν, κληροῦσθαι, ἐπεκύρωσεν.
- οὐδ' ἡσχύνθη τότε μὲν τοιαῦτα γράψας, ὕστερον δὲ οὐ πολλῷ αὐ-
 2 τός τε τὴν Ἰβηρίαν ἐς πέντε ἄλλα ἔτη λαβῶν, καὶ τῷ Καίσαρι καὶ ἀπόντι (οἱ γὰρ φίλοι αὐτοῦ δεινῶς ἡγανάκτου) αἰτῆσαι τὴν ὑπα-
 3 τεῖαν, ὥσπερ ἐψήφιστο, δούς. προσέγραψε μὲν γὰρ τῷ νόμῳ τὸ μόνον αὐτὸ ἐξεῖναι ποιεῖν οἷς ἂν ὀνομαστί τε καὶ ἄντικρυς ἐπι-
 3 τραπῇ, διέφερε δ' οὐδὲν τοῦτο τοῦ μηδ' ἀρχὴν κεκωλῶσθαι· πάν-
 2 τως γὰρ οἱ τι δυνάμενοι καὶ ἐκεῖνο ψηφισθῆναι σφισι διαπραΰνα-
 3 σθαι ἔμελλον.
- 57 ὁ μὲν οὖν Πομπήιος τοιαῦτα ἐπολιτεύετο, ὁ δὲ δὴ Σκιπίων οὔτε ἐνομοθέτησέ τι, καὶ τὰ πρὸς τοῦ Κλωδίου περὶ τῶν τιμητῶν γραφέντα κατέλυσεν. καὶ ἔδοξε μὲν τὴν ἐκείνων χάριν τοῦτο πε-
 2 ποιηκέναι, ἐπειδὴ τὴν ἔξουσίαν αὐτοῖς ἦν καὶ πρὶν εἶχον ἀπέδωκε,
- 2 περιέστη δὲ ἐς τοῦναντίον. ὑπὸ γὰρ τοῦ πολλοὺς ἐν τε τῇ ἱππᾷδι καὶ ἐν τῷ βουλευτικῷ φλαύρους ἄνδρας εἶναι, τέως μὲν μηδένα

μήτε κατηγορηθέντα μήθ' αλόντα διαγράφαι σφίσιν ἐξῆν, οὐδεμίαν τῶν οὐκ ἀπαλειφόμενων αἰτίαν εἶχον· ἀπολαβόντες δὲ τὴν ἀρχαίαν ἰσχύν, ὑφ' ἧς αὐτοῖς καὶ καθ' ἑαυτοὺς τὸν ἐκύστου βίον ἐξετάζουσι τοῦτο ποιεῖν ἐδέδοτο, οὔτε πολλοῖς προσκρούειν ὑπέμενον, οὔτ' αὖ ἐν μέμνῃ τινι ὥς μὴ διαγράφοντες τοὺς οὐκ ἐπιτηδεύουσιν γίνεσθαι ἥθελον, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἐφίετο ἔτι τῆς ἀρχῆς τῶν ἐμφρόνων οὐδὲ εἷς.

περὶ μὲν δὴ τοὺς τιμητὰς ταῦτ' ἐψηφίσθη, ὁ δὲ δὴ Κάτων ἄλλως 58 μὲν οὐδεμιᾶς ἀρχῆς ἐδεῖτο, ἰδὼν δὲ τὸν τε Καίσαρα καὶ τὸν Πομπήιον ὑπὲρ τὴν κατὰστασιν τῆς πολιτείας ἀξανομένους, καὶ ὑποτοπήσας ἦτοι καὶ ἀμφοτέρους σφῶς τὰ πράγματα ξεῖν, ἣ καὶ διενεχθέντας ἀλλήλοις στιάσιν τε μεγίστην ποιήσιν καὶ τὸν κρατήσαντα αὐτῶν μοναρχήσιν, ἡθέλησε μὲν σφας πρὶν ἀνταγωνιστὰς 2 γενέσθαι καταλῦσαι, καὶ τὴν ὑπατείαν ἐπ' αὐτοὺς ἤτησεν, ἐπειδὴ περ ἰδιωτεύων οὐδὲν ἰσχύσειν ἔμελλεν, ὑποπτευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν τὰ ἐκείνων πραττόντων τοιοῦτόν τι δρώσειν οὐκ ἀπεδείχθη, ἀλλ' ὁ τε 703^{α. υ.} Μάρκελλος ὁ Μάρκος καὶ ὁ Ροῦφος ὁ Σουλπίκιος, ὁ μὲν διὰ τὴν 3 τῶν νόμων ἐμπειρίαν ὁ δὲ διὰ τὴν τῶν λόγων δύναμιν, ἤρθεσαν, ἄλλως τε καὶ ὅτι αὐτοὶ μὲν, εἰ καὶ μὴ χρήμασιν ἢ βιαιῶ τινι ἔργῳ, ἀλλὰ τῇ γε θεραπείᾳ καὶ τῇ πυρακλήσει πολλῇ πρὸς πάντας ἐχρήσαντο, ὁ δὲ δὴ Κάτων οὐδένα αὐτῶν ἐθεράπευσεν. καὶ ὁ μὲν οὐ 4 κέτ' εὐθὺς τῆς ἀρχῆς ἀντεποιήσατο, λέγων ἀγαθοῦ ἀνδρὸς εἶναι ἔργον μήτ' ἀποδιδρᾶσκειν τὴν προστασίαν τῶν κοινῶν, ἢν γέ τινες χρῆσθαι αὐτῷ ἐθέλῃσιν, μήθ' ὑπὲρ τὸ προσῆκον αὐτῆς ἐφίεσθαι· Μάρκελλος δὲ πάντ' εὐθὺς ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος καταλύσει (τῆς 59 γὰρ τοῦ Πομπηίου μερίδος ἦν) ἐπραττε, καὶ ἄλλα τε ἐπ' αὐτῷ πολλά, καὶ ὥστε καὶ διάδοχόν οἱ ἤδη πρὸ τοῦ καθήκοντος χρόνου πεμφθῆναι, ἐσηγήσατο. καὶ αὐτῷ ὁ τε Σουλπίκιος καὶ τῶν δημάρχων τινὲς ἀντέπραξαν, οὗτοι μὲν τῇ πρὸς τὸν Καίσαρα χάριτι· ἐκεῖνος δ' αὐτοῖς ἐκοινώσατο καὶ ὅτι τοῖς πολλοῖς οὐκ ἤρεσκε τότινα μεταξὺ ἄρχοντα μηδὲν ἡδικηκότα παυθῆναι. μαθὼν οὖν 2 ταῦθ' ὁ Πομπήιος (ὑπῆρε μὲν γὰρ ἐκ τοῦ ἄστεος ὡς καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν στρατεύσων, οὐ μὴν οὐδὲ τότε ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐξεχώρησεν, ἀλλὰ τοῖς ὑποστρατήγοις πάντα τὰ ἐκεῖ προστάξας αὐτὸς τῇ πόλει ἐφήδρευε) τὸ μὲν δὴ τὸν Καίσαρα τῆς ἡγεμονίας παραλυθῆναι 3 οὐδὲ ἑαυτῷ ἀρέσκειν ἐπλάττετο, ἔπραττε δ' ὅπως, ὅταν τὸν δεδομένον οἱ χρόνον διάρξῃ (τοῦτο δὲ οὐκ ἐς μακρὰν ἀλλ' εὐθὺς ἐν τῷ ὑστέριῳ ἔτι γενήσεσθαι ἔμελλε), τὰ τε ὅπλα καταθῇται καὶ ἰδιω-

4 τεύσων οἶκαδε ἐπινέλθῃ. καὶ διὰ τοῦτο Γάϊόν τε Μάρκελλον ἀνεψιὸν ἢ καὶ ἀδελφόν (λέγεται γὰρ ἐκάτερον) ὑπατεῦσαι, ἐπειδὴ τῷ Καίσαρι, καίπερ ἐξ ἐπιγαμίας προσήκων, ἐχθρὸς ἦν, καὶ τὸν Κουρίωνα τὸν Γάϊον, δι' ἐχθρας καὶ αὐτὸν ἐκ παλαιοῦ οἱ ὄντα, δημαρχῆσαι ἐποίησεν.

60 ὁ οὖν Καίσαρ μὴτ' ἄλλως ὑπομένων ἐκ τε τηλικαύτης καὶ ἐκ χρόνιου ἡγεμονίας ιδιωτεῦσαι, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς γένηται, παρεσκευάζετο ὥς καὶ ἀκόντων αὐτῶν ἐν τῇ ἀρχῇ ἐμμενῶν, καὶ στρατιώτας προσκατελέγετο καὶ χρήματα ἡθροίζεν ὅπλα τε 2 ἐποίει, καὶ καθ' ἡδονὴν πῦσιν ἡγείτο. κὴν τούτῳ καὶ τὰ οἴκοι τρόπον τινά, τοῦ μὴ πάντα βίμῃ ἀλλὰ καὶ πειθοῖ τι πράττειν δοκεῖν, προδιοικησασθαι ἐθελῆσας ἔγνω συναλλαγήναι τῷ Κουρίωνι· τοῦ τε γὰρ τῶν Κουριώνων γένους ἦν, καὶ τὴν γνώμην ὀξύς, εἰπεῖν τε δεινός, τῷ τε πλήθει πιθανώτατος, καὶ χρημάτων ἐς τὰ πάντα ἀπλῶς ἐξ ὧν ἢ αὐτός τι πλεονεκτῆσειν ἢ καὶ ἐτέρῳ διαπραΐξειν ἤλ- 3 πιζεν ἀφειδέστατος. καὶ αὐτὸν πολλὰ μὲν ἐπελπίσας, πάντων δὲ τῶν ὀφειλημάτων, συγχῶν διὰ τὸ πολλὰ δαπανᾶσθαι ὄντων, ἀπαλλάξας ἀνηρτήσατο. πρὸς γὰρ τὴν παροῦσαν ὧν ἐπραττε σπουδὴν οὐτ' ἀργυρίου, ἅτε καὶ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀργυρολογῶν, ἐφειδέτο, καὶ προσυπισχενεῖτο τισι παμπληθῇ ὧν οὐδὲ πολλοστὸν μέρος δώ- 4 σειν ἐμελλεν. καὶ οὐ μόνον γε τοὺς ἐλευθέρους ἀλλὰ καὶ τοὺς δούλους τοὺς τι καὶ ὀπωσοῦν παρὰ τοῖς δεσπόταις σφῶν δυναμένους ἐθεράπευεν· καὶ συγχοὶ αὐτῷ καὶ ἐκ τούτου καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν ὑπῆρξαν.

61 ὁ δ' οὖν Κουρίων ἐγρόνησε μὲν τὰ τοῦ Καίσαρος, οὐ μέντοι καὶ παραχρῆμα φανερώς αὐτὰ πράττειν ἤρξατο· πρόφασιν τε γὰρ εὐπρεπῇ τοῦ μὴ καὶ ἐκὼν ἀλλ' ἀναγκασθεὶς δὴ μεθεστηκέναι δόξαι ἐξῆτει, καὶ ἐνόμισεν, ὅσῳ ἂν ἐπὶ πλεῖον τοῖς ἐχθροῖς αὐτοῦ ὥς καὶ φίλος σφῶν συγγένηται, καὶ πλείω καὶ μεῖζω τῶν ἀπορρήτων αὐ- 2 τῶν μαθῆσεσθαι. δι' οὖν ταῦτα ἐπὶ μακρότατόν τε ἐπεκρύψατο, καὶ ὅπως μηδένα τρόπον ὑποπτευθῇ μεταβεβλήσθαι τε καὶ οὐκ ἀνὰ πρῶτους καὶ πάντα τὰ ἐναντία τῷ Καίσαρι καὶ τότε ἔτι καὶ φρονεῖν καὶ λέγειν, καὶ ἐδημηγόρει κατ' αὐτοῦ ἀφ' οὗ γε καὶ δη- 3 μαρχεῖν ἤρξατο, καὶ ἐσηγεῖτο πολλὰ καὶ ἄτοπα. καὶ τίνα καὶ ἐπὶ τῇ βουλῇ τοῖς τε δυνατωτάτοις σφῶν, οἵπερ πον καὶ τὰ τοῦ Πομπηίου μάλιστα ἐπραττον, ἔγραφεν, οὐχ ὅτι καὶ ἡθέλειν ἢ καὶ ἤλ- πιζέ τι αὐτῶν γνωσθήσεσθαι, ἀλλ' ἵνα μὴ προσδεχομένων μήτε

4 1 Μάρκελλον τὸν τοῦ Μάρκου ἀν.?

3 συλλεγῆναι

61 1 4 ὁσῳ] ὥς

4 Σκριβωνίων?

3 3 τὰ] κατὰ

60 2 2 πάντῃ τι om

3 1 μὲν πολλὰ*

4 γνῶσεσθαι*

κατὰ τοῦ Καίσαρός τι ψηφισθεῖν (πολλὰ γὰρ ἐπ' αὐτῷ ὑπὸ πολλῶν ἐγράφετο) καὶ αὐτὸς ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ μετασταίῃ. συ- 62
χνὸν οὖν ἐκ τούτου χρόνον ἄλλοτε ἄλλαις σκῆψεσιν, ὥστε μηδὲν αὐτῶν τὸ παρὰ πᾶν κυρωθῆναι, κατωτρίψας ἀγανακτεῖν τε προσ-
εποιεῖτο, καὶ ἡξίου μῆνα ἄλλον πρὸς τὰς ἀπ' αὐτῶν δὴ νομοθεσίας ἐπεμβληθῆναι. τοῦτο δὲ ἐγίνετο μὲν ὁσάκις γε καὶ κατ' ἕκον ἦν, οὐ μέντοι κατ' ἐκεῖνο συνέβαινεν, ὥσπερ που καὶ αὐτὸς ὅτε ποντί-
φες ὢν ἠπίστατο. ὁμοίως δ' οὖν δεῖν τε αὐτὸ γενέσθαι ἔλεγε, καὶ 2
τοὺς συνιερούς ὅσον ἀπὸ βοῆς ἐξεβιάζετο· καὶ τέλος μὴ δυνηθεὶς αὐτοὺς πείσαι συγκαταθέσθαι οἱ, ὥσπερ οὐδὲ ἐβούλετο, οὐδ' ἄλλο τι διὰ τοῦτο ψηφισθῆναι ἐπέτρεψεν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ ἤδη τὰ τοῦ Καίσαρος διαδικαιῶν, ἐπειδὴ μηδὲν κατ' αὐτοῦ δῆθεν ἤδυν- 3
νῆθαι ποιῆσαι, πᾶν ὃ τι ποτὲ ἐνεδέχετο οὐ δεχθῆναι προΐσχετο, καὶ μάλιστα ὅτι πάντας τοὺς τὰ ὅπλα ἔχοντας ταυτὰ τε καταθέσθαι καὶ τὰ στρατόπεδα διαλύσαι χρή, ἢ μὴδ' ἐκεῖνον ψιλώσαντας αὐ-
τῶν ταῖς δυνάμεσι ταῖς τῶν ἀντιστασιωτῶν ἐκδοῦναι. ἔλεγε δὲ 4
τοῦτο οὐχ ὅτι καὶ τὸν Καίσαρα ποιῆσαι αὐτὸ ἤθελεν, ἀλλ' ὅτι τὸν Πομπήιον εὖ ἠπίστατο μὴ πειθαρχήσοντα αὐτῷ, καὶ ἐκ τούτου καὶ ἐκεῖνῳ πρόφασιν εὐλογος τοῦ μὴ διέναι τοὺς στρατιώτας ἐδόδοτο.

ὁ οὖν Πομπήιος ἐπεὶ μηδὲν ἄλλως πράττων ἦνυτε, πρὸς τε τὸ 63
τραχὺ ἀπαρκαλύπτως ὤρμησε, καὶ ἐκ τοῦ προφανοῦς πάντα καὶ ἔλεγε καὶ ἐποίει κατὰ τοῦ Καίσαρος. οὐ μέντοι καὶ κατέπραξε τι. ἄλλοι τε γὰρ ἐκεῖνῳ πολλοὶ καὶ Λούκιος Παῦλος ὁ τοῦ Μαρκέλλου 2
συνάρχων, ὃ τε Πίσων ὁ Λούκιος ὁ πενθερὸς αὐτοῦ τιμητὴς ὢν συντηγωνίζοντο· καὶ γὰρ τιμηταὶ τὸν χρόνον τοῦτον ὃ τε Κλαύδιος ὁ Ἀππίος καὶ ὁ Πίσων, καίτοι μὴ βουλευθεῖς, ἐγένοντο. καὶ οὗτος 3
μὲν διὰ τὴν συγγένειαν ὑπῆρχε τῷ Καίσαρι, ὁ δὲ δὴ Κλαύδιος ἠγαντιοῦτο μὲν αὐτῷ (τὰ γὰρ τοῦ Πομπηίου ἡρεῖτο), οὐκ ἐλάχιστα δὲ καὶ ἄκων ὠφέλησεν· πλείστους γὰρ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βου-
λευτῶν διέγραψεν, ἐκβιασάμενος τὸν συνάρχοντα, καὶ τούτου πάν-
τας αὐτοὺς τὰ τοῦ Καίσαρος φρονεῖν ἐποίησεν. ὁ γὰρ Πίσων οὐτ' 4
ἄλλως πράγματι ἔχειν ἐθέλων καὶ πρὸς τὴν τοῦ γαιμβροῦ φιλίαν πολλοὺς θεραπέων αὐτὸς μὲν οὐδὲν τοιοῦτον ἐποίησεν, ἐκεῖνῳ δὲ οὐκ ἀντέπραξε πάντας μὲν τοὺς ἐκ τῶν ἀπελευθέρων σιχνοὺς δὲ καὶ τῶν πάνυ γενναίων, ἄλλους τε καὶ τὸν Κρίσπον τὸν Σαλούστιον τὸν τὴν ἱστορίαν συγγράψαντα, ἀπελάσαντι ἐκ τοῦ συνεδρίου. τὸν 5
μέντοι Κουρίωνα μελλήσαντα καὶ αὐτὸν ἀπαλειφθῆσεσθαι ἐξητήσατο

62 1 6 κατ'] καὶ
2 2 ὁ post A. om*

2 1 οὖν] οὐδὲν
3 γὰρ] τοι

63 1 1 ἦνυται
4 2 πράγματι

- 64 μετὰ τοῦ Παύλου, οὐπερ συγγενῆς ἦν· καὶ ὃς οὐ διήλλαξε μὲν αὐ-
τὸν διὰ τοῦτο, τὴν μέντοι γνώμην ἦν περὶ αὐτοῦ εἶχεν ἐδημοσίευσεν
ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὥστε ἐκείνον ἀγανακτήσαντα τὴν ἐσθῆτα αὐτοῦ
περιρρῆσαι. παρυλαβὼν οὖν τοῦτον ὁ Μάρκελλος, καὶ νομίσας ἐπὶ
2 τε τῷ Κουρίῳ καὶ δι' αὐτὸν καὶ ἐπὶ τῷ Καίσαρι δεινόν τι τὴν
γερουσίαν ψηφισθῆναι, γνώμης περὶ αὐτοῦ προέθηκεν. ὁ οὖν Κου-
ρίων τὸ μὲν πρῶτον ἡναντιοῦτο μηδεμίαν περὶ αὐτοῦ γνώμην δοθῆ-
ναι· γνοὺς δὲ τὸ πολὺ τῶν βουλευτῶν τῶν τότε παρόντων τοὺς μὲν
καὶ φρονοῦντας ὄντως τὰ τοῦ Καίσαρος τοὺς δὲ πάνυ αὐτὸν δεδιό-
3 τας, ἐπέτρεψέ σφισι διαγωνῶναι, τοσοῦτον ὑπειπὼν ὅτι σύνοίδα μὲν
ἐμμαντῷ τὰ τε ὕριστα καὶ τὰ συμφορώτατα τῇ πατρίδι· πρῶτοντι,
ὑμῖν μέντοι καὶ τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν παραδίδωμι χρῆσασθαι ὅ
τι βούλεσθε. κατηγορήσας οὖν αὐτοῦ ὁ Μάρκελλος ὡς καὶ πάντως
4 ἄλωσομένου, ἔπειτ' ἐπειδὴ πρὸς τῶν πλειόνων ἀφείθη, δεινόν τε
ἐποιήσατο, καὶ ἐκηδήσας ἐκ τοῦ συνεδρίου πρὸς τὸν Πομπήιον ἐν
τῷ προαυτείῳ ὄντα ἦλθε, καὶ τὴν τε φυλακὴν αὐτῷ τῆς πόλεως καὶ
δύο στρατόπεδα πολιτικὰ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, μηδενὸς ἐψηφισμένου,
ἔδωκεν. οἱ δὲ δὴ στρατιώται οὗτοι ὥδέ τε καὶ ἐπὶ τῷδε συνειλεγμένοι
65 καὶ παρόντες τότε ἦσαν. ὁ Πομπήιος πρότερον μὲν, ἕως ἔτι τὸν
Καίσαρα διὰ φιλίας εἶχε, στρατεύμα ἐν τῶν ἐκ τοῦ καταλόγου αὐτῷ
στρατενομένων ἐδεδώκει· οὔτε γὰρ οὗτος πόλεμόν τινα διεχείριζε,
2 καὶ ἐκεῖν' ἡμεῖς στρατιωτῶν ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ διηνέχθησαν, ἐθε-
λήσας τοῦτό τε ἀπολαβεῖν παρ' αὐτοῦ καὶ ἔτι καὶ ἄλλο αὐτὸν προσ-
αφελῆσθαι ἐλογοποίησεν ὡς τοῦ Βιβούλου στρατιωτῶν πρὸς τοὺς
Πάρθους δεομένου, καὶ ἵνα γε μὴ καιροὶ δὴ τινες κατ' ἄλογον γέ-
νωνται (τό τε γὰρ πρῶγμα κατεπείγειν καὶ περιουσίαν σφίσι στρα-
τοπέδων εἶναι ἔλεγε), ψηφισθῆναι ἐποίησεν ὥστε ἐκάτερόν σφων,
3 ἑαυτὸν τε καὶ τὸν Καίσαρα, δεῖν αὐτῷ πέμψαι. καὶ τούτου τῶν
μὲν συστρατενομένων οἱ οὐδένα ἀπέστειλε, τὸ δὲ δὴ στρατεύμα
ἐκεῖνο ὅπερ τῷ Καίσαρι ἐδεδώκει ἐκέλευσε τοῖς ἐπὶ τοῦτο ταχθεῖσιν
αἰτῆσαι. καὶ οὕτω τῷ μὲν λόγῳ ἀμφοτέροι, τὸ δ' ἀληθὲς ὁ Καί-
4 σαρ μόνος τὰ δύο ἐπεμψεν· ἥδει μὲν γὰρ τὸ γινώμενον, ἐπειθάρ-
χησε δὲ μὴ βουλευθεῖς αἰτίαν ὡς καὶ ἀνηκουστικῶς λαβεῖν, ἄλλως
τε καὶ μέλλων ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ πολλῶν πλείους στρατιώτας
ἀντικαταλέξιν.
- 66 ταῦτα οὖν τὰ στρατόπεδα παρεσκευάσθη μὲν ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς
Πάρθους πεμφθησόμενα, ἐπεὶ δ' οὐδὲν αὐτῶν ἐδέχθη (οὐδὲ γὰρ
χρεῖα σφῶν ἦν), ὁ Μάρκελλος πρότερον μὲν φοβηθεὶς μὴ τῷ Καί-

σαρι ἀποδοθῆ, ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δεῖν εἶναι ἔλεγε, τότε δὲ τῷ Πομπηίῳ, ὥσπερ εἶπον, ἐνεχείρισεν. καὶ ἦν γὰρ ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ ἔτους 2 τὰ γιγνόμενα, καὶ ἔμελλεν οὐκ ἐπὶ πολὺ, ἅτε μήτε τῇ βουλῇ μήτε τῷ δήμῳ δόξαντα, ἰσχύσειν, ἐπήγετο πρὸς τὸν Πομπήιον Κορνήλιόν τε Λέντουλον καὶ Γάιον Κλαύδιον τοὺς τῷ ὑστέριον ἔτι ὑπατεύσειν μέλλοντας, καὶ ἐποίησε καὶ ἐκείνους τὰ αὐτὰ προστάξαι· ἐπειδὴ γὰρ καὶ γράμματα τοῖς ἀποδεδειγμένοις ἐς τὰς ἀρχὰς ἐκτι- 3 θέναι καὶ ἄλλα τινὰ τῶν τῇ ἡγεμονίᾳ σφῶν προσηκόντων, καὶ πρὶν ἐνίστασθαι αὐτήν, πρῶττειν ἔτι καὶ τότε ἐξῆν, καὶ τούτου κύριοι ἐνόμιζον εἶναι. καὶ ὁ γε Πομπήιος, καίπερ ἐς πάντα τὰλλα ἀκριβῆς ὢν, ὅμως οὐδὲν διὰ τὴν στρατιωτῶν χρεῖαν ἐπολυπραγμόνησεν, οὔτε ἀφ' ὧν οὐδ' ὅπως αὐτοὺς λαμβάνει, ἀλλὰ καὶ πάνυ ἄσμενός σφας ἐδέξατο. οὐ μέντοι καὶ ἐπράχθη τι οἷον ἂν τις ἐπὶ τηλικούτῳ 4 τολμήματι γεγενῆσθαι προσεδόκησεν, ἀλλὰ τὴν ἔχθραν μόνον τὴν πρὸς τὸν Καίσαρα ἐνδείξιμένοι αὐτοὶ μὲν οὐδὲν ἄλλο ἰσχυρὸν παρεσκευάσαντο, ἐκείνῳ δὲ καὶ ἐκ τούτου πρόφασιν εὐλογον ἐς τὸ τὰ στρατόπεδα τὰ συνόντα οἱ κατασχεῖν παρέσχον. ὁ γὰρ Κουρίων 5 ἐπὶ τε τούτοις πολλὴν ἐν τῷ πλήθει κατηγορίαν κατὰ τε τῶν ὑπάτων καὶ κατὰ τοῦ Πομπηίου ἐποιήσατο, καὶ ἐπειδὴ διήρξε, πρὸς τὸν Καίσαρα εὐθὺς ἀφωρμήθη.

τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐπραξε, μετὰ δὲ τοῦτο γράμματα παρὰ τοῦ **ΜΑ** Καίσαρος πρὸς τὴν βουλὴν λαβὼν ἤλθε τε ἐς τὴν Ῥώμην ἐν αὐτῇ τῇ νομηνίᾳ ἐν ᾗ ὁ τε Λέντουλος ὁ Κορνήλιος καὶ ὁ Κλαύδιος ὁ ^{α. υ.} 705 Γάιος τὴν ἀρχὴν ἐνεστήσαντο, καὶ οὐ πρότερον τοῖς ὑπῡτοις αὐτὰ ἀπέδωκε πρὶν ἐς τὸ συνέδριόν σφας ἀφικέσθαι, μὴ καὶ ἔξω πον λαβόντες αὐτὰ ἀποκρύψωνται. ἐπὶ πολὺ μὲν γὰρ καὶ ὥς ἀνέσχον, 2 οὐκ ἐθέλησαντές σφας ἀναλέξασθαι· τέλος δὲ ὑπὸ τε Κύντου Κασσίου Λογγίνου καὶ ὑπὸ Μάρκου Ἀντωνίου δημιουργούντων ἠναγκάσθησαν αὐτὰ δημοσιεῦσαι. Ἀντώνιος μὲν οὖν ἐν τούτῳ τότε τὸν 3 Καίσαρα εὐεργετήσας ἀντιλήψεσθαι τε πολλὰ καὶ ἐπὶ μεγάλων καὶ αὐτὸς αἰωρηθῆσεσθαι ἔμελλεν· ἐν δὲ τῇ ἐπιστολῇ τὰ τε ἄλλα ὅσα ποτὲ καλῶς τὸ κοινὸν ὁ Καῖσαρ ἐπεποιήκει ἐνεγέγραπτο, καὶ ἀπολογισμὸς ὑπὲρ ὧν ἡτιύζετο. καταλύσειν τε τὰ στρατόπεδα καὶ τῆς 4 ἀρχῆς ἐκστήσεσθαι ὑπισχνεῖτο, ἂν καὶ ὁ Πομπήιος τὰ αὐτὰ οἱ ποιήσῃ· ἐκείνου γὰρ τὰ ὅπλα ἔχοντος οὐδὲ ἑαυτὸν δίκαιον εἶναι ἀναγκασθῆναι αὐτὰ ἀφείναι ἔλεγεν, ἵνα μὴ καὶ τοῖς ἐχθροῖς ἐκδοθῇ. διαψηφίσεως δ' ἐπὶ τούτοις οὐ κατ' ἄνδρα, μὴ καὶ δι' 2 αἰδῶ ἢ καὶ φόβον τινὰ παρὰ τὰ δοκοῦντά σφισιν ἀποφῆγνυνται,

2 3 ἡπήγετο
4 τὸ om

3 4 τε

4 2 γενήσεσθαι ?

ἀλλ' ἐπὶ τὰδε καὶ ἐπ' ἐκεῖνα τοῦ βουλευτηρίου μεταστᾶσει γενομένης, τὸν μὲν Πομπήιον οὐδεὶς ἀπαλλαγῆναι ἐκ τῶν ὅλων ἐψηφίσαιτο (ἐν γὰρ τῷ προαστείῳ τὰς δυνάμεις εἶχε), τὸν δὲ δὴ Καίσαρα πάντες πλὴν Μάρκου τέ τινος Καίλλου καὶ τοῦ Κουρίωνος
 2 τοῦ τὰ γράμματα αὐτοῦ κομίσαντος. περὶ γὰρ τῶν δημάρχων οὐδὲν λέγω, ὅτι μὴδὲ ἐν ἀνάγκῃ τινὶ μεταστῆναι ἐποίησαντο, ἅτε καὶ ἔξουσίαν ἔχοντες εἴτε ἐβούλοντό τινα γνώμην συμβαλέσθαι εἴτε καὶ μὴ. ἔδοξε μὲν οὖν ταῦτα, οὐ μὴν καὶ κυρωθῆναι τι αὐτῶν οὔτε ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ οὔτε ἐν τῇ ὑστεραίᾳ ὃ τε Ἀντώνιος καὶ ὁ Λογ-
 3 γῖνος ἐπέτρεψαν. ἀγανακτησάντων δὲ ἐπὶ τούτῳ τῶν ἄλλων καὶ ψηφισαμένων τὴν ἐσθλότητα ἀλλάξασθαι, κῦρος μὲν οὐδὲ τοῦθ' ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἔλαβεν, ἥ μέντοι γνώμη συνεγράφη καὶ τὸ ἔργον τὸ ἀπ' αὐτῆς ἐγένετο· πάντες γὰρ παραχορήμα ἐξελθόντες ἐκ τοῦ συνεδρίου καὶ τὴν ὁτολὴν μεταβαλόντες ἐσῆλθον αὐθις καὶ περὶ τιμωρίας
 2 αὐτῶν ἐβουλευόντο. ἰδόντες δὲ τοῦτ' ἐκείνοι τὰ μὲν πρῶτα ἀντίπραττον, ἔπειτα δὲ φοβηθέντες, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ὁ Λέντουλος ὑπέβηκεν σφίσι πρὶν τὰς ψήφους διενεχθῆναι παρήγγεσεν, εἰπόν· τε πολλὰ καὶ ἐμαρτύρατο, καὶ τούτου μετὰ τοῦ Κουρίωνος καὶ μετὰ τοῦ Καίλλου ἀπῆραν πρὸς τὸν Καίσαρα, βραχὺ φροντίσαντες
 3 ὅτι ἐκ τοῦ βουλευτικοῦ διεγράφησαν. τότε μὲν οὖν τοῦτ' ἐγνώσθη, καὶ τοῖς ὑπάτοις ταῖς τε ἄλλαις ἀρχαῖς ἢ φυλακῇ τῆς πόλεως, ὥσπερ πον εἰσθῆναι γήγενσθαι, ἐπετράπη· ὕστερον δὲ ἔξω τοῦ πωμηρίου πρὸς αὐτὸν τὸν Πομπήιον ἐλθόντες ταραχὴν τε εἶναι ἔγνω-
 4 σαν, καὶ ἐκείνῳ μὲν καὶ τὰ χρήματα καὶ στρατιώτας ἔδωκαν, τὸν δὲ δὴ Καίσαρα τὴν τε ἀρχὴν τοῖς διαδόχοις παραδοῦναι καὶ τὰ στρατεύματα ἐντὸς ῥητῆς ἡμέρας ἀφείναι, ἣ πολέμιον ὥς καὶ τὰναντία τῇ πατρίδι ποιοῦντα εἶναι ἐψηφίσαντο.
 4 πυθόμενος οὖν ταῦτ' ἐκεῖνος ἔς τε Ἀρμίνον ἦλθεν, ἔξω τῆς ἑαυτοῦ ἀρχῆς τότε πρῶτον προχωρήσας, καὶ συναγαγὼν τοὺς στρατιώτας ἐκέλευσε τὸν τε Κουρίωνα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ' αὐτοῦ ἐλθόντας σφίσι τὰ πραχθέντα διηγήσασθαι. γενομένου δὲ τοῦ-
 2 του προσπαρώξυνεν αὐτούς, ἐπειπὼν ὅσα ὁ καιρὸς ἀπῆτει. καὶ μετὰ τοῦτο ἄρας ἐπ' αὐτὴν ἄντικρυς τὴν Ῥώμην ἤλασε, πάσας τὰς ἐν ποσὶ πόλεις ἀμαχί προστιθέμενος, τῶν φρουρῶν τῶν μὲν ἐκλιπόντων αὐτὰς ἀσθενεία, τῶν δὲ τὰ ἐκείνου ἀνθαιρουμένων. αἰσθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Πομπήιος, καὶ ἅμα καὶ τὴν διάνοιαν αὐτοῦ
 3 πᾶσαν παρὰ τοῦ Λαβιήνου μαθὼν, ἔδεισεν. οὗτος γὰρ ἐγκαταλιπὼν τὸν Καίσαρα ἐξηυτομόλησε καὶ πάντα οἱ τὰ ἀπόρρητα αὐτοῦ

ἐξήγγειλεν. Θαναμάσειε μὲν οὖν ἂν τις ὅτι ἐς τὰ πρῶτα ὑπὸ τοῦ Καίσαρος αἰεὶ ποτε τιμηθεῖς, ὥστε καὶ πάντων τῶν ὑπὲρ τὰς Ἄλ-
πεις στρατοπέδων, ὁπότε ἐκεῖνος ἐν τῇ Ἰταλίᾳ εἶη, ἄρχειν, ἐποίησε
τοῦτο· αἴτιον δὲ ὅτι αὐτός τε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν περιβαλούμε-
νος ὀγκηρότερον τῆς ἡγεμονίας διάγειν ἤρξατο, καὶ ὁ Καίσαρ πυ-
ρισσομένον οἱ αὐτὸν ἰδὼν οὐκ ἐθ' ὁμοίως ἡγάπα. τὴν τε οὖν μετα-
βολὴν μὴ φέρων, καὶ φοβηθεῖς ἅμῃ μὴ πάθῃ τι, μετέστη.

ὁ οὖν Πομπήιος ἐκ τε τῶν περὶ τοῦ Καίσαρος αὐτῷ λεχθέν-
των, καὶ ὅτι ἰσχὸν ἀξιόμαχον οὐπω παρεσκεύαστο, καὶ τοὺς ἐν τῇ
πόλει, τοὺς τε ἄλλους καὶ αὐτοὺς μάλιστα τοὺς στασιώτας, τὸν τε
πόλεμον ὀκνοῦντας μνήμη τῶν τε τοῦ Μαρίου καὶ τῶν τοῦ Σύλλου
ἔργων καὶ ἀπαλλαγῆναι ἀσφαλῶς αὐτοῦ βουλομένους εἶδε, μετε-
βύλετο, καὶ πρέσβεις πρὸς τὸν Καίσαρα Λούκιον τε Καίσαρα συγ-
γενῇ αὐτῷ ὄντα καὶ Λούκιον Ῥώσκιον στρατηγοῦντα αὐτεπαγγέλ-
τους ἀπέστειλεν, εἰ πως τὴν ὁρμὴν αὐτοῦ ἐκφυγῶν ἔπειτ' ἐπὶ με-
τρίοις τισὶ συμβαίῃ. ἀποκριναμένου δὲ ἐκείνου τά τε ἄλλα ἅπερ
ἐπεστάλκει, καὶ ὅτι αὐτὸς τῷ Πομπηίῳ διαλεχθῆναι ἐθέλοι, τοῦτο
μὲν οὐχ ἡδέως οἱ πολλοὶ ἤκουσαν, δέισαντες μὴ καὶ κατὰ σφῶν τι
συνθῶνται· ἐπεὶ μέντοι οἱ πρέσβεις ἄλλα τε πολλὰ ἐπαινοῦντες τὸν
Καίσαρα ἔλεγον, καὶ τέλος οὔτε τι κακὸν ὑπ' αὐτοῦ πείσεσθαι τινα
καὶ τὰ στρατεύματα ἀντίκα ἀφεδήσεσθαι προσυνπισχοῦντο, ἥσθη-
σαν, καὶ πρὸς τε ἐκεῖνον τοὺς αὐτοὺς αὐθις πρέσβεις ἐπεμψαν,
καὶ ἤξιον ἐπιβῶντες αἰεὶ καὶ πανταχοῦ καὶ ἀμφοτέρους ἅμῃ αὐ-
τοὺς τὰ ὅπλα κατεθέσθαι. φοβηθεῖς οὖν διὰ ταῦθ' ὁ Πομπήιος
(καὶ γὰρ εὖ ἠπίστατο ὅτι πολὺ τοῦ Καίσαρος, ἂν γε ἐπὶ τῷ δήμῳ
γένωνται, ἐλαττωθήσεται) αὐτός τε ἐς Καμπανίαν πρὶν τοὺς πρέ-
σβεις ἐπανελθεῖν, ὥς καὶ ῥᾶον ἐκεῖ πολεμήσων, προαπῆρε, καὶ τὴν
βουλὴν ἔπασαν μετὰ τῶν τὰς ἀρχὰς ἐχόντων ἀκολουθήσαι οἱ ἐκέ-
λευσεν, ἡδεῖάν τε σφίσι δόγματι τῆς ἐκδημίας δούς, καὶ προειπὼν
ὅτι τὸν ὑπομείναντα ἔν τε τῷ ἴσῳ καὶ ἐν τῷ ὁμοίῳ τοῖς τὰ ἐναν-
τία σφίσι πράττουσιν ἔξοι. πρὸς δ' ἔτι καὶ τὰ χρήματα τὰ δη-
μόσια τά τε ἀναθήματα τὰ ἐν τῇ πόλει πάντα ἀναιρεθῆναι προσ-
έταξεν αὐτοῖς ψηφισασθαι, ἐλπίζων παμπληθεῖς ἀπ' αὐτῶν στρα-
τιώτας ἀθροίσειν. τοσαύτην γὰρ εὐνοίαν αὐτοῦ πᾶσαι ὥς εἰπεῖν
αἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ πόλεις εἶχον ὥστε, ἐπειδὴ ἤκουσαν αὐτὸν ὀλίγον
ἔμπροσθεν ἐπικινδύνως νοσοῦντα, σωτήρια αὐτοῦ δημοσίᾳ θύσειν
εὔξασθαι. καὶ ὅτι μὲν μέγα καὶ λαμπρὸν τοῦτ' αὐτῷ ἔδοσαν, οὐδ'
ἂν εἰς ἀντιλέξειεν· οὐ γὰρ ἔστιν ὅτῳ ποτὲ ἄλλῳ, ἔξω τῶν μετὰ

4 1 τοῦτον

5 1 2 οὐπω] αὐτῷ

6 μετεβάλλετο*

ταῦτα τὸ πᾶν κράτος λαβόντων, τοιοῦτόν τι ἐψηφίσθη· οὐ μὴν
καὶ ἀκριβῇ πίστιν τοῦ μὴ οὐκ ἐγκαταλείψειν αὐτὸν πρὸς τὸν ἐκ
6 τοῦ κρείττονος φόβον εἶχεν. ἐγνώσθη μὲν δὴ ταῦτα περὶ τε τῶν
χρημάτων καὶ περὶ τῶν ἀναθημάτων, οὐκ ἐκινήθη δὲ οὐδέτερα·
πυθόμενοι γὰρ ἐν τούτῳ τὸν τε Καίσαρα μήτε τι εἰρηναῖον τοῖς
πρέσβεσιν ἀποκεκρίσθαι καὶ προσεγκαλεῖν σφίσι· ὥς καὶ καταψευ-
6 σαμένους τινὰ αὐτοῦ, καὶ τοὺς στρατιώτας πολλοὺς τε καὶ θρασεῖς
εἶναι καὶ πᾶν ὁτιοῦν, οἷά που φιλεῖ περὶ τῶν τοιούτων ἐπὶ τὸ φο-
βερώτερον ἀγγέλλεσθαι, κακουργήσιν, ἐφοβήθησαν, καὶ σπουδῇ
τὴν ἔξοδον, πρὶν ἄψασθαι τινος αὐτῶν, ἐποιήσαντο.

7 καὶ τούτου καὶ ἐς τὰ ἄλλα ὁμοίως πάντα θορυβώδης σφῶν
καὶ ταραχώδης ἡ ἀνάστασις ἐγένετο. οἱ τε γὰρ ἐξιόντες (ἦσαν δὲ
πάντες ὥς εἰπεῖν οἱ πρῶτοι καὶ τῆς βουλῆς καὶ τῆς ἱππάδος καὶ
2 προσέτι καὶ τοῦ ὁμίλου) λόγῳ μὲν ἐπὶ πολέμῳ ἀφωρμῶντο, ἔργῳ
δὲ τὰ τῶν ἐαλωκότων ἔπασχον· τὴν τε γὰρ πατρίδα καὶ τὰς ἐν
αὐτῇ διατριβὰς ἐκλιπεῖν καὶ τὰ ἀλλότρια τεῖχῃ οἰκειότερα τῶν σφε-
3 τέρων νομιζέειν ἀναγκαζόμενοι δεινῶς ἐλυποῦντο. οἱ τε γὰρ πανοι-
κησίᾳ ἀνιστάμενοι τὰ ἱερὰ καὶ τοὺς οἴκους τό τε ἔδαφος τὸ πα-
τρῶν ὥς καὶ τῶν ἀντιστασιωτῶν εὐθὺς ἐσόμενα ἀπέλειπον, καὶ
αὐτοὶ οὕτω τὴν γνώμην, ἃν γε καὶ περισωθῶσιν, εἶχον ὥς καὶ τῇ
Μακεδονίᾳ τῇ τε Θράκῃ κατοικήσοντες· τὴν γὰρ τοῦ Πομπηίου
4 διάνοιαν οὐκ ἠγνόουν. καὶ οἱ κατὰ χώραν τοὺς τε παῖδας καὶ τὰς
γυναικας τὰ τε ἄλλα τὰ τιμιώτατα καταλείποντες ἔχιν μὲν τινα
ἐλπίδα τῆς πατρίδος ἐδόκουν, πολὺ δὲ δὴ τῶν ἐτέρων, ἅτε καὶ ἀπὸ
τῶν φιλικύτων ἀπαρτῶμενοι, διττῇ τε τῇ τύχῃ καὶ ἐναντιωτάτῃ
5 παραβαλλόμενοι, χαλεπωτέως ἀπήλλασσον· τὰ γὰρ οἰκειότατα τῷ
πολεμικῷ σφῶν ἐκδόντες ἔμελλον ἐθελόκακοῦντες μὲν αὐτοὶ κιν-
δυνεύσειν, προθυμούμενοι δὲ ἐκείνων στερηθῆσεσθαι, καὶ προσέτι
ἡμίλον μὲν μηδέτερον ἐχθροὺς δὲ ἀμφοτέρους ἔξιν, Καίσαρα μὲν
ὅτι μὴ καὶ αὐτοὶ κατέμειναν, Πομπήιον δὲ ὅτι μὴ καὶ ἐκεῖνα συν-
6 ἐπηγάγοντο. ὥστε καὶ ἐς ἀμφίβολον καὶ ταῖς γνώμαις καὶ ταῖς
ἐνχαῖς ταῖς τε ἐλπίσι καθιστάμενοι τοῖς τε σώμασιν ἅμα ἀπὸ τῶν
οἰκειοτάτων σφίσι ἀπεσπῶντο καὶ τὰς ψυχὰς δίχα διηροῦντο.

8 ταῦτα μὲν οὖν οἱ ἐξορμώμενοι ἔπασχον, οἱ δ' ὑπολειπόμενοι
διαφόροις μὲν ἀντιπάλοις δὲ τισι καὶ αὐτοὶ παθήμασι συνεφέροντο.
οἱ τε γὰρ ἀπὸ τῶν προσηκόντων σφίσι ἀποζευγνύμενοι, οἷα τῶν
τε προστατῶν στερισκόμενοι καὶ ἐπαμῦναι αὐτοῖς ἥκιστα δυνάμει-
2 νοι, τῷ τε πολέμῳ ἐκδιδόμενοι καὶ ἐν τῇ ἔξουσίᾳ τοῦ τῆς πόλεως

5 1 εἶχον
τε Θράκην?*

7 2 1 καὶ τὸ τοῦ
4 2 καταλιπόντες*

3 4 τὴν Μακεδονίαν τὴν
8 2 1 πολέμῳ*

κρατήσοντος ἐσόμενοι, αὐτοὶ τε ὑπὸ τοῦ φόβου καὶ τῶν ὕβρειων καὶ τῶν σφαιγῶν ὡς καὶ γιγνομένων ἤδη ἐταλαιπώρουν, καὶ περὶ ἐκείνων οἳ τε ὁργὴν σφισιν ὅτι ἐγκυτελείφθησαν ἔχοντες τὰ αὐτὰ ἐπηρῶντο καὶ οἱ συγγνώμην τῆς ἀνάγκης ποιοῦμενοι τὰ αὐτὰ ἐδεδίεσαν. καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος σύμπαν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα μηδε-³ μίᾳ αὐτοῖς συγγένεια πρὸς τοὺς ἀφορμωμένους ἦν, ὅμως ἐλυποῦντο μὲν καὶ ἐπ' ἐκείνοις, οἳ μὲν γείτονας οἳ δὲ ἐταίρους πολὺ τε ἀπὸ σφῶν ἀφῆξιν καὶ πολλὰ καὶ ἄτοπα καὶ δρώσειν καὶ πείσεσθαι ἐλπίζοντες, πολλῶ δὲ δὴ μάλιστα ἑαυτοὺς ὠλοφύροντο· τὰς τε γὰρ ⁴ ἀρχὰς καὶ τὴν βουλήν τοὺς τε ἄλλους τοὺς τι δυνάμενους πάντας (οὐ γὰρ πῶ εἴ γε τις αὐτῶν ὑπολειφθῆσεται ἥδεσαν) τῆς τε πατρίδος ἅμα καὶ σφῶν ἐξισταμένους ὁρῶντες, καὶ μήτ' ἂν ἐκείνους, εἰ μὴ πάνυ πολλὰ καὶ δεινὰ αὐτῇ ἐπήρητο, φυγεῖν ποτὲ ἐθέλῃσαι λογιζόμενοι, καὶ αὐτοὶ ἔρημοι μὲν ἀρχόντων ἔρημοι δὲ συμμύχων ⁵ γιγνόμενοι, πρὸς τε τὰ ἄλλα πάντα παισὶ τε τισιν ὁρφανοῖς καὶ γυναιξὶ χήραις ἐψέκουν, καὶ τὰς ὁργὰς τὰς τε ἐπιθυμίας τῶν ἐπιόντων καὶ πρῶτοι . . . τῆς τῶν προτέρων παθημάτων μνήμης, οἳ μὲν αὐτοὶ πειραθέντες, οἳ δὲ καὶ ἐκείνων ἀκούοντες ὅσα καὶ ὅλα ὅ τε Μάριος καὶ ὁ Σύλλας ἐξεργάσαντο, μέτριον οὐδὲν οὐδὲ ἐς τὸν ⁶ Καίσαρα ὑπώπτεον, ἀλλὰ καὶ πολὺ πλείω καὶ δεινότερα, ἅτε καὶ βαρβαρικοῦ τὸ πλείστον τοῦ στρατοῦ αὐτοῦ ὄντος, πείσεσθαι προσεδόκων.

οὕτως οὖν δὴ πάντων αὐτῶν διακειμένων, καὶ μηδενός, ἔξω ⁹ τῶν προσφιλῶν πῃ τῷ Καίσαρι δοκούντων εἶναι, ἐν ἐλαφρῷ τὸ πρᾶγμα ποιουμένων, καὶ ἐκείνων δὲ πρὸς τὰς μεταβολὰς τῶν τρόπων, ἃς οἱ πλείους πρὸς τὰ παρόντα σφῶν λαμβάνουσιν, οὐ φερεγγύῃ πίστει θαρσύνωντων, οὐδ' ἐπινοῆσαι ῥᾶδιον ὅση μὲν ταραχὴ ὅσον δὲ καὶ πένθος ἐν τῇ τῶν τε ὑπάτων καὶ τῶν ἄλλων τῶν συνεξορμωμένων σφίσιν ἐξόδῳ ἐγένετο. τὴν τε γὰρ νύκτι πᾶσαν ἀναγ-² καζόμενοι καὶ περιφοιτῶντες ἐθορύβουν, καὶ ὑπὸ τὴν ἔω πολὺς μὲν πρὸς τοῖς ἱεροῖς οἶκτος (καὶ γὰρ ἐκασταχύθι περιμόντες εὐχὰς ἐποι-οῦντο) πάντας αὐτοὺς ἐλάμβανεν· τοὺς τε γὰρ θεοὺς ἀνεκύλουν καὶ τὰ δάπεδα κατεφίλουν, ὁσάκις τε ἐξ οἴων περιεγέγοντο ἀνηριθμοῦντο, καὶ ὅτι τὴν πατρίδα, ὃ μὴ πώποτε ἐτετόλημτό σφισιν, ἐξέλειπον ὠδύροντο· πολὺς δὲ καὶ περὶ τὰς πύλας θρήνος ἦν· οἳ μὲν γὰρ ³ ἀλλήλους τε ἅμα καὶ ἐκείνην ὡς καὶ τελευταῖον ὁρῶντες ἡσπάζοντο, οἳ δὲ ἑαυτούς τε ἐθρήνον καὶ τοῖς ἐξιοῦσι συνηύχοντο, καὶ οἳ γε

⁴ 3 που
⁵ οὐτ'· ⁵ 3 . . .] ὑπομενοῦντες ἀπὸ? ⁹ 1 4 σφίσι?
³ 2 ἐκείνας? ² 2 ἐπὶ ³ πρὸς τοῖς ἱεροῖς post καὶ γὰρ

πλείους ὥς καὶ προδιδόμενοι κατηρῶντο· πάντες γὰρ καὶ οἱ ὑπο-
 4 μένοντες παμπαιδὶ καὶ παγγυναικὶ παρῆσαν. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ
 μὲν ἐξωρμῶντο, οἱ δὲ προέπεμπόν σφας· ἄλλοι τε ἐνεχρόνιζον καὶ
 πρὸς τῶν γνωρίμων κατέχοντο, καὶ τινες περιβάλλοντες ἀλλήλους
 ἐπὶ πλείστον συνηρῶντο. ἀκολουθοῦντές τε τοῖς ἐξορμωμένοις οἱ
 ὑπομένοντες ἐπὶ μακρότατον ἐπεβοῶντό τε ἅμια αὐτοὺς καὶ κατώ-
 5 κτιζον, ἄγειν τέ σφας ἢ καὶ ἐκείνους οἴκοι μένειν ἀξιοῦντες ἐπε-
 θείαζον. καὶν τούτῳ ὀλολυγῇ ἐφ' ἐκάστω αὐτῶν πολλὴ καὶ παρὰ
 τῶν ἄλλων καὶ δάκρυα ἄπλετα ἐγίνετο· τὴν μὲν γὰρ τοῦ κρείττο-
 νος ἐλπίδα ἤκιστα, ὅτε ἐν τοῖς τοιούτοις ὄντες, τὰ δὲ δὴ πάθῃ πρό-
 6 τερον μὲν οἱ καταλειπόμενοι ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἀφορμώμενοι προσ-
 εδέχοντο. εἶκασε δ' ὣν τις αὐτοὺς ἰδὼν δύο τε δήμους καὶ δύο
 πόλεις ἐκ μιᾶς γίνεσθαι, καὶ τὴν μὲν ἀνίστασθαι τε καὶ φεύγειν,
 τὴν δὲ ἐγκαταλείπεσθαι τε καὶ ἀλίσκεσθαι.

7 Πομπήιος μὲν οὖν οὕτω τὸ ἄστυ ἐξέλιπε, συχνοὺς τῶν βουλευ-
 τῶν ἐπαγόμενος (ἐπελείφθησαν γὰρ τινες, οἱ μὲν τὰ τοῦ Καίσαρος
 φρονοῦντες, οἱ δὲ καὶ ἐκ μέσου ἀμφοῖν ἰστάμενοι), καὶ καταλόγους
 τε ἐκ τῶν πόλεων σπουδῇ ἐποιεῖτο καὶ χρήματα ἐξέλεγε, φρουράς
 10 τε ὡς ἐκασταχόσε ἐπεμπε· Καῖσαρ δὲ ἐπειδὴ ταῦτα ἔμαθε, πρὸς
 μὲν τὴν Ῥώμην οὐκ ἠπέλχθη (ἄθλόν τε γὰρ αὐτὴν ἦδει τοῖς κρα-
 τήσοις προκειμένην, καὶ οὐκ ἐπ' ἐκείνην ὥς καὶ πολεμίαν οἱ οὖ-
 σιν, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ἀντιστασιώτας ὑπὲρ αὐτῆς δῆθεν ἐπιστρατεύειν
 2 ἔλεγε), γράμματα δὲ ἐς πᾶσαν τὴν Ἰταλίαν πέμψας, δι' ὧν τὸν τε
 Πομπήιον ἐς δίκην τινὰ προεκαλεῖτο καὶ τοῖς ἄλλοις θαρσεῖν πα-
 ρῆναι, κατὰ χώραν τε αὐτοῖς μένειν ἐκέλευε, καὶ ὑπισχνεῖτο^ο πολλὰ
 αὐτοῖς. καὶ ἐπὶ Κορφίνιον, ἐπειδὴ οἱ ὑπὸ Λουκίου Δομιτίου κατε-
 χόμενον οὐ προσεχώρει, ὥρμησε, καὶ τινὰς ἀπαντήσαντας μάχῃ κρα-
 3 τήσας ἐς πολιορκίαν τοὺς λοιποὺς κατέκλεισεν. ὁ οὖν Πομπήιος,
 ἐπειδὴ οὗτοί τε ἐπολιορκοῦντο καὶ τῶν ἄλλων πολλοὶ πρὸς τὸν Καί-
 σαρα ἀπέκλινον, τῆς μὲν Ἰταλίας οὐδεμίαν ἔτι ἐλπίδα ἔσχεν, ἐς δὲ
 δὴ τὴν Μακεδονίαν τὴν τε Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι
 ἔγνω· τῇ τε γὰρ μνημὴ ὧν ἐκεῖ ἐπεπράχει, καὶ τῇ τῶν δῆμων τῇ
 4 τε τῶν βασιλέων φιλὰ πολὺ ἐθάρσει. ἦν μὲν γὰρ καὶ ἡ Ἰβηρία
 αὐτῷ πᾶσα οἰκεία, οὐκ ἐδύνατο δὲ ἐς αὐτὴν ἀσφαλῶς, ὅτε καὶ τοῦ
 Καίσαρος τὰς Γαλατίας ἔχοντος, κομισθῆναι. πρὸς δ' ἔτι καὶ ἔλο-
 γετο ὅτι, ὣν ἀποπλεύσῃ, οὔτε ἐπιδιώξει τις αὐτὸν διὰ τε τὴν τῶν
 πλοίων ἀπορίαν καὶ διὰ τὸν χειμῶνα (ἦδη γὰρ ἐκ μετοπώρου ἦν),
 καὶν τούτῳ κατὰ σχολὴν πολλὰ μὲν ἐκ τοῦ ὑπηκόου πολλὰ δὲ καὶ

3 3 ὄντες προσέεντο, τὰ?

10 2 3 ἐκάστοις?

4 1 πάντ'?

ἐκ τοῦ συμμαχικοῦ καὶ χρήματα καὶ στρατεύματα ἀθροίσει. αὐτός 11
 τε οὖν ἐπὶ τούτοις ἐς τὸ Βρεντέσιον ἀφωρμήθη, καὶ τὸν Δομίτιον
 ἐκλιπόντα τὸ Κορφίνιον ἀκολουθεῖν οἱ ἐκέλευσεν. καὶ ὅς, εἰ καὶ τὰ
 μάλιστα ἰσχύον τέ τινα εἶχε καὶ ἐπ' αὐτῇ ἐπὶ ἤλπιζε (καὶ γὰρ τοὺς
 στρατιώτας τὰ τε ἄλλα ἐπεθεραπεύκει καὶ χώρας ὑποσχέσει ὑπῆκτο·
 τῶν τε γὰρ Συλλείων ἐγεγόνει καὶ πολλὴν ἐκ τῆς δυναστείας ἐκείνης 2
 ἐκέκτητο), ὁμως ἐπειθάρχησεν. καὶ ὁ μὲν παρεσκευάζετο ὅπως δι'
 ἀσφαλείας τινὸς ἐκχωρήσῃ· μαθόντες δὲ τοῦθ' οἱ συνόντες οἱ, καὶ
 κατοκνήσαντες τὴν ἄφοδον ὡς καὶ φυγὴν οὖσαν, προσέθεντο τῷ
 Καίσαρι. καὶ οἱ μὲν συνεστρατεύοντο αὐτῷ, Δομίτιος δὲ καὶ οἱ 3
 ἄλλοι βουλευταὶ ἡττιάθησαν μὲν ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ ἀντιτάξει, ἀπε-
 λύθησαν δὲ καὶ πρὸς τὸν Πομπήιον ἀπῆλθον.

ὁ δ' οὖν Καῖσαρ σπουδὴν μὲν εἶχε συμμῖξαι τε αὐτῷ πρὶν ἐκ- 12
 πλεῦσαι, κὰν τῇ Ἰταλίᾳ διαπολεμῆσαι, καταλαβεῖν τε αὐτὸν ἐν τῷ
 Βρεντεσίῳ ἔτ' ὄντα· ἐπειδὴ γὰρ τὰ πλοῖα οὐκ ἐξήρκεσέ σφισι, προ-
 ἐπέμψεν ἄλλους τε καὶ τοὺς ὑπάτους, μὴ καὶ νεοχμῖσώσι τι κατὰ
 χώραν ὑπομείναντες· ἰδὼν δὲ τὸ δυσύλωτον τοῦ χωρίου προεκαλέ- 2
 σατο αὐτὸν ἐς συνθήκας ὡς καὶ τὴν εἰρήνην τὴν τε φιλίαν ἀπολη-
 ψόμενον. ἀποκριναμένου τε αὐτοῦ οὐδὲν ἄλλο ἢ ὅτι τοῖς ὑπάτοις
 ἂ λέγει κοινώσεται, ἐπειδὴ ἐδέδοκτό σφισι μηδένα τῶν πολιτῶν τῶν
 ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντων ἐς λόγους δέχεσθαι, προσέβουλε τῇ πόλει.
 καὶ αὐτὸν ὁ Πομπήιος ἡμέρας μὲν τινὰς ἡμύνατο, μέχρις οὗ τὰ 3
 πλοῖα ἐπαρῆλθεν· διοικοδομήσας δὲ ἐν τούτῳ καὶ ἀποφράζας τὰς
 ἐς τὸν λιμένα ὁδούς, μὴ καὶ ἐπιθῇται τις αὐτῷ ἐκπλέοντι, ἔπειτα
 νυκτὸς ἐξανήχθη. καὶ ὁ μὲν ἀσφαλῶς ἐς τὴν Μακεδονίαν ἐπε-
 ραιώθη, τὸ δὲ δὴ Βρεντέσιον δύο τε ἐν αὐτῷ πλοῖα μεστὰ ἀν-
 δρῶν ἐάλω.

Πομπήιος μὲν οὖν τὴν τε πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν οὐ- 13
 τως ἐξέλιπε, πάντα τὰ ἐναντιώτατα τοῖς πρόσθεν, ὅτε ἐς αὐτὴν ἐκ
 τῆς Ἀσίας κατέπλευσε, καὶ ἐλόμενος καὶ πράξας· ἀφ' ὧν περ καὶ
 τὴν τύχην καὶ τὴν δόξαν ἀντίπαλον ἐκτήσατο. τὰ τε γὰρ στρατό- 2
 πεδα πρότερον εὐθὺς ἐν τῷ Βρεντεσίῳ, ἵνα μὴ τι τοὺς πολίτας
 λυπήσῃ, ἀφείκ, ἔτερε δι' αὐτοῦ τότε ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐπ' αὐτοὺς
 ἐξήγαγεν· καὶ τοὺς πλούτους τῶν βαρβάρων ἐς τὴν Ῥώμην ἀγαγών,
 πάνθ' ὅσα ἡδυνήθη τότε ἐξ αὐτῆς ἐτέρωσε ἐκόμευσεν· καὶ τῶν μὲν 3
 οἴκοι πάντων ἀπέγνω, τοῖς δ' ἄλλοτριοῖς καὶ τοῖς γε ὑφ' αὐτοῦ
 ποτὲ δουλωθεῖσι συμμάχοις κατὰ τῆς πατρίδος χρῆσασθαι ἐνόει,
 καὶ ἐν αὐτοῖς πολὺ πλείω ἐλπίδα καὶ τῆς σωτηρίας καὶ τῆς δυ-

- 4 νυστείας ἢ ἐν τοῖς εὐεργετηθεῖσιν ἐποιεῖτο. καὶ διὰ ταῦτα ἀντί
 μὲν τῆς λαμπρότητος ἦν ἐκ τῶν πολέμων ἐκείνων κτησάμενος ἀφί-
 κετο, ταπεινότητα πρὸς τὸν παρὰ τοῦ Καίσαρος φόβον ἀντιλαβὼν
 ἀπῆρεν, ἀντί δὲ τῆς εὐκλείας ἦν ἐκ τοῦ τὴν πατρίδα αὐξῆσαι ἔσχε,
 δυσκλέστατος ἐπὶ τῇ τότε ἐκλείψει αὐτῆς γέγενετο.
- 14 καὶ εὐθύς γε καταβρων ἐς τὸ Ἀνυρράχιον ἔμαθεν ὅτι οὐ καλῶς
 ἀπαλλάξει· στρατιώτας τε γὰρ κεραυνοὶ ἐν αὐτῷ τῷ πρόσπλῳ
 ἔφθειραν, καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικὰ ἀράχναι κατέσχον, ἐκ-
 βάντος τε ἐκ τῆς νεῶς αὐτοῦ ὄφεις τὸν στίβον ἐπισπόμενοι συν-
 2 ἔχουν. ἐκείνῳ μὲν δὴ ταῦτα τὰ τέρατα γέγονετο, συνεβέβηκει δὲ
 καὶ πάσῃ τῇ πόλει τούτῳ τε τῷ ἔτει καὶ ὀλίγον ἔμπροσθεν ἕτερα.
 ὄντως γὰρ πού ἀμφοτέρωθεν ἐν ταῖς στάσεσι τὸ κοινὸν βλάπτεται·
 καὶ διὰ τοῦτο λύκοι τε καὶ βύαι πολλοὶ ἐν αὐτῷ τῷ ὥσπερ ὦφθη-
 3 σαν, καὶ σεισμοὶ συνεχεῖς μετὰ μυκηθμῶν γέγονοντο, πῦρ τε ἀπὸ
 δυσμῶν πρὸς ἀνατολὰς διῆξε, καὶ ἕτερον ἄλλα τε καὶ τὸν τοῦ Κυ-
 ρίνου ναὸν κατέφλεξεν. ὃ τε ἥλιος σύμπας ἐξέλιπε, καὶ κεραυνοὶ
 σκηπτρόν τε Διὸς καὶ ἀσπίδα κράνος τε Ἄρεος, ἐν τῷ Καπιτωλίῳ
 ἀνακειμένα, καὶ προσέτι καὶ τὰς στήλας τὰς τοὺς νόμους ἐχούσας
 4 ἐλυμήναντο. ζῶα τε πολλὰ ἔξω τῆς ἑαυτῶν φύσεως ἐγέννησε τινά,
 καὶ λόγια τίνα ὥς καὶ τῆς Σιβύλλης ὄντα ᾗδετο, κάτοχοι τέ τινες
 γιγνόμενοι συχνὰ ἐθείαζον. καὶ πολίταρχος οὐδεὶς ἐς τὰς ἀνοχάς,
 ὥσπερ εἴθιστο, ἤρθε, ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ πάντα τὰ ἐπιβάλλοντα
 αὐτῷ, ὥς γέ τισι δοκεῖ, διώκησαν· ἕτεροι γὰρ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἔτει
 5 φασὶν αὐτοὺς τοῦτο ποιῆσαι. καὶ ἐκεῖνο μὲν καὶ αὐθις γέγονετο,
 τούτῳ δὲ καὶ ὁ Περπέρας ὁ μετὰ τοῦ Φιλίππου ποτὲ τιμητεύσας
 ἀπέθανεν, ὥς ἔφην, τελευταῖος πάντων τῶν ἐν τῇ τιμητείᾳ αὐτοῦ
 6 βουλευσάντων, καὶ ἐδόκει καὶ τοῦτό τι νεοχμῶσειν. ἐταράττοντο
 μὲν οὖν ἐπὶ τοῖς τέρασιν ὥσπερ εἰκὸς ἦν, οἰόμενοι δὲ δὴ καὶ ἐλπί-
 ζοντες ἐκότεροι ἐς τοὺς ἀντιστασιώτας σφῶν πάντα αὐτὰ ἀποσκή-
 ψειν οὐδὲν ἐξεθύσαντο.
- 15 ὁ οὖν Καῖσαρ ἐς μὲν τὴν Μακεδονίαν οὐδὲ ἐπείρουσε τότε πλεῖ-
 σαι (πλοίων τε γὰρ ἠπόρει ἅμα καὶ περὶ τῇ Ἰταλίᾳ ἐδεδίει, μὴ
 αὐτὴν ἐκ τῆς Ἰβηρίας οἱ τοῦ Πομπηίου ὑποστράτηγοὶ ἐπελθόντες
 κατάσχωσι), τὸ δὲ δὴ Βρεντέσιον διὰ φυλακῆς, τοῦ μὴ τίνα τῶν
 2 ἀπηρόκωτων ἀναπλεῦσαι, ποιησάμενος πρὸς τε τὴν Ῥώμην ἦλθε, καὶ
 τῆς γερουσίας οἱ ἔξω τοῦ πωμηρίου ὑπὸ τε τοῦ Ἀντωνίου καὶ ὑπὸ
 τοῦ Λογγίνου παρασκευασθείσης (ἐκπεσόντες γὰρ ἐξ αὐτῆς τότε
 αὐτὴν ᾗθροισαν) ἐδημηγόρησε πολλὰ καὶ ἐπιεικῇ, ὅπως πρὸς τε τὸ

4 1 ἐν om*

14 1 2 ἀπαλλάξειε

4 ἐπισπόμενοι*

15 1 2 τὴν Ἰταλίαν

παρὸν εὐνοίαν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἐλπίδα χρηστὴν λάβωσιν. ἐπειδὴ γὰρ τοῖς τε γιγνομένοις ἀχθομένους καὶ ἐς τὸ στρατιωτικὸν 3 πλῆθος ὑποπτεύοντας αὐτοὺς ἑώρα, παραμυθῆσασθαι καὶ τιθασεῦσαι σφας τρόπον τινὰ ἠθέλησεν, ἵνα τὰ γε ἐκείνων, ἕως ἂν διαπολεμήσῃ, ἐν ἡσυχίᾳ μείνῃ. καὶ διὰ τοῦτ' οὐτ' ἡττιάσατό τινα οὐτ' 4 ἠπείλησέ τινα οὐδέν, ἀλλὰ καὶ καταδρομὴν κατὰ τῶν πολεμειν πολιταῖς ἐθειλόντων οὐκ ἄνευ ἀρῶν ἐποιήσατο, καὶ τὸ τελευταῖον πρέσβεις ὑπὲρ τε τῆς εἰρήνης καὶ ὑπὲρ τῆς ὁμονοίας σφῶν παραχρηῖμα πρὸς τε τοὺς ὑπάτους καὶ πρὸς τὸν Πομπήιον πεμφθῆναι ἐσηγήσατο. τὰ δ' αὐτὰ ταῦτα καὶ πρὸς τὸν δῆμον, καὶ αὐτὸν ἔξω τοῦ 16 πωμηγίου συνελθόντα, εἰπὼν οἷτόν τε ἐκ τῶν νήσων μετεπέμψατο καὶ πέντε καὶ ἐβδομήκοντα δραχμὰς ἐκάστῳ δώσειν ἐπέσχετο. καὶ ὁ μὲν τούτοις αὐτοὺς δελεάσειν ἤλπιζεν, οἱ δ' ἄνθρωποι λογιζόμενοι ὅτι οὔτε φρονοῦσιν οὔτε πράττουσι τὰ αὐτὰ οἱ τε ἐφιέμενοί τινων καὶ οἱ τυχόντες, ἀλλ' ἐν μὲν ταῖς ἀρχαῖς τῶν ἔργων πάντα τὰ 2 ἡδίστα προβάλλουσι τοῖς ἀντιπρῶξι τι δυναμένοις, ἐπειδὴ δὲ κατορθώσωσιν ὅσα βούλονται, οὔτε τινὸς αὐτῶν μνημονεύουσι καὶ ἐπ' αὐτοὺς ἐκείνους ταῖς δυνάμεσιν ἅς παρ' αὐτῶν ἔλαβον χρῶνται, μεμνημένοι δὲ καὶ τὸν Μάριον τόν τε Σύλλαν, ὥς πολλὰ καὶ φι- 3 λάνθρωπα πολλάκις σφίσι εἰπόντες οἷα ἀνθ' οἷων ἔδρασαν, καὶ προσέειπε καὶ τὴν τοῦ Καίσαρος χρεῖαν αἰσθόμενοι, τὰ τε ὅπλα αὐτοῦ πολλὰ καὶ πανταχοῦ τῆς πόλεως ὀρώντες ὄντα, οὔτε πιστεύειν τοῖς λεγομένοις οὔτε θαρρεῖν ἐδύνατο, ἀλλ' ἐναντιὸν τὸν ἐκ τοῦ 4 πρὶν φόβον ἔχοντες καὶ ἐκείνον ὑπετόπουν, καὶ μάλιστα ὅτι οἱ πρέσβεις οἱ τὰς καταλλαγὰς δῆθεν πρυτανεύοντες ἡρέθησαν μὲν, οὐκ ἐξῆλθον δέ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐμνήσθη ποτὲ περὶ αὐτῶν ὁ Πίσων ὁ πενθερὸς αὐτοῦ αἰτίαν ἔσχεν. τοσοῦτον τε ἐδέησαν τὰ χρήματα 5 ἃ 17 ἐπέσχετό σφίσι τότε γε λαβεῖν, ὥστε καὶ τὰλλὰ οἱ πάνθ' ὅσα ἐν τῇ δημοσίᾳ ἦν πρὸς τὴν τῶν στρατιωτῶν, οὐς ἐφοβοῦντο, τροφὴν ἔδοσαν. καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις ὥς καὶ ἀγαθοῖς οὔσι τὴν ἐσθῆτα τὴν εἰρηνικὴν μετημίλοχοντο· οὐδέπω γὰρ αὐτὴν μετείληφεσαν. ἀντεῖπε μὲν οὖν πρὸς τὴν περὶ τῶν χρημάτων ἐσῆγησιν Λεύκιος 2 τις Μέτελλος δήμαρχος, καὶ ἐπειδὴ μηδὲν ἐπέρανε, πρὸς τε τοὺς θησανροὺς ἦλθε καὶ τὰς θύρας αὐτῶν ἐν τηρήσει ἐποιήσατο· σμικρὸν δὲ δὴ καὶ τῆς φυλακῆς αὐτοῦ, ὥσπερ πον καὶ τῆς παρρησίας, οἱ στρατιῶται φροντίσαντες τὴν τε βαλανύγραν διέκοψαν (τὴν γὰρ κλεῖν οἱ ὑπάτοι εἶχον, ὥσπερ οὐκ ἐξόν τισι πελέκειν ἀντ' αὐτῆς χρῆσασθαι) καὶ πάντα τὰ χρήματα ἐξεφόρῃσαν. καὶ μέντοι καὶ 3

τὰ ἄλλα τὸν αὐτὸν τρόπον, ὥς μοι πολλαχόθι εἴρηται, ὀνόματι μὲν ἰσονομίας (καὶ γὰρ διὰ τοῦ Ἀντωνίου τὰ πλείω αὐτῶν ἐσεφέρετο) ἔργῳ δὲ δυναστείας καὶ ἐψηφίζετο καὶ ἐπράττετο. τοὺς τε γὰρ ἀντιστασιάζοντάς σφισι πολεμίους ἐκάτεροι τῆς πατρίδος ὀνομάζοντες, καὶ ἑαυτοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν πολεμεῖν λέγοντες, τὰ τε ἴδια μόνῃ ἡῤῥον, καὶ ἐκείνῃ ὁμοίως ἀμφοτέροι ἐφθειρον.

18 ὁ δ' οὖν Καῖσαρ ταῦτ'α τε οὕτως ἐποίησε, καὶ τὴν Σαρδῶ τήν τε Σικελίαν ἀμαχί κατέσχευεν, ἐκχωρησάντων τῶν τότε ἐν αὐταῖς ἀρχόντων. τὸν τε Ἀριστόβουλον οἰκαδε ἐς τὴν Παλαιστίνην, ὅπως 2 τῷ Πομπηίῳ τι ἀντιπράξῃ, ἔστειλεν· καὶ τοῖς παισὶ τῶν ὑπὸ τοῦ Σύλλου ἐπικηρυχθέντων ἀρχὰς αἰτεῖν ἐφήκε, τὰ τε ἄλλα πάντα, καὶ τὰ ἐν τῇ πόλει καὶ τὰ ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ, πρὸς τὸ ἐπιτηδεύ- 3 τατον ἑαυτῷ ὥς ἐκ τῶν παρόντων κατέστησεν. καὶ ἐκεῖνα μὲν τῷ Ἀντωνίῳ ἐπέτρεψεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ἰβηρίαν, τὰ τε τοῦ Πομπηίου ἰσχυρῶς αἰρουμένην καὶ ἐς δέος αὐτόν, μὴ καὶ τὰς Γαλατίας προσ- 4 αποστήσῃ, καθιστᾶσαν, ὥρμησεν. καὶν τούτῳ ἄλλοι τε βουλευταὶ καὶ ὁ Κικέρων, μηδὲ ἐς ὅσιν τῷ Καίσαρι ἐλθῶν, πρὸς τὸν Πομπήιον ὥς γε τὰ τε δικαιότερα πρᾶττοντα καὶ τῷ πολέμῳ κρατή- 5 σοντα ἀπεχώρησεν. οἳ τε γὰρ ὑπάτοι, πρὶν ἐκπλεῖν, καὶ ἐκεῖνος, ὅτε ἀντὶ ὑπάτου ἄρχων, πάντας αὐτοὺς ἐκέλευσαν ἐς Θεσσαλονίκην ἀκολουθῆσαι, ὥς τοῦ μὲν ἄστεος πρὸς πολεμίῳν τινῶν ἐχομένου, αὐτοὶ δὲ ἢ τε γερουσία ὄντες καὶ τὸ τῆς πολιτείας πρόσχημα, ὅπου 6 ποτ' ἂν ὦσιν, ἔξοντες. καὶ σφισι διὰ ταῦτα τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων οἱ πλείους, οἱ μὲν εὐθὺς τότε οἱ δὲ καὶ ὕστερον, καὶ αἱ πόλεις πᾶσαι, ὅσαι μὴ ὑπὸ τῶν τοῦ Καίσαρος ὅπλων κατεί- ργοντο, προσεχώρησαν.

19 οἱ μὲντοὶ Μασσαλιῶται μόνοι τῶν ἐν τῇ Γαλατίᾳ οἰκούντων οὕτε συνήραντο τῷ Καίσαρι οὕτε ἐς τὴν πόλιν ἐσεδέξαντο, ἀλλὰ 2 καὶ ἀπόκρισιν αὐτῷ ἀξιομνημόνευτον ἔδωσαν· τῷ τε γὰρ δῆμῳ τῶν Ῥωμαίων συμμαχεῖν καὶ ἐκείνοις ἐπιτηδείως ἀμφοτέροις ἔχειν, καὶ μήτε πολυπραγμονεῖν τι μήθ' ἱκανοὶ διακρῖναι πότερος αὐτῶν ἀδικεῖν εἶναι ἔφασαν, ὥστε εἰ μὲν τις ὥς φίλος ἐθελῶι πρὸς σφῶς ἐλθεῖν, καὶ ἀμφοτέρους αὐτοὺς ἄνευ τῶν ὅπλων δέξασθαι ἔλεγον, ἐπὶ 3 πολέμῳ δὲ οὐδέτερον. καταστάντες τε ἐς πολιορκίαν αὐτόν τε ἐκεῖνον ἀπεκρούσαντο, καὶ τῷ Τρεβωνίῳ τῷ τε Βρούτιῳ τῷ Δεκίμῳ μετὰ τοῦτο προσεδρεύσασι σφισιν ἐπὶ πλείστον ἀντέσχον. ὁ γὰρ Καῖσαρ χρόνον μὲν τινα, ὥς καὶ ῥηδίως αὐτοὺς αἰρήσων, προσεκα- τέρησε (καὶ γὰρ αὐτῷ δεινὸν ἐδόκει εἶναι ὅτι καὶ τῆς Ῥώμης ἀμαχί

κρατήσας ὑπὸ Μασσαλιωτῶν οὐκ ἐδέχετο), ἔπειτα ἐπειδὴ ἀντήρ- 4
 κουν, ἐκείνους μὲν ἐτέροις προσέταξεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ἰβηρίαν
 ἠπέλχθη. ἐπεδόμφει μὲν γὰρ ἐς αὐτὴν Γάιον Φάβιον, δείσας δὲ 20
 μὴ καθ' ἑαυτὸν ἀγωνισάμενος πταίῃ, καὶ αὐτὸς ἐστράτευσεν. εἴ-
 χον δὲ τότε τὰ πράγματα τὰ περὶ τὸν Ἰβηρα ὃ τε Ἀφράνιος καὶ
 ὁ Πετρήιος, καὶ φυλακὴν μὲν καὶ τῆς ὑπερβολῆς τῶν ὀρῶν ἐπε-
 ποίηγτο, τὸ δ' ὅλον ἐς Εἰλέρδαν τὰς δυνάμεις ἀθροίσαντες ἐνταῦθα
 τοὺς ἐπιόντας ὑπέμενον. καὶ τῷ μὲν Φαβίῳ τὴν τε ἐπὶ τοῦ Πυρη- 2
 ναίου φρουρὰν ποιησαμένῳ καὶ τὸν ποταμὸν τὸν Σίχοριν διαβαίνοντι
 προσπεσόντες ἐξαίφνης πολλοὺς ἀπέκτειναν ἀποληφθέντας· ἡ γὰρ
 γέφυρα πρὶν διελθεῖν αὐτοὺς καταρραγεῖσα πλείστον σφισι συν-
 ἦρατο· τῷ δὲ δὴ Καίσαρι ἐπελθόντι τε οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ τὸν 3
 ποταμὸν καθ' ἐτέραν γέφυραν διαβάντι, προκαλουμένῳ τε αὐτοὺς
 ἐς μάχην οὐκ ἐτόλμησαν ἐπὶ πάνν πολλὰς ἡμέρας συμβαλεῖν, ἀλλ'
 ἀντιστρατοπεδενσάμενοι αὐτῷ ἡσύχαζον. Θαρσήςας οὖν ἐκ τούτου 4
 καταλαβεῖν τὸ χωρίον τὸ μεταξὺ τοῦ τε ταφρενμάτος σφων καὶ
 τῆς πόλεως καρτερόν ὃν ἐπεχείρησεν, ὥς καὶ τῶν τειχῶν αὐτοὺς
 ἀποκλείσων. αἰσθόμενοι δὲ τοῦτο οἱ περὶ τὸν Ἀφράνιον προκατέ-
 σχον αὐτό, καὶ τοὺς τε προσβάλλοντάς σφισιν ἀπέωσαντο, καὶ φεύ- 5
 γουσιν αὐτοῖς ἐπισπόμενοι τοὺς ἀντεπεξελθόντας ἐκ τοῦ ἐρύματος
 ὑπέστησαν, ἐνδόντες τε ἐξεπίτηδες ὑπηγάγοντό σφας ἐς χωρία ἑαυ-
 τοῖς ἐπιτήδεια, κἀνταῦθα πολλῷ πλείους ἐφόνευσαν. καὶ τούτων
 ἐπιθαρσήσαντες τοῖς τε προνομούουσιν αὐτῶν ἐπετίθεντο καὶ τοὺς
 ἀποσκεδαννυμένους ἐλύπουν· καὶ ποτε διαβάντων τινῶν ἐς τὰ ἐπέ- 6
 κεινα τοῦ ποταμοῦ, κἀν τούτῳ χειμῶνός τε πολλοῦ γενομένου καὶ
 τῆς γεφύρας ἥ ἐκέχρητο διαφθαρείσης, ἐπιδιέβησαν κατὰ τὴν ἐτέ-
 ραν γέφυραν τὴν πρὸς τῇ πόλει οὖσαν καὶ πάντας αὐτοὺς ἀνάλω-
 σαν, μηδενός σφισιν ἐπαμῦναι δυνηθέντος.

ὁ οὖν Καῖσαρ, ὥς ταῦτ' ἐγένετο καὶ οὔτε τῶν συμμάχων τις 21
 ἐπεκούρει οἱ (ἐκδεχόμενοι γὰρ αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι, ὥς ἐκάστους αἰ-
 σθοῖντο προσιόντας, ...) τὰ τ' ἐπιτήδεια, ὅτε ἐν τε ἀλλοτρίᾳ ὦν
 καὶ πταίων, χαλεπῶς ἐπορίζετο, ἐν παντὶ ἐγένετο. πυνθανόμενοι δὲ 2
 ταῦθ' οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι ἐκείνου τε ὥς οὐκέτι πλείω χρόνον περι-
 οίσοντος ἀπέγνωσαν καὶ πρὸς τὸν Πομπήιον ἀπέκλιναν· καὶ τινες
 καὶ τότε πρὸς αὐτὸν ἄλλοι τε καὶ βουλευταὶ ἀπῆραν. καὶ εἶγε μὴ 3
 οἱ Μασσαλιῶται ἐν τούτῳ ναυμαχίᾳ πρὸς τοῦ Βροῦτου τῷ τε με-
 γέθει τῶν νεῶν αὐτοῦ καὶ τῇ ῥώμῃ τῶν ἐπιβατῶν, καίπερ καὶ τῷ
 Δομιτίῳ συμμάχῳ χρώμενοι καὶ τῇ ἐμπειρίᾳ τῶν ναυτικῶν προ-

20 2 2 ἀπωσαμένῳ? 6 3 ὑπήγαγον 21 1 3 ...] ἐκά-
 κουν? ἐφθείρον? κατεργάζοντο? τα ἐπιτήδεά τε ἐν

έχοντες, ήττήθησαν καὶ τούτου παντελῶς ἀπεκλείσθησαν, οὐδὲν ἂν
 4 ἐκώλυσε πάντα τὰ πράγματα αὐτοῦ φθαρῆναι. νῦν δὲ ἐπὶ τὸ μει-
 ζον ἐκ παρασκευῆς τοῖς Ἰβηρσιν ἀγγελθέντα ταῦτα οὕτως ἡλλοίωσε
 τινας αὐτῶν ὥστε καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος φρονῆσαι. καὶ αὐτοὺς
 παρυλαβὼν τῆς τε τροφῆς εὐπόρησε καὶ γεφύρας κατεσκεύασε, τοὺς
 τε ἐναντίους ἐλύπει, καὶ ποτε συγχρὺς αὐτῶν αἰφνίδιον ἐν τῇ χώρᾳ
 πλανωμένους ἀπολαβὼν ἀπώλεσεν.

- 22 ὁ οὖν Ἀφράνιος ἀθυμήσας ἐπὶ τούτοις, καὶ τὰ ἐν Ἑλλέρδᾳ οὔτε
 ἀσφαλῆ οὔτε ἐπιτήδεια πρὸς χρόνιον διατριβὴν ἰδὼν ὄντα, ἀναχω-
 ρῆσαι πρὸς τε τὸν Ἰβηρα καὶ πρὸς τὰς ἐκεῖ πόλεις ἔγνω, καὶ νυ-
 2 κτός, ὡς λήσων ἢ φθάσων τοὺς ἐναντίους, ἄρας ἐπορεύετο. καὶ
 οὐκ ἔλαθε μὲν ἀνιστάμενος, οὐ μέντοι καὶ εὐθὺς ἐπεδιώχθη· ὁ γὰρ
 Καῖσαρ οὐχ ἡγήσατο ἀσφαλές εἶναι ἐν σκότῳ πολεμίοις ἐμπερίοις
 τῆς χώρας μετ' ἀπείρων ἐπακολουθῆσαι. ὡς μέντοι καὶ ἡ ἡμέρα
 διέλαμψεν, ἤπειχθη, καὶ αὐτοὺς ἐν μέσῃ τῇ ὁδῷ καταλαβὼν παντα-
 χόθεν ἔξαπλῆς πόρρωθεν περιεστοιχίσατο· τῷ τε γὰρ πλήθει πολὺ
 3 περιῆν, καὶ τὸ χωρὶον κοῖλον ὃν συμμαχοῦν ἔσχεν. ὁμοσε γὰρ οὐκ
 ἠθέλησέ σφισι χωρῆσαι, τὸ μὲν τι φοβηθεῖς μὴ καὶ ἐς ἀπόνοϊαν
 καταστάντες ἔξεργάσωνται τι δεινόν, τὸ δὲ καὶ ἄλλως ἀκονιτέ σφας
 παραστήσασθαι ἐλπίσας. ὁ καὶ ἐγένετο· ὡς γὰρ πολλαχῇ πειρά-
 σαντες οὐδαμῇ διαπεσεῖν ἠδυνήθησαν, καὶ ἐκ τε τούτου καὶ ἐκ τῆς
 ἀγρυπνίας τῆς τε πορείας ἐκεκμήκεσαν, καὶ προσέτι οὔτε τροφήν
 4 εἶχον (αὐθημερόν γὰρ τὸν σταθμὸν διατελέσειν προσδοκῆσαντες
 οὐδὲν ἐπηνέγκαντο) οὐθ' ὕδατος εὐπόρου (τὰ γὰρ χωρία ἐκεῖνα
 δεινῶς ἐστὶν ἄνυδρα), παρέδοσαν σφας, ἐφ' ᾧ μῆτε τι δεινὸν πά-
 θωσι μῆτε ἐπὶ τὸν Πομπήιον ἀναγκασθῶσιν οἱ συστρατεῦσαι.
- 23 καὶ αὐτοῖς ἀκριβῶς ἐκάτερον ὁ Καῖσαρ ἐφύλαξεν· οὔτε γὰρ ἀπέ-
 κτεινε τὸ παράπαν τῶν ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ἁλόντων οὐδένα, καί-
 τοι ἐκείνων ποτὲ ἐν ἀνοχῇ τινὶ ἀφυλάκτως τινὰς τῶν ἑαυτοῦ ἔχον-
 τας φθειράντων, οὔτε τῷ Πομπήιῳ ἀντιπολεμῆσαι ἐξεβιάσατο, ἀλλὰ
 τοὺς μὲν λογισμωτάτους ἠφείε, τοῖς δ' ἄλλοις θηελονταῖς συμμαχοῖς
 2 διὰ τε τὰ κέρδη καὶ διὰ τὰς τιμὰς ἐχρῆτο. καὶ οὐκ ἐλάχιστά γε
 ἐκ τούτων οὔτε ἐς τὴν δόξαν οὔτε ἐς τὰ πράγματα ἀπώνατο· τὰς
 τε γὰρ πόλεις τὰς ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ πάσας καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς
 ἐκεῖ πάντας (ἦσαν δὲ ἄλλοι τε ἐν τῇ Βαιτικῇ καὶ μετὰ Μάρκου
 24 Τερεντίου Βάρρωνος ὑποστρατήγου συγχροί) προσεποίησατο. παρα-
 λαμβάνων τε οὖν ἅμα αὐτοὺς καὶ καθιστάμενος διέδραμε μέχρι
 Γαδείρων. καὶ ἐλύπησε μὲν οὐδένα οὐδὲν πλὴν χρημάτων ἐκλογῆς

(ταῦτα γὰρ παμπληθῇ ἐσέπραξεν), ἐτίμησε δὲ καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ πολλούς· καὶ τοῖς γε Γαδειρεῦσι πολιτείας ἅπασιν ἔδωκεν, ἣν καὶ δὲ δημῖός σφισιν ὕστερον ἐπεκύρωσεν. τοῦτο δὲ ἐποίησεν ἀμειβόμε- 2 νός. σφας τῆς τοῦ ὀνείρου ὄψεως, δι' ἧς ἐνταῦθα, ὅτε ἐταμίευσε, συγγεγονέναι τῇ μητρὶ ἔδοξε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὴν ἐλπίδα τῆς μοναρχίας, ὥσπερ εἶπον, ἔλαβεν. πρῶτος δὲ ταῦτα τὸ μὲν ἔθνος ἐκείνο τῷ Λογγίνῳ τῷ Κασσίῳ προσέταξεν, ἐπειδὴ συνήθης αὐτοῖς ἐκ τῆς ταμείας ἦν ὑπὸ τῷ Πομπηίῳ ἐτεταμειεύκει ἦν· αὐτὸς δὲ 3 μέχρ' ἑταίρων πλοίοις ἐκοιμώθη. ἐντεῦθεν δὲ διὰ τοῦ Πυρηνίου προχωρῶν τρόπαιον μὲν οὐδὲν ἐπ' αὐτοῦ ἔστησεν, ὅτι μηδὲ τὸν Πομπήιον καλῶς ἀκούσαντα ἐπὶ τούτῳ ἦσθετο, βωμὸν δὲ δὴ ἐκ λίθων ξεστῶν συνωκοδομημένον μέγαν οὐ πόρρω τῶν ἐκείνου τροπαίων ἰδρύσατο.

ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, οἱ Μυσησουλῶται νεῶν σφίσι παρὰ τοῦ 25 Πομπηίου αὐθις πεμφθεισῶν ἀνεκινδύνευσαν. καὶ ἡττήθησαν μὲν καὶ τότε, διεκαρτέρουν δέ, καίτοι καὶ τὴν Ἰβηρίαν ἤδη τὸν Καίσαρα ἔχοντα πυνθανόμενοι, καὶ τὰς τε προσβολὰς ἰσχυρῶς ἀπε- 2 κρούοντο, καὶ διακωχὴν τινα ὡς καὶ τῷ Καίσαρι, ἐπειδὴν ἔλθῃ, προσχωρήσοντες ποιησάμενοι τὸν τε Δομίτιον ὑπεξέπεμψαν, καὶ τοὺς στρατιώτας ἐπιθεμένους σφίσιν ἐν ταῖς σπονδαῖς νυκτὸς οὕτω διέθεσαν ὥστε μηδὲν ἔτι τολμήσαι. τῷ μέντοι Καίσαρι αὐτῷ ἐλ- 3 θόντι ὠμολόγησαν· καὶ ὅς ἐκείνων τότε μὲν τὰ τε ὅπλα καὶ τὰς ναῦς τὰ τε χρήματα ἀφείλετο, ὕστερον δὲ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα πλην τοῦ τῆς ἐλευθερίας ὀνόματος. ἀνθ' ὧν ἡ Φώκαια ἡ μητροπόλις σφῶν ἐλευθέρᾳ ὑπὸ τοῦ Πομπηίου ἀφείθη.

καὶ στρατιωτῶν τινῶν ἐν Πλακεντίᾳ στασιασάντων καὶ μηκέτ' 26 ἀκολουθεῖν οἱ ἐθελόντων, πρόφασιν μὲν ὡς τεταλαιπωρημένων, τὸ δ' ἀληθές ὅτι μήτε τὴν χώραν διαρπάζειν μήτε ἄλλα ὅσα ἐπεθύμουν ποιεῖν αὐτοῖς ἐπέτρεπε (καὶ γὰρ ἡλιπζον οὐδενὸς ὅτου οὐ τεύξεσθαι παρ' αὐτοῦ ἄτε καὶ ἐν χρεῖᾳ τοσαύτῃ σφῶν ὄντος), οὐχ 2 ὑπέβη, ἀλλὰ συγκαλέσας καὶ ἐκείνους καὶ τοὺς ἄλλους, τῆς τε παρ' αὐτῶν ἀσφαλείας ἕνεκα, καὶ ἵνα τῶν τε λεγομένων ἀκούσαντες καὶ τοὺς κολαζομένους ἰδόντες μηδὲν ἔξω τῶν καθηκόντων ἐτελήσῃσι πράξαι, ἔλεξε ταῦτα.

“ἐγώ, ὦ ἄνδρες στρατιῶται, βούλομαι μὲν φιλεῖσθαι ὑφ' ὑμῶν, 27 οὐ μέντοι καὶ συνεξαιμαρτάνειν ἅν ὑμῖν διὰ τοῦθ' ἐλοίμην· ἀγαπῶ τε γὰρ ὑμᾶς, καὶ ἐθέλωμι ἅν, ὡς πατὴρ παιδας, καὶ σώζεσθαι καὶ εὐθηνεῖν καὶ εὐδοξεῖν. μὴ γάρ τοι νομίσητε φιλοῦντος ἔργον 2

1 4 ταῦτα] πάντα   τε*   3 1 ἦν om   2 μήτε
2 4 ἐκ om   25 2 4 ἐθελόντι   3 3 ἡ post Φ. om   26 1 4 ὅτου οὐν οὐ*

- εἶναι τὸ συγχωρεῖν τοῖσιν ἃ μὴ προσήκει πράττειν, ἐξ ὧν καὶ κινδύνους καὶ ἀδοξίας ἀνάγκη πᾶσα αὐτοῖς συμβαίνειν, ἀλλὰ τό τε τὰ ἀμείνω αὐτοὺς διδάσκειν καὶ τὸ τῶν χειρόνων ἀπειροῦν καὶ
- 3 νοουθετοῦνται καὶ σωφρονίζονται. γινώσcesθε δὲ ὅτι τὰληθῆ λέγω, ἃν μῆτε πρὸς τὸ αὐτίκα ἡδὺ τὸ συμφέρον κρίνητε μᾶλλον ἢ πρὸς τὸ αἰὲ ὠφελιμον, μῆτε τὸ τὰς ἐπιθυμίας ἐκπιμπλάναι γενναῖον μᾶλλον ἢ τὸ κρατεῖν αὐτῶν νομίσητε εἶναι. αἰσχροὺς μὲν γὰρ παραχρημά τι ἡσθέντας ὕστερον μεταγνῶναι, δεινὸν δὲ τὸ τῶν πολέμων κρατοῦντας ἡδονῶν τινῶν ἡττᾶσθαι.
- 28 πρὸς οὖν τί ταῦτα λέγω; ὅτι τὰ ἐπιτήδεια ἀφθόγως ἔχοντες (λέξω γὰρ μετὰ παρρησίας, μηδὲν ὑποστειλάμενος· τὴν τε γὰρ μισθοφορὰν ἐντελῆ καὶ κατὰ καιρὸν λαμβάνετε, καὶ τῆς τροφῆς αἰὲ καὶ πανταχοῦ πολλῆς ἐμπίπλασθε) καὶ μῆτε πόνον τινὰ ἄδοξον μῆτε κίνδυνον ἀνωφελῆ ὑπομένοντες, καὶ προσέτι τῆς μὲν ἀνδραγαθίας πολλὰ καὶ μεγάλα γέρα καρπούμενοι, τῶν δ' ἁμαρτημάτων
- 2 σμικρὸν οὐδὲ ἐπιτιμώμενοι, οὐκ ἄξιοῦτε τούτοις ἀρκεῖσθαι. λέγω δὲ ταῦτα οὐ πρὸς πάντας ὑμᾶς (οὐδὲ γὰρ τοιοῦτοι ἐστέ) ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους μόνους οἵτινες τῇ ἑαυτῶν πλεονεξίᾳ καὶ τοὺς ἄλλους διαβάλλουσιν. ὑμεῖς μὲν γὰρ οἱ πολλοὶ καὶ πᾶν ἀκριβῶς καὶ καλῶς τοῖς τε παραγγέλμασι τοῖς ἐμοῖς πείθεσθε καὶ τοῖς ἔθεσι τοῖς πατρίοις ἐμμένετε, καὶ διὰ τοῦτο καὶ χώραν τοσαύτην καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν ἐκτήσασθε· ὀλίγοι δὲ δὴ τινες πολλὴν αἰσχύνην καὶ
- 3 ἀδοξίαν ἔπαισιν ἡμῖν προστρέβονται. καίτοι ἔγωγε πρότερον σαφῶς ἐπιστάμενος τοιούτους αὐτοὺς ὄντας (οὐδὲν γὰρ μοι τῶν ὑμετέρων ἀμελές ἐστιν) οὐ προσεποιούμην εἰδέναι, νομίζων σφᾶς ἀμείνους ἐκ τοῦ λαθεῖν ἂν δοκεῖν ἁμαρτόντας τινὰ γενήσεσθαι, τοῦ μὴ
- 4 πλεονάσαντάς ποτε καὶ ἐφ' οἷς συνεγνώσθησαν κολασθῆναι· ἐπεὶ μέντοι αὐτοὶ τε ὥς καὶ ἐξόν σφισι πάνθ' ὅσα βούλονται πράττειν, ὅτι μὴ κατὰ πρῶτας εὐθὺς ἐδικαιώθησαν, ὑπερθρασύνονται, καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μηδὲν πλημμελοῦντας προσστασιάζειν ἐπιχειροῦσιν, ἀναγκαῖον ἐστὶ μοι θεραπεῖαν τέ τινα καὶ ἐπιστροφὴν αὐτῶν
- 29 ποιήσασθαι. οὔτε γὰρ ἄλλο τι σύστημα ἀνθρώπων συμμεῖναι καὶ σωθῆναι δύναται, ἂν μὴ τὸ κακοῦργοῦν σωφρονίζηται· τὸ γὰρ τοι νοσήσαν ἂν μὴ τὴν προσήκουσαν ἴασιν λάβῃ, συγκύμινει καὶ τὸ
- 2 λοιπὸν πᾶν ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασι ποιεῖ. ἐν δὲ δὴ ταῖς στρατιαῖς οὐχ ἥκιστα, διότι αὐτοὶ τε ἰσχνὸν ἔχοντες τολμηρότεροι γίνονται, καὶ τοὺς ἀγαθοὺς προσδιαφείρουσιν, ἀθυμοτέρους ποιοῦντες ὥς οὐδὲν ὄφελος ἐκ τοῦ δικαιοπραγεῖν ἔχοντας. παρ' οἷς γὰρ ἂν τὸ

28 2 1 σμικροῦ?
4 2 3 καὶ] καὶ ὥς

2 6 ἡθεσι

3 4 δοκεῖ vel δοκῇ

θρασυνόμενον πλεονεκτῇ, παρὰ τούτοις ἀνάγκη τὸ ἐπεικὲς ἐλατ-
 τοῦσθαι· καὶ ἐν οἷς ἂν ἀδικία ἀτιμώρητος ᾖ, καὶ τὸ σωφρονοῦν
 ἀγέραςτον γίγνεται. τί μὲν γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀγαθὸν ποιεῖν φήσαιτε, ³
 εἰ μηδὲν οὗτοι κακὸν δρῶσιν; πῶς δ' ἂν εἰκότως τιμᾶσθαι ἐθελή-
 σαιτε, ἂν μὴ τὴν δικαίαν οὗτοι τιμωρίαν ὑπόσχωσιν; ἢ ἀγνοεῖτε
 τοῦθ', ὅτι ἂν τὸ μὲν τῶν φόβων τῆς δίκης ἐλευθερωθῇ, τὸ δὲ τῆς
 ἐλπίδος τῶν ἄθλων στερηθῇ, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν κακὰ δὲ μυρία
 ἀπεργάζεται; ὥστ' εἴπερ ἀρετὴν ὄντως ἀσκεῖτε, μισήσατε μὲν τοῦ· ⁴
 τους ὡς πολεμίους (οὐ γὰρ πον φύσει τινὶ τὸ φίλιον ἀπὸ τοῦ
 ἐχθροῦ διακέκριται, ἀλλὰ τοῖς τε τρόποις καὶ ταῖς πράξεσι διορί-
 ζεται, ὧν ἀγαθῶν μὲν ὄντων πᾶν καὶ τὸ ἀλλότριον οἰκειοῦται, πο-
 νηριῶν δὲ πᾶν καὶ τὸ συγγενὲς ἀλλοτριοῦται), ἀπολογησασθε δὲ ὑπὲρ ³⁰
 ὑμῶν αὐτῶν. ἀνάγκη γὰρ καὶ ἡμᾶς δι' αὐτοὺς πάντας κακῶς
 ἀκούειν, καὶ εἰ μηδὲν ἀδικῶμεν· πᾶς γὰρ τις πυνθανόμενος τό τε
 πληθος ἡμῶν καὶ τὴν ὁρμὴν, ἐς πάντας ἡμᾶς καὶ τὰ τοῖς ὀλίγοις
 πλημμειλούμενα ἀναφέρει, καὶ οὕτω τῶν πλεονεξιῶν οὐ συμμετέ-
 χοντες αὐτοῖς τῶν ἐγκλημάτων τὸ ἴσον φερόμεθα. τίς γὰρ ἂν οὐκ ²
 ἀγανακτήσειεν ἀκούων ὄνομα μὲν ἡμᾶς Ῥωμαίων ἔχοντας, ἔργα δὲ
 Κελτῶν δρῶντας; τίς δ' οὐκ ἂν δρῶν ὀδύρατο τὴν Ἰταλίαν ὁμοίως
 τῇ Βρεττανίᾳ πορθομένην; πῶς δ' οὐ δεινὸν τὰ μὲν τῶν Γαλα-
 τῶν τῶν καταπολεμηθέντων μηκέθ' ἡμῶς λυπεῖν, τὰ δὲ ἐντὸς τῶν
 Ἀλλεων ὡς τινὰς Ἑπειρώτας ἢ Καρχηδονίους ἢ Κίμβρους πορ-
 θεῖν; πῶς δ' οὐκ αἰσχρὸν σεμνύνεσθαι μὲν ἡμᾶς καὶ λέγειν ὅτι ³
 ἡμεῖς πρῶτοι Ῥωμαίων καὶ τὸν Ῥῆνον διέβημεν καὶ τὸν ὠκεανὸν
 ἐπλεύσαμεν, τὴν δὲ οἰκίαν ἀπαθῇ κακῶν ἀπὸ τῶν πολέμιων οὖσαν
 διαρπάσαι, καὶ ἀντὶ μὲν ἐπαίνου μέμψιν, ἀντὶ δὲ τιμῆς ἀτιμίαν,
 ἀντὶ δὲ κερδῶν ζημίαν, ἀντὶ δὲ ἄθλων τιμωρίας λαβεῖν; μὴ γὰρ ³¹
 τοι νομίσῃτε μήθ', ὅτι στρατεύεσθε, κρείττους παρὰ τοῦτο τῶν
 οἴκοι πολιτῶν εἶναι· Ῥωμαῖοι γὰρ ἐστε ἀμφοτέρω, καὶ ὁμοίως
 ὑμῖν καὶ ἐκεῖνοι καὶ ἐστρατεύσαντο καὶ στρατεύσονται· μήθ' ὅτι
 ὅπλα ἔχετε, ἐξεῖναι ὑμῖν κακουργεῖν· οἳ τε γὰρ νόμοι κυριώτεροι
 ὑμῶν εἰσὶ, καὶ πάντως ποτὲ καὶ ταῦτα καταθήσεσθε. μὴ μέντοι ²
 μηδὲ τῷ πλήθει θαρσεῖτε· πολλὰ γὰρ πλείους ὑμῶν οἱ ἀδικούμενοι,
 ἂν γε καὶ συστραφῶσιν, εἰσὶν. συστραφήσονται δέ, ἐὰν τοιαῦτα
 ποιῇτε. μηδ' ὅτι τοὺς βαρβάρους ἐνίκησατε, καὶ τούτων καταφρο-
 νεῖτε ὧν οὐδὲν κατὰ γένος οὐδὲ κατὰ παιδείαν, οὐκ ἐκ τῆς τροφῆς,
 οὐκ ἐκ τῶν ἐπιτηδευμάτων, διαφέρετε· ἀλλ' ὥσπερ πον καὶ προσ- ³
 ῆκον καὶ συμφέρον ἐστὶν ὑμῖν, μήτε βιάζεσθαι τίνα αὐτῶν μήτ'

² 6 ἂν om
 31 ² 5 οὕτε*

³ 1 φήσατε*

² ἐθελήσατε*

⁴ 2 πω*

- ἀδικεῖτε, ἀλλὰ τὰ τε ἐπιτήδεια παρ' ἐκονσίων σφῶν λαμβάνετε καὶ
 32 τὰ γέγραμπα παρ' ἐκόντων προσδέχεσθε. πρὸς γὰρ δὴ τοῖς εἰρημένοις,
 τοῖς τε ἄλλοις ὅσα ἂν τις μηχανῶν περὶ τῶν τοιούτων διεξέλθοι,
 καὶ ἐκεῖνο δεῖ ὑμᾶς προσλογίζεσθαι, ὅτι νῦν ἡμεῖς ἐνταῦθ' ἤκομεν
 ἵνα τῇ τε πατρίδι ἀδικουμένῃ βοηθήσωμεν καὶ τοὺς κακορρογούντας
 2 αὐτὴν ἀμυνώμεθα, ἐπεὶ εἶγε ἐν μηδενὶ δεινῷ ἦν, οὐτ' ἂν ἐς τὴν
 Ἰταλίαν μετὰ τῶν ὅπλων ἤλθομεν (οὐ γὰρ ἔξεστιν) οὐτ' ἂν τὰ τε
 τῶν Κελτῶν καὶ τὰ τῶν Βρεττανῶν ἀτέλεστα κατελίπομεν, δυνη-
 3 θέντες ἂν καὶ ἐκεῖνα προσκατεργάσασθαι. οὐκοῦν πῶς μὲν οὐκ
 ἄτοπον ἐπὶ τῇ τῶν ἀδικούντων τιμωρίᾳ παρόντας ἡμᾶς μηδὲν ἔτι-
 τον πλεονεκτοῦντας ἐκείνων φανῆναι; πῶς δ' οὐ σχέτλιον πρὸς ἐπι-
 4 κουρίαν τῆς πατρίδος ἀφικμένους συμμύχων αὐτὴν ἐτέρων ἀναγ-
 κάσαι καθ' ἡμῶν δεηθῆναι; καίτοι ἔγωγε τοσοῦτον περιεῖναι τοῖς
 δικαίωμασι τοῦ Πομπηίου νομίζω ὥστε καὶ ἐς δίκην πολλάκις αὐ-
 τὸν προκαλέσασθαι, καὶ ἐπειδὴ γε μὴ ἠθέλησεν εἰρηνικῶς ὑπὸ τοῦ
 συνειδότος διακριθῆναι, πάντα μὲν τὸν δῆμον πάντας δὲ τοὺς συμ-
 5 μάχους ἐλπίσαι διὰ τοῦτο προσθήσεσθαι. ἀλλὰ νῦν, ἂν γε καὶ τοι-
 αῦτα ποιῶμεν, οὐτ' αὐτὸς ἐπιτήδειόν τι ἔξω προῖσχεσθαι οὐτ' ἐκεί-
 νοις ἀνεπιεικὲς ἐγκαλέσαι. δεῖ δὲ δὴ καὶ τοῦ δικαίου πᾶσαν ἡμᾶς
 πρόνοιαν ποιεῖσθαι· μετὰ μὲν γὰρ τούτου καὶ ἡ παρὰ τῶν ὅπλων
 ἰσχὺς εὐέλπιδος ἔστιν, ἄνευ δ' ἐκείνου βέβαιον οὐδέν, κἂν παρὰ τὰ
 τις κατορθώσῃ τι, ἔχει.
- 33 καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτω πέφυκε, καὶ ὑμῶν οἱ πλείους ἐπίστανται·
 πάντα γοῦν τὰ προσήκοντα ἀπαράκλητοι πράττετε. ὅθεν πού καὶ
 ἐγὼ συνεχάλεσα ὑμᾶς, ἵνα καὶ μύρτυρας καὶ ἐπόπτας τῶν τε λεγο-
 2 μένων καὶ τῶν πραττομένων ποιήσωμαι. ἀλλ' ἡμεῖς μὲν οὐ τοιοῦ-
 τοι ἐστέ, καὶ διὰ ταῦτα καὶ ἐπαινεῖσθε· ὀλίγοι δὲ δὴ τινες ὁράτε
 ὅπως, πρὸς τῷ πολλὰ κεκακουρηγμένοι καὶ μηδεμίαν αὐτῶν δίκην
 δεδωκέναι, καὶ προσεπαπειλοῦσιν ἡμῖν. οὐ μέντοι καὶ ἐγὼ οὐτ' ἄλ-
 λως καλὸν εἶναι νομίζω ἄρχοντά τινα τῶν ἀρχομένων ἡττάσθαι,
 3 οὐτ' ἂν σωτήριόν τι γενέσθαι ποτέ, εἰ τὸ ταχρὲν ἐπηρετεῖν τινὶ
 κρατεῖν αὐτοῦ ἐπιχειρήσειεν. σκέψασθε δέ, ποῖος μὲν ἂν κόσμος
 οἰκίας γένοιτο, ἂν οἱ ἐν τῇ ἡλικίᾳ ὄντες τῶν πρεσβυτέρων κατω-
 φρονήσωσι, ποῖος δὲ διδασκαλείων, ἂν οἱ φοιτῶντες τῶν παιδευτῶν
 ἀμελήσωσιν; τίς ὑγίεια νοσοῦσιν, ἂν μὴ πάντα τοῖς ἰατροῖς οἱ κά-
 4 τῶν κυβερνητῶν ἀνηκουστῶσιν; γύσει τε γὰρ ἀναγκαίᾳ τινὶ καὶ σω-

3 3 τὰ μὲν ἐπ.*

ἐθελουσίων? vel mox ἐθελόντων. cf. 41 54 1.

2 2 ἔτ' ἐστίν

33 1 4 τῶν om*

μὲν om*

3 1 ἂν om*

4 1 ἀναγκαῖά τινα καὶ σωτήρια τῷ—τῷ

ἐν τῇ δὲ ἀρχῇ τοῦ ἀνδρ.
 τηρία τὸ μὲν ἄρχειν ἐν τοῖς ἀνθρώποις τὸ δὲ ἄρχεσθαι τέτακται,
 καὶ ἀδύνατόν ἐστιν ἄνευ αὐτῶν καὶ ὁτιοῦν καὶ ἐφ' ὁποσονοῦν δια-
 γενέσθαι. προσήκει τε τῷ μὲν ἐπιστατοῦντί τινας ἐκφροντίζειν τε
 τὰ δέοντα καὶ ἐπιτάττειν, τῷ δὲ ὑποτεταγμένῳ πειθαρχεῖν τε ἀπρο-
 φασίστως καὶ ἐκπονεῖν τὸ κελεύομενον· ἐξ οὗ καὶ μύλιστα τό τε 5
 ἔμφρον τοῦ ἄφρονος καὶ τὸ ἐπιστῆμον τοῦ ἀνεπιστῆμονος ἐν παντὶ
 προτετίμηται.

οὕτω δὴ οὖν τούτων ἐχόντων οὐκ ἂν ποτε οὔτε συγχωρήσαιμι 34
 τι τούτοις τοῖς θορυβήσασιν ἀναγκασθεὶς οὐτ' ἂν ἐπιτρέψαιμι βια-
 σθεῖς. ἢ τί μὲν ἀπὸ τε τοῦ Αἰνείου καὶ ἀπὸ τοῦ Ἰούλου γέγονα, 2
 τί δὲ ἱστρατήγησα, τί ὑπάτευσα, ἐπὶ τί δὲ ἑμῆς τοὺς μὲν οἰκοθεν
 ἐξήγαγον τοὺς δ' ὕστερον προσκατέλεξα, ἐπὶ τί τοσοῦτον ἦδη χρό-
 νον τὴν ἔξουσίαν τὴν ἀνθύπατον ἔχω λαβών, ἂν γε δουλεύσω τινὶ 3
 ἑμῶν καὶ νικηθῶ τινὸς ἑμῶν ἐνταῦθα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, πρὸς τὴν
 Ῥώμην, δι' οὗ καὶ Γαλάτας ἐχειρώσασθε καὶ Βρεττανῶν ἐκρατή-
 σατε; τί δέισας καὶ τί φοβηθεῖς; μή μὲ τις ἑμῶν ἀποκτείνῃ; ἀλλ' 4
 εἰ μὲν πάντες ταῦτ' ἐφρονεῖτε, ἐκὼν ἂν ἀποθανεῖν εἰλόμην ἢ τό τε
 ἄξιωμα τῆς ἡγεμονίας καταλῦσαι καὶ τὸ φρόνημα τὸ τῇ προστα-
 τείᾳ προσήκον ἀπολέσαι· πολὺ γάρ που πλείω πόλει κινδυνεύεται 5
 τοῦ ἑνα ἄνδρα ἀδίκως ἀποθανεῖν, ἂν ἐθισθῶσιν οἱ στρατιῶται
 τοῖς τε στρατηγοῖς σφῶν προστάττειν τινὰ καὶ τὰ δίκαια τὰ τῶν
 νόμων ἐν ταῖς χερσὶ ποιεῖσθαι. ἀλλὰ τοῦτο μὲν οὐδὲ ἐπηλεληκὲ 35
 τις αὐτῶν (καὶ γὰρ ἂν καὶ πυραρχῆμι εἴ οἱδ' ὅτι πρὸς ἑμῶν τῶν
 ἄλλων ἀπέσφακτο), τὴν δὲ δὴ στρατεῖαν ὥς κεκμηκότες ἐξίστανται
 καὶ τὰ ὅπλα ὥς καὶ πεπονημένοι κατατίθενται, καὶ πάντως, ἂν γε
 μὴ παρ' ἐκόντος μου τούτου τύχωσι, καὶ τὴν τάξιν ἐκλείψουσι καὶ
 πρὸς τὸν Πομπήιον μεταστήσονται· ἕπερ που καὶ παραδηλοῦσι
 τινές. καὶ τίς μὲν οὐκ ἂν ἐθελήσειε τοιούτων ἀνθρώπων στερη- 2
 θῆναι, τίς δ' οὐκ ἂν εὖξαιτο τοιούτους ἐκείνῳ στρατιώτας ὑπάρ-
 ξαι, οἵτινες μήτε τοῖς διδομένοις ἀρκοῦνται μήτε τοῖς προσταττο-
 μένοις πείθονται, ἀλλ' ἐν ἡλικίᾳ γῆρας καὶ ἐν ἰσχύϊ ἀσθένειαν προ-
 βαλλόμενοι δεσπόμενοι τε τῶν ἀρχόντων καὶ τυραννεῖν τῶν ἡγουμέ-
 νων σφῶν ἀξιούσιν; ἐγὼ γὰρ μυριάκις ἂν καὶ πρὸς τὸν Πομπήιον 3.
 ὁπωσδήποτε καταλλαγῆναι καὶ ἄλλο ὁτιοῦν παθεῖν ἐλοίμην ἢ τι
 ἀνάξιον τοῦ τε πατρὸς φρονήματος καὶ τῆς ἐμμαντοῦ προαιρέσεως
 πρᾶξαι. ἢ ἀγνοεῖτε ὅτι οὔτε δυναστείας οὔτε πλεονεξίας ἐπιθυμῶ,
 οὐδέ μοι πρόκειται πάντως τι καὶ ἐκ παντὸς τρόπου καταπραῖσαι, 4
 ὥστε τι ἐπὶ τούτῳ καὶ ψεύσασθαι καὶ θωπεῦσαι καὶ κολακεῦσαι
 τινάς; παύσεσθε μὲν δὴ διὰ ταῦτα τῆς στρατείας, ὧ τί ἂν ἑμῆς

34 α α ὦν

35 α α ἢ om

α α παύσασθε*

ὀνομάσονται; οὐ μέντοι ὥς καὶ αὐτοὶ καὶ βούλεισθε καὶ φατέ, ἀλλ' ὥς τῷ κοινῷ καὶ ἱμοὶ συμφέρει.”

- 5 ταῦτα εἰπὼν ἐπεκλήρωσεν αὐτοὺς ἐπὶ θανάτῳ, καὶ τοὺς μὲν θρασυτάτους (οὗτοι γὰρ ἐκ παρασκευῆς ἔλαχον) ἐδικαίωσε, τοὺς δ' ἄλλους ὥς οὐδέν σφων δεόμενος διῆκεν. καὶ ἐκεῖνοι μὲν μετανοή-
 36 σαντες ἐφ' οἷς ἔπραξαν ἀναστρατεύεσθαι ἔμελλον· ἐν ὁδῷ δὲ ἔτ' ὄντος αὐτοῦ Μάρκος Αἰμιλῖος Λέπιδος, οὗτος ὁ καὶ ἐν τῇ τριαρχίᾳ ὕστερον γενόμενος, τῷ τε δῆμῳ συνεβούλευσε στρατηγῶν δικτάτορα τὸν Καῖσαρα προχειρίσασθαι καὶ εὐθὺς εἶπεν αὐτὸν παρὰ τὰ
 2 πάτρια. καὶ ὅς ὑπέστη μὲν τὴν ἀρχήν, ἐπειδὴ πρῶτον ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθεν, οὐ μέντοι καὶ φοβερὸν οὐδὲν ἐν αὐτῇ ἔπραξεν, ἀλλὰ τοῖς τε ἐκπεπωκόσι κάθοδον πᾶσι πλὴν τοῦ Μίλωνος ἔδωκε, καὶ τὰς ἐς νέωτα ἀρχὰς ἀπέδειξεν (ἐς γὰρ τὸ παρὸν τότε οὐδένα ἀντὶ
 3 τῶν ἀπόντων ἀνθελόντο· καίτοι μηδενὸς ἀγορανόμου ἐπιδημοῦντος οἱ δῆμαρχοι πάντα τὰ ἐπιβάλλοντα αὐτοῖς διήγαγον), ἱερέας τε ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ἀντικατέστησεν, οὐ πάντα τὰ κατ' αὐτοὺς ἐν τῷ τοιοῦτῳ νενομισμένα τηρήσας, καὶ τοῖς Γαλάταις τοῖς ἐντός τῶν Ἀλπειῶν ὑπὲρ τὸν Ἡριδανὸν οἰκοῦσι τὴν πολιτείαν, αἵτε καὶ
 4 ἄρξας αὐτῶν, ἀπέδωκεν. ποιήσας δὲ ταῦτα καὶ τὸ ὄνομα τῆς δικτατορίας ἀπέῤῥηκε· τὴν γὰρ δὴ δύναμιν τό τε ἔργον αὐτῆς καὶ πάννυ αἰὲρ διὰ χειρὸς ἔσχεν. τῇ τε γὰρ παρὰ τῶν ὄπλων ἰσχύϊ ἐχρήτο, καὶ προσέτι καὶ ἑξουσίαν ἔννομον δὴ τινα παρὰ τῆς ἐκεῖ βουλῆς προσέλαβεν· πάντα γὰρ μετ' ἀδείας ὅσα ἂν βουληθῇ πράττειν οἱ ἐπετρέπη.
- 37 τυχὼν δὲ τούτου μέγα εὐθὺς καὶ ἀναγκαῖον πρῶγμα διώρθωσεν. ἐπειδὴ γὰρ οἱ τε δεδανεικότες τισὶ πικροτάτας τὰς ἐσπραΐξεις, αἵτε καὶ πολλῶν χρημάτων διὰ τε τὰς στύσεις καὶ διὰ τοὺς πολέμους προσδεόμενοι, ἐποιοῦντο, καὶ τῶν ὀφειλόντων συχνοὶ οὐδὲ
 2 ἐθελοντες ἀποδοῦναι τι ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐδύναντο (οὔτε γὰρ ἀποδόσθαι τι οὔτε ἐπιδανείσασθαι ῥᾶδιον αὐτοῖς ἐγίνετο), κακὸν τούτου πολλὰ μὲν ἄπιστα πολλὰ δὲ καὶ δολερὰ πρὸς ἀλλήλους ἔπραττον, καὶ ὄφως ἦν μὴ καὶ ἐς ἀνῆκεστόν τι κακὸν προχωρήσωσιν, ἐμετριάσθη μὲν καὶ πρὸ τούτου πρὸς δημάρχων τινῶν τὰ κατὰ τοὺς
 3 τόκους, ἐπεὶ δ' οὐδ' ὥς ἀπεδίδοντο, ἀλλ' οἱ μὲν τῶν ἐνεχύρων ἐξίσταντο οἱ δὲ καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐν ἀργυρίῳ ἀπῆτουν, ἀμφοτέροις τότε ὁ Καῖσαρ ὥς οἶόν τε ἦν ἐπεκούρησεν· τὰ τε γὰρ ἐνέχυρα πρὸς τὴν ἀξίαν ἐναποτιμηθῆναι ἐκέλευσε, καὶ δικαστὰς αὐτῆς τοῖς ἀμνηστῆ-
 38 τοῦσι τι ἀποκληροῦσθαι προσέταξεν. ἐπειδὴ τε συχνοὶ πολλὰ τε

χρήματα ἔχουν καὶ πάντα αὐτὰ ἀποκρύπτειν ἐλέγοντο, ἀπηγόρευσε μὴδὲνα πλεῖον πεντακισχιλίων καὶ μυρίων δραχμῶν ἐν ἀργυρίῳ ἢ καὶ χρυσίῳ κεκτῆσθαι, οὐχ ὥς καὶ αὐτὸς τὸν νόμον τοῦτον τιθεῖς, ἀλλ' ὥς καὶ πρότερόν ποτε ἐσνεχθέντα ἀνανεούμενος, εἴτ' οὖν ἵνα 2 τοῖς τε δανεισταῖς οἱ ὀφειλοντές τι ἐκτίλνῃσι καὶ τοῖς δεομένοις οἱ ἄλλοι δανείζωσιν, εἴτε καὶ ὅπως οἱ τε εὐποροῦντες ἐκδηλοὶ γένωνται καὶ χρήματα μὴδὲς αὐτῶν ἀθροῦ ἔχῃ, μὴ καὶ ἀπόντος τι νεωτερισθῇ. ἐπαρθέντος δὲ ἐπὶ τούτῳ τοῦ πλήθους, καὶ ἀξιοῦντος 3 καὶ τοῖς οἰκέταις μήνυτρα ἐπ' αὐτῷ κατὰ τῶν δεσποτιῶν προτεθῆναι, οὔτε προσέγραψεν αὐτὸ τίῳ νόμῳ, καὶ προσέτι καὶ ἐξώλειαν ἑαυτῷ προσεπηράσατο, ἃν ποτέ τι δούλῳ κατὰ τοῦ δεσπότου εἰπόντι πιστεύσῃ.

Καῖσαρ μὲν δὴ ταῦτά τε πράξας καὶ τὰ ἀναθήματα, τά τε 39 ἄλλα καὶ τὰ ἐκ τοῦ Καπιτωλίου πάντα, ἀνελόμενος ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ ἔτους, καὶ πρὶν ἐς τὴν ὑπατείαν ἐς ἣν ἐκεχειροτόνητο ἐσελθεῖν, ἐξώρμησεν. καὶ αὐτοῦ τὰ τῆς ἐκστρατείας ποι- 2 οῦντος ἵκτινος ἐν τῇ ἀγορᾷ κλωνίον δάφνης ἐνὶ τῶν συμπαρόντων οἱ ἐπέρριπεν· καὶ μετὰ τοῦτο τῇ τύχῃ θύοντος ὁ ταῦρος ἐκφυγὼν πρὶν τιτρώσκεισθαι, ἔξω τε τῆς πόλεως ἐξεχώρησε καὶ πρὸς λίμνην τινὰ ἐλθὼν διενήξατο αὐτήν. καὶ τούτων ἐπὶ πλέον θαυρήσας 3 ἠπεύχθη, καὶ μάλιστα ὅτι οἱ μάντις μένοντι μὲν αὐτῷ οἴκοι ὄλεθρον, περαιωθέντι δὲ τὴν θάλασσαν καὶ σωτηρίαν καὶ νίκην ἔσεσθαι ἔφασαν. ἀφορμηθέντος δὲ αὐτοῦ οἱ παῖδες οἱ ἐν τῇ πόλει 4 ὄντες διχῇ τε ἐνεμήθησαν αὐτοκλέυστοι, καὶ οἱ μὲν Πομπηίους σφᾶς οἱ δὲ Καισαρείους ὀνομάσαντες ἐμαχέσαντο τρόπον τινὰ ἄνευ ὀπλῶν ἀλλήλοις, καὶ ἐπεκράτησαν οἱ τῇ τοῦ Καίσαρος προσωνυμία χρώμενοι.

ἐν ᾧ δὲ δὴ ταῦτα ἐν τε τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐγίνετο, 40 Μάρκος μὲν Ὀκτάβιος καὶ Λούκιος Σκριβώνιος Λίβων Πούπλιον Κορνήλιον Δολοβέλλαν, τά τε τοῦ Καίσαρος πράττοντα καὶ ἐν τῇ Δελματίᾳ ὄντα, ἐξήλασαν ἐξ αὐτῆς τῷ τοῦ Πομπηίου ναυτικῷ χρώμενοι. καὶ μετὰ τοῦτο Γάιον Ἀντώνιον ἐπαμῦναλ οἱ ἐθελή- 2 σαντα ἐς τε νησιδίον τι κατέκλεισαν, κἀναυῖθα πρὸς τε τῶν ἐπιχωρίων ἐγκαταλειφθέντα καὶ λιμῶν πιεσθέντα πασσυδι πλὴν ὀλίγων εἶλον· ἐς τε γὰρ τὴν ἡπειρον ἐφθυσάν τινες αὐτῶν διαφυγόντες, καὶ ἕτεροι ἐν σχεδίαις διαπλέοντες καὶ ὀλισκόμενοι σφᾶς αὐτοὺς ἀπεχόρῃσαντο. Κουρίων δὲ Σικελίαν μὲν ἀμαχί παρεστήσατο· ὁ 41 γὰρ Κάτων ἄρχων αὐτῆς, ὥς οὔτε ἀξιόμαχος οἱ ἦν οὔτε τὰς πόλεις

ἐς κίνδυνον μίτην ἐμβαλεῖν ἤθελῃσε, προεξεχώρησε πρὸς τὸν Ποι-
 2 πῆιον· ἐς δὲ δὴ τὴν Ἀφρικὴν περαιωθεὶς ἀπώλετο. ὁ μὲν γὰρ
 Καῖσαρ ὁ Λούκιος τὴν Ἀσπίδα τὴν πόλιν, ἐν ᾗ κατὰ τύχην ἄλλως
 ἦν, πρὸς τὸν ἐπίπλουν αὐτοῦ ἐξέλιπε, καὶ Πούπλιος Ἄττιος Ὑἄρος
 ὁ τὰ ἐκεῖ πράγματα τότε ἔχων καὶ στρατιώτας συγχροὺς καὶ πόλεις
 3 τινὰς ἡττηθεὶς ὑπ' αὐτοῦ ἀπέβαλεν· ὁ δὲ δὴ Ἰόβας Ἰεμψοῦ τε
 παῖς ὢν καὶ τῶν Νομίδων βασιλεύων, τὰ τε τοῦ Πομπηίου ὡς
 καὶ τὰ τοῦ δήμου τῆς τε βουλῆς προτιμῶν, καὶ τὸν Κουρῖωνα διὰ
 τε τοῦτο, καὶ ὅτι τὴν τε βασιλείαν αὐτοῦ δημαρχῶν ἀφελέσθαι
 καὶ τὴν χώραν δημοσιῶσαι ἐπεχείρησε, μισῶν, ἰσχυρῶς αὐτῷ προσ-
 4 ἐπολέμησεν. οἶκαδε μὲν γὰρ ἐς τὴν Νουμιδίαν οὐκ ἀνέμεινεν αὐ-
 τὸν ἐσβαλεῖν, πολιορκοῦντι δὲ οἱ Οὐτικὴν παντὶ μὲν ἅμα τῷ στρατῷ
 οὐ προσέμιξε, φοβηθεὶς μὴ καὶ προπυθόμενος ἐξανυχθείη (οὐ γὰρ
 5 πον ἀπόσασθαι αὐτὸν μᾶλλον τι ἢ τιμωρήσασθαι ἐπεθύμει), ὁλί-
 γους δὲ τινὰς προπέμψας, καὶ προσημίσας ὡς αὐτὸς ἄλλοσέ ποι
 καὶ πόρρω γε ἀπεληλυθὼς εἶη, ἐφέσπετό τέ σφισι καὶ οὐ δῆμαρ-
 42 τεν ὦν ἤλπισεν. ὁ γὰρ Κουρῖων πρότερον μὲν, ὡς καὶ αὐτοῦ ἐκεί-
 νου προσιόντος, ἐς τε τὸ στρατόπεδον τὸ πρὸς τῇ θαλάσῃ ὃν με-
 τέστη, καὶ γνώμην ἐποιεῖτο τῶν τε νεῶν, ἃν βιάζεται, ἐπιβῆναι καὶ
 2 τὴν Ἀφρικὴν παντελῶς ἐκλιπεῖν· ἐπεὶ δὲ ὀλίγους τέ τινὰς καὶ τού-
 τους ἄνευ τοῦ Ἰόβου ἀφικνεῖσθαι ἐπύθετο, ἐθάρσησε, καὶ εὐθὺς
 τῆς νυκτὸς ὡς καὶ ἐφ' ἔτοιμον νίκην, μὴ καὶ διαφύγωσιν αὐτόν,
 ἄρας ἐπορεύετο, καὶ τινὰς τῶν προδρόμων καθεύδοντας ἐν τῇ ὁδῷ
 3 φθείρας πολλὰ προθυμότερος ἐγένετο. καὶ τούτου τοῖς λοιποῖς ὑπὸ
 τὴν ἔω προκεχωρηκόσιν ἐκ τοῦ στρατοπέδου ἐντυχὼν οὐδεμίαν ἀνα-
 βολὴν ἐποιήσατο, ἀλλὰ καίτοι τῶν στρατιωτῶν καὶ ὑπὸ τῆς πο-
 ρείας καὶ ὑπὸ τῆς ἀγρυπνίας τεταλαιπωρημένων ἐς χεῖράς σφισι
 4 παραχρῆμα ἤλθεν. καὶ τούτῳ ἐστῶτων τε αὐτῶν καὶ ἀντιρρόπως
 ἀγωνιζομένων, ὁ Ἰόβας αἰφνιδίως οἱ ἐπιφανεῖς τῷ τε ἀδοκῆτῳ ἅμα
 αὐτὸν καὶ τῷ πλήθει κατειργάσατο, καὶ ἐκείνον μὲν καὶ τῶν ἄλλων
 τοὺς πλείστους αὐτοῦ ταύτῃ ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς μέχρι τε
 5 τῆς ταφρείας ἐπεδίωξε καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὰς ναῦς καθεῖρξε, καὶ
 τῷ ταράχῳ τούτῳ πολλῶν μὲν χρημάτων ἐκράτησε πολλοὺς δὲ ἄν-
 δρας ἐφθειρεν. συγχροὶ δὲ δὴ καὶ διαφνυγόντες αὐτῶν ἀπώλοντο, οἱ
 μὲν ἐν τῇ ἐς τὰ πλοῖα ἐσβάσει ὑπὸ τοῦ ὠδισμοῦ σφαλέντες, οἱ δὲ
 καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς σκάφεσιν ὑπὸ τοῦ βάρους αὐτῶν βαπτισθέντες.
 6 γιγνομένων δὲ τούτων φοβηθέντες τινὲς μὴ τὰ αὐτὰ αὐτοῖς πά-
 θωσι, προσεχώρησαν μὲν τῷ Ὑάρῳ ὡς καὶ σωθησόμενοι, εὗροντο

1 α προεξ. μὲν πρὸς
 5 τήν τε χ.

α 1 πω*

2 4 ὁ τᾶ] ὅτι
 2 γημισίας? *

3 1 τινὰς] καὶ *
 42 4 4 τοὺς τε *

δ' οὐδέν ἐπιεικές· ὁ γὰρ Ἰόβας προῖσχύμενος ὅτι αὐτός σφας ἐνε-
νικήκει, καὶ ἐκείνους πλην ὀλίγων ἐφόνευσεν. Κοιρῶν μὲν δὴ
πλεῖστά τε τῷ Καίσαρι συναράμενος καὶ πάμπολλα ἐπ' αὐτὸν ἐπελ-
πίσας οὕτως ἀπώλετο· Ἰόβας δὲ πρὸς μὲν τοῦ Πομπηίου τῶν τε ⁷
ἄλλων τῶν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ βουλευτῶν τιμὰς τε εὗρατο καὶ βα-
σιλεὺς προσηγορεύθη, πρὸς δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος τῶν τε ἐν τῇ πό-
λει αἰτίαν εἶχε καὶ πολέμιος ἀπεδείχθη, ὃ τε Βόκχος καὶ ὁ Βο-
γούας βασιλεῖς, ὅτι ἐχθροὶ αὐτῷ ἦσαν, ὠνομάσθησαν.

τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει διττοὶ τε τοῖς Ῥωμαίοις ἄρχοντες παρὰ ⁴³
τὸ καθεστηκὸς ἐγένοντο καὶ μάχη μεγίστη δὴ συντηνέχθη. οἱ μὲν ⁷⁰⁶
γὰρ ἐν τῷ ἄστει καὶ ὑπάτους τὸν τε Καίσαρα καὶ Πούπλιον Σερ-
βίλιον καὶ στρατηγὸς τὰ τε ἄλλα τὰ ἐκ τῶν νόμων ἥρηντο, οἱ δὲ
ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ τοιοῦτον μὲν οὐδὲν προπαρεσκευάσαντο, καίτοι ²
τῆς τε ἄλλης βουλῆς, ὡς φασί τινες, ἐς διακοσίους καὶ τοὺς ὑπά-
τους ἔχοντες, καὶ τι καὶ χωρὶον ἐς τὰ οἰωνίσματα, τοῦ δὴ καὶ ἐν
νόμῳ δὴ τινι αὐτὰ δοκεῖν γίνεσθαι, δημοσιώσαντες, ὥστε καὶ τὸν
δῆμον δι' αὐτῶν τήν τε πόλιν ἄπασαν ἐνταῦθα εἶναι νομίζεσθαι,
(αἷτιον δὲ ὅτι τὸν νόμον οἱ ὑπατοὶ τὸν φρατριατικὸν οὐκ ἐσσηνό- ³
χσαν), τοῖς δὲ δὴ αὐτοῖς ἐκείνοις οἷσπερ καὶ πρόσθεν ἐχρήσαντο,
τὰς ἐπωνυμίας σφῶν μόνους μεταβαλόντες καὶ τοὺς μὲν ἀνθυπά-
τους τοὺς δὲ ἀντιστρατήγους τοὺς δὲ ἀντιταμίαις ὀνομάσαντες.
πάνυ γὰρ πον τῶν πατρίων αὐτοῖς ἔμελε τὰ τε ὅπλα ἀνταιρομέ- ⁴
νοις καὶ τὴν πατρίδα ἐκλελοιπόσιν, ὥστε μὴ πάντα τὰ ἀναγκαῖα
πρὸς τὴν τῶν παρόντων ἀπαίτησιν καὶ παρὰ τὴν τῶν τεταγμένων
ἀκρίβειαν ποιεῖν. οὐ μὲν ἀλλὰ τῷ μὲν ὀνόματι οὗτοί σφισιν ἐκα- ⁵
τέρους ἤρχον, ἔργῳ δὲ ὁ Πομπήιος καὶ ὁ Καῖσαρ, τῆς μὲν φήμης
ἐνεκα τὰς ἐννόμους ἐπικλήσεις, ὁ μὲν τὴν τοῦ ὑπάτου ὁ δὲ τὴν
τοῦ ἀνθυπάτου, ἔχοντες, πρῶτοντες δὲ οὐχ ὅσα ἐκείναι ἐπέτρεπον
ἀλλ' ὅσα αὐτοὶ ἤθελον.

τοιούτων δὲ δὴ τούτων ὄντων καὶ δίχα τῆς ἀρχῆς μεμερισμέ- ⁴⁴
νης, Πομπήιος μὲν δὴ ἐν τε τῇ Θεσσαλονίκῃ ἐλείμει καὶ φυλακὴν
οὐκ ἀκριβῆ τῶν παραθαλασσίων ἐποιεῖτο (οὔτε γὰρ ἐς τὴν Ἰταλίαν
ἤδη τὸν Καίσαρα ἐκ τῆς Ἰβηρίας ἀφῆχθαι ἐνόμιζεν, εἴ τε καὶ πα-
ρεῖη, ἀλλ' ἐν γε τῷ χειμῶνι οὐχ ὑπώπτευσεν αὐτὸν τολμήσειν τὸν
Ἰόνιον διαβαλεῖν), Καῖσαρ δὲ ἦν μὲν ἐν Βρεντεσίῳ τὸ ἔαρ ἀναμέ- ²
νων, πυθόμενος δὲ ἐκείνῳ τε πόρρω ὄντι καὶ τὴν καταντιπέρας
Ἠπειρον ἀμελῶς τηρουμένην, τὸν τε καιρὸν τοῦ πολέμου ἤρπασε

⁶ αὐτῷ? vel tolle ἐπ'.

περ ⁵ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν ⁴⁴ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν
⁵ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν ⁴⁴ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν

πὸρρω τε ὄντι^α

⁷ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν

⁴⁴ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν

⁴³ αὐτῶν ἀνωμάσθησαν

² τε

- καὶ τῷ ἀνειμένῳ αὐτοῦ ἐπέθετο. μεσοῦντος γοῦν τοῦ χειμῶνος
 μέρει τοῦ στρατοῦ ἀπῆρεν (οὐ γὰρ ἦσαν ἱκαναὶ νῆες ὥστε πάντας
 3 ἅμα αὐτοὺς περᾶσαι), καὶ λαθὼν τὸν Βίβουλον τὸν Μύρκον, ᾧ ἡ
 θαλάσσια φρουρεῖσθαι προσετέτακτο, ἐπειριώθη πρὸς τὰ ἄκρα τὰ
 Κεραύνια ὠνομασμένα· ἔστι δὲ ἑσχατὰ τῆς Ἠπείρου, πρὸς τῷ στό-
 ματι τοῦ Ἰονίου κόλπου. καὶ ἔλθων ἐνταῦθα πρὶν ἔκπυστος εἶναι
 καὶ πλευσεῖται γενέσθαι, τὰς ναῦς ἐς τὸ Βρεντέσιον ἐπὶ τοὺς λοι-
 4 ποὺς ἔστειλεν· καὶ αὐτὰς ὁ Βίβουλος ἀνακομιζομένας ἐκάκωσε, καὶ
 τινὰς καὶ ἀνεδήσατο, ὥστε τὸν Καῖσαρα ἔργῳ μαθεῖν ὅτι εὐτυχέ-
 στερον τὸν πλοῦν ἢ εὐβουλότερον ἐπεποίητο.
- 45 ἐν δ' οὖν τῇ διατριβῇ ταύτῃ τό τε Ὠρικὸν καὶ τὴν Ἀπολλω-
 νίαν ἄλλα τε τῶν ἐκείνῃ χωρίων ἐκλειφθέντα ὑπὸ τῶν τοῦ Ποι-
 πηλου φρουρῶν παρεστήσατο. ἡ δὲ Ἀπολλωνία αὕτη ἡ Κορινθία
 ἐν καλῷ μὲν τῆς γῆς ἐν καλῷ δὲ καὶ τῆς θαλάσσης, ποταμῶν τε
 2 ἄριστα κεῖται. ὁ τε μάλιστα διὰ πάντων ἐθαύμασα, πῦρ πολὺ
 πρὸς τῷ Ἄνῃ ποταμῷ ἀναδίδεται, καὶ οὕτε ἐπὶ πλείον τῆς πέριξ
 γῆς ἐπεξέρχεται, οὐτ' αὐτὴν ἐκείνην ἐν ἧ διαιτᾷται ἐκπυροῖ ἢ καὶ
 κραυροτέραν πῃ ποιεῖ, ἀλλὰ καὶ πόδας καὶ δένδρα καὶ πάνυ πλη-
 σίον θάλλοντα ἔχει· πρὸς τε τὰς ἐπιχύσεις τῶν ὄμβρων ἐπαύξει
 3 καὶ ἐς ὕψος ἐξαίρεται. καὶ διὰ τοῦτο αὐτό τε Νυμφαῖον ὀνομά-
 ζεται καὶ δὴ καὶ μαντεῖον τοιόνδε τι παρέχεται. λιβανωτὸν δὴ λα-
 βὼν, καὶ προσευξάμενος ὁ τι ποτὲ καὶ βούλει, ῥίπτεις αὐτὸν τὴν
 4 εὐχὴν φέροντα. κἂν τούτῳ τὸ πῦρ, ἂν μὲν τι ἐπιτελὲς ἢ ἐσόμενον,
 δέχεται αὐτὸν ἐτοιμότατα, κἂν ἄρα καὶ ἔξω πον προπέσῃ, προσ-
 δραμὸν ἤρπασε καὶ κατανάλωσεν· ἂν δὲ ἀτέλεστον ἦ, οὐτ' ἄλλως
 αὐτῷ προσέρχεται, κἂν ἐς αὐτὴν τὴν φλόγα φέρεται, ἐξαναχωρεῖ
 5 τε καὶ ἐκφεύγει. καὶ ταῦθ' οὕτως ἐκάτερα περὶ πάντων ὁμοίως,
 πλὴν θανάτου τε καὶ γάμου, ποιεῖ· περὶ γὰρ τούτων οὐδὲ ἔξεστί
 τινι ἀρχὴν αὐτοῦ πνθέσθαι τι.
- 46 τοῦτο μὲν τοιοῦτον ἐστίν, ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ βραδύνοντος τοῦ
 Ἀντωνίου, ᾧ τοὺς ὑπομείναντας ἐν τῷ Βρεντεσίῳ κομίσει ἐπετέ-
 τακτο, καὶ οὐδὲ ἀγγελίας τινὸς περὶ αὐτῶν διὰ τε τὸν χειμῶνα καὶ
 διὰ τὸν Βίβουλον φοιτώσης, ὑπώπτευσέ σφας μεσεύειν τε καὶ ἐφε-
 δρεύειν τοῖς πράγμασιν, οἷά πον ἐν ταῖς στάσεσι φιλεῖ γίνεσθαι.
 2 καὶ διὰ τοῦτο βουλευθεὶς αὐτὸς καὶ μόνος γε ἐς τὴν Ἰταλίαν πλεῖ-
 σαι, ἐπέβη μὲν ἀκατίου τινὸς ὥς τις ἄλλος, λέγων ὑπὸ τοῦ Καί-
 σαρος πεπεμφθαι, καὶ τὸν κυβερνήτην αὐτοῦ καίπερ πνεύματος
 3 ὄντος ἐξεβιάσατο ἀναχθῆναι· ὥς μέντοι ἀπὸ τῆς γῆς ἐγένοντο καὶ

2 4 ἀνέμῳ
 ξεται?*

45 1 2 ἡ ante K. om*
 1 1 εἰη* 2 προσπέσῃ*

2 2 Ἀψφ?

3 3 ἐλαύ-

ὁ τε ἄνεμος ἰσχυρῶς κατέσπερχε καὶ ὁ κλύδων δεινῶς σφας ἔξε-
 τύραττεν, ὥστε τὸν κυβερνήτην μὴδ' ἀναγκαζόμενον ἔτι τολμήσαι
 περαιτέρω πλεῦσαι, ἀλλὰ καὶ ἄκοντος αὐτοῦ ἐπανιέναι ἐπιχειρῆσαι,
 ἔξέφηνεν ἑαυτὸν καθάπερ ἐκ τούτου καὶ τὸν χειμῶνα παύσων, καὶ
 ἔφη "θάρσει· Καίσαρα γὰρ ἄγεις." τοιοῦτον μὲν δὴ φρόνημα καὶ ⁴
 τοιαύτην ἐλπίδα, ἥτοι τὴν ἄλλως ἢ καὶ ἐκ μαντείας τινός, εἶχεν
 ὥστε καὶ παρὰ τὰ φαινόμενα πίστιν τῆς σωτηρίας ἐχέγγυον ποιεῖ-
 σθαι· οὐ μέντοι καὶ περαιώθη, ἀλλ' ἐπὶ πολὺ μᾶτην πονήσας
 ἀνέπλευσεν.

καὶ μετὰ τοῦτο τῷ Πομπηίῳ περὶ τὸν Ἄψον ἀντεστρατοπε- ⁴⁷
 δεύσατο. ἐκεῖνος γὰρ ἐπειδὴ πρῶτον τῆς ἀφίξεως αὐτοῦ ἦσθετο,
 οὐκ ἀνεβάλετο, ἀλλ' ἐλπίσας ῥαδίως αὐτόν, πρὶν καὶ τοὺς ἄλλους
 τοὺς μετὰ τοῦ Ἀντωνίου ὄντας προσλαβεῖν, κατεργάσασθαι, σπονδῇ
 πρὸς τὴν Ἀπολλωνίαν δυνάμει τινὶ ἤλασεν. ὁ οὖν Καίσαρ μέχρι ²
 μὲν τοῦ ποταμοῦ ἀπήντησέν οἱ, νομίσας ἀξιόμαχος καὶ ὡς τοῖς
 τότε προσιοῦσι γενήσεσθαι· ἐπεὶ δὲ ἔμαθεν ὅτι πολὺ τῷ πλήθει
 ἤλαττοῦτο, ἡσύχασεν. καὶ ὅπως γε μὴθ' ὑπὸ δέους τοῦτο ποιεῖν
 μήτε ἑξάρχειν τοῦ πολέμου νομισθεῖη, λόγους τέ τινας συμβατη-
 ρίους σφίσι καθίη καὶ κατ' αὐτὸ διῆγεν. γνούς δὲ ταῦθ' ὁ Πομ- ³
 πῆιος συμβαλεῖν μὲν αὐτῷ ὅτι τάχιστα ἠθέλησε, καὶ διὰ τοῦτο
 καὶ τὸν ποταμὸν ἐπιδιαβῆναι ἐπεχείρησεν· ὡς δὲ ἡ γέφυρα βάρους
 λαβοῦσα διελύθη καὶ τινες τῶν προδιαβεβηκότων μονωθέντες ἀπώ-
 λοντο, ἐπέσχεν ἀθυμίας ὅτι πρῶτον τῶν τοῦ πολέμου ἔργων ἀπτό-
 μενος ἐπταίκει. κὰν τούτῳ καὶ τοῦ Ἀντωνίου ἐπελθόντος φοβη-
 θεὶς ἀπεχώρησε πρὸς τὸ Ἀνυράχιον. ἕως μὲν γὰρ ὁ Βίβουλος ἔζη, ⁴⁸
 οὐδ' ἀπᾶραι ἐκεῖνος ἐκ τοῦ Βρεντεσίου ἐτόλμησε· τοσαύτη πού φυ-
 λακὴ αὐτοῦ ἐγίνετο· ἐπεὶ δὲ αὐτός τε ἐκκαμὼν ὑπὸ τῆς ταλαιπω-
 ρίας ἐτελεύτησε καὶ τὴν ναυαρχίαν ὁ Αἰβων διεδέξατο, κατεφρό-
 νησεν αὐτοῦ καὶ ἀνηγάγετο ὡς καὶ βιαιόσιμος τὸν ἔκπλουν. κατα- ²
 χθεὶς τε ἐς τὴν γῆν ἡμύνάτο τε αὐτὸν ἰσχυρῶς προσβαλόντι οἱ,
 καὶ μετὰ τοῦτο ἐπεκβῆναι ποι βουλευθέντα οὐδαμῇ τῆς ταύτης ἡπεί-
 ρου προσορμισθῆναι εἴασεν. ἀπορήσας οὖν ὁ Αἰβων καὶ ὄρμον ³
 καὶ ὕδατος (τὸ γὰρ νησιδίον τὸ πρὸ τοῦ λιμένος ὄν, ἐς ὅπερ μόνον
 προσέχειν ἐδύνατο, καὶ ἄνυδρον καὶ ἀλίμενον ἔστιν) ἀπέπλευσε
 πόρρω ποι, ὅπου ἀμφοτέρων εὐπορήσειν ἔμελλεν. καὶ οὕτως ὁ Ἄν- ⁴
 τώνιος ἔξαναχθεὶς ὕστερον πρὸς μὲν ἐκείνου, καίπερ μετεώροις σφί-
 σιν ἐπιχειρῆσαι ἐτελέσαντος, οὐδὲν ἔπαθε· χειμῶν γὰρ σφοδρὸς ἐπι-
 γενόμενος ἐκώλυσε τὴν ἐπίθεσιν· πρὸς δὲ δὴ αὐτοῦ τούτου ἀμφο-
 τεροὶ ἐκακοπάθησαν.

1 4 ἀλλ' ὡς ἐπὶ

47 3 1 κατὰ τοῦτο *

2 ὅτι] ὡς ὅτι *

- 49 διασωθέντων δ' οὖν τῶν στρατιωτῶν ὃ τε Πομπήιος ἐς τὸ
 Δυρράχιον, ὡς περ εἶπον, ἀνεχώρησε, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπικολούθησεν
 αὐτῷ θαρασῆσας, ὅτι τῷ πλήθει τῶν τότε συνόντων οἱ περιῆν ἐκ
 2 τῶν προσγεγενημένων. τὸ δὲ Δυρράχιον ἐν τῇ γῇ τῇ πρότερον μὲν
 Ἰλλυριῶν τῶν Παρθηνῶν, νῦν δὲ καὶ τότε γε ἤδη Μακεδονίας νε-
 νομισμένη κείται, καὶ ἔστιν ἐπικαιρότατον, εἴτ' οὖν ἡ Ἐπίδαμνος
 ἢ τῶν Κερκυραίων εἴτε καὶ ἑτέρα τις οὔσα. καὶ οἱ μὲν τοῦτο γρά-
 3 φέρουσιν· οἱ δ' ἑτεροὶ Δυρράχιον ἀντονομισθῆναι τὸ χωρίον ὑπὸ
 τῶν Ῥωμαίων πρὸς τὴν τῆς ῥαχίας δυσχέρειαν ἔφασαν, ὅτι ἡ τῆς
 Ἐπιδάμνου πρόσρησις ζημίας δήλωσιν ἐν τῇ τῶν Λατίνων γλώσσει
 ἔχουσα δυσοιώνιστός σφισιν ἐς τὸ περαιοῦσθαι ἐς αὐτὴν ἔδοξεν
 εἶναι.
- 50 πρὸς οὖν τοῦτο τὸ Δυρράχιον ὁ Πομπήιος καταφυγὼν στρα-
 τόπεδόν τε ἔξω τῆς πόλεως ἐποίησατο, καὶ τάφρους βαθείας σταν-
 ρώματά τε ἰσχυρὰ περιεβάλετο. καὶ αὐτῷ ὁ Καῖσαρ ἐπιστρατοπε-
 δεύσας προσέμιξε μὲν ὥς καὶ δι' ὀλίγου τὸ χαράκωμα τῷ πλήθει
 τῶν στρατιωτῶν αἰρήσων, ἐπεὶ δὲ ἀπεκρούσθη, ἐπεχείρησεν αὐτὸ
 2 ἀποτειχίσαι. καὶ ἐκεῖνός τε ἅμα τοῦτ' εἰργάζετο, καὶ ὁ Πομπήιος
 τὰ μὲν διεσταύρου τὰ δὲ ἀπετείχιζε καὶ διετάφρενε, πύργους τε
 ἐπὶ τῶν μετεώρων καὶ φυλακὰς ἐπικαθίστη, ὥς τὴν τε περίοδον
 τοῦ περιτειχίσματος ἀπέραντον καὶ τὴν ἔφοδον καὶ κρατοῦσι τοῖς
 ἐναντίοις ἄπορον ποιῆσαι. πολλοὶ μὲν οὖν καὶ ἐν τούτῳ μάχαι αὐ-
 3 τῶν, βραχεῖαι δ' οὖν ἐγίνοντο· καὶ ἐν ταύταις τοτὲ μὲν οὗτοι τοτὲ
 δὲ ἐκεῖνοι καὶ ἐνίκων καὶ ἐνικῶντο, ὥστε καὶ θνήσκειν τινὰς ἀμ-
 φοτέρων ὁμοίως. αὐτοῦ δὲ δὴ τοῦ Δυρραχίου ὁ Καῖσαρ μεταξὺ
 τῶν τε ἐλῶν καὶ τῆς θαλάσσης νυκτός, ὥς καὶ προδοθησομένου
 ὑπὸ τῶν ἀμυνομένων, πειράσας εἶσω μὲν τῶν στενῶν παρῆλθε,
 4 προσπεσόντων δὲ οἱ ἐνταῦθα πολλῶν μὲν κατὰ πρόσωπον πολλῶν
 δὲ καὶ κατόπιν, οἱ πλοίοις παρακομισθέντες ἑξαίφνης αὐτῷ ἐπέ-
 θεντο, καὶ συγχρόνως ἀπέβαλε καὶ ὀλίγου καὶ αὐτὸς ἐφθάρη. γενο-
 μένου δὲ τούτου ὁ Πομπήιος ἐπιθαρασῆσας ἐπεβούλευσε νυκτός τῷ
 περιτειχίσματι, καὶ ἐκείνου τέ τι ἀπροσδόκητος προσπεσὼν εἶλε, καὶ
 φόνον τῶν ἀνιζομένων πρὸς αὐτῷ πολὺν εἰργάσατο.
- 51 ὁ οὖν Καῖσαρ, ὥς ταῦτά τε συνεβεβήκει καὶ ὁ σῖτος αὐτὸν
 ἐπελελοίπει (ἢ τε γὰρ θάλασσα καὶ ἡ γῇ πᾶσα ἡ πλησία ἄλλοτρία
 αὐτῷ ἦν, καὶ τινες διὰ ταῦτα καὶ ἀπηντομολήκεσαν), δεισας μὴ
 ἦτοι προσεδρεύων καταπολεμηθῇ ἢ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐγκαταλει-

49 α α ζημιώδη
 51 α α ἦτοι] τοι*

50 α α ὑπετείχιζε

α α ὑπὸ τῶν] τῶν τε

φθῆ, πάντα μὲν τὰ ὀκοδομημένα κατέστρεψε, πάντα δὲ τὰ παρα-
βελημένα προσδιέφθειρε, καὶ μετὰ τοῦτο ἐξαίφνης ἄρας ἐς Θεσ-
σαλίαν ὤρμησεν. ἐν γὰρ τῷ αὐτῷ χρόνῳ ᾧ τὸ Ἀνυράχιον ²
ἐπολιορκεῖτο, Λούκιος τε Κάσσιος Λογγίνος καὶ Γναῖος Δομίτιος
Καλβίνος ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Θεσσαλίαν ὑπ' αὐτοῦ
πεμφθέντες, Λογγίνος μὲν ἐνταῦθα ὑπὸ τε τοῦ Σκιπίωνος καὶ ὑπὸ
Σαδάλου Θρακὸς ἰσχυρῶς ἐσφάλη, Καλβίνος δὲ τῆς μὲν Μακεδο- ³
νίας ὑπὸ τοῦ Φαύστου ἀπεώσθη, Λοκρῶν δὲ δὴ καὶ Αἰτωλῶν
προσχωρησάντων οἱ ἔς τε τὴν Θεσσαλίαν μετ' αὐτῶν ἐσέβυλε, καὶ
τὸν Σκιπίωνα μάχαις, τῇ μὲν λοχισθεὶς τῇ δ' ἀντενδρεύσας, ἐνέ-
δρευσε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ πόλεις τινὰς προσεποιήσατο. ἐνταῦθα ⁴
οὖν ὁ Καῖσαρ, ὡς καὶ ῥᾶον σὺν ἐκείνοις τῆς τε τροφῆς εὐπορήσων
καὶ τὸν πόλεμον διοίσων, ἠπείχθη. καὶ ἐπειδὴ οὐδεὶς αὐτὸν ἄτε
κακῶς πεπραγότα ἐδέχετο, τῶν μὲν ἄλλων καὶ ἄκων ἀπείχετο, Γόμ-
φοις δὲ δὴ πολέμῳ τινὶ Θεσσαλικῇ προσπεσὼν καὶ κρατήσας πολ-
λούς τε ἐκτείνει καὶ πάντας διήρπασεν, ὅπως καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ ⁵
τούτου καταφοβήσῃ. αὐτίκα γοῦν Μητροπόλιν, ἑτερόν τι πόλισμα,
οὐδὲ ἐς χεῖρας αὐτῷ ἦλθεν, ἀλλ' ἀμυχι ὠμολόγησεν· καὶ σφας κα-
κὸν οὐδὲν δράσας ῥᾶον καὶ ἄλλους τινὰς ἀφ' ἐκατέρου προσ-
εποιήσατο.

καὶ ὁ μὲν ἰσχυρὸς αὖθις ἐγένετο, Πομπήιος δὲ οὐκ ἐπεδίωξε ⁵²
μὲν αὐτόν (νυκτός τε γὰρ ἐξαπιναιῶς ἀπανέστη, καὶ τὸν ποταμὸν
τὸν Γενουσὸν σπουδῇ διέβη), οὕτω μέντοι τὴν γνώμην εἶχεν ὡς
καὶ διαπεπολεμηκώς. καὶ τούτου τὸ μὲν τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα
ἔλαβεν, οὐ μέντοι καὶ ἐμεγαληγόρει τι ἢ καὶ δάφνην τινὰ ταῖς
ῥάβδοις περιῆψε, δυσχεραίνων ἐπὶ πολίταις τοιοῦτό τι ποιῆσαι.
ἐκ δὲ δὴ τῆς αὐτῆς ταύτης διανοίας οὐδὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν οὐτ' αὖ- ²
τὸς ἐπλευσεν οὐτ' ἄλλους τινὰς ἐπεμψε, καίτοι ῥαδίως ἂν πᾶσαν
αὐτὴν κατασχών· τῷ τε γὰρ ναυτικῷ πολὺ ἐκράτει ἕτε πεντακο-
σίας ναῦς ταχείας ἔχων, ὥστε πανταχόσε ἅμα κατᾶραι, καὶ τὰ ἐκεῖ
οὐτ' ἄλλως αὐτῷ ἤχθετο, οὔτε, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἡλλοτρίωτο,
ἀξιόμαχά γε ἀντιπολεμῆσαι ἦν. πόρρω τε γὰρ τοῦ περὶ αὐτῆς δό- ³
ξαι πολεμεῖν ἀφροσύνην ἐβούλετο, καὶ φόβον οὐδένα τοῖς ἐν τῇ
Ῥώμῃ τότε οὖσι παρασχεῖν ἠξίου. τῆς μὲν οὖν Ἰταλίας διὰ ταῦτ'
οὐκ ἐπείρασεν, οὐ μὴν οὐδὲ ἐπέστειλε τῷ κοινῷ περὶ τῶν πραχθέν-
των οὐδέν· ἐπὶ δὲ δὴ τὸν Καίσαρα μετὰ τοῦθ' ὁρμήσας ἐς τὴν
Θεσσαλίαν ἀφίκετο.

ἀντικαθημένων δὲ αὐτῶν ἀλλήλοις ἢ μὲν ὅψιν τῶν στρατοπέ- ⁵³

² παραβ.] Thuc. 2 77, 6 99

ἐκράτησε?

52 ² 4 ὥστ' ἐν π.?

³ 1 ᾧ om

² 4 ἐνίκησε?

² 1 πορρωτέρω γὰρ*

δων πολέμιον τινὰ εἰκόνα ἔφερον, ἥ δὲ δὴ χρεία τῶν ὅπλων ὥς καὶ ἐν εἰρήνῃ ἡσύχαζεν. τό τε γὰρ μέγεθος τοῦ κινδύνου διασκοποῦντες, καὶ τὸ ἄδηλον τό τε ἀστάθμητον τῶν πραγμάτων προορώμενοι, καὶ τινὰ καὶ αἰδῶ τοῦ τε ὁμοφύλου καὶ τῆς συγγενείας ἔτι 2 ποιοῦμενοι διέμελλον, κἂν τούτῳ καὶ λόγους περὶ φιλίας σφίσιν ἀντέπεμπον, καὶ τισι καὶ συναλλαγῆσθαι διὰ κενῆς ἔδοξαν. αἷτιον δὲ ὅτι τοῦ τε παντὸς κράτους ἀμφοτέροι ἐφιέμενοι, καὶ πολλῇ μὲν φιλοτιμίᾳ ἐμφύτῳ πολλῇ δὲ καὶ φιλονεικίᾳ ἐπικτήτῳ χρώμενοι 3 (πρὸς τε γὰρ τῶν ἴσων καὶ πρὸς τῶν οἰκειοτάτων ἡκιστὰ τινες ἐλαττούμενοι φέρουσιν) οὔτε τι συγχωρῆσαι ἀλλήλοις ἤθελον, ὥσπερ καὶ ἀμφοτέροι κρατῆσαι δυνάμενοι, οὔτε πιστεῦσαι, κἂν συμβαθῇ τι, ἐδύναντο μὴ οὐ τοῦ πλειονός τε αἰεὶ σφας ὀριγνήσεσθαι καὶ 54 ὑπὲρ τοῦ παντὸς αὐθις στασιάζειν. γνῶμη μὲν γὰρ τοσοῦτον ἀλλήλων διέφερον ὅσον Πομπήιος μὲν οὐδενὸς ἀνθρώπων δεύτερος, Καῖσαρ δὲ καὶ πρῶτος πάντων εἶναι ἐπεθύμει, καὶ ὁ μὲν παρ' ἐκόντων τε τιμᾶσθαι καὶ ἐθελόντων προστατεῖν φιλεῖσθαι τε ἐσπούδαζε, τῷ δὲ οὐδὲν ἔμελεν εἰ καὶ ἀκόντων ἄρχοι καὶ μισοῦσιν ἐπι- 2 τάσσοι, τὰς τε τιμὰς αὐτὸς ἐαυτῷ διδοίη. τὰ μέντοι ἔργα, δι' ὧν ἡλπιζον πάνθ' ὅσα ἐβούλοντο καταπράξειν, ἀμφοτέροι ὁμοίως καὶ ἀνάγκῃ ἐποιοῦν· ἀδύνατον γὰρ ἦν αὐτῶν κατατυχεῖν τινὶ μὴ οὐ τοῖς τε οἰκείοις πολεμοῦντι καὶ τοὺς ὀθνεῖους ἐπὶ τοὺς ὁμοφύλους ἄγοντι, καὶ πολλὰ μὲν χρήματα ἀδίκως συλῶντι, πολλοὺς δὲ 3 καὶ τῶν φιλτάτων ἀνόμως κτείνοντι. ὥστε εἰ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις διήλλαττον, ἀλλὰ ταῖς γε πράξεσι, δι' ὧν ἀποπληρώσειν αὐτὰς ἡλπιζον, ὥμοιοῦντο. καὶ διὰ τοῦτ' οὗθ' ὑφιέντο τινος ἀλλήλοις, καίπερ πολλὰς δικαιοῦσεις προτεινόμενοι, καὶ ἐς χεῖρας τελευτῶντες ἔλθον.

55 ἔγένετο δὲ ὁ ἀγὼν μέγας καὶ οἶος οὐχ ἕτερος. αὐτοὶ τε γὰρ ὕριστοι πρὸς πάντα τὰ πολέμια καὶ εὐδοκιμώτατοι διαφανῶς οὐχ ὅτι τῶν Ῥωμαίων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν τότε ἀνθρώπων ἡξιοῦντο 2 εἶναι· οἷα γὰρ ἐκ παίδων τε ἐν αὐτοῖς ἡσκημένοι καὶ διὰ παντὸς αὐτοῖς ὠμιληκότες, ἔργα τε ἀξιόλογα ἀποδεδειγμένοι, καὶ πολλῇ μὲν ἀρετῇ πολλῇ δὲ καὶ τύχῃ κεκρημένοι, καὶ ἀξιοστρατηγητότατοι καὶ 3 ἀξιονικώτατοι ἦσαν· καὶ δυνάμεις Καῖσαρ μὲν τοῦ τε πολιτικοῦ τὸ πλείστον καὶ καθαρώτατον, καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἰταλίας τῆς τε Ἰβηρίας καὶ τῆς Γαλατίας πάσης, τῶν τε νήσων ὧν ἐκράτει, τοὺς μαχιμωτάτους εἶχε, Πομπήιος δὲ συκροὺς μὲν καὶ ἐκ τῆς βουλῆς τῆς τε ἱππώδους καὶ τῶν καταλόγων ἐπῆκτο, παμπληθεῖς δὲ παρὰ τε

54 α 1 κτείναντι*

3 διὰ τοῦθ' ὑφ.

55 δ 1 οἷα] οἱ*

2 β ἀξιοστρατηγικώτατοι*

τῶν λοιπῶν ὑπηκόων καὶ παρὰ τῶν ἐνσπόνδων καὶ δῆμιον καὶ βασιλέων ἡθροΐκει. ἄνευ γὰρ δὴ τοῦ τε Φαρνάκου καὶ τοῦ Ὀρώδου (καὶ ἂν γὰρ τοῦτον, καίτοι πολέμιον ἀφ' οὗ τοὺς Κράσσους ἀπέκτεινεν ὄντα, προσεταιρισάσθαι ἐπεχείρησε) πάντες οἱ ἄλλοι, οἱ καὶ ἐφ' ὅσονοῦν οἰκειωθέντες ποτὲ αὐτῷ, καὶ χρήματά οἱ ἔδωκαν, καὶ βοηθείας οἱ μὲν ἔπεμψαν οἱ δὲ ἤγαγον. ὁ δὲ δὴ Πάρθος ὑπέσχετο μὲν αὐτῷ, ἂν τὴν Συρίαν λάβῃ, συμμαχήσῃν, μὴ τυχὼν δὲ αὐτῆς οὐκ ἐπήμυνεν. προύχοντος δ' οὖν πολὺ τοῦ Πομπηίου τῷ πλήθει, ἐξισοῦντό σφισιν οἱ τοῦ Καίσαρος τῇ ῥώμῃ· καὶ οὕτως ἀπ' ἀντιπάλου πλεονεξίας καὶ ἰσόροποι ἁλλήλοις καὶ ἰσοκίνδουνοι ἐγίνοντο.

ἔκ τε οὖν τούτων καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς αἰτίας τῆς τε ὑποθέσεως 56 τοῦ πολέμου ἀξιολογώτατος ἀγὼν συνηνέχθη. ἥ τε γὰρ πόλις ἡ τῶν Ῥωμαίων καὶ ἡ ἀρχὴ αὐτῆς ἄπασα, καὶ πολλὴ καὶ μεγάλῃ ἡδὴ οὖσα, ἄθλόν σφισι προύκειτο· εὐδηλον γάρ πον πᾶσιν ἦν ὅτι τῷ τότε κρατήσαντι δουλωθήσεται. τοῦτό τε οὖν ἐκλογιζόμενοι, 2 καὶ προσέτι καὶ τῶν προτέρων ἔργων, Πομπηίος μὲν τῆς τε Ἀφρικῆς καὶ τοῦ Σερτωρίου τοῦ τε Μιθριδάτου καὶ τοῦ Τιγράνου καὶ τῆς θαλάσσης, Καίσαρ δὲ τῆς τε Γαλιτίας καὶ τῆς Ἰβηρίας τοῦ τε Ῥήνου καὶ τῆς Βρεττανίας, ἀναμιμνησκόμενοι, καὶ κινδυνεύειν 3 τα καὶ περὶ ἐκείνοις ἡγούμενοι καὶ προσκτήσασθαι τὴν ἀλλήλων δόξαν σπουδὴν ποιούμενοι, ὤρων. τὰ τε γὰρ ἄλλα τῶν ἡττημένων τοῖς κρατοῦσι προσγίγνεται καὶ ἡ εὐκλεία ὅτι μάλιστα· ὅσῳ γὰρ ἂν μεῖζω καὶ δυνατωτέρον τις ἀνταγωνιστὴν κατέλθῃ, τόσῳ καὶ αὐτὸς ἐπὶ μεῖζον αἴρεται. καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῖς στρατιώταις 57 πολλὰ μὲν παραπλήσια δ' οὖν ἀλλήλοις παρήγγεσαν, ἐλπόντες πᾶνθ' ὅσα ἐν τῷ τοιοῦτῳ πρὸς τε τὸ αὐτίκα τοῦ κινδύνου καὶ πρὸς τὸ ἔπειτα πρέπει λέγεσθαι. ἔκ τε γὰρ τῆς αὐτῆς πολιτείας ὁρμώμενοι καὶ ὑπὲρ τῶν αὐτῶν λόγους ποιούμενοι, καὶ ἀλλήλους τε τυράννους 2 καὶ αὐτοὺς ἐλευθερωτὰς αὐτῶν ὀνομάζοντες, οὐδέν σφισι διάφορον εἰπεῖν ἔσχον, ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ἀποθανεῖν τοῖς δὲ σωθῆναι, καὶ τοῖς μὲν ἀλχμαλώτοις τοῖς δὲ ἐν δεσπότου μοίρᾳ πάντα τε ἔχῃν ἢ πάντων στερηθῆναι, καὶ παθεῖν ἢ ποιῆσαι δεινότατα, ὑπάρξει. τοιαύτας οὖν 3 δὴ τινὰς πυρρινέσεις τοῖς πολίταις ποιησάμενοι, καὶ προσέτι καὶ τὰ τῶν ὑπηκόων τῶν τε συμμάχων πρὸς τε τὰς ἐλπίδας τῶν κρείσσωνων καὶ πρὸς τοὺς φόβους τῶν χειρόνων προαγαγόντες, συνέβαλον ἀλλήλοις τοὺς δημοφύλους, τοὺς συσκήνους, τοὺς συσσίτους, τοὺς ὁμοσπόνδους. καὶ τί ἂν τις τὰ τῶν ἄλλων ὁδοῦται, ὅποτε καὶ αὐτοὶ 4 ἐκείνοι πάντα τε ταῦτα ἀλλήλοις ὄντες, καὶ προσέτι πολλῶν μὲν λόγων ὑπορρήτων πολλῶν δὲ καὶ ἔργων ὁμοίων κεκοινωνηκότες, κῆδός τέ ποτε συναψάμενοι καὶ τὸ αὐτὸ παιδίον, ὁ μὲν ὡς πατήρ ὁ δὲ ὡς

- 5 πάππος, ἀγαπήσαντες, ὅμως ἐμάχοντο; ὅσα γὰρ ἡ φύσις τὸ αἷμα αὐτῶν μίξασα συνέδησε, τοσαῦτα τῇ ἀπλήστῃ τῆς δυναστείας ἐπιθυμία διέλυνον καὶ διέσπων καὶ διερρήγγυσαν. καὶ δι' ἐκείνους καὶ ἡ Ῥώμη περὶ τε ἑαυτῇ καὶ πρὸς ἑαυτὴν ἅμα κινδυνεύειν ἠναγκάζετο, ὥστε καὶ νικήσασα ἡττηθῆναι.
- 58 τοιοῦτῳ μὲν ἀγωνίᾳ συνηνέχθησαν· οὐ μέντοι καὶ εὐθὺς συνέμιξαν, ἀλλ' οἷα ἔκ τε τῆς αὐτῆς πατρίδος καὶ ἔκ τῆς αὐτῆς ἐστίας ὁρμώμενοι, καὶ τὰ τε ὅπλα παραπλήσια καὶ τὰς ἀτάξεις ὁμοίας ἔχοντες, ὥκνον μὲν ἄρξαι τῆς μάχης, ὥκνον δὲ καὶ φονεῦσαι τινὰς ἐκάτεροι. σιγὴ τε οὖν ἀμφοτέρων καὶ κατήφεια πολλὴ ἦν, καὶ οὔτε τις αὐτῶν ἐς τὰ πρόσω προῆι οὐθ' ὅλως ἐκινεῖτο, ἀλλ' ἐγκύπναντες ἡτρεμίζον ὥσπερ ἄψυχοι. φοβηθέντες οὖν ὃ τε Καῖσαρ καὶ ὁ Πομπήιος μὴ καὶ ἐπὶ πλεῖον ἡσυχάσαντες ἀμβλύτεροί πως γίνωνται ἢ καὶ συναλλαγῶσι, προσέταξαν σπουδῇ τοῖς τε σαλπικταῖς σημῆναι καὶ ἐκείνοις συμβοῆσαι τὸ πολέμιον. καὶ ἐπράχθη μὲν ἐκάτερον, τοσοῦτου δὲ ἐδέχσαν ἐπιρρωσθῆναι ὥστε καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἔκ τε τῆς τῶν σαλπικτῶν ἡχῆς ὁμοφρονούσης καὶ ἔκ τῆς ἑαυτῶν βοῆς ὁμογλωσσούσης τό τε ὁμόφυλόν σφων ἐξέφεησαν καὶ τὸ ὁμογενὲς ἐξήλεγξαν, κάκ τούτου καὶ ἐς δάκρυα καὶ θρήνον ἔπεσον. ὅψε δ' οὖν ποτὲ τῶν συμμαχικῶν προκαταρξάντων καὶ ἐκείνοι συνέμιξαν, ἔκφρονες ἐπ' αὐτοῖς γενόμενοι. καὶ τοῖς μὲν ἅλλοις, οἷς πόρρωθεν ἡ ἀλκὴ ἦν, ἦτρον τὸ δεινὸν συνέβαινεν (οὐδὲ γὰρ εἰ 2 δότες οὖς ἔβαλλον, ἐτόξενον ἡκόντιζον ἐσφενδόνων)· οἱ δὲ δὴ ὀπλῖται οἱ τε ἱππεῖς χαλεπώτατα ἀπήλλασσον, ἅτε καὶ ἐγγὺς ἀλλήλων ὄντες καὶ τι καὶ λαλεῖν σφίσι δυνάμενοι, ἐγνώριζόν τε ἅμα τοὺς ἀντιπαρεταγμένους καὶ ἐτίρωσκον, ἀνεκάλουν καὶ ἐφόνεον, τῶν 3 πατρίδων ἐμμένοντο καὶ ἐσχύλευον. ταῦτα μὲν οἱ τε Ῥωμαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας συστρατευόμενοι σφισιν, ὅπου ποτὲ προστόχοιεν ἀλλήλοις, καὶ ἔπραττον καὶ ἐπασχον· καὶ πολλοὶ πολλὰ 4 καὶ οἴκαδε δι' αὐτῶν τῶν σφαγῶν ἐνετέλλοντο. τὸ δὲ ὑπήκοον καὶ προθύμως καὶ ἀφειδῶς ἐμάχετο, πολλὴν σπουδὴν, ὥσπερ ποτὲ ὑπὲρ τῆς σφετέρως ἐλευθερίας, οὕτω τότε κατὰ τῆς τῶν Ῥωμαίων δουλείας ποιούμενοι, ἐπιθυμία, ἅτε ἐν πᾶσιν αὐτῶν ἐλαττούμενοι, ὁμοδοῦλους σφᾶς ἔχειν.
- 60 μεγίστη τε οὖν μάχη καὶ πολυτροπωτάτῃ διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τὸ πλῆθος τό τε πολυειδὲς τῆς παρασκευῆς ἐγένετο. πάμπολλοι μὲν γὰρ ὀπλῖται πάμπολλοι δὲ καὶ ἱππεῖς, τοξόται τε ἕτεροι καὶ σφενδονῆται ἄλλοι ὄντες, τό τε πεδῖον πᾶν κατέλαβον, καὶ σκεδα-

1 2 τοσαῦτα] τότε ταῦτα·

2 ἐκείνου·

59 4 3 κατὰ] ὑπὲρ?

σθέντες πολλαχῇ μὲν ἀλλήλοις οἷα δμιύσκενοι, πολλαχῇ δὲ καὶ ἐτέ-
ροις ἀναμιῖξ ἑμιύχοντο. προεῖχον δὲ οἱ Πομπήειοι τῇ τε ἰππεΐᾳ καὶ 2
τῇ τοξείᾳ, καὶ διὰ τοῦτο πόρρωθεν τε ἐγκυκλούμενοί τινας προσ-
βολαῖς αἰφνιδίως ἐχρῶντο, καὶ συνταράξαντες αὐτοὺς ἐξανεχώρουν,
εἰτ' αὐθις καὶ μάλ' αὐθις ἐπετίθεντό σφισι, τοτὲ μὲν ἐνταῦθα τοτὲ
δὲ ἐκείσε μεθιστάμενοι. οἱ οὖν Καισάρειοι ταῦτά τε ἐφυλάσσοντο, 3
καὶ τὰς τάξεις σφῶν ἐξελίσσοντες ἀντιπρόσωποί τε αἰ τοῖς προσ-
βάλλουσιν ἐγίνοντο καὶ ὁμοίσε αὐτοῖς χωροῦντες τῶν τε ἀνδρῶν
καὶ τῶν ἵππων ἀντελαμβάνοντο, προθύμως ἀγωνιζόμενοι· καὶ γὰρ
πεζοὶ τοῖς ἵππευσιν αὐτῶν κοῦφοι ἐπ' αὐτὸ τοῦτο συνετετάχατο.
καὶ ταῦτα οὐ καθ' ἓν, ὥσπερ εἶπον, ἀλλὰ πολλαχῇ ἅμα σκοπέδην 4
ἐγίνετο, ὥστε τῶν μὲν πόρρωθεν μαχομένων τῶν δὲ συσταδὸν
ἀγωνιζομένων, καὶ τῶν μὲν παιόντων τινὰς τῶν δὲ πατασσομένων,
φευγόντων ἐτέρων, διωκόντων ἄλλων, πολλὰς μὲν πεζομαχίας πολ-
λὰς δὲ καὶ ἵππομαχίας ὀραῖσθαι. κὰν τούτῳ καὶ παρὰ δόξαν συ- 5
χνὰ συνέβαινεν. καὶ γὰρ τρέψας τίς τινα ἐτρέπετο, καὶ ἄλλος ἐκ-
κλίνας τινὰ ἀντεπετίθετο αὐτῷ· πλήξας τις ἕτερον αὐτὸς ἐτιτρώ-
σκετο, καὶ πεπωκὼς ἄλλος τὸν ἐστηκότα ἀπεκτίννυνεν. καὶ πολλοὶ
μὲν καὶ ἄτρωτοι ἔθνησκον, πολλοὶ δὲ καὶ ἡμιθνήτες ἐφόνευον. καὶ
οἱ μὲν ἔχαιρον καὶ ἐπαιώνιζον, οἱ δὲ ἐλυποῦντο καὶ ὠλοφύροντο,
ὥστε βοῆς καὶ στεναγμῶν πάντα πληρωθῆναι, καὶ τοῖς μὲν πλείοσι
καὶ ἐκ τούτου ταραχὴν ἐγγενέσθαι (τὰ γὰρ λεγόμενα ἄσημά σφισι
διὰ τε τὸ ἀλλοεθνὲς καὶ διὰ τὸ ἀλλόθροον ὄντα δεινῶς αὐτοὺς
ἐξέπλησσε), τοῖς δὲ δὴ συνιῇσιν ἀλλήλων πολλαπλάσιον τὸ κακὸν
συμβῆναι· πρὸς γὰρ τοῖς ἰδίοις σφῶν παθήμασι καὶ τὰ τῶν πέλας
καὶ ἐώρων ἅμα καὶ ἤκουον.

τέλος δέ, ἰσορρόπως αὐτῶν ἐπὶ μακρότατον ἀγωνισαμένων, καὶ 61
πολλῶν ἀμφοτέρωθεν ὁμοίως καὶ πεσόντων καὶ τραπέντων, ὁ Πομ-
πήιος ὅτε καὶ Ἀσιανὸν καὶ ἀγύμναστον τὸ πλεῖον τοῦ στρατοῦ ἔχων
ἠττήθη, ὥσπερ πον καὶ πρὸ τοῦ ἔργου οἱ ἐδεδήλωτο· κεραινοὶ τε 2
γὰρ ἐς τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ ἐσέπεσον, καὶ πῦρ ἀέριον ὑπὲρ τῆς
τοῦ Καίσαρος ταφρείας φανέν ἐς τὴν ἐκείνου κατέσκηψε, τὰ τε
σημεῖα αὐτοῦ τὰ στρατιωτικὰ μέλισσαι περιέσχον, καὶ πολλὰ τῶν
ιερείων αὐτοῖς ἤδη τοῖς βωμοῖς προσαγόμενα ἐξέδρα. καὶ οὕτω 3
γε καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους ὁ ἀγὼν ἐκείνος ἔτεινεν ὥστε
πολλαχόθι ἐν αὐτῇ τῇ τῆς μάχης ἡμέρᾳ καὶ στρατοπέδων συνόδους
καὶ ὅπλων κτύπους συμβῆναι, ἐν τε Περγάμῳ τυμπάνων τέ τινα
καὶ κυμβάλων ψόφον ἐκ τοῦ Διονυσίου ἀρθέντα διὰ πάσης τῆς

- ⁴ πόλεως χωρῆσαι, καὶ ἐν Τράλλεσι φοινικά τε ἐν τῷ τῆς νίκης ναυῷ ἀναφῦναι καὶ τὴν θεὸν αὐτὴν πρὸς εἰκόνα τοῦ Καίσαρος ἐν πλαγίῳ που κειμένην μεταστραφῆναι, τοῖς τε Σύροις δύο τινὰς νεανίσκους τὸ τέλος τῆς μάχης ἀγγείλαντας ἀφανεῖς γενέσθαι, καὶ ἐν Παταρίῳ τῆς νῦν Ἰταλίας τότε δ' ἔτι Γαλατίας ὄρνιθας τινὰς οὐχ
- ⁵ ὅτι διαγγεῖλαι αὐτὴν ἀλλὰ καὶ δεῖξαι τρόπον τινά· Γάιος γάρ τις Κορνήλιος πάντα τὰ γενόμενα ἀκριβῶς τε ἐξ αὐτῶν ἐτεκμήρατο καὶ τοῖς παροῦσιν ἐξηγήσατο. ταῦτα μὲν ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ὥς ἕκαστα συνηνέχθη, καὶ παραχρῆμα μὲν ἠπιστεῖτο, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἀγγελθέντων δὲ τῶν πραχθέντων ἐθαυμάζετο.
- ⁶² τῶν δὲ δὴ Πομπηίων τῶν μὴ ἐν χειρὶ φθαρέντων οἱ μὲν ἔφυγον ὅπῃ ποτὲ ἡδυνήθησαν, οἱ δὲ καὶ μετὰ τοῦτο· καὶ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ τοὺς μὲν ἐν τῷ τεταγμένῳ στρατευομένους ἐς τὰ ἑαυτοῦ
- ² στρατόπεδα ἐσέγραψε, μὴδὲν σφίσι μνησικαχέσας, τῶν δὲ δὴ βουλευτῶν τῶν τε ἱππέων ὅσους μὲν καὶ πρότερόν ποτε ἥροκῶς ἡλεήκει ἀπέκτεινε, πλὴν εἴ τινες οἱ φίλοι αὐτοῦ ἐζητήσαντο (τούτοις
- ³ γὰρ ἔνα ἐκάστῳ τότε σῶσαι συνεχώρησε), τοὺς δὲ λοιποὺς τοὺς τότε πρῶτον ἀντιπολεμήσαντας αὐτῷ ἀφῆκεν, εἰπὼν ὅτι οὐδὲν με ἡδικήκασιν οἱ τὰ τοῦ Πομπηίου φίλοι σφίσις ὄντος ἐσπούδασαν, μὴ
- ⁴ δεμίαν εὐεργεσίαν παρ' ἐμοῦ ἔχοντες. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς δυνάστας τοὺς τε δῆμους τοὺς συναραμένους οἱ ἐποίησεν· πᾶσι γὰρ αὐτοῖς συνέγνω, ἔννοων ὅτι αὐτὸς μὲν ἢ οὐδένα ἢ τινὰ αὐτῶν ἠπίστατο, παρ' ἐκείνου δὲ δὴ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ προεπεπόνθεσαν. καὶ
- ⁵ πολὺ γε τούτους μᾶλλον ἐπήγει τῶν εὐεργεσίαν μὲν τινα παρὰ τοῦ Πομπηίου προλαβόντων, ἐν δὲ δὴ τοῖς κινδύνοις αὐτὸν ἐγκαταλιπόντων· τοὺς μὲν γὰρ καὶ ἑαυτῷ δι' εὐνοίας ἔσεσθαι ἡλπίζε, τοὺς δέ, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔδοξάν τί οἱ καὶ χαρίσασθαι, ἀλλὰ προδότης γε τοῦ νῦν φίλου γενομένους οὐδὲ ἑαυτοῦ ποτὲ φείσεσθαι ἐνόμιζεν.
- ⁶³ τεκμήριον δὲ ὅτι Σαδάλου μὲν τοῦ Θρακὸς καὶ Δηιοτάρου τοῦ Γαλάτου, καίτοι καὶ ἐν τῇ μάχῃ γενομένων, Ταρχονδιμότου τε ἐν μέρει μὲν τινι τῆς Κιλικίας δυναστεύοντος, πλείστον δὲ αὐτῷ πρὸς τὰ ναυ
- ² τικὰ βοηθήσαντος, ἐφείσατο. τί γὰρ δεῖ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰς συμμάχιας πέμψαντας καταλέγειν, οἷς καὶ αὐτοῖς συγγνώμην ἔνειμε, χρήματα μόνον παρ' αὐτῶν λαβῶν; ἄλλο γὰρ οὐδὲν οὔτε ἔδρασέ σφας οὗτ' ἀφείλατο, καίπερ πολλῶν πολλὰ καὶ μεγάλα, τὰ μὲν πάλαι τὰ
- ³ δὲ καὶ τότε, παρὰ τοῦ Πομπηίου εἰληφώτων. μέρος μὲν γάρ τι τῆς Ἀρμενίας τῆς τοῦ Δηιοτάρου γενομένης Ἀριοβαρζάνῃ τῷ τῆς Καπαδοκίας βασιλεῖ ἔδωκεν, οὐ μέντοι καὶ τὸν Δηιοτάρου ἐν τούτῳ τι

• 4 ἕκαστα] ἡκιστα
plura exciderunt

62 1 2 μετὰ τοῦτο] μετέστησαν? nisi

ἔβλαψεν, ἀλλὰ καὶ προσευηργέτησεν· οὐ γὰρ ἐκείνου τὴν χώραν ἀπέ-
τέμετο, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ Φαρνάκου πᾶσαν τὴν Ἀρμενίαν καταληφθεῖσαν
καταλαβὼν τὸ μὲν τι αὐτῆς τῷ Ἀριοβαρζάνῃ τὸ δὲ δὴ τῷ Δηιο-
τάρῳ ἔχαρισάτο. καὶ τούτοις μὲν οὕτως ἐχρήσατο· τῷ δὲ δὴ Φαρ-
νάκῃ προβαλλομένῳ ὅτι μὴ προσαιμῖναι τῷ Πομπηίῳ, καὶ τούτου
συγγνώμης ἐφ' οἷς ἐπεποιήκει τυχεῖν ἀξιοῦντι, οὔτε ἔνεμιν ἐπιεικὲς
οὐδέν, καὶ προσέτι καὶ αὐτὸ τοῦτ' ἐνεκάλεσεν, ὅτι καὶ πονηρὸς καὶ
ἀνόσιος περὶ τὸν εὐεργέτην ἐγένετο. τοσαύτῃ μὲν καὶ φιλανθρωπίᾳ⁵
καὶ ἀρετῇ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἀντιπολεμήσαντας αὐτῷ ἔπειτα ἐχρήτο.
ἁμέλει καὶ τὰ γράμματα τὰ ἀπόθετα τὰ ἐν τοῖς τοῦ Πομπηίου κι-
βωτοῖς εὗρεθέντα, ὅσα τινῶν τὴν τε πρὸς ἐκείνον εὐνοίαν καὶ τὴν
πρὸς ἑαυτὸν δύσνοιαν ἤλεγχεν, οὗτ' ἀνέγνω οὗτ' ἐξεγράψατο ἀλλ'
εὐθὺς κατέφλεξεν, ὅπως μὴδὲν ἀπ' αὐτῶν δεινὸν ἀναγκασθῇ δρᾶσαι,⁶
ὥστε τινὰ καὶ διὰ ταῦτα τοὺς ἐπιβουλεύσαντας αὐτῷ μισῆσαι. τοῦτο
δὲ οὐκ ἄλλως εἶπον, ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ Καίσιον ὁ Βροῦτος ὁ Μάρκος,
ὁ μετὰ τοῦτο αὐτὸν ἀποκτείνας, καὶ ἐάλω ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἐσώθη.

ἡ μὲν οὖν μάχη τοιαύτη δὴ τις ἐγένετο, καὶ ἀπ' αὐτῆς ὁ Πομ- MB
πήιος πάντων τῶν ἑαυτοῦ πραγμάτων παραχρηῖα ἀπέγνω, καὶ οὐ-
κέτ' οὔτε τῆς ἰδίας ἀρετῆς οὔτε τοῦ τῶν λοιπῶν στρατιωτῶν πλή-
θους οὐθ' ὅτι πολλὰκις ἡ τύχη δι' ἐλαχίστου τοὺς πταίσαντας ἀνα-
λαμβάνει λογισμὸν τινα ἐποιήσατο, καίπερ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ
πλεῖστον μὲν τὸ εὐθυμον πλεῖστον δὲ τὸ εὐέλπι παρὰ πάντα ὅσα
ἐσφάλη αἰεὶ ποτε σχών. αἴτιον δὲ ὅτι ἐν μὲν ἐκείνοις ἀντίπαλος²
ὥς πλήθει τοῖς ἐναντίοις ὧν οὐ προελάμβανε τῇ γνώμῃ τὴν νίκην,
ἀλλ' ἐπ' ἀμφοτέρω τὴν ἔκβασιν τῶν πραγμάτων, ἐν τε τῷ θαρ-
σοῦντι καὶ πρὶν ἐς κατάπληξιν τινα ἀφικέσθαι, προσκοπῶν οὐκ
ἡμέλει τῆς τοῦ χείρονος θεραπείας, καὶ διὰ τοῦτ' οὐθ' ὑπέκειν
ταῖς συμφοραῖς ἠναγκάζετο καὶ ἀναμάχεσθαι ῥαδίως ἐδύνατο, τότε
δὲ πολλῷ τοῦ Καίσαρος περισσῆσειν ἐλπίσας οὐδὲν προείδετο. οὐ-³
κουν οὔτε τὸ στρατόπεδον ἐν ἐπιτηδείῳ ἐποιήσατο, οὗτ' ἀναφυγὴν
οὐδεμίαν ἡττηθέντι οἱ παρεσκεύασεν· τριῖναι τε δυνηθεῖς ἂν τὰ
πράγματα, καὶ τούτου ἀμυχὶ κρατῆσαι (στρατός τε γὰρ καθ' ἐκά-
στην ἡμέραν αὐτῷ προσεγγίνοτο, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἄφθονα ἅτε ἐν
τε φίλῃ τῇ πλείστῃ χώρᾳ ὧν καὶ ναυκρατῶν εἶχεν), ὁμῶς, εἴτε
ἐθελοντῆς ὥς καὶ πάντως νικήσων, εἴτε καὶ ὑπὸ τῶν συνόντων ἐκ-
βιασθεῖς, συνέβαλεν. καὶ διὰ ταῦτ', ἐπειδὴ τύχιστα ἐνικήθη, δει-⁴
νῶς ἐξεπλάγη καὶ οὔτε τι βούλευμα καίριον οὔτε ἐλπίδα βεβαίαν
ἐς τὸ ἀνακινδυνεῦσαι ἔσχεν. ὅταν γάρ τι ἀπροσδοκῆτως τέ τι

3 6 λαβών?

1 1 3 οὐδέ τῆς*

6 3 τὰ post γρ. om

3 1 οὐκοῦν οὐδέ*

6 2 καὶν?*

2 οὐδ*

- καὶ μετὰ πλείστου παραλόγου προσπέσῃ, τό τε φρόνημα αὐτοῦ ταπεινοῖ καὶ τὸ λογιζόμενον ἐκπλήσσει, ὥστ' αὐτὸν χάκιστόν τε καὶ ἄσθενέστατον τῶν πρακτέων κριτὴν γενέσθαι· οὐ γὰρ ἐθέλουσιν οἱ λογισμοὶ τοῖς φόβοις συνεῖναι, ἀλλ' ἂν μὲν προκατάσχωσιν τινα, καὶ μᾶλα γενναίως αὐτοὺς ἀπαθροῦνται, ἂν δ' ὑστερήσωσιν, ἡττῶνται.
- 2 διὰ μὲν δὴ ταῦτα καὶ ὁ Πομπήιος, ὥς οὐδὲν αὐτῶν προενόησε, καὶ γυμνὸς καὶ ἄφρακτος εὗρέθη, τάχ' ἂν μὴ χαλεπῶς, εἴπερ τι προεώρατο, πάντα διὰ ταχέων ἀνακτησάμενος. τῶν τε γὰρ μεμαχτημένων συγχροὶ περιεγεγόνεσαν, καὶ ἑτέρας δυνάμεις οὐ σμικρὰς εἶχεν· τό τε μέγιστον καὶ χρήματα πολλὰ ἐκέκτητο καὶ τῆς θαλάσσης ἀπάσης ἐκράτει, αἱ τε πόλεις καὶ αἱ αὐτόθι καὶ αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ
- 2 δυστυχήσαντα αὐτὸν ἡγάπων. νῦν δ' ἐπειδὴ περ ἐφ' ᾧ μάλιστα ἐθάρσει κακῶς ἀπήλλαξεν, οὐδὲ ἐκείνων οὐδενὶ ὑπὸ τῆς αὐτίκα τοῦ φόβου προσβολῆς ἐχρήσατο, ἀλλὰ τό τε ἔρωμα εὐθὺς ἐξέλιπε
- 3 καὶ πρὸς Ἀάρισαν μετ' ὀλέγων ἔφυγεν. καὶ ἐς μὲν τὴν πόλιν οὐκ ἐσηλθε καίτοι τῶν Λαρισαίων ἐσκαλούντων, φοβηθεὶς μή τινα ἐκ τούτου αἰτίαν ὄφλωσιν· ἀλλ' ἐκείνους μὲν τῷ κρατοῦντι προσχωρήσαι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ τὰ τε ἐπιτήδεια λαβὼν καὶ ἐπὶ τὴν θάλασσαν καταβάς ἐς Λέσβον ὁλκάδι πρὸς τε τὴν γυναικὰ τὴν Κορνηλίαν καὶ πρὸς τὸν υἱὸν τὸν Σέξτον ἐπλευσεν. καὶ αὐτοὺς παραλαβὼν καὶ μηδὲ ἐς τὴν Μιτυλήνην ἐσελθὼν ἐς Αἴγυπτον ἀπῆρε, συμμαχίαν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ βασιλεύοντος αὐτῆς σχήσειν ἐλπίσας· τοῦ τε γὰρ Πτολεμαίου τοῦ διὰ τοῦ Γαβινίου τὴν βασιλείαν παρ' αὐτοῦ ἀπολαβόντος υἱὸς ἦν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ναυτικὸν ἐς ἐπικουρίαν οἱ ἐπεπόμφει. ἤκουσα μὲν γὰρ ὅτι καὶ ἐς Πάρθους φυγεῖν ἐβουλεύσατο, οὐ μέντοι καὶ πιστεύειν ἔχω. ἐκείνοι τε γὰρ τοὺς τε Ῥωμαίους πάντας, ἀφ' οὗ σφίσιν ὁ Κράσσος ἐπεστράτευσεν, καὶ τὸν Πομπήιον μάλιστα ἄτε καὶ προσήκοντα αὐτῷ, οὕτως ἐμίσουν ὥστε καὶ τὸν πρεσβευτὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν αἴτησιν τῆς βοηθείας ἐλθόντα δῆσαι καίπερ βουλευτὴν ὄντα· καὶ ὁ Πομπήιος οὐκ ἂν ποτε τοῦ πολεμιοτάτου, ὅτε εὖ πρῶττων οὐκ ἐτετυχέει, ἰκέτης
- 3 ὑπέμεινε δυστυχήσας γενέσθαι. ἀλλ' ἐς τὴν Αἴγυπτον δι' ἅπερ εἶπον ὥρμησε, καὶ παρὰ τὴν ἡπειρον μέχρι Κιλικίας κομισθεὶς ἐκεῖθεν πρὸς τὸ Πηλούσιον ἐπαιρώθη, ὅπου ὁ Πτολεμαῖος τῇ
- 2 ἀδελφῇ Κλεοπάτρῃ πολεμίων ἐστρατοπεδεύετο. τὰς τε ναῦς ἀναχωρεύσας ἐπεμψέ τινας, τῆς τε πατρῴας αὐτὸν εὐεργεσίας ἀναμνήσκων καὶ δεόμενος ἐπὶ ῥητοῖς τέ τισι καὶ βεβυλοῖς καταχθῆναι·

ἐκβῆναι γὰρ πρὶν ἀσφάλειάν τινα λαβεῖν οὐκ ἐθάρσησεν. καὶ αὐτῇ 3
 ὁ μὲν Πτολεμαῖος οὐδέν (παῖς γὰρ ἔτι κομιδῇ ἦν) ἀπεκρίνατο, τῶν
 δὲ δὴ Αἰγυπτίων τινὲς καὶ Λούκιος Σεπτίμιος ἀνὴρ Ῥωμαῖος, συν-
 εστρατευκὼς μὲν ποτε τῷ Πομπηίῳ, συγγεγονὼς δὲ τῷ Γαβινίῳ
 καὶ πρὸς ἐκείνου τῷ Πτολεμαίῳ μετὰ στρατιωτῶν ἐς φυλακὴν αὐ-
 τοῦ καταλελειμμένος, ἦλθον μὲν ὡς φίλοι, ἐπεβούλευσαν δὲ ἀνο- 4
 σίως, καὶ ἐκ τούτου προστρόπαιον καὶ ἑαυτοῖς καὶ τῇ Αἰγύπτῳ
 πάσῃ προσέθεντο· αὐτοὶ τε γὰρ οὐκ ἐς μακρὰν ἀπώλοντο, καὶ οἱ
 Αἰγύπτιοι τὸ μὲν πρῶτον τῇ Κλεοπάτρᾳ δουλεύειν, ὅπερ ἤκιστα
 ἐβούλοντο, παρεδόθησαν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐς τὸ τῶν Ῥωμαίων ἐπή-
 κοον ἐσεγράφησαν. ἐν δ' οὖν τῷ τότε Σεπτίμιος καὶ Ἀχιλλᾶς ὁ 4
 στρατάρχος, ἄλλοι τε μετ' αὐτῶν ὄντες, ἐτοίμως ἔφασαν ἐσδέξα-
 σθαι τὸν Πομπηῖον, ὅπως ὡς ῥᾶστα ἀπατηθεῖς ἀλῶν· καὶ τοὺς τε
 ἐλθόντας παρ' αὐτοῦ προέπειψαν, θαρσεῖν σφας ἐνιοὶ κελεύσαν-
 τες, καὶ αὐτοὶ μετὰ τούτου ἀκατίων ἐπιβάντες προσέπλευσαν αὐτῷ, 2
 καὶ τὰ τε ἄλλα ἐφιλοφρονήσαντο αὐτὸν καὶ ἤξιωσαν πρὸς ἑαυτοὺς
 μετεκβῆναι, λέγοντες μήτε νῆα δύνασθαι ὑπὸ τοῦ μεγέθους διὰ τὰ
 βράχῃ πρὸς τὴν γῆν προσσεῖν, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἐν πολλῇ ἐπι-
 θυμίᾳ εἶναι θᾶσσον αὐτὸν ἰδεῖν. καὶ ὁ μὲν οὕτω, καίτοι πάντων 3
 οἱ τῶν σύμπλων ἀπαγορευόντων, πιστεύσας αὐτοῖς ἐξῆλθε, τοσοῦ-
 τον μόνον εἰπών, "ὅστις γὰρ ὡς τύραννον ἐμπορεύεται, κείνου ὅτι
 δοῦλος, αὖν ἐλεύθερος μόλην" οἱ δὲ ἐπειδὴ ἐγγὺς τῆς γῆς ἐγένοντο, 4
 φοβηθέντες μὴ καὶ ἐντυχὼν τῷ Πτολεμαίῳ σωθῇ εἴτε ὑπ' αὐτοῦ
 ἐκείνου ἢ καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων τῶν συνόντων αὐτῷ ἢ καὶ ὑπὸ τῶν
 Αἰγυπτίων (καὶ γὰρ εὐνοίαν οἱ μεγάλην εἶχον), ἀπέκτειναν αὐτὸν
 πρὶν καταπλεῦσαι, μηδὲν μήτ' εἰπόντα μήτ' ὀδυράμενον. ὡς γὰρ 5
 τάχιστα τῆς τε ἐπιβουλῆς ᾗσθετο, καὶ ἔγνω ὅτι οὐτ' ἀμύνεσθαι
 σφας οὔτε διαφυγεῖν δυνήσεται, συνεκαλύψατο.

τοιοῦτο μὲν τὸ τέλος τῷ Πομπηίῳ ἐκείνῳ τῷ μεγάλῳ ἐγένετο, 5
 ὥστε καὶ διὰ τούτου τὴν τε ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀτοπίαν τοῦ ἀν-
 θρωπείου γένους ἐλεγχθῆναι. προμηθείας τε γὰρ οὐδὲν ἐλλείπων, 2
 ἀλλὰ πρὸς τὸ κακοεργῆσαι τι δυνάμενον ἀσφαλέστατα αἰεὶ ποτε
 διαγενόμενος ἠπατήθη, καὶ νίκας πολλὰς μὲν ἐν τῇ Ἀφρικήῃ πολλὰς
 δὲ καὶ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῇ τε Εὐρώπῃ παραδόξους καὶ κατὰ γῆν καὶ
 κατὰ θάλασσαν ἐκ μειρακίου ἀνελόμενος ἠττήθη παραλόγως ὀκτώ 3
 τε καὶ πεντηκοντούτης ὢν, τὴν τε θάλασσαν τὴν τῶν Ῥωμαίων 3
 πᾶσαν ἡμερώσας ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ διώλετο, καὶ χιλίων ποτὲ νεῶν, ὡς
 ὁ λόγος ἔχει, ἄρξας ἐν πλοιαρίῳ τινί, πρὸς τε τῇ Αἰγύπτῳ καὶ

πρὸς τοῦ Πτολεμαίου τρόπον τινὰ οὐ ποτὲ τὸν πατέρα ἕς τε ἐκεί-
 4 νην ἄμα καὶ ἕς τὴν βασιλείαν κατήγαγε, διεφθάρη· ὃν γάρ τοι καὶ
 τότε ἔτι στρατιῶται Ῥωμαῖοι διὰ τὴν τοῦ Πομπηίου χάριν ὑπὸ
 τοῦ Γαβινίου, διὰ τὸ τῶν Αἰγυπτίων ἕς τὸν πατέρα αὐτοῦ μῖσος,
 καταλειφθέντες ἐφρούρουν, οὗτος αὐτὸν δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐκατέ-
 5 ρων ἀπεκτονέειν ἔδοξεν. Πομπήιος μὲν δὴ κράτιστος πρότερον Ῥω-
 μαίων νομισθεὶς, ὥστε καὶ Ἀγαμέμνονα αὐτὸν ἐπικαλεῖσθαι, τότε
 καθάπερ τις καὶ αὐτῶν τῶν Αἰγυπτίων ἔσχατος, πρὸς τε τῷ Κασ-
 σίῳ ὕρει καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ποτὲ τὰ τε τοῦ Μιθριδάτου καὶ τὰ
 τῶν καταποντιστῶν ἐπινίκια ἤγαγεν, ἐσφάγη, ὥστε μηδὲν μηδὲ ἐν
 6 τούτῳ ὁμολογηθῆναι· ἐν τε γὰρ τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τὰ λαμπρότατα
 πρὶν πράξας τότε τὰ ἀλγεινότερα ἐπαθεν, καὶ ἕς πάντας τοὺς πολί-
 τας τοὺς Κασσίους ἐκ χρησμοῦ τινὸς ὑποπεύσας πρὸς μὲν ἀνδρὸς
 Κασσίου οὐδενὸς ἐπεβουλεύθη, παρὰ δὲ δὴ τῷ ὕρει τῷ τὴν ἐπί-
 7 κλησιν ταύτην ἔχοντι καὶ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. τῶν δὲ δὴ συμ-
 πλεόντων αὐτῷ οἱ μὲν αὐτίκα ἐάλωσαν οἱ δὲ ἔφυγον, ἄλλοι τε καὶ
 ὁ πῦς ἥ τε γυνὴ αὐτοῦ. καὶ ἡ μὲν ἕς τὴν Ῥώμην μετὰ ταῦτα
 ἀδείας τυχοῦσα ἀνεώσθη, ὁ δὲ δὴ Σέξτος ἕς τὴν Ἀφρικὴν πρὸς
 τὸν ἀδελφὸν τὸν Γναῖον ἐκομίσθη· τούτοις γὰρ δὴ τοῖς ὀνόμασι
 διακεκρίδεται, ἐπειδὴ τὴν τοῦ Πομπηίου πρόσρησιν ἀμφότεροι
 εἶχον.

6 Καῖσαρ δὲ ὥς τότε μετὰ τὴν μάχην τὰ κατεπείγοντα διωκῆ-
 σατο, τὴν μὲν Ἑλλάδα τὰ τε λοιπὰ τὰ ταύτῃ ἄλλοις τισὶ καὶ προσ-
 ποιῆσθαι καὶ καθίστασθαι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ τὸν Πομπήιον
 ἐπεδίωξεν. καὶ μέχρι μὲν τῆς Ἀσίας κατὰ πύστιν αὐτοῦ προῖων
 ἠπείχθη, ἐνταῦθα δέ, ἐπειδὴ μηδεὶς ὅπῃ πεπλευκὸς ἦν ἠπίστατο,
 2 ἐνδιέτριψεν. οὕτω δ' οὖν ἐν τύχῃ πάντα αὐτῷ προухώρει ὥστε
 καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἐν πορθμείῳ τινὶ περαιοῦμενος ἐνέτυχε μὲν
 τῷ τοῦ Πομπηίου ναυτικῷ μετὰ τοῦ Κασσίου τοῦ Λουκίου πλέοντι,
 οὐ μόνον δὲ οὐδὲν δεινὸν ὑπ' αὐτῶν ἐπαθεν, ἀλλὰ καὶ προσκατα-
 3 πλῆξας σφᾶς προσεποιήσατο. καὶ τούτου καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐκείνῃ,
 μηδενὸς ἔτ' ἀνταφροντος, πυρελάμβανε καὶ διώκει, χρημάτων μὲν
 ἐκλογὴν, ὥσπερ εἶπον, ποιοῦμενος, ἄλλο δὲ μηδὲν μηδένα λυπῶν,
 ἀλλὰ καὶ εὐεργετῶν πάντας ὅσα ἐνεδέχετο. τοὺς γοῦν τελῶνας πι-
 κρότατά σφισι χρωμένους ἀπαλλάξας, ἕς φόρου συντέλειαν τὸ συμ-
 βαῖνον ἐκ τῶν τελῶν κατεστήσατο.

7 καὶ τούτῳ πυθόμενος τὸν Πομπήιον πρὸς τὴν Αἴγυπτον
 πλέοντα, καὶ δέσας μὴ προκατασχῶν αὐτὴν αὐθις ἰσχύσῃ, ἀφωρ-

μήθῃ κατὰ τάχος. καὶ ἐκείνον μὲν οὐκ ἐτι περιόντου κατέλαβε, τῇ 2
 δ' Ἀλεξανδρείᾳ αὐτῇ μετ' ὀλίγων πολὺ πρὸ τῶν ἄλλων, πρὶν τὸν
 Πτολεμαῖον ἐκ τοῦ Πηλουσίου ἐλθεῖν, προσπλεύσας, καὶ τοὺς Ἀλε-
 ξανδρέας θορυβουμένους ἐπὶ τῷ τοῦ Πομπηίου θανάτῳ εὐρών, οὐκ
 ἐθάρσυνεν εὐθὺς ἐς τὴν γῆν ἐκβῆναι, ἀλλ' ἀνορμισιάμενος ἀνῆλθε
 μέχρῃς οὗ τὴν τε κεφαλὴν καὶ τὸν δακτύλιον αὐτοῦ πεμφθέντα οἱ
 ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου εἶδεν. οὕτω δὲ ἐς μὲν τὴν ἡπειρον θαρσύν- 3
 τως προσέσχεν, ἀγανακτήσεως δὲ ἐπὶ τοῖς ῥαβδούχοις αὐτοῦ παρὰ
 τοῦ πλήθους γενομένης αὐτὸς μὲν ἀγαπητῶς ἐς τὰ βασίλεια προ-
 κατέφυγε, τῶν δὲ δὴ στρατιωτῶν τινὲς τὰ ὅπλα ἀφῆρθέησαν, καὶ
 διὰ τοῦθ' οἱ λοιποὶ ἀνωρμίσαντο αὐθις, ἕως πῦσαι αἱ νῆες ἐπικα-
 τέχθησαν. ὁ δ' οὖν Καῖσαρ τὴν τοῦ Πομπηίου κεφαλὴν ἰδὼν κα- 8
 τεδάκρυσε καὶ κατωλοσύρατο, πολίτην τε αὐτὸν καὶ γαμβρὸν ὀνο-
 μάζων, καὶ πάνθ' ὅσα ποτὲ ἀλλήλοις ἀνθυπουργήκεσαν ἀναριθμού-
 μενος. τοῖς τε ἀποκτείνουσιν αὐτὸν οὐχ ὅπως εὐεργεσίαν τινα ὀφεί-
 λειν ἔφη, ἀλλὰ καὶ ἐπεκάλει, καὶ ἐκείνην κοσμησάτω τε καὶ εὐθετη-
 σαι καὶ θάψαι τισὶν ἐκέλευσεν. καὶ ἐπὶ μὲν τούτῳ ἔπαινον ἔσχεν, 2
 ἐπὶ δὲ δὴ τῇ προσποιήσει γέλωτα ὠφλίσκανε· τῆς γὰρ δυναστείας
 δεινῶς ἀπ' ἀρχῆς ἐφίεμενος, καὶ ἐκείνον καὶ ὡς ἀνταγωνιστὴν καὶ
 ὡς ἀντίπαλον αἰεὶ ποτε μισήσας, καὶ τὰ τε ἄλλα ἐπ' αὐτῷ πάντα
 πρῶξας καὶ τὸν πόλεμον τόνδε οὐκ ἐπ' ἄλλο τι παρυσκευάσας ἢ
 ἵνα ἀπολομένου αὐτοῦ πρωτεύσῃ, τότε τε ἐς τὴν Αἴγυπτον οὐ δι' 3
 ἄλλο τι ἐπειχθεὶς ἢ ἵνα αὐτόν, εἰ περιεῖη, προσκατεργάσαιοτο, πο-
 θεῖν τε αὐτὸν ἐπλάττετο καὶ ἀγανακτεῖν ἐπὶ τῷ ὀλέθρῳ αὐτοῦ
 ἐσκήπτετο.

καὶ ὁ μὲν μηδὲν ἔτι πολέμιον ὑπεξηρημένου οἱ ἐκείνου καταλεί- 9
 πεσθαι νομίζων, ἐν τῇ Αἰγύπτῳ ἐνεχρόνισεν ἀργυρολογῶν καὶ τὰ
 τοῦ Πτολεμαίου καὶ τὰ τῆς Κλεοπάτρας διάφορα διακρίνων· πό-
 λεμοι δὲ ἐν τούτῳ ἕτεροι αὐτῷ παρυσκευάσθησαν. ἡ τε γὰρ Αἴ- 2
 γυπτος ἐνεόχμωσε, καὶ ὁ Φαρνάκης ἡρῶατο μὲν εὐθὺς, ἐπειδὴ πρῶ-
 τον τὸν τε Πομπήιον καὶ τὸν Καῖσαρα ἐκπεπολεμῶσθαι ἔμαθε,
 τῆς πατρίδας ἀρχῆς ἀντιποιεῖσθαι (χρονοεῖν τε γὰρ αὐτοὺς ἐν τῇ
 στάσει καὶ τὰς δυνάμεις τῶν Ῥωμαίων αὐτὰς περὶ αὐταῖς ἀναλώ-
 σειν ἤλπισεν), ἔρχετο δὲ καὶ τότε τῶν προκειμένων, ὅτι τε ἅπας 3
 ἐκεκίνητο καὶ ὅτι πόρρω τὸν Καῖσαρα ὄντα ἐπύθετο, καὶ πολλὰ γε
 χωρία προκατέλαβεν. κὰν τούτῳ καὶ ὁ Κάτων καὶ ὁ Σκιπίων, οἳ
 τε ἄλλοι οἱ τὴν αὐτὴν σφίσι γνώμην ἔχοντες, καὶ ἐμφύλιον καὶ
 ὁθνεῖον ἐν τῇ Ἀφρικῇ πόλεμον ἤγειραν.

- 10 ἔσχε γὰρ οὕτως. ὁ Κάτων ἐν τῷ *Δυρραχίῳ* πρὸς τοῦ *Πομπήου* τὰ τε ἐκ τῆς *Ἰταλίας* ἐπιτηρεῖν, ἃν τις διαβαίνει, καὶ τοὺς *Παρθηνοὺς* κατεῖργειν, ἃν τι παρακινῶσι, καταλειφθεὶς τὸ μὲν
 2 πρῶτον ἐκείνοις ἐπολέμει, ἡττηθέντος δὲ τοῦ *Πομπήου* τὴν μὲν *Ἕπειρον* ἐξέλιπεν, ἐς δὲ τὴν *Κέρκυραν* μετὰ τῶν ὁμογυναικιστῶν οἱ κομισθεὶς ἐνταῦθα τοὺς τε ἐκ τῆς μάχης διαφυγόντας καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ αὐτὰ φρονούντας ἐδέχετο. *Κικέρων* μὲν γὰρ καὶ
 3 ἄλλοι τινὲς τῶν βουλευτῶν ἐς τὴν *Ῥώμην* παραντίκα ἀπήρα· οἱ δὲ δὴ πλείους μετὰ τε τοῦ *Λαβήνου* καὶ μετὰ τοῦ *Ἀφρανίου*, ὅτε μηδεμίαν ἐν τῷ *Καίσαρι* ἐλπίδα, ὁ μὲν ὅτι ἡττομολῇ, ὁ δὲ ὅτι σωθεὶς ὑπ' αὐτοῦ αὐτῷ οἱ ἐπεπολεμήκει, ἔχοντων, πρὸς τε τὸν
 11 Κάτωνα ἦλθον καὶ ἐκείνον προστιθέμενοι ἐπολέμουν. καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ὁ *Ὀκτάσιος* σφισι προσεγένετο. ὥς γὰρ τότε τὸν *Ίόνιον* ἐσέπλευσε καὶ τὸν *Ἀντώνιον* τὸν *Γάιον* συνέλαβεν, ἄλλων μὲν τινῶν χωρίων ἐκράτησε, τὴν δὲ δὴ *Σάλωνα*, καίπερ ἐπὶ πλείστον αὐ-
 2 τὴν πολιορκήσας, οὐχ εἴλεν. τὰ τε γὰρ ἄλλα ἰσχυρῶς αὐτὸν ἀπεκρούοντο, βοηθοῦντά σφισι τὸν *Γαβίνιον* ἔχοντες, καὶ τέλος μετὰ τῶν γυναικῶν ἐπεκδραμόντες μέγα ἔργον εἰργάσαντο· ἐκείναι τε γὰρ τὺς τε κόμιας καθεῖσαι καὶ στολὰς μελαίνας ἐνδυσάμεναι λαμπάδας τε λαβοῦσαι, καὶ τὸ σύμπαν πρὸς τὸ φοβερώτατον σχημα-
 3 τισάμεναι, τῷ τε στρατοπέδῳ τῷ πολιορκοῦντί σφας νυκτὸς μέσης προσέμιξαν, καὶ τοὺς προφύλακας ὥς καὶ δαίμονες τινες ἐκπλήξασαι τὸ πῦρ ἐς τὸ χαράκωμα ἀπανταχόθεν ἅμα ἐνέβαλον, καὶ αὐτοὶ ἐπισπόμενοι σφισι πολλοὺς μὲν ταραττομένους πολλοὺς δὲ καὶ καθεύδοντας ἐφόνευσαν, καὶ ἐκεῖνό τε εὐθὺς κατέσχον, καὶ τὸ ναύ-
 4 σταθμον ἐν ᾧ ὁ *Ὀκτάσιος* ἡύλινετο αὐτοβοεῖ εἶλον. οὐ μέντοι καὶ ἐν ῥαστώγῃ τινὶ ἐγένοντο· διαφυγὼν γὰρ πῶς αὐτοὺς δύναιμι τε αὐτῷ ἡθροῖσε, καὶ μάχῃ νικήσας προσήδρευε σφίσιν. κἂν τούτῳ τοῦ *Γαβινίου* νόσῳ τελευτήσαντος τῆς τε θαλάσσης τῆς ἐκεῖ πάσης
 5 ἐκράτησε, καὶ ἐς τὴν γῆν ἐκβαλὼν πολλὰ αὐτῆς ἐκακούργει, μέχρις οὗ ἣ τε πρὸς τῷ *Φαρσάλῳ* μάχῃ ἐγένετο, καὶ οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἐπιπλευσάντων τινῶν ἐκ τοῦ *Βρεντεσίου* σφίσι μετέστησαν, μὴδ' ἐς χειρὸς αὐτοῖς ἐλθόντες. τότε γὰρ ἐρημωθεὶς τῶν συμμάχων ἐς τὴν *Κέρκυραν* ἀπεχώρησεν.
- 12 καὶ ὁ *Πομπήσιος* δὲ ὁ *Γναῖος* πρότερον μὲν τῷ τῶν *Αἰγυπτίων* ναυτικῷ περιπλῶν τὴν τε *Ἕπειρον* καλουμένην κατέτρεχε καὶ *Ὠρικὸν* ὀλίγον εἴλε, *Μάρκου* *Ἀχιλίου* αὐτὸ κατέχοντος, καὶ τὸν τε ἔσπλυνεν τὸν ἐς τὸν λιμένα πλοίοις λίθων γέμουσι χύσαντος, καὶ περὶ τὸ στόμιον αὐτοῦ πύργους ἐκατέρωθεν ἐπὶ τε τῆς ἡπείρου καὶ
 2 ἐφ' ὁπλάδων ἐγείραντος. τοὺς τε γὰρ λίθους τοὺς ἐν τοῖς σκάφε-

σιν ἐγκειμένους κολυμβηταῖς ὑφύδροις δικασκεδάσας, καὶ αὐτὰ ἐκεῖνα
 κουφισθέντα ἐλκύσας, τὸν τε ἔσπλουν ἤλευθέρωσε, καὶ μετὰ τοῦτο
 ὀπλίτας ἐφ' ἐκάτερα τῆς χηλῆς ἐκβιβάσας ἐπεσέπλευσε, καὶ τὰ τε
 πλοῖα πάντα καὶ τῆς πόλεως τὸ πολὺ κατέκλυσε. εἰλε δ' ἄν καὶ ³
 τὴν λοιπὴν, εἰ μὴ τρωθεὶς δέος τοῖς Αἰγυπτίοις μὴ καὶ ἀποθάνῃ
 παρέσχεν. Θεραπευθεὶς δ' οὖν Ὁρικῷ μὲν οὐκέτι προσέβηκε, τὰ δ'
 ἄλλα περιφοιτῶν ἐπόρθει, καὶ ποτε καὶ αὐτοῦ τοῦ Βρεντεσίονι μύ-
 την, ὥσπερ πον καὶ ἄλλοι τινές, ἐπέλασεν. τέως μὲν δὴ ταῦτ' ⁴
 ἐποίει· ἐπεὶ δὲ ὅ τε πατήρ αὐτοῦ ἠττήθη καὶ οἱ Αἰγύπτιοι πυθό-
 μενοι τοῦτο οἴκαδε ἀπέπλευσαν, οὕτω δὴ πρὸς τὸν Κάτωνι ἀγί-
 κητο. καὶ αὐτὸν Κάσιος ὁ Γάιος ἐμιμήσατο, πλείστα μὲν καὶ τῆς ⁵
 Σικελίας καὶ τῆς Ἰταλίας λυπήσας, πολλαῖς δὲ μάχαις ἔν τε τῇ
 θαλάσῃ καὶ ἐν τῇ ἡπείρῃ συχνοὺς νικήσας.

προύχοντα μὲν δὴ τὸν Κάτωνι ἀρετῇ σφῶν ἰδόντες πολλοὶ ¹³
 πρὸς αὐτὸν συγκατέφυγον, καὶ αὐτοῖς ἐκεῖνος συναγωνισταῖς καὶ
 συμβούλοις πρὸς πάντα χρώμενος ἐς Πελοπόννησον, ὥς καὶ κατα-
 ληφόμενος αὐτήν, ἔπλευσεν· οὐ γάρ πω τὸν Πομπήιον τεθνεῖντα
 ἤκηκόει. καὶ Πάτρως μὲν κατέσχον, κἀναυῖθα ἄλλους τε πολλοὺς ²
 καὶ τὸν Πετρήιον Πομπήιον τὸν Φαῦστον προσέλαβον· Κύντον δὲ
 δὴ Φουφίον Καλήνου μετὰ τοῦτο ἐπιστρατεύσαντός σφισιν ἔξανή-
 χθησαν, καὶ ἐς Κυρήνην ἐλθόντες καὶ ἐκεῖ τὸν τοῦ Πομπηίου θά-
 νατον μαθόντες οὐκέτι συνεφρόνησαν, ἀλλ' ὁ μὲν Κάτων δι' ἀχθῆ- ³
 δόνα τῆς τοῦ Καίσαρος δυναστείας, καὶ ἄλλοι τινές δι' ἀπόγνωσιν
 τῆς παρ' αὐτοῦ συγγενίᾳς, ἔς τε τὴν Ἀφρικὴν μετὰ τοῦ στρατοῦ
 ἔπλευσαν καὶ τὸν Σκιπίωνα προσλαβόντες πάντα ἐπὶ τῷ Καίσαρι
 ἔπραττον, οἱ δὲ δὴ πλείους ἐσκεδάσθησαν, καὶ αὐτῶν οἱ μὲν ἄλλοι ⁴
 ἀποχωρήσαντες ἀπὴλλαξαν ὥς πον καὶ συνέτυχε σφίσιν, οἱ δὲ καὶ
 πρὸς τὸν Καίσαρα παραχρῆμα ἐλθόντες, ἄλλοι τε καὶ Γάιος Κά-
 σιος, ἀδείας ἔτυχον.

ὁ δὲ δὴ Καλῆνος ἐπέμφθη τε ἐς τὴν Ἑλλάδα πρὸ τῆς μάχης ¹⁴
 ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, καὶ εἶλεν ἄλλα τε καὶ τὸν Πειραιᾶ ὅτε καὶ
 ἀτείχιστον ὄντα. τὰς γὰρ Ἀθήνας, καίπερ πλείστα τὴν χώραν αὐ-
 τῶν κακώσας, οὐκ ἠδυνήθη πρὸ τῆς τοῦ Πομπηίου ἥττης λαβεῖν·
 τότε γὰρ ἐθελονταὶ αὐτῷ προσεχώρησαν, καὶ αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ μη- ²
 δὲν μνησικακήσας ἀθῶους ἀφῆκε, τοσοῦτον μόνον ἐλπὼν, ὅτι πολλὰ
 ἁμαρτάνοντες ὑπὸ τῶν νεκρῶν σώζοιντο. τὸ δὲ δὴ ἔπος τοῦτο
 ἐδόχλον ὅτι σφῶν διὰ τε τοὺς προγόνους καὶ διὰ τὴν δόξαν τὴν τε
 ἀρετὴν αὐτῶν ἐφέλοιο. Ἀθῆναι μὲν οὖν καὶ τὰ ἄλλα τὰ πλείω ³

13 11 δι] τοι *

22 Πετρήιον τὸν τε Πομπηίου γαμβρὸν φ.?

- τῆς Ἑλλάδος εὐθὺς τότε ὠμολόγησαν αὐτῷ, Μεγαρεῖς δὲ καὶ ὡς ἀντίστοιχον· πολλῶ γὰρ ὕστερον χρόνῳ τὰ μὲν βία τὰ δὲ καὶ προδοσίᾳ ἤλωσαν. ὅθεν περ φόνος τε αὐτῶν πολλὸς ἐγένετο καὶ οἱ λοιποὶ ἐπράθηνσαν. ὁ μὲντοι Καλῆνος τοῦτο μὲν, ἵνα δὴ καὶ κατ' ἀξίαν αὐτοὺς τιμιωρῆσθαι δόξῃ, ἐποίησεν· φοβηθεῖς δὲ μὴ καὶ παντελῶς ἢ πόλιν ἀπόλῃται, πρῶτα μὲν τοῖς ἐπιτηδεύουσιν σφᾶς, ἔπειτα δὲ καὶ ἐλαχίστον ἀπέδοτο, ἵν' ἐλευθερωθῶσιν.
- καὶ ὁ μὲν ταῖτα πράξας ἐπὶ τε τὰς Πάτρας ἐπιστρέψαι, καὶ ἀμαχίᾳ αὐτὰς, τὸν τε Κάτωνα καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ προεκφοβήσας, κατέσχευεν· ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ὡς ἔκυστα ἐπράττετο, καὶ ἡ Ἰβηρία καὶ περ εἰρηνεύσασα ἐκινήθη. ἐπειδὴ γὰρ ὁ Λογγίνος ὁ Κύντος πολλὰ καὶ τότε αὐτοὺς ἐλυμαίνετο, τὸ μὲν πρῶτον ὀλίγοι τινὲς συνέστησαν ὡς ἀποκτενοῦντες αὐτόν· ἐπεὶ δὲ δὴ τρωθεῖς διέφυγε καὶ τοῦτου πολλῶ μείζω σφᾶς ἠδίκηκε, συγχροὶ μὲν Κορδουβήσιοι συγχροὶ δὲ καὶ στρατιῶται, ἕτε καὶ τοῦ Πομπηίου γεγονότες, ἐπανέστησαν αὐτῷ, Μάρκον Μάρκελλον Αἰσερνῖνον τὸν ταμίαν προστησάμενοι. οὐ μὴν καὶ ὅλη τῇ γνώμῃ αὐτοὺς προσεδέξατο, ἀλλὰ τό τε ἀστυάμητον τῶν πραγμάτων ὁρῶν καὶ τὴν ἔκβασίν σφω ἐφ' ἐκότερα προσδεχόμενος ἐπιηφοτέρηκε καὶ διὰ μέσου πάντα καὶ ἔλεγε καὶ ἔπραττεν, ὥστε, ἄντε ὁ Καῖσαρ ἄντε καὶ ὁ Πομπήιος κρατήσῃ, ἀμφοτέροις σφίσι συνηγωνίσθαι δόξαι. Πομπηίῳ μὲν γάρ, ὅτι τοὺς τε μεταστάντας πρὸς αὐτὸν ἐδέξατο καὶ τῷ Λογγίνῳ τὰ τοῦ Καίσαρος πράττειν λέγοντι ἀντεπολέμησεν, ἐχαρίσατο, Καῖσαρι δὲ ὅτι καὶ τοὺς στρατιώτας, ὡς καὶ τοῦ Λογγίνου νεωτερίζοντός τι, παρλαβὼν τούτους τε αὐτῷ ἐτήρησε καὶ ἐκείνον οὐκ εἴασε πολεμῶσθαι. καὶ τό γε ὄνομα τὸ τοῦ Πομπηίου τῶν στρατιωτῶν ταῖς ἀσπίσιν ἐπιγραφάντων ἀπῆλειπεν, ὅπως καὶ ἐκ τοῦ τοιοῦτου τῷ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὅπλων τῷ δὲ τὴν δόκησιν προβάλλων, καὶ τῶν μὲν ὑπὲρ τοῦ κρατήσαντος γεγονότων προσποιούμενος, τὰ δὲ ἐναντία ἔς τε τὴν ἀνάγκην καὶ ἔς ἄλλους τινὰς ἀναφέρων, ἀσφαλὲς εἶη.
- καὶ διὰ τοῦτο, καίτοι παρασχὼν αὐτῷ παντελῶς τοῦ Λογγίνου τῷ πλήθει κρατῆσαι, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ἔς τε ἐνδειξιν καὶ ἐς παρασκευὴν ὣν ἐβούλετο προάγων τὰ πράγματα, ἐπ' ἄλλοις τισὶ τὰ ἀμφιλογα αὐτῶν ἐποίησατο, ὥστε καὶ ἐν οἷς ἡλαττώθη καὶ ἐν οἷς ἐπλεονέκτησέ τι, ὑπὲρ τοῦ αὐτοῦ ὁμοίως τὰ μὲν ὡς αὐτὸς καὶ ἐποίησε καὶ οὐκ ἐποίησε, τὰ δὲ ὡς ἕτεροι, προτείνεσθαι δυνήσθηναι.
- καὶ ὁ μὲν οὕτω διαγαγὼν μέχρις οὗ καὶ ὁ Καῖσαρ ἐνίκησε, παρὰ χρῆμα μὲν ἐς ὀργὴν αὐτῷ ἦλθε καὶ ὑπεριωρίσθη, ἔπειτα δὲ κα-

τῆλθε καὶ ἐτιμήθη· Λογγῖνος δέ, καταβοησάντων αὐτοῦ διὰ πρεσβείας τῶν Ἰβήρων, τῆς τε ἀρχῆς ἐξέπεσε, καὶ οἴκαδε ἀνακομιζόμενος ἐφθάρη πρὸς ταῖς τοῦ Ἰβήρος ἐκβολαῖς.

ταῦτα μὲν ἔξω ἐγίνετο· οἱ δὲ ἐν τῇ Ρώμῃ, τέως μὲν ἐν τε 17 ἀμφιλόγῳ καὶ ἐν μετεώρῳ τὰ τε τοῦ Καίσαρος καὶ τὰ τοῦ Πομπηίου πράγματα ἦν, ἐκ μὲν τοῦ προφανοῦς πάντες τὰ τοῦ Καίσαρος ὑπὸ τε τῆς δυνάμεως αὐτοῦ τῆς συνοῦσης σφίσι καὶ ὑπὸ τοῦ Σεργιλίου τοῦ συνάρχοντος ἐσπούδαζον, καὶ εἴτε που κρατήσας ἡγ- 2 γέλθη, ἔχαιρον, εἴτε καὶ πταίσας, ἐλυποῦντο, οἱ μὲν ἀληθῶς οἱ δὲ πλαστῶς ἐκύτερον· καὶ γὰρ κατάσκοποι σφῶν καὶ κατήκοοι, πάνθ' ὅσα ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἐλέγετο καὶ ἐγίνετο παρατηροῦντες, πολλοὶ περιερόστων· ἰδίαι δὲ τὰ ἐναντιώτατα τῶν φανερῶν οἱ τῷ τε Καί- 3 σαρι ἀχθόμενοι καὶ τὰ τοῦ Πομπηίου προαιρούμενοι καὶ ἔλεγον καὶ ἐποίουν, καὶ τούτου τὰ τε ἀγγελλόμενα κατὰ τὸ πρόσφορόν σφισιν ἀμφοτέρω λαμβάνοντες τοῖς μὲν δεδιότως τοῖς δὲ θαρσύν- τως ἐχρῶντο, καὶ οἶα πολλῶν καὶ ποικίλων ἐν τε τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ 4 καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾳ πολλάκις λογοποιοιμένων χαλεπώτατα διετί- θεντο· καὶ γὰρ ἦδοντο καὶ ἐλυποῦντο καὶ ἐθάρσυνον καὶ ἐφοβοῦντο διὰ βραχυτάτον. ἀγγελθείσης δὲ τῆς περὶ Φάρσαλου μάχης ἐπὶ 18 πολὺ μὲν ἠπίσταν· οὔτε γὰρ ὁ Καῖσαρ τῷ κοινῷ τι ἐπέστειλεν, ὁκνήσας δημοσίᾳ χαίρων ἐπὶ τοιαύτῃ νίκῃ φανῆναι, διόπερ οὐδ' ἐπινίκια αὐτῆς ἐπεμψε, καὶ ὁ παρόλογος πρὸς τε τὴν παρασκευὴν αὐτῶν καὶ πρὸς τὰ ἐπιζόμενα πολλὰς ἐφαίνετο. ὥς δ' οὖν ἐπὶ 2 στευσάν ποτε, τὰς μὲν εἰκόνας τοῦ τε Πομπηίου καὶ τοῦ Σύλλου τὰς ἐπὶ τῷ βήματι ἐστώσας ἀνεῖλον, ἄλλο δὲ οὐδὲν τότε ἐπραξάν· συχνοὶ μὲν γὰρ οὐδὲ τοῦτο βουλόμενοι ποιῆσαι, συχνοὶ δὲ καὶ τὸν Πομπήιον, μὴ πως ἀναμαχέσεται, φοβούμενοι, τῷ τε Καίσαρι καὶ ἐκεῖνο ἱκανῶς ἔχειν ἐνόμιζον, καὶ τὸν Πομπήιον 3 ἀπαράιτητόν σφισιν ἐπ' αὐτῷ γενήσεσθαι προσεδόκων. ἐπεὶ μὲν- τοι καὶ ἀπέθανεν, ὅπῃ μὲν καὶ τοῦτο, καὶ οὐ πρότερον πρὶν τὸν δακτύλιον αὐτοῦ πεμφθέντα ἰδεῖν, ἐπίστευσαν (ἐνεγέγλυπτο δὲ ἐν αὐτῷ τρόποιαι τρία, ὥσπερ καὶ ἐν τῷ τοῦ Σύλλου), ὥς δ' οὖν ἐτε- 19 θνήκει, φανερώς τε ἦδη τὸν μὲν ἐπὶ τὸν δὲ ἐλοιόθρονον, καὶ πᾶν ὃ τι ποτὲ ἐξευρεῖν ἐδύναντο ἐσηγοῦντο δοθῆναι τῷ Καίσαρι. καὶ ἐν τε τούτῳ πολλὴ ἦν παρὰ πάντων ὥς εἰπεῖν τῶν πρώτων ἄμιλλα, ὑπερβύλλειν σφῶν ἀλλήλους τῇ χολακείᾳ σπουδαζόντων, καὶ ἐν τῇ ἐπιχειροτονίᾳ αὐτῶν· ταῖς τε γὰρ ἐπιβοήσεσι καὶ τοῖς 2 σχήμασι πάντες, ὥς καὶ παρόντος καὶ ὁρῶντος τοῦ Καίσαρος, πολὺ πλείστην σπουδὴν ἐνεδείκνυντο, καὶ ἐνόμιζον εὐθὺς ἀντ' αὐτῶν,

17 1 1 τῷ*

3 3 ἀπολόμενα

4 δεδιότες

19 1 4 ἦν om*

ὥσπερ τι αὐτῷ χαριζόμενοι ἀλλ' οὐκ ἐξ ἀνάγκης αὐτὸ ποιοῦντες,
 3 ὁ μὲν ἀρχὴν ὁ δὲ ἱερωσύνην ὁ δὲ καὶ χρήματα ἀντιλήψεσθαι. ἐγὼ
 οὖν τὰ μὲν ἄλλα, ὅσα ἤτοι καὶ ἐτέροις τισὶ πρότερον ἐψηφίσται,
 εἰκόνας τε καὶ στεφάνους καὶ προεδρίας τὰ τε τοιοντότροπα, ἣ
 καινὰ μὲν καὶ τότε ἐσενεχθέντι πρῶτον ἦν, οὐ μέντοι καὶ ὑπὸ τοῦ
 Καίσαρος ἐβεβαιώθη, παραλείψω, μὴ καὶ δι' ὄχλον γένωμαι εἰ
 4 πάντα αὐτὰ ἐπεξίοιμι· τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἔπειτα, καὶ
 μᾶλλον γε ὅσω καὶ πλείω καὶ ἀτοπώτερα αἰεὶ ἐσήγετο, ποιήσω·
 μόνον δὲ δὴ ὅσα ἰδίον τέ τι καὶ ἐξαίρετον ἔχοντα ἐκυροῦτο κατα-
 20 λέξω. τοὺς τε γὰρ τὰ τοῦ Πομπηίου φρονήσαντας ἐπέτρεψαν
 αὐτῷ πῦν ὃ τι ποτ' ἂν ἐθελήσῃ δρᾶσαι, οὐχ ὅτι καὶ αὐτὸς παρ'
 ἑαυτοῦ οὐ τοῦτ' ἤδη λαβὼν εἶχεν, ἀλλ' ἵνα καὶ ἐν νόμῳ δὴ τινι
 αὐτὸ ποιεῖν δόξῃ· καὶ πολέμων καὶ εἰρήνης κύριον, προφάσει τῶν
 ἐν τῇ Ἀφρικῇ συνισταμένων, πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἀπέδειξαν
 αὐτόν, κἂν μηδὲν μήτε τῷ δήμῳ μήτε τῇ βουλῇ περὶ αὐτῶν κοι-
 2 νώσεται. καὶ ἦν μὲν πού καὶ τοῦτο καὶ πρὶν ἐπ' ἐκείνῳ ἄτε καὶ
 δύναιμι τηλικαύτην ἔχοντι· τοὺς γοῦν πολέμους οὓς ἐπολέμησε πάν-
 τας ὀλίγου καθ' ἑαυτὸν ἀνείλετο· ὁμῶς δ' οὖν αὐτῷ (πολιταὶ τε
 γὰρ καὶ αὐτοτελεῖς ἔτι δοκεῖν εἶναι ἤθελον) ταῦτά τε οὕτως ἐψη-
 φίσαντο καὶ τὰ ἄλλα πάντα ἃ καὶ ἀκόντων αὐτῶν ἔχειν ἐδύνατο.
 3 ὑπατός τε γὰρ ἔτη πέντε ἐφεξῆς γενέσθαι καὶ δικτατῶρ οὐκ ἐς ἔκ-
 μιηνον ἀλλ' ἐς ἐνιαυτὸν ὅλον λεχθῆναι ἔλαβεν, τὴν τε ἐξουσίαν τῶν
 δημάρχων διὰ βίου ὡς εἰπεῖν προσέθετο· συγκαθ' ἔσεσθαι τε γὰρ
 ἐπὶ τῶν αὐτῶν βύθρων καὶ ἐς τὰλλα συνεξετάζεσθαι σφισιν, ὃ
 4 μηδεὶν ἔξῃν, εὖρατο. αἱ τ' ἀρχαιρεσείαι πῦσαι, πλὴν τῶν τοῦ πλή-
 θους, ἐπ' αὐτῷ ἐγένοντο, καὶ διὰ τοῦτο ἐς τὴν παρουσίαν αὐτοῦ
 ἀναβληθεῖσαι ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ ἔτους ἐτελέσθησαν. τὰς τε ἡγεμονίας
 τὰς ἐν τῷ ὑπηκόῳ τοῖς μὲν ὑπάτοις αὐτοῖς δῆθεν ἐκλήρωσαν, τοῖς δὲ
 δὴ στρατηγοῖς τὸν Καίσαρα ἀκληρωτὶ δοῦναι ἐψηφίσαντο· ἐς τε γὰρ
 τοὺς ὑπάτους καὶ ἐς τοὺς στρατηγούς αὐθις παρὰ τὰ δεδογμένα
 5 σφισιν ἐπανήλθον. καὶ ἕτερον δέ τι, εἰθισμένον μὲν γίγνεσθαι, ἐν
 δὲ δὴ τῇ τοῦ καιροῦ διαφθορᾷ καὶ ἐπίφθορον καὶ νεμεσητὸν ὄν, ἔγ-
 νωσαν· τοῦ γὰρ πολέμου τοῦ πρὸς τε τὸν Ἰόβαν καὶ πρὸς τοὺς Ῥω-
 μαίους τοὺς μετ' αὐτοῦ πολεμήσαντας, ὃν ὁ Καῖσαρ οὐδέπω τότε
 οὐδ' ὅτι γενήσοιτο ἡπίστατο, πέμψαι τινὰ αὐτῷ νικητήρια ὡς κε-
 κρατηκότι προσέειπεν.

21 ταῦτ' οὖν οὕτω καὶ ἐψηφίσθη καὶ ἐκυρώθη· καὶ ὁ τε Καῖσαρ
 τὴν δικτατορίαν παραχορήμα, καίπερ ἔξω τῆς Ἰταλίας ὢν, ὑπέστη,

20 1 2 πᾶν δ' δ*
 1 1 τ'] τε γὰρ*

3 δῆ] ἤδη

4 πολέμου?*

2 5 ἃ om

καὶ τὸν Ἀντώνιον μὴδ' ἐστρατηγηκότα ἵππαρχον προσελομένος, καὶ εἶπε καὶ τοῦτον ὁ ὕπατος, καίτοι τῶν οἰωνιστῶν σφοδρότατα ἀντειπόντων μὴδενὶ ἐξεῖναι πλείω τοῦ ἑξαμήνου χρόνον ἱππαρχῆσαι. ἀλλ' ἐκεῖνοι μὲν γέλωτα ἐπὶ τούτῳ πολλὸν ἀφλίσκανον, αὐτὸν μὲν 2 δικτάτορα ἐς ἐνιαυτὸν παρὰ πάντα τὰ πάτρια λεχθῆναι γνόντες, περὶ δὲ δὴ τοῦ ἱππάρχου ἀκριβολογούμενοι· ὁ δὲ δὴ Καίλιος ὁ 22 Μάρκος καὶ ἀπώλετο τολμήσας τὰ περὶ τῶν δανεισμάτων ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὀρισθέντα, καθάπερ ἡττημένου τε αὐτοῦ καὶ ἐφθαρμένου, λῦσαι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν Ῥώμην καὶ τὴν Καμπανίαν ἐκταράξας. οὗτος γὰρ ἔπρuxe μὲν ἀνὰ πρώτους τὰ τοῦ Καίσαρος, 2 διὸ καὶ στρατηγὸς ἀπεδείχθη· ὀργισθεὶς δὲ ὅτι τε μὴ ἡστυνόμησε καὶ ὅτι καὶ ὁ Τρεβώνιος ὁ συνάρχων αὐτοῦ οὐ κληρωτός, ὥσπερ εἴθιστο, ἀλλ' αἰρετός ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐς τὴν ἀστυνομίαν προεκρίθη, ἡναντιοῦτο πρὸς πάντα τῷ συνάρχοντι καὶ οὐτ' ἄλλο τι 3 τῶν ἐπιβαλλόντων οἱ ποιεῖσθαι ἐπέτρεπεν, οὔτε τὰς δίκας κατὰ τοὺς τοῦ Καίσαρος νόμους τελεῖσθαι συνεχώρει, καὶ προσέτι τοῖς ὀφειλουσὶ τι βοηθήσειν ἐπὶ τοὺς δεδανεικότας καὶ τοῖς ἐν ἄλλοτριῶν οἰκοῦσι τὸ ἐνοίκιον ἀφήσειν πηγγέλλετο. προσθήμενος δὲ 4 ἐκ τούτου συγχονὸς ἐπῆλθε μετ' αὐτῶν τῷ Τρεβωνίῳ, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτὸν εἰ μὴ τὴν τε ἐσθῆτα ἡλλάξατο καὶ διέφυγε σφας ἐν τῷ ὄχλῳ. διαμαρτῶν δὲ τούτου νόμον ἰδίᾳ ἐξέθηκε, προῖκά τε πᾶσιν οἰκεῖν διδοὺς καὶ τὰ χρεῖα ἀποκόπτων. ὁ οὖν Σερεβίλιος στρατιώ- 23 τας τέ τινας ἐς Γαλατίαν κατὰ τύχην παριόντας μετεπέμψατο, καὶ τὴν βουλὴν τῇ παρ' αὐτῶν φρουρᾷ συναγαγὼν προέθηκε γνώμην περὶ τῶν παρόντων, καὶ κυρωθέντος μὲν μηδενός (δήμαρχοι γὰρ ἐκώλυσαν) συγγραφέντος δὲ τοῦ δόξαντος ἐκέλευσε τοῖς ὑπηρέταις καθελεῖν τὰ πινάκια. ἐπειδὴ τε ὁ Καίλιος ἐκείνους τε ἀπήλασε καὶ 2 αὐτὸν τὸν ὕπατον ἐς Θόρυβον κατέστησε, συνῆλθον αὐθις φραξάμενοι τοῖς στρατιώταις, καὶ τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως τῷ Σερεβίλιῳ, ὥσπερ ἄνω μοι πολλάκις περὶ αὐτῆς εἴρηται, παρέδωκαν. καὶ ὁ 3 μὲν οὐδὲν ἐκ τούτου τῷ Καίλιῳ ὥς καὶ στρατηγοῦντι προῦξαι ἐφηκεν, ἀλλὰ τὰ τε προσήκοντα τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ ἄλλῳ τῷ τῶν στρατηγῶν προσέταξε, καὶ αὐτὸν ἐκείνον τοῦ τε συνεδρίου εἰρξε καὶ ἀπὸ τοῦ βήματος βοῶντά τι κατέσπασε, τὸν τε δίφρον αὐτοῦ συνέτριψεν· ὁ δὲ ὄργην μὲν πολλὴν καθ' ἑαστον αὐτῶν ἱποικεῖτο, 24 δεδιώς δὲ μὴ καὶ κολασθῇ (δύναμιν γὰρ ἀξιώμαχον ἐν τῇ πόλει οὐκ εἶχεν) ἐς Καμπανίαν πρὸς Μίλωνα νεωτερίζοντά τι ἀπαῦραι ἔγνω. ἐκεῖνος γὰρ ἐπειδὴ μόνος τῶν φευγόντων οὐ κατήχθη πρὸς 2

22 2 1 μὲν om*

2 δι' α*

23 1 1 χρύσεια

3 5 κα-

ταβοῶντα*

- τοῦ Καίσαρος, ἕς τε τὴν Ἰταλίαν ἀφίκετο, καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους, τοὺς μὲν βίον δεομένους τοὺς δὲ καὶ τιμωρίαν τινὰ δεδιότας, συλλέξας τὴν τε χώραν ἐκακουργεῖ καὶ ταῖς πόλεσι ταῖς τε ἄλλαις καὶ
- 3 τῇ Καπύῃ προσέβαλλεν. πρὸς οὖν τοῦτον ὁ Καίλιος ἀφορμῆσαι θάλησας ὥστε μετ' αὐτοῦ πᾶν ὃ τι δύναίτο τὸν Καίσαρα λυπῆσαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ μήτε ἐκ τοῦ προφανοῦς ἐκδημῆσαι ἐδύνατο (πυρετηρεῖτο γάρ) μήτ' αὖ ἐκδρᾶναι ἐτόλμα διὰ τε ἅλλα καὶ ὅτι πολλῶ πλείω ἐν τε τῷ σχήματι καὶ ἐν τῷ ὀνόματι τῷ τῆς στρατηγίας ὢν καταπράξεω ἤλπιζε, τῷ τε ὑπᾶτιω προσῆλθε καὶ πυρρητεῖτο αὐτόν,
- 4 λέγων πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπελθεῖν βούλεσθαι. ὑποτοπήσας οὖν ἐκεῖνος τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ἐπέτρεψε μὲν οἱ τοῦτο ποιῆσαι, ἄλλως τε καὶ ὅτι πολὺς ἐνέκετο τό τε τοῦ Καίσαρος ὄνομα ἐπικυλούμενος καὶ πρὸς τὴν ἀπολογίαν δὴ ἐπείγασθαι σκηπτόμενος, συνέπεμψε δὲ αὐτῷ δῆμαρχόν τινα, ἵν' εἴ τι νεοχμῶσαι τολμήσειεν κωλυθῇ.
- 25 ὥς δὲ ἐν τῇ Καμπανίᾳ ἐγένοντο, καὶ ὃ τε Μίλων πταίσας πρὸς τῇ Καπύῃ ἐς τὰ Τιφατηρὰ ὄρη κατεπεφεύγει καὶ ὁ Καίλιος οὐκέτι περαιτέρω προυχώρει, δείσας ὁ δῆμαρχος οἰκαδὲ ἐπαναγαγεῖν αὐτὸν ἠθέλησεν. προπνυθόμενος οὖν ταῦθ' ὁ Σερεβίλιος τῷ μὲν Μίλωνι πόλεμον ἐν τῇ βουλῇ ἐπήγγειλε, τὸν δὲ δὴ Καίλιον ὑπομείναι μὲν ἐν τῷ προουστειῷ, μὴ καὶ ταράξῃ τι, ἐκέλευσεν, οὐ μέντοι διὰ φυλακῆς ἀκριβοῦς ἄτε καὶ στρατηγοῦντα ἐποίησατο. ἀπέδρα τε
- 3 οὖν καὶ πρὸς τὸν Μίλωνα ἠπείλετο. κἂν ἔπραξέ τι ταραχῶδες, εἰ ζῶντα αὐτὸν εὕρηκει. νῦν δὲ ἐκ τῆς Καμπανίας ἐκπεσόντος αὐτοῦ καὶ ἐν Ἀπουλίᾳ φθαρέντος, ἕς τε τὴν Βρεττίαν ἦλθεν ὡς ἐνταῦθά γέ τι συστήσων, καὶ ἐκεῖ πρὶν ποιῆσαι τι λόγου ἄξιον ἀπώλετο· συστραφέντες γὰρ οἱ τὰ τοῦ Καίσαρος πράττοντες ἀπέκτειναν αὐτόν.
- 26 καὶ οἱ μὲν οὕτως ἀπέθανον, οὐ μέντοι καὶ ἡσυχία παρὰ τοῦτο ἐν τῇ Ρώμῃ ἐγένετο, ἀλλὰ πολλὰ καὶ δεινὰ συνηνέχθη, ὥσπερ πον καὶ τὰ τέρατα προεδήλωσεν. ἐκείνῳ τε γὰρ τῷ ἔτει τελευτῶντι ἄλλα τέ τινα συνέβη, καὶ μέλισσαι ἐν τῷ Καπιτωλίῳ παρὰ τὸν
- 2 Ἡρακλέα ἰδρῦθήσαν. καὶ ἐτύγγανε γὰρ ἱερὰ Ἰσιδι τότε γιγνόμενα, ἔδοξε γνώμῃ τῶν μάντεων πάντα αὐθις τὰ τε ἐκείνης καὶ τὰ τοῦ Σαράπιδος τεμενίσματα κατυσκάνηαι· γενομένου δὲ τούτου καὶ ἐννεῖόν τι λαθὼν σφας προσκαθῆρθέη, καὶ ἐν αὐτῷ κεράμια ἀν-
- 3 θρωπέων σαρκῶν μεστὰ εὕρεθη. τῷ τε ἐχομένῳ σεισμός ἰσχυρὸς
- 707 ἔγένετο καὶ βύας ὤφθη, κεραυνοὶ τε ἕς τε τὸ Καπιτώλιον καὶ ἕς τὸν τῆς τύχης τῆς δημοσίας καλουμένης κῆδον ἕς τε τοὺς τοῦ Καί-

σαρος κήπους κατέσκηψαν, κἀνταῦθα ἵππος τις τῶν οὐκ ἡμελημέ-
νων ἀπέθανεν ὑπ' αὐτῶν, καὶ τὸ τυχαῖον αὐτόματον ἀνεύχθη. πρὸς 4
δὲ τούτοις αἰμιά τε ἔξ ἐργαστηρίου σιτοποιοῦ προχυθὲν ἀφίκετο
πρὸς νεὼν ἕτερον τύχης, ἣν ἐκ τοῦ πάντα τά τε ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς
καὶ τὰ κατόπιν καὶ ἐφορᾷ καὶ ἐκλογίσεσθαι χρῆναί τινα, μηδὲ
ἐπιλανθάνεσθαι ἔξ οἷων οἶος ἐγένετο, καὶ ἰδρύναντο καὶ ἐπεκάλε-
σαν τρόπον τινὰ οὐκ εὐαγήγητον Ἑλλησιν· καὶ βρέφη τινὰ τὰς ἀρι- 5
στεράς ἐπὶ τῆς κεφαλῆς χεῖρας ἔχοντα ἐγεννήθη, ὥστε ἐκ τε τῶν
ἄλλων μηδὲν ὑγίης ὑποπτεύεσθαι, καὶ ἐκ τούτων μάλιστα τὴν τῶν
ὑποδεστέρων κατὰ τῶν προτετιμημένων ἐπανάστασιν τοὺς τε μάν-
τεις προειπεῖν καὶ τὸν δῆμιον προσδέχεσθαι.

ταῦτα μὲν οὕτως ὑπὸ τοῦ δαιμονίου προδειχθέντα ἐτίραττεν 27
αὐτούς· συνεπελάβετο δὲ σφισι τοῦ φόβου καὶ ἡ ὄψις αὐτῇ τῆς
πόλεως καὶ δεινῇ καὶ ἀήθης ἐν τε τῇ νουμηνίᾳ καὶ ἔπειτα ἐπὶ πολὺν
γενομένην. ὕπατος μὲν γὰρ οὐδεὶς οὐδὲ στρατηγὸς οὐδέπω ἦν, ὁ 2
δὲ δὴ Ἀντώνιος τῆς μὲν ἐσθῆτος ἕνεκα (τῇ γὰρ περιπορφύρῳ
ἐχρῆτο) καὶ ῥαβδούχων (τοὺς γὰρ ἔξ μόνους εἶχε) τοῦ τε τὴν βου-
λὴν ἀθροίζειν εἰκόνα τινὰ τῆς δημοκρατίας παρείχετο, τῷ δὲ δὴ
ἔϊφει ὃ παρῆλυστο καὶ τῷ πλήθει τῶν συνόντων οἱ στρατιωτῶν
τοῖς τε ἔργοις αὐτοῖς ὅτι μάλιστα τὴν μοναρχίαν ἐνεδείκνυτο· καὶ 3
γὰρ ἀρπαγαὶ καὶ ὕβρεις καὶ σφαγαὶ πολλαὶ ἐγίνοντο. καὶ ἦν οὐ
τὸ παρὸν μόνον τοῖς Ῥωμαίοις χαλεπώτατον, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐς τὸν
Καίσαρα πολὺν πλείω καὶ δεινότερα ὑπωπτεύετο· ὅπου γὰρ ὁ ἵπ-
παρχος οὐδὲ ἐν ταῖς πανηγύρεσι τὸ ἔϊφος κατετίθετο (τὰς γὰρ
πλείους ταῖς τοῦ Καίσαρος παρασκευαῖς ἐπετέλεσεν· ὀλίγας γάρ 4
τινας καὶ οἱ δῆμαρχοι ἐποίησαν), τίς οὐκ ἂν αὐτὸν τὸν δικτύτορα
ὑπετόπησεν; εἰ γὰρ τις καὶ τὴν χρηστότητα αὐτοῦ, ὅφ' ἥς πολλῶν
καὶ ἀντιπολεμησάντων οἱ ἐπέφειστο, ἐγενόει, ἀλλ' οὗτοι καὶ ἐπὶ τῶν
ὁμοίων τοὺς τε ἐφιεμένους ἀρχῆς καὶ τοὺς καταπραΐξαντας αὐτὴν
μένοντας ἰδόντες καὶ ἐκείνον ἀλλοιωθήσεσθαι προσεδόκων. ἐλυ- 28
ποῦντό τε οὖν, καὶ πολλὰ πρὸς ἀλλήλους, οἷς γε καὶ ἀσφάλειά τις
ἦν, διελάλουν. οὐ γὰρ που καὶ πᾶσιν ἀδεῶς συγγίγνεσθαι ἐδύναντο·
κἂν γὰρ πάνν φίλοι ἐδόκουν τινῶν εἶναι, συγγενεῖς τε ἕτεροι, διέ-
βυλλόν σφας, τὰ μὲν παρατρέποντες τὰ δὲ καὶ παντάπασι κατα-
ψευδόμενοι. ὅθεν οἱ λοιποὶ καὶ κατὰ τοῦτο οὐχ ἥκιστα ἐκακοπά- 2
θουν, ὅτι μήτε προσολοφύρασθαι μήτ' ἐπικοινωνῶσαι ἔχοντες οὐδ'
ἀπαλλαγῆναί ποτε αὐτοῦ ἐδύναντο. ἡ μὲν γὰρ πρὸς τοὺς ὁμοπα-
θεῖς συνουσία ἔφερε τινα αὐτοῖς κούφισιν, καὶ τις ἀσφαλῶς ἔκλα- 3

27 2 2 τῆς] οὐδέπω
2 2 οὐτ'

6 ᾧ

28 1 1 καὶ γὰρ οὐ π. ? *

- λήσους τέ τι καὶ ἀντακούσους οἷα ἔπασχον ῥάων ἐγίγνετο· ἡ δὲ δὴ πρὸς τοὺς οὐχ ὁμοίηθεις ἀπιστία καθείργων τε ἐν ταῖς ψυχαῖς αὐτῶν τὴν ἀνίαν καὶ ἐπὶ πλεῖον αὐτὰς ἐξέκαε, μήτε τῷ πόρρητι στε-
 4 γούσας μήτ' ἀνάπαισιν τινα λαμβανούσας. πρὸς γὰρ τῷ κατεχόμενα ἔνδον τὰ παθήματά σφας τηρεῖν, καὶ εὐλογεῖν αὐτὰ καὶ θανμάζειν, ἑορτάζειν τε καὶ βουθυτεῖν εὐθυμειῖσθαι τε ἐπ' αὐτοῖς ἡναγκάζοντο.
- 29 οὕτω μὲν οἱ Ῥωμαῖοι οἱ ἐν τῇ πόλει τότε ὄντες διετίθεντο· ὥσπερ δὲ οὐκ ἀποκρῶν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου κακοῦσθαι, Λούκιος τέ τις Τρεβέλλιος καὶ Πούπλιος Κορνήλιος Δολοβέλλας δῆμαρχοι ἐστασίασαν. οὗτος μὲν γὰρ τοῖς ὀφείλουσιν, ἐξ ὧν αὐτὸς ἦν, διὸ καὶ ἐκ τῶν εὐπατριδῶν ἐς τὸ πλῆθος ἐπὶ τῇ δῆμαρχίᾳ με-
 2 τέστη, συνηγωνίζετο· ἐκεῖνος δὲ ἔλεγε μὲν τῶν ἀμεινόνων προῦστασθαι, ἐκ δὲ δὴ τοῦ ὁμοίου αὐτῷ καὶ γράμματα ἐξετίθει καὶ σφραγῖς ἐχρῆτο. ταραχὴ τε οὖν καὶ ἐκ τούτων πολλὴ ἐγίγνετο, καὶ ὅπλα πολλὰ καὶ πανταχοῦ ἐωρᾶτο, καί τοι τῶν τε βουλευτῶν ἀπαγορευσάντων μηδὲν πρὸ τῆς τοῦ Καίσαρος ἀφίξεως καινοτομηθῆναι, καὶ τοῦ Ἀντωνίου μηδένα ἐν τῷ ἔσται ἰδιώτην ὀπλοφορεῖν.
- 3 καὶ οὐ γὰρ ἐσήκουον, ἀλλὰ πάντα δὴ πάντως καὶ ἐπ' ἀλλήλοις καὶ ἐπ' ἐκείνοις ἐποιοῦν, τρίτῃ στάσις τοῦ τε Ἀντωνίου καὶ τῆς γερονσίας ἐγίγνετο· ἵνα γὰρ καὶ παρ' αὐτῆς τά τε ὅπλα καὶ τὴν ἔξουσίαν τὴν ἀπ' αὐτῶν, ἥ φθάσας ἐχρῆτο, προστεθεῖσθαι νομισθείη, στρατιώτας τε ἐντὸς τοῦ τείχους τρέφειν καὶ τὴν πόλιν διὰ φυλακῆς
 4 μετὰ τῶν ἄλλων δημάρχων ποιεῖσθαι ἔλαβεν. καὶ τούτου Ἀντώνιος μὲν ἐν νόμῳ δὴ τινι πάνθ' ὅσα ἐπεθύμει ἔδρα, Δολοβέλλας δὲ καὶ Τρεβέλλιος ὄνομα μὲν βιαίου πρύξεως εἶχον, ἀντηγωνίζοντο δὲ ὑπὸ τε τῆς θρασυτήτος καὶ ὑπὸ τῆς παρασκευῆς καὶ ἀλλήλοις καὶ ἐκείνῳ, ὥσπερ τινὰ καὶ αὐτοὶ ἡγεμονίαν παρὰ τῆς βουλῆς εἰ-
 30 ληφότες. καὶ τούτῳ Ἀντώνιος πνυθόμενος τὰ στρατόπεδα, ἃ μετὰ τὴν μάχην ὁ Καῖσαρ ἐς τὴν Ἰταλίαν ὥς καὶ ἐφεψόμενός σφισι προέπεμψε, μηδὲν ἑγὼς δρᾶν, καὶ φοβηθεῖς μή τι νεωτερίσῃσι, τὸ μὲν ἄστυ τῷ Καίσαρι τῷ Λουκίῳ ἐπέτρεψε, πολίμαρχον αὐτὸν ἀποδείξας, ὃ μηπώποτε πρὸς ἱππάρχον ἐγεγόνει, αὐτὸς δὲ πρὸς
 2 τοὺς στρατιώτας ἐξώρμησεν. οἱ οὖν δῆμαρχοι οἱ ἀντιστασιάζοντες σφισι τοῦ τε Λουκίου διὰ τὸ γῆρας κατεφρόνησαν, καὶ πολλὰ καὶ δεινὰ, μέχρις οὗ τὸν Καίσαρα τά τε ἐν τῇ Αἰγύπτῳ διωκηκότῃ καὶ ἐς τὴν Ῥώμην ὠρμηκότῃ ἐπύθοντο, καὶ ἐυντοὺς καὶ τοὺς
 3 ἄλλους ἐξιεργάζοντο. ὥς γὰρ οὐκέτ' αὐτοῦ ἐπανήξοντος, ἀλλ' ἐκεῖ

που πρὸς τῶν Αἰγυπτίων, ὥσπερ που ἤκουον, ἀπολουμένον, διε-
 φέροντο. τότε δὲ χρόνον μὲν τινα ἐμετρίασαν, ἐπεὶ δὲ ἐπὶ τὸν
 Φαργάκην ἐκεῖνος πρότερον ἐπεστράτευσεν, ἐστασίασαν αὐθις. ὁ 31
 οὖν Ἀντώνιος μήτε ἐπισχεῖν αὐτοὺς δυνάμενος, καὶ τῷ πλήθει διὰ
 τὴν πρὸς τὸν Δολοβέλλαν ἐναντίωσιν προσκρούων, τὰ μὲν πρῶτα
 τούτῳ προσέθετο, καὶ τὸν Τρεβέλλιον ἄλλα τε ἐπητιῶτο καὶ ὅτι
 τοὺς στρατιώτας σφετερίζοιτο· ἔπειτα δὲ αἰσθόμενος τὸν ὅμιλον 2
 ἑαυτοῦ μὲν μὴδὲν προτιμῶντα τῷ δὲ δὴ Δολοβέλλῃ μόνῳ προσ-
 κείμενον, ἡχθέσθη καὶ μετεβάλετο, ἄλλως τε καὶ ὅτι τῆς μὲν παρὰ
 τοῦ πλήθους χάριτος οὐκ ἐκοινώνει οἱ, τῆς δὲ παρὰ τῶν βουλευ-
 τῶν αἰτίας τὸ πλεῖστον μετελάμβανεν. καὶ τῷ μὲν λόγῳ ἐν μέσῳ 3
 ἀμφοῖν ἔστη, τῷ δὲ ἔργῳ τὸν Τρεβέλλιον κρύφα ἀνθίλειτο, καὶ
 τὰ τε ἄλλα αὐτῷ συνηγωνίζετο καὶ στρατιώτας λαβεῖν ἐπέτρεψεν.
 καὶ ὁ μὲν Θεατῆς ἐκ τούτου καὶ ἀγνωστοῦ αὐτῶν ἐγίγνετο, ἐκεῖ-
 νοι δὲ ἐμάχοντο, καὶ τῆς τε πόλεως τὰ ἐπικαιρότατα ἀντικατελάμ-
 βανον καὶ φόνους τε καὶ ἐμπρήσεις ἐποιοῦν, ὥστε καὶ τὰ ἱερὰ ποτε
 ἐκ τοῦ ἐστιαίου ὑπὸ τῶν ἀειπαρθένων ἐκχομισθῆναι. αὐθις τε οὖν 32
 φυλακὴν οἱ βουλευταὶ τῆς πόλεως ἀκριβεστέραν τῷ ἱππάρχῳ ἐψη-
 φίσαντο, καὶ στρατιωτῶν ἅπασα ὡς εἰπεῖν ἡ πόλις ἐπληρώθη. οὐ
 μέντοι καὶ παῦλά τις ἐγένετο. ὁ γὰρ Δολοβέλλας ἀπογνόνς συγ- 2
 γνώμης τινὸς παρὰ τοῦ Καίσαρος τεύξεσθαι, μέγα τι κακὸν ἐπε-
 θύμει δρούσας ἀπολέσθαι ὡς καὶ ὄνομα ἐκ τούτου ἐς αἰὶ σχήσων·
 ἥδη γάρ τινες καὶ τῶν κακίστων ἔργων ἔρασταὶ ἐπὶ τῇ φήμῃ γίγ-
 νονται. ὅφ' οὐδὲρ καὶ ἐκεῖνος τὰ τε ἄλλα ἐτάραττε, καὶ τοὺς νό-
 μους, τὸν τε περὶ τῶν χρῶν καὶ τὸν περὶ τῶν ἐνοικίων, ἐν ῥῆτῃ
 τινὶ ἡμέρᾳ θήσειν ὑπέσχετο. ὡς οὖν τοῦτό τε προεπηγγέλλετο, καὶ 3
 ὁ ὄχλος τὰ τε περὶ τὴν ἀγορὰν ἀποφράζας καὶ πύργους ἔστιν ἢ
 ξυλῖνους ἐπικαταστήσας ἔτοιμος παντὶ τῷ ἐναντιωθησομένῳ σφίσιν
 ἐπιχειρῆσαι ἐγένετο, ἐνταῦθ' ὁ Ἀντώνιος στρατιώτας ἅμα τῇ ἡμέρᾳ
 πολλοὺς ἐκ τοῦ Καπιτωλίου καταγαγὼν τὰς τε σανίδας τῶν νόμων
 κατέκοψε, καὶ τινος καὶ μετὰ τοῦτο ταραχώδεις ἀπ' αὐτοῦ τοῦ
 Καπιτωλίου κατεκρήμνισεν.

οὐ μέντι καὶ ἐπαύσαντο διὰ τοῦτο στασιάζοντες, ἀλλ' ὅσῳ 33
 πλείους αὐτῶν ἀπώλλυντο, τόσῳ μᾶλλον οἱ περιλιπεῖς ἐθορύνουν,
 νομίζοντες τὸν Καίσαρα μεγίστῳ τε καὶ δυσχερεστάτῳ πολέμῳ συμ-
 πεπλέχθαι. οὐδὲ ἐπέσχον πρὶν αὐτὸν ἐκεῖνον ἔξαιπιναίως σφίσιν
 ὀφθῆναι. οὕτω δὲ καὶ ἄκοντες ἡσύχασαν. καὶ οἱ μὲν πᾶν ὃ τι 2
 ποτὲ ἐνεδέχετο πείσεσθαι προσεδόκων, λόγος τε ἐπ' αὐτοῖς κατὰ

31 α β μετεβάλλετο*
 α ἀποκαταστήσας

4 οὐκ om

32 α 1 προεπηγγέλετο?*

παῦσαν ὁμοίως τὴν πόλιν ἦν, τῶν μὲν τὰ τῶν δὲ τὰ δικαιούντων· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τῷ συνήθει οἱ τρόπῳ καὶ τότε ἐχρήσατο. τῇ τε γὰρ παρουσίᾳ αὐτῶν καταστάσει ἠρκέσθη, καὶ οὐδὲν τῶν προγεομένων ἐπολυπραγμόνησεν, ἀλλὰ πάντων τε ἐφείσατο καὶ τινὰς αὐ-
 3 τῶν καὶ ἐτίμησεν, ἄλλους τε καὶ τὸν Δολοβέλλαν. εὐεργεσίαν γὰρ τινα αὐτῷ ὀφείλων οὐκ ἤξιώσεν αὐτῆς ἐκλαθέσθαι· οὐ γὰρ ὅτι ἡδικήθη, διὰ τοῦτο καὶ ἐκείνης ὠλιγόρησεν, ἀλλ' ἐξ ὧν εὖ ἐπεπόνθει, καὶ ἐπὶ τούτῳ οἱ συνέγνω, καὶ τὰ τε ἄλλα αὐτὸν ἐν τιμῇ ἡγαγεν, καὶ ὑπατον οὐ πολλῷ ὕστερον μηδὲ στρατηγήσαντα ἀπέδειξεν.

- 34 ταῦτα μὲν ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τὴν τοῦ Καίσαρος ἀπουσίαν ἐγένετο· χρόνιος δὲ ἐπ' αὐτήν, καὶ οὐκ εὐθὺς ἐπὶ τῷ τοῦ Πομπηίου θανάτῳ, ἦλθε διὰ τὰδε. οἱ Αἰγύπτιοι ταῖς τῶν χρημάτων ἐσπράξεσι βυρυνόμενοι, καὶ δεινῶς φέροντες ὅτι μηδὲ τῶν ἱερῶν τις ἀπέ-
 2 χετο (Θρησκείουσί τε γὰρ πολλὰ περισσότατα ἀνθρώπων, καὶ πολέμους ὑπὲρ αὐτῶν καὶ πρὸς ἀλλήλους, ἅτε μὴ καθ' ἓν ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ἐναντιωτάτου καὶ αὐτοῖς τιμῶντές τινα, ἀναιροῦνται), τούτοις τε οὖν ἀγανακτήσαντες, καὶ προσέτι φοβηθέντες μὴ τῇ Κλεοπάτρῃ ἅτε μέγα παρὰ τῷ Καίσαρι δυναμένη παραδοθῶσιν, ἐταρά-
 3 χθησαν. ἐκείνη τε γὰρ τέως μὲν δι' ἐτέρων παρ' αὐτῷ διὰ τὸν ἀδελφὸν ἐδικάζετο, ἔπειτα δὲ ὡς τάχιστα τὴν φύσιν αὐτοῦ κατέμαθεν (ἦν γὰρ ἐρωτικώτατος, καὶ πλείσταις καὶ ἄλλαις, ὅσαις πού περιτύχοι, συνεγγίγνετο), πέμπει πρὸς αὐτὸν προδίδουσαι τε ὑπὸ τῶν
 4 φίλων λέγουσα, καὶ ἀξιοῦσα αὐτὴ δι' ἐαυτῆς ἀγωνίσασθαι. ἄλλως τε γὰρ περικαλλεστάτῃ γυναικῶν ἐγένετο, καὶ τότε τῇ τῆς ὥρας ἀκριῇ πολλὸν διέπρεπε, τό τε φθέγμα ἀστείότατον εἶχε, καὶ προσομι-
 5 λῆσαι παντὶ τῷ διὰ χαρίτων ἡπίστατο, ὥστε λαμπρά τε ἰδεῖν καὶ ἀκουσθῆναι οὐσα, καὶ τούτου πάντα τινὰ καὶ δυσέρωτα καὶ ἀφελικέστερον ἐξεργάσασθαι δυναμένη, πρὸς τρόπον τε ἐνόμισε τῷ Καίσαρι ἐντεῦξέσθαι, καὶ πάντα ἐν τῷ κάλλει τὰ δικαιώματα ἔθετο.
 6 ἡτήσατό τε οὖν ἐς ὅψιν αὐτοῦ ἔλθεῖν, καὶ τυχοῦσα κατεκύσμησέ τε ἐαυτήν καὶ ἐξήσκησεν ὥστε σεμνοπρεπεστάτῃ καὶ οἰκτροτάτῃ αὐτῷ ὀφθῆναι. καὶ ἡ μὲν ταῦτα μηχανησαμένη ἐς τε τὴν πόλιν ἤμα (ἐξῶ γὰρ καὶ ἐκείνης ἦν) καὶ ἐς τὰ βασίλεια λάθρᾳ τοῦ Πτολεμαίου νυ-
 35 κτὸς ἐσῆλθεν· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ἰδὼν τε αὐτήν καὶ τι φθερῆσθαι ἀκούσας οὕτως εὐθὺς ἐδουλώθη ὥστε αὐτίκα ὑπὸ τε τὴν ἑω τὸν τε Πτολεμαῖον μεταπέμψασθαι καὶ συναλλάξαι σφῶς ἐπιχειρήσαι· ἥς
 2 γὰρ δικαστῆς πρότερον ἤξιοῦτο εἶναι, τότε ταύτῃ συνεδίκει. ὁ οὖν

παῖς, διὰ τε τοῦτο καὶ ὅτι τὴν ἀδελφὴν αἰφνιδίως εἶδεν ἔνδον οὖσαν, ὁργῆς τε ἐπληρώθη, καὶ ἐκπηδήσας ἐς τὸ πλῆθος ἐβόα λέγων προδίδοσθαι, καὶ τέλος τὸ διώδημα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς περισπάσας ἔρριπεν. Θορύβου δὲ ἐπὶ τούτῳ μεγάλου συμβάντος ἐκείνον μὲν οἱ Καισάρειοι στρατιωτῶται συνήρπασαν, τὸ δὲ δὴ Αἰγύπτιον ἐταράσσεται· κῆρ αὐτοβοεῖ τὰ βασιλεία καὶ ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης ἅμια προσβαλόντες εἶλον (τοῖς γὰρ Ῥωμαίοις οὐδὲν ἀξιομαχόν, ὅτε καὶ σφῶν σφῶν δοκούντων εἶναι, παρῆν), εἰ μὴ φοβηθεῖς ὁ Καῖσαρ προῆλθέ τε ἐς αὐτούς, καὶ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ στάς πάντα σφίσιν, ὅσα ἂν ἐθέλῃσιν, πράξειν ὑπέσχετο. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς ἐκκλησίαν ἐσελθὼν τὸν τε Πτολεμαῖον καὶ τὴν Κλεοπάτραν παρεστήσατο, καὶ τὰς διαθήκας τοῦ πατρὸς αὐτῶν ἀνέγνω, ἐν αἷς ἐκείνους μὲν συνοικῆσαι τε ἀλλήλοις κατὰ τῶν Αἰγυπτίων τὰ πάτρια καὶ βασιλεύειν ἅμια, τὸν δὲ δὴ τῶν Ῥωμαίων δῆμον τὴν ἐπιτροπείαν σφῶν ἔχειν ἐγγράπτο. πράξας δὲ τοῦτο, καὶ ἐπειπὼν ὅτι ἑαυτῷ, δικτάτορι ὄντι καὶ πᾶν τὸ τοῦ δήμου κράτος ἔχοντι, τὴν τε ἐπιμέλειαν τῶν παιδῶν ποιῆσθαι καὶ τὰ δόξαντα τῷ πατρὶ αὐτῶν ἐπιτελεῖν προσήκει, ἐκείνοις τε τὴν βασιλείαν ἀμφοτέροις ἔδωκε, καὶ τῇ Ἀρσινόῃ τῷ τε Πτολεμαίῳ τῷ νεωτέρῳ, τοῖς ἀδελφοῖς σφῶν, τὴν Κύπρον ἔχαρίσατο. τοσοῦτον γὰρ που δέος αὐτὸν ἔσχεν ὥστε μὴ μόνον μηδὲν τῶν τῆς Αἰγύπτου προσλαβεῖν, ἀλλὰ καὶ τῶν οικίων τι αὐτοῖς προσδοῦναι.

καὶ τότε μὲν οὕτως ἐπαύσαντο, αὐθις δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκινήθησαν ὥστε καὶ πολεμῆσαι. ὁ γὰρ Ποσειδὼς ὁ τὴν διοίκησιν τῶν τοῦ Πτολεμαίου χρημάτων προστεταγμένος (ἐυνούχος δὲ ἦν καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἐν τοῖς μάλιστα συνετεταράχει), δέσας μὴ καὶ δίκην ποτὲ ἐπὶ τούτῳ δῶ, πέμπει κρύφῃ πρὸς τὸν Ἀχιλλᾶν περὶ τὸ Πηλούσιον ἔτι καὶ τότε ὄντι, καὶ αὐτὸν ἐκφοβήσας τε ἅμια καὶ ἐπελίσσας προσηταιρίσατο, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ ὅπλα ἔχοντας ψικειώσατο. πᾶσι τε γὰρ ὁμοίως δεινὸν ἐδόκει εἶναι ὑπὸ γυναικὸς ἄρχεσθαι, ὑποψία τοῦ τὸν Καῖσαρα τότε μὲν ἐπὶ τῇ καταστάσει σφῶν ἀμφοτέροις δῆθεν αὐτοῖς τὴν βασιλείαν δεδιόκεναι, προϊόντος δὲ δὴ τοῦ χρόνου μόνῃ τῇ Κλεοπάτρῃ αὐτὴν προσθήσειν· καὶ ἀντίπαλοι τῷ τότε παρόντι αὐτοῦ στρατιῷ ἐνόμιζον εἶναι. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν εὐθὺς ἄρραντες ἠπείγοντο· πυθόμενος δὲ τοῦτο ὁ Καῖσαρ, καὶ κατευθείνας τό τε πλῆθος αὐτῶν καὶ τὰς τόλμας, ἐπειψέ τινας πρὸς τὸν Ἀχιλλᾶν, οὗτοι γε τῷ αὐτοῦ ἀλλὰ τῷ τοῦ Πτολεμαίου ὀνόματι, κε-

3 2 προσβέλλοντες*

4 3 β. ἀλλὰ τότε δὲ

37 1 ἡμνον*

λεόντος αὐτῷ τὴν ἡσυχίαν ἄγειν. καὶ ὃς συνιείς ὅτι οὐ τοῦ παι-
 δὸς ἀλλ' ἐκείνου ἡ πρόσταξις ἦν, οὐχ ὅπως οὐκ ἐπήκουσεν αὐτοῦ,
 2 ἀλλὰ καὶ προσκαταφρονήσας ὡς καὶ φοβουμένου τούς τε στρατιώ-
 τας συνήγαγε, καὶ πολλὰ μὲν ὑπὲρ τοῦ Πτολεμαίου πολλὰ δὲ καὶ
 κατὰ τοῦ Καίσαρος τῆς τε Κλεοπάτρας εἰπών, τέλος καὶ ἐπὶ τοῖς
 πεμφθέντας καὶ περ Αἰγυπτίους ὄντας παρώξυνεν αὐτούς, ὅπως
 τοῦ τε φόβου σφῶν ἀναπλησθῶσι καὶ ἐς ἀνάγκην ἀσπείστου πολέ-
 3 μου καταστῶσιν. μαθὼν οὖν ταῦτα ὁ Καῖσαρ τούς τε ἐκ τῆς
 Συρίας στρατιώτας μετεπέμψατο, καὶ τὰ βασιλεία τὰ τε ἄλλα τὰ
 πλησίον αὐτῶν οἰκοδομήματα διετάφρευσεν καὶ ἀπετείχισε μέχρι τῆς
 38 θαλάσσης. καὶ τούτῳ καὶ ὁ Ἀχιλλᾶς μετὰ τε τῶν ἄλλων καὶ μετὰ
 τῶν Ῥωμαίων τῶν ὑπὸ τοῦ Γαβίνου σὺν τῷ Σεπτίμιῳ πρὸς τὴν
 τοῦ Πτολεμαίου φρουρὰν καταλειφθέντων ἐπελθὼν (ἐκ γὰρ δὴ τῆς
 ἐκεῖ διατριβῆς καὶ τοὺς τρόπους ἐς τὸ ἐπιχώριον μετεβεβλήκεισαν)
 τῶν τε Ἀλεξανδρέων τὸ πλεῖστον εὐθὺς προσεποιήσατο καὶ τὰ ἐπι-
 2 καιρότατα ἐκρατύνατο. καὶ τούτου πολλὰ μὲν μάχαι καὶ μεθ'
 ἡμέραν καὶ νύκτωρ αὐτοῖς ἐγίνοντο, πολλὰ δὲ καὶ κυτεπίμπρατο,
 ὥστε ἄλλα τε καὶ τὸ νεώριον τὰς τε ἀποθήκας καὶ τοῦ σίτου καὶ
 τῶν βίβλων, πλείστων δὴ καὶ ἀρίστων, ὡς φασί, γενομένων, καυ-
 θήναι. ἐκράτει δὲ τῆς μὲν ἡπείρου ὁ Ἀχιλλᾶς, χωρὶς ὧν ὁ Καῖ-
 σαρ ἐνετετείχιστο, τῆς δὲ δὴ θαλάσσης ἐκείνος, ἄνευ τοῦ λιμένος.
 3 καὶ ναυμαχία τε ἐνίκησε, καὶ ἐπειδὴ διὰ τοῦτο φοβηθέντες οἱ Αἰ-
 γύπτιοι μὴ ἐς τὸν λιμένα σφῶν ἐπισπλεύσῃ, τὸ στόμα αὐτοῦ πλην
 βραχέος ἔχουσιν, καὶ ἐκεῖνο προσαπέφραξεν, ὀλκάδας λίθων πλήρεις
 καταποντώσας, ὥστ' αὐτοὺς μηδ' εἰ πάνυ τι βούλοιντο ἐκπλεῦσαι,
 4 δυνηθῆναι ποὶ ἀπᾶραι. ποιήσας δὲ τοῦτο ῥᾶον τὰ ἐπιτήδεια τὰ
 τε ἄλλα καὶ ὕδωρ ἐπήγετο· τὴν γὰρ αὐτόθεν ὕδρειαν ὁ Ἀχιλλᾶς
 σφᾶς ἀφῆρητο, τοὺς ὀχετοὺς διακόψας.
 39 τούτων δὲ οὕτω πραττομένων Γανυμήδης τις εὐνοῦχος τὴν Ἀρ-
 σινόην οὐ πάνυ φρουρουμένην ἐς τοὺς Αἰγυπτίους ὑπεξήγαγεν· καὶ
 ταύτην ἐκεῖνοι βασιλῖδα ἀποδείξαντες προθυμότερον τοῦ πολέμου,
 ὡς καὶ προστάτιν τινὰ ἐκ τοῦ τῶν Πτολεμαίων γένους ἔχοντες, ἀν-
 2 τελάβοντο. ὁ οὖν Καῖσαρ φοβηθεὶς μὴ καὶ ὁ Ποσειδὸς τὸν Πτο-
 λεμαῖον ἐκκλέψῃ, τὸν μὲν ἀπέκτεινε, τὸν δὲ οὐκέτ' ἐπικρυπτόμενος
 ἀκριβῶς ἐφρουρεῖ. παροξυνθέντων δὲ καὶ ἐπὶ τούτοις τῶν Αἰ-
 γυπτίων, καὶ ἐκείνοις μὲν πλειόνων αἰὲ προσγιγνομένων, τοῖς δὲ δὴ
 Ῥωμαίοις μηδέπω τῶν στρατιωτῶν ἐκ τῆς Συρίας παρόντων, ἐς
 3 φιλίαν αὐτοὺς ὑπαγαγέσθαι ἠθέλησε, καὶ τὸν Πτολεμαῖον ἀναβι-

38 1 1 τε τῶν Ῥωμαίων καὶ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ὑπὸ *

3 4 προσκαταποντώσας *

4 1 πη? *

βάσας ποι, ὅθεν ἔξυκουσθήσεσθαι ἔμελλεν, εἰπεῖν σφίσιν ἐκέλευ-
σεν ὅτι οὔτε τι κακὸν ἔχοι οὔτε πολεμεῖν δέοιτο· πρὸς τε τὰς σπον-
δὰς αὐτοὺς παρεκάλει, καὶ προσυπισχνεῖτο διαπρᾶξαι αὐτούς. καὶ 4
εἶγε ἐκὼν ταῦτα οὕτω διελέκτο, ἔπεισεν ἄν σφας καταλύσασθαι·
νῦν δ' ἐποτοπήσαντες αὐτὰ ἐπὶ τοῦ Καίσαρος κατεσκεύασθαι οὐκ
ἐνέδοσαν.

προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου στάσις τοῖς περὶ τὴν Ἀρσινόην οὖσιν 40
ἐνέπεσε, καὶ αὐτὴν ὁ Γανυμήδης ἔπεισε τὸν Ἀχιλλᾶν ὥς καὶ τὸ
ναυτικὸν προδιδόντα ἀποκτεῖναι. γενομένου δὲ τούτου τὴν τε ἡγεμο-
νίαν τῶν στρατιωτῶν παρέλαβε, καὶ τὰ πλοῖα ὅσα ἐν τῷ ποταμῷ
καὶ ἐν τῇ λίμνῃ ἦν συνήγαγεν, ἄλλα τε προσκατεσκεύασε, καὶ πάντα 2
αὐτὰ ἐς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν διωρῶν κομίσας τοῖς τε Ῥω-
μαίοις μὴ προσδεχομένοις προσέβαλε, καὶ τὰς μὲν κατέπρησε τῶν
ὀλκάδων αὐτῶν τὰς δὲ ἀνεδήσατο, καὶ μετὰ τοῦτο τὸν τε ἔσπλουν
τοῦ λιμένος ἐξεκάθηρε, κἀνταῦθα ναυλοχῶν πολλὰ σφας ἐλύπει.
τηρήσας οὖν ποτὲ αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ ἀμελῶς ὑπὸ τοῦ κρατεῖν ἔχον· 3
τὰς ἔς τε τὸν λιμένα αἰφνιδίως ἐπεσέπλευσε, καὶ συγγὰ πλοῖα καύ-
σας ἔς τε τὴν Φάρον ἀπέβη καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας ἐν αὐτῇ ἐφόνευ-
σεν. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ ἐν τῇ ἡπείρῳ Αἰγύπτιοι κατὰ τε τὰς γε-
φύρας ἐπεβοήθησαν αὐτοῖς, καὶ συγγόνες τῶν Ῥωμαίων ἀνταποκτεί-
ναντες τοὺς λοιποὺς ἐς τὰς ναῦς ἐσήραξαν. καὶ αὐτῶν ὅπουδῆποτε 4
καὶ ἀθρόως ἐσβιαζομένων ἐς αὐτὰς ἄλλοι τε πολλοὶ ἐς τὴν θάλασ-
σαν ἐξέπεσον καὶ ὁ Καῖσαρ. κἂν διέφθαρτο κακῶς, ὑπὸ τε τῶν
ἱματίων βαρυνόμενος καὶ ὑπὸ τῶν Αἰγυπτίων βαλλόμενος (ἄλουρ-
γῶν γὰρ αὐτῶν ὄντων ἐστοχάζοντο), εἰ μὴ καὶ ἐκεῖνα ἀπερρίφει
καὶ μετὰ τοῦτο διανεύσας πῃ ἐς ἀκτίον ἐσεβεβήκει. καὶ ὁ μὲν 5
οὕτως ἐσώθη, μηδὲν τῶν γραμμῶν βρέξας ἢ πολλὰ ἐν τῇ ἀρι-
στερᾷ χειρὶ ἀνέχων ἐνήξατο· τὴν δὲ δὴ ἐσθῆτα αὐτοῦ οἱ Αἰγύ-
πτιοι λαβόντες πρὸς τὸ τρόπαιον, ὃ ἔστησαν τῆς τροπῆς ταύτης,
ἀνεκρέμασαν ὥς καὶ αὐτὸν ἐκείνον ἡρηκότες. καὶ ἤδη γὰρ καὶ τὰ
στρατεύματα ἢ ἀπὸ τῆς Συρίας μετεπέμπετο ἐπλησίασε, τὰς τε
κατάρσεις ἐτήρουν καὶ πολλὰ αὐτοὺς ἐβλαπτον. τοῖς μὲν γὰρ πρὸς 6
τὴν Αἰβύτην σφῶν προσπίπτουσιν ὁ Καῖσαρ τρόπον τινὰ ἤμυνεν·
συγγόνες δὲ δὴ περὶ τὰς τοῦ Νείλου ἐκβολὰς πυρσοῖς ὥς καὶ Ῥω-
μαῖοι ὄντες ἐξηπάτων τε καὶ συνελάμβανον, ὥστε τοὺς λοιποὺς μη-
κέτι τολμᾶν παρακομῖσθαι, μέχρις οὗ Τιβέριος Κλαύδιος ὁ Νέ-
ρων ἐς αὐτὸν τότε τὸν ποταμὸν ἀναπλεύσας ἐκείνους τε μάχῃ ἐκρά-
τησε καὶ τοῖς σφετέρους ἀδεέστερον τὸν πρόσπλουν ἐποίησεν. κἂν 41

40 1 3 προδοῦσαν·

6 1 γὰρ om

τούτῳ Μιθριδάτῃς ὁ Περγαμηνὸς ἐπικληθεὶς ἐπεχείρησε μὲν ἐς τὸ στόμα τοῦ Νείλου τὸ κατὰ Πηλούσιον ταῖς ναυσὶν ἀναβῆναι, ἀποφραξάντων δὲ τῶν Αἰγυπτίων τοῖς πλοίοις τὸν ἔσπλον προσεκομί-
 2 σθη νυκτὸς ἐπὶ τὴν διώρυχα, καὶ ναῦς ἐς αὐτὴν ἐπερένεγκών (οὐ γὰρ ἐξίστην ἐς τὴν θάλασσαν) οὕτω διὰ ταύτης ἐς τὸν Νεῖλον ἀνέπλευσε, καὶ μετὰ τοῦτο αἰγνίδιον ἔκ τε τῆς θαλάσσης καὶ ἔκ τοῦ ποταμοῦ ἅμα τοῖς φρουροῦσι τὸ στόμα αὐτοῦ προσμύξας τὴν τε
 3 ἀπόκλεισιν σφῶν ἔλυσε, καὶ τὸ Πηλούσιον τῷ τε πεζῷ ἅμα καὶ τῷ ναυτικῷ προσβαλὼν εἰλεν. προχωρῶν τε ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ πυθόμενος Διοσκορίδην τινὰ ἀπαντήσιν σφίσιν, ἐνήδρευσέ τε αὐ-
 τὸν καὶ κατεργάσατο.

- 42 αἰσθόμενοι δὲ ταῦθ' οἱ Αἰγύπτιοι τὸν μὲν πόλεμον οὐδ' ὥς κατελεύσαντο, ἀχθεσθέντες δὲ τῇ τοῦ εὐνούχου καὶ τῆς γυναικὸς ἀρχῇ, καὶ νομίζοντες, ἂν τὸν Πτολεμαῖον προστήσωνται, καθυπέρ-
 2 τεροι τῶν Ῥωμαίων ἔσεσθαι, ἔπειτ' ἐπειδὴ οὐδένα τρόπον ἐξαργάσαι αὐτὸν ἠδυνήθησαν (δαινῶς γὰρ ἐφυλάσσετο), ἐπλάσαντο ταῖς τε συμφοραῖς πεπονῆσθαι καὶ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμεῖν, καὶ ἐπεμψαν πρὸς τὸν Καῖσαρα ἐπικηρυκενόμενοι τε καὶ τὸν Πτολεμαῖον αἰτοῦν-
 3 τες, ὅπως δὴ σὺν αὐτῷ περὶ τῶν σπονδῶν, ἐφ' οἷς γενήσονται, βου-
 4 λεύσωνται. ὁ οὖν Καῖσαρ ἐνόμισε μὲν καὶ ὥς ἀληθῶς αὐτοὺς μεταβεβλήσθαι (ἄλλως τε γὰρ καὶ δειλοὺς καὶ ὀξερορόπους ὄντας ἤκουε, καὶ τότε πρὸς τὰ πταίσματα καταπεπληγμένους ᾔσθετο), εἰ δὲ δὴ καὶ τεχνάζοντό τι, ἀλλ' ὅπως μὴ διὰ τοῦτ' ἐμποδίζεν τὴν εἰρήνην νομισθῇ, συνεπαινεῖν τέ σφισιν ἔφη καὶ τὸν Πτολεμαῖον
 4 ἐπεμψεν. οὔτε γὰρ ἐν ἐκείνῳ τι ἰσχυρὸν ἔκ τε τῆς ἡλικίας καὶ ἔκ τῆς ἀπαιδευσίας ἐνέωρα ὄν, καὶ τοὺς Αἰγυπτίους ἦτοι συναλλαγῆ-
 5 σεσθαι οἱ ἐφ' οἷς ἐβούλετο ἢ δικαιότερον καὶ πολεμηθήσεσθαι καὶ καταστραφῆσεσθαι ἤλπισεν, ὥστε ἀπ' εὐλόγου δὴ τινος προ-
 6 φάσεως τῇ Κλεοπάτρᾳ παραδοθῆναι. οὐ γάρ που ἡττηθήσεσθαι ποτε ὑπ' αὐτῶν, ἄλλως τε καὶ τῆς δυνάμειός οἱ προσγεγενήμενης,
 43 προσεδόχσεν. παραλαβόντες δὲ τὸ παιδάριον οἱ Αἰγύπτιοι τῶν μὲν σπονδῶν οὐδὲν ἐφρόντισαν, ἐπὶ δὲ τὸν Μιθριδάτην παραχρῆμα ὤρμησαν ὥς δὴ καὶ μέγα τι ἐν τε τῷ ὀνόματι καὶ ἐν τῷ γένει τῷ τοῦ Πτολεμαίου κατορθώσαντες· καὶ αὐτὸν πρὸς τῇ λίμνῃ ἐν μέσῳ
 2 τοῦ τε ποταμοῦ καὶ τῶν ἐλῶν ἀπολαβόντες ἐθορύβον. ὁ οὖν Καῖσαρ ἐκείνους μὲν οὐκ ἐπεδίωξε, δεδιὼς μὴ λοχισθῆναι· ἀναχθεὶς δὲ νυκτὸς ὥς πρὸς ἐκβολήν τινα τοῦ Νείλου ἐπειγόμενος, καὶ γῶς, ὅπως ἐπὶ πλεῖστον αὐτῇ προῖναι νομισθῇ, πάμπολυ καθ' ἐκάστην

42 1 1 μὲν om*
 πολεμηθήσεσθαι

3 4 ἐμποδίζων*
 43 1 3 ὥς καὶ δὴ μ.*

1 1 οὐδέ* 3 κατα-

ναῦν ἀνάψας, τὸ μὲν πρῶτον ἀποπλεῖν ὥρμητο, ἔπειτα δὲ ἀποσβέ-
 σας αὐτὸ ἀνεκομίσθη, καὶ πυραπλεύσας τὴν πόλιν πρὸς τε τὴν 3
 χειρρόνησον τὴν πρὸς τῇ Αἰβύῃ οὖσαν κατέῃρε, κἀνταῦθα τοὺς
 στρατιώτας ἐκβιβάσας περιῆλθέ τε τὴν λίμνην, καὶ τοῖς Αἰγυπτίοις
 ἀπροσδοκῆτως ὑπὸ τὴν ἔω προσπεσὼν εὐθύς τε αὐτοὺς κατέπληξεν
 ὥστε καὶ ἐπικηρυκεύσασθαι, καὶ μετὰ τοῦτο (τὴν γὰρ ἰκετεῖαν αὐ· 4
 τῶν οὐκ ἐδέξατο) μάχῃ τε ὀξείᾳ κατεκράτησε καὶ παμπληθεῖς ἐφό-
 νευσεν· καὶ τινες καὶ ἐν τῷ ποταμῷ μετὰ τοῦ Πτολεμαίου, σπονδῇ
 δι' αὐτοῦ φυγόντες, ἐφθάρησαν.

οὕτω μὲν τὴν Αἴγυπτον ὁ Καῖσαρ ἐχειρώσατο, οὐ μέντοι καὶ 44
 ὑπήκοον αὐτὴν τῶν Ῥωμαίων ἐποίησατο, ἀλλὰ τῇ Κλεοπάτρᾳ,
 ἥπερ ἔνεκα καὶ ἐπεπολεμήκει, ἐχαρίσατο. φοβηθεῖς μέντοι μὴ οἱ 2
 Αἰγύπτιοι νεωτερίσωσιν αὐθις γυναικὶ ἄρχειν παραδοθέντες, καὶ
 οἱ Ῥωμαῖοι διὰ τε τοῦτο καὶ ὅτι καὶ συνῆν αὐτῷ χαλεπήνωσι, τῷ
 τε ἐτέρῳ ἀδελφῷ συνοικῆσαι δῆθεν αὐτὴν ἐκέλευσε, καὶ τὴν βασι-
 λείαν ἀμφοτέροις σφίσιν, ὥς γε καὶ λόγῳ εἰπεῖν, ἔδωκεν. τῷ γὰρ 3
 ἔργῳ ἡ Κλεοπάτρα μόνῃ πᾶν τὸ κράτος σχήσειν ἐμιλλεν· ὃ τὲ γὰρ
 ἀνὴρ αὐτῆς παιδίον ἔτι ἦν, καὶ ἐκείνη πρὸς τὴν πυρὰ τοῦ Καίσα-
 ρος εὐνοίαν οὐδὲν ὃ τι οὐκ ἐδύνατο, ὥστε πρόσχημα μὲν ὡς καὶ 4
 τῷ ἀδελφῷ συνοικοῦσαι καὶ τὴν ἀρχὴν ἐπικούειν αὐτῷ ἔχουσα ἐκέ-
 κτητο, τὸ δ' ἄληθές μόνῃ τε ἐβασίλευε καὶ τῷ Καίσαρι συνδιηγεῖτο.

καὶ αὐτὸν ἐπὶ πλείον ἂν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ κατέσχεν, ἢ καὶ ἐς 45
 τὴν Ῥώμην εὐθὺς αὐτῷ συναπῆρεν, εἰ μὴ περ ὁ Φαρνάκης καὶ
 ἐκεῖθεν πᾶν ἄκοντα τὸν Καίσαρα ἐξήγαγε καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν
 ἐπειχθῆναι ἐκώλυσεν. οὗτος γὰρ παῖς μὲν τοῦ Μιθριδάτου ἦν καὶ 2
 τοῦ Βοσπόρου τοῦ Κιμμερίου ἦρχεν, ὥπερ εἴρηται, ἐπιθυμήσας
 δὲ πᾶσαν τὴν πατρῴαν βασιλείαν ἀνακτήσασθαι ἐπανέστη κατ'
 αὐτὴν τὴν τε τοῦ Καίσαρος καὶ τὴν τοῦ Πομπηίου στάσιν, καὶ
 οἷα τῶν Ῥωμαίων τότε μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀσχόλων γενομένων, αὐ-
 θις δὲ ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καταςχεθέντων, τὴν τε Κολχίδα ἀκοντὶ 3
 προσηγάγετο καὶ τὴν Ἀρμενίαν ἀπόντος τοῦ Δηιοτάρου πᾶσαν, τῆς
 τε Καππαδοκίας καὶ τῶν τοῦ Πόντου πόλεων τινας, αἱ τῷ τῆς
 Βιθυνίας νομῷ προσετέταχτο, κατεστρέψατο. πρῶσσοτος δὲ αὐ· 46
 τοῦ ταῦτα ὁ Καῖσαρ αὐτὸς μὲν οὐκ ἐκινήθη (οὔτε γὰρ ἡ Αἴγυπτός
 πω καθειστήκει, καὶ ἐλπίδα ἔτ' εἶχε δι' ἐτέρων αὐτὸν χειρώσεσθαι),
 Γναῖον δὲ Δομίτιον Καλαῖνον ἐπέμψε, τὴν τε Ἀσίαν οἱ καὶ τὰ
 ἐκεῖσε στρατόπεδα προστάξας. καὶ ὃς τὸν Δηιοτάρου καὶ τὸν Ἀριο- 2
 βαρζάνην προσλαβὼν ἤλασεν εὐθὺς ἐπὶ τὸν Φαρνάκην ἐν τῇ Νικο-

2 6 ἐπιπλεῖν 3 4 ἐπὶ 45 1 1 ἔτι 2 1 μὲν γὰρ
 παῖς* 3 3 Καππ. μέρος καὶ? * 46 1 3 ἔτ'] τε*

πόλει ὄντα (καὶ γὰρ ταύτην προκατεϊλήφει), καὶ καταφρονήσας, ἐπειδὴ ἐκεῖνος τὴν παρουσίαν αὐτοῦ φοβηθεὶς ἀνοχὴν ἐπὶ προσβέυσσει ἐτοίμως ἔσχε ποιήσεσθαι, οὕτε ἐσπεύσατο αὐτῷ καὶ συμβαλὼν
 3 ἡγηθήη. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου ἐς τὴν Ἀσίαν, ἐπειδὴ μήτε ἀξιόμαχος οἱ ἦν καὶ ὁ χεμιῶν προσήει, ἀνεχώρησεν. Φαρνάκης δὲ μέγала δὴ φρονῶν τὰ τε ἄλλα τὰ ἐν τῷ Πόντῳ προσκατεστήσατο, καὶ Ἀμισὸν καίπερ ἐπὶ πλείστον ἀντισχοῦσαν εἰλέ τε καὶ διήρπασε, τοὺς τε ἡβῶντας ἐν αὐτῇ πάντας ἀπέκτεινε, καὶ ἐς τὴν Βιθυνίαν
 4 τὴν τε Ἀσίαν ἐπὶ ταῖς αὐταῖς τῷ πατρὶ ἐλπίσιν ἡπείχετο. κὰν τούτῳ μαθὼν τὸν Ἀσανδρον, ὃν ἐπίτροπον τοῦ Βοσπόρου κατελοίπει, νενοχμωκότα, οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν. ἐκεῖνος γάρ, ἐπειδὴ τύχιστα πόρρω τε ὁ Φαρνάκης ἀπ' αὐτοῦ προῖον ἡγγέλθη, καὶ ἐδόκει, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἔν γε τῷ παρόντι ἀνθοῖ, ἀλλ' οὗτοι γε καὶ ἔπειτα καλῶς ἀπαλλάξουσιν, ἐπανέστη αὐτῷ ὥς καὶ τοῖς Ῥωμαίοις τι χωριούμενος τὴν τε δυναστείαν τοῦ Βοσπόρου παρ' αὐ-
 47 τῶν ληψόμενος. τοῦτ' οὖν ὁ Φαρνάκης ἀκούσας ὥρμησεν ἐπ' αὐτὸν μίτην. τὸν γὰρ Καῖσαρ ἐν τῇ ὁδῷ εἶναι καὶ ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἐπείγεσθαι πυθόμενος ἀνέστρεψε, κἀναυῖθα αὐτῷ περὶ Ζέλειαν συνέντευχεν. ὁ γὰρ Καῖσαρ τοῦ τε Πτολεμαίου τελευτήσαντος καὶ τοῦ Δομιτίου νικηθέντος οὕτε εὐπρεπῇ οὕτε λυσιτελῇ οἱ τὴν ἐν τῇ Αἰγύπτῳ διατριβὴν ἐνόμισεν εἶναι, ἀλλ' ἀφωρμήθη, καὶ τῷ
 2 χει πολλῷ χρησάμενος ἐς τὴν Ἀρμενίαν ἀφίκετο. ἐκπλαγεὶς οὖν ὁ βάρβαρος, καὶ πολλὸν μᾶλλον τὴν ὁρμὴν ἢ τὸν στρατὸν αὐτοῦ καταδείσας, προσέπειψεν αὐτῷ πρὶν πλησιάσαι πολλάκις προκηρυ-
 3 κενόμενος, εἴ πως τὸ παρὸν ἐφ' ὀτρυνδὴ συνθέμενος ἐκφύγοι. προῖσχετο δὲ ἄλλα τε, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ὅτι οὐ συνήρατο τῷ Πομπήῳ. καὶ ἡλπιζεν ὑπάξεσθαι τε αὐτὸν ἐς σπονδὰς ἕτε καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν τὴν τε Ἀφρικὴν ἐπαιγόμενον, καὶ ἀπελθόντος αὐτοῦ ῥή-
 4 δῶς αὐθις πολεμήσειν. ὑποπτεύσας οὖν τοῦτο ὁ Καῖσαρ τοὺς μὲν πρώτους καὶ τοὺς δευτέρους πρέσβεις ἐφιλοφρονήσατο, ὅπως ὅτι μάλιστα ἀπροσδοκῆται οἱ τῇ τῆς εἰρήνης ἐλπίδι προσέσση, τῶν δὲ τρέτων ἐλθόντων τὰ τε ἄλλα ἐπεκάλεσεν αὐτῷ καὶ ὅτι τὸν Πομπήιον τὸν εὐεργέτην ἐγκατέλιπεν. καὶ οὐκ ἀνεβύλετο, ἀλλ' εὐθὺς
 5 αὐθημερόν, ὥσπερ εἶχεν ἐκ τῆς ὁδοῦ, συνέμιξε, καὶ τινα χρόνον ὑπὸ τε τῆς ἵππου καὶ ὑπὸ τῶν δρεπανηφόρων ἐκτραχθεὶς ἔπειτα τοῖς ὀπλίταις ἐκράτησεν. καὶ ἐκεῖνον μὲν ἐκφυγόντα ἐπὶ τὴν Θάλασσαν, καὶ ἐς τὸν Βόσπορον μετὰ τοῦτο ἐσβιαζόμενον, ὁ Ἀσαν-
 48 δρος εἰρξέ τε καὶ ἀπέκτεινεν. Καῖσαρ δὲ ἐπὶ τῇ νίκῃ, καίπερ οὐ

4 s ἀνθοῖ] ἂν λάθοι*

47 1 3 Ζη/λα?

s 1 ἐς] ἐπὶ*

πάνυ διαπρεπεῖ γενομένη, πολὺ καὶ ὅσον ἐπ' οὐδεμιᾷ ἄλλῃ ἐφρόνησεν, ὅτι ἐν τε τῇ αὐτῇ ἡμέρῃ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ὥρᾃ καὶ ἦλθε πρὸς τὸν πολέμιον καὶ εἶδεν αὐτὸν καὶ ἐνίκησεν. καὶ τὰ τε λάφυρα πάντα, καὶ τοὶ πλεῖστα γενόμενα, τοῖς στρατιώταις ἐδωρήσατο, καὶ τρόφον 2 παῖον ἐπειδὴ περὶ ὁ Μιθριδάτης ἀπὸ τοῦ Τριαρίου ἐνταυθα πονεῖ ἐγγέρκει, ἀντανέστησεν· καθελὼν μὲν γὰρ τὸ τοῦ βαρβάρου οὐκ ἐτόλμησεν ὥς καὶ τοῖς ἐμπολεμίοις θεοῖς ἱερωμένον, τῇ δὲ δὴ τοῦ ἰδίου παραστάσει καὶ ἐκεῖνο συνεσχίασε καὶ τρόπον τινὰ καὶ κατέστρεψεν. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν χώραν ὅσῃν τῶν τε Ῥωμαίων καὶ τῶν ἐνόρων 3 κίων σφίσιν ἀποτετμημένος ὁ Φαρνάκης ἦν ἐκομίσαστο, καὶ αὐτὴν πᾶσαν ὥς ἐκάστοις τοῖς ἀπολέουσιν ἔδωκε, πλὴν μέρους τινὸς τῆς Ἀρμενίας, ὃ τῷ Ἀριοβαρζάνῃ ἐχαρίσατο. τοὺς τε Ἀμισσηνοὺς ἐλευ- 4 θερίμῃ ἡμέψατο, καὶ τῷ Μιθριδάτῃ τῷ Περγαμηνῷ τετραρχίαν τε ἐν Γαλατίᾳ καὶ βασιλείας ὄνομα ἔδωκε, πρὸς τε τὸν Ἀσανδρον πολεμῆσαι ἐπέτρεψεν, ὅπως καὶ τὸν Βόσπορον κρατήσας αὐτοῦ λάβῃ, ὅτι πονηρὸς ἐς τὸν φίλον ἐγένετο.

πράξας δὲ ταῦτα, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ Διομήτῳ καταστήσασθαι 19 κελεύσας, ἐς τὴν Βιθυνίαν ἦλθε, κἀνταῦθεν ἐς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐπλευσε, πολλὰ καὶ ἐπὶ πάσῃ προφύσει χρήματα παρὰ πάντων, ὥσπερ καὶ πρὶν, ἐκλέγων. τοῦτο μὲν γὰρ, ὅσα τινὲς 2 τῷ Πομπηίῳ προὔπεσχηντο, ἐπράξατο, τοῦτο δὲ καὶ ἄλλα ἔξωθεν, προσεπικαλῶν τινά, ῥῖται. τὰ τε ἀναθήματα τοῦ ἐν τῇ Τύρῳ Ἑρακλέους πάντα ἀνείλετο, ὅτι τὴν τε γυναῖκα καὶ τὸν παῖδα τοῦ Πομπηίου ὑπεδέξαντο ὅτε ἔφηνον. καὶ στεφάνους ἐπὶ ταῖς νίκαις συ- 3 χροῦς καὶ παρὰ τῶν δυναστῶν τῶν τε βασιλέων χρυσοῦς ἔλαβεν. ταῦτα δὲ οὐχ ὑπὸ κακίας ἐποίει, ἀλλ' ὅτι καὶ ἐδαπάνη παμπληθῆ, καὶ ἀνάλωσιν πολὺ πλείω ἔς τε τὰ στρατόπεδα καὶ ἐς τὰ ἐπινίκια, τὰ τε ἄλλα ὅσα ἐλαμπρύνετο, ποιήσιν ἐμελλεν. τό τε σύμπαν εἰ- 4 πείν, χρηματοποιὸς ἀνὴρ ἐγένετο, δύο τε εἶναι λέγων τὰ τὰς δυναστείας παρυσκευάζοντα καὶ φυλάσσοντα καὶ ἐπαύζοντα, στρατιώτας καὶ χρήματα, καὶ ταῦτα δι' ἀλλήλων συνεστηκέναι· τῇ τε 5 γὰρ τροφῇ τὰ στρατεύματα συνέχεσθαι, καὶ ἐκείνῃ ἐκ τῶν ὅλων συλλέγεσθαι· κἂν θάτερον ὅποτερονοῦν αὐτῶν ἐνδεὲς ᾗ, καὶ τὸ ἕτερον συγκатаλνθῆσεσθαι.

περὶ μὲν οὖν τούτων οὕτω καὶ ἐφρόνει αἰεὶ καὶ ἔλεγεν· ἐς δὲ 50 δὴ τὴν Ἰταλίαν, ἀλλ' οὐκ ἐς τὴν Ἀφρικὴν καίπερ πεπολεωμένην οἱ, ἠπειχθή· ὅτι ταραττόμενα τὰ ἐν τῷ ἄστει πυθόμενος ἐφοβήθη μὴ καὶ ἐς ἀνήκεστον προχωρήσῃ. οὐ μέντοι καὶ κακὸν οὐδένα οὐ- 2 δέν, ὥσπερ εἶπον, εἰργάσατο, πλὴν ὅτι κἀνταῦθα πολλὰ ἡργυρολόγει, τὰ μὲν τινα ἐν δωρεῷς μέρει, στεφάνους καὶ ἀγάλματι καὶ

- ὅσα ἄλλα τοιαῦτα, λαμβάνων, τὰ δὲ καὶ δανειζόμενος δῆθεν, οὐχ
 3 ὅτι παρὰ τῶν ἰδιωτῶν ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν πόλεων. τοῦτο γὰρ τὸ
 ὄνομα ταῖς ἐκλογαῖς τῶν χρημάτων, ἐφ' αἷς μηδεμίᾳ ἄλλῃ πρόφα-
 σις εὐλογος ἦν, ἐτίθετο, ἐπεὶ τὴν γε ἄλλως καὶ βιαίως, οὐδὲν ἤτ-
 τον τῶν ὀφειλομένων, καὶ ἐκεῖνα ἐπράττετο, καὶ ἔμιελλε μηδέποτε
 ἀποδοθῆσεσθαι. ἔλεγε μὲν γὰρ ὑπὲρ τοῦ δημοσίου τὰ οἰκεία δε-
 4 δαπανηκέναι, καὶ διὰ τοῦτο καὶ δανεῖζεσθαι· ὅθεν περ καὶ χρεῶν
 ἀποκοπὰς ἀξιοῦντος τοῦ πλήθους γενέσθαι οὐκ ἐποίησεν, εἰπὼν ὅτι
 καὶ αὐτὸς πολλὰ ὀφείλω· εὐδελος δὲ ἐγίγνετο καὶ τὰ ἀλλότρια τῇ
 5 δυναστείᾳ παρασπώμενος. οἱ τε οὖν ἄλλοι διὰ τοῦτο ἤχθοντο αὐτῷ
 καὶ οἱ ἑταῖροι· τῶν γὰρ δεδημευμένων συχνά, καὶ ὑπὲρ τὴν ἀξίαν
 γε ἔστιν ἡ, ἐλπίδι τοῦ προῖκα αὐτὰ ἔξιν ἀγοράσαντες πᾶσαν τὴν
 τιμὴν ἀποτίνειν ἡναγκάζοντο.
- 51 ἀλλὰ τούτους μὲν ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἐποιεῖτο. καίτοι καὶ ἐκείνους
 τρόπον τινὰ ὡς ἐκάστους ἐθεράπευσεν. τοῖς τε γὰρ πολλοῖς ἐχαρί-
 σατο τὸν τε τόκον τὸν ἐποφειλόμενόν σφισιν ἔξ οὗ πρὸς τὸν Πομ-
 πῆιον ἐξεπολεμώθη πάντα, καὶ τὸ ἐνοίκιον ὅσον ἐς πεντακοσίας
 2 δραχμῶν ἦν ἐνιαυτοῦ ἐνὸς ἀφείλ, καὶ προσέτι καὶ τὰς τιμῆσεις τῶν
 κτημάτων, ἐν οἷς τὴν ἀπόδοσιν τῶν δανεισμάτων κατὰ τοὺς νόμους
 γίνεσθαι ἔδει, πρὸς τὴν ἐν τῷ χρόνῳ ἀξίαν ἐπαναγαγόν, ἐπειδὴ
 τῷ πλήθει τῶν δεδημοσιωμένων πολὺ πάντα ἐπενώνιστο. τούτους
 3 τε οὖν ταῦτα πρῶξας ἀνηρτήσατο, καὶ τῶν προσεταιριστῶν τῶν τε
 συναγωνιστῶν τοὺς μὲν βουλευτὰς ἱερωσύναις τε καὶ ἀρχαῖς ταῖς
 τε ἐς τὸν λοιπὸν τοῦ ἔτους ἐκείνου χρόνον καὶ ταῖς ἐς νέωτα (ἵνα
 γὰρ πλείους αὐτῶν ἀμείψηται, στρατηγούς τε δέκα ἐς τὸ ἐπιδόν
 4 ἔτος ἀπέδειξε καὶ ἱερέας ὑπὲρ τὸ νενομισμένον· τοῖς τε γὰρ ποντί-
 φιξι καὶ τοῖς οἰωνισταῖς, ὧν καὶ αὐτὸς ἦν, τοῖς τε πεντεκαίδεκα
 καλουμένοις ἕνα ἐκάστοις προσένευε, καίπερ αὐτὸς βουλευθεὶς πύ-
 5 σας τὰς ἱερωσύνας λαβεῖν ὥσπερ ἐψηφιστο), τοὺς δὲ ἱππέας τοῦ
 τέλους τοὺς τε ἑκατοντάρχους καὶ τοὺς ὑπομείοντας ἄλλοις τέ τισι
 καὶ τῷ καὶ ἐς τὸ συνέδριόν τινας ἀπ' αὐτῶν ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων
 καταλέξαι.
- 52 τὰ δὲ δὴ στρατόπεδα οὐχ ἡσυχῇ αὐτὸν ἐτάραξεν· πολλὰ γὰρ
 λήψεσθαι ἐλπίσαντες, καὶ εὐράμενοι τῆς μὲν ἀξίας οὐκ ἐλάττω τῆς
 δὲ προσδοκίας καταδέεστερα, ἐθορύβησαν. ἐν Καμπανίᾳ δὲ οἱ
 πλείους αὐτῶν, ὡς καὶ ἐς τὴν Ἀφρικὴν προπλευσούμενοι, ἦσαν.
 2 οὗτοι οὖν τὸν τε Σαλούστιον παρ' ὀλίγον ἀπέχτειναν (στρατηγὸς
 γὰρ ἐπὶ τῷ τῇ βουλῇ ἀναλαβεῖν ἀπεδέδεικτο), καὶ ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ-

νος διαφυγῶν αὐτοὺς ἐς τὴν Ῥώμην πρὸς τὸν Καίσαρα ὤρμησε, τὰ γιγνόμενά οἱ δηλώσων, ἐφέσποντό τε αὐτῷ συγχοὶ μηδενὸς φειδόμενοι, καὶ ἄλλους τε τῶν ἐντυχόντων σφίσι καὶ βουλευτὰς δύο ἔσφαξαν. ὁ οὖν Καῖσαρ ὡς τυχίστα τῆς προσόδου αὐτῶν ᾔσθετο, 3 ἠθέλησε μὲν τὸ δορυφορικὸν ἐπ' αὐτοὺς ἀντιπέμψαι, φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ ἐκεῖνοι συστασιώσωσί σφισιν ἡσύχασε, μέχρις οὗ ἐς τὸ προάστειον ἀφίκοντο. ἐνταῦθα δὲ δὴ οὖσιν αὐτοῖς προσέειπε, καὶ ἐπύθετο τί βουλόμενοι καὶ τίνος χρῆζοντες ἦκοιεν. ἀποκριναμένων 4 τέ σφιν ὅτι αὐτῷ ἐκείνῳ ἐροῦσιν, ἐπέτρεψε μὲν αὐτοῖς ἐς τὴν πόλιν ἀνευ τῶν ὅπλων, πλην τῶν ξιφῶν, ἐσελθεῖν· ταῦτα γὰρ καὶ ἄλλως καὶ ἐν τῷ ἄστει φορεῖν εἰώθεσαν, καὶ τότε οὐκ ἂν ὑπέμειναν καταθέσθαι· εἰπόντων δὲ αὐτῶν πολλὰ μὲν περὶ ὧν καὶ ἐπύ- 53 ρησαν καὶ ἐκινδύνευσαν, πολλὰ δὲ καὶ περὶ ὧν ἤλπισαν ἀξίους τέ σφας τυχεῖν ἔφασκον εἶναι, καὶ μετὰ τοῦτο ἀφεισθῆναι τε τῆς στρατείας ἀξιούντων καὶ δεινῶς διὰ τοῦτ' αὐτῷ ἐγκειμένων, οὐχ ὅτι καὶ ἰδιω- τεῦσαι βούλοντο (ἥκιστα γάρ, ἅτε καὶ συνίθεις ταῖς πλεονεξίαις ἐκ πολλοῦ γεγονότες, τοῦτ' ἠθέλον) ἀλλ' ὅτι καταπλήξειν τε ἐξ αὐ- τοῦ τὸν Καίσαρα καὶ πᾶν ὅτιοῦν καταπράξειν, ἅτε καὶ ὑπογυίου οἱ τῆς ἐς τὴν Ἀφρικὴν στρατείας οὔσης, ἐνόμιζον, περὶ μὲν τῶν 3 ἄλλων οὐδὲν σφισι τὸ παράπαν ἀπεκρίνατο, αὐτὰ δὲ ταῦτα εἰπὼν μόνον “ἀλλ' ὀρθῶς γε ὧ Κνιρῖται λέγετε· καὶ γὰρ κεκμήκατε καὶ κατυτέτρωσθε” πάντας αὐτοὺς παρυχεῖν ὡς μηδὲν δῆθεν αὐτῶν δεόμενος διῆκε, καὶ τοῖς τὸν τεταγμένον χρόνον ἐστρατευμένοις καὶ τὰ γέρα ἐντελῇ δώσειν ὑπέσχετο. λεχθέντων δὲ τούτων κατεπλά- 4 γησαν ἔκ τε τῆς ἄλλης αὐτοῦ διανοίας, καὶ μάλιστα ὅτι Κνιρῖτας ἀλλ' οὐ στρατιώτας σφῶς ὠνόμασε, καὶ ταπεινωθέντες φοβηθέντες τε μὴ πάθωσί τι δεινὸν μετεβύλοντο, καὶ πολλὰ μὲν ἰκετεύοντες αὐτὸν εἶπον, πολλὰ δὲ καὶ ἐπαγγελλόμενοι καὶ συστρατεύσειν οἱ ἐθελονταὶ καὶ τὸν πόλεμον μόνοι διαπολεμήσειν ὑπέσχοντο. ὡς οὖν 5 ἐνταῦθα ἦσαν, καὶ τις καὶ τῶν στρατιάρχων ἐν τοσοῦτῳ, ἢ καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης ἢ χαριζόμενος τῷ Καίσαρι, διελέχθη τέ τινα ὑπὲρ αὐτῶν καὶ ἐδεήθη, “ἀφίημι μὲν” ἔφη “καὶ ὑμῖς τοὺς παρόν- τας καὶ τοὺς ἄλλους πάντας, ὅσοις τὰ τῆς στρατείας ἔτη ἐξήκει· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ δέομαι τι ὑμῶν· τὰ μέντοι γέρα καὶ ὡς ὑμῖν ἀπο- 6 δώσω, ἵνα μὴ ποτέ τις εἴπῃ ὅτι ἐγὼ χρησάμενος ὑμῖν ἐν τοῖς κινδύνοις ἔπειτα ἀχάριστος ἐγενόμην, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ τοῖς σώμασιν ἐρρωμένοι καὶ πάντα καὶ τὰ λοιπὰ προσδιαπολεμήσοι δυνά- μενοι οὐκ ἠθελήσατέ μοι συστρατεῦσαι.” καὶ ὁ μὲν ταυτὰ τε 54

ριζόμενος εἶπε (πάνυ γὰρ αὐτῶν ἔχρηζε) καὶ χώραν ἕκ τε τῆς δη-
 μοσίας καὶ ἕκ τῆς ἑαυτοῦ δὴ πᾶσι σφισιν ἔνειμεν, ἄλλους ἄλλῃ,
 καὶ πάνυ πόρρω ἀπ' ἀλλήλων, ἀπαρτήσας, ὥστε μήτε τοῖς ὁμοχώ-
 ροις σφᾶς φοβεροὺς μήτ' αὐτὸν πρὸς νεωτερισμὸν ἐτοίμους, καθ' ἓν
 2 που συνοικοῦντας, γενέσθαι. τῶν τε ἐποφειλομένων σφίσι χρημά-
 των, ἃ πολλὰ καὶ καθ' ἑκάστην ὥς εἰπεῖν πρᾶξιν ὑπέσχητο δώσειν,
 τὰ μὲν εὐθὺς ἀπαλλάξειν, τὰ δὲ οὐκ ἔς μακρὰν καὶ σὺν τόκῳ γε
 διαλύσειν ἐπηγγείλατο. εἰπὼν δὲ ταῦτα, καὶ δουλωσάμενος αὐτοὺς
 ὥστε μήτε τι θρασύνεσθαι καὶ προσέτι καὶ χάριν εἰδέναι, προσ-
 3 ἐπεῖπεν "ἀπέχετε μὲν παρ' ἑμοῦ πάντα, καὶ οὐδένα ἔθ' ὑμῶν ἀναγ-
 κάσω στρατεῦσασθαι· εἰ μὲντοι τις ἐκούσιος ἐθέλοι καὶ τὰ λοιπά
 μοι συγκατεργάσασθαι, ἡδέως αὐτὸν δέξομαι." ἀκούσαντες δὲ
 55 τοῦτο ἔκεινοι ὑπερήσθησαν καὶ πάντες ὁμοίως ἀναστρατεύσασθαι
 ἠθέλησαν. ὁ οὖν Καῖσαρ τοὺς ταραχώδεις αὐτῶν, οὐ πάντας ἀλλ'
~~ἐκαστὸν ἑκάστην~~ ὅσοι μετρίως πως ἴδοντες γεωργίαις ζῆν ἐδύναντο, ἀπολέξας τοῖς λοι-
 ποῖς ἐχρήσατο. καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων στρατιωτῶν ἐποίη-
 2 σεν· τοὺς γὰρ πάνυ τε θρασεῖς καὶ ἱκανοὺς μέγα τι κακὸν δρᾶσαι
 ἕκ μὲν τῆς Ἰταλίας ἐξήγαγεν, ὅπως μηδὲν ἐκεῖ καταλειφθέντες νεο-
 χμώσωσιν, ἐν δὲ δὴ τῇ Ἀφρικῇ καὶ μάλᾳ ἡδέως, ἄλλους κατ' ἄλ-
 λην πρόφασιν, ἀνάλωσεν· τοὺς τε γὰρ ἐναντίους ἅμα δι' αὐτῶν κα-
 3 τεργάζετο καὶ ἐκείνων ἀπηλλάττετο. φιλανθρωπότατός τε γὰρ ἀν-
 δρῶν ὢν, καὶ πολλὰ κεχαρισμένα τοῖς τε ἄλλοις καὶ τοῖς στρατιώ-
 ταις μάλιστα ποιῶν, δεινῶς τοὺς στασιάζοντάς σφιν ἐμίσει καὶ
 ἰσχυρότατα αὐτοὺς ἐκόλαζεν.
 4 ταῦτά τε ἐν ἐκείνῳ τῷ ἔτει, ἐν ᾧ δικτάτωρ μὲν ὄντως αὐτὸς
 τὸ δεύτερον ἦρξεν, ὑπατοὶ δὲ ἐπ' ἐξόδῳ αὐτοῦ ἀποδειχθέντες ὁ τε
 56 Καλῆνος καὶ ὁ Ψατίνιος ἐλέγοντο εἶναι, ἐποίησε, καὶ ἔς τὴν Ἀφρι-
 κὴν καίτοι τοῦ χειμῶνος μεσοῦντος ἐπεραιώθη. καὶ οὐκ ὀλίγα δὲ
 ἕκ τούτου, ἀνέλπιστος τοῖς ἐναντίοις προσπεσὼν, κατάρθωσεν· πλεῖ-
 στον γὰρ παρὰ πάντα καὶ τῷ τάχει καὶ ταῖς ἑκ τοῦ ἀπροσδοκῆτου
 στρατείαις κατέπραττεν, ὥστ' εἴ τις ἐκλογίζετο ὅτι τοσοῦτον τῶν
 καθ' ἑαυτὸν ἐν τοῖς πολέμοις ὑπερήνεγκεν, οὐδὲν ἄν ἄλλο τούτου
 2 μᾶλλον ὃν ἔμπροσθε παραβαλὼν εὖροι. ἡ δὲ δὴ Ἀφρικὴ ἦν μὲν
 οὐδὲ ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ φίλη τῷ Καίσαρι, μετὰ δὲ δὴ τὸν τοῦ
 Κουρίωνος θάνατον καὶ πάνυ ἐχθρὰ ἐγένετο. ὁ τε γὰρ Βᾶρος καὶ
 ὁ Ἰόβας τὰ πρᾶγματᾶ εἶχον, καὶ προσέτι καὶ ὁ Κῆτων καὶ ὁ Σκι-
 πίων οἳ τε ἄλλοι οἱ μετ' αὐτῶν ὄντες ἐκεῖσε, ὥσπερ εἶπον, συγκα-
 3 τέφυγον, καὶ τούτου κοινωσάμενοι τὸν πόλεμον τὰ τε ἐν τῇ ἡπείρῳ

2 2 ὑπέσχετο
 56 1 4 ἕκ om

55 1 2 ὄντες] ἔχοντες? an ἐν ταῖς?
 6 ἄν om

4 1 τε om

ἐξηρτύσαντο καὶ τῇ τε Σικελίᾳ καὶ τῇ Σαρδοῖ ἐπίπλους ἐποιούντο, καὶ τὰς τε πόλεις ἐλύπουν καὶ τὰ πλοῖα κατήγον, καὶ ἀπ' αὐτῶν καὶ ὅπλα τὸν τε σίδηρον τὸν ἄλλον, οὗ πέρ που καὶ μόνου ἔχρηζον, ... τελευτῶντές τε ἐς τοῦτο καὶ τῆς παρασκευῆς καὶ τῆς διανοίας, ⁴ οἷα μήτε στρατοῦ σφίσιν ἐναντιούμενου καὶ τοῦ Καίσαρος ἐν τε τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ἐν τῷ ἄστυ χρονίσαντος, ἀφίκοντο ὥστε καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν τὸν Πομπήιον ἀποστεῖλαι. στασιάζειν τε γὰρ αὐτὴν πυνθανόμενοι, καὶ ἐκείνον ἐτοίμως ἄτε τοῦ Πομπηίου τοῦ Μάγνου παῖδα ὄντα δέξεσθαι νομίσαντες, παρεσκευάζοντο ὁ μὲν ὡς τὴν τε ⁵ Ἰβηρίαν διὰ βραχέων κατασχέσων καὶ πρὸς τὸ ἄστυ ἐκείθεν ὀρμήσων, οἱ δὲ ὡς τὸν πλοῦν ἅμω τὸν ἐς τὴν Ἰταλίαν ποιησόμενοι. κατ' ἀρχὰς μὲν γὰρ διατριβὴ τις αὐτοῖς ἐγένετο, τοῦ τε Βάρου τῷ ⁵⁷ Σκιπίωνι τῆς ἡγεμονίας ἀμφισβητήσαντος, ἐπειδὴ αὐτὸς ἐκ πλείονος ἐν τοῖς ταύτῃ χωρίοις ἦρχε, καὶ τοῦ Ἰόβου τῇ νίκῃ ἐπαιρομένου καὶ τὰ πρῶτα δι' αὐτὴν ἀξιούντος φέρεσθαι· συμφρονήσαντες ² δὲ ὁ τε Σκιπίων καὶ ὁ Κάτων, οἷα ὁ μὲν τῇ ἀξιώσει ὁ δὲ τῇ συνέσει πολλὰ πάντων σφῶν προήκοντες, τοὺς τε ἄλλους προσηγορήσαντο καὶ ἐκείνους ἐπεισαν τῷ Σκιπίωνι πάντα ἐπιτρέψαι. ὁ γὰρ Κάτων δυνηθεὶς ἂν ἐξ ἴσου αὐτῷ ἢ καὶ μόνος ἄρξαι οὐκ ἠθέλησε, τὸ μὲν ὅτι βλαβερώτατον τοῖς τοιοῦτοις ἡγεῖτο εἶναι, τὸ δὲ ὅτι τῷ ³ πολιτικῷ ἀξιώματι ἡλαττοῦτο αὐτοῦ· πολλὰ γὰρ ἄλλως τε καὶ ἐν τοῖς στρατιωτικαῖς ἑώρα δυνάμενον τὸ τὸν ἄρχοντα καὶ νόμῳ δὴ τινι τῶν ἄλλων προκεκρίσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τῆς τε ἀρχῆς ἐκὼν αὐτῷ παρεχώρησε, καὶ προσέτι καὶ τὰ στρατεύματα ἃ ἐπηγάγετο παρέδωκεν. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου τὴν τε Οὐτικήν, ὑποπτευθεῖσαν ⁴ τὰ τοῦ Καίσαρος φρονεῖν καὶ ὀλίγου καὶ ἀνάστατον ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐπὶ τούτῳ γενομένην, ἐξαιτησάμενος ἐς φυλακὴν ὑπεδέξατο, καὶ τὴν χώραν τὴν τε θάλασσαν τὴν ταύτῃ πᾶσαν φρουρεῖν ἐπετρέψε· τῶν δὲ ἄλλων ὁ Σκιπίων αὐτοκράτωρ ἦρχεν. καὶ αὐτοῦ ⁵ καὶ τὸ ὄνομα πολλὰ πάντας τοὺς ὁμογνωμονοῦντάς οἱ ἐπερρώννε, νομιζοντας οὐκ οἶδ' ὅπως ἀλόγῳ τινὶ πίσκει μηδένα ἂν Σκιπίωνι ἐν τῇ Ἀφρικῇ κακῶς πρᾶξαι.

μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Καῖσαρ, καὶ ἰδὼν ὅτι καὶ οἱ μεθ' αὐτοῦ ⁵⁸ στρατευόμενοι πεπεισμένοι τε αὐτὸ οὕτως ἔχειν εἰσὶ καὶ φοβοῦνται, προσπαρέλαβέ τινα ἐκ τε τοῦ γένους τοῦ τῶν Σκιπιόνων ὄντα καὶ τὴν προσηγορίαν ταύτην φέροντα (ἐπεκαλεῖτο δὲ Σαλάττων), καὶ ² οὕτω τὸν τε πλοῦν πρὸς Ἀδρύμητον ἐποίησατο (τὰ γὰρ ἐν τῇ Οὐτικῇ ἰσχυρῶς ἐφρουρεῖτο), καὶ ἔλαθεν αὐτοὺς ἀνέλπιστος ὑπὸ τοῦ

⁴ 1 ...] ἐλάμβανον?
58 2 1 Σαλουτίων?

⁵ 1 δέξασθαι

57 2 2 δὲ ὁ] γὰρ ὁ

χειμῶνος περαιωθεῖς. ἐκβάντι δὲ αὐτῷ τῆς νεῶς συντυχία τοιάδε ἐγένετο, ὅφ' ἥς εἰ καὶ τι φοβερόν ὑπὸ τοῦ δαιμονίου σφίσιν ἐση-
 3 μαινέτο, ἀλλὰ καὶ αὐτό γε ἐκείνο ἐς ἀγαθὸν ἔτρεψεν· ἐπειδὴ γὰρ ἅμα τῷ τῆς γῆς ἐπιβῆναι προσέπταισε, καὶ αὐτὸν πεσόντα ἐπὶ στομίῳ οἱ στρατιῶται ἰδόντες ἠθύμησαν καὶ δυσανασχετήσαντες ἐθορύβησαν, οὐ διηπορήθη, ἀλλ' ἐκτείνας τὴν χεῖρα τὴν τε γῆν, ὡς καὶ ἐκὼν δὴ πεσὼν, περιέλαβε καὶ κατεφίλησε, καὶ ἀναβοήσας
 4 εἶπεν “ἔχω σε, Ἀφρικὴ.” ἐκ δὲ τούτου προσέβαλε μὲν τῷ Ἀδρουμῆτι, ἀποκρουσθεῖς δὲ καὶ προσέτι καὶ ἐκ τοῦ στρατοπέδου βιαίως ἐκβληθεῖς μετέστη πρὸς πόλιν ἐτέραν Ῥούσπινα, καὶ δεχθεὶς ὑπ' αὐτῶν χειμᾶδιόν τε ἐν αὐτῇ κατεσκευάσατο, καὶ ἐκείθεν ὁρμώμενος ἐπολέμει.

ΜΓ τότε μὲν ταῦτ' ἐπραξεν, τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει καὶ ἐδικτατόρευσεν
 708 ἅμα καὶ ὑπάτευσε, τρίτον ἐκάτερον, τοῦ Λεπίδου οἱ ἀμφοτέροις συνᾶρξαντος. ἐπειδὴ γὰρ δικτύτωρ ὑπ' αὐτοῦ τὸ πρῶτον ἐλέχθη, παραχρημὰ τε αὐτὸν μετὰ τὴν στρατηγίαν ἐς τὴν Ἰβηρίαν τὴν
 2 πλησιατέραν ἔστειλε, καὶ ἐπανελθόντα ἐπινικίοις, μῆτε τινας νικῆσαντα μῆτ' ἀρχὴν μαχεσάμενόν τισιν, ἐτίμησε, πρόφασιν ὅτι τοῖς ὑπὸ τε τοῦ Λογγίνου καὶ ὑπὸ τοῦ Μαρκέλλου πρᾶχθεῖσι παρεγένετο. οὐκ οὐδὲ ἐπειμῆε τι ἐπ' ἀληθείας, πλὴν τῶν χρημάτων
 3 αἱ τοὺς συμμιάχους ἐσεσυλήκει. τούτοις τε οὖν αὐτὸν ἤγγηλε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ συνάροντα ἐκατέρωθι προσεῖλετο.
 2 καὶ αὐτῶν ἀρχόντων ἦδη οἱ τε ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐταράχθησαν ὑπὸ σημείων· λύκος τε γὰρ ἐν αὐτῇ ὤφθη, καὶ χοῖρος ἐλέφαντι πλὴν τῶν ποδῶν ὅμοιος ἐγεννήθη· καὶ τῇ Ἀφρικῇ ὃ τε Πιερήσιος καὶ ὁ Λαβιῆνος τηρήσαντες τὸν Καίσαρα πρὸς κόμης ἐπὶ σῖτον ἐξελη-
 2 λυθότα, τὴν τε ἵππον αὐτοῦ μηδέπω καλῶς ἐκ τῆς θαλάσσης ἐρρωμένην ἐς τοὺς πεζοὺς τοῖς Νομάσι κατήραξαν, καὶ συνταραχθείσης πρὸς τοῦτο τῆς ἀσπίδος πολλοὺς μὲν αὐτῶν ἐν χερσὶν ἀπέκτειναν, πάντας δ' ἂν καὶ τοὺς λοιποὺς ἀνειληθέντας ἐπὶ μετέωρόν τι
 3 ἐξέκοψαν, εἰ μὴ ἰσχυρῶς ἐτρώθησαν. ἐπὶ πλεῖον δ' οὖν καὶ ὡς, τούτου συμβεβηκότος, τὸν Καίσαρα κατέπληξαν. λογιζόμενος μὲν γὰρ ὡς ἐπ' ὀλίγων ἔπταισε, προσδεχόμενος δὲ καὶ τὸν Σκιπίωνα τόν τε Ἰόβαν πάσαις, ὥσπερ ἠγγέλλοντο, ταῖς δυνάμεσιν εὐθὺς
 4 ἀφῆλθεσθαι, διηπόρει καὶ οὐκ εἶχεν ὃ τι πράξῃ· τόν τε γὰρ πόλεμον μηδέπω καλῶς διενεγκεῖν δυνάμενος, καὶ τὴν ἐν ταύτῳ μοῖρην χαλεπήν, καὶ οἱ πολέμιοι σφῶν ἀπέχωνται, διὰ τὴν τῆς τροφῆς ἀπορίαν, τὴν τε ἀνάστασιν ἀδύνατον τῶν πολεμίων καὶ ἐκ τῆς ἡπείρου καὶ ἐκ τῆς θαλάσσης ἐπικειμένων οἱ ὁρῶν οὖσαν, ἠθύμει.

1 2 5 ἠγγεῖλε

2 2 4 κατήρξαν vel κατήξαν

ἐνταῦθ' οὖν αὐτῇ ὄντι Πούπλιός τις Σίττιος, εἶγε ἐκείνον ἀλλὰ 3
 μὴ τὸ δαιμόνιον δεῖ λέγειν, τὴν τε σωτηρίαν ἅμα καὶ τὴν ἐπικρά-
 τησιν ἔδωκεν. οὗτος γὰρ ἐξέπεσε μὲν ἐκ τῆς Ἰταλίας, παραλαβὼν
 δὲ συμφυγάδας τινὰς καὶ περαιωθεὶς ἐς Μαυριτανίαν χεῖρά τε
 ῥῥοισε, καὶ παρὰ τῷ Βύκχῳ στρατηγήσας ἐπεχείρησε τῷ Καίσαρι, 2
 μήτε τινὰ εὐεργεσίαν αὐτοῦ προέχων μήτ' ἄλλως ἐν γνώσει οἱ ὦν,
 τοῦ τε πολέμου συνάρασθαι καὶ τὰ παρόντα συγκυκατεργάσασθαι.
 καὶ τούτου αὐτῇ μὲν ἐκείνῳ οὐκ ἐπήμυνεν· πόρρω τε γὰρ αὐτὸν 3
 ἤκουεν ὄντα, καὶ βραχὺ τι ὑφ' ἑαυτοῦ (οὐ γὰρ πῶ μεγάλην ἰσχὺν
 εἶχεν) ὠφελήσεσθαι ἐνόμιζεν· τὸν δὲ δὴ Ἰόβαν ἐκστρατεύσαντα τη-
 ρήσας ἐς τε τὴν Νομιδιάν ἐνέβαλε, καὶ ταύτην τε καὶ τὴν Γαι- 4
 τουλίαν μέρος τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ οὖσαν ἐλυμήνατο, ὥστε τὸν βασι-
 λέα τῶν τε ἐν χερσὶν ἀφέσθαι καὶ ἐκ μέσης τῆς ὁδοῦ μετὰ τοῦ
 πλείονος στρατοῦ ἀναστρέψαι· ἔστι γὰρ ὁ τι καὶ τῷ Σκιπίωνι ἀπ'
 αὐτοῦ συνέπεμψεν. ἔξ οὐπερ καὶ τὰ μάλιστα διεφάνη ὅτι εἰ καὶ 5
 ἐκεῖνος ἐληλύθει, οὐκ ἂν ποτε αὐτοῖς ὁ Καῖσαρ ἀντέσχεν. οὐκουν
 οὐδὲ μόνῳ τῷ Σκιπίωνι συμβαλεῖν εὐθὺς ἐτόλμησεν· τὰ τε γὰρ ἄλλα
 καὶ τοὺς ἐλέφαντας, τὸ μὲν τι καὶ ἐπὶ τῇ μάχῃ, τὸ δὲ δὴ πλεῖον
 ὅτι τὸ ἱππικὸν αὐτοῦ ἐτάρασσον, δεινῶς ἐδεδείκε. ἐν φυλακῇ οὖν 4
 τὸ στρατόπεδον ἐς ὅσον ἐδύνατο ποιῶν ὁ Καῖσαρ στρατιώτας τε
 ἐκ τῆς Ἰταλίας καὶ ἐλέφαντας μετεπέμπετο, οὐχ ὥς καὶ ἀξιόμαχόν
 τι δι' αὐτῶν δράσων (οὐδὲ γὰρ πολλοὶ ἦσαν), ἀλλ' ἵνα οἱ ἵπποι
 πρὸς τε τὴν ὄψιν καὶ πρὸς τὴν φωνὴν αὐτῶν ἐκμελετήσωσιν οὐδὲν
 ἔτι τοὺς τῶν πολεμίων φοβεῖσθαι. καὶ τούτῳ οἱ τε Γαιτοῦλοι 2
 προσεχώρησαν αὐτῷ καὶ ἕτεροὶ τινες τῶν πλησιοχώρων, τὰ μὲν δι'
 ἐκείνους, ἐπειδὴ σφας μεγάλως τιμηθέντας ἤκουσαν, τὰ δὲ καὶ τῇ
 τοῦ Μαρίου μνημῇ, ὅτι προσήκων αὐτοῦ ἦν. ὥς δὲ ταῦτά τε ἐγέ- 3
 νετο, καὶ οἱ ἐκ τῆς Ἰταλίας βραδέως μὲν καὶ ἐπικινδύνως ὑπὸ τε
 τοῦ χειμῶνος καὶ ὑπὸ τῶν πολεμίων περαιωθέντες, ὁμως δ' οὖν
 ἦλθον ποτέ, οὐκέθ' ἡσύχασεν, ἀλλὰ καὶ τὸνναντίον ἠπεύχθη πρὸς
 τὴν μάχην, ὅπως πρὶν τὸν Ἰόβαν ἐπελθεῖν φθάσῃ τὸν Σκιπίωνα
 προκατεργασάμενος. καὶ προχωρήσας ἐπ' αὐτὸν πρὸς πόλιν Οὐ- 4
 ζίττα ἐπὶ λόφου τινός, ὑπὲρ τε ἐκείνης καὶ ὑπὲρ τοῦ στρατοπέδου
 ἅμα αὐτῶν ὄντος, ἰδρῦθη, προεκκρούσας τοὺς κατέχοντας αὐτόν,
 καὶ μετὰ τοῦτο προσπεσόντα οἱ τὸν Σκιπίωνα ἀπὸ τε τοῦ μετεώρου
 ἀπεδίωξε καὶ τοῖς ἱππεῦσιν ἐπικαταδραμῶν ἐκάκωσεν. τοῦτό τε οὖν 5
 τὸ χωρίον κατέσχε καὶ ἐντειχίσατο, καὶ ἕτερον ἐπὶ θάτερα τῆς πό-
 λεως, τὸν Λυβιήνον ἀπ' αὐτοῦ κρατήσας, ἔλαβεν· καὶ τούτου καὶ

3 2 3 ῥῥοισε] ῥῥησε?*

4 1 γε καὶ*

5 3 συμβάλλειν*

παῦσαν αὐτὴν ἀπετείχισεν. ὁ γὰρ Σκιπίων δέσας μὴ προαναλωθῆναι,
 6 ἐς μάχην μὲν οὐκέτ' αὐτῷ ἦει, τὸν δὲ Ἰόβαν μετεπέμπετο, καὶ
 αὐτῷ, ἐπειδὴ μὴ ἐπήκουέν οἱ, πάντα τὰ ἐν τῇ Ἀφρική τοῖς Ῥω-
 μαίοις ὄντα χαρίσασθαι ὑπέσχετο. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου τῷ μὲν
 Σιττίῳ ἄλλους ἀντέταξεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τὸν Καῖσαρα αὐθις ὤρ-
 μησεν.

5 ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, ὁ Καῖσαρ ἐπείρασε μὲν πάντα τρόπον
 ἐς χεῖρας τὸν Σκιπίωνα ὑπαγαγέσθαι, μὴ δυνηθεὶς δὲ λόγους τε
 φίλους ἐς τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ καθῆκε καὶ βιβλία βραχέα διέρ-
 2 ρηνεν, ὑπισχνόμενος δι' αὐτῶν τῷ μὲν ἐπιχωρίῳ τὰ τε οἰκίαι ἀφέ-
 ραια τηρήσειν καὶ αὐτοὺς ἐλευθέρους ἀφήσειν, τῷ δὲ Ῥωμαίῳ τὴν
 τε ἄδειαν καὶ τὰ γέρα καὶ τὰλλα ἃ καὶ τοῖς συνοῦσιν οἱ ὤφειλε
 3 δώσειν· καὶ συχνούς γε ἐκ τούτου προσεποιήσατο. Σκιπίων δὲ ἐπε-
 χείρησε μὲν καὶ αὐτὸς καὶ βιβλία καὶ λόγους ἐς τοὺς ἐναντίους
 ἐσβαλεῖν ὥς καὶ σφετεριούμενός τινας, οὐ μέντοι καὶ μεταστῆσαι
 αὐτοὺς ἡδυνήθη, οὐχ ὅτι οὐκ ἂν καὶ τὰ ἐκείνου τινὲς ἀνείλοντο,
 4 εἴπερ τι τῶν ὁμοίων ἐπηγγέλλετο, ἀλλ' ὅτι ἄθλον μὲν σφίσι οὐδὲν
 ὑπισχνεῖτο, τὸν δὲ δῆ δῆμιον τὸν τῶν Ῥωμαίων τὴν τε γερουσίαν
 ἄλλως ἐλευθερώσαι αὐτοὺς παρεκάλει. καὶ οὕτως, ἐν ᾧ δὴ τὰ εὐ-
 προπρέστερα τῷ λόγῳ μᾶλλον ἢ τὰ χρησιμώτερα τοῖς παροῦσιν
 ἤρειτο, οὐδένα αὐτῶν ὠκείωσατο.

6 μέχρι μὲν οὖν μόνος ὁ Σκιπίων ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἦν, ταῦθ'
 οὕτως ἐγίνετο, ἐπεὶ δὲ καὶ ὁ Ἰόβας ἐπῆλθεν, ἡλλοιωθή. ἐκεῖνοι
 μὲν γὰρ καὶ προεκαλοῦντο τοὺς ἐναντίους ἐς μάχην, καὶ μὴ βου-
 2 λομένους συμβαλεῖν ἐλύπουν, τῷ τε ἰππικῷ τοὺς ἀποσκευασμένους
 σφῶν ἰσχυρῶς ἐβλαπτον· ὁ δὲ δῆ Καῖσαρ οὔτε ἐς χεῖρας αὐ-
 τοῖς ἐκὼν ἦει, καὶ τὴν περιτείχισιν ἐπέσχε, καὶ τὴν τροφὴν ἀγαπη-
 3 τῶς ἤρπαζε, καὶ δυνάμεις ἄλλας οἰκοθεν προσμετεπέμπετο. καὶ
 ὁππότε μὲν καὶ χαλεπῶς ἐλθούσας αὐτὰς (οὔτε γὰρ ἀθρόαι ἦσαν ἀλλὰ
 καὶ κατὰ βραχὺ συνελέγοντο, καὶ πλοίων ὥσθ' ἓμι περαιωθῆναι
 ἠπόρουσαν) ἐλθούσας δ' οὖν ποτὲ προσλαβὼν ἀνεθάρσησεν αὐθις,
 4 καὶ ἐπεξυγαγὼν παρετάξατο πρὸ τῆς ταφρείας. ἰδόντες δὲ τοῦτο
 οἱ ἐναντίοι ἀντιπαρετάξαντο μὲν, οὐ μὴν καὶ συνέβαλον σφίσι. καὶ
 τοῦτο ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἐγένετο· πλὴν γὰρ ὅτι τοῖς ἰππεῦσιν ἐπὶ
 βραχὺ συμμιγνύντες ἀνεχώρουν, οὐδὲν οὐδέτεροι μέγα παρέβαλον.

7 ὁ οὖν Καῖσαρ ἐννοήσας ὅτι οὐκ ἂν δύναιτο ἄκοντας αὐτοὺς
 ὑπὸ τῶν χωρίων ἐς χεῖρας ἐλθεῖν ἀναγκάσαι, πρὸς Θάψον ὤρμη-
 σεν, ἣν ἢ προσβοηθησάντων αὐτῶν τῇ πόλει συμβῶλη σφίσι, ἢ
 2 περιδόντων ἐκείνην γε ἔλῃ. ἢ δὲ δῆ Θάψος κεῖται μὲν ἐν χερρο-
 νήσῳ τρόπον τινά, ἐνθεν μὲν τῆς θαλάσσης ἐνθεν δὲ λίμνης πυρη-

κούσης, στενὸν δὲ δὴ τὸν ἰσθμὸν καὶ ἐλώδι διὰ μέσον οὕτως ἔχει
 ὥστε διχῇ μὲν δι' ἐλαχίστου δὲ ἐφ' ἑκάτερα τοῦ ἔλους παρ' αὐτὴν
 τὴν ῥαχίαν ἀμφοτέρωθεν παριέναι. πρὸς ταύτην οὖν τὴν πόλιν ὁ ³
 Καῖσαρ εἰσω τῶν στενῶν χωρήσας ἐτάφρυνε καὶ ἱσταύρου. καὶ
 ἐκεῖνοι μὲν οὐδὲν προὔγμια αὐτῷ παρεῖχον (οὐ γὰρ ἦσαν ἀξιόμιοχοι),
 ὁ δὲ δὴ Σκιπίων καὶ ὁ Ἰόβας ἐπεχείρησαν τὸ στόμια τοῦ ἰσθμοῦ,
 καθ' ὃ πρὸς τὴν ἡπειρον τελευτᾷ, σταυρώμασι καὶ ταφρεύμασι
 διχῇ διαλαβόντες ἀνταποτειχίσαι. ἐν ἔργῳ δὲ αὐτῶν ὄντων καὶ ⁸
 πολὺ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀνυόντων (ὅπως γὰρ τοι θῦσον δια-
 τεχίσωσι, τοὺς τε ἐλέφαντας καθ' ὃ μηδέπω διετετάφρευτο ἀλλ'
 εὐέφοδόν τι τοῖς πολεμίοις ἦν προσέταξαν, καὶ τὰ λοιπὰ πάντες
 εἰργάζοντο) ἐπέθετο ὁ Καῖσαρ αἰγνίδιον τοῖς ἐτέροις τοῖς περὶ τὸν ²
 Σκιπίωνα, καὶ τοὺς ἐλέφαντας πόρρωθεν σφενδόναις καὶ τοξεύμα-
 σιν ἐκταράξας ἐφέσπετό τε αὐτοῖς ἀναχωρήσουσι, καὶ παρὰ δόξαν
 τοῖς ἐργαζομένοις προσμίσας καὶ ἐκείνους ἐτρέψατο, καὶ σφισι φν-
 γοῦσιν ἐς τὸ ἔρυμα συνεσπεσῶν αὐτοβοεῖ αὐτὸ εἶλεν. ἰδὼν δὲ ³
 ταῦτα ὁ Ἰόβας οὕτως ἔξεπλάγη καὶ ἔδωκεν ὥς μήτε ἐς χεῖρας τινι
 ὑπομῖναι ἐλθεῖν μήτε τὸ στρατόπεδον διὰ φυλακῆς ποιήσασθαι.
 ἐκεῖνος μὲν οὖν φρυγῶν καὶ οἴκαδε ἐπειχθεῖς, ἐπειτ' ἐπειδὴ μηδεὶς ⁴
 αὐτόν, ἄλλως τε καὶ τοῦ Σιττίου τοὺς ἀντικαταστάντας οἱ προνε-
 ρικηκότος, ἐδέξατο, ἀπένγω τε τὴν σωτηρίαν, καὶ τῷ Πιερηνίῳ μηδε-
 μίαν μηδ' αὐτῷ ἐλπίδα ἀδελφῶν ἔχοντι ἐμιονομάχησε καὶ συναπέθανεν.
 Καῖσαρ δὲ τό τε σταύρωμα εὐθὺς μετὰ τὴν φρυγὴν αὐτοῦ ἔλαβε, ⁹
 καὶ φόνον πλεῖστον τῶν προστιχόντων ἀπάντων σφίσιν ἐποίησεν·
 οὐδὲ γὰρ τῶν μεταστάντων ἐφείσατο. καὶ τούτου τίς τε ἄλλας
 πόλεις μηδενὸς ἀνθισταμένου παρυστήσατο, καὶ τοὺς Νομάδας λα- ²
 βὼν ἐς τε τὸ ὑπήκοον ἐπήγαγε καὶ τῷ Σαλουστιῳ λόγῳ μὲν ἄρχειν
 ἔργῳ δὲ ἄγειν τε καὶ φέρειν ἐπέτρεψεν. ἀμείλει καὶ ἰδιωροδόκησε
 πολλὰ καὶ ἤρπυσεν, ὥστε καὶ κατηγορηθῆναι καὶ ἀσχύνῃν ἀσχύστην
 ὀφλῆσαι, ὅτι τοιαῦτα συγγράμματα συγγράψας καὶ πολλὰ καὶ πι- ³
 κρὰ περὶ τῶν ἐκκαρπουμένων τινὰς εἰπὼν οὐκ ἐμιμήσατο τῷ ἔργῳ
 τοὺς λόγους. ὁθεν εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀγείθη ἐπὶ τοῦ Καίσαρος,
 ἀλλ' αὐτός γε ἑαυτὸν καὶ πάντῃ τῇ συγγραφεῖ ἐστιλοκόπησεν.

τοῦτό τε οὖν οὕτως ἐγένετο, καὶ τὰ ἔθνη τὰ ἐν τῇ Αἰβύῃ ⁴
 ταῦτα τὸ μὲν περὶ τὴν Καρχηδόνα, ὃ δὲ καὶ Ἀφρικὴν καλοῦμεν,
 παλαιόν, ὅτι ἐκ πολλοῦ κατείργαστο, τὸ δὲ δὴ τῶν Νομάδων νέον,
 ὅτι νεωστὶ εἰληπτο, ἐπωνομάσθη. Σκιπίων δὲ ἐκ μὲν τῆς μάχης ⁵
 ἔφυγε, καὶ πλοῖον ἐπιτυχὸν ἐς τὴν Ἰβηρίαν πρὸς τε τὸν Πομπήιον

ἀπῆρεν, ἐκπεσὼν δὲ ἐς τὴν Μαυριτανίαν καὶ τὸν Σίττιον φοβηθεὶς
 10 ἑαυτὸν διεχρήσατο. ὃ τε Κάτων τὸ μὲν πρῶτον συγκαταφερόντων
 πρὸς αὐτὸν πολλῶν παρεσκευάζετο τῶν τε πραγμάτων ἀντιλαβέ-
 σθαι καὶ τὸν Καίσαρα τρόπον τινὰ ἀμύνασθαι· ὥς δὲ οἱ τε Οὐ-
 2 τικήσιοι, ἅτε μηδὲ ἐν τῷ πρὶν ἐχθρωδῶς τῷ Καίσαρι ἔχοντες καὶ
 τότε νενικηκότα αὐτὸν ὀρώντες, οὐκ ἐπεβόησαν αὐτῷ, καὶ οἱ ἐκ τῆς
 γερούσιας τῶν τε ἱππέων παρόντες ἐφοβήθησαν μὴ συλληφθῶσιν
 ὑπ' αὐτῶν καὶ δρασμὸν ἐβουλεύσαντο, ἀπὸς μὲν οὐτ' ἀντιπολεμῆ-
 σαι (οὐδὲ γὰρ οἶός τε ἦν) οὐτ' αὖ προσχωρῆσαι τῷ Καίσαρι ἔγνω,
 3 οὐχ ὅτι τι ἐδεδίει (καὶ γὰρ εὖ ἠπίστατο καὶ πάνν ἄν σπονδύσαντα
 αὐτὸν ἑαυτοῦ, τῆς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ δόξης ἕνεκα, φείσασθαι), ἀλλ'
 ὅτι τῆς τε ἐλευθερίας ἰσχυρῶς ἦρα, καὶ ἡττιῶσθαι οὐδενὸς ἐς οὐ-
 δὲν ἐβούλετο, τοῦ τε θανάτου πολὺ τὸν παρὰ τοῦ Καίσαρος ἔλεον
 4 χαλεπώτερον ἡγεῖτο εἶναι. συγκαλέσας δὲ τοὺς παρόντας τῶν πο-
 λιτῶν, καὶ διερωτήσας ὅπῃ ἕκαστος αὐτῶν ὤρμηται, ἐκείνους μὲν
 μετ' ἐφοδίων ἐξέπεμψε, τῷ δὲ νείει πρὸς τὸν Καίσαρα ἐλθεῖν ἐκέ-
 λευσεν. πυθομένου τε τοῦ νεανίσκου "διὰ τί οὖν οὐχὶ καὶ σὺ τοῦτο
 5 ποιεῖς;" ἀπεκρίνατο αὐτῷ ὅτι ἐγὼ μὲν ἐν τε ἐλευθερίᾳ καὶ ἐν παρ-
 ρησίᾳ τραφεῖς οὐ δύναμαι τὴν δουλείαν ἐκ μεταβολῆς ἐπὶ γήρως
 μαθεῖν· σοὶ δ' ἐν τοιαύτῃ καταστάσει καὶ γεννηθέντι καὶ τραφέντι
 11 τὸν δαίμονα τὸν λαχόντα σε θεραπεύειν προσήκει. ταῦτ' οὖν πρά-
 ξας, καὶ τοῖς Οὐτικησίοις τὴν τε διοίκησιν ἀπολογισάμενος καὶ τὰ
 λοιπὰ χρήματα τὰ τε ἄλλα ὅσα αὐτῶν εἶχεν ἀποδοὺς, προαπαλλα-
 2 γῆναι πρὸ τῆς τοῦ Καίσαρος ἀφίξεως ᾗθ' ἔλησεν. καὶ μεθ' ἡμέραν
 μὲν οὐκ ἐπεχείρησε τοῦτο ποιῆσαι· ὃ τε γὰρ υἱὸς καὶ οἱ ἄλλοι οἱ
 περὶ αὐτὸν ὄντες φυλακὴν αὐτοῦ εἶχον· ἐπεὶ δὲ ἐσπέρα ἐγένετο, ξι-
 φιδίων τέ τι κρύφα ὑπὸ τὸ προσκεφάλαιον ὑπέθηκε, καὶ τὸ τοῦ
 Πλάτωνος βιβλίον τὸ περὶ τῆς ψυχῆς αὐτῷ γεγραμμένον ἤτησεν,
 3 εἰτ' οὖν πόρρω τῆς ὑποψίας τοῦ τι τοιοῦτο βουλευσασθαι τοὺς πα-
 ρόντας ἀπαγαγεῖν σπονδύσας, ὅπως ὥς ἡκιστὶ παρατηρηθῇ, εἴτε
 καὶ παραμυθιὸν τι πρὸς τὸν θάνατον ἐκ τῆς ἀναγνώσεως αὐτοῦ
 λαβεῖν ἐπιθυμήσας. ὥς δὲ ἐκεῖνό τε ἀνελέξατο καὶ ἡ νύξ ἐμέσον,
 4 τό τε ἐγχειρίδιον ἐφείλκυσε, καὶ ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γαστέρα παύσας
 εὐθὺς ἄν ἐτελεύτησεν ἔξιμιος γενόμενος, εἰ μὴ καταπεσὼν ἐκ τοῦ
 σκιμποδίου πρόφρον τε ἐποίησε καὶ τοὺς προκοιτοῦντας ἐξήγειρεν.
 καὶ οὕτως ὃ τε υἱὸς καὶ ἄλλοι τινὲς ἐσπεσόντες τὰ τε ἔντερα αὐ-
 τοῦ ἐς τὴν γαστέρα αὐθις κατέταξαν καὶ θεραπείαν αὐτῷ προσ-
 5 ἤγαγον. καὶ οἱ μὲν τό τε ξιφίδιον ἔραυ καὶ τὰς θύρας ἀπέκλεισαν,

10 1 α ἀμύνεσθαι*
 2 4 ἐμεσοῦτο*

2 5 οὐδὲ] οὐτε*

11 1 2 ἀπολογησά-

ὅπως ὕπνου λάχῃ (οὐ γὰρ δὴ καὶ ἄλλως πως ἀποθανεῖν αὐτὸν προσεδόκησαν)· ἐκείνος δὲ ἔς τε τὸ τραῦμα τὰς χεῖρας ἐνέβαλε καὶ τὰς ῥαφὰς αὐτοῦ διαρρήξας ἀπέψυξεν.

ὁ μὲν οὖν Κάτων καὶ δημοτικώτατος καὶ ἰσχυρογνωμονέστατος ὁ πάντων τῶν κατ' αὐτὸν ἀνθρώπων γενόμενος μεγάλην δόξαν καὶ ἀπ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου ἔλαβεν, ὥστε καὶ ἐπωνυμίαν Οὐτικῆσιος, ὅτι τε ἐν τῇ Οὐτικῇ οὕτως ἐτελεύτησε καὶ ὅτι δημοσίᾳ ὑπ' αὐτῶν ἐτάφη, κτήσασθαι· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ἐκείνῳ μὲν ὀργίζεσθαι ἔφη ὅτι οἱ τῆς ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ αὐτοῦ εὐκλείας ἐφθόνησε, τὸν δὲ υἱὸν καὶ τῶν ἄλλων τοὺς πλείους ἀφῆκεν, ὥσπερ εἴθιστο· οἱ μὲν γὰρ εὐθὺς οἱ δὲ καὶ ὕστερον, ὅπως ἀμβλυτέρῳ αὐτῷ ὑπὸ τοῦ χρόνου γενομένῳ προσέλωσιν, ἐθελονταὶ προσεχώρησαν. καὶ οἱ μὲν ἐσώθησαν, Ἀφράνιος δὲ καὶ Φαῦστος ἐκόντες μὲν οὐκ ἤλθον πρὸς αὐτόν (καὶ γὰρ εὖ ᾔδεισαν ἀπολούμενοι), φυγόντες δὲ ἐς Μαυριτανίαν συνελήφθησαν ὑπὸ τοῦ Σιττίου. καὶ ἐκείνους μὲν ἀκρίτους ὁ Καῖσαρ ὡς καὶ ἀλχημαλῶτους ἀπέσφαξεν· τὸν δὲ δὴ Καίσαρα τὸν Λούκιον, καίπερ ἐν γένει οἱ ὄντα καὶ ἐθελούσιον ἱκετεύσαντα, ὅμως ἐπειδὴ διὰ παντὸς αὐτῷ προσεπεπολεμήκει, τὸ μὲν πρῶτον ἀποδίκῃσαι ἐκέλευσεν ὥστε ἐν δίκῃ τινὶ κατεψηφίσθαι αὐτοῦ δόξαι, ἔπειτα δὲ ὀκνήσας αὐτὸν τῇ αὐτοῦ φωνῇ θανατῶσαι τότε μὲν ἀνεβάλετο, ὕστερον δὲ καὶ κρύφα ἀπέκτεινεν. καὶ γὰρ τῶν συνόντων οἱ τοὺς οὐκ ἐπιτηδείους τοὺς μὲν πρὸς τῶν ἐναντίων οὐκ ἀκουσίως ἀπεβάλλετο, τοὺς δὲ καὶ δι' αὐτῶν τῶν σφετέρων ἐξ ἐπιβουλῆς ἐν αὐταῖς ταῖς μάχαις ἀπόλλυσθαι ἐπολεῖ. οὐ γάρ τοι καὶ φανερώς πᾶσι τοῖς λυπήσουσί τι αὐτόν, ὥσπερ εἶπον, ἐπεξῆει, ἀλλ' ὅσους μηδενὶ ἀξιώχρεω ἐγκλήματι μετελθεῖν ἐδύνατο, ἐν τρόπῳ δὴ τινὶ ἀφανεῖ ὑπεξῆρει, καίτοι τότε τὰ γράμματα, ὅσα ἐν τοῖς ἀπορρήτοις τοῦ Σκιπίωνος κιβωτοῖς εὐρέθη, πάντα καύσας πρὶν ἀναγνώναι, καὶ τῶν ἀντιπολεμησάντων οἱ πολλοὺς μὲν δι' αὐτοὺς ἐκείνους πολλοὺς δὲ καὶ διὰ τοὺς φίλους σώσας· τῶν τε γὰρ συναγωνιστῶν καὶ τῶν ἐταίρων ἐκάστῳ ἓνα ἑξαιτεῖσθαι, ὥσπερ εἴρηται, ἐπέτρεπεν. καὶ δὴ καὶ τὸν Κάτωνα ἔσωσεν ἄν· οὕτω γὰρ αὐτὸν ἐτεθαιμάκει ὥστε τοῦ Κικέρωνος ἐγκώμιον μετὰ ταῦτα αὐτοῦ γράψαντος ἀγανακτῆσαι μὲν μηδέν, καίπερ καὶ ἐκείνου οἱ προσπολεμήσαντος, βίβλιον δὲ τι γράψαι ὁ καὶ Ἀντικάτωνα ἐκάλεσεν.

Καῖσαρ μὲν ταῦτά τε πράξας, καὶ τοὺς ἀφηλικιστέρους τῶν στρατιωτῶν παραग्रῆμα καὶ πρὶν ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιοθῆναι, μὴ καὶ στασιάζουσιν αὐθις, ἀπαλλάξας, τά τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ Ἀφρικῇ διὰ βραχείας, ὡς ἐνῆν μάλιστα, καταστήσας, μέχρι μὲν τῆς Σαρ-

α ἰδημοτ. καὶ ἰσχυρότατος καὶ ἰσχ.

13 ἰ ἰ δῆ] τοι*

ἀρετεθαυμάκει

- δοῦς παντὶ τῇ ναυτικῇ ἔπλευσεν, ἐντεῦθεν δὲ ἐκείνους μὲν ἐς τε τὴν Ἰβηρίαν καὶ ἐπὶ τὸν Πομπήιον μετὰ Γαῖου Διδίου ἔπεμψεν, αὐτοὺς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἐκομίσθη, τὸ μὲν πλεῖστον ἐπὶ τῇ τῶν ἔργων λαμπρότητι, ἥδη δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς τῇ βουλῇ δόξασι μεγαλοφρονό³ νούμενος. τεσσαράκοντά τε γὰρ ἡμέρας ἐπὶ τῇ νίκῃ αὐτοῦ θύειν ἔγνωσαν, καὶ τὰ ἐπινίκια τὰ προεψηφισμένα ἐπὶ τε λευκῶν ἵππων καὶ μετὰ ῥαβδούχων τῶν τε τότε αὐτῷ συνόντων καὶ ἐτέρων ὅσοις ἐν τῇ πρώτῃ δικτατορίᾳ ἐκέχρητο, ἄλλων τε αὖ ὅσους ἐν τῇ δευ⁴ τέρᾳ ἐσχέκει, πέμψαι οἱ ἔδωσαν. τῶν τε τρόπων τῶν ἐκάστου ἐπιστάτην (οὕτω γὰρ πως ὠνομάσθη ὥσπερ οὐκ ἀξίας αὐτοῦ τῆς τοῦ τιμητοῦ προσρήσεως οὕσης) ἐς τρία αὐτὸν ἔτη καὶ δικτάτορα ἐς⁵ δέκα ἐφεξῆς εἶλοντο. καὶ προσέτι ἐπὶ τε ἀρχικῷ δέφρῳ μετὰ τῶν αἰεὶ ὑπάτων ἐν τῷ συνεδρίῳ καθίσθαι καὶ γνώμην αἰεὶ πρῶτον ἀποφαίνεσθαι, ἐν τε ταῖς ἵπποδρομίαις ἀπάσαις ἀποσημαίνειν, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰ τε ἄλλα ὅσα τισὶν ὁ δῆμος πρῶτον ἐνεμεν ἀποδεικνύναι⁶ ἐψηφίσαντο. ἄρμα τέ τι αὐτοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ἀντιπρόσωπον τῷ Διὶ ἰδρυθῆναι, καὶ ἐπ' εἰκόνα αὐτὸν τῆς οἰκουμένης χαλκοῦν ἐπιβιβασθῆναι, γραφὴν ἔχοντα ὅτι ἡμίθεός ἐστι, τό τε ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ τὸ Καπιτώλιον ἀντὶ τοῦ Κατούλου, ὡς καὶ τὸν νεῶν, ἐφ' οὗ τῇ ἐκποιήσει εὐθύνειν ἐκείνον ἐπεχείρησεν, ἐκτελέσαντος, ἀντεγ⁷ γραφῆναι ἐκέλευσαν. ταῦτα δὲ μόνα κατέλεξα οὐχ ὅτι καὶ μόνα ἐψηφίσθη (παμπληθῆ τε γὰρ ἐσεφέρετο καὶ δῆλον ὅτι καὶ ἐκυροῦτο) ἀλλ' ὅτι τὰ μὲν ἄλλα παρήκατο, ταῦτα δὲ προσεδέξατο.
- ¹⁵ δεδογμένων δὲ ἥδη αὐτῶν ἦλθε τε ἐς τὴν Ῥώμην, καὶ ἰδὼν τοὺς ἀνθρώπους τὴν τε δύναμιν αὐτοῦ φοβουμένους καὶ τὸ φρόνημα ὑποτοπάζοντας, καὶ τούτου πολλὰ καὶ δεινὰ, οἷά που καὶ πρὶν ἐγγόνει, πείσεσθαι προσδοκῶντας, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὑπερόγκους² οἱ τιμὰς κολακεῖα ἄλλ' οὐκ εὐνοία ἐψηφισμένους, παρεμυθίσάτο τε αὐτοὺς καὶ ἐπήλπισεν εἰπὼν ἐν τῇ βουλῇ τοιάδε. “μηδεὶς ὑμῶν, ὦ πατέρες, προσδοκῆσθαι μῆτε ἐρεῖν με χαλεπὸν μηδὲν μῆτε πρῶξιν, ὅτι καὶ νενίκηκα καὶ δύναμαι πᾶν μὲν ὃ τι ἂν ἐθελήσω ἀνεύθυνος³ εἰπεῖν, πᾶν δ' ὃ τι ἂν βουληθῶ μετ' ἐξουσίας δρᾶσαι. μὴ μέντοι μὴδ' ὅτι καὶ Μάριος καὶ Κίννας καὶ Σύλλας, οἳ τε ἄλλοι πάντες ὡς εἰπεῖν ὅσοι πώποτε τοὺς ἀντιστασιώσαντάς σφισιν ἐκράτησαν, ἐν μὲν ταῖς ἐπιχειρήσεσι τῶν πραγμάτων πολλὰ καὶ φιλόανθρωπα καὶ εἰ⁴ πον καὶ ἔπραξαν, ἐξ ὧν οὐχ ἥκιστα προσαγαγόμενοί τινες μάλιστα μὲν συμμάχοις αὐτοῖς, εἰ δὲ μὴ, οὐκ ἀνταγωνισταῖς γε ἐχρήσαντο, νικήσαντες δὲ καὶ ἐγκρατεῖς ὧν ἐπεθύμουν γενόμενοι πολὺ τὰναντία

2 4 ἐπὶ om*

3 3 τε om

3 4 πρότερον?*

15 4 1 προσαγόμενοι*

ἐκείνων καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ ἔπραξαν, καὶ ἐμέ τις ὑπολάβῃ τὸ αὐτὸ
 τοῦτο ποιήσιν. οὔτε γὰρ ἄλλως πως πεφυκὼς ἔπειτα τὸν μὲν ἐμ- 5
 προσθε χρόνον προσποιητῶς ὑμῖν ἐνωμίλησα, νῦν δέ, ὅτε ἔξοστιν,
 ἀσφαλῶς θρασύνομαι· οὐτ' αὖ ὑπὸ τῆς πολλῆς εὐπραγίας ἐξηγμαι
 καὶ τετύρωμαι ὥστε καὶ τυρανῆσαι ὑμῶν ἐπιθυμῆσαι (ταῦτα γὰρ
 ἔμοιγε ἀμφότερα ἢ τό γε ἕτερον αὐτῶν ἐκείνοι παθεῖν δοκοῦσιν)·
 ἀλλ' εἰμὶ τε τῇ φύσει τοιοῦτος ὁποῖον μου αἰεὶ πεπείρασθε (τί γὰρ 6
 δεῖ με καθ' ἕκαστον ἐπεξιόντα ἐπαχθῆ, ὡς καὶ ἐμαυτὸν ἐπαινοῦντα,
 γενέσθαι;) καὶ τὴν τύχην οὐκ ἂν προπηλακίσαιμι, ἀλλ' ὅσῳ μᾶλλον
 ἀγαθῆς αὐτῆς πεπείραμαι, τόσῳ μᾶλλον πρὸς πάντα κρεῖττον αὐτῇ
 χρῆσθαι. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπ' ἄλλο τι τοσοῦτό τ' ἰσχύσαι καὶ τηλι- 7
 κοῦτον ἀνξήθηται ἐσπούδασα ὥστε πάντας μὲν τοὺς ἀντιπολεμήσαν-
 τας κολάσασθαι πάντας δὲ τοὺς ἀντιστασιάζαντας ρουθετῆσαι, ἢ ἵνα
 καὶ ἀνδραγαθίζεσθαι ἀσφαλῶς καὶ εὐτυχεῖν εὐκλεῶς δύνωμαι. οὔτε 16
 γὰρ ἄλλως καλὸν ἢ δίκαιον, ὅσα τις τοῖς διχογνωμονήσασιν ἐπεκά-
 λεσε, ταῦτα αὐτὸν ποιοῦντα ἐξελεγχθῆναι· οὐτ' ἂν ἐγῶγε ἀξιούσαιμι
 ποτε, τῇ τῶν ἔργων ζηλώσει ὁμοιωθεὶς αὐτοῖς, μόνῃ τῇ τῆς πατε-
 λοῦς νίκης φήμῃ διαλλάττειν. τίς μὲν γὰρ πλείω καὶ μείζων τινὰς εὖ 2
 ποιεῖν ὀφείλει τοῦ μάλιστα δυναμένου; τίς δὲ ἦττον ἐξαίμαρτάνειν
 τοῦ πλείστον ἰσχύοντος; τίς εὐβουλότερον τοῖς ἐκ τοῦ δαιμονίου δο-
 θεῖσι χρῆσθαι τοῦ τὰ μέγιστον παρ' αὐτοῦ λαβόντος; τίς ὀρθότερον
 τὰ παρόντα ἀγαθὰ μεταχειρίζεσθαι τοῦ πλείστα τε ἔχοντος καὶ μά-
 λιστα περὶ αὐτῶν μὴ καὶ ἀπόληται φοβουμένου; ἢ μὲν γὰρ εὐπραγία 3
 σωφροσύνην λαβοῦσα διαιμῆναι, καὶ ἡ ἔξουσία μετριάσασα πάντα τὰ
 κτηθέντα τηρεῖ· τό τε μέγιστον, καὶ ὅπερ ἥκιστα τοῖς εὖ χωρὶς ἀρετῆς
 φερομένοις ὑπάρχει, καὶ ζῶσιν ἀδόλως φιλεῖσθαι καὶ τελευτήσασιν
 ἀλγυθῶς ἐπαινεῖσθαι διδόνουσιν. ὁ δὲ ἀνέδην ἐς πάντα ἀπλῶς τῇ 4
 δυνάμει καταχρῶμενος οὔτε εὐνοίαν ἀληθῆ οὐτ' ἀσφάλειαν ἀκριβῆ
 εὐρίσκειται, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ φανερῷ πλαστιῶς κολακεύεται . . . τὸν
 γὰρ τῆς ἐαυτοῦ ἐξουσίας ἀκράτορα οἱ τε ἄλλοι πάντες καὶ οἱ μά-
 λιστα αὐτῷ χρώμενοι καὶ ὑποπτεύουσι καὶ φοβοῦνται.

ταῦτα δὲ οὐκ ἄλλως ἐφιλοσόφησα, ἀλλ' ἵν' εἰδῆτε ὅτι οὐκ ἐς ἐπί- 17
 δεξιῖν, οὐδ' ἀπὸ ταυτομάτου νῦν προσπεσόντα αὐτά, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς
 καὶ πρέπειν μοι καὶ συμφέρειν κρίνας καὶ φρονῶ καὶ λέγω, ὥσθ' ὑμῶς
 μὴ πρὸς τὸ παρὸν μόνον θαρσεῖν ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸ μέλλον εὐέλπιδας
 εἶναι, ἐνθυμουμένους ὅτι, εἴπερ τι αὐτῶν ἐπλαττόμην, οὐκ ἂν ἀνε-
 βαλόμην ἀλλ' ἤδη καὶ τήμερον ἐξέφυγα. ἀλλ' οὔτε πρότερον ἄλλως 2
 πως ἐφρόνησα, ὥσπερ που καὶ αὐτὰ τὰ ἔργα τεκμηριοῖ, νῦν τε πολὺ

* 4 κρεῖττονι 7 1 τ'] τι 3 κολάσαι?*

4 3 ...] ἐν δὲ τῷ ἀφανείῳ ἐπιβουλεύεται?*

16 3 3 εὖ] οὐ*

4 αὐτοκράτορα*

- μᾶλλον προθυμήσομαι μετὰ πάσης ἐπιεικείας οὐ μὲν Αἰ' οὐ δεσπόζειν
 ὑμῶν ἀλλὰ προστατεῖν, οὐδὲ τυραννεύειν ἀλλ' ἡγεμονεύειν, πρὸς μὲν
 τᾶλλα πάνθ' ὅσα ὑπὲρ ὑμῶν δεῖ πράττειν καὶ ὑπατος καὶ δικτάτωρ,
 πρὸς δὲ δὴ τὸ κακῶς ποιῆσαι τινα ἰδιούτης ὦν. τοῦτο γὰρ μόνον
 3 οὐ ῥηθῆναι καλὸν εἶναι νομίζω. πῶς μὲν γὰρ ἂν ἀποκτείναιμι τινα
 ὑμῶν τῶν μηδὲν με ἡδίκηκότων ὁ μηδένα μὲν τῶν ἀντιταξαμένων
 μοι φθείρας, εἰ καὶ τὰ μάλιστα προθύμως τᾶλλα τισι κατ' ἐμοῦ
 προσήρσαντο, πάντας δὲ καὶ τοὺς ὑπαῖς ἀντικαταστάντας μοι ἐλείψας
 4 καὶ πολλοὺς καὶ τῶν δεύτερον ἀντιμαχεσασμένων σώσας; πῶς δ' ἂν
 μνησικαχήσαιμι τισιν ὁ καὶ τὰ γράμματα, ὅσα καὶ παρὰ τῷ Ποι-
 πηίῳ καὶ παρὰ τῷ Σκιπίωνι ἀπόρρητα εὐρέθη, μήτ' ἀναγνοὺς μήτ'
 ἐκγραψάμενος ἀλλ' εὐθὺς κατακαύσας; ὥστε θυροσύντως ὧ πατέ-
 ρες οἰκειωθῶμεν, ἐκλαθόμενοι μὲν πάντων τῶν συμβεβηκότων ὥς
 5 καὶ ἀνάγκη τινὶ δαιμονίᾳ γεγονότων, ἀρξάμενοι δὲ ἀνυπόπτως ἀλ-
 λήλους καθάπερ τινὰς καινοὺς πολίτας φιλεῖν, ἵν' ὑμεῖς τε ὥς πρὸς
 πατέρα με προσφέροισθε, τὴν μὲν πρόνοιαν τὴν τε κηδεμονίαν τὴν
 παρ' ἐμοῦ καρπούμενοι, τῶν δὲ δυσχερεστέρων μηδὲν φοβούμενοι,
 6 καὶ ἐγὼ ὥς παιδῶν ὑμῶν ἐπιμελῶμαι, πάντα μὲν τὰ κάλλιστα ἀεὶ
 γίνεσθαι ὑφ' ὑμῶν εὐχόμενος, φέρων δὲ ἀναγκαίως τὰ ἀνθρώπινα,
 καὶ τοὺς μὲν ἀγαθοὺς ταῖς προσηκούσαις τιμαῖς ἀγύλλων, τοὺς δὲ
 λοιποὺς ἐπαυροῦμαι καθ' ὅσον ἐνδέχεται.
- 18 μὴ μέντοι μηδὲ τοὺς στρατιώτας δείσητε, μηδ' ἄλλο τι αὐτοὺς
 ἢ φύλακας τῆς τε ἐμῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ὑμετέρας ἡμῶν νομίσητε εἶ-
 ναι· τρέφεσθαι μὲν γὰρ σφας ἀνάγκη πολλῶν ἔνεκα, τροφήσονται
 δὲ οὐκ ἐφ' ὑμῶν ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν, τοῖς τε διδομένοις ἀρκούμενοι
 2 καὶ τοὺς διδόντας αὐτὰ ἀγαπῶντες. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὰ χρή-
 ματα ἐπὶ πλεῖον τοῦ συνήθους ἐσπέπρακται, ἵνα τό τε στασιάζειν
 ἡμῶν σωφρονισθῇ καὶ τὸ κεκρατηκὸς αὐτάρκη τροφήν λαβὼν μὴ
 στασιάζῃ. οὐ γάρ που καὶ ἰδίᾳ τι αὐτῶν ἀποκεκέρδευκα, ὅς γε
 πάντα μὲν τὰ ὑπάρχοντά μοι, πολλὰ δὲ καὶ δεδανεισμένος προσ-
 3 ἀνάλωκα ὑμῖν· ἀλλ' ὁρᾷτε ὅτι τὰ μὲν τινα αὐτῶν ἐς τοὺς πολέμιους
 δεδωκάνηται, τὰ δὲ καὶ ὑμῖν τετήρηται, ἀφ' ὧν ἢ τε πόλις κοσμη-
 θήσεται καὶ τὰ λοιπὰ διοικηθήσεται. ὥστε τὸ μὲν ἐλίφθορον τῆς
 ἐσπραξέως αὐτὸς ἀνεδεξάμην, τῆς δ' ὠφελείας κοινῇ πάντες ἀπο-
 4 λαύσετε, τὰ τε ἄλλα καὶ ἐν ταῖς στρατείαις· τῶν τε γὰρ ὀπλῶν
 ἀεὶ ἡμῖν δεῖ, ἐπειδὴ μὴ οἶόν τέ ἐστιν ἄνευ αὐτῶν πόλιν τε τηλι-
 καύτην οἰκοῦντας καὶ ἀρχὴν τοσαύτην ἔχοντας ἀσφαλῶς ζῆσαι, καὶ
 5 ἢ περιουσίᾳ τῶν χρημάτων καὶ ἐκείνα ἰσχυρῶς ὠφελεῖ. μὴ μέντοι

3 1 ἂν οἱ μ*
 λεμῖους

4 συνήρανο?
 2 κομισθήσεται

18 2 4 πω*

3 1 πο-

καὶ ὑποπτεύσῃ τις ὑμῶν ὅτι ἢ τῶν πλουσίων τινὰ λυπήσω ἢ καὶ τέλη τινὰ καινὰ καταστήσω· τοῖς τε γὰρ παροῦσιν ἀρκεσθήσομαι, καὶ προθυμήσομαι συνευπορῆσαι τι μᾶλλον ὑμῖν ἢ διὰ χρημάτων τινα ἀδικῆσαι.”

τοιαῦτα ὁ Καῖσαρ ἐν τε τῷ συνεδρίῳ καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἐν 6
τῷ δήμῳ εἰπὼν ἐπεκούρῃσε μὲν πως αὐτοὺς τοῦ δέους, οὐ μέντοι
καὶ ἡδυνήθη πεῖσαι παντάπασι θαρσεῖν, πρὶν καὶ τοῖς ἔργοις τὰς
ἐπαγγελίας βεβαιώσασθαι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο τά τε ἄλλα λαμπρῶς, 19
ὥσπερ εἰκὸς ἐπὶ τε τοσαύταις καὶ τηλικαύταις ἡμῖν νίκαις ἦν, ποιεῖ,
καὶ τὰ ἐπινίκια τῶν τε Γαλατῶν καὶ τῆς Αἰγύπτου τοῦ τε Φαρ-
νάκου καὶ τοῦ Ἰόβου τετραχῇ χωρὶς τέσσαρας ἡμέρας ἐπεμψεν.
καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἡῤῥωανέ που τοὺς ὀρῶντας, ἢ δ' Ἀρσινόῃ ἢ Αἰ- 2
γυπτίᾳ (καὶ γὰρ ἐκείνην ἐν τοῖς αἰχμαλώτοις παρήγαγε) καὶ τὸ
πληθος τῶν ῥαβδούχων καὶ τὰ ἀπὸ τῶν πολιτῶν τῶν ἐν τῇ Ἀφρικῇ
ἀπολωλότην πομπεῖα δεινῶς αὐτοὺς ἐλύπησεν. ὁ τε γὰρ ἀριθμὸς 3
ὁ τῶν ῥαβδούχων ἐπαχθέστατὸν σφισιν ὄχλον, ὅτε μηπώποτε πρό-
τερον τοσούτους ἡμῖα ἐωρακόσι, παρέσχεν· καὶ ἡ Ἀρσινόῃ γυνή τε
οὕσα καὶ βασιλὶς ποτε νομισθεῖσα ἐν τε δεσμοῖς, ὃ μηπώποτε ἐν
γε τῇ Ῥώμῃ ἐγεγόνει, ὁφθεῖσα πάμπολον οἶκτον ἐνέβαλε, καὶ τού- 4
του ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ καὶ τὰ οἰκεῖα πάθῃ παρωδύοντο. οὐ
μὴν ἀλλ' ἐκείνη μὲν διὰ τοὺς ἀδελφούς ἀφείθη, ἄλλοι δὲ καὶ ὁ
Ῥερκιγγετόριξ ἐθανατώθησαν.

δυσχερῶς μὲν οὖν διὰ ταῦθ' ἄπερ εἶπον διετέθησαν, ἐλάχιστα 20
δ' οὖν αὐτὰ πρὸς γε τὸ πληθος τῶν ἐυλωκότων καὶ πρὸς τὸ μέ-
γεθος τῶν κατειργασμένων ἐνόμιζον εἶναι. τούτων τε οὖν ἕνεκα
καὶ ὑπερεθαύμασαν αὐτόν, καὶ ὅτι καὶ τὴν παρρησίαν τοῦ στρα-
τοῦ πρᾶότατα ἤνεγκεν. τοὺς τε γὰρ ἐς τὸ συνέδριόν σφων ὑπ' αὐ- 2
τοῦ καταλεχθέντας ἐτώθασαν, καὶ τά τε ἄλλα ὅσα ποτ' ἐντίζετο,
καὶ ἐν τοῖς μάλιστα τόν τε τῆς Κλεοπάτρας αὐτοῦ ἔρωτα καὶ τὴν
παρὰ τῷ Νικομήδει τῷ τῆς Βιθυνίας βασιλεύσαντι διατριβήν, ὅτι
μειράκιόν ποτε παρ' αὐτῷ ἐγεγόνει, διεκερτόμησαν, ὥστε καὶ εἰπεῖν
ὅτι Καῖσαρ μὲν Γαλάτας ἰδουλώσατο, Καῖσαρα δὲ Νικομήδης.
τέλος δὲ ἐφ' ἅπασιν αὐτοῖς ἀθρόοι ἀναβοήσαντες εἶπον ὅτι, ἂν μὲν 3
καλῶς ποιήσῃς, κολασθήσῃ, ἂν δὲ κακῶς, βασιλεύσεις. τοῦτο δὲ
αὐτοῖς ἐβούλετο δηλοῦν ὅτι, ἂν μὲν ἀποδιῷ τῷ δήμῳ τὴν αὐτονο-
μίαν, ὅπερ που δίκαιον ἐνόμιζον εἶναι, καὶ κριθήσεται ἐφ' οἷς ἔξω
τῶν νόμων ἐργάσατο καὶ δίκην ὀφείξει, ἂν δὲ τῇ δυναστείᾳ ἐμ-
μείνῃ, ὅπερ που ἀδικοῦντος ἔργον ἦν, μοναρχήσει. οὐ μέντοι καὶ 4

α 2 ἢ ante καὶ om 19 3 4 τότε
3 γε* 2 2 ὠνειδίξετο? ἡτιάζετο?*

δήμοις 20 1 2 γοῦν*
3 ἐν om 3 3 ἀποδῆν

ἐκεῖνος ἤχθητο ταῦτα αὐτῶν λεγόντων, ἀλλὰ καὶ πάνν ἔχαιρεν ὅτι τοσαύτῃ πρὸς αὐτὸν παρηρησία, πίστει τοῦ μὴ ἂν ὀργισθῆναι ποτε ἐπ' αὐτῇ, ἐχρῶντο, πλὴν καθ' ὅσον τὴν συνουσίαν τὴν πρὸς τὸν Νικομήδῃ διέβαλλον· ἐπὶ γὰρ τούτῳ πάνν τε ἰδυσκόλαινε καὶ ἔν-
δηλος ἦν λυπούμενος, ἀπολογεῖσθαι τε ἐπεχειρεῖ καὶ κατώμινε, καὶ
τούτου καὶ γέλωτα προσεπωφλίσκανε.

21 ἐν δ' οὖν τῇ πρώτῃ τῶν νικητηρίων τέρας οὐκ ἀγαθὸν αὐτῷ
ἐγένετο· ὁ γὰρ ἄξιον τοῦ ἄρματος τοῦ πομπικοῦ παρ' αὐτῷ τῷ τυ-
χαίῳ τῷ ὑπὸ τοῦ Λουκούλλου οἰκοδομηθέντι συνετρίβη, ὥστε ἐφ'
ἐτέρου αὐτὸν τὰ λοιπὰ ἐπιτελέσαι. καὶ τότε μὲν καὶ τοὺς ἀναβα-
σμοὺς τοὺς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ τοῖς γόνασιν ἀνερριχίσσατο μηδὲν
μήτε τὸ ἄρμα τὸ πρὸς τὸν Δία ἐνιδρυθὲν αὐτῷ μήτε τὴν εἰκόνα
τῆς οἰκουμένης τὴν ὑπὸ τοῖς ποσὶν αὐτοῦ κειμένην μήτε τὸ ἐπί-
γραμμι αὐτῆς ὑπολογισάμενος, ὕστερον δὲ τὸ τοῦ ἡμιθέου ὄνομα
ἀπ' αὐτοῦ ἀπήλειπεν.

3 οὕτω μὲν δὴ τὰ ἐπινίκια ἔπεμψε, καὶ ἐπ' αὐτοῖς τὸν τε δῆμον
λαμπρῶς εἰστίαισε καὶ σῖτον ἔξω τοῦ τεταγμένου καὶ ἔλαιον προσ-
έδωκεν αὐτῷ. καὶ τῷ μὲν σιτοδοτουμένῳ ὄχλῳ τὰς τε ἐβδομήκοντα
καὶ πέντε δραχμὰς ὥς προῦπέσχητο καὶ ἐτέρας πέντε καὶ εἴκοσι,

4 τοῖς δὲ δὴ στρατιώταις πεντακισχιλίας ὅλας ἔνειμεν. οὐ μόντοι
καὶ ἀπλῶς ἐμεγαλοφρονεῖτο, ἀλλὰ τὰ τε ἄλλα διηκριβοῦτο, καὶ τοῦ
πλήθους τοῦ τὸν σῖτον φέροντος ἐπὶ μακρότατον, οὐ κατὰ δίκην
ἀλλ' ὥς που ἐν ταῖς στάσεσιν εἴωθε γίνεσθαι, ἐπαυξήθέντος ἑξέ-
τασιν ἐποίησατο, καὶ τοὺς γε ἡμίσεις ὁμοῦ τι αὐτῶν προσηλείπεν.

22 τὰς μὲν δὴ οὖν ἄλλας τῶν νικητηρίων ἡμέρας ὥσπερ ἐνεόμι-
στο διήγαγεν· τῇ δὲ τελευταίᾳ ἐπειδὴ ἐκ τοῦ δείπνου ἐγένοντο, ἔς
τε τὴν ἑαυτοῦ ἀγορὰν ἐσῆλθε βλαύτας ὑποδεδεμένος καὶ ἄνθεισι
παντοδαποῖς ἐστεφανωμένος, καὶ ἐκεῖθεν οἴκαδε παντὸς μὲν ὡς εἰ-
πεῖν τοῦ δήμου παραπέμποντος αὐτόν, πολλῶν δὲ ἐλεφάντων λυμ-

2 πάδας φερόντων ἐκομίσθη. τὴν γὰρ ἀγορὰν τὴν ἀπ' αὐτοῦ κεκλη-
μένην κατεσκευάσατο· καὶ ἔστι μὲν περικαλλεστέρα τῆς Ῥωμαίας,
τὸ δ' ἀξίωμα τὸ ἐκείνης ἐπὶ ἔζησεν, ὥστε καὶ μεγάλην αὐτὴν ὀνο-
μάζεσθαι. ταύτην τε οὖν καὶ τὸν νεῶν τὸν τῆς Ἀφροδίτης, ὡς
καὶ ἀρχηγέτιδος τοῦ γένους αὐτοῦ οὔσης, ποιήσας καθιέρωσεν ἐν-

3 θὺς τότε· καὶ πολλοὺς γε ἐπ' αὐτοῖς καὶ παντοδαποὺς ἀγῶνας
ἔθηκε, θιάτρον τι κυνηγετικὸν ἱκρίωσας, ὃ καὶ ἀμφιθέατρον ἐκ τοῦ
πέριξ πανταχόθεν ἔδρας ἄνευ σκηνῆς ἔχειν προσερόεθη. καὶ ἐν
τούτῳ καὶ ἐπὶ τῇ θυγατρὶ καὶ θυρίῳι σφαγὰς καὶ ἀνδρῶν ὅπλο-

21 2 3 μήτε ἐς τὸ
3 3 ἐν] ἐπὶ

3 4 προῦπέσχητο*

22 1 1 ὡς που*

μαχίας ἐποίησεν, ὥν ἐάν τις τὸν ἀριθμὸν γράψαι ἐθέλῃσῃ, ὄχλον ⁴
 ἂν τῇ συγγραφῇ οὐδ' ἀληθῇ ἴσως παράσχοι· πάντα γὰρ τὰ τοι-
 αῦτα ἐπὶ τὸ μείζον αἰεὶ κομποῦται. τοῦτο μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῶν ἄλ-
 λων τῶν ὁμοίων τῶν ἔπειτα γενομένων ἐάσω, πλὴν εἰ μὴ τι πάνυ
 μοι δόξειεν ἀναγκαῖον εἰπεῖν εἶναι· περὶ δὲ δὴ τῆς καριηλοπαρδύ- ²³
 λεως ὠνομασμένης ἐρῶ, ὅτι τότε πρῶτον ἐς τε τὴν Ῥώμην ὑπ' αὐ-
 τοῦ ἐσῆχθη καὶ πῦσιν ἐπεδείχθη. τὸ γὰρ ζῶον τοῦτο τὰ μὲν ἄλλα
 κάμηλός ἐστι, πλὴν καθ' ὅσον οὐκ ἐκ τοῦ ἴσου τῶν κώλων ἔχει.
 τὰ μὲν γὰρ ὁπίσθια αὐτοῦ χθαμαλωτέρᾳ ἐστίν· ἀρχόμενον δὲ ἀπὸ ²
 τῶν γλουτιῶν ὑψοῦται κατὰ βραχὺ ὥστ' ἀναβαίνοντί ποι ἰοικέται,
 καὶ μετεωρισθὲν ἐπὶ πλείστον τὸ μὲν ἄλλο σῶμα ἐπὶ τῶν ἐμπρο-
 σθίων σκελῶν, τὸν δ' αὐχένα ἐς ὕψος αὐτοῦ ἴδιον ἀνατείνει. τὴν δὲ
 δὴ χροιάν κατέστινται ὥσπερ πύρραλις, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὸ ὄνομα
 ἐπίκοινον ἀμφοτέρων φέρει. τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐστίν· τοὺς δ' ³
 ἄνδρας συνέβαλλε μὲν καὶ ἓνα ἐν ἓν τῇ ἀγορᾷ, ὥσπερ εἰθιστο,
 συνέβαλλε δὲ καὶ ἐν τῇ ἵπποδρόμῳ πλείους, καὶ ἱππέας ἱππεῦσι
 καὶ πεζοὺς πεζοῖς, ἄλλους τε ἀναμιῖς ἀλλήλοις ἴσους. καὶ τινες καὶ
 ἀπ' ἐλεφάντων τεσσαυράκοντα ἐμαχέσαντο. καὶ τέλος ναυμαχίαν ⁴
 οὐκ ἐν τῇ θαλάσῃ οὐδὲ ἐν λίμνῃ τινὶ ἀλλ' ἐν τῇ ἡπείρῳ ἐποίησεν·
 χωρίον γὰρ τι ἐν τῇ Ἀρείῳ πεδίῳ κοιλάνας ὕδωρ τε ἐς αὐτὸ ἐσῆκε
 καὶ ναῦς ἐσῆγαγεν. ἐμάχοντο δὲ ἐν πᾶσι τοῖς ἀγῶσιν οἱ τε αἰχμά-
 λωτοι καὶ οἱ θάνατον ὠφληκότες· καὶ τινες καὶ τῶν ἱππέων, οὐκ ⁵
 ὅτι τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ ἐστρατηγηκότες τινὸς ἀνδρὸς εἰός, ἐμονο-
 μάχησαν. καὶ βουλευτῆς δὲ τις Φούλβιος Σετίνος ἡθέλῃσε μὲν
 ὀπλομαχῆσαι, ἐκωλύθη δέ· ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἀπηύξατο ὁ Καῖσαρ μὴ
 ποτε συμβῆναι, τοὺς δ' ἱππέας περιεῖδε μαχομένους. τὴν τε ἱππα- ⁶
 σίαν τὴν Τροίαν καλομένην οἱ παῖδες οἱ εὐπατρίδαι κατὰ τὸ ἀρ-
 χαῖον ἐποίησαντο· καὶ ἐφ' ἁρμάτων οἱ νεανίσκοι οἱ ὁμότιμοι αὐτοῖς
 ἡμιλλήσαντο.

ἔσχε μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τῷ πλήθει τῶν φονευομένων αἰτίαν, ὅτι ²⁴
 μήτ' αὐτὸς διακορῆς σφαγῶν ἐγεγόνει καὶ τῇ δῆμῳ τὰς τῶν οἰ-
 κείων κακῶν εἰκόνας ἐπεδείκνυε, πολὺν δὲ δὴ μείζω ὅτι ἀμύθητα
 χρήματα ἐς πάντα κεῖνα ἀνάλωσεν, ὥς καὶ καθ' ἑκάτερον ἐπεκβο-
 ᾶσθαι, ὅτι καὶ ἀδίκως αὐτῶν τὰ πλείω συνελέξατο, καὶ ὅτι ἐς τὰ
 τοιαῦτα αὐτοῖς κατεχρήσατο. ἔν γάρ τι τῆς πολυτελείας τῆς τότε ²
 γενομένης ἐχόμενον εἰπὼν καὶ τὰλλα δι' αὐτοῦ πάντα σημαίνω. ἵνα
 γὰρ μηδένα τῶν θεωμένων ὁ ἥλιος λυπήσῃ, παραπετάσματα ὑπὲρ
 αὐτῶν σηρικὰ, ὥς γέ τινές φασιν, ὑπερεπέτασεν. τοῦτο δὲ τὸ ὕψα-

23 1 3 ἐπεδείχθη

2 4 σκελῶν ἐρεῖδει, τὸν?

24 1 2 σφῶν

- σμα χλιδῆς βαρβάρων ἔργον ἐστίν, καὶ παρ' ἐκείνων καὶ πρὸς ἡμῶς
 3 ἐς τρυφήν τῶν πάντων γυναικῶν περιττὴν ἐσπεφοίτηκεν. ἐπ' οὖν
 τούτοις οἱ μὲν ἄλλοι ἀνάγκῃ τὴν ἡσυχίαν ἔχον, οἱ δὲ δὴ στρατιώ-
 ται ἐθορύβησαν, οὐχ ὅτι ἑμελέ σφισι τῶν εἰκῇ δαπανωμένων, ἀλλ'
 ὅτι οὐκ αὐτοὶ καὶ τὰ ἐκείνων ἔλαβον. καὶ οὐ πρότερόν γε ἐπαύ-
 σωτο ταρτατόμενοι πρὶν τὸν Καίσαρα ἄφνω τε αὐτοῖς ἐπελθεῖν
 4 καὶ κρατήσαντά τινα αὐτοχειρίᾳ πρὸς τιμωρίαν παραδοῦναι. οὗ-
 τος μὲν οὖν διὰ ταῦτα ἐδικαιώθη, ἄλλοι δὲ δύο ἄνδρες ἐν τρόπῳ
 τινὶ ἱερουργίας ἐσηύγησαν. καὶ τὸ μὲν αἷτιον οὐκ ἔχω εἰπεῖν (οὐτε
 γὰρ ἡ Σύβυλλα ἔχρησεν, οὐτ' ἄλλο τι τοιοῦτο λόγιον ἐγένετο), ἐν
 δ' οὖν τῷ Ἀρείῳ πεδίῳ πρὸς τε τῶν ποντιφίκων καὶ πρὸς τοῦ ἱε-
 ρείως τοῦ Ἀρεος ἐτύθησαν, καὶ γε αἱ κεφαλαὶ αὐτῶν πρὸς τὸ βα-
 σίλειον ἀνετέθησαν.
- 25 ταῦτά τε ἡμῖα ἐπράττετο, καὶ ἐνομοθετεῖτο πολλά, ὧν ἐγὼ τὰ
 μὲν ἄλλα παραλείψω, τῶν δὲ δὴ λόγον μάλιστα ἀξίων μνησθῆσο-
 μαι. τὰ τε γὰρ δικαστήρια τοῖς τε βουλευταῖς καὶ τοῖς ἱππεῦσι
 μόνοις ἐπέτρεπεν, ὅπως τὸ καθαρώτατον ὅτι μάλιστα αἰεὶ δικάζοι·
 2 πρότερον γὰρ καὶ ἐκ τοῦ ὁμίλου τινὲς συνδιεγίνωσκον αὐτοῖς· καὶ
 τὰ ἀναλώματα τῶν τι ἐχόντων ἐπὶ πλεῖστον ὑπ' ἀσποτίας ἐξηγμένα
 οὐκ ἐν νόμῳ μόνον ἐμετρίασεν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἔργῳ ἰσχυρῶς ἐν φυ-
 λακῇ ἐποίησατο. ἐπειδὴ τε δεινὴ ὀλιγανθρωπίᾳ διὰ τὸ τῶν ἀπολω-
 λότων πλῆθος, ὥς ἐκ τε τῶν ἀπογραφῶν (καὶ γὰρ ἐκείνας τὰ τε
 ἄλλα ὥσπερ τις τιμητὴς ἐποίησεν) καὶ ἐκ τῆς ὀψεως αὐτῆς ἡλέγ-
 3 χετο, ἦν, πολυπαιδίᾳς ἄθλα ἐπέθηκεν. ὅτι τε αὐτὸς πολλοῖς τῶν
 Γαλατῶν ἐφεξῆς ἔτεσιν ἄρξας ἐς τε τὴν ἐπιθυμίαν ἀπ' αὐτοῦ τῆς
 δυναστείας μᾶλλον προήχθη καὶ ἐς τὴν παρασκευὴν τῆς ἰσχύος ἐπηνυ-
 ξήθη, κατέκλεισε νόμῳ τοὺς μὲν ἐστρατηγηκότας ἐπ' ἐκινυτὸν τοὺς
 δὲ ὑπατευκότας ἐπὶ δύο ἔτη κατὰ τὸ ἐξῆς ἄρχειν, καὶ μηδενὶ τὸ
 παρύπαν ἐπὶ πλεῖον ἡγεμονίαν τινὰ ἔχειν ἐξείναι.
- 26 ταῦτά τε ἐνομοθέτησε, καὶ τὰς ἡμέρας τῶν ἑτῶν οὐ πάντῃ
 ὁμολογούσας σφίσι (πρὸς γὰρ τὰς τῆς σελήνης περιόδους ἔτι καὶ
 τότε τοὺς μῆνας ἔχον) κατεστήσατο ἐς τὸν νῦν τρόπον, ἐπὶ καὶ
 ἐξήκοντα ἡμέρας ἐμβολίων, ὅσαι περ ἐς τὴν ἀπαρτιλογίαν παρέφε-
 2 ρον. ἤδη μὲν γὰρ τινες καὶ πλείους ἔφασαν ἐμβληθῆναι, τὸ δ'
 ἀληθὲς οὕτως ἔχει. τοῦτο δ' ἐκ τῆς ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ διατριβῆς
 ἔλαβε, πλὴν καθ' ὅσον ἐκείνοι μὲν τριακονθημέρους τοὺς μῆνας λο-
 γίζονται, ἔπειτα ἐπὶ παντὶ τῷ ἔτει τὰς πέντε ἡμέρας ἐπάγουσιν, ὃ
 δὲ δὴ Καῖσαρ ἐς μῆνας ἐπὶ ταύτας τε καὶ τὰς ἐτέρας δύο, ὡς

ἐνὸς μηνὸς ἀφείλεν, ἐνῆρμωσεν. τὴν μέντοι μίαν τὴν ἐκ τῶν τε-³
ταρτημορίων συμπληρουμένην διὰ πέντε καὶ αὐτὸς ἐτῶν ἐσήγαγεν,
ὥστε μηδὲν ἔτι τὰς ὥρας αὐτῶν πλὴν ἐλαχίστου παραλλάττειν· ἐν
γούν χιλίοις καὶ τετρακοσίοις καὶ ἐξήκοντα καὶ ἐνὶ ἔτει μιᾷς ἄλλης
ἡμέρας ἐμβολίμου δέονται.

καὶ ταῦτα μέντοι, τί τε ἄλλα ὅσα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἐβουλευέτο, ²⁷
οὐτ' ἰδιογνωμονῶν οὐτ' ἰδιοβδουλῶν ἔπραττεν, ἀλλὰ πάντα δὴ πάντως
τοῖς πρώτοις τῆς βουλῆς, ἔστι δ' ὅτε καὶ ὑπόσῃ αὐτῇ, ἐπεκοίνοιν. καὶ
παρὰ τοῦτο οὐχ ἥκιστα, καίτοι τραχύτερόν τινα νομοθετήσας, ὅμως
ἤρεσε σφίσιν. καὶ ἐπὶ μὲν τούτοις καὶ ἔβαινον ἐλάμβανεν, ὅτι δὲ ²
δὴ τῶν γενγόντων ἐκ δικαστηρίου πολλοὺς διὰ δημάρχων δὴ τι-
νῶν κατήγαγε, καὶ ὅτι τοῖς δεκασμοῦ ἐπ' ἀρχῆς ἀποδείξει ἀλοῦσιν
ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διαιτυῶσθαι ἐπέτρεπεν, ἔτι τε ἐς τὴν βουλὴν αὐθις
οὐκ ἀξιόους τινὰς αὐτῆς ἐγκατέλεξε, πολλὰ καὶ παντοδαπὰ ἐθρολεῖτο.
πλείστην δ' οὖν ὅμως αἰτίαν ἐπὶ τῷ τῆς Κλεοπάτρας ἔρωτι, οὐ τῷ ἐν ³
τῇ Αἰγύπτῳ ἔτι (ἐκεῖνος γὰρ ἠκούετο) ἀλλὰ τῷ ἐν αὐτῇ τῇ Ρώμῃ,
παρὰ πάντων ἔσχεν. ἤλθ' ἐτε γὰρ ἐς τὸ ὥστυ μετὰ τοῦ ἀνδρός,
καὶ ἐς αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος ἐσφικίσθη, ὥστε καὶ ἐκεῖνον ἐπ' ἀμφοτέ-
ροις σφίσι κακῶς ἀκοῦσαι. οὐ μὲν καὶ ἐμελέν οἱ οὐδέν, ἀλλὰ καὶ ἐς
τοὺς γίλους σφᾶς τοὺς τε συμμάχους τοὺς τῶν Ῥωμαίων ἐσέγραψεν.

κάν τούτῳ ἐμάνθανε μὲν πάντα καθ' ἕκαστον ὧν ὁ Πομπήιος ²⁸
ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐποίει, οὐ μέντοι καὶ δυσκίνητον αὐτὸν εἶναι νομίζων
πρότερον μὲν τὸ ναυτικὸν ἐκ τῆς Σαρδοῦς ἐπ' αὐτὸν ἀπέστειλεν,
ὕστερον δὲ καὶ τὰ στρατεύματα τὰ ἐκ καταλόγου ἐπεμψεν ὥς καὶ
δι' ἐτέρων διαπολεμήσων. ἐπεὶ δὲ ᾗσθετο ἐκεῖνόν τε ἐπὶ μέγα προ- ²
χωροῦντα καὶ τοὺς πεμφθέντας οὐχ ἱκανοὺς ἀντιπολεμεῖν αὐτῷ ὄν-
τας, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἐξεστράτευσεν, τὴν πόλιν τῷ Λεπίδῳ καὶ
πολιανόμοις τισὶν ὀκτώ, ὥς τισι δοκεῖ, ἢ ἕξ, ὥς μᾶλλον πεπίστευ-
ται, ἐπιτρέψας. ἐπειδὴ γὰρ ἐπὶ τε τοῦ Λογγίνου καὶ ἐπὶ τοῦ Μαρ- ²⁹
κέλλου τὰ στρατόπεδα τὰ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ἐκινήθη καὶ τινες καὶ τῶν
πόλειων ἐνεωτέρισαν, ἡμέρας μὲν τινὰς τοῦ τε Λογγίνου ἀπαλλα-
γέντος καὶ τοῦ Τρεβωνίου τὴν διαδοχὴν αὐτοῦ λαβόντος ἡσύχασαν,
ἐπειτα δέει τῆς ἐκ τοῦ Καίσαρος τιμωρίας ἐπρεσβεύσαντο κρύφα ²
πρὸς τὸν Σκιπίωνα, μετυστῆναι βουλόμενοι· καὶ ὃς ἄλλους τέ σφισι
καὶ τὸν Πομπήιον τὸν Γναῖον ἀπέστειλεν. προσέχων δὲ ἐκεῖνος ταῖς
Γυμνησίαις νήσοις τὰς μὲν ἄλλας ἀμαχί, τὴν δὲ Ἐβεσον σὺν πόνῳ
παρεστήσατο, κἀναυῶθα νοσήσας μετὰ τῶν στρατιωτῶν διέτριψεν.
χρονίζοντος οὖν αὐτοῦ, πυθόμενοι οἱ στρατιῶται οἱ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ ³

28 1 1 καὶ τούτου* 2 οὐ] καὶ δυσκίνητον 4 τὰ post
σφ. om 29 2 4 Ἐβουσον?

- τόν τε Σκιπίωνα ἀπολωλότα καὶ τὸν Αἰδίου ἐπιπλέοντά σφισι, καὶ φοβηθέντες μὴ διαφθαρήσιν πρὶν τὸν Πομπήιον ἔλθεῖν, οὐκ ἔμειναν αὐτόν, ἀλλὰ Τίτον τε Κύντιον Σκαπούλαν καὶ Κύντον Ἀπώνιον ἄνδρας ἱππέας προστησάμενοι τόν τε Τρεβόνιον ἐξέβαλον καὶ
- 30 τὸ ἔθνος τὸ Βαιτικὸν πᾶν συναπέστησαν. πρᾶξάντων δὲ ταῦτα αὐτῶν Πομπήιος ῥάϊσας ἐς τὴν ἡπειρον τὴν καταντιπεύρας διέπλευσε, καὶ ἄλλας μὲν τινὰς πόλεις εὐθὺς ἐκούσας προσεποιήσατο (ταῖς τε γὰρ ἐπιτάξεισι τῶν ἐφεσθηκότων σφίσιν ἀχθόμενοι, καὶ ἐς ἐκεῖνον οὐκ ὄλγῳ ἐκ τῆς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μνήμης ἐπελπίζοντες ἐτοίμως αὐτὸν ἐδέξαντο), Καρχηδόνια δὲ οὐκ ἐθέλησαν ὁμολογήσαι ἐπο-
- 2 λιώχει. μαθόντες οὖν τοῦτο οἱ περὶ τὸν Σκαπούλαν ἡλθόν τε ἐνταῦθα, καὶ στρατηγὸν αὐτοκράτορα αὐτὸν ἐλόμενοι προσεῖχόν τε αὐτῷ τὰ μάλιστα καὶ προεθυμοῦντο ἰσχυρότατα, τὰ κέρδη τὰ ἐκείνου ἴδια καὶ τὰς συμφορὰς οἰκείας ποιούμενοι, ὥστ' ἀφ' ἐκατέρου,
- 3 τὰ μὲν ὅπως λάβωσι, τὰς δ' ὅπως μὴ πάθωσιν, ἐρρωσθαι. καὶ γὰρ ὁ Πομπήιος, οἷα ἐν τοιαύταις ἀρχαῖς καὶ κατὰστάσεσι πάντες εἰδῶσι ποιεῖν, καὶ μάλιστα ἐπειδὴ τινες τῶν Ἀλλοβρόγων, οὓς οἱ ὁ Ἰόβας ἐκ τοῦ πρὸς τὸν Κουρίωνα πολέμου ζωηρήσας ἐδεδώκει, ἠῤτομόλησαν, οὐδὲν ὁ τι οὐχὶ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τοῖς λοιποῖς ἐχα-
- 4 ρίζετο. οὗτοί τε οὖν αὐτῷ καὶ διὰ ταῦτα πολλὰ προθυμότεροι ἐγέροντο, καὶ τῶν ἐναντίων συγχοί, καὶ μάλιστα ὅσοι σὺν τῷ Ἀφρανίῳ ποτὲ ἐστράτευντο, προσεχώρησαν· τῶν τε ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἄλλοι τε καὶ ὁ ἀδελφὸς Σέξτος ὁ τε Βῆρος καὶ ὁ Λαβιῆνος σὺν τῷ ναυ-
- 5 τικῷ πρὸς αὐτὸν ἦλθον. καὶ τούτου τῷ τε πλίθει τοῦ στρατοπέδου καὶ τῇ προθυμίᾳ ἀρθεὶς τὴν τε χώραν ἀδεῶς διεπορεύετο, καὶ πόλεις τὰς μὲν ἐκούσας τὰς δὲ ἀκούσας προσετίθετο, καὶ ἐδόκει
- 31 καὶ ὑπὲρ τὸν πατέρα ἰσχύειν. ἦσαν μὲν γὰρ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ καὶ τοῦ Καίσαρος στρατηγοὶ Κύντος τε Φάβιος Μάξιμος καὶ Κύντος Πέδιος, οὗ μέντοι καὶ ἀξιόμαχοί οἱ νομιζόντες εἶναι αὐτοὶ τε ἡσυχάζον καὶ ἐκεῖνον σπονδῇ μετεπέμποντο.
- 2 τέως μὲν δὴ ταῦτ' ἐγίνετο· ἐπεὶ δὲ τῶν τε προπεμφθέντων τινὲς ἐκ τῆς Ῥώμης ἀφίκοντο καὶ προσεδοκήθη καὶ ὁ Καῖσαρ ἤξιν, φοβηθεὶς ὁ Πομπήιος, καὶ νομίσας οὐχ ἱκανὸς εἶναι πᾶσαν τὴν Ἰβηρίαν κατασχεῖν, οὐκ ἀνέμεινε πταίσας γε μεταγνῶναι, ἀλλ' εὐθύς, πρὶν πειραθῆναι τῶν ἐναντίων, ἐς τὴν Βαιτικὴν ἀνεχώρησεν.
- 3 καὶ αὐτῷ ἡ μὲν θάλασσα παρυντική ἡλλοτριούθη, Βῆρος τε ὑπὸ τοῦ Αἰδίου περὶ Καρτηλίαν ἐνανκρατήθη, καὶ εἶγε μὴ προκυταφυγῶν ἐς τὴν γῆν ἀγκύρας ἐς τὸ στόμα τοῦ λιμένος ἄλλας πρὸς ἄλ-

30 3 1 τὰς] τὰ·
τεύοντο·

31 3 1 δέ·

2 ταρχαῖς?

2 κραντίαν

3 οἱ om

4 3 ἐστρα-

λαις ἐνεβελλήκει, καὶ περὶ αὐτὰς οἱ πρῶτοι τῶν διωκόντων σφᾶς ὥσπερ περὶ ἔρμια ἐπταίκεσαν, πᾶν ἂν τὸ ναυτικὸν ἀπολωλέκει. ἡ 4 δὲ δὴ ἥπειρος ἡ ἐκεῖ πῦσα πλὴν Οὐλλίας πόλεως συνειμάχει· ταύτην γὰρ μὴ ἐθέλησυσὺν οἱ προσχωρῆσαι ἐπολιόρχει. κἀν τούτῳ καὶ ὁ 32 Καῖσαρ μετ' ὀλίγων ἐξαίφνης ἀδοκήτοις οὐχ ὅτι τοῖς περὶ τὸν Πομπήιον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἐπῆλθεν· τοσοῦτω γὰρ τῷ τῆς πορείας τάχει ἐχρήσατο ὥστε καὶ τοῖς οἰκείοις ἅμια καὶ τοῖς ἐναντίοις ὀφθῆναι πρὶν καὶ ὅτι ὅλως ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ γέγονεν ἀκουσθῆναι. καὶ ὁ μὲν καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου, τῆς τε παρουσίας τῆς 2 αὐτοῦ μόνης, καὶ ἐς τὰ ἄλλα καταπλήξεν τὸν Πομπήιον καὶ ἀπὸ τῆς πολιορκίας ἀπαλλάξειν ἤλπισεν· τὸ γὰρ πλεῖον στρατεύμια κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπελείπειτο· ἐκεῖνος δὲ ἔνα τε ἄνδρα ἐνὸς οὐ πολὺ διαφέρειν νομίζων, καὶ τῇ ἰσχύϊ ἑαυτοῦ πάνυ θαρσῶν, οὐκ ἐξεπλάγη πρὸς τὴν ἄφριξιν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ προσήδρευε τῇ πόλει καὶ τὰς προσβολὰς ὁμοίως ὥσπερ καὶ πρὶν ἐποιεῖτο. ὁ οὖν Καῖσαρ ἐκεῖ 3 μὲν ὀλίγους στρατιώτας ἐκ τῶν προαφριγμένων κατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Κόρδουβαν ὤρμησε, τὸ μὲν τι καὶ αἰρήσειν αὐτὴν ἐκ προσδοσίας ἐλπίσας, τὸ δὲ δὴ πλεῖστον ἀπύξειν ἀπὸ τῆς Οὐλλίας τὸν Πομπήιον τῷ περὶ αὐτῆς φόβῳ προσδοκήσας. καὶ ἔσχεν οὕτως· τὸ μὲν 4 γὰρ πρῶτον μέρος τι τοῦ στρατοῦ κατὰ χώραν ἐάσας ἔς τε τὴν Κόρδουβαν ἦλθε, καὶ κρατυνάμενος αὐτὴν, οὐκ ὑπομείναντός σφας τοῦ Καίσαρος, τῷ ἀδελφῷ τῷ Σέξτῳ προσέταξεν· ἔπειτα δὲ ὡς 5 οὔτε τι πρὸς τῇ Οὐλλίᾳ ἐπέραινε, ἀλλὰ καὶ πύργου τινός, καὶ τούτου οὐχ ὑπὸ σφῶν κατασυσθέντος ἀλλ' ὑπὸ τοῦ πλήθους τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἀμνημονίων καταρραγέντος, ἐσῆλθον μὲν τινες, οὐ μὴν καὶ καλῶς ἀπήλλαξαν, καὶ ὁ Καῖσαρ πλησιύσας σφίσιν ἐκείνοις τε βοή· 6 θειαν νυκτὸς λαθὼν ἐσέπειψε καὶ αὐτὸς πρὸς τε τὴν Κόρδουβαν αὐθις ἐστράτευσε καὶ ἐς πολιορκίαν αὐτὴν ἀντικατέστησεν, οὕτω δὲ τῆς τε Οὐλλίας παντελῶς ἀπανεστή καὶ ἐκέισε παντὶ τῷ στρατῷ οὐ μάλιστα ἡπείχθη. προπυθόμενος γὰρ τοῦτο ὁ Καῖσαρ ἀπεχώρησεν· νοσῶν γὰρ ἐτόγγαγεν. μετὰ δὲ ταῦτα αὐτός τε ἀναρρωσθεὶς 7 καὶ τὰ στρατεύματα ἐπακολουθήσαντά οἱ προσλαβὼν ἡναγκάσθη καὶ ἐν τῷ χειμῶνι πολεμῆσαι· ἐν τε γὰρ σκληρίδιοις φαιύλοις ἀνλιζόμενοι ἐκακοπάθουν καὶ τῆς τροφῆς ἐνελείποντο. ἐδικτατόρενε δὲ 33 δὴ τότε, καὶ ὑψατος ὀψέ ποτε καὶ ἐπ' ἐξόδῳ τοῦ ἔτους ἀπεδείχθη, τοῦ Λεπίδου ἐν τῇ ἱππαρχίᾳ τὸν δῆμον ἐς τοῦτο συναγαγόντος· ἱππάρχησε γὰρ καὶ τότε, αὐτὸς ἑαυτὸν ἐν τῇ ὑπατείᾳ ἐπείπων ἱππορχον πυρὰ τὰ πάτριον.

4 προσενεβλήκει *

32 2 4 οὐ om

- 2 ἀναγκασθεὶς οὖν ὁ Καῖσαρ, ὥσπερ εἶπον, καὶ ἐν τῷ χειμῶνι πολεμῆσαι, τῇ μὲν Κορδούβη οὐ προσέβαλεν (ἰσχυρῶς γὰρ ἐφυλάττετο), πυθόμενος δὲ ἐν Ἀττεγούμ πόλει σίτον πολλὸν εἶναι πρὸς ἐκείνην καίτοι κυρτερὰν οὖσαν ἐτρέπετο, ἐλπίσας τῷ τε πληθύνει τοῦ στρατοῦ καὶ τῇ παρ' ἑαυτοῦ αἰφνιδίῳ ἐκπλήξει καταφοβήσας σφῶς
- 3 αἰρήσειν· καὶ αὐτὴν διὰ βραχέος καὶ ἀπιστυόρως καὶ περιετάρφρυσεν. ὁ γὰρ Πομπήιος τῇ θύσει τοῦ χωρίου Θαρσῶν, καὶ τὸν Καῖσαρα οὐκ ἐπὶ πολλὸν διὰ τὸν χειμῶνα προσεδρεύσειν αὐτῷ νομίζων, τοὺς τε ἑαυτοῦ στρατιώτας μὴ βουληθεὶς ἐν τῷ ῥίγῃ κακῶσαι, περιεῖδε καὶ οὐκ ἐπήμυνεν αὐτοῖς τὴν γε πρώτην· ὕστερον γάρ, ὡς τό τε πόλισμα ἀπετετέλιχτο καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτῷ προσεκάθητο, δέσας ἐπεβοήθησέ σφισι, καὶ νυκτὸς ἑξαίφνης ὁμιχλώδους τοῖς προφύλαξι προσμίσας συχνοὺς ἔφθειρεν. ἐπειδὴ τε ἀστρατήγητοι
- 34 οἱ ἔνδον ἦσαν, Μουνάτιον αὐτοῖς Φλάκκον ἐσέπειψεν. ἡδυνήθη γὰρ ἐκεῖνος ὥδε εἶσω παρελθεῖν. νύκτωρ τῶν φυλάκων τινὰς μόνος, ὡς καὶ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐς ἐφοδείαν ἀπεσταλμένος, ἀνῆρετο τὸ σύνθημα, καὶ μαθὼν (οὔτε γὰρ ἐγινώσκετο, καὶ κατὰ μίνας
- 2 οὐκ ἂν ποτε ὑπωπτεύθη μὴ φίλῳς σφισιν ὦν τοῦτο ποιῆσαι) ἐκείνους μὲν εἶασεν, ἐκπεριελθὼν δὲ ἐτέρωσε τοῦ περιτειχίσματος ἄλλοις τισὶ φύλαξιν ἐνέτυχε, καὶ τό τε σύνθημα αὐτοῖς εἰπὼν, καὶ ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως εἶναι πλασόμενος, δι' ἐκόντων τε αὐτῶν
- 3 καὶ πυραυπεμπόντων γε ἐσῆλθεν. οὐ μέντοι καὶ περιποιήσατο αὐτήν. τὰ τε γὰρ ἄλλα πολλά, καὶ ποτε πῦρ ἐς τε τὰς μηχανὰς καὶ ἐς τὰ σταυρώματα τὰ τῶν Ῥωμαίων ἐμβालόντες ἐκείνους μὲν οὐδὲν ὅ τι καὶ ἀξίολογον ἔβλαψαν, αὐτοὶ δὲ ἀνέμου σφίσιν ἐξ ἐναντίας ἐν τούτῳ σφοδροῦ προσπεσόντος κακῶς ἀπήλλαξαν· τὰ τε γὰρ οἰκοδομήματα ἐπεφλέχθη, καὶ ἄκθρωποι συχνοὶ τοῖς τε λίθοις καὶ τοῖς βέλεσι, μηδὲ προῖδέσθαι τι ὑπὸ τοῦ καπνοῦ δυνηθέντες, ἐξώλοντο. ὡς οὖν τοῦτό τε αὐτοῖς συνεβεβήκει καὶ ἡ γῆ ἐπορθεῖτο
- 5 τοῦ τε τειχίσματός τι ἐξ ὑπονόμων ἐπιπτεν, ἐστασίασαν, καὶ πρότερος μὲν ὁ Φλάκκος ἐπ' ἀδεία αὐτοῦ τε καὶ τῶν συνόντων οἱ πρὸς τὸν Καῖσαρα διεκρηκεύσατο, ἔπειτα δὲ οὗτος μὲν (οὐ γὰρ ἠθέλησε τὰ ὅπλα παραδοῦναι) διήμαρτεν αὐτῆς, οἱ δὲ ἄλλοι οἱ ἐπιχώριοι μετὰ τοῦτο καὶ ἐπρεσβεύσαντο καὶ συνέβησαν ἐφ' οἷς ἐκείλευντο.
- 35 ἐκείνης δὲ δὴ τῆς πόλεως ἀλούσης οὐκέτ' οὐδ' οἱ ἄλλοι ἠτρέμιζον, ἀλλὰ πολλοὶ μὲν αὐτοὶ πρὸς τὸν Καῖσαρα πρεσβενσόμενοι μεθίσταντο, πολλοὶ δὲ καὶ ἐπιόντα αὐτὸν τοὺς τε ὑποστρατήγους

4 1 προεῖδε
35 1 1 οὐδὲν οἱ

34 1 1 Minucius Hirtio
2 ἄλλ' οἱ π.*

2 4 παρεῖναι?

αὐτοῦ ἐδέχοντο, ὥστε τὸν Πομπήιον ἀπορήσαντα ὅ τι χρὴ πράξειαι, 2
τὸ μὲν πρῶτον ἄλλοτε ἄλλῃ τῆς χώρου μεθιστάμενον πλυνῆσθαι,
ἔπειτα δὲ φοβηθέντα μὴ καὶ ἐξ αὐτοῦ τούτου καὶ οἱ λοιποὶ αὐτὸν
ἐγκαταλίπωσι, διακινδυνεύσαι ἐθέλῃσαι, καίτοι τοῦ δαιμονίου τὴν
ἤτιαν ἐναργέστατα αὐτῷ προσημύναντος. οἱ μὲν γὰρ ἰδρῶτες τῶν 3
ἀγυαλιμάτων καὶ αἱ ἡχαὶ τῶν στρατοπέδων, τὰ τε ζῶα ἃ πολλὰ
παρὰ τὴν ἐαυτῶν φύσιν ἐγεννήθη, καὶ αἱ δᾶδες αἱ πρὸς τὰς δυ-
σμάς ἐκ τῶν ἀνατολῶν ἄττουσαι (τιῦτα γὰρ ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ τότε
ἕμα πάντα συνηρέχθη) σαφές οὐδέν, ὅποτεροις σφῶν προφαίνοιτο,
διεδήλου· οἱ δὲ δὴ ἅετοὶ τῶν στρατοπέδων αὐτοῦ τὰς τε πτέρυγας 4
σεύσαντες καὶ τοὺς κεραυνούς, οὓς ἐν τοῖς ποσὶ τινες αὐτῶν χρυ-
σοῦς ἔφερον, ἐκβαλόντες ἐκείνῳ τε τὸ κακὸν ἄντικρυς ἐνέσκηπτον
καὶ αὐτοὶ πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπεπέτοντο. ἀλλ' ὅ γε Πομπήιος ἐν
τε ὀλιγωρίᾳ τὸ δαιμόνιον ἐποίησατο, καὶ ὁ πόλεμος πρὸς μίχην δὴ
κατέστη.

εἶχον μὲν δὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς τε πολιτικοῖς καὶ τοῖς ξε- 36
νικοῖς στρατεύμασι πολλοὺς μὲν τῶν ἐπιχωρίων πολλοὺς δὲ καὶ
Μαύρων ἀμφοτέρω· Βόκχος μὲν γὰρ τοὺς νύκτας τῷ Πομπήιῳ
ἔπεμψε, Βογούας δὲ αὐτὸς τῷ Καίσαρι συνεστράτευσεν· ὁ δὲ ἄγων
οὐχ ὡς τῶν ἄλλων ἀλλ' ὡς αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων ἐγένετο. οἱ τε 2
γὰρ Καισάρειοι στρατιῶται τῷ τε πλήθει καὶ τῇ ἐμπειρίᾳ καὶ
παρὰ πάντα τῇ αὐτοῦ ἐκείνου παρουσίᾳ θαρσοῦντες ἀπαλλαγῆναι
ποτε τοῦ τε πολέμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κακῶν ἐσπούδαζον, καὶ οἱ
Πομπήειοι τούτοις μὲν ἐλαττούμενοι, τῇ δ' ἀπογνώσει τῆς σώτη-
ρίας, ἂν μὴ κρατήσωσιν, ἐρρωμένοι προεθυμοῦντο· οἷα γὰρ μετὰ 3
τε τοῦ Ἀφρανίου καὶ μετὰ τοῦ Ὑάρρωνος οἱ πλείους αὐτῶν καὶ
ἀλόντες καὶ σωθέντες, καὶ μετὰ τοῦτο τῷ τε Λογγίνῳ ἀποδοθέντες
καὶ ἀπ' αὐτοῦ ἀποστάντες, οὔτε τινὰ ἐλπίδα συγγνώμης ἤτηθέν-
τες εἶχον, καὶ τούτου πρὸς ἀπόνοιαν, ὡς καὶ θαρσῆσαι τότε ἢ 4
πάντως γε ἀπολέσθαι δεόμενοι, προήχθησαν. συμμίζαντες οὖν
ἐμάχοντο· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αἰδῶ τινὰ ἀλλήλων εἶχον ἔτι, τοσαυτάκις
ἀντιπεπολεμηκότες, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲ παραινέσεως τινας δεόμενοι.
κὰν τούτῳ τὰ μὲν συμμαχικὰ ταχέως ἐκατέρωθεν ἐτράπη καὶ ἔφυ- 37
γεν, αὐτοὶ δὲ ἐκείνοι συσταδὸν ἀντικόπτοντες ἀλλήλους ἐπὶ πλεῖ-
στον ἠγωνίσαντο. οὐδὲ γὰρ ἐνέδιωκεν αὐτῶν οὐδεὶς, ἀλλ' ἐν χώρᾳ
μένοντες ἔσφαζον ἔθνησκον, ὡς καὶ αὐτὸς ἑκαστος ἢ τῆς νίκης ἢ
τῆς ἥττης καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αἴτιος ἐσόμενος. καὶ διὰ τοῦτο 2
οὐδὲ ἔμελεν αὐτοῖς ὁρᾶν ὅπως οἱ σύμμαχοί σφων ἐμάχοντο, ἀλλ'

ὥς καὶ μόνοι κινδυνεύοντες ὑπερεθυμοῦντο. καὶ οὔτε ἐπαιάνιζε τις αὐτῶν οὔτε ἔστενεν, ἀλλὰ τοσοῦτο μόνον ἐκότεροι βοῶντες, “παῖσον, ἀπόκτεινον,” πολὺ τῇ ἔργῳ τὰς γλώσσας σφῶν ἔφθανον. ὄρωντες οὖν ταῦτα ἀπὸ τε ἵππων καὶ ἀπὸ μετεώρων τινῶν χωρίων ὃ τε Καῖσαρ καὶ ὁ Πομπήιος οὐκ εἶχον οὐδ’ ὅπως ἀπογνῶσιν, ἀλλ’ ἀμφίβολοι ταῖς γνώμαις γιγνόμενοι δι’ ἴσου καὶ τῷ δέει καὶ τῷ θάρσει ἐκακοπάθουν. ἀντιπάλου γὰρ τῆς μάχης οὔσης ταῖς τε ὄψεσι δεινῶς ἐκαμινον, ἐπιθυμοῦντές τι ἰδεῖν πλεονέκτημα καὶ δκνοῦντές τι ἰδεῖν ἐλάττωμα, καὶ ταῖς ψυχαῖς, εὐχόμενοι τέ τι ἄμα καὶ ἀπυχόμενοι καὶ ῥωννύμενοι καὶ φοβούμενοι. οὐκουν οὐδ’ ἡδυνήθησαν ἐπὶ πολὺ κυρτερῆσαι, ἀλλὰ καταπηδήσαντες ἀπὸ τῶν ἵππων συμμετέσχον αὐτῆς. οὕτω που τῷ τοῦ σώματος καὶ πόνῳ καὶ κινδύνῳ μᾶλλον ἢ τῇ τῆς ψυχῆς συντάσει συνεῖναι εἶλοντο, ῥοπήν τινα τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἐκάτερος τῇ τῆς μάχης κοινωνίᾳ παρεξείν ἐλπίσαντες· ἢ εἶγε ἐκείνης ἀμάρτοιεν, συντελεντῆσαι γε αὐτοῖς ἡθέλυσαν.

38 καὶ οἱ μὲν καὶ αὐτοὶ ἐμάχοντο· τοῖς δὲ δὴ στρατοπέδοις πλεονεξία μὲν οὐδεμίᾳ οὐδετέροις ἐκ τούτου ἐγένετο, μικρῷ δὲ δὴ πλείων, ὥς ἐκείνους συγκινδυνεύοντάς σφισιν εἶδον, τοῦ τε σφετέρου θανάτου καταφρόνησις καὶ τοῦ τῶν ἐναντίων ὀλέθρου ἔφσεις ἀμφοτέροις ὁμοίως ἐπέπεσεν. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε ἔφυγον τότε γε οὐδέτεροι, ἀλλ’ ἰσοπαλεῖς ταῖς γνώμαις ὄντες ἰσοκρατεῖς καὶ τοῖς σώμασιν ἐγένοντο· καὶ πάντες ἀπέθανον ἢ καὶ ὑπὸ τῆς νυκτὸς ἀγχώμαλοι διεκρίθησαν, εἰ μὴ ὃ τε Βογοῦς ἐξωθέν που τῶν συνεστηκότων ὦν ἐπὶ τὸ τοῦ Πομπηίου στρατόπεδον ὥρμησε, καὶ ὁ Λαβήνιος ὡς τοῦτο εἶδε, τὴν τε τάξιν ἐξέλιπε καὶ πρὸς ἐκείνους ἐτράπετο. φεύγειν γὰρ αὐτὸν οἱ Πομπηῖοι νομίσαντες ἡθύμυσαν. καὶ ἔμαθον μὲν που τὸ ἀληθές ὕστερον, οὐ μέντοι καὶ ἀναλαβεῖν ἑαυτοὺς ἐτ’ ἡδυνήθησαν, ἀλλ’ οἱ μὲν ἐς τὴν πόλιν οἱ δὲ ἐς τὸ τάφρουμα ἀποφυγόντες οὗτοί τε τοὺς προσμύξαντάς σφισιν ἰσχυρῶς ἀπεμαχέσαντο, καὶ οὐ πρότερόν γε ἔπεσον πρὶν ἀμφίβολοι γενέσθαι, καὶ ἐκείνοι τὸ τεῖχος ἐπὶ πολὺ διέσωσαν, ὥστε μὴ πρότερον αὐτὸ ἀλῶναι πρὶν πάντας σφᾶς ἐν ταῖς ἐκδρομαῖς ἀπολέσθαι. τοσοῦτο δ’ οὖν τὸ σύνολον τῶν Ῥωμαίων πάθος ἐκυτέρωθεν ἐγένετο ὥστ’ ἀπορήσαντας ὅπως τὴν πόλιν, μὴ καὶ νυκτὸς ἐκδρῶσί τινες, ἀποτειχίσωσιν, αὐτὰ τὰ σώματα τῶν νεκρῶν αὐτῇ περὶνῃσαι.

39 κρατήσας δὲ οὕτως ὁ Καῖσαρ καὶ τὴν Κόρδουβαν εὐθὺς ἔλα-

2 3 προθυμοῦντο? *

ὅπως ἐλπίσωσιν οὐδ’ ?

4 6 ἐρινῆσαι vel ἐρανίσαι

ἐπαιανίζετο *

5 2 συνιέναι

3 3 εἶχον οὐδ’

38 2 4 τε] τε γε *

βεν· ὁ τε γὰρ Σέξτος οἱ προεξεχώρησε, καὶ οἱ ἐπιχώριοι, καίτοι τῶν δούλων ἀνθισταμένων σφίσιν ἐπειδήπερ ἡλευθέρωντο, προσεχώρησαν αὐτῷ. καὶ ὅς τοὺς μὲν ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας ἀπέσφαξε, 2 τοὺς δὲ λοιποὺς ἐξηγυρῶσατο. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ τοὺς τὴν Ἰσπαλιν ἔχοντας ἔδρασεν, οἳ τὸ μὲν πρῶτον ὡς καὶ ἐκούσιοι φρουρὰν παρ' αὐτοῦ ἔσεδέξαντο, ἔπειτα δὲ διαφθείραντες τοὺς ἐλθόντας ἐπολέμησαν. ἐπιστράτευσέ τε οὖν ἐπ' αὐτούς, καὶ ἀμελέστερον 3 δῆθεν προσεδρεύων ἐλπίδα σφίσιν ὡς καὶ διαφυγεῖν δυνησομένοις παρέσχεν. καὶ τούτου περιορῶν δὴ τοὺς ἐκ τοῦ τείχους ἐξιόντας ἐκείνους τε ἐλόχιζε καὶ ἀπώλλυε, καὶ τὴν πόλιν οὕτως ἀνδρῶν κατὰ βραχὺ ἐρημωθείσαν εἶλεν. καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τὴν Μοῦνδαν καὶ 4 τὰλλα, τὰ μὲν ἀκούσια σὺν πολλῷ φόβῳ, τὰ δὲ καὶ ἐθελούσια παρελάβε καὶ ἡγυρολόγησεν, ὥστε μηδὲ τῶν τοῦ Ἑρακλέους ἀναθημάτων τῶν ἐν τοῖς Γαυδαίοις ἀνακειμένων φείσασθαι, χώρας τε τινῶν ἀπετέμετο, καὶ ἑτέροις τὸν φόρον προσεπηύξησεν. ταῦτα μὲν 5 τοὺς ἀντιπολεμήσαντάς οἱ ἔδρασε, τοῖς δὲ εὐνοϊάν τινα αὐτοῦ σχοῦσιν ἔδωκε μὲν καὶ χωρία καὶ ἀτέλειαν, πολιτείαν τέ τισι, καὶ ἄλλοις ἀποίκους τῶν Ῥωμαίων νομιζέσθαι, οὐ μὴν καὶ προῖκα αὐτὰ ἐχωρίσατο.

Καῖσαρ μὲν δὴ ταῦτ' ἔπραττε, Πομπήιος δὲ διαφυγὼν πῶς ἐν 40 τῇ τροπῇ ἦλθε μὲν ἐπὶ τὴν Θάλασσαν ὡς καὶ τῷ ναυτικῷ τῷ ἐν τῇ Κυρτηρίᾳ ὁρμῶντι χρησόμενος, εὐρῶν δὲ αὐτοὺς πρὸς τὸν κρατοῦντα ἀποκεκλικότας ἐπέβη μὲν πλοίουν τινός, προσδοκῆσας ἐπ' αὐτοῦ διαδράσασθαι, πληγείς δὲ ἐν τούτῳ καὶ ἀθνησάσας τῇ τε γῇ 2 αὐθις προσέσχε, κἀνταῦθα συνελθόντας τινὺς παραλαβὼν πρὸς τὴν μεσόγειαν ὥρμησεν. καὶ αὐτός τε Καίσαρ ἐν Ἀέντωνι περιπεσὼν ἡττήθη, καὶ ἐς ὕλην τιὰ καυαφυγὼν ἐφθάρη· καὶ ὁ Αἰδίας ἀγνοῶν τε τοῦτο, καὶ πλανώμενος ὡς καὶ συμμίζων πού αὐτῷ, συνέτυχεν ἑτέροις τισὶ καὶ ἀπώλετο.

εἶλετο δ' αὖν καὶ ὁ Καῖσαρ ἐκεῖ πού πρὸς τε τῶν ἔτι ἀνδραστή- 41 κότων καὶ ἐν τῇ τοῦ πολέμου δόξῃ πεπτωκέναι μᾶλλον ἢ ὅπερ οὐκ ἐς μακρὰν ἔπαθεν, ἐν τε τῇ πατρίδι καὶ ἐν τῷ συνεδρίῳ πρὸς τῶν φιλιτάτων σφαιγῆναι. τοῦτον γὰρ τὸν πόλεμον τελευταῖον κατῴρ- 2 θωσε καὶ ταύτην τὴν νίκην ἐσχάτην ἀνείλετο, καίπερ οὐδὲν ὁ τι οὐχὶ καὶ τῶν ἄλλων τῶν μεγίστων καταπράξειν ἐλπίσας διὰ τε τὰλλα, καὶ οὐχ ἥκιστα ὅτι βλαστής τις ἐκ φοίνικος ἐν τῷ τῆς μάχης χωρίῳ ὄντος εὐθὺς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐξέφν. καὶ οὐ λέγω μὲν ὅτι 3 οὐκ ἔφερέ ποι τοῦτο, ἀλλ' οὐκ ἐκείνῳ γε ἔτι, ἀλλὰ τῷ τῆς ἀδελφῆς

2 3 οἳ] καὶ *
συνέφερέ

2 πη *

40 2 1 διαδράσασθαι *

41 3 1 ὅτι

αὐτοῦ ἐγγόνῳ τῷ Ὀκταβίῳ· συνεστρατεύετό τε γὰρ αὐτῷ, καὶ ἐκ
 τῶν πόγων τῶν τε κινδύνων αὐτοῦ ἐκλάμπειν ἐμελλεν. ἀγνοῶν δ'
 οὖν τοῦτο, καὶ ἐρ' ἑαυτῷ ἔτι πολλὰ καὶ μεγάλα ἐλπίζων, οὐδὲν μέ-
 42 τριον ἔπραττεν, ἀλλ' ὥς καὶ ἀθάνατος ὢν ὑπερεφρόνησεν. τὰ τε
 γὰρ ἐπινίκια, καίτοι μηδενὸς ἀλλοτρίου κρατήσας ἀλλὰ καὶ τοσοῦτο
 πληθὸς πολιτῶν ἀπολέσας, οὐ μόνον αὐτὸς ἐπεμψεν, πάντα τὸν
 δῆμιον ἐν αὐτοῖς ὥς καὶ ἐπὶ κοινοῖς τισὶν ἀγυθοῖς αὐθις ἐσιτιάσας,
 ἀλλὰ καὶ τῷ Φαβίῳ τῷ τε Κύντιῳ, καίτοι ὑποστρατηγήσασιν αὐτῷ
 2 καὶ μηδὲν ἰδίᾳ κατορθώσασιν, διεορτάσαι ἐπέτρεψεν. καὶ ἦν μὲν πού
 γέλως ἐπὶ τε τούτῳ, καὶ ὅτι καὶ ξυλίναις ἀλλ' οὐκ ἐλεφαντίναις
 ἔργων τε τινῶν εἰκόσιν ἄλλοις τε τοιούτοις πομπαῖς ἐχρήσαντο·
 οὐ μὴν ἀλλ' ἐμφανέστατα τριττά τε νικητήρια καὶ τριτταὶ πομπαὶ
 τῶν Ῥωμαίων ἐπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐποιήθησαν, καὶ προσέτι καὶ ἱε-
 3 ρομηνίαι ἐπὶ πεντήκοντα ἡμέρας ἤχθησαν. τὰ τε παρὶλιά ἱππο-
 δρομίᾳ ἀθανάτῳ, οὗτοι γε καὶ διὰ τὴν πόλιν, ὅτι ἐν αὐτοῖς ἔκτι-
 στο, ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ Καίσαρος νίκην, ὅτι ἡ ἀγγελία αὐτῆς τῇ
 προτεραίᾳ πρὸς ἐσπέραν ἀφίκετο, ἐτιμήθη.

43 τοῦτο μὲν δὴ τῇ Ῥώμῃ ἔδωκεν, αὐτὸς δὲ τὴν τε στολὴν τὴν
 ἐπινίκιον ἐν πάσαις ταῖς πανηγύρεσι κατὰ δόγμα ἐνεδύετο, καὶ τῷ
 στεφάνῳ τῷ δαφνίνῳ αἰὲ καὶ πανταχοῦ ὁμοίως ἐκοσμεῖτο. καὶ πρό-
 φησιν μὲν ἐποιεῖτο τούτου ὅτι ἀναφυλαντίας ἦν, παρεῖχε δὲ καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ ἐκείνου λόγον τινά, καὶ ὅτι τότε ἔτι, καίπερ παρηρηκώς,
 2 ἐς κάλλος ἤσκει· τῇ τε γὰρ ἐσθῆτι χαυνοτέρᾳ ἐν πᾶσιν ἐνηβρύνετο,
 καὶ τῇ ὑποδέσει καὶ μετὰ ταῦτα ἐνίοτε καὶ ὑψηλῇ καὶ ἐρυθροχρόῳ
 κατὰ τοὺς βασιλέας τοὺς ἐν τῇ Ἀλβῇ ποτὲ γενομένους, ὥς καὶ προσ-
 3 ἦκων σφίσι διὰ τὸν Ἰούλον, ἐχρήτο. τό τε ὄλον τῇ τε Ἀφροδίτῃ
 πᾶς ἀνέκειτο, καὶ πείθειν πάντας ᾗθελεν ὅτι καὶ ἄνθος τι ὥρας
 ἀπ' αὐτῆς ἔχοι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ γλύμια αὐτῆς ἐνοπλὸν ἐφόρει,
 καὶ σύνθημα αὐτῇ ἐν τοῖς πλείστοις καὶ μεγίστοις κινδύνοις ἐποι-
 4 εῖτο. τὸ δ' οὖν χαῦνον τοῦ ζώματος αὐτοῦ ὃ μὲν Σύλλας ὑπετό-
 πησεν, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι αὐτὸν ἐθελῆσαι, τοῖς τε ἐξαιτησασμένοις
 εἰπεῖν ὅτι ἐγὼ μὲν χαριοῦμαι τοῦτον ὑμῖν, ὑμεῖς μέντοι καὶ πάντ'
 τοῦτον τὸν κακῶς ζωννύμενον φυλάττεσθε· ὃ δὲ δὴ Κικέρων οὐ
 5 συνενόησεν, ἀλλὰ καὶ σφαλεῖς ἔφη ὅτι οὐκ ἂν ποτε προσεδόκησα
 τὸν κακῶς οὕτω ζωννύμενον Πομπηίου κρατήσειν.

τοῦτο μὲν οὖν ἐν ἐκβολῇ τοῦ λόγου, ὥστε μηδένα μηδὲν τῶν
 44 περὶ τοῦ Καίσαρος λεγομένων ἀγνοῆσαι, ἔγραψα· ἐπὶ δὲ δὴ τῇ
 νίκῃ ἐκεῖνά τε ὅσα εἶπον ἢ γερονσία ἔγνω, καὶ προσέτι αὐτόν τε

42 1 s Κύντιῳ] Pedio c. 31 1
 s ὅτι om 44 1 1 διέγραψα

3 1 τε γὰρ παρὶλιά

43 1 4 τοῦτο

ἐλευθερωτῆν καὶ ἐκάλουν καὶ ἐς τὰ γραμματεῖα ἀνέγραφον, καὶ
νεῶν ἐλευθερίας δημοσίᾳ ἐψηφίσαντο. τὸ τε τοῦ αὐτοκράτορος ²
ὄνομα οὐ κατὰ τὸ ἀρχαῖον ἔτι μόνον, ὥσπερ ἄλλοι τε καὶ ἐκεῖνος
πολλάκις ἐκ τῶν πολέμων ἐπεκλήθησαν, οὐδ' ὥς οἱ τινα αὐτοτελῇ
ἡγεμονίαν ἢ καὶ ἄλλην τινὰ ἐξουσίαν λαβόντες ὠνομάζοντο, ἀλλὰ
καθάπαξ τοῦτο δὴ τὸ καὶ νῦν τοῖς τὸ κράτος αἰεὶ ἔχουσι διδόμενον
ἐκείνῳ τότε πρώτῳ τε καὶ πρώτον, ὥσπερ τι κύριον, προσέθεσαν.
καὶ τοσαύτη γε ὑπερβολῇ κολακείας ἐχρήσαντο ὥστε καὶ τοὺς παῖ- ³
δας τοὺς τε ἐγγόνους αὐτοῦ οὕτω καλεῖσθαι ψηφίσασθαι, μήτε τέ-
κνον τι αὐτοῦ ἔχοντος καὶ γέροντος ἤδη ὄντος. ὅθεν περ καὶ ἐπὶ
πάντας τοὺς μετὰ ταῦτα αὐτοκράτορας ἢ ἐπὶ κλησὶς αὕτη, ὥσπερ
τις ἰδίᾳ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν οὕσα καθάπερ καὶ ἡ τοῦ Καίσαρος, ἀφί-
κετο. οὐ μέντοι καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐκ τούτου κατελύθη, ἀλλ' ἔστιν ⁴
ἐκύτερον· καὶ διὰ τοῦτο καὶ δεύτερον ἐπ' αὐτῶν ἐπάγεται, ὅταν
νίκην τινὰ τοιαύτην ἀνέλωνται. οἱ μὲν γὰρ αὐτὸ τοῦτο αὐτοκρά-
τορες ἅπαξ τῇ προσηγορίᾳ ταύτῃ, ὥσπερ ταῖς ἄλλαις, καὶ πρώτῃ
γε χρῶνται· οἷς δ' ἂν καὶ διὰ πολέμων ἄξιόν τι αὐτῆς κατορθωθῇ, ⁵
οὗτοι δὴ καὶ ἐκείνην τὴν ἀπὸ τοῦ ἀρχαίου προσλαμβάνουσι, καὶ
τούτου καὶ δευτέρον τις καὶ τρίτον πλεονάκεις τε, ὁσάκις ἂν παρά-
σχῃ οἱ, αὐτοκράτωρ ἐπονομάζεται.

ταυτὰ τε οὖν τότε τῷ Καίσαρι, καὶ οἰκίαν ὥστε ἐν τῇ δημο- ⁶
σίῳ οἰκεῖν, ἱερομηνίαν τε ἐξαίρετον ὁσάκις ἂν νίκη τέ τις συμβῇ
καὶ θυσίαι ἐπ' αὐτῇ γίνωνται, καὶ μήτε συστρατιηγῆσαί τινα μὴδ'
ὅλως ἐπικοινωνῆσαι τῶν καταπραχθέντων, ἔδουσαν. οὐ μὴν ἀλλ' ⁴⁵
ἐκεῖνα μὲν εἰ καὶ ὑπερογκῶ ἐξω τε τοῦ καθεστηκότος σφίσι δόκει
εἶναι, οὗτοι γε καὶ ἀδημοκράτητα ἦν· ἑτέρα δὲ δὴ τοιάδε ἐψηφί-
σαντο δι' ὧν καὶ μόναρχον αὐτὸν ἀντικρυς ἀπέδειξαν. τὰς τε γὰρ
ἀρχὰς αὐτῷ καὶ τὰς τοῦ πλήθους ἀνέθεσαν, καὶ ὕπατον αὐτὸν ἐπὶ
δέκα ἔτη, ὥσπερ καὶ δικτύτορα πρότερον, προεχειρίσαντο· στρα- ²
τιώτας τε μόνον ἔχειν καὶ τὰ δημοσία χρήματα μόνον διοικεῖν ἐκέ-
λευσαν, ὥστε μηδενὶ ἄλλῳ μηδετέρῳ αὐτῶν, ὅτι μηδὲ ἐκεῖνος ἐπι-
τρέψειεν, ἐξεῖναι χρῆσθαι. καὶ τότε μὲν ἀνδριάντα αὐτοῦ ἐλεφάν-
τινον, ὕστερον δὲ καὶ ἄρμυ ὅλον ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις μετὰ τῶν
θειῶν ἀγαλμάτων πέμπεσθαι ἐγνώσαν. ἄλλην τέ τινα εἰκόνα ἐς ³
τὸν τοῦ Κυρίου ναὸν θεῖν ἀνικήτῳ ἐπιγράψαντες, καὶ ἄλλην ἐς τὸ
Καπιτώλιον παρὰ τοὺς βουσιλεύσαντάς ποτε ἐν τῇ 'Ρώμῃ ἀνέθεσαν.
καὶ μοι θαυμάσαι τῆς συντυχίας ἐπέρχεται· ὁκτὼ γὰρ ἄρμυ αὐτῶν ⁴
(ἐπτὰ μὲν ἐκείνοις, ὕδδῳ δὲ τῷ γε Βρούτιῳ τῷ τοὺς Τυρκυνίους

2 2 ἐκεῖνος ὡς π.

6 3 συστρατεῦσαι

3 4 τῇ ἐπικλήσει αὐτῇ

45 2 1 ὥστε

3 μὴδ'] μὴ?

4 4 ὥσπερ ἐν ταῖς

4 2 ὁγδόῳ

καταλύσαντι) οὐσῶν παρὰ ταύτην τότε τὴν τοῦ Καίσαρος ἔστησαν, καὶ δῆτι καὶ ἐκ τούτου ὅτι μάλιστα ὁ Βρούτος ὁ Μάρκος κινήθεις ἐπεβούλευσεν αὐτῷ.

- 46 ταῦτ' ἐπὶ νίκη (λέγω δὲ οὐ πάντα, ἀλλ' ὅσα ἀξιόλογα εἶναι μοι ἔδοξεν) οὐκ ἐν μιᾷ γε ἡμέρᾳ, ἀλλ' ὥς που καὶ ἔτυχεν, ἄλλο ἄλλῃ ἐκυρώθη· καὶ σφιν ὁ Καῖσαρ τοῖς μὲν χρῆσθαι ἤρξατο τοῖς δὲ 2 ἔμελλεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα τινα αὐτῶν παρήκατο. τὴν δ' οὖν ἀρχὴν τὴν ὑπατον παρυχοῖμα μὲν, καὶ πρὶν ἐς τὴν πόλιν ἐσελθεῖν, ἀνέλαβεν, οὐ μέντοι καὶ διὰ τέλους ἔσχεν, ἀλλ' ἐν τῇ Ῥώμῃ γενό-

a. u.
709

- μενος ἀπειπὲ τε αὐτὴν καὶ τῷ Φαβίῳ τῷ Κυνίῳ τῷ τε Τρεβωνίῳ τῷ Γάβῳ ἐνεχείρισεν. καὶ ἐπειδὴ γε ὁ Φάβιος τῇ τελευταίᾳ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ ἀπέθανεν, εὐθὺς ἀντ' αὐτοῦ ἕτερον πρὸς τὰς περι- 3 λείπους ὥρας Γάιον Κανίνιον Ῥήβιλον ἀνθεῖλετο. πρῶτον μὲν δὴ τότε τοῦτο παρὰ τὸ καθεστῆκός ἐγένετο, τὸ μήτε ἐτησίαν μήτε ἐς πάντα τὸν λοιπὸν χρόνον τοῦ ἔτους τὴν ἀρχὴν ἐκείνην τὸν αὐτὸν ἔχειν, ἀλλὰ ζῶντά τινα αὐτῆς καὶ μὴ ἀναγκασθέντα μήτε ἐκ τῶν πατρίων μήτε ἐξ ἐπηγορίας τινὸς ἐκστῆναι, καὶ ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ 4 ἀντικαταστήναι. δεύτερον δὲ ὅτι ὁ Κανίνιος ἀπεδείχθη τε ἄμα ὑπατος καὶ ὑπάτευσσε καὶ ἐπαύσατο· ὅπερ καὶ ὁ Κικέρων διασκάπτων τοσαύτῃ ἔργῃ τὸν ὑπατον καὶ ἀνδρῶν καὶ φρονητῶν ἐν τῇ ἀρχῇ 5 κεχρησθαι ὥστε μηδὲ τὸ βραχύτατον ἐν αὐτῇ κεκοιμησθαι. ἐκ δ' οὖν τοῦ χρόνου ἐκείνου οὐκέτι οἱ αὐτοὶ διὰ παντὸς τοῦ ἔτους, πλὴν ὀλίγων πάνυ γε, ὑπάτευσαν, ἀλλ' ὥς που καὶ ἔτυχον, οἱ μὲν ἐπὶ πλείους οἱ δ' ἐπ' ἐλάττους, οἱ μὲν μῆνας οἱ δὲ ἡμέρας, ἐπεὶ νῦν γε οὐδεὶς οὔτε ἐπ' ἐνιαυτὸν οὔτε ἐς πλείω διμήνου χρόνον ὥς πλήθει 6 σὺν ἐτέρῳ τινὶ ἄρχει. καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν διαφέρομεν ἀλλήλων, τὴν δὲ ἑξαρίθμησιν τῶν ἐτῶν οἱ κατὰ πρῶτας αὐτῶν ὑπατεύοντες καρποῦνται. καὶ ἐγὼ οὖν τῶν μὲν ἄλλων τοὺς τοῖς πράγμασιν ἀναγκαίους ὀνομάσω, πρὸς δὲ δὴ τὴν τῶν αἰεὶ πραττομένων δῆλωσιν τοὺς πρῶτους ἄρξαντας, κἄν μηδὲν ἔργον ἐς αὐτὰ παράσχωνται.

- 47 περὶ μὲν οὖν τοὺς ὑπάτους ταῦθ' οὕτως ἐγένετο· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι ἄρχοντες λόγῳ μὲν ὑπὸ τε τοῦ πλήθους καὶ ὑπὸ τοῦ δήμου κατὰ τὰ πάτρια (τὴν γὰρ ἀπόδειξιν αὐτῶν ὁ Καῖσαρ οὐκ ἐδέξατο), ἔργῳ δὲ ὑπ' ἐκείνου κατέστησαν, καὶ ἔς γε τὰ ἔθνη ἀκληρωτὶ ἐξε- 2 πέμφθησαν. ἀριθμὸν δὲ οἱ μὲν ἄλλοι ὅσοι περ καὶ πρότερον, στρατηγοὶ δὲ τεσσαρεσκαίδεκα ταμίαι τε τεσσαράκοντα ἀπεδείχθησαν. πολλοῖς γὰρ δὴ πολλὰ ὑπεσχημένος οὐκ εἶχεν ὅπως σφᾶς

46 1 1 ἐπιτίκιε? *
ξαντας

3 3 πατρώων

5 5 οὐδὲ ἐς*

6 6 πρί-

ἄλλως ἀμείνεται, καὶ διὰ τοῦτο ταῦτ' ἐποίει. καὶ προσέτι παμ- 3
 πληθεῖς μὲν ἐπὶ τὴν γερουσίαν, μηδὲν διακρίνων μήτ' εἴ τις στρα-
 τιώτης μήτ' εἴ τις ἀπελευθέρου παις ἦν, ἐσέγραψεν, ὥστε καὶ ἐνα-
 κοσίους τὸ κεφάλαιον αὐτῶν γενέσθαι, πολλοὺς δὲ καὶ ἐς τοὺς εὐ-
 πατρίδας τοῖς τε ὑπατευκότας ἢ καὶ ἀρχὴν τινα ἄρξαντας ἐγκατέ-
 λεξεν. εὐθυνομένους τε ἐπὶ δώροις τινὰς καὶ ἐξελεγχομένους γε 4
 ἀπέλυσεν, ὥστε καὶ αἰτίαν δωροδοκίας ἔχειν. προσσυνελάβετο γὰρ
 τοῦ λόγου τούτου ὅτι καὶ τοὺς χώρους τοὺς δημοσίους, οὐχ ὅτι
 τοὺς βεβήλους ἀλλὰ καὶ τοὺς ἱεροὺς, πάντας τε ... πρυτῆριον, καὶ
 ἀπεκῆρυξε τοὺς πλείονας. συχνὰ δ' οὖν ὁμῶς καὶ ἐν ἀργυρίῳ τῇ 5
 τε πράσει τῶν χωρίων ἔστιν οἷς ἐνέμειν· καὶ Λουκίῳ τινὶ Βασιλλῷ
 ἡγεμονίαν μὲν ἔθρους οὐδεμίαν καίτοι στρατηγούντι ἐπέτρεψε, χρή-
 ματα δὲ ἀντ' αὐτῆς πάμπολλα ἐχαρίσατο, ὥστε καὶ ἐπιβόητον αὐ-
 τὸν ἐν τε τούτῳ γενέσθαι, καὶ ὅτι προπηλακισθεὶς ἐν τῇ στρατη-
 γίᾳ ὑπ' αὐτοῦ ἀπεκαρτέρησεν. ταῦτα δὲ πάντα τοῖς μὲν λαμβά- 6
 νουσί τι ἢ καὶ προσδοκῶσι λήψεσθαι ἀρεστά ἐγίνετο, μηδὲν τοῦ
 κοινοῦ προτιμῶσι πρὸς τὸ αἰεὶ δι' αὐτῶν αὐξέσθαι· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι
 πάντες δεινῶς ἔφερον, καὶ πολλὰ γε ἐλογοποιοῦν πρὸς τε ἀλλήλους,
 καὶ ὅσοις γε ἀσφάλειά τις ἦν, παρηρησιάζόμενοι, καὶ βιβλία δὲ ἀνώ-
 νυμα ἐκτιθέντες.

ἐν δ' οὖν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐκεῖνά τε ἐπράχθη, καὶ ἐπὶ τῆς διοι- 48
 κίσεως δύο τῶν πολιανομούντων, ἐπειδὴ ταμίαις οὐδεὶς προεκεχει-
 ροτόνητο, ἐγένοντο. ὥσπερ γάρ ποτε πρότερον, καὶ τότε ἐν τῇ ἀπο-
 δημίᾳ τῇ τοῦ Καίσαρος οἱ πολιανόμοι πάντα τὰ ἐν τῷ ἅστει πράγ-
 ματα μετὰ τοῦ Λελίδου ἱππαρχοῦντος ἔσχον· καὶ αἰτιαθέντες γε 2
 ὅτι καὶ ῥαβδούχοις καὶ τῇ ἐσθῇτι τῷ τε δίφρῳ τοῖς ἀρχικοῖς,
 ὥσπερ καὶ ὁ ἱππαρχος, ἐκέχρητο, ἀφείδθησαν, νόμον τινὰ προβαλ-
 λόμενοι δι' οὗ πᾶσι τοῖς παρὰ δικτάτορος ἀρχὴν τινα λαβοῦσι χρῆ-
 σθαι αὐτοῖς ἐδίδοτο. τὸ δ' οὖν κατὰ τὴν διοίκησιν, ἔξ ἐκεῖνου δι' 3
 ἅπερ εἶπον παρατραπέν, οὐκέτι τοῖς ταμίαις αἰεὶ ἐπετρέπη, ἀλλὰ
 τὸ τελευταῖον τοῖς ἐστρατηγηκόσι προσετάχθη. τοὺς τε οὖν θη-
 σαυροὺς τοὺς δημοσίους δύο τότε τῶν πολιανομούντων διώκησαν,
 καὶ τὰ ἀπολλώνεια ὁ ἕτερος αὐτῶν τῇ τοῦ Καίσαρος παρασκευῇ
 ἐπετέλεσεν. καὶ οἱ ἀγορανόμοι οἱ ἐκ τοῦ πλήθους τὰ μεγαλήσια 4
 κατὰ δόγμα ἐποίησαν. πολίταρχός τέ τις ἐν ταῖς ἀνοχαῖς καταστάς
 ἕτερον αὐτὸς τῆς ὑστερίας ἀνθελίετο, καὶ ἐκεῖνος ἄλλον· ὁ μῆτε
 πρότερον μὴδ' ὕστερόν ποτε ἐγένετο.

ταῦτα μὲν τότε ἐπράχθη· τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει, ἐν ᾧ ὁ Καῖσαρ 49

4 4 ...] ἐξέθηκεν ἐς τὸ

6 6 ἐπὶ? *

γε *

6 6 δὲ] τε

ἐδικτατόρευσέ τε ἅμα τὸ πέμπτον, ἵππαρχον τὸν Λέπιδον προσλαβών, καὶ ὑπάτευσε τὸ πέμπτον, συνάρχοντα τὸν Ἀντώνιον προσελόμενος, στρατηγοὶ τε ἑκκαίδεκα ἤρξαν (καὶ τοῦτο καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη ...), καὶ τὸ βῆμα ἐν μέσῳ που πρότερον τῆς ἀγορᾶς ὃν ἐς τὸν νῦν τόπον ἀνεχωρίσθη, καὶ αὐτῷ ἢ τοῦ Σύλλου τοῦ τε Πομπηίου 2 εἰκὼν ἀπεδόθη. καὶ ἐπὶ τε τούτῳ εὐκλειαν ὁ Καῖσαρ ἔσχεν, καὶ ὅτι τῷ Ἀντωνίῳ καὶ τῆς δόξης τοῦ ἔργου καὶ τῆς ἐπ' αὐτῷ ἐπιγραφῆς παρεχώρησεν. Θέατρόν τε τι κατὰ τὸν Πομπηίον οἰκοδομῆσαι ἐτελήσας προκατεβύλετο μὲν, οὐκ ἐξετέλεσε δέ. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ Αὐγουστός μετὰ ταῦτα ἐκποίησας ἀπὸ Μάρκου Μαρκέλλου 3 τοῦ ἀδελφίδου ἐπωνόμασεν· τὰς δὲ οἰκίας τοὺς τε ναοὺς τοὺς ἐν τῷ χωρίῳ ἐκείνῳ ὄντας ὁ Καῖσαρ καθελὼν αἰτίαν ἔλαβεν, ὅτι τε τὰ ἀγάλματα, ξύλινα πλὴν ὀλίγων ὄντα, κατέκαυσε, καὶ θησαυροὺς χρημάτων συγχρὺς εὐρὼν πάντας αὐτὸς ἐσφτερίσατο.

50 ταῦτά τε ἐποίει καὶ νόμους ἐσέφερε τό τε πωμήριον ἐπὶ πλείον ἐπεξήγαγεν. καὶ ἐν μὲν τούτοις ἄλλοις τέ τισιν ὅμοια τῷ Σύλλῳ 1 πρᾶξαι ἔδοξεν· ἐκ δὲ τοῦ τοῖς τε περιλειφθεῖσι τῶν ἀντιπολεμιστάντων οἱ τὰς τε αἰτίας ἀφεῖναι καὶ ἄδειαν ἐπὶ τε τῇ ἴσῃ καὶ ἐπὶ 2 τῇ ὁμοίᾳ δοῦναι, καὶ ἐκείνων τε τὰς ἀρχὰς προαγαγεῖν καὶ ταῖς γυναιξὶ τῶν ἀπολωλότων τὰς προῖκας ἀποδοῦναι, τοῖς τε παισὶν αὐτῶν μέρη τῶν οὐσιῶν χαρίσασθαι, τήν τε τοῦ Σύλλου μαιφονίαν 3 μεγάλως ἤλεγξε, καὶ αὐτὸς οὐκ ἐπ' ἀνδρείᾳ μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπὶ χρηστότητι ἰσχυρῶς εὐδοκίμησεν, καίτοι χαλεπὸν ὃν ὡς πλήθει τὸν αὐτὸν καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ διαπρέψαι. τούτοις τε οὖν ἐσεμνύνετο, καὶ ὅτι καὶ τὴν Καρχηδόνα τήν τε Κόρινθον ἀνέστησεν. 4 πολλὰς μὲν γὰρ καὶ ἄλλας ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ ἔξω πόλεις τὰς μὲν ἀνωκοδόμησε, τὰς δὲ καὶ ἐκ καινῆς κατεστήσατο· ἀλλὰ τοῦτο μὲν καὶ ἄλλοις τισὶν ἐπέπρακτο, τὴν δὲ δὴ Κόρινθον τήν τε Καρχηδόνα, πόλεις ἀρχαίως λαμπρὰς ἐπισήμους ἀπολωλυίας, ἧ μὲν ἀποικίας Ῥωμαίων ἐνόμισεν, ἀπώκισεν, ἧ δὲ τοῖς ἀρχαίοις ὀνόμασιν ἐτίμησεν, 5 ἀπέδωκε τῇ μνήμῃ τῶν ἐνοικηστάντων ποτὲ αὐτάς, μηδὲν διὰ τὴν ἐκείνων ἔχθραν τοῖς χωρίοις τοῖς μηδὲν σφας ἀδικήσασι μνησικακῆσας.

καὶ αἱ μὲν, ὥσπερ ἅμα πρότερον καθηρέθησαν, οὕτω καὶ 51 τότε ἅμα ἀνεβιώσκοντο καὶ ἔμελλον καὶ αὐθις ἀνθήσειν· πρῶτοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ἐπιθυμία τε πᾶσι τοῖς Ῥωμαίοις ὁμοίως ἐσηλθε τιμωρῆσαι τῷ τε Κράσσῳ καὶ τοῖς σὺν αὐτῷ φθαρεῖσι, καὶ ἐλπίς τότε, εἴπερ ποτέ, τοὺς Πάρθους καταστρέψασθαι. τὸν τε οὖν πόλεμον τῷ Καίσαρι ὁμοθυμαδὸν ἐψηφίσαντο, καὶ τὴν

1 5 . . .] ἐμμεμένηκε?

51 1 4 ἡλιπistö τε

2 1 τε om*

50 2 1 τε πολ-

παρσκευὴν αὐτοῦ πολλὴν ἐποιοῦντο. τά τε γὰρ ἄλλα, καὶ ὅπως 2
 ἐκεῖνός τε πλείοσιν ὑπηρέταις χρῆσθαι ἔχῃ, καὶ ἡ πόλις μῆτ' ἄνευ
 ἀρχόντων ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτοῦ γένηται μῆτ' αὐ καθ' ἑαυτὴν αἰ-
 ρουμένη τινὰς στασιάζῃ, διανοοῦντο μὲν καὶ ἐς τρία ἔτη αὐτοὺς
 προκαταστῆσαι (τοσοῦτου γὰρ χρόνου πρὸς τὴν στρατείαν χρῆζειν
 ἐδόκουν), οὐ μέντοι καὶ πάντας προαπέδειξαν. ἤρειτο γὰρ τῷ μὲν 3
 λόγῳ τοὺς ἡμίσεις ὁ Καῖσαρ, ἐν νόμῳ δὲ τινι τοῦτο ποιησάμενος,
 ἔργῳ δὲ πάντας. καὶ ἐς μὲν τὸ πρῶτον ἔτος ταμίαι τεσσαράκοντα
 προεχειρίσθησαν ὥσπερ καὶ πρότερον, καὶ ἀγορανόμοι τότε πρῶτον
 δύο μὲν καὶ ἑξ εὐπατριδῶν, τέσσαρες δὲ ἐκ τοῦ πλήθους, ὧν οἱ
 δύο τὴν ἀπὸ τῆς Δήμητρος ἐπὶ κλησιν φέρουσιν, ὅπερ πον καὶ ἐς
 τὸδε ἑξ ἐκείνου καταδειχθὲν ἐμμεμένηκεν. στρατηγοὶ δὲ ἀπεδείχθη- 4
 σαν μὲν ἑκατὰδεκα· ἀλλ' οὐ τοῦτο γράψω (καὶ γὰρ πρόσθεν ἐγγό-
 νεσαν) ἀλλ' ὅτι καὶ ὁ Πούπλιος ὁ Ξεντίδιος ἐν αὐτοῖς ἤρθε. οὗ-
 τος γὰρ τὸ μὲν ἀρχαῖον ἐκ τοῦ Πικίηνου, ὥσπερ εἴρηται μοι, ἦν,
 ἀντιπολεμήσας δὲ Ῥωμαίοις ὅτε οἱ σύμμαχοί σφισιν ἐπολεμώθησαν,
 ἦλθω τε ὑπὸ τοῦ Πομπηίου τοῦ Σιράβωνος καὶ ἐν τοῖς νικητηρίοις 5
 αὐτοῦ δεδεμένος ἐπόμπευσε, καὶ μετὰ τοῦτο ἀφεθείς ἑς τε τὸ συν-
 ἔδριον χρόνῳ ὕστερον ἐνεγράφη καὶ στρατηγὸς τότε ὑπὸ τοῦ Καί-
 σαρος ἀπεδείχθη, καὶ ἐς τοσοῦτόν γε προῖων ἐπηνέχθη ὥστε καὶ
 τοὺς Πάρθους νικῆσαι καὶ ἐπινίκιαι αὐτῶν πέμψαι. οἱ μὲν οὖν τῷ 6
 πρώτῳ μετ' ἐκεῖνο ἔτει ἄρξοντες πάντες προκατέστησαν, ἐς δὲ δὴ
 τὸ δεύτερον οἱ τε ὑπατοὶ καὶ οἱ δῆμιρχοὶ μόνοι· τοσοῦτον ἐδέησε
 καὶ ἐς τὸ τρίτον τινὰ ἀποδείχθῃναι. καὶ ἐμέλλε καὶ αὐτὸς δικτῆ- 7
 τωρ ἐν ἀμφοτέροις αὐτοῖς ἄρξαι, τοὺς τε ἱππαρχήσαντας ἄλλον τέ
 τινα καὶ τὸν Ὀχτιάσιον, καίπερ μειράκιον ἔτι καὶ τότε ὄντα, προ-
 χειρίσατο. ἑς τε τὸ παρόν, ἐν ᾗ ταῦτ' ἐγίγνετο, ὑπατόν τε ἀνθ' 8
 ἑαυτοῦ τὸν Δολοβέλλαν ἀντικατέστησε, καίτοι τοῦ Ἀντωνίου πάντα
 τὸν ἐνιαυτὸν μέλλοντος ἄρξαι· καὶ τῷ Λεπίδῳ τὴν τε Γαλατίαν
 τὴν περὶ Νάρβωνος καὶ τὴν Ἰβηρίαν τὴν πλησιόχωρον προστάξας,
 δύο ἀντ' αὐτῶν ἐτέρους, ἰδίᾳ γε ἐκάτερον, ἱππαρχῆσαι ἐποίησεν.
 ὡς γὰρ εἴρηται, πολλοῖς εὐεργεσίας ὀφείλων διὰ τε τῶν τοιούτων 9
 αὐτὰς καὶ διὰ τῶν ἱερωσυνῶν ἀπεδίδου, ἑς τε τοὺς πεντεκαίδεκα
 ἔνα καὶ ἐς τοὺς ἐπὶ αὐτὸν καλουμένους τρεῖς ἐτέρους προσαποδείξας.

ὁ μὲν οὖν Καῖσαρ ταῦθ' οὕτως ὡς καὶ ἐπὶ τοὺς Πάρθους **ΜΑ**
 στρατεύσων ἔπραξεν, οἷστρος δὲ τισιν ἀλιτηριώδους φθόνῳ τε τοῦ
 προήγοντος καὶ μίσει τοῦ προτετιμημένου σφῶν προσπεσὼν ἐκεῖνον

2 1 κατασκευὴν
 4 3 ἄλλοι τε καὶ
 8 5 αὐτοῦ?

2 καὶ ἡ τε π.
 5 3 ἐπὶ
 9 1 εὐεργεσίαν

3 1 μὲν γὰρ τῷ*
 7 2 τοῦ τε ἱππαρχήσαντος

- τε ἀνόμιως ἀπέκτεινε, καινὸν ἀνοσίον δόξης ὄνομα προσλαβὼν, καὶ
 2 τὰ ψηφισθέντα διεσκέδασε, στύσεις τε αὐθις ἐξ ὁμονομίας καὶ πο-
 λέμους ἐμφυλίων τοῖς Ῥωμαίοις παρεσκεύασεν· ἔλεγον μὲν γὰρ κυ-
 θαιρέται τε τοῦ Καίσαρος καὶ ἐλευθεριῶται τοῦ δήμου γεγονέναι,
 τὸ δ' ἀληθές ἐκείνῳ τε ἀσεβῶς ἐπεβούλευσαν καὶ τὴν πόλιν ὀρθῶς
 2 ἤδη πολιτενομένην ἐστασίασαν. δημοκρατία γὰρ ὄνομα μὲν εὖ-
 σχημον ἔχει καὶ τινα καὶ ἰσομοιρίαν πᾶσιν ἐκ τῆς ἰσονομίας φέ-
 ρειν δοκεῖ, ἐν δὲ δὴ τοῖς ἔργοις ἐλέγχεται μηδὲν ὁμολογοῦσα τῷ
 προσρήματι· καὶ τὸνναντίον ἡ μοναρχία δυσχερές μὲν ἀκοῦσαι,
 χρησιμώτατον δὲ ἐμπολιτεύσασθαι ἐστίν. ῥᾶόν· τε γὰρ ἓνα τινὰ
 2 χρηστὸν ἢ πολλοὺς εὐρεῖν· ἂν τε καὶ τοῦτο χαλεπὸν τισιν εἶναι
 δοκῇ, πᾶσα ἀνάγκη ἐκείνῳ γε ἀδύνατον ὁμολογηθῆναι εἶναι· οὐ γὰρ
 προσήκει τοῖς πολλοῖς ἀρετὴν κτῶσθαι. εἰ δ' οὖν καὶ φαῦλός τις
 αὐταρχήσειεν, ἀλλὰ τοῦ γε πλήθους τῶν ὁμοίων αἰρετώτερός ἐστιν,
 ὥσπερ πον καὶ τὰ ἔργα τὰ τε τῶν Ἑλλήνων καὶ τὰ τῶν βαρβά-
 3 ρων, τῶν τε Ῥωμαίων αὐτῶν, τεκμηριοῖ. τὰ τε γὰρ ἀμείνω πολὺ
 μείζω καὶ πλείω καὶ πόλεις καὶ ἰδιώταις ἐκ βασιλέων ἢ δέμων ἀεί-
 ποτε ἐγένετο, καὶ τὰ χεῖρω δυσχερέστερα ἐν ταῖς μοναρχίαις ἢ
 ταῖς ὀχλοκρατίαις συμβαίνει. εἰ γὰρ πον καὶ δημοκρατία τις ἦν-
 θησεν, ἀλλ' ἐν γε βραχεῖ χρόνῳ ἤχμασεν, μέχρις οὐ μήτε μέγεθος
 μήτε ἰσχὺν ἔσχον ὥστε ἢ ὕβρεις σφίσιν ἐξ εὐπραγίας ἢ φθόνους
 4 ἐκ φιλοτιμίας ἐγγενέσθαι. πόλιν δὲ αὐτὴν τηλικαύτην οὖσαν καὶ
 τοῦ τε καλλίστου τοῦ τε πλείστου τῆς οἰκουμένης τῆς ἐμμανοῦς
 ἄρχουσιν, καὶ πολλὰ μὲν ἀνθρώπων ἦθη καὶ διάφορα κεκτημένην
 πολλοὺς δὲ καὶ μεγάλους πλοῦτους ἔχουσιν, ταῖς τε πρᾶξεις καὶ
 ταῖς τύχαις παντοδαπαῖς καὶ ἰδίαι καὶ δημοσίαις χρωμένην, ἀδύνα-
 5 νοῦσαν ὁμονοῆσαι. ὥστ' εἶπερ ταῦτα οὕτως ὃ τε Βροῦτος ὁ Μάρ-
 κος καὶ ὁ Κάσιος ὁ Γάιος ἐξελογίσαντο, οὐκ ἂν ποτε τὸν τε προ-
 στάτην καὶ τὸν κηδεμόνα αὐτῆς ἀπέκτειναν, οὐδ' ἂν μυρίων αἰτίοι
 κακῶν καὶ ἑαυτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς τότε ἀνθρώποις ἐγένοντο.
 3 ἔσχε δὲ ὧδε, καὶ αἰτίαν τήνδε ὁ θάνατος αὐτοῦ ἔλαβεν· οὐ
 γὰρ δὴ καὶ ἀνατίον πάντῃ τὸ ἐπίφθονον ἐκτῆσαιτο, πλὴν καθ' ὅσον
 αὐτοὶ οἱ βουλευταὶ ταῖς τε καινότησι καὶ ταῖς υπερβολαῖς τῶν τι-
 μῶν ἐξάρωντές τε αὐτὸν καὶ φυσήσαντες ἔπειτα ἐπ' αὐταῖς ἐκείναις
 καὶ ἐμέμφοντο καὶ διέβαλλον ὡς ἡδέως τέ σφας λαμβάνοντι καὶ
 2 ὀγκρύτερον ἀπ' αὐτῶν ζῶντι. ἔστι μὲν γὰρ ὃ τι καὶ ὁ Καῖσαρ
 ἡμαρτε, δεξιμένης τέ τινα τῶν ψηφισθέντων οἱ καὶ πιστεύσας ὄν-

1 1 4 τόλμης? *
 4 1 τε

2 2 1 τε] γε *

3 3 χεῖροι om *

3 2 1 ὅτε *

τιως αὐτῶν ἀξιῶσθαι, πλεῖστον δὲ ὁμιως ἐκείνοι, οἳ τινες ἀρξάμενοι
 τιμῶν αὐτὸν ὡς καὶ ἄξιον, προήγαγον ἐς αἰτίαν οἷς ἐψηφίζοντο.
 οὔτε γὰρ διωθεῖσθαι πάντα αὐτὰ ἐτόλμα, μὴ καὶ ὑπερφρονεῖν νο-³
 μισθεῖν, οὐτ' αὖ λαμβάνων ἀσφαλῆς εἶναι ἡδύνατο· τὸ γὰρ ὑπερ-
 βάλλον τῶν τε τιμῶν καὶ τῶν ἐπαίνων χαννοτέρους πως καὶ τοὺς
 πάνν σιώφρονας, ἄλλως τε καὶ ἀληθῶς γίγνεσθαι δοκῶσι, ποιεῖ.
 ἐγένετο δὲ τὰ δοθέντα αὐτῷ μετ' ἐκείνα ὅσα εἴρηται τοσάδε καὶ⁴
 τοιάδε· καθ' ἐν γὰρ, εἰ καὶ μὴ πάντα ἅμα μήτε ἐσπινέχθη μήτε
 ἐκυρώθη, λελέξεται. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα φαίνεσθαι τε αὐτὸν αἰε²
 καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει τὴν στολὴν τὴν ἐπινίκιον ἐνδεδυκότα, καὶ κα-
 θέζεσθαι ἐπὶ τοῦ ἀρχικοῦ δίφρου πανταχῇ πλην ἐν ταῖς πανηγύρε-
 σιν, ἐψηφίσαντο· τότε γὰρ ἐπὶ τε τοῦ δημοαρχικοῦ βύθρου καὶ μετὰ
 τῶν αἰε³ δημαρχούντων θεᾶσθαι ἔλαβεν. σκυλά τέ τινα ὀπίμα ἐς³
 τὸν τοῦ Διὸς τοῦ φρετριῶν νεῶν ἀναθεῖναι οἱ ὥσπερ τινὰ πολέ-
 μιον στρατηγὸν αὐτοχειρίᾳ πεφονευκότι, καὶ τοῖς ῥαβδούχοις διαφρη-
 φοροῦσιν αἰε⁴ χρῆσθαι, μετὰ τε τὰς ἀνοχὰς τὰς Λατίνους ἐπὶ κλη-
 τος ἐς τὴν πόλιν ἐκ τοῦ Ἀλβανοῦ ἐσελεύειν ἔδοσαν. πρὸς τε τοῦ-⁴
 τοις τοιούτοις οὖσι πατέρα τε αὐτὸν τῆς πατρίδος ἐπωνόμισαν καὶ
 ἐς τὰ νομίσματα ἐνεγράψαν, τὰ τε γενέθλια αὐτοῦ δημοσίᾳ θύειν
 ἐψηφίσαντο, καὶ ἐν ταῖς πόλεσι τοῖς τε ναοῖς τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ πᾶ-
 σιν ἀνδριάντα τινὰ αὐτοῦ εἶναι ἐκέλευσαν, καὶ ἐπὶ γε τοῦ βήματος⁵
 δύο, τὸν μὲν ὡς τοὺς πολίτας σεσωκότος τὸν δὲ ὡς τὴν πόλιν ἐκ
 πολιορκίας ἐξηρημένον, μετὰ τῶν στεφάνων τῶν ἐπὶ τοῖς τοιούτοις
 νενομισμένων ἰδρύσαντο. νεῶν τε ὁμοιοῖας καίνῃς, ὡς καὶ δι' αὐ-
 τοῦ εἰρηνοῦντες, οἰκοδομῆσαι, καὶ πανηγυρίαν αὐτῇ ἐτησίαν ἄγειν
 ἔγνωσαν. ὡς δὲ ταῦτα ἐδέξατο, τὰ τε ἔλη οἱ τὰ Πομπτήια χῶσαι⁵
 καὶ τὸν ἰσθμὸν τὸν τῆς Πελοποννήσου διορῶσαι βουλευτήριον τέ
 τι καὶνὸν ποιῆσαι προσέταξαν, ἐπειδὴ τὸ Ὀστίλιον καίπερ ἀνοικο-
 δομηθὲν καθρέθη, πρόφασιν μὲν τοῦ ναὸν εὐτυχίας ἐνταυῦθα οἰ-²
 κοδομηθῆναι, ὃν καὶ ὁ Λέπιδος ἱππαρχήσους ἐξεποίησεν, ἔργῳ δὲ
 ὅπως μήτε ἐν ἐκείνῳ τὸ τοῦ Σύλλου ὄνομα σιώζοιτο καὶ ἕτερον ἐκ
 καὶνῆς κατασκευασθὲν Ἰούλιον ὀνομασθεῖν, ὥσπερ που καὶ τὸν τε
 μῆν ἐν ᾧ ἐγενένητο Ἰούλιον καὶ τῶν φυλῶν μίαν τὴν κλήρῳ λα-
 χοῦσαν Ἰουλίαν ἐπεκάλεσαν. καὶ αὐτὸν μὲν τιμητὴν καὶ μόνον καὶ³
 διὰ βίου εἶναι, τὰ τε τοῖς δημάρχοις δεδομένα καρποῦσθαι, ὅπως,
 ἂν τις ἢ ἔργῳ ἢ καὶ λόγῳ αὐτὸν ὑβρίσῃ, ἱερός τε ἢ καὶ ἐν τῷ ἄγῳ
 ἐνέχῃται, τὸν δὲ δὴ νῖόν, ἂν τινα γεννήσῃ ἢ καὶ ἐσποίῃσθαι, ἀρ-
 χιερέα ἀποδειχθῆναι ἐψηφίσαντο. ὡς δὲ καὶ τοῦτοις ἔχαιρε, δίφρος τέ⁶

3 1 οὐ*
 λεμίων*

4 ἄλλως τε] ὥστε 4 2 1 φέρεσθαι*
 3 αὐτοστράτηγον αὐτοχειρίᾳ ποι. πεφ.

3 1 θεάσασθαι 2 πο-
 5 5 αὐτὴν 5 1 1 ὡς τε*

οἱ ἐπίχρυσος, καὶ στολὴ ἥ ποτὲ οἱ βασιλεῖς ἐκέχρητο, φρουρὰ τε ἐκ τῶν ἱππέων καὶ ἐκ τῶν βουλευτῶν ἐδόθη· καὶ προσέτι καὶ εὐχεσθαι ὑπὲρ αὐτοῦ δημοσίᾳ κατ' ἔτος ἕκαστον, τὴν τε τύχην αὐτοῦ ὀμνύναι, καὶ τὰ πραχθησόμενα αὐτῷ πάντα κύρια ἔξιν ἐνόμισαν.

2 καὶ τούτου καὶ πενταετηρίδα οἱ ὡς ἥρωι, ἱεροποιούς τε ἐς τὰς τοῦ Πανὸς γυμνοπαιδίας, τρίτην τινὰ ἑταιρίαν ἣν Ἰουλίαν ὠνόμασαν, κὰν ταῖς ὀπλομαχίαις μίαν τινὰ ἀεὶ ἡμέραν καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν

3 τῇ ἄλλῃ Ἰταλίᾳ ἀνέθεσαν· καὶ ἐπειδὴ καὶ τούτοις ἡρέσκετο, οὕτω δὴ ἐς τε τὰ θύατρα τὸν τε δῖον αὐτοῦ τὸν ἐπίχρυσον καὶ τὸν στέφανον τὸν διάλιθον καὶ διάχρυσον, ἐξ ἴσου τοῖς τῶν θεῶν, ἰσχο-

4 μιζεσθαι κὰν ταῖς ἵπποδρομίαις ὅχον ἐσάγεσθαι ἐψηφίσαντο. καὶ τέλος Δία τε αὐτὸν ἀντικρὺς Ἰούλιον προσηγόρευσαν, καὶ ναδὸν αὐτῷ τῇ τ' ἐπιεικείᾳ αὐτοῦ τεμενισθῆναι ἐγνωσαν, ἱερέα σφίσι τὸν Ἀντωνίων ὥσπερ τινὰ διάλιον προχειρισάμενοι.

7 καὶ ἃ γε μάλιστα τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἐξέστηνεν, ἅμα τε ταῦτα ἐψηφίζοντο καὶ τάρον αὐτῷ ἐντὸς τοῦ πωμηρίου ποιήσασθαι ἔδοσαν· τὰ τε δόγματα τὰ περὶ τούτων γιγνόμενα ἐς μὲν στήλας ἀργυρᾶς χρυσέοις γράμμασιν ἐνέγραψαν, ὑπὸ δὲ δὴ τοὺς πόδας τοῦ Διὸς τοῦ Κυπιτωλλίου ὑπέθεσαν, δηλοῦντές οἱ καὶ μάλα ἐναργῶς

2 ὅτι ἄνθρωπος εἴη. ἤρξαντο μὲν γὰρ τιμᾶν αὐτὸν ὡς καὶ μετριάζοντα· προχωροῦντες δέ, ἐπειδὴ χαίροντα τοῖς ψηφιζομένοις ἐώρων (πλὴν γὰρ ὀλίγων τινῶν πάντα αὐτὰ ἐδέξατο), ἀεὶ τι μεῖζον ἄλλος ἄλλο καθ' ὑπερβολὴν ἐσέφερον, οἱ μὲν ὑπερχολακεύοντες αὐτὸν οἱ

3 δὲ καὶ διασκόπωντες. ἀμέλει καὶ γυναῖξιν ὅσαις ἂν ἐθελήσῃ συνεῖναι οἱ ἐτόλμησάν τινες ἐπιτρέψαι, ὅτι πολλαῖς καὶ τότε ἔτι, καίπερ πεντηκοντούτης ὥν, ἐχρήτο. ἕτεροι δέ, καὶ οἱ γε πλείους, ἐς τε τὸ ἐπίφθονον καὶ ἐς τὸ νεμεσητὸν προάγειν αὐτὸν ὅτι τάχιστα βουλό-

4 μενοι τοῦτ' ἐποιοῦν, ἵνα θᾶσσον ἀπόληται. ὅπερ πον ἐγένετο, καίτοι τοῦ Καίσαρος καὶ δι' αὐτὰ ταῦτα θαρσύναντος ὡς οὐκ ἂν ποτε οὐθ' ὑπ' ἐκείνων τοιαῦτά γε ψηφιζομένων οὐθ' ὑπ' ἄλλου τινὸς δι' αὐτοὺς ἐπιβουλευθιομένου, κὰκ τούτου οὐδὲ σωματοφύλαξιν ἔτι χρησαμένον· τῷ γὰρ δὴ λόγῳ τὸ πρὸς τε τῶν βουλευτῶν καὶ πρὸς τῶν ἱππέων τηρεῖσθαι προέμενος, καὶ τὴν ἐκ τοῦ πρὶν φρουρὰν προσκα-

8 τέλυσεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐν μιᾷ ποτὲ ἡμέρᾳ τὰ τε πλείω καὶ τὰ μεῖζω σφῶν ψηφισάμενοι (πλὴν γὰρ τοῦ Κασσίου καὶ τινῶν ἄλλων, οἱ περιβόητοι ἐπὶ τούτῳ ἐγένοντο, οὐ μέντοι καὶ ἔπαθόν τι, ἐξ οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἡ ἐπιεικεία αὐτοῦ διεφάνη, τοῖς γε ἄλλοις ὁμοθυμαδὸν ἐγνωσθῇ) προσῆλθον αὐτῷ ἐν τῷ τοῦ ἀφροδισίου προναῷ καθημένῳ

4 3 τ' om 7 2 3 ἀεὶ] ἀλλ' εἰ

4 4 οὐδὲ] δέ*

5 τὸ] τῷ

8 1 2 περιβ. μὲν ἐπὶ?

ὥς καὶ πάντες ἅμια τὰ δεδογμένα σφίσιν ἀπαγγελοῦντες (ἀπόντος 2
 γὰρ αὐτοῦ τὰ τοιαῦτα, τοῦ μὴ δοκεῖν ἀναγκαστοὶ ἀλλ' ἐθέλονται
 αὐτὰ ποιεῖν, ἐχρημάτιζον), καθήμενός σφας, εἴτ' οὖν θεοβλυβεῖα
 τινὶ εἴτε καὶ περιχαρεῖα, προσεδέξατο, καὶ ὁργὴν ἐκ τούτου πᾶσιν,
 οὐχ ὅτι τοῖς βουλευταῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις, τοσαυτὴν ἐνέβαλεν
 ὥστ' ἐν τοῖς μάλιστα πρόφασιν τῆς ἐπιβουλῆς τοῖς ἀποκτεῖναισιν
 αὐτὸν παρυσχεῖν. ἔλεγον μὲν γὰρ ἀπολογούμενοί τινες ὑπὲρ αὐτοῦ 3
 μετὰ ταῦτα ὅτι τῆς τε κοιλίας ἀκρατῆς ὑπὸ διαρροίας ἐγεγόνει,
 καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα μὴ ἐξιδίση, κατέμεινεν· οὐ μέντοι καὶ πείθειν
 τοὺς πολλοὺς ἐδύναντο διὰ τὸ μετ' οὐ πολὺ ἐξεγερόντα αὐτὸν αὐτο-
 ποδίᾳ οἶκαδε κομισθῆναι, ἀλλ' ὑπετόπων τε αὐτὸν ἑπερανχεῖν, καὶ 4
 δὴ ἐμίσουν ὥς ὑπερήφανον ὃν αὐτοὶ ταῖς ὑπερβολαῖς τῶν τιμῶν
 ὑπέρφρονα ἐπεποιήκεσαν. τούτου δὲ τοιοῦτου γενομένου προσεπηρύ-
 ξησε τὴν ὑποψίαν ὅτι καὶ δικτύωρ διὰ βίου μετὰ ταῦτα ἀποδει-
 χθεὶς ἠνέσχετο.

ἐνταῦθα οὖν αὐτοῦ ὄντος οὐδὲν ἔτι ἐνδοιαστικῶς οἱ ἐπιβουλεύον- 9
 τές οἱ ἔπραττον, ἀλλ' ὅπως δὴ καὶ τοῖς πᾶν φίλοις ἐν μίσει γέ-
 νηται, ἄλλα τε ἐπὶ διαβολῇ αὐτοῦ ἐποιοῦν καὶ τέλος βασιλείᾳ αὐ-
 τὸν προσηγόρευον, καὶ πολλὰ τοῦτο τοῦνομα καὶ κατὰ σφᾶς διεθρύ-
 λουν. ἐπειδὴ τε ἐξίστατο μὲν αὐτὸ καὶ ἐπετίμα πῃ τοῖς οὕτως αὐ- 2
 τὸν ἐπικαλοῦσιν, οὐ μέντοι καὶ ἔπραξέ τι δι' οὗ ἂν ἄχθεσθαι τῷ
 προσρήματι ὥς ἀληθῶς ἐπιστεύθη, τὴν εἰκόνα αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τοῦ
 βήματος ἐστῶσαν διαδήματι λάθρα ἀνέδησαν. καὶ αὐτὸ Γαῖου τε 3
 Ἐπιδίου Μαρούλλου καὶ Λουκίου Κουσιτηίου Φλάβου δημάρχων
 καθελόντων ἰσχυρῶς ἐχαλέπηνε, καίτοι μῆτε τι ὕβριστικὸν αὐτῶν
 εἰπόντων, καὶ προσέτι καὶ ἐπαινεσάντων αὐτὸν ἐν τῷ πλήθει ὥς
 μηδενὸς τοιοῦτου δέομενον. καὶ τότε μὲν καίπερ ἀσχάλλων ἡσύ-
 χασεν· ὥς μέντοι μετὰ τοῦτο ἐσιππεύοντα αὐτὸν ἀπὸ τοῦ Ἀλβανοῦ 10
 βασιλείᾳ αὐθίς τινες ὠνόμασαν, καὶ αὐτὸς μὲν οὐκ ἔφη βασιλεὺς
 ἀλλὰ Κυῖσαρ καλεῖσθαι, οἱ δὲ δὴ δῆμαρχοι ἐκεῖνοι καὶ δίκην τῷ
 πρώτῳ αὐτὸν εἰπόντι βασιλείᾳ ἔλαχον, οὐκέτι τὴν ὁργὴν κατέσχευεν,
 ἀλλ' ὥς καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων προσστασιαζόμενος ὑπερηγανόκησεν.
 καὶ ἐν μὲν τῷ παρόντι οὐδὲν δεινὸν αὐτοὺς ἔδρασεν, ὕστερον δέ 2
 σφῶν προγραφὴν ἐκθέντων ὥς οὔτε ἐλευθέρων οὔτ' ἀσφυλῇ τὴν
 ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ πυρρησίαν ἔχόντων περιαλλῆς ἐγένετο, καὶ παρα-
 γαγῶν σφας ἐς τὸ βουλευτήριον κατηγορίαν τε αὐτῶν ἐποίησατο
 καὶ ψῆφον ἐπήγαγεν. καὶ οὐκ ἀπέκτεινε μὲν αὐτούς, καίτοι καὶ τοῦ- 3
 του τινῶν τιμησάντων σφίσι, προαπαλλάξας δὲ ἐκ τῆς δημαρχίας

δι' Ἐλπίου Κίννου συνάρχοντος αὐτῶν ἀπήλειπεν ἐκ τοῦ συνεδρίου. καὶ οἱ μὲν ἔχαιρόν τε ἐπὶ τούτῳ, ἣ καὶ ἐπλάττοντο, ὥς οὐδεμίαν ἀνάγκην ἔχοντες παρρησιαζόμενοι κινδυνεύσαι, καὶ ἔξω τῶν πραγ-
 4 μάτων ὄντες τὰ γιγνόμενα ὥσπερ ὑπὸ σκοπιᾶς καθεύδων· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ καὶ ἐκ τούτου διεβλήθη, ὅτι δέον αὐτὸν τοὺς τὸ ὄνομά οἱ τὸ βασιλέως προστιθέντας μισεῖν, ὁ δὲ ἐκείνους ἀφείς τοῖς δημάρ-
 χοις ἀντ' αὐτῶν ἐνεκάλει.

- 11 τούτων δ' οὖν οὕτω γενομένων τοιόνδε τι ἕτερον, οὐκ ἐς μα-
 κρὰν συνενεχθέν, ἐπὶ πλέον ἐξηλέγξεν ὅτι λόγῳ μὲν διεκρούετο τῇν
 2 ἐπὶ κλησιν, ἔργῳ δὲ λαβεῖν ἐπεθύμει. ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ τῶν Ἀν-
 καίων γυμνοπαιδίᾳ ἐς τε τῇ βασιλείᾳ ἐσηλθε, καὶ ἐπὶ τοῦ βήμα-
 τος τῇ τε ἐσθῆτι τῇ βασιλικῇ κεκοσμημένος καὶ τῷ στεφάνῳ τῷ
 διαχρυσῷ λαμπρυνόμενος ἐπὶ τὸν δίφρον τὸν κεχρυσωμένον ἐκαθί-
 ζετο, καὶ αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος βασιλέα τε μετὰ τῶν συνιερέων προσ-
 ηγόρευσε καὶ διαδήματι ἀνέδησεν, εἰπὼν ὅτι τοῦτό σοι ὁ δῆμος δι'
 3 ἐμοῦ δίδωσιν, ἀπεκρίνατο μὲν ὅτι Ζεὺς μόνος τῶν Ῥωμαίων βασι-
 λεὺς εἴη, καὶ τὸ διάδημα αὐτῷ ἐς τὸ Καπιτώλιον ἔπεμψεν, οὐ μὲν-
 τοι καὶ ὄργην ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐγγραφεῖναι ἐποίη-
 σεν ὅτι τὴν βασιλείαν παρὰ τοῦ δήμου διὰ τοῦ ὑπάτου δεδομένην
 οἱ οὐκ ἐδέξατο. ὑπωπτεύθη τε οὖν ἐκ συγκατεμένου τινὸς αὐτὸ πε-
 ποιηκέναι, καὶ ἐφίεσθαι μὲν τοῦ ὀνόματος, βούλεσθαι δὲ ἐκβιασθῆ-
 4 καὶ πῶς λαβεῖν αὐτό, καὶ δεινῶς ἐμισήθη. καὶ τούτου τοὺς τε δη-
 μάρχους ἐκείνους ὑπάτους τινὲς ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις προεβάλλοντο, καὶ
 τὸν Βροῦτον τὸν Μάρκον τοὺς τε ἄλλους τοὺς φρονηματώδεις ἰδίᾳ
 12 τε προσιώντες ἀνέπειθον καὶ δημοσίᾳ προσπαρώξυνον. γράμματά τε
 γὰρ, τῇ ὁμωνυμίᾳ αὐτοῦ τῇ πρὸς τὸν πᾶν Βροῦτον τὸν τοὺς Ταρ-
 κυνίους καταλύσαντα καταχρώμενοι, πολλὰ ἐξετίθεισαν, φημιζόντες
 αὐτὸν ψευδῶς ἀπύγονον ἐκείνου εἶναι· ἀμφοτέρους γὰρ τοὺς παῖ-
 δας, τοὺς μόνους οἱ γενομένους, μεираκία ἔτι ὄντας ἀπέκτεινε, καὶ
 2 οὐδὲ ἔγγονον ὑπελίπετο. οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦτό τε οἱ πολλοί, ὅπως
 ὥς καὶ γένει προσήκων αὐτῷ ἐς ὁμοιότητοπα ἔργα προαχθείη, ἐπλάτ-
 τοντο, καὶ συνεχῶς ἀνεκάλουν αὐτόν, ὃ Βροῦτε Βροῦτε ἐκβοῶντες,
 3 καὶ προσεπιλέγοντες ὅτι Βροῦτου χρῆζομεν. καὶ τέλος τῇ τε τοῦ
 παλαιοῦ Βροῦτου εἰκόνι ἐπέγραψαν “εἶθε ἔξης,” καὶ τῷ τούτου βή-
 ματι (ἐστρατήγει γὰρ, καὶ βῆμα καὶ τὸ τοιοῦτον ὀνομάζεται ἐφ'
 οὗ τις ἰζόμενος δικάζει) ὅτι καθεύδεις ὃ Βροῦτε καὶ “Βροῦτος
 οὐκ εἶ.”
- 13 ταῦτά τε οὖν αὐτόν, ἄλλως τε καὶ ἀπ' ἀρχῆς ἀντιπολεμήσαντα

4 1 σκιᾶς 3 τὸ] τοῦ
 12 2 2 προσήκον

11 2 2 βασ.] ἀγοράν?

3 2 αὐτό

τῷ Καίσαρι, ἀνέπεισεν ἐπιθέσθαι οἱ καίπερ εὐεργέτῃ μετὰ τοῦτο
γενομένῳ, καὶ ὅτι τοῦ Κάτωνος τοῦ Οὐτικησίου κληθέντος, ὥσπερ
εἶπον, καὶ ἀδελφιδοῦς καὶ γαμβρὸς ἦν. καὶ μόνῃ γε γυναικῶν ἡ
γαμετὴ αὐτοῦ ἡ Πορκία τὴν ἐπιβουλὴν, ὡς φασί, συνέγνω. φρον- 2
τίζοντι γάρ τι αὐτῷ περὶ αὐτῶν τούτων ἐπιστάσῃ ἀνενόχουτο ὅ τι
σύννοος εἴη, καὶ ἐπειδὴ μηδὲν ἀπεκρίνατο, ὑπώπτευσέ τε διὰ τὴν
τοῦ σώματος ἀσθένειαν ἀπιστεῖσθαι, μὴ καὶ ἄκουσά τι ἐκ βυσσά- 3
νων ἐξεῖπῃ, καὶ πρᾶγμα μέγα ἐτόλμησεν. τὸν γὰρ μηρὸν τὸν ἑαυ- 3
τῆς κρυφῇ κατέτρωσεν, ὅπως πειραθείη εἰ δύναιτο πρὸς αἰκισμοῦς
ἀντικατερεῖσθαι· καὶ ἐπειδὴ μὴ περιήλγησε, κατεφρόνησε τοῦ τραύ-
ματος καὶ προσελθούσα αὐτῷ ἔφη “σὺ μὲν ὦ ἄνερ, καίτοι τῇ ψυχῇ
μου πιστεύων ὅτι οὐδὲν ἐκλαλήσει, ὅμως ἡπίστεις τῷ σώματι, καὶ
ἐπασχῆς γέ τι ἀνθρώπινον· ἐγὼ δὲ καὶ τοῦτο εὗρηκα σιωπᾶν δυ-
νάμενον.” ταῦτα εἰποῦσα τὸν τε μηρὸν ἐπέδειξέν οἱ, καὶ τὴν αἰ- 4
τίαν τοῦ γεγονότος ἐκρήνασα ἔφη “λέγε τοίνυν θαρσύν πάνθ’ ὅσα
συγκρύπτεις· ἐμὲ γὰρ οὐ πῦρ, οὐ μύστιγες, οὐ κέντρα ἀναγκάσει
τι ἐκλαλήσαι· οὐδ’ οὕτω γυνὴ γεγένημαι. ὥς, ἂν γε ἀπιστήσης μοι
ἔτι, καλῶς ἔχει μοι τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν. ἢ μήκετι με μηδεὶς
μήτε Κάτωνος θυγατέρα μήτε σὴν γυναῖκα νομιζέτω.” ἀκούσας 14
δὲ ταῦτα ὁ Βροῦτος ἐθαύμασε, καὶ οὐδὲν ἔτ’ αὐτὴν ἀπεκρύψατο,
ἀλλ’ αὐτὸς τε ἐπὶ μᾶλλον ἐρρώσθη καὶ ἐκείνη πάντα διηγῆσατο.
καὶ μετὰ τοῦτο τὸν Κάσιον τὸν Γάιον, σωθέντα μὲν καὶ αὐτὸν 2
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ προσέτι καὶ στρατηγίᾳ τιμηθέντα, τῆς δὲ
ἀδελφῆς ἄνδρα ὄντα, προσέλαβεν. καὶ τούτου καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
τὰ αὐτὰ σφισι βουλομένους ἤθροιζον. καὶ ἐγένοντο μὲν οὐκ ὀλί- 3
γοι· ἐγὼ δὲ τὰ μὲν τῶν ἄλλων ὀνόματα οὐδὲν δέομαι καταλέγειν,
ἵνα μὴ καὶ δι’ ὄχλου γένωμαι, τὸν δὲ δὴ Τρεβώνιον τὸν τε Βροῦ-
τον τὸν Δέκιμον, ὃν καὶ Ἰούνιον Ἀλβινόν τε ἐπεκάλουν, οὐ δύνα-
μαι παραλιπεῖν. πλεῖστα γὰρ καὶ οὗτοι εὐεργετηθέντες ὑπὸ τοῦ 4
Καίσαρος, καὶ ὁ γε Δέκιμος καὶ ὑπάτος ἐς τὸ δεύτερον ἔτος ἀπο-
δεδειγμένος καὶ τῇ Γαλατίᾳ τῇ πλησιοχώρῳ προστεταγμένος, ἐπε-
βούλευσαν αὐτῷ.

καὶ ὀλίγον γε ἐφωράθησαν ὑπὸ τε τοῦ πλήθους τῶν συνειδού- 15
των, καίτοι τοῦ Καίσαρος μήτε λόγον τινὰ περὶ τοιούτου τινὸς
προσδεχομένου καὶ πάνν ἰσχυρῶς τοὺς ἐσαγγέλλοντάς τι τοιοῦτό-
τροπον κολάζοντος, καὶ ὑπὸ τοῦ διαμέλλειν. αἰδῶ τε γὰρ αὐτοῦ 2
καὶ ὡς ἔχοντες, καὶ φοβούμενοι, καίπερ μηδεμιᾷ ἔτι φρουρᾷ χρω-
μένον, μὴ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν περὶ αὐτὸν αἰεὶ ποτε ὄντων φθα-

- 3 ῥῶσι, διῆγον, ὥστε καὶ κινδυνεῦσαι ἐλεγχθέντες ἀπολέσθαι. καὶ ἔπαθον ἂν τοῦτο, εἰ μὴ συνταχῶναι τὸ ἐπιβούλευμα καὶ ἄκοντες ἠναγκάσθησαν. λόγου γὰρ τινος, εἴτ' οὖν ἀληθοῦς εἶτε καὶ ψευδοῦς, οἷά πον φιλεῖ λογοποιεῖσθαι, διελθόντος ὡς τῶν ἱερέων τῶν πεντεκαίδεκα καλουμένων διαθροούντων ὅτι ἡ Σίβυλλα εἰρηκυῖα εἴη μήποτ' ἂν τοὺς Πάρθους ἄλλως πως πλὴν ὑπὸ βασιλείῳ ἀλῶ-
 4 ναι, καὶ μελλόντων διὰ τοῦτο αὐτῶν τὴν ἐπὶ κλησιν ταύτην τῷ Καίσαρι δοθῆναι ἐσηγγέσεσθαι, τοῦτό τε πιστεύσαντες ἀληθὲς εἶναι, καὶ ὅτι καὶ τοῖς ἄρχουσιν, ὥνπερ καὶ ὁ Βροῦτος καὶ ὁ Κῦσιος ἦν, ἡ ψῆφος ἄτε καὶ ὑπὲρ τηλικούτου βουλευμάτος ἐπαχθήσοιτο, καὶ οὐτ' ἀντιπεῖν τολμῶντες οὔτε σιωπῆσαι ὑπομένοντες, ἐπέσπενσαν τὴν ἐπιβουλὴν πρὶν καὶ ὅτιοῦν περὶ αὐτοῦ χρηματισθῆναι.
- 16 ἐδέδοκτο δὲ αὐτοῖς ἐν τῷ συνεδρίῳ τὴν ἐπιχείρησιν ποιήσασθαι. τὸν τε γὰρ Καίσαρα ἥκιστα ἐνταῦθ' ὑποτοποῦντά τι πείσεσθαι εὐ-αλωτότερον ἔσεσθαι, καὶ σφίσιν εὐπορίαν ἀσφαλῆ ξιφῶν ἐν κιβωτίοις ἀντὶ γραμματείων τινῶν ἐσχομισθέντων ὑπάρξειν, τοὺς τε ἄλλους οὐ δυνήσεσθαι, οἷά πον καὶ ἀόπλους ὄντας, ἀμύναι προσεδό-
 2 κων· εἰ δ' οὖν τις καὶ τολμήσειε πον, ἀλλὰ τοὺς γε μονομάχους, οὓς πολλοὺς ἐν τῷ Πομπηίου θεάτρῳ, πρόφασιν ὡς καὶ ὀπλομαχῆσοντας, προπαρεσκευάσαντο, βοηθήσειν σφίσιν ἡλπίζον· ἐκεῖ γὰρ πον ἐν οἰκῇματί τινι τοῦ περιστάου συνεδρεῖν ἐμελλον. καὶ οἱ μὲν, ἐπειδὴ ἡ κυρία ἦκεν, ἔς τε τὸ βουλευτήριον ἅμα ἔω συνελήγ-
 17 σαν καὶ τὸν Καίσαρα παρεκάλουν· ἐκεῖνῳ δὲ προέλεγον μὲν καὶ μάντις τὴν ἐπιβουλὴν, προέλεγε δὲ καὶ ὀνείρατα. ἐν γὰρ τῇ νυκτὶ ἐν ἧ ἐσφάγῃ, ἧ τε γυνὴ αὐτοῦ τὴν τε οἰκίαν σφῶν συμπεπτωκέναι καὶ τὸν ἄνδρα τετρωσθαι τε ὑπὸ τινῶν καὶ ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς καταφυγεῖν ἔδοξε, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τε τῶν νεφῶν μετέωρος
 2 αἰωρεῖσθαι καὶ τῆς τοῦ Διὸς χειρὸς ἄπτεσθαι. πρὸς δ' ἔτι καὶ σημεῖα οὐτ' ὀλίγα οὐτ' ἀσθενῆ αὐτῷ ἐγένετο· τὰ τε γὰρ ὅπλα τὰ Ἄρεια παρ' αὐτῷ τότε ὡς καὶ παρ' ἀρχιερεῖ κατὰ τι πάτριον κείμενα ψόφον τῆς νυκτὸς πολλὴν ἐποίησε, καὶ αἱ θύραι τοῦ δωματίου
 3 ἐν ᾧ ἐκάθευδεν αὐτόμαται ἠνερίχθησαν. τὰ τε ἱερὰ ἃ ἐπ' αὐτοῖς ἐθύσατο οὐδὲν αἴσιον ὑπέφηγε, καὶ οἱ ὄρνιθες δι' ὧν ζιμαντεύετο οὐκ ἐπέτρεπον αὐτῷ ἐκ τῆς οἰκίας ἐξελθεῖν. ἥδη δὲ τισι καὶ τὸ τοῦ δίφρου τοῦ ἐπιχρύσου ἐνθύμιον μετὰ γε τὴν σφαγὴν αὐτοῦ ἐγένετο, ὅτι αὐτὸν ὁ ὑπὲρ τῆς βραδύνοντος τοῦ Καίσαρος ἐξεκόμε-
 18 σεν ἐκ τοῦ συνεδρίου, νομίσας μηκέτ' αὐτοῦ χρεῖαν ἔσεσθαι.
- 18 χρονίζοντος δ' οὖν διὰ ταῦτα τοῦ Καίσαρος, δέκσαντες οἱ συν-

16 2 2 ἐφ] ὡς

17 1 3 ἐν ἧ] μεθ' ἧν Cedrenus.

4 συνετρωσθαι*

ωμόται μὴ ἀναβολῆς γενομένης (θροῦς γάρ τις διήλθεν ὅτι οἴκοι τὴν ἡμέραν ἐκείνην μενεῖ) τό τε ἐπιβούλευμά σφισι διαπέση καὶ αὐτοὶ φωραθῶσι, πέμπουσι τὸν Βροῦτον τὸν Λέκιμον, ὅπως ὥς καὶ πᾶν φίλος αὐτῷ δοκῶν εἶναι ποιήσῃ αὐτὸν ἀφικέσθαι. καὶ 2 ος τὰ τε προταθέντα ὑπ' αὐτοῦ φανλίσας, καὶ τὴν γερούσιαν σφόδρα ἐπιθυμεῖν ἰδεῖν αὐτὸν ἐπειπὼν, ἔπεισε προελθεῖν. κὰν τούτῳ εἰκὼν τις αὐτοῦ, ἣν ἐν τοῖς προθύροις ἀνακειμένην εἶχε, κατέπεσεν ἀπὸ ταυτομάτου καὶ συνεθραύσθη. ἀλλ' ἔδει γὰρ αὐτὸν τότε με- 3 ταλλάξαι, οὐδὲν οὔτε τούτου ἐφρόντισεν οὔτε τινὸς τὴν ἐπιβουλὴν οἱ μὴνύοντος ἤκουσεν. καὶ βιβλίον τι παρ' αὐτοῦ λαβὼν, ἐν ᾧ πάντα τὰ πρὸς τὴν ἐπίθεσιν παρσκευασμένα ἀκριβῶς ἐνεγέγραπτο, οὐκ ἀνέγνω, νομίσας ἄλλο τι αὐτὸ τῶν οὐκ ἐπαιγόντων ἔχειν. τό 4 τε σύμπαν οὕτως ἐθάψει ὥστε καὶ πρὸς τὸν μῆντιν τὸν τὴν ἡμέραν ἐκείνην φυλάσσεσθαι ποτε αὐτῷ προαγορεύσαντα εἰπεῖν ἐπισκώπτων "ποῦ δῆτά σου τὰ μαντεύματα; ἢ οὐχ ὀρᾷς ὅτι ἡ ἡμέρα ἦν ἐδεδίεις πάρεστι, καὶ ἐγὼ ζῶ;" καὶ ἐκεῖνος τοσοῦτον, ὥς φασί, μόνον ἀπεκρίνατο, ὅτι πάρεστιν, οὐδέπω δὲ παρελήλυθεν.

ὥς δ' οὖν ἀφίκετό ποτε πρὸς τὸ συνέδριον, Τρεβώνιος μὲν 19 Ἀντώνιον ἔξω πον ἀποδιέτριψεν. ἐβουλεύσαντο μὲν γὰρ καὶ τοῦτον τὸν τε Λέπιδον ἀποκτεῖναι· φοβηθέντες δὲ μὴ καὶ ἐκ τοῦ πλή- 2 θους τῶν ἀπολομένων διαβληθῶσιν ὥς καὶ ἐπὶ δυναστείᾳ ἀλλ' οὐκ ἐπ' ἐλευθερώσει τῆς πόλεως, ἦν προεβάλλοντο, τὸν Καίσαρα πεφονευκότες, οὐδὲ παρεῖναι τὸν Ἀντώνιον τῇ σφαγῇ αὐτοῦ ἡθέλῃσαν, ἐπεὶ ὁ γε Λέπιδος ἐξεστράτευστο καὶ ἐν τῷ προαστείῳ ἦν. ἐκείνῳ 3 μὲν δὴ Τρεβώνιος διελέγετο· οἱ δὲ δὴ ἄλλοι τὸν Καίσαρα ἐν τούτῳ ἀθρόοι περιστάντες (ἐνπρόσοδός τε γὰρ καὶ φιλοπροσήγορος ἐν τοῖς μάλιστα ἦν) οἱ μὲν ἐμυθολόγουν, οἱ δὲ ἰκέτευσαν αὐτόν, ὅπως ἥκιστα τι ὑποπτεύσῃ. ἐπεὶ τε ὁ καιρὸς ἐλάμβανε, προσῆλθέ 4 τις αὐτῷ ὥς καὶ χάριν τινὰ γινώσκων, καὶ τὸ ἱμάτιον αὐτοῦ ἀπὸ τοῦ ὤμου καθεῖλκυσε, σημειὼν τι τοῦτο κατὰ τὸ συγχείμενον τοῖς συνωμώταις αἰρων· κὰκ τούτου προσπεσόντες αὐτῷ ἐκείνοι πολλα- 5 χόθεν ἅμα κατέτριψαν αὐτόν, ὥσθ' ὑπὸ τοῦ πλήθους αὐτῶν μήτ' εἰπεῖν μήτε πρᾶξαι τι τὸν Καίσαρα δυνηθῆναι, ἀλλὰ συγκαλυψάμενον σφαγῆναι πολλοῖς τρυμάσιν. ταῦτα μὲν τάληθέστατα· ἥδη δέ τινες καὶ ἐκεῖνο εἶπον, ὅτι πρὸς τὸν Βροῦτον ἰσχυρῶς πατάξαντα ἔφη "καὶ σύ, τέκνον;"

Θορύβου δ' οὖν πολλοῦ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν τε ἔνδον ὄντων 20 καὶ τῶν ἔξωθεν προσεστηκότων πρὸς τε τὸ αἰφνίδιον τοῦ πάθους,

32 οὐδὲ τούτου *

16 πάρεστι μὲν? *

19 34 τὸν Βρ. τὸν ἰσχ.

- καὶ ὅτι ἡγνόουν τοὺς τε σφαγείς καὶ τὸ πλῆθος τὴν τε διάνοιαν
 2 αὐτῶν, γενομένου πάντες ὥς καὶ κινδυνεύοντες ἐταράσσοντο, καὶ
 αὐτοὶ τε ἐς φυγὴν ὥρμησαν ἢ ἕκαστος ἐδύνατο, καὶ τοὺς προστυγ-
 χάνοντάς σφισιν ἐξέπλησσον, σαφές μὲν οὐδὲν λέγοντες, αὐτὰ δὲ
 3 ταῦτα μόνον βοῶντες, “γεῦγε κλείε, γεῦγε κλείε.” καὶ αὐτὰ καὶ οἱ
 λοιποὶ παραλαμβάνοντες παρ’ ἀλλήλων ὥς ἕκαστος διεβίων, καὶ
 τὴν τε πόλιν θρήνων ἐπλήρουν, καὶ αὐτοὶ ἕς τε τὰ ἐργαστήρια
 καὶ ἐς τὰς οἰκίας ἐσπίπτοντες ἀπεκρύντοντο, καίτοι τῶν σφαγέων
 ἕς τε τὴν ἀγορὰν ὥσπερ εἶχον ὀρηγνύσαντων, καὶ τοῖς τε σχήμασιν
 4 ἐνδεικνυμένων καὶ προσεκβώωντων μὴ φοβεῖσθαι. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ
 τοῦτό τε ἅμα ἔλεγον καὶ τὸν Κικέρωνα συνεχῶς ἀνεκάλουν, ὁ δὲ
 ὅμιλος οὐτ’ ἄλλως ἐπίστευέ σφισιν ἀληθεύειν οὔτε ῥαδίως καθί-
 στατο· ὃψέ δ’ οὖν ποτὲ καὶ μύλις, ὥς οὔτε τις ἐφρονέετο οὔτε
 21 συνελαμβάνετο, θαρσύναντες ἡσύχασαν. καὶ συνελθόντων αὐτῶν
 ἐς ἐκκλησίαν πολλὰ μὲν κατὰ τοῦ Καίσαρος πολλὰ δὲ καὶ ὑπὲρ
 τῆς δημοκρατίας οἱ σφαγεῖς εἶπον, θαρσεῖν τέ σφας καὶ μηδὲν δει-
 νὸν προσδέχεσθαι ἐκέλευον· οὔτε γὰρ ἐπὶ δυναστείᾳ οὐτ’ ἐπ’ ἄλλῃ
 πλεονεξίᾳ οὐδεμιᾷ ἀπεκτονέναι αὐτὸν ἔφασαν, ἀλλ’ ἵν’ ἐλευθεροί
 2 τε καὶ αὐτόνομοι ὄντες ὀρθῶς πολιτεύωνται. τοιαῦτ’ ἄττα εἰπόν-
 τες τοὺς μὲν πολλοὺς κατέστησαν, καὶ μάλιστα* ὅτι οὐδένα ἠδίκουν·
 αὐτοὶ δὲ δὴ φοβούμενοι καὶ ὥς μὴ τις σφίσιν ἀντεπίβουλεύσῃ,
 ἀνῆλθον ἐς τὸ Καπιτώλιον ὥς καὶ τοῖς θεοῖς προσευξόμενοι, καὶ
 3 ἐκεῖ τὴν τε ἡμέραν καὶ τὴν νύκτα ἐνδιέτριψαν. καὶ αὐτοῖς καὶ ἄλ-
 λοι τινὲς τῶν πρώτων ἀφ’ ἑσπέρας, τῆς μὲν ἐπιβουλῆς οὐ συμμε-
 τυσχόντες, τῆς δὲ ἀπ’ αὐτῆς δόξης, ὥς καὶ ἐπαινουμένους σφῶς
 ἰώρων, καὶ τῶν ἄθλων ἃ προσεδέχοντο μεταποιησόμενοι, σενεγέ-
 4 νοντο. καὶ συνέβη γε αὐτοῖς ἐς τούναντίον τὸ πρᾶγμα δικαιοσύνην
 περιστῆναι· οὔτε γὰρ τὸ ὄνομα τοῦ ἔργου ἔτε καὶ μηδὲν αὐτοῦ
 προσκοινωνήσαντες ἔλαβον, καὶ τοῦ κινδύνου τοῦ τοῖς δράσασιν
 αὐτὸ συμβάντος ὥς καὶ ἐπιβουλεύσαντές σφισι μετέσχον.
 22 ἰδὼν δὲ ταῦτα ὁ Δολοβέλλας οὐδ’ αὐτὸς ἡξίου τὴν ἡσυχίαν
 ἄγειν, ἀλλ’ ἕς τε τὴν ὑπατον ἀρχὴν καίπερ μηδέπω οἱ προσήκουσαν
 ἐσῆλθεν, καὶ δημηγορήσας τι περὶ τῶν παρόντων ἐς τὸ Καπιτώ-
 2 λιον ἀνέβη. τούτων δὲ ἐνταῦθα ὄντων, ὁ Λέπιδος μαθὼν τὰ γε-
 γεννημένα τὴν τε ἀγορὰν μετὰ τῶν στρατιωτῶν τῆς νυκτὸς κατέλαβε,
 καὶ κατὰ τῶν σφαγέων ἅμα ἔφ’ ἐδημηγόρει. ὁ οὖν Ἀντώνιος, καί-
 τοι παραχρῆμα μετὰ τὸν τοῦ Καίσαρος θάνατον φυγὼν καὶ τὴν τε
 ἐσθῆτα τὴν ἀρχικὴν, ὅπως διαλάθῃ, ῥίψας καὶ τὴν νύκτα κρυ-
 3 φθεῖς, ὁμῶς ἐπειδὴ τοὺς τε σφαγείς ἐν τῷ Καπιτωλίῳ καὶ τὸν
 2 1 κινδυνεύοντες 4 3 οὐδ’* 21 1 1 συνεπιβουλεύσαντες?

Λέπιδον ἐν τῇ ἀγορᾷ ὄντα ῥιπτετο, τὴν τε γερουσίαν ἐς τὸ τῆς γῆς τέμενος ῥιπτοῖσε καὶ γνώμης ὑπὲρ τῶν παρόντων προέθηκεν. καὶ εἰπον ἄλλοι τε ἄλλα, ὥς ἕκαστος αὐτῶν ἐγίνωσκε, καὶ ὁ Κικέρων τούδε, οἷσπερ καὶ ἐπείσθησαν.

“αἰ μὲν ἔγωγε οἶμαι χρῆναι μηδὲνα μηδὲν μῆτε πρὸς χάριν 23 μῆτε πρὸς φιλονεικίαν λέγειν, ἀλλ’ ὁ βέλτιστον ἕκαστος εἶναι νομίζει, τοῦτ’ ἀποφαίνεσθαι. δεινὸν γὰρ εἰ τοὺς μὲν στρατηγούοντας 2 τοὺς θ’ ὑπατεύοντας πάντα ἀπ’ ὁρθῆς τῆς διανοίας ποιεῖν ἀξιώσομεν, καὶ ἄρα πως σφαλῶσιν, εὐθύνας παρ’ αὐτῶν καὶ τῆς τύχης ἀπειτήσομεν, ἐν δὲ δὴ τῷ βουλευέσθαι, ἐν ᾧ κυριώτατοι τῆς ἡμετέρας αὐτῶν γνώμης ἐσμέν, τὰ κοινῇ συμφέροντα τῶν ἰδίων ἕνεκα πλεονεξιών προηροόμεθα. αἰ μὲν δὴ διὰ ταῦτα ὧ πατέρες πάντα 3 ἀπλῶς καὶ δικαίως ἡγοῦμαι δεῖν ἡμᾶς συμβουλευεῖν ὑμῖν, μάλιστα δὲ ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασιν, ἐν οἷς ἂν μὲν μηδὲν πολυπραγμονήσαντες ὁμονόησωμεν, αὐτοὶ τε σωθῆσόμεθα καὶ τοὺς ἄλλους ἅπαντας περιποιήσομεν, ἂν δ’ ἀκριβῶς πάντα ἐξετάσαι ἐθέλῃσωμεν, 4 δέδοικα μὴ κακῶς —. δυσχερὲς δ’ οὐδὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων εἰπεῖν βούλομαι. πρότερον μὲν γάρ, οὐκ ὀλίγος ἐξ οὗ χρόνος, οἱ τὰ 24 ὅπλα ἔχοντες καὶ τῆς πολιτείας ἐγκρατεῖς ὥς τὸ πολὺ ἐγίνοντο, ὥστ’ αὐτοὺς ὅ τι δεῖ βουλευεῖν ὑμῖν ἐπιτάττειν, ἀλλ’ οὐχ ἡμᾶς ὅ τι χρὴ πράττειν ἐκείνους προσκοπεῖν· νῦν δ’ ἐς τοῦτο καιροῦ πάνθ’ 2 ὥς εἰπεῖν τὰ πράγματα πάρεστιν ὥστε ἐφ’ ὑμῖν τε αὐτὰ εἶναι καὶ ἐς ὑμᾶς ἀνακείσθαι, καὶ παρ’ ὑμῶν ἦτοι τὴν ὁμόνοιαν καὶ μετὰ ταύτης τὴν ἐλευθερίαν, ἣ στάσεις καὶ πολέμους ἐμφυλίου ἀνδρὶς καὶ ἀπ’ αὐτῶν καὶ δεσπότην λαβεῖν. ὅ τι γὰρ ἂν τῆμε- 3 ρον ψηφίσῃσθε, τούτῳ καὶ οἱ ἄλλοι πάντες ἀκολουθήσουσιν. τούτων οὖν οὕτως, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω, ἐχόντων φημί δεῖν ἡμᾶς τὰς μὲν πρὸς ἀλλήλους ἔχθρας ἢ φιλονεικίας, ἢ ὅπως ἄν τις αὐτὰς ὀνομάσῃ, καταλύσασθαι, πρὸς δὲ δὴ τὴν παλαιὰν ἐκείνην εἰρήνην καὶ φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν ἐπανελθεῖν, ἐνθυμηθέντας τοῦτό γε, εἰ 4 μηδὲν ἄλλο, ὅτι τέως μὲν ἐκείνως ἐπολιτευόμεθα, καὶ χώρας καὶ πλούτους καὶ δόξαν καὶ συμμιάχους ἐκτησάμεθα, ἀφ’ οὗ δὲ ἐς τὰ πρὸς ἀλλήλους κακὰ προήχθημεν, οὐχ ὅσον οὐκ ἀμείνους ἀλλὰ καὶ πολὺ χείρους ἐγενόμεθα. καὶ ἔγωγε τοσούτου δέω νομίζω ἄλλο τι 5 σῶσαι ἂν ἔν γε τῷ παρόντι τὴν πόλιν, ὥστ’ ἂν μὴ τι τῆμερον καὶ ἤδη γε ὅτι τάχιστα προβουλευώμεν, οὐδ’ ἀναλαβεῖν δυνησόμεθα.

σκοπεῖτε δὲ ὥς ἀληθῆ λέγω, πρὸς τε τὰ παρόντα ἀπιδόντες 25 καὶ τὰ ἀρχαῖα ἀναλογισάμενοι. ἢ οὐχ ὁρᾶτε μὲν τὰ γινόμενα,

3 3 προτέθεικε
om* 4 1 ἔχοντας

23 1 1 μηδὲν μῆτε πρὸς] μηδεὶος
2 δέδοικα δὲ μὴ

3 3 μὲν

- 2 καὶ ὅτι διαιρεῖται τε καὶ περισπᾶται ὁ δῆμος αὐθις, καὶ οἱ μὲν ταῦτα οἱ δ' ἐκείνα προαιρούμενοι διχῇ τε ἤδη νενέμηνται καὶ διχῇ στρατοπεδεύονται, καὶ οἱ μὲν τὸ Καπιτώλιον προκατελήφασιν ὥσπερ τινὰς Γαλάτας φοβούμενοι, οἱ δ' ἐκ τῆς ἀγορᾶς πολιορκεῖν αὐτοὺς παρυσκεύζονται καθάπερ Καρχηδόνιοί τινες ἀλλ' οὐ Ῥωμαῖοι καὶ
- 3 αὐτοὶ ὄντες; οὐκ ἀκούετε δὲ ὅτι καὶ πρότερον πολλάκις διχογνωμο-
νησάντων τινῶν ὥστε καὶ τὸν Ἀθηνεῖνόν ποτε καὶ τὸ Καπιτώλιον,
ἔστι δ' οὗς αὐτῶν καὶ τὸ ἱερὸν ὄρος κατασχεῖν, ὁσάκις μὲν ἐπὶ τοῖς ἴσοις, ἣ καὶ βραχύ τι συγχωρήσαντες οἱ ἔτεροι τοῖς ἐτέροις, κα-
- 4 τηλλάγησαν, μισοῦντές τε ἀλλήλους εὐθὺς ἐπαύσαντο, καὶ ἐν εἰ-
ρήνῃ καὶ ὁμονοίᾳ τὸ λοιπὸν τοῦ χρόνου διήγαγον οὕτως ὥστε καὶ πολλοὺς καὶ μεγάλους πολέμους κοινῇ κατορθῶσαι· ὁσάκις δὲ δὴ πρὸς φόβους καὶ σφαγὰς ἐχώρησαν, οἱ μὲν δικαιοῦσαι τοῦ ἀμύνε-
σθαι τοὺς προϋπάρξαντας, οἱ δὲ καὶ φιλονεικίᾳ τοῦ μηδενὸς ἐλασ-
- 5 σοῦσθαι δοκεῖν ἀπατηθέντες, οὐδὲν πώποτε χρηστὸν ἐγένετο. τί γὰρ δεῖ πρὸς οὐδὲν ἥτιον ὑμᾶς εἰδότας τὸν Ῥαλέριον, τὸν Ὀράτιον, τὸν Σατορνῖνον, τὸν Γλαύκιον, τοὺς Γράκχους λέγοντα διατρίβειν; τοιαῦτ' οὖν παραδείγματα, καὶ ταῦτα οὐκ ἀλλότρια ἀλλ' οἰκεία
- 6 ἔχοντες, μὴ μελλήσητε τὰ μὲν ζηλιῶσαι τὰ δὲ φυλάξασθαι, ἀλλ' ἅτε ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων τὴν πείραν τῆς ἐκβάσεως ὧν βουλευέ-
σθε παρεληφότες, μηκέτι τοὺς ἐμοὺς λόγους ὥς καὶ ῥήματα δια-
σκοπεῖτε, ἀλλὰ τὰ τῷ κοινῷ διαφέροντα ὥς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ ἦδη
- 7 ὄντα θεωρεῖτε. οὐδὲ γὰρ ἀσφαεῖ τινὶ ἐνθυμήσει τὰφανὲς τῆς ἐλ-
πίδος ἀναρρίψετε, ἀλλ' ἐχεγγύῃ πίστει τὸ βέβαιον τοῦ λογισμοῦ προνοήσετε.
- 26 ὑπάρχει μὲν οὖν ὑμῖν τοῦθ' ὅπερ εἶπον, οἴκοθεν καὶ παρὰ τῶν προγόνων λαβοῦσιν ὁρθῶς βουλευέσασθαι· καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ξε-
νικοῖς παραδείγμασι χρῆσθαι ἠθέλησα, μυρία ἂν εἰπεῖν ἔχων. ἐν δ' οὖν ὅμως τῆς ἀρίστης καὶ ἀρχαιοτάτης πόλεως, παρ' ἧς οὐδ' οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπαγαγέσθαι τινὰς νόμους ἀπηξίωσαν, παρεξομαι·
- 2 καὶ γὰρ αἰσχρὸν ἂν εἴη τοσοῦτον ἡμᾶς καὶ τῇ ῥιότητι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν Ἀθηναίων ὑπερέχοντας χεῖρον αὐτῶν βουλευέσθαι. ἐκεῖνοι τοίνυν (λέγω δὲ ὃ πάντες ἴστε) στασιδασάντες ποτε, καὶ ἐκ τούτου καὶ ὑπὸ τῶν Λακεδαιμονίων καταπολεμηθέντες καὶ ὑπὸ τῶν δυνα-
- 3 τωτέρων πολιτῶν τυραννηθέντες, οὐ πρότερον ἀπηλλάγησαν τῶν κακῶν πρὶν συνθῆσθαι καὶ διομολογήσασθαι τῶν τε συμβεβηκότων σφίσι, πολλῶν πού καὶ δεινῶν ὄντων, ἐπιλήσεσθαι, καὶ μηδὲν τὸ παράπαν ὑπὲρ αὐτῶν μήτε ἐγκαλέσειν ποτὲ μήτε μνησικαχέσειν τινί.
- 4 τοιγάρτοι σωφρονήσαντες οὕτως οὐχ ὅτι τυραννούμενοι καὶ στα-

σιάζοντες ἐπαύσαντο, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλλοις πῦσιν εὐθνήησαν καὶ τὴν τε πόλιν ἀνεκτίσαντο καὶ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἀντεποιήσαντο, καὶ τέλος κύριοι καὶ σώσαι καὶ ἀπολέσαι καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους αὐτοὺς καὶ τοὺς Θηβαίους πολλάκις ἐγένοντο. καίτοι 5 εἰ ἡθελήκεσαν ἐκεῖνοι οἱ τὴν Φυλὴν καταλαβόντες καὶ ἐκ τοῦ Πειραιῶς κατελθόντες τιμωρήσασθαι τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεος ὑπὲρ ὧν ἡδίκηγντο, εὐλογον μὲν ἂν πρῶγμα πεποιηκέναι ἐδεδόχεσαν, πολλὰ δ' ἂν καὶ ἐδεδράκεσαν κακὰ καὶ ἐπεπόνθεσαν. ὥσπερ γὰρ κρείτ- 6 τους αὐτῶν παρὰ τὴν ἐλπίδα ἐγένοντο, τάχ' ἂν τι καὶ ἡλαττώθησαν αὐτοίς. οὐ γάρ ἐστιν ἐν τοῖς τοιοῦτοις βέβαιον οὐδὲν, οὐδὲ ἐξ 27 ὧν ἰσχύει τις προσεπεκράτησεν, ἀλλὰ πύμπολλοι μὲν θαρσοῦντες ἔπταισαν, πύμπολλοι δὲ ζητοῦντες ἀμύνασθαι τινα προσαπώλοντο. οὔτε γὰρ τὸ πλεονεκτούμενον ἐν τινι πάντως εὐτυχεῖ, διότι καὶ ἀδι- 2 κεῖται, οὔτε τὸ δυνάμει προὔχον πάντως κατορθοῖ, διότι καὶ προήκει, ἀλλ' ἀμφοτέρω ἀπὸ τῆς ἴσης καὶ τῷ παραλόγῳ τοῦ ἀνθρωπίνου καὶ τῷ ἀσταθμῆτι τῆς τύχης ὑποκείμενα, καὶ τὴν ῥοπὴν πολλάκις οὐ πρὸς τὸ σφέτερον εὐέλπι ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐκείνων ἀδόκητον λαμβάνει. ὅθεν ἐκ τε τούτων καὶ ἐκ τῆς φιλονεικίας (δεῖνδον γὰρ ἐστιν 3 ἀνθρωπος ἀδικηθεὶς ἢ νομίσας γε ἀδικεῖσθαι ὑπὲρ δύναμιν θρασύνασθαι) καὶ πολλοὶ πολλάκις καὶ παρὰ τὴν ἰσχὺν ἐπαίρονται διακινδυνεύειν ὥς καὶ κρατήσοντες ἢ οὗτοι γε καὶ ἀναμιμνῆσθαι διολογούμενοι, καὶ οὕτω τὰ μὲν νικῶντες τὰ δὲ ἡττῶμενοι, καὶ τότε μὲν 4 ἀντεπικρατοῦντες ἄλλων τότε δὲ ἀντελαττούμενοι, οἱ μὲν πασσοῦσι συναπάλλυνται, οἱ δὲ τὴν τε Καδμείαν λεγομένην νίκην νικῶντες λανθάνουσι, καὶ ἐν τῷ χρόνῳ, ὅτ' οὐδὲν ὄφελός ἐστιν, αἰσθάνονται ὅτι κακῶς ἐβουλεύσαντο.

καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει, καὶ ὑμεῖς ἔργῳ μεμαθήκατε. σκο- 28 πεῖτε δέ. ἰσχυρὸς τινα χρόνον ἐν τοῖς στυσιωτικοῖς ὁ Μάριος, εἰτ' ἐκπεσὼν καὶ δύναμιν ἀθροίσας ἴσπερ οἷα εἰργάσατο. ὁμοίως δὲ Σύλλας, ἵνα μὴ τὸν Κίνναν μηδὲ τὸν Κάρβωνα μηδὲ τοὺς ἄλλους τοὺς διὰ μέσου καταλέγω, δυνηθεὶς τὴν πρώτην, εἰτ' ἐλαττωθεὶς, ἔπειτα δυναστεύσας οὐδὲν ὅ τι οὐχὶ τῶν δεινοτάτων ἔπραξεν. μετὰ ταῦτα 2 Λέπιδος ἰδίαν τέ τινα, ὥς δὴ καὶ τούτοις ἐπεξιῶν, στάσιν ἤγειρε, καὶ πᾶσαν ὀλίγου τὴν Ἰταλίαν ἐτάραξεν. ὥς δ' ἀπηλλάγημέν ποτε καὶ τούτου, μέμνησθε ὅσα αὐ καὶ οἷα πρὸς τε τοῦ Σερωρίου καὶ πρὸς τῶν ἄλλων τῶν μετ' αὐτοῦ φυγόντων ἐπάθομεν. τί δ' ὁ 3

δ 2 ἐπελελήκεσαν   φυλακὴν   4 ἐδεδόχεσαν   27 1 1 οὔτε*
 1 1 οὔτοι*   4 τυγχάνουσι*   28 2 1 ἔπραξε.   τί γὰρ δεῖ τὸν
 Μάριον τὸν (vel τὸ) δεύτερον ἢ τὸν Κίνναν αὐτὸν ἢ τὸν Κάρβωνα ὀνο-
 μάζειν; μετὰ

Πομπήιος, τί δ' ὁ Καῖσαρ αὐτὸς οὗτος; ἵνα μηδὲν ἐνταῦθα μήτε τοῦ Κατιλίνου μήτε τοῦ Κλωδίου μνημονεύσω. οὐ πρότερον μὲν ἐπολέμησαν ἀλλήλοις, καὶ ταῦτα συγγενεῖς ὄντες, ἔπειτα μυρίων κακῶν οὐ μόνον τὴν πόλιν ἡμῶν ἢ καὶ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν, ἀλλὰ
 4 καὶ πᾶσαν ὡς εἰπεῖν τὴν οἰκουμένην ἐνέπλησαν; ἄρ' οὖν μετὰ τε τὸν τοῦ Πομπηίου θάνατον καὶ τὸν πολλὸν ἐκείνων τῶν πολιτῶν ὄλεθρον ἡσυχία τις ἐγένετο; πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. οἶδεν δὲ ἡ Ἀφρική, οἶδεν ἡ Ἰβηρία τὸ πλῆθος τῶν ἐκατέρωθι ἀπολομένων.
 5 τί οὖν; ἐπὶ γε τούτοις εἰρηνήσαμεν; καὶ πῶς; ὁπότε κεῖται μὲν αὐτὸς ὁ Καῖσαρ οὕτω σφαγεῖς, κατέχεται δὲ τὸ Καπιτώλιον, καὶ πεπλήρωται μὲν ἡ ἀγορὰ τῶν ὄπλων, πεπλήρωται δὲ καὶ πᾶσα ἡ
 29 πόλις τοῦ φόβου. οὕτως ἐπειδὴν ἄρξωνται τινες στασιάζειν, καὶ τὰ βίαια αἰεὶ τοῖς βιαιοῖς ἀμύνεσθαι ζητῶσι, καὶ τὰς τιμωρίας μήτε πρὸς τὸ ἐπιεικὲς μήτε πρὸς τὸ ἀνθρώπινον ἀλλὰ πρὸς τε τὴν ἐπιθυμίαν καὶ τὴν ἐξουσίαν τὴν ἐκ τῶν ὄπλων ποιῶνται, κύκλος τις ἐξ ἀνάγκης αἰεὶ τῶν κακῶν γίγνεται καὶ ἀνταπόδοσις ἐκ διαδοχῆς
 2 τῶν δεινῶν συμβαίνει. τό τε γὰρ ἐντιχῆσαν ὕβρει τε πλεονάζει καὶ οὐδένα ὄρον τῆς πλεονεξίας ποιεῖται, καὶ τὸ πταῖσαν ὀργῇ τῆς συμφορᾶς, ἃν γε μὴ παραχρῆμα ἀπόληται, ἀντιτιμωρησασθαι τὸν
 3 ἀδικήσαντα ἐπιθιμῇ μέχρις ἂν τὸν θυμὸν ἐκπλήσῃ. καὶ αὐτοῖς καὶ τὸ λοιπὸν πλῆθος, κἂν μὴ συμμετάσχη τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ τότε γε τῷ τε ἑλῶ τοῦ νενικημένου καὶ τῷ φθόνῳ τοῦ κεκρατηκό-
 4 τοις, δεῖσάν τε ἅμια μὴ καὶ τὰ αὐτὰ ἐκείνῳ πάθῃ, καὶ ἐλπίσαν τὰ αὐτὰ τούτῳ δρᾶσιν, συναίρεται. καὶ οὕτω καὶ τὰ μέσα τῶν πολιτῶν στασιάζειν προάγεται, καὶ ἄλλοι τε ἐπ' ἄλλοις τὸ κακόν, προφάσει τιμωρίας τῶν αἰεὶ ἐλαττουμένων, ὥσπερ τι ἔννομοι καὶ ἐγκύκλιον πρᾶγμα ἀνταμυνόμενοι διαδέχονται, καὶ αὐτοὶ μὲν ὡς ἔκαστοι ἀπαλλάσσουσι, τὸ δὲ δὴ κοινὸν ἐξ ἅπαντος τρόπου φθείρου-
 30 σιν. ἢ οὐχ ὁρᾷτε πόσον μὲν χρόνον κατατετρίμμεθα πολεμοῦντες ἀλλήλοις, ὅσα δὲ καὶ οἷα ἐν αὐτῷ πεπόνθαμεν, καὶ ὅ γε τούτου
 2 δεινότερόν ἐστι, καὶ δεδράκαμεν; καὶ τίς ἂν ἀριθμῆσαι δύναίτο τὸ πλῆθος τῶν χρημάτων ἃ τοὺς τε συμμάχους περιδύοντες καὶ τοὺς θεοὺς περισυλῶντες, καὶ προσέτι καὶ αὐτοὶ ἐξ ὧν οὐκ εἴχομεν συν-
 3 εσφέροντες, ἐπ' ἀλλήλοις δεδαπανήμεθα; τίς τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν τῶν ἀπολωλότων, οὐχ ὅτι τῶν ἄλλων, ἐπεὶ τοῦτό γ' ἀνεξέ-
 4 ρετόν ἐστιν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν, ὧν εἷς ἕκαστος καὶ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐν τοῖς ὀθνεῖσι πολέμοις σῶσαι καὶ ζῶν
 4 καὶ ἀποθανῶν ἐδύνατο; πόσοι μὲν γὰρ Κούρτιοι, πόσοι δὲ Δέκιοι

τί* 3 1 μὲν om*

2 1 τίς ἀνταριθμῆσαι

4 3 οἶδεν ἢ?*

30 1 2 καὶ δ γε] καίτοι

Φάβοι Γράχοι Μάρκελλοι Σκιπίωνες τεθνήκασιν, οὐ μὰ Δ' οὐχ
 ἵνα Σαυγίτας ἢ Λατίνους ἢ Ἰβήρας ἢ Καρχηδονίους ἀμύνωνται,
 ἀλλ' ἵνα καὶ αὐτοὶ προσαπώλωνται. καὶ τῶν μὲν ἐν τοῖς ὅπλοις
 τετελευτηκότων, εἰ καὶ τὰ μάλιστα καὶ ἐκείνων ὁδύραιτο ἂν τις,
 ἀλλ' ἥττον γε ἄξιόν ἐστιν ὀλοφύρασθαι· ἔς τε γὰρ τὰς μάχας ἔθε-
 λονταί, εἴγε ἐθελοντὰς τοὺς ἀναγκασθέντας φόβῳ καλεῖν δεῖ, ἤλθον,
 καὶ θάνατον εἰ καὶ ἄδικον ἀλλ' ἀνδρεῖόν γε ὑπέμειναν, ἐν τε ἀγῶνι
 ἰσοπαλεῖ καὶ ἐν ἐλπίδι τοῦ κἂν περιγενέσθαι καὶ κρατῆσαι ἔπесον
 ἀναισθήτως. τοὺς δὲ ἐν τε ταῖς οἰκίαις καὶ ἐν ταῖς ὁδοῖς τῇ τε
 ἀγορᾷ τῷ τε βουλευτηρίῳ αὐτῷ τῷ τε Καπιτωλίῳ αὐτῷ βιαίως,
 οὐχ ὅπως ἄνδρας ἀλλὰ καὶ γυναῖκας, οὐχ ὅπως ἀκμάζοντας ἀλλὰ
 καὶ γέροντας καὶ παῖδας, οἰκτρῶς ἐξολωλότας πῶς ἂν τις κατ' ἀξίαν
 θρηνησίειν; καὶ ταῦτα μέντοι τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα οἶα καὶ ὅσα
 οὐτ' αὐτοὶ ποτε πρὸς πάντων ἅμα τῶν πολεμίων ἐπάθομεν οὔτε
 ἐκείνους ἰδράσαμεν, διατιθέντες ἀλλήλους οὐχ ὅσον οὐκ ἀχθόμεθα,
 οὐδ' ἀπαλλαγῆναι ποτε αὐτῶν ἀνδρικῶς ἐθέλομεν, ἀλλὰ καὶ χαί-
 ρομεν καὶ ἑορτάζομεν, καὶ εὐεργέτας τοὺς ποιοῦντας αὐτὰ ὀνομάζο-
 μεν. καίτοι ἔγωγε οὐδ' ἀνθρώπινόν τινα βίον ἡγοῦμαι τοῦτον ἡμῶς
 βεβιωκέναι, ἀλλὰ τινῶν θηρίων, ἃ δι' ἀλλήλων φθείρεται.

καὶ τὰ μὲν ἤδη συμβεβηκότα τί ἂν ἐπὶ πλέον ὁδυραίμεθα; οὐ 31
 γὰρ που καὶ ἀγένητα αὐτὰ ποιησαίμεθα· τῶν δὲ δὴ μελλόντων
 προιδώμεθα. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ἐκείνων ἐμνημόνευσαι, οὐχ ἵνα τὰς
 κοινὰς συμφοράς, ἃς γε μηδὲ γενέσθαι ὦφελε, καταλέξω, ἀλλ' ἵνα
 ἡμῶς ἐξ αὐτῶν ἀναπείσω τὰ γούνη· λοιπὰ διασώσω· τοῦτο γὰρ ἂν
 τις μόνον τῶν κακῶν ἀπόναιτο, τὸ μηδὲν αὐθις ὁμοίον σφισι πα-
 θεῖν φυλάξασθαι. ἔξεστι δὲ τοῦθ' ἡμῖν ἐν τῷ παρόντι μάλιστα 3
 ποιῆσαι, ἕως ἔτι τὸ δεινὸν ἄρχεται καὶ οὔτε πολλοὶ πῶ συνεστή-
 κασιν, οἳ τε κεκινημένοι οὔτε πεπλεονεκτήκασιν ἀπ' ἀλλήλων οὐτ'
 ἡλάττωνται, ὥστ' ἢ ἐλπίδι τοῦ κρείττονος ἢ ὀργῇ τοῦ καταδεεστέ-
 ρου καὶ παρὰ τὸ συμφέρον σφίσιν ὑπερισκέπτως κινδυνεύουσι προ-
 αχθῆναι. καὶ τοῦτο μέντοι τηλικούτο κατορθώσετε μήτε πόνον 4
 τινὰ πονήσαντες μήτε κινδυνεύσαντες, μὴ χρήματα ἀναλώσαντες,
 μὴ σφαγὰς ποιήσαντες, ἀλλ' αὐτὸ τοῦτο μόνον ψηφισάμενοι, μὴ
 μνησικακεῖν ἀλλήλοις. εἰ γὰρ τοί τινα καὶ ἡμάρτηται τισιν, ἀλλ'
 οὗτοι γε καιρὸς ἐστιν οὔτε πολυπραγμονῆσαι αὐτὰ οὔτε ἐξελέγξαι
 οὔτε τιμωρήσασθαι. οὐδὲ γὰρ δικάζετε τισιν ἐν τῷ παρόντι, ὥστε τὸ

ἡμῶς ἀναπείσω τὰ γούνη· λοιπὰ διασώσω·

— αὐτῷ] cf. c. 42 4 4 7 1 καὶ τοσαῦτα om* 4 οὐτ' αὐτῷ
 31 2 3 ἂν om 3 2 που* 4 ὥς τῇ ἐλπίδι τοῦ κρείττονος
 ὀργῇ 32 1 3 τισιν ἂν ἐν ὥς τὸ τε

πάνυ ἀκριβές δίκαιον ζητηθῆναι δεῖν, ἀλλὰ βουλευέσθε περὶ τῶν
 2 ἐνεστηκότων, ὅπως ὡς ἀσφαλέστατα καταστή. τοῦτο δὲ οὐκ ἂν
 ὑπάρξειεν ἡμῖν, εἰ μὴ τι παρίδοιμεν, ὥσπερ πον καὶ ἐπὶ τῶν παί-
 δων ποιεῖν εἰώθαμεν. οὔτε γὰρ πάντα ἀκριβῶς ἐπ' αὐτῶν ἐκλογι-
 ζόμεθα, καὶ πολλὰ καὶ παρορῶμεν ἀναγκαιώς· τῶν γὰρ μετρίων
 3 ἁμαρτημάτων ἔνεκα οὐδέν' ἀνηκέστως δεῖ κολάζειν, ἀλλὰ πρώως
 σιωφρονίζειν. καὶ νῦν οὖν, ἅτε καὶ κοινοὶ παντὸς τοῦ δήμου πατέ-
 ρες οὐ μόνον ὀνομαζόμενοι ἀλλὰ καὶ ἀληθῶς ὄντες, μὴ καὶ πάντα
 ἀκριβολογούμεθα, ἵνα μὴ καὶ πάντες ἀπολώμεθα, ἐπεὶ τοι πολλὰ
 μὲν ἂν τις καὶ αὐτῷ τῷ Καίσαρι ἐγκαλέσειεν, ὥστε καὶ δικαίως
 4 αὐτὸν πεφονεῦσθαι δόξαι, πολλὰ δὲ καὶ τοὺς ἀποκτείναντας αὐτὸν
 αἰτιάσαιοτο, ὥστε καὶ τιμωρίας αὐτοὺς ἀξίους εἶναι νομισθῆναι.
 ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀνδρῶν ἔργον ἐστὶ στασιάζειν αὐτοῖς ἐπιθυμούντων·
 δεῖ δὲ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ τὸ πάντῃ δίκαιον ἐξακριβοῦν-
 τας βλάπτεισθαι, ἀλλὰ καὶ τῷ ἐπιεικεῖ προσχρωμένους σώζεσθαι.
 5 ὥστε τὰ μὲν γεγενημένα ταῦτα χαλάζης τέ τινος καὶ κατακλυσμοῦ
 τρόπον συμβεβηκέναι νομίσαντες λήθῃ πυράδοτε· γνωρίσαντες δὲ
 νῦν γε ἀλλήλους, ἅτε καὶ ὁμόφυλοι καὶ πολῖται συγγενεῖς τε ὄντες,
 ὁμονοήσατε.

33 καὶ ὅπως γε μηδεὶς ὑμῶν ὑποπτεύσῃ με χαρίσασθαι τι τοῖς
 τὸν Καίσαρα ἀποκτείνουσιν, ἵνα μὴ δίκην δῶσιν, ὅτι ποτὲ ἐν τῇ
 2 τοῦ Πομπηίου μερίδι ἐγενόμην, βούλεσθαι, ἐν τι ὑμῖν ἔρω. καὶ
 γάρ τοι καὶ νομίζω πάντας ὑμᾶς πεπεισθαι σαφῶς ὅτι οὔτε φίλιαν
 οὔτε ἔχθραν πρὸς οὐδένα πώποτε δι' ἐμυτὸν ἀνελόμην, ἀλλ' αἰεὶ
 πάντας ὑμῶν ἔνεκα καὶ τῆς κοινῆς καὶ ἐλευθερίας καὶ ὁμονοίας τοὺς
 μὲν ἐμίσησα τοὺς δὲ ἠγάπησα. δι' οὖν τοῦτο τὰ μὲν ἄλλα εἴσω,
 3 βραχὺ δὲ τι ὑμῖν μόνον φράσω. τοσούτου γὰρ δέω τοῦτο ποιεῖν
 καὶ μὴ τῆς κοινῆς σωτηρίας προσκοπεῖν, ὥστε καὶ τοῖς ἑτέροις οὐχ
 ὅτι τὴν ἄδειαν ὑπάντων ὧν ἐπιπολάσαντες ἐπὶ τοῦ Καίσαρος ἔσω
 τοῦ καθεστηκότος ἐποίησαν δοθῆναι φημι χρῆναι, ἀλλὰ καὶ τὰς
 τιμὰς καὶ τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς δωρεάς, ὅσας ἔλαβον παρ' αὐτοῦ,
 4 καίπερ οὐκ ἀρεσκόμενός τιςιν αὐτῶν, φυλαχθῆναι. πρᾶξαι μὲν γὰρ
 ἔτι καὶ προχειρίσασθαι τι τοιοῦτον οὐκ ἂν ὑμῖν συμβουλευσάμην·
 ἐπειδὴ δὲ γέγονεν, οὐδὲν οὐδὲ ἐκείνων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πολυπραγ-
 5 μονῆσαι. τί γὰρ ἂν καὶ ζημιωθείτε τοσοῦτον, ἂν τι ὁ δεῖνα ἢ ὁ
 δεῖνα ἔξω τοῦ δικαίου καὶ παρὰ τὴν ἀξίαν λαβὼν ἔχη, ὅσον ὠφε-
 ληθείτε μήτε φόβον μήτε ταράχην τοῖς τι δυνάμεισι τότε παρα-
 σχόντες;

ταῦτα μὲν ἐν τῷ παρόντι πρὸς τὸ κατεπεῖγον ἤδη λέγω· ἐπει- 5
δὲν δὲ καταστῇ τὰ πράγματα, τότε καὶ περὶ τῶν λοιπῶν σπευσό-
μεθα.”

Κικέρων μὲν τοιαῦτα εἰπὼν ἔπεισε τὴν γερονσίαν μηδένα μη- 34
δενί μνησικαχῆσαι ψηφίσασθαι· ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγγίνετο, καὶ οἱ
σφαγεῖς ὑπέσχεοντο τοῖς στρατιώταις μηδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος
πραχθέντων καταλύσειν. ἐπειδὴ γὰρ δεινῶς αὐτοὺς ἀγανακτοῦντας 2
ᾗσαντο μὴ καὶ τῶν δοθέντων σφίσις ἐπ' αὐτοῦ στερεθῶσιν,
ἔσπευσαν, πρὶν καὶ ὀτιοῦν τὴν βουλὴν διαγινῶναι, προκαταλαβεῖν
αὐτούς, καὶ τούτου τοὺς τε παρόντας αὐτοῦ κατωπιοῦντες
ἐς ἐπήκοον διελέγοντό σφισι τὰ προσήκοντα, καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν 3
γράμματα καταπέμποντες ἐπηγγέλλοντο μήτ' ἀφαιρήσεσθαι μηδένα
μηδὲν μήτ' ἄλλως λυπήσειν, τὸ τε κῦρος σύμπας τοῖς πραχθεῖσιν
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐκβεβαιοῦν· καὶ ἐς τὴν ὁμόνοιαν αὐτοὺς προ-
ετρέποντο, ὅρκους τοῖς μεγίστοις ἢ μὴν ἀψευδήσειν πάντα πιστού-
μενοι. ὥς οὖν καὶ τὰ τῇ βουλῇ δόξαντα διεγγέλθη, οὔτε οἱ στρα- 4
τιῶται τῷ Λεπίδῳ ἔτι προσεῖχον οὔτε ἐκείνοι δέος τι αὐτοῦ ἔσχον,
ἀλλ' ἐς τὰς καταλλαγάς, τοῦ Ἀντωνίου τὰ μάλιστα ἐνάγοντός σφας,
καὶ παρὰ τὴν γνώμην αὐτοῦ ὥρμησαν. ὁ μὲν γὰρ Λέπιδος πρό- 5
σχημα τὴν τοῦ Καίσαρος τιμωρίαν ποιούμενος νεωτέρων πραγμά-
των ἐπεθύμει, καὶ ἄτε καὶ στρατεύματα ἔχων τὴν τε δυναστείαν
αὐτοῦ διαδίδεσθαι καὶ ἐν κράτει γενήσεσθαι προσεδόκα, καὶ διὰ
ταῦτ' ἐπολεμοποιεῖ· ὁ δὲ Ἀντώνιος τὰ τε ἐκείνου τοιαῦθ' ὁρῶν
ὄντα, καὶ αὐτὸς μηδεμίαν ἰσχὺν περιβεβλημένος, οὔτε τι ἐτόλμησε 6
τότε γε νεοχμῶσαι, καὶ τὸν Λέπιδον ἡττηθῆναι τοῦ πλείονος, ἵνα
μὴ μείζων γένηται, προσανέπεισεν. συνέβησαν μὲν οὖν ἐφ' ὅσπερ
ἐψήφιστο, οὐ μὲντοι καὶ πρότερον οἱ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ ὄντες κα-
τέβησαν πρὶν τὸν τε τοῦ Λεπίδου υἱὸν καὶ τὸν τοῦ Ἀντωνίου ἐν
ὁμήρῳ λόγῳ λαβεῖν. καὶ Βροῦτος μὲν πρὸς τὸν Λέπιδον (καὶ γὰρ
ἐν γένει αὐτῷ ἦν) κάτεισι, Κάσσιος δὲ πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐπ' ἀσφα- 7
λείᾳ. συνδειπνούντων δὲ αὐτῶν ἄλλα τε, ὥσπερ εἰκὸς ἐν τῷ τοι-
ούτῳ, πολλὰ ἐλέγετο, καὶ ἐπῆρετο τὸν Κάσσιον ὁ Ἀντώνιος “ἄρα
γε καὶ νῦν Ξιφιδίον τι ὑπὸ μάλης ἔχεις;” καὶ ὅς “μάλα” ἔφη “μέγα,
ἂν γε καὶ σὺ τυραννῆσαι ἐπιθυμήσῃς.”

τότε μὲν δὴ ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη, καὶ δεινὸν οὐδὲν οὔτε ἐγγί- 35
νετο οὔτε ἡλπίετο, ἀλλ' οἱ τε πολλοὶ ἔχαιρον τῆς δυναστείας τοῦ
Καίσαρος ἀπηλλαγμένοι, καὶ τινες καὶ ἄταφον τὸ σῶμα αὐτοῦ ῥί-
ψαι ἐνεχούουν, καὶ ἐκείνοι εὐθυμοῦντο μήτε προσπεριεργαζόμενοι τι
καὶ ἐλευθερωταὶ τυραννοφόνοι τε ὀνομαζόμενοι. τῆς δὲ διαθήκης 2

34 3 2 μηδ' ἀφαιρεθήσεσθαι·

35 1 2 τῆς τε δυν·

22*

αὐτοῦ μετὰ ταῦτα ἀναγνωσθείσης, μαθὼν ὁ δῆμιος ὅτι τὸν τε Ὀκτά-
 ριον υἱὸν πεποίηται, καὶ τὸν Ἀντώνιον τὸν τε Δέκιμον καὶ τινας
 ἄλλους τῶν σφαγέων ἐπιτρόπους τε αὐτοῦ καὶ κληρονόμους τῆς οὐ-
 3 σίας, ἂν γε μὴ ἐς ἐκείνον ἔλθοι, καταλέλοιπε, καὶ προσέτι καὶ διω-
 ρεὺς ἄλλοις τέ τινας καὶ τῇ πόλει τοὺς τε κήτους τοὺς παρὰ τὸν
 Τίβεριν καὶ δρυχμίας, ὡς μὲν αὐτὸς ὁ Ὀκτάβιος γράφει, τριάκοντα,
 ὡς δὲ ἕτεροι, πέντε καὶ ἑβδομήκοντα ἐκάστω σφῶν δοθῆναι κεκέ-
 4 λευκεν, ἐταράχθησαν. καὶ αὐτοὺς ὁ Ἀντώνιος ἐπιπαρώξυνε, τὸν τε
 νεκρὸν ἐς τὴν ἀγορὰν ἀνοητότατα κομίσας, καὶ προθήμενος ἡμιαιω-
 μένον τε, ὥσπερ εἶχε, καὶ τραύματα ἐκφαίνοντα, καὶ τινα καὶ λό-
 γον ἐπ' αὐτῷ, ἄλλως μὲν περικαλλῇ καὶ λαμπρόν, οὐ μέντοι καὶ
 συμφέροντα τοῖς τότε παροῦσιν, εἰπὼν. ἔλεξε γὰρ τοιαύδε.
 36 "εἰ μὲν οὗτος ἰδιωτεύων ἐτεθνήκει ἀγῶν ἐν ἰδιωτείᾳ ὡν ἐτύγ-
 χανον, οὐτ' ἂν πολλῶν ὦ Κνιρῖται λόγων ἐδεήθη, οὐτ' ἂν πῦσι
 τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πεπραγμένοις ἐπέξῃλθον, ἀλλ' ὀλίγα ἂν περὶ τε τοῦ
 γένους καὶ περὶ τῆς παιδείας τῶν τε τρόπων αὐτοῦ εἰπὼν, καὶ πῃ
 καὶ τῶν ἐς τὸ κοινὸν αὐτῷ πεπολιτευμένων μνησθείς, ἤρκεσθην,
 2 ἵνα μὴ καὶ δι' ὄχλου τοῖς οὐδὲν οἱ προσήκουσι γένωμαι. ἐπειδὴ
 δὲ οὗτός τε τὴν μεγίστην ἐν ὑμῖν ἡγεμονίαν ἔχων ἀπόλωλε καὶ ἐγὼ
 τὴν δευτέραν ἄρχω λαβὼν, τὸν τε λόγον ἀνάγκη μοι διπλοῦν, τὸν
 μὲν ὡς κληρονόμῳ γεγραμμένῳ τὸν δὲ ὡς ἄρχοντι, ποιήσασθαι, καὶ
 μὴδ' ὅτι οὖν τῶν λεχθῆναι ὀφειλόντων παραλιπεῖν, ἀλλ' ἅπερ ἂν ὁ
 σύμπας δῆμιος ἀπὸ μιᾶς γλώσσης, εἶγε μίαν φωνὴν ἠδυνήθη λαβεῖν,
 3 ὑμνησεν, εἰπεῖν. εὖ μὲν γὰρ οἶδα τοῦθ', ὅτι χαλεπὸν ἐστὶ τῆς δια-
 νοίας ὑμῶν τυχεῖν. ἄλλως τε γὰρ οὐ ῥᾷδιον τῶν τηλικούτων ἐφι-
 κέσθαι. τίς γὰρ ἂν λόγος ἔργοις μεγάλοις ἐξισωθεῖ; καὶ ὑμεῖς τὰ
 βουλήματα ἅπληστα ἐξ ὧν σύνιστε ἔχοντες οὐκ εὐχερεῖς αὐτῶν
 4 κριταὶ γενήσεσθε. εἰ μὲν γὰρ ἐν ἀγνώσῃ τισιν οἱ λόγοι ἐγίνοντο,
 ῥᾷστον ἂν ἦν αὐτοὺς τῷ γε μεγέθει τῶν ἔργων ἐκπλήξοντα πείσαι·
 νῦν δ' ὑπὸ τοῦ συνήθους ἔλαττον ἀνάγκη ἐστὶ πᾶν τὸ λεχθησόμε-
 5 νον τοῦ πεπραγμένου νομισθῆναι. οἱ μὲν γὰρ ἀλλότριοι, καὶ ἀπι-
 στήσωσιν αὐτοῖς διὰ φθόνον, ἀλλ' ὑπ' αὐτοῦ γε ἐκείνου πᾶν τὸ
 ἀκουσθὲν αὐταρχεῖς ἡγοῦνται. τὸ δὲ ὑμέτερον ἀκόρεστον ὑπὸ τῆς
 εὐνοίας ἐξ ἀνάγκης γίγνεται. τῶν γὰρ ἀρετῶν τῶν τοῦ Καίσαρος
 αὐτοὶ πλεῖστον ἀπολεαυκότες καὶ τὸν ἥπαινον αὐτῶν οὐ φθονερεῖς,
 6 ὡς οὐδὲν προσήκοντα, ἀλλ' εὐμενῶς, ὡς οἰκτεῖον, ἀπαιτεῖτε. σπου-
 δάσω δ' οὖν ἐπὶ μακρότατον τὰς βουλήσεις ὑμῶν ἀποπληρῶσαι,
 εὖ εἰδὼς ὅτι οὐ πρὸς τὴν δύναμίν μου τῶν λόγων καὶ τὴν προαί-

ρεσιν ἐξετάσετε, ἀλλ' ἐκ τῆς προθυμίας καὶ τὸ κατ' ἐκείνην ἐνδεὲς ἀναισώσετε.

λέξω δὲ περὶ τοῦ γένους αὐτοῦ πρώτον, οὐχ ὅτι λαμπρότατον 37
ἐστίν. καίτοι καὶ τοῦτο οὐ σμικρὸν ἐς ἀρετῆς φύσιν φέρει, τὸ μῆτε
ἀπὸ ταυτομάτου τινὰ ἀλλ' ἐκ παρασκευῆς συγγενοῦς ἀγαθὸν γενέ-
σθαι. οἱ μὲν γὰρ οὐκ ἐξ εὐγενῶν φύντες δύναιτο μὲν ἂν καὶ προσ- 2
ποιητῶς ἀνδραγαθίζεσθαι, δύναιτο δ' ἂν καὶ ἐλεγχθῆναι ποτε ἐς
τὸ κακογενὲς ὑπὸ τοῦ συμφύτου· ὅσοις δὲ ἄνωθεν ἐκ πολλοῦ σπέρμα
ἀνδραγαθίας ὑπάρχει, πᾶσα αὐτοῦς ἀνάγκη καὶ αὐτόφυτον καὶ
διαρκῆ τὴν ἀρετὴν ἔχειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε οὐ τοῦτο μάλιστα 3
νῦν ἐπαινῶ τοῦ Καίσαρος, ὅτι τὰ μὲν νεώτατα ἐκ πολλῶν καὶ γεν-
ναίων ἀνδρῶν ἔφν, τὰ δὲ ἀρχαιότατα ἐκ βασιλέων καὶ θεῶν ἐγί-
νετο, ἀλλ' ὅτι πρώτον μὲν τῆς πόλεως ἡμῶν ὅλης συγγενῆς ἐστίν
(ἐκ γὰρ ὧν οὗτος ἐγεννήθη, πρὸς τούτων ἡμεῖς ᾠκίσθημεν), ἔπειθ' 4
ὅτι τῶν προπατόρων αὐτοῦ ἐς τὸ θεῖον δι' ἀρετὴν ἀνέκειν νομι-
σθέντων οὐχ ὅπως ἐπηλήθευσε τὴν φήμην, ἀλλὰ καὶ ἐπηύξησεν,
ὥστ' εἰ καὶ τις ἡμφισβῆται πρότερον μὴ ποτ' ἂν ἐκ τῆς Ἀφροδί-
της τὸν Αἰνείαν γενέσθαι, νῦν δὴ πιστευσάτω. θεοῖς μὲν γὰρ ἤδη 5
τινὲς οὐκ ἄξιοι παῖδες ἐπεφημίσθησαν· τούτου δὲ οὐδ' ἂν εἰς ἀπα-
ξιώσειε θεοὺς τοὺς προγόνους γεγονέναι. ἐβασίλευσε μὲν γὰρ καὶ
αὐτὸς ὁ Αἰνείας καὶ τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ τινές· τοσοῦτῃ δὲ οὗτος
ἀμείνων ἐκείνων ἐγένετο ὅσῳ οἱ μὲν Λαβινίου καὶ Ἀλβης ἐμονάρ-
χησαν, οὗτος δὲ τῆς Ῥώμης οὐκ ἤθελησε βασιλεῦσαι, καὶ οἱ μὲν 6
τὴν κρηπίδα τῆς πόλεως ἡμῶν προκατεβάλλοντο, οὗτος δὲ ἐς τοσοῦ-
τον αὐτὴν ἐπῆρεν ὥστε τὰ τε ἄλλα καὶ ἀποικίας μελλοῦς ὧν ἐκεῖνοι
πόλεων ἐβασίλευσαν καταστήσασθαι.

τὰ μὲν οὖν τοῦ γένους οὕτως αὐτῷ ἔχει· ὅτι δὲ δὴ τὴν τε 38
τροφὴν καὶ τὴν παιδείαν ἀκύλουθον τῷ τῆς εὐγενείας ὄγκῳ ἔλαβε,
πῶς ἂν τις μᾶλλον κατανοήσειεν ἢ τοῖς τὰ ἔργα πίστιν ἀναγκαίαν *ἔφ' ἑα*
αὐτῷ παρέχεται; ᾧ γὰρ τό τε σῶμα διαρκέστατον καὶ ἡ ψυχὴ πο- 2
λυαρκεσιώτερη πρὸς πάνθ' ὁμοίως καὶ τὰ εἰρηναῖα καὶ τὰ πολέμια
διαφανῶς ὑπῆρξε, πῶς οὐκ ἀνάγκη τοῦτον καὶ τεθράφθαι ἄριστα;
καίτοι χαλεπὸν μὲν περικαλλέστατόν τινα ἀνδρῶν ὄντα κυρτερικώ-
τατον γενέσθαι, χαλεπὸν δὲ ἰσχυριζόμενόν τι τῷ σώματι φρονιμώ- 3
τατον ἐκβῆναι, πυγχύλεπον δὲ τὸν αὐτὸν καὶ ἐν τοῖς λόγοις καὶ ἐν
τοῖς ἔργοις διαπρέψαι. οὗτός γε μὴν — λέγω δὲ ἐν εἰδόσιν, ὥστε
μῆτε τι ἀρχὴν ψεύσασθαι, καὶ γὰρ ἂν αὐτόφωρος ἀλίσκοιμην, μῆτε
ἐπὶ τὸ μεῖζον ὀγκῶσαι· καὶ γὰρ ἂν ἐς τούναντίον οὐ βούλομαι κα-

6 ὁ ἀναπληρώσετε?
38 2 ὁ διαφανές

37 1 2 μὴ?
3 ὁ ἂν οὐκ

5 ὁ ἐγγόνων*

4 θισταίμην. αὐτός τε γὰρ ἀλαζονεύεσθαι δικαιοῦτατα, ἂν γέ τι τοι-
 οῦτο ποιήσω, ὑποπτευθήσομαι, καὶ τὴν τούτου ἀρετὴν ἐλάσσω τῆς
 ὑπαρχούσης αὐτῷ παρ' ἡμῖν δόξης φαίνεσθαι ποιεῖν νομισθήσομαι.
 πῶς γὰρ λόγος ἐπὶ τῷ τοιῷδε λεγόμενος, καὶ τὸ βραχύτατον ψεύ-
 5 χον αὐτοῦ ἔχει· τὸ γὰρ συνειδὸς τῶν ἀκρωμένων, οὐχ ὁμολογοῦν
 τῷ πεπλασμένῳ, πρὸς τε τὴν ἀλήθειαν φέρεται, καὶ τάχα ἀρκεσθὲν
 αὐτῇ μανθάνει τε ἅμα ὁποῖόν τινα ἐχρῆν εἶναι, καὶ παραβάλλον
 ἑκάτερα καταφωρῶ τὸ λείπον. ἀληθεύων οὖν λέγω τοῦθ', ὅτι ὁ
 6 Καῖσαρ οὗτος τό τε σῶμα ἅμα ἱκανώτατος καὶ τὴν ψυχὴν εὐκο-
 λιώτατος ἐγένετο. τῇ τε γὰρ τῆς φύσεως ἰσχύϊ θαυμαστῇ ἐκέχρητο,
 καὶ παιδείᾳ παντοδαπῇ ἀκριβῶς ἥσκητο, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀπει-
 κότως καὶ γινῶναι πᾶν τὸ δέον ὀξύτατα καὶ ἐρμηνεῦσαι πιθανώ-
 7 τατα διαθέσθαι τε καὶ διοικῆσαι φρονημώτατα αἰετὴν ἡδυνήθη, καὶ
 οὔτε τις αὐτὸν καιροῦ ῥοπή αἰφνιδίως οἱ προσπεισοῦσα προκατέλα-
 8 βεν, οὐτ' ἀπόρρητος μέλλησις χρονίσουσα διέλαθεν. πάντα γὰρ αἰετὴν
 πρὶν ὑπαιρτισθῆναι καὶ προδιεγίνωσκε, καὶ πρὸς πάντα τὰ συμβῆναι
 9 τινι δυνάμενα προπαρεσκεύαστο· τό τε κρυπτόμενον ἰσχυρῶς ἀνευ-
 ρεῖν καὶ τὸ φαινόμενον πιθανῶς ψευδαγνοεῖν, τό τε λανθάνον εἰδέναι
 10 προσποιήσασθαι καὶ τὸ γινωσκόμενον ἀποκρύψασθαι, τοὺς τε καιροὺς
 σφισιν ἐφαρμόσαι καὶ τοὺς λογισμοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποδοῦναι, καὶ
 11 προσέτι καὶ ἐπιτελέσαι καὶ ἐπεξελεθεῖν πάνθ' ὥς ἕκαστα καλῶς ἡπί-
 12 στατο. τεκμήριον δέ, τὰ τε ἴδια εὐνοικότατος ἅμα καὶ εὐδαπανώτατος
 ἐγένετο, ἀκριβῆς μὲν ὢν ἐς τὸ τὰ ὑπάρχοντα διαρκῶς φυλάττειν, θα-
 13 ψιλῆς δὲ ἐς τὸ τὰ προσήκοντα ἀφειδῶς ἀναλῶσαι, καὶ τοὺς συγγενεῖς
 14 πάντας πλην τῶν ἀνοσιωτάτων ἰσχυρῶς ἡγάπησεν· οὔτε γὰρ δυστυ-
 χήσαντά τινα αὐτῶν ὑπερεῖδεν οὔτε εὐτυχήσαντί τινι ἐφθόνησεν, ἀλλὰ
 15 καὶ τούτοις τὰ προὑπάρχοντα συνεπιτύχῃσε καὶ ἐκείνοις τὰ ἐλλείποντα
 16 ἀνεπλήρωσε, τοῖς μὲν χρήματα τοῖς δὲ χωρία τοῖς δὲ ἀρχὰς τοῖς δὲ
 17 ἱερωσύναις δούς. καὶ μέντοι καὶ πρὸς τοὺς φίλους τοὺς τε ἄλλους
 18 τοὺς προσομιλοῦντάς οἱ θαυμαστῶς προσεφέρετο· οὔτε γὰρ ὑπερε-
 φρόνει τινὰ αὐτῶν οὐθ' ὑβρίζειν, ἀλλ' εὐπροσηγόρος πᾶσιν ὁμοίως ὢν
 19 τοὺς τε ὑπουργοῦντάς τι πολλὰ πλάσιος ἡμείβετο καὶ τοὺς λοιποὺς
 20 εὐεργεσίαις ἀνηρτᾶτο, καὶ οὔτε λαμπρυνόμενόν τινα ἐβιάσκηρέ ποτε
 21 οὐτ' αὐξάνόμενον ἐταπείνωσεν, ἀλλ' ὥς καὶ αὐτὸς διὰ πάντων σφῶν
 καὶ μεγαλυνόμενος καὶ ἰσχύϊ καὶ κόσμῳ προσκτώμενος, ἔχαιρε πλεί-
 22 στους ἑαυτῷ πυρισούμενος. τοιοῦτος μέντοι περὶ τοὺς φίλους καὶ
 23 περὶ τοὺς γνωρίμους ὢν οὐδ' ἐς τοὺς ἐχθροὺς ὠμὸς οὐδ' ἀπαραι-

4 4 ἐπὶ ἐν*
 1 1 διελάθετο

βραχὺ τοῦ ψ.*
 2 ἀπαρτηθῆναι

5 1 αὐτοῦ*
 4 λανθάνειν

2 ἀρεσθὲν?

τητος ἐγένετο, ἀλλὰ πολλοὺς μὲν καὶ τῶν ἰδίῃ τι προσκρουσάντων 6 οἱ ἀθώους ἀφῆκε, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν προσπολεμησάντων ἀπέλυσε, καὶ τισιν αὐτῶν καὶ τιμὰς καὶ ἀρχὰς ἔδωκεν. οὕτω που πᾶς πρὸς ἀρετὴν ἐπεφύκει, καὶ κακίαν οὐ μόνον αὐτὸς οὐκ εἶχεν ἀλλ' οὐδ' ἐν ἄλλῳ τινὶ ἐνεῖναι ἐπίστευεν.

ἐπεὶ δὲ ἐς τούτους τοὺς λόγους ἀφικόμην, ἄρξομαι περὶ τῶν 40 κοινῶν αὐτοῦ πολιτευμάτων λέγειν. καὶ γὰρ εἰ μὲν ἐν ἡσυχίᾳ ἐβειώκει, τάχ' ἂν ἀνέλεγκτον τὴν ἀρετὴν ἔσχεν· νῦν δὲ ἐπὶ πλείστον ἀὔξηθεις, καὶ μέγιστος οὐχ ὅτι τῶν καθ' ἑαυτὸν ἀνθρώπων ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἀπάντων τῶν τι δυνηθέντων γενόμενος, ἐκπρεπέστερον αὐτὴν ἐπεδείξατο. ἐκείνους μὲν γὰρ σχεδὸν τι πάντας αὐτὴ ἡ 2 ἔξουσία διήλεγξε, τοῦτον δὲ ἐπὶ μᾶλλον ἐξέφηνεν· τῷ γὰρ μεγέθει τῆς ἀρετῆς ἀντιπάλους πρῶξεις λαβὼν ἰσοστάσιος αὐταῖς εὐρέθη, καὶ μόνος ἀνθρώπων τηλικαύτην αὐτῷ τύχην ἐξ ἀνδραγαθίας κτησάμενος οὔτε δίσβαλεν αὐτὴν οὐθ' ὕβρισεν. ὅσα μὲν οὖν ἄλλως στρατευό- 3 μενος ἐλαμπρύνετο, ἢ ὅσα ἐν ταῖς ἐγκυκλίοις λειτουργίαις ἐμεγαλοφρονήσατο, παραλείψω, καίπερ τοσαῦτα ὄντα ὥστ' ἄλλῳ τινὶ καὶ πάνυ ἂν ἐς ἔπαινον ἐξαρκέσαι· πρὸς γὰρ τοι τὴν ἐπιφάνειαν τῶν μετὰ ταῦτα αὐτοῦ ἔργων σμικρολογεῖσθαι δύξω, ἂν καὶ ἐκεῖνα ἀκριβῶς ἐπέξλω· ὅσα δὲ δὴ ἄρχων ἑμῶν ἔπραξε, ταῦτ' ἐρῶ μόνυ. 4 καὶ οὐδὲ ταῦτα μέντοι πάντα καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς διηγήσομαι· οὔτε γὰρ ἐξικέσθαι ποτ' ἂν αὐτῶν δυνηθείην, καὶ ἀμίπολυν ἂν ἑμῖν ὄχλον ἄλλως τε καὶ εἰδόσι ταῦτα παραύχοιμι.

ὁ γὰρ ἀνὴρ οὗτος πρῶτον μὲν πάντων στρατηγήσας ἐν Ἰβηρίᾳ, 41 καὶ ὕπουλον αὐτὴν εὐρών, οὐ περιεῖδ' ἐσφας ὑπὸ τῷ τῆς εἰρήνης ὀνόματι ἀνανταγωνίστους γιγνομένους, οὐδ' εἴλετο αὐτὸς ἐν ἡσυχίᾳ τὸν τῆς ἀρχῆς χρόνον διαγενέσθαι μᾶλλον ἢ τὰ κοινῇ συμφέροντα πρῶξαι, ἀλλ' ἐπειδὴ περ ἐκόντες οὐ μετεμέλοντο, καὶ ἄκοντάς σφας ἐσωφρόνισεν, ὥστε καὶ τοὺς πρότερόν ποτε εὐδοκίμησαντας κατ' 2 αὐτῶν τοσοῦτον ὑπερβαλέσθαι ὅσον τὸ φυλάξαι τι τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερόν ἐστι, καὶ τὸ μηδ' αὐθὶς ποτε νεωτερίσαι τινὰς δυνηθῆναι ἔξεργάσασθαι τοῦ τὴν ἀρχὴν ὑπηκόους αὐτοῦς, ἀκεραίον τῆς δυνάμειος σφισιν οὔσης, ποιήσασθαι λυσιτελέστερον. τοιγάρ τοι 3 καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτῷ διὰ τοῦτ' ἐψηφίσασθε καὶ τὴν ἀρχὴν τὴν ὕπατον εὐθὺς ἰδώκατε. ἐξ οὗ δὴ καὶ τὰ μάλιστα διεφάνη τοῦθ', ὅτι οὔτε ἐπιθυμίας οὔτε εὐκλείας οἰκείας ἔνεκα τόν τε πόλεμον ἐκεῖνον ἐποίησατο καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ παρεσκευάζετο. παριδὼν γοῦν 4 τὴν πέμψιν τῶν νικητηρίων διὰ τὸ τὰ πρᾶγματα κατεπείγειν, καὶ

- χάριν μὲν ὑμῖν τῆς τιμῆς γνούς, ἀρκεσθεῖς δὲ αὐτῇ ἐκείνῃ πρὸς
 42 τὴν δόξαν, ὑπάτευσεν. καὶ ὅσα μὲν παρὰ τὴν ἀρχὴν ἐν τῇ πόλει
 διώκησεν, ἢ μυρία ἂν εἴη λέγειν· ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐκ τε ἐκείνης
 ἐξῆλθε καὶ πρὸς τὸν Γαλατικὸν πόλεμον ἐστάλη, θεωρήσατε ὅσα
 2 αὐτὴ καὶ ἡλίκα ἐνταῦθα κατειργάσατο. τοῖς μὲν γὰρ συμμάχοις οὐχ
 ὅπως βαρὺς ἐγένετο, ἀλλὰ καὶ προσεβοήθησεν, ἐπειδὴ μῆτε τι αὐ-
 τοὺς ὑπώπτευσεν καὶ προσέτι καὶ ἀδικουμένους εἶδεν· τοὺς δὲ δὴ
 πολεμίους, οὐχ ὅτι τοὺς προσοικοῦντας αὐτοῖς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλ-
 λους πάντας τοὺς τὴν Γαλατίαν νέμοντας, κατεστρέψατο, καὶ τοῦτο
 3 τὰ ὀνόματα πρότερον ᾗδειμεν, προσεκλήσατο. καὶ ταῦτα μέντοι
 πάντα, μῆτε δύναιμι ἀξιόχρεων μῆτε χρήματα αὐτάρκτη παρ' ἡμῶν
 λαβῶν, οὕτω μὲν ταχέως κατέπραξεν ὥστε καὶ πρὶν αἰσθῆσθαι τινὰ
 ἡμῶν ὅτι πολέμῳ νενικηκέναι, οὕτω δὲ ἀσφαλῶς κατεστήσατο ὥστε
 καὶ ἐπιβατὴν ἀπ' αὐτῶν καὶ τὴν Κελτικὴν καὶ τὴν Βρεττανίαν
 4 ποιῆσαι. καὶ νῦν δεδούλωται μὲν Γαλατία ἢ τοὺς τε Ἀμβρωνας
 καὶ τοὺς Κίμβρους ἐφ' ἡμᾶς ἀποστείλασα, καὶ γεωργεῖται πᾶσα
 ὥσπερ αὐτὴ ἡ Ἰταλία, πλεῖται δὲ οὐ Ῥοδανὸς ἔτι μόνος οὐδ' Ἀρα-
 ρις, ἀλλὰ καὶ Μόσας καὶ Αἰγρος καὶ Ῥήνος αὐτὸς καὶ ὠκεανὸς
 5 αὐτός. ὣν γὰρ οὐδὲ τὰς ἐπικλήσεις ἀκούοντες ἐπιστενόμεν αὐτὰ
 εἶναι, ταῦθ' ἡμῖν προσκατεργασται, ἐμβατὰ μὲν τὰ πρὶν ἄγνωστα,
 πλωτὰ δὲ τὰ πρόσθεν ἀδιερεύνητα ἀπὸ τε τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ
 43 ἀπὸ τῆς μεγαλογνωμοσύνης ποιήσας. καὶ εἶγε μὴ φθονήσαντες
 αὐτῷ τινές, μᾶλλον δὲ ἡμῖν, ἐστασιάκεσαν, καὶ δεῦρο αὐτὸν πρὸ
 τοῦ προσήκοντος καιροῦ ἐπανελθεῖν ἠνάγκασαν, πάντως ἂν καὶ τὴν
 Βρεττανίαν ὅλην μετὰ τῶν ἄλλων νήσων τῶν περικειμένων αὐτῇ
 καὶ τὴν Κελτικὴν πᾶσαν μέχρι τοῦ ἀρκτικοῦ ὠκεανοῦ ἐκεχείρωτο,
 ὥσθ' ἡμᾶς ὄρους μὴ γῆν μηδ' ἀνθρώπους τὸ λοιπόν, ἀλλ' αἶερα
 2 καὶ τὴν ἔξω θάλασσαν ἔχειν. διὰ γὰρ ταῦτα καὶ ὑμεῖς, ὁρῶντες
 τό τε μέγεθος τῆς διανοίας αὐτοῦ καὶ τὰ ἔργα καὶ τὴν τύχην, ἐπὶ
 πλεῖστον ἄρξαι αὐτῷ προσετάξατε· ὅπερ, ἂν οὐ δημοκρατήθημεν,
 οὐδενὶ ἄλλῳ ὑπῆρξεν, λέγω δὲ τὸ ὁκτῶ ἔτεσιν ὅλοις ἐφεξῆς ἡγεμο-
 νεῦσαι. οὕτως αὐτὸν πάντα ἐκείνα ὑμῖν ὄντως προσκταῖσθαι ἐνο-
 μίσατε, καὶ οὐδὲ πώποτε ἐφ' ὑμᾶς ἀνξιθῆσθαι ὑπωπτεύσατε.
 3 ἀλλ' ὑμεῖς μὲν ἐπὶ μακρότατον αὐτὸν ἐγχρονίσαι τοῖς χωρίοις
 ἐκείνοις ἐπεθυμήσατε· οὐ μέντοι καὶ ἐπέτρεψαν οἱ τὴν πολιτείαν
 οὐκ ἐτι κοινὴν ἀλλ' ἰδίαν αὐτῶν νομίζοντες εἶναι οὔτε τούτῳ τὰ
 λοιπὰ προσκαταστρέψασθαι οὐθ' ὑμῖν πάντων αὐτῶν κυριεῦσαι,

42 s 3 πρόσθεν] πρὶν*

43 i 3 ἠναγκάκεσαν?*

s 3 αὐτὴν

ἀλλὰ τῇ ἀσχολίᾳ αὐτοῦ ἀποχρησάμενοι πολλὰ καὶ ἀνόσια ἐτόλμησαν, ὥσθ' ὑμῶς τῆς παρ' αὐτοῦ βοηθείας δεηθῆναι. καὶ διὰ τοῦτο 44 καταλιπὼν τὰ προκείμενα ταχέως ὑμῖν ἐπεκούρησε, καὶ πῶσαν τὴν Ἰταλίαν ἐκ τῶν ἐπαρτηθέντων αὐτῇ κινδύνων ἡλευθέρωσε, καὶ προσέτι τὴν τε Ἰβηρίαν ἀλλοτριουμένην ἐκομίσαστο, καὶ τὸν Πομπήιον τὴν τε πατρίδα καταλιπόντα καὶ βασιλείαν ἰδίαν ἐν Μακεδονίᾳ κατασκευάζοντα, καὶ ἐκεῖσε πάντα τὰ ὑμέτερα ἀγαθὰ μετα- 2 φέροντα, τοὺς τε ὑπηκόους ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς συσκευαζόμενον καὶ τοῖς χρήμασιν ὑμῶν ἐφ' ὑμᾶς χρώμενον ἰδὼν τὸ μὲν πρῶτον πεῖσαι πως ἠθέλησε, καὶ ἰδίᾳ καὶ κοινῇ προσπέμπων, πῶσασθαι καὶ μεταδίσθαι, πίστεις λαβόντα μεγίστας ἢ μὴν ἐν τοῖς ἴσοις ὁμοίως αὐτοῖς αὐτὸν γενήσεσθαι· ἐπεὶ δ' οὐδένα τρόπον ἡδυνήθη τοῦτο ποιῆσαι, 3 ἀλλ' ἐκεῖνος τὰ τε ἄλλα καὶ τὴν συγγένειαν τὴν πρὸς τὸν Καῖσαρα αὐτῷ ὑπάρξουσιν ὑπερβὰς ἀντιπολεμεῖν ὑμῖν εἴλετο, οὕτω δὲ καταναγκασθεὶς τοῦ ἐμφυλίου πολέμου προσάνασθαι τί μὲν δεῖ λέγειν ὡς εὐτόλμως ἐπ' αὐτόν, καίπερ χειμῶνος ὄντος, ἐπλευσε, τί δὲ ὡς 4 εὐθαρσῶς αὐτῷ, καίτοι πάντα τὰ ἐπιχώρια ἔχοντι, συνέμιξε, τί δὲ ὡς ἀνδρικῶς αὐτοῦ, καίπερ πολὺ τῷ πλήθει τῶν στρατιωτῶν ἐλαττούμενος, ἐκράτησεν; ἂν γὰρ τις καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐπεξελθεῖν ἐθέλῃσῃ, παῖδα ἂν ἀποδείξειε τὸν θανυμαστὸν ἐκεῖνον Πομπήιον· οὕτως ἐν πᾶσιν αὐτοῖς κατεστρατηγήθη.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἔασω· οὐδὲ γὰρ οὐδ' αὐτὸς ὁ Καῖσαρ ἐσεμνύ- 45 νατό ποτε ἐπ' αὐτοῖς, μισῶν αὐτὰ τῆς ἀνάγκης· ἐπεὶ δὲ τὸ δαιμόνιον δικαιοτάτα τὴν μάχην ἔκρινε, τίνα μὲν τῶν τότε πρῶτον ἀλόντων ἀπέκτεινε, τίνα δὲ οὐκ ἐτίμησεν, οὐχ ὅτι τῶν βουλευτῶν ἢ τῶν ἱππέων ἢ καὶ ὅλως τῶν πολιτῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν συμμάχων τῶν τε ὑπηκόων; οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐκείνων τις οὐτ' ἀπέθανε βιαίως οὔτε αἰτίαν 2 ἔλαβεν, οὐκ ἰδιώτης, οὐ βασιλεὺς, οὐκ ἔθνος, οὐ πόλις· ἀλλ' οἱ μὲν καὶ συνεξητάσθησαν αὐτῷ, οἱ δὲ τὴν γοῦν ἄδειαν ἐντίμως ἔσχον, ὥστε τότε δὴ καὶ πάντας ὑδύρεσθαι τῶν ἀπολωλότων. τοσαύτῃ 3 γὰρ περιουσίᾳ φιλανθρωπίας ἐχρήσατο ὥστε τοὺς μὲν συναραμένους τῷ Πομπηίῳ ἐπαινεῖν καὶ πάντα σφίσι τὰ δοθέντα ὑπ' αὐτοῦ φυλάττειν, τὸν δὲ Φαρνάκην καὶ τὸν Ὀρώδην μισῆσαι ὅτι οὐκ ἐπεκούρησαν φίλοι αὐτοῦ ὄντες. καὶ διὰ τοῦτο γε οὐχ ἥκιστα τῷ μὲν 4 οὐκ ἐς μακρὸν ἐπολέμησε, τῷ δὲ ἐπιστρατεύσειν ἐμελλεν. πάντως δ' ἂν καὶ ... ζῶντι εἰλήφει. τεκμήριον δὲ ὅτι μήτε εὐθὺς αὐτὸν ἐπεδίωξεν ἀλλὰ κατὰ σχολὴν εἴασε φυγεῖν, καὶ τὸν θάνατον αὐτοῦ ἀηδῶς ἤκουσε, τοὺς τε φονεύσαντας αὐτὸν οὐκ ἐπῆκεσεν ἀλλὰ καὶ 5

3 5 καὶ πολλὰ ἐν.*
εἶγε?

45 4 3 ...] αὐτοῦ τοῦ Πομπηίου ἐφέλαστο,

ἀνταπέκτεινεν οὐ πολλῶ ὕστερον, καὶ αὐτόν γε τὸν Πτολεμαῖον, ὅτι καίτοι παῖς ὢν τὸν εὐεργέτην ἀπολόμενον περιεῖδε, προσδιέφθειρεν.

- 46 μετὰ ταῦτα τοῖνυν ὅπως μὲν τὴν Αἴγυπτον κατεστήσαστο, καὶ ὅσα χρήματα ἐκείθεν ὑμῖν ἐκόμισε, περιττὸν ἂν εἴη λέγειν· στρατεύσας δὲ ἐπὶ τὸν Φαρνάκην οὐκ ὀλίγα ἤδη τοῦ τε Πόντου καὶ τῆς Ἀρμενίας ἔχοντα, προσηγέληθαι τε ἅμια αὐτῷ προσίων καὶ ὤφθη
- 2 παρῶν καὶ συνέβαλεν αὐθημερὸν καὶ ἐνίκησεν. ἀφ' ὧν περ οὐχ ἥκιστα διέδειξεν ὅτι οὐδὲν χείρων ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐγένετο, οὐδ' ὑπὸ τρυφῆς ἐν αὐτῇ ἐνεχρόνισεν· πῶς γὰρ ἂν ῥαδίως ἐκεῖνα ἔπραξε μὴ πολλῇ μὲν παρασκευῇ διανοίας πολλῇ δὲ καὶ ῥώμῃ χρώμενος;
- 3 ὥς δ' οὖν καὶ ὁ Φαρνάκης ἔφυγε, παρεσκευάζετο μὲν εὐθύς ἐπὶ τὸν Πάρθον στρατεῦσαι, στασιασάντων δὲ αὐθις ἐνταῦθα τινῶν ἀνεκομίσθαι τε ἄκων, καὶ οὕτως αὖ καὶ ταῦτα διέθετο ὥστε μὴδ'
- 4 ὅτι ἀρχὴν ἐταράχθαι πιστευθῆναι. οὔτε γὰρ ἀπέθανεν οὔτε ἔφυγεν, ἀλλ' οὐδ' ἡτιμώθη τὸ παράπαν ἔξ ἐκείνων τῶν πραγμάτων οὐδεὶς, οὐχ ὅτι οὐ δικαιοῦται ἂν πολλοὶ ἐκολάσθησαν, ἀλλ' ὅτι τοὺς μὲν πολεμίους ἀφειδῶς ἀπολλύναι τοὺς δὲ δὴ πολίτας σώζειν, κἄν φαῦ-
- 5 λοῖοι τινες ὦσιν, ἡγεῖτο δεῖν, καὶ διὰ τοῦτο τῇ μὲν ἀνδρείᾳ τοὺς ἀλλοφύλους κατηγωνίζετο, τῇ δὲ φιλανθρωπίᾳ καὶ τοὺς στασιάζοντας τῶν πολιτῶν, καίτοι καὶ ἀναξίους πολλάκις τούτου γεγονότας ἀφ' ὧν ἔπραττον, διετῆρει. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἐν τῇ Ἀφρικῇ τῇ τε Ἰβηρίᾳ αὐθις ἔπραξε, πάντας ὅσοι μὴ καὶ πρότερόν ποτε ἀλόντες
- 6 ὑπ' αὐτοῦ ἡλέγητο ἀφείς. τὸ μὲν γὰρ τοὺς πολλάκις ἐπιβουλευόντας οἱ αἰεὶ περιποιεῖσθαι μωρίαν, οὐ φιλανθρωπίαν ἐνόμιζεν· τὸ δὲ ἐν τοῖς πρώτοις ἁμαρτήμασι συγγινώσκειν τισί, καὶ μήτ' ἀκατάλακτον ὁργὴν ἔχειν καὶ προσέτι καὶ τιμὰς νέμειν, ἂν δὲ ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐμμένωσιν, ἀπαλλαγὴν αὐτῶν ποιεῖσθαι, καὶ πάννυ ἀνδρὸς ἔρ-
- 7 γον ἡγεῖτο εἶναι. καίτοι τί τοῦτο εἶπον; πολλοὺς γάρ τοι καὶ ἐκείνων ἔσωσε, δοὺς τοῖς τε ἐταίροις ἅπασιν καὶ τοῖς συγγνηκῆσασιν αὐτῷ ἕνα ἐκάστῳ τῶν ἀλόντων περιποιήσασθαι.

- 47 καὶ μέντοι καὶ ὅτι ταῦτα πάντα ἀπ' ἐμφύτου χρηστότητος, καὶ οὔτε προσποιητῶς οὔτε ἐπὶ κατασκευῇ πλεονεξίας τινός, ὥσπερ ἕτεροι συγχοὶ ἐφιλανθρωπεύσαντό τινα, ἔπραξε, μέγιστον μὲν καὶ ἐκεῖνο μαρτύριόν ἐστιν, ὅτι πανταχοῦ καὶ διὰ πάντων ὁμοίως ἐγένετο καὶ οὐτ' ὁργή τις αὐτὸν ἡγήσανεν οὔτε εὐπραγία διέφθειρεν,
- 2 οὐ τὸ κράτος ἡλλοίωσεν, οὐχ ἡ ἔξουσία μετέβαλεν. καίτοι χαλεπώτατον ἐν τοῖς τοσοῦτοις καὶ τοιοῦτοις καὶ προσέτι καὶ ἐπαλλήλοις πρύγμασιν ἐξετασθέντα, καὶ τὰ μὲν κατωρθωκότα τὰ δ' ἐν χερσὶν

ἔτ' ἔχοντα τὰ δ' ὑποπτεύοντα, χρηστόν τε αἰεὶ δι' Ἰσου γενέσθαι, καὶ μηδὲν τραχὺ μηδὲ δεινόν, εἰ καὶ μὴ πρὸς τιμωρίαν τῶν παρεληλυθότων, ἀλλὰ πρὸς γε φυλακὴν τῶν μελλόντων ἐθελῆσαι ποιῆσαι. ἱκανὰ μὲν καὶ ταῦτα τὴν χρηστότητα αὐτοῦ τεκμηριῶσαι ³ ἐστίν· οὕτω γὰρ ἐκ θεῶν ὄντως ἔφω ὥστε ἐν μόνον ἡπίστατο, σώζειν τοὺς γε σώζεσθαι δυναμένους· προσέτι δὲ καὶ ἐκεῖνα, ὅτι τοῖς τε αὐτῷ πολεμήσασιν τὸ μηδ' ὑπ' ἄλλον τινὸς κολασθῆναι παρεσκεύασε, καὶ τοὺς ἐν τῷ πρὶν ἐπταικότας ἀνεκτήσατο. πᾶσι μὲν ⁴ γὰρ τοῖς μετὰ τοῦ Λεπίδου καὶ μετὰ τοῦ Σεργίου γενομένοις ἄδειαν δοθῆναι ἐποίησε, πᾶσι δ' ἐκ τούτου τοῖς ἐκ τῶν ἐπικηρυχθέντων ὑπὸ τοῦ Σύλλου περιλειφθεῖσι τὴν σωτηρίαν ὑπάρξαι παρεσκεύασε, καὶ αὐτοὺς μετὰ τοῦτο κατήγαγε, τοὺς τε παῖδας ἀπάντων τῶν ὑπ' ἐκείνου θανατωθέντων καὶ τιμῶν καὶ ἀρχῶν ἡξίωσεν. καὶ τὸ μέγιστον, πάντα ἀπλῶς τὰ γράμματα ὅσα ἢ παρὰ τῷ Πομ- ⁵ πηλῷ ἢ παρὰ τῷ Σκιπίωνι ἀπόρρητα εὐρέθη κατέκαυσε, μήτ' ἀναγνούς τι αὐτῶν μήτε τηρήσας, ἵνα μηδ' ἄλλῳ τινὶ πονηρευθῆναι τι δι' αὐτὰ ἐγγένηται. ὅτι δὲ ταῦθ' οὕτως οὐκ εἶπε μόνον ἀλλὰ καὶ ἐπραξε, δηλοῖ τὰ ἔργα· οὐδεὶς γοῦν ἐκ τῶν γραμμάτων ἐκείνων οὐχ ὅσον οὐκ ἔπαθέ τι δεινόν, ἀλλ' οὐδ' ἐφοβήθη. οὐκ οὐδ' ⁶ οἶδεν οὐδεὶς τοὺς ἔξ αὐτῶν περιγενομένους πλὴν αὐτῶν ἐκείνων. τοῦτο γὰρ ἐστὶ παραδοξότατον καὶ μηδεμίαν ὑπερβολὴν ἔχον, ὅτι τε ἀφείδθησαν πρὶν αἰτιαθῆναι καὶ ὅτι ἐσώθησαν πρὶν κινδυνεῦσαι, καὶ οὐδ' αὐτὸς ὁ περιποίησας σφᾶς ἔμαθεν οὐς ἡλέησεν.

καὶ γὰρ τοι διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τᾶλλα ὅσα ἐνομοθέτησε καὶ ⁴⁸ ἐπηνώρθωσε, μεγάλα μὲν αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ὄντα, παρὰ μικρὸν δ' αἶν πρὸς ἐκεῖνα νομισθέντα, ἃ οὐ χρὴ ἀκριβῶς ἐπεξιέναι, καὶ ἐφελήσατε αὐτὸν ὡς πατέρα καὶ ἡγαπήσατε ὡς εὐεργέτην, τιμαῖς τε οἷσις οὐδένα ἄλλον ἡγήλατε, καὶ προστάτην διατελῇ τῆς τε πόλεως ² καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπάσης ἔχειν ἐπεθυμήσατε, μηδὲν περὶ τῶν ὀνομάτων διανεχθέντες, ἀλλὰ καὶ πάντα αὐτῷ ὡς καὶ ἐλάττονα αὐτοῦ προσθέντες, ἵν' ὅσον καθ' ἕκαστον αὐτῶν ἐκ τοῦ νομιζομένου πρὸς τὸ τελειότατον καὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἐνέδει, τοῦτο ἐκ τῆς παρὰ τῶν ἄλλων συντελείας ἀνταναπληρωθῇ. διὰ γὰρ τοῦτο ἀρ- ³ χιερεὺς μὲν πρὸς τοὺς θεοὺς, ὑπάτος δὲ πρὸς ἡμᾶς, αὐτοκράτωρ δὲ πρὸς τοὺς στρατιώτας, δικτάτωρ δὲ πρὸς τοὺς πολεμίους ἀπεδείχθη. καὶ τί ταῦτ' ἐξαριθμοῦμαι, ὅποτε καὶ πατέρα αὐτὸν ἐνὶ λόγῳ τῆς πατρίδος ἐπεκαλέσαστε; ἵνα μὴ τὰς ἄλλας αὐτοῦ προσηγασίας καταλέγω.

³ 1 καίτοι τὸ *
² περὶ γένους

³ μήτ' *
⁴⁸ 3 1 ἐν ὀλίγῳ

⁶ 1 οὐδ'] οὐτ'

οὐδ'] οὐτ'

- 49 ἀλλ' οὗτος ὁ πατήρ, οὗτος ὁ ἀρχιερεὺς ὁ ἄστυλος ὁ ἥρως ὁ
 θεὸς τέθνηκεν, οἳ μοι, τέθνηκεν οὐ νόσῳ βιασθεῖς, οὐδὲ γήρῳ μα-
 ρανθεῖς, οὐδὲ ἔξω πον ἐν πολέμῳ τινὶ τραθεῖς, οὐδὲ ἐκ δαίμονιον
 τινὸς αὐτομάτως ἀρπασθεῖς, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐντὸς τοῦ τείχους ἐπι-
 2 βουλευθεῖς ὁ καὶ ἐς Βρεττανίαν ἀσφαλῶς στρατεύσας, ἐν τῇ πόλει
 ἐνεδρευνθεῖς ὁ καὶ τὸ πωμήριον αὐτῆς ἐπανξήσας, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ
 κατασφαγείς ὁ καὶ ἴδιον ἄλλο κατασκευάσας, ὕπλος ὁ εὐπόλεμος,
 γυμνὸς ὁ εἰρηνοποιός, πρὸς τοῖς δικαστηρίοις ὁ δικαστής, πρὸς τοῖς
 ἀρχαῖς ὁ ἄρχων, ὑπὸ τῶν πολιτῶν ὃν μηδεὶς τῶν πολεμίων μηδ'
 ἐς τὴν θάλασσαν ἐκπεσόντα ἀποκτεῖναι ἡδυνήθη, ὑπὸ τῶν ἐταίρων
 3 ὁ πολλάκις αὐτοὺς ἐλέησας. ποῦ δὴτά σοι, Καῖσαρ, ἡ φιλανθρω-
 πία, ποῦ δὲ ἡ ἀσυλία, ποῦ δὲ οἱ νόμοι; ἀλλὰ σὺ μὲν, ὅπως μηδ'
 ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τις φονεύηται, πολλὰ ἐνομοθέτησας, σὲ δὲ οὕτως
 οἰκτρῶς ἀπέκτειναν οἱ φίλοι, καὶ νῦν ἐν τε τῇ ἀγορᾷ πρόκεισαι
 ἐσφαγμένος, δι' ἧς πολλάκις ἐπόμπευσας ἐστεφανωμένος, καὶ ἐπὶ
 τοῦ βήματος ἔρρηψαι κατατετρωμένος, ἀφ' οὗ πολλάκις ἐδημηγόρη-
 4 σας. οἳ μοι πολιῶν ἡματωμένων. ὦ στολῆς ἐσπαρραγμένης, ἦν ἐπὶ
 τούτῳ μόνον, ὡς ἔοικεν, ἔλαβες, ἵν' ἐν ταύτῃ σφαγῇς.”
- 50 τοιαῦτα τοῦ Ἀντωνίου λέγοντος ὁ δῆμος τὰ μὲν πρῶτον ἡρε-
 θίζετο, ἔπειτα δὲ ὠργίζετο, καὶ τέλος οὕτως ἐφλέγγμηνεν ὥστε τοὺς
 τε φονέας αὐτοῦ ζητεῖν καὶ τοῖς ἄλλοις βουλευταῖς ἐγκυλεῖν, ὅτι οἱ
 μὲν ἀπέκτειναν οἱ δὲ ἐπείδον ἀποθνήσκοντα ἄνδρα ὑπὲρ οὗ δημο-
 σία κατ' ἔτος εὐχέσθαι ἐψηφίσαντο, καὶ οὗ τὴν τε ὑγίειαν τὴν τε
 τύχην ὤμνυσαν, καὶ ὃν ἐξ ἴσου τοῖς δημάρχοις ἄστυλον ἐπεποιήκε-
 2 σαν. καὶ τούτου τό τε σῶμα αὐτοῦ ἀρπάσαντες οἱ μὲν ἐς τὸ οἴ-
 κημα ἐν ᾧ ἀπέσφακτο, οἱ δὲ ἐς τὸ Καπιτώλιον κομίσειαι τε ἐβού-
 λοντο καὶ ἐκεῖ καῦσαι, κωλυθέντες δὲ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν φόβῳ
 τοῦ μὴ καὶ τὸ θέατρον τοὺς τε ναοὺς συγκαταπρησθῆναι, αὐτοῦ
 3 ἐν τῇ ἀγορᾷ, ὥσπερ εἶχον, ἐπὶ πυρὰν ἐπέθηκαν. πολλὰ δ' ἂν καὶ
 ὡς τῶν περὶ ἐξ οἰκοδομημάτων ἐφθάρη, εἰ μὴ οἱ τε στρατιῶται ἐμ-
 ποδῶν ἐγένοντο καὶ τινες τῶν θρασυτέρων οἱ ὑπάτοι κατὰ τῶν τοῦ
 Καπιτωλίου πετρῶν ὤσαν. οὐ μέντοι καὶ ἐπαύσαντο διὰ τοῦτο οἱ
 4 λοιποὶ ταρπιτόμενοι, ἀλλ' ἐπὶ τε τὰς οἰκίας τῶν σφαγῶν ὠρμη-
 σαν, καὶ ἄλλους τε ἐν τούτῳ καὶ Ἑλβιον Κίνναν δημαρχοῦντα μά-
 την ἀπέκτειναν· οὐ γὰρ ὅπως ἐπεβούλευσε τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ καὶ
 ἐν τοῖς μάλιστα αὐτὸν ἡγάπα. ἐπλανήθησαν δὲ ὅτι Κορνηλίος
 51 Κίννας ὁ στρατηγὸς συμμετέσχε τῆς ἐπιπόσειως. καὶ μετὰ τοῦτο
 ἀπειπόντων τῶν ὑπᾶτων μηδένα ἔξω τῶν στρατιωτῶν ἐνόησαν εἰ-

ναι, τῶν μὲν φόρων ἀπέσχοντο, βωμὸν δὲ τινα ἐν τῷ τῆς πυρᾶς χωρίῳ ἰδρυσάμενοι (τὰ γὰρ ὁστᾶ αὐτοῦ οἱ ἐξελεύθεροι προανέ-
 λοντο καὶ ἐς τὸ πατρῶον μνημεῖον κατέθεντο) θύειν τε ἐπ' αὐτῷ
 καὶ κατάρχεσθαι τῇ Καίσαρι ὡς καὶ θεῷ ἐπεχείρουν. οἱ οὖν ὕπα- 2
 τοι ἐκεῖνόν τε ἀνέτρεψαν, καὶ τινὰς ἀγανακτήσαντας ἐπὶ τούτῳ ἐκό-
 λασαν, καὶ νόμον ἐξέθηκαν μηδένα αὐθις δικτάτορα γενέσθαι, ἀρᾶς
 τε ποιησάμενοι καὶ θάνατον προειπόντες ἂν τέ τις ἐσηγήσῃται τοῦτο
 ἂν θ' ὑποστῇ, καὶ προσέτι καὶ χρήματα αὐτοῖς ἀντικρὺς ἐπικηρύ-
 ξαντες. ταῦτα μὲν ἐς τὸ ἔπειτα προείδοντο, ὥσπερ ἐν τοῖς ὀνό- 3
 μισι τῆς τῶν ἔργων δεινότητος οὔσης, ἀλλ' οὐκ ἐκ τῶν ὀπλων καὶ
 ἐκ τῶν ἐκάστου τρόπων καὶ γιγνομένων αὐτῶν καὶ τὰς τῆς ἐξου-
 σίας, ἐν ᾗ ποτ' ἂν τύχῃ δρώμενα, προσρήσεις διαβαλλόντων· ἐν δὲ 4
 τῷ τότε παρόντι τοὺς τε κληρούχους τοὺς ὑπὸ τοῦ Καίσαρος προ-
 κεχειρισμένους ἐς τὰς ἀποικίας εὐθύς, μὴ καὶ νεοχμῶσωσί τι, ἔστει-
 λαν, καὶ τῶν σφαγέων τοὺς μὲν ἄρξαι τινῶν εἰληχότας ἐς τὰ ἔθνη,
 τοὺς δὲ λοιποὺς ἄλλον ἄλλοσε ἐπὶ προφάσει τινὶ ἐξέπεμψαν· καὶ
 αὐτοὺς ὡς καὶ εὐεργέτας σφῶν πολλοὶ ἐτίμησαν.

οὕτω μὲν ὁ Καίσαρ μετέλλαξεν. καὶ ἐπειδὴ ἔν τε τῇ τοῦ Πομ- 52
 πῆρον οἰκοδομήματι καὶ παρὰ τῷ ἀνδριάντι αὐτοῦ τῷ τότε ἐκεῖ
 ἐστῶτι ἐσφάγη, ἔδοξέ τινα τιμωρίαν αὐτῷ δεδοκέναι, ἄλλως τε καὶ
 ὅτι καὶ βρονταὶ ἄπλετοι καὶ ὑετὸς λάβρος ἐπεγένετο. ἐν δ' οὖν τῷ
 θορούβῳ ἐκείνῳ καὶ τοιόνδε τι οὐκ ἀπάξιον μνήμης συνηνέχθη. Γάιος 2
 γὰρ τις Κάσκας δημαρχῶν, καὶ ἰδὼν ὅτι ὁ Κίννυς ἐκ τῆς πρὸς
 τὸν στρατηγὸν ὁμωνυμίας ἀπώλετο, ἐφοβήθη μὴ καὶ αὐτὸς ἀπο-
 θάνῃ, ὅτι Πούπλιος Σεργίλιος Κάσκας ἐκ τῶν δημάρχων καὶ
 ἐκ τῶν σφαγέων ἦν, καὶ γράμματα ἐξέθηκε τήν τε κοινωνίαν σφῶν 3
 ἐκ τῆς μιᾶς προσηγορίας καὶ τὴν διαφορὰν τῆς γνώμης δηλῶν.
 καὶ ἔπαθε μὲν οὐδέτερος δεινὸν οὐδέν (καὶ γὰρ ὁ Σεργίλιος ἰσχυ-
 ρῶς ἐφυλύσσετο), λόγον δὲ δῆ τινα ὁ Γάιος, ὥστε καὶ μνημο-
 νέυεσθαι διὰ τοῦτο, ἔσχεν.

τότε μὲν δὴ ταῦτα πρὸς τε τῶν ἄλλων καὶ πρὸς τῶν ὑπάτων 53
 ἐγένετο· καὶ γὰρ τὸν Δολοβέλλαν ὁ Ἀντώνιος, καίτοι μὴ βουλευθεὶς
 τὰ πρῶτα ἐς τὴν ἀρχὴν ὡς οὐδέπω καθήκουσάν οἱ προσλαβεῖν,
 ὁμῶς προσέθετο, δέισας μὴ στασιάζῃ. ὡς μέντοι ὁ τε θόρυβος 2
 κατέστη καὶ αὐτὸς ὁ Ἀντώνιος τό τε ἐξετάσαι τὰ διοικηθέντα ὑπὸ
 τοῦ Καίσαρος καὶ τὸ πάντα τὰ δόξαντα αὐτῷ ποιῆσαι ἐπετράπη,
 οὐκ ἐτ' ἐσωφρόνησεν, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἐγκρατὴς τῶν γραμμῶν
 αὐτοῦ ἐγένετο, πολλὰ μὲν ἀπήλειπε πολλὰ δὲ ἀντενέγραψεν, ἄλλα

1 4 ὁστᾶ om
 52 1 2 καὶ om*

2 3 ἐπέθηκεν*

4 τέ om
 53 1 2 φοβηθεὶς

3 1 προϋδόν-

3 τε καὶ νόμιους. καὶ προσέτι καὶ χρήματα καὶ ἀρχὰς τὰς μὲν ἀφεί-
 λετο τινῶν τὰς δὲ ἔδωκεν ἄλλοις, ὥς καὶ ἐκ τῶν ἐκείνου διαγραμ-
 μάτων αὐτὰ ποιῶν. καὶ τούτου συχνὰ μὲν αὐτόθεν ἤρπασε, συχνὰ
 δὲ καὶ παρ' ἰδιωτῶν τῶν τε δήμιων καὶ τῶν βασιλέων ἡργυρολό-
 γησε, τοῖς μὲν χώραν τοῖς δὲ ἐλευθερίαν, ἄλλοις πολιτείαν, ἄλλοις
 4 ἀτέλειαν πωλῶν, καίτοι τῆς βουλῆς τὸ μὲν πρῶτον ψηφισαμένης
 μηδεμίαν στήλην ὥς καὶ τοῦ Καίσαρος συγγεγραφότος τι ἀνατε-
 θῆναι (ἐς γὰρ στήλας χαλκῆς πάντα τὰ τοιαῦτα ἐσεγράφετο), ἔπειτα
 δέ, ὥς ἐκεῖνος ἐνέκειτο λέγων πολλὰ καὶ ἀναγκαῖα ἐπ' αὐτοῦ προ-
 βεβουλευσθαι, κελυσσάσης πάντας τοὺς πρώτους κοινῇ αὐτὰ δια-
 5 κρίναι. ἀλλ' οὔτε τι τούτων ἐφρόντισε, καὶ τὸ σύμπαν τοῦ μὲν
 Ὀκταβίου ἅτε καὶ μειρακίου καὶ πραγμάτων ἀπείρου, τήν τε κλη-
 ρονομίαν ὥς χαλεπὴν καὶ δυσμεταχείριστον οὔσαν ἀπωθουμένου,
 κατεφρόνησεν, αὐτὸς δὲ ὥς κληρονόμος οὐ μόνον τῆς οὐσίας ἀλλὰ
 καὶ τῆς δυναστείας τῆς τοῦ Καίσαρος ὣν πάντα διεχειρίζεν· τὰ τε
 6 γὰρ ἄλλα καὶ φυγάδας τινὰς κατήγαγεν. ἐπειδὴ τε ὁ Λέπιδος
 ἰσχύν τε μεγάλην εἶχε καὶ φόβον αὐτῷ πολλὴν ἐπήρτα, τήν τε θυ-
 γατέρα τῷ νιῇ αὐτοῦ συνώκισε καὶ ἀρχιερεῖα αὐτὸν ἀποδειχθῆναι
 7 παρεσκεύασεν, ἵνα μηδὲν ὦν ἐπραττε πολυπραγμονοίῃ. ὅπως γὰρ
 δὴ ῥᾶδίως αὐτὸ ποιήσῃ, ἐς τε τοὺς ἱερεῖας αὐθις ἀπὸ τοῦ δήμου
 τὴν αἵρεσιν τοῦ ἀρχιερέως ἐπανήγαγε, καὶ τούτοις αὐτὸν οὐδὲν ἢ
 ὀλίγα τῶν νενομισμένων πράξας ἐτέλεσε, δυναθεὶς ἂν αὐτὸς ἱερώ-
 σασθαι.

ME Ἀντώνιος μὲν δὴ ταῦτ' ἐποiei, ὁ δὲ δὴ Γάιος ὁ Ὀκτάβιος ὁ
 Καίπρις (οὗτω γὰρ ὁ τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἀδελφῆς υἱὸς
 ὠνομάζετο) ἦν μὲν ἐξ Ἑλιτρῶν τῶν Ὀλοσκίδων, ὀρφανὸς δὲ ὑπὸ
 τοῦ Ὀκταβίου τοῦ πατρὸς καταλειφθεὶς ἐτράφη μὲν παρὰ τε τῇ
 μητρὶ καὶ παρὰ τῷ ἀδελφῷ αὐτῆς Λουκίῳ Φιλίππῳ, αὐξήσεις δὲ
 2 συνδιέτριβε τῷ Καίσαρι· ἅπαις τε γὰρ ἐκεῖνος ὦν καὶ μεγάλας ἐπ'
 αὐτῷ ἐλπίδας ἔχων ἡγάπα τε καὶ περιεῖπεν αὐτόν, ὥς καὶ τοῦ ὀνό-
 μιτος καὶ τῆς οὐσίας τῆς τε μοναρχίας διάδοχον καταλείψων, ἄλ-
 λως τε καὶ ὅτι ἡ Ἀττία δεινῶς ἰσχυρίζετο ἐκ τοῦ Ἀπόλλωνος αὐ-
 τὸν κεκυτκέναι, ὅτι καταδαρθούσά ποτε ἐν νυφῷ αὐτοῦ δράκοντι
 τινι μίγνυσθαι ἐνόμισε καὶ διὰ τοῦτο τῷ ἱκανομένῳ χρόνῳ ἔτεκεν.
 3 πρὶν τε ἢ ἐς τὸ φῶς ἐξίεναι, ἔδοξεν ὄναρ τὰ σπλάγχνα ἐαυτῆς ἐς
 τὸν οὐρανὸν ἀναφέρεσθαι καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἐπεκτείνεσθαι·
 καὶ τῇ αὐτῇ νυκτὶ καὶ ὁ Ὀκτάβιος ἐκ τοῦ αἰδοίου αὐτῆς τὸν ἥλιον
 ἀνατέλλειν ἐνόμισεν. ἄρτι τε ὁ παῖς ἐγεγένητο, καὶ Νιγίδιος Φί-

3 2 δὴ γραμμῶν?

5 1 μὲν om*

1 1 1 ὁ ante K. om*

2 ἀδελφίδης?

5 ἀνδρὶ?

2 6 μετὰ?

γουλος βουλευτής παραχοῆμι αὐτῷ τὴν αὐταρχίαν ἐμαντεύσατο·
 ἄριστα γὰρ τῶν καθ' ἑαυτὸν τὴν τε τοῦ πόλου διακόσμησιν καὶ 4
 τὰς τῶν ἀστέρων διαφοράς, ὅσα τε καθ' ἑαυτοὺς γιγνόμενοι καὶ ὅσα
 συμμιγνύντες ἀλλήλοις ἐν τε ταῖς ὁμιλίαις καὶ ἐν ταῖς διαστάσεσιν
 ἀποτελοῦσι, διέγνω, καὶ κατὰ τοῦτο καὶ αἰτίαν ὥς τινας ἀπορρη-
 τούς διατριβὰς ποιούμενος ἔσχεν. οὗτος οὖν τότε τὸν Ὀκτάβιον 5
 βραδυτέρον ἐς τὸ συνέδριον διὰ τὸν τοῦ παιδὸς τόκον (ἔτυχε γὰρ
 βουλὴ οὕσα) ἀπαντήσαντα ἀνήρετο διὰ τί ἐβρώδυνε, καὶ μαθὼν
 τὴν αἰτίαν ἀνεβόησεν ὅτι δεσπότην ἡμῖν ἐγέννησας, καὶ αὐτὸν ἐκ-
 ταραχθέντα ἐπὶ τούτῳ καὶ διαφθεῖραι τὸ παιδίον ἐθέλξαντα ἐπέ-
 σχεν, εἰπὼν ὅτι ἀδύνατόν ἐστι τοιοῦτό τι αὐτὸ παθεῖν. τότε μὲν
 δὴ ταῦτ' ἐλέγχθη, τρεφομένου δὲ ἐν ἀγρῷ αὐτοῦ αἰετὸς ἐκ τῶν χει- 2
 ρῶν αὐτοῦ ἔξαρχάσας ἄρτον ἐμετεωρίσθη καὶ μετὰ τοῦτο κατα-
 πτόμενος ἀπέδωκεν αὐτόν. παιδίσκου τε αὐτοῦ ὄντος καὶ τὴν δια-
 τριβὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ ποιουμένου, ἔδοξε ποτε ὁ Κικέρων ὄναρ ἀλύ- 2
 σσά τε αὐτὸν χρυσαῖς ἐς τὸ Καπιτώλιον ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καθιμῆ-
 σθαι καὶ μύστιγα παρὰ τοῦ Διὸς εἰληγεῖναι· καὶ οὐ γὰρ ἥπιστατο
 ὅστις ἦν, περιένυχέ τε αὐτῷ τῆς ὑστεραίας ἐν αὐτῷ τῷ Καπιτωλίῳ,
 καὶ γνωρίσας αὐτὸν διηγῆσται τοῖς παροῦσι τὴν ὄψιν. ὁ τε Κά- 3
 τουλος οὐδ' αὐτός πω ἑωρακὼς τὸν Ὀκτάβιον, ἐνόμισε τοὺς παῖ-
 δας ἐν τοῖς ὕπνοις τοὺς εὐγενεῖς πάντας ἐν τῷ Καπιτωλίῳ πρόσ-
 οδον πρὸς τὸν Δία πεποιῆσθαι, καὶ ἐν αὐτῇ τὸν θεὸν εἰκόνα τινὰ
 τῆς Ῥώμης ἐς τὸν ἐκείνου κόλπον ἐμβεβληκέναι· ἐκπλαγεὶς δὲ ἐπὶ 4
 τούτῳ ἀνῆλθεν ἐς τὸ Καπιτώλιον προσευξόμενος τῷ θεῷ, καὶ ἐκεῖ
 τὸν Ὀκτάβιον εὐρὼν ἄλλως ἀναβεβηκότα τό τε εἶδος αὐτοῦ πρὸς
 τὸ ἐνύπνιον προσήρμωσε καὶ τὴν ἀλήθειαν τῆς ὄψεως ἐβεβαιώσατο.
 μεираκιωθέντος δὲ μετὰ τοῦτο αὐτοῦ καὶ ἐς τοὺς ἐφηήβους ἐσιόν- 5
 τος, τὴν τε ἐσθῆτα τὴν ἀνδρικήν ἐνδύντος, ὁ χιτῶν περιερράγη τε
 ἐκατέρωθεν ἀπὸ τῶν ἐπωμίδων καὶ μέχρι τῶν ποδῶν κατερρύη.
 τοῦτο αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ οὐχ ὅπως τέκμαρσίν τινα ὥς καὶ ἀγα-
 θόν τι προσημιαίνει ἔφερεν, ἀλλὰ καὶ ἠνίασε τοὺς παρόντας, ὅτι 6
 ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ἀνδρικοῦ χιτῶνος ἐνδύσει συνεβεβήκει· ἐπελθὼν
 δὲ τῷ Ὀκταβίῳ εἰπεῖν ὅτι τὸ ἀξίωμα τὸ βουλευτικὸν πᾶν ὑπὸ τοὺς
 πόδας μου σχίσω, ἔκβασιν πρὸς τὸ λεχθὲν ἔλαβεν. ἔξ οὖν τούτων 7
 ὁ Καῖσαρ μεγάλα ἐπ' αὐτῷ ἐπελπίσας ἐς τε τοὺς εὐπατριδας αὐ-
 τὸν ἐσήγαγε καὶ ἐπὶ τὴν ἀρχὴν ἤσκει, καὶ πάνθ' ὅσα προσήκει τῷ
 μέλλοντι καλῶς καὶ κατ' ἀξίαν τηλικοῦτο κράτος διοικήσειν ὑπάρ-
 χειν ἀκριβοῦς ἐξεπαίδευσεν· λόγοις τε γὰρ ῥητορικοῖς, οὐχ ὅτι τῇ 8

τιῶν Αὐτίνων ἀλλὰ καὶ τῇδε τῇ γλώττῃ, ἡσκέτο, καὶ ἐν ταῖς στρα-
τείαις ἐρρωμένως ἐξεπονείτο, τὰ τε πολιτικὰ καὶ τὰ ὀρχικὰ λαχυροῦς
ἐδιδάσκετο.

- 3 οὗτος οὖν ὁ Ὀκτάβιος ἔτυχε μὲν τότε, ὅτε ὁ Καῖσαρ ἐσφάγη,
ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ τῇ πρὸς τῷ Ἰονίῳ ὣν κόλπῳ ἐπὶ παιδείᾳ (κατὰ
γὰρ τὴν στρατείαν αὐτοῦ τὴν ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἐκεῖσε προεπέμ-
πτο), πυθόμενος δὲ τὸ συμβεβηκὸς ἤλγησε μὲν ὥσπερ εἰκὸς ἦν, οὐ
μέντοι καὶ νεωτερίσαι τι εὐθὺς ἐτόλμησεν· οὔτε γὰρ ὅτι νίδος οὐθ'
ὅτι κληρονόμος κατελέλειπτο ἠκηκόει πῶ, καὶ προσέτι καὶ ὁ δῆμιος
2 ὁμοιοῶν ἐπὶ τῷ γεγονότι ἠγγέλλετο τὴν πρώτην. περαιωθεὶς δὲ ἐς
τὸ Βρεντέσιον, καὶ τὰς τε διαθήκας ἅμα καὶ τὴν γνώμην τοῦ δῆ-
μου τὴν δευτέραν μαθὼν, οὐκέτ' ἀναβολὰς ἐποιήσατο, καὶ μάλιστα
ὅτι καὶ χρήματα πολλὰ καὶ στρατιώτας συχνοὺς συμπροπεμφθέν-
τας εἶχεν, ἀλλὰ τό τε ὄνομα τοῦ Καίσαρος παραχρησάμενος ἀνέλαβε
4 καὶ τοῦ κλήρου αὐτὸν διεδέξατο, τῶν τε πραγμάτων εἴχετο. καὶ
τότε μὲν προπετιῶς τέ τισι τοῦτο καὶ τολμηρῶς πεποιηκέναι ἔδοξεν,
ὑστερον. δὲ ἔκ τε τῆς εὐτυχίας καὶ ἐξ ὧν ἐπικατέρωθαι καὶ ἀν-
2 δρείας ὄνομα προσεκτήσατο. πολλὰ γὰρ ἤδη τινὲς οὐκ ὀρθῶς ἐπι-
χειρήσαντες δόξαν, ὅτι ἐπιτυχεῖς αὐτῶν ἐγένοντο, ἐβουλλίας ἔσχον·
καὶ ἕτεροι ἄριστά τινα προελόμενοι μωρίαν, ὅτι μὴ κατέτυχον αὐ-
τῶν, ὠφλον. καὶ ἐκεῖνος σφαλερῶς μὲν καὶ ἐπικινδύνως ἐποίησεν
3 ὅτι τὴν τε ἡλικίαν τὴν ἄρτι ἐκ παιδῶν ἄγων (ὀκτωκαιδεκέτης γὰρ
ἦν) καὶ τὴν διαδοχὴν καὶ τοῦ κλήρου καὶ τοῦ γένους καὶ ἐπίφθο-
νον καὶ ἐπαιτίον ὀρῶν οὖσαν, ἔπειτ' ἐπὶ τοιαῦτα ὥρμησεν ἐφ' οἷς
ὁ τε Καῖσαρ ἐπεφόνευτο καὶ τιμωρία οὐδεμία αὐτοῦ ἐγγίγντο, καὶ
4 οὔτε τοὺς σφαγείας οὔτε τὸν Λέπιδον τὸν τε Ἀντώνιον ἔδεισεν· οὐ
μέντοι καὶ κακῶς βεβουλεῦσθαι ἔδοξεν, ὅτι καὶ κατέρωθωσεν. τὸ
μέντοι δαιμόνιον πᾶσαν οὐκ ἀσαφῶς τὴν αὐτόθεν μέλλουσάν σφισι
ταραχὴν ἔσεσθαι προεσήμηνεν· ἐς γὰρ τὴν Ῥώμην ἐσιόντος αὐτοῦ
ἴρις πάντα τὸν ἥλιον πολλὴ καὶ ποικίλη περιέσχεν.
- 5 οὕτως ὁ πρότερον μὲν Ὀκτάβιος, τότε δὲ ἤδη Καῖσαρ, μετὰ δὲ
τοῦτο Αὐγονστος ἐπικληθεὶς ἤψατο τῶν πραγμάτων, καὶ αὐτὰ καὶ
κατέπραξε καὶ κατειργάσατο παντὸς μὲν ἀνδρὸς νεανικώτερον, παντὸς
2 δὲ πρεσβύτου φρονιμώτερον. πρῶτον μὲν γὰρ, ὥς καὶ ἐπὶ μόνῃ
τῇ τοῦ κλήρου διαδοχῇ, καὶ ἰδιωτικῶς καὶ μετ' ὀλίγων, ἄνευ ὄγκου
τινός, ἐς τὴν πόλιν ἐσῆλθεν· ἔπειτ' οὔτ' ἠπείλει οὐδενὶ οὐδέν, οὔτε
ἐνδείκνυτο ὅτι ἄχθοιτό τε τοῖς γεγονόσι καὶ τιμωρίαν αὐτῶν ποιή-

3 1 2 Ἀπ. ἐπὶ πρὸς 3 προεπέμπετο*
4 2 4 ὠφείλον 5 1 1 οὕτω μὲν ὁ πρ.*
Xiphilinus γέροντος 3 οὐδ' *

* ἠκηκόετο. καὶ*
2 1 πρεσβυτέρου*:

σοιτο. τὸν τε Ἀντώνιον οὐχ ὅσον οὐκ ἀπῆται τι τῶν χρημάτων 3
ὥν προηγοῦμαι, ἀλλὰ καὶ ἐθεράπευε, καίτοι καὶ προπηλακίζόμενος
ὑπ' αὐτοῦ καὶ ἀδικούμενος· τὴν γὰρ ἄλλα ἐκείνος καὶ λόγῳ καὶ
ἔργῳ αὐτὸν ἐκάκου, καὶ τὸν νόμον τὸν φρατριάτικόν ἐσφερόμενον,
καθ' ὃν τὴν ἐσπολήσιν αὐτοῦ τὴν ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος γενέσθαι 4
ἔδει, αὐτὸς μὲν ἐσπούδαζε δῆθεν ἐσενεγκεῖν, διὰ δὲ δημάρχων
τινῶν ἀνεβιάλλετο, ὅπως, ὡς μηδέπω παῖς αὐτοῦ ἐκ τῶν νόμων
ὢν, μήτε τι τῆς οὐσίας πολυπραγμονοίῃ καὶ πρὸς τὰλλα ἀσθενέ-
στερος εἴη. ἐπ' οὖν τούτοις ὁ Καῖσαρ ἡσυχалле μὲν, οὐ μέντοι 6
καὶ ἀσφαλῶς παρρησιόσασθαι τι δυνάμενος ἠνείχετο, μέχρις οὐδὲ τὸ
πλήθος, ὅφ' οὐδὲ τὸν πατέρα αὐξήθεντα ἡπίστατο, προσεποιήσατο.
ὁργὴν τε γὰρ αὐτοῦ ἐπὶ τῷ ἐκείνου θανάτῳ ἔχοντας εἰδώς, καὶ 2
ἐαυτὸν ὡς καὶ παῖδα αὐτοῦ σπουδάσειν ἐλπίσας, τὸν τε Ἀντώνιον
διὰ τε τὴν ἱππαρχίαν καὶ διὰ τὴν τῶν σφαγῶν οὐ τιμωρίαν μι-
σοῦντας αἰσθόμενος, ἐπεχείρησε μὲν δημαρχῆσαι πρὸς τε τὴν τῆς
δημαγωγίας ἀφορμὴν καὶ πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τῆς ἐξ αὐτῆς δυνα-
στείας, καὶ διὰ τοῦτο τῆς τοῦ Κίννου χώρας κενῆς οὔσης ἀντε- 3
ποιήσατο, κωλυθεῖς δὲ ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Ἀντώνιον οὐχ ἡσύχα-
σεν, ἀλλὰ Τιβέριον Κανούτιον δημαρχοῦντα ἀναπέσας ἐς τε τὸν
ὅμιλον ὑπ' αὐτοῦ ἐσῆχθη, πρόφασιν τὴν δωρεὰν τὴν καταλειφ-
θεῖσαν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ποιησάμενος, καὶ δημηγορήσας ὅσα
ἤρμοττε, ταύτην τε εὐθὺς ἐκτίσειν σφίσις ἐπέσχετο καὶ ἄλλα αὐ-
τοῦς πολλὰ προσεπήλπισεν. καὶ μετὰ τοῦτο τὴν πανήγυριν τὴν 4
ἐπὶ τῇ τοῦ ἀφροδισίου ἐκποιήσει καταδειχθεῖσαν, ἣν ὑποδέξασθαι
τινες ζῶντος ἔτι τοῦ Καίσαρος ἐπιτελέσειν ἐν ὀλιγοῦρά, ὥσπερ
πῶς καὶ τὴν τῶν παρὶλίων ἵπποδρομίαν, ἐποιοῦντο, αὐτὸς ἐπὶ τῇ
τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, ὡς καὶ προσήκουσαν διὰ τὸ γένος, τοῖς οἰ-
χείοις τέλεσι διέθετο. καὶ τότε μὲν οὔτε τὸν δῖφρον τὸν τοῦ Καί- 5
σαρος τὸν ἐπύχρυσον οὔτε τὸν στέφανον τὸν διάλυτον ἐς τὸ θέα-
τρον ἐσῆγαγεν ὥσπερ ἐψήφιστο, φοβηθεὶς τὸν Ἀντώνιον· ἐπεὶ μὲν 7
τοὶ ἄστρον τι παρὰ πύσας τὰς ἡμέρας ἐκείνας ἐκ τῆς ἄρκτου πρὸς
ἐσπέραν ἐξεφάνη, καὶ αὐτὸ κομήτην τε τινῶν καλούντων καὶ προ-
σημαίνειν οἶα πῶς εἶωθε λεγόντων οἱ πολλοὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἐπίστευον,
τῷ δὲ δὴ Καίσαρι αὐτὸ ὡς καὶ ἀπθανατισμένῳ καὶ ἐς τὸν τῶν
ἄστρον ἀριθμὸν ἐγκατελιγμένῳ ἀνελθῆσαν, θαρσύνων χυλκοῦν
αὐτὸν ἐς τὸ ἀφροδίσιον, ἀστέρᾳ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς ἔχοντα, ἔστησεν.
ἐπειδὴ τε οὐδὲ τοῦτό τις φόβῳ τοῦ ὁμίλου ἐκάλυψεν, οὕτω δὴ καὶ 2
ἄλλα τινὰ τῶν ἐς τὴν τοῦ Καίσαρος τιμὴν προοιδογμένων ἐγένετο·

6 3 6 αὐτοῦ

7 2 1 οὔτε

Dio Cassius.

23

τόν τε γὰρ μῆνα τὸν Ἰούλιον ὁμοίως ἐκάλεσαν, καὶ ἱερομηνίαις τισὶν ἐπινικίοις ἰδίαν ἡμέραν ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ ἐβουθύτησαν. καὶ διὰ ταῦτα καὶ οἱ στρατιῶται ἐτοίμως, ἄλλως τε καὶ χρήμασι θεραπευθέντων τινῶν, συνίσταντο πρὸς τὸν Καίσαρα.

- 3 Θροῦς τε οὖν ἐγίγνετο, καὶ ἑδόκει τι νέον ἔσεσθαι, καὶ μάλιστα ὅτι ὁ Ἀντώνιος αὐτὸν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἀπὸ μετεώρου καὶ ἀπὸ περιόπτου τινός, καθάπερ ἐπὶ τοῦ πατρὸς εἰώθει ποιεῖν, ἐντοχεῖν τι ἐθέλησαντα οὐ προσεδέξατο, ἀλλὰ καὶ κατέσπυσε καὶ ἐξήλασε
8 διὰ τῶν ῥαβδούχων. δεινῶς γὰρ δὴ πάντες ἡγανάκτησαν, καὶ οὐχ ἥκιστα ὅτι ὁ Καῖσαρ οὐδ' ἐς τὴν ἀγορὰν ἔτι, πρὸς τε τὸ ἐκείνου ἐπίφθορον καὶ πρὸς τὸ τοῦ πλήθους ἐπαγωγόν, ἐφοίτησεν. φοβηθεῖς οὖν ὁ Ἀντώνιος διελέξατό ποτε τοῖς παροῦσιν ὅτι οὔτε τινα ὀργὴν τῷ Καίσαρι ἔχοι, ἀλλὰ καὶ εὐνοίαν αὐτῷ ὀφείλοι, καὶ ἔτσι-
2 μος εἴη πῶσαν τὴν ὑποψίαν ἀπολύσασθαι. ἀγγελθέντων δὲ τούτων ἐκείνῳ συνῆλθον μὲν ἐς λόγους, καὶ κατηλλάχθαι τισὶν ἔδοξαν (τάς τε γὰρ γνώμιας σφῶν ἀκριβῶς εἰδότες, καὶ ἐξελέγχει τότε αὐτὰς ἄκαιρον εἶναι νομίσαντες, ἀνθυπεῖξάν τινα ἀλλήλοις συμβιβάζομενοι), καὶ ἡμέρας μὲν τινὰς ἡσύχασαν, ἔπειτα δὲ ἀνθυποπτεύσαντες ἀλλήλους, εἴτ' ἐξ ἀληθοῦς ἐπιβουλῆς εἴτε καὶ ἐκ ψευδοῦς διαβολῆς, οἷα ἐν τῷ τοιοῦτῳ φιλεῖ γίγνεσθαι, διτηρέχθησαν αὐθις.
3 ὅταν γὰρ τινες ἐκ μεγάλης ἔχθρας συνενεχθῶσι, πολλὰ μὲν μηδὲν δεινὸν ἔχοντα πολλὰ δὲ καὶ ἐκ συντυχίας συμβαίνοντα ὑποποῦσιν· πᾶν γὰρ ἐνὶ λόγῳ ὥς καὶ ἐξεπίτηδες καὶ ἐπὶ κακῇ τινὶ γιγνόμενον πρὸς τὸ προὑπάρξαι ἔχθος λαμβάνουσιν. καὶ αὐτοῖς ἐν τούτῳ καὶ οἱ διὰ μέσον ὄντες συνεπιτίθενται· διωγγέλλοντες γὰρ
4 τινα προσποιήσῃ εὐνοίας ἐπιπαροξύνουσιν αὐτούς. πλείστον τε γὰρ ἔστι τὸ βουλόμενον πάντας τοὺς τι δυναμένους ἀλλήλοις διαφρεσθαι, καὶ διὰ τοῦτ' ἐπιχαῖρόν τε ἐπὶ τῇ ἔχθρᾳ αὐτῶν καὶ συνεπιβουλεύον σφίσι· καὶ ῥῆστον ἀπατηθῆναι λόγοις ἐπιτετηδευμένοις ἐκ φιλίας ἀνυπόπτου τὸ προδιαβεβλημένον. ἐκ μὲν οὖν τούτου καὶ ἐκεῖνοι, οὐδ' ἐν τῷ πρὶν πιστεύοντες ἀλλήλοις, ἐπὶ πλέον ἠλλοτριώθησαν.

- 9 ὁρῶν οὖν ὁ Ἀντώνιος τὸν Καίσαρα αὐξανόμενον, ἐπεχείρησε δελεῦσαι τὸ πλῆθος, εἴ πως ἐκείνου τε αὐτοὺς ἀποσπᾷσει καὶ ἐαυτῷ προσποιήσῃ, καὶ χώραν ἄλλην τε πολλήν καὶ τὴν ἐν τοῖς ἔλσει τοῖς Πομπτινίοις, ὡς κειωσμένοις ἤδη καὶ γεωργεῖσθαι δυναμένοις, κληρουχθῆναι διὰ Λουκίου Ἀντωνίου ἀδελφοῦ δημαρχοῦντος ἐση-
2 γήσατο. τρεῖς γὰρ οἱ ἀδελφοὶ οἱ Ἀντωνιοὶ οὗτοι ὄντες ἀρχὰς ἤμα

2 3 ὁμωνύμως? *
τοὺς ἐπιχαίροντας ἐπὶ *

8 3 2 συμβαίοντα] λαμβάνοντες *
9 1 1 δ' οὐν? *

4 3 διὰ
4 καὶ] καίτοι

πάντες ἔσχον, ὁ μὲν Μάρκος ὑπατεύων, ὁ δὲ Λούκιος δημαρχῶν, ὁ δὲ Γάιος στρατηγῶν· ὅθεν οὐχ ἥκιστα ἡδυνήθησαν τοὺς μὲν τότε τῶν συμμάχων καὶ τῶν ὑπηκόων ἄρχοντας, πλὴν τῶν σφαγέων τῶν πλειόνων, ἄλλων τε τινῶν οὓς πιστοὺς σφισιν ἐνόμιζον εἶναι, παύσαι, ἑτέρους δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀνθελέσθαι, καὶ τισιν ἐπὶ μακρότερον, 3 παρὰ τὰ νενομοθετημένα ὑπὸ τοῦ Καίσαρος, ἄρχειν ἐπιτρέψαι, καὶ τὴν μὲν Μακεδονίαν τὴν τῷ Μάρκῳ ἐκ τοῦ κλήρου δεδομένην ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ Γάιος σφετερίσασθαι, τὴν δὲ Γαλατίαν τὴν ἐντὸς τῶν Ἀλπειν, ἣ ὁ Βροῦτος ὁ Λέκιμος προσετέτακτο, αὐτὸς ἐκεῖνος μετὰ τῶν στρατευμάτων τῶν ἐς τὴν Ἀπολλωνίαν προπεμφθέντων, ὡς καὶ ἰσχυροτάτην καὶ τοῖς στρατιώταις καὶ τοῖς χρήμασιν οὖσαν, ἀντιλαβεῖν. ταυτὰ τε οὖν ἐψηφίσθη, καὶ τῷ Πομπηίῳ τῷ 4 Σέξτῳ δύναμιν ἤδη πολλὴν ἔχοντι ἥ τε ἄδεια, καίτοι ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις δοθεῖσα, ἰβεβυιώθη, καὶ τὰ χρήματα, ὅσα ἐν τε ἀργυρίῳ καὶ ἐν χρυσίῳ τὸ δημόσιον ἐκ τῆς πατρίδας αὐτοῦ οὐσίᾳς εἰλήφει, ἀποδοθῆναι ἐγνώσθη· τῶν γὰρ χωρίων αὐτῆς τὰ πλείω Ἀντωνίου ἔχων οὐδεμίαν ἀπόδοσιν ἐποιήσατο.

ἐκεῖνοι μὲν δὴ τοῦτ' ἐπραττον, διηγῆσομαι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν 10 Σέξτον γενόμενα. ὥς γὰρ τότε ἀπὸ τῆς Κορδούβης ἔφυγε, τὸ μὲν πρῶτον ἐς Λακτινίαν ἰλθὼν ἐνταῦθα ἐκρύφθη· ἐπεδιώχθη μὲν γάρ, διέλαθε δὲ εὐνοικῶς τῶν ἐπιχωρίων οἱ διὰ τὴν τοῦ πατρὸς μνήμην ἔχόντων· ἔπειτα δὲ ἐπειδὴ ὁ τε Καῖσαρ ἐς τὴν Ἰταλίαν 2 ἀπῆρε καὶ ἐν τῇ Βαιτικῇ στρατεύμα οὐ πολλὸν ὑπελείφθη, συνέστησαν πρὸς αὐτὸν καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ ἐκ τῆς μάχης διασωθέντες, καὶ οὕτω μετ' αὐτῶν ἔς τε τὴν Βαιτικὴν, ὡς καὶ ἐπιτηδειότεραν ἐμπολεμῆσαι οὖσαν, αὐθις ἀφίκετο, κἀνταῦθα καὶ στρατιώτας καὶ 3 πόλεις, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ ὁ Καῖσαρ ἀπέθανε, τὰς μὲν ἐκούσας τὰς δὲ καὶ βία προσλαβὼν (ὁ γὰρ ἄρχων αὐτῶν Γάιος Ἀσίνιος Πωλίων οὐδὲν ἰσχυρὸν εἶχεν) ὥρμησε μὲν ἐπὶ τὴν Καρχηδόνα τὴν Ἰβηρικὴν, ἐπιθεμένου δὲ ἐν τούτῳ τοῦ Πωλλίωνος τῇ ἀπουσίᾳ αὐ- 4 τοῦ καὶ κακῶσαντός τινα ἐπανῆλθε χειρὶ πολλῇ, καὶ συμβαλὼν αὐτόν τε ἐτρέφατο, καὶ τοὺς λοιποὺς ἰσχυρῶς ἀγωνιζομένους ἔπειτ' ἐκ συντυχίας τοιαῦσδε ἐξέπληξε καὶ ἐνίκησεν. ἐπειδὴ γὰρ ἐκεῖνος 5 μὲν τὴν χλαμύδα τὴν στρατηγικὴν ἀπέρριπεν ὥστε ἔξον τῇ φυγῇ λαθεῖν, ἕτερος δὲ τις ὁμώνυμός τε αὐτῷ καὶ ἐπιφανὴς ἵππεὺς ἔπεισε, καὶ ὁ μὲν ἔκειτο ἥ δὲ ἐαλάκει, τὸ μὲν ἀκούσαντες οἱ στρατιῶται τὸ δὲ ἰδόντες ἠπατήθησαν ὡς καὶ τοῦ στρατηγοῦ σφῶν ἀπολωλό- 6 τος καὶ ἐνέδοσαν. καὶ οὕτως ὁ Σέξτος νικήσας πάντα ὀλίγου τὰ 6

3 2 ὑπὸ] παρὰ*

6 τῶν post. σιρ. om

10 2 στρατιωτικὴν*

ταύτῃ κατέσχεν. δυνατοῦ δὲ ἤδη αὐτοῦ ὄντος ὁ Λέπιδος τῆς τε δημοχώραν Ἰβηρίας ἄρξων ἀφίκετο, καὶ ἔπεισεν αὐτὸν ἐς ὁμολογίαν ἐλθεῖν ἐπὶ τῷ τὰ πατρῷα κομίσασθαι. καὶ οὕτω καὶ ὁ Ἀντώνιος διὰ τε τὴν τοῦ Λεπίδου φιλίαν καὶ διὰ τὴν τοῦ Καίσαρος ἔχθραν ψηφισθῆναι ἐποίησεν.

- καὶ ὁ μὲν οὕτω τε καὶ ἐπὶ τούτοις ἐκ τῆς Ἰβηρίας ἀπηλλάγη·
- 11 Καῖσαρ δὲ καὶ Ἀντώνιος πάντα μὲν ἐπ' ἀλλήλοις ἔπραττον, οὐ μέντοι καὶ φανερώς πω συνερρώγισαν, ἀλλὰ καίπερ τῷ ἔργῳ ἐκπεπολεμωμένοι, τῇ γοῦν δοκῇσι ἐπεκρούπτοντο. καὶ τούτου καὶ τᾶλλα τὰ ἐν τῇ πόλει πάντα ἐν τε ἀκρισίᾳ πολλῇ ἦν καὶ συνεκέχυτο.
- 2 εἰρήνην ἔτι καὶ ἐπολέμουν ἤδη· τό τε τῆς ἐλευθερίας σχῆμα ἐφαντάζετο καὶ τὰ τῆς δυναστείας ἔργα ἐγίνετο. καὶ ἐν μὲν τῷ ἔμφαντι ὁ Ἀντώνιος, ὅτε καὶ ὑπατεύων, ἐπλεονέκτει, ἡ δὲ δὴ σπουδῇ τῶν ἀνθρώπων ἐς τὸν Καίσαρα ἐποiei, τὸ μὲν διὰ τὸν πατέρα αὐτοῦ, τὸ δὲ καὶ διὰ τὰς ἐλπίδας ὧν ὑπισχνεῖτο, μέγιστόν τε ὅτι τῷ τε Ἀντωνίῳ πολὺ δυναμένῳ ἤχθοντο καὶ τῷ Καίσαρι μηδέπω
- 3 ἰσχύοντι συνήρουντο. ἐφίλουν μὲν γὰρ οὐδέτερον, νέων δὲ δὴ αἰεὶ πραγμάτων ἐπιθυμοῦντες, καὶ τὸ μὲν κρεῖττον πᾶν καθαιρεῖν τῷ δὲ πιεζομένῳ βοηθεῖν πεφυκότες, ἀπεχρῶντο αὐτοῖς πρὸς τὰ σφέτερα ἐπιθυμήματα. ταπεινώσαντες οὖν τότε διὰ τοῦ Καίσαρος τὸν
- 4 Ἀντώνιον, ἔπειτα αὐαεῖνον καταλῦσαι ἐπεχείρησαν. τοῖς γάρ τι αἰεὶ δυναμένοις βαρυνόμενοι τοὺς τε ἀσθενεστέρους προσελάμβανον καὶ διὰ τούτων αὐτοὺς καθήρουν· ἔπειτα καὶ ἐκείνοις ἡλλοτριοῦντο. καὶ τούτου ἀντικαθιστάντες σφᾶς ἐς τὸ ἐπιφθονον τοὺς αὐτοὺς καὶ ἐφίλουν καὶ ἐμίσουν, καὶ ἡῦξον καὶ ἐταπείνου.
- 12 οὕτως οὖν αὐτῶν καὶ περὶ τὸν Καίσαρα καὶ περὶ τὸν Ἀντώνιον ἐχόντων ἀρχὴν τήνδε ὁ πόλεμος ἔλαβεν. ὁ Καῖσαρ τοῦ Ἀντωνίου ἐς τὸ Βρεντέσιον πρὸς τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς Μακεδονίας περαιωθέντας ἀφορμίσαντος ἐκέῖσε μὲν ἑτέρους τινὰς μετὰ
- 2 χρημάτων, ὅπως σφᾶς σφετερίσωσι, προαπέστειλεν, αὐτὸς δὲ μέχρι Καμπανίας ἐλθὼν πλῆθος ἀνδρῶν ἐκ τῆς Καπύης μάλιστα, ὅτε καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, ὃ τιμωρεῖν ἔλεγε, τὴν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν εἰληφότων, ἤθροισεν, ὑπισχνεῖτό τέ σφισι πολλά, καὶ
- 3 ἔδωκεν εὐθύς τότε κατὰ πεντακοσίας δραχμᾶς. ἐκ τούτων δὲ τῶν ἀνδρῶν καὶ τὸ τῶν ἡσοκάτων σύστημα, οὗς ἀνακλήτους ἂν τις ἐλληνίσας, ὅτι πεπαιυμένοι τῆς στρατείας ἐπ' αὐτὴν αὐθις ἀνεκλή-
- θησαν, ὀνομάσειεν, ἐκομίσθη. καὶ αὐτοὺς παραλαβὼν ὁ Καῖσαρ ἐπείχετο τε ἐς τὴν Ῥώμην πρὶν τὸν Ἀντώνιον ἀνακομισθῆναι, καὶ

ε 4 τοῦτο?

ἡ οὐδοκῶν σύστημα

11 3 2 κρεῖττον αἰεὶ πᾶν*

12 3 2 ἡσοκάτων

ἔς τὸν ὄμιλον ὑπὸ τοῦ Κανοντίου παρασκευασθέντα αὐτῷ ἐσελθὼν
 πολλὰ μὲν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἀνέμνησεν, ἐπεξιὼν ὅσα καλῶς ἐπε-
 ποιήκει, πολλὰ δὲ καὶ ὑπὲρ ἑαυτοῦ καὶ μέτρια διελέχθη, τοῦ τε
 Ἀντωνίου κατηγόρησε, καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς ἀκολουθήσαντάς 5
 οἱ ἐπήνεσεν ὥς καὶ ἐθελοντὶ πρὸς ἐπικουρίαν τῆς πόλεως πυρόντας
 καὶ ἑαυτὸν τε ἐπ' αὐτῇ προχειρισμένους καὶ δι' ἑαυτοῦ πᾶσι
 ταῦτα δηλοῦντας. ἐπαίνων τε ἐπὶ τούτοις ἔκ τε τῆς ἄλλης παρὰ 6
 σκευῆς καὶ ἐκ τοῦ συνόντος αὐτῷ πλῆθους τυχῶν ἀπῆρεν ἔς τὴν
 Τυρσηλίαν, ὅπως καὶ ἐκεῖθεν δύναμιν τινα προσλάβῃ. καὶ ὁ μὲν
 ταῦτα ἔπραττεν, Ἀντώνιον δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν φιλοφρόνως οἱ στρα- 13
 τιῶται ἐν τῷ Βρεντεσίῳ ἐδέξαντο, προσδοκῆσαντες πλείω παρ' αὐ-
 τοῦ τῶν προτεινομένων σφίσι ὑπὸ τοῦ Καίσαρος λήψεσθαι, ἐπειδὴ
 καὶ πολλῷ πλείω κεκτῆσθαι αὐτὸν ἐκείνου ἐνόμιζον· ὥς μέντοι ἐκα- 2
 τὸν τε ἐκάστιν δραχμὰς δώσιν ὑπέσχετο, καὶ αὐτῶν ἐπὶ τούτῳ
 θορυβησάντων σφαιγῆναι ἄλλους τέ τινας καὶ ἑκατοντάρχους ἐν τε
 τοῖς ἑαυτοῦ καὶ ἐν τοῖς τῆς γυναικὸς ὀφθαλμοῖς ἐκέλευσε, τότε μὲν
 ἡσύχασαν, πορευόμενοι δὲ ἔς τὴν Γαλατίαν καὶ κατὰ τὸ ἄστυ γε- 3
 γενημένοι ἐνεωτέρισαν, καὶ καταφρονήσαντες τῶν ὑποστρατήγων
 τῶν ἐπιτεταγμένων σφίσι συχνοὶ πρὸς τὸν Καῖσαρα μετέστησαν·
 καὶ τό γε Ἄρειον τὸ τέταρτον στρατόπεδον ὠνομασμένον ὅλον αὐτῷ
 προσεχώρησεν. περιλαβὼν οὖν αὐτούς, καὶ ἀργύριον καὶ ἐκείνους 4
 ὁμοίως δοῦς, προσέθετο καὶ ἄλλους ἐκ τούτου πολλούς, καὶ τοὺς
 τε ἐλέφαντας τοὺς τοῦ Ἀντωνίου πάντας ἔλαβεν ἐξαπίνης παρακο-
 μιζομένοις σφίσι ἐντυχῶν, ἐπειδὴ τε ἐκείνος ἄλλα τέ τινα ἐν τῇ 5
 Ῥώμῃ διοικήσας, καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς λοιποὺς ταύς τε βου-
 λευτάς τοὺς σὺν αὐτοῖς ὄντας ὀρκώσας, ἔς τὴν Γαλατίαν ἐξώρμησε
 φοβηθεὶς μὴ καὶ αὐτὴ τι νεοχημῶση, οὐδ' ὁ Καῖσαρ ἀνεβύλετο,
 ἀλλ' ἐπηκολούθησεν αὐτῷ.

ἦρχε μὲν δὴ τότε τῆς χώρας ἐκείνης ὁ Βροῦτος ὁ Δέκιμος, 14
 καὶ αὐτοῦ ὁ Ἀντώνιος ἐλπίδα πολλὴν εἶχεν ἅτε καὶ τὸν Καῖσαρα
 ἀπεκτονότος· ἐπράχθη δὲ ὧδε. ὁ Δέκιμος οὔτε τι ἔς τὸν Καῖσαρα
 ὑποπτεύων (οὐδὲ γὰρ ἐπηπείλει τι τοῖς σφαγεῦσι) καὶ τὸν Ἀντώνιον
 οὐδὲν μᾶλλον ἐκείνου πολέμιον ἢ καὶ ἑαυτοῦ τῶν τε ἄλλων τῶν τι
 δυναμένων ὑπ' ἐμφύτου πλεονεξίας ὄρων ὄντα, οὐχ ὑπεῖξεν αὐτῷ.
 μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Καῖσαρ ἐπὶ πολὺ μὲν ἠπόρησεν ὅ τι πράξῃ. 2
 ἐμίσει μὲν γὰρ ἀμφοτέρους αὐτούς, οὐ μέντοι καὶ εἶχεν ὅπως ἐκα-
 τέρω ἅμα μάχοιτο· οὐδὲ γὰρ τῷ ἐτέρῳ σφῶν ὁποτέρω ἂν ἀντί-
 παλος ἦδη ἦν, πρὸς δὲ καὶ ἐδεδίει μὴ τοῦτο τολμήσας συστήσῃ

α 1 δηλοῦν

2 ἀπῆρέ τε ἔς *

13 α 1 ἐν] καὶ ἐν

- 3 τε αὐτοὺς ἀλλήλοις καὶ καθ' ἑν ἀμφοτέροις πολεμήσῃ. λογισάμενος οὖν ὅτι ὁ μὲν πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀγὼν ἤδη τε ἐνέστηκε καὶ ἐπείγει, τῆς δὲ τιμωρίας τῆς τοῦ πατρὸς οὐδέπω καιρὸς εἶη, τὸν Δέκιμον προσηταιρίσατο. καὶ γὰρ εὖ ἤπιστατο ὅτι τούτῳ μὲν, ἂν τῶν ἀνθεστηκότων δι' αὐτοῦ κρατήσῃ, οὐδὲν μέγα ἔργον μετὰ τοῦτό οἱ προσπολεμήσας ἔξει, ἐκείνον δὲ ἰσχυρὸν αὐτῷ πολέμιον σχήσει·
- 15 τοσοῦτόν που ἀλλήλων διέφερον. πέμψας οὖν πρὸς τὸν Δέκιμον φίλιαν τε αὐτῷ ἐπηγγεῖλατο, καὶ συμμαχίαν, ἂν μὴ τὸν Ἀντώνιον δέξεται, προσυπισχνεῖτο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἐν τῷ ἅστει τὴν
- 2 χάριν τὴν τοῦ Καίσαρος συνήρουντο. τότε μὲν οὖν (ἤδη γὰρ ὁ τε ἐνιαυτὸς ἔξῃ καὶ ὑπατος οὐδεὶς παρῆν· ὁ γὰρ Δολοβέλλας ἐς τὴν Συρίαν ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου προεξεπέπεμπε) ἔπαινοι ἐν τῇ βουλῇ αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τοῖς στρατιώταις τοῖς τὸν Ἀντώνιον ἐγκαταλιποῦσι, τῶν δημάρχων ἐπιψηφισάντων, ἐγένοντο. καὶ ὅπως γε
- 3 μετ' ἀδείας τοῦ νέου ἔτους ἐνστάμενος βουλευόμενοι περὶ τῶν παρόντων, φρουραῖς σφίσι στρατιωτῶν ἐν τῷ συνεδρίῳ χρῆσθαι ἔδοξεν. ταῦτα γὰρ ἤρεσκε μὲν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πλείοσι τῶν ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε ὄντων (τὸν γὰρ Ἀντώνιον δεινῶς ἐμίσουν), μάλιστα δὲ δὴ τῷ
- 4 Κικέρωνι· διὰ γὰρ τὸ πρὸς αὐτὸν ἔχθος σφοδρότατον ὑπάρχον τὸν τε Καίσαρα ἐθεράπευε, καὶ πᾶν ὅσον ἐδύνατο καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ τούτῳ τε βροθήθει καὶ ἐκείνον ἐκάκου. καὶ διὰ τοῦτο, καίτοι ἐκχωρήσας ἐκ τῆς πόλεως ὥς καὶ τὸν νῖδον Ἀθήναζε ἐπὶ παιδείᾳ προπέμψων, ἐπανῆλθεν ἐπειδὴ περ ἐκπεπολεμωμένους σφᾶς ἦσθετο.
- 16 ἐκείνῳ μὲν οὖν τῷ ἔτει ταῦτ' ἐπράχθη, καὶ ὁ Σεργίλιος ὁ Ἰσαυρικός ὑπεργήρως ἀπέθανεν. διὰ τε οὖν τοῦτο ἐμνημόνευσα αὐτοῦ, καὶ ὅτι οὕτως οἱ τότε Ῥωμαῖοι τοὺς τε τῷ ἀξιώματι προήκοντας ἡδοῦντο καὶ τοὺς ἀναιδέα τινὲ χρωμένους καὶ ἐπὶ τοῖς ἐλα-
- 2 χίστοις ἐμίσουν ὥστε, ἐπειδὴ ἐκεῖνός τινα ἐν ὁδῷ ποτὲ ἀπαντήσαντά οἱ βυδίζοντι ἱππεύοντα, καὶ μήτε ἀποπηδήσαντα καὶ προσέτι ἰσχυρῶς προσεξελάσαντα, ἐγνώρισέ τε μετὰ τοῦτο ἐν δικαστηρίῳ κρινόμενον καὶ εἶπε τοῖς δικασταῖς τὸ γενόμενον, οὔτε λόγον ἔτ' αὐτῷ ἔδοσαν καὶ κατεψηφίσαντο πάντες.
- 17 Ἀύλου δὲ δὴ Ἰορίου μετὰ Γαίου Ὀμβρίου ὑπατεύσαντος (οὗτος
- 711 γάρ, καίτοι τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐς τὰ λευκώματα τὰ Σύλλεια ἐσγραφέντος, ὑπατος τότε ἀπεδείχθη) βουλή τε ἐγένετο καὶ γνῶμαι ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ἀπ' αὐτῆς τῆς νομηνίας ἀρξάμεναι, προετέ-
- 2 θησαν· ἐκ τε γὰρ τοῦ πολέμου ἐν χειρὶν ὄντος καὶ ἐκ τεράτων, ἃ πλείστα καὶ ἔξαισιώτατα ἐγεγόνει, ταρασσόμενοι οὐδὲ τῆς ἀποφρά-

δος, τὸ μὴ ἐν ἐκείναις βουλευσασθαι τι τῶν συμφερόντων σφίσιν, ἀπέσχοντο. κεραυνοὶ τε γὰρ παμπληθεῖς ἔπесον, καὶ τινες αὐτῶν καὶ ἐς τὸν νεὼν τὸν τῷ Διὶ τῷ Καπιτωλίῳ ἐν τῷ νικαίῳ ὄντα κατέσκηψαν· καὶ πνεῦμα μέγα ἐπιγενόμενον τὰς τε στήλας τὰς περὶ 3 τὸ χρόνιον καὶ περὶ τὸν τῆς πίστεως νεὼν προσπεπηγυῖας ἀπέρρηξε καὶ διεσκέδασε, καὶ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τῆς φυλακίδος, ὃ πρὸ τῆς φυγῆς ὁ Κικέρων ἐς τὸ Καπιτώλιον ἀνετίθει, κατέβαλε καὶ κατέθραυσεν. καὶ τοῦτο μὲν καὶ αὐτῷ τῷ Κικέρωνι τὸν ὄλεθρον 4 προεδήλωσεν· τοὺς δὲ ἄλλους ἐκείνῳ τε ἐτάραττε καὶ σεισμὸς μέγας γενόμενος, ταῦτός τε τις τυθείς τε δι' αὐτὸν ἐν τῷ ἐστιαίῳ καὶ ἀναπηδήσας μετὰ τὴν ἱερουργίαν. πρὸς δὲ δὴ τούτοις τοιούτοις οὗσι λαμπὰς ἀπ' ἀνίσχοντος ἡλίου πρὸς δυσμὰς διέδραμε, καὶ τις ἀστὴρ καινὸς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὤφθη. τό τε φῶς τοῦ ἡλίου 5 ἐλαττοῦσθαι τε καὶ σβέννυσθαι, τοτὲ δὲ ἐν τρισὶ κύκλοις φαντάζεσθαι ἰδύκει, καὶ ἓνα γε αὐτῶν στέφανος σταχυῶν πυρῶδης περιέσχεν, ὥστ' εἶπερ τι ἄλλο, καὶ τοῦτο ἐναργέστατα αὐτοῖς ἐκβῆναι· οἱ τε γὰρ ἄνδρες οἱ τρεῖς ἐδυνάστευον, λέγω δὲ τὸν Καῖσαρα καὶ τὸν Λέπιδον καὶ τὸν Ἀντώνιον, καὶ ἔξ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ μετὰ τοῦτο τὴν νίκην ἔλαβεν. τότε δ' οὖν ταῦτά τε ἐγένετο, καὶ λόγια πρὸς 6 κατὰλυσιν τῆς δημοκρατίας φέροντα παντοῦ ἤδεδετο. κόρακες τε ἐς τὸ διωσκοῦρειον ἐσπτόμενοι τὰ τῶν ὑπᾶτων τοῦ τε Ἀντωνίου καὶ τοῦ Δολοβέλλου ὀνόματα, ἐνταῦθά που ἐν πινακίῳ ἐγγεγραμμένα, ἐξεκόλαψαν. καὶ κύνες πολλοὶ νυκτὸς κατὰ τε τὴν ἄλλην πόλιν καὶ 7 πρὸς τῇ τοῦ ἀρχιερέως τοῦ Λεπίδου οἰκίᾳ μάλιστα συστρεφόμενοι ὠρόντο. ὃ τε Ἡριδανὸς ἐπὶ πολλὰ τῆς πέριξ γῆς πελαγίους ἐξαίφνης ἀνεχώρησε, καὶ παμπληθεῖς ἐν τῷ ξηρῷ ὄφεις ἐγκατέλιπεν. καὶ ἰχθῦς ἐκ τῆς θαλάσσης ἀμύθητοι κατὰ τὰς τοῦ Τιβερίδος ἐκβολὰς ἐς τὴν ἡπειρον ἐξέπесον. ἐπεγένετο μὲν οὖν καὶ ὁ λοιμὸς ἐπ' αὐτοῖς 8 πάσῃ ὥς εἰπεῖν τῇ Ἰταλίᾳ ἰσχυρὸς, καὶ διὰ τοῦτο τό τε βουλευτήριον τὸ Ὀστίλιον ἀνοικοδομηθῆναι καὶ τὸ χωρίον ἐν ᾧ ἡ ναυμαχία ἐγεγόνει συγχωσθῆναι ἐψηφίσθη· οὐ μέντοι καὶ ἐνταῦθα στήσεσθαι τὸ δεινὸν ἰδύκει, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τοῦ Ὀβιδίου τὰ ἐσιτήρια τῇ 9 νομηνίᾳ θύοντος ῥυβδοῦχος τις αὐτοῦ ἔπесεν ἐξαίφνης καὶ ἀπέθανεν. διὰ μὲν οὖν ταῦτα καὶ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις βουλευσάντο τε, καὶ εἶπον ἄλλοι τε ἐφ' ἐκάτερα πολλοὶ καὶ ὁ Κικέρων ὦδε.

“ὦν μὲν ἔνεκα τὴν ἀποδημίαν, ὥς καὶ ἐπὶ πλεῖστον ἐκδημήσων, 18 ἐστειλάμην, καὶ διὰ σπουδῆς τὴν ἐπάνοδον, ὥς καὶ πολλὰ ὑμᾶς ὠφελήσω, ἐποιησάμην, ἡκούσατε πρῶην ὧ πατέρες, ὅθ' ὑμῖν περὶ

17 2 3 βουλευσάσθαι*
11 9 1 βουλεύου

3 4 ἀντετίθει? *
18 1 1 τὴν τ' ? *

4 3 αὐτῶν 5 1 ὥσπερ

- 2 αὐτῶν τούτων ἀπελογησάμην. οὔτε γὰρ ἐν δυναστείᾳ καὶ τυραννίδι
 ζῆν ὑπομείναιμ' ἂν, ἐν ᾗ μήτε πολιτεύσασθαι μήτε παρρησιάζασθαι
 ἀσφαλῶς μήτε τελευτῆσαι χρησίμως ὑμῖν δύναμαι, οὔτ' αὖ πα-
 ρασχὸν τῶν δεόντων τι πρᾶξαι, κατοκνήσασιμ' ἂν καὶ μετὰ κινδύνου
 3 τοῦτο ποιῆσαι. νομίζω γὰρ ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ὁμοίως ἔργον εἶναι
 τοῖς τε τῆς πατρίδος συμφέρουσι τηρεῖν ἑαυτόν, φυλαττόμενον μὴ
 μιάτην ἀπόλῃται, καὶ τούτῳ μηδὲν ἑλλείπειν τῶν προσηκόντων μήτε
 λέγοντα μήτε πράττοντα, καὶ ἄρα τι καὶ παθεῖν σῶζοντα αὐτὴν
 ἀναγκαῖον ἦ.
- 19 οὕτω δὴ τούτων ἐχόντων ἦν μὲν πού πολλή καὶ παρὰ τοῦ
 Καίσαρος καὶ ἡμεῖς καὶ ὑμῖν ἀσφάλεια πρὸς τὸ τὰ δέοντα βουλευ-
 σασθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ μετὰ φρονεῖν συνέλθωμεν ἐψηφίσασθε, πάνθ'
 ἡμῶς οὕτω δεῖ καὶ εἰπεῖν καὶ πρᾶξαι τήμερον ὥστε καὶ τὰ παρόντα
 καταστήσασθαι καὶ τὰ μέλλοντα προῖδέσθαι, μὴ καὶ αὖθις ἀναγ-
 2 κασθῶμεν ὁμοίως ὑπὲρ αὐτῶν διαγωνῶναι. ὅτι μὲν γὰρ χαλεπὰ καὶ
 δεινὰ καὶ πολλῆς ἐπιμελείας καὶ φροντίδος δεόμενα τὰ πράγματα
 ἡμῶν ἐστί, καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ δῆλον, εἰ καὶ ἐκ μηδενὸς ἄλλον, ἀλλ'
 οὖν ἐκ τούτου γε πεποιήκατε· οὐ γὰρ ἂν ἐψηφίσασθε φυλακὴν τοῦ
 βουλευτηρίου σχεῖν, εἴγε ἐξῆν ὑμῖν ἐν τε τῷ εἰωθότῳ κόσμῳ καὶ ἐν
 3 ἡσυχίᾳ ἀδεῶς τι βουλευσασθαι. δεῖ δὲ ἡμῶς καὶ διὰ τοὺς στρα-
 τιώτας τοὺς παρόντας ἀξιόλογόν τι πρᾶξαι, ἵνα μὴ καὶ αἰσχύνην
 ὀφλωμεν, αἰτήσαντες μὲν αὐτοὺς ὡς καὶ φοβούμενοί τινες, ἀμελή-
 σαντες δὲ τῶν πραγμάτων ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ καθεστηκότες, καὶ
 λόγῳ μὲν σφας ὑπὲρ τῆς πόλεως ἐπ' Ἀντώνιον προσειληφότες, ἔργῳ
 4 δ' ἐκείνῳ καθ' ἡμῶν αὐτῶν δεδωκότες, ὥσπερ δέον αὐτόν, πρὸς
 τοῖς ἄλλοις στρατεύμασιν ἢ κατὰ τῆς πατρίδος συγκροτεῖ, καὶ
 αὐτοὺς τούτους προσλαβεῖν, ἵνα μηδὲν μηδὲ τήμερον κατ' αὐτοῦ
 ψηφίσασθε.
- 20 καίτοι τινὲς ἐς τοῦτ' ἀναιδεῖας ἐληλύθασιν ὥστε τολμᾶν λέγειν
 ὡς οὐ πολεμεῖ τῇ πόλει, καὶ τοσαύτην γε εὐθύθειαν ἡμῶν κατεγνώ-
 κασιν ὥστε καὶ νομίζειν τοῖς λόγοις ἑαυτῶν πείσειν ἡμῶς προσέχειν
 2 μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις τοῖς ἐκείνου. καὶ τίς ἂν ἀφείς τὸ τὰς πρά-
 ξεις αὐτοῦ σκοπεῖν, καὶ τὴν στρατείαν ἣν ἐπὶ τοὺς συμμάχους ἡμῶν
 μήτε τῆς βουλῆς μήτε τοῦ δήμου προστάξαντος πεποιήται, καὶ
 τὰς χώρας ἃς κατατρέχει, καὶ τὰς πόλεις ἃς πολιορκεῖ, καὶ τὰς
 ἀπειλὰς ἃς πᾶσιν ἡμῖν ἀπειλεῖ, καὶ τὰς ἐλπίδας ἐφ' αἷς ἅπαντα
 ταῦτα ποιεῖ, τοῖς τε ῥήμασι τοῖς τούτων καὶ ταῖς ψευδολογίαις αἷς
 ἀναβάλλουσιν ἡμᾶς, σκήψεις καὶ προφάσεις λέγοντες, ἐθελήσειε

2 2 πολ. ὁρθῶς μήτε?*

19 1 3 μὴ] ὥστε μὴ

2 1 γὰρ om*

3 γε

3 1 βουλευσάσθαι*

πεισθεις ἀπολέσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ τοσούτου δέω ταῦτα ποιοῦντα 3
 αὐτὸν ἔννομόν τι καὶ [παντί] καλὸν πρᾶγμα φάναι πρᾶττειν, ὥστε
 καὶ ὅτι τὴν τῆς Μακεδονίας ἀρχὴν τὴν ἐκ τοῦ κλήρου προσταχθεῖ-
 σαν αὐτῷ κατέλιπε, καὶ ὅτι τὴν τῆς Γαλατίας ἀρχὴν τὴν μηδὲν
 αὐτῷ προσήκουσαν ἀνθείλετο, καὶ ὅτι στρατεύματα αἱ ὁ Καῖσαρ 4
 ἐπὶ τοὺς Πάρθους προὔπεμψε, συλλαβὼν περὶ αὐτόν, μηδενὸς ἐν
 τῇ Ἰταλίᾳ δεινοῦ ὄντος, ἔχει, καὶ ὅτι τὴν πόλιν ἐν τῷ τῆς ὑπατείας
 χρόνῳ ἐκλιπὼν περιέρεχεται τὴν χώραν πορθῶν καὶ λυμαίνόμενος,
 πάλαι φημὶ πολέμιον αὐτὸν ἀπάντων ἡμῶν εἶναι. εἰ δὲ μὴ παρα- 21
 χρήμα τότε ᾗσθάνεσθε μὴδ' ἐφ' ἐκάστῳ αὐτῶν ἡγανακτεῖτε, ἐκείνον
 μὲν καὶ διὰ τοῦτο ἔτι μᾶλλον μισεῖν ἄξιόν ἐστιν, ὅτι τοιοῦτους
 ὄντας ὑμᾶς ἀδικῶν οὐ παύεται, καὶ δυνηθεὶς ἂν ἴσως συγγνώμης
 ἐφ' οἷς τὸ πρῶτον ἡμαρτε τυχεῖν, ἐς τοσοῦτο τῇ συνεχείᾳ τῆς πο-
 νηρίας προελήλυθεν ὥστε καὶ ὑπὲρ ἐκείνων χοῆναι δίκην ὑποσχεῖν·
 ὑμῖν δὲ ἐς ὑπερβολὴν ἐπιμελητέον ἐστὶ τῶν πραγμάτων, ὁρῶσι καὶ 2
 λογιζομένοις τοῦθ', ὅτι τὸν τοσαυτάκις ὑμῶν ἐν τοσοῦτοις πράγμασι
 καταπεφρονηκότα ἀδύνατόν ἐστιν ἐκούσιον ὑπὸ τε τῆς αὐτῆς ἐπι-
 κειάς καὶ τῆς αὐτῆς φιλανθρωπίας ὑμῶν σωφρονησθῆναι, ἀλλ'
 ἀνάγκη καὶ ἄκοντα νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον, τοῖς ὅλοις κολασθῆναι.

μὴ γὰρ ὅτι καὶ ψηφίσασθαι τινα αὐτῷ τὰ μὲν ἀνέπεισεν ὑμᾶς 22
 τὰ δὲ ἐξεβιάσατο, ἥττον τι παρὰ τοῦτο ἀδικεῖν αὐτὸν καὶ ἐλάττο-
 νος διὰ τοῦτο ἄξιον τιμωρίας εἶναι νομίσητε. πᾶν γὰρ τούναντίον 2
 καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου μάλιστα δίκην ὀφείλει δοῦναι, ὅτι πολλὰ
 καὶ δεινὰ προελλόμενος δρᾶσαι δι' ὑμῶν τέ τινα αὐτῶν ἐποιήσατο,
 καὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ὑφορμῖς, ὥς οὔτε εἰδότας οὔτε προορωμένους
 τι τοιοῦτον ἐξαπατήσας ἠνάγκασεν αὐτῷ ψηφίσασθαι, ἐφ' ὑμᾶς
 αὐτοὺς ἀπεχρήσατο. ποῦ γὰρ ἂν ἐκόντες ὑμεῖς τὰς μὲν παρὰ τοῦ 3
 Καίσαρος ἢ καὶ τοῦ κλήρου δοθείσας ἐκάστοις ἡγεμονίας κατελύ-
 σατε, τούτῳ δὲ ἐπετρέψατε τὰ τε ἄλλα πολλὰ τοῖς φίλοις καὶ τοῖς
 ἐταίροις διαδοῦναι, καὶ ἐς μὲν τὴν Μακεδονίαν τὸν ἀδελφὸν τὸν
 Γάιον πέμψαι, τὴν δὲ δὴ Γαλατίαν ἑαυτῷ μετὰ τῶν στρατευμάτων,
 οἷς οὐδὲν ὑπὲρ ὑμῶν χρήσασθαι εἶχε, προστάξαι; ἢ οὐ μέμνησθε 4
 ὅπως ταραττομένους ὑμᾶς ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος τελευτῇ λαβὼν
 πάνθ' ὅσα ἡβουλήθη διεπράξατο, τὰ μὲν ἐπικεινῶν ὑμῖν ὑπούλως
 καὶ ἀκαίρως, τὰ δὲ αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ προσκακουργῶν, πάντα δὲ
 βιαζόμενος; στρατιώταις γούν, καὶ τούτοις βαρβύροις, καθ' ὑμῶν
 ἐχρήσατο. καὶ τοῦτο θαυμάσειεν ἂν τις, εἰ κατ' ἐκείνους τοὺς χρό- 5
 νους ἐψηφίσθη τι οἷον οὐκ ἐχρῆν, ὅποτε μὴδὲ νῦν παρρησίαν ἄλλως

20 4 1 ἐκπεριέρεχεται
 cf. c. 44 extr.

21 1 3 ταῦτα*
 22 4 2 ὅπως om

2 5 κωλυθῆναι*:

εἰπεῖν τι καὶ πρᾶξαι τῶν δεόντων, εἰ μὴ μετὰ φρονουῶς, ἐσχήκαμεν; ἦν εἰ τότε περιβεβλημένοι ἦμεν, οὐτ' ἂν ἐκεῖνος ὢν φήσῃ τις αὐτὸν τυχεῖν ἔτυχεν, οὐτ' ἂν τὰ μετὰ ταῦτα αὐξήθῃς ἐξ αὐτῶν
6 ἔπραξεν. μὴ οὖν ὅσα κελευόμενοι καὶ καταναγκαζόμενοι καὶ θρηνοῦντες δεδοκέναι αὐτῷ ἐδόξαμεν, ταῦτά τις ὥς καὶ νομίμως καὶ δικαίως γεγονότα προβαλλέσθω· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς ἰδίοις, ὅσα ἂν τις ἕτερος ὑφ' ἐτέρου βιασθῇς πρᾶξῃ, κύρια ταῦτα τηρεῖται.

- 23 καίτοι ταῦτα μὲν, ὅσα γε ψηφίσασθαι δοκεῖτε, καὶ βραχεία καὶ οὐ πᾶν ἔξω τοῦ καθεστηκότος ὄντα εὐρήσετε. τί γὰρ δεινὸν εἰ ἕτερος ἂνθ' ἐτέρου Μακεδονίας ἢ Γαλατίας ἄρξῃν ἐμελλεν; ἢ τί
2 χαλεπὸν εἴ τις στρατιώτας ὑπατεύων ἔλαβεν; ἀλλ' ἐκεῖνα χαλεπὰ καὶ σχέτλια, τὸ τὴν χώραν ἡμῶν κακουργεῖσθαι, τὸ τὰς πόλεις τὰς συμμιαχίδας πολιορκεῖσθαι, τὸ τοὺς στρατιώτας τοὺς ἡμετέρους ἐφ' ἡμῶς ὀπλιζεσθαι, τὸ τὰ ἡμέτερα καθ' ἡμῶν ἀναλίσκεσθαι· ἃ μῆτε
3 ἐψηφίσασθε μῆτε ἐμελλήσατε. μὴ τοίνυν, ὅτι τινὰ ἐδώκατε αὐτῷ, διὰ τοῦτο αὐτὸν ἔατε καὶ τὰ μὴ δοθέντα πράττειν· μὴδ' ὅτι τινὰ συνεχωρήσατε, παρὰ τοῦτο οἴεσθε δεῖν καὶ τὰ μὴ συγχωρηθέντα αὐτῷ ποιεῖν ἑξῆναι. πᾶν γὰρ τοῦναντίον καὶ δι' αὐτὸ τοῦτο καὶ μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι αὐτὸν ὀφείλετε, ὅτι καὶ τῇ τιμῇ καὶ τῇ φιλανθρωπίᾳ τῇ παρ' ὑμῶν οὐκ ἐν τούτοις μόνοις ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς
4 ἄλλοις ἅπασι καθ' ὑμῶν ἐτόλμησε χρῆσθαι. σκοπεῖτε δέ. ἐψηφίσασθε τὴν τε εἰρήνην καὶ τὴν ὁμόνοιαν τὴν πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἡμεῖς πεισθέντες. ταύτην οὗτος προτανεῦσαι κελευσθεὶς οὕτω διῆχε, πρόφασιν τὴν τοῦ Καίσαρος ταφὴν ποιησάμενος, ὥστε πᾶσαν μὲν τὴν πόλιν ὀλίγου καταπρησθῆναι, παμπούλους δὲ αὐθις φονεῦσθαι.
5 εἰς βεβαιώσατε πάντα τὰ δοθέντα τισὶ καὶ νομοθετηθέντα πρὸς τοῦ Καίσαρος, οὐχ ὥς κυλῶς πάντα ἔχοντα (πολλοῦ γε καὶ δεῖ), ἀλλ' ὅτι μὴδὲν αὐτῶν μετακινήθῃαι συνέφερεν, ὅπως ἀνυπόπτως χωρὶς ὑποῦλου τινὸς ἀλλήλοις συνῶμεν. τούτων ἑξαεστώτης οὗτος γενόμενος πολλὰ μὲν τῶν προχθέντων ὑπ' αὐτοῦ καταλέλυκε, πολλὰ
6 δὲ ἕτερα ἀντεγγέγραφεν· καὶ γὰρ χώρας καὶ πολιτείας καὶ ἀτελείας καὶ ἄλλας τινὰς τιμὰς τοὺς τε ἔχοντας ἀφῆρηται, καὶ ἰδιώτας καὶ βασιλείας καὶ πόλεις, καὶ τοῖς μὴ λαβοῦσι δέδωκε, παραπονησάμενος τὰ τοῦ Καίσαρος ὑπομνήματι, καὶ τοὺς μὲν μὴδὲν ἐθέλησαντας αὐτῷ προεῖσθαι καὶ τὰ δοθέντα αὐτοῖς ἀφελόμενος, τοῖς δ' ὢν
7 αἰτήσας ἔλαβε καὶ ἐκεῖνα καὶ ἄλλα πάντα πωλήσας. καίπερ ἡμεῖς αὐτὰ ταῦτα προορώμενοι ἐψηφίσασθε μηδεμίαν στήλην μετὰ τὸν τοῦ Καίσαρος θάνατον, ὥς καὶ παρ' ἐκείνου τῷ δεδομένον τι ἔχον-

α 2 παραβιλλέσθω
τενέγγαμε

23 α 1 τινὲς om

4 3 διῆγε

6 1 ἀν-

7 3 τὸ

σαν, στῆναι. καὶ μέντοι καὶ μετὰ ταῦτα ὡς πολλὰ τοῦτ' ἐγίγνετο, καὶ ἔλεγεν ἀναγκαῖον εἶναι τινὰ τῶν ἐν τοῖς γράμμασι τοῖς τοῦ Καίσαρος εὐρεθέντων ἐκλεχθῆναι τε καὶπραχθῆναι, ἡμεῖς μὲν μετὰ 8 τῶν πρώτων ἀνδρῶν προσετάξατε αὐτῷ ταῦτα διαλέξαι, ἐκεῖνος δὲ οὐδὲν αὐτῶν φροντίσας, πᾶνθ' ὅσα ἐβούλετο μόνος καὶ περὶ τοῦς νόμους καὶ περὶ τοῦς φυγάδας καὶ περὶ ἄλλα ἃ μικρῶ πρόσθεν εἶπον ἐξεργάσατο. οὕτω που πάντα τὰ δοκοῦντα ὑμῖν ποιεῖν βούλεται.

ἄρ' οὖν ἐν τούτοις μόνον τοιοῦτος γέγονε, τὰ δ' ἄλλα ὁρθῶς 24 διώκηκεν; ποῦ; πόθεν; οὐ τὰ χρήματα τὰ κοινὰ τὰ καταλειφθέντα ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἐπιζητῆσαι καὶ ἀποδεῖξαι κελευσθεῖς ἤρπακε, καὶ τὰ μὲν τοῖς δανεισταῖς ἀποδέδωκε τὰ δὲ ἐς τρυφὴν κατανάλωκεν, ὥστε μηκέτ' αὐτῷ μηδὲ τούτων τι περιεῖναι; οὐ τὸ ὄνομα 2 τὸ τοῦ δικτάτορος μισησάντων ὑμῶν διὰ τὴν ἐκείνου δυναστείαν καὶ παντελῶς ἐκ τῆς πολιτείας ἐκβαλόντων, τοῦτο μὲν ὥσπερ τι αὐτὸ ἐφ' ἑαυτοῦ ἀδικῆσαι δυνάμενον οὐκ ἐπιτίθεται, τὰ δὲ ἔργα αὐτοῦ καὶ τὴν πλεονεξίαν ἐν τῷ τῆς ὑπατείας προσρήματι ἐπιδέδεικται; οὐκ ἡμεῖς μὲν πρύτανιν αὐτὸν τῆς ὁμονοίας ἀπεδείξατε, 3 οὗτος δὲ πόλεμον αὐτὸς ἐφ' ἑαυτοῦ τηλικούτον, οὔτε προσήκοντα οὔτε ἔγνωσμένον, ἀνῆρηται πρὸς Καίσαρα καὶ Δέκιμον, οὓς ἡμεῖς ἐπαινεῖτε; μυρία δ' ἂν εἴη λέγειν, εἴ τις ἐπεξείναι καθ' ἕκαστον 4 ἐθέλησειεν ὧν ἡμεῖς μὲν ἐπετρέψατε αὐτῷ ὡς ὑπᾶνω διοικήσῃ, ἐκεῖνος δ' οὐδ' ὅτι οὖν ἐς δέον ἔπραξεν, ἀλλὰ καὶ πάντα τὰναντία καθ' ὑμῶν τῇ παρ' ὑμῶν ἐξουσίᾳ δοθείσῃ χρώμενος πεποίηκεν. ἄρ' οὖν ἐς ὑμᾶς αὐτοὺς ἀναδέξεσθε καὶ ταῦτα τὰ κακῶς ἐπ' αὐτοῦ 5 πεπραγμένα, καὶ αὐτοὶ πάντων σφῶν αἴτιοι γεγονέναι φήσετε, ὅτι τὴν διοίκησιν αὐτῶν καὶ τὸν ἐξετασμὸν αὐτῷ προσετάξατε; ἀλλ' ἄτοπον. οὐδὲ γὰρ ἂν στρατηγὸς ἢ καὶ πρεσβευτὴς τις αἰρεθεῖς 6 μηδὲν τῶν δεόντων δρόσῃ, τούτου τὴν αἰτίαν ἡμεῖς οἱ πέμψαντες αὐτοὺς ἔχετε. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινὸν εἰ πάντες οἱ προχειριζόμενοί τι πρᾶξαι τὰ μὲν κέρδη καὶ τὰς τιμὰς αὐτοὶ λαμβάνοιεν, τὰ δὲ ἐγκλήματα καὶ τὰς αἰτίας ἐφ' ὑμᾶς ἀναφέροιν. οὐκ οὖν οὐδὲ τούτῳ 25 προσέχειν προσήκει λέγοντι 'ἡμεῖς γὰρ τὴν Γαλατίαν ἄρχειν ἐπετρέψατε, ἡμεῖς τὰ χρήματα τὰ κοινὰ διοικῆσαι ἐκελεύσατε, ἡμεῖς τὰ στρατεύματα τὰ ἐκ τῆς Μακεδονίας ἐδώκατε.' ἐψηφίσθη μὲν 2 γὰρ ταῦτα οὕτως, εἶγε δεῖ τοῦτο εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ καὶ ὑπὲρ τούτου δίκην παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, ὅτι ταῦθ' ὑμᾶς ἠγάγασε γῶναι· οὐ μέντοι καὶ τὸ τοῦς φυγάδας κατὰγειν, οὐδὲ τὸ τοῦς νόμους

1 4 ὡς] οὕτως*

3 τοῖς τοῦ] τῶν τοῦ

25 1 1 τὰ post στρ. om

παρεγγράφειν, οὐδὲ τὸ τὰς πολιτείας καὶ τὰς ἀτελείας πωλεῖν, οὐδὲ τὸ τὰ κοινὰ κλέπτειν, οὐδὲ τὸ τὰ τῶν συμμάχων ἀρπάζειν, οὐδὲ τὸ τὰς πόλεις κακουργεῖν, οὐδὲ τὸ τῆς πατρίδος τυραννεῖν
 3 ἐπιχειρεῖν ἐδώκατέ ποτε αὐτῷ. οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἄλλω τινί, καίτοι πολλὰ πολλοῖς ψηφισάμενοι, συνεχωρήσατε ὅσα ἐβούλοντο, ἀλλὰ καὶ δίκην αἰεὶ ποτε παρὰ τῶν τοιούτων, ὅσων γε καὶ ἐδυνήθητε, ἐλάβετε, ὥσπερ που καὶ παρ' αὐτοῦ τούτου λήψεσθε, ἂν γε ἐμοὶ
 4 νῦν πεισθῇτε. καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ τούτων μόνον τοιοῦτος γέγονεν ὁποῖον αὐτὸν ἴστε καὶ ἐωράκατε, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πάντων ἀπλῶς ὅσα πῶποτε πρὸς τὰ κοινὰ προσελθὼν πέπραχεν.

26 τὸν γὰρ δὴ ἴδιον αὐτοῦ βίον τὰς τε ἰδίας ἀσελγείας καὶ πλεονεξίας ἐκὼν παραλείψω, οὐχ ὅτι οὐχὶ πολλὰ καὶ δεινὰ καὶ ἐν ἐκείνοις εὖροι τις ἂν αὐτὸν πεποιηκότα, ἀλλ' ὅτι αἰδοῦμαι νῆ τὸν Ἑρακλεῖ ἀκριβῶς καθ' ἕκαστον, ἄλλως τε καὶ πρὸς οὐδὲν ἤττον
 2 εἰδότας ὑμῶς, λέγειν ὅπως μὲν τὴν ὥραν τὴν ἐν παισὶν ὑμῶν διέθετο, ὅπως δὲ τὴν ἀκμὴν τὴν ἐφ' ἥβης ἀπεκρήρυξε, τὰς ἐταιρήσεις αὐτοῦ τὰς λαθραίας, τὰς πορνείας τὰς ἐμφανεῖς, ὅσα ἔπαθεν ἕως ἐνεδέχετο, ὅσα ἐδρασεν ἀφ' οὗπερ ἡδυνήθη, τοὺς κώμους, τὰς
 3 μέθας, τὰλλα πάντα τὰ τούτοις ἐπόμενα. ἀδύνατον γὰρ ἔστιν ἄνθρωπον ἐν τε ἀσελγείᾳ καὶ ἐν ἀναισχυντίᾳ τοσαύτη τραφέντα μὴ οὐ πάντα τὸν ἑαυτοῦ βίον μιᾶναι· ὅθεν περ καὶ ἐπὶ τὰ κοινὰ ἀπὸ τῶν ἰδίων καὶ τὴν κιναιδίαν καὶ τὴν πλεονεξίαν προήγαγεν. ταῦτα
 4 μὲν οὖν ἐάσω, καὶ νῆ Αἴα καὶ τὴν ἐς Αἴγυπτον αὐτοῦ πρὸς Γαβρίνιον ἀποδημίαν, τὴν τε ἐς Γαλατίαν πρὸς Καίσαρα ἀπόδρασιν, ἵνα μὴ μέ τις φῇ πάντα ἀκριβολογεῖσθαι, αἰσχυνθεὶς ὑπὲρ ὑμῶν ὅτι τοιοῦτον αὐτὸν ὄντα εἰδότες καὶ δήμαρχον καὶ ἵππαρχον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ὑπάτον ἀπεδείξατε· ἃ δὲ ἐπ' αὐτοῖς τούτοις ἐπαρῶνσε καὶ ἐκακούργησε, μόνον νῦν ἐρῶ.

27 οὗτος τοίνυν δημαρχήσας πρῶτον μὲν ἀπάντων ἐκώλυσεν ὑμῶς τὰ τότε περιστάντα πράγματα εὖ θέσθαι, βοῶν καὶ κεκραγῶς καὶ
 2 μόνος ἐξ ἀπάντων ἐναντιούμενος τῇ κοινῇ τῆς πόλεως εἰρήνῃ. ἔπειτα δέ, ἐπειδὴ ἀγανακτήσαντες ἐψηφίσασθε δι' αὐτὸν ἄπερ ἐψηφίσασθε, τοῦτο μὲν ἐκ τῆς πόλεως ἐξέδρα τὴν ἀρχὴν ἐγκαταλιπών, ᾧ μηδεμίαν ἐκ τῶν νόμων νύκτι ἀποδημῆσαι ἐξῆν, τοῦτο δὲ ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος ὅπλα αὐτομολήσας ἐκείνόν τε ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐπήγαγε καὶ ὑμῶς ἐκ τε τῆς Ῥώμης καὶ ἐκ τῆς ἄλλης Ἰταλίας ὅλης ἐξήλασε, καὶ ἐνὶ λόγῳ πάντων τῶν κακῶν τῶν ἐμφυλίων τῶν μετὰ ταῦθ'
 3 ὑμῖν συμβάντων αἰτιώτατος γέγενο. εἰ γὰρ μὴ τότε τοῖς βουλή-

μασιν ὑμῶν ἀντεπεπράχαι, οὐκ ἂν ποτε ὁ Καῖσαρ οὔτε σκῆψιν οὐδὲμίαν τῷ πολέμῳ εὐρήκει, οὔτε εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀπηναισχύντει, δυνάμιν γέ τινα ἀξιόχρεων παρὰ τὰ δόγματα ὑμῶν ἡθροίκει, ἀλλ' ἦτοι ἐκὼν ἐκ τῶν ὀπλῶν ἀπήλλακτο ἢ καὶ ἄκων ἰσισωφρόνιστο. νῦν δὲ οὗτός ἐστιν ὁ καὶ ἐκείνῳ τὰς προφάσεις ἐνδοὺς καὶ τὸ τῆς 4 βουλῆς ἀξίωμα καταλύσας, τό τε θράσος τῶν στρατιωτῶν ἐπαυξήσας· οὗτος ὁ τὸ σπέρμα τῶν κακῶν τῶν μετὰ ταῦτα ἐκφύντων ἐμβαλὼν, οὗτος ὁ κοινὸς ἀλιτήριος οὐχ ἡμῶν μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς οἰκουμένης ὀλίγου πάσης γενόμενος, ὥς που καὶ τὸ δαιμόνιον ἐναργῶς ἐσήμηνεν. ὅτε γοῦν τοὺς θυμαστούς ἐκείνους νόμους ἐσέφερε, 5 βροντῶν πάντα καὶ ἀστραπῶν ἐπληρώθη. ὣν οὐδὲν ὁ μιὰρὸς οὗτος, καίπερ οἰωνιστῆς εἶναι λέγων, φροντίσας, μεγάλων κακῶν καὶ πολλῶν, ὥσπερ εἶπον, οὐ τὴν πόλιν μόνον ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκουμένην ἐπλήρωσεν.

μετὰ ταῦτα τοίνυν τί μὲν δεῖ λέγειν ὥς ἐπ' ἐνιαυτὸν ὅλον 28 ἐπύραρχησεν, ὃ μήπω πρότερον ἐγεγόνει; τί δ' ὅτι καὶ τότε καθ' ὑμῶν τε ἐπαυρῶναι καὶ ταῖς ἐκκλησίαις τὴν κραιπύλην ἐπ' αὐτοῦ τοῦ βήματος μεταξὺ δημηγορῶν ἐξήμει; τί δ' ὅτι καὶ πόρνους καὶ 2 πόρνους, καὶ γελωτοποιοὺς οὐχ ὅτι ἄνδρας ἀλλὰ καὶ γυναικας, μετὰ τῶν ῥαβδούχων δαφνηφορούντων ἐπαγόμενος τὴν Ἰταλίαν περῆει; τί δ' ὅτι τὴν τοῦ Πομπηίου οὐσίαν μόνος ἀνθρώπων ἀγοράσαι 3 ἐτόλμησε, μήτε τὸ ἑαυτοῦ ἀξίωμα μήτε τὴν ἐκείνου μνήμην αἰδεσθεῖς, ἀλλ' ἐφ' οἷς πάντες ἔτι καὶ τότε ἐθρονοῦμεν, ταῦτα μεθ' ἡδονῆς ἀρπάσας; καὶ γὰρ ἐπ' ἐκεῖνα καὶ ἐπ' ἄλλα πολλὰ ἐπετήθησεν ὥς μηδεμίαν αὐτῶν τιμὴν ἀποδώσων. ἀλλὰ καὶ ταύτην μετὰ πάσης 4 ὕβρεως καὶ βίας ἐσεπράχθη· οὕτως αὐτοῦ καὶ ὁ Καῖσαρ κατέγνω· καὶ πάνθ' ὅσα περ ἐκτίσαστο, παμπληθῆ τε γενόμενα καὶ ἐκ παντὸς τρόπου ἀργυρολογηθέντα, κατακεκύβευκε καὶ καταπεπόρνευκε καὶ καταβέβρωκε καὶ καταπέπωκεν ὥσπερ ἡ Χάρυβδις.

ταῦτα μὲν ἐάσω· τὰς δὲ δὴ ὕβρεις ἃς τὸ κοινὸν ὕβρισε, καὶ 29 τὰς σφαγὰς ἃς κατὰ πᾶσαν ὁμοίως τὴν πόλιν ἐργάσαστο, πῶς ἂν τις σιωπήσειεν; ἢ οὐ μέμνησθε πῶς βαρὺς μὲν ὑμῖν καὶ αὐτῇ τῇ ὄψει, βαρύτερος δὲ τοῖς ἔργοις ἐγένετο; ὅς τις, ὃ γῇ καὶ θεοί, 2 πρῶτον μὲν ἐτόλμησεν ἐνταῦθα, ἐντὸς τοῦ τείχους, ἐν τῇ ἀγορᾷ, ἐν τῷ βουλευτηρίῳ καὶ ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, τό τε ἱεῖσμα ἡμῖν τὸ περιπόρφυρον ἐνδέεσθαι καὶ ξίφος παραζώνησθαι ῥαβδούχοις τε χρῆσθαι καὶ ὑπὸ στρατιωτῶν δορυφορεῖσθαι· ἔπειτα δυνηθεῖς ἂν 3 καὶ τοὺς τῶν ἄλλων θορύβους καταπαῦσαι, οὐ μόνον οὐκ ἐποίησε

2 α οὔτε] οὗτος*
om* 28 1 α μεθ'

3 τῶν πολέμων

4 τέ

5 ἀπήλλακτο

- τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὁμοροοῦντας ἑμᾶς ἐστασίωσε, τῇ μὲν αὐτὸς τῇ δὲ καὶ δι' ἐτέρων. καὶ μέντοι καὶ αὐτοὺς ἐκείνους ἐν τῷ μέρει προσλαμβάνων, καὶ τότε μὲν συναιρόμενος ... αἰτιώτατος μὲν γέγνετο
- 4 τοῦ παμπληθεῖς σφῶν σφαγῆναι, αἰτιώτατος δὲ τοῦ μὴ πάντα τὰ τοῦ Πόντου τῶν τε Πάρθων εὐθὺς τότε ἐπὶ τῇ κατὰ τοῦ Φαρνάκου νίκῃ χειρωθῆναι· πρὸς γὰρ τοι τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτοῦ δεῦρο διὰ ταχέων ὁ Καῖσαρ ἐπειγθεὶς οὐδὲν ἐκείνων, ὥς γε καὶ ἡδυνήθη, παντελῶς κατειργάσατο.
- 30 καὶ οὐδὲ ταῦτα μέντοι αὐτὸν ἐσωφρόνισεν, ἀλλ' ὑπατεύσας γυμνὸς ὡς πατέρες, γυμνὸς καὶ μεμιρισμένος ἔς τε τὴν ἀγορὰν ἐσῆλθε, πρόφασιν τὰ Λυκαῖα ποιησόμενος, κἀνταῦθα πρὸς τὸ βῆμα μετὰ τῶν ῥαβδούχων προσῆλθε, καὶ ἐκεῖ κάτωθεν ἐδημηγόρησεν·
- 2 ὅπερ, ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδένα ἄλλον οὐχ ὅτι ὑπαυτον ἀλλ' οὐδὲ στρατηγὸν οὐδὲ δῆμαρχον οὐδ' ἀγορανόμον οὐδεὶς οἶδε πεποιηκότα. τὰ γὰρ Λυκαῖα ἦν, καὶ ἐπὶ τοῦ ἐταιρικοῦ τοῦ Ἰουλίου ἐτέτακτο· ταῦτα γὰρ ὁ Σέξτος αὐτὸν ὁ Κλώδιος τῶν δισχιλίων
- 3 πλῆθρων τῶν ἐν τῇ Αἰοντίνων γῇ δοθέντων ἐξεπαίδευσεν. ἀλλὰ καὶ ὑπάτειες ὡς χρηστὲ (ἐρῶ γὰρ ὡς πρὸς παρόντα σε), καὶ οὔτε ἔπρεπέ σοι οὔτε ἐξῆν τοιούτῳ ὄντι ἐν τῇ ἀγορᾷ πρὸς τῷ βήματι, πάντων ἡμῶν παρόντων, τοιαῦτ' εἰπεῖν, ἵνα ἅμα τε τὸ θανμαστόν σου σῶμα καὶ εὐσαρκον καὶ βδελυρὸν θεωρῶμεν, καὶ τῆς μιαραῶς σου φωνῆς τῆς μεμιρισμένης τὰ δεινὰ ἐκείνα λεγούσης ἀκούωμεν·
- 4 τοῦτο γὰρ περὶ τοῦ στόματός σου μᾶλλον ἢ τι ἕτερον εἰπεῖν βούλομαι. τὰ μὲν γὰρ Λυκαῖα καὶ ἄλλως ἂν τῆς προσηκούσης θρησκείας ἔτuche, σὺ δὲ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν πόλιν κατήσχυνας, ἵνα μηδὲν
- 5 μηδέπω περὶ τῶν τότε λεχθέντων εἴπω· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι ἡ ὑπατεία δημοσία τοῦ δήμου παντός ἐστι, καὶ δεῖ τὸ ἀξίωμα αὐτῆς πανταχοῦ σώζεσθαι καὶ μηδαμοῦ μήτε γυμνοῦσθαι μήθ' ὑβρίζεσθαι.
- 31 τάχα γ' ἂν οὗτος ἢ τὸν Ὀράτιον τὸν παλαιὸν ἐκείνον ἢ καὶ τὴν Κλοίλιαν τὴν ἀρχαίαν ἐμιμήσατο, ὧν ἡ μὲν τὴν ἐσθῆτα πᾶσαν ἐνδεδυκυῖα τὸν ποταμὸν διενήξατο, ὁ δὲ καὶ μετὰ τῶν ὄπλων ἐς τὸ ῥέωμα ἑαυτὸν ἐνέβαλεν. ἄξιόν γε, οὐ γάρ; καὶ τούτου τινὰ εἰκόνα στήσαι, ἵνα ὁ μὲν καὶ ἐν τῷ Τιβέριδι ὠπλισμένος, ὁ δὲ καὶ ἐν τῇ
- 2 ἀγορᾷ γυμνὸς ὀρῶτο. καὶ γὰρ τοι διὰ ταῦτα ἐκείνοι μὲν ἡμᾶς καὶ ἔσωζον καὶ ἡλευθέρουν, οὗτος δὲ πᾶσαν μὲν τὴν ἑλευθερίαν ἡμῶν, ὅσον ἐπ' αὐτῷ ἦν, ἀφείλετο, πᾶσαν δὲ τὴν δημοκρατίαν κατέλυσεν, καὶ δεσπότην μὲν ἀντὶ ὑπάτου τύραννον δὲ ἀντὶ δικτάτορος ἡμῶν ἀντικατέστησεν. μέμνησθε γὰρ οἷα μὲν προσελθὼν πρὸς τὸ βῆμα

29 3 5 ...] σφίσι τοτὲ δ' ἐναντιούμενος? 4 1 τοῦ ante παμπλ. om
4 γε] τε 30 3 3 ἐν om 4 τοιαῦτα ποιεῖν? 4 3 θρ. οὐκ ἔχε·

εἶπεν, οἷα δὲ ἀναβὰς ἐπ' αὐτὸ ἐπραξεν. καίτοι ὅστις ἐτόλμησε, 3
 Ῥωμαῖός τε ὢν καὶ ὑπατεύων, βασιλέα τινὰ Ῥωμαίων ἐν τε τῇ
 ἀγορᾷ τῇ Ῥωμαίᾳ καὶ πρὸς τῷ βήματι τῷ ἐλευθερίῳ, παντὸς μὲν
 τοῦ δήμου πάσης δὲ τῆς βουλῆς παρούσης ἀνειπεῖν, καὶ τό τε διὰ
 δημα εὐθὺς ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ ἐπιθεῖναι, καὶ προσκαταψεύ- 4
 σασθαι πάντων ἡμῶν ἀκουόντων ὅτι αὐτοὶ ταῦτα αὐτῷ καὶ εἰπεῖν
 καὶ πρᾶξαι ἐπεσκήψαμεν, τί μὲν οὐκ ἂν τῶν δεινोटάτων τολμήσειε,
 τίνος δ' ἂν τῶν χαλεπωτάτων ἀπόσχοιτο; ἡμεῖς ὦ Ἀντώνιε, ἡμεῖς 32
 σοι ταῦτ' ἐνετείλαμεθα, οἱ τοὺς Τυρκενίους ἐξελάσαντες, οἱ τὸν
 Βροῦτον ἀγαπήσαντες, οἱ τὸν Καπιτωλῖον κατακρημνίσαντες, οἱ
 τὸν Σπούριον ἀποκτείναντες; ἡμεῖς βασιλέα τινὰ ἀσπάσασθαι σε 2
 προσετάξαμεν, οἱ καὶ αὐτὴν τὴν ἐπωνυμίαν αὐτοῦ, καὶ προσέτι καὶ
 τὴν τοῦ δικτύτορος δι' ἐκείνην, ἐπύρατον ποιησάμενοι; ἡμεῖς τύραν-
 νόν τινα ἀποδείξαι σοι ἐκελεύσαμεν, οἱ τὸν Πύρρον ἐκ τῆς Ἰταλίας
 ἐκβαλόντες, οἱ τὸν Ἀντίοχον ὑπὲρ τὸν Ταῦρον ἀπελάσαντες, οἱ καὶ
 Μικεδονίαν τυραννουμένην παύσαντες; οὐ μὲν τὰς ῥάβδους τὰς 3
 Ῥαλερίου καὶ τὸν νόμιον τὸν Πορκίου, οὐ μὲν τὸ σκῆλος τὸ Ὀρατίου
 καὶ τὴν χεῖρα τὴν Μουκίου, οὐ μὲν τὸ δόρυ τὸ Δεκίου καὶ τὸ ξίφος
 τὸ Βρούτου. σὺ δὲ ὦ παγκάκιστε καὶ ἐδέου καὶ ἐκέτευες ἵνα δυν- 4
 λέύσης, ὡς Ποστούμιος ὅπως Σαυνίταις ἐκδοθῇ, ὡς Ῥήγουλος ὅπως
 Καρχηδονίοις ἀποδοθῇ, ὡς Κούρτιος ἵν' ἐς τὸ χάσμα ἐμπέσῃ. καὶ
 ποῦ τοῦτο γεγραμμένον εὔρες; οὐπερ καὶ τὸ τοὺς Κρητίας ἐλευθε-
 ρους μετὰ τὴν τοῦ Βρούτου ἀρχὴν γενέσθαι, ὃν ἡμεῖς ἐκείνον μετὰ
 τὸν τοῦ Καίσαρος θάνατον ἄρξαι ἐψηφισάμεθα.

εἰτ' ἐν τοσοῦτοις καὶ τηλικούτοις πράγμασι τὴν ἀλιτηριώδη 33
 γνώμην αὐτοῦ πεφωρακότες οὐ τιμωρήσεσθε αὐτόν, ἀλλ' ἀναμένετε
 καὶ τῷ ἔργῳ μαθεῖν τί ἂν δράσειεν ἡμᾶς ὠπλισμένος ὁ τοιαῦτα
 γυμνὸς εἰργασμένος; ἢ οἴεσθε ὅτι οὐκ ἐπιθυμεῖ τῆς τυραννίδος, 2
 ὅτι οὐκ εὔχεται ποτε αὐτῆς τυχεῖν, ἀλλ' ἐκβαλεῖ ποτὲ ἐκ τῆς δια-
 νοίας τὴν ἔφρουν ταύτην, ἣν ὑπαξ ἐς τὸν νοῦν ἐγκατέθετο, καὶ
 καταβαλεῖ ποτὲ τὴν ἐλπίδα τῆς μοναρχίας, ὑπὲρ ἧς τοιαῦτα καὶ
 εἰπὼν καὶ ποιήσας ἀτιμωρητος ἐγένετο; καὶ τίς ἀνθρώπων ἂ ἄλλω 3
 τῷ συμπρᾶξαι, τῆς φωνῆς τῆς αὐτοῦ μόνης κυριεύων, ἐπιχειρήσει,
 ταῦτ' οὐκ ἂν αὐτὸς ἐαυτῇ δυνήθεις κατεργάσαιτο; τίς δ' ἂν ἕτερον
 τύραννον καὶ ἐπὶ τὴν πατρίδα καὶ ἐφ' ἐαυτὸν ἅμα ἀποδείξαι τολ-
 μήσας οὐκ ἂν αὐτὸς μοναρχῆσαι ἐθελήσειεν; ὥστε εἰ καὶ τότε αὐτοῦ 34
 ἐφείσασθε, ἀλλὰ νῦν γε καὶ δι' ἐκείνα αὐτὸν μισήσατε· μηδ' ἐθελή-
 λησθε μαθεῖν τί κατορθώσας ὅσα βούλεται δράσει, ἀλλ' ἐκ τῶν

32 1 2 ἐκδοθῆς — ἀποδοθῆς — ἐμπέσης.

4 ὥσπερ*

33 1 2 ἀνα-

μένετε?*

3 1 ἂν om

34 1 2 οἷα β. δράσειεν

ἤδη προτετολμημένων αὐτῷ τὸ μηδὲν εἶναι παθεῖν δεινὸν προνοήσατε.
 2 καὶ γὰρ τοὶ τί καὶ φήσειεν ἂν τις; ὀρθῶς τότε τὸν Καίσαρα ποιῆ-
 σαι μὴ προσδεξάμενον μήτε τὸ ὄνομα τοῦ βασιλέως μήτε τὸ διὰ-
 δημα; οὐκοῦν οὗτος κακῶς ταῦτα αὐτῷ προὔτεινεν ἢ μηδὲ ἐκείνον
 3 ἤρρεσεν. ἀλλ' ἁμαρτεῖν ὅτι καὶ τὴν ἀρχὴν τοιοῦτό τι ἀκούσας καὶ
 ἰδὼν ἠνέσχετο; οὐκοῦν εἴπερ ἐκείνος εἰκότως ἐπὶ τούτοις τέθνηκε,
 πῶς οὐ καὶ οὗτος, ὁμολογῶν τρόπον τινὰ τυραννῆσαι ἐπιθυμεῖν,
 4 δικαιοτάτος ἐστὶν ἀπολέσθαι; ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτως ἔχει, δῆλον μὲν
 ἐστὶ καὶ ἐκ τούτων ὧν προείρηκα, φανερώτατα δὲ ἐξ αὐτῶν ὧν
 μετὰ ταῦτ' ἔπραξεν ἐλέγχεται. τίνος μὲν γὰρ ἄλλου ἔνεκα, ἐξὸν
 αὐτῷ τὴν ἡσυχίαν ἀσφαλῶς ἄγειν, ταράττειν τὰ πράγματα καὶ
 5 πολυπραγμονεῖν ἐπικεχειρήκεν; τίνος δέ, παρὸν αὐτῷ ἀκινδύνως οἴκοι
 μένειν, στρατεύεσθαι καὶ πολεμεῖν ἐπωγγήρηται; διὰ τί, πολλῶν μηδὲ
 ἐς τὰς ἐπιβουλόους αὐτοῖς ἀρχὰς βουληθέντων ἐξελθεῖν, οὗτος οὐχ
 ὅτι τῆς Γαλιτίας οὐδὲν αὐτῷ προσηκούσης ἀντιποιεῖται, ἀλλὰ καὶ
 6 ἀκουσαν αὐτὴν βιάζεται; διὰ τί, τοῦ Βρούτου τοῦ Δεκίμου καὶ
 ἐαυτὸν καὶ τοὺς στρατιώτας καὶ τὰς πόλεις ἡμῖν παραδιδόντος,
 οὗτος οὐχ ὅπως οὐκ ἐμιμήσατο αὐτόν, ἀλλὰ καὶ πολιορκεῖ κατα-
 κλείσας; οὐκ ἔστιν ὅπως οὐκ ἐπ' ἄλλο τι καὶ ἐφ' ἡμῶς κάκεῖνα καὶ
 τᾶλλα πάντα παρυσκευάζεται.

35 ταῦτ' οὖν ὀρώμεντες μέλλομεν καὶ μαλακιζόμεθα, καὶ τηλικούτων
 ἐφ' ἡμῶς αὐτοὺς τύραννον ἀσχοῦμεν; καὶ πῶς οὐκ ἀσυχρὸν τοὺς
 μὲν προγόνους ἡμῶν ἐν δουλείᾳ τραφέντας ἐπιθυμῆσαι ἐλευθερίας,
 2 ἡμῶς δ' ἐν αὐτονομίᾳ πολιτευθέντας θελοδουλῆσαι, καὶ τῆς μὲν
 μοναρχίας τῆς τοῦ Καίσαρος ἡδέως, καίπερ πολλὰ ὑπ' αὐτοῦ καὶ
 ἀγαθὰ προπαθόντας, ἀπαλλαγῆναι, τοῦτον δὲ δεσπότην αὐθαίρετον
 ἀνθελέσθαι, ὃς τοσοῦτον ἐκείνου χείρων ἐστὶν ὅσον ὁ μὲν ἐν τοῖς
 3 πολέμοις κρατήσας πολλῶν ἐφείσατο, οὗτος δέ, πρὶν καὶ δυνηθῆναι
 τι, τριακοσίους στρατιώτας, καὶ ἐν αὐτοῖς καὶ ἑκατοντάρχους τινάς,
 μηδὲν ἀδικήσαντας, οἴκοι παρ' ἐαυτῷ, παρούσης τῆς γυναικὸς καὶ
 βλεπούσης ἐφόνευσεν, ὥστε καὶ τοῦ αἵματος αὐτὴν ἀναπλῆσαι.
 4 καίτοι τὸν οὕτως ὡμῶς ἐκείνοις, ὅτε καὶ θεραπεύειν αὐτοὺς ὤφειλε,
 χρησάμενον τί οὐκ οἶσθε τῶν δεινοτάτων πάντας ἡμῶς, ἂν καὶ
 νικήσῃ, ποιήσιν; καὶ τὸν ἀσελγῶς οὕτω μέχρι νῦν βεβιωκότα πῶς
 οὐκ ἐπὶ πᾶν ὕβρεως, ἂν καὶ τὴν ἐκ τῶν ὀπλῶν ἐξουσίαν προσλάβῃ,
 χωρήσειν νομίζετε;

36 μὴ τοίνυν ἀναμείνῃτε παθόντες τι τοιοῦτο μεταγινῶναι, ἀλλὰ
 πρὶν παθεῖν φυλάξασθε· σφέτερον γὰρ, ἐξὸν προκαταλαβεῖν τὰ

δεινά, εἴτα περιιδόντας αὐτὰ γενόμενα μετανοῆσαι. μηδ' ἐθελή-
 σητε, πρόκειμενοι τὰ παρόντα, Κασσίου τινὸς αὐθις ἄλλον καὶ Βρού-
 των τινῶν ἄλλων δεηθῆναι· γελοῖον γάρ, ἔξδν αὐτοὺς ἑαυτοῖς τὰ
 κατὰ καιρὸν βοηθῆσαι, ζητεῖν μετὰ ταῦτα τοὺς ἐλευθεροῦντας
 ἡμᾶς. οὐς ἴσως οὐδ' εὐρήσοιμεν, ἄλλως τε καὶ οὕτω τοῖς παροῦσι 2
 χρῆσώμεθα. τίς γὰρ ἂν ἰδίᾳ ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας κινδυνεύσαι
 ἐθελήσειεν, ὁρῶν ἡμᾶς δημοσίᾳ πρὸς τὴν δουλείαν ἐτοίμως ἔχοντας;
 καὶ μὴν ὅτι γε οὐ στήσεται ποτε ταῦτα ποιῶν, ἀλλ' ἐν τοῖς πόρρω
 καὶ ἐλάττωσιν ἐφ' ἡμᾶς αὐξάνεται, παντὶ δῆλόν ἐστί. οὐ γὰρ πον 3
 δι' ἄλλο τι Δεκίμῳ πολεμεῖ καὶ Μούτιαν πολιορκεῖ ἢ ἵνα νικήσας
 αὐτοὺς καὶ λαβὼν ἐφ' ἡμᾶς συσκευάσῃται· οὔτε γὰρ ἡδίκηται τι
 ὑπ' αὐτῶν ὥστ' ἀμύνασθαι δοκεῖν, οὐτ' αὖ τῶν ἀγαθῶν τῶν μὲν
 παρ' ἐκείνοις ἐπιθυμεῖ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ πόρους καὶ κινδύνους
 ὑπομένει, τῶν δ' ἡμετέρων, οἳ καὶ ἐκεῖνα καὶ ἄλλα πολλὰ κεκτή-
 μεθα, ἐθελοντῆς ἀφῆξεται. τοῦτ' οὖν ἀναμενοῦμεν, ἵνα καὶ ταῦτα 4
 καὶ ἄλλ' αἴτια προσλαβὼν δυσπολέμητος γένηται; καὶ πιστεύσομεν
 ἔξαπατῶντι αὐτῷ καὶ λέγοντι οὐ πολεμεῖν τῇ πόλει; καὶ τίς οὕτως 37
 εὐθήτης ἐστὶν ὥστε τοῖς ῥήμασι μᾶλλον ἢ τοῖς ἔργοις τὸν πολε-
 μοῦντα ἡμῖν ἢ μὴ σκοπεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐ νῦν πρῶτον, ὅτε ἐκ
 τῆς πόλεως ἐκδέδρακε καὶ ἐπὶ τοὺς συμμάχους ἐστράτευκε καὶ
 Βρούτιῳ προσβάλλει καὶ τὰς πόλεις πολιορκεῖ, καχόνων αὐτὸν ἡμῖν 2
 εἶναι φημί, ἀλλὰ καὶ ἔξ ὧν πρότερόν ποτε, οὐχ ὅτι τελευτήσαντος
 τοῦ Καίσαρος ἀλλὰ καὶ ζῶντος ἔτι, καὶ κακῶς καὶ ἀσελγῶς ἔπραξε,
 καὶ ἐχθρὸν καὶ ἐπίβουλον καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας
 ἡμῶν γεγονέναι διορίζομαι· τίς γὰρ ἂν τὴν πατρίδα φιλῶν ἢ τίς 3
 τυραννίδα μισῶν ἐν γέ τι τούτων ἐποίησεν ἢ πολλὰ καὶ παντοδαπὰ
 οὗτος δέδρακεν; πολέμιος μὲν δὴ πάλοι καὶ πανταχόθεν ὧν ἡμῖν
 ἐλέγχεται, ἔχει δὲ οὕτως. ἂν μὲν ἤδη καὶ τὴν ταχίστην ἀμυνώμεθα
 αὐτόν, πάντα καὶ τὰ προειμένα ἀναληψόμεθα· ἂν δ' ἀμελήσαντες 4
 τοῦτο ποιεῖν περιμένωμεν ἕως ἂν ἡμῖν αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπιβουλεύειν
 ὁμολογήσῃ, πάντων ἀμιαρησόμεθα. τοῦτο μὲν γὰρ οὐδ' ἂν πρὸς
 αὐτὴν τὴν πόλιν προσελαύνη ποιήσει, ὥσπερ οὐδ' ὁ Μάριος οὐδ'
 ὁ Κίννας οὐδ' ὁ Σύλλας· ἂν δὲ ἐν τῷ κράτει τῶν πραγμάτων γέ 5
 νηται, οὐκ ἔστιν ὃ τι οὐ δράσει τῶν αὐτῶν ἐκείνοις, ἢ καὶ χαλε-
 πώτερον. ἄλλα τε γὰρ λέγειν οἱ πρᾶξαι γλιχόμενοι καὶ ἄλλα ποιεῖν
 οἱ κατορθύσαντες εἰσῴθασιν· πρὸς μὲν γὰρ τὸ κρατῆσαι τούτου
 πάντα πλάττονται, τυχόντες δὲ αὐτοῦ οὐδενὸς ὧν ἐπιθυμοῦσιν ἀπέ- 6
 χονται. καὶ προσέτι καὶ τὰ τετολημμένα τισὶν οἱ ἐπιγιγνόμενοι

36 s 4 τῶν μὲν ἀγαθῶν τῶν π.*

37 s 3 πρᾶξαι τι γλ.?

Dio Cassius.

24

νικῶν ἀεὶ ἐθέλουσι, τὸ μὲν ὁμοιον ὥς καὶ σμικρὸν ἐκ τοῦ προπε-
πρωχθαι νομίζοντες, τὸ δὲ ἄτοπον ὥς καὶ μόνων σφῶν ἄξιον ἐκ
τοῦ παραδόξου προαιρούμενοι.

- 38 ταῦτ' οὖν ὁρῶντες ἡ πατέρες μηκέτι μέλλωμεν, μηδ' ὑπὸ τῆς
ἐν τῷ παρόντι ῥησιώτης δελεαζώμεθα, ἀλλὰ τῆς πρὸς τὸ μέλλον
2 ἀσφαλείας προῖδόμεθα. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν Καίσαρα μὲν, ἄρτι
τε ἐκ παιδίων προεληλυθότα καὶ οὐ πολλὸς ἔξ οὗ χρόνος ἐς τοὺς
ἐφήβους ἐγγεγραμμένον, τοσαύτην τοῦ κοινου πρόνοιαν ποιεῖσθαι
ὥστε καὶ τὰ χρήματα ὑπὲρ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ ἀναλίσκειν καὶ
στρατιώτας ἀθροίζειν, ἡμᾶς δὲ μήτ' αὐτοὺς τι τῶν δεόντων πρᾶξαι
μήτε ἐκείνῃ συνάρασθαι προελέσθαι, καίπερ πείραν ἔργῳ τῆς εὐ-
3 νοίας αὐτοῦ εἰληφότας. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὥς εἰ μὴ μετὰ τῶν ἐκ
τῆς Καμπανίας στρατιωτῶν ἐνταῦθ' ἀφίκτο, πάντως ἂν Ἀντώνιος
ἐκ τοῦ Βρεντεσίου εὐθύς, ὥσπερ εἶχεν, ἐς τὴν πόλιν ἡμῶν μετὰ
4 πάντων τῶν στρατευμάτων ὥσπερ τις χεიმάρρους ἐσεπεπτώκει; καὶ
μὴν καὶ ἐκεῖνο δεινόν, τοὺς μὲν πύλαι στρατευμένους ἐκουσίους
ἑαυτοὺς ἡμῖν πρὸς τὰ παρόντα πράγματα ἐπιδεδωκέναι, μήτε τὴν
ἡλικίαν μήτε τὰ τραύματα, ἃ πρότερόν ποτε πολεμοῦντες ὑπὲρ ἡμῶν
ἔλαβον, ὑπολογισιμένους, ἡμᾶς δὲ μηδὲ ἐπικυρῶσαι τὸν πόλεμον
5 ἐθέλῃσαι τὸν ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων προκεχειροτονημένον, ἀλλὰ τοσοῦτον
χείρους καὶ τῶν κινδυνευόντων αὐτῶν γίνεσθαι ὥστε ἐπαινεῖν μὲν
τοὺς στρατιώτας τοὺς τὴν τε μισαρίαν τοῦ Ἀντωνίου κατιδόντας
καὶ ἐκείνου μὲν καὶ ὑπατεύοντος ἀποστάντας, τῷ δὲ δὴ Καίσαρι,
τοῦτ' ἔστιν ἡμῖν δι' αὐτοῦ, προσθεμένους, ἃ δ' ὀρθῶς αὐτοὺς πε-
6 ποιηκέναι φημὲν, ταῦτ' ὀκνῆσαι ψηφίσασθαι. καὶ μέντοι καὶ τῷ
Βρούτῳ χάριν ἴσμεν ὅτι μήτε τὸ κατ' ἀρχὰς ἐσεδέξατο τὸν Ἀντώ-
νιον ἐς τὴν Γαλατίαν καὶ νῦν ἐπιστρατεύσαντα ἀπωθεῖται. τί ποτ'
οὖν οὐχὶ καὶ αὐτοὶ τὰ αὐτὰ ποιοῦμεν; τί δὲ τοὺς ἄλλους οὕς ὀρθῶς
39 φρονοῦντας ἐπαινοῦμεν, οὐ μιμούμεθα; καίτοι δυοῖν ἡμᾶς ἀνάγκη
θάτερον, ἢ τούτους πάντας, τὸν Καίσαρα λέγω, τὸν Βρούτον, τοὺς
πύλαι στρατιώτας, τὰ στρατόπεδα, κακῶς τε βεβουλεῦσθαι φάναι
καὶ τιμωρίαν δεῖν ὑποσχεῖν ὅτι μήθ' ἡμῶν μήτε τοῦ δήμου ψηφι-
σμένων ἐτόλμησαν, οἱ μὲν τὸν ὑπατόν σφῶν καταλιπόντες οἱ δὲ
2 ἐπ' αὐτὸν ἀθροισθέντες, προσπολεμῆσαι αὐτῷ· ἢ τὸν Ἀντώνιον
πύλαι τε ὑφ' ἡμῶν τοῖς ἔργοις αὐτοῖς πολέμιον ὁμολογεῖν εἶναι
κεκρίσθαι, καὶ χρῆναι καὶ κοινῇ γνώμῃ πρὸς πάντων ἡμῶν κολα-
σθῆναι. καὶ μὴν ὅτι τοῦτο οὐ μόνον δικαιοτέρον ἀλλὰ καὶ λυσιτε-

6 4 ἀτιμάζοντες? *
οὐ τοῖς

38 3 2 ἂν om *
39 1 3 στρατόπεδα ἂν κ.

6 1 κατ' * 4 δὲ
2 2 τε καὶ ὑφ' ἡμῶν

λέστερον ἡμῖν ἐστίν, οὐδεὶς ἄγνοεῖ. ὁ μὲν γε οὐτ' αὐτὸς χρῆσασθαι 3
 πράγμασιν ἐπίσταται (πῶς γὰρ ἢ πόθεν ἄνθρωπος ἐν μέτραις καὶ
 κύβοις ζῶν;) οὔτε τῶν συνόντων οὐδένα οἶον ἄξιον εἶναι λόγου ἔχει·
 τοὺς γὰρ τοὶ ὁμοίους ἑαυτῷ μόνους καὶ ἀγαπᾷ καὶ κοινωνοὺς ἀπάν-
 των καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων ποιεῖται. καὶ μέντοι καὶ δειλότατος 4
 ἐν τοῖς μεγίστοις τῶν κινδύνων καὶ ἀπιστότατος καὶ πρὸς τοὺς
 πάνν φίλους ἐστίν· ὧν οὐδέτερον στρατηγία καὶ πολέμῳ προσήκει.
 τίς μὲν γὰρ οὐκ οἶδεν ὅτι αὐτὸς ἡμῖν πάντα τὰ ἐμφύλια κακὰ 40
 παρασκευάσας ἔπειτ' ἐπ' ἐλάχιστον τῶν κινδύνων μετέσχεν, ἐπὶ πολὺ
 μὲν ἐν τῷ Βρεντεσίῳ καταμείνας ὑπὸ δειλίας, ὥστ' ὀλίγον τὸν Καί-
 σαρα μονωθέντα δι' αὐτὸν πταῖσαι, πάντας δὲ τοὺς μετὰ ταῦτα
 πολέμους, τὸν πρὸς Αἰγυπτίους, τὸν πρὸς Φαρνάκην, τὸν ἐν Ἀφρικῇ,
 τὸν ἐν Ἰβηρίᾳ ἐκστῆς. τίς δ' οὐκ οἶδεν ὅτι τὸν τε Κλώδιον προσ- 2
 ποιησάμενος καὶ τῇ δημορχίᾳ αὐτοῦ πρὸς πάντα τὰ δεινότατα
 ἀποχρησάμενος κἄν ἀπέκτεινεν αὐτοχειρίᾳ, εἴγε ἐγὼ τὴν ὑπόσχεσιν
 αὐτοῦ ταύτην ἐδεδέχμην· καὶ τῷ Καίσαρι τοῦτο μὲν ταμιεύων 3
 στρατηγούντι ἐν Ἰβηρίᾳ συνέξετασθεῖς, τοῦτο δὲ ἐν τῇ δημορχίᾳ
 παρὰ τὴν ἀπάντων ἡμῶν γνώμην προσθέμενος, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ
 χρήματα παρ' αὐτοῦ ἀμύθητα καὶ τιμῆς ὑπερόγκους λαβὼν, ἐπε-
 χείρησεν αὐτὸν ἕς τε μοναρχίας ἐπιθυμίαν καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ ἕς
 διαβολὴν ἐμβαλεῖν, ὅφ' ὥνπερ καὶ τὰ μάλιστα ἀπέθανεν.

καίτοι ἐπέ ποτε ὅτι ἐγὼ τοὺς σφαγῆας ἐπ' αὐτὸν παρεσκεύασα· 41
 οὕτω γὰρ ἀνότης ἐστίν ὥστε μου καταψεύδεσθαι τολμᾷν τηλικού-
 τους ἐπαίνους. ἐγὼ δὲ αὐτόχειρα μὲν αὐτὸν οὐ λέγω γεγονέναι τοῦ
 Καίσαρος, οὐχ ὅτι οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῦτο κατέδειξεν·
 τοῖς μέντοι πράγμασιν αὐτοῖς φημὶ ἐκκῆνον ὑπ' αὐτοῦ ἀπολωλέναι.
 ὁ γὰρ τὴν αἰτίαν αὐτῷ τοῦ δικαίως ἐπιβεβουλεύσθαι δοκεῖν πυρα- 2
 σχῶν οὗτός ἐστιν ὁ βουσιλέα αὐτὸν προσαγορεύσας, ὁ τὸ διάδημα
 αὐτῷ δούς, ὁ καὶ τοῖς φιλοῦσιν αὐτὸν πρότερον διαβαλὼν. ἢ ἐγὼ
 μὲν χαίρω τῷ θανάτῳ τοῦ Καίσαρος ὁ μὴδὲν ἔξω τῆς ἐλευθερίας
 ὑπ' αὐτοῦ ἀπολαύσας, Ἀντώνιος δὲ ἄχθεται ὁ πᾶσαν μὲν τὴν ἐκεῖ- 3
 νον οὐσίαν διαρπάσας, ἀμύπολλα δὲ ἐπὶ τῇ τῶν γραμμιάτων αὐτοῦ
 προφύσει κακουργήσας, καὶ τέλος πρὸς τὴν διαδοχὴν τῆς δυναστείας
 αὐτοῦ ἐπειγόμενος;

ἀλλ' ἐκέῖσε ἐπάνειμι, ὅτι οὐτ' αὐτὸς ἀξιοστρατηγήτῳν τι ἢ 42
 ἀξιόνικον ἔχει, οὔτε στρατεύματα πολλὰ ἢ ἀξιόμαχα κέκτηται. οἱ
 μὲν γὰρ πλείστοι οἱ τε ἄριστοι τῶν στρατιωτῶν ἐγκαταλελοίπασιν
 αὐτόν, καὶ νῆ Ἀία καὶ τῶν ἐλεφάντων ἐστέρηται· οἱ δὲ δὴ λοιποὶ

ὑβρίζειν καὶ ἀρπάζειν τὰ τῶν συμμάχων μᾶλλον ἢ πολεμεῖν μεμε-
 2 λετήκασιν. τεκμήριον δὲ τοῦ μὲν τρόπου τῆς προαιρέσεως αὐτῶν,
 ὅτι καὶ νῦν ἔτ' αὐτῷ συστρατεύονται, τῆς δὲ ἀνανδρίας, ὅτι τὴν
 Μούτιαν τοσοῦτον ἤδη χρόνον πολιορκοῦντες οὐκ ἤρῃκασιν. καὶ
 τὰ μὲν τοῦ Ἀντωνίου τῶν τε συνόντων αὐτῷ τοιαῦτα ὄντα εὗρίσκει-
 3 ται· τὰ δὲ δὴ Καῖσαρος τοῦ τε Βρούτου καὶ τῶν συνεξαεζομένων
 σφίσι δύσμιχα μὲν καὶ καθ' ἑαυτά ἐστιν (ἄμειλε Καῖσαρ μὲν καὶ
 τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ συχνὸς ἐσφετέρισται, Βρούτος δὲ ἐκ τῆς
 4 Γαλατίας αὐτὸν ἐξείργει), ἂν δὲ δὴ καὶ ὑμεῖς ἐπικουρήσητε αὐτοῖς,
 πρῶτον μὲν ἐπαινέσαντές σφας ἐφ' οἷς ἰδιογνωμονήσαντες ἐποίησαν,
 ἔπειτα δὲ τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτῶν βεβαιώσαντες, πρὸς τε τὸ μέλ-
 λον ἔξουσιν ἔννομον αὐτοῖς δόντες, ἔπειτα τοὺς ὑπάτους ἀμφοτέ-
 ρους ἐπὶ τὸν πόλεμον ἐπέμψαντες, οὐκ ἔστιν ὅπως βοηθήσωσι
 5 τινες αὐτῷ τῶν νῦν συνόντων. οὐ μὴν οὐδ' ἂν τὰ μάλιστα συμ-
 μελίσουσιν, ἀντισχεῖν γὰρ πρὸς πάντας ἅμα τοὺς ἄλλους δύνησεται,
 ἀλλ' ἦτοι ἐκὼν, ἐπειδὴν πρῶτον πύθεται ταῦθ' ὑμῶς ἐψηφισμένους,
 τὰ τε ὅπλα καταθήσεται καὶ ἐφ' ὑμῖν ἑαυτὸν ποιήσεται, ἢ καὶ
 ἄκων ἐκ μιᾶς μάχης ἀλώσεται.
 6 ἔγωγ μὲν δὴ ταῦθ' ὑμῖν παραινῶ, καὶ εἶγε ὑπατεύων ἔτυχον,
 πάντως ἂν καὶ ἐποίησα, καθάπερ καὶ πρότερον, ὅτε καὶ τὸν Κα-
 τιλίναν καὶ τὸν Λέντουλον, αὐτῷ τούτῳ προσήκοντα, ἐπιβουλεύ-
 43 σαντας ὑμῖν ἡμυνάμην. εἰ δὲ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγείται
 λέγεσθαι, πρέσβεις δὲ πρότερον ἡμῶς πρὸς αὐτὸν ἀποστεῖλαι δεῖν
 οἶεται, καὶ ἔπειτα μαθόντας τὴν γνώμην αὐτοῦ, ἂν μὲν ἐκὼν ἀπαλ-
 λάττεται τῶν ὅπλων καὶ ὑμῖν αὐτὸν ἐπιτρέπη, τὴν ἡσυχίαν ἄγειν,
 2 ἂν δὲ ἐπὶ τῶν αὐτῶν ἐπιμένῃ, τότε καὶ τὸν πόλεμον αὐτῷ ψηφι-
 σθῆναι (ταῦτα γὰρ πυνθάνομαι τινος παραινέσαι ὑμῖν ἐθέλειν),
 λόγῳ μὲν εὐπρεπέστατον, τῷ δὲ ἔργῳ καὶ αἰσχρὸν καὶ ἐπικίνδυνον
 τῇ πόλει πρᾶγμα ποιεῖ. πῶς μὲν γὰρ οὐκ αἰσχρὸν κήρυξιν ὑμῶς
 3 καὶ πρεσβείαις πρὸς τοὺς πολίτας χρῆσθαι; τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοφύ-
 λοις καὶ ἐπικηρυκεύεσθαι καὶ διαπρεσβεύεσθαι δεῖ πρότερον καὶ
 ἀναγκαῖον ἐστίν, τοῖς δὲ δὴ πολίταις τοῖς ἀδικοῦσι τι παραχρῆμα
 τὴν τιμωρίαν ἐπάγειν, ἂν μὲν ὑπὸ ταῖς ψήφοις αὐτοὺς λάβητε,
 4 δικάζοντας, ἂν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις, πολεμοῦντας. δοῦλοι γάρ εἰσι
 πάντες οἱ τριούτοι καὶ ὑμῶν καὶ τοῦ δήμου καὶ τῶν νόμων, ἅντ'
 ἐθέλωσιν ἄντε καὶ μὴ· καὶ οὔτε θρύπτειν αὐτοὺς οὔτε εἰς ἴσου τοῖς
 ἐλευθερωτάτοις ἄγειν προσῆκον ἐστίν, ἀλλ' ὥσπερ τοὺς οἰκέτας τοὺς
 ἀποδιδράσκοντας καὶ μετιέναι καὶ κολάζειν ἐκ τοῦ ὑπέρφρονος.

42 b 2 δυνήσονται
 4 ἐλευθέροις?

43 2 3 εὐπρεπεστίων

4 1 ἐν om*

πῶς δὲ οὐ δεινὸν ἐκείνον μὲν μὴ μελλῆσαι ὑμᾶς ἀδικεῖν, ὑμᾶς δὲ 44
 δὴ μέλλειν ἀμύνασθαι; καὶ ἐκείνον μὲν ἐκ πολλοῦ τὰ ὄπλα ἐν χειρ-
 σὶν ἔχοντα πάντα τὰ τοῦ πολέμου πράττειν, ὑμᾶς δ' ἐν ψηφίσμασι
 καὶ πρεσβείαις τοὺς χρόνους κατατρίβειν, καὶ ὃν ἐκ τῶν ἔργων
 ἀδικοῦντα πάσαι πεφωρόκαμεν, τοῦτον συλλαβαῖς καὶ ῥήμασι μύ-
 νοις μεταχειρίζεσθαι; τί προσδοκῶντας; ἢ ὅτι ὑπακούσει ποτὲ ὑμῖν 2
 καὶ αἰδεσθῆσεται ποτε ὑμᾶς; καὶ πῶς, ὅς γε ἐς τοῦτ' ἤδη προκε-
 χώρηκεν ὥστε μὴδ' ἂν βούληται δύνασθαι δημοκρατικῶς ὑμῖν συμ-
 πολιτεῦσαι. εἰ μὲν γὰρ ἴσως καὶ κοινῶς ζῆν βούλετο, οὐδ' ἂν
 ἀπ' ἀρχῆς τοιούτοις πράγμασιν ἐπεχείρησεν· εἴ τε καὶ ὑπ' ἀνοίας
 ἢ καὶ προπετείας τοῦτ' ἐποίησε, πάντως ἂν ἐκὼν ἐθθὺς αὐτῶν
 ἀπηλλάγη. νῦν δ' ὕπαξ καὶ ἐκ τῶν νόμων καὶ ἐκ τῆς πολιτείας 3
 ἐκβύς, καὶ τινα καὶ δύναιμι ἐκ τούτου καὶ ἐξουσίαν προσλαβών,
 οὐκ ἔστιν ὅπως ἂν ἐθελούσιος μεταβάλοιτο καὶ τῶν δογμάτων τι
 τῶν ἐμετέρων προτιμήσειεν, ἀλλ' ἀνάγκη τὸν τοιοῦτον αὐτοῖς τοῖς
 ὅπλοις, οἷσπερ ὑμᾶς ἀδικεῖν ἐτόλμησε, καὶ κολασθῆναι. καὶ μοι 45
 νῦν μάλιστα τὸ λεχθέν ποτε ὑπ' αὐτοῦ ἐκείνου μνημονεύετε, ὅτι
 οὐχ οἷόν τέ ἐστιν ὑμῖν, ἂν μὴ κρατήσητε, σωθῆναι. οὐδὲν οὖν
 ἄλλο ποιοῦσιν οἱ κελεύοντες ὑμᾶς πρεσβεύεσθαι ἢ ὅπως ὑμεῖς μὲν
 βραδύνητε, καὶ τούτου καὶ τὰ τῶν συμμυχοῦντων ὑμῖν ἀργότερα
 καὶ ἀθυρότερα γένηται, ἐκείνος δ' ἐν τούτῳ καθ' ἡσυχίαν πάνθ' 2
 ὅσ' ἂν βούληται πράξῃ, καὶ τὸν τε Δέκιμον ἐξέλη καὶ τὴν Μούτι-
 ναν ἐκπολιορκήσῃ τὴν τε Γαλατίαν πᾶσαν λάβῃ, ὥστε μηκέθ' ἡμᾶς
 ὅπως αὐτῷ χρησώμεθα εὑρεῖν δυνηθῆναι, ἀλλ' ὑποδεδίειναι τε καὶ
 θεραπεύειν αὐτὸν καὶ προσκυνεῖν ἀνάγκην ἔχειν. ἐν δὲ ἔτι τοῦτο 3
 περὶ τῆς πρεσβείας εἰπὼν παύσομαι, ὅτι οὐδ' ὁ Ἀντώνιος λόγον
 τινὰ ὑμῖν ἔδωκε περὶ ὧν πράττειν ἔμελλεν, ἵνα καὶ ὑμεῖς τοῦτο
 ποιήσητε.

ἐγὼ μὲν οὖν καὶ διὰ ταῦτα καὶ διὰ τᾶλλα πάντα συμβουλεύω 4
 ὑμῖν μὴ μέλλειν μηδὲ διατρίβειν, ἀλλ' ὅτι τάχιστα αὐτῷ πολέμῃσαι,
 λογισαμένους ὅτι πλείω τῶν πραγμάτων τοῖς καιροῖς ἢ ταῖς δυνά-
 μεσι κατορθοῦται, καὶ πάντως πον καὶ ἐκ τούτου συνιέναι ὅτι οὐκ 5
 ἂν ποτε τὴν εἰρήνην, ἐν ἣ καὶ πλείστον ἰσχύω καὶ πλοῦτον καὶ
 δόξαν ἐκτησάμην, ἀφείς, εἴγε καὶ τῷ ἔργῳ εἰρήνη ἦν, πολεμεῖν ὑμῖν,
 εἰ μή γε καὶ συμφέρειν ἡγούμην, παραινέσασμαι. καὶ σοὶ δὲ ὦ Κα- 46
 λῆνε, τοῖς τε ἄλλοις τοῖς ταυτά σοι φρονοῦσι συμβουλεύω καθ'
 ἡσυχίαν ἐπιτρέψαι τῇ γερούσιμῃ τὰ προσήκοντα ψηφίσασθαι, καὶ
 μὴ τῆς ἰδίας ὑμῶν πρὸς Ἀντώνιον χάριτος ἕνεκα τὰ κοινῇ πᾶσιν

45 4 3 ὅτι τὰ πλείω

5 3 εἰρήνην πολ.*

46 1 3 τῇ τε γ'.

- 2 ἡμῶν συμφέροντα καταπροδοῦναι. ὡς ἔγωγε οὕτω γνώμης ὃ πα-
τέρες ἔχω ὥστ', ἂν μὲν πεισθῇτέ μοι, καὶ πάντ' ἂν ἡδέως καὶ τῆς
ἐλευθερίας καὶ τῆς σωτηρίας μεθ' ὑμῶν ἀπολαῦσαι, ἂν δ' ἄλλο τι
3 ψηφίσθησθε, τεθνάναι μᾶλλον ἢ ζῆν ἐλέσθαι. οὔτε γὰρ ἄλλως τὸν
θάνατόν ποτε τὸν ἐκ τῆς παρρησίας ἐφοβήσθην (καὶ διὰ τοῦτο καὶ
κατωρθώσω πλείστον· τεκμήριον δὲ ὅτι καὶ θῦσαι καὶ ἐορτάσαι
ἐφ' οἷς ὑπατεῶν ἐποίησα ἐψηφίσασθε, ὅπερ οὐδενὶ πώποτε ἄλλω
μη οὐκ ἐν πολέμῳ γέ τι καταπράξαντι ἐγένετο), νῦν δὲ καὶ ἥκιστα.
4 καὶ γὰρ ὁ μὲν θάνατος οὐκ ἂν ἄωρος, ἄλλως τε καὶ πρὸ τοσούτων
ἐτῶν ὑπατευσκότη μοι, γένοιτο (καίτοι μνημονεύετε ὅτι τοῦτο καὶ ἐν
αὐτῇ τῇ ὑπατείᾳ ὑμῖν εἶπον, ἵνα μοι πρὸς πάντα ὡς καταφρονοῦντι
αὐτοῦ προσέχητε)· τὸ δὲ δὴ φοβηθῆναί τινα καθ' ὑμῶν καὶ τὸ
δουλεῦσαι τινι μεθ' ὑμῶν καὶ πάντ' ἂν μοι δεινότατον συμβαίη.
5 ὅθεν περ τοῦτο μὲν καὶ συμφορὰν καὶ ὀλεθρον, οὐ τοῦ σώματος
μόνον ἀλλὰ καὶ τῆς ψυχῆς τῆς τε δόξης, ὅφ' ἥς που καὶ μόνης
αἰδίοι τρόπον τινὰ γιγνώμεθα, εἶναι νομίζω· τὸ δὲ δὴ λέγοντά τε
καὶ πράττοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἀποθανεῖν ἰσοστάσιον ἀθανασίᾳ ἄγω.
47 καὶ εἶγε καὶ Ἀντωνίος ταῦτ' ἐγίνωσκεν, οὐκ ἂν ποτε ἐς τοιαῦτα
πράγματα προυχώρησεν, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἂν ὥσπερ ὁ πάππος
αὐτοῦ, μᾶλλον ἢ τι τῶν ὁμοίων τῷ Κίνῳ τῷ ἐκείνῳ ἀποκτείναντι
2 ποιῆσαι προεῖλετο. πρὸς γὰρ αὐτῷ τοῖς ἄλλοις ὁ μὲν Κίνας οὐ πολλῷ
ὑστερον ἀντεσφάγη διὰ τε τοῦτο καὶ διὰ τᾶλλα ἃ κακῶς ἐπραττεν
(διόπερ καὶ τοῦτο τοῦ Ἀντωνίου θεαύμακα, ὅτι τὰ ἔργα αὐτοῦ
μιμούμενος οὐ φοβεῖται μή ποτε ὁμοίᾳ καταστροφῇ περιπέσῃ),
3 ἐκείνος δὲ καὶ αὐτῷ τούτῳ τὸ δοκεῖν τινὶ εἶναι κατέλειπεν. ἀλλ'
οὔτοι γε καὶ σώζεσθαι διὰ τοὺς συγγενεῖς ἔτι δίκαιος ἐστί, μήτε
τὸν πάππον αὐτοῦ ζηλώσας μήτε τὸν πατέρα τῆς οὐσίας κληρονο-
μήσας. τίς γὰρ οὐκ οἶδε τοῦθ', ὅτι πολλοὺς φεύγοντας καὶ ἐπὶ
τοῦ Καίσαρος καὶ μετὰ ταῦτα ἐκ τῶν γραμμιάτων δὴ τῶν ἐκείνου
4 καταγαγὼν οὐκ ἐπεκούρησε τῷ θείῳ, ἀλλὰ τὸν μὲν συγκυβευτὴν
τὸν Ἀντίκουλον τὸν ἐπὶ τῇ τοῦ βίου ῥαδιουργίᾳ φυχόντα ἐπαυή-
γαγε, καὶ τὸν Βαμβυλῶνα τὸν καὶ ἀπ' αὐτῆς τῆς ἐπωνυμίας ἐπι-
βόητον ἀγαπᾷ, τοῖς δὲ δὴ συγγενεστάτοις οὕτως ὡς προεῖπον κέ-
χρηται, καθάπερ τινὰ ὁρῶν αὐτοῖς ἔχων ὅτι τοιοῦτος ἐγεννήθη.
5 τοιγαροῦν τῶν μὲν ἐκείνου χρημάτων οὐκ ἐκληρονόμησεν, ἄλλων δὲ
δὴ καὶ πάντ' πολλούς, τοὺς μὲν μὴτ' ἰδὼν μὴτ' ἀκούσας πώποτε,
τοὺς δὲ καὶ νῦν ἔτι ζῶντας· οὕτω γὰρ αὐτοὺς ἀποδέδυκε καὶ σε-
σύληκεν ὥστε μηδὲν σφας νεκρῶν διαφέρειν.”

22 πάντα
θε — οὐ γὰρ ἂν?*

41 καὶ ὁ μὲν γὰρ*
34 ταῦθ'*

54 ἀθανασίαν
41 ἀγαγὼν

47 11 εἰ-
4 ὥσπερ εἶπον?*

τοιαῦτα μὲν τοῦ Κικέρωνος εἰπόντος ὁ Καλῆνος ὁ Κύντος ὁ ΜΣ
 Φούφιος ἀνέστη καὶ ἔλεξεν “ ἄλλως μὲν οὐδὲν οὐθ’ ὑπὲρ Ἀντωνίου
 τι ἀπολογήσασθαι οὔτε Κικέρωνος καθάψασθαι ἐδεόμην. οὐδὲ
 γὰρ οὐδ’ ἡγοῦμαι δεῖν ἐν ταῖς τοιαύταις σκέψεσιν οἷα ἡ παροῦσά
 ἐστιν οὐδέτερον αὐτῶν ποιεῖν, ἀλλ’ ἀπλῶς ἅ τις φρονεῖ ἀποφαί-
 νεσθαι· ἐκεῖνα μὲν γὰρ δικαστηρίου, ταῦτα δὲ συμβουλίας ἔργα
 ἐστίν. ἐπειδὴ δὲ οὗτος τὸν τε Ἀντώνιον κακῶς διὰ τὴν ἔχθραν 2
 τὴν ὑπάρχουσάν σφισι λέγειν ἐπεχείρησεν, ὃν ἐχρῆν, εἴπερ τι ἡδι-
 κήκει, ἐσηγγελέναι, καὶ προσέτι καὶ ἐμοῦ διαβόλως ἐμνημόνευσεν,
 ὥς οὐκ ἂν ἄλλως τὴν ἐαυτοῦ δεινότητα διαδείξας εἰ μὴ τινος ἀνέ-
 δην προπηλακίσαιεν, προσήκει καὶ ἐμοὶ τὰ μὲν ἀπολύσασθαι τὰ δὲ 3
 ἀνταιτιώσασθαι, ἵνα μήτε τοῦτον ἢ τε οἰκεία θρασυτήης ἀντιλογίας
 ἀμαρτοῦσα καὶ ἡ ἐμὴ σιωπὴ πονηροῦ συνειδότης ὑποψίαν λαβοῦσα
 ὠφελήσῃ, μήθ’ ὑμεῖς ἀπατηθέντες ὑφ’ ὧν εἶπε χεῖρον βουλευέσθητε,
 τὴν ἰδίαν αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἀντώνιον ὀργὴν ἀντὶ τῶν κοινῇ συμφε-
 ρόντων ἀντικαταλλαξάμενοι. οὐδὲ γὰρ ἄλλο γε οὐδὲν διαπραῖσαι 2
 βούλεται ἢ ἵνα ἡμεῖς, τὸ τὰ ἀσφαλέστατα τῷ κοινῷ προῖδεν ἀφέν-
 τες, στασιάζωμεν αὐθις. τοῦτο γὰρ οὐ νῦν πρῶτον ποιεῖ, ἀλλ’
 ἀπ’ ἀρχῆς, ἀφ’ οὗπερ πρὸς τὴν πολιτείαν προσῆλθεν, ἄνω καὶ κάτω
 ταράττων διατετέλεκεν. ἡ γὰρ οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τόν τε Καίσαρα 2
 τῷ Πομπηίῳ συγκρούσας καὶ τὸν Πομπήιον τῷ Καίσαρι καταλλα-
 γῆναι κωλύσας; ὁ πείσας μὲν ὑμᾶς ἐκεῖνα κατ’ Ἀντωνίου ψηφίσα-
 σθαι δι’ ὧν παρώξυνε τὸν Καίσαρα, πείσας δὲ τὸν Πομπήιον τὴν
 τε Ἰταλίαν ἐκλεπεῖν καὶ ἐς τὴν Μυκεδονίαν μετοικῆσαι; ὅπερ που 3
 αἰτιώτατον πάντων τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων ἡμῖν κακῶν ἐγέ-
 νετο. οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ τόν τε Κλώδιον διὰ Μίλωνος ἀποκτείνους
 καὶ τὸν Καίσαρα διὰ Βρούτου φονεύσας; ὁ τόν τε Κατιλίαν ἐκ-
 πολεμήσας ἡμῖν καὶ τὸν Λέντουλον ἄκριτον ἀπολέσας; ὅθεν ἔγωγε 3
 καὶ πάνν ἂν ὑμῶν θαυμάσαιμι, εἰ τότε ἐπ’ ἐκείνοις μεταγρόντες
 καὶ δίκην παρ’ αὐτοῦ λαβόντες, εἴτα καὶ νῦν ὅμοια αὐτῷ καὶ λέ-
 γοντι καὶ πράττοντι πεισθήσεσθε. ἡ οὐχ ὁρᾷτε ὅτι καὶ μετὰ τὸν 2
 τοῦ Καίσαρος θάνατον, ὅτε μὲν τὰ πρῶτα ὑμῶν δι’ Ἀντώνιον
 ὅτι μάλιστα, ὥς οὐδ’ αὐτὸς ἀρνήσασθαι δύναται, κατέστη, ἀπεδή-
 μισε, καὶ ἀλλότριον καὶ ἐπικίνδυνον ἐαυτῷ τὸν τῆς ὁμονομίας ἡμῶν
 βίον εἶναι νομίζων· ἐπεὶ δὲ τεταραγμένα αὐτὰ αὐθις ᾗσθητο, μικρὰ
 χαίρειν τῷ τε νιέῃ καὶ ταῖς Ἀθήναις φράσας ἐπαγγέλθεν; καὶ τὸν 3
 μὲν Ἀντώνιον, ὃν τέως ἀγαπᾷν ἔλεγεν, ὑβρίζει καὶ λοιδορεῖ, τῷ δὲ
 δὴ Καίσαρι, οὗ καὶ τὸν πατέρα ἀπέκτεινε, συναίρεται; καὶ οὕτω

1 1 1 ὁ ante φ. om
 τῆς? 2 2 συναίρει

6 τοῦτο?*

3 2 3 ἔτι

4 τὸν ἐπὶ

- τύχη, κακείνῳ οὐκ ἐς μακρὰν ἐπιθήσεται· ἄπιστός τε γὰρ φύσει
 4 καὶ ταραχώδης ἐστί, καὶ οὔτε τι ἔρμα ἐν τῇ ψυχῇ ἔχει καὶ πάντα
 αἰ κικῆ καὶ στρέφει, πλείονας μὲν τροπὰς τρεπόμενος τοῦ πορθμοῦ
 πρὸς ὃν ἔφυνεν, ἐφ' ᾧπερ καὶ αὐτόμολος ἐπωνομάσθη, πάντας δὲ
 ἡμῶς ἀξίων καὶ φίλον καὶ ἐχθρὸν νομίζειν ὃν ἂν αὐτὸς κελεύσῃ.
 4 διὰ μὲν δὴ ταῦτα φυλάττεσθε τὸν ἄνθρωπον. γόης γὰρ ἐστί
 καὶ μύθος, καὶ ἐκ μὲν τῶν κακῶν τῶν ἀλλοτριῶν καὶ πλουτεῖ καὶ
 αὐξεται, συκοφαντῶν ἔλκων σπαράττων τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας
 ὥσπερ οἱ κύνες, ἐν δὲ δὴ τῇ κοινῇ ὁμονοίᾳ ἀπορρεῖ καὶ φθίνει·
 οὔτε γὰρ ἡ φιλία οὐθ' ἡ εὖνοια ἡμῶν ἡ πρὸς ἀλλήλους τοιοῦτον
 2 δύνανται τρέφειν ῥήτορα. ἐπεὶ πόθεν ἄλλοθεν πεπλουτηκέναι αὐ-
 τὸν οἶσθε, πόθεν μέγαν γεγονέναι; οὐ γὰρ που καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ
 ὁ κναφεύς, ὁ τῷ τε σταφυλᾷ καὶ τῷ ἐλαίᾳ αἰ ποτε ἐργολαβῶν,
 ἢ γένος ἢ πλοῦτον κατέλιπεν, ἄνθρωπος ἀγαπητῶς ἐκ τε τούτων
 3 καὶ ἐκ τῶν πλυνῶν διατρεφόμενος, καὶ καθ' ἐκάστην ἡμέραν καὶ
 νύκτα τῶν αἰσχίστων ἀναπιμπλάμενος. ἐν οἷς αὐτὸς τραφεῖς οὐκ
 ἀπεικότως τοὺς κρείσσονας αὐτοῦ καὶ πατεῖ καὶ πλύνει, λοιδορίας
 τισὶν ἐξ ἐργαστηρίων καὶ τριόδων ἐπιτετηδευμέναις χρώμενος.
 5 εἶτα τοιοῦτος αὐτὸς ὢν, καὶ γυμνὸς ἐν γυμνοῖς αὐξήθεις, καὶ
 οἰσπώτας καὶ ὑσπελέθους καὶ σπατίλας συλλέγων, ἐτόλμησας ὡς
 μιαρώτατε πρῶτον μὲν τὴν τοῦ Ἀντωνίου ὥραν διαβυλεῖν, ἀνθρώ-
 που καὶ παιδαγωγοῖς καὶ διδασκάλοις κατὰ τὴν τοῦ γένους ἀξίαν
 κερημένον, ἔπειτα δὲ κατηγορεῖσθαι ὅτι τὰ Ἀνκαῖα τὴν πάτριον
 2 ἐορτὴν ποιῶν γυμνὸς ἐς τὴν ἀγορὰν ἐσῆλθεν; ἀλλὰ τί, ὦ πάσαις
 μὲν ταῖς ἀλλοτριαῖς ἐσθῆσι διὰ τὴν πατρίαν τέχνην αἰ χρησάμε-
 νος, ὅφ' ἀπάντων δὲ τῶν ἀπαντιόντων καὶ γνωριζόντων αὐτὰς ἀπο-
 θυθεῖς, ἐχρῆν ποιῆσαι ἄνθρωπον μὴ μόνον ἱερεῖα ἀλλὰ καὶ ἡγεμόνα
 τῶν συνιερέων ὄντα; μὴ πέμψαι τὴν πομπήν, μὴ ἐορτάσαι τὴν
 ἐορτήν, μὴ θῦσαι κατὰ τὰ πάτρια, μὴ γυμνωθῆναι, μὴ ἀλεῖψαι;
 3 ἀλλ' οὐ τοῦτ' αὐτῷ, φησὶν, ἐγκαλῶ, ἀλλ' ὅτι τε γυμνὸς ἐν τῇ
 ἀγορᾷ καὶ ὅτι τοιαῦτα ἐδημηγόρησεν. πάνν γὰρ πάντα τὰ προσή-
 κοντα ἀκριβῶς ἐν τῷ κναφείῳ μεμάθηκεν, ἵνα καὶ ἁμαρτήματός
 τινος ἀληθινοῦ αἰσθάνηται καὶ ἐπιτιμᾶν αὐτῷ δικαίως δύνῃται.
 6 ἐγὼ δὲ ὑπὲρ μὲν ἐκεῖνων μετὰ ταῦτα ἃ προσήκει πάντα ἐρῶ,
 τοῦτον δὲ ἐν τῷ πυρόντι ἀνερέσθαι τι βούλομαι. οὐ σὺ μέντοι ἐν
 τε τοῖς ἀλλοτριῶς κακοῖς ἐντέθραψαι καὶ ἐν ταῖς τῶν πέλας συμ-
 2 φοραῖς ἐκπεπαίδενσαι, καὶ διὰ τοῦτο ἐλευθέριον μὲν μάθημα οὐδὲν
 ἐπίστασαι, συνέδριον δὲ τι κατασκευάσας ἐνταῦθα ὥσπερ αἱ πόρνοι

τὸν δώσοντά τι αἰεὶ ἀναμένεις, καὶ προαγωγέας τῶν λημμάτων πολ-
 λούς ἔχων πολυπραγμονεῖς τίς τίνα ἡδίκηκεν ἢ δοκεῖ γε ἡδίκηκέναι,
 τίς τίνα μισεῖ, τίς τίνι ἐπιβουλεύει; καὶ τούτοις συναίρη, καὶ διὰ 3
 τούτων τρέφῃ, πωλῶν μὲν αὐτοῖς τὰς παρὰ τῆς τύχης ἐλπίδας,
 ἐργολαβῶν δὲ καὶ τὰς τῶν δικαστῶν ἀποφάσεις, καὶ φίλον μὲν
 μόνον τὸν τὸ πλεόν αἰεὶ διδόντα, ἐχθρὸς δὲ δὴ πάντας τοὺς ἀπράγ-
 μονας ἢ καὶ ἄλλῳ τινὶ συνηγόρῳ χρωμένους νομίζων, καὶ τοὺς μὲν 4
 ἐν χερσὶν ἤδη ὄντας οὐδ' εἰδέναι δοκῶν, ἀλλὰ καὶ δι' ὄχλου ποιού-
 μενος, τοὺς δ' ἄρτι προσιόντας σαίνων καὶ γελῶν ὥσπερ αἱ παν-
 δοκεύτριαι. καὶ πόσῳ κρεῖττον ἦν καὶ σὲ Βαμβυλλῶνα γεγονέναι, 7
 εἰ γέ τις ὁ Βαμβυλλίων οὗτος ἐστίν, ἢ τοιοῦτον ἐπαινηρῆσθαι βίον
 ἐν ᾧ πᾶσα ἀνάγκη ἦτοι τὸν ὑπὲρ τοῦ δικαίου λόγον πωλεῖν ἢ καὶ
 τοὺς ἀδικοῦντας σώζειν; καίτοι σύ γε οὐδὲ ταῦτα καλῶς ποιεῖν, 2
 καίπερ τρία ἐν Ἀθήναις ἔτη κατατρήσας, δύνασαι. ποῦ, πόθεν,
 ὅστις ὑποτρέμων αἰεὶ πρὸς τὰ δικαστήρια προσέρχῃ καθάπερ ὀπλο-
 μαχεῖν μέλλων, καὶ φθεγγύμενος ταπεινόν τι καὶ τεθνηκὸς ἀπαλ-
 λάττη, μήθ' ὦν οἴκοθεν ἐσκεμμένος ἦκεις μνημονεύων, μήτε ἐκ τοῦ
 παραχρημῆ τι εἰπεῖν εὐρίσκων. ἐς μὲν γὰρ τὸ φῆσαι καὶ ὑποσχέ- 3
 σθαι τι θρασυτέτη πάντας ἀνθρώπους ὑπερβάλλεις, ἐν δὲ δὴ ταῖς
 ἀγῶσιν αὐτοῖς, ἔξω τοῦ λοιδορεῖσθαι τίνα καὶ κακῶς εἰπεῖν, καὶ
 ἀσθενέστατος καὶ δειλότατος εἶ. ἢ οἷε τίνα ἀγνοεῖν ὅτι μηδένα
 τῶν θαυμαστῶν σου τούτων λόγων οὐς ἐκδédωκας εἴρηκας, ἀλλὰ
 πάντας αὐτοὺς μετὰ ταῦτα συγγέγραφας, ὥσπερ οἱ τοὺς τε στρα- 4
 τηγοὺς καὶ τοὺς ἱππάρχους τοὺς πηλίνους πλάττοντες; εἰ δ' ἀπι-
 στείς, ἀναμνησθήτη πῶς μὲν τοῦ Ἐέροου κατηγορήσας, καίπερ καὶ
 ἐκ τῆς τέχνης τι τῆς πατρῴας αὐτῷ παρασχών, ὅτε ἐνούρησας.

ἀλλὰ γὰρ ὀκνῶ μὴ τὰ προσόντα σοι ἀκριβῶς λέγων αὐτὸς οὐ
 προσήκοντας ἐμυτιῶ λόγους ποιῆσθαι δόξω. ταῦτα μὲν οὖν ξύσω, 8
 καὶ νῆ Δία καὶ τὸν Γαβρίνιον, ᾧ τοὺς κατηγοροὺς παρασκευάσας
 ἔπειτα οὕτω συνεῖπες ὥστ' αὐτὸν καταδικασθῆναι, τὰ τε συγγράμ-
 ματα ἃ κατὰ τῶν φίλων συγγράφεις, ἐφ' οἷς οὕτω σαυτῷ ἀδικοῦντι
 σύνοισθαι ὥστε μὴδὲ δημοσιεύειν αὐτὰ τολμῶν. καίτοι καὶ σχετιώ-
 τατον καὶ ἐλεεινότατόν ἐστι μὴ δύνασθαι ταῦτα ἀρνήσασθαι ἢ
 πάντων αἰσχιστόν ἐστιν ὁμολογῆσαι. ἀλλ' ἐγὼ ταῦτα μὲν παρα- 2
 λείψω, τὰ δὲ δὴ λοιπὰ ἐπεξάξω. ἡμεῖς μὲν γάρ, καίπερ δισχίλια
 τῷ διδασκάλῳ πλέθρα τῆς Λεοντίνων γῆς, ὡς φῆς, δεδωκότες, οὐ-
 δὲν ἄξιον αὐτῶν ἐμάθομεν· τὰ δὲ δὴ σὰ παιδεύματα τίς οὐκ ἂν
 θαυμάσειεν; τίνα δ' ἐστὶ ταῦτα; φθονεῖς αἰεὶ τῷ κρείττονι, βουκαί- 3

νεις αἰετὸν προήκοντα, διαβάλλεις τὸν προτετιμημένον, συκοφαντεῖς
 τὸν δεδυνημένον, καὶ μισεῖς μὲν τοὺς ἀγαθοὺς ὁμοίως πάντας,
 προσποιῇ δὲ δὴ φιλεῖν ἐκείνους μόνους δι' ὧν ἂν κακουργήσῃς τι
 4 προσδοκήσης. καὶ διὰ τοῦτο τοὺς τε νεωτέρους ἐπὶ τοὺς πρεσβυ-
 τέρους αἰετὸν παροξύνεις, καὶ τοὺς πιστεύοντάς σοι καὶ ὁτιοῦν ἐς
 9 κινδύνους προάγων προλείπεις. τεκμήριον δέ, πρῶξιν μὲν οὐδεμίαν
 πώποτε ἔλλογίμου ἀνδρὸς ἀξίαν, οὐτ' ἐν πολέμῳ οὐτ' ἐν εἰρήνῃ,
 πέπραχας· ποίους μὲν γὰρ πολέμους ἐνίκησαμεν σοῦ στρατηγούντος,
 ποίαν δὲ χώραν ἐκτησάμεθα σοῦ ὑπατεύοντος; ἔξαπατῶν δὲ αἰε-
 τινὰς τῶν πρώτων καὶ σφετεριζόμενος ἰδίᾳ μὲν διὰ τούτων πολι-
 2 τεύῃ καὶ πάνθ' ὅσα βούλει διοικεῖς, δημοσίᾳ δὲ βοᾷς ἄλλως, κεκρα-
 γῶς τοὺς μισοῦν ἐκείνους λόγους 'ἐγὼ μόνος ὑμᾶς φιλῶ,' καὶ εἰ
 οὕτω τύχοι, 'καὶ ὁ δεῖνα, οἱ δ' ἄλλοι πάντες μισοῦσιν,' καὶ 'ἐγὼ
 μόνος εὖνοῶ ὑμῖν, οἱ δ' ἄλλοι πάντες ἐπιβουλεύουσιν,' καὶ τὰ ἄλλα
 τὰ τοιαῦτα, ἐξ ὧν τοὺς μὲν ἐπαίρων καὶ φουσῶν προδίδως, τοὺς
 3 δὲ λοιποὺς ἐκπλήττων προστίθεις. κἄν μὲν τι χρηστὸν ὑφ' ὅτουδ' ἡ
 τῶν πάντων γένηται, ἀντιποιῇ τε αὐτοῦ καὶ σεαυτὸν ἐπ' αὐτὸ ἐπι-
 γράφεις, θρυλῶν 'ἐγὼ γὰρ εἶπον, ἐγὼ γὰρ ἔγραψα, καὶ δι' ἐμέ
 ταῦτα οὕτω ἐπράχται.' ἂν δὲ τι συμβῇ οἷον οὐκ ἔδει, σαντὸν
 μὲν ἔξαιρείς, τοὺς δὲ δὴ ἄλλους πάντας αἰτιά, λέγων 'μὴ γὰρ
 4 ἐστρατήγουν ἐγώ; μὴ γὰρ ἐπρέσβευον; μὴ γὰρ ὑπάτευον;' καὶ
 λοιδορεῖς μὲν αἰετὸν πάντας πανταχοῦ, τὴν ἐκ τοῦ θρασέως παρη-
 σιάζεσθαι δοκεῖν δύναμιν περὶ πλεονος τοῦ τι τῶν δεόντων εἰπεῖν
 10 ποιοῦμενος, ἔργον δὲ δὴ ῥήτορος οὐδὲν ἄξιον λόγου παρέχῃ. τί
 μὲν γὰρ τῶν κοινῶν ἢ σέσωσται ἢ ἐπηνώρθωται διὰ σέ; τίνα δὲ
 ἀδικοῦντα ὄντως τὴν πόλιν ἐσῆγγέλκας, τίνα ἐπιβουλεύοντα ἀληθῶς
 2 ἡμῖν ἐπιδέδεικας; ἵνα γὰρ τὰλλα εἴσω, αὐτὰ ταῦθ' ἂν τῷ Ἀντωνίῳ
 νῦν ἐγκαλεῖς, τοιαῦτα καὶ τοσαῦτά ἐστιν ὥστε μηδένα ἂν δίκην
 ἀξίαν αὐτῶν ὑποσχεῖν. τί ποτ' οὖν, ὁρῶν ἡμᾶς ἀπ' ἀρχῆς ἐπ'
 αὐτοῦ, ὡς γε καὶ φῆς, ἀδικουμένους, οὐδέποτε ἐπεξήλθες αὐτῷ
 3 παραχρῆμα οὐδὲ κατηγορήσας, ἀλλὰ νῦν ἡμῖν λέγεις ὅσα δημαρ-
 χήσας παρηνόμησε καὶ ὅσα ἱπαρχήσας ἐπλημιμέλησε καὶ ὅσα ὑπα-
 τεύσας ἐκακούργησεν, ἐξόν σοι τότε εὐθὺς κατ' ἔκαστον αὐτῶν τὴν
 προσήκουσαν παρ' αὐτοῦ δίκην εἰληφέναι, ἢ αὐτὸς τε φιλόπολις
 ὡς ἀληθῶς ὧν ἐπεφῆνεις καὶ ἡμεῖς καὶ ἀβλαβῆ καὶ ὑσφαλῆ τὴν
 4 τιμωρίαν παρ' αὐτὰ τὰ ἀδικήματα ἐπεποιήμεθα. καὶ μὴν ἀνάγκη
 δυοῖν θάτερον, ἢ πεπιστευκότα σε τότε ταῦθ' οὕτως ἔχειν καθυ-
 φρεῖναι τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν ἀγωνάς, ἢ μὴ δυνήθεναι τινὰ αὐτῶν
 ἐξελέγξαι μάρτην νῦν συκοφαντεῖν.

9 3 3 ἐπέγραψα

4 3 τοῦ om

ὅτι γὰρ τοῦθ' οὕτως ἔχει, καθ' ἕκαστον ὑμῖν ὡ πατέρες διεξιὼν 11
ἐπιδείξω. ἔλεγέ τινα ἐν τῇ δημορχίᾳ Ἀντώνιος ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος·
καὶ γὰρ Κικέρων καὶ ἄλλοι τινὲς ὑπὲρ τοῦ Πομπηίου. τί ποτ' οὖν
τοῦτον μὲν αἰτιάται ὅτι τὴν φιλίαν τὴν ἐκείνου προεῖλετο, ἑαυτὸν
δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τάναντία αὐτῷ σπουδάζοντας ἀφίησιν;
ἐκώλυσέ τινα ἐκεῖνος ψηφισθῆναι τότε κατὰ τοῦ Καίσαρος· καὶ 2
γὰρ οὗτος πάνθ' ὡς εἰπεῖν ὅσα ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος ἐγινώσκετο.
ἀλλ' ἐμποδῶν, φησὶν, ἐγένετο τῇ κοινῇ τῆς βουλῆς γνώμη. καὶ
πρῶτον μὲν πῶς ἂν εἰς ἀνὴρ τοσοῦτον ἴσχυσεν; ἔπειτα δέ, εἰ καὶ
κατεψηφίσθη διὰ τοῦθ', ὥσπερ λέγει, πῶς οὐκ ἂν καὶ ἐκολάσθη;
ἔφυγε γάρ, ἔφυγε πρὸς τὸν Καίσαρα ἀπελθὼν. οὐκοῦν καὶ σὺ ὧ 3
Κικέρων οὐκ ἀπεδήμησας νῦν ἀλλ' ἔφυγες, ὥσπερ καὶ πρότερον.
ἀλλὰ μή τοί γε καὶ ἐπὶ πάντας ἡμᾶς τὰ σεαυτοῦ δνειδῆ προπετιῶς
οὕτως ἄγε· φυγεῖν μὲν γάρ ἐστι τοῦτο ὃ σὺ πεποίηκας, τό τε δι-
καστήριον φοβηθεῖς καὶ τὴν τιμωρίαν αὐτὸς σεαυτοῦ προκαταγνοῦς.
ἀμέλει καὶ ἐγράφη σοι κάθοδος· πῶς μὲν καὶ διὰ τίνα, οὐ λέγω, 4
ἐγράφη δ' οὖν, καὶ οὐ πρὶν γε ἐπέβης τῆς Ἰταλίας πρὶν ἐκείνην
σοι δοθῆναι. Ἀντώνιος δὲ καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν Καίσαρα μηνύσων
αὐτῷ τὰ πεπραγμένα, καὶ ἐπανῆλθε μηδενὸς ψηφίσματος δεηθεὶς,
καὶ τέλος τὴν τε εἰρήνην τὴν τε φιλίαν τὴν πρὸς αὐτὸν πᾶσι τοῖς 5
ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τότε εὔρεθεῖσιν ἐπρυτάνευσεν· ἥς καὶ οἱ λοιποὶ ἂν
μετεσχέκεσαν, εἰ μὴ σοὶ πεισθέντες ἐπεφύγεσαν. εἴτα τούτων οὐ- 12
τως ἐχόντων τολμᾷς λέγειν ὅτι τὸν τε Καίσαρα ἐπὶ τὴν πατρίδα
ἐπήγαγε καὶ τὸν ἐμφύλιον πόλεμον ἐκίνησε καὶ τῶν μετὰ ταῦτα
κακῶν αἰτιώτατος ἡμῖν ἐγένετο; οὐ μὲν οὖν, ἀλλὰ σὺ, ὅστις Πομ-
πηίῳ μὲν καὶ στρατεύματα ἀλλότρια καὶ ἡγεμονίαν ἔδωκας, Καί-
σαρα δὲ καὶ τῶν δεδομένων ἀποστερῆσαι ἐπεχείρησας· ὅστις τῷ τε 2
Πομπηίῳ καὶ τοῖς ὑπάτοις συνεβούλευσας τὰ μὲν προτεινόμενα
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος μὴ προσέσθαι, τὴν δὲ δὴ πόλιν τὴν τε Ἰταλίαν
ὅλην ἐκλιπεῖν· ὅστις Καίσαρα μὲν οὐδὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἐλθόντα
εἶδες, πρὸς δὲ τὸν Πομπήιον καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν ἀπέδρας. καὶ 3
οὐδ' ἐκείνῳ μέντοι οὐδὲν συνήρω, ἀλλὰ περιδῶν τὰ γιγνόμενα
ἔπειτ', ἐπειδὴ ἐδυστύχησεν, ἐγκατέλιπες αὐτόν. οὕτως οὐδὲ ἀπ'
ἀρχῆς ὡς δικαιότερα αὐτῷ πράττοντι ἐβοήθησας, ἀλλὰ τὴν τε
στάσιν κινήσας καὶ τὰ πράγματα ταράξας εἴτ' ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς
αὐτοῖς ἐφῆδρευσας, καὶ τοῦ μὲν πταίσαντος ὡς καὶ ἀδικούντος τι 4
διὰ τοῦτ' εὐθὺς ἀπέστης, πρὸς δὲ τὸν κρατήσαντα ὡς καὶ δικαιό-
τερον ἀπέκλινας. καὶ οὕτω γε, πρὸς τοῖς ἄλλοις κακοῖς, καὶ ἀχά-
ριστος εἰ ὥστε οὐ μόνον οὐκ ἀγαπᾷς ὅτι ἐσώθης ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ
καὶ ἀγανακτεῖς ὅτι μὴ καὶ ἐπαύρησας.

- 13 εἶτα ταῦτα στυγρῶ συνειδὼς τολμῆς λέγειν ὅτι οὐκ ἐχρῆν τὸν Ἀντωνίων δι' ἔτους ἱππαρχῆσαι; οὐδὲ γὰρ τὸν Καίσαρα δι' ἔτους δικτατορεῦσαι. ἀλλ' εἴτε καλῶς εἴτε καὶ ἀναγκαιῶς ταῦτ' ἐγένετο, ἐψηφίσθη τε ὁμοίως ἀμφοτέρω καὶ ἤρесе καὶ ἡμῖν καὶ τῷ δήμῳ.
- 2 τούτοις οὖν ὁ Κικέρων ἐγκάλει, εἴ τι παρηνόμησαν, μὴ μὴ Δία μὴ τοῖς ὑπ' αὐτῶν τετιμημένοις ὅτι ἀξίους ἑαυτοῦ καὶ τῶν τηλικούτων τυχεῖν παρέσχον· ὥς εἶγε ὑπὸ τῶν πραγμάτων τῶν τότε ἡμῶς περισιάντων ἠναγκάσθημεν αὐτὰ οὕτω καὶ παρὰ τὸ προσήκον ποιῆσαι, τί τοῦτο Ἀντωνίῳ νῦν ἐπιφέρεις, ἀλλ' οὐ τότε ἀντέλεγες, εἴπερ
- 3 ἐδύνασο; ὅτι ἐφοβοῦ μὴ Δία. εἶτα σὺ μὲν τότε σιωπῆσας συγγνώμης διὰ τὴν δειλίαν τεύξῃ, οὗτος δὲ ὅτι σοῦ προετιμῆθη, δίκην διὰ τὴν ἀρετὴν ὑφῆξει; καὶ ποῦ ταῦτα τὰ δίκαια ἔμαθες, ἢ ποῦ ταῦτα τὰ νόμιμα ἀνέγνως;
- 14 ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς τῇ ἱππαρχίᾳ ἐχρήσατο. διὰ τί; ὅτι τὰ ὑπάρχοντα, φησί, τὰ τοῦ Πομπηίου ἡγόρασεν. πόσοι δὲ ἄλλοι πόσα ἄλλα ἐπρίαντο, ὧν οὐδεὶς αἰτίαν ἔχει; καὶ γὰρ πού διὰ τοῦτο καὶ ἐδημεύθη τινὰ καὶ ἐς τὸ πρατήριον ἐξετέθη καὶ τῇ τοῦ κοινού
- 2 κήρυκος φωνῇ ἀπεκηρύχθη, ἵνα τις αὐτὰ ἀγοράσῃ. ἀλλ' οὐκ ἐχρῆν τὰ τοῦ Πομπηίου κτήματα πεπραῦσθαι. οὐκοῦν ἡμεῖς ἡμάρτομεν καὶ κακῶς ἐποίησαμεν δημεύσαντες αὐτά· ἢ ἵνα σὲ καὶ ἡμᾶς τις ἀπολύσῃ, πάντως πού ὁ Καῖσαρ ἐπλημμέλησεν ὁ τοῦτο γενέσθαι
- 3 κελεύσας· ὃ οὐδὲν ἐπεκάλεσας. ἀλλ' ἐν μὲν τούτῳ καὶ πάνν μωραίνων ἐξελέγχεται. δύο γοῦν ἐναντιώτατα τοῦ Ἀντωνίου κατηγορήκεν, ἐν μὲν ὅτι πλεῖστα τῷ Καίσαρι συμπράξας καὶ πάμπολλα διὰ τοῦτο παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἔπειτα τὴν τιμὴν αὐτῶν βιαίως ἀπη-
- 4 τήθη, ἕτερον δὲ ὅτι μήτε τοῦ πατρὸς αὐτοῦ κληρονομήσας, καὶ πάνθ' ὅσα ἐκτήσατο καταναλώσας ὥσπερ ἡ Χύρνθιδις (αἰεὶ γὰρ τι ἡμῖν ἐκ τῆς Σικελίας, καθάπερ ἐπιλελησμένοις ὅτι ἐς αὐτὴν ἔφηνγε, παρὰφέρει), τὴν τιμὴν πάντων ὧν ἐπρίατο ἀπέδωκεν.
- 15 ἐν τε οὖν τούτοις οὕτω τὰ ἐναντιώτατα αὐτὸς ἑαυτῷ λέγων ὁ θανμαστὸς οὗτος ἐξελέγχεται, καὶ νῆ Δία καὶ ἐν ἐκείνοις, ὅτι τότε μὲν πάντα αὐτὸν τὰ τῷ Καίσαρι πραχθέντα συνάραμθαι καὶ πάντων διὰ τοῦτο τῶν ξιφουλίων κακῶν αἰτιώτατον γεγονέναι λέγει, τότε δὲ ἐγκαλεῖ αὐτῷ, δειλίαν ὀνειδίζων, ὅτι μηδεὶς ἄλλου πλην
- 2 τῶν ἐν τῇ Θεσσαλίᾳ πραχθέντων μετέσχεν. καὶ ἐγκλημά τε αὐτοῦ ποιεῖται λέγων ὅτι τῶν φευγόντων τινὰς κατήγαγε, καὶ μέμφεται αὐτὸν ὅτι μὴ καὶ τῷ θείῳ τὴν κἀθοδὸν ἔδωκεν, ὥσπερ τινὸς πιστεύοντος ὅτι οὐκ ἂν ἐκείνον πρῶτον, εἴπερ γε καὶ ὀντινοῦν ἡδυνήθη

13 1 1 ὑμῖν*

2 1 ἠναγκάσθητε*

15 1 1 τε] μὲν*

2 1 καὶ ἐν ἐγκληματι αὐτοῦ*

καταγαγεῖν, ἐπανήγαγε, μήτε τι ἐγκαλῶν αὐτῷ μήτε ἐγκαλούμενος, ὥς καὶ αὐτὸς οὗτος οἶδεν· ἀμείλει πολλὰ καὶ σχέτλια αὐτοῦ κατα-³ ψευσάμενος οὐδὲν τοιοῦτον εἰπεῖν ἐτόλμησεν. οὕτω μὲν οὖν οὐδ' ὅτιοῦν αὐτῷ διαφέρει πᾶν ὃ τι ποτ' ἂν ἐπὶ τὴν γλῶτταν αὐτοῦ ἐπέλθῃ, καθάπερ τι πνεῦμα, ἐκχέαι.

ἀλλὰ ταῦτα μὲν τί ἂν τις ἐπὶ πλείον ἐπεξίλοι; ἐπεὶ δὲ τραγωδεῖ¹⁶ περιών, καὶ νῦν γε εἰπέ που λέγων ὅτι βυρυτάτην τὴν τῆς ἱππαρχίας ὄψιν παρέσχετο, πανταχοῦ καὶ διὰ πάντων τῷ τε ξίφει ἅμα καὶ τῇ πορφύρᾳ τοῖς τε ῥαβδούχοις καὶ τοῖς στρατιώταις χρώμενος, εἰπάτω μοι σαφῶς, καὶ τί ἐκ τούτων ἡδίκημεθα. ἀλλ' οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοι· εἰ γὰρ εἶχεν, οὐδὲν ἂν τούτου πρότερον ἐξελάλησεν. πᾶν γὰρ τούναντίον οἱ μὲν στασιάζουσιν τότε καὶ πάντα τὰ κακὰ² ἐργασάμενοι Τρεβέλλιός τε καὶ Δολοβέλλας ἦσαν, Ἀντώνιος δὲ καὶ οὕτως οὔτε τι ἡδίκησε καὶ πᾶνθ' ὑπὲρ ἡμῶν ἐπραττεν ὥστε καὶ τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως παρ' ἡμῶν ἐπ' αὐτοὺς ἐκείνους, οὐχ ὅπως ἀντιλέγοντος τοῦ θαναταστοῦ τούτου ῥήτορος (παρῇν γάρ) ἀλλὰ καὶ συναινοῦντος, ἐπετράπη. ἡ δεῖξάτω, τίνα φωνὴν ἔρρηξεν ὁρῶν³ τὸν ἀσελγῆ καὶ μιαρόν, ὥς αὐτὸς λοιδορεῖ, πρὸς τῷ μηδὲν αὐτὸν τῶν δεόντων ποιεῖν, καὶ ἔξουσίαν τοσαύτην παρ' ὑμῶν προσλαμβάνοντα. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι. οὕτω που ὁ μέγας οὗτος καὶ φιλόπολις ῥήτωρ, ὁ πανταχοῦ καὶ αἰεὶ θρυλῶν καὶ λέγων ἔγω μόνος⁴ ὑπὲρ τῆς ἡλευθερίας ἀγωνίζομαι, ἐγὼ μόνος ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας παρορησιάζομαι· ἐμὲ οὔτε χάρις φίλων οὔτε φόβος ἐχθρῶν ἀπείργει τοῦ μὴ οὐ τὰ συμφέροντα ὑμῖν προσκοπεῖν· ἐγὼ, κἂν ἀποθανεῖν ἐν τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν λόγοις δεήσῃ, καὶ μᾶλα ἡδέως τελευτήσω· οὐδ' ὅτιοῦν τούτων ὧν νῦν βοᾷ τότε εἰπεῖν ἐτόλμησεν. καὶ πᾶν εἰκό-⁵ τως· λογίζεσθαι γὰρ αὐτῷ ἐπῆει τοῦτο, ὅτι τοὺς μὲν ῥαβδούχους καὶ τὸ ἔσθθημα τὸ περιπόρφυρον κατὰ τὰ πάτρια τὰ περὶ τῶν ἱππάρχων νεομισμένα εἶχε, τῷ δὲ δὴ ξίφει καὶ τοῖς στρατιώταις κατὰ τῶν στασιαζόντων ἀναγκαίως ἐχρῆτο. τί γὰρ οὐκ ἂν τῶν δεινотάτων ἐποίησαν εἰ μὴ τούτοις ἐκείνος ἐπέφρακτο, ὅποτε καὶ οὕτως αὐτοῦ κατεφρόνησαν τινές;

ὅτι τοίνυν καὶ ταῦτα καὶ τᾶλλα πάντα ὀρθῶς καὶ κατὰ τὴν¹⁷ γνώμην ὅτι μάλιστα τὴν τοῦ Καίσαρος ἐγένετο, δημοῖ τὰ ἔργα· ἡ τε γὰρ στάσις οὐ περαιτέρω προειχώρησε, καὶ ὁ Ἀντώνιος οὐχ ὅσον οὐ δίκην ἐπ' αὐτοῖς ἔδωκεν ἀλλὰ καὶ ὕπατος μετὰ ταῦτα ἀπεδείχθη. καὶ μοι καὶ ταύτην αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν θεάσασθε ὥς διέθετο· ἐνρή-² σετε γὰρ αὐτήν, ἂν τὰκριβὲς σκοπῇτε, πᾶν πολλοῦ ἄξιον ἐν τῇ πόλει

α 1 πολλάκις σχ.*

2 μὲν οὖν] που?*

17 2 2 ἄξιον ἐν τῇ

- γεγεννημένην. ὅπερ πού καὶ αὐτὸς εἰδὼς οὐκ ἤνεγκε τὸν θρόνον, ἀλλ' ἐτόλμησεν ἐπὶ τούτοις αὐτὸν διαβαλεῖν ἃ καὶ αὐτὸς ἂν πεποιη-
 3 κέναι εὖξάτο. καὶ διὰ τοῦτό γε καὶ τὴν γύμνωσιν αὐτοῦ τὴν τε ἀλοιφήν τοὺς τε μύθους τοὺς παλαιούς ἐκείνους ἐπεσήγαγεν, οὐχ ὅτι τι προσέδει νῦν αὐτῶν, ἀλλ' ἵνα τὴν τε περιτέγχῃσιν αὐτοῦ καὶ
 4 τὴν κατόρθωσιν τοῖς ἔξωθεν ψόφοις συσκιάσῃ. ὅστις, ὡ γῆ καὶ θεοί (μιῖζον γὰρ σοῦ βοήσομαι καὶ δικαιότερον αὐτοὺς ἐπικαλέσομαι), τυραννουμένην ἤδη τῷ ἔργῳ τὴν πόλιν ἰδὼν τῷ πάντα μὲν τὰ στρατόπεδα ἀκούειν τοῦ Καίσαρος, πάντα δὲ αὐτῷ τὸν δῆμον
 5 μετὰ τῆς βουλῆς εἰκιν, οὕτως ὥστε τὰ τε ἄλλα καὶ δικτατορα αὐτὸν διὰ βίου εἶναι τῇ τε σκευῇ τῇ τῶν βασιλέων χρῆσθαι ψηφισασθαι, καὶ ἐξήλεγξε σοφώτατα καὶ ἐπέσχεν ἀσφαλέστατα, ὥστε καὶ αἰδεσθέντα καὶ φοβηθέντα μήτε τὸ ὄνομα τὸ τοῦ βασιλέως μήτε τὸ διάδημα, ἃ καὶ ἀκόντων ἡμῶν αὐτὸς ἐαυτῷ δώσειν ἔμελλε,
 6 λαβεῖν. ἄλλος μὲν γὰρ ἂν τις ὑπὸ τε ἐκείνου ταῦτ' ἔφη ποιῆσαι κεκελεύσθαι, καὶ τὴν τε ἀνάγκην ἂν προυτείνετο καὶ συγγνώμης ἐπ' αὐτῇ ἔτυχεν, πῶς γὰρ οὐ, τοιαῦτά τε ἡμῶν τότε ἐψηφισμένων
 7 καὶ τοσοῦτο τῶν στρατιωτῶν δεδυνημένων; Ἀντώνιος δέ, ὅτε καὶ τῆς διανοίας τῆς τοῦ Καίσαρος διαπεφυκὼς καὶ πάντα ἀκριβῶς ὅσα παρεσκευάζετο συννοῶν, φρονημώτατα αὐτὸν καὶ ἀπέτρεψεν
 8 ἀπ' αὐτῶν καὶ ἀπέσπευσεν. τεκμήριον δὲ ὅτι οὐδὲν ἔτι τὸ παρᾶπαν ὥς καὶ δυναστεύων ἔπραξε, καὶ προσέτι καὶ κοινῶς καὶ ἀφυλάκτως πᾶσιν ἡμῖν συνῆν· ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα ἡδυνήθη παθεῖν ἃ ἔπαθεν.
- 18 ταῦθ' οὕτως, ὃ Κικέρων ἢ Κικέρουλε ἢ Κικεράκιε ἢ Κικερίθε ἢ Γραικούλε, ἢ ὅ τι ποτὲ καὶ χαίρεις ὀνομαζόμενος, ἔπραξεν ὁ ἀπαί-
 2 δευτος, ὁ γυμνός, ὁ μεμυρισμένος· ὃν οὐδὲν σὺ ἐποίησας ὁ δεινός, ὁ σοφός, ὁ πολὺν πλείονι τῷ ἐλαίῳ τοῦ οἴνου χρώμενος, ὁ καὶ μέχρι τῶν σφυρῶν τὴν ἐσθῆτα σύρων, οὐ μὲν Δί' οὐχ ὥσπερ οἱ ὀρχησται οἱ τὰς ποικιλίας τῶν ἐνθυμημάτων διδάσκοντές σε τοῖς σχήμασιν,
 3 ἀλλ' ἵνα τὰ αἵσχη σου τῶν σκελῶν συγκρότῃς. οὐ γάρ πού καὶ ὑπὸ σωφροσύνης τοῦτο ποιεῖς ὁ τὰ πολλὰ ἐκείνα περὶ τῆς τοῦ Ἀντωνίου διαίτης εἰρηκώς. τίς μὲν γὰρ οὐχ ὀρᾷ σου τὰ λεπτὰ ταῦτα γλανίδιαι; τίς δ' οὐχ ὁσφραίνεται τῶν πολιῶν σου τῶν κατεκτενισμένων; τίς δ' οὐχ οἶδεν ὅτι τὴν μὲν γυναῖκα τὴν προτέραν τὴν τεκοῦσάν σοι δύο τέκνα ἐξέβαλες, ἐτέραν δὲ ἐπесиγάγου παρ-
 4 τένον ὑπεργήρως ὢν, ἵν' ἐκ τῆς οὐσίας αὐτῆς τὰ δανείσματα ἀπο-
 4 τίσῃς; καὶ οὐδ' ἐκείνην μέντοι κατέσχες, ἵνα Κερελλίαν ἐπ' ἀδείας

3 3 ἐπιτέγχῃσιν*: cf. 46 19 3
 πῶς*

4 1 ἂν om
 3 ἀπέτρεψεν: cf. Thuc. 6 29

7 2 διαπεφυοιτη-
 18 1 1 κικερίχε?

ἔχης, ἣν τοσούτῳ πρεσβυτέρων σαυτοῦ οὖσαν ἐμοίχευσας ὅσω νεωτέρων τὴν κόρην ἔγχευας, πρὸς ἣν καὶ αὐτὴν τοιαύτας ἐπιστολάς γράφεις οἷας ἂν γράψειεν ἀνὴρ σκωπτόλης ἀθυρόγλωσσος πρὸς γυναικα ἐβδομηκοντούτιν πληκτιζόμενος. καὶ ταῦτα μὲν ἄλλως ἐξήχθη 5 ὡ πατέρες εἰπεῖν, ἵνα μὴδὲ ἐν τούτοις ἔλαττόν τι ἔχων ἀπέλθῃ. καίτοι καὶ συμπόσιόν τι ἐτόλμησε τῷ Ἀντωνίῳ προενεγκεῖν, αὐτὸς μὲν ὕδωρ, ὡς φησί, πίνων, ἵνα τοὺς κατ' ἡμῶν λόγους νυκτερέων συγγραφῇ, τὸν δὲ υἱὸν ἐν τοσαύτῃ μέθῃ τρέφων ὥστε μῆτε νύκτωρ μῆτε μετ' ἡμέραν σωφρονεῖν. καὶ προσέτι καὶ τὸ στόμα αὐτοῦ 6 διαβύλλειν ἐπεχείρησε, τοσαύτῃ ἀσελείᾳ καὶ ἀκαθαρσίᾳ παρὰ πάντα τὸν βίον χρώμενος ὥστε μὴδὲ τῶν συγγενεστάτων ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ τὴν τε γυναῖκα προαγαγεῖν καὶ τὴν θυγατέρα μοιχεύειν.

ταῦτα μὲν οὖν εἰπὼν, ἐπάνειμι δὲ ὅθεν ἐξέβην. ὁ γὰρ Ἀντώνιος 19 ἐκεῖνος, ὃν οὗτος καταδεδράμηνεν, ἰδὼν τὸν Καίσαρα ὑπὲρ τὴν πολιτείαν ἡμῶν αἰρούμενον, ἐποίησεν αὐτὸν μὴδὲν ὧν ἐνενόει πρᾶξαι, δι' αὐτῶν ὧν χαρίζεσθαι αὐτῷ ἐδόκει. οὐδὲν γὰρ οὕτως ἀποτρέπει 2 τινὰς ὧν ἂν μὴ ὀρθῶς ἐπιθυμοῦντες τυχεῖν διαπράσσωνται, ὡς τὸ τοὺς φοβουμένους αὐτὰ μὴ πάθωσιν ἐθελοντάς δὴ δοκεῖν ὑπομένειν. τοῦτο μὲν γὰρ, ἔξ ὧν ἀδικοῦσιν ἑαυτοῖς συνίστασιν, οὐ πιστεύουσι, 3 πεφωρᾶσθαι δὲ νομίζοντες καὶ αἰσχύνονται καὶ φοβοῦνται, τὰ μὲν λεγόμενα ἄλλως, ὡς καὶ κολακείαν, μετ' ἐλέγχου λαμβάνοντες, τὰ δ' ἐξ αὐτῶν ἀποβησόμενα, ὡς καὶ ἐπιβουλὴν, μετ' αἰσχύνῃς ὑποπτέοντες. ὕπερ που καὶ ὁ Ἀντώνιος ἀκριβῶς εἰδὼς πρῶτον μὲν 4 τὰ τε Λυκαῖα καὶ τὴν πομπὴν ἐκείνην ἐπέλεξατο, ἵν' ὁ Καῖσαρ ἐν τε τῷ ἀνειμένῳ τῆς γνώμῃς καὶ ἐν τῇ παιγνιώδει τῶν γιγνομένων ἀσφαλῶς σωφρονισθῇ, ἔπειτα δὲ καὶ τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ βῆμα, ἵν' 5 ἐξ αὐτῶν τῶν χωρίων αἰσχυρῇ τὰς τε ἐντολάς τὰς παρὰ τοῦ δήμου συνέπλασεν, ἵν' αὐτὰς ἀκούσας λογίσηται οὐχ ὅσα τότε ὁ Ἀντώνιος ἔλεγεν, ἀλλ' ὅσα ἂν ὁ δῆμος ὁ Ῥωμαίων εἰπεῖν τινὲν ἐνετείλατο. πόθεν γὰρ ἂν ἐπίστευσε τὸν δῆμον ταῦτ' ἐπεσταλκέναι, μῆτε ἐψηφισμένον τι τοιοῦτον αὐτὸν εἰδὼς μῆτε ἐπιβοῶντα αἰσθόμενος; 6 ἀλλ' ἔδει γὰρ αὐτὸν καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ τῇ Ῥωμαίᾳ, ἐν ᾗ 6 πολλὰ πολλάκις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἐβουλευσάμεθα, καὶ παρὰ τῷ βῆματι, ἀφ' οὗ μυρία ἐπὶ μυρίοις ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας ἐπολιτευσάμεθα, ἐν τε τῇ ἑορτῇ τῶν Λυκαίων, ἵν' ἀναμνησθῇ τοῦ Ῥωμύλου, καὶ ὑπὸ τοῦ ὑπάτου, ἵν' ἐννοήσῃ τὰ τῶν ἀρχαίων ὑπάτων ἔργα, καὶ ἐπὶ τῷ τοῦ δήμου ὀνόματι ταῦτα ἀκοῦσαι, ἵν' ἐνθυμηθῇ τοῦθ', 7 ὅτι οὐκ Ἀφρων οὐδὲ Γαλατῶν οὐδὲ Αἰγυπτίων ἀλλ' αὐτῶν Ῥωμαίων

τυραννεῖν ἐπεχείρει. ταῦτα αὐτὸν τὰ ῥήματα ἐπέστρεψε, ταῦτ' ἐταπείνωσεν· καὶ τὰχ' ἂν τὸ διᾶδημα, εἴπερ τις ἄλλος αὐτῷ προσήνεγκε, λαβὼν, ἔπειτα δι' ἐκεῖνα καὶ ἐκολούσθη καὶ ἔφριξε καὶ κατέδεισεν.

- 8 τὰ μὲν οὖν Ἀντωνίου ἔργα σοι ταῦτα ἐστίν, οὐ σκέλος ἄλλως κατὰξαντος ἢ αὐτὸς φύγῃ, οὐδὲ χεῖρα κατακαύσαντος ἵνα Πορσέναν φοβήσῃ, ἀλλὰ τὴν τυραννίδα τὴν τοῦ Καίσαρος σοφία καὶ περιτεχνήσῃ, καὶ ὑπὲρ τὸ δόρυ τὸ Λεκίου καὶ ὑπὲρ τὸ ξίφος τὸ
20 Βρούτου, παύσαντος. σὺ δ' ὦ Κικέρων τί ἐν τῇ ὑπατείᾳ σου οὐχ ὅτι σοφὸν ἢ ἀγαθόν, ἀλλ' οὐ καὶ τιμωρίας τῆς μεγίστης ἄξιον ἔπραξας; οὐχ ἡσυχάζουσαν μὲν καὶ ὁμονοοῦσαν τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ ἑξετάραξας καὶ ἑστασίσας, τὴν ἀγορὰν καὶ τὸ Καπιτώλιον
2 ἄλλων τέ τινων καὶ δούλων παρακλήτων πληρώσας; οὐ τὸν Κατρίναν σπουδαρχήσαντα μόνον, ἄλλο δὲ μηδὲν δεινὸν ποιήσαντα κακῶς ἀπώλεσας; οὐ τὸν Λέντουλον καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ μῆτ' ἀδικήσαντάς τι μῆτε κριθέντας μῆτ' ἐλεγχθέντας οἰκτρῶς διέφθειρας, καίτοι πολλὰ μὲν περὶ τῶν νόμων πολλὰ δὲ καὶ περὶ τῶν δικαστηρίων αἰεὶ καὶ πανταχοῦ θρυλῶν; ἢ εἴ τις ἀφέλοιτο τῶν σῶν λόγων,
3 τὸ λοιπὸν οὐδὲν ἐστίν. Πομπηίῳ μὲν γὰρ ἐνεκάλεις ὅτι τῷ Μίλωνι παρὰ τὰ νενομισμένα τὴν κρίσιν ἐποίησεν· σὺ δὲ οὔτε μικρὸν οὔτε μεῖζον οὐδὲν ἐκ τῶν περὶ ταῦτα τεταγμένων Λεντούλῳ παρέσχες, ἀλλ' ἄνευ λόγου καὶ κρίσεως ἐνέβαλες ἐς τὸ δεσποτήριον ἄνδρα ἐπιεικῆ γέροντα, πολλὰ μὲν καὶ μεγάλα πρὸς τὴν πατρίδα ἐκ προγόγων ἐνέχυρα φιλίας ἔχοντα, μηδὲν δὲ μῆθ' ὑπὸ τῆς ἡλικίας μῆθ'
4 ὑπὸ τῶν τρόπων νεωτερίσαι δυνάμενον. τί μὲν γὰρ αὐτῷ κακὸν παρῆν, ὃ τῇ μεταβολῇ ἂν τῶν πραγμάτων ἐξιάσατο; τί δ' οὐχ ἀγαθὸν εἶχε, περὶ οὗ πάντως ἂν νεοχμιώσας τι ἐκινδύνευσεν; ποῦα ὅπλα ἡθροίκει, πόλους συμμάχους παρεσκεύαστο, ἢ οὕτως οἰκτρῶς καὶ ἀνοσίως ἀνὴρ ὑπατευκίως, στρατηγῶν, μῆτε τι εἰπὼν μῆτ' ἀκούσας ἐς τε τὸ οἶκημα ἐμπέσῃ καὶ ἐκεῖ ὥσπερ οἱ κακουργότατοι θθαρῇ;
5 τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ μάλιστα ὁ καλὸς οὗτος Τούλλιος ἐπεθύμησεν, ἢ ἐν τῷ ὁμιωνύμῳ αὐτοῦ χωρίῳ τῷ Τουλλείῳ τὸν ἔγγονον τοῦ Λεντούλου ἐκείνου τοῦ προκρίτου ποτὲ τῆς βουλῆς γενομένου ἀπο-
21 κτείνῃ. καίτοι τί ποτ' ἂν ἐποίησεν ἐνοπλίῳ ἐξουσίας λαβόμενος ὁ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα ἐκ μόνων τῶν λόγων εἰργασμένος; ταῦτα γάρ σου τὰ λαμπρὰ ἔργα ἐστίν, ταῦτα τὰ μεγάλα στρατηγήματα· ἐφ' οἷς οὕτως οὐχ ὅπως ὑπὸ τῶν ἄλλων κατεγνώσθης, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς
2 σαντοῦ κατεψηφίσω, ὥστε καὶ πρὶν κριθῆναι φυνγεῖν. καίτοι τίς ἂν ἐτέρῳ μεῖζων ἀποδείξῃς τῆς σῆς μαιφονίας γένοιτο ἢ ὅτι καὶ

ἐκινδύνευσαι ἀπολέσθαι ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνων ὑπὲρ ὧν ἐσκήπτου ταῦτα πεποιηκέναι, καὶ ἐφοβήθης αὐτοὺς ἐκείνους οὓς ἔλεγες ἐκ τούτων εὐηργετηκέναι, καὶ οὐχ ὑπέμεινας οὐτ' ἀκοῦσαι τι αὐτῶν οὐτ' εἰπεῖν τι αὐτοῖς ὁ δεινός, ὁ περιττός, ὁ καὶ τοῖς ἄλλοις βοηθῶν, ἀλλὰ φυγῇ τὴν σωτηρίαν ὥσπερ ἐκ μάχης ἐπορίσω. καὶ οὕτω γε ἀναί- 3 σχυντος εἰ ὥστε καὶ συγγράψαι ταῦτα τοιαῦτα ὄντα ἐπεχείρησας· ὃν ἔχρην εὐχεσθαι μηδὲ τῶν ἄλλων τινὰ αὐτὰ συνθεῖναι, ἵν' ἀλλὰ τοῦτό γε κερδάνης, τὸ συναπολέσθαι σοι τὰ πεπραγμένα καὶ μηδεμίαν αὐτῶν μνήμην τοῖς ἔπειτα παραδοθῆναι. καὶ ὅπως γε καὶ γελάσητε, ἀκούσατε τὴν σοφίαν αὐτοῦ. προθήμενος γὰρ πάντα τὰ τῇ πόλει 4 πεπραγμένα συγγράψαι (καὶ γὰρ σοφιστῆς καὶ ποιητῆς καὶ φιλόσοφος καὶ ῥήτωρ καὶ συγγραφεὺς εἶναι πλάττεται) ἔπειτ' οὐκ ἀπὸ τῆς κτίσεως αὐτῆς, ὥσπερ οἱ ἄλλοι οἱ τοῦτο ποιοῦντες, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ὑπατείας τῆς ἐαυτοῦ ἠρξάτο, ἵν' ἀνάπαυιν προχωρῶν ἀρχὴν μὲν τοῦ λόγου ἐκείνην, τελευτὴν δὲ τὴν τοῦ Ῥωμύλου βασιλείαν ποιήσῃται.

λέγε τοίνυν, τοιαῦτα γράφων καὶ τοιαῦτα πρῶττων, οἷα δεῖ 22 τὸν ἀγαθὸν ἄνδρα καὶ λόγῳ δημηγορεῖν καὶ ἔργῳ ποιεῖν· ἀμείνων γὰρ εἰ ἑτέροις τισὶν ὁτιοῦν παραινέειν ἢ αὐτὸς τὰ προσήκοντα πρῶ- 2 τειν, καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιτιμᾶν ἢ σεαυτὸν ἐπανορθοῦν. καίτοι πόσῃ 2 σε κρεῖττον ἦν, ἀντὶ μὲν τῆς δειλίας ἣν Ἀντωνίῳ ὀνειδίζεις, αὐτὸν τὴν μαλακίαν καὶ τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος ἀποθέσθαι, ἀντὶ δὲ τῆς ἀπιστίας ἣν ἐκείνῳ προσφέρεις, αὐτὸν μῆτ' ἄπιστόν τι ποιεῖν μῆτ' αὐτομολεῖν, ἀντὶ δὲ τῆς ἀχαριστίας ἣν ἐκείνου κατηγορεῖς, αὐτὸν μὴ ἀδικεῖν τοὺς εὐεργέτας; ἐν γάρ τοι καὶ τοῦτο τῶν κακῶν 3 τῶν ἐμφύτων αὐτῷ ἐστίν, ὅτι μισεῖ μάλιστα πάντων τοὺς τι αὐτὸν εὖ πεποιηκότας, καὶ τῶν μὲν ἄλλων αἰετίνως θεραπεύει, τούτοις δὲ ἐπιβουλεύει. ἵνα γοῦν τᾶλλα εἴσω, ἐλεηθεὶς ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ σωθεὶς ἔς τε τοὺς εὐπατρίδας ἐγγραφεῖς ἀπέκτεινεν, οὐκ αὐτο- 4 χειρίᾳ (πόθεν, δειλός τε οὕτω καὶ γύννις ὢν;) ἀλλ' ἀναπέσας καὶ παρασκευάσας τοὺς τοῦτο ποιήσαντας. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, 4 αὐτοὶ ἐκείνοι ἐδήλωσαν· ὅτε γοῦν γυμνοῖς τοῖς ξίφεσιν ἐς τὴν ἀγο- ρὰν ἐσέδραμον, ὀνομαστὶ αὐτὸν ἀνεκάλεσαν συνεχῶς εἰπόντες ὡς Κικέρων, ὥσπερ που πάντας ἠκούσατε. ἐκείνόν τε οὖν εὐεργέτην 5 ὄντα ἐφόνευσε, καὶ παρ' αὐτοῦ τοῦ Ἀντωνίου καὶ τῆς ἱερωσύνης καὶ τῆς σωτηρίας, ὅτ' ἀπολέσθαι ἐν τῷ Βρεντεσίῳ ὑπὸ τῶν στρα- τιωτῶν ἐκινδύνευσεν, τυχὼν τοιαύτας αὐτῷ χάριτας ἀνταποδίδωσι, κακῆγορῶν τε αὐτὸν ἐπὶ τούτοις ἢ μῆτ' αὐτὸς μῆτ' ἄλλος τις πώ-

22 3 3 ἀπέκτεινεν αὐτόν, οὐκ ἔ*

Dio Cassius.

25

- 6 ποτε ἐμίμνησται, καὶ κατατρέχων ἐφ' οἷς ἄλλους ἐπαινεῖ. τὸν γοῦν
 Καίσαρα τοῦτον, μήθ' ἡλικίαν ἄρχειν ἢ τι τῶν πολιτικῶν πράττειν
 ἔχοντα μήθ' ὑφ' ἡμῶν προκεχειρισμένον, ὁρῶν καὶ δύναμιν πεπο-
 ρισμένον καὶ πόλεμον μήτε ἐψηφισμένων ἡμῶν μήτε προστεταχότων
 αὐτῷ ἀνηρημένον, οὐ μόνον οὐκ αἰτιᾶται τι ἀλλὰ καὶ ἰσχυρίζεται.
 7 οὕτως οὔτε τὰ δίκαια πρὸς τοὺς νόμους οὔτε τὰ συμφέροντα πρὸς
 τὸ τῷ κοινῷ χρήσιμον ἐξετάζει, ἀλλὰ πάντα ἀπλῶς πρὸς τὴν ἑαυτοῦ
 βούλησιν διάγει, καὶ ἐφ' οἷς ἄλλους ἀποσεμνύνει, ταῦθ' ἐτέροις
 23 ἰσχυρίζεται, καὶ καταψευδόμενος ἡμῶν καὶ προσδιabάλλων ἡμᾶς. σύμ-
 παντα γὰρ τὰ μετὰ τὴν τοῦ Καίσαρος τελευτὴν ὑπ' Ἀντωνίου πε-
 πραγμένα εὐρήσετε ὑφ' ἡμῶν κεκελευσμένα. καὶ τὸ μὲν περὶ τῆς
 τῶν χρημάτων διοικήσεως καὶ περὶ τῆς τῶν γραμμάτων ἐξετάσεως
 2 λέγειν περιττὸν εἶναι νομίζω. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν τῷ κληρονομῶντι
 αὐτοῦ τῆς οὐσίας προσήκον ἂν εἴη πολυπραγμονεῖν, τὸ δέ, εἴπερ
 τινὰ ἀλήθειαν κακουργίας εἶχε, τότ' ἐχρῆν παραχρῆμα κεκαλῶσθαι.
 οὔτε γὰρ ὑπὸ μιάλης τι αὐτῶν ὧς Κικέρων ἐπράχθη, ἀλλ' ἐς στήλας,
 3 ὥς καὶ αὐτὸς φῆς, πάντ' ἀνεγράφη· εἰ δὲ ἐκεῖνος φανερώς οὕτω
 καὶ ἀναισχύντως τά τε ἄλλα ἐκακούργησεν ὥς λέγεις, καὶ τὴν Κρή-
 την ὅλην ἥρπασεν ὥς καὶ ἐκ τῶν τοῦ Καίσαρος γραμμάτων ἐλευ-
 θέραν μετὰ τὴν τοῦ Βρούτου ἀρχὴν ἀφαιμένην, ἣν ὕστερον ἐκεῖνος
 παρ' ἡμῶν ἐπετρέπη, πῶς μὲν ἂν σὺ ἐσιώπησας, πῶς δ' ἂν τῶν
 4 ἄλλων τις ἠνέσχετο; ἀλλὰ ταῦτα μὲν, ὥσπερ εἶπον, παραλείψω·
 οὔτε γὰρ ὀνομαστὶ τὰ πολλὰ αὐτῶν εἴρηται, οὐτ' Ἀντώνιος ὁ δυνά-
 μένος ἡμᾶς ἀκριβῶς καθ' ἕκαστον ὧν πεποίηκε διδάξαι πάρεστιν·
 περὶ δὲ δὴ τῆς Μακεδονίας τῆς τε Γαλατίας καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν
 τῶν τε στρατοπέδων ὑμέτερα ἔστιν ἃ πατέρες ψηφίσματα, καθ' ἃ
 τοῖς τε ἄλλοις ὥς ἕκαστα προσετέξατε καὶ ἐκείνῳ τὴν Γαλατίαν
 5 μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἐνεχειρίσατε. καὶ τοῦτο καὶ Κικέρων οἶδεν·
 παρὴν γάρ, καὶ πάντα γε αὐτὰ ὁμοίως ἡμῖν ἐψηφίσθη. καίτοι
 πόσῳ χρειττον ἦν τότε αὐτὸν ἀντειπεῖν, εἴπερ τι αὐτῶν μὴ δεόντως
 ἐγίνετο, καὶ διδάξαι ἡμᾶς ταῦτα ἃ νῦν προτίσχεται, ἢ παραχρῆμα
 μὲν σιωπῆσαι καὶ περιδεῖν ἡμᾶς ἀμαρτάνοντας, νῦν δὲ λόγῳ μὲν
 Ἀντωνίῳ ἰσχυρίζεσθαι ἔργῳ δὲ τῆς βουλῆς κατηγορεῖν;
 24 οὐδὲ γὰρ οὐδὲ τοῦτο δύναται ἂν τις σωφρονῶν εἰπεῖν, ὅτι ἐκεῖ-
 νος ταῦθ' ἡμᾶς ψηφίσασθαι ἐβιάσατο. οὔτε γὰρ αὐτὸς ἰσχυρὸν τινα
 στρατιωτῶν εἶχεν ὥστε παρὰ γνώμην ἡμᾶς ποιῆσαι τι καταναγκά-
 2 σαι, καὶ τὸ πρῶγμα ὑπὲρ τῆς πόλεως πέπρακται. ἐπειδὴ γὰρ προ-
 πέμπτο μὲν τὰ στρατεύματα καὶ συνειστέλει, δέος δὲ ἦν μὴ

πυθόμενα τῆς τοῦ Καίσαρος σφαγῆς στασιάζῃ καὶ τινα φλαῦρον προστησάμενα αὐθις πολεμήσῃ, ἔδοξεν ὑμῖν, ὀρθῶς καὶ καλῶς ποιούσι, τὸν Ἀντώνιον ἐπ' αὐτὰ ἐπιστῆσαι, τὸν ὑπατον, τὸν τὴν ὁμόνοιαν πρυτανεύσαντα, τὸν τὴν δικτατορίαν παντελῶς ἐκ τῆς πολιτείας ἐκκόψαντα. καὶ διὰ τοῦτο γε καὶ τὴν Γαλατίαν αὐτῷ ἀντὶ τῆς 3 Μακεδονίας ἀντεδώκατε, ἵν' ἐνταῦθα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὧν μήτε τι κακουργήσῃ καὶ τὸ προσταχθὲν εὐθὺς ὑφ' ὑμῶν ποιήσῃ.

ταῦτα μὲν οὖν πρὸς ὑμᾶς εἶπον, ἵν' εἰδῇτε ὀρθῶς βεβουλευμέ- 25 νοι· πρὸς δὲ δὴ Κικέρωνα καὶ ἐκεῖνός μοι ὁ λόγος ἐξήρκει, ὅτι καὶ παρῇν πᾶσι τούτοις ὅτε ἐγίνετο, καὶ μεθ' ἡμῶν αὐτὰ ἐψηφίσατο, μήτε στρατιώτην τινὰ Ἀντωνίου ἔχοντος, μήθ' ὅλως ἐνδεξασθαι τι φοβερόν ἡμῖν δυναμένον, δι' ὃ καὶ τῶν συμφερόντων ἂν τι παρειδόμεν. ἀλλ' εἰ καὶ τότε ἐσιώπησας, νῦν γε εἰπέ, τί ἐχρῆν ἡμᾶς 2 ποιῆσαι τούτων οὕτως ἐχόντων; ἀφεῖναι τὰ στρατεύματα ἄναρχα; καὶ πῶς οὐκ ἂν μυρίων κακῶν καὶ τὴν Μακεδονίαν καὶ τὴν Ἰταλίαν ἐνέπλησεν; ἀλλ' ἐτέρῳ τινὶ προστάξαι; καὶ τίς ἂν ἀναγκαιότερον 3 καὶ ἐπιτηδειότερον τοῦ Ἀντωνίου εὕρομεν, τοῦ ὑπάτου, τοῦ πάντα τὰ τῆς πόλεως διοικοῦντος, τοῦ τοσαύτην φυλακὴν τῆς ὁμονομίας ἡμῶν πεποιημένου, τοῦ μυρία ἐπιδειγμάτων τῆς πρὸς τὸ κοινὸν εὐνομίας παρεσχημένου; τινὰ τῶν σφαγέων; οἷς οὐδ' ἄλλως ἐν τῇ πόλει 4 διατρίβειν ἀσφαλές ἐγίνετο. τινὰ τῶν τάναντία αὐτοῖς φρονούντων; οὗς πάντες ὑπώπτενον. τίς ἀξιώσει προέχων, τίς ἐμπειρίᾳ προφέρων παρὰ τοῦτον ἄλλος ἦν; ἀλλ' ἀγανακτεῖς ὅτι μὴ σὲ προ- 5 ειλόμεθα. καὶ τίνα μὲν ἀρχὴν εἶχες, τί δ' οὐκ ἂν ἔδρασας ὅπλα καὶ στρατιώτας λαβὼν ὁ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα ἐν τῇ ὑπατείᾳ ταράξας ἐκ τῶν ἐπιτετηδευμένων σοι τούτων ἀντιθέτων, ὧν μόνων ῆς κύριος; ἀλλ' ἐκέῖσε ἐπάνειμι, ὅτι καὶ παρῆς τούτοις ὅτε ἐψηφί- 26 ζετο, καὶ οὐδὲν ἀντεῖπες, ἀλλὰ καὶ συγκατέθου πᾶσιν αὐτοῖς ὡς καὶ ἀρίστοις καὶ ἀναγκαίοις δῆλον ὅτι οὖσιν. οὐ γάρ που καὶ παρησιίας ἐνδεής ἦσθα· πολλὰ γοῦν καὶ μύτην ἐλάττεις. οὐ μὴν οὐδὲ 2 ἐφοβήθης τινὰ· πῶς γὰρ ἂν ἔδεισας τὸν γυμνὸν ὁ μὴ φοβούμενος τὸν ὣπλισμένον; πῶς τὸν μόνον ὁ μὴ τὸν τοσούτους στρατιώτας ἔχοντα; καίτοι σύ γε καὶ ἐπὶ τούτῳ σεμνύνῃ, ὅτι πάννυ τοῦ θανάτου, ὡς γε καὶ φῆς, καταφρονεῖς.

οὕτω δὴ τούτων ἐχόντων πότερος ὑμῖν ἀδικεῖν δοκεῖ, Ἀντώνιος 3 ὁ τὰς δυνάμεις τὰς δοθείσας αὐτῷ παρ' ὑμῶν διοικῶν, ἢ Καῖσαρ ὁ τοσαύτην ἰσχὴν ἰδίαν περιβεβλημένος; Ἀντώνιος ὁ πρὸς τὴν ἐπιτραπείαν αὐτῷ παρ' ὑμῶν ἀρχὴν ἀπεληλυθώς, ἢ Βρούτος ὁ κω-

25 δ 4 σου

26 α 3 μὴ φοβούμενος τὸν *

α 3 Ἀντώνιος om *

25 *

- 4 λύων αὐτὸν τῆς χώρας ἐπιβῆναι; Ἀντώνιος ὁ τοὺς συμμάχους ἑμῶν ἀναγκάσαι ἐθέλων τοῖς ψηφίσμασιν ὑμῶν πεισθῆναι, ἢ ἐκεῖνοι οἱ τὸν μὲν πεμφθέντα ὑφ' ὑμῶν ἄρχοντα μὴ προσδεγεμένοι, τῷ δὲ
- 5 ἀπεψηφισμένῳ προστεθειμένοι; Ἀντώνιος ὁ τοὺς στρατιώτας τοὺς ἡμετέρους συνέχων, ἢ οἱ στρατιῶται οἱ τὸν ἄρχοντα αὐτῶν ἐγκαταλειποῦτες; Ἀντώνιος ὁ μηδένα τούτων τῶν στρατιωτῶν τῶν ὑφ' ὑμῶν αὐτῷ δοθέντων ἐς τὴν πόλιν ἱσαγαγών, ἢ Καῖσαρ ὁ τοὺς
- 6 πάλαι ἑστρατευμένους ἀναπείσας χρήμασι δεῦρο ἐλθεῖν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲ λόγον τινὸς ἔτι δεῖν ἡγοῦμαι πρὸς τὸ μὴ οὐκ ἐκείνον μὲν πάντα τὰ προστάχθέντα αὐτῷ ὑφ' ὑμῶν ὁρθῶς δοκεῖν διοικεῖν, τούτους δὲ καὶ δίκην ὧν αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς ἐτόλμησαν ὑποσχεῖν
- 7 ὑφελειν. διὰ γὰρ τοῦτο καὶ τὴν παρὰ τῶν στρατιωτῶν φυλακὴν ἐλάβετε, ἵν' ἀσφαλῶς ὑπὲρ τῶν παρόντων, οὐκ Ἀντωνίου ἕνεκα τοῦ μήτε ἰδίᾳ τι πεποιηκότος μήτ' ἐν τινι ὑμῶς πεφοβηκότος, ἀλλ' ἐκείνου τοῦ καὶ δύναιμιν ἐπ' αὐτὸν συνειλοχότος καὶ πολλοὺς στρατιώτας καὶ ἐν αὐτῇ τῇ πόλει πολλακίς ἐσχηκότος, βουλευσῆσθε.
- 27 ταῦτα μὲν οὖν διὰ Κικέρωνα εἶπον, ἐπειδὴ περ ἀδίκων ἐς ἡμῶς λόγων ὑπῆρξεν· οὕτε γὰρ ἄλλως φιλαπεχθήμων εἰμὶ ὥσπερ οὗτος, οὗτ' ἐμοὶ μέλει τᾶλλότρια κακὰ πολυπραγμονεῖν, ὅπερ οὗτος αἰεὶ ποιῶν σεμνύνεται. αὐτὸ δ' ὑμῖν παραινῶ μήτ' Ἀντωνίου τι χαριζόμενος μήτε Καῖσαρα ἢ Βροῦτον διαβάλλων, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων, ὥσπερ πού προσήκει, βουλευών, νῦν ἤδη φράσω.
- 2 φημὶ γὰρ δεῖν μήτε ἐχθρόν πω μηδένα τούτων τῶν τὰ ὅπλα ἐχόντων ποιήσασθαι, μήτ' ἀκριβῶς ἔξετάζειν τί καὶ πῶς ὑπ' αὐτῶν πέπρακται. οὕτε γὰρ ὁ παρὼν καιρὸς ἐπιτήδειός ἐστι πρὸς τοῦτο, καὶ πολιτῶν αὐτῶν ἡμετέρων πάντων ὁμοίως ὄντων, ἅντε τις πταίσῃ σφῶν, ἡμῖν ἀπολεῖται, ἅντε καὶ κατορθώσῃ, ἐφ' ἡμῶς ἀνζηθήσεται.
- 3 δι' οὖν ταῦτα καὶ πολιτικῶς καὶ φιλικῶς αὐτοὺς ἡγοῦμαι χρῆναι μεταχειρίσασθαι, καὶ πέμψαι μὲν πρὸς πάντας ὁμοίως κελεύοντας αὐτοῖς ἐκ τε τῶν ὅπλων ἀπαλλαγῆναι καὶ ἐφ' ἡμῖν καὶ ἐαυτοὺς καὶ τὰ στρατόπεδα ποιήσασθαι, πόλεμον δὲ μηδέπω πρὸς μηδένα αὐτῶν ἐξεργεῖν, ἀλλ' ἐκ τῶν ἀπαγγελησομένων τοὺς μὲν ἐθελήσαντας
- 4 ἡμῖν πειθαρχῆσαι ἐπαινέσαι, τοῖς δ' ἀπειθήουσι πολεμῆσαι. τοῦτο γὰρ καὶ δίκαιον καὶ συμφέρον ἡμῖν ἐστί, μήτε ἐπειχθῆναι μήτε προπετῶς τι πρᾶξαι, ἀλλ' ἐπισχεῖν, καὶ καιρὸν τινα καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις καὶ τοῖς στρατιώταις ἐς τὸ μετανῶσαι δύντας ἐπειθ' οὕτως, ἂν τοῦ πολέμου δεήσει, τοῖς ὑπάτοις αὐτὸν προστάξαι.
- 28 καὶ σοὶ δὲ ὦ Κικέρων παραινῶ μήτε γυναικείως θρασύνεσθαι μήτε τὸν Βαμβαλίωνα μιμεῖσθαι, μηδὲ πολεμοποιεῖν, μήτε διὰ τὴν
- 28 1 2 μήτε πολεμοποιοῦντα διὰ?

ιδίαν πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἔχθραν δημοσίᾳ πᾶσαν τὴν πόλιν ἐς κίνδυνον αὐτοῖς καθιστάναι. κυλῶς μὲν γὰρ ποιήσεις, ἂν καὶ ἐκείνῳ ² συναλλαγῇς μεθ' οὗ πολλά δὴ πολλάκις φιλικὰ ἔπραξας· εἰ δ' οὖν ἀκαταλλάκτως αὐτῷ ἔχεις, ἀλλ' ἡμῶν γε φεῖσαι, μὴδὲ ἐσχηγῆτης ἡμῖν τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας γεγονῶς νῦν αὐτὴν καταλύσης, ἀλλ' ³ ἀναμνησθεὶς τῆς τε ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῶν λόγων ὧν ἐν τῷ τῆς γῆς τεμένει ἐποίησω, χάρισαι τι καὶ τῇ ὁμονοίᾳ ταύτῃ παρ' ἧς νῦν βουλευόμεθα, ἵνα μὴ καὶ ἐκεῖνα διαβάλης ὡς οὐκ ἀπ' ὁρθῆς διανοίας ἀλλ' ὑπὸ τινος ἄλλου λεχθέντα. τοῦτο γὰρ καὶ τῇ πόλει ⁴ συμφέρει καὶ σοὶ πλείστην δόξαν οἶσσι. μὴ γὰρ τοι νομίσης ὅτι τὸ θρασύνεσθαι ἢ εὐκλέες ἐστίν ἢ ἀσφαλές, μὴδ' ἂν εἴπῃς ὅτι τοῦ θανάτου καταφρονεῖς, καὶ ἐπαινεῖσθαι ἐπὶ τούτῳ πιστεύῃς. τοὺς ⁵ μὲν γὰρ τοιούτους ὡς καὶ κακὸν ἂν τι ὑπ' ἀπονοίας τολμήσαντας καὶ ὑποπτεύουσι πάντες καὶ μισοῦσιν· οὗς δ' ἂν ἴδῃσι περὶ πλείστου τὴν ἐαυτῶν σωτηρίαν ποιουμένους, καὶ ἐπαινοῦσι καὶ ἐγκωμιάζουσιν ὡς μὴδὲν ἂν ἐχόντας ἄξιον θανάτου ποιήσαντας. καὶ σὺ οὖν, ⁶ εἴπερ ὄντως σώζεσθαι τὴν πατρίδα ἐθέλεις, τοιαῦτα καὶ λέγε καὶ πρῶττε ἐξ ὧν καὶ αὐτὸς σωθήσῃ, μὴ μὰ Δί' ἐξ ὧν καὶ ἡμῶς συναπολέσεις.”

τοιαῦτα τοῦ Καλήνου εἰπόντος ὁ Κικέρων οὐκ ἠνεγκεν· αὐτὸς ²⁹ μὲν γὰρ καὶ ἀκράτῳ καὶ κατακορεῖ τῇ παρορησίᾳ αἰεὶ πρὸς πάντας ὁμοίως ἐχρήτο, παρὰ δὲ δὴ τῶν ἄλλων οὐκ ἤξιον τὴν ὁμοίαν ἀντιλαμβάνειν. καὶ τότε οὖν ἄφεις τὸ τὰ δημοσία διασκοπεῖν ἐς λοιδορίας αὐτῷ κατέστη, ὥστε τὴν ἡμέραν ἐκείνην καὶ διὰ τοῦτο οὐχ ἥκιστα μάλιστα κατατριβῆναι. τῇ δ' οὖν ὑστεραίᾳ καὶ τῇ τρίτῃ ² πολλῶν καὶ ἄλλων ἐφ' ἐκάτερον λεχθέντων ἐκράτησαν οἱ τὰ τοῦ Καίσαρος πρῶτοντες, καὶ τοῦτο μὲν αὐτῷ ἐκείνῳ καὶ εἰκόνα καὶ τὸ βουλευεῖν ἐν τοῖς τεταμιευκόσι, τό τε τὰς ἄλλας ἀρχὰς δέκα ἔτεσι θᾶσσον παρὰ τὸ νενομισμένον αἰτῆσαι, καὶ τὸ τὰ χρήματα ³ ἢ τοῖς στρατιώταις ἀναλῶκει, παρὰ τῆς πόλεως, ὅτι δὴ καὶ καθ' ἐαυτὸν ὑπὲρ αὐτῆς δὴ παρεσκεύασέ σφας, λαβεῖν, τοῦτο δὲ καὶ τοῖς στρατιώταις, καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς τὸν Ἀντώνιον ἐγκαταλιποῦσι, τὸ μὴτ' ἄλλον τινὰ πόλεμον πολεμῆσαι καὶ χώρων εὐθὺς δοθῆναι ἐψηφίσαντο. πρὸς τε τὸν Ἀντώνιον πρεσβεῖαν ἐπεμψαν κελεύουσάν ⁴ οἱ τὰ τε στρατόπεδα καὶ τὴν Γαλατίαν ἀφείναι καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν ἀπελθεῖν. καὶ τοῖς συστρατευομένοις αὐτῷ προεῖπον οἴκαδε ἐντὸς ῥῆτης ἡμέρας ἀναχωρῆσαι, ἢ εἰδέναι ὅτι ἐν πολέμιον μοῖρα γενήσονται. καὶ προσέει καὶ τοὺς βουλευτὰς τοὺς ἀρχαῖς τῶν ἐθνῶν

² 2 πολλάκις καὶ γ. ? *
dat * ἀπολαβεῖν ? *

³ 2 ἀνοίας *

²⁹ 3 3 δὴ abund-

- παρ' αὐτοῦ λαβόντας καταλύσαντες ἐτέρους ἀντ' αὐτῶν ἀντιπε-
 5 φθῆναι ἔγνωσαν. τότε μὲν ταῦτ' ἐκυρώθη· ὕστερον δὲ οὐ πολλῶ,
 πρὶν καὶ τὴν γνώμην αὐτοῦ μυθεῖν, ταραχὴν τε εἶναι ἐψηφίσαντο
 καὶ τὴν ἐσθῆτα τὴν βουλευτικὴν ἀπεδύσαντο, τὸν τε πόλεμον τὸν
 πρὸς αὐτὸν καὶ τοῖς ὑπάτοις καὶ τῷ Καίσαρι, στρατηγοῦ τινὰ ἀρ-
 6 χὴν δόντες, προσέταξαν, καὶ σφισι καὶ τὸν Λέπιδον Δούκιόν τε
 Μουνάτιον Πλάγκον ἐν μέρει τῆς ὑπὲρ τὰς Ἀλπεῖς Γαλατίας ἄρ-
 χοντα βοηθῆσαι ἐκέλευσαν.
- 30 οὕτω μὲν τῷ Ἀντωνίῳ καὶ ἄλλως πολεμησεῖοντι αὐτοὶ τὴν πρό-
 φασιν τῆς ἔχθρας παρέχον. ἄσμενος γὰρ τῶν ἐψηφισμένων λα-
 βόμενος αὐτίκα τε τοῖς πρέσβεσιν ἐξωνείδισεν ὥς οὐτ' ὀρθῶς οὐτ'
 2 ἴσως οἱ πρὸς τὸ μειράκιον, τὸν Καίσαρα λέγων, ἐχρήσαντο, καὶ
 ἀντιπέμψας ἐτέρους, ὅπως ἐς ἐκείνους τὴν αἰτίαν τοῦ πολέμου περι-
 στήσῃ, ἀντιπροετινάτο τινα, ἃ αὐτῇ μὲν εὐπρέπειαν ἔφερεν, ἀδύ-
 νατα δ' ἦν καὶ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων τῶν συναι-
 3 ρομένων οἱ πραγθῆναι. ἔμελλε μὲν γὰρ οὐδὲν τῶν προσταχθέντων
 ποιῆσειν, εὖ δ' ἐπιστάμενος ὅτι οὐδ' ἐκεῖνοί τι τῶν προβληθέντων
 ὑπ' αὐτοῦ πράξουσιν, ὑπισχνεῖται δῆθεν πάντα τὰ δεδογμένα σφίσι
 ποιῆσειν, ὅπως αὐτός τε ἀναφτηγὴν ὥς κἂν πράξας αὐτὰ ἔχῃ, καὶ
 τὰ τῶν ἐναντίων, ἀρνησασμένων ἃ ἐπήγγελλεν, αἰτία τοῦ πολέμου
 4 φθίσῃ γενόμενα. τὴν τε γὰρ Γαλατίαν ἐκλείπειν καὶ τὰ στρατόπεδα
 ἀφήσειν ἔλεγεν, ἂν τυῦτοις τε τὰ αὐτὰ ὑπὲρ τοῖς τοῦ Καίσαρος
 ἐψηφίσαντο δῶσι, καὶ τὸν Κῴσιον τόν τε Βροῦτον τὸν Μάρκον
 ὑπάτους ἔλυνται. καὶ γὰρ τοῦτ' ἤττησε προσποιούμενος τοὺς ἄνδρας,
 ἵνα μηδεμίαν αὐτῷ ὀργὴν τῶν πρὸς τὸν Δέκιμον τὸν συνωμότην
 σφῶν πραττομένων ἔχοιεν.
- 31 Ἀντώνιος μὲν ταῦτα προῖσχετο, σιφῶς εἰδὼς μηδέτερον αὐτῶν
 ἐσόμενον· ὁ γὰρ Καῖσαρ οὐκ ἂν ποτε ὑπέμεινεν οὔτε τοὺς σφαγίας
 τοὺς τοῦ πατρὸς ὑπατεῦσαι, οὔτε τοὺς στρατιώτας τοὺς τοῦ Ἀντω-
 νίου τὰ αὐτὰ τοῖς ἐαυτοῦ λαβόντας προσφιλεστέρους αὐτῷ μᾶλλον
 2 γενέσθαι. οὐκ οὐδὲ ἐκυρώθη τι αὐτῶν, ἀλλὰ τῷ τε Ἀντωνίῳ
 τὸν πόλεμον πάλιν ἐπήγγειλαν, καὶ τοῖς συνοῦσιν οἱ προηγόρευσαν
 αὐθις ἐγκαταλιπεῖν αὐτόν, ἐτέρων τινὰ ἡμέραν τάξαντες. τὰς τε
 χλαμύδας τὰς στρατιωτικὰς πάντες, καὶ οἱ μὴ ἐκστρατεύοντες,
 ἡμπέσχοντο, καὶ τοῖς ὑπάτοις τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως ἐπέτρεψαν,
 ἐκεῖνο δὲ τὸ εἰθισμένον τῷ δόγματι προσγράψαντες, τὸ μηδὲν ἀπ'
 3 αὐτῆς ἀποτριβῆναι. ἐπειδὴ τε πολλῶν χρημάτων ἐς τὸν πόλεμον
 ἐδέοντο, πάντες μὲν τὸ πέμπτον καὶ εἰκοστὸν τῆς ὑπερχούσης σφίσιν

οὐσίας ἐπέδωκαν, οἱ δὲ δὴ βουλευταὶ καὶ τέσσαυρας ὀβολοὺς καθ' ἐκάστην κεραμίδα τῶν ἐν τῇ πόλει οἰκιῶν, ὅσας ἢ αὐτοὶ ἐκέκτηντο ἢ ἄλλων αἴσας ὥκουν. καὶ χωρὶς ἕτερα οὐκ ὀλίγα οἱ πάνυ πλούσιοι συνετέλεσαν, τὰ τε ὅπλα καὶ τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὴν στρατείαν ἀναγκαῖα συχνοὶ μὲν πόλεις συχνοὶ δὲ καὶ ἰδιῶται προῖκα ἐξεποίησαν· τοσαύτη γὰρ ἀχρηματία τὸ δημόσιον τότε ἔσχεν ὥστε μηδὲ τὰς πανηγύρεις τὰς ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ γενέσθαι ὀφειλούσας ἐπιτελεσθῆναι, ἔξω βραχέων τινῶν ὁσίας ἔνεκα. ταῦτα δὲ ὅσοι μὲν 32 τῷ τε Καίσαρι ἐχαρίζοντο καὶ τὸν Ἀντωνίων ἐμίσουν προθύμως ἔπραττον· οἱ δὲ δὴ πλείους, αἵτε καὶ ταῖς στρατείαις ἅμα καὶ ταῖς ἐσφοραῖς βυρούμενοι, ἐδυσχέλαινον, καὶ μάλισθ' ὅτι ἄδελον μὲν ἦν ὁπότερος αὐτῶν κρατήσῃ, πρόδηλον δὲ ὅτι τῷ νικῆσαντι δουλεύουσιν. συχνοὶ δ' οὖν καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου βουλόμενοι, οἱ μὲν 2 ἄντικρυς πρὸς αὐτόν, ἄλλοι τε καὶ δῆμαρχοι στρατηγοὶ τέτινες, ἀπῆλθον, οἱ δὲ καὶ κατὰ χώραν μέιναντες, ὧν καὶ ὁ Καλῆνος ἦν, ἔπραττον ὑπὲρ αὐτοῦ πάνθ' ὅσα ἐδύναντο, τὰ μὲν ἐπικρυπτόμενοι, τὰ δὲ καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ διαδικαιοῦντες. οὐκουν οὐδὲ τὴν ἐσθῆτα 3 εὐθὺς ἡλλάτταντο, ἀλλὰ καὶ ἔπεισαν αὐθις τὴν γερονσίαν πρέσβεις πρὸς τὸν Ἀντωνίων ἄλλους τέτινας καὶ τὸν Κικέρωνα πέμψαι, πρόφασιν μὲν ὡς καὶ πείσοντα αὐτὸν ὁμολογῆσαι, ἔργῳ δὲ ἵν' ὑπεξαιρεθῇ σφίσι. συννοήσας οὖν τοῦτ' ἐκείνος ἐφοβήθη καὶ οὐκ 4 ἐτόλμησεν ἑαυτὸν ἐς τὰ τοῦ Ἀντωνίου ὅπλα ἐκδοῦναι. καὶ τούτου οὐδ' ἄλλος τις τῶν πρεσβευτῶν ἀπῆρεν.

ἐν ὅσῳ δὲ ταῦτ' ἐπράττετο, τέρατα αὐθις οὐ σμικρὰ καὶ τῇ 33 πόλει καὶ αὐτῷ τῷ ὑπάτῳ τῷ Θιβίῳ ἐγένετο. ἐν γὰρ τῇ ἐσχάτῃ ἐκκλησίᾳ, μεθ' ἣν ἐς τὸν πόλεμον ἐξώρμησεν, ἄνθρωπός τις τὴν νόσον που τὴν ἱερὰν καλουμένην ἔχων δημηγοροῦντός τι αὐτοῦ κατέπεισεν· καὶ ἀνδριᾶς αὐτοῦ χαλκοῦς ἐν τῷ τῆς οἰκίας προθύρῳ 2 ἐστὼς ἀνετράπη αὐτόματος τῇ ἡμέρᾳ τῇ τε ὥρᾳ ἣ ἐξεστράτευσεν. τὰ τε ἱερὰ τὰ προπολέμια οἱ μάντις οὐκ ἠδυνήθησαν ὑπὸ τοῦ πλήθους τοῦ αἵματος διωγνῶναι· καὶ τις ἐν τούτῳ φοῖνικα αὐτῷ προσφέρων ἐν τε τῷ αἵματι τῷ προκεχυμένῳ ὥλισθε καὶ πεσὼν τὸν φοῖνικα ἐμίανεν. ἐκείνῳ μὲν δὴ ταῦτα ἐγένετο. ἀλλ' εἰ μὲν ἰδιω- 3 τέοντί οἱ συνεγήνεκτο, ἐς μόνον ἂν αὐτὸν ἔτεινεν, ἐπεὶ δ' ὑπάτευσεν, καὶ ἐς πάντας ὁμοίως ἤνεγκεν, ὥσπερ τό τε τῆς μητρὸς τῶν Θεῶν ἄγαλμα τὸ ἐν τῇ παλατίᾳ ὄν (πρὸς γάρ τοι τὰς τοῦ ἡλίου ἀνατολὰς πρότερον βλέπον πρὸς δυσμὰς ἀπὸ ταυτομάτου μετεστράφη) καὶ τὸ τῆς Ἀθηνᾶς τὸ πρὸς τῇ Μουτινῇ, παρ' ἣ καὶ τὰ μάλιστα 4 ἐμαχέσαντο, τιμώμενον (αἰμιά τε γὰρ πολὺ καὶ μετὰ τοῦτο καὶ γάλα

ἀνῆκεν), καὶ προσέτι καὶ τὸ τοὺς ὑπάτους τὴν ἔξοδον πρὸ τῶν Λα-
 τίνων ἀνοχῶν ποιήσασθαι· οὐ γὰρ ἔστιν ὅποτε τούτου γενομένου
 5 καλῶς ἀπήλλαξαν. ἀμείλει καὶ τότε οἱ ὕπατοι ἀμφοτέροι καὶ ἐκ
 τοῦ ὁμίλου πύμπολυ πλῆθος, τὸ μὲν ἐν τῷ παρόντι τὸ δὲ καὶ μετὰ
 ταῦτα, τῶν τε ἱππέων καὶ τῶν βουλευτῶν πολλοί, καὶ οἱ μάλιστα
 6 ἀνὰ πρῶτους ὄντες, ἀπώλοντο. τοῦτο μὲν γὰρ αἱ μάχαι, τοῦτο
 δὲ καὶ οἱ οἶκοι σφυγαὶ τὸν Σύλλειον τρόπον αὐθις γενόμεναι πῦν
 ὅ τι περ ἦν ἄνθος αὐτῶν, ἔξω τῶν δρώντων σφῆς, ἔφθειραν.

34 αἷτιοι δὲ τῶν κακῶν τούτων αὐτοὶ ἑαυτοῖς οἱ βουλευται ἐγέ-
 νοντο. δέον γὰρ αὐτοὺς ἓνα τινὰ τὸν τὰ ἀμείνω φρονούντα προ-
 στήσασθαι καὶ ἐκείνῳ διὰ παντὸς συναίρεσθαι, τοῦτο μὲν οὐκ
 ἐποίησαν, ὑπολαβόντες δὲ δὴ τινος καὶ ἐπὶ τοὺς ἐτέρους ἐπαυξή-
 σαντες ἔπειτα καὶ ἐκείνους ἀντικαθελεῖν ἐπεχείρησαν, καὶ τοῦτου
 2 φίλον μὲν οὐδένα ἐχθρὸς δὲ πάντας ἔσχον. οὐ γὰρ τὸν αὐτὸν
 τρόπον πρὸς τε τοὺς λυπήσαντάς τινες καὶ πρὸς τοὺς εὐεργετήσαντας
 διατίθενται, ἀλλὰ τῆς μὲν ὀργῆς καὶ ἄκοντες μνημονεύουσι, τῆς
 δὲ δὴ χάριτος καὶ ἐκόντες ἐπιλανθάνονται, τὸ μὲν τι ἀπαξιούντες
 εὖ πεπονθέναι δοκεῖν ὑπὸ τινῶν, ὡς καὶ ἀσθενέστεροί σφων δόξαντες
 εἶναι, τὸ δὲ ἀγανακτοῦντες εἴπερ ἀνατὶ κεκακῶσθαι νομισθήσονται
 3 πρὸς τινος, ὡς καὶ ἀνανδρίαν ὀφλήσαντες. καὶ ἐκείνοι οὖν ἓνα μὲν
 μὴδένα προσδεξάμενοι, ἄλλῳ δὲ καὶ ἄλλῳ ἐν μέρει προσθέμενοι,
 καὶ τὰ μὲν ὑπὲρ αὐτῶν τὰ δὲ καὶ κατ' αὐτῶν καὶ ψηφισάμενοι καὶ
 πράξαντες, πολλὰ μὲν δι' αὐτοὺς πολλὰ δὲ καὶ ὑπ' αὐτῶν ἔπαθον.
 4 ἡ μὲν γὰρ ὑπόθεσις τοῦ πολέμου μία πᾶσι σφισιν ἦν, τὸν τε δῆμον
 καταλυθῆναι καὶ δυναστείαν τινὰ γενέσθαι· μαχόμενοι δὲ οἱ μὲν
 ὅτῳ δουλεύουσιν, οἱ δὲ ὅστις αὐτῶν δεσπόσει, τὰ μὲν πράγματα
 ἀμφοτέροι ὁμοίως ἔφθειρον, πρὸς δὲ δὴ τὴν τύχην διάφορον ἐκά-
 5 τεροι δόξαν ἐκτίσαντο. οἱ μὲν γὰρ εὖ πράξαντες καὶ εὐβουλοὶ καὶ
 φιλοπόλιδες ἐνομισθήσαν, οἱ δὲ δὴ πταίσαντες καὶ πολέμιοι τῆς
 πατρίδος καὶ ἀλιτῆριοι ὠνομάσθησαν.

ἐς τοῦτο μὲν δὴ τότε τὰ τῶν Ῥωμαίων πράγματα προήχθη,
 35 λέξω δὲ καὶ καθ' ἑκαστον τῶν γενομένων· καὶ γὰρ καὶ παιδευσίς
 ἐν τούτῳ τὰ μάλιστα εἶναι μοι δοκεῖ, ὅταν τις τὰ ἔργα τοῖς λο-
 γισμοῖς ὑπολέγων τὴν τε ἐκείνων φύσιν ἐκ τούτων ἐλέγχῃ καὶ τού-
 τος ἐκ τῆς ἐκείνων ὁμολογίας τεκμηριοῖ.

2 ἐπολιόρκει μὲν ὁ Ἀντώνιος τὸν Δέκιμον ἐκ τῆ Μουτίνῃ ὄντα,
 ὡς μὲν τὰκριβὲς εἰπεῖν, ὅτι οὐ παρῆκεν αὐτῷ τὴν Γαλατίαν, ὡς δ'
 αὐτὸς ἐπλάττετο, ὅτι τῶν τοῦ Καίσαρος σφαγέων ἐγεγόνει. ἐπειδὴ

γὰρ οὐτε κόσμον οἱ ἡ ἀληθῆς τοῦ πολέμου αἰτία ἔφερε, καὶ ἅμῃ
καὶ τὰ τοῦ δήμου πρὸς τὸν Καῖσαρ ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
τιμωρίᾳ ἀποβλέπονθ' ἐώρα, τοῦτο τὸ πρόσχημα τοῦ πολέμου προε-
βάλετο. ὅτι γὰρ ἐσκήπτετο αὐτὸ ἵνα τὴν Γαλατίαν κατὰσχη, καὶ 3
αὐτὸς ἐδήλωσε τὸν τε Κάσσιον καὶ τὸν Βροῦτον τὸν Μάρκον ὑπά-
τους ἀποδειχθῆναι αἰτήσας· πρὸς γὰρ τοὶ τὰ ἑαυτοῦ συμφέροντα
ἐκύτερον ἐκ τοῦ ἐναντιωτάτου προσεποιεῖτο. Καῖσαρ δὲ ἐστράτευτο 4
μὲν ἐπ' αὐτὸν πρὶν καὶ ψηφισθῆναι οἱ τὸν πόλεμον, οὐ μὴν καὶ
ἐπεποιήκει λόγου ἄξιον οὐδέν. μαθὼν δὲ δὴ καὶ τὰ δεδογμένα τὰς
μὲν τιμὰς ἀπεδέχετο καὶ ἔχαιρεν, ἄλλως τε καὶ ὅτι θύοντι αὐτῷ,
ὅτε τὸν κόσμον καὶ τὴν ἔξουσίαν τοῦ στρατηγοῦ ἔλαβε, διττὰ τὰ 5
ἥπυα ἐν πᾶσι τοῖς ἱερείοις δώδεκα οὖσιν εὐρέθη· τῷ δὲ δὴ καὶ 5
πρὸς τὸν Ἀντώνιον καὶ πρέσβεις καὶ λόγους πεμφθῆναι, ἀλλὰ μὴ
οὐκ ἀκήρυκτον εὐθὺς αὐτῷ τὸν πόλεμον ἐπαγγελθῆναι, ἥσυχаллен,
καὶ μάλιστα ὅτι καὶ τοὺς ὑπάτους ἐκείνῳ τε ἰδίᾳ τι περὶ τῆς ὁμο- 6
νοίας ἐπεσταλκότας, καὶ γράμματα παρ' αὐτοῦ πρὸς τινὰς τῶν
βουλευτῶν πεμφθέντα καὶ ἄλόντα τούτοις τε ἀποδόντας καὶ ἑαυτὸν
ἀποκρυψαμένους, τὸν τε πόλεμον μῆτε σπουδῇ μῆτε παραχρημα
τῇ τοῦ χειμῶνος προφάσει ποιουμένους ᾗσθετο. οὐ μέντοι ἔχων 7
ὅπως ἐκφῆνεν αὐτά (οὐτε γὰρ ἀλλοτριῶσαι σφας ἤθελεν οὐτ' αὐ
πεισάι τι ἢ καὶ βιάσασθαι ἐδύνατο) ἤσυχίαν καὶ αὐτὸς ἐν τῇ Κορ-
νηλίῳ ἀγορᾷ χειμᾶζων ἦγε, μέχρις οὗ περὶ τῇ Δεκίμῳ ἐφοβήθη. 8
ἐκεῖνος γὰρ πρότερον μὲν ἰσχυρῶς τὸν Ἀντώνιον ἡμύνητο, καὶ ποτε 36
ὑποτοπήσας τινὰς ἐς τὴν πόλιν ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ διαφθορᾷ τῶν στρα-
τιωτῶν ἐσπεπέμφθαι συνεκάλεσε μὲν πάντας τοὺς παρόντας, καὶ
βραχέα ἅττα ὑπειπὼν ἐκήρυξεν, δείξας τι χωρίον, τοὺς μὲν ἐν τοῖς
ὅπλοις ἐπὶ τάδε τοὺς δὲ ἰδιώτας ἐπὶ θάτερον αὐτοῦ ἀπελθεῖν, καὶ
οὕτως ἀπορήσαντας τοὺς τοῦ Ἀντωνίου ὅπῃ τράπωνται καὶ μονω-
θέντας κατεφώρωσε καὶ συνέλαβεν· ἔπειτα παντελῶς ἀπετειχίσθη.
δείσας οὖν ὁ Καῖσαρ μὴ βίῃ ἁλῶ ἢ καὶ ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων 2
ὁμολογήσῃ, ἠνάγκασε τὸν Ἰρτιον συνεπιστρατεύσαι· ὁ γὰρ Βίβιος
ἐν τῇ Ρώμῃ ἔτι τοὺς τε κατυλόγους ἐποιεῖτο καὶ τοὺς νόμους τῶν
Ἀντωνίων κατέλυνεν. ὁρμήσαντες οὖν Βονωνίαν μὲν ἐκλειφθεῖσαν 3
ὑπὸ τῶν φρουρῶν ἀμαχίᾳ παρέλαβον, καὶ τοὺς ἱππέας τοὺς μετὰ
τοῦτο ἀπαντήσαντάς σφισιν ἐτρέψαντο, ὑπὸ δὲ τοῦ πρὸς τῇ Μον-
τίνῃ ποταμοῦ τῆς τε ἐπ' αὐτῷ φυλακῆς οὐχ οἷοι τε ἐγένοντο περαι-
τέρω προχωρῆσαι. βουλόμενοι οὖν καὶ ὥς τὴν γε παρουσίαν σφῶν 4
τῷ Δεκίμῳ, μὴ καὶ φθῶσῃ τι συμβῆς, δηλῶσαι, τὸ μὲν πρῶτον

ἀπὸ τῶν ὑψηλοτάτων δένδρων ἐφρουκώρουν, ἐπεὶ δὲ οὐ συνέλει, ἐς
 ἔλασμον μολύβδου λεπτὸν ἐγγράψαντες τινα ἀπειλίξαν αὐτὸν ὥσπερ
 5 *τι χαρτίον, καὶ κολυμβητῇ νυκτὸς ὑφύδρῳ διενεγκεῖν ἔδωκαν.* καὶ
 οὕτως ὁ Δέκιμος τὴν τε παρουσίαν ἅμα αὐτῶν καὶ τὴν ὑπόσχεσιν
 τῆς ἐπικουρίας μαθὼν ἀντεπέστειλέ σφισι τὸν αὐτὸν τρόπον, καὶ
 τούτου συνεχῶς ἤδη πάντα ἀλλήλοις διεδήλουν.

- 37 ὁ οὖν Ἀντώνιος ἰδὼν ὅτι ὁ Δέκιμος οὐκ ἐνδῶσει, ἐκείνῳ μὲν
 Λούκιον τὸν ἀδελφὸν παρκατέλιπεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ τε τὸν Καίσαρα
 καὶ ἐπὶ τὸν Ἰρτιον ἐχώρησεν. καὶ αὐτῶν ἀντιστρατοπεδευομένων
 ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἱππομαχίαι τινὲς βραχυῖαι καὶ ἰσοπαλεῖς ἐγί-
 2 *νοντο, μέχρις οὐ οἱ Κελτικοὶ ἱππεῖς, οὓς μετὰ τῶν ἐλεφάντων ὁ*
Καῖσαρ προσεπεποίητο, πρὸς τε τὸν Ἀντώνιον αὐθις ἀπέκλιναν,
καὶ τοῦ στρατοπέδου μετὰ τῶν ἄλλων ἐξελθόντες προεξώρμησαν
μὲν ὡς καὶ καθ' ἑαυτοὺς τοῖς ἀντιπροσελάουσιν προσμίζοντες,
ὑπέστρεψαν δὲ δι' ὀλίγου, καὶ παρὰ δόξαν μὴ προσδεχομένοις τοῖς
 3 *ἐφεπομένοις σφίσι προσπεισόντες συχνοὺς αὐτῶν ἀπέκτειναν.* καὶ
 μετὰ ταῦτα προνομιεύοντες τινες ἀπ' ἀμφοτέρων ἐς χεῖρας ἦλθον,
 καὶ τούτου καὶ τῶν λοιπῶν ἐπιβοηθησάντων ἑκατέρους μάχῃ τέ-
 σφωρ ὀξεῖα ἐγένετο καὶ ἐκράτησεν ὁ Ἀντώνιος. τούτοις τε οὖν
 ἐπαιρούμενος, καὶ τὸν Ὑβρίον πλησιάζοντα αἰσθόμενος, προσέβαλε
 πρὸς τὸ ἔρυμα τῶν ἀντικαθεστηκότων, εἴ πως προεξελὼν αὐτὸ ῥῶον
 4 *τοῦ λοιποῦ πολεμήσειεν.* καὶ ἐπειδὴ τὰ τε ἄλλα πρὸς τε τὰς συμ-
 φορὰς καὶ πρὸς τὴν ἐλπίδα τὴν παρὰ τοῦ Ὑβρίου διὰ φρυλαχῆς
 ἐποιοῦντο καὶ οὐκ ἀντεπεξῆγον, κατέλιπε καὶ ἐκεῖ μέρος τι τοῦ
 στρατοῦ, προσμιγνύναι τέ σφισι κελύσας, ὅπως καὶ αὐτὸς ὅτι μύ-
 λιστα πυρεῖναι δοκοῖη, καὶ ἐπιφυλάττειν ἅμα μή τινες κατὰ νότον
 5 *οἱ προσπέσωσιν.* διατάξας τε ταῦτα ἀπῆρε νυκτὸς λαθὼν ἐπὶ τὸν
 Ὑβρίον ἀπὸ Βονωνίας προσιόντα, καὶ αὐτὸν τε ἐνεδρεύσας κατέ-
 τρωσε καὶ τοὺς πλείους τῶν στρατιωτῶν ἀπέκτεινε, τοὺς δὲ λοιποὺς
 ἐς τὰ ταφρεῦματα κατέκλεισεν. καὶν ἐξεῖλεν αὐτούς, εἰ καὶ ἐφ' ὅπο-
 6 *σονοῦν προσηδρεύκει σφίσιν.* νῦν δ' ἐπειδὴ τῇ πρώτῃ προσβολῇ
 οὐδὲν ἐπέραεν, ἐφοβήθη μὴ καὶ χρόνισι καὶ τι ἐν τούτῳ πρὸς τοῦ
 Καίσαρος καὶ πρὸς τῶν ἄλλων πλεονεκτηθῇ, καὶ ἐπ' ἐκείνους αὐθις
 7 *ἐτράπετο.* καὶ αὐτῷ ὁ Ἰρτιος ἐκ τε τῆς πορείας ἑκατέρας καὶ ἐκ
 τῆς μάχης πεπονηκότι, καὶ προσέτι καὶ ἐν ἀνελπίστῳ ὄντι μὴ ποτ'
 ἂν πολέμιόν τινα νενικηκότι οἱ προσμίζαι, ἀπαντήσας πολὺ ἐκράτη-
 σεν· ὡς γὰρ ἔγνωσαν τὸ γιγνόμενον, Καῖσαρ μὲν ἐπὶ τῇ τοῦ στρα-
 τοπέδου φρυλαχῇ κατέμεινεν, ἐκεῖνος δὲ ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον ὥρμησεν.

ἡττηθέντος δὲ αὐτοῦ αὐτοκράτορες οὐ μόνον ὁ Ἰρτιος ἀλλὰ καὶ ὁ 38
 Ἐρίβιος, καίπερ κακῶς ἀπαλλάξας, ὁ τε Καῖσαρ, καίτοι μηδὲ μα-
 χεσάμενος, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν καὶ ὑπὸ τῆς βουλῆς ὠνομά-
 σθησαν. τοῖς τε συναγωνισαμένοις σφίσι καὶ τελευτήσασι ταγή 2
 τε δημοσία καὶ τὸ τοῖς παισὶ τοῖς τε πατράσιν αὐτῶν πάντα τὰ
 γέγρα, ὅσα ἂν αὐτοὶ ἐκείνοι ζήσαντες ἔλαβον, ἀποδοθῆναι ἐψηφίσθη.

ὥς οὖν ταυτ' ἐγένετο, καὶ Πόντιος Ἀκύλας, ἐκ τε τῶν σφαγέων 3
 ὧν καὶ τῷ Δεκίμῳ ὑποστρατηγῶν, Τίτον Μουνάτιον Πλάγκον ἀν-
 τιπολεμοῦντι αὐτῷ μάχαις ἐνίκησεν, ὁ τε Δέκιμος βουλευτοῦ τινὸς
 αὐτομολήσαντος πρὸς τὸν Ἀντώνιον οὐχ ὅσον οὐκ ὀργὴν αὐτῷ
 ἔσχεν, ἀλλὰ καὶ τὰ σκευῆ τά τε ἄλλα ὅσα ἐν τῇ Μουτίνῃ ὑπέλε- 4
 λειπτο πάντα ἀπέπεμψε, καὶ τούτου οἱ τε στρατιῶται οἱ Ἀντωνίου
 ἡλλοιοῦντο καὶ τῶν δῆμων τινὲς τῶν ὁμοφρονούντων οἱ πρότερον
 ἐστασίαζον, ὁ μὲν Καῖσαρ ὁ τε Ἰρτιος ἐπήγοντό τε ἐπὶ τούτοις, καὶ 5
 πρὸς τὸ ἔρμα τὸ τοῦ Ἀντωνίου προσιόντες προεκαλοῦντο αὐτὸν
 ἐς χεῖρας, ἐκεῖνος δὲ τέως μὲν κατεπέληκτο καὶ ἡσύχαζεν, ἔπειτα
 ἐπειδὴ δύναμις τις αὐτῷ παρὰ τοῦ Λεπίδου πεμφθεῖσα ἦλθεν,
 ἀνεθάρσυσεν. αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Λέπιδος οὐκ ἀπεσύφησεν ὁποτέρους 6
 τὸ στράτευμα πέμψειεν· τὸν τε γὰρ Ἀντώνιον συγγενὴ ὄντα ἡγάπα,
 καὶ ὑπὸ τῆς βουλῆς ἐπ' αὐτὸν ἐκέκλητο, καὶ διὰ τε ταῦτα, καὶ
 ἄμα καὶ ἀναχώρησιν ἑαυτῷ πρὸς ἀμφοτέρους σφᾶς προπαρασκευά-
 ζων, οὐδὲν σαφὲς Μάρκῳ Σιλανῷ τῷ στρατιάρχῳ ἐνετείλατο· ἐκεί- 7
 νος δὲ ἀκριβῶς ποντὴν γνώμην αὐτοῦ εἰδιῶς πρὸς τὸν Ἀντώνιον
 αὐτοκτελευστὸς ἀφίκετο. τούτου οὖν ἐπικουρήσαντος αὐτῷ θαρσύνσας
 ἐπεκδρομὴν αἰφνιδίαν ἐποίησατο, καὶ φόρου παρ' ἀμφοτέρων πολ-
 λοῦ γενομένου τραπεῖς ἔφυγεν.

μέχρι μὲν οὖν τούτων ὁ Καῖσαρ καὶ πρὸς τοῦ δήμου καὶ πρὸς 39
 τῆς βουλῆς ἤϋξετο, καὶ τούτου τά τε ἄλλα τιμηθῆσεσθαι καὶ
 ὑπατος εὐθὺς ἀποδειχθῆσεσθαι προσεδόκα· συνέβη γὰρ τὸν τε
 Ἰρτιον ἐν τῇ τοῦ Ἀντωνίου στρατοπέδου καταλήψει καὶ τὸν Ἐρί-
 βιον ἐκ τῶν τραυμάτων μὴ πολλῷ ὕστερον φθαρῆναι, ὅθεν αἰτίαν 2
 τοῦ θανάτου αὐτῶν πρὸς τὴν τῆς ἀρχῆς διαδοχὴν ἔσχεν. ἡ δὲ
 γεροσύνη πρότερον μὲν, ἕως ἐτι ἄδηλον ἦν ὁπότερός σφων κρατήσει,
 πάνθ' ὅσα ἐν τῷ πρὶν δυναστείας τισὶν ἔξω τῶν πατρῶν δοθέντα
 παρσκευάζκει προκατέλυσαν, ἐπ' ἀμφοτέροις μὲν πον ταῦτα ψηφι-
 σάμενοι ὥς καὶ προκαταληψόμενοι δι' αὐτῶν τὸν νικήσοντα, τὴν
 δ' αἰτίαν ἐς τὸν ἕτερον τὸν ἡττηθισόμενον μέλλοντες ἀναφέρειν.
 τοῦτο μὲν γὰρ ἀπειπὸν μηδένα ἐπὶ πλείω χρόνον ἐνιαυτοῦ ἄρχειν, 3

τοῦτο δὲ ἀπηγόρευσαν μήτε τινα σίτου ἐπιμελητὴν μήτε τροφῶν
 ἐπιστάτην ἐν αἰρεῖσθαι. ἐπειδὴ δὲ τὰ πραχθέντα ἔμαθον, τῇ μὲν
 τοῦ Ἀντωνίου ἥτις ἔχαιρον, καὶ τὰς τε στολὰς μετενέδυσαν καὶ
 ἱερομηνίᾳ ἐπὶ ἐξήκοντα ἡμέρας ἤγαγον, τοὺς τε συνεξετασθέντας
 αὐτῷ πάντας ἐν τε πολέμιων μοίρᾳ ἐνόμισαν καὶ τὰς οὐσίας, ὥσπερ
 40 πού καὶ τὴν αὐτοῦ ἐκείνου, ἀφείλοντο· τὸν δὲ δὴ Καίσαρα οὐχ ὅτι
 μεγάλου τινὸς ἔτ' ἤξιωσαν, ἀλλὰ καὶ καταλύειν ἐπεχείρησαν, πάνθ'
 ὅσα ἐκεῖνος ἤλπιζε λήψεσθαι τῷ Δεκίμῳ δόντες. οὐ γὰρ ὅτι βου-
 θυσίας, ἀλλὰ καὶ ἐπινίκια αὐτῷ ἐψηφίσαντο, τὰ τε λοιπὰ τοῦ πο-
 λέμιου καὶ τὰ στρατόπεδα, ἄλλυ τε καὶ τὰ τοῦ Ὑβίου, προσέταξαν·
 2 τοῖς τε στρατιώταις τοῖς συμπολιορκηθεῖσιν οἱ καὶ ἐπαίνους καὶ
 τᾶλλα ὅσα τοῖς τοῦ Καίσαρος πρότερον προεπηγγέλτο, καίπερ μὴδὲν
 ἐς τὴν νίκην συμβυλομένοις ἀλλ' ἀπὸ τῶν τειχῶν αὐτὴν ἰδοῦσι,
 δοθῆναι ἔγνωσαν. καὶ τὸν Ἀκύλαν ἀποθανόντα ἐν τῇ μάχῃ εἰκόνι
 ἐτίμησαν· τὰ τε χρήματα ἃ ἐς τὴν παρυσκευὴν τῶν τοῦ Δεκίμου
 στρατιωτῶν οἰκοθεν ἀναλώκει, τοῖς κληρονόμοις αὐτοῦ ἀπέδωκαν.
 3 τό τε σύμπαν ὡς εἰπεῖν, ὅσα τῷ Καίσαρι ἐπὶ τὸν Ἀντωνίον ἐγεγόνει,
 ταῦτα ἐπ' αὐτὸν ἐκείνον ἄλλοις ἐψηφίσθη. καὶ ὅπως γε ἂν μὴδ'
 ἂν τὰ μάλιστα βουληθῇ τι κακὸν δρᾶσαι καὶ δυνηθῇ, πάντας
 αὐτῷ τοὺς ἐχθροὺς ἐπήσκησαν· τῷ τε γὰρ Πομπηίῳ τῷ Σέξτῳ τὸ
 ναυτικὸν καὶ τῷ Βροντίῳ τῷ Μάρκιῳ τὴν Μυκεδονίαν τῷ τε Κασσίῳ
 τὴν τε Συρίαν καὶ τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τὸν Δολοβέλλαν ἐνεχείρι-
 4 σαν. πάντως δ' ἂν καὶ τὰς δυνάμεις ἃς εἶχε προσπαρῆλλοντο, εἰ
 μήπερ ἐφοβήθησαν φανερώς αὐτὸ ψηφίσασθαι διὰ τὸ εὖνους οἱ
 τοὺς στρατιώτας ἐπίστασθαι ὄντας. στασιάζειν δ' οὐκ σφῶς καὶ
 5 ὡς καὶ πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς ἐκεῖνον ἐπεχείρησαν. οὔτε γὰρ
 ἐπαινέσαι τε καὶ τιμῆσαι πάντας αὐτοὺς ἠθέλησαν, μὴ καὶ τὸ
 φρόνημα αὐτῶν ἐπὶ μείζον ἄρῳσιν, οὔτ' ἀτιμάσαι καὶ παριδεῖν
 πάντας, μὴ καὶ μᾶλλον αὐτοὺς ἀλλοτριώσωσι καὶ κατὰ τοῦτο καὶ
 6 ἀμυφρονεῖν ἀναγκάσωσιν. διὰ μέσου οὖν ἐποίησαν, καὶ τοὺς μὲν
 ἐπαινέσαντες αὐτῶν τοὺς δ' οὐ, καὶ τοῖς μὲν στέφανον ἐλαίας ἐν
 ταῖς πανηγύρεσι φορεῖν δόντες τοῖς δ' οὐ, καὶ προσέτι καὶ χρήματα
 τοῖς μὲν δισχιλίας καὶ πεντακοσίας δραχμὰς τοῖς δὲ οὐδὲ χαλκοῦν
 ψηφισάμενοι, συγκρούσειν τε αὐτοὺς ἀλλήλοις κακὰ τούτου καὶ ἀσθε-
 41 νώσειν ἤλπισαν. καὶ τοὺς γε δὴ ἀγγελοῦντάς σφισι ταῦτα οὐ πρὸς
 τὸν Καίσαρα ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ἐπέμψαν. περιοργῆς οὖν καὶ ἐπὶ
 τούτοις γενόμενος ἐπέτρεψε μὲν τῷ λόγῳ τοῖς πρεσβευταῖς ἄνευ
 ἑαυτοῦ τῷ στρατεύματι συμμῖξαι, προπυραργείας μὴτ' ἀπόκρισιν

τινα αὐτοῖς δοθῆναι καὶ αὐτὸν παραχρῆμα μεταπεμφθῆναι· ἐλθὼν δὲ ἐς τὸ στρατόπεδον, καὶ συνακούσας σφίσι τὰ ἐπεσταλμένα, πολὺ μᾶλλον αὐτοὺς ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ὠκειώσατο. οἱ τε γὰρ προτετι- 2 μημένοι οὐ τοσοῦτον τῇ πλεονεξίᾳ ἔχαιρον ὅσον ὑπώπτενον τὸ γιγνόμενον, τοῦ Καίσαρος σφας ὅτι μάλιστα ἐνάγοντος· καὶ οἱ ἡτι- μασμένοι ἐκείνοις μὲν οὐδὲν ὠργίζοντο, προσδιαβάλλοντες δὲ τὴν διάνοιαν τῶν ἐψηφισμένων τὴν τε ἀτιμίαν σφῶν ἐπὶ πάντας ἦγον καὶ τὴν ὀργὴν αὐτοῖς ἔκρινον. μαθόντες οὖν ταῦθ' οἱ ἐν τῇ 3 πόλει, καὶ φοβηθέντες, ὑπάτον μὲν οὐδ' ὥς αὐτὸν ἀπέδειξαν, οὐ πῆρ που τὰ μάλιστα ἐγλίχeto, ταῖς δὲ δὴ τιμαῖς ταῖς ὑπατικάς ἐκόσμησαν, ὥστε καὶ γνώμην ἐν τοῖς ὑπατευκόσιν ἤδη τίθασθαι. ἐπειδὴ τε ἐν οὐδενὶ λόγῳ τοῦτ' ἔσχε, στρατηγὸν τε αὐτὸν ἐν τοῖς πρῶτον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ὑπάτον αἰρεθῆναι ἐψηφίσαντο. καὶ 4 οἱ μὲν οὕτω τὸν Καίσαρα, ὥσπερ ὡς ἀληθῶς μειράκιόν τέ τι καὶ παῖδα, ἔπερ που διεθρύλουν, ὄντα, σοφῶς μεταχειρίσθαι ἔδοξαν· ἐκεῖνος δὲ ἐπὶ τε τοῖς ἄλλοις καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ, ὅτι παῖς ἦκουε, δεινῶς ἀγανακτῶν οὐκέτ' ἐς ἀναβολὰς ἐποίησατο, ἀλλ' ἐπὶ τε τὰ ὄπλα καὶ ἐπὶ τὴν ἰσχὺν αὐτῶν ἐτράπετο. καὶ πρὸς τε τὸν Ἀντι- 5 νιον κρύφα διεκηρευέσατο, καὶ τοὺς διαφνυόντας ἐκ τῆς μάχης, οὓς αὐτός τ' ἐνεκικήκει καὶ ἡ βουλὴ πολεμίους ἐψηφιστο, συνη- θροίξε, καὶ κατηγορίας παρ' αὐτοῖς καὶ κατὰ τῆς γερουσίας καὶ κατὰ τοῦ δήμου πολλὰς ἐποιεῖτο.

ἀκούοντες δὲ ταῦτα οἱ ἐν τῷ ἄστει τέως μὲν ἐν ὀλιγωρίᾳ αὐτὸν 42 ἦγον, ἐπεὶ δὲ τὸν τε Ἀντώνιον καὶ τὸν Λέπιδον συμπεφρονηκότας ἦσθοντο, θεραπεύειν τε αὐτοὺς ἤρξαντο, ἀγνοοῦντες τοὺς λόγους οὓς πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐπεποίητο, καὶ τῷ πολέμῳ τῷ πρὸς ἐκείνους προσέταξαν. ὁ οὖν Καῖσαρ καὶ τοῦτον μὲν, εἴ πως ὑπατος δι' 2 αὐτὸν ἀποδειχθείη, ὑπεδέξατο· πᾶν γὰρ τι ἔπρασσε διὰ τε ἄλλων καὶ διὰ τοῦ Κικέρωνος ὅπως χειροτονηθείη, οὕτως ὥστε καὶ συνύ- πατον αὐτὸν ὑποσχέσθαι οἱ ποιήσιν. ἐπεὶ δ' οὐδ' οὕτως ἤρέθη, 3 ἡτοιμάζετο μὲν ὡς καὶ πολεμήσων καθάπερ ἐδόδοκτο, παρυσκεύσας δὲ ἐν τούτῳ τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ, ἐφ' αὐτῶν δῆθεν, ὁμοῦσαι αἰφνιδίως πρὸς μηδὲν τῶν στρατοπέδων τῶν τοῦ Καίσαρος γενο- μένων πολεμήσιν (ὅπερ που πρὸς τὸν Λέπιδον καὶ πρὸς τὸν Ἀν- τώνιον ἔφερεν· τὸ γὰρ πλεῖστον τῶν συστρατευομένων σφίσις ἐξ 4 ἐκείνων ἦν), ἀνέσχε, καὶ πρέσβεις ἐπὶ τούτῳ πρὸς τὴν βουλὴν ἐξ αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν τετρακοσίους ἔπεμψεν. τοῦτο μὲν δὴ πρό- 43 σχημα τῆς πρεσβείας αὐτοῖς ἦν, τὸ δ' ὅλον τὰ τε χρήματα τὰ

ἐψηφισμένα σφίσις ἀπήτουν καὶ ὕπατον τὸν Καίσαρα ἀποδειχθῆναι
 2 ἐκέλευον. ἀναβυλλομένων οὖν αὐτῶν τὴν ἀπόκρισιν ὡς καὶ σκέψεις
 δεομένην, ἡδειάν τινι τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου πραξάντων ἐκ τῆς τοῦ
 Καίσαρος, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἐντολῆς ἤτησαν, οὐχ ὅτι καὶ ἐβούλοντο
 αὐτῆς τυχεῖν, ἀλλ' ἵν' ἀποπειραθῶσι τε αὐτῶν εἰ ταύτην γε δώσουσιν
 σφισιν, καὶ ἀφορμὴν ὀργῆς λάβωσι τὸ καὶ δι' ἐκείνην δοκεῖν χα-
 3 λεπαίνειν. ἀποτυχόντες γοῦν αὐτῆς (ἄντεῖπε μὲν γὰρ οὐδείς, πολ-
 λῶν δὲ τὸ αὐτὸ τοῦτο ὑπὲρ ἐτέρων ἅμα ἀξιώσαντων, καὶ τὸ κατ'
 ἐκείνους ὡς πολλὸν ἐγίνετο, εὐπρεπῶς πως διεκρούσθη) οἱ τε ἄλλοι
 4 φανερώς ὠργίζοντο, καὶ εἰς τις αὐτῶν ἐξῆλθέ τε ἐκ τοῦ βουλευτη-
 ρίου, καὶ τὸ ξίφος λαβὼν (ἄοπλοι γὰρ ἐσεληλύθεσαν) ἤψατό τε
 αὐτοῦ καὶ εἶπεν ὅτι, ἂν ὑμεῖς τὴν ὑπατείαν μὴ δῶτε τῷ Καίσαρι,
 τοῦτο δώσει. καὶ αὐτῷ ὁ Κικέρων ὑπολαβὼν "ἂν οὕτως" ἔφη
 5 "παρακαλῆτε, λήψεται αὐτήν." ἐκείνῳ μὲν καὶ τοῦτο τὸν ὄλεθρον
 παρεσκεύασεν· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τὸ μὲν ὑπὸ τοῦ στρατιώτου πραχθὲν
 οὐκ ἐμέμψατο, ὅτι δὲ τὰ τε ὅπλα ἐς τὸ συνέδριον ἐσιόντες ἀποθέ-
 σθαι ἠναγκάσθησαν, καὶ τις αὐτῶν ἐπύθετο πότερον παρὰ τῶν
 στρατοπέδων ἢ παρὰ τοῦ Καίσαρος ἐπέμψθησαν, ἔγκλημα ἐποιεῖτο,
 6 καὶ τὸν τε Ἀντώνιον καὶ τὸν Λέπιδον (καὶ γὰρ ἐκείνον κατὰ τὴν
 φίλιαν αὐτοῦ τὴν πρὸς τὸν Ἀντώνιον προσετέθειτο) σπουδῇ μετε-
 πέμψατο, καὶ αὐτὸς ἐπὶ τὴν Ρώμην, ἐκβιασθεὶς δῆθεν ὑπὸ τῶν
 44 στρατιωτῶν, μετὰ πάντων αὐτῶν ὤρμησεν. καὶ τῶν τε ἱππέων τινα
 καὶ ἄλλους ὑποτοπήσαντες ἐπὶ κατασκοπῇ σφῶν παρεῖναι ἔσφαξαν,
 καὶ τὰ χωρία τῶν ἀντιγινωμονούντων σφίσις ἐλυμαίνοντο, ἐπὶ τε
 2 τῇ προφύσει ταύτῃ καὶ ἄλλα πολλὰ ἐκακούργουν. πυθόμενοι οὖν
 οἱ βουλευταὶ τὴν ἔφοδον αὐτῶν, τὰ τε χρήματα αὐτοῖς πρὶν πλη-
 σιάσαι σφῶς ἐπεμψαν, εἰ πως λαβόντες αὐτὰ ἀναχωρήσειαν, καὶ
 3 ἐπειδὴ καὶ ὡς ἠπείγοντο, ὕπατον τὸν Καίσαρα ἀπέδειξαν. οὐδὲν
 μέντοι οὐδὲ ἐκ τούτου ἀπάναντο· ὧν γὰρ οὐχ ἐκόντες ἀλλ' ἀναγ-
 κασθέντες ἔπραξαν, οὐδεμίαν σφίσι χάριν οἱ στρατιώται ἐσχον,
 ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πλεῖον, ὅτε καὶ ἐκπεφοβηκότες αὐτούς, ἐθρασύνοντο.
 4 μαθοῦσα οὖν ταῦθ' ἡ γερουσία μετεβύλετο, καὶ ἐκείνοις τε ἀπηγό-
 ρευσε μὴ πελᾶσαι τῇ πόλει, ἀλλ' ὑπὲρ πεντήκοντα καὶ ἐπτακοσίους
 σταδίους ἀπ' αὐτῆς ἀποσχεῖν, καὶ αὐτοὶ τὴν τε ἐσθῆτα αὐτῆς ἡλ-
 λάξαντο καὶ τοῖς στρατηγοῖς τὴν φυλακὴν τῆς πόλεως ἐνεχείρισαν,
 5 ὥσπερ εἰδιστο. καὶ τὰ τε ἄλλα ἐν φρουρᾷ ἐποίησαντο, καὶ τὸ
 Ἰανίκουλον μετὰ τε τῶν αὐτόθι στρατιωτῶν καὶ μεθ' ἐτέρων ἐκ
 τῆς Ἀφρικῆς ἐπελθόντων προκατέλαβον.

43 2 3 σφισιν ἢ καὶ
 δέ] καὶ οὐδέν*

τοῦ* 5 1 μὲν οὖν καὶ? *
 4 1 μετεβάλλετο*

44 2 1 οὐ-

ἔως μὲν δὴ ἐν ὁδίῳ ἔθ' ὁ Καῖσαρ ἦν, ταῦτά τε οὕτως ἐγίνετο, 45
καὶ ὁμοθυμαδὸν αὐτῶν πάντες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ τότε ὄντες ἀντελαμ-
βάνοντο, ὥσπερ πού φιλοῦσιν οἱ πολλοί, πρὶν ἔς τε τὴν ὄψιν καὶ
ἐς τὴν πείραν τῶν δεινῶν ἀφικέσθαι, θρασύνεσθαι. ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ 2
προαστείῳ ἐγένετο, ἐφοβήθησαν, καὶ πρῶτον μὲν τῶν βουλευτῶν
τινές, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ δήμου συχνοὶ πρὸς αὐτὸν μετέστησαν.
καὶ τούτου καὶ οἱ στρατηγοὶ ἐκ τε τοῦ Ἰανικούλου κατέβησαν καὶ
τούς τε στρατιώτας καὶ ἑαυτοὺς αὐτῷ παρέδωκαν. τὴν τε οὖν πό- 3
λιν οὕτως ὁ Καῖσαρ ἀμαχίᾳ κατέσχε, καὶ ὑπάτος καὶ πρὸς τοῦ δήμου
ἀπειδείχθη, δύο τινῶν ἀντὶ ὑπάτων πρὸς τὰς ἀρχαιρεσίας αἰρεθέν-
των, ἐπειδὴ ἀδύνατον ἦν μεσοβυσιλέα δι' ὀλίγου οὕτως ἐπ' αὐτάς
κατὰ τὰ πάτρια γενέσθαι, πολλῶν ἀνδρῶν τῶν τὰς εὐπατρίδας
ἀρχὰς ἔχοντων ἀποδημούντων. τοῦτο γὰρ τῶν δύο ἀνδρῶν διὰ 4
τοῦ στρατηγοῦ τοῦ ἀστυνόμου ψηφισθῆναι μᾶλλον ἢ τὸ τοὺς ὑπά-
τους δι' αὐτοῦ χειροτονηθῆναι ὑπέμειναν, ὅτι μηδὲν πλέον τῶν
ἀρχαιρεσιῶν ποιήσιν ἔμελλον, καὶ κατὰ τοῦτο μὴδ' ἀρχὴν τινα
ἰσχυροτέραν αὐτῶν ἰσχηκέναι δόξειν. καὶ ἐγίνετο μὲν πού ταῦθ' 5
ὑπὸ τῶν ὀπλων· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ, ἵνα δὴ μὴ βεβιάσθαι τι αὐτοῦς
δόξῃ, οὐκ ἀπήντησεν ἐς τὴν ἐκκλησίαν, ὥσπερ τινῶν τὴν πυρουσίαν
ἀλλ' οὐ τὴν δύναμιν αὐτοῦ φοβουμένων.

οὕτω μὲν οὖν ὑπάτος ἤρθε, καὶ αὐτῷ καὶ συνάρχων, εἶγε 46
τοῦτο δεῖ, ἀλλὰ μὴ ὑπαρχὸν αὐτὸν εἰπεῖν, ὁ Πέδιος ὁ Κύντος
ἐδόθη. καὶ ἐπὶ τε τούτῳ μέγιστον ἐφρόνει, ὅτι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡλικίᾳ, 2
ὃ μὴ πώποτε τιμι ἐγεγόνει, ὑπατεύσειν ἔμελλε, καὶ ὅτι τῇ πρώτῃ
τῶν ἀρχαιρεσιῶν ἐς τὸ πεδίον τὸ ἄρειον ἰσελθὼν γῦπας ἔξ καὶ
μετὰ ταῦτα δημηγορῶν τι πρὸς τοὺς στρατιώτας ἄλλους δώδεκα
εἶδε· πρὸς τε γὰρ τὸν Ῥωμύλον καὶ πρὸς τὸ οἰώνισμα τὸ ἐκείνῳ 3
γενόμενον ἀναφέρων καὶ τὴν μοναρχίαν αὐτοῦ λήψεσθαι προσεδό-
κησεν. οὐ μέντοι ὥς καὶ δεύτερον ὑπατεύων, ὅτι ταῖς τιμαῖς ταῖς
ὑπατικαῖς ἐκεκόσμητο, ἰσεμνύνετο. καὶ τοῦτο καὶ ἔπειτα ἐπὶ πάν-
των τῶν ὁμοίων μέχρις ἡμῶν ἐτηρήθη· Σεῖθρος γὰρ αὐτοκράτωρ 4
πρῶτος Πλαυτιανὸν ὑπατικαῖς τιμαῖς τιμήσας, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς
τε τὸ βουλευτικὸν ἰσχυρῶν καὶ ὑπατον ἀποδείξας, ὥς καὶ δεύτε-
ρον ὑπατεύσαντι ἀνεκήρυξεν, καὶ ἀπ' ἐκείνου καὶ ἐφ' ἐτέρων τὸ
αὐτὸ ἐγένετο. ὁ δ' οὖν Καῖσαρ τὰ τε ἄλλα τὰ ἐν τῇ πόλει πρὸς 5
τὸ δοκοῦν αὐτῷ κατεστήσατο, καὶ χρήματα τοῖς στρατιώταις, τοῖς
μὲν ὅσα τε καὶ ὅθεν ἐψήφιστο, τοῖς δὲ λοιποῖς ὥς ἐκάστοις, λόγῳ
μὲν οἰκοῦν ἐργῶν δὲ ἐκ τῶν κοινῶν ἔδωκεν.

45 4 1 γὰρ τὸ δύο ἀνδρας?

- 6 τότε μὲν οὕτω τε καὶ ἐκ τοιαύτης αἰτίας οἱ στρατιῶται τὸ ἀργύριον ἔλαβον· παρακούσαντες δέ τινες τοῦτο ἔδοξαν αἰεὶ πᾶσιν ἀπλῶς τοῖς πολιτικοῖς στρατοπέδοις, ὅσα ἂν ἐς τὴν Ῥώμην μεθ' ὀπλων ἀφίκηται, τὰς δισχιλίαις καὶ πεντακοσίαις δραχμαῖς ἀναγκαῖον
- 7 εἶναι δίδοσθαι. καὶ διὰ ταῦτα καὶ οἱ μετὰ τοῦ Σεσήρου ἐπὶ τῇ τοῦ Ἰουλιανοῦ καθαιρέσει ἐς τὸ ἄστυ ἔλθόντες φοβεριώτατοι αὐτῷ τε ἐκείνῳ καὶ ἡμῖν ἐγένοντο ἀπαιτοῦντες αὐτάς· καὶ σφας, οὐδ' εἰδότεων τῶν ἄλλων ὅ τι ποτὲ ἤξιουν, ἐθεράπευσεν ὁ Σεσῆρος πεντήκοντα καὶ διακοσίαις δραχμαῖς.
- 47 ὁ δ' οὖν Καῖσαρ τοῖς μὲν στρατιώταις τὰ τε χρήματα ἔδωκε καὶ χάριν καὶ πλείστην καὶ ἀληθεστάτην ἔγνω· ἄνευ γὰρ τῆς παρ' αὐτῶν φρουρᾶς οὐδ' ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσφοιτᾶν ἐτόλμα· τῇ δὲ δὴ γερονσίᾳ χάριν μὲν πού, πλαστῶς δὲ δὴ καὶ προσποιητῶς ἔσχεν· ἃ γὰρ βιωσάμενός σφας εὗρητο, ταῦθ' ὥς καὶ παρ' ἐκόντων αὐτῶν
- 2 εἰληφῶς ἐν εὐεργεσίᾳς μέρει δῆθεν ἐτίθετο. καὶ ἐκεῖνοι οὖν ἐπὶ ταῖς τούτοις, ὥς καὶ ἐθέλονται αὐτὰ δεδωκότες, ἐσεμνύνοντο, καὶ προσέτι ὃν οὐδ' ὕπατον ἐλέσθαι πρότερον ἡθελήκεσαν, τούτῳ καὶ μετὰ τὴν ἀρχὴν πάντων τῶν αἰεὶ ὑπατευνόντων, ὁσάκις ἂν ἐν στρατοπέδῳ
- 3 ᾗ, προτιμᾶσθαι ἔδοσαν· ὥς τε δίκας ἐπάξειν ὅτι δυνάμεις καθ' ἑαυτὸν μηδενὸς ψηφισαμένου συνέστησεν ἡπειλήκεσαν, τούτῳ καὶ ἐτέρας προσκαταλέξαι προσέταξαν· καὶ ἐφ' οὗ τῇ τε ἀτιμίᾳ καὶ τῇ καταλύσει τῷ Δεκίμῳ πρὸς τὸν Ἀντώνιον πολεμῆσαι ἐκεκελεύ-
- 4 κεσαν, τούτῳ καὶ τὰ ἐκείνου στρατόπεδα προσέθεσαν. καὶ τέλος τὴν τε φυλακὴν τῆς πόλεως, ὥστε πάνθ' ὅσα βούλοιο καὶ ἐκ τῶν νόμων ποιεῖν ἔχειν, παρέλαβε, καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος κατὰ τὰ νομιζόμενα ἐσεποιήθη, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν ἐπὶ κλήσιν μετέθετο.
- 5 ὠνόμαζε μὲν γὰρ καὶ πρότερον αὐτὸς ἑαυτόν, ὥς γέ τισι δοκεῖ, Καίσαρα, ἐξ οὗ τὸ ὄνομα αὐτῷ τοῦτο μετὰ τοῦ κλήρου κατελείφθη· οὐ μέντοι οὗτ' ἀκριβῆ τὴν προσηγορίαν οὗτ' ἐπὶ πάντας εἶχε, πρὶν δὴ καὶ ἐκ τῶν πατρίων αὐτὴν τότε ἐβεβαιώσατο, καὶ οὕτως ἐξ
- 6 ἐκείνου Γάιος Ἰούλιος Καῖσαρ Ὀκταβιανὸς ἐπεκλήθη· νενομίσται γὰρ, ἂν τις ἐσποιηθῇ, τὴν μὲν ἄλλην αὐτὸν πρόσρησιν ἀπὸ τοῦ ποιησαμένου λαμβάνειν, ἐν δὲ τι τῶν προτέρων ὀνομάτων σχημα-
- 7 τισθέν πως τηρεῖν. τοῦτο μὲν οὖν οὕτως ἔχει· ἐγὼ δὲ οὐκ Ὀκταβιανὸν ἀλλὰ Καίσαρα αὐτόν, ὅτι πᾶσι τοῖς τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος λαμβάνουσιν ἡ προσηγορία αὕτη ἐκνεκίχκεν, ὀνομάσω.
- 8 προσεκτίσαστο μὲν γὰρ καὶ ἐτέραν τὴν τοῦ Ἀνγούστου, καὶ αὐτὴν διὰ τοῦτο καὶ οἱ ἔπειτα αὐτοκράτορες τίθενται· ἀλλ' ἐκείνη μὲν ὅταν ἐς τὴν συγγραφὴν ἔλθῃ λελξεται, μέχρι δὲ δὴ τότε ἀρκούντως ἡ τοῦ Καίσαρος ἐπὶ κλήσις τὴν τοῦ Ὀκταβιανοῦ δῆλωσιν ἀποπληρώσει.

οὗτος οὖν ὁ Καῖσαρ ἐπειδὴ τάχιστα τοὺς τε στρατιώτας ῥηκιδώ- 48
 σατο καὶ τὴν βουλὴν ἐδουλώσατο, πρὸς τε τὴν τοῦ πατρὸς τιμω-
 ρίαν ἐτράπετο, καὶ φοβηθεὶς μή πη τὸν ὅμιλον διὰ τοῦτ' ἐκταράξῃ,
 οὐ πρότερον τὴν ἑαυτοῦ γνώμην ἐξέφηγε πρὶν τὴν ἀπόδοσιν τῶν
 καταλειφθέντων σφίσι ποιήσασθαι. ὥς δὲ καὶ ἐκείνοι τοῖς χρήμασι, 2
 καίπερ ἔκ τε τῶν κοινῶν οὖσι καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου προφάσει
 συναχθεῖσι, κατελήφθησαν, οὕτω δὴ τοὺς σφραγέας μετέλθεν. καὶ
 ἵνα γε μὴ βιαίως ἀλλ' ἐν δίχῃ τινὶ ποιεῖν αὐτὸ δόξῃ, νόμον τέ τινα
 περὶ τῆς χρήσεως αὐτῶν ἐσήνεγκε καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀποῦσι σφισιν
 ἐκάθισεν. οἱ τε γὰρ πλείους αὐτῶν ἀπεδήμουν, καὶ τινες καὶ ἡγε- 3
 μονίας ἐθνῶν εἶχον· καὶ οἱ παρόντες οὐτ' ἀπήντησαν ὑπὸ τοῦ δέους,
 καὶ προσέτι καὶ διαλαθόντες ἐξεχώρησαν. ἐρήμην οὖν οὐχ ὅπως
 οἱ τε αὐτόχειρες τοῦ Καίσαρος γενόμενοι καὶ οἱ συνομόσαντές σφι-
 σιν, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοί, οὐχ ὅτι μὴ ἐπιβουλεύσαντες τῇ Καί-
 σαρι ἀλλ' οὐδὲ ἐν τῇ πόλει τότε γε ὄντες, ἤλυσαν. τοῦτο δὲ ἐπὶ 4
 τὸν Πομπήιον τὸν Σέξτον μάλιστα κατεσκευάσθη· καὶ γὰρ ἐκεῖνος
 ἥκιστα τῆς ἐπιθέσεως μετυσχὼν ὅμως κατὰ τὸ πολέμιον αὐτοῦ
 κατεψηφίσθη. καὶ αὐτοὶ τε πύρρος καὶ ὕδατος εἵρχθησαν, καὶ αἱ
 οὐσίαι αὐτῶν ἐδημιεύθησαν· τὰ τε ἔθνη, οὐκ ἐκείνα μόνον ὧν τινὲς
 αὐτῶν ἦρχον, ἀλλὰ καὶ τὰ λοιπὰ πάντα τοῖς τοῦ Καίσαρος φίλοις
 ἐπετράπη.

ἐν τούτοις δὲ τοῖς ὑπαιτίοις καὶ ὁ Κύσκας ὁ Πούπλιος ὁ Σερ- 49
 βίλιος ὁ δῆμαρχος ἐγένετο· καὶ ἐπειδὴ προὔποτοπίσας τὸν Καί-
 σαρα ὑπεξῆλθε πρὶν καὶ ἐς τὴν πόλιν αὐτὸν ἐσελθεῖν, τῆς τε ἀρχῆς
 ὥς καὶ παρὰ τὰ πάτρια ἀποδημήσας ἐπαύθη, τοῦ πλήθους ὑπὸ
 Πουπλίου Τίτιου συνάρχοντος ἀντιᾷ ἀθροισθέντος, καὶ οὕτως ἐάλω.
 ἐπειδὴ τε ὁ Τίτιος οὐκ ἐς μακρὰν ἐτελεύτησεν, ἐβεβιαυόθη τὸ ἀπὸ 2
 τοῦ ἀρχαίου τετηρημένον· οὐδεὶς γὰρ ἐς ἐκείνο τοῦ χρόνου συνάρ-
 χοντά τινα καταλύσας ἀπηνικύτισεν, ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὁ Βροῦτος
 ἐπὶ τῇ τοῦ Κολλατίνου καταπαύσει ἐπαπέθανε, τοῦτο δὲ ὁ Γράκχος
 ἐπὶ τῇ τοῦ Ὀκταβίου καταλύσει ἀπεσφάγη, ὁ τε Κίννας ὁ τὸν τε
 Μάρκλλον καὶ τὸν Φλάβιον ἀπαλλάξας οὐκ ἐς μακρὰν ἀπεφθάρη.

ταῦτα μὲν οὕτω τετρήρηται, τῶν δὲ δὴ τοῦ Καίσαρος φονέων 3
 συγγοὶ μὲν ἐς τὴν τοῦ παιδὸς αὐτοῦ χάριν, συγγοὶ δὲ καὶ ὑπὸ τῶν
 ἄθλων προσαναπειθόμενοι κατηγόρου· χρήματά τε γὰρ ἐκ τῆς τοῦ
 ἀλόντος οὐσίας καὶ τὴν τιμὴν τὴν τε ἀρχὴν τὴν ἐκείνου, εἴ τινα
 ἄρα ἔχων ἦν, τό τε μηκέτι μήτ' αὐτοὶ μήτε τοὺς νύεις τοὺς τε ἐγ- 4
 γόνους αὐτῶν στρατεύεσθαι ἐλάμβανον. τῶν γε μὴν δικαιοσύνην

49 α α ἄλλων*

δ αὐτὸν*

τούς] τοὺς τε

4 1 αὐτοῦ*

- σφίσιν οἱ μὲν πλείους τῇ τε χάριτι καὶ τῷ δέει τῷ τοῦ Καίσαρος κατεψηφίζοντο αὐτῶν, ἐνδεικνύμενοί πῃ ὥς καὶ δικαίως αὐτὸ ποι-
 οῦντες· εἰσὶ δὲ οἱ τὴν ψῆφον οἱ μὲν τῷ νόμῳ τῷ περὶ τῆς τιμωρίας
 σφῶν γεγραμμένῳ, οἱ δὲ καὶ τοῖς ὅπλοις τοῖς τοῦ Καίσαρος ἔδουσαν.
 5 καὶ τις Σιλίκιος Κορωῶς βουλευτὴς ἄντικρυς τὸν Βροῦτον τὸν
 Μάρκον ἀπέλεσιν. καὶ τότε μὲν αὐτὸς τε ἐπὶ τούτῳ μέγα ἡῤυχε
 καὶ παρὰ τῶν ἄλλων ἐπαίνους· κρύφα ἐλάμβανε, τῷ τε Καίσαρι,
 ὅτι μὴ εὐθὺς ἀπέθανε, δόξαν ἐπικεικίαις πυρέσχευε, ὕστερον δὲ ἐκ
 προγραφῆς ἐθανατώθη.
- 50 ταῦτ' οὖν πράξας ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τε τὸν Λέπιδον καὶ ἐπὶ τὸν
 Ἀντώνιον δῆθεν ἐστράτευσεν. ὁ γὰρ Ἀντώνιος, ὥς τότε ἐκ τῆς
 μάχης ἔφυγε καὶ αὐτὸν οὐθ' ὁ Καῖσαρ, διὰ τὸ τῷ Δεκίμῳ τὸν
 πόλεμον ἐχειρισθῆναι, οὗτ' ἐκεῖνος, διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι τὸν ἀν-
 2 τίσταλον τῷ Καίσαρι ὑπέξαιρεθῆναι, ἐπεδίωξεν, συνελέξατο ὅσους
 ἠδυνήθη τῶν ἐκ τῆς μάχης περισωθέντων, καὶ πρὸς τὸν Λέπιδον
 ἀφίκετο παρυσκευασμένον μὲν ὥς καὶ αὐτὸν ἐς τὴν Ἰταλίαν κατὰ
 τὸ δόγμα στρατεύσοντα, προπταχθέντα δὲ αὐδὺς κατὰ χάραν μετ-
 3 ναι. οἱ γὰρ βουλευταὶ ἐπειδὴ ἐπύθοντο τὸν Σιλανὸν τὰ τοῦ Ἀντι-
 νίου πράξαντα, ἐφοβήθησαν τὸν τε Λέπιδον καὶ τὸν Πλάγκον τὸν
 Λούκιον, μὴ καὶ ἐκεῖνοι αὐτῷ συνάρωνται, καὶ πέμψαντες πρὸς
 4 αὐτοὺς οὐδὲν ἔτι δεῖσθαι σφῶν ἔρυσαν. ἵνα τε μηδὲν ὑποτοπήσωσι
 καὶ τούτου τι κακουργήσωσιν, ἐκέλευσαν αὐτοῖς τοὺς ἐκ Ὀιεντίας
 τῆς Ναρβωνησίας ὑπὸ τῶν Ἀλλοβρόγων ποτὲ ἐκπεσόντας καὶ ἐς τὸ
 μεταξὺ τοῦ τε Ῥοδανοῦ καὶ τοῦ Ἀράριδος, ἧ συμμίγνυνται ἀλλή-
 5 λους, ἰδρυνθέντας συνοικίσαι. καὶ οὕτως ἐκεῖνοι ὑπομείναντες τὸ
 Λουγούδουρον μὲν ὀνομασθὲν νῦν δὲ Λούγδουρον καλούμενον ἔκ-
 τισαν, οὐχ ὅτι οὐ καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν σὺν τοῖς ὅπλοις ἠδυνήθησαν
 ἂν ἰλθεῖν, εἴπερ ἠθελήκεισαν (ὁσθενέστετα γὰρ ἦδη τὰ ψηφίσματα
 6 πρὸς τοὺς τὰς δυνάμεις ἔχοντας ἤγετο), ἀλλ' ὅτι τὴν ἔχρασιν τοῦ
 Ἀντιωνίου πολέμου περισκοποῦντες τῇ τε βουλῇ πεπειθυρρχένοι
 51 δόξαι καὶ τὰ σφέτερα ἅμα κράτυνασθαι ἐβούλοντο. ἀμέλει τὸν τε
 Σιλανὸν ὁ Λέπιδος ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀντιωνίου σιμιαχίᾳ διεμέμψατο,
 καὶ αὐτῷ ἐκείνῳ ἰλθόντι οὐκ εὐθὺς ἐς λόγους ἀφίκετο, ἀλλὰ καὶ
 τῇ γερονσίᾳ προσκατηγορῶν αὐτοῦ ἐπέστειλεν, ὥστε καὶ ἐπαίνους
 2 ἐκ τούτου καὶ τὴν ἡγεμονίαν τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου λαβεῖν. τὸν
 μὲν δὴ ἄλλον χρόνον διὰ ταῦτα οὔτε προσίετο τὸν Ἀντώνιον οὔτε
 ἀπειθεῖτο, ἀλλὰ περιεώρα μὲν ἐγγὺς ὄντα καὶ τοῖς συστρατεομέ-
 νοις οἱ προσομιλοῦντα, οὐ μέντοι καὶ ἐς λόγους αὐτῷ ἦεν· ἐπειδὴ

3 στρατιώτας, ἐν ᾗ δὴ τὰ ἐν χερσὶ καθίστατο, προέπειμην. ὥς δὲ
ἐκεῖνοι τε τὰ τοῦ Καίσαρος ἀνθεύλαντο, καὶ τοὺς λοιποὺς ὃ τε
Λέπιδος καὶ ὁ Ἀντώνιος ἐπιδιώξαντες δι' ἐτέρων προσέθεντο, συνε-
λήθη τε μοινοθεῖς ὑπ' ἐχθροῦ τινός, καὶ μέλλων σφαγήσεσθαι
ἐδεινοπάθει καὶ ἰοδύρετο, μέχρις οὗ Ἐλβιὸς τις Βλασίω, εὐνοϊκῶς
οἱ ἐκ συστρατείας ἔχων, ἑαυτὸν ἐκὼν ὀρώντος αὐτοῦ προαπέκτεινεν.
54 καὶ ὁ μὲν οὕτως ἐπαπέθανεν, ὁ δὲ δὴ Ἀντώνιος ὃ τε Λέπιδος
ἐν μὲν τῇ Γαλατίᾳ ὑποστρατιήγους κατέλιπον, αὐτοὶ δὲ ἐς τὴν Ἰτα-
λίαν πρὸς τὸν Καίσαρα ὠρμησαν, τό τε πλεῖστον καὶ τὸ κράτιστον,
2 τοῦ στρατοῦ ἐπαγόμενοι. οὔτε γὰρ ἀκριβῶς πω ἐπίστευον αὐτῷ,
οὔτε εὐσεβείαν τινὰ ὀφείλιν ἤθελον, ὥς καὶ δι' ἑαυτοὺς τὴν τε
σφετέραν ἰσχύν, ἀλλ' οὐ δι' ἐκείνον καὶ τῆς ἀδείας καὶ τῆς καθύ-
δου τετραχικότες· καὶ προσέτι καὶ ἡλιπίζον, πάνθ' ὅσα ἐβούλοντο,
καὶ τὸν Καίσαρα καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ἐν τῷ ᾧσφι τῇ τῶν στρα-
3 τοπέδων σιγῶν περιοισίᾳ ἐξεργάσεσθαι. τοιαύτῃ μὲν οὖν γνώμῃ
ὥς καὶ διὰ φιλίας τῆς χώρας ἤεσαν· ἐκακουργεῖτο δὲ ὑπὸ τοῦ πλη-
θους τῆς τε θρασύτητος αὐτῶν οὐδενὸς πολέμου βραχύτερα. καὶ
αὐτοῖς καὶ ὁ Καίσαρ μετὰ πολλῶν στρατιωτῶν ἀπήντησε περὶ Βο-
νωνίαν, μάλ' αὖ παρσκευασμένος ἀμύνασθαι σφας ἂν τι βίβιον
4 πάσχη. οὐ μὲντοι καὶ ἐδεήθη τότε τῶν ὅπλων ἐπ' αὐτοὺς οὐδέν·
ἐμίссουν μὲν γὰρ δεινῶς ἀλλήλους, τῷ δὲ δὴ τὰς τε δυνάμεις ἀντι-
πάλους πῶς ἔχουν, καὶ τοὺς ἄλλους ἐχθροὺς προτιμωρῆσθαι δι'
55 ἀλλήλων βούλεσθαι, προσποιητὴν ὁμολογίαν ἐποίησαντο. συνῆλθον
δὲ ἐς τοὺς λόγους οὐ μόνον, ἀλλὰ στρατιώτας ἱσαριθμούς ἔχοντες,
ἐν νησιδίῳ τινὶ τοῦ ποταμοῦ τοῦ παρὰ τὴν Βωνωνίαν παρυρρέον-
2 τος, ὥστε μηδὲνα ἄλλον μηδετέροις προσγενέσθαι· καὶ οὕτω πολὺ
ἀπὸ τῶν παρόντων σφίσιν ἀποστάντες ἀλλήλους τε διηρένησαν,
μὴ καὶ ξιφιδίον τις ὑπὸ μάλης ἔχοι, καὶ διαλεξάμενοί τινα ἡσυχῇ
τὸ μὲν σύμπαν ἐπὶ τε τῇ δυναστείᾳ καὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν συνώ-
μοσαν, ἵνα δὲ δὴ μὴ καὶ τῆς ὀλιγαρχίας ἀντικρυς ἐφίεσθαι δόξωσι,
καὶ τις αὐτοῖς φθόνος κακ' αὐτοῦ καὶ ἐναντιώσεως παρὰ τῶν ἄλλων
3 γένηται, τάδε διωμολογίσαντο, κοινῇ μὲν τοὺς τρεῖς πρὸς τε διοί-
κησιν καὶ πρὸς κατώστασιν τῶν πραγμάτων ἐπιμελητάς τέ τινας
καὶ διορθωτάς, καὶ τοῦτο οὐκ ἐς αἰὶ δῆθεν ἀλλ' ἐς ἔτη πέντε,
αἵρεθῆναι, ὥστε τὰ τε ἄλλα πάντα, κἂν μηδὲν ὑπὲρ αὐτῶν μήτε
τῷ δήμῳ μήτε τῇ βουλῇ κοινώσωσι, διοικεῖν, καὶ τὰς ἀρχὰς τὰς
4 τε ἄλλας τιμὰς οἷς ἂν ἐθελήσωσι διδόναι, ἰδίᾳ δὲ δῆ, ὅπως μὴ
καὶ πᾶσαν τὴν ἀρχὴν σφετερίζεσθαι νομισθῶσι, Καίσαρι μὲν τὴν
τε Αἰβύνην ἐκατέραν καὶ Σαρδιὴν καὶ Σικελίαν, Λεπίδῳ δὲ τὴν τε
Ἰβηρίαν πᾶσαν καὶ τὴν Γαλατίαν τὴν Ναρθωνισίαν, Ἀντωνίῳ δὲ

τὴν λοιπὴν Γαλατίαν, τὴν τε ἐντὸς τῶν Ἀλπειων καὶ τὴν ὑπὲρ αὐτὰς οὖσαν, ἄρχειν δοθῆναι. ἐκαλεῖτο δὲ ἐκείνη μὲν τογαῖτα, 5 ὥσπερ εἶπον, ὅτι τε εἰρηρικωτέρῃ παρὰ τὰς ἄλλας ἐδόκει εἶναι καὶ ὅτι καὶ τῇ ἐσθῆτι τῇ Ῥωμαϊκῇ τῇ ἀστικῇ ἐχρῶντο ἤδη, αὕτη δὲ δὴ κομιᾶτα, ὅτι οἱ Γαλάται οἱ ταύτῃ ἐς κόμην τὸ πλεῖστον τὰς τρίχας ἀνιέντες ἐπίσημοι κατὰ τοῦτο παρὰ τοὺς ἄλλους ἦσαν. ταῦτά τε οὖν οὕτω διέλαχον, ἵνα αὐτοὶ τε τὰ ἰσχυρότατα λάβωσι 56 καὶ τοῖς ἄλλοις δόξωσιν τοῦ μὴ καὶ τῶν πάντων ὀριγνᾶσθαι παρὰ-σχωσι, καὶ προσσυνέθεντο τῶν τε ἐχθρῶν σφῶν σφαγὰς ποιήσασθαι, καὶ Λέπιδον μὲν ἐς τὴν τοῦ Δεκίμου χόρῳ ὑπαιτον ἀποδειχθέντα τὴν τε Ῥώμην καὶ τὴν λοιπὴν Ἰταλίαν διὰ φυλακῆς ἔχειν, ἐκείνους δὲ ἐπὶ τε τὸν Βροῦτον καὶ ἐπὶ τὸν Κάσιον στρατεύουσθαι. καὶ 2 αὐτὰ καὶ ὄρκοις ἐπιστώσαντο. καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς στρατιώτας, ὅπως καὶ ἐπήκοοι δῆθεν καὶ μάρτυρες τῶν ὁμολογημένων σφίσι γίνωνται, συγκαλέσαντες ἐδημηγόρησαν ὅσα καὶ εὐπρεπὲς καὶ ἀσφα-λὲς ἦν αὐτοῖς εἰπεῖν. κἂν τούτῳ οἱ τοῦ Ἀντωνίου στρατιῶται τὴν 3 θυματέρῃ τὴν τῆς Φονιβίας τῆς γυναικὸς αὐτοῦ, ἣν ἐκ τοῦ Κλωδίου εἶχε, τῷ Καίσαρι καίτοι ἐτέρῳ ἐγγενημένῳ προξένησαν, τοῦ Ἀντωνίου δῆλον ὅτι τοῦτο κατασκευάσαντος. καὶ ὅς οὐκ ἀπρηγῆ- 4 σατο· οὐδὲ γὰρ ἐμποδισθήσεσθαι τι ἐκ τῆς ἐπιγαμίας πρὸς ἃ κατὰ τοῦ Ἀντωνίου πρῶξιν ἐμελλεν ἐνόμισεν· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸν πατέρα τὸν Καίσαρα οὐδὲν τι ἤττον ἐκ τῆς πρὸς τὸν Πομπήιον συγγενείας πάνθ' ὅσα ἠθέλησε κατ' αὐτοῦ πρῶξαντα ἠπίστατο.

ταῦτ' οὖν συνθέμενοι καὶ συνομόσαντες ἐς τὴν Ῥώμην, δόξῃ ΜΖ μὲν ὥς καὶ πάντες ἀπὸ τῆς ἴσης ἄρξοντες, γνώμῃ δὲ ὥς καὶ αὐτὸς ἕκαστος πᾶν τὸ κράτος ἔξωιν, ἠπείγοντο, καίπερ ἐναρχέστατα μὲν καὶ πρότερον, σιγέστατα δὲ καὶ τότε τὸ μέλλον ἔσεσθαι προμα-θόντες· τῷ μὲν γὰρ Λεπίδῳ ὅσας τέ τις ἔσφι ἐκτοντάρχον περι- 2 πλακεῖς καὶ λόχος ἐς τε τὸ στρατόπεδον καὶ ἐς τὴν σκηνὴν δειπνοποιουμένου αὐτοῦ ἐσελθὼν καὶ τὴν τράπεζαν καταβαλὼν τὴν τε ἰσχὲν ἄμια καὶ τὴν δυσχέρειαν τὴν ἐπ' αὐτῇ προεσήμηνεν, τῷ δ' Ἀντωνίῳ γάλα τε πέριξ περὶ τὸ τάφρενμα περιρρὺν καὶ συνηδία τις νυκτὸς περιηγήσουςα τὰς τε θυμηδίας καὶ τὸν ὄλεθρον τὸν ἀπ' αὐτῶν προέδειξεν. ἐκείνοις μὲν οὖν ταῦτα πρὶν ἐς τὴν Ἰταλίαν 3 ἐλθεῖν ἐγένετο· τῷ δὲ δὴ Καίσαρι τότε εὐθὺς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ἀετὸς ὑπὲρ τε τῆς σκηνῆς αὐτοῦ ἰδρυθεὶς, καὶ δύο κόρυκας προσ-πεσόντας οἱ τῆλιν τε τῶν πτερῶν πειρωμένους ἀποκτείνας, τὴν νίκην κατ' ἀμφοτέρων αὐτῶν ἔδωκεν.

καὶ οἱ μὲν οὕτως ἐς τὴν Ῥώμην, πρότερος μὲν ὁ Καίσαρ ἔπειτα 2 δὲ καὶ ἐκεῖνοι, χωρὶς ἐκάτερος, μετὰ τῶν στρατιωτῶν ἀπάντων

ἦλθον, καὶ παραχρῆμα τὰ δόξαντά σφισι διὰ τῶν διημάρχων ἐνο-
 2 μοθέτησαν. ἃ γὰρ ἐπέταττον καὶ ἐβιάζοντο, τό τε ὄνομα τὸ τοῦ
 νόμου ἐλάμβανε καὶ προσέτι καὶ παράκλησιν αὐτοῖς ἔφερεν· πάνν
 γὰρ ἰκετευθῆναι σφας ἔδει ἵν' αὐτὰ ποιήσωσιν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ
 θυοίαι ἐπ' αὐτοῖς ὥς καὶ ἐπ' εὐτυχίμασί τισιν ἐψηφίσθησαν, καὶ
 ἡ ἐσθλὴς ὥς καὶ εὐδαιμονούντων σφῶν μετεβλήθη, καίπερ πολλοῦ
 μὲν καὶ ἔξ αὐτῶν τῶν πραιτομένων, πολλῶ δὲ ἔτι πλείονος ἐκ
 3 τεράτων δέους αὐτοῖς ὄντος. τὰ τε γὰρ σημεῖα τοῦ στρατεύματος
 τοῦ τὴν πόλιν φυλάττοντος ἀραχνίων ἀνεπλήσθη, καὶ ὄπλα ἐκ τῆς
 γῆς ἐς τὸν οὐρανὸν ἀνιόντα ὤψθη, κτύπος τε ἀπ' αὐτῶν πολὺς
 ἠκούσθη, καὶ ἐν τοῖς ἀσκληπιείοις μέλισσαι ἐς τὴν ἄκραν πολλαὶ
 συνεστράφησαν, γυῖές τε ἐπὶ τε τοῦ νεῶ τοῦ γενίου τοῦ δήμιου
 3 καὶ ἐπὶ τῆς ὁμονοίας παμπληθεῖς ἰδρῦθησαν. καὶ αὐτῶν ἐνταῦθα
 ἔτι ὥς εἰπεῖν ὄντων αἱ τε σφαιραὶ ἐκείναι αἷς ποτὲ ὁ Σύλλας ἐκ
 τῶν προγραμῶν ἐκέχρητο ἐποιήθησαν, καὶ ἡ πόλις ἄπασα νεκρῶν
 ἐπληρώθη· πολλοὶ μὲν γὰρ ἐν ταῖς οἰκίαις πολλοὶ δὲ καὶ ἐν ταῖς
 ὁδοῖς ἐν τε ταῖς ἀγοραῖς καὶ πρὸς τοῖς ἱεροῖς σποράδιην ἀπεκτί-
 2 νοντο, καὶ αἱ τε κεφαλαὶ αὐτῶν ἐπὶ τὸ βῆμα αὐθις ἀνέτιθεντο,
 καὶ τὰ λοιπὰ σώματα τὰ μὲν αὐτοῦ τε ἐρριπτεῖτο καὶ ὑπὸ κυνῶν
 ὀρνίθων τε ἡσθίετο, τὰ δὲ ἐς τὸν ποταμὸν ἐνεβάλλετο. τὰ τε ἄλλα
 ὅσα ἐπὶ τοῦ Σύλλου πρότερον ἐπέπρακτο, καὶ τότε συνεφέρετο, πλήν
 ὅτι δύο μόνον λευκώματα, χωρὶς μὲν τῶν βουλευτῶν χωρὶς δὲ τῶν
 3 ἄλλων, ἔξετέθη. καὶ τὸ μὲν αἷτιον δι' ὃ τοῦτ' ἐγένετο, οὔτε παρ'
 ἑτέρου τινὸς μαθεῖν οὐτ' αὐτὸς εὔρειν ἠδυνήθη· ὃ γάρ τοι μόνον
 ἂν τις, τό γε ἐλάττους θανατωθῆναι, ἐνενόησεν, ἥμιστι ἀληθές
 ἐστίν· πολλῶ γὰρ πλείους, ἅτε καὶ ὑπὸ πλείονων, ἐσεγράφησαν.
 τοῦτο δ' οὖν παρὰ τὰς σφαιράς τὰς ἐν τῷ πρὶν γενομένης παρήλ-
 4 λαξεν· ἐπεὶ ὅτι γε οὐκ ἀναμῖξ τὰ ὀνόματα τῶν πρῶτων τοῖς πολ-
 λοῖς ἀλλὰ χωρὶς ἔξετέθη, λῆρόν που πολὺν τοῖς γε ἐκ τοῦ ὁμοίου
 σφαγιασμένοις ἔφερεν. ἀντ' ἐκείνου δὲ δὴ ἕτερα καὶ πάνν δυσχερῆ,
 καίπερ μηδεμίαν τῶν προτέρων ὑπερβολήν, ὥς γε καὶ ἐδόκει, λιπόν-
 4 των, οὐκ ὀλέγα αὐτοῖς συνηρέχθη. ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ Σύλλου οἱ τέ
 τι δρῶντες τὰς τε τόλμιας πρόσχημα, ἅτε καὶ πρῶτον τοῦ τοιοῦτου
 πειρώμενοι καὶ οὐκ ἐκ προβουλής, ἐποιούντο, καὶ διὰ τοῦθ' ἦττον
 τὰ πλείω κακοτρόπως, οἷα οὐκ ἐκ προνοίας ἀλλ' ἐκ συντυχίας,
 ἔπραττον· καὶ οἱ πάσχοντες ἔξωπινάιαις τε καὶ ἀνηκούστοις συμ-
 φοραῖς περιπίπτοντες ὁμισιόνην τινὰ ἐκ τοῦ ἀνελπίστου τῶν παθῶν
 2 ἐλάμβανον. τότε δὲ πάντα μὲν τὰ προηοληθέντα οἱ μὲν αὐτοῖ

2 α 6 τῆς] τοῦ τῆς?

3 α 5 δὲ οὐ

4 α 2 τε

1 1 α ὀργαίς? *

χειρουργήσαντες οἱ δὲ ἰδόντες, οἱ δ' ἀκοῇ γούν ὑπογίῳ ἀκριβοῦν-
 τες, πολλὰ δ' οὖν ἐν τῷ διὰ μέσον τῇ προσδοκίᾳ τῶν ὁμοίων οἱ
 μὲν ὡς δρᾶσονται προσεπινοήσαντες, οἱ δ' ὡς πείσονται προσδέ- 3
 σαντες, ἐκείνοί τε πλείστην ἀτοπίαν τῇ τε ζηλώσει τῶν προτέρων
 ἔργων καὶ τῇ ἀπ' αὐτῶν ἐς τὸ καινῶσαι πῶς τὰ ἐπιβουλεύματα
 ἐξ ἐπιτεχνήσεως παρείχον, καὶ οἱ ἕτεροι πάνθ' ὅσα παθεῖν ἐδύναντο
 λογιζόμενοι πολὺ ταῖς ψυχαῖς καὶ πρὸ τῶν σωματίων, ὡς καὶ ἐν
 αὐτοῖς ἦδη ὄντες, διεκναίοντο. καὶ τε τούτῳ χαλεπωτέρως ἢ πρὶν 5
 ἀπῆλασσαν, καὶ δῶτι τότε μὲν μόνοι οἱ τοῦ Σύλλου τῶν τε περὶ
 αὐτὸν δυνατῶν ἐχθροὶ διώλοντο, τῶν δὲ δὴ φίλων αὐτοῦ τῶν τε
 ἄλλων ἀνθρόπων οὐδεὶς ἐκείνου γε κελεύσαντος ἐφθάρη, ὥστε ἔξιτο
 τῶν πάντων πλουσίων (τούτοις γὰρ οὐκ ἔστιν ὅτε εἰρήνῃ πρὸς τὸν 2
 ἰσχυρότερον ἐν τοῖς τοιοῦτοις γίγνεται) εἴ γε λοιποὶ ἐθάρσουν· ἐν
 δὲ δὴ ταῖς δευτέραις ταύταις σφαγαῖς οὐχ ὅπως οἱ ἐχθροὶ αὐτῶν
 ἢ καὶ οἱ πλούσιοι, ἀλλὰ καὶ οἱ πάντες φίλοι καὶ παρὰ δόξαν ἐκτε-
 νοντο. ἄλλως μὲν γὰρ ἢ τις ἢ οὐδεὶς ἐς ἐχθραν ἀπ' ἰδίας τινὸς 3
 αἰτίας τοῖς ἀνδράσιν ἐκείνοις, ὡς καὶ σφαγῆναι πρὸς αὐτῶν, ἐλη-
 λυθεῖ· τὰ δὲ δὴ κοινὰ πράγματα καὶ αἱ τῶν δυναστευῶν διαλλαγαὶ
 καὶ τὰς φιλίας τὰς τε ἐχθρας τὰς σφοδράς αὐτοῖς ἐπεποιήκεσαν.
 πάντας γὰρ τοὺς τῇ πέλας συναραμένους τέ τι καὶ συμπράξαντας 4
 ἐν πολέμου μοίρᾳ οἱ ἕτεροι ἐτίθεντο· καὶ οὕτω συνέβαινε τοὺς
 αὐτοὺς καὶ φίλους τινὶ αὐτῶν καὶ ἐχθροὺς πάντως γεγονέναι ὥστε,
 ἐν ᾧ ἰδίᾳ ἕκαστος τοὺς ἐπιβουλεύσαντάς οἱ ἡμύνητο, καὶ τοὺς φι-
 λήτους κοινῇ συναπώλλυσαν. ἐκ γὰρ τῶν πρὸς ἀλλήλους πραγ- 5
 μάτων τό τε οἰκειωθὲν σφισι καὶ τὸ ἀλλοτριωθὲν ἐν λόγῳ τινὶ
 τιθέμενοι οὕτε τὸν ἑαυτοῦ τις αὐτῶν ἐχθρὸν τιμωρήσασθαι, φίλον
 ἐτέρου ὄντα, ἐδύνατο μὴ ἀντιδιδόναι ἄλλον, καὶ ἐκ τῆς τῶν γεγο-
 νότων ὀργῆς τῆς τε ἐπειτα ὑποψίας παρ' οὐδὲν τὴν τοῦ ἐταιρικοῦ
 σιωτηρίαν πρὸς τὴν τοῦ διαφύρου τιμωρίαν ποιοῦμενοι ῥαδίως σφᾶς
 ἀντεδίδουσιν. καὶ τούτου τοὺς τε φιλότατους ἀντὶ τῶν ἐχθίστων 6
 ἀλλήλοις προέβαλλον, καὶ τοὺς πολεμιωτάτους ἀντὶ τῶν ἐταιροτά-
 των, τοῦτο μὲν ἴσους πρὸς ἴσους, τοῦτο δὲ ἀνθ' ἑνὸς τινος πλείονας
 ἢ καὶ ἀντὶ πλείονων ἐλάττονας, ἡλλάττοντο, τὰ τε ἄλλα ἐν ἀγορᾷ
 τρόπῳ ποιοῦμενοι, καὶ ὑπερβάλλοντες ὥσπερ ἐν πρυτανείᾳ. εἰ μὲν 2
 εἰς τις ἑνὸς τινος ἀντάξιός ὥστ' ἰσομοιεῖν εὐρίσκετο, ἀπλῆ ἢ ἀν-
 τίδοσις ἐγίγνετο· ὅσους δὲ δὴ ἀρετὴ τις ἢ ἀξίωσις ἢ καὶ συγγένεια
 ἀνέτιμα, ἀντὶ πλείονων ἀπώλλυντο. ἕτε γὰρ ἐν ἐμφυλίοις πολέμοις,
 καὶ πολλῇ μὲν χρόνῳ πολλαῖς δὲ καὶ πράξεσι γενομένοις, συγχροῖ

2 3 γούν*
σεῖ?

5 1 1 τε om*

4 προεπ. et προδ.?

6 2 1 μὲν γὰρ εἰς?

3 3 ἐπιβουλεύματα ἐπιτεχνή-

- καὶ τοῖς πάνυ συγγενέσι κατὰ τὸ στασιωτικὸν προσεκεκρούεσαν.
- ³ ἄμφω τῷ τε Ἀντωνίῳ καὶ ὁ θεῖος Λούκιος Καῖσαρ καὶ τῷ Λεπίδῳ ὁ ἀδελφὸς Λούκιος Παῦλος ἐπεπολέμωτο. ἀλλ' οὗτοι μὲν ἐσώθησαν, τῶν δὲ δὴ ἄλλων πολλοὶ καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς τε φίλοις καὶ τοῖς ἀναγκαίοις, ἔφ' ὧν περ ἐς τὰ μάλιστα καὶ σωθήσεσθαι
- ⁴ καὶ τιμηθήσεσθαι προσεδύκων, ἐσφάγησαν. ὅπως γὰρ μηδεὶς στερηθήσεσθαι τῶν ἄθλων φοβηθείς, ὅτι τοὺς ἐπὶ τοῦ Σύλλου φονεύσαντάς τινας ὁ Κάτων ὁ Μάρκος ταμιεύσας ἀπήτησε πάνθ' ὅσα ἐπ' αὐτοῖς εἰλήφεσαν, ἥτιν' οὖν τινα ἀποκτείνῃ, προηγόρευσαν ὅτι
- ⁵ οὐδένα αὐτῶν ἐς τὰ δημόσια γράμματα ἐσγράψουσιν. τοὺς τε οὖν ἄλλους ἐτοιμότερον διὰ τοῦτ' ἐσφάζον καὶ τοὺς εὐπόρους, εἰ καὶ μηδενὶ αὐτῶν ἀπήχθοντο· παμπόλλων τε γὰρ χρημάτων δέομενοι, καὶ οὐκ ἔχοντες ὁπόθεν ἄλλοθεν τὰς ἐπιθυμίας τῶν στρατιωτῶν ἀποπληρώσωσι, κοινὴν τινα κατὰ τῶν πλουσίων ἔχθραν προσέθεντο.
- ⁶ καὶ ἄλλα τε διὰ τοῦτο πολλὰ παρηγομήθη, καὶ παιδίσκον τινὰ ἐς ἐφ' ἑβδόνους ἐσήγαγον, ἵν' ὥς ἐς ἄνδρας ἤδη τελῶν ἀποθάνῃ.
- ⁷ ταῦτα δὲ ἐπράττετο μὲν ὑπὸ τε τοῦ Λεπίδου καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου μάλιστα (πρὸς τε γὰρ τοῦ Καίσαρος τοῦ προτέρου ἐπὶ μακρότατον τιμηθέντες, καὶ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ταῖς τε ἡγεμονίαις ἐπὶ
- ² πλείστον γενόμενοι, πολλοὺς ἐχθροὺς εἶχον), ἐδόκει δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος κατὰ τὴν τῆς δυναστείας κλινωρίαν γίνεσθαι, ἐπεὶ αὐτὸς γε οὐδέν τι συγχρὸς ἀποκτείναι ἐδεήθη· τῇ τε γὰρ φύσει οὐκ ὠμὸς ἦν, καὶ ἐν τοῖς τοῦ πατρὸς ἡθεσιν ἐνετέθραπτο. πρὸς δ' ἔτι νέος τε ὧν καὶ ἄρτι ἐς τὰ πράγματα παριὼν οὐτ' ἄλλως ἀνάγκην πολλοὺς σφοδρῶς μισεῖν εἶχε καὶ φιλεῖσθαι ἤθελεν. σημεῖον δὲ ὅτι,
- ³ ἀφ' οὗ τῆς τε πρὸς ἐκείνους συναρχίας ἀπηλλάγη καὶ τὸ κράτος μόνος ἔσχεν, οὐδέν ἔτι τοιοῦτον ἔπραξεν. καὶ τότε δὲ οὐχ ὅσον πολλοὺς οὐκ ἔφθειρεν, ἀλλὰ καὶ ἔσωσε πλείστους, τοῖς τε προδοῦσι τοὺς δεσπότας ἢ τοὺς φίλους χαλεπώτατα καὶ τοῖς συναρμυμένοις
- ⁴ τισὶν ἐπιεικέστατα ἐχρήσατο. τεκμήριον δέ, Ταρουσία γυνὴ ἐπιφανὴς τὸν ἄνδρα Τίτον Ὀϊνιον ἐπικηρυχθέντα τὸ μὲν πρῶτον ἐς κιβωτὸν παρ' ἀπελευθέρῳ τινὶ Φιλοποίμηνι κατέκρυπεν, ὥστε καὶ πλῆσιν τοῦ τεθνηκέναι αὐτὸν παρασχεῖν· μετὰ δὲ τοῦτο δημοτελῆ ἐορτήν, ἣν συγγενὴς τις αὐτῆς ποιήσειν ἔμελλε, τηρήσασα, τὸν τε Καίσαρα διὰ τῆς Ὀκταβίας τῆς ἀδελφῆς ἐς τὸ θέατρον μόνον τῶν
- ⁵ τριῶν ἐσελθεῖν διεπράξατο, κἀνταῦθα ἐσπηδήσασα τό τε πρῶτον ἀγνοοῦντι οἱ ἐμήνυσε, καὶ τὴν κιβωτὸν αὐτὴν ἐσχομίσασα ἐκείθεν τὸν ἄνδρα ἐξήγαγεν, ὥστε τὸν Καίσαρα θανυμένας πάντας μὲν

3 1 λούκιος ἀντώνιος καῖσαρ

5 1 οὐδέν? εἰ ἐσγράψουσιν?

5 προσέθεντο*

7 2 3 ἄλλως ἢν ἀνάγκην*

αὐτοὺς ἀρτεῖναι (καὶ γὰρ τοῖς συγκρούμασι τινα θάνατος προεῖρητο), τὸν δὲ Φιλοποίμενα καὶ ἐς τὴν ἱππάδα κατατάξαι.

ἐκείνος μὲν οὖν πολλούς, ὅσους γε καὶ ἠδυνήθη, διεσώσατο· ὁ 8
 τε Λέπιδος τῷ τε ἀδελφεῷ τῷ Παύλῳ ἐς Μίλητον ἐκδράναι ἐπέ-
 τρεψε, καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους οὐκ ἀπαραιτήτος ἦν· ὁ δὲ Ἀντώνιος
 ὠμῶς καὶ ἀνηλεῶς οὐχ ὅτι τοὺς ἐκτεθέντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπικου-
 ρῆσαι τινα αὐτῶν ἐπιχειρήσαντας ἔκτεινεν. τὰς τε κεφαλὰς σφῶν, 2
 εἰ καὶ σιτούμενος ἐτύγγανεν, ἐπεσκόπει, καὶ ἐπὶ πλείστον τῆς τε
 ἀνοσιωτάτης καὶ τῆς οἰκτροτάτης αὐτῶν ὄψεως ἐνεπίμπματο. καὶ
 ἥ γε Φουλαία πολλοὺς καὶ αὐτὴ καὶ κατ' ἔχθραν καὶ διὰ χρήματα,
 καὶ ἔστιν οὗς οὐδὲ γινωσκομένους ὑπὸ τοῦ ἀνδρός, ἐθανάτωσεν·
 ἐνὸς γοῦν τινὸς κεφαλὴν ἰδὼν εἶπεν ὅτι τοῦτον οὐκ ἠπιστάμην. ὡς 3
 δ' οὖν καὶ ἡ τοῦ Κικέρωνός ποτε ἐκομίσθη σφίσι (φεύγων γὰρ
 καὶ καταληφθεὶς ἐσφάγη), ὁ μὲν Ἀντώνιος πολλὰ αὐτῷ καὶ δυσχερῇ
 ἔξονειδίσας ἔπειτ' ἐκέλευσεν αὐτὴν ἐκφανέστερον τῶν ἄλλων ἐν τῷ
 βήματι προτεθῆναι, ἵν' ὅθεν κατ' αὐτοῦ δημιουργῶν ἠκούετο, ἐν-
 ταῦθα μετὰ τῆς χειρὸς τῆς δεξιᾶς, ὥσπερ ἀπετέμνητο, ὀρῶτο· ἡ 4
 δὲ δὴ Φουλαία ἐς τε τὰς χεῖρας αὐτὴν πρὶν ἀποκομισθῆναι ἰδέ-
 ξατο, καὶ ἐμπικρυναμένη οἱ καὶ ἐμπτόσασα ἐπὶ τε τὰ γόνατα ἐπέ-
 θηκε, καὶ τὸ στόμα αὐτῆς διοῖξασα τὴν τε γλῶσσαν ἐξεῖλκυσε καὶ
 ταῖς βελόνοις αἷς ἐς τὴν κεφαλὴν ἐχρῆτο κατεκέντησε, πολλὰ ἄμμι
 καὶ μιὰρὰ προσεπισκώπτουσα. καὶ οὗτοι δ' οὖν ὁμῶς ἔσωσάν 5
 τινας, παρ' ὧν γε καὶ πλείω χρήματα ἔλαβον ἢ τελευτησάντων
 εὐρήσειν ἠλπισαν· καὶ ἵνα γε μὴ κεναὶ αἱ ἐν τοῖς λευκώμασι χῶραι
 τῶν ὀνομάτων αὐτῶν ᾖσιν, ἑτέρους ἀντελέγραψαν. πλήν γε ὅτι
 τὸν θεῖον ὁ Ἀντώνιος, πολλὰ τῆς μητρὸς τῆς ἑαυτοῦ τῆς Ἰουλίας
 ἰκετευσάσης, ἀφῆκεν, οὐδὲν ἄλλο χρηστὸν εἰργάσατο.

πολύτροποι μὲν οὖν διὰ ταῦτα αἱ σφαγαί, πολυειδεῖς δὲ καὶ 9
 σωτηρίαί τιςιν ἐγένοντο. συχνοὶ μὲν γὰρ καὶ πρὸς τῶν φιλότατων
 ἀπώλοντο, συχνοὶ δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων ἐσωθήσαν. ἄλλοι σφᾶς
 αὐτοὺς ἀπέκτειναν, ἄλλους αὐτοὶ οἱ ἐπελθόντες ὡς καὶ φονεύοντες
 ἀπέκταν. προδόντες δὲ τινες δεσπότης ἢ καὶ φίλους ἐκολάσθη-
 σαν, καὶ ἕτεροι δι' αὐτὸ τοῦτο ἐτιμῆθησαν· οἱ τε περιποιήσαντές 2
 τινας οἱ μὲν δίκην ἔδοσαν οἱ δὲ καὶ γέρας ἔλαβον. οἷα γὰρ οὐχ 2
 ἐνὸς ἀνδρός ἀλλὰ τριῶν πρὸς τε τὴν ἐπιθυμίαν τὴν ἑαυτοῦ ἐκάστου
 καὶ πρὸς τὸ ἴδιον συμφέρον πάντα ποιούντων, καὶ μήτε τοὺς αὐ-
 τοὺς ἐχθροὺς ἢ φίλους ἡγουμένων, σωθῆναι τε πολλάκις ὃν ὁ ἕτε-
 ρος ἀπολέσθαι, καὶ γθαρῆναι αὐτὸν ὃν ὁ ἕτερος περιγενέσθαι ἤθελε,

- σπονδαῖζόντων, πολλὰ καὶ ποικίλα συνέβαιναν, ὥς που καὶ εὐνοίας
 10 ἢ μίσους πρὸς τινα ἔχοντες ἦσαν. ἐγὼ οὖν τὸ μὲν πάντα αὐτὰ
 ἀκριβῶς καθ' ἑκαστον ἐπέξελθεῖν περαλείψω (πάμπολύ τε γὰρ
 ἔργον ἂν εἴη, καὶ οὐδὲν μέγα τῇ συγγραφῇ παρέρχεται), ἃ δὲ ἄξιο-
 2 μνημόνευτα μάλιστα εἶναι νομίζω, διηγῆσομαι. τοῦτο μὲν γὰρ ἐς
 σπήλαιόν τις τὸν δεσπότην κατακρύψας, εἰς ἐπειδὴ καὶ ὥς καθ'
 ἑτέρου τινὸς μήνυσιν ἀπολείσθαι ἔμελλε, τὴν τε ἐσθῆτα πρὸς αὐ-
 τὸν ἡλλάξαιτο, καὶ μετ' αὐτῆς τοῖς ἐπισϋοῖσιν ὥς καὶ αὐτὸς ἐκείνος
 ὣν προαπήντησε καὶ ἐσφάγη· καὶ οὕτως οἱ μὲν ἀπειράποντο, νο-
 3 μίσαντες ὃν ἐβούλοντο πεφονευκέναι, ὁ δὲ ἀπελθόντων αὐτῶν ἐτέ-
 ρωσε διέφυγεν. τοῦτο δὲ ἄλλος τις τὴν σκευὴν ὁμοίως ἤπασαν
 πρὸς τὸν δεσπότην διαλλάξας αὐτὸς τε ἐς φορεῖον κατέστειγον
 ἐσθῆτε καὶ ἐκείνον διφροφορεῖν ἐποίησεν· καὶ τούτου καταληφθέντες
 ὁ μὲν οὐδ' ὀφθεῖς ἔγονεῦθαι, ὁ δὲ ὥς τις σκευοφόρος διεσώθη.
 4 καὶ ταῦτα μὲν ἐκείνοι ἐξ εὐεργεσίας τινὸς προϋπαρχούσης σφίσι
 τοῖς εὖ ποιήσουσιν ἀνταπέδωσαν· στιγματίας δὲ τις οὐχ ὅσον οὐ
 προέδωκε τὸν στίξαντα, ἀλλὰ καὶ πᾶν προθύμως ἔσωσεν. ὥς
 γοῦν ὑπεκκομίζων ποι αὐτὸν ἐφωράθη καὶ ἐδιώκετο, ἀπέκτεινέ τέ
 5 τινα ἐντυχόντα οἱ κατὰ τύχην, καὶ τὴν στολὴν αὐτοῦ τῷ δεσπότῃ
 δοὺς τὸν μὲν ἐπὶ πυρὰν ἐπέθηκεν, αὐτὸς δὲ τὴν τε ἐσθῆτα καὶ
 τὸν δακτύλιον τοῦ δεσπότην λαβὼν ἀπήντησε τοῖς διώκουσι, καὶ
 πλάσμενος ὥς καὶ φεύγοντα αὐτὸν ἀπεκτονὸς ἐπιστεῦθαι ἔκ τε
 τῶν σκύλων καὶ ἐκ τῶν στιγματίων, καὶ ἐκείνόν τε ἅμα ἔσωσε καὶ
 6 αὐτὸς ἐτιμήθη. ταῦτα μὲν οὖν ἐς οὐδεμίαν ὀνόματος μνήμην ἀνή-
 κει· Ὀσίδιον δὲ δὴ Γέτιον ὁ τίος, ἐκφορὰν δὴ τινα αὐτοῦ ὥς καὶ
 τεθνηκότος σκευάσας, ἐξέσωσεν, καὶ Κύντον Κικέρωνα τὸν τοῦ
 Μάρκου ἀδελγὸν ὁ παῖς ἐξέκλεψε καὶ ὅσον ἐφ' ἑαυτῷ ἔσωσεν.
 7 αὐτὸς μὲν γὰρ καὶ κατέκρυψε τὸν πατέρα ὥστε μὴ εὑρεθῆναι, καὶ
 στρεβλωθεὶς ἐπὶ τούτῳ πάσαις βασάνοις οὐδὲν ἐξελάλησεν· μαθὼν
 δὲ ἐκείνος τὸ γιγνόμενον, καὶ θαυμάσας τε ἅμα τὸν παῖδα καὶ
 ἐλέησας, ἦλθεν ἐθελοντὴς ἐς τὸ ἐμφανὲς καὶ αὐτὸς ἑαυτὸν τοῖς
 σφαγεῦσι παρέδωκεν.
- 11 ἀρετῆς μὲν δὴ καὶ εὐσεβείας τοσαῦτα τότε ἐπιφανῆ ἔργα ἐγένε-
 νετο· Ποπίλιος δὲ δὴ Αἰνὺς τὸν Κικέρωνα τὸν Μάρκον ἀπέκτεινε
 2 καίπερ εὐεργέτην αὐτοῦ ἐκ συνηγορήματος ὄντα, καὶ ἵνα γε μὴ
 ἀκονόμενος μόνον ἀλλὰ καὶ δρώμενος πίστιν τοῦ πεφονευκέναι αὐ-
 τὸν λάβῃ, εἰκόνα ἑαυτοῦ πλησίον τῆς ἐκείνου κειραλῆς ἐστειρανω-
 μένην ἔθηκε, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸ ἔργον αὐτοῦ ἐπηγεγραμμένον
 ἔχουσιν. καὶ οὕτω γε καὶ τῷ Ἀντωνίῳ διὰ τοῦτ' ἤρεσεν ὥστε καὶ
 3 χρήματα πλείω τῶν ἐπηγγελημένων λαβεῖν. Μάρκος δὲ Τερέντιος

Ὑάρωον ἡδίκησε μὲν οὐδέν, ἡμιώνυμος δὲ διή τινα τῶν ἐπικεκηρυγ-
 μένων πλὴν μιᾶς προσηγορίας ὦν, καὶ δέσας μὴ τι κατὰ τοῦτο,
 οἷα καὶ ὁ Κίννας, πάθη, ἐξέθηκε γράμματα αὐτὸ τοῦτο δηλοῦν· ἐδη-
 μάρχει δέ. καὶ ὁ μὲν διατριβὴν καὶ γέλωτα ἐπὶ τούτῳ ὠφλίσκανεν·
 τὸ δὲ διή ἀσπάζεσθαι τοῦ βίου καὶ ἐξ ἐκείνου ἐτεκηριεύθη, ὅτι 4
 Λούκιος μὲν Φιλούσκιος ὑπὸ τοῦ Σύλλου πρότερον ἐπικηρυχθεὶς
 καὶ διαφυγὼν ἐς τε τὸ λευκώμα αὐτοῦ τότε ἐσεργράφη καὶ ἀπέθανε,
 Μάρκος δὲ Ὑαλέριος Μεσσάβιος ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου θανατωθεὶς
 οὐχ ὅπως ἐν ἀσφαλείᾳ διεβίω, ἀλλὰ καὶ ὑπατος ἀντ' αὐτοῦ ἐκείνου
 ὕστερον ἀπεδείχθη. οὕτως ἐκ τε τῶν ἀπορωτάτων πολλοὶ περιγίγ- 5
 νονται καὶ ἐκ τῶν θαρσύνοντως ἐχόντων οὐκ ἐλάττους ἀπόλλυνται·
 καὶ διὰ τοῦτο χρηρὴ μῆτε ἐς τὸ ἀνέλπιστον πρὸς τὰς αὐτίκα συμφο-
 ρὰς ἐκπλήττεσθαι τινα μῆτε ἐς τὸ ἀφρόντιστον ὑπὸ τοῦ παρα-
 χρῆμα περιχαροῦς ἐπαίρεσθαι, ἀλλ' ἐς τὸ μέσον ἐπ' ἀμφοτέρω τὴν
 ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τιθέμενον ἀσφαλεῖς ἐφ' ἑκάτερον τοὺς λογι-
 σμοὺς ποιεῖσθαι. καὶ τότε γοῦν ταῦτά τε οὕτως ἐγένετο, καὶ 12
 πλείστοι μὲν τῶν μὴ προγραφέντων διὰ τε ἔχθραν καὶ διὰ χρήματι
 παραπώλοντο, πλείστοι δὲ τῶν ἐπικηρυχθέντων οὐχ ὅτι περιεγένοντο
 ἀλλὰ καὶ κατῆλθον αὐτοῖς, καὶ τινες αὐτῶν καὶ ἀρχὰς ἔσχον. ἡ
 δ' ἀναχώρησις σφισι πρὸς τε τὸν Βροῦτον καὶ πρὸς τὸν Κάσσιον
 τὸν τε Σέξτον ἐγίνετο. καὶ οἱ γε πλείους πρὸς τοῦτον συγκατέ- 2
 φηγον· ναυαρχεῖν τε γὰρ πρότερον αἰρεθεὶς καὶ χρόνον τινὰ ἐν τῇ
 θαλάσῃ δυνηθεὶς ἰσχύν τε οἰκίαν, καίπερ τῆς ἀρχῆς μετὰ τοῦθ'
 ὑπὸ τοῦ Καίσαρος ἀποστερηθεὶς, περιεβάλετο, καὶ τὴν Σικελίαν
 κατασχών, ἔπειθ' ὥς καὶ ἐκείνῳ ἐπεκηρύχθη αἷ τε ἄλλαι σφαγαὶ
 ἐγίνοντο, πλείστον τοῖς ὁμοίοις συνήρατο. τῇ γὰρ Ἰταλίᾳ ἐγγύθεν 3
 ἐφορμῶν διέπεμπεν ἐς τε τὴν Ῥώμην καὶ ἐς τὰς ἄλλας πόλεις, τὰ τε
 ἄλλα καὶ τοῖς τινὰ περισώσασι διπλάσια τῶν τοῖς ἡμετέρους προ-
 κειμένων ἐπαγγελλόμενος, καὶ αὐτοῖς ἐκείνοις καὶ ὑποδοχὴν καὶ ἐπι-
 κουρίαν καὶ χρήματα καὶ τιμὰς ὑπισχνόμενος. ὅθεν περ συχνοὶ
 πρὸς αὐτὸν ἦλθον. ἀριθμὸν γὰρ οὔτε τῶν προγραφέντων οὔτε 13
 τῶν ἡμετέρων ἢ καὶ διαφυγόντων οὐδὲ νῦν ἔγραψα, ὅτι πολλοὶ
 μὲν τῶν τὸ πρῶτον ἐς τὰ λευκώματα ἐγγραφέντων ἀπηλίσθησαν,
 πολλοὶ δὲ ὕστερον ἀντ' αὐτῶν ἐνεγράφησαν, καὶ τούτων τε οὐκ
 ὀλίγοι διεσώθησαν καὶ ἄλλοι συχνοὶ διεφθάρησαν. καὶ αὐτοὺς 2
 οὐδὲ πενθεῖν τισὶν ἔξουσία ἦν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ ἐκ τούτου παρα-
 πώλοντο. καὶ τέλος, ὥς τό τε πεπλασμένον αὐτῶν πᾶν αἰ συμφο-
 ραὶ ἐξενίκων, καὶ οὐδεὶς οὐδὲ τῶν πάνυ ἀνδρικῶν ἀντικαρτερεῖν

πρὸς αὐτὰς ἐδύνατο, ἀλλ' ἐν τε τοῖς ἄλλοις πᾶσι καὶ ἔργοις καὶ λόγοις ἐσχυθρόπαζον καὶ ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ἔτους οὐκ ἔμελλον, ὥσπερ εἰώθουσιν, ἐορτάσειν, ἐκελεύσθησαν διὰ προγραφῆς εὐθυμεῖσθαι, θάνατον ὀφλήσοντες ἂν μὴ πειθαρχήσωσιν· οὕτω που, ὥς καὶ ἐπ' 3 ἀγαθοῖς, τοῖς κοινοῖς κακοῖς χαίρειν ἡναγκάζοντο. καὶ τί τοῦτο εἶπον, ὅποτε καὶ ἐκείνοις (τοῖς τρισὶν ἀνδράσι λέγω) ἄλλα τε ὡς ἐνεργέταις καὶ σωτήρσι τῆς πόλεως γεγονόσι καὶ τοὺς στεφάνους τοὺς πολιτικοὺς ἐψηφίσαντο; οὐ γὰρ ὅτι τινὰς ἐγόρευον, αἰτίαν 4 ἔχιν ἤξιον, ἀλλ' ὅτι μὴ πλείονας, προσεπαινεῖσθαι ἤθελον. καὶ πρὸς γε τὸν δῆμον φανερώς ποτὲ εἶπον ὅτι οὔτε τὴν τοῦ Μαρτίου τοῦ τε Σύλλου ὠμότητα, ὥστε καὶ μισηθῆναι, οὔτ' αὖ τὴν τοῦ Καίσαρος ἐπιείκειαν, ὥστε καὶ καταφρονηθῆναι καὶ ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐπιβουλευθῆναι, ἐζηλώκασιν.

- 14 τοιαῦτα μὲν περὶ τὰς σφαγὰς ἐγίνετο, πολλὰ δὲ δὴ καὶ ἄτοπα καὶ περὶ τὰς τῶν ἄλλων οὐσίας συνέβαινεν. καίτοι ταῖς τε γυναιξὶ ταῖς τῶν φονενομένων τὰς προῖκας καὶ τοῖς τέκνοις τοῖς μὲν ἄρρεσι τὸ δέκατον ταῖς δὲ θηλείαις τὸ εἰκοστὸν τῆς ἐκάστου σφῶν οὐσίας δώσειν, ὥς καὶ δὴ δίκαιοι φιλόανθρωποι τε ὄντες, ἐπηγγείλαντο. 2 ἀλλ' οὔτε ταῦτα πλὴν ὀλίγων ἐδόθη, τὰ τε τῶν λοιπῶν καὶ πάνυ πάντα ἀδεῶς ἐπορθεῖτο. τοῦτο μὲν γὰρ ἐνοίκιον ἐνιαύσιον πασῶν τῶν τε ἐν τῷ ἄστει καὶ τῶν ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰταλίᾳ οἰκῶν, ὧν μὲν ἐμμεισθώκεσάν τινες, ὅλον, ὧν δὲ αὐτοὶ ὄκουν, ἕξ ἡμισείας, πρὸς τὴν τῆς καταγωγῆς ἀξίαν ἐσέπραξαν· τοῦτο δὲ τοὺς τὰ χωρία 3 ἔχοντας τὸ ἥμισυ τῶν προσόδων αὐτῶν ἀγείλοντο. καὶ προσέτι καὶ τοὺς στρατιώτας τὴν τε τροφὴν παρὰ τῶν πόλεων, ἐν αἷς ἐχέμαζον, προῖκα λαμβάνειν ἐποίησαν, καὶ κατὰ τὴν χώραν, ὥς ἐπὶ τὰ δεδημευμένα τὰ τε τῶν ἀνθισταμένων ἔτι, διαπέμποντες (καὶ γὰρ ἐκείνους, ὅτι μὴ ἐντὸς τῆς προρρηθείσης σφίσιν ἡμέρας μετέστησαν, πολεμίους ἐποίησαντο) πάντα καὶ τὰ λοιπὰ προσδήρπα- 4 ζον. ἵνα γὰρ καὶ πρὸ τῶν ἔργων τοὺς μισθοὺς ἔχοντες πᾶν τὸ πρόθυμόν σφισι παρέχωνται, ταῦτά τε αὐτοῖς πρῦττειν ἐπέτρεπον καὶ πόλεις χώρας τε δώσειν ἐπισχοῦντο· καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ γεωνόμοις ὁμοῦ καὶ οἰκιστὰς αὐτοῖς προσπαρέδειξαν. τὸ μὲν οὖν πληθός τῶν στρατιωτῶν τούτοις ἀνηρτῶντο, τῶν δὲ δὴ λογιμωτέρων τοὺς μὲν τοῖς κτήμασι τοῖς τῶν ἀπολλυμένων ἐδελέαζον, τὰ μὲν ἐπευωνίζοντες τὰ δὲ καὶ προῖκά σφισι χαριζόμενοι, τοὺς δὲ καὶ 5 ταῖς ἀρχαῖς ταῖς τε ἱερωσύναις αὐτῶν ἐτίμων. ὅπως γὰρ ἀδεῶς αὐτοὶ τε τὰ κάλλιστα καὶ τῶν χωρίων καὶ τῶν οἰκοδομημάτων

λαμβάνωσι καὶ ἐκείνοις ὅσα βούλονται διδῶσι, προεῖπον μὴδένα τῶν ἄλλων μὴ ὀνησιέοντα ἐς τὸ πρᾶτήριον ἀπαντᾶν, εἰ δὲ μὴ γε, θνήσκειν τὸν τοῦτο ποιήσαντα. καὶ ἐκείνους γε οὕτω μετεχειρίζοντο ὥστε τι κατασφωρᾶν καὶ πλείστον ὅσου ἀγοράζειν ὧν ἔχρηζον, καὶ διὰ τοῦτο μὴδ' ὀνητιῶν ἔτι.

περὶ μὲν οὖν τὰ κτήματα τοῦθ' οὕτως ἐγίνετο, τὰς δὲ ἀρχὰς 15 τὰς τε ἱερωσύνας τῶν θανατωθέντων οὐ πρὸς τὸ νομιζόμενον ἐκ τῶν νόμων, ἀλλ' ὥς που καὶ ἔδοξεν αὐτοῖς, διέδοσαν. καὶ ὑπάτους τε, τοῦ μὲν Καίσαρος τὴν ἀρχὴν ἀπειπόντος (ἥς γὰρ οὕτως ἐπε- 2 θύμησεν ὥστε καὶ πολεμῆσαι δι' αὐτήν, ταύτης ἐκὼν ἐξέστη) τοῦ δὲ συνάρχοντος αὐτοῦ μεταλλάξαντος, ἄλλον τέ τινα καὶ τὸν Ὑεντίδιον τὸν Πούπλιον καίπερ στρατηγούντα ἀπέδειξαν, ἐς τε τὴν στρατηγίαν αὐτοῦ τῶν ἀγορανομούντων τινὰ ἐσήγαγον· καὶ πάντας 3 μετὰ τοῦτο τοὺς στρατηγοὺς, πέντε ἡμέρας ἔτι ἄρχοντας, παύσαντες ἐκείνους μὲν ἐς τὰς ἡγεμονίας τῶν ἐθνῶν ἔστειλαν, ἑτέροις δὲ ἀντ' αὐτῶν ἀντικατέστησαν. νόμους τε τοὺς μὲν ἀπῆλειψαν τοὺς δὲ ἀντενέγραψαν. καὶ συνελόντι εἰπεῖν, καὶ τᾶλλα πάντα ὅπως ποτε καὶ ἔδοκει αὐτοῖς ἔπρασσον· τῶν μὲν γὰρ ἐπικλήσεων τῶν 4 ἐπιφθόνων καὶ διὰ τοῦτο καταλυθεισῶν οὐκ ἀντεποιήσαντο, τὰ δὲ δὴ πρᾶγματα πρὸς τε τὸ βούλημα καὶ πρὸς τὸ ἐπιθύμημα τὸ ἐαυτῶν διῆγον, ὥστε χρυσὸν τὴν τοῦ Καίσαρος μοναρχίαν φανῆναι.

τὸν μὲν οὖν ἐνιαυτὸν ἐκεῖνον ταῦτά τε οὕτως ἐποίησαν, καὶ νεῶν τῶν τε Σαράπιδι καὶ τῇ Ἰσιδι ἐψηγίσαντο· τοῦ δὲ δὴ Λεπί- 16 δου τοῦ Μάρκου τοῦ τε Πλάγκου τοῦ Λουκίου ὑπατευσάντων ^{α. η.} 718 λευκώματα αὐθις ἐξετέθη, θάνατον μὲν μηδενὶ ἔτι φέροντα, τὰς δὲ οὐσίας τῶν ζώντων ἀποσυλῶντα· προσδεόμενοι γὰρ χρημάτων, 2 ἅτε πολλὰ μὲν καὶ πολλοῖς στρατιώταις προσφειλίσαντες, πολλὰ δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς γιγνημένοις δι' αὐτῶν δαπανῶντες, πολλῶν δ' ἔτι πλείω ἐς τοὺς προσδοκωμένους πολέμους ἀναλώσειν νομιζόντες, ἡργυρολόγουν. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ μὲν τῶν τελῶν τῶν πρότερον μὲν 3 ποτε καταλυθέντων τότε δὲ αὐθις ἐπαναχθέντων ἢ καὶ ἐκ καινῆς προσκαταστάντων, τό τε τῶν συντελειῶν, ἃς πολλὰς μὲν ἐπὶ τῇ γῇ πολλὰς δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς οἰκέταις ἐπράττοντο, μετρίως πως τοὺς ἀνθρώπους ἐλύπει· τὸ δὲ δὴ τοὺς καὶ ἐφ' ὅποσονοῦν ἔτι οὐ μόνον 4 τῶν βουλευτῶν ἢ καὶ τῶν ἱππέων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐξελευθέρων, καὶ ἀνδρῶν ὁμοίως καὶ γυναικῶν, εὐποροῦντας ἐς λευκώματα ἐσγραφῆναι καὶ δεκατεῖαν τινὰ καινὴν δεκατευθῆναι σφόδρα πάντας ἠγρίασεν. τῶν μὲν γὰρ λόγῳ τὸ δέκατον τῆς οὐσίας παρ' ἐκάστου 5

- σφῶν ἐπράχθη, ἔργῳ δὲ οὐδὲ τὸ δέκατόν τινι κατελείφθη· ἐπειδὴ γὰρ οὐ ῥητόν τι ἀργυρίου πρὸς τὴν τῶν κτημάτων ἀξίαν ἐσπενεργεῖν ἐκελεύσθησαν, ἀλλ' ἐπ' αὐτοῖς αἱ τιμήσεις τῶν σφετέρων ἐγένοντο, καὶ αὐτοῦτος ὡς οὐκ ὀρθῶς αὐτὰ τετιμημένοι διεβάλλοντο, καὶ τὰ
- 17 λοιπὰ προσαπώλλυσαν. εἰ δ' οὖν τινὲς τοῦτο πως διέφηνον, ἀλλ' ἐπὶ τε τῶν τάξεων ἐς στενὸν κατακλειόμενοι καὶ ἀργυρίου δεινῶς σπανίζοντες πάντων καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἀπεστεροῦντο. καὶ μέντοι καὶ ἕτερόν τι τοιόνδε, βαρὺ μὲν καὶ ἀκοῦσαι βαρύτερον δὲ
- 2 πρᾶχθῆναι, ἐγένετο· τῇ γὰρ βουλομένῃ σφῶν ἐδόθη, πάσης τῆς οὐσίας ἐκστάντι, τὸ τρίτον μετὰ ταῦτα αὐτῆς ἀπαιτῆσαι, τοῦτ' ἔστι μήτε τι λαβεῖν καὶ προσέει καὶ πράγματα σχεῖν. ὁπότε γὰρ βίη τὰ δύο μέρη φανερώς ἐσυλῶντο, πῶς ἂν τὸ τρίτον ἀπέλαβον,
- 3 ἄλλως τε καὶ ἐλαχίστου αὐτῶν πωλονμένων; τοῦτο μὲν γὰρ πολλῶν ἄμια ἀποκηρυττομένων, καὶ τῶν ἀνθρώπων τῶν πλειόνων καὶ ἀχρῶσων καὶ ἀναργύρων ὄντων, τῶν δὲ λοιπῶν μὴ τολμίωντων ὡς καὶ ἐχόντων τι ἀγοράσαι, ἵνα μὴ καὶ ἐκεῖνο προσαπολέσωσιν, αἱ τιμαὶ ἀνείντο· τοῦτο δὲ τοῖς στρατιώταις πολλὸν παρὰ τὴν ἀξίαν
- 4 πάντα ἐπιπράσκετο. ὥστε τῶν μὲν ἰδιωτῶν οὐδεὶς οὐδέν, ὃ τι καὶ ἄξιον εἶπεῖν, διεσώσατο· πρὸς γὰρ αὐ τοῖς ἄλλοις ἔς τε τὸ ναυτικὸν οἰκέτας, εἰ καὶ μὴ εἰχόν τινες, ὠνούμενοί γε ἐδίδουσαν, καὶ τὰς ὁδοὺς οἰκείοις οἱ βουλευταὶ διαπανήμασιν ἐπεσκεύαζον. μόνον δὲ
- 5 δὴ οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες ὑπερεπλούτησαν. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐξήρχει σφίσιν οὔτε ἡ μισθοφορία καίπερ ἐντελὴς οὔσα, οὔτε αἱ ἔξωθεν ἐπιφοραὶ καίτοι παμπληθεῖς γενόμεναι, οὐ τὰ ἄλλα τῶν γούνων μέγιστα δὴ δοθέντα, οἷον αἱ κτήσεις τῶν χωρίων προικιμῶναι τρόπον τινὰ αὐτοῖς ὑπάρξασαι· ἀλλὰ καὶ προσέει οἱ μὲν τὰς οὐσίας τῶν τελευτώντων ὅλας καὶ ἤτουν καὶ ἐλάμβανον, οἱ δὲ καὶ ἐς τὰ
- 6 τῶν ζώντων ἔτι γερόντων τε καὶ ἀτέκνων ἥγνη ἐστεβιάζοντο. ἐς τοσοῦτο γὰρ τῆς τε ἀπληστίας καὶ τῆς ἀναισχυντίας ἐχώρησαν ὥστε τινὰ καὶ τὴν τῆς Ἀττίας τῆς τοῦ Καίσαρος μητρὸς οὐσίαν, ἀποθανούσης τότε δημοσίᾳ τε ταμῇ τιμηθείσης, παρ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος αἰτῆσαι.
- 18 ταῦτα τε οὖν οὕτως οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ τρεῖς ἐποίουν, καὶ ἄμια καὶ τὸν Καίσαρα τὸν πρότερον ἐπὶ πλείστον ἐσέμνυνον. ὅτε γὰρ τῆς μοναρχίας ἐφικέμενοι καὶ πρὸς αὐτὴν ἐπειγόμενοι τοῖς τε
- 2 σφραγέας αὐτοῦ τοὺς λοιποὺς ὀργῇ μετέθεσαν, ὡς καὶ ἐκ τούτου τὴν τε ἁδείαν σφίσι δὲ ἐποίουν καὶ τὴν ἀσφάλειαν πόρωσθαι προπαρασκευάζοντες, καὶ πάνθ' ὅσα ἐς τιμὴν αὐτοῦ ἔφερε, προθύμως

ἔπραττον ἐς ὑποδοχὴν τοῦ καὶ αὐτοὶ ποτε τῶν ὁμοίων ἀξιωθῆναι· καὶ διὰ τοῦτο τοῖς τε ἐψηγισμένοις ἡγάλλον αὐτὸν καὶ ἐτέροις αὐτὸν τότε προσέθεσαν. ἔν τε γὰρ τῇ πρώτῃ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ αὐτοὶ 3 τε ὤμοσαν καὶ τοὺς ἄλλους ὥρκωσαν βέβαια νομιεῖν πάντα τὰ ἐπ' ἐκείνου γενόμενα (καὶ τοῦτο καὶ νῦν ἐπὶ πᾶσι τοῖς τὸ κράτος αἰεὶ ἴσχουσιν, ἣ καὶ ἐπ' αὐτοῦ ποτε γενομένοις καὶ μὴ ἀτιμωθεῖσι, γίγνεται), καὶ ἡρῶν οἱ ἔν τε τῇ ἀγορᾷ καὶ ἐν τῇ τόπῳ ἐν ᾧ ἐκέκαστο 4 προκατεβύλλοντο, καὶ τι καὶ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις μεθ' ἐτέρου ἀφροδισίου ἔπειπον. εἴ τε νίκη τις ἡγγέλθη ποθέν, χωρὶς μὲν τῇ κρατήσαντι χωρὶς δὲ ἐκείνῃ καὶ τεθνεῶτι τιμὴν ἱερομηνίας ἔνεμον. τὰ τε γενέσια αὐτοῦ θαυματοποιῶντας καὶ εὐθυ- 5 μουμένους πάντας ἐορτάζειν ἠνάγκασαν, νομοθετήσαντες τοὺς μὲν ἄλλους τοὺς ἀμελήσαντας αὐτῶν ἐπαράτους τῇ τε Διὶ καὶ αὐτῷ ἐκείνῃ εἶναι, τοὺς δὲ δὴ βουλευτὰς τοὺς τε νείεις σφῶν πέντε καὶ εἴκοσι μυριάδας ὀφλισκάνειν. καὶ συνέβαινε γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ 6 καὶ τὰ ἀπολλώνεια γίνεσθαι, ἐψηγίσαντο τῇ προτεραίᾳ τὰ γενέσια ἀγάλλεσθαι, ὥς καὶ λογίου τινὸς Σιβυλλείου ἀπαγορεύοντος μηδενὶ θεῶν τότε πλην τῷ Ἀπόλλωνι ἐορτάζεσθαι. ταῦτά τε οὖν αὐτῷ 19 ἔδωκαν, καὶ τὴν ἡμέραν ἐν ᾗ ἐφρονεύθη, κυρίαν αἰεὶ ποτε ἔδραν βουλῆς ἔχουσιν, ἀποφράδα ἐνόμισαν. τό τε οἶκημα ἐν ᾧ ἐσφάγη, παραχρῆμά τε ἔκλεισαν καὶ ὕστερον ἐς ἄφρονος μετεσκεύασαν· καὶ τὸ βουλευτήριον τὸ Ἰούλιον ἐπ' αὐτοῦ κληθὲν παρὰ τῷ Κομιτίῳ ὠνομασμένῃ ἰκοδόμουν, ὥσπερ ἐψηγίστο. πρὸς δὲ τούτοις ἀπει- 2 πον μὲν μηδεμίαν εἰκόνα αὐτοῦ, καθάπερ θεοῦ τινὸς ὥς ἀληθῶς ὄντος, ἐν ταῖς τῶν συγγενῶν αὐτοῦ ἐκφοραῖς πέμπεσθαι, ὅπερ ἐκ τοῦ πάνυ ἀρχαίου καὶ τότε ἔτι ἐγένετο· ἀπηγόρευσαν δὲ μηδένα ἐς τὸ ἱερόν αὐτοῦ καταγεγόναι ἐπ' ἀδείᾳ μήτε ἀνδρηλατεῖσθαι μήτε συλᾶσθαι, ὅπερ οὐδενὶ οὐδὲ τῶν θεῶν, πλην τῶν ἐπὶ τοῦ 3 Ῥωμύλου γενομένων, ἐδεδώκεσαν. καίτοι καὶ ἐκεῖνο τὸ χωρίον ὀνόματι τὴν ἀσυλίαν, μετὰ τὴν τῶν ἀνδρῶν ἄθροισιν, ἄνευ τοῦ ἔργου αὐτῆς ἔσχεν· οὕτω γὰρ περιεφράχθη ὥστε μηδένα ἔτι τὸ παρὰ πᾶν ἐσελθεῖν ἐς αὐτὸ δυνήθηναι.

τῇ μὲν δὲ Καίσαρι ταῦτ' ἔδωκαν, ταῖς δὲ ἀειπαρθένοις ῥαβ- 4 δούχῃ ἐνὶ ἐκάστῃ χρῆσθαι, ὅτι τις αὐτῶν ἀπὸ δαίμωνος πρὸς ἐσπέραν οἴκαδε ἐπανιοῦσα ἡγνοήθη τε καὶ ὑβρίσθη. τὰς τε ἀρχὰς τὰς ἐν τῇ πόλει ἐπὶ πλείω ἔτη προαπέδειξαν, τοὺς τε ἐπιτηδείους σφί- σιν ἅμα δι' αὐτῶν τιμῶντες, καὶ τὰ πρῶτα ἐπὶ μακρότερον ταῖς τῶν ἀρξόντων διαδοχαῖς κρατυνόμενοι.

- 20 *πράξαντες δὲ ταῦτα, Λέπιδος μὲν αὐτοῦ, τὴν τε πόλιν καὶ τὴν ἄλλην Ἰταλίαν διάξων, ὥσπερ εἶπον, ὑπέμεινε, Καῖσαρ δὲ καὶ Ἀντώνιος ἐξεστράτευσαν. ὃ τε γὰρ Βρούτος καὶ ὁ Κάσσιος τὸ μὲν πρῶτον μετὰ τὴν ὁμιολογίαν τὴν πρὸς τὸν Ἀντώνιον τοὺς τε ἄλλους σφίσι γενομένην καὶ ἐς τὴν ἀγορὰν ἐσῆσαν, καὶ τὰς στρατηγίας*
ἐν τῷ αὐτῷ ᾧ καὶ πρὶν κόσμῳ διώκουν· ἐπεὶ δ' ἤρξαντό τινες ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος σφαιρῇ χαλεπαίνειν, ἐξεχώρισαν ὥς καὶ ἐπὶ τὰς ἐξω ἀρχάς, ὧς προσετετεύχματο, ἐπειγόμενοι. καίτοι καὶ ὑστερόντιος ὁ Κάσσιος ἦν, τὰ τε ἀπολλώνεια οὐδέπω διεωρτάκει. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν δι' Ἀντωνίου τοῦ συστρατηγοῦ καὶ ἀπὼν ἐκπρεπέστατα ἐπετέ-
λεσεν, αὐτὸς δὲ οὐκ εὐθὺς ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀπέπλευσεν, ἀλλ' ἐν τῇ Καμπανίᾳ μετὰ τοῦ Βρούτου χρονίσας ἐπετῆρει τὰ γιγνόμενα. καὶ
τινα καὶ γράμματα ἐς τὴν Ῥώμην, ἅτε καὶ στρατηγοῦντες, πρὸς τὸν δῆμον ἐπεμπον, μέχρις οὗ ὁ Καῖσαρ ὁ Ὀκταβιανὸς τῶν τε πραγμάτων ἀντιλαμβάνεσθαι καὶ τὸ πλῆθος σφετερίζεσθαι ἤρξατο.
τότε γὰρ τῆς τε δημοκρατίας ἅμα ἀπογρόντες καὶ ἐκείνων φοβηθέντες ἀπῆραν. καὶ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι λιμνηρῶς ὑπεδέξαντο· ἐτιμῶντο μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων σχεδὸν τι πάντων ἐφ' οἷς ἐποίησαν, ἐκεῖνοι δὲ καὶ εἰκόνας σφίσι χαλκᾷ παρὰ τε τὴν τοῦ Ἀρμόδιου καὶ παρὰ τὴν τοῦ Ἀριστογείτονος, ὥς καὶ ζηλωταῖς αὐτῶν
21 *γενομένοις, ἐψηγίσαντο. κἂν τούτῳ περσόμενοι τὸν Καῖσαρα ἐπὶ μεῖζον αἰρεσθαι, Κρητῶν μὲν καὶ Βιθυνῶν, ἐφ' οὓς ἐστέλλοντο, ἡμέλησαν, οὐδεμίαν ἐν αὐτοῖς ἀξιόχρεον ὠφέλειαν ὀρῶντες οὖσαν, πρὸς δὲ δὴ τὴν τε Συρίαν καὶ τὴν Μακεδονίαν, καίπερ μηδὲν σφίσι προσηκούσας, ἀλλ' ὅτι τῷ καιρῷ καὶ τοῖς χρήμασι ταῖς τε δυνάμει-*
σιν ἤκμαζον, ἐτράποντο. καὶ Κάσσιος μὲν πρὸς τοὺς Σύρους ὥς καὶ συνήθεις οἱ καὶ φίλους ἐκ τῆς μετὰ τοῦ Κράσσου στρατείας ὄντας ὤρμησεν, Βρούτος δὲ τὴν τε Ἑλλάδα καὶ τὴν Μακεδονίαν συνίστη. ἄλλως τε γὰρ ἔκ τε τῆς δόξης τῶν πεπραγμένων καὶ ἐπὶ
ταῖς ἐλπίσι τῶν ὁμοίων προσεῖχον αὐτῷ, καὶ διότι καὶ στρατιώτας συχνούς, τοὺς μὲν ἐκ τῆς πρὸς Φαρσάλῳ μάχης ἐκεῖ πον καὶ τότε ἔτι περιπλανωμένους, τοὺς δὲ καὶ ἐκ τῶν τῷ Δολοβέλλῳ συνεξελθόντων ὑπολειφθέντας ἢ διὰ νόσον ἢ δι' ἀταξίαν, προσλαβὼν εἶχεν·
καὶ οἱ καὶ χρήματα ἐκ τῆς Ἀσίας παρὰ τοῦ Τρεβονίου ἤλθον. τὸ μὲν οὖν Ἑλληνικὸν ἀπονητότατα ἐκ τούτων, ἅτε μηδὲ δύναμιν τινα ἀξιόλογον ἔχον, προσεποιήσατο· ἐς δὲ δὴ τὴν Μακεδονίαν ἤλθε μὲν ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ ἐν ᾧ ὁ τε Ἀντώνιος ὁ Γάιος ἄρτι ἀφίκτο καὶ Κύντος Ὀρτήσιος ὁ προάρχων αὐτῆς ἀπαλλαγῆσεσθαι ἔμελλεν,

οὐ μέντοι καὶ πρῶγμά τι ἔσχεν. οὗτός τε γὰρ εὐθὺς αὐτῷ προσε- 6
 χώρησε, καὶ ὁ Ἀντωνίος κωλυθεὶς κατὰ τὴν τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ
 Ῥώμῃ ἐπικράτησιν πρῶσσειν τι τῶν τῇ ἀρχῇ προσηκόντων ἀσθενὴς
 ἦν. ὁ τε Βατινίος ἤρχε μὲν Ἰλλυριῶν τῶν πλησιοχώρων, καὶ τό 6
 τε Δυρράχιον ἐκείθεν ἐπὶ ἐλθὼν προκατέλαβε καὶ ἦν αὐτῷ κατὰ τὸ
 στασιωτικὸν διάφορος, οὐ μὴν ἡδυνήθη τι αὐτὸν βλάψαι· οἱ γὰρ
 στρατιῶται ἀχθόμενοι τε αὐτῷ καὶ προσκαταφρονήσαντες αὐτοῦ
 διὰ νόσον μετέστησαν. καταλαβὼν οὖν καὶ τούτους ἐπὶ τε τὸν 7
 Ἀντωνίον ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ ὄντα ἐστράτευσεν, καὶ προαπαντήσαντός
 οἱ αὐτοῦ τοὺς τε στρατιώτας ὑπαικίσσατο, καὶ ἐκείνον ἐς τὸ τεῖχος
 προκαταφυγόντα ἀπετείχισε μὲν καὶ ἐξώγρησεν ἐκ προδοσίας, κακὸν
 δὲ οὐδὲν ἐργάσατο. πρῶξας δὲ ταῦτα, καὶ τὴν τε Μακεδονίαν 22
 μετὰ τοῦτο πᾶσαν καὶ τὴν Ἥπειρον προσλαβὼν, ἐπέστειλε τῇ γε-
 ρουσίᾳ, τὰ τεπραχθέντα οἱ δηλῶν καὶ ἑαυτὸν τὰ τε ἔθνη καὶ
 τοὺς στρατιώτας ἐπ' αὐτῇ ποιούμενος. οἱ δὲ (ἔτυχον γὰρ ὑπόπτως 2
 ἤδη πρὸς τὸν Καίσαρα ἔχοντες) ἰσχυρῶς τε αὐτὸν ἐπῆνεσαν καὶ
 πάντων τῶν ἐκεῖ χωρίων ἄρχειν ἐκέλευσαν. ὥς οὖν καὶ ἐκ τοῦ
 δόγματος τὴν ἡγεμονίαν ἐβεβαιώσατο, αὐτός τε ἐπὶ πλεῖον προεθυ-
 μήθη καὶ τὸ ὑπήκοον ἀπροφασίστως συναιρόμενον ἔσχεν. καὶ τέως 3
 μὲν τῷ τε Καίσαρι πέμπων, ὅτε ἐδόκει τῷ Ἀντωνίῳ πολεμεῖν, πα-
 ρήνει ἐκείνῳ τε ἀνθίστασθαι καὶ ἑαυτῷ συναλλαγῆναι, καὶ αὐτὸς
 ἐς τὴν Ἰταλίαν πλεῦσαι παρεσκευάζετο, ὅθεν ἡ γερούσια μετέπεμψεν
 αὐτόν· ἐπεὶ δὲ ὁ Καίσαρ τὰ τε ἐν τῇ Ῥώμῃ ἀκριβῶς κατέσχε καὶ 4
 τοὺς τοῦ πατρὸς φονέας φανερώς ἐτιμωρεῖτο, κατὰ χώραν ἔμεινε,
 καὶ διεσκόπει ὅπῃ ποτὲ ἐπιόντα αὐτὸν καλῶς ἀμύναιτο, καὶ τὰ τε
 ἄλλα ἄριστα δὴ τὴν τε Μακεδονίαν διήγαγε, καὶ τὰ στρατεύματα
 στασιασθέντα οἱ ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου κατεστήσατο. ἐκείνος γάρ, 23
 καίτοι ὑπ' αὐτοῦ οὐδὲ τοῦ στρατηγικοῦ κόσμου στερηθεὶς, οὐκ
 ἡγάπησε τὴν ἡσυχίαν ἐν τε ἀδείᾳ καὶ ἐν τιμῇ ἔχων, ἀλλ' ἐς τοὺς
 τοῦ Βρούτου στρατιώτας ἔπραττεν ἀπόστασιν· φωραθεὶς τε ἐπὶ 2
 τούτῳ πρὶν μέγα τι κακὸν δρᾶσαι, καὶ τῶν τε ἐπισήμων τῆς στρα-
 τηγίας ἀφαιρεθεὶς καὶ φυλακῇ τινὶ ἀδέσμῳ, ἵνα μηδὲν νεοχμώσῃ,
 παραδοθεὶς οὐδ' ὥς ἡσύχασεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ μᾶλλον ἢ πρὶν ἐνεω-
 τέρισεν, ὥστε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοὺς μὲν ἀλλήλοις ἐς χεῖρας
 ἔλθεῖν, τοὺς δὲ καὶ ἐπ' ἐκείνον ἐς τὴν Ἀπολλωνίαν, ὅπως ἐξαρκά-
 σωσιν αὐτόν, ὀρμησάμενοι. καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἡδυνήθησαν ποιῆσαι· ὁ 3
 γὰρ Βρούτος ἐκ γραμμάτων τινῶν ἀλόγτων προμαθὼν τὸ γενησόμε-
 νον ὑπεξήγαγεν αὐτόν, ὥς καὶ νοσοῦντά τινα ἐς δίφρον κατέστεγον

23 1 2 ὑπὸ τοῦ στρατιωτικοῦ

Dio Cassius.

27

ἱμβαλίων· οὔτε δὲ ἐκείνων εὐρεῖν δυνάμενοι καὶ τὸν Βροῦτον φοβούμε-
 4 νοι λόγον ὑπὲρ τῆς πόλεως κατέλαβον. καὶ αὐτοὺς ὁ Βροῦτος ἔς
 τε δημολογίαν ὑπαγαγόμενος, καὶ ὀλίγους τῶν θρασυτάτων τοὺς μὲν
 θανατώσας τοὺς δὲ ἀπαλλάξας ἐκ τῆς συστρατείας, οὕτω διέθηκεν
 ὥστε σφᾶς τοὺς τε ἀποπεμφθέντας ὡς καὶ τῆς στάσεως αἰτιωτάτους
 συλλαβεῖν καὶ ἀποκτεῖναι, καὶ τὸν ταμίαν τοὺς τε ὑποστρατήγους
 24 τοῦ Ἀντωνίου ἔξαιτῆσαι. ὁ οὖν Βροῦτος ἐκείνων μὲν οὐδένα σφί-
 σιν ἐξέδωκεν, ἀλλ' ἔς πλοῖα αὐτοὺς ἱμβαλὼν ὡς καὶ καταποντώσιον
 ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἀπέπειψεν· φοβηθεὶς δὲ μὴ καὶ αὐθις τῶν ἐν τῇ
 Ῥώμῃ πραιτομένων ἐπὶ τὸ φοβερώτερον ἀγγελλομένων πυρθανόμε-
 2 νοι μεταβάλλωνται, τὸν μὲν Ἀντώνιον ἐν τῇ Ἀπολλωνίᾳ κατέλιπε,
 Γαῖον τινὶ Κλωδίῳ παραδοὺς φυλάσσειν, αὐτὸς δὲ τό τε πλείστον
 καὶ τὸ ἰσχυρότατον τοῦ στρατοῦ λαβὼν ἔς τε τὴν ἄνω Μακεδονίαν
 ἀνεχώρησε, κἀντεῦθεν ἐς τὴν Ἀσίαν ὕστερον ἐπλευσεν, ὅπως σφᾶς
 ὅτι τε πορρωτάτω τῆς Ἰταλίας ἀπαγάγῃ καὶ τῶν ἐκεῖ ὑπήκόων
 3 διατρέφῃ. καὶ ἄλλους τε ἐν τούτῳ συμμύχους προσεποιήσατο καὶ
 τὸν Δημόταρον, καίπερ ὑπεργήρων τε ὄντα καὶ τῷ Κασσίῳ ἀπει-
 πόντα τὴν βοήθειαν. διατρέψοντος δὲ αὐτοῦ ταύτῃ, ἐκείνῳ τε
 Γέλλιος Ποπλικόλας ἐπεβούλευσε καὶ τὸν Ἀντώνιον ὁ ἀδελφὸς ὁ
 4 Μάρκος ἐξαργύσαι, πέμψας τινάς, ἐπεχείρησεν. καὶ τοῦτον μὲν ὁ
 Κλωδίος ὡς οὐκ ἡδυνήθη σῶον φυλάξαι, ἀπέκτεινεν, εἴτ' αὐτογνο-
 μονήσας εἴτε καὶ ἐξ ἐντολῆς τοῦ Βρούτου· καὶ γὰρ λόγος ἔχει ὅτι
 πρότερον μὲν ἐν παντὶ τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ ἐποιεῖτο, ὕστερον δέ,
 5 μαθὼν τὸν Δέκιμον ἀπολωλὸτα, παρ' οὐδὲν αὐτὴν ἤγαγεν. ὁ δὲ
 δὴ Γέλλιος ἐφωρώθη μὲν, ἔπαθε δὲ δεινὸν οὐδέν· ὁ γὰρ Βροῦτος
 ἐκείνόν τε ἐν τοῖς φιλοτάτοις αἰεὶ ποτε νομίσας εἶναι, καὶ τὸν ἀδελφὸν
 αὐτοῦ Μάρκον Μεσσάλαν πάντῳ Κασσίῳ προσκείμενον εἰδώς,
 ἀφῆκεν αὐτόν. καὶ ὃς ἐπέθετο μὲν καὶ τῷ Κασσίῳ, οὐδὲν δὲ οὐδέ
 6 τότε κυκλὸν ἔπαθεν. αἴτιον δὲ ὅτι ἡ μήτηρ αὐτοῦ Πῶλα προμα-
 θοῦσα τὴν ἐπιβουλὴν, καὶ δέισασα περὶ τε τῷ Κασσίῳ μὴ προκα-
 ταληφθῇ (σφόδρα γὰρ αὐτὸν ἠγάπα) καὶ περὶ τῷ νύμφῃ μὴ κατα-
 φωραθῇ, τό τε ἐπιβούλειμα αὐτὴ ἐκοῦσα τῷ Κασσίῳ προεμήνησε
 καὶ τὴν σωτηρίαν τοῦ παιδὸς ἀντέλαβεν. οὐ μόντοι καὶ βελτίῳ
 αὐτὸν ἐποίησεν· πρὸς τε γὰρ τὸν Καίσαρα καὶ πρὸς τὸν Ἀντώνιον
 25 ἀπὸ τῶν ἐνέργειων ἀπηυτομόλησεν. ὁ δ' οὖν Βροῦτος ὡς τά-
 χιστα τὴν τε τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Μάρκου πείρασιν καὶ τὴν τοῦ
 ἀδελφοῦ αὐτοῦ σφαγὴν ἔμαθεν, ἔδεισε μὴ καὶ ἄλλο τι ἐν τῇ Μα-
 κεδονίᾳ παρὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ νεωτερισθῇ, καὶ εὐθὺς ἐς τὴν

Εὐρώπην ἐπειχθεὶς τὴν τε χώραν τὴν τοῦ Σαδάλου γενομένην παρέλαβεν (ἅπαις γὰρ τελευτῶν τοῖς Ῥωμαίοις αὐτὴν κατέλιπεν), καὶ ἐς Βησσὸς ἐμβαλὼν, εἴ πως ἀμύναιτό τε ἅμα αὐτοὺς ὧν ² ἑκακοῦργοι, καὶ ὄνομα ἀξίωμά τε αὐτοκράτορος, ὡς καὶ ῥῆον ἐκ τούτου τῷ τε Καίσαρι καὶ τῷ Ἀντωνίῳ προσπολεμήσων, περιβάλοιτο, ἀμφοτέρω διεπράξατο, Ῥουσνυπόριδος οἱ δυνάστου τινὸς ἐς τὰ μάλιστα βοηθήσαντος. ἐντεῦθεν δὲ ἐς τὴν Μακεδονίαν ἔλθων καὶ πάντα τὰ ἐκεῖ κρατυνόμενος ἐς τὴν Ἀσίαν αὐθις ἀνεκομίσθη.

Βροῦτος μὲν ταῦτά τε ἔπρασσε, καὶ ἐς τὰ νομίσματα ἃ ἐκό- ³ πτετο εἰκόνα τε αὐτοῦ καὶ πῖλον ξιφιδίῳ τε δύο ἐνέτῃπον, δηλῶν ἐκ τε τούτου καὶ διὰ τῶν γραμμῶν ὅτι τὴν πατρίδα μετὰ τοῦ Κασσίου ἡλευθερωκὺς εἶη· ἐν δὲ τοῖς αὐτοῖς ἐκείνοις χρόνοις ὁ ²⁶ Κάσσιος ἐς τε τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν Τρεβόνιον, φθάσας τὸν Δολοβέλλαν, ἐπεραιώθη, καὶ λαβὼν παρ' αὐτοῦ χρήματα, τῶν τε ἱππέων συγγούς, οὓς ὁ Δολοβέλλας ἐς τὴν Συρίαν προεπεπόμφει, καὶ ἑτέροους πολλοὺς τῶν τε Ἀσιανῶν καὶ τῶν Κιλικίων προσέθετο. καὶ τούτου καὶ τὸν Ταρχονδίμοτον τοὺς τε Ταρσεῖς καὶ ἄκοντας ² ἐς τὸ συμμαχικὸν προσηγάγετο· οὕτω γὰρ προσφιλῶς τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ, καὶ δι' ἐκείνον καὶ τῷ δευτέρῳ, οἱ Ταρσεῖς εἶχον ὥστε καὶ Ἰουλιόπολιν σφας ἀπ' αὐτοῦ μετονομάσαι. ταῦτ' οὖν ὁ Κάσσιος πράξας ἐς τὴν Συρίαν ἦλθεν, καὶ ἅμαχί πάντα τὰ τε τῶν δήμων καὶ τὰ τῶν στρατευμάτων προσεποιήσατο. ἡ δὲ δὴ κατὰστα- ³ σις ἡ ἐν τῇ Συρίᾳ τότε τοιάδε ἦν. Καϊκίλιος Βάσσιος ἱππεὺς στρατεύσας τε τῷ Πομπηίῳ καὶ ἀναχωρήσας ἐς Τύρον, ἐκεῖ ἐν τῇ ἐμπορίῳ τὰς διατριβὰς λανθάνων ἐποιεῖτο. ἤρχε δὲ τῶν Σύρων Σέξτος· τοῦτῃ γὰρ καὶ ταμίᾳ καὶ συγγενεὶ αὐτοῦ ὄντι ὁ Καῖσαρ πάντα τὰ τῇδε κατὰ τὴν ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπὶ τὸν Φαρνάκην ἔλασιν ἐπέτρεψεν. ὁ οὖν Βάσσιος τὸ μὲν πρῶτον ἡσυχίαν ἤγαν, ἀγαπῶν ⁴ εἴ τις αὐτὸν ζῇν ἐάσειεν· ὡς δὲ τῶν τε ὁμοίων τινὲς πρὸς αὐτὸν συνελέγησαν, καὶ τῶν τοῦ Σέξτου στρατιωτῶν ἄλλοτε ἄλλους ἐς φυλακὴν τῆς πόλεως φοιτῶντας ἀνηρτήσατο, περὶ τε τοῦ Καίσαρος πολλὰ καὶ δεινὰ ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἠγγέλλετο, οὐκέτι τοῖς παροῦσιν ⁵ ἔσπερξεν, ἀλλ' ἡ τοῖς ἀμφὶ τὸν Σκιπίωνα τὸν τε Κάτωνα καὶ τοὺς Πομπηίους συναιρόμενος, ἡ καὶ ἑαυτῷ δυναστείαν τινὰ περιβαλλόμενος, ἐνέδχμον. φωραθεὶς τε ὑπὸ τοῦ Σέξτου πρὶν παρυσκενάσασθαι, ἔφη τε τῷ Μιθριδάτῃ τῷ Περγαμηνῷ τὴν ἐπικουρίαν ἐπὶ τὸν Βόσπορον ἀφροῖζειν, καὶ πιστευθεὶς ἀπελύθη. καὶ οὕτω μετὰ ⁶

ταῦτα γράμματα τινα συνέπλασεν ὥς καὶ παρὰ τοῦ Σκιπίωνός οἱ πεμφθέντα, καὶ ἔξ αὐτῶν τὸν τε Καίσαρα ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἡττησθαι καὶ ἀπολωλέναι διήγγελλε, καὶ ἑαυτῷ τὴν ἀρχὴν τῆς Συρίας προσ-
7 τετάχθαι ἔλεγεν. καὶ τούτου τὴν τε Τύρον μετὰ τῶν προπαρε-
σκευασμένων κατέλαβε, κἀντεῦθεν πρὸς τὰ τοῦ Σέξτου στρατόπεδα προσχωρῶν περιέπεσεν αὐτῷ καὶ ἡττηθεὶς ἐτρώθη. παθὼν δὲ τοῦτο κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκ ἐτ' αὐτοῦ ἐπείρασε, τοῖς δὲ δὴ στρατιώταις προσπέμπων τινὰ τρόπον οὕτω τινὰς αὐτῶν ἰσφετερίσαστο ὥστε
27 καὶ αὐτόχειρας τοῦ Σέξτου γενέσθαι. ἀποθανόντος δὲ κέλινου τό-
τε στράτευμα πᾶν πλην ὀλίγων προσηταιρίσαστο (τοὺς γὰρ ἐν Ἀπα-
μείᾳ χειμάζοντας ἐπεδίωξε μὲν ἐς Κιλικίαν προαποχωρήσαντας, οὐ
μὴν καὶ προσεπειρήσαστο), καὶ ἐς τὴν Συρίαν ἐπανελθὼν στρατηγός
τε ὠνομάσθη καὶ τὴν Ἀπάμειαν ἐκρατύνατο, ὅπως ὁρμητήριόν οἱ
2 τοῦ πολέμου γένηται. τὴν τε ἡλικίαν οὐχ ὅτι τὴν ἐλευθέραν ἀλλὰ
καὶ τὴν τῶν δούλων κατέλεγε, καὶ χρήματα ἤθροιζε καὶ ὅπλα κα-
τεσκευάζετο. πρᾶσσοντα δὲ αὐτὸν ταῦτα Γαίος τις Ἀντίστιος ἐς
πολιορκίαν κατέκλεισεν. καὶ μετὰ τοῦτο ἀγχώμια ἀγωνιζόμενοι,
καὶ μηδέτεροι ἰσχυρὸν τι παραλαβεῖν δυνάμενοι, ἀσπόνδῳ διοκωχῇ
3 πρὸς συμμάχων ἐπαγωγὴν διελύθησαν. καὶ Ἀντιστίῳ μὲν ἔκ τε
τῶν περιχώρων οἱ τὰ τοῦ Καίσαρος φρονοῦντες καὶ ἐκ τῆς Ῥώμης
στρατιῶται ὑπ' αὐτοῦ πεμφθέντες προσεγένοντο, τῷ δὲ δὴ Βάσσῳ
ὁ Ἀλξανδόριος ὁ Ἀράβιος· οὗτος γὰρ τῷ τε Λουκούλλῳ πρότερον,
ὥσπερ εἴρηται μοι, ὁμολογήσας, καὶ τοῖς Πάρθοις μετὰ τοῦτο κατὰ
4 τοῦ Κράσσου συναράμενος, τότε παρεκλήθη μὲν ὑπ' ἀμφοτέρων,
ἐλθὼν δὲ ἐς τὸ μέσον τῆς τε πόλεως καὶ τῶν στρατοπέδων, πρὶν
τι ἀποκρίνυσθαι σφισι, τὴν τε συμμαχίαν ἀπεκήρυξεν, καὶ ἐπειδὴ
ὁ Βάσσος ἐπερέβαλε τοῖς χρήμασιν, ἐπεκούρησέ τε αὐτῷ καὶ ἐν τῇ
5 μάχῃ πολὺν τοῖς τοξεύμασιν ἐπεκράτησεν. οἱ δὲ δὴ Πάρθοι ἦλθον
μὲν καὶ αὐτοὶ τῷ Βάσσῳ ἐπὶ κλητοί, οὐ μόντοι καὶ ἐπὶ πολὺ αὐτῷ
διὰ τὸν χειμῶνα συνεγένοντο, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ἔπραξαν τι ἀξιό-
λογον. καὶ ὁ μὲν δυνηθεὶς τινα χρόνον, ἔπειτα ὑπὸ τε Μάρκῳ
Κρίσπου καὶ ὑπὸ Λουκίου Στατίου Μούρκου αὐθις κατείρχθη.
28 τοιούτων δὲ δὴ τῶν πραγμάτων αὐτοῖς ὄντων, ὁ Κάσσιος ἐπελ-
θὼν τὰς τε πόλεις πάσας εὐθὺς πρὸς τε τὴν δόξαν ὣν ἐν τῇ τα-
μειᾷ ἐπεποιήκει καὶ πρὸς τὴν λοιπὴν εὐκλειαν ὤκειώσατο, καὶ τὰ
στρατόπεδα τὰ τε τοῦ Βάσσου καὶ τὰ τῶν ἐτέρων οὐδὲν ἐπιπονή-
2 σας προσέθετο. καὶ αὐτῷ καθ' ἕνα μετὰ πάντων αὐτῶν ἀνλιζομένων
ὑδωρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ αἰφνίδιον πολὺ ἐπεγένετο, καὶ τούτῳ σῆς
ἄγριοι ἐς τὸ στρατόπεδον κατὰ πάσας ἅμα τὰς πύλας ἐσπεσόντες
πάντα τὰ ἐν αὐτῷ ὄντα συνέχεαν καὶ συνετάραξαν, ὥστε τινὰς ἐκ

τούτων τὴν τε ἰσχυρὸν αὐτοῦ τὴν αὐτίκα καὶ τὴν μετὰ ταῦτα κατα-
στροφὴν τεκμήριυσθαι. παραλαβὼν οὖν τὴν Συρίαν ἐς τὴν Ἰου- 3
δαίαν ὥρμησε, πυθόμενος τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐν τῇ Αἰγύπτῳ
ὑπὸ τοῦ Καίσαρος καταλειφθέντας προσεῖναι, καὶ ἐκείνους τε ἀκο-
νιτὶ καὶ τοὺς Ἰουδαίους πυρεστήσαστο. καὶ μετὰ τοῦτο τὸν μὲν 4
Βάσσον καὶ τὸν Κρίσπον, τοὺς τε ἄλλους τοὺς οὐκ ἐθελήσαντάς
οἱ συστρατεῦσαι, ἀπέπεμψε μὴδὲν ἀδικήσας, τῷ δὲ δὴ Στατίῳ τό
τε ἀξίωμα μεθ' οὗ ἀφῆκτο ἐτήρησε, καὶ προσέτι καὶ τὸ ναυτικὸν
ἐπέτρεψεν.

οὕτω μὲν καὶ ὁ Κάσσιος ἰσχυρὸς διὰ ταχέων ἐγένετο, καὶ τῷ 5
τε Καίσαρι περὶ τῶν συναλλαγῶν καὶ τῇ γερονσίᾳ περὶ τῶν πα-
ρόντων ὅμοια τῷ Βρούτῳ ἐπέστειλεν. καὶ αὐτῷ διὰ ταῦτα ἡ βουλὴ
τὴν τε ἀρχὴν τῆς Συρίας ἐβεβαίωσε καὶ τὸν τοῦ Δολοβέλλου πό-
λεμον ἐψηφίσαστο. οὗτος γὰρ ἐτέτακτο μὲν τῆς Συρίας ἄρχειν καὶ 29
τὴν ἔξοδον ὑπατεύων ἐποιεῖτο, χρόνιος δὲ διὰ τε τῆς Μικεδονίας
καὶ διὰ τῆς Θυρίκης ἐς τὴν Ἀσίαν τὸ ἔθνος κομισθεὶς καὶ ἐκεῖ
ἐνδιέτριψεν. ἐπειδὴ τε ἐνταῦθα ἔτι ὄντι αὐτῷ τὸ δόγμα ἡγγέλθη, 2
πρὸς μὲν τὴν Συρίαν οὐ προεχώρησεν, αὐτοῦ δὲ δὴ καταμείνας
τὸν Τρεβώνιον οὕτω μετεχειρίσαστο ὥστε δόξαν οἱ εὐνοίας πλείστην
παρ᾽ αὐτῷ λαβεῖν καὶ τὴν τε τροφὴν τοῖς στρατιώταις παρ' ἐκόντος αὐ-
τοῦ λαβεῖν καὶ τὴν δάιταν ἀδεῶς σὺν αὐτῷ ποιεῖσθαι. ἐπειδὴ τε 3
ἐν τε τῷ Θαρσοῦντι διὰ ταῦτ' ἐγένετο καὶ φυλακὴν οὐδεμίαν ἑαν-
τοῦ ἐποιεῖτο, τὴν τε Σμύρναν, ἐν ᾗ ἦσαν, νυκτὸς ἐξυπνιναίως κατέ-
λαβε, καὶ ἐκείνον ἀποκτείνας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ πρὸς τὴν τοῦ
Καίσαρος εἰκόνα ἔρριψε, καὶ τούτου πᾶσαν τὴν Ἀσίαν κατέσχευεν.
πυθόμενοι δὲ ταῦτα οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι πόλεμον αὐτῷ ἐπήγγειλαν· 4
οὐδέπω γὰρ ὁ Καῖσαρ οὔτε τὸν Ἀντώνιον ἐνενικήκει οὔτε τὰ ἐν
τῷ ἄστει διὰ χειρὸς ἐπεποίητο. καὶ τοῖς τε συνοῦσιν οἱ ῥητὴν
ἡμέραν ἐς ἐκλείψιν τῆς φιλίας αὐτοῦ προεῖπον, ἵνα μὴ καὶ ἐκεῖνοι
ἐν ἐχθρῶν μοίρᾳ γένωνται, καὶ τὴν ἀντίταξιν τὸν τε πόλεμον τὸν 5
πρὸς αὐτὸν τὸ μὲν σύμπαν τοῖς ὑπάτοις προσέταξαν, ἐπειδὴν τὰ
παρόντα κατορθώσωσι, ποιήσασθαι (τὸν γὰρ Κάσσιον οὐδέπω τὴν
Συρίαν ἔχοντα ᾗδεσαν), ἵνα δὲ μὴ ἐπὶ μείζον ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ
αὐξήθῃ, τοῖς τῶν προσόρων ἐθνῶν ἄρχουσιν ἐνεχείρισαν· καὶ μετὰ 6
τοῦτο μαθόντες τὰ κατὰ τὸν Κάσσιον, πρὶν καὶ ὅτιοῦν ἐπ' ἐκείνων
πραχθῆναι, ταῦθ' ὑπὲρ εἶπον ἐψηφίσαντο. ὁ δ' οὖν Δολοβέλλας 30
ἐγκρατὴς οὕτω τῆς Ἀσίας γενόμενος ἐς τὴν Κιλικίαν ἦλθε, τοῦ
Κασσίου ἐν τῇ Παλαιστίνῃ ὄντος, καὶ τοὺς Τυρσέας ἐκουσίους

- προσλαβὼν φρουρούς τινας αὐτοῦ ἐν Αἰγύπτῳ ὄντας ἐνίκησε, καὶ ἐς
 2 τὴν Συρίαν ἐνέβαλεν. καὶ τῆς μὲν Ἀντιοχείας ὑπὸ τῶν ἐμφρουρούν-
 των αὐτὴν ἀπεκρούσθη, τὴν δὲ δὴ Λαοδικεῖαν ἀμαχίᾳ διὰ τὴν φι-
 λίαν αὐτῶν, ἣν πρὸς τὸν Καίσαρα τὸν πρότερον εἶχον, προσεποιή-
 σατο. καὶ τούτων ἡμέρας τινὰς ἰσχύσας (τά τε γὰρ ἄλλα καὶ τὸ
 ναυτικὸν αὐτῷ διὰ ταχέων ἐκ τῆς Ἀσίας ἐπῆλθε) διέβυλεν ἐς Ἄρα-
 3 δον, ὅπως καὶ παρ' ἐκείνων καὶ χρήματα καὶ ναῦς λάβῃ· κἀνταῦθα
 ἀποληφθεῖς μετ' ὀλίγων ἐκινδύνευσεν. διαφυγὼν δ' οὐδ' ἀπήντησέ
 τε τῷ Κασσίῳ προσελαύνοντι, καὶ συμβυλὼν αὐτῷ ἡττήθη. κατα-
 κλεισθεὶς τε ἐς τὴν Λαοδικεῖαν ἐπολιορκεῖτο, τῆς μὲν ἡπίερον παν-
 τελῶς ἐργόμενος (ἄλλοι τε γὰρ τῷ Κασσίῳ καὶ Πάρθοι τινὲς
 4 ἐβοήθησαν), ταῖς δὲ δὴ ναυσὶ ταῖς τε Ἀσιαναῖς καὶ ταῖς Αἰγυπ-
 τίαις, ὥς ἡ Κλεοπάτρα αὐτῷ ἐπεμψε, καὶ προσέτι καὶ τοῖς χρήμασι
 τοῖς παρ' αὐτῆς ἐλθοῦσιν ἰσχύων, μέχρις οὗ ὁ Στάτιος τό τε ναυ-
 τικὸν συνεκρότησε, καὶ ἐς τὸν τῶν Λαοδικέων λιμένα ἐσπλεύσας
 τοὺς τε ἀνταναχθέντας ἐκράτησε καὶ ἀπέκλεισεν οἱ καὶ τὴν θάλασ-
 5 σαν. τότε γὰρ ἀμφοτέρωθεν τῆς ἐπαγωγῆς τῶν ἐπιτηδεύων εἰρχθεὶς
 ἐπεκδρομὴν μὲν σπᾶνει τῶν ἀναγκαίων ἐποιήσατο, καταραχθεὶς δὲ
 διὰ ταχέων ἐς τὸ τεῖχος, καὶ προδιδόμενον αὐτὸ ἰδὼν, ἐφοβήθη
 μὴ ζῶν ἀλώῃ καὶ ἑαυτὸν κατεχρήσατο. ὅπερ πού καὶ Μάρκος
 6 Ὀκτάμιος ὑποστράτηγος αὐτοῦ ἔπραξεν. καὶ οἱ μὲν ταφῆς ὑπὸ τοῦ
 Κασσίου, καίπερ τὸν Τρεβώνιον ἄταφον ῥίψαντες, ἡξιώθησαν· οἱ
 τε συστρατεύσαντές σφισι καὶ περιγενόμενοι καὶ σωτηρίας καὶ ἀδείας,
 7 καίτοι πολέμιοι ὑπὸ τῶν οἴκοι Ῥωμαίων νομισθέντες, ἔτυχον. οὐ
 μέντοι οὐδ' οἱ Λαοδικεῖς κακὸν τι πλὴν συντελείας χρημάτων ἔπα-
 θον. ἀλλ' οὐδὲ ἄλλος οὐδεὶς, συγχῶν μετὰ τοῦτο ἐπιβουλευσάντων
 τῷ Κασσίῳ, ἐκολάσθη.
- 31 ἐν ᾧ δὲ ταῦτ' ἐγίνετο, οἱ Ταρσεῖς Τίλλιον Κίμβρον φονέα
 τε τοῦ Καίσαρος ὄντα καὶ τότε Βιθυνῶν ἄρχοντα, πρὸς τε τὴν
 τοῦ Κασσίου ἐπικουρίαν ἐπειγόμενον ἐπεχείρησαν τῶν τοῦ Ταύρου
 διόδων εἰρξαι, προεκλιπόντες τε αὐτὰς ὑπὸ δέους παραχρῆμα μὲν
 ἐσπείσαντο αὐτῷ, νομίσαντες ἰσχυρὸν αὐτὸν εἶναι, μετὰ δὲ τοῦτο
 τὴν ὀλιγότητα τῶν στρατιωτῶν κατανοήσαντες οὔτε τῇ πόλει αὐτὸν
 2 ἐδέξαντο οὔτε τὰ ἐπιτήδειά οἱ παρέσχον. ἐπειδὴ τε φρουρίον τι
 ἐπιτειχίσας σφίσιν ἐς τὴν Συρίαν ἀπῆρε, προτιμότερον τὸ τῷ Κασ-
 σίῳ βοηθήσαι τοῦ τὴν πόλιν αὐτὸς ἐξελεῖν ποιησάμενος, τοῦτό τε
 ἐπιστρατεύσαντες αὐτῷ παρεστήσαντο, καὶ πρὸς τὰ Ἀδανὰ ὁμορὰ
 τέ σφισι καὶ διάφορα αἰεὶ ὄντα ὥρμησαν, πρόφασιν ὥς καὶ τὰ τοῦ

Κασσίον πράσσουντι ποιησάμενοι. πυθόμενος δὲ ταῦτα ἐκείνος 3
 πρότερον μὲν, ὥς ἔτι ὁ Δολοβέλλας ἔζη, Λούκιον Ρούφον ἐπ' αὐ-
 τοὺς ἔπεμψεν, ὕστερον δὲ καὶ αὐτὸς ἦλθε, καὶ ἡδὴ γὰρ ἀμαχί τῷ
 'Ρούφῳ προσεκεχώρηκεσαν, ἄλλο μὲν σφας οὐδὲν δεινὸν εἰργάσατο,
 τὰ δὲ χρήματα τὰ τε ἴδια καὶ τὰ δημόσια πάντα ἀφείλετο. καὶ 4
 τούτου Ταρσεῖς ἐπαίνους τε παρὰ τῶν τριῶν ἀνδρῶν (ἐκείνοι γὰρ
 τὰ πράγματα ἡδὴ τὰ ἐν τῇ 'Ρώμῃ εἶχον) καὶ ἐλπίδα ἀντιλήψε-
 σθαι τι ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ἔλαβον· ἢ τε Κλεοπάτρα διὰ τὴν 5
 συμμαχίαν ἦν τῷ Δολοβέλλᾳ ἔπεμψεν, εὔρετο τὸν υἱόν, ὃν Πτο-
 λεμαῖον μὲν ὠνόμαζεν, ἐπλύττετο δὲ ἐκ τοῦ Καίσαρος τετοκέναι
 καὶ κατὰ τοῦτο Καιοσαρίωνα προσηγόρευε, βυσιλέα τῆς Αἰγύπτου
 κληθῆναι.

Κάσσιος δὲ ἐπειδὴ τὰ τε ἐν τῇ Συρίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ Κιλικίᾳ 32
 κατεστῆσαντο, ἐς τὴν Ἀσίαν πρὸς τὸν Βροῦτιον ἀφίκετο. ὥς γὰρ
 τὴν τε συνωμοσίαν τῶν τριῶν ἀνδρῶν ἔμαθον καὶ τὰ πραττόμενα
 ὑπ' αὐτῶν κατὰ σφῶν ἤσθοντο, συνῆλθόν τε ἐκεῖ καὶ τὰ πράγματα
 ἔτι καὶ μᾶλλον ἐκοινώσαντο· τὴν τε γὰρ αἰτίαν τὴν τοῦ πολέμου 2
 τὴν αὐτὴν ἔχοντες καὶ τὸν κίνδυνον τὸν αὐτὸν προσδεχόμενοι, τὴν
 τε ὑπὲρ τῆς τοῦ δήμου ἐλευθερίας γνώμην μηδὲ τότε ἐξιστάμενοι,
 καὶ ἐκείνους ἅτε καὶ τρεῖς ὄντας καὶ τοιαῦτα δρῶντας καταλῦσαι
 γλιχόμενοι, πολλῷ προθυμότερον κοινῇ πάντα καὶ ἐβουλευόντο καὶ
 ἐποιοῦν. καὶ τὸ μὲν σύμπαν ἔγνωσαν ἐς τε τὴν Μακεδονίαν ἐλθεῖν 3
 καὶ περαιωθῆναι αὐτοὺς ἐκεῖσε κωλύσαι, ἢ καὶ ἐς τὴν Ἰταλίαν
 προδιαβῆναι· ἐπεὶ δὲ τὰ τε ἐν τῇ 'Ρώμῃ καθίστασθαι ἔτ' ἐλέγοντο,
 καὶ πρὸς τὸν Σέξτον ἅτε καὶ ἐγγύθεν ἐφεδρεύοντά σφισιν ἀσχολίαν
 ἔξιν ἐνομιζόντο, οὐκ εὐθὺς ταῦτ' ἐποίησαν, ἀλλ' αὐτοὶ τε περιόν· 4
 τες καὶ ἐτέρους διαπέμποντες τοὺς τε μηδέπω δημοφρονοῦντάς σφισι
 προσεκτῶντο καὶ χρήματα καὶ στρατιώτας ἤθροιζον. καὶ αὐτοῖς 33
 οἱ μὲν ἄλλοι ταύτῃ πάντες, καὶ οἱ πρόσθεν περιορώμενοι, παρα-
 χρῆμα ὠμολόγησαν, ὃ δὲ δὴ Ἀριοβαρζάνης οἱ τε 'Ρόδιοι καὶ οἱ
 Λύκιοι ἄλλως μὲν οὐκ ἀνδίσταντο, οὐ μέντοι καὶ συμμαχῆσαι
 ἤθελον. ὑποπτεύσαντες οὖν αὐτοὺς τὰ τῶν ἐναντιῶν, ἐπειδὴ εὖ 2
 ὑπὸ τοῦ Καίσαρος τοῦ προτέρου ἐπεπόνθεσαν, φρονεῖν, καὶ φοβη-
 θέντες μὴ καὶ αὐτοὶ τε ἀπελθόντων σφῶν ταράξωσί τι καὶ τοὺς
 ἄλλους συναποστήσωσι, γνώμην ἐποίησαντο ἐπ' ἐκείνους πρῶτον
 τραπέσθαι, ἐλπίσαντές σφας, ἅτε καὶ τοῖς ὅπλοις πολλὰ αὐτῶν ὑπε-
 ρέχοντες καὶ ταῖς εὐεργεσίαις ἀφθόνως χρώμενοι, διὰ βραχέος πελ-
 σιν ἢ καὶ βιάσασθαι. καὶ Κάσσιος μὲν 'Ροδίους, καίτοι τοσοῦτον 3

ἐπὶ τῷ ναυτικῷ φρονουήσας ὥστε ἕς τε τὴν ἡπειρον ἐπ' αὐτὸν προδιαπλεύσαι καὶ τὰς πέδας αἷς ἐκόμιζον ὡς καὶ ζῶντας πολλοὺς αἰρήσοντες ἐπιδεικνύναι σφίσι, ναυμαχίᾳ πρότερον μὲν περὶ Μύνδον, ἔπειτα δὲ πρὸς αὐτῇ τῇ Ῥόδῳ διὰ τοῦ Στατίου, τῷ τε πλήθει καὶ τῷ μεγέθει τῶν νεῶν τὴν ἐμπειρίαν σφῶν κρατήσας, ἐνίκησεν·

- 4 καὶ μετὰ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἕς τὴν νῆσον περαιωθεὶς ἄλλο μὲν κακὸν οὐδὲν αὐτοὺς ἔδρασεν (οὔτε γὰρ ἀντίστησάν οἱ, καὶ εὖνοιαν αὐτῶν ἐκ τῆς διατριβῆς ἦν ἐκεῖ κατὰ παιδείαν ἐπεποίητο εἶχεν), τὰς δὲ δὴ ναῦς καὶ τὰ χρήματα καὶ τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερά, πλὴν τοῦ ἄρματος τοῦ ἡλλίου, παρέσπασατο. καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὸν Ἀριοβαρζάνην συλλαβὼν ἀπέκτεινεν.
- 34 Βροῦτος δὲ τό τε κοινὸν τῶν Λυκίων στράτευμα ἀπαντήσαν αὐτῷ πρὸς τὰ μεθόρια μύχῃ τε ἐκράτησε καὶ συγκαταφυγὸν ἕς τὸ ἔρυμα αὐτοβοεὶ εἶλε, καὶ τῶν πόλεων τὰς μὲν πλείους ἀμαχί προσ-
2 ηγγάγετο, Ξάνθον δὲ ἕς πολιορκίαν κατέκλεισεν. καὶ αὐτῶν ἐξαίφνης ἐκδραμόντων καὶ πῦρ ἕς τὰς μηχανὰς ἐμβالόντων, τὰ τε τοξεύματα καὶ ἀκόντια ἅμα ἐφέντων, ἕς πᾶν κινδύνον ἀφίκετο. καὶ πασσυδὶ ἀπώλετο, εἰ μὴ δι' αὐτοῦ τοῦ πυρὸς ὠσάμενοι οἱ στρατιῶται προσέμιξαν αὐτοῖς ἀπροσδόκητοι γυμνητεύουσι, καὶ ἐκε-
3 ρους τε ἕς τὸ τεῖχος κατήραξαν, καὶ αὐτοὶ συνεσπείσόντες σφίσι τοῦ τε πυρὸς ἕς οἰκίας τινὰς ἐνέβαλον, καὶ τοὺς μὲν ὀρῶντας τὸ γιγνόμενον προκατέπληξαν, τοῖς δ' ἄπωθεν οὐσι δόξαν ὡς καὶ πάντα ἄρδην ἥρηκότες παρέσχον· ἐκ γὰρ τούτου καὶ οἱ ἐπιχώριοι τὰ λοιπὰ ἐθέλονται συγκατέπρησαν καὶ ἀλλήλους οἱ πλείους ἀνεχρήσαντο.
- 4 μετὰ δὲ τοῦτο· πρὸς τὰ Πάταρα ὁ Βροῦτος ἦλθεν, καὶ προεκαλέσατο μὲν αὐτοὺς ἕς φιλίαν, ὡς δ' οὐχ ὑπήκουσαν (οἱ τε γὰρ δοῦλοι καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ πένητες, οἱ μὲν ἐλευθερίας οἱ δὲ χρεῶν ἀποκοπῆς προτετυχηκότες, ἐκώλυνόν σφας συμβῆναι), τὸ μὲν πρῶτον τοὺς αἰχμαλώτους τῶν Ξανθίων (καὶ γὰρ ἐν γένει αὐτοῖς κατ' ἐπιγαμίαν πολλοὶ ἦσαν) ἔπεμψε σφίσιν, ἐλπίδα ἔχων δι' ἐκείνων αὐ-
5 τοὺς προσάξεισθαι· ἐπεὶ δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐνέδοσαν καίπερ προῖκα αὐτοῦ τοὺς ἀναγκαίους ἐκάστη διδόντος, παρατήριόν τι ὑπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος ἐν ἀσφυλεῖ κατεστήσατο, καὶ παράγων ἕνα ἔκαστον τῶν πρῶτων ἀπεκήρυττεν, εἰ πως διὰ γε τούτου τοὺς Παταρέας ὑπαγάγοιτο. ὡς δ' οὐδὲ τότε αὐτῷ προσεχώρησαν, ὀλίγους ἀποδόμενος
6 τοὺς λοιποὺς ἀφῆκεν. ἰδόντες δὲ τοῦτο οἱ ἔνδον οὐκέτ' ἀντήραν, ἀλλ' εὐθὺς αὐτῷ ὡς καὶ ἀρετὴν ἔχοντι προσέθεντο, μηδὲν ἔξω τῶν χρημάτων ζημιωθέντες. καὶ τοῦτο καὶ οἱ Μυρεῖς ἐποίησαν,

ἐπειδὴ τὸν στρατηγὸν αὐτῶν ἐν τῷ ἐπινείῳ λαβὼν ἀπέλυσεν. καὶ οὕτω καὶ τὰλλα δι' ὀλίγου παρεστήσατο.

ταῦτ' οὖν ἀμφοτέροι προάξαντες ἔς τε τὴν Ἀσίαν αὐθις ἦλθον, 35 καὶ πάνθ' ὅσα ἐκ διαβολῶν, οἷα ἐν τοῖς τοιούτοις φιλεῖ συμβαίνειν, ὑποπτι πρὸς ἀλλήλους εἶχον, ἔς τε τὸ μέσον καὶ κατὰ μόνους προ-ενεγκόντες καὶ διαλυσάμενοι ἔς τὴν Μακεδονίαν ἤπειγοντο. καὶ 2 αὐτοὺς Γαίος τε Νωρβανὸς καὶ Δεκίδιος Σάξας ἔφθησαν τόν τε Ἰόνιον, πρὶν τὸν Στάτιον ἔλθειν, περαιωθέντες, καὶ πᾶσαν τὴν μέχρι τοῦ Παγγαίου γῆν προκυτασχόντες, καὶ πρὸς τοῖς Φιλίπποις στρατοπεδευσάμενοι. τὸ δὲ δὴ ἄστυ τοῦτο παρὰ τε τῷ Παγγαίῳ 3 καὶ παρὰ τῷ Συμβόλῳ κεῖται· Σύμβολον γὰρ τὸ χωρίον ὀνομάζουσι καθ' ὃ τὸ ὄρος ἐκεῖνο ἐτέρῳ τινὶ ἐς μεσόγειαν ἀνατείλοντι συμβάλλει, καὶ ἔστι μεταξὺ Νέας πόλεως καὶ τῶν Φιλίππων· ἡ μὲν γὰρ πρὸς τῇ θαλάσῃ καταντιπέρας Θάσου ἦν, ἡ δ' ἐντὸς τῶν ὄρων ἐπὶ τῷ πεδίῳ πεπόλισται. καὶ ἔτυχον γὰρ τὴν συντομω- 4 τάτην αὐτοῦ ὑπερβολὴν ὃ τε Σάξας καὶ ὁ Νωρβανὸς προκυταλαβόντες, ταύτῃ μὲν ὁ Βροῦτος ὃ τε Κάσσιος οὐδὲ ἐπείρουσαν διαβῆναι, ἐτέραν δὲ τινα μακροτέραν κατὰ τὰς Κρηίδας ὠνομασμένας περιελθόντες φυλακῇ μὲν καὶ ἐκεῖ ἐνέτυχον, βιασάμενοι δὲ αὐτὴν 5 εἰσω τε τῶν ὄρων ἐγένοντο, καὶ πρὸς τὴν πόλιν κατὰ τὰ μετέωρα ἐπιπαρελθόντες ἐνταῦθα χωρὶς ἐκάτερος, ὥς γε τῷ λόγῳ εἰπεῖν, ἰστρατοπεδεύσατο· τῷ γὰρ ἔργῳ καθ' ἕν ἠύλίσαντο. τὰ μὲν γὰρ 6 στρατόπεδα, ὥς καὶ εὐτακτότεροι οἱ στρατιῶται καὶ ῥαῖους ἄρχειν ὦσι, διχῇ κατέστη, παντὸς δὲ δὴ καὶ τοῦ διὰ μέσου αὐτῶν καὶ τάφρῳ καὶ σταυρώματι περιληφθέντος εἰς τε ὁ πῦς περίβολος ἀμφοτέρων ἐγένετο, καὶ ἐν κοινῷ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἀσφάλειαν εἶχον. ἦσαν δὲ πολὺ τῷ πλήθει τῶν ἐναντίων τῶν τότε παρόντων καθυ- 36 πέρτεροι, καὶ διὰ τοῦτο τό τε Σύμβολον ἐκκρούσαντες αὐτοὺς κατέλαβον, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτῃ τε δι' ἐλάττονος ἐκ τῆς θαλάσσης ἐπήγοντο καὶ ἐκ τοῦ πεδίου καταθέντες ἐλάμβανον. ὁ γὰρ Νωρ- 2 βανὸς ὃ τε Σάξας πανστρατιᾷ μὲν οὐδ' ἐτόλμησαν αὐτοῖς προσμῆξαι, ἐκπέμποντες δ' ἱππέας ἐκδρόμους ὅπῃ παρείκοι, οὐδὲν ἐπείρουον, ἀλλ' αὐτοὶ τε διὰ φυλακῆς μᾶλλον ἢ διὰ κινδύνων τὸ στρατόπεδον ἐποιούντο, καὶ τὸν Καίσαρα τόν τε Ἀντώνιον σπουδῇ μετεπέμποντο. οὗτοι γὰρ τέως μὲν περὶ τε τοὺς Ῥοδίους καὶ περὶ τοὺς Λυκίους 3 τόν τε Κάσσιον καὶ τὸν Βροῦτον ἀσχόλους ὄντας ἐπνυθάνοντο, ἐπὶ πλείον τε αὐτοὺς ἔδοξάν σφισι προσπολεμήσειν, καὶ οὐκ ἡλείχθησαν ἀλλὰ τόν τε Σάξαν καὶ τὸν Νωρβανὸν ἐς τὴν Μακεδονίαν

- 4 ἠπορέμην· αἰσθόμενοι δὲ αὐτοὺς ἐαλωκότας, τοῖς μὲν Λυκίοις καὶ τοῖς Ῥοδίοις ἐπαίνους τε ἔδωσαν καὶ χρήματα χαριεῖσθαι ὑπέσχοντο, αὐτοὶ δὲ ἐκ μὲν τῆς πόλεως εὐθὺς ἐξώρμησαν, ἐγχερόμενοι δὲ Ἀντώνιον μὲν περὶ Βρεντέσιον (ὑπὸ γὰρ τοῦ Στατ(ου) καθιέρωτο) Καῖσαρ δὲ περὶ Ῥήγιον (πρὸς γὰρ τὸν Σέξτον τὴν τε Σικελίαν ἔχοντα καὶ τῆς Ἰταλίας πειρῶντα προαπειράετο) διετρίβησαν.
- 37 ὥς δ' οὖν οὗτός τε οὐκ εὐκαταίρετος ἔδοξεν εἶναι σφίσι, καὶ τὰ τοῦ Κασσίου τοῦ τε Βρούτου μᾶλλον αὐτοὺς ἠπειξεν, μέρος μὲν τι τοῦ στρατοῦ πρὸς φρουρὰν τῆς Ἰταλίας κατέλιπον, τῷ δὲ δὴ
- 2 πλείονι τὸν Ἰόνιον ἀσφαλῶς ἐπεραιώθησαν. καὶ Καῖσαρ μὲν ἐν Αὐρραχίῳ νοσήσας ὑπελείφθη, Ἀντώνιος δὲ πρὸς τοὺς Φιλίππους ἦλθε, καὶ παραιτίκα μὲν ῥώμην τινὰ τοῖς σφετέροις παρέσχεν, ἐνεδρεύσας δὲ τινὰς τῶν ἐναντίων σιταγωγοῦντας καὶ σφαλεῖς οὐκέτ'
- 3 οὐδ' αὐτὸς ἐθάρσει. ὁ οὖν Καῖσαρ πυθόμενος τοῦτο καὶ δέισας ἐκάτερον, εἴτε τι ἐλαττωθείη κατὰ μόνας συμβαλὼν εἴτε καὶ κρατήσειεν (ἐκ μὲν γὰρ τοῦ τόν τε Βρούτου καὶ τὸν Κάσσιον, ἐκ δὲ τοῦ τὸν Ἀντώνιον πάντως ἐφ' ἑαυτὸν ἰσχύσειεν ἐνόμισεν), ἠπειχθη
- 4 καίπερ καὶ τότε ἔτι ἀρρωστῶν. καὶ τούτου ἀνεθάρσησαν μὲν οἱ περὶ τὸν Ἀντώνιον· ἐπεὶ δ' οὐκ ἀσφαλὲς ἐφαίνετο τὸ μὴ οὐχ ἅμα πάντας αὐτοὺς αὐτῶν εἶναι, ἔς τε χωρίον ἓν καὶ ἐς ἔρμιν ἐν τὰ
- 5 ἐρία στρατεύματα συνήγαγον. ἀντικαθημένων δὲ αὐτῶν ἀλλήλοις ἐκδρομαὶ μὲν καὶ ἀντεπέξοδοι παρ' ἀμφοτέρων ὥς ἔτυχεν ἐγίνοντο, μάχη δὲ ἐκ παρατάξεως οὐδεμίᾳ χρόνον τινὰ συνηνέχθη, καίτοι καὶ τοῦ Καίσαρος καὶ τοῦ Ἀντωνίου πᾶν συμβαλεῖν σπουδαζόν-
- 6 των· ταῖς τε γὰρ δυνάμεσι μᾶλλον τῶν ἐναντίων ἔρρωτο, καὶ τῶν ἐπιτηδείων οὐχ ὁμοίως αὐτοῖς εὐπόρουσαν διὰ τὸ τῆς θαλάσσης, ἅτε τοῦ ναυτικοῦ σφῶν τῷ Σέξιῳ προσπολεμοῦντος, μὴ κρατεῖν.
- 38 οὗτοι μὲν οὖν δὴ διὰ τε ταῦτα καὶ διὰ τὸν Σέξτον [τὴν τε
- 442, 26, 4 (Καίσαρ)] Σικελίαν ἔχοντα καὶ τῆς Ἰταλίας πειρῶντα,] μὴ καὶ χρονοσιάντων αὐτῶν τὴν τε Ἰταλίαν καταλάβῃ καὶ ἐς τὴν Μακεδονίαν ἔλθῃ,
- 2 ὥρων. ὁ δὲ δὴ Κάσσιος ὃ τε Βρούτος ἄλλως μὲν οὐκ ὤκνουσαν τὴν μάχην (ὅσον γὰρ τῇ ῥώμῃ τῶν στρατιωτῶν ἡλαιοῦντο, τοσοῦτον τῷ πλήθει ἐπλεονέκτουσαν), ἐκλογιζόμενοι δὲ τὰ τε ἐκείνων καὶ τὰ σφέτερα (σύμμαχοί τε γὰρ αὐτοῖς καθ' ἑκάστην ἡμέραν
- 3 προσεγίνοντο, καὶ τὴν τροφήν ἀφθονον ὑπὸ τῶν νεῶν εἶχον) ἀνεβάλλοντο, εἴ πως ἄνευ κινδύνου καὶ φθόρου τινῶν ἐπικρατήσειαν· ἅτε γὰρ δημεύονται τε ἀκριβῶς ὄντες καὶ πρὸς πολίτας ἀγωνιζόμενοι ἐκείνων τε οὐδὲν ἥττον ἢ τῶν συνόντων σφίσι διεσκόπουσαν, καὶ ἐπεθύμουν ἐκατέροις ὁμοίως καὶ τὴν σωτηρίαν καὶ τὴν ἐλευ-
- 4 θερσίαν παρασχεῖν. χρόνον μὲν οὖν τινὰ διὰ ταῦτα ἀνέσχον, οὐκ

ἐθέλοντές σφισιν ἐς χεῖρας ἔλθεῖν· ὥς μέντοι τὰ στρατεύματα, ἅτε ἐκ τοῦ ὑπηκόου τοῦ πλείστον ὄντα, τῇ τε τριβῇ βαρυνόμενα καὶ τῶν ἀντιπολεμούντων καταφρονήσαντα, ὅτι τὸ καθάρσιον τὸ πρὸ τῶν ἀγώνων γιγνόμενον ἐντὸς τοῦ ἔρματος ὥς καὶ δεδιότες ἐποίησαντο, ἐς τε τὴν μάχην ὥρμησαν καὶ διελάλουν ὅτι, ἂν ἐπὶ πλεῖον 5 διατριφῶσι, τό τε στρατόπεδον ἐκλείψουσι καὶ διασκεδασθῇσονται, οὕτω δὲ καὶ ἄκοντες συνέμιζαν.

μέγιστον δὲ τὸν ἀγῶνα τοῦτον καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς ἐμφυλίους 39 τοὺς τοῖς Ῥωμαίοις γεγονότας οὐκ ἀπεικόντως ἂν τις συμβῆναι νομίσειεν, οὐχ ὅτι καὶ τοῖς πλήθεσιν ἢ καὶ ταῖς ἀρεταῖς τῶν μαχεσαμένων διήνεγκεν αὐτῶν (πολλῷ γὰρ καὶ πλείους καὶ ἀμείνους σφῶν πολλὰχόθι ἠγωνίσαντο), ἀλλ' ὅτι περὶ τε τῆς ἐλευθερίας καὶ περὶ τῆς δημοκρατίας τότε ὥς οὐ πώποτε ἐπολέμησαν. συνέπεσον 2 μὲν γὰρ καὶ αὐθις ἀλλήλοις, ὥσπερ καὶ πρότερον· ἀλλ' ἐκείνους μὲν τοὺς ἀγῶνας ὑπὲρ τοῦ τίνος ἐπακούσωσιν ἐποίησαντο, τότε δὲ οἱ μὲν ἐς δυναστείαν αὐτοὺς ἤγον, οἱ δὲ ἐς αὐτονομίαν ἐξηρῶντο. ὅθεν οὐδ' ἀνέκλυεν ἔτι πρὸς ἀκριβῇ παρησίαν ὁ δῆμος καίπερ 3 ὑπ' οὐδενὸς ἀλλοτρίου ἡττηθείς (τὸ γὰρ τοι ὑπήκοον τό τε συμμαχικὸν τὸ τότε αὐτοῖς παραγενόμενον ἐν προσθήκης μέρει τοῦ πολιτικοῦ ἦν), ἀλλ' αὐτὸς τε ἑαυτοῦ κρείττων τε ἅμα καὶ ἡττων γενόμενος καὶ ἔσφηλεν ἑαυτὸν καὶ ἐσφάλῃ, καὶ τούτου τό τε δημοκρατικὸν συμπαράνάλωσε καὶ τὸ μοναρχικὸν ἐκράτυνεν. καὶ οὐ 4 λέγω ὥς οὐ συνήνεγκεν αὐτοῖς ἡττηθεῖσι τότε· τί γὰρ ἂν τις ἄλλο περὶ αὐτῶν ἀμφοτέρωθεν μαχεσαμένων εἴποι ἢ ὅτι Ῥωμαῖοι μὲν ἐνικήθησαν, Καῖσαρ δὲ ἐκράτησεν; ὁμοφρονῆσαι μὲν γὰρ ἐν τῷ καθεστῶτι τρόπῳ τῆς πολιτείας οὐκέθ' οἶοι τε ἦσαν· οὐ γὰρ ἔστιν 5 ὅπως δημοκρατίᾳ ἄκρατος, ἐς τοσοῦτον ἀρχῆς ὄγκον προχωρήσασα, σωφρονῆσαι δύναται· πολλοὺς δ' ἂν ἐπὶ πολλοῖς καὶ αὐθις ἀγῶνας ὁμοίους ἀνελόμενοι πάντως ἂν ποτε ἐδουλώθησαν ἢ καὶ ἐφθάρησαν.

πάρεστι δὲ καὶ ἐκ τῶν σημείων τῶν τότε συμβάντων σφίσι 40 τεκμήρασθαι ὅτι μέγιστος διαφανῶς ὁ ἀγὼν αὐτοῖς ἐγένετο· τὸ γὰρ δαιμόνιον, ὥσπερ πον καὶ αἰετὸς πρὸ τῶν ἀποπρωτάων φιλεῖ προσημάλειν, πάντα σφίσιν ἀκριβῶς καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ ἐν τῇ Μακεδονίᾳ τὰ ἐκβάντα ἀπ' αὐτοῦ προεμαντεύσατο. ἐν γὰρ τῷ 2 ἅσκει ὁ τε ἥλιος τοτὲ μὲν ἡλαττοῦτο καὶ ἐλάχιστος ἐγίγνετο, τοτὲ δὲ καὶ μέγας καὶ τριττὸς ἐξεφαίνετο, καὶ ποτε καὶ νυκτὸς ἐξέλαμπεν· καὶ κερανοὶ ἄλλοσέ τε πολλὰχόσε καὶ ἐς τὸν τοῦ νικαίου Διὸς

38 s 1 πλείω*
40 2 1 ἐν μὲν γὰρ?

39 2 1 τῆς om*

2 3 ὑπακούουσιν*

βωμὸν ἐφέροντο, λαμπάδες τε ἐνταῦθα κάκεισε ἦττον, καὶ σαλπύγων ἡκαὶ ὄπλων τε κτύποι καὶ στρατοπέδων βοαὶ νυκτὸς ἔκ τε τῶν τοῦ Καίσαρος καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἀντωνίου κήπων, ὁμοχώρων
 3 ἀλλήλοις παρὰ τῷ Τιβέριδι ὄντων, ἠκούοντο. καὶ προσέτι καὶ κύων κυνὸς σῶμα πρὸς τὸ δημήτριον προσελκύσας τήν τε γῆν τοῖς ποσὶν ὥρυξε καὶ κατέχωσεν αὐτό. καὶ τι παιδῦριον δεκαδακτύλους χεῖρας ἔχον ἐγεννήθη, ἡμίονός τε διφνὲς τέρας ἔτεκεν· τὰ μὲν γὰρ
 4 πρόσθια ἵππῳ τὰ δὲ λοιπὰ ἡμίονῳ ἐώκει. καὶ ὁ τῆς Ἀθηνᾶς ὁχλὸς πρὸς τὸ Καπιτώλιον ἐξ ἵπποδρομίας τινὸς ἐπανιὼν συνετρίβη, τό τε ἄγαλμα τὸ τοῦ Διὸς τὸ ἐν τῷ Ἀλβανῷ ὃν αἷμα παρ' αὐτὰς τὰς ἀνοχὰς ἔκ τε τοῦ δεξιοῦ ὤμου καὶ ἐκ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ἀνέ-
 5 δωκεν. καὶ ταῦτα μὲν ἐκ τοῦ δαιμονίου σφίσι προεδείχθη, ποταμοὶ τε ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν οἱ μὲν παντάπασιν ἐξέλιπον οἱ δ' ἀνάπαλιν ῥεῖν ἤρξαντο· συνενηγέχθαι δέ πως ἐς ταῦτό καὶ ὅσα παρὰ τῶν
 6 ἀνθρώπων κατὰ συντυχίαν ἐπράχθη ἔδοξεν· ἔν τε γὰρ ταῖς ἀνοχαῖς ὁ πολίταρχος τὰ λατιάρια, οὗτ' ἄλλως προσήκοντα αὐτῷ οὗτ' ἐν τῷ καιρῷ ἐκείνῳ γίνεσθαι εἰωθότα, ἐποίησεν, καὶ οἱ ἀγορανόμοι τοῦ πλήθους ὁπλομαχίας ἀγῶνας ἀντὶ τῆς ἵπποδρομίας τῇ
 7 Δημέτρῳ ἐπετέλεσαν. ἐν μὲν οὖν τῇ Ῥώμῃ ταῦτ' ἐγένετο, καὶ τινα καὶ λόγια καὶ πρὸ αὐτῶν καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἐς τὴν κατὰλυσιν τῆς δημοκρατίας συμβαίνοντα ἤδετο· ἐν δὲ δὴ τῇ Μακεδονίᾳ (ταύτης γὰρ τό τε Παγγαῖον καὶ ἡ περὶ αὐτὸ γῆ νομίζεται) μέλισσαι τε πολλαὶ τὸ τοῦ Κασσίου στρατόπεδον περιέσχον, κά τῶν καθαρ-
 8 σίῳ αὐτοῦ τὸν στέφανόν τις τραπέντα πάλιν αὐτῷ ἐπέθηκεν, παῖς τε ἐν πομπῇ τινί, οἷας οἱ στρατιῶται ἄγουσι, νίκην φέρων ἔπαιον. καὶ ὁ γε μάλιστα τὸν ὀλεθρόν σφισιν ἐσήμηνεν ὥστε καὶ τοῖς ἐναντίοις ἐκδηλὸν γενέσθαι, πολλοὶ μὲν γῦπες πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι ὄρνιθες νεκροφάγοι ὑπὲρ τε ἐκείνων μόνων διεφοίτων καὶ ἐς αὐτοὺς κατέβλεπον, δεινὸν τέ τι καὶ φρικῶδες κλάζοντές τε καὶ τρῖζοντες.
 41 τούτοις μὲν δὴ ταῦτα τὸ κακὸν ἔφερε, τοῖς δὲ δὴ ἑτέροις τέρας μὲν οὐδέν, ὅσα γε ἡμεῖς ἴσμεν, ἐγένετο, ὅψεις δὲ δὴ ὀνείρων τοιαῖδε
 2 ἐφάνησαν. ἀνὴρ Θεσσαλὸς ἔδοξεν οἱ τὸν Καίσαρα τὸν πρότερον κεκελευκέναι εἰπεῖν τῷ Καίσαρι ὅτι τε ἐς ἔνης ἡ μάχη γενήσοιτο, καὶ ἰν' ἀναλάβῃ τι ὧν δικτατορεύων αὐτὸς ἐφόρει· καὶ διὰ τοῦτο τὸν δακτύλιον αὐτοῦ τότε τε εὐθὺς περιέθετο καὶ ἔπειτα πολλάκις
 3 ἔφερεν. οὗτος μὲν δὴ τοῦτο εἶδεν, ὁ δ' ἱατρὸς ὁ συνὼν τῷ Καίσαρι ἐνόμισεν οἱ τὴν Ἀθηνᾶν προστάσσειν ἔκ τε τῆς σκηνῆς αὐτόν, καίτοι καὶ τότε ἔτι κακῶς ἀρρωστοῦντα, ἐξαγαγεῖν καὶ ἐς τὴν

6 3 συνενηγέχθαι *

7 3 λοιπὰ

6 1 ἀνάπαλιν?

παράταξιν καταστήσαι· ὅφ' οὗπερ καὶ ἐσώθη. ὁ γάρ τοι τοῖς ἄλλοις ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ τῷ τε ἐρύματι αὐτοῦ μένουσι σωτηρίαν, ἐς δὲ δὴ τὰ ὄπλα τάς τε μάχας ἰοῦσι κίνδυνον φέρει, τοῦτο τότε ἐπὶ τοῦ Καίσαρος διηλλάγη· ἔκ τε γὰρ τῆς ἐξόδου τῆς ἐκ τοῦ³ ταφρεύματος καὶ ἐκ τῆς πρὸς τοὺς μαχομένους ὁμίλιας περιφανέστατα, καίπερ χαλεπῶς καὶ ἄνευ τῶν ὀπλων ὑπὸ τῆς ἀσθενείας ἐστῶς, περιεγένετο.

ἐπράχθη δὲ ὥδε. οὐχ ὡμολόγησαν μὲν ὁπότε τὴν μάχην ποιή- 42
σονται, ὥσπερ δὲ ἀπὸ συγκαμιμένου τινὸς πάντες ἅμα ἔξ ἐξωπλί-
σαντο, καὶ ἔς τε τὸ χωρίον τὸ μεταίχμιόν σφων καθάπερ ἀγωνισταὶ
τινες σχολῇ προῆλθον, κἀνταῦθα ἡσυχῇ παρετάξαντο. ὥς δ' ἀντι- 2
κατέστησαν, παραινέσεις, τοῦτο μὲν ἀθρόοις τοῦτο δὲ καὶ καθ'
ἐκάστους, ἀμφοτέροις ἀπὸ τε τῶν στρατηγῶν καὶ ἀπὸ τῶν ὑπο-
στρατιγῶν τῶν θ' ὑπομεινῶν ἐγένοντο, πολλὰ μὲν πρὸς τὸ αὐτίκα
τοῦ κινδύνου ἀναγκαῖα πολλὰ δὲ καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἀρμόζοντα αὐτῶν
λεγόντων, οἳ ἂν τινες ἐν τε τῷ παραχρῆμα κινδυνεύουσιν καὶ τῷ
μέλλοντι προκείμενοις εἴποιεν. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ὁμοιοτροπώτατα, 3
ἅτε καὶ Ῥωμαίων ἀμφοτέρωθεν ὁμοίως μετὰ τῶν συμμάχων σφῶν
ὄντων, ἐρρέθη· διήλλαξε δὲ ὅτι οἱ μὲν περὶ τὸν Βροῦτον τὴν τε
ἐλευθερίαν καὶ τὴν δημοκρατίαν τό τε ἀτυράννευτον καὶ τὸ ἀδέσπο-
τον τοῖς σφετέροις προεβάλλοντο, καὶ τὰ τε ἐν ἰσονομίᾳ χρηστὰ 4
καὶ τὰ ἐν μονουρχίᾳ ἄτοπα, ὅσα ποτὲ αὐτοὶ τε ἐπεπόνθεισαν καὶ
περὶ ἐτέρων ἀκηκόεσαν, προέφερον, παραδεικνύντες τε καθ' ἓν ἑκα-
στον ἐκάτερα καὶ ἰκέτερόν σφας τῶν μὲν ὀριγνήσασθαι τὰ δὲ ἐκ-
κλῖναι καὶ τῶν μὲν ἔρωτα λαβεῖν τὰ δὲ μὴ παθεῖν φυλάξασθαι, οἱ 5
δὲ ἕτεροι τῷ σφετέρῳ στρατῷ τοὺς τε σφαγῆας τιμωρήσασθαι καὶ
τὰ τῶν ἀντικαθεστῶτων σχεῖν, ἄρξαι τε πάντων τῶν ὁμοφύλων
ἐπιθυμῆσαι, παρῆρουν, καὶ ὃ γε μάλιστα αὐτοὺς ἐπέρρωσε, καὶ
κατὰ πεντακισχιλίας σφίσι δραχμὰς δώσειν ὑπέσχοντο. καὶ τοῦ- 43
του πρῶτον μὲν τὰ συνθήματα αὐτοῖς διῆλθεν (ἦν δὲ τοῖς μὲν
ἀμφὶ τὸν Βροῦτον ἐλευθερία, τοῖς δὲ ἑτέροις ὅ τι ποτὲ καὶ ἐδόθη),
ἔπειτα σάλπιγκτῆς εἰς ἑκατέρωθεν ὑπεσήμνη, καὶ οὕτω καὶ οἱ λοι-
ποὶ ἐπήχησαν, πρῶτοι μὲν οἱ τό τε στόσιμον καὶ τὸ παρασκευα- 2
στικὸν ἐν τόπῳ τινὶ κυκλοτερεῖ διὰ σάλπινγῶν μελωδοῦντες, ἔπειτα
δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ τόν τε θυμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐπεγείροντες καὶ
ἐπὶ τὴν σύνοδον αὐτοὺς ἐξοτρύνοντες. καὶ μετὰ τοῦτο σιωπὴ τε
ἐξαπίνης πολλὴ ἐγένετο, καὶ σμικρὸν ἐπισχόντες αὐτοὶ τε διάτορον
ἐξεφώνησαν καὶ αἱ τύξεις ἑκατέρωθεν συνεβόησαν. καὶ τοῦτου 3

ἀλαλάζαντες οἱ ὀπλῖται τὰς τε ἀσπίδας τοῖς δορατίοις ἔκρουσαν
καὶ ἐκεῖνα ἐπ' ἀλλήλους ἐξηκόντισαν, καὶ οἱ σφενδονῆται οἷ τε
τοξόται βέλη καὶ λίθους ἤκαν. καὶ μετὰ ταῦτα τό τε ἵππικὸν
ἀντεξήλασε καὶ τὸ θωρακοφόρον συνεπισπόμενόν σφισιν ἐν χερσὶν
44 ἐγένετο. καὶ πολλῶ μὲν ὠθισμῶ πολλῶ δὲ καὶ, ξιφισμῶ ἐχρήσαντο,
τὰ μὲν πρῶτα περισκοποῦντες ὅπως τε τρώσουσί τινας καὶ ὅπως
αὐτοὶ μὴ τρωθῶσιν (τούς τε γὰρ ἀνθεστηκότας ἅμα ἀποκτείνειν καὶ
ἐαυτοὺς σῶσαι ἐβούλοντο), ἔπειτα ἰδὲ ὡς ἦ τε ὁρμὴ σφιν τῷξήθη
καὶ ὁ θυμὸς ἐφλέγηται, ὁμόσε τε ἀπερισκέπτως χωροῦντες καὶ
μηδεμίαν ἔτ' ἀσφάλειαν ἐαυτῶν ποιούμενοι, ἀλλ' ἐπιθυμίᾳ τοῦ τοῦς
2 ἀντιπάλους ἀπολέσαι καὶ ἐαυτοὺς προῖεμένοι. καὶ τινες τὰς τε
ἀσπίδας ἀπερρίπτουν, καὶ ἀντιλαμβανόμενοι τῶν ἀντιτεταγμένων
οἱ μὲν ἐκ τε τῶν κρανῶν αὐτοὺς εἶλκον καὶ κατὰ νώτου ἐπαίον, οἱ
δὲ τὰ τε προβλήματα ἀλέσπων καὶ ἐς τὰ στήθη ἔτυπον. ἄλλοι
τῶν ξιφῶν αὐτῶν λαμβανόμενοι τὰ σφέτερα ὡς καὶ ἐς ἀόπλους
σφᾶς ἐώθουν· καὶ ἕτεροι τρωθῆναι τι μέρος τῶν σωματίων σφῶν
3 προβάλλοντες ἐτοιμότερον τῷ λοιπῷ ἐχρῶντο. συμπλεκόμενοι τέ
τινες τὸ μὲν παλεῖν ἀλλήλους ἀφηροῦντο, τῇ δὲ δὴ συμμίζει καὶ
τῶν ξιφῶν καὶ τῶν σωματίων διώλυντο. καὶ οἱ μὲν μιᾷ πληγῇ
οἱ δὲ καὶ πολλαῖς ἔθνησκον, καὶ οὔτε τῶν τραυμάτων αἰσθησιν
εἶχον, τὸ γὰρ ἀλγῆσον ὁ θάνατος προελάμβανεν, οὔτε τοῦ ὀλέθρου
σφῶν ὀλοφνερμὸν ἐποιοῦντο, ἐς γὰρ τὸ λυτῆσον οὐκ ἐξικουῦντο.
4 ἄλλος τις ἀποκτείνας τινὰ οὐδ' ἀποθανεῖσθαι ποτε ὑπὸ τῆς αὐτίκα
περιχαρείας ἠλπιζεν. καὶ ὁ αἰὶ πίπτων ἐς τε τὸ ἀναίσθητον καθί-
45 στατο καὶ σύνεσιν τοῦ πάθους οὐκ ἐλάμβανεν. ἔμνον δὲ κατὰ
χώραν ἀκριβῶς ἀμφοτέρω, καὶ οὐθ' ὑπαγωγᾷς οὔτε διώξεσιν οὐδέ-
τεροι ἐχρήσαντο, ἀλλ' αὐτοῦ, ὥσπερ εἶχον, ἐτίτρωσκον ἐτιτρώσκοντο,
2 ἐφόνεον ἐφονεύοντο μέχρι πόρρω τῆς ἡμέρας. καὶ εἶγε πάντες
πᾶσιν, οἷα ἐν τῷ τοιούτῳ συμβαίνει, συνεμιγέσαν, ἢ Βροῦτος
μὲν κατ' Ἀντώνιον Κάσσιος δὲ κατὰ Καίσαρα ἀντετάτακτο, ἱσο-
παλεῖς ἄν γεγόνεσαν. νῦν δὲ ὅ τε Βροῦτος τὴν τοῦ Καίσαρος
ἄρρωστίαν ἐξεβιάσατο, καὶ ὁ Ἀντώνιος τὸν Κάσσιον οὐδέν οἱ ὅμοιον
3 τὰ πολέμια ὄντι ἐξενίκησεν. καὶ τότε δὲ τὸ μὴ πάντως ἅμα τοὺς
ἐτέρους, ἀλλ' ἐν τῷ μέρει ἀμφοτέρους καὶ ἡττηθῆναι καὶ κρατῆσαι
ταῦτόν ὡς εἰπεῖν ἐγένετο· καὶ γὰρ ἐνίκησαν ἀμφοτέρω καὶ ἡττή-
θησαν, ἔτρεψάν τε τοὺς ἀντιτεταγμένους σφῖσιν ἐκάτεροι καὶ ἐτρά-
ποντο, καὶ αἱ τε διώξεις καὶ αἱ φυγαὶ ἀμφοῖν ὁμοίως συνέβησαν,
4 καὶ τὰ στρατοπέδα ἀμφοτέρωθεν ἐάλω. τοῦ τε γὰρ πεδίου ἐπὶ

2 1 συνεπισπόμενον*
 ρους

44 2 2 ἡγόν*

5 ἐς om

45 2 2 ἐπαλ-

πλείστον, ἅτε καὶ πολλοὶ ὄντες, ἐπέσχον, ὥστε μὴ καθορᾶν ἀλλήλους· καὶ οὔτε ἐν τῇ μάχῃ πλὴν τὸ καθ' ἑαυτὸν ἔκαστος ἔγνω, ἐπεὶ τε ἡ τροπὴ ἐγένετο, ἕς τε τὰ οἰκεῖα ἐρύματα πολὺ ἀπ' ἀλλήλων ἀφαιρεσθέντα τὴν ἐναντίαν ἐκάτεροι ἀμεταστρεπτοὶ ἔφυγον, καὶ ἀπὸ 5 τε τούτου καὶ ἐκ τοῦ κονιορτοῦ ἀπλέτου γενομένου ἠγνόησαν τὸ τέλος τῆς μάχης, καὶ οἱ τε νενικηκότες πάντα κεκρατηκέναι καὶ οἱ ἡττημένοι πάντα νενικῆσθαι ἐνόμισαν, καὶ οὐ πρότερον τὸ γεγονὸς ἔμαθον πρὶν τὰ τε ταφρεύματα διαπορθηθῆναι καὶ ἀλλήλοις τοὺς νενικηκότας πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐκατέρους ἀναχωροῦντας συντυχεῖν.

τῆς μὲν δὴ οὖν μάχης ἕνεκα καὶ ἐκράτησαν οὕτως ἀμφοτέρω 46 καὶ ἡτήθησαν· οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐς χεῖρας ἔτι τότε ἀφίκοντο, ἀλλ' ἐπειδὴ τάχιστα ἰδόντες ἐν τῇ ὑποστροφῇ ἀλλήλους καὶ τὸ συμβεβηκὸς ἔγνωσαν, ἀντιπαρεξήλθον μηδὲν μηδέτεροι τολμήσαντες. ἐπλεονέκησαν δὲ καὶ ἡλυττώθησαν ἀλλήλων τῷ τό τε τάφρευμα 2 τὸ τοῦ Καίσαρος τοῦ τ' Ἀντωνίου πᾶν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ πάντα ἀλῶναι (ἀφ' οὗπερ καὶ τὰ μάλιστα τέκμαρσιν τὸ ὄναρ ἔσχεν· εἰ γὰρ τοι κατὰ χώραν ὁ Καῖσαρ ἐμμενέηκει, πάντως ἂν ἅμα τοῖς ἄλλοις ἀπολώλει) καὶ τῷ τὸν Κάσσιον ἐκ μὲν τῆς μάχης σωθῆναι, 3 τοῦ τε ἐρύματος στερηθέντα ἄλλοσέ ποι διαφυγεῖν, ὑποτοπήσαντα δὲ καὶ τὸν Βροῦτον ἐσφάλλαι καὶ τινὰς τῶν κεκρατηκόντων ἐφ' ἑαυτὸν ἐπιέναι, ἐπειχθῆναι πρὸς τὸν θάνατον. ἐπεμψε μὲν γὰρ 4 ἐκατόνταρχον κατασχεψόμενον καὶ ἀναγγελοῦντα αὐτῷ ὅπου τε ὁ Βροῦτος εἴη καὶ ὅ τι ποιοίη· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος συμβαλὼν ἱππεῦσιν οὓς ὁ Βροῦτος ζητήσοντας αὐτὸν ἀπεστάλκει ἀνέστρεψε, καὶ σχολῇ μετ' αὐτῶν ὡς οὐδενὸς ἐπείγοντος, ἅτε μηδενὸς δεινοῦ ὄντος, ἦει, ὑπώπτευσέ τε αὐτοὺς πόρρωθεν ὁρῶν πολεμίους εἶναι, καὶ Πιν- 5 δάρῳ τινὶ ἐξελευθέρῳ ἀποκτεῖναι ἑαυτὸν προσέταξεν. καὶ αὐτῷ καὶ ὁ ἐκατόνταρχος, μαθὼν ὅτι διὰ τὴν βραδυτῆτα αὐτοῦ διώλετο, ἐπαπέθανεν.

ὁ δ' οὖν Βροῦτος τὸ μὲν τοῦ Κασσίου σῶμα ἐς Θάσον εὐθὺς 47 κρούφα ἐπεμψεν, ὀκνήσας κατὰ χώραν αὐτὸ θάψαι, μὴ τῷ στρατῷ πένθος τε ἅμα καὶ ἀθυμίαν ἐκ τῆς τῶν ποιομένων ὀψεως ἐμβάλῃ· τοὺς δὲ λοιποὺς τῶν στρατιωτῶν αὐτοῦ παραλαβὼν, καὶ λόγοις τέ 2 σφας παραμυθούμενος καὶ δόσει χρημάτων ἀνθ' ὧν ἀπολωλέκασαν ἀνακτησόμενος, ἕς τε τὴν ταφρεῖαν αὐτῶν ἐπιτηδειοτέραν οὖσαν μετεστρατοπεδεύευστο, καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενος τὰ τε ἄλλα τοὺς ἐναντίους ἐλόπει καὶ τῷ στρατοπέδῳ σφίων νυκτὸς προσέμισγεν. μάχῃ 3 μὲν γὰρ αὐτοῖς ἐκ παρὰτύχης οὐ διανοεῖτο αὐθις συνεχεσθῆναι,

- πολλὴν δὲ δὴ ἐλπίδα ἀκινδύνως ἐν τῷ χρόνῳ κατεργάσεσθαι σφας
 ἔχων θορυβεῖν τε αὐτοὺς ἄλλως καὶ ταράττειν νύκτωρ ἐπειράτω,
 καὶ ποτε καὶ τὸν ποταμὸν παρατρέψας πολὺ τοῦ ἐρύματος αὐτῶν
 4 κατέκλυσεν. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ὅ τε Ἀντώνιος ἐσπάνιζον μὲν καὶ
 τροφῆς καὶ χρημάτων, ὅθεν οὐδὲ τοῖς στρατιώταις τι ἀντὶ τῶν
 διαρπασθέντων ἔδωκαν· καὶ προσέτι καὶ τὴν δύναμιν τὴν ἐκ τοῦ
 Βρεντεσιῶν ἐπιδιαπλέουσαν ἐν ὀλκάσις ἀπώλεσαν ὑπὸ τοῦ Στατίου·
 5 οὐ μὲντοι καὶ ἀσφαλῶς οὐτ' ἄλλοσέ ποι μεταναστῆναι οὐτ' ἐς τὴν
 Ἰταλίαν ἀνακομισθῆναι δυνάμενοι, ἀλλ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ τοιε
 ἔτι μόνον τὰς ἐλπίδας οὐχ ὅτι τῆς νίκης ἀλλὰ καὶ τῆς σωτηρίας
 ποιούμενοι, ὥρμητο καὶ διακινδυνεύσαι πρὶν ἔκπυστον τοῖς τε
 48 σφετέροις καὶ τοῖς ἐναντίοις τὸ θαλάσσιον πάθος γενέσθαι. μὴ
 βουλομένον δὲ τοῦ Βρούτου συμμιῖξαι σφισι βιβλία ἐς τὸ χαράκιωμα
 αὐτοῦ τρόπον τινὰ ἐνέβαλον, προκαλούμενοι τοὺς στρατιώτας ἢ
 τὰ σφέτερα φρονῆσαι (καὶ γὰρ ὑπισχνοῦντό τινα αὐτοῖς) ἢ ἐς χει-
 2 ρας ἐλθεῖν, ἃν γε καὶ τὸ βραχύτατον ἰσχύουσιν. κὰν τῇ διατριβῇ
 ταύτῃ ἡτομολόησαν μὲν καὶ παρ' ἐκείνων πρὸς τὸν Βρούτον ἐκ τοῦ
 Κελτικοῦ τινές, ἡτομολόησαν δὲ καὶ πρὸς αὐτοὺς Ἀμύντας τε ὁ
 τοῦ Ἀθησιάρχου στρατηγὸς καὶ ὁ Ῥασκύπορις. καὶ οὗτος μὲν οἴκαδε
 εὐθύς, ὥς τινες φασίν, ἀπεχώρησεν· δέισας δ' οὖν ἐκ τούτων ὁ
 Βρούτος μὴ καὶ ἐπὶ πλείων τι νεωτερισθῇ, συμμιῖξαι σφισιν ἔγνω.
 3 καὶ ἐπειδὴ πολλοὶ τε αἰχμάλωτοι ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτοῦ ἦσαν,
 καὶ οὐκ εἶχεν οὗθ' ὅπως διὰ φυλακῆς αὐτοὺς ἐν τῷ τῆς μάχης
 καιρῷ ποιήσεται οὗθ' ὅπως πιστεύσῃ σφίσι μηδὲν λυμανεῖσθαι,
 διέφθειρε τοὺς πλείους, τῇ ἀνάγκῃ καὶ παρὰ γνώμην δουλεύσας,
 ἄλλως τε καὶ ὅτι οἱ ἐναντίοι τοὺς ζωγρηθέντας τῶν στρατιωτῶν
 4 αὐτοῦ ἀπεκτόνεσαν. πράξας δὲ τοῦτο ἐξωπλίσατο. καὶ αὐτῶν ἀντι-
 παρατεταγμένων ἤδη αἰετοὶ δύο ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὑπερπτόμενοι ἀλ-
 λήλοισ τε ἐμαχέσαντο καὶ ἐκείνοις τὸ τέλος τοῦ πολέμου προέφηναν·
 ὥσπερ γὰρ ὁ αἰεὶς ὁ κατὰ τὸν Βρούτον ὢν ἡλαττώθη τε καὶ ἔφτυ-
 γεν, οὕτω τό τε ὀπλιτικὸν αὐτοῦ ἀγχώματα ἐπὶ πλείστον ἀγωνισά-
 5 μενον ἡττήθη, κὰκ τούτου πεσόντων πολλῶν καὶ τὸ ἵππικόν, καίτοι
 γενναίως μαχόμενον, ἐνέδωκεν. καὶ μετὰ τοῦτο φυγόντας αὐτοὺς
 ἄλλους ἄλλῃ ἐπεδίωξαν μὲν οἱ κεκρωτηχότες, οὔτε δὲ ἀπέκτειναν
 οὗθ' εἶλον τινά, ἀλλὰ προσεδρεύσαντες αὐτοῖς τὴν νύκτα ὥς ἐκά-
 στοις οὐκ εἴυσαν αὐθις σφας συστραφεῖναι.
- 49 ὁ οὖν Βρούτος ἐπεχείρησε μὲν ἐς τὸ στρατόπεδόν πη διαπείσειν
 (ἐς γὰρ χωρίον τι ἐρυμνὸν ἀναπεφενγῶς ἦν), μὴ δυνηθεῖς δέ, καὶ

41 ὁ δὲ] καὶ τὰ μὲν τοῦ Βρούτου ἐν τούτοις ἦν, ὁ δὲ Xiphilinus
 p. 42. 48 1 2 ὑπερπτόμενοι·

προσέτι καὶ μαθὼν ὅτι τινὲς τῶν στρατιωτῶν τοῖς νικήσασιν ὁμο-
λογήκασιν, οὐδενίαν ἔτ' ἐλπίδα ἔσχεν, ἀλλ' ἀπογνοὺς μὲν τὴν σωτη-
ρίαν ἀπαξιῶσας δὲ τὴν ἄλωσιν ἐς τὸν θάνατον καὶ αὐτὸς κατέφυγεν.
καὶ ἀναβοήσας τοῦτο δὴ τὸ 'Ηράκλειον "ὦ τλῆμιον ἀρετῇ, λόγος ²
ἄρ' ἦσθ', ἐγὼ δέ σε ὡς ἔργον ἤσκουν· σὺ δ' ἄρ' ἐδούλευες τύχῃ"
παρεκάλεσέ τινα τῶν συνόντων, ἵν' αὐτὸν ἀποκτείνῃ. καὶ αὐτοῦ
τὸ μὲν ἄλλο σῶμα ταφῆς ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἔτυχεν, ἡ δὲ δὴ κεφαλὴ
ἐπέμφθη μὲν ἐς τὴν Ῥώμην, χειμῶνι δ' ἐν τῷ ἀπὸ τοῦ Δυρραχίου
διάπλῳ περιπεσοῦσα ἐς τὴν θάλασσαν ἐρρίφη. τελευτήσαντος δὲ ³
αὐτοῦ τὸ μὲν πλῆθος τῶν στρατιωτῶν αὐτίκα ἀδείας σφίσι κη-
ρυχθείσης μετέστη, ἡ δὲ δὴ Πορκία ἄνδρακα διάπυρον καταπιούσα
ἀπέθανεν. τῶν δὲ ἀνδρῶν τῶν πρώτων τῶν ἀρχάς τινας σχόντων ⁴
ἡ καὶ ἐκ τῶν σφαγίων τῶν τε ἐπικεκηρυγμένων ἔτι ὄντων οἱ μὲν
πλείους ἑαυτοὺς παραχρηῖμα ἀπέκτειναν ἢ ἁλόντες, ὥσπερ καὶ ὁ
Φαβίωνιος, ἐφθάρησαν, οἱ δὲ λοιποὶ τότε ἐπὶ τὴν θάλασσαν διέφυ-
γον καὶ μετὰ τοῦτο τῷ Σέξτῳ προσέθεντο.

ὁ μὲν οὖν Βρούτος ὃ τε Κάσιος οὕτως ἀπώλοντο, τοῖς ξίφεσιν ΜΗ
οἷς τὸν Καίσαρα ἀπεχρήσαντο σφαγέντες· οἱ τε ἄλλοι οἱ τῆς ἐπ'
αὐτὸν ἐπιβουλῆς μετασχόντες, οἱ μὲν πρότερον οἱ δὲ τότε οἱ δὲ
μετὰ ταῦτα, πλὴν πάνυ ὀλίγων ἐφθάρησαν, ὥς που τό τε δίκαιον
ἔφερε καὶ τὸ δαιμόνιον ἤγεν ἄνδρα αὐτοὺς εὐεργέτην σφῶν, ἐς το-
σοῦτο καὶ τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τύχης προχωρήσαντα, ἀποκτείναν-
τας παθεῖν. ὁ δὲ δὴ Καίσαρ καὶ ὁ Ἀντώνιος τοῦ μὲν Λεπίδου ²
παραχρηῖμα, ἅτε μὴ συννικήσαντός σφισιν, ἐπλεονέκτησαν, ἐμελλον
δὲ καὶ ἐπ' ἀλλήλους οὐκ ἐς μακρὰν τρέψεσθαι· χαλεπὸν γὰρ ἄν-
δρας τρεῖς ἢ καὶ δύο ὁμοτίμους, ἐγκρατεῖς τηλικούτων ἐκ πολέμου
πραγμάτων γενομένους, ὁμονοῆσαι. καὶ διὰ τοῦτο ὅσα τέως ἐπὶ ³
τῇ τῶν ἀνθισταμένων σφίσι καταλύσει συμφρονήσαντες κατέπραξαν,
ταῦτα τότε ἄθλα τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλοτιμίας ἤρξαντο ποιῆσθαι.
τὴν τε γὰρ ἀρχὴν αὐτίκα ἀνεδάσαντο, καὶ Καίσαρι μὲν ἡ τε Ἰβηρία
καὶ ἡ Νουμιδία, Ἀντωνίῳ δὲ ἡ τε Γαλατία καὶ ἡ Ἀφρικὴ ἐγένετο·
καὶ συνέθεντο ὥστ', ἂν τινα ἀγωνάκησιν ὁ Λέπιδος ἐπὶ τούτῳ
ποιήσεται, τῆς Ἀφρικῆς αὐτῷ ἐκστήναι. ταῦτα δὲ δὴ μόνον διέ- ²
λαχον, ὅτι Σαρδὼ μὲν καὶ Σικελία ὁ Σέξτος ἔτι κατεῖχε, τὰ δ'
ἄλλα τὰ ἔξω τῆς Ἰταλίας ἐν ταραχῇ ἔτι ἦν. ἐκείνης γὰρ δὴ πέρι
οὐδὲν δέομαι λέγειν ὅτι ἐξαίρετος αἶψι ποτε ἐν τοῖς τοιοῦτοῖς ἔμενεν·
οὐδὲ γὰρ οὐδ' ὡς περὶ αὐτῆς ποτέ, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζό-
μενοι τοὺς λόγους ἐποιοῦντο. ἐν κοινῷ οὖν ταῦτα ἀφέντες, Ἀντώ- ²
νιος μὲν τὴν τε κατάστασιν τῶν ἀντιπολεμησάντων σφίσι καὶ τὴν

ἀργυρολογίαν τὴν ἐς τὰ χρήματα τὰ τοῖς στρατιώταις ἐπαγγελθέντα ἀνεδέξατο, Καῖσαρ δὲ τὸν τε Λέπιδον, ὃν τι παρακινῇ, κωλύσαι, 3 καὶ τῷ Σέξτῳ προσπόλεμῆσαι, τὴν τε χώραν ἣν τοῖς συστρατευομένοις σφίσις ἐπέσχητο κατανεῖμαι τοῖς ἔξω τῆς ἡλικίας αὐτῶν οὖσιν, οὓς καὶ εὐθὺς διῆκαν. καὶ προσέτι οὗτος μὲν δύο τῷ Ἀντωνίῳ στρατόπεδα τῶν συνόντων οἱ συνέπεμψεν, ἐκεῖνος δὲ ἕτερον ἐκ τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τότε ὄντων ἴσα ἀντιδῶσειν αὐτῷ ἐπηγγεῖλατο. 4 ταῦθ' οὕτω κατὰ μόνους συνθέμενοι καὶ γράψαντες καὶ κατασημνύμενοι, τὰ τε γραμματεῖα ἀλλήλοις ἀντέδοσαν, ἵν', ὅν τι παραβαθῇ, ἔξ αὐτῶν ἐλεγχθῇ, καὶ μετὰ τοῦτο Ἀντώνιος μὲν ἐς τὴν 3 Ἀσίαν Καῖσαρ δὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀφωρμήθη. καὶ αὐτὸν ἡ νόσος ἔν τε τῇ πορείᾳ καὶ ἐν τῷ πλῶ ἰσχυρῶς ἐπέσειεν, ὥστε καὶ θανάτου δόξαν τοῖς ἐν τῇ Ῥώμῃ πυρασχεῖν. οὐ μὲντοι καὶ ὑπὸ τῆς ἀρρωστίας τοσοῦτον ὅσον ἐπὶ παρυσκευῇ κακοῦ τινὸς χρονίζειν αὐτὸν ἐνόμιζον, καὶ τούτου πάνθ' ὅσα ἐνεδέχετό σφας παθεῖν ἐπετόπον. 2 καίτοι ἄλλα τε ἐπὶ τῇ νίκῃ πολλὰ αὐτοῖς ἐψηφίσαντο, ἅπερ πον καὶ τοῖς ἑτέροις ἄν, εἰ ἐκεκρατήκεσαν, ἐδόδοτο (ἐν γὰρ δὴ τοῖς τοιούτοις τό τε ἀπολιωλὸς πάντες αἱ κατατρέχουσι καὶ τὸ κρατήσαν τιμῶσιν), καὶ δὴ καὶ ἱερομηνίας ἐν ἤπῳ ὥς εἰπεῖν τῷ ἔτει καὶ ἄκοντες ἄγειν ἔγνωσαν· τοῦτο γὰρ σφίσις ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τῇ τῶν 3 σφαγῶν τιμωρίᾳ ἀντικρυς ποιῆσαι ἐκέλευσεν. χρονίζοντος δ' οὖν αὐτοῦ λόγοι τε παντοδαποὶ ἐθρυλοῦντο καὶ παθήματα ἀπ' αὐτῶν παντοῦ τι συνέβιυνεν. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ οἱ μὲν ὥς τέθνηκε διεθροῦν, καὶ ἡδονὴν πολλοῖς ἐνέβαλλον, οἱ δὲ ὥς κακόν τι βουλευέμετο, 4 καὶ φόβον συχνοῖς ἐνεποιοῦν. καὶ διὰ τοῦτο οἱ μὲν τὰ σφέτερα συνέκρυπτον καὶ ἑαυτοὺς ἐν φυλακῇ ἐποιοῦντο, οἱ δὲ ὅπῃ ποτὲ ἀποδράσοιντο διεσκόπουν. ἄλλοι, καὶ οἱ γε πλείους, οὐδ' ἐπινοῆσαι τι ὑπὸ τοῦ σφοδροῦ δέους δυνάμενοι, παρεσκευάζοντο ὥς καὶ πάν- 5 τως ἀπολούμενοι. βραχὺ τέ τι καὶ κομιδῇ σμικρὸν τὸ θαρσεῖν ἦν· ἐκ γὰρ δὴ τῆς πρόσθεν πολλῆς καὶ ποικίλης καὶ τῶν ἀνθρώπων καὶ τῶν χρημάτων φθορᾶς οὐδὲν ὅ τι οὐχὶ καὶ τῶν ὁμοίων καὶ 6 τῶν χειρόνων, ὅτε καὶ παντελῶς κεκρατημένοι, προσεδέχοντο. ὅθεν περ καὶ ὁ Καῖσαρ φοβηθεὶς μή τι ἄλλως τε καὶ τοῦ Λεπίδου παρόντος νεοχημῶσιν, ἐπέστειλε τῇ γερονσίᾳ θαρσεῖν τε αὐτῇ παραινῶν, καὶ προσυπισχνούμενος πάντα καὶ πρῶτως καὶ φιλανθρώπως κατὰ τὸν πατέρα ποιήσειν. 4 τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐγένετο, τῷ δὲ ἐχομένῳ ἔτει ὀνόματι μὲν ὁ 713 α. u. Σερεβίλιος ὁ Πούπλιος καὶ ὁ Ἀντώνιος ὁ Λούκιος, ἔργῳ δὲ οὗτός

τε καὶ ἡ Φουλαία ὑπάτευσαν· τοῦ τε γὰρ Καίσαρος πενθερὰ καὶ τοῦ Ἀντωνίου γυνὴ οὖσα τὸν τε Λέπιδον ὑπὸ νωθείας παρ' οὐδὲν ἦγε καὶ αὐτὴ τὰ πράγματα διεχειρίζεν, ὥστε μήτε τὴν βουλὴν μήτε τὸν δῆμον ἄλλο τι παρὰ τὸ ἐκείνη δοκοῦν χρηματίζειν. τοῦ γοῦν ² Λουκίου αὐτοῦ σπουδάζοντος ἐπινίκια τινῶν ἐν ταῖς Ἀλπεσιν οἰκούντων, ὡς καὶ νικῆσαντός σφας, πέμψαι, τέως μὲν ἡ Φουλαία ἀντέλεγεν, οὐδεὶς οἱ συνεχώρησεν, ἐπεὶ δὲ ἐκείνη θεραπευθεῖσα ἐπέτρεψε, πάντες ἐψηφίσαντο, ὥστε τῷ μὲν λόγῳ τὸν Ἀντώνιον καθ' ³ ὥνπερ κεκρατηκέναι ἔλεγεν (οὔτε γὰρ ἔπραξέ τι νικητηρίων ἄξιον, οὐθ' ὅλως ἡγεμονίαν ἐν τοῖς χωρίοις ἐκείνοις ἔσχε), τῇ δ' ἀληθείᾳ τὴν Φουλαίαν καὶ τιμηθῆναι καὶ πομπεῦσαι. πολὺ γοῦν πλεῖον ἐκείνου, ὥτε καὶ ἀληθέστερον, ἐσεμνύετο· τὸ γὰρ δοῦναί τι ἐξουσίαν τῆς τῶν νικητηρίων πέμψεως μεῖζον τοῦ διορτυῖσαι αὐτὰ παρ' ἑτέρου λαβόντι ἦν. πλὴν γε ὅτι τὴν τε σκευὴν τὴν ἐπινίκιον ὁ Λούκιος ἐνεδύσατο καὶ τοῦ ἄρματος ἐπέβη, τὰ τε ἄλλα τὰ καθήκοντα ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔπραξεν, αὐτὴ ἡ Φουλαία τὴν πανήγυριν, ὑπηρέτῃ ἐκείνῳ χρωμένη, ποιεῖν ἔδοξεν. ἤχθη δὲ ἐν τῇ πρώτῃ τοῦ ⁵ ἔτους ἡμέρᾳ. καὶ ἐπὶ τε τούτῳ ὁ Λούκιος ἐξ ἴσου τῷ Μάρκῳ ἐσεμνύετο, ὅτι ἐν τῇ νομηνίᾳ αὐτὴν, ἐν ᾗ ὑπατεύειν ἤρξατο, ἐπετέλεσεν· καὶ προσέτι καὶ ὑπὲρ ἐκείνον ἡγάλλετο, λέγων αὐτὸς μὲν ἐθελοντῆς τὰ τε τῆς πομπῆς κοσμήματα ἀποτεθεῖσθαι καὶ τὴν βουλὴν ἐν τῇ ἀγοραίῳ στολῇ ἡθροικῆναι, τὸν δὲ δὴ Μάριον ἄκοντα αὐτὰ πεποικῆναι. προσετίθει τε ὅτι ἐκείνῳ μὲν ἢ τις ἢ οὐδεὶς ⁶ στέφανος ἐδόθη, αὐτὸς δὲ ἄλλους τε καὶ παρὰ τοῦ δήμου κατὰ φυλὴν, ὃ μηδενὶ τῶν προτέρων ἐγεγόνει, διὰ τε τὴν Φουλαίαν καὶ διὰ τὰ χρήματα ἃ λάθρᾳ τισὶν ἀνάλωσεν, ἔλαβεν.

ἐν δ' οὖν τῷ ἔτει τούτῳ ἔς τε τὴν Ρώμην ὁ Καῖσαρ ἀφίκετο, ⁵ καὶ τὰ νομιζόμενα ἐπὶ τῇ νίκῃ ποιήσας πρὸς τε τὴν διοίκησιν καὶ πρὸς τὴν διαγωγὴν τῶν πραγμάτων ἐτρέφετο. ὃ τε γὰρ Λέπιδος, τὰ μὲν τῷ φόβῳ αὐτοῦ τὰ δὲ καὶ τῇ τῆς γνώμης ἀσθενείᾳ, οὐδὲν ἐνενωτέρισεν· καὶ ὁ Λούκιος ἢ τε Φουλαία, ὡς καὶ συγγενεῖς καὶ κοινῶν τῆς ἡγεμονίας αὐτῷ ὄντες, ἡσύχουσιν τὴν γε πρώτῃν. προϊὼν ² τος γὰρ δὴ τοῦ χρόνου δηνέχθησαν, οἱ μὲν ὅτι τοῦ μέρους τῆς τῶν ἀγρῶν νομῆς τοῦ τῷ Ἀντωνίῳ προσήκοντος οὐ μετέσχον, ὃ δὲ ὅτι τὰ στρατεύματα παρ' αὐτῶν οὐκ ἀντέλαβεν. καὶ τούτων ἢ τε συγγένεια αὐτῶν ἢ ἐκ τῆς ἐπιγαμίας διελύθη, καὶ πρὸς πόλεμον ἐμφανῇ προήχθησαν. ὁ γὰρ Καῖσαρ τὴν χαλεπότητα τῆς πενθερᾶς ³ μὴ φέρων (ἐκείνη γὰρ μᾶλλον ἢ τῷ Ἀντωνίῳ διαφέρεισθαι δοκεῖν

ἐβούλετο) τὴν θυγατέρα αὐτῆς ὥς καὶ παρθένον ἔτι οὖσαν, ὃ καὶ
 ὄρκῳ ἐπιστώσατο, ἀπεπέμψατο, οὐκ ὀκνήσας οὔτε εἰ τοσοῦτον ἄλ-
 λως ἢ γυνὴ πεπαρθενεῦσθαι παρ' αὐτῷ χρόνον νομισθεῖν, οὔτε
 πρὸς τὴν παρασκευὴν τῶν ἐσομένων εἰ ἐκ πολλοῦ δόξειεν αὐτὸ
 4 προσβεβουλευκέναι. γενομένου δὲ τούτου οὐδὲν ἔτι φίλιον ἐποίουν,
 ἀλλ' ὃ τε Λούκιος μετὰ τῆς Φουλβίας τῶν τε πραγμάτων, ὥς καὶ
 ὑπὲρ τοῦ Μάρκου τοῦτο ὁρῶν, ἀντελαμβάνετο καὶ οὐδενὸς αὐτῷ
 ὑψέτετο (διὰ γὰρ τὴν πρὸς τὸν ἀδελφὸν εὐσέβειαν καὶ ἐπαυτιμίαν
 5 ἐαυτῷ Πίεταν ἐπέθετο), καὶ ὁ Καῖσαρ τὸν μὲν Μάρκον οὐδὲν δη-
 θεν ἡττιᾶτο, μὴ καὶ ἐκπολεμιώσειεν αὐτὸν τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἔθνη διέ-
 ποντα, ἐκείνοις δὲ δὴ καὶ ἐπεκάλει καὶ ἀντέπραττεν ὥς καὶ παρὰ
 τὴν γνώμην αὐτοῦ πάντα ποιοῦσι καὶ δυναστείας ἰδίας ἐπιθυμοῦσιν.
 6 ἦν δὲ ἐν τῇ κληρουχίᾳ ἀμφοτέροις ἡ πλείστη τῆς δυνάμεως
 ἑλπίς, καὶ διὰ τοῦθ' ὑπὲρ αὐτῆς πρῶτον ἀρξάμενοι διεφέροντο.
 ὃ τε γὰρ Καῖσαρ αὐτὸς πᾶσι τοῖς τε ἐαυτῷ καὶ τοῖς τῷ Ἀντωνίῳ
 συστρατευσαμένοις ἤθελεν αὐτὴν κατὰ τὰς συνθήκας τὰς μετὰ τὴν
 νίκην αὐτοῖς γενομένης, ὅπως ἐς εὐνοϊὰν σφας ὑπαγύγηται, ποιη-
 2 σασθαι· καὶ ἐκείνοι τὴν τε ἐπιβállουσιν τοῖς σφετέροις κληρουχῆ-
 σαι καὶ τὰς πόλεις αὐτοὶ ἀποικίσαι ἤξιον, ἵνα τὴν ἰσχὺν αὐτῶν
 σφετερίσωνται. καὶ γὰρ ἐτοιμώτατον ἀμφοτέροις ἐδόκει εἶναι τὰ
 τῶν ἀόπλων τοῖς συμπολεμήσασι χαρίσασθαι. ὥς γοῦν παρὰ τὴν
 δόξαν αὐτῶν πολλὴ ταραχὴ ἐγίγνετο καὶ τὸ πρῶγμα ἐς πόλεμον
 3 προήγετο (πᾶσαν γὰρ κατ' ἀρχὰς τὴν Ἰταλίαν, πλὴν εἰ τί τις
 τῶν ἐστρατευμένων ἐν δωρεᾷς μέρει λαβὼν ἢ καὶ ἐκ τοῦ δημοσίου
 πριᾶμενος εἶχε, μετὰ τε τῆς δουλείας καὶ μετὰ τῆς ἄλλης κατα-
 σκευῆς τοὺς δεσπότας ὁ Καῖσαρ ἀφῆρεῖτο καὶ ἐκείνοις ἐδίδου, καὶ
 διὰ τοῦτο τῶν κτημάτων ἀποστεροῦμενοι δεινῶς πρὸς αὐτὸν ἰγα-
 4 νάκουν), μετεβάλλοντο ἢ τε Φουλβία καὶ ὁ ὕπατος, πλείω δύνανται
 ἐν τοῖς ἑτέροις τοῖς ἀδικουμένοις σχῆσειν ἐλπίσαντες, καὶ τῶν μὲν
 ληψομένων τοὺς ἀγροὺς ἡμέλησαν, πρὸς δὲ ἐκείνους, ὅτε καὶ πλείο-
 νας ὄντας καὶ ὀργὴν δικαίαν ὑπὲρ ὧν ἀπεστεροῦντο ποιουμένους,
 5 ἐτράποντο. καὶ τούτου ὑπολαμβάνοντες αὐτοὺς ὥς ἐκίστους καὶ
 συνήροντο καὶ συνίστων, ὥστε καὶ τοὺς ἐν τῷ πρὶν τὸν Καῖσαρα
 φοβουμένους τότε προστατῶν ἐπιλαβομένους ἀναθαρσῆσαι καὶ μη-
 δενὸς ἔτι τῶν οἰκείων ἀφίεσθαι· καὶ γὰρ καὶ τῷ Μάρκῳ ταῦτα
 7 συνδοκεῖν ἐνόμιζον. τούτους τε οὖν ὃ τε Λούκιος καὶ ἡ Φουλβία
 προσεποιοῦντο, καὶ τοῖς ἑτέροις τοῖς ἀμφὶ τὸν Καῖσαρα οὐδὲν προ-
 σέχρονον. οὐ γὰρ ὥς οὐ δέον αὐτοὺς κληρουχῆσαι τινα προεβάλλοντο,

5 4 3 αὐτῶν*
βάλλοντο*

5 2 διέχοντα
5 4 ἀφείσθαι*

6 3 1 τι om
7 1 3 οὐ post ὥς om

4 1 μετε-

ἀλλ' ἄρχουσιν αὐτοῖς τὰ τῶν ἀντιπολεμησάντων σφίσιν ἀπέβαινον, καὶ μάλισθ' ὅτι καὶ χωρία καὶ ἐπιπλα τὰ μὲν ἔτι τότε ὄντα τὰ δὲ 2 καὶ πεπραμένα ἀπεδείκνυσαν, ὧν τὰ μὲν αὐτὰ τῶν δὲ τὴν τιμὴν ἔφασκον αὐτοῖς δοθῆναι χρῆναι. εἰ δ' οὖν μηδὲ ταυτὰ σφισιν ἀρκέσειεν, ταῖς γε ἐκ τῆς Ἀσίας ἐλπίσι πάντας αὐτοὺς ἀνηρτῶντο. ὥστε ταχὺ ἐκ τούτων συνέβη Καίσαρα μὲν, ὅτε καὶ βίᾳ τῶν κεκτη- 3 μένων τι ἀφαιρούμενον καὶ πόνους ὑπὲρ αὐτῶν καὶ κινδύνους πᾶσιν ὁμοίως προσάγοντα, ἀμφοτέροις αὐτοῖς προσκροῦσαι, ἐκείνους δὲ δῆ, οἷα μήτε τι ἀποστεροῦντάς τινα καὶ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σφίσι τὴν πλήρωσιν τῶν ἐπαγγελιῶν ἀμαχί τοῖς ληησομένοις αὐτὰ ὑποδεικνύντας, ἐκατέρους προσθέσθαι. ἔκ τε οὖν τούτων καὶ ἐκ 4 τοῦ λιμοῦ, ὃς τότε τῆς θαλάσσης τῆς μὲν κατὰ Σικελίαν ὑπὸ τοῦ Σέξτου τῆς δ' ἐν τῇ Ἰονίᾳ κόλπῳ ὑπὸ Γναίου Δομίτιου Ἀγροβάρο- βου κατεχομένης δεινῶς αὐτοὺς ἐπίσειεν, ἐν πολλῇ ἀμηχανίᾳ ὁ Καῖ- σαρ ἐγένετο. ὁ γὰρ Δομίτιος ἦν μὲν τῶν σφαγῶν, ἐκ δὲ δῆ τῆς 5 μάχης τῆς πρὸς Φιλίπποις γενομένης διαφυγὼν ναυτικόν τι συνε- κρότησε, καὶ τοῦ τε κόλπου χρόνον τινὰ ἐκράτησε καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἐπὶ πλείστον ἐφθειρεν.

ταυτὰ τε οὖν τὸν Καίσαρα δεινῶς ἐλύπει, καὶ ὅτι ἐν ταῖς δια- 8 φοραῖς ταῖς πρὸς τοὺς βουλευτάς καὶ πρὸς τὸ λοιπὸν πλῆθος τὸ τοὺς ἀγροὺς κεκτημένον τοῖς ἐστρατευμένοις συμβινοῦσαις (πλείσται δὲ δῆ ἔτε καὶ ὑπὲρ τῶν μεγίστων ἀγωνιζομένοις σφίσιν ἐγίγνοντο) οὐδετέροις ἀκινδύνως προσετίθετο. ἀμφοτέροις μὲν γὰρ ἀδύνατον 2 ἦν αὐτῷ χαρίζεσθαι· οἱ μὲν γὰρ ἔβριζεν οἱ δ' ἀπαθεῖς εἶναι, καὶ οἱ μὲν καὶ τὰ ἀλλότρια λαβεῖν οἱ δὲ τὰ ἑαυτῶν ἔχειν ἤθελον. ὁσά- κισ δὲ δῆ τὰ τούτων ἢ τὰ ἐκείνων, ὥς που καὶ ἡναγκάζετο, προέ- λοιτο, τοῖς ἐτέροις ἀπήχθετο, καὶ οὐ τοσαύτης γε χάριτος ἔξ ὧν ὑποῦργει τισίν, ὅσης ὀργῆς ἔξ ὧν μὴ συνεχίῃ, ἐτύγχανεν· οἱ μὲν 3 γὰρ ὥς καὶ ὀφειλόμενά σφισι πάντα τὰ διδόμενα λαμβάνοντες ἐν οὐδεμιᾷ αὐτὰ εὐεργεσίᾳ ἐτίθεντο, οἱ δὲ ὥς καὶ τῶν οἰκείων στε- ρισκόμενοι ἐχαλέπαινον. καὶ ἐκ τούτου διετέλει ἢ τούτοις ἢ ἐκείνοις προσκρούων καὶ τοτὲ μὲν ὥς φιλόδημος τοτὲ δὲ ὥς φιλοστρατιώτης ἐγκαλούμενος. καὶ διὰ ταῦτα ἐπειδὴ μήτε τι ἦνε, καὶ προσέτι 4 καὶ ἔξ αὐτῶν τῶν ἔργων ἔμαθεν ὅτι οὐδὲν τὰ ὅπλα πρὸς τὸ τοὺς ἀδικουμένους εὐνοϊκῶς οἱ ἔχειν ἐδύνατο, ἀλλ' ἀπολέσθαι μὲν πᾶν τὸ μὴ ὑπέικον δι' αὐτῶν ὁλόν τε ἦν, ἀναγκασθῆναι δὲ τινα φιλεῖν ὃν μὴ βούλεται ἀδύνατον ὑπάρχει, οὕτω δὲ καὶ ἄκων ὑποκατέκλινε, καὶ οὐκέτ' οὔτε τῶν βουλευτῶν τι ἀφείλετο (πρότερον γὰρ καὶ τὰ 5

2 1 τὰ δὲ οἱ 3 3 αὐτὰς* 8 1 2 πρὸς τε τοὺς? 2 2 διδ.]
 γυγνόμενα 4 4 τινα δὲ 5 1 οὐδὲ*

- ἐκείνων πάντα κατανεῖμαι ἡξίου, διερωτῶν σφῶς “πόθεν οὖν τὰ γέρα τοῖς ἐστρατευμένοις ἀποδώσομεν;” ὥσπερ τινὸς αὐτῷ πολεμεῖν ἢ καὶ τοσαυτὰ σφισιν ὑπισχνεῖσθαι κεκελευκός), τῶν τε ἄλλων ὅσα ἢ γυναικες ἐς τὰς προῖκας ἐντετιμημένα ἢ καὶ ἕτεροί τινες ἐλάττω τῆς κατ’ ἄνδρα τοῖς ἐστρατευμένοις διδομένης γῆς
- 9 ἐκέκτηντο, ἀπέσχετο. πρῶχθέντος δὲ τούτου ἢ μὲν γερουσία καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μηδενὸς στερόμενοι πρῶως πως πρὸς αὐτὸν ἔσχον, οἱ δὲ ἐστρατευμένοι τὴν τε φειδῶ καὶ τὴν τιμὴν τὴν ἐς ἐκείνους ἀτιμίαν τε ἅμια καὶ ζημίαν ἑαυτῶν, ὥς καὶ ἐλάττω ληψομένων, νομί-
- 2 ζοντες εἶναι ἐδυσχέρινον, καὶ τῶν τε ἑκατοντάρχων καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐπιτηδείως τε τῷ Καίσαρι ἐχόντων καὶ θορυβεῖν αὐτοὺς κωλύόντων συχνὸς ἀπέκτειναν, αὐτόν τε ἐκείνον παρ’ ὀλίγον ἦλθον ἀποχρήσασθαι, πᾶσαν αὐτάρκη πρόφασιν τῆς ὁργῆς ποιοῦμενοι.
- 3 καὶ οὐ πρότερόν γε ἐπαύσαντο χαλεπαίνοντες πρὶν τοῖς τε συγγενέσι σφῶν καὶ τοῖς τῶν ἐν ταῖς μάχαις πεσόντων πατρῶσι καὶ παισὶ τὴν χώραν, ὅσῃν τινὲς αὐτῶν εἶχον, ἀφεθῆναι. ἐκ δὲ τούτου τὰ μὲν τῶν στρατιωτῶν ἐπιτηδειότηρὰ οἱ αὐθις ἐγένετο, ὃ δὲ δῆμος
- 4 κατ’ αὐτὸ δὴ τοῦτο πάλιν ἡγανύκεται. καὶ ἔς τε χεῖρας αὐτοῖς ἦσαν καὶ μάχαι σφῶν συνεχεῖς ἐγίνοντο, ὥστε καὶ τιτρώσκεισθαι καὶ ἀποθνήσκειν παρ’ ἀμφοτέρων ὁμοίως πολλούς. οἱ μὲν γὰρ δὴ τῇ τε τῶν ὅπλων παρασκευῇ καὶ τῇ τῶν πολέμων ἐμπειρίᾳ, οἱ δὲ τῷ τε πλήθει καὶ τῷ ὑπὸ τῶν τεγῶν αὐτοὺς βάλλειν ἐπεκράτουν, ὥστε
- 5 καὶ οἰκίας διὰ τοῦτο συχνὰς καταπρησθῆναι, καὶ τὸ ἐνοίκιον τοῖς μὲν ἐν τῷ ἄστει μέχρι πεντακοσίων δραχμῶν οἰκοῦσι πᾶν, τοῖς δ’ ἐν τῇ λοιπῇ Ἰταλίᾳ κατὰ τὸ τέταρτον ἐνιαυτοῦ ἐνὸς ἀνεθῆναι. ἐν πάσαις γὰρ δὴ ταῖς πόλεσιν ὁμοίως, ὅπῃ ποτὲ συντύχοιεν ἀλλήλοις, ἐμάχοντο.
- 10 ὥς οὖν ταῦτά τε οὕτως ἐγίνετο, καὶ στρατιῶται ἐς Ἰβηρίαν ὑπὸ τοῦ Καίσαρος προπεμφθέντες θόρονβόν τέ τινα ἐν Πλακεντία ἐποίησαν, καὶ οὐ πρότερον πρὶν χρήματι παρὰ τῶν ἐπιχωρίων λαβεῖν κατέστησαν, καὶ προσέτι καὶ ὑπὸ τοῦ Καλήνου τοῦ τε Ξεντιδίου τὴν Γαλατίαν τὴν ὑπὲρ τὰς Ἀλπεῖς ἐχόντων ἐκωλύθησαν
- 2 ὑπερβαλεῖν αὐτάς, ἐφοβήθη τε ὁ Καῖσαρ μὴ καὶ σφαλῇ τι, καὶ καταλλαγῆναι τῇ τε Φουλιᾷ καὶ τῷ ἐπάτῳ ἡθῆλυσεν. ἐπειδὴ τε οὐδὲν ἰδίᾳ καὶ κατ’ ἑαυτὸν προσπέμπων σφισιν ἐπέφαινε, ἐπὶ τοὺς ἐστρατευμένους ὥρμησε καὶ δι’ αὐτῶν τὰς συναλλαγὰς ἔπραττεν.
- 3 ἐκεῖνοι δὲ τούτοις ἐπαιρόμενοι καὶ τοὺς στερουμένους τῆς χώρας προσποιούμενοι, Λούκιος μὲν πανταχόσε συνιστάς τε αὐτοὺς καὶ

ἀπὸ τοῦ Καίσαρος ὑποσπῶν περιῆει, Φουλβία δὲ τό τε Πραινέστε κατέλαβε καὶ προσηταιριστοὺς βουλευτάς τε καὶ ἱππέας ἔχουσα τὰ τε ἄλλα πάντα μετ' αὐτῶν ἐβουλευέτο, καὶ τὰς παρυγγέλσεις ὥς ἐκασταχόσε ἐχρῆν ἔπεμπεν. καὶ τί ταῦτα θανυμάσειεν ἂν τις, ὅποτε ¹ καὶ ξίφος πυρεζώννυτο καὶ συνθήματα τοῖς στρατιώταις ἐδίδον, ἐδημηγόρει τε ἐν αὐτοῖς πολλάκις; ὥστε καὶ ἐκεῖνα τῷ Καίσαρι προσίστασθαι. οὐ μέντοι ἔχων ὅπως αὐτοὺς καταλύσῃ (οὐ γὰρ ¹¹ μόνον τῇ δυνάμει ἀλλὰ καὶ τῇ παρὰ τῶν ἄλλων εὐνοίᾳ πολὺ αὐτῶν ἡλαττοῦτο· αὐτὸς μὲν γὰρ πολλοὺς ἐλύπει, ἐκεῖνοι δὲ πάντας ἐπῆλπιζον) πολλάκις μὲν σφας ἰδίᾳ διὰ τῶν φίλων ἐς τὰς καταλαγὰς προεκαλέσατο, ὥς δ' οὐδὲν ἤνυτεν, ἐκ τῶν ἐστρατευμένων πρέσβεις πρὸς αὐτοὺς ἀπέστειλεν. μάλιστα μὲν γὰρ τεύξεσθαι ² τε αὐτῶν καὶ τὰ παρόντα καταστήσεσθαι ἐς τε τὸ ἔπειτα ἀντιστῆσαι ἐκ τούτου ἡλπισεν· ἂν δὲ δὴ καὶ διαμάρτη σφῶν, τὴν γοῦν αἰτίαν τῆς διαφορᾶς οὐκ αὐτὸς ἀλλ' ἐκείνους ἔξιν ἐνόμισεν. ὃ καὶ ἐγένετο. ³ ἐπειδὴ γὰρ οὐδὲν οὐδὲ διὰ τῶν στρατιωτῶν ἐπέρανε, βουλευτάς ἔστειλε, τὰς τε συνθήκας σφίσι τὰς πρὸς τὸν Ἀντώνιον αὐτῷ γενομένας ἐκρήνας καὶ δικαστὰς τῶν διαφορῶν δῆθεν αὐτοὺς ποιήσας. ὥς δ' οὐδὲν οὐδὲ τότε ἐπράχθη (καὶ γὰρ ἐκεῖνοι τοῦτο μὲν πολλὰ ⁴ καὶ ὅσα ὁ Καῖσαρ οὐκ ἔμελλε ποιήσιν ἀντιπροετίνοντο, τοῦτο δὲ πάνθ' ὅσα ἐποιοῦν, ἐκ τῆς τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Μάρκου ἐντολῆς πράττειν ἔλεγον), οὕτω δὴ πρὸς τοὺς ἐστρατευμένους αὐθις ἀπέκλινεν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Ῥώμην ἐκεῖνοι πλήθει πολλῷ, ὥς ¹² καὶ τῷ δήμῳ τῇ τε βουλῇ κοινωσόμενοι τι, συνελθόντες τούτων μὲν οὐδὲν ἐφρόντισαν, ἀθροισθέντες δ' ἐς τὸ Καπιτώλιον τὰς τὲ συνθήκας, ὥς ὃ τε Ἀντώνιος καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπεποιήρητο, ἀνυγνωσθῆναι σφισιν ἐκέλευσαν, καὶ ἐκείνας τε ἐπεκύρωσαν, καὶ περὶ ὧν διεφέροντο ἑαυτοὺς δικαστὰς γενέσθαι ἐψηφίσαντο. καὶ ταῦτά τε ² ἐς δέλους γράψαντες καὶ κατασημηνάμενοι ταῖς ἀειπαρθένοις φυλάττειν ἔδωκαν, καὶ τῷ μὲν Καίσαρι παρόντι, τοῖς δὲ ἑτέροις διὰ πρεσβείας, ἐς Γαβίους ἐν ῥῆτῇ τινὶ ἡμέρᾳ πρὸς τὴν δίκην ἀπαντῆσαι προσέταξαν. ἐπειδὴ τε ὁ μὲν Καῖσαρ ἔτοιμος διαδικασθῆναι ³ ἐγένετο, ἐκεῖνοι δὲ ὑπέσχοντο μὲν ἀφίξεσθαι οὐκ ἦλθον δέ, φοβηθέντες ἢ καὶ ἀπαξιώσαντες (διέσχωπτον γοῦν σφῶς, ἄλλα τε καὶ βουλὴν καλιγαῖαν ἀπὸ τῆς τῶν στρατιωτικῶν ὑποδημάτων χρήσεως ἀποκαλοῦντες), τοῦ τε Λουκίου καὶ τῆς Φουλβίας ὥς καὶ ἀδικούντων τι κατεψηφίσαντο καὶ τὰ τοῦ Καίσαρος ἐπρέσβευσαν. καὶ ⁴ τούτου πολλάκις αὐθις βουλευσάμενοι τὸν τε πόλεμον αὐθις ἀνείλοντο

10 α 4 προσηταιριστο τοῦς*
π. πάλιν? cf. c. 9 3

12 α 4 καλῶν

α 4 π. αὐθις]

καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν οὐχ ἡσυχῇ ἡτοιμάζοντο. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ χρήματα ἀπανταχόθεν καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν ἤθροισαν· τὰ γὰρ ἀναθήματα, ὅσα γε καὶ ἐξαργυρισθῆναι ἐδύνατο, τὰ τε ἐν τῇ ἄλλῃ Ἰταλίᾳ τῇ ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ αὐτῶν οὕση καὶ τὰ ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ ἀνακείμενα καθεύλον. καὶ αὐτοῖς καὶ ἐκ τῆς Γαλατίας τῆς τογάτης, ἣ καὶ ἐς τὸν τῆς Ἰταλίας ἤδη νομόν, ὥστε μηδένα ἄλλον προφύσει τῆς ἐνταῦθα ἀρχῆς στρατιώτας ἐντὸς τῶν Ἀλπεων τρέφειν, ἐσεγγράπτο, καὶ χρήματα καὶ στρατιῶται ἦλθον.

13 ὁ τε οὖν Καῖσαρ πυρεσκενάζετο, καὶ ἡ Φονλαία καὶ ὁ Λούκιος τὰ τε πρόσφορα ἐπορίζοντο καὶ τὰς δυνάμεις συνεκρότουν. κὰν τούτῳ καὶ ἀντεπρεσβεύοντο καὶ διέπεμπον ἐκασταχόσε καὶ στρατιώτας καὶ στρατιάρχους ἐκάτεροι, καὶ τὰ μὲν προκατελάμβανον τῶν δ' ἀπεκρούοντο. καὶ αὐτῶν ἐγὼ τὰ μὲν πολλά, καὶ ἐν οἷς οὔτε τι μέγα οὐτ' ἀξιόλογον ἐπρώχθη, πυρήσω, τὰ δὲ δὴ λόγου μάλιστα ἄξια συντόμως διηγήσομαι.

2 ὁ Καῖσαρ ἐπὶ Νουρσίαν ἐς τοὺς Σαβίνους στρατεύσας τὴν μὲν φρουρὰν τὴν προκαθημένην σφῶν ἐτρέψατο, τῆς δὲ δὴ πόλεως ὑπὸ Τισιήνου Γάλλου ἀπεκρούσθη. μεταστὰς οὖν ἐς τὴν Ὀμβρι-

3 κὴν Σεντινάτας ἐπολιόρχησε μὲν, οὐ μέντοι καὶ εἶλεν αὐτούς· τοῦ γὰρ Λουκίου ἐν τούτῳ τὸ μὲν πρῶτον στρατιώτας λάθρα κατ' ἄλλην καὶ ἄλλην πρόφασιν ἐς τὴν Ῥώμην πρὸς τοὺς φίλους πέμψαντος, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτοῦ ἐξαίφνης ἐπελθόντος, καὶ τό τε ἱππικὸν ἀπαντήσάν οἱ κρατήσαντος καὶ τοὺς πεζοὺς ἐς τὸ τεῖχος κατα-

4 ρύξαντος, κὰκ τούτου καὶ τὸ ἄστυ, συνεπιθιμένων τοῖς ἔνδοθεν ἀμυνομένοις τιῶν προαφιγμένων, λαβόντος (οὔτε γὰρ ὁ Λέπιδος ὁ τὴν φυλακὴν αὐτοῦ ἐπιτετραμμένος ἀντέπραξέ τι ὑπὸ τῆς ἐμφύτου νωθείας, οὔτε ὁ Σεβίλιος ὁ ὕπατος ἡσυχαιτερός πως ὢν), πυθόμενος ταῦθ' ὁ Καῖσαρ τοῖς μὲν Σεντινάταις Κύντον Σαλβιδιήνον

5 Ῥούφον παρακατέλιπε, αὐτὸς δὲ πρὸς τὴν Ῥώμην ὥρμησεν. μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Λούκιος προὔπεξῆλθε, διαπραξάμενος ψηφισθῆναι οἱ ὥς ἐπὶ πολέμῳ τινὶ ἐκστρατεύσαι· καὶ ἐν γε τῇ στρατιωτικῇ σκευῇ ἐδημηγόρησεν, ὃ μηδεὶς ἄλλος ἐπεποιήκει. καὶ οὕτως ὁ Καῖσαρ ἀμυχί τε ἐς τὸ ἄστυ ἐσεδέχθη, καὶ ἐπειδὴ ἐπιδιώξας αὐτὸν οὐ κατέλαβεν, ἀνέστρεψε, καὶ φρουρὰν τῆς πόλεως ἀκριβεστέραν

6 ἐποίησατο. κὰν τούτῳ ὁ Ῥούφος, ὥς τάχιστα ἐκείνός τε ἀπὸ τῶν Σεντινατιῶν ἀπεχώρησε καὶ Γάιος Φούριος ὁ τὸ τεῖχος φρουρῶν ἐπεξῆλθεν ἐπὶ πολὺ διώκων αὐτόν, προσέβαλλέ τε ἀπροσδοκῆτοισ τοῖς ἔνδον οὔσι, καὶ ἐλὼν τὴν πόλιν διήρπασε καὶ κατέκυσεν. Νορρσῖνοι δὲ ἐς μὲν ὁμολογίαν μηδὲν κυκὸν παθόντες ἦλθον, ἐπεὶ

4 s ὅσαι τε

μέντοι τοὺς ἐν τῇ μύχῃ τῇ πρὸς τὸν Καίσαρά σφισι γενομένην πεσόντας θάψαντες ἐπέγραψαν τοῖς μνημείοις αὐτῶν ὅτι ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνιζόμενοι ἐτελεύτησαν, παμπόλοις χρήμασιν ἐξημιώθησαν, ὥστε καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἅμα πᾶσαν ἐκλιπεῖν.

καὶ οἱ μὲν ταῦτ' ἔπραττον, ὁ δὲ δὴ Λούκιος ὡς τότε ἐκ τῆς 14
 'Ρώμης ἀπῆρεν, ὥρμησε μὲν ἐς τὴν Γαλατίαν, εἰρχθεὶς δὲ τῆς ὁδοῦ πρὸς Περουσίαν Τυρσηνίδι πόλιν ἀπετράπετο· καὶ αὐτὸν ἐνταῦθα πρότερον μὲν οἱ ὑπαρχοὶ τοῦ Καίσαρος, ἔπειτα δὲ καὶ αὐτὸς ἐκείνος ἀπολαβόντες ἐπολιόρχουν. χρονίου δὲ δὴ τῆς προσεδρείας σφίσι 2
 γιγνομένης (τό τε γὰρ χωρίον τῇ τε φύσει καρτερόν ἐστι καὶ τοῖς ἐπιτηδείοις ἱκανῶς παρεσκευαστο, καὶ ἱππεῖς προεκπεμφθέντες ὑπ' αὐτοῦ, πρὶν παντελῶς περιστοιχισθῆναι, δεινῶς σφᾶς ἐλύπουν, καὶ προσέει καὶ ἕτεροι πολλοὶ σπουδῇ ἄλλος ἄλλοθεν ἐπήμυνον αὐτῷ) πολλὰ μὲν πρὸς τούτους ὡς ἐκάστους πολλὰ δὲ καὶ πρὸς τοῖς τεί- 3
 χεσιν ἐπράχθη, μέχρις οὗ καίτοι πλεονεκτοῦντες τὰ πλείω οἱ περὶ τὸν Λούκιον ὁμῶς ὑπὸ λιμοῦ ἐάλωσαν. καὶ αὐτὸς μὲν ἄλλοι τέ τινες ἄδειαν εὗροντο, οἱ δὲ δὴ πλείους τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἐφθάρησαν. καὶ λόγος γε ἔχει ὅτι οὐδ' ἀπλῶς τοῦτο ἔπα- 4
 θον, ἀλλ' ἐπὶ τὸν βωμὸν τὸν τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ ὠσιωμένον ἀχθέντες ἱππεῖς τε τριακόσιοι καὶ βουλευταὶ ἄλλοι τε καὶ ὁ Κα- νούτιος ὁ Τιβέριος, ὃς ποτε ἐν τῇ δημαρχίᾳ τὸ πλῆθος τῷ Καί- σαρι τῷ Ὀκταβιανῷ ἤθροισεν, ἐτύθησαν. τῶν δὲ Περουσίων καὶ 5
 τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖ ἀλόντων οἱ πλείους ἀπώλοντο, καὶ ἡ πόλις αὐτῇ, πλὴν τοῦ ἡφαιστείου τοῦ τε τῆς Ἑρας ἔδους, πᾶσα κατε- καύθη. τοῦτο δὲ (ἐσώθη γὰρ πῶς κατὰ τύχην) ἀνήχθη τε ἐς τὴν 6
 'Ρώμην ἐξ ὄψεως ὀνείρου ἣν ὁ Καῖσαρ εἶδεν, καὶ παρέσχε καὶ τῇ πόλει πρὸς τῶν βουλομένων συνοικισθῆναι, πλὴν ὅτι τῆς χώρας οὐδὲν ὑπὲρ ἐπτὰ καὶ ἥμισυ σταδίου ἐκτέσαντο.

ἐκείνης δ' οὖν ἐπὶ τε Γναίου Καλβίνου δεύτερον καὶ ἐπ' Ἀσι- 15
 νίου Πωλίωνος ὑπάτων ἀλούσης καὶ τὰλλα τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, τὰ 714
 μὲν βία τὰ δὲ ἐθελοντί, τῷ Καίσαρι προσεχώρησεν· καὶ διὰ τοῦθ' ἡ τε Φουβία πρὸς τὸν ἄνδρα μετὰ τῶν τέκνων ἀπέδρα, καὶ τῶν 2
 ἄλλων τῶν πρώτων συγγαίᾳ οἱ μὲν πρὸς ἐκείνον οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸν Σέξτον ἐς τὴν Σικελίαν ἀπεχώρησαν. ἡ τε Ἰουλίᾳ ἡ τῶν Ἀντωνίων μήτηρ τὸ μὲν πρῶτον ἐνταῦθα ἦλθε, καὶ πάνυ φιλικῶς ὑπὸ τοῦ Σέξτου ὑπεδέχθη, ἔπειτα δὲ πρὸς τὸν υἱὸν τὸν Μάρκον ὑπ' αὐτοῦ ἐπέμφθη, λόγους τέ οἱ ὑπὲρ φίλις καὶ πρέσβεις ἄγουσα. μετὰ 3
 τούτων τῶν τότε πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἐκ τῆς Ἰταλίας ἐκχωρησάντων

14 3 6 ἀνοικισθῆναι?*

15 3 1 πρεσβείαν: cf. c. 16 2

καὶ Κλαύδιος Τιβέριος Νέρων ἔφυγεν. φρουρὰν γάρ τινα ἐν τῇ Καμπανίᾳ εἶχε, καὶ ἐπειδὴ καθυπέρτερα τὰ τοῦ Καίσαρος ἐγένετο, ἀπῆρε σὺν τε τῇ γυναικὶ Λιβίᾳ Δρουσίλλῃ καὶ σὺν τῷ υἱεὶ Τιβερίῳ Κλαυδίῳ Νέρωνι, ὥστε καὶ τοῦτο ἐν τοῖς παραδοξοτάτοις συμβῆναι· ἥ τε γὰρ Λιβία αὕτη ἡ τὸν Καίσαρα τότε φυγοῦσα μετὰ ταῦτα αὐτῷ ἐγήμματο, καὶ ὁ Τιβέριος οὗτος ὁ σὺν τοῖς τοκεῦσι τότε ἐκδράς τὴν αὐτοκράτορα ἀρχὴν αὐτοῦ διεδέξατο.

- 16 ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ τὴν τε εἰρηρικὴν ἐσθῆτα οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄντες ἀνέλαβον (ἐκδεδυκότες γὰρ αὐτὴν ἄνευ ψηφίσματος ἀνάγκη τοῦ δήμου ἦσαν) καὶ αὐτοὶ τε ἐώρταζον, καὶ τὸν Καίσαρα ἐν τε στολῇ ἐπινικίῳ ἐς τὸ ἄστυ ἐσεκόμισαν καὶ δαφνίῳ στεφάνῳ ἐτίμησαν, ὥσθ' ὁσάκις οἱ τὰ νικητήρια πέμπσαντες εἰώθεισαν αὐτῷ χρῆσθαι, καὶ ἐκείνόν οἱ κοσμεῖσθαι. Καῖσαρ δέ, ἐπειδὴ τὰ τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κατεῖργαστο καὶ ὁ κόλπος ὁ Ἰόνιος ἡλενθέρωτο (ὁ γὰρ Δομίτιος, ἀπογνούς μηκέτι καθ' ἑαυτὸν ἰσχύσειν, ἀπέπλευσε πρὸς τὸν Ἀντωνίου), παρεσκευάζετο μὲν ὡς ἐπὶ τὸν Σέξτον ὁρμήσων, αἰσθόμενος δὲ τὴν τε δύναμιν αὐτοῦ, καὶ ὅτι τῷ Ἀντωνίῳ διὰ τε τῆς μητρὸς καὶ διὰ τῶν πρέσβειων ἐκεκοινολόγητο, ἔδεισε
- 3 μὴ καὶ ἀμφοῖν ἅμα πολεμήσῃ, καὶ τὸν Σέξτον ὡς καὶ πιστότερον ἢ καὶ ἰσχυρότερον τοῦ Ἀντωνίου προτιμήσας τὴν τε μητέρα αὐτῷ Μονικίαν ἔπεμψε, καὶ τὴν τοῦ πενθεροῦ αὐτοῦ Λουκίου Σκριβωνίου Αἰβωνος ἀδελφὴν ἐγήμεν, εἴ πως ἔκ τε τῆς εὐεργεσίας καὶ ἐκ τῆς συγγενείας φίλον αὐτὸν ποιήσαιο.

- 17 ὁ γὰρ Σέξτος ὡς τότε ἐκ τῆς Ἰβηρίας κατὰ τὰς πρὸς τὸν Αἰπίδον συνθήκας ἀπηλλάγη καὶ μετὰ τοῦτο ναύαρχος οὐ πολλῷ ὕστερον κατέστη, τῆς μὲν ἀρχῆς ὑπὸ τοῦ Καίσαρος παρελύθη, τοῦ δὲ δὴ ναυτικοῦ καὶ ὡς ἀντεχόμενος ἐτόλμησε μὲν ἐς τὴν Ἰταλίαν πλεῦσαι, ἐπικρατούντων δὲ ἤδη τῶν ἀμφὶ τὸν Καίσαρα αὐτῆς,
- 2 μαθὼν ὅτι ἐν τοῖς σφαγεῦσι τοῖς τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἐάλωκε, τῆς μὲν ἡπείρου ἀπέσχετο, κατὰ δὲ δὴ τὰς νήσους περιπλέων τὰ τε γιγνόμενα ἐκαρᾶδόκει καὶ τὴν τροφὴν οὐκ ἐξ ἀδικημάτων ἐπορίζετο· ἅτε γὰρ μὴ μετεσχηκὼς τοῦ φόνου, καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος
- 3 ἤλπιζε καταχθῆσθαι. ἐπεὶ μέντοι καὶ ἐν τῷ λευκώματι τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐξετέθη καὶ ἔγνω καὶ ἐπ' αὐτῷ ἐπικεκρυγμένον, ἀέγνω τε τὴν δι' αὐτοῦ κάθοδον καὶ πρὸς πόλεμον ἡτοιμάζετο· ναυπηγίαν τε γὰρ τριηρῶν ἐποιεῖτο καὶ τοὺς αὐτομολούντας ἐδέχετο, τοὺς τε καταποντιστὰς προσηταιρίζετο καὶ τοὺς ἐκπύοντας ὑπελάμβανεν.
- 4 καὶ τούτων ἐν ὀλίγῳ τε ἰσχυρὸς ἐγένετο καὶ τῆς πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ

θαλάσσης ἐκράτησεν, ἕς τε τοὺς λιμένας αὐτῆς ἀπέβαινε καὶ τὰ πλοῖα ἀπέσπα, ἄρπαγὺς τε ἐποιεῖτο. προχωρούντων δὲ αὐτῶ τῶν πραγμάτων ὥστε καὶ στρατιώτας καὶ χρήματα ἀπ' αὐτῶν πορίζειν, ἕς Σικελίαν ἐπλευσε, καὶ Μύλας μὲν τήν τε Τυνδαρίδα ἀμαχί κατέσχε, τῆς δὲ Μεσσήνης ὑπὸ Πομπηίου Βιθυνικοῦ τοῦ τότε τῆς Σικελίας ἄρχοντος ἀπεκρούσθη. οὐ μέντοι καὶ παντελῶς αὐτῆς 5 ἀπέστη, ἀλλὰ τήν τε χώραν κατατρέχων καὶ τὴν ἱσχομιδὴν τῶν ἐπιτηδείων κυλύνων, τῶν τε προσβοηθησάντων σφίσι τοὺς μὲν φόβῳ μὴ καὶ τὰ αὐτὰ πάθωσι, τοὺς δὲ καὶ ἕξ ἐνέδρας τινὸς κακώσει προσθήμενος, τὸν τε ταμίαν σὺν τοῖς χρήμασι προσεποιήσατο, καὶ τέλος καὶ τὴν Μεσσήνην τὸν τε Βιθυνικὸν ὡς καὶ ἀπὸ τῆς ἴσης οἱ ἄρξοντα καθ' ὁμολογίαν ἔλαβεν. καὶ τοῦτον μὲν οὐδὲν τότε γε 6 κακὸν εἰργάσατο, ἐκείνους δὲ τὰ τε ὅπλα καὶ τὰ χρήματα ἀφείλετο. καὶ μετὰ τοῦτο τὰς τε Συρακούσας καὶ ἄλλας τινὰς πόλεις ὑπηγάγετο, καὶ στρατιώτας τε ἀπ' αὐτῶν πλείους καὶ ναυτικὸν ἰσχυρότατον συνήγαγεν· καὶ τινα αὐτῶ δύναμιν καὶ Κύντος Κορνούφικιος ἐκ τῆς Ἀφρικῆς ἐπέμψεν.

καὶ ὁ μὲν οὕτως ἠῤῥετο, Καῖσαρ δὲ τέως μὲν οὐδεμίαν ἐπι- 18 στροφὴν αὐτοῦ τῇ τε ἐκείνου καταφρονήσει καὶ τῇ τῶν ἐν χειρὶν ἀσχολίᾳ ἐποιήσατο· ἐπεὶ δ' ὑπὸ τοῦ λιμοῦ φθορὰ πολλὴ ἐν τῷ ἅστει ἐγένετο καὶ ὁ Σέξτος καὶ τῆς Ἰταλίας ἐπείρασεν, οὕτω δὴ ναυτικὸν τέ τι κατασκευάζεσθαι ἤρξατο, καὶ τὸν Ῥούφον τὸν Σαλβιδιῆνον σὺν δυνάμει πολλῇ ἐς Ῥήγιον προέπεμψεν. καὶ ὃς ἐκ μὲν 2 τῆς Ἰταλίας τὸν Σέξτον ἀπεώσατο, ἀναχωρήσαντος δὲ αὐτοῦ ἐς τὴν Σικελίαν δερμάτινα πλοῖα κατὰ τοὺς ἐν τῷ ὠκεανῷ πλέοντας ἐκποιῆσαι ἐπεχείρησεν, ἐνδοθεν μὲν ῥύβδοις αὐτὰ κούφαις διαλαμβάνων, ἔξωθεν δὲ βοδὸς δέρμα ὠμὸν ἐς ὑσπίδος κυκλοτεροῦς τρόπον περιτείνων. ὥς δὲ γέλωτ' αὐτὸν ὠφλίσκανε καὶ κινδυνεύσειν, εἰ πειρα- 3 θεῖη αὐτοῖς διὰ τοῦ πορθμοῦ χρήσασθαι, ἐπίστευσεν, ἐκείνων μὲν ἀφεῖτο, τῷ δὲ δὴ ναυτικῷ τῷ κατασκευασθέντι τε καὶ ἐλθόντι ἐπετόλμησε μὲν διαπλεῦσαι, οὐκ ἡδυνήθη δέ· τό τε γὰρ πλῆθος καὶ τὸ μέγεθος τῶν νεῶν αὐτοῦ πολλὸν τῆς τῶν ἐναντίων καὶ ἐμπειρίας καὶ τόλμης ἡλαττώθη. αὐτόπτης οὖν τῆς ναυμαχίας ὁ Καῖσαρ 4 γενόμενος (κατὰ γὰρ τὴν στρατείαν αὐτοῦ τὴν ἐς τὴν Μακεδονίαν ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη) χαλεπῶς ἤνεγκε, καὶ μάλιστα ὅτι τότε πρῶτον συμβαλὼν ἦν τῆτο. καὶ διὰ τοῦτο κατὰ μὲν τὸ ἰσχυρὸν οὐκέτι, καίτοι τοῦ πλείονος ναυτικοῦ σωθέντος οἱ, περαιωθῆναι ἐτόλμησεν· λάθρα δὲ πολλάκις ἐπιχειρήσας ὡς πάντως, ἂν τῆς νήσου ἐπιβῇ 5

- πολὺ τῷ πεζῷ κρατήσων, ἔπειθ' ὥς οὐδέν, ἅτε καὶ ἰσχυροῦς πανταχόθεν φυλακῆς αὐτοῦ οὔσης, ἐπέραινε, τῇ μὲν Σικελίᾳ ἄλλους τινὰς ἐφεδρεῦεν προσέταξεν, αὐτὸς δὲ πρὸς τε τὸν Ἀντωνίου ἐς τὸ Βρεντέσιον ἀφίκετο, κἀντεῦθεν τῇ τῶν νεῶν βοηθείᾳ τὸν Ἴόνιον
- 19 διέβαλεν. γενομένου δὲ τούτου τὴν τε νῆσον πᾶσαν ὁ Σέξτος κατέσχε, καὶ τὸν Βιθυνικὸν ὥς καὶ ἐπιβουλεύσαντα αὐτῷ ἀπέκτεινε, θείας τε ἐπινικίους ἤγαγε, καὶ ναυμαχίαν τῶν αἰχμαλώτων ἐν τῷ πορθμῷ παρ' αὐτὸ τὸ Ῥήγιον, ὥστε καὶ τοὺς ἐναντίους ὁρᾷν, ἐποίησε, πλοιάριά τινα ξύλινα πρὸς ἕτερα βύρσινα ἐς τὸν τοῦ Ῥούφου κατὰ
- 2 γέλων συμβαλῶν. καὶ μετὰ τοῦτο ναῦς τε πλείους ἐναυπηγήσατο καὶ τῆς πέριξ θαλάσσης ἐκράτησε, δόξαν τέ τινα καὶ φρόνημα ὥς καὶ τοῦ Ποσειδῶνος παῖς ὢν, ὅτι πάσης ποτὲ ὁ πατὴρ αὐτοῦ τῆς θαλάσσης ἤρξε, προσέθετο. ταῦτα μὲν, ἕως ἔτι τὰ τε τοῦ Κασσίου
- 3 καὶ τὰ τοῦ Βρούτου συνειστήκει, ἔπραξεν· φθαρέντων δὲ ἐκείνων ἄλλοι τε πρὸς αὐτὸν συγκατέφυγον καὶ ὁ Στάτιος ὁ Λούκιος. καὶ αὐτὸν τὰ μὲν πρῶτα ἀσμένως ἐδέξατο (καὶ γὰρ τὴν δύναμιν ἧς ἤρχεν ἐπηγάγετο), ἔπειτα δὲ καὶ δραστήριον καὶ φρονηματώδη ἰδὼν
- 4 ὄντα ἀπέκτεινε, ἔγκλημα αὐτῷ προδοσίας ἐπενεγκών. καὶ τούτου τό τε ἐκείνου ναυτικὸν καὶ τὸ τῶν δούλων τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας ἀφικνουμένων πλῆθος προσλαβὼν ἀμίπολῳ ἡγξήθη· τοσοῦτοι γὰρ δὴ ἡτόμολουν ὥστε καὶ τὰς ἀεипαρθένους καθ' ἱερῶν εὐξασθαι ἐπισχεθῆναι σφιν τὰς αὐτομολίας.
- 20 διὰ τε οὖν ταῦτα καὶ διὰ τὸ τοὺς φεύγοντας αὐτὸν ὑποδέχεσθαι τὴν τε τοῦ Ἀντωνίου φιλίαν πράττειν καὶ τῆς Ἰταλίας πολλὰ πορθεῖν, καταλλαγῆναι οἱ ὁ Καῖσαρ ἐπεθύμησεν· διαμαρτῶν δὲ τούτου ἐκείνῳ μὲν Μάρκον Ῥαψάνιον Ἀγρίππαν πολεμῆσαι ἐκέλευσεν, αὐτὸς δὲ ἐς Γαλατίαν ἀπῆρεν. μαθὼν οὖν τοῦτο ὁ Σέξτος ἐτήρησε τὸν Ἀγρίππαν περὶ τὰ ἀπολλώνεια ἔχοντα· ἐστρατήγει γὰρ, καὶ ἄλλα τε πολλά, ἅτε καὶ πάνν φίλος ὢν τῷ Καίσαρι, λαμπρύνετο, καὶ τὴν ἵπποδρομίαν ἐπὶ δύο ἡμέρας ἐποίησε, τῇ τε Τροίᾳ καλουμένῃ διὰ τῶν εὐγενῶν παίδων ἐγαυρώθη. ταῦτ' οὖν αὐτοῦ πράττοντος ἐπεραιώθη τε ἐς τὴν Ἰταλίαν καὶ ἐνέμεινε ἐν αὐτῇ λεηλατῶν, μέχρις οὗ ἐκεῖνος ἀφίκετο· τότε γὰρ φρουρὰν ἐν χωρίοις
- 3 τισὶ καταλιπὼν ἀνέπλευσεν. ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τὴν Γαλατίαν πρότερον μὲν δι' ἑτέρων, ὥσπερ εἴρηται, καταλαβεῖν ἐπεχείρησε, μὴ δυνηθεὶς δὲ διὰ τε τὸν Καλῆνον καὶ διὰ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ τοῦ Ἀντωνίου πράττοντας αὐτὸς τότε κατέσχε, τὸν τε Καλῆνον τεθνηκότα νόσῳ εὐρὼν καὶ τὸ στρώτευμα αὐτοῦ ἀκονιτὶ προσθέμενος.

κὰν τούτῳ τὸν Λέπιδον ἀγανακτοῦντα τῇ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιβαλ- 4
 λούσης αὐτῷ στερήσει ἰδὼν ἐς τὴν Ἀφρικὴν ἐπειμιν, ἵν' ὥς παρ'
 ἑαυτοῦ μόνου αὐτὴν, ἀλλ' οὐ καὶ παρὰ τοῦ Ἀντωνίου λαβὼν οἰ-
 κειότερόν οἱ προσφέρηται.

δύο μὲν δὴ ἔθνη τοῖς Ῥωμαίοις ἐν τῇ Λιβύῃ ἐκείνῃ, ὥσπερ 21
 εἶπον, ἦν· ἤρχον δὲ πρὸ τῆς τῶν τριῶν ἀνδρῶν συνωμοσίας τοῦ
 μὲν Νομιδικοῦ Τίτος Σέξτιος, τοῦ δὲ ἑτέρου ὃ τε Κορνούφικιος
 καὶ Λέκιμος Λαίλιος, ὁ μὲν τὰ τοῦ Ἀντωνίου, οἱ δὲ τὰ τοῦ Καί-
 σαρρος φρονοῦντες. καὶ τέως μὲν ὁ Σέξτιος ἀνέμενεν ὥς καὶ ἐκείνων 2
 (πολὺ γὰρ πλείω δύναιμι εἶχον) ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ ἐσβαλόντων,
 καὶ παρεσκευάζετο ὥς καὶ ἐνταῦθα αὐτοὺς ἀμυνόμενος· ἐπεὶ δὲ
 διέμελλον, κατεφρόνησέ τε αὐτῶν, καὶ προσεπαρθεῖς ὑπὸ τε βοδὸς
 φθελγυμένης, ὥς φασίν, ἀνθροπίνῃ φωνῇ καὶ κελυσσάσης αὐτῷ
 τῶν προκειμένων ἔχουσθαι, καὶ ἔξ ἐνυπνίου δι' οὗ ταυρὸς τις κατο- 3
 ρωρηγμένος ἐν τῇ πόλει Τούκκῃ παρηγεκέναι οἱ ἔδοξε τὴν κεφαλὴν
 αὐτοῦ ἀνελέσθαι καὶ ἐπὶ κύμακος, ὥς καὶ ἐκ τούτου νικήσονται,
 περιφέρειν, οὐκ ἐμέλλησεν, ἄλλως τε καὶ ὅτι τὸν ταῦρον ἐν τῷ χω-
 ρίῳ ἐν ᾧ τὸ ἐνύπνιον εἶναι ἔφη εὔρεν, ἀλλ' αὐτὸς ἐς τὴν Ἀφρικὴν
 προεέβηλεν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον τό τε Ἀδρὺμῆτον καὶ ἄλλ' ἄττα 4
 χωρία, ἀνελπίστοις σφίσι προσπεσόν, κατέσχε· ἔπειτα δὲ ἀφυλάκ-
 τως δι' αὐτὸ τοῦτ' ἔχων ἐλοχίσθη τε ὑπὸ τοῦ ταμίου, καὶ πολὺ
 μέρος τοῦ στρατοῦ ἀποβαλὼν ἐς τὴν Νομιδίαν ἀνεχώρησεν. καὶ
 ἔτυχε γὰρ ἄνευ τῆς τοῦ ταύρου κεφαλῆς δυστυχήσας, τὴν τε ἦτταν
 ἐς τοῦτο ἀνέφερε, καὶ παρεσκευάζετο ὥς καὶ αὐτῆς στρατεύσων.
 κὰν τούτῳ φθάσαντες οἱ ἐναντίοι ἀντεσέβαλον ἐς τὴν ἀρχὴν αὐτοῦ· 5
 καὶ οἱ μὲν ἄλλοι Κίρταν ἐπολιόρχουν, ὁ δὲ δὴ ταμίης ἐπ' ἐκείνον
 σὺν τοῖς ἱππεῦσιν ὤρμησε, καὶ τισιν ἱππομαχίαις κρατήσας τὸν
 συνταμίαν προσεποιήσατο. πραχθέντων δὲ τούτων ὁ Σέξτιος νεαλῇ
 τινὰ ἐπικουρίαν προσλαβὼν ἀνεκινδύνευσε, καὶ τὸν τε ταμίαν ἀν-
 τενίκησε καὶ τὸν Λαίλιον κατατρέχοντα τὴν χώραν ἐς τὸ ἔρημα
 κατέκλεισεν. τὸν τε Κορνούφικιον ἐπαμνυνόντα ἀπατήσας ὥς καὶ 6
 ἐυλωκότος ἐκείνου καὶ ἐς ἀδυμίαν ἐμβάλων ἤττησε, καὶ αὐτόν τε
 ἐν τῇ μάχῃ ἀπέκτεινε καὶ τὸν Λαίλιον ἐπέξελθόντα ὥς καὶ κατὰ
 νώτου σφίσι προσπεσούμενον. πράξας δὲ ταῦτα τὴν τε Ἀφρικὴν 22
 κατέσχε καὶ ἑκατέρου τοῦ ἔθνους ἀδεῶς ἤρχε, μέχρις οὗ ὁ Καῖσαρ
 ἐκ τῶν συνθηκῶν τῶν πρὸς τε τὸν Ἀντώνιον καὶ πρὸς τὸν Λέπιδόν
 οἱ γενομένων τὴν ἀρχὴν αὐτῶν λαβὼν Γαίον σφισι Φουφίκιον Φάγ-
 γωνα προσέταξεν· τότε γὰρ ἐκὼν δὴ τῶν ἐθνῶν ἐξέστη. ὥς μέντοι 2

ἦ τε μάχη ἡ κατὰ τὸν Βροῦτον τὸν τε Κάσσιον ἐγένετο, καὶ ὁ Καῖσαρ ὃς τε Ἀντώνιος τὰ τε ἄλλα ἀνεδάσαντο, καὶ τῆς Αἰβύης Καῖσαρ μὲν τὴν Νουμιδίαν Ἀντώνιος δὲ τὴν Ἀφρικὴν ἔλαβεν (ὁ γὰρ Λέπιδος ἐν τοῖς τρισὶν ὀνόματι μόνον, ὥσπερ εἶπον, ἦρχε, καὶ 3 πολλὰκις γε οὐδὲ τοῦτο ἐν τοῖς γράμμασι προσεγεγράφετο), ὡς οὖν ταῦτά τε οὕτως ἐγένετο καὶ ἡ Φουλαία τὴν Ἀφρικὴν αὐτῷ παραλαβεῖν ἐκέλευσεν (ἐν γὰρ τῇ Αἰβύῃ καὶ τότε ἔτι, πρόφασιν μὲν διὰ τὸν χειμῶνα, ἔργῳ δὲ εὖ εἰδὼς ὅτι νεωτερισθήσοιτό τι, ἐνδιέτριψε), τὸν μὲν Φάγγωνα οὐκ ἔπεισε τῆς χώρας ἐκστῆναι, τοὺς δὲ ἐπιχωρίους ἀχθομένους οἱ (ἐν τε γὰρ τῷ μισθοφορικῷ ἐστράτευτο· πολλοὶ γὰρ καὶ τῶν τοιούτων ἐς τὸ βουλευτήριον, ὥσπερ εἴρηται 4 μοί, κατελελέχато· καὶ κακῶς αὐτῶν ἦρχε) προσηταιρίσματο. γενομένου δὲ τούτου ὁ Φάγγων ἐς τὴν Νουμιδίαν ἀνεχώρησε, καὶ τοὺς τε Κιρτησίους καταφρονήσαντας αὐτοῦ πρὸς τὰ παρόντα κακῶς μετεχειρίσματο, καὶ Ἀραβίωνά τινα δυναστεύοντα ἐν τοῖς προσοικοῦσί σφισι βαρβάρους, καὶ πρότερον μὲν τῷ Αἰαίλῳ συναράμενον ὕστερον δὲ τῷ Σεξτίῳ προσθήμενον, ἐξέβαλεν ἐκ τῆς ἀρχῆς, ἐπειδὴ οἱ 5 μὴ ἠθέλησε συμμαχεῖσαι. καταφυγόντα τε αὐτὸν πρὸς τὸν Σέξτιον ἔξαιτήσας καὶ μὴ λαβὼν ὀργὴν τε ἐποίησματο, καὶ ἐς τὴν Ἀφρικὴν ἐμβαλὼν τῆς μὲν χώρας τι ἐκάκωσεν, ἀντιστρατοπεδευσαμένου δὲ αὐτῷ τοῦ Σέξτιου μάχαις βραχείαις μὲν πολλαῖς δ' οὖν ἡττήθη, 6 καὶ διὰ τοῦτ' ἐς τὴν Νουμιδίαν αὐθις ἀνεκομίσθη. καὶ αὐτῷ ὁ Σέξτιος ἀντεπελθὼν ἐλπίδα μὲν ὡς καὶ διὰ βραχέος τῇ τοῦ Ἀραβίωνος μάλιστα ἵππεϊν νικήσων ἔσχεν, ὑποτοπήσας δὲ τι καὶ δολοφρονήσας ἐκείνον οὐδὲν ἔτι τότε γ' ἔπραξεν· οἱ γὰρ ἱππεῖς χαλεπῶς ἐπὶ τῷ ὀλέθρῳ αὐτοῦ σχόντες ἐγκατέλιπον αὐτόν, καὶ οἱ γε πλείους 23 σφῶν τὰ τοῦ Φάγγωνος ἀνθεῖλοντο. ἀλλ' ἐν μὲν τῷ παρόντι φιλιαν, ὡς καὶ τῆς προφάσεώς σφισι τοῦ πολέμου ὑπεξηρημένης, συνέθεντο· μετὰ δὲ ταῦτα τηρήσας ὁ Φάγγων τὸν Σέξτιον ἀδεῶς 2 ὑπὸ τῶν σπονδῶν ἔχοντα ἐς τὴν Ἀφρικὴν ἐσέβαλεν. κἀνταῦθα συμμίζαντες ἀλλήλοις τὸ μὲν πρῶτον καὶ ἐνίκησαν ἀμφοτέροι καὶ ἡττήθησαν (ὁ μὲν γὰρ τῷ ἱππικῷ τῷ Νομιδικῷ, ὁ δὲ τῇ ἀσπίδι τῇ πολιτικῇ ἐκράτησεν), ὥστε καὶ τὰ στρατόπεδα αὐτοῦς τὰ ἀλλήλων διαρπάσαι, μηδὲν μηδετέρους περὶ τῶν συστρατιωτῶν εἰδότας· 3 ὡς δ' ἐπαναχωροῦντες ἦσθοντο τὸ γεγονός, ἐς χεῖρας αὐθις ἤλθον, καὶ τροπῆς τῶν Νομιάων γενομένης ὁ Φάγγων τότε μὲν ἐς τὰ ὄρη ἀνέφυγε, τῆς δὲ νυκτὸς βουβαλίδων διαδραμουσῶν ᾗθήθη τε τῇ 4 πολεμίᾳ ἵππον παρεῖναι καὶ ἑαυτὸν κατεχρήσματο. καὶ οὕτως ὁ

Σέξτιος τὰ μὲν ἄλλα ἀπόνως ἔλαβε, Ζάμην δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἀντισχοῦσαν λιμῷ κατεστρέψατο. καὶ τούτου ἀμφοτέρων αὐθις τῶν ἔθνων ἡγείτο, μέχρις οὗ ὁ Λέπιδος ἐπέμφθη· ἐκείνῳ γάρ, ὡς καὶ 5 τῷ Ἀντωνίῳ συνδοκοῦν, ἢ καὶ ὅτι ταῖς δυνάμεσι πολὺ αὐτοῦ ἡλατοῦτο, οὐδὲν ἀντέπραξεν, ἀλλ' ὡς καὶ ἑαυτοῦ χάριν τὴν ἀνάγκην τιθέμενος ἡσυχάζειν. καὶ οὕτως ὁ Λέπιδος ἀμφοτέρω τὰ ἔθνη κατέσχεν.

ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο, κατὰ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς τούτους 24 χρόνους, μετὰ τὴν μάχην τὴν πρὸς τοῖς Φιλίπποις συμβῆσαν, ὁ Ἀντώνιος ὁ Μάρκος ἔς τε τὴν Ἀσίαν τὴν ἡπειρον ἦλθε, κἀνταῦθα τὰ μὲν αὐτὸς περιιών, ἔς δὲ τὰ ἄλλους πέμπων, τὰς τε πόλεις ἡργυρολόγει καὶ τὰς θυναστείας ἐπίπρασκειν. κἀν τούτῳ τῆς Κλεο- 2 πάτρως ἐν Κιλικίᾳ οἱ ὀφθαλμοὶ ἐρασθεῖς οὐκέτ' οὐδεμίαν τοῦ κυλοῦ φροντίδ' ἐποίησατο, ἀλλὰ τῇ τε Αἰγυπτίᾳ ἐδούλευε καὶ τῷ ἐκείνης ἔρωτι ἐσχόλαζεν. καὶ ἄλλα τε διὰ τοῦτο πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπραξε, καὶ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἐν Ἐφέσῳ ἀρτεμισίου ἀποσπάσας ἀπέκτεινεν. καὶ τέλος Πάγκον μὲν ἐν τῇ Ἀσίᾳ τῷ ἔθναι, 3 Σάξαν δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ καταλιπὼν ἔς τὴν Αἴγυπτον ἀπῆρκεν. ὅθεν περ καὶ τὰ μάλιστα ἄλλα τε ταραχώδη πολλὰ ἐπυγέμετο, ὥστε καὶ τοὺς Ἀραδίους τοὺς νησιώτας μὴθ' ὑπακοῦσαι τι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ πρὸς σφᾶς ἐπὶ χρηματι πεμφθεῖσι, καὶ προσέει καὶ φθεῖραι τινος αὐτῶν, καὶ οἱ Πάρθοι καὶ πρὶν κινούμενοι, τότε δὴ καὶ μᾶλλον 4 τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέθεντο. ἦγον δὲ αὐτοὺς Λαβιῆνος καὶ Πάκορος, οὗτος μὲν Ὀρώδου τοῦ βασιλέως, ἐκεῖνος δὲ τοῦ Λαβιήνου τοῦ Τίτου παῖς ὤν. ἦλθε δὲ ὧδε ἔς τοὺς Πάρθους, καὶ τὰδε σὺν τῷ Πακόρῳ ἔπραξεν. ἐτύγγανε μὲν τῷ τε Κασσίῳ καὶ τῷ Βρούτῳ 5 συμμαχῶν, πεμφθεῖς δὲ πρὸς τὸν Ὀρώδην πρὸ τῆς μάχης ὅπως τινὰ βοήθειαν λάβῃ, συγγόν ὑπ' αὐτοῦ χρόνον διειρήνην περιορώμενος, κατοκνοῦντος μὲν συνθέσθαι οἱ, δεδιότος δὲ ἀπαρνήσασθαι. καὶ μετὰ τοῦτο ὡς ἢ τε ἀγγελίᾳ τῆς ἡττῆς ἀφίκετο καὶ οἱ κρατή- 6 σαντες ἐδόκουν μηδενὸς τῶν ἀντιπολεμησάντων σφίσι φέσεσθαι, κατέμεινε παρὰ τοῖς βαρβάροις, τὸν μετ' αὐτῶν βίον πρὸ τοῦ οἴκοι ὀλέθρου προτιμήσας. οὗτος οὖν ὁ Λαβιῆνος ἐπειδὴ τάχιστα τὴν τε ἔκλυσιν τοῦ Ἀντωνίου καὶ τὸν ἔρωτα τὴν τε ἔς τὴν Αἴγυπτον ὁδὸν ᾗσθετο, ἔπεισε τὸν Πάρθον τοῖς Ῥωμαίοις ἐπιχειρῆσαι. τὰ 7 τε γὰρ στρατεύματα αὐτῶν τὰ μὲν παντελῶς ἐφθάρθαι τὰ δὲ κεκακῶσθαι, καὶ τοὺς λοιποὺς ἐν στάσει τε εἶναι καὶ πολεμῆσειν αὐθις ἔφη· καὶ τούτου παρήνευσεν αὐτῷ τὴν τε Συρίαν καὶ τὰ ὅμορα αὐτῇ κατιστρέψασθαι, ἐν ᾗ Καῖσαρ μὲν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ 8 καὶ ἐν τῇ περὶ τὸν Σέξτον ἀσχολίᾳ διῆγεν, Ἀντώνιος δὲ ἐν τῇ

24 s x post καὶ om*

Αἰγύπτῳ ἦρα. ἡγεμιὼν θ' ὑπέσχετο τοῦ πολέμου γενήσεσθαι, καὶ
 πολλὰ καὶ κατὰ τοῦτο τῶν ἐθνῶν, ὅτε καὶ ἀλλοτρίως τοῖς Ῥωμαίοις
 25 διὰ τὴν συνεχῆ κάκωσιν ἔχοντα, μεταστήσειν ἐπηγγεῖλατο. τοιαῦτ'
 οὖν εἰπὼν, καὶ πείσας αὐτὸν πολεμῆσαι, καὶ δύναμιν πολλὴν καὶ
 τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν Πάκορον ἐπετράπη, καὶ μετ' αὐτῶν ἐς τε τὴν
 Φοινίκην ἐπέβαλε, καὶ πρὸς τὴν Ἀπάμειαν προσελάσας τοῦ μὲν
 2 τείχους ἀπεκρούσθη, τοὺς δὲ ἐν τῇ χώρᾳ φρουροὺς ἐθελοντὰς προ-
 σέθετο. ἐκ γὰρ τῶν τῷ τε Κασσίῳ καὶ τῷ Βρούτῳ συνεστρατευ-
 μένων ἦσαν· ἐς τε γὰρ τὰ αὐτοῦ στρατόπεδα Ἀντίωνος αὐτοὺς
 κατέταξε, καὶ τότε τὴν Συρίαν ὡς καὶ ἐμπείρως αὐτῆς ἔχοντας
 φρουρεῖν ἐκέλευσεν. τούτους τε οὖν ὁ Λαβιῆνος ῥαδίως ὡς καὶ
 3 συνήθεις οἱ ὄντας, πλὴν τοῦ Σάξου τοῦ τότε αὐτῶν ἡγουμένου,
 ἐσφετερίσατο (ἐκεῖνος γὰρ καὶ ἀδελφὸς τοῦ στρατιώχου ὦν καὶ
 3 ταμιεύων μόνος αὐτῷ οὐ προσεχώρησε), καὶ τὸν Σάξαν τὸν ἄρχοντα
 μάχῃ τε ἐκ παρατάξεως καὶ τῷ πλήθει καὶ τῇ ἀρετῇ τῶν ἱππέων
 ἐνίκησε, καὶ μετὰ τοῦτο ἐκδράντα νυκτὸς ἐκ τῆς ταφρείας ἐπεδίωξεν·
 ὁ γὰρ Σάξας φοβηθεὶς μὴ καὶ οἱ συνόντες οἱ τὰ τοῦ Λαβιῆνου,
 ὑπαγομένου σφᾶς διὰ βιβλίων τινῶν ἢ ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσετόξευε,
 4 φρονήσουσιν, ἔφυνεν. καταλαβὼν οὖν αὐτοὺς ὁ Λαβιῆνος τοὺς μὲν
 πλείους ἔφθειρε, τοῦ δὲ δὴ Σάξου ἐς Ἀντιόχειαν διαφυγόντος τὴν
 τε Ἀπάμειαν, οὐδὲν ἔτι ὥς καὶ τεθνεῶτος αὐτοῦ ἀντάρασεν, ἔλαβε,
 καὶ μετὰ τοῦτο καὶ τὴν Ἀντιόχειαν ἐκλειφθεῖσαν ὑπ' αὐτοῦ πα-
 2 ρεστήσατο, καὶ τέλος καὶ αὐτὸν ἐκείνον ἐς Κιλικίαν φυγόντα ἐπι-
 26 διώξας καὶ συλλαβὼν ἀπέκτεινεν. τελευτήσαντος δὲ αὐτοῦ ὁ μὲν
 Πάκορος τὴν Συρίαν χειροῦτο, καὶ πᾶσαν γε αὐτὴν πλὴν Τύρου
 κατεστρέψατο· ταύτην γὰρ οἱ τε Ῥωμαῖοι οἱ περικλιπεῖς καὶ οἱ ἐπι-
 2 χωριοὶ οἱ ὁμοφρονοῦντές σφισι προκατέλαβον, καὶ οὐτ' ἀναπείσθη-
 2 ναι οὔτε βιασθῆναι (ναυτικὸν γὰρ οὐδὲν εἶχεν) ἠδυνήθησαν. οὗτοι
 μὲν οὖν ἀνάλωτοι ἔμειναν· τὰ δ' ἄλλα ὁ Πάκορος λαβὼν ἐς Πα-
 λαιστίνην ἐπέβαλε, καὶ τὸν τε Ὑρκανόν, ὃς τότε τὰ πράγματα αὐτῶν
 παρὰ τῶν Ῥωμαίων ἐπιτραπεῖς εἶχεν, ἔπασσε, καὶ τὸν Ἀριστόβουλον
 τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἄρχοντα κατὰ τὸ ἐκείνων ἔθος ἀντικατέστησεν.
 3 ὁ δὲ δὴ Λαβιῆνος ἐν τούτῳ τὴν τε Κιλικίαν κατέσχε, καὶ τῆς
 Ἀσίας τὰς ἡπειρωτικὰς πόλεις (ὁ γὰρ Πλάγκος φοβηθεὶς αὐτὸν ἐς
 τὰς νήσους ἐπεραιώθη) παρεστήσατο πλὴν Στρατονικείας, τὰ μὲν
 4 πλείστα ἄνευ πολέμου, Μύλασα δὲ καὶ Ἀλάβανδα διὰ κινδύνων
 ἐλόν. οὗτοι γὰρ ἐδέξαντο μὲν παρ' αὐτοῦ φρουροὺς, φονεύσαντες
 δὲ αὐτοὺς ἐν ἑορτῇ τινὶ ἀπέστησαν· καὶ διὰ τοῦτο τοὺς μὲν Ἀλα-

βανδέας αὐτὸς λαβὼν ἐκόλασε, τὰ δὲ δὴ Μύλασα ἐκλειφθέντα κατέσκαψεν. τῇ γὰρ Στρατονικείᾳ πολὺν μὲν προσήδρευσε χρόνον, οὐδένα δὲ αὐτὴν τρόπον ἐλεῖν ἠδυνήθη.

καὶ ὁ μὲν χρήματά τε ἐπὶ τούτοις ἐπράσσετο καὶ τὰ ἱερὰ ἐσύλα, ⁵ αὐτοκράτορά τε αὐτὸν καὶ Παρθικὸν γε ἐκ τοῦ ἐναντιωτάτου τοῖς Ῥωμαίοις ἔθους ὠνόμαζεν· οὗς γὰρ κατ' αὐτῶν ἐπῆγεν, ἀπὸ τούτων ἑαυτὸν, ὥς καὶ ἐκείνους ἄλλ' οὐ τοὺς πολλίτας νικῶν, ἐπεκάλει· Ἀντώνιος δὲ ἐπυνθάνετο μὲν καὶ ταῦτα ὥσπερ πον καὶ τὰ ἄλλα ²⁷ τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ δρώμενα (οὐδὲν γὰρ αὐτῶν τὸ παράπαν ἠγνόει), οὐ μέντοι καὶ κατὰ καιρὸν οὐδετέροις ἤμυνεν, ἀλλ' ὑπὸ τε τοῦ ἔρωτος καὶ ὑπὸ τῆς μέθης οὔτε τῶν συμμιάχων τι οὔτε τῶν πολεμίων ἐφρόντισεν. τέως μὲν γὰρ κάτω τε ἐτέταχτο καὶ τῶν πρω- ² τείων ἐρίετο, ἐντόνως τοῖς πράγμασι προσεῖχεν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῇ κράτει ἐγένετο, οὐκέτι οὐδενὸς αὐτῶν ἀκριβῶς ἐπεμελήθη, ἀλλὰ τῇ τε Κλεοπάτρᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις Αἰγυπτίοις συνετρύφα, μέχρις οὐ παντελῶς κατελύθη. ὅψέ δ' οὖν ποτὲ ἀναγκασθεὶς ἔξαναστῆναι ³ ἔπλευσε μὲν πρὸς τὴν Τύρον ὥς καὶ βοηθήσων σφίσιν, ἰδὼν δὲ δὴ τὰ ἄλλα προκατεilhμμένα ἐγκατέλιπεν αὐτούς, πρόφασιν τὸν τοῦ Σέξτου πόλεμον ποιησάμενος· καίτοι καὶ τῆς πρὸς ἐκεῖνον βραδυνήτος τὰ τῶν Πάρθων σκηπτόμενος προεβύλλετο. καὶ οὕτως ⁴ οὔτε τοῖς συμμιάχοις διὰ τὸν Σέξτον δῆθεν οὔτε τῇ Ἰταλίᾳ δι' ἐκείνους ἐπεκούρησεν, ἀλλὰ παρὰ τὴν ἡπειρον μέχρι τῆς Ἀσίας παρακομισθεὶς ἐς τὴν Ἑλλάδα διέβαλε, κἀνταῦθα τῇ τε μητρὶ καὶ τῇ γυναικὶ συμμιξας τὸν τε Καίσαρα πολέμιον ἐποίησατο καὶ τῷ Σέξτῳ φίλον ἐπέλειπτο. καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιω- ⁵ θείς Σειφοῦντα μὲν ἔσχε, Βρεντέσιόν δὲ μὴ ἐθελήσάν οἱ προσχωρῆσαι ἐπολιόρκει.

πράσσοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα ὁ Καῖσαρ τῷ τε δυνάμεις (ἐκ ²⁸ γὰρ τῆς Γαλατίας ἤδη παρῆν) ἤθροισε, καὶ Πούπλιον μὲν Σεργίλιον· Ροῦλλον πρὸς Βρεντέσιον, Ἀγρίππαν δὲ ἐπὶ Σειφοῦντα ἔπεμψεν· καὶ οὗτος μὲν βίβη τὴν πόλιν εἶλε, τῷ δὲ δὴ Σεργιλίῳ ὁ Ἀντώνιος ἐξαίφνης προσπεσὼν πολλοὺς μὲν ἐφθειρε πολλοὺς δὲ καὶ παρεστήσατο. συνερωγότιον τε οὖν αὐτῶν ἐς τὸν πόλεμον, καὶ διαπεμ- ² πόντων πρὸς τε τὰς πόλεις καὶ πρὸς τοὺς ἱστρατευμένους, ὁπόθεν τινὰ ὠφέλειαν προσλήψεσθαι ἐνόμιζον, ἥ τε ἄλλη Ἰταλία αὐθις ἐταράσσετο καὶ ἡ Ῥώμη ὅτι μάλιστα, καὶ οἱ μὲν ἤδη πρὸς ἐκάτερον μεθίσταντο, οἱ δὲ ἔμελλον. μετεώρων δὲ αὐτῶν τε ἐκείνων καὶ τῶν συμπολεμησόντων σφίσιν ὄντων, ἡ Φουλιβία ἐν Σικυῶνι, ἐν ἧ

27 α + ἐκείνους

28 α + μετεώρων τε αὐτῶν τε καὶ ἐκ. καὶ*

- ³ ἦν, ἐτελεύτησεν. καὶ αἰτίαν μὲν ὁ Ἀντώνιος τοῦ θανάτου αὐτῆς πρὸς τε τὸν τῆς Κλεοπάτρας ἔρωτα καὶ πρὸς τὴν ἐκείνης ἀσέλγειαν ἔσχεν· ὥς δ' οὖν τοῦτο ἠγγέλθη, τὰ τε ὅπλα ἀμφότεροι κατέθεντο καὶ συνηλλάγησαν, εἴτ' οὖν ὄντως ἐκπολεμούμενοι πρότερον ὑπὸ τῆς Φουλαίας, εἴτε καὶ πρόφασιν τὸν θάνατον αὐτῆς πρὸς τὸ παρ' ἀλλήλων δέος, ὥς γε καὶ ἀντιπάλους καὶ τὰς δυνάμεις καὶ τὰς
⁴ ἐλπίδας ἔχοντες, ποιησόμενοι. καὶ τούτῳ Καῖσαρ μὲν Συρδίῳ τε καὶ Δελμιατίαν τὴν τε Ἰβηρίαν καὶ τὴν Γαλατίαν, Ἀντώνιος δὲ τὰλλα πάντα τὰ ὑπὲρ τὸν Ἰόνιον, τὰ τε ἐν τῇ Εὐρώπῃ καὶ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ τοῖς Ῥωμαίοις ὄντα, ἀπέλαχεν· τὰ τε γὰρ ἐν τῇ Λιβύῃ ἔδνη ὁ Λέπιδος καὶ τὴν Σικελίαν ὁ Σέξτος εἶχεν.
- ²⁹ τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν οὕτως αὐθις διεδάσαντο, τὸν δὲ δὴ πόλεμον τὸν πρὸς τὸν Σέξτον ἐκοινώσαντο, καίτοι τοῦ Ἀντωνίου ὄρκους
² πρὸς αὐτὸν δι' ἀγγέλων ἐπὶ τῷ Καίσαρι πεποιημένου. καὶ διὰ τοῦτο γε οὐχ ἥκιστα ὁ Καῖσαρ ὑπέμεινε πάντας μὲν τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τῷ κατὰ τὸν Λούκιον τὸν τοῦ Ἀντωνίου ἀδελφὸν μεταστάντας πρὸς αὐτόν, καὶ ἐξ αὐτῶν γε τῶν σφαγέων ἔστιν οὗς ὄντας, ἄλλους τε καὶ τὸν Δομίτιον, πάντας δὲ καὶ τοὺς ἐκτεθέντας ἐν τοῖς λευκώμασιν, ἧ καὶ ἄλλως πως τῷ τε Βρούτῳ καὶ τῷ Κασσίῳ συμπολεμήσαντας καὶ μετὰ τοῦτο τὰ τοῦ Ἀντωνίου πράξαντας,
- ³ καταδέξασθαι ἐπ' ἀδείᾳ. τοσοῦτος μὲν δὴ καὶ τῶν στάσεων καὶ τῶν πολέμων παράλογός ἐστι, δίκη μὲν οὐδὲν τῶν τὰ πράγματα ἔχόντων νομιζόντων, πρὸς δὲ δὴ τὰς τε αἰεὶ χρείας καὶ τὰ συμφέροντά σφιν τό τε φίλιον καὶ τὸ πολέμιον ἐξεταζόντων, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοὺς αὐτοὺς τοτὲ μὲν ἐχθροὺς τοτὲ δὲ ἐπιτηδείους σφίσι πρὸς τὸν καιρὸν ἡγουμένων.
- ³⁰ συνθήμενοι δ' οὖν ταῦτ' ἐν τοῖς στρατοπέδοις τοῖς περὶ τὸ Βρεντέσιον εἰστίασαν ἀλλήλους, Καῖσαρ μὲν στρατιωτικῶς τε καὶ
² ῥωμαϊκῶς, Ἀντώνιος δὲ ἀσιανῶς τε καὶ αἰγυπτίως. κατηλλαγμένων δὲ αὐτῶν, ὥς γε ἐδύκουν, περιστάντες τὸν Ἀντώνιον οἱ στρατιῶται οἱ τότε τῷ Καίσαρι συνόντες ἀπήτουν παρ' αὐτοῦ τὰ χρήματα ἢ πρὸ τῆς μάχης τῆς πρὸς τοῖς Φιλίπποις γενομένης ὑπέσχητο σφίσι·
- ³ δι' ἢ καὶ ἐς τὴν Ἀσίαν, ὅπως οὔτε πλεῖστα ἀθροίσαιεν, ἔσταλτο. καὶ ἐξεργάσαντό τι αὐτὸν μηδὲν διδόντα, εἰ μὴ σφας ὁ Καῖσαρ ἐπελπίσας πῃ κατέσχευεν. καὶ μετὰ τοῦτο τοὺς τε ἀφῆλικεστέρους τῶν στρατιωτῶν ἐς τὰς ἀποικίας, μὴ καὶ ἐπὶ πλεῖον στασιάζουσιν,
- ⁴ ἐξέπεμψαν, καὶ τοῦ πολέμου ἤπιοντο. ὁ γὰρ Σέξτος ἦλθε μὲν ἐς τὴν Ἰταλίαν κατὰ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς τὸν Ἀντωνίου οἱ γενο-

μένας ὡς καὶ τῷ Καίσαρι μετ' αὐτοῦ πολεμήσων, μιαιφὼν δὲ τὴν σύμβασιν σφῶν αὐτὸς μὲν ἐς τὴν Σικελίαν ἀνεκομίσθη, Μηνᾶ δὲ ἐξελευθέρω οἱ, ᾧ πάνν προσέκειτο, ἐκέλευσε μέρει τοῦ ναυτικοῦ περιπλέοντι κακουργεῖν τὰ τῶν ἐναντίων. καὶ ὅς τῆς τε Τυρσηνίας ^{275/280} 5 πολλὰ ἐκάκωσε, καὶ Μάρκον Τίτιον Τιτίου, τῶν τε ἐπικηρυχθέντων καὶ τότε τῷ Σέξτῳ συνόντων, νύδν ὄντα καὶ ναῦς ἐπ' ἰδίᾳ δυναστείᾳ συγκροτοῦντα, κὰν τῷ Ναρβωνησίῳ ἔθνει ναυλοχοῦντα, ἐξώγησεν. καὶ ὅς ἔπαθε μὲν κακὸν οὐδέν (διὰ τε γὰρ τὸν πατέρα, καὶ διότι 6 τὸ ὄνομα τοῦ Σέξτου ἐν ταῖς ἀσπίσιν οἱ στρατιῶται αὐτοῦ ἔφερον, ἐσώθη), οὐ μέντοι καὶ καλῶς τὸν εὐεργέτην ἡμέψατο, ἀλλὰ καὶ κατεπολέμησεν αὐτὸν καὶ κατεφόνευσεν, ὥστε καὶ τοῦτ' ἐν τοῖς μάλιστα τῶν ὁμοίων μνημονευθῆναι. ὁ δ' οὖν Μηνᾶς ταῦτά τε 7 οὕτως ἔπραξε, καὶ ἐπὶ Σαρδῶ πλεύσας συνέβαλε Μάρκῳ Λουρίῳ τῷ ἄρχοντι αὐτῆς, καὶ τὰ μὲν πρῶτα ἐτρώπετο, ἔπειτα δὲ παρὰ δόξαν αὐτὸν ἀπερισκέπτως ἐπιδιώκοντα ὑποστὰς ἀντεπεκράτησεν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐκλιπόντος αὐτοῦ τὴν νῆσον κατέσχε τὰ μὲν ἄλλα 8 ὁμολογίᾳ, τὴν δὲ Κάραιν πολιορκίᾳ· συγχοὶ γὰρ ἐκ τῆς μύχης ἐς αὐτὴν κατεπεφύγεσαν. τῶν γε μὴν ὑλόντων ἄλλους τε καὶ Ἐλενον, ἐξελεύθερόν τε τοῦ Καίσαρος ὄντα καὶ ἀρέσκοντα αὐτῷ τὰ μάλιστα, ἀφῆκεν ἄνευ λύτρων, εὐεργεσίαν τε ἐς τὸν Καίσαρα πόρρωθεν προ- κατατιθέμενος καὶ καταφυγὴν ἑαυτῷ προπαρσκευάζων, εἴ τι παρ' αὐτοῦ δεηθείη.

καὶ ὁ μὲν ταῦτ' ἐποίει· οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ὡς ἡ τε Σαρδῶ 31 εἶχετο καὶ ἡ παραλία ἐπορθεῖτο, τῆς τε σιτοπομπίας ἐστέρηντο, καὶ ὁ λιμὸς τὰ τε τέλη πολλὰ καὶ παντοῖα καθιστάμενα καὶ προσέει καὶ συντέλειαι τοῖς τοὺς δούλους ἔχουσι προστασσόμεναι δεινῶς αὐτοὺς ἐλύπουν, οὐκ ἐθ' ἡσύχαζον, ἀλλ' ὅσον ἐπὶ ταῖς τοῦ Ἀντωνίου 2 καὶ τοῦ Καίσαρος καταλλυγαῖς, ὡς καὶ σφετέρας εἰρήνης τῆς ἐκείνων ὁμονοίας οὔσης, ἥσθησαν, τοσοῦτον ἢ καὶ πλεῖον ἐπὶ τῷ πρὸς τὸν Σέξτον σφῶν πολέμῳ ἤσχαλλον. ἐν δ' οὖν τῷ τότε ἐπὶ τε 3 ἱππῶν αὐτοὺς ὥσπερ ἐν ἐπινικίοις τισὶν ἐσαγαγόντες, καὶ τῇ νικητηρίᾳ στολῇ ἐξ ἴσου τοῖς πέμψασιν αὐτὰ κοσμήσαντες, τὰς τε πανηγύρεις ἐπὶ τῶν ἀρχικῶν δίφρων θεωρεῖν ποιήσαντες, καὶ τὴν Ὀκταβίαν τὴν τοῦ Καίσαρος ἀδελφὴν γυναῖκα τῷ Ἀντωνίῳ, ἐπειδὴ ὁ ἀνὴρ αὐτῆς ἐτετελευτήκει, καὶ χύουσιν προμνησάμενοι, τοσαύτῃ 4 μεταβολῇ ἐχρήσαντο ὥστε τὸ μὲν πρῶτον κατὰ συστάσεις γιγνώμενοι ἢ καὶ ἐπὶ θῆαν τινὰ ἀθροιζόμενοι παρεκάλουν σφῶς εἰρηνῆσαι καὶ πολλὰ ἐπὶ τούτῳ ἐπεβύων, ὡς δὲ οὐκ ἔπειθον, ἡλλοτριώθησάν

- 5 τε αὐτοῖς καὶ πρὸς τὸν Σέξτον ἀπέκλιναν. καὶ ἄλλα τε ἐπὶ θερα-
 πείᾳ αὐτοῦ διεθρόουν, καὶ ἐν ταῖς ἵπποδρομίαις χρότῳ τε πολλῷ
 τὸ τοῦ Ποσειδῶνος ἄγαλμα πομπεῖον ἐτίμων καὶ ἡδονὴν ἐπ' αὐτῷ
 πολλὴν ἐποιούντο. ⁶ ἔπειτα τε ἡμέραις τισὶν οὐκ ἐσῆχθη, τοὺς τε ἐν
 ταῖς ἀρχαῖς ὄντας λίθοις ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐξήλυσαν καὶ ἐκείνων τὰς
 εἰκόνας κατέβυλον, καὶ τέλος, ἐπειδὴ μηδ' ὥς τι ἐπεραίνετο, σπουδῇ
⁶ ἐπ' αὐτοὺς ὡς καὶ ἀποκτενοῦντές σφας ὥρμησαν. καὶ ὁ μὲν Καί-
 σαρ, καίτοι τρωθέντων τῶν ἀμφ' αὐτὸν ὄντων, τὴν τε ἐσθῆτα
 περιερόηξατο καὶ πρὸς ἱκετείαν αὐτῶν ἐτράπετο, ὁ δ' Ἀντώνιος
 βιαίότερόν σφισι προσηλύθη. καὶ διὰ τοῦτο ὅτι μάλιστα ὀργι-
 σθέντων τὲ σφων καὶ ἐπὶ τούτῳ καὶ δεινόν τι πράξειν προσδοκ-
 θέντων, ἠναγκάσθησαν τῷ Σέξτῳ καὶ ἄκοντες ἐπικηρυκεῖσθαι.
- 32 ¹ κὰν τούτῳ τοὺς τε στρατηγοὺς καὶ τοὺς ὑπάτους, καίπερ ἐπ'
 ἐξόδῳ ἤδη τοῦ ἔτους ὄντος, παύσαντες ἄλλους ἀντικατέστησαν,
² βραχὺ φροντίσαντες εἰ καὶ ἐπ' ὀλίγας ἡμέρας ἄρξουσιν. καὶ εἰς γε
 τῶν τότε ὑπατευσάντων Λούκιος Κορνήλιος Βάλλος ἐγένετο, Γα-
 δειρεύς τε ὢν καὶ πλούτῳ καὶ μεγαλοπόῳ τοσαύτῃ τοὺς καθ' ἑαυ-
 τὸν ἀνθρώπους ὑπερενεγκὼν ὥστε καὶ δωρεὰν τοῖς Ῥωμαίοις ἀνὰ
³ πέντε καὶ εἴκοσι δραχμὰς τελευτῶν καταλιπεῖν. τοῦτό τε οὖν ἐποί-
 ησαν, καὶ ἐν τῇ τελευταίᾳ τοῦ ἔτους ἡμέρᾳ ἀγορανόμου τινὸς ἀπο-
 θανόντος ἕτερον ἐς τὰς λοιπὰς ὥρας ἀντέλλοντο. κὰν τῷ αὐτῷ
 τούτῳ χρόνῳ τό τε ὕδωρ τὸ Ἰούλιον ὠνομασμένον ἐς τὴν πόλιν
⁴ ἐπωχετεύθη, καὶ ἡ πανήγυρις ἡ ἐπὶ τῇ πολέμῳ τῷ πρὸς τοὺς σφα-
 γέας εὐχθεῖσα ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἐποιήθη. τὰ τε τοῖς ἐπὶ τὰ ἀνδράσιν
 ὠνομασμένοις προσήκοντα οἱ ποντίφικες, ἐπειδὴ μηδεὶς ἐκείνων
 παρῆν, ἐπετέλεσαν· καὶ τοῦτο καὶ ἄλλοτε πολλάκις ἐγένετο.
- 33 ταῦτά τε οὖν οὕτως ἐν τῷ ἔτει ἐκείνῳ ἐπράχθη, καὶ Σφαῖρον
 ὁ Καίσαρ παιδαγωγόν τε καὶ ἐξελεύθερον αὐτοῦ γενόμενον δημοσίᾳ
 ἔθαιψεν. τὸν τε Ῥοῦφον τὸν Σαλβιδιῆρον ὡς καὶ ἐπιβουλευσάντ' αὐ-
² οἱ ἀπέκτεινεν. οὗτος δὲ ἦν μὲν ἐξ ἀφανεστάτων, καὶ αὐτῷ ἡ κε-
 φαλή ποιμνιόνοντι φλόγα ἀνέδωκεν· ἐς τοσοῦτο δὲ ὑπὸ τοῦ Καίσα-
 ρος προήχθη ὥστε αὐτὸν τε ὕπατον μηδὲ βουλευόντα ἀποδεχθῆναι,
 καὶ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ προαποθανόντα διὰ τοῦ Τιβέριδος, γεφύρας
³ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ποιηθείσης, ἐξενεχθῆναι. ἀλλ' οὐδὲν γὰρ τῶν ἀν-
 θρωπίνων βέβαιόν ἐστι, κατηγορήθη τε ἐν τῷ βουλευτηρίῳ ὑπ'
 αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος, καὶ ὡς πολέμιος ἐκείνου καὶ τοῦ δήμου παν-
 τὸς ἐσφάγη, ἱερομηνίαι τε ἐπ' αὐτῷ ἐγένοντο, καὶ προσέτι καὶ ἡ
 φυλακὴ τῆς πόλεως τοῖς τρισὶν ἀνδράσι μετὰ τῆς εἰθισμένης προσ-
⁴ ὀθήκης, τοῦ μηδὲν ἀπ' αὐτῆς ἀποτριβῆναι, ἐπετράπη. ἐν τε τῷ
 πρὸ τούτου ἔτει θηρία τε ἐν τῇ τῶν ἀπολλωνείων ἵπποδρομίᾳ

ἄνδρες ἐς τὴν ἱππᾶδα τελοῦντες κατέβυλον, καὶ ἡμέρα ἐμβόλιμος παρὰ τὰ καθεστηκότα ἐνεβλήθη, ἵνα μὴ ἡ νομηνία τοῦ ἐχομένου ἐτους τὴν ἀγορὰν τὴν διὰ τῶν ἐννέα ἡμερῶν ἀγομένην λάβῃ, ὅπερ ἀπὸ τοῦ πάνυ ἀρχαίου σφόδρα ἐφυλάσσετο· καὶ δῆλον ὅτι ἀνθυ-
 φηρέθη αὐτῆς, ὅπως ὁ χρόνος κατὰ τὰ τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ δόξαντα συμβῇ. Κύστορι τέ τινι ἢ τε τοῦ Ἀιτάλου καὶ ἢ τοῦ 5
 Ληιοτάρου ἀρχὴ ἐν τῇ Γαλατίᾳ τελευτησάντων ἐδόθη· καὶ ὁ νόμιος ὁ Φαλκίδιος ὠνομισμένος, πλείστην καὶ νῦν ἔτι ἰσχὺν ἐς τὰς τῶν κλήρων διαδοχάς, ὥστε τινὰ τὸ τέταρτον τῆς καταλειφθείσης οἱ οὐσίας, ἂν γέ πῃ βαρύνηται, λαβόντα τὸ λοιπὸν ἀφεῖναι, ἔχων, ὑπὸ Πουπλίου Φαλκιδίου δημαρχοῦντος ἐτέθη.

ταῦτα μὲν ἐν τοῖς δύο ἔτεσιν ἐγένετο, τῷ δ' ἐπιγιγνομένῳ, ἐν 34
 ἢ Λούκιος τε Μάρκιος καὶ Γάιος Σαβῖνος ὑπάτευσαν, τὰ τε ὑπὸ 715
 τῶν τριῶν ἀνδρῶν πραχθέντα ἀφ' οὗ ἐς τὴν ὀλιγαρχίαν ἐσῆλθον κῦρος παρὰ τῆς βουλῆς ἔλαβεν, καὶ τέλη τινὰ ὑπ' αὐτῶν προσκα- 2
 τέστη διὰ τὸ τὰ ἀναλωμάτια πολλῷ πλείω ἥπερ ἐπὶ τοῦ προτέρου Καίσαρος ἐτέταχτο γίνεσθαι· πάμπολλα γὰρ αὐτοὶ καὶ μύλιστα ἐς τοὺς στρατιώτας δαπανῶντες ἤσχύνοντο μόνοι παρὰ τὸ καθε-
 στηκὸς ἀναλίσκοντες. ἀμέλει τὸν πύγωνα ὁ Καῖσαρ τότε πρῶτον 3
 ξυράμενος αὐτός τε μεγάλως ἐώρτασε καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι δημο-
 τελῇ ἑορτῇ παρέσχεν. καὶ ὁ μὲν καὶ ἔπειτα ἐπελειούτο τὸ γένειον, ὥσπερ οἱ ἄλλοι· ἤδη γὰρ καὶ τῆς Λιβίας ἐρᾶν ἤρχετο, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν Σκριβωνίαν τεκοῦσάν οἱ θυγάτριον ἀπεπέμψατο αὐθημερόν. τῶν δ' οὖν ἀναλωμάτων πολὺν μειζόνων ἢ πρότερον 4
 γιγνομένων, καὶ τῶν προσόδων οὐτ' ἄλλως ἀρκουσῶν καὶ τότε ἐλαττόνων διὰ τὰς στάσεις προσιουσῶν, καινὰ τινὰ τέλη ἐσῆγαγον, ἐς τε τὸ βουλευτήριον πλείστους ὅσους οὐχ ὅτι τῶν συμμάχων ἢ καὶ στρατιώτας παιδᾶς τε ἀπελευθέρων, ἀλλὰ καὶ δούλους ἐνέ-
 γραψαν. Μάξιμον γοῦν τινὰ ταμιεύσειν μέλλοντα ἐγνώρισέ τε ὁ 5
 δεσπότης καὶ ἀπήγαγεν. καὶ τούτῳ μὲν ἀδελῆς ἐγένετο τολμήσαντι τὴν ἀρχὴν αἰτῆσαι· ἕτερος δὲ ἐν τοῖς στρατευσομένοις φωραθεὶς κατὰ τῶν τοῦ Καπιτωλίου πετρῶν ἐώσθη, προελευθερωθεὶς ἦν ἀξίωμα ἢ τιμωρία αὐτοῦ λάβῃ.

πρόφασιν δὲ σφίσι τοῦ τῶν βουλευσόντων πλήθους ἢ τοῦ Ἀν- 35
 τωνίου στρατεία, ἣν ἐπὶ τοὺς Πάρθους ἡτοιμάζετο, παρέσχεν· ἀφ' οὗπερ καὶ ἀρχὰς ἄλλας τε ἐπὶ πλείω ἔτη καὶ τὴν τῶν ὑπάτων ἐς ὁκτὼ ὅλα προκατεστήσαντο, τοὺς μὲν ἀμειβόμενοι τῶν συναραμέ-
 νων σφίσι, τοὺς δὲ ὑπαγόμενοι. ὑπάτους δὲ οὐ δύο ἐτήσιους, ὥσπερ 2

- εἴθιστο, ἀλλὰ πλείους τότε πρῶτον εὐθὺς ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις ἐλ-
 λοντο. καὶ πρότερον μὲν γὰρ μεθ' ἐτέρους τινὲς μὴτ' ἀποθανόντας
 μὴτ' ἐπ' ἀτιμίᾳ ἢ καὶ ἄλλως πως παυθέντας ἤρξαν· ἀλλ' ἐκείνοι
 μέν, ὡς πού τοις ἐς ὅλον τὸν ἐνιαυτὸν χειροτονηθεῖσιν ἔδοξε, κατέ-
 στησαν, τότε δὲ ἐνιαύσιος μὲν οὐδεὶς ἤρξατο, πρὸς δὲ δὴ τὰ τοῦ
 3 χρόνου μέρη ἄλλοι καὶ ἄλλοι ἀπεδείχθησαν. καὶ οἱ μὲν πρῶτοι
 καὶ τὸ ὄνομα τῆς ὑπατείας κατὰ παντὸς τοῦ ἔτους, ὥσπερ καὶ νῦν
 γίγνεται, ἔσχον· τοὺς δ' ἐτέρους αὐτοὶ μὲν οἱ ἐν τῇ πόλει τῇ τε
 ἄλλῃ Ἰταλίᾳ ἐν ἐκάστῳ τῷ τῆς ἀρχῆς αὐτῶν χρόνῳ ὠνόμαζον, ὃ
 καὶ νῦν ποιεῖται, οἱ δὲ λοιποὶ ἢ τινὰς αὐτῶν ἢ οὐδένας ἤδεσαν,
 καὶ διὰ τοῦτο σμικροτέρους σφῶς ὑπάτους ἐπεκάλουν.
- 36 οἴκοι μὲν δὴ ταῦτ' ἐπραττον, τῷ δὲ δὴ Σέξτῳ πρῶτον μὲν διὰ
 τῶν ἐταίρων, καὶ ὅπως καὶ ἐφ' οἷς καταλλαγῆσιντο, συνέβησαν,
 ἔπειτα δὲ καὶ αὐτοὶ πρὸς Μισσηνῶν ἐς λόγους ἦλθον. εἰστέχισαν
 δὲ οἱ μὲν ἐν τῇ ἡπείρῳ, ὃ δὲ ἐν χώματι τινι ἐν τῇ θαλάσῳ ἐπ'
 αὐτὸ τοῦτο περιρροῦν οὐ πόρρω σφῶν πρὸς ἀσφάλειαν αὐτῷ πε-
 2 ποιημένῳ· καὶ παρῇν πᾶς μὲν ὁ τοῦτου ναυτικὸς πᾶς δὲ ὁ ἐκείνων
 περικὸς ὄχλος, οὐχ ἀπλῶς, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ τῆς γῆς οἱ δὲ ἐπὶ τῶν
 νεῶν ἐξωπλισμένοι παρετετάχματο, ὥστε καὶ ἀπ' αὐτοῦ τούτου δη-
 λον πᾶσι γενέσθαι ὅτι ἔκ τε τοῦ φόβου τῆς παρασκευῆς σφῶν καὶ
 ἐξ ἀνάγκης, οἱ μὲν διὰ τὸν δῆμον ὃ δὲ διὰ τοὺς συνόντας οἱ,
 3 ἐσπείλσαντο. αἱ δὲ δὴ συνθῆκαι ἐπὶ τοῖσδε ἐγένοντο, τοὺς τε αὐτο-
 μολήσαντας τῶν δούλων ἐλευθέρους εἶναι, καὶ τοὺς ἐκπεσόντας
 πλὴν τῶν σφαγῶν κατελθεῖν· τούτους γὰρ δῆθεν ὑπεξέειλοντο, ἐπεὶ
 τῷ γε ἔργῳ καὶ ἐκείνων τινὲς κατιέναι ἔμελλον· καὶ γὰρ αὐτὸς ὁ
 4 Σέξτος εἰς ἐξ αὐτῶν γεγονέναι ἔδοκει. ἀλλ' ἐγράφη γε τοὺς ἄλλους
 πλὴν τούτων πάντας ἐπὶ τε ἀδείᾳ καὶ ἐπὶ τῷ τετάρτῳ τῆς δημι-
 θείσης σφῶν οὐσίας ἐπανελθεῖν, καὶ ἐκείνων μὲν τισι καὶ δημαρχίας
 καὶ στρατηγίας ἱερωσύνας τε εὐθὺς δοθῆναι, αὐτὸν δὲ τὸν Σέξτον
 5 ὑπατόν τε αἵρεθῆναι καὶ οἰωνιστὴν ἀποδειχθῆναι, ἔκ τε τῆς οὐ-
 σίας τῆς πατριῶς χιλίας καὶ ἐπτακοσίας καὶ πεντήκοντα μυριάδας
 δραχμῶν κομίσασθαι, καὶ Σικελίας καὶ Σαρδοῦς τῆς τε Ἀχαΐας ἐπὶ
 πέντε ἔτη ἄρξαι μὴτ' αὐτομόλους δεχόμενον μὴτε ναῦς ἐπικτώμενον
 6 μὴτε τινὰ φρούριά ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἔχοντα, ἀλλὰ τήν τε εἰρήνην αὐτῇ
 τήν ἐκ τῆς θαλάσσης πρυτανεύοντα καὶ σίτον τοῖς ἐν τῇ πόλει
 τακτὸν πέμποντα. τὸν δὲ δὴ χρόνον αὐτῷ τοῦτον προσέγραψαν,
 ὅτι καὶ αὐτοὶ πρόσκαιρον δὴ τινὰ τὴν ἔξουσίαν ἀλλ' οὐκ αἰδίου
 ἔχειν δοκεῖν ᾔθελον.
- 37 ταῦτα μὲν οὖν συνθέμενοι καὶ συγγραψάμενοι τά τε γραμμα-

τεῖα ταῖς ἱερείαις ταῖς ἀειπαρθένους παρυκατέθεντο, καὶ μετὰ τοῦτο δεξιὰς τε σφίσιν ἔδοσαν καὶ ἐφίλησαν ἀλλήλους. γενομένου δὲ τούτου πολλὴ καὶ ἄπλετος βοή καὶ ἐκ τῆς ἡπείρου ἅμα καὶ ἐκ τῶν νεῶν ἠγέρθη. * πολλοὶ μὲν γὰρ στρατιῶται πολλοὶ δὲ καὶ ἰδιῶται 2 παρόντες ἀθρόον καὶ ἔξαπιναιώς, ὅτε καὶ τῷ πολέμῳ δεινῶς ἀχθόμενοι καὶ τῆς εἰρήνης ἰσχυρῶς ἐπιθυμοῦντες, ἔξεκραγον, ὥστε καὶ τὰ ὄρη συνηχῆσαι, καὶ τούτου καὶ φοβίην σφίσι καὶ ἐκπληξιν μεγάλην ἐγγενέσθαι, καὶ πολλοὺς μὲν ὑπ' αὐτῶν τούτων ἐκθανεῖν, πολλοὺς δὲ συμπατηθέντας ἢ καὶ ἀποπνιγέντας ἀπολέσθαι. οἱ τε 3 γὰρ ἐν τοῖς σκάφεσιν ὄντες οὐκ ἀνέμειναν τῇ γῇ αὐτῇ προσελθεῖν, ἀλλ' ἐξεπήδων ἐς τὴν θάλασσαν, καὶ οἱ ἕτεροι ἐς αὐτὸν τὸν βυθὸν ἐπесέβαινον. καὶ τούτῳ ἡσπάζοντό τε ἀλλήλους ἅμα νηχόμενοι καὶ περιέβαλλον κολυμβῶντες, ὥστε ποικίλην μὲν αὐτῶν θέαν ποι- κίλην δὲ καὶ ἀκοὴν συμβῆναι. οἱ μὲν γὰρ τοὺς τε συγγενεῖς καὶ 4 τοὺς ἐταίρους ζῶντας εἰδότες καὶ τότε παρόντας ὁρῶντες ἀπλήστῳ τῇ ἡδονῇ ἐχρῶντο· οἱ δὲ ἀπολωλέναι τέ σφας πρότερον νομίζοντες καὶ τότε παρὰ δόξαν θεωροῦντες ἄποροί τε ἐπὶ πολλὰ ἐγίγνοντο καὶ ἀφασίᾳ συνείχοντο, ἀπιστοῦντές τε ἅμα τῇ ὕψει καὶ εὐχόμενοι ἀληθῆ ταύτην εἶναι· καὶ οὐ πρότερόν γε ἐγνώριζόν σφας πρὶν τὰ τε ὀνόματα αὐτῶν ἀνακαλέσασθαι καὶ φθεγγομένων τι ἀκοῦσαι. οὕτω 5 δὲ ἔχαιρον μὲν ὥς καὶ ἀναβιωσχομένων σφῶν, ἀναγκαζόμενοι δὲ ἀθρόως ἡδεσθαι οὐκ ἀδακρυτὶ διῆγον. καὶ ἕτεροι ἀγνοοῦντές τε τοὺς φιλέτους ἀπολωλότας, καὶ ζῆν παρεῖναι τε αὐτοὺς ἡγούμενοι, ἐζήτησαν τέ σφας ἅμα περιφοιτῶντες, καὶ πάντα τὸν προστυγχά- νοντα περὶ αὐτῶν ἐπηρώτων· καὶ τέως μὲν οὐδὲν ἀκριβὲς ἐμάνθα- 6 νον, μαινομένοις τε ἐψέκσαν καὶ ἐν ὑπόρῳ καθειστήκεσαν, ἐλπίζοντές τε ἅμα αὐτοὺς εὐρήσειν καὶ φοβούμενοι μὴ τεθνήκασιν, καὶ μὴτ' ἀπογνῶναι πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν μὴτ' ἀπαλγῆσαι πρὸς τὴν ἐλπίδα δυνάμενοι· μαθόντες δὲ τὴν ἀλήθειαν τὰς τε τρίχας ἐσπαράττοντο 7 καὶ τὰς ἐσθῆτας περιερρήγγοντο, ὀνομασίᾳ τε αὐτοὺς ἀνεκάλουν ὥς καὶ ἐπακοῦσαι τι δυναμένους, καὶ πένθος ὥς καὶ τότε τελευ- τώντων αὐτοῦ τέ που κειμένων σφῶν ἐποιοῦντο. καὶ εἶγε τισὶ 8 μὴδὲν αὐτοῖς τοιοῦτο παρῆν, ἀλλ' ἐπὶ γε τοῖς τῶν ἄλλων παθή- μασιν ἐταράττοντο· ἢ γὰρ χαίροντί τινι συνήδοντο ἢ πενθοῦντι συνελυπούντο, καὶ οὕτως εἰ καὶ ἔξω οἰκείου πάθους ἦσαν, ὅμως οὐκ ἐδύναντο διὰ τὴν πρὸς τοὺς ἄλλους ὁμιλίαν ἡσυχάζειν. καὶ 9 ἐκ τούτου οὔτε κόρον οὔτ' αἰσχύνην, ὅτε καὶ τοῖς αὐτοῖς συμπε- ρόμενοι, ἐλάμβανον, ἀλλὰ τὴν τε ἡμέραν ὅλην καὶ τῆς νυκτὸς τὰ πλείω ἐς ταῦτα κατανάλωσαν.

μετὰ δὲ δὴ ταῦθ' οἱ τε ἄλλοι ὑπεδέχοντο ἀλλήλους καὶ ἀνθε- 38

στίων καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι, πρότερος μὲν ὁ Σέξτος ἐν τῇ νηί, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ ὃ τε Ἀντώνιος ἐν τῇ ἡπείρῳ· τοσοῦτο γὰρ ὁ Σέξτος τῇ δυνάμει σφῶν περιῆν ὥστε μὴ πρότερον αὐτὸν ἐς τὴν
 2 ἡπειρον ἐκβῆναι πρὶν ἐκείνους ἐς τὴν ναῦν ἐσελθεῖν. καὶ τοῦτο μέντοι ποιήσας, δυνηθείς τ' ἂν ἀμφοτέρους ἐν τῷ σκάφει σθν ὀλίγοις παρόντας, ὥσπερ πον καὶ ὁ Μηνῦς αὐτῷ συνεβούλευεν, φονεῦσαι, οὐκ ἠθέλησεν, ἀλλὰ καίπερ πρὸς τὸν Ἀντώνιον, ἐπειδὴ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ τὴν πατρῴαν τὴν ἐν ταῖς Καρίναις κατεῖχεν (τόπος γὰρ τις τῆς τῶν Ῥωμαίων πόλεως οὕτω καλούμενος ἔστιν), ἀπο-
 3 σκώψας τρόπον τινὰ ἥδιστον (ταῖς γὰρ τροπίσι ταῖς τῶν νεῶν τῆς αὐτῆς ὀνομασίας οὐσης, ἐν ταῖς Καρίναις αὐτοὺς ἐστὶν ἔφη), ὅμως οὐδὲν ὡς καὶ μνησικακῶν σφίσιν ἔπραξεν, ἀλλὰ τῇ τε ὑστεραίᾳ ἀνθρῆσιτιάθη, καὶ τὴν θυγατέρα Μάρκῳ Μυρκέλλῳ τῷ τοῦ Καί-
 39 σαρος ἀδελφιδῷ ἡγγύησεν.

οὗτος μὲν οὖν ὁ πόλεμος ἀνεβέβλητο, τὰ δὲ δὴ τοῦ Λαβιήνου τῶν τε Πάρθων ὧδε διεπολεμήθη. ὁ Ἀντώνιος αὐτὸς μὲν ἐς τὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ἐπανελθὼν ἐνταῦθα ἐπὶ πλείστον ἐνεχρό-
 νισεν, τὰς τε ἐπιθυμίας ἅμια ἀποπιμπλὰς καὶ τὰς πόλεις κακῶν,
 2 ἵν' ὅτι ἀσθενέσταται τῷ Σέξτῳ παραδοθῶσιν. καὶ ἄλλα τε ἐν τούτῳ πολλὰ ἔξω τῶν πατρῴων ἐξεδιητήθη, καὶ Διόνυσον ἑαυτὸν νέον αὐτὸς τε ἐκάλει καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων ὀνομάζεσθαι ἤξιον· ἐπειδὴ τε οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τε τοῦτο καὶ πρὸς τὰ ἄλλα τὴν Ἀθηναίων αὐτῷ κατηγγύησαν, δέχεσθαι τε τὸν γάμον ἔφη καὶ προῖκα μυριάδας ἑκατὸν παρ' αὐτῶν ἐξέπραξεν. αὐτὸς μὲν οὖν περὶ ταῦτα εἶχε,
 3 τὸν δὲ δὴ Ῥεντίδιον τὸν Πούπλιον ἐς τὴν Ἀσίαν προῦπεμψεν. καὶ ὃς ἤλθε τε ἐπὶ τὸν Λαβιήνον πρὶν ἔκπυστος γενέσθαι, καὶ κατα-
 πλῆξας αὐτὸν τῷ τε αἰφνιδίῳ τῆς ἐφόδου καὶ τοῖς στρατεύμασιν (ἄνευ γὰρ τῶν Πάρθων μετὰ τῶν αὐτόθεν στρατιωτῶν μόνων ἦν) ἐκεῖθεν τε μὴδὲ ἐς χεῖράς οἱ ὑπομείναντα ἔλθεῖν ἐξέωσε, καὶ φεύ-
 γοντα ἐς τὴν Συρίαν ἐπεδίωξε, τὸ κουφότατον τοῦ στρατοῦ λαβῶν.
 4 καὶ αὐτὸν πρὸς τῷ Ταύρῳ καταλαβὼν οὐκέτι περαιτέρω προχω-
 ρῆσαι εἶασεν, ἀλλ' ἐνταῦθα ἐπὶ πλείους ἡμέρας καταστρατοπεδεύ-
 σάμενοι ἡσύχαζον· Λαβιήνος μὲν γὰρ τοὺς Πάρθους, Ῥεντίδιος
 40 δὲ τοὺς ὀπλίτας ἀνέμεινεν. ὡς οὖν καὶ οὗτοι ἐν ταῖς αὐταῖς ἅμια ἀμφοτέροις ἡμέραις ἦλθον, Ῥεντίδιος μὲν δέει τῆς ἵππου τῶν βαρ-
 2 βάρων ἐν τῷ μετεώρῳ, οὐπερ ὑπῆλθετο, κατέμεινεν, οἱ δὲ δὴ Πάρθοι ἔκ τε τοῦ πλῆθους σφῶν καὶ ἐκ τοῦ προνομικηκέναι ποτὲ καταφρο-
 νήσαντες πρὸς τε τὸν γήλοφον ἅμια τῇ ἔω, πρὶν καὶ τῷ Λαβιήνῳ

συμμιῖσαι, προσήλυσαν, καὶ ὡς οὐδεὶς σφισιν ἀντεπεξῆει, καὶ πρὸς τὸ ὄρθιον αὐτὸ προσέβαλον. καὶ αὐτοὺς ἐνταῦθα ἤδη ὄντας οἱ Ῥωμαῖοι ἐπιδραμιόντες ῥαδίως πρὸς τὸ κάταντες ἐτρέψαντο. καὶ σφῶν πολλοὶ μὲν ἐν χερσὶν ἀπέθανον, τὸ δὲ δὴ πλεῖον ἐν τῇ ἀνυστροφῇ περὶ ἀλλήλοις, οἱ μὲν ἤδη τετραμμένοι οἱ δὲ ἔτι προσιόντες, ἐσφάλησαν· οἳ τε περιλειφθέντες οὐ πρὸς τὸν Λαβιῆνον ἀλλ' ἐς Κιλικίαν ἔφυγον. ὁ οὖν Βεντίδιος ἐπεδίωξε μὲν αὐτοὺς μέχρι τοῦ στρατοπέδου, ἰδὼν δὲ ἐνταῦθα τὸν Λαβιῆνον ἐπέσχευ. καὶ ὃς παρετάξατο μὲν ὡς καὶ ἐς χεῖρας αὐτῷ ἦξων, αἰσθόμενος δὲ τοὺς στρατιώτας ἀθύμως διὰ τὴν τῶν βαρβάρων φυγὴν ἔχοντας οὔτε τότε ἐθάρσησέν οἱ ἀντῆραι, καὶ τῆς νυκτὸς ἀποδρῶναι ποι ἐπεχείρησεν. προγνοὺς οὖν τοῦτο ἔξ αὐτομόλων ὁ Βεντίδιος πολλοὺς μὲν ἐν τῇ ἀποχωρήσει ἐνεδρεύσας ἔκτεινε, πάντας δὲ τοὺς λοιποὺς ἐγκαταλειφθέντας ὑπὸ τοῦ Λαβιῆνου πυρεστήσατο. καὶ ἐκεῖνος δὲ τότε μὲν τὴν ἐσθῆτα μετεκδὺς διέφυγε, καὶ χρόνον τινὰ ἐν τῇ Κιλικίᾳ διελάθεν, ὕστερον δὲ ὑπὸ Δημητρίου ἐάλω· οὗτος γὰρ ἔξελεύθερός τε τοῦ Καίσαρος τοῦ προτέρου ὢν, καὶ τότε τῇ Κύπρῳ πρὸς τοῦ Ἀντωνίου προστεταγμένος, ἀνεξήτησέ τε αὐτὸν μαθὼν ὅτι κρύπτοιο, καὶ συνέλαβεν.

μετὰ δὲ δὴ τοῦτο ὁ Βεντίδιος τὴν τε Κιλικίαν ἐκομίσατο, καὶ αὐτὸς μὲν ταύτην καθίστατο, Πουπήδιον δὲ δὴ Σίλωνα μεθ' ἑπλέων πρὸς τὸν Ἀμανὸν προὔπεμψε. τοῦτο δὲ τὸ ὄρος ἐν τε τῇ μεθορίᾳ τῆς τε Κιλικίας καὶ τῆς Συρίας ἐστὶ, καὶ στενοπορίαν δὴ τινα τοσαύτην ἔχει ὥστε καὶ πύλας ποτὲ ἐν αὐτῇ μετὰ τεύχους ἐνοικοδομηθῆναι καὶ τὸ χωρίον ἀπ' αὐτῶν ἐπονομασθῆναι. οὐ μέντοι καὶ κατασχεῖν αὐτὸ ὁ Σίλων ἠδυνήθη, ἀλλὰ καὶ ἐκινδύνευσεν ὑπὸ Φαρναπάτου ἐπάρχου τε τοῦ Πυκόρου ὄντος καὶ τὴν δίοδον φυλάττοντος ἀπολέσθαι. κἄν ἔπαθε τοῦτο, εἰ μὴ ὁ Βεντίδιος μαχομένῳ αὐτῷ κατὰ τύχην ἐπιστὰς ἐπήμυνεν· ἀνεπλίστοις τε γὰρ ἅμα καὶ ἐλάττοσι τοῖς βαρβάροις σφῶν οὖσι προσπεισὼν τὸν τε Φαρναπάτην καὶ ἄλλους πολλοὺς ἐφόρνευσεν, καὶ οὕτω τὴν τε Συρίαν ἐκλειφθεῖσαν ὑπὸ τῶν Πάρθων ἁμαχὶ πλὴν τῶν Ἀραδίων παρέλαβε, καὶ μετὰ τοῦτο τὴν Παλαιστίνην, Ἀντίγονον τὸν βασιλεύοντα αὐτῆς ἐκφοβήσας, ἀπόνως κατέσχευ. καὶ ὁ μὲν ταῦτά τε διῆγε, καὶ χρήματα πολλὰ μὲν παρὰ τῶν ἄλλων ὡς ἐκάστων, πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τοῦ Ἀντιγόνου τοῦ τε Ἀντιόχου καὶ Μάλχου τοῦ Ναβαταίου, ὅτι τῷ Πακόρῳ συνήραντο, ἐσέπραξεν. καὶ αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἐπ' αὐτοῖς παρὰ τῆς βουλῆς, ἅτε οὐκ αὐτοκράτωρ ὢν ἀλλ' ἑτέρῳ ὑποστρατηγῶν, εὔρετο, ὁ δὲ Ἀντώνιος καὶ ἐπαίνους καὶ ἱερομηνίας ἔλαβεν. οἳ γε μὴν Ἀραδαῖοι δέισαντες μὴ καὶ δίκην ὦν ἐς τὸν Ἀντώνιον

ἐτετολμήκεσαν ὑπόσχωσιν, ἐκείνῳ μὲν, καίτοι χρόνον ὑπ' αὐτοῦ πολιορκηθέντες, οὐ προσεχώρησαν, ὥστερον δὲ ὑπ' ἄλλων μόλις ποτὲ ἐάλωσαν.

7 κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον χρόνον ἐγένετο μὲν καὶ ἐν Ἰλλυριοῖς τοῖς Παρθηνοῖς κίνησις, καὶ αὐτὴν ὁ Πωλλίων μάχαις ἔπαιυσεν, 42 ἐγένετο δὲ καὶ ἐν Ἰβηρίᾳ Κερητανῶν, καὶ αὐτοὺς ὁ Καλαϊνὸς κατεστρέψατο, προκατορθώσας τέ τι καὶ προδυστυχίσας διὰ τοῦ ὑποστρατήγου λοχισθέντος τε ὑπὸ τῶν βαρβάρων καὶ ἐγκαταλειφθέντος 2 ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν. καὶ οὐ πρότερόν γε ἐπεγείρῃσε τοῖς πολέμοις πρὶν ἐκείνους τιμωρήσασθαι· συγκαλέσας γὰρ αὐτοὺς ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι τῷ λοιπῷ στρατῷ περιέσχε, καὶ δύο τε ἑκατονταρχίαις ἔδεκάτευσε, καὶ ἑκατοντάρχους συχνούς, ἄλλους τε καὶ τὸν ἐν τῷ 3 πρώτῳ πῖλῳ καλουμένῳ στρατευόμενον, ἐκόλασεν. ταῦτα δὲ ποιήσας ὥστε καὶ ὄνομα κατὰ τὸν Κρύσσον τὸν Μάρκον ἐπὶ τῇ τοῦ στρατοῦ δικαιοῦσαι λαβεῖν, πρὸς τε τοὺς ἐναντίους ὤρμησε καὶ οὐ 4 χαλεπῶς αὐτοὺς κατειργάσατο. τυχόν τε τῶν ἐπινικίων καίτοι τῆς Ἰβηρίας τῷ Καίσαρι προσεταγμένης (πρὸς γὰρ τὰς τῶν κρατούντων βουλήσεις καὶ αἱ τιμαὶ τοῖς ὑποστρατηγοῦσι σφισιν ἐγίνοντο), τό τε χρυσίον τὸ παρὰ τῶν πόλεων ἐς αὐτὰ εἰωθὸς δίδοσθαι ἐκ μόνων τῶν Ἰβηρικῶν ἔλαβε, καὶ ἀπ' αὐτοῦ τὸ μὲν τι ἐς τὴν ἑορτὴν ἀνά- 5 λωσε, τὸ δὲ δὴ πλεῖον ἐς τὸ βασιλείον. κατακυθὲν γὰρ αὐτὸ ἀνωκοδόμησε καὶ καθιέρωσεν, ἄλλοις τέ τισι λαμπρῶς κοσμήσας καὶ εἰκόσιν, ὥς παρὰ τοῦ Καίσαρος ὥς καὶ ἀποδύσων ἤτήσατο. καὶ αὐτὰς ἀπαιτηθεὶς ὥστερον οὐκ ἀπέδωκεν, εὐτραπέλιᾳ χρησάμε- 6 νος· ὥς γὰρ οὐκ ἔχων ἱκανοὺς ὑπηρέτας “πέμψον τινάς” ἔφη “καὶ ἄρον αὐτάς”, καὶ οὕτως ἐκεῖνος ὀκνήσας τὴν ἱεροσυλίαν ἀνακεῖσθαι σφας εἴσεν.

43 ταῦτα μὲν οὖν ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ ἐγένετο· ἐπὶ δ' Ἀππίου τε 716 Κλαυδίου καὶ Γαΐου Νωρβανοῦ ὑπάτων, οἷς πρώτοις δύο ἑκατέροις ταμίαι συνεγένοντο, τό τε πλῆθος πρὸς τοὺς τελώνας βαρύντατά σφισιν ἐγκειμένους ἐστασίασε, καὶ αὐτοῖς τε ἐκείνοις καὶ τοῖς ὑπηρέταις τοῖς τε στρατιώταις τοῖς συνεσπράσσοισι σφισι τὰ χρήματα 2 ἐς χεῖρας ἤεσαν, καὶ στρατηγοὶ ἐπτὰ καὶ ἐξήχοντα ἄλλοι ἐπ' ἄλλοις ἀποδειχθέντες ἤρξαν. ταμιεῦσαί τέ τις ἐν παισὶν αἰρεθεὶς ἔπειτα τῆς ὑστεραίης ἐς ἐφήβους ἐσῆλθεν, καὶ ἕτερος ἐς τὸ βουλευτικὸν 3 ἐσγραφεῖς μονομαχεῖν ἠθέλησεν· καὶ ἐκεῖνός τε ἐκωλύθη τοῦτο ποιῆσαι, καὶ προσαπηγορεύθη μήτε βουλευτὴν μονομαχεῖν μήτε δοῦλον ῥάβδουχεῖν, μήτε τὰς καύσεις τῶν νεκρῶν ἐντὸς πεντεκαίδεκα ἀπὸ τῆς πόλεως σταδίων γίνεσθαι.

41 7 1 καὶ ἐνιαυτοῖς

43 3 1 γε

πολλὰ μὲν δὴ καὶ πρὸ ἐκείνου τοῦ χρόνου τερατώδη συνηνέχθη ⁴
 (ἄλλα τε γὰρ καὶ ὅτι ἐλαιὸν τι παρὰ τῷ Τιβέριδι ἀνέβλυσεν), πολλὰ
 δὲ καὶ τότε. ἥ τε γὰρ σκηνή ἢ τοῦ Ῥωμύλου ἐξ ἱερουργίας τινός,
 ἢν οἱ ποντίφικες ἐν αὐτῇ ἐπεποιήκεσαν, ἐκαύθη· καὶ ἀρετῆς ἄγαλμα
 πρὸ πειλῶν τινῶν ἐσθὸς ἐπесεν ἐπὶ στόμα, κάτοχοι τέ τινες ἐκ τῆς
 τῶν θεῶν μητρὸς γενόμενοι ὀργίζεσθαι σφισι τὴν θεὰν ἔλεγον.
 καὶ ἀνεγνώσθη μὲν ἐπὶ τούτῳ τὰ Σιβύλλεια ἔπη· ὥς δὲ καὶ ἐκείνων ⁵
 ταῦτά τε εἰπόντων, καὶ τὸ ἄγαλμα ἐπὶ τε τὴν θάλασσαν καταχθῆ-
 ναι καὶ τῷ ὕδατι αὐτῆς καθαρθῆναι προσταξάντων, ἡ θεὸς πλεῖ-
 στόν τε ὅσον ἀπὸ τῆς γῆς ἐς τὸν βυθὸν ἐχώρησε καὶ ἐν αὐτῷ
 ἐνεχρόνισε καὶ μόλις ὀψέ ποτε ἀνεκομίσθη, φόβος αὐτὸν καὶ ἐκ τούτου ⁶
 οὐ σμικρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἔλαβεν, οὐδ' ἀνεθάρσησαν πρὶν φοίνικας
 τέσσαυρας περὶ τε τὸν νεῶν αὐτῆς καὶ ἐν τῇ ἀγορᾷ ἀναφῆναι.

ταῦτά τε οὖν τότε ἐγένετο, καὶ ὁ Καῖσαρ τὴν Λιβίαν ἔγχευεν.
 ἦν δὲ θυγάτηρ μὲν Λιβίου Δρούσου, ὃς ἐν τε τοῖς ἐκτεθείσιν ἐν ⁴⁴
 τῷ λευκώματι ἐγενόνη καὶ ἑαυτὸν μετὰ τὴν ἐν τῇ Μακεδονίᾳ ἦτταν
 κατεχρήσατο, γυνὴ δὲ τοῦ Νέρωνος, μεθ' οὗ συνδιέφυγεν, ὥσπερ
 εἴρηται· καὶ ἐκείν γε ἔξ αὐτοῦ μῆνα ἔκτον. διστάζοντος οὖν τοῦ ²
 Καίσαρος, καὶ πυθομένου τῶν ποντιφικῶν εἰ οἱ ὅσιον ἐν γαστρὶ
 ἔχουσιν αὐτὴν ἀγαγέσθαι εἶη, ἀπεκρίναντο ὅτι εἰ μὲν ἐν ἀμφιβόλῳ
 τὸ κῆμα ἦν, ἀναβληθῆναι τὸν γάμον ἐχρῆν, ὁμολογουμένου δὲ
 αὐτοῦ οὐδὲν κωλύει ἥδη αὐτὸν γενέσθαι, τάχα μὲν πού καὶ ὄντως
 ἐν τοῖς πατρίοις τοῦτο εὐρόντες, πάντως δ' ἂν, εἰ καὶ μὴ εὖρον
 αὐτό, εἰπόντες. ἐξέδωκε δὲ αὐτὴν αὐτὸς ὁ ἀνὴρ ὥσπερ τις πατήρ. ³
 καὶ τι καὶ τοιοῦτον ἐν τῇ ἐστιάσει σφῶν συνηνέχθη· παιδίον τι
 τῶν ψιδύρων, οἷα αἱ γυναῖκες γυμνὰ ὡς πλήθει ἀθύρουσαι τρέ-
 φουσιν, ἰδὼν χωρὶς μὲν τὴν Λιβίαν μετὰ τοῦ Καίσαρος χωρὶς δὲ
 τὸν Νέρωνα μεθ' ἑτέρου τινὸς κατακείμενον, προσῆλθέ τε αὐτῇ
 καὶ ἔφη “τί ποιεῖς ἐνταῦθα, κυρία; ὁ γὰρ ἀνὴρ σου” δειξας αὐτόν ^{καὶ ἄλλοι}
 “ἐκεῖ κατάκειται.” ταῦτα μὲν οὖν οὕτως ἐπράχθη, συνοικοῦσα δὲ ⁴
 ἥδη ἡ γυνὴ τῷ Καίσαρι τίκει Κλαύδιον Δρούσον Νέρωνα. καὶ
 αὐτὸν ὁ Καῖσαρ καὶ ἀνέλετο καὶ τῷ πατρὶ ἐπεμψεν, αὐτὸ τοῦτο
 ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐγγράψας, ὅτι Καῖσαρ τὸ γεννηθὲν Λιβίᾳ τῇ
 ἑαυτοῦ γυναικὶ παιδίον Νέρωνι τῷ πατρὶ ἀπέδωκεν. καὶ ἐκείνος ⁵
 τελευτῶν οὐ πολλῷ ὕστερον ἐπίτροπον καὶ τούτῳ καὶ τῷ Τιβερίῳ
 αὐτὸν τὸν Καίσαρα κατέλιπεν. ὁ δ' οὖν ὅμιλος ἄλλα τε ἐπὶ τούτῳ
 πολλὰ διεθρύλει, καὶ τοῖς εὐτυχοῦσι τρέμματα παιδία γεννᾶσθαι
 ἔλεγεν, ὥστε καὶ ἐς παροιμίαν τὸ ἔπος χωρῆσαι.

ἐν μὲν δὴ τῇ πόλει ταῦτα ἐγίγνετο, ὑπὸ δὲ τὸν αὐτὸν τοῦτον ⁴⁵
 χρόνον ὁ Βογοῦς ὁ Μαῦρος ἐς τὴν Ἰβηρίαν, εἴτ' οὖν κατ' ἐντολήν

τοῦ Ἀντωνίου εἴτε καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ γνώμης, πλεύσας πολλὰ μὲν
 2 ἑλυμμένω πολλὰ δὲ καὶ ἀντέπαυε, κἂν τούτῳ τῶν οἴκοι τῶν περὶ
 τὴν Τήγγιν ἱπαναστάντων αὐτῷ τῆς τε Ἰβηρίας ἐξέστη καὶ τὴν
 οἰκίαν οὐκ ἐκομίσαστο· οἱ τε γὰρ τὰ τοῦ Καίσαρος ἐν τῇ Ἰβηρίᾳ
 πράσσοντες καὶ ὁ Βόρχος προσγενόμενός σφισι χρεῖττους αὐτοῦ
 3 ἐγένοντο. καὶ ἐκεῖνος μὲν πρὸς τὸν Ἀντωνιον ἀπῆλθεν, ὁ δὲ δὴ
 Βόρχος τὴν βασιλείαν αὐτοῦ αὐτίκα τε κατέσχε καὶ μετὰ τοῦτο
 καὶ παρὰ τοῦ Καίσαρος ἐβεβαιώσαστο· τοῖς τε Τιγγιτανοῖς πολι-
 τεία ἐδόθη.

4 ἐν δὲ τούτῳ, καὶ ἔτι πρότερον, καὶ ὁ Σέξτος ὁ τε Καῖσαρ ἐπο-
 λέμισαν· οἷα γὰρ οὐκ ἐθελονταὶ οὐδὲ ἐκ προαιρέσεως ἀλλ' ἀναγκα-
 στοὶ τὴν ὁμολογίαν πεποιημένοι, χρόνον οὐδένα αὐτῇ ὥς εἰπεῖν
 5 ἐνέμειναν, ἀλλ' εὐθὺς τὰς σπονδὰς λύσαντες διηνήχθησαν. ἐμελλον
 μὲν γὰρ πού καὶ ἄλλως, εἰ καὶ μηδεμίαν σκῆψιν εὖρον, πολεμήσειν·
 αἰτίαι δ' οὖν αἶδε αὐτοῖς ἐγένοντο. ὁ Μηνῆς ἐν τῇ Σαρδοὶ καὶ
 τότε ἔτι καθάπερ τις στρατηγὸς ὦν ὑπωπτεύθη τε ὑπὸ τοῦ Σέξτου
 διὰ τὴν τοῦ Ἑλένου ἄφεισιν καὶ ὅτι καὶ τῷ Καίσαρι ἐκεκοινολόγητο,
 6 καὶ πῃ καὶ ὑπὸ τῶν ὁμοίων φθόνῳ τῆς δυναστείας διεβλήθη. καὶ
 τούτου μεταπεμφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, πρόφασιν ὅπως περὶ τε τοῦ σίτου
 καὶ περὶ τῶν χρημάτων ὦν διωκῆται ἀπολογησῆται, οὐχ ὑπήκουσεν
 ἀλλὰ τοὺς μὲν ἐς τοῦτο πεμφθέντας συλλαβὼν ἀπέκτεινε, πρὸς δὲ
 τὸν Καῖσαρα προκηρυκευσάμενός τὴν τε νῆσον αὐτῷ καὶ τὸ ναυ-
 7 τικὸν τό τε ἄλλο στράτευμα καὶ ἑαυτὸν παρέδωκεν. καὶ αὐτὸν
 ἐκεῖνος ἀσμένως ἰδὼν, ἐπειδὴ καὶ τὸν Σέξτον τοὺς τε αὐτομολούν-
 τας παρὰ τὰ συγκείμενα ὑποδέχεσθαι καὶ ναυπηγίαν τριηρῶν ποι-
 εῖσθαι ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ φρουρὰς ἔχειν ἔλεγεν, οὔτε ἐξέδωκεν ἐξ-
 αιτηθέντα καὶ προσέτι καὶ ἐν τιμῇ μεγάλῃ ἤγαγε δακτυλίοις τε
 8 χρυσοῖς ἐκόσμησε καὶ ἐς τὸ τῶν ἱππέων τέλος ἐστέγραψεν. τὸ δὲ
 [Σ. Μ.] δὴ τῶν δακτυλίων τοιοῦνδε ἐστίν. οὐδενὶ τῶν πάλοι Ῥωμαίων, οὐχ
 ὅτι τῶν δουλευσάντων ποτέ, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἐν ἐλευθέρῳ γένει τρα-
 φέντων, δακτυλίοις χρυσοῖς πλὴν τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων
 9 χρῆσθαι, ὥσπερ εἴρηται μοι, ἐξῆν· καὶ διὰ τοῦτο τοῖς ἐξελευθέροις,
 οἷς ἂν ὁ τὸ κράτος ἔχων ἐθελήσῃ, καίτοι καὶ ἄλλως χρυσοφοροῦσιν,
 ὁμῶς ἐν τιμῆς μέρει, ὥς καὶ βελτίοισιν ἢ κατ' ἀπελευθερίαν ἱππεύειν
 τε δυναμένοις, δίδονται.

46 τοῦτο μὲν δὴ τοιοῦτον ἐστίν, ὁ δὲ δὴ Σέξτος ταῦτά τε τῷ
 Καίσαρι ἐγκαλῶν, καὶ ὅτι ἡ Ἀχαΐα ἐκεκῶκτο καὶ οὔτε αὐτῷ οὔτε
 τοῖς κατελθοῦσι τὰ ὁμολογηθέντα ἐγίγνετο, ἐπέμπε Μενεκράτην ἐς

τὴν Ἰταλίαν, ἐξελεύθερον καὶ αὐτὸν ἑαυτοῦ ὄντα, καὶ δι' ἐκείνον ἄλλα τε τῆς Καμπανίας καὶ Ὑόλτουρνον ἐπόρθησεν. ὁ οὖν Καῖσαρ 2
 μιαθῶν τοῦτο τά τε γραμματεῖα τὰ τῆς συμβάσεως ἀνέλειτο παρὰ
 τῶν ἀειπαρθένων, καὶ τὸν Ἀντώνιον τὸν τε Λέπιδον μετεπέμψατο.
 καὶ αὐτῷ Λέπιδος μὲν οὐκ εὐθὺς ὑπήκουσεν, Ἀντώνιος δὲ ἦλθε 3
 μὲν ἐς τὸ Βρεντέσιον (ἐν γὰρ τῇ Ἑλλάδι ἔτι ὡν ἐτύγχανεν), πρὶν 3
 δὲ ἢ συμμῖξαι τῷ Καίσαρι ἐν Τυρσηνίᾳ ὄντι, δέσας ὅτι λύκος ἐς
 τε τὸ στρατῆριον αὐτοῦ ἐσῆλθε καὶ στρατιώτας ἐφθειρεν, ἐς τὴν
 Ἑλλάδα αὐθις, πρόφασιν τὰ τῶν Πύρθων ὡς κατεπείγοντα ποιη-
 σάμενος, ἀνέπλευσεν. πρὸς οὖν τοῦτο ὁ μὲν Καῖσαρ, εἰ καὶ τὰ 4
 μάλιστα ἐγκαταλελειφθαι ὑπ' αὐτοῦ, ὅπως μόνος τῷ πολέμῳ συ-
 σχεθῇ, ἐνόμιζεν, ἀλλ' οὗτοι γε καὶ φανερώς ὠργίζετο· ὁ δὲ δὴ Σέξτος
 ἐθρόλει τε ὡς μὴ δικαιούντος τοῦ Ἀντωνίου αὐτόν, καὶ προθυμό-
 τερον τῶν προκειμένων εἶχετο, καὶ τέλος τῇ τε Ἰταλίᾳ ἐπέπλει καὶ
 ἀποβάσεις ποιοῦμενος πολλὰ μὲν ἐκάκου πολλὰ δὲ καὶ ἀντέπασχεν.
 κὰν τούτῳ ναυμαχίᾳ πρὸς Κύμη τοῦ τε Μενεκράτους καὶ Καλβι- 5
 σίου Σαβίνου γίγνεται· καὶ ἐν αὐτῇ νῆες μὲν πλείους τοῦ Καίσαρος,
 ἅτε πρὸς θαλασσοπλοῦς ἀντικυθισταμένου, ἀπώλοντο, ὁ δὲ δὴ
 Μενεκράτης τῷ Μηρῇ συμπεσιὼν ἐκ φιλονεικίας καὶ φθαρεῖς ἀν-
 τίρροπον τὴν συμφορὰν τῷ Σέξτῳ παρέσχεν. καὶ διὰ τοῦτο οὔτε 6
 ἐκεῖνος προσεποιήσατό τι τῆς νίκης, καὶ ὁ Καῖσαρ παρεμυθεῖτο
 ἑαυτὸν τῆς ἡττης. καὶ ἔτυχε γὰρ ἐν τῷ Ῥηγίῳ τὸν χρόνον τοῦτον 47
 ὧν, δέσαντες οἱ Σέξτειοι μὴ καὶ ἐς τὴν Σικελίαν περικυβηθῇ, καὶ
 τι καὶ πρὸς τὸν τοῦ Μενεκράτους θάνατον ἀθυμήσαντες, ἀπῆραν
 ἐκ τῆς Κύμης. ὁ οὖν Σαβίνος ἐπιδιώκων αὐτοὺς μέχρι μὲν Σκυλ- 2
 λαίου τοῦ τῆς Ἰταλίας ἀκρωτηρίου ἀπόνως ἤλθεν· περιβαλόντι δ'
 αὐτῷ ἐκεῖνο ἄνεμος μέγας προσπесὼν πολλὰς τῶν νεῶν τὰς μὲν
 πρὸς τὴν ἄκραν προσήραξε, τὰς δὲ καὶ μετῴρους κατέδυσε, πάσας
 δὲ τὰς λοιπὰς διεσκέδασεν. πυθόμενος οὖν τοῦτο ὁ Σέξτος ἐπεμψεν 3
 ἐπ' αὐτὰς τὸ ναυτικόν, Ἀπολλοφάνει προστάξας. καὶ ὃς εὐρὼν
 τὸν Καίσαρα ταύτῃ πον παραπλέοντα, ἵνα μετὰ τοῦ Σαβίνου ἐς
 τὴν Σικελίαν διαβῇ, ἐπ' αὐτὸν ἤξεν. κὰκ τούτου ἐκεῖνος τὰς τε
 ναῦς συνορμίσας καὶ τοὺς ὀπλίτας ἐπ' αὐτῶν παρατάξας τὸ μὲν
 πρῶτον πάνυ γενναίως αὐτὸν ἀπεκρούσατο· αἱ τε γὰρ νῆες ἀντί- 4
 πρῶροι τεταγμέναι οὐδεμίαν οἱ ἀσφαλῆ ἐμβολὴν ποιήσασθαι ἐπέ-
 τρεπον, ἀλλ' οἷα καὶ παχύτεραι καὶ ὑψηλότεραι οὔσαι πλεῖον τοὺς
 πλησιάζαντας ἐβλαπτον, καὶ οἱ ὀπλῖται ἐς χεῖράς σφισιν ἰόντες
 πολὺν χρειττους ἐγίνοντο. ἔπειτα δὲ τοῦ Ἀπολλοφάνους τοὺς μὲν 5
 τραυματίας τοὺς τε αἰὶ πονομένους ἐς ἑτέρας ναῦς ἐπιτεταγμένας

οἱ μετεκβιβάζοντος ἕξ ἀνακρούσεως, ἄλλους δὲ ἀκραιφνεῖς μεταλαμβάνοντος, καὶ τοὺς τε πρόσπλους συνέχεις ποιουμένου καὶ πυρφόροις βέλεσι χρωμένον, ἐτράπετο καὶ πρὸς τὴν γῆν καταφυγὼν καθωρ-
 6 μίσατο. καὶ περὶ καὶ ὥς οἱ ἐναντίοι σφίσιν ἐνέκειντο, τὰς τε ἀγκύρας τινὲς ἐξαίφνης ἀπέκωψαν καὶ ἐς αὐτοὺς ἀπροσδόκητοι ἀντεξώρμησαν. καὶ τοῦτο τε ἐπέσχε μὴ πύσας τὰς ναῦς τὸν Ἀπολλοφάνη τὰς μὲν κατυπρῆσαι τὰς δ' ἀναδήσασθαι, καὶ ὅτι νῦν τῷ ἔργῳ ἐπεγένετο.

- 48 τούτου δὲ τοιούτου συμβάντος, ἄνεμός τις τῇ ὑστεραίᾳ ἐξαι-
 σιος τῷ τε Καίσαρι καὶ τῷ Σαβίνῳ καθ' ἓν ὁρμῶσιν ἐπιπεσὼν
 σμικρὸν τὸ πρότερον πάθος αὐτῶν ἀπέφηεν. καὶ τὸ μὲν τοῦ
 2 Σαβίνου ναυτικὸν ἤττον ἐπόνησεν· ὁ γὰρ Μηνῆς, ὅτε ἐκ πολλοῦ
 θαλαττοεργὸς ὢν, τὸν τε χειμῶνα προείδετο καὶ ἐς τὸ πέλαιος
 εὐθὺς τὰς ναῦς ἀνώρμισεν, καὶ αὐτὰς ἀγκύραις χαλαραῖς, ἵνα
 μὴ τὰ σχοινία τεινόμενα διαρραγῇ, διαλαβὼν πρὸς αὐτὸν τὸν
 ἄνεμον ἀντήρεται, καὶ οὕτως οὔτε τι σχοινίον ἔτιεινε καὶ ἐν τῷ
 αὐτῷ αἰετῶν, πᾶν ὅσον ὑπὸ τοῦ πνεύματος ἀπεωθεῖτο, ἐκ τῆς
 3 εἰρεσίας ἀνακωχέων. οἱ δ' ἕτεροι, ὅτε τῇ προτεραιᾷ δεινῶς τετα-
 λαιπωρηκότες καὶ τὰ θαλάττια μηδέπω ἀκριβῶς εἰδότες, πρὸς τε
 τὴν γῆν ἐγγὺς οὖσαν ἐξεβράσθησαν καὶ πολλὰς ναῦς ἀπέβαλον. ἥ
 τε νῦν ὥσπερ πρότερον οὐκ ἐλάχιστα αὐτοῖς ἐβεβοθήκει, οὕτω
 τότε ἐς τὰ μάλιστα ἐλυμνήματο· ὁ γὰρ ἄνεμος καὶ δι' αὐτῆς πολὺς
 4 γενόμενος ἀπερρήγνυ τε ἀπὸ τῶν ἀγκυρῶν τὰ σκάφη καὶ πρὸς τὰς
 πέτρας ἐξεύθει. καὶ ἐκεῖνά τε οὕτω διώλλυτο, καὶ οἱ ναῦται οἷ
 τε ἐπιβάται μὴτε προῖδεῖν τι ὑπὸ τοῦ σκοτίους μῆτ' ἐπακοῦσαι διὰ
 τὸν θόρυβον καὶ διὰ τὴν ἡχὴν τὴν ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλως τε καὶ τοῦ
 πνεύματος ἀντιπαταγοῦντός σφισι, δυνάμενοι μίτην προσαπώλλυντο.
 5 καὶ διὰ τοῦτο ὁ τε Καῖσαρ τῆς μὲν Σικελίας ἀπέγνω, τῆς δ' ἡπεί-
 ρου τῆς παραθαλασσίας φυλακὴν ἀγαπητιῶς ἐποίησατο, καὶ ὁ Σέξτος
 ἔτι καὶ μᾶλλον ἤρθη, καὶ τοῦ τε Ποσειδῶνος υἱὸς ὄντως ἐπίστευεν
 εἶναι, καὶ στολὴν κυανοειδῆ ἐνεδύσατο, ἵππους τε, καὶ ὥς γέ τινες
 6 φασι, καὶ ἄνδρας ἐς τὸν πορθμὸν ζῶντας ἐνέβαλεν. καὶ αὐτὸς
 μὲν τὴν Ἰταλίαν ἤγε καὶ ἔφερον, ἐς δὲ Αἰβύνην τὸν Ἀπολλοφάνην
 ἐπεμψεν. καὶ τοῦτον μὲν ὁ Μηνῆς ἐπιδιώξας καὶ καταλαβὼν ἐκά-
 κωσεν· μεθισταμένων δὲ τῶν περὶ τὴν Σικελίαν νησιωτῶν πρὸς
 τὸν Σέξτον ὁ Καῖσαρ τοὺς Λιπαραιούς προκατέλαβε, καὶ ἐκ τε
 τῆς νήσου ἐξανέστησε καὶ ἐς Καμπανίαν ἐκόμισε, καὶ ἐκεῖ ἐν Νεα-
 49 πόλει κατοικεῖν μέχρις οὗ ἂν πόλεμος ἦ ἡνάγκασεν. καὶ τούτῳ
 πλοῖά τε κατὰ πᾶσαν ὥς εἰπεῖν τὴν Ἰταλίαν ἐναυπηγεῖτο, καὶ ἐρέτας
 τὰ μὲν πρῶτα παρὰ τῶν φίλων ὥς καὶ ἐκόντων διδόντων, ἔπειτα

δὲ καὶ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν τε βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων τῶν τε δημοτῶν τῶν εὐπόρων δούλους συνέλεγεν, ὀπλίτας τε κατελέγετο, καὶ χρήματα παρὰ τε τῶν πολιτῶν καὶ παρὰ τῶν συμμύχων τῶν τε ὑπηκόων, τῶν τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τῶν ἔξω πάντων, ἤθροιζεν.

καὶ τὸν γε ἐνιαυτὸν τοῦτόν τε καὶ τὸν ὕστερον ἔς τε τὴν ναυ-² πηγίαν τῶν νεῶν καὶ ἐς τὴν ἄθροισιν τὴν τε ἄσκησιν τῶν ἑρετῶν ⁷¹⁷ κατανάλωσεν, αὐτὸς μὲν ἐφορῶν καὶ διατάττων ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα τὰ τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ τὰ ἐν τῇ Γαλατίᾳ (κίνησις γάρ τις παρ' αὐτοῖς ἐγένετο), τῷ δ' Ἀγρίππᾳ τὴν τοῦ ναυτικοῦ παρυσκευὴν ἐγχειρίσας. τοὺς γὰρ Γαλάτας αὐτὸν τοὺς νεωτερίσαντας προσπο-³ λειμούμενον, ὅτε περ καὶ τὸν Ῥῆγον δεύτερος δὴ Ῥωμαίων ἐπὶ πολέμῳ διέβη, μετεπέμψατο, καὶ τῇ τε δόσει τῶν νικητηρίων ἐτίμησε καὶ ἐκπονήσῃ ἐξασκῆσαί τε τὸ ναυτικὸν ἐκέλευσεν. καὶ ὅς (ὑπάτερε ⁴ δὲ μετὰ Λουκίου Γάλλου) τὰ μὲν ἐπὶ νίκῃ οὐκ ἔπειμψεν, ἀσχερὸν εἶναι νομίσας τοῦ Καίσαρος κακῶς πεπραγόντος γυνρωθῆναι, τὸ δὲ δὴ ναυτικὸν πάννυ προθύμως ἐξεργάσασθαι. ἐγένετο μὲν γὰρ ἐν πάσῃ τῇ παραθαλάσσιᾳ Ἰταλίᾳ τὰ σκάφη· ὥς δ' οὐδεὶς αἰγιαλὸς ⁵ ἐγκαθορμίσασθαι αὐτοῖς ἀσφαλῆς εὗρίσκετο (ἀλλήμενα γὰρ ἔτι καὶ τότε τὰ πλείω τῆς ἡπείρου ταύτης ἦν), ἔργον μεγαλοπρεπὲς καὶ ἐνενόησε καὶ ἐξεποίησεν, ὃ ἐγὼ διὰ πλειόνων ἐξηγησάμενος ἐκεῖνό τε ἐπιδείξω τῷ λόγῳ καὶ τὰλλα τὰ κατ' αὐτὸ νῦν ὄντα.

ἐν τῇ Κύμῃ τῇ Καμπανίδι χωρίον τι μεταξὺ Μισσηνοῦ καὶ 50 Ποντεῶλων μηροειδὲς ἔστιν· ὅρεσί τε γὰρ σμικροῖς καὶ ψιλοῖς, πλὴν βραχέων, περιεῖληπται, καὶ θάλασσαν τριπλὴν κολπώδῃ ἔχει. ἡ ² μὲν γὰρ ἔξω τε καὶ πρὸς ταῖς πόλεσιν ἔστιν, ἡ δ' ὀλίγη διαφυῇ ἀπ' αὐτῆς διείρεται, ἄλλη ἐν αὐτῇ τῇ μυχῷ λιμνώδης ὁρᾶται. καὶ καλεῖται αὕτη μὲν Ἀθερνίς, ἡ δὲ μέση Λουκρηνίς· ἡ γὰρ ἔξω τοῦ Τυρσητικοῦ οὖσα ἐς ἐκεῖνο καὶ τὴν ἐπωνυμίαν τελεῖ. ἐν ταύτῃ ³ δὴ τῇ θαλάσῃ τῇ ἐντὸς ἐκατέρως, στενοῖς τότε ἔσπλοις τὸ διείργον τὴν Λουκρηνίδα ἀπὸ τοῦ πελάγους ἐπ' ἀμφοτέρω παρ' αὐτὴν τὴν ἡπειρον ὃ Ἀγρίππας συντρίψας λιμένους ναυλοχωράτους ἀπέδειξεν. ἐργαζομένων δ' αὐτῶν εἰκὼν τις ὑπὲρ τῆς Ἀθερνίδος, εἴτ' οὖν τῆς ⁴ Καλυψοῦς, ἥ τὸ χωρίον ἀνατιθέασιν, ἐς ὃ καὶ τὸν Ὀδυσσεῖα ἐσπλευσαι λέγουσιν, εἴτε καὶ ἐτέρως τινὸς ἡρώϊνης οὖσα, ἰδρωτὸς ὥπερ τι σῶμα ἀνθρώπινον ἀνεπλήσθη. καὶ τοῦτο μὲν ὅπῃ ποτὲ συμβαίνει, οὐκ ἔχω εἰπεῖν· τὰ δ' ἄλλα ὅσα ἐν τῷ τόπῳ ἐκείνῳ ἀξιοφύγητα ἐθευσάμην, φράσω. τὰ ὅρη ταῦτα πρὸς ταῖς ἔνδον θαλάσσαις ⁵¹ ὄντα πηγὰς πυρὸς τε ἄμμι πολλοῦ καὶ ὕδατος συμμιγροῦς ἔχει· καὶ

- αὐτὸ μὲν καθ' ἑαυτὸ ἐκάτερον οὐδαμοῦ εὐρίσκεται (οὔτε γὰρ πῦρ αὐτὸ οὐδ' ὕδωρ ψυχρὸν αὐτὸ φαίνεται), ἐκ δὲ δὴ τῆς ὁμιλίας
- 2 σφῶν τό τε ὕδωρ θερμαίνεται καὶ τὸ πῦρ ὑγραίνεται· καὶ ἐκεῖνο μὲν πρὸς τὴν θάλασσαν διὰ τῶν προπόδων ἐς τὰς δεξαμενάς χωρεῖ, τὴν δ' ἀτμίδα αὐτοῦ ἐς τε οἰκήματα μετέωρα διὰ σωλήνων ἀνάγουσι, κἀνταῦθα αὐτῇ πυριῶνται· ὅσω γὰρ ἂν ἐπὶ πλεῖον ἀπὸ τε τῆς γῆς καὶ ἀπὸ τοῦ ὕδατος ἀναδράμῃ, ξηροτέρα γίνεται. κατασκευαὶ τε οὖν περὶ ἀμφοτέρα πολυτελεῖς ἤσκηται, καὶ ἔστιν ἐς τε
- 3 βίου διαγωγὴν καὶ ἐς ἅκεσιν ἐπιτηδεύματα. ταῦτά τε οὖν τὸ ὄρος ἐκεῖνο καὶ προσέτι καὶ γῆς φύσιν τοιάνδε παρέχεται. τοῦ πυρὸς τὸ μὲν καίειν οὐκ ἔχοντος (ὑπὸ γὰρ τῆς τοῦ ὕδατος συνουσίας πᾶν τὸ φλογῶδες αὐτοῦ σβέννυται), διακρίνειν δὲ δὴ καὶ διατήκειν τὰ προστυχόντα οἱ καὶ ὥς δυναμένου, συμβαίνει τῆς γῆς τὸ μὲν λιπαρὸν ἐκτίχεσθαι ὑπ' αὐτοῦ, τὸ δὲ τραχὺ καὶ ὀστῶδες ὡς εἰπεῖν
- 4 ἔπολειπεσθαι. σφραγγώδεις τε οὖν οἱ ὄγκοι ἐξ ἀνάγκης γίνονται, καὶ αὐχμῶ μὲν δοθέντες ἐς κόριν διαλύονται, ὕδατι δὲ σὺν κοιλίᾳ φρυαθέντες συνίστανται, καὶ ἐφ' ὅσον γ' ἂν ἐν τῷ ὑγρῷ ὣσι, πηγνυνταὶ τε καὶ πετροῦνται. αἴτιον δὲ ὅτι τὸ μὲν κραῦρον αὐτῶν ὑπὸ μὲν τοῦ πυρὸς ὁμοφυοῦς οἱ ὄντος ἐπιτείνεται τε καὶ θραύεται, τῇ δὲ δὴ συμμῖξει τῆς νοτίδος ἀναψύχεται, καὶ τούτου εἰσω διὰ
- 5 παντὸς συμπιληθὲν ἄλυτον γίνεται. τοιαῦται μὲν αἱ Βαῖαι (οὕτω γὰρ ὁ χῶρος καλεῖται) τυγχάνουσι, καὶ ἐς αὐτάς τότε ὁ Ἀγρίππας, ἐπειδὴ τάχιστα τοὺς ἔσπλους ἐξεποίησε, τὰς τε ναῦς καὶ τοὺς ἐρέτας ἤθροισε, καὶ τὰς μὲν κατέφραττε, τοὺς δὲ ἐπ' ἰσθίων ἐρέτειν ἤσκει.
- 52 οἱ δὲ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐταράττοντο μὲν καὶ ὑπὸ σημείων. ἄλλα τε γὰρ συχνὰ σφισιν ἐσηγγέλθη, καὶ ὅτι δελφῖνες πολλοὶ περὶ τὴν Ἀσπίδα τὴν τῆς Ἀφρικῆς πόλιν ἐμαχέσαντό τε ἀλλήλοις καὶ διε-
- 2 φθάρησαν· καὶ τι καὶ αὐτοῦ πρὸς τῷ ἄστει αἷμα ἐκ τοῦ οὐρανοῦ ῥυέν ὄρνιθες διεφόρησαν. ἐπειδὴ τε ἐν τῇ πανηγύρει τῇ τῶν Ῥωμαίων οὐδεὶς τῶν βουλευτῶν ἐν τῷ Καπιτωλίῳ, ὥσπερ εἰδιστο,
- 3 εἰσιτάθη, ἐν τέρατος λόγῳ καὶ τοῦτ' ἔλαβον. τό τε τῇ Λιβία συμβᾶν ἐκείνῃ μὲν καθ' ἥδονην ἐγένετο, τοῖς δ' ἄλλοις δέος ἐνεποίησεν· λευκὴν γὰρ ὄρνιθα, κλωνίον δάφνης ἐγκάρπου φέρουσαν, αἰτὸς ἐς τὸν κόλπον αὐτῆς ἐνέβαλεν. καὶ ἐδόκει γὰρ οὐ σμικρὸν τὸ σημεῖον εἶναι, τὴν τε ὄρνιθα ἐν ἐπιμελείᾳ ἦγε καὶ τὴν δάφνην ἐφύτευσεν.
- 4 καὶ ἡ μὲν ῥίζωθεισα πῆξῃσιν ὥστε καὶ τοῖς τὰ ἐπινίκια μετὰ τοῦτο πέμψασιν ἐπὶ πλεῖστον ἐξαρκέσαι, ἡ τε Λιβία ἐγκολπώσασθαι καὶ τὴν τοῦ Καίσαρος ἰσχὺν καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ κρατήσιν ἔμελλεν·

τοὺς δὲ δὴ ἄλλους τοὺν ἐν τῇ πόλει ταῦτά τε καὶ αἱ διαλλαγαὶ 53
 τῶν ἀρχόντων ἰσχυρῶς ἐτίρασσον· οὐ γὰρ ὅπως οἱ τε ὑπατοὶ καὶ
 οἱ στρατηγοί, ἀλλὰ καὶ οἱ ταμίαι ἐπ' ἀλλήλοις ἀντικαθίσταντο,
 καὶ τοῦτ' ἐπὶ χρόνον ἐγένετο. αἷτιον δὲ ὅτι πάντες οὐχ οὕτως ἴν' 2
 οἴκοι ἐπὶ πλεῖον ἄρξωσιν, ὥς ἵνα ἐν τοῖς ἄρξασιν ἀριθμῶνται καὶ
 ἀπ' αὐτοῦ καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δυνάμεις τὰς ἔξω λαμβάνωσιν
 ἐσπούδαζον. οὐκ οὐδ' ἐς ῥῆτὸν ἔτι τινὲς χρόνον ἤρουντο, ἀλλ'
 ὥστ' ἐπιβῆναι τε τοῦ ὀνόματος τῆς ἀρχῆς καὶ ἀποστῆναι ὅταν τοῖς
 τὸ κράτος ἔχουσι δόξῃ· καὶ πολλοὶ γε ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐκά- 3
 τερον ἔπραξαν. εἰσὶ δὲ οἱ καὶ παντάπασιν τὰς ἀρχὰς ὑπὸ πενίας
 ἐγκατέλιπον· τῶν γὰρ σὺν τῷ Σέξτιῳ τότε ὄντων, ὥς καὶ κατὰ
 δίκην δὴ τινα ἀτιμασθέντων, οὐ μνημονεύω. βουλευομένου δ' οὖν 4
 καὶ Μάρκου τινὸς Ὀππίου ἀγορανομίας ὑπ' ἀπορίας (ἐκ γὰρ τῶν
 ἐπικεκηρυγμένων καὶ αὐτὸς καὶ ὁ πατήρ αὐτοῦ ἦν) ἐκστῆναι τὸ
 πλῆθος οὐκ ἐπέτρεψεν, ἀλλ' ἐς τε τὰ ἄλλα τὰ πρὸς τὸν βίον ἀναγ-
 καῖα καὶ ἐς τὸ τῆς ἀρχῆς ἀνάλωμα ἀργύριον αὐτῷ συνεσῆνεγκεν.
 καὶ λόγος γε ἔχει καὶ τῶν κακούργων τινὰς ἐς αὐτὸ τὸ θάνατον ἐν 5
 προσωπείοις, ὥς καὶ ὑποκρινομένους τι, ἐσελθόντας συγκαταβαλεῖν
 τὰ χρήματα. καὶ ὁ μὲν οὕτω ζῶν τε ὑπὸ τοῦ ὀμίλου ἡγαπήθη,
 καὶ ἀποθανὼν οὐ πολλῷ ὕστερον ἐς τε τὸ ἄρειον πεδίον ἐκομίσθη
 καὶ ἐκεῖ καὶ ἐκαύθη καὶ ἐτάφη· ἡ δὲ δὴ βουλή ἀγανακτήσασα τῇ 6
 πάσῃ τοῦ πλῆθους περὶ αὐτὸν σπουδῇ τὰ ὁσιᾶ αὐτοῦ, ὥς οὐχ
 ὁσίως ἐν τῷ ἱερῷ χωρίῳ κείμενα, ἀνέλειτο, πεισθεῖσα τοῖς ποτι-
 φίξι, καίπερ πολλοὺς ἄλλους ἐν αὐτῷ καὶ πρότερον καὶ μετὰ ταῦτα
 θάψασα.

κὰν τῷ αὐτῷ τούτῳ χρόνῳ καὶ ὁ Ἀντώνιος ἦλθε μὲν ἐς τὴν 54
 Ἰταλίαν αὐθις ἐκ τῆς Συρίας, πρόφασιν μὲν ὥς καὶ τοῦ Σεξτείου
 πολέμου διὰ τὰς τοῦ Καίσαρος συμφορὰς μεθέξων, οὐ μέντοι καὶ
 παρέμεινεν αὐτῷ, ἀλλ' ἅτε ἐς κατασκοπὴν αὐτοῦ μᾶλλον ἢ καὶ 2
 ἔργον τινὸς ἕνεκα ἀφιγμένος, ἐκείνῳ μὲν ναῦς ἔδωκε καὶ ἑτέρας
 πέμψειν ὑπέσχετο, ἀνθ' ὧν ὀπλίτας ἀνέλαβεν, αὐτὸς δὲ ὥς καὶ
 ἐπὶ τοὺς Πάρθους στρατεύσων ἀπῆρεν. πρὶν δὲ ἢ ἀποπλεῖν αὐτὸν 3
 ῥητιάσαντο ἀλλήλους, πρότερον μὲν διὰ τῶν ἐταίρων, ἔπειτα δὲ καὶ
 δι' ἐαυτῶν· καὶ οὐ γὰρ πῶ σχολὴν πολεμῆσαι σφισιν ἦγον, συνηλ-
 λάγησαν τρόπον τινά, τῆς Ὀκταβίας ὅτι μάλιστα τοῦτο πρᾶσσού-
 σης. καὶ ὅπως γε πλείοσι τοῖς τῆς συγγενείας συνδέσμοις συνέ- 4
 χοιντο, ὅ τε Καῖσαρ Ἀντύλλῳ τῷ τοῦ Ἀντωνίου νιῒ τὴν θυγατέρα,
 καὶ ἐκεῖνος τῷ Δομιτίῳ, καίτοι τοῦ Καίσαρος σφαγεῖ τε γενομένην

53 2 3 λαμβάνειν

4 1 βουλευομένου*

5 2 συγκαταβάλλειν*

54 4 2 τε γὰρ Καῖσαρ*

καὶ ἐν τοῖς ἀπολουμένοις ἐκτεθέντι, τὴν ἑαυτοῦ τὴν ἐκ τῆς Ὀκταβίας
 5 οἱ γεννηθεῖσαν ἐνεγύρουν. ταῦτά τε ἅμια πρὸς ἀλλήλους ἐπλάσσοντο·
 οὐ γὰρ που καὶ ποιήσιν τι αὐτῶν ἡμελλον, ἀλλ' ἐς τὴν χρείαν
 τῶν παρόντων σφίσι πραγμάτων ὑπεκρίνοντο. ἀμέλει καὶ τὴν Ὀκ-
 ταβίαν αὐτὴν εὐθὺς ἐκ τῆς Κερκύρας ὁ Ἀντώνιος ἐς τὴν Ἰταλίαν,
 ἵνα δὴ μὴ σὺγκινδυνεύσῃ οἱ τοῖς Πάρθοις πολιοῦντι, ἀπέπεμψε.
 6 οὐ μὴν ἀλλ' ἐν γε τῷ τότε ἐκεῖνά τε οὕτως ἐπραξαν, καὶ τὸν μὲν
 Σέξτον τῆς τε ἱερωσύνης ἅμια καὶ τῆς ὑπατείας ἐς ἣν ἀπεδέδεικτο
 ἐπανσαν, ἑαυτοῖς δὲ τὴν ἡγεμονίαν ἐς ἄλλα ἔτη πέντε, ἐπειδὴ τὰ
 πρότερα ἐξεληλύθει, ἐπέτρεψαν. καὶ μετὰ ταῦτα Ἀντώνιος μὲν ἐς
 7 τὴν Συρίαν ἡπείγετο, Καῖσαρ δὲ ἐς τὸν πόλεμον καθίστατο. καὶ
 τὰ μὲν ἄλλα κατὰ γνώμην αὐτῷ ἐχόρει, ὁ δὲ δὴ Μηνᾶς ἄπιστός
 τε φύσει ὢν καὶ τὰ τοῦ κρείττονος αἰεὶ θεραπεύων, καὶ προσέτι καὶ
 ἀγανακτήσας ὅτι μηδεμίαν ἀρχὴν εἶχεν ἀλλὰ τῷ Σαβίνῳ ὑπετέτακτο,
 πρὸς τὸν Σέξτον αὖθις ὑποτόμωλυσεν.

^{a. u.}
⁷¹⁸
 ΜΘ ἐν μὲν οὖν τῷ χειμῶνι ἐν ᾧ Λούκιος τε Γέλλιος καὶ Κορκήσιος
 Νέρβας ὑπάτευσαν, ταῦθ' οὕτως ἐγένετο· Καῖσαρ δέ, ὡς τό τε
 ναυτικὸν ἡτοίμαστο καὶ τὸ ἔαρ ἐνέστη, ἤρθε τε ἐκ τῶν Βαιῶν καὶ
 παρὰ τὴν Ἰταλίαν ἐκομίζετο, ἐλπίδα οὐκ ἐλαχίστην ἔχων ἀπαντα-
 χόθεν πέραν τὴν Σικελίαν περισχῆσειν. αὐτός τε γὰρ πολλαῖς να-
 σὶν ἐπέπλει, καὶ αἱ τοῦ Ἀντωνίου ἐς τὸν πορθμὸν ἤδη παρήσαν·
 2 ὁ τε Λέπιδος ἄκων μὲν, ὑπέσχετο δ' οὖν αὐτῷ βοηθήσειν. μέγι-
 στον δὲ τῷ τε ὕψει τῶν σκαφῶν καὶ τῇ παχύτητι τῶν ξύλων ἐθάρ-
 σει· ὑπερπαχὴ τε γὰρ καὶ ὑπερμεγέθη κατεσκευάσθη, ὥστ' ἐπιβάτας
 τε πλείστον ὅσους ἄγειν (καὶ γὰρ πύργους ἔφερον, ὅπως ὥσπερ
 ἀπὸ τείχους ἐξ ὑπερδεξίων ἀγωνίζονται) καὶ αὐτὰ πρὸς τε τὰς
 ἐμβολὰς τῶν ἐναντίων ἀντέχειν, καὶ τοὺς ἐμβόλους αὐτῶν, ὅτε καὶ
 3 βριαυτέρων τὴν σύγκρουσιν ποιουμένων, ἀποστρέψιν. τοιούτοις μὲν
 λογισμοῖς ὁ Καῖσαρ ἐς τὴν Σικελίαν ἡπείγετο. καὶ αὐτῷ τὸ ἀκρω-
 τήριον τὸ Παλίνουρον ὀνομαζόμενον υπερβάλλοντι χειμῶν μέγας
 ἐπέπεσεν· καὶ οὕτως τε πολλὰς ναῦς ἐφθίρει, καὶ ὁ Μηνᾶς ταρατ-
 τομέναις ταῖς λοιπαῖς ἐπιγενόμενος συχνὰς τὰς μὲν ἔκασσε τὰς δ'
 4 ἀνεδέσαστο. εἰ δὲ μὴ αὖθις ἐπὶ τε τῇ ἀδείμῃ καὶ ἐπ' ἄλλαις τισὶν
 ἐλπίσι μετέστη, καὶ τριήρεις ψευδαντομόλους δεξιόμενος πᾶν τὸ
 ναυτικὸν οὗ ἤρχε προέδωκεν, διὰ κενῆς ἄν καὶ τότε ὁ ἐπίπλους τῷ
 Καίσαρι ἐγένετο. τοῦτο δὲ ἐπραξεν, ὅτι οὔτε τῷ Λεπίδῳ πολέμη-
 σαι ὑπὸ τοῦ Σέξτου ἐπετράπη καὶ πρὸς πάντα τὰλλα ὑπωπτεύετο.
 5 Καῖσαρ δὲ προσήκατο μὲν αὐτὸν καὶ τότε ἀσμένεστατα, οὐ μέντοι

καὶ ἐπίστευσέ τι ἔτ' αὐτῷ. ὥς δ' οὖν τὰς τε πεποννηκνίους ναῦς ἐπεσχενάσματο, καὶ τοὺς δούλους τοὺς τριηρίτας ἤλευθέρωσε, τοὺς τε περίνεως (πολλοὶ γὰρ φθειρομένων ἐν τῇ ναυαγίᾳ τῶν σκαφῶν ἀπεκολύμβησαν) ἐς τὸ τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν ὀλιγανδροῦν κατέταξεν, ἐς τε Αἰπύραν ἦλθε, κἀνταῦθα τὸν τε Ἀγρίππαν καὶ τὰς 6 ναῦς καταλιπὼν ἐς τὴν ἡπειρον ἐκομίσθη, ἵνα καὶ τὸν πεζὸν ἐς τὴν Σικελίαν, ὅταν καιρὸς γένηται, περαιώσῃ.

μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Σέξτος αὐτὸς μὲν ἐν Μεσσήνῃ ὑφώρμει, 2 τὸν διάπλουον αὐτοῦ τηρῶν, τῷ δ' Ἀγρίππᾳ Δημοχάρην ἀνθορμεῖν ἐν Μύλαις ἐκέλευσεν. οὗτοι οὖν τὸ μὲν πλεῖστον τοῦ χρόνου ἀπο- 2 πειρώμενοι μὲν ἀλλήλων κατὰ τὸ παρεῖκον, οὐ μέντοι καὶ ἐναποκινδυνεύσαι παντὶ τῷ στόλῳ τολμῶντες κατανάλωσαν· οὔτε γὰρ τὰς δυνάμεις ἀλλήλων ᾔδεσαν, καὶ πάντα πρὸς τε τὸ μείζον καὶ πρὸς τὸ φοβερώτερον παρ' ἀμφοτέροις περὶ τῶν ἐτέρων ἐλογοποιεῖτο. τέλος δὲ ὁ Ἀγρίππας συνιείς ὅτι οὐ συμφέρει οἱ διατρίβειν (οἱ γὰρ 3 τοῦ Σέξτου, ὅτε ἐν τῇ οἰκίᾳ ναυλοχοῦντες, οὐδὲν ἐδέοντο σπεύδειν) τὰς τε ἀρίστους τῶν νεῶν ἔλαβε, καὶ ἐπὶ τὰς Μύλας πρὸς κατασκοπὴν τοῦ τῶν ἐναντίων πλῆθους ὥρμησεν. καὶ ἐπειδὴ μήτε πάντας αὐτοὺς ἰδεῖν ἢ δυνήθη μήτ' ἀναχθῆναι τις αὐτῶν ἠθέλησε, κατεφρόνησεν αὐτῶν, καὶ ἐπανελθὼν παρεσχευάζετο ὥς καὶ πάσαις 4 ταῖς ναυσὶ τῆς ὑστεραίας ἐπὶ τὰς Μύλας ἐπιπλευσούμενος. τὸ δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ὁ Δημοχάρης ἔπαθεν· μόνας τε γὰρ τὰς ἀφικομένας ναῦς ὑποτοπήσας εἶναι, καὶ βραδύτατα αὐτὰς ὑπὸ τοῦ μεγέθους πλεούσας ἰδὼν, τὸν τε Σέξτον τῆς νυκτὸς μετεπέμψατο, καὶ ἤτοι- 5 μίζετο ὥς καὶ αὐτῇ τῇ Αἰπύρᾳ προσμίζων. ἡμέρα τε ὑπέφηνε, καὶ ἀμφοτέροις ἅμα ὥς καὶ ἐπ' ἐλάττους σφῶν ἀλλήλους ὄντας ἔπλεον. ἐγγὺς δὲ δὴ γενόμενοι, καὶ παρὰ δόξαν πολλῶν πλείους 3 τοὺς ἐναντίους ἐκάτεροι ὦν ᾤοντο εἶναι ἰδόντες, τὰ μὲν πρῶτα ἐταράχθησαν ὁμοίως ἀμφοτέροις, καὶ τινες καὶ πρόνυναν ἐκρούσαντο· ἔπειτα δὲ τὴν φυγὴν τῆς μάχης μᾶλλον φοβηθέντες, καὶ ἐν μὲν ταύτῃ καὶ κρατῆσαι ἂν ἐλπίσαντες, ἐν δὲ ἐκείνῃ πασσοῦδι ἀπολεί- 6 σθαι προσδοκῆσαντες, ἀντεξώρμησαν καὶ συμμιζαντες ἐναυμάχθησαν. ἦσαν δὲ οἱ μὲν τῷ πλῆθει τῶν νεῶν οἱ δὲ ταῖς ἐμπειρίαις τῶν 2 ναυτῶν προφέροντες, καὶ τοῖς μὲν τό τε ὕψος τῶν σκαφῶν καὶ τὸ πάχος τῶν ἐπιτείδων οἱ τε πύργοι συνηγόροντο, τοὺς δ' ἐτέρους οἱ τε διέκπλοι ἀνέφερον, πρὸς τε τὴν ῥώμην τῶν τοῦ Καίσαρος ἐπι- 7 βατῶν ἢ τόλμα αὐτῶν ἀντήρκει· αὐτόμολοι γὰρ οἱ πλείους ἐκ τῆς Ἰταλίας ὄντες ἀπονοία πολλῇ ἐχρῶντο. καὶ τούτου πλεονεκτοῦντές 3

2 α β ἀναναχθῆναι? *
2 2 ναυτικῶν *

3 1 β κρατήσιν* ἀντεπλίσαντες

- τε ἅμια ἀλλήλων καὶ ἑλαττούμενοι οἷς εἶπον, ἴσῃν τὴν ἰσχὺν ἐκ τοῦ
 τῶν ὑπαρχόντων σφίσιν ἀντιπύλου εἶχον· καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἀγ-
 4 γώμαλα ἐπὶ πλείστον ἡγωνίσαντο. οἱ τε γὰρ Σέξτειοι τοὺς μὲν
 ἄνδρας τοὺς ἐναντίους τῷ ῥοθίῳ ἐξέπλησσον, καὶ τινὰς ναῦς, ῥύμῃ
 τέ σφισι προσπίπτοντες καὶ τὰς παρεξαιρεσίας αὐτῶν ἀναρρηγνύ-
 ντες, ἐτίτρωσκον, ἀπὸ δὲ δὴ τῶν πύργων ἐν τῇ προσμίξει βαλλόμενοι
 καὶ χειρῶν ἐπιβολαῖς σιδηρῶν προσαρτῶμενοι οὐδὲν ἑλαττον ὢν
 5 ἔδρων ἔπασχον· καὶ οἱ Καيسάρειοι ἐς χεῖρας μὲν σφισιν ἰόντες καὶ
 ἐς τὰς ναῦς σφῶν μετεκβαίνοντες κρείττους ἐγίνοντο, ἐκπηδῶντων
 δὲ αὐτῶν ἐς τὴν θάλασσαν ὁπότε βυπτίζοιντο, καὶ ἐτέρων σκαφῶν
 ῥαδίως ἐκ τοῦ καλῶς νεῖν καὶ ἐκ τοῦ κούφως ἐσκευάσθαι ἐπι-
 6 βαιόντων, ἀντιρρόπως ἡλαττοῦντο. κἂν τούτῳ καὶ τῶν νεῶν ἡ
 τε τῆς ναυτιλίας τῶν ἐτέρων ὀξύτης ἰσοπαλῆς τῇ τῶν ἐναντίων
 βεβαιότητι καὶ ἡ τούτων βαρύτης ἰσοστασία τῇ ἐκείνων λεπτότητι
 4 ἐγίνετο. ὅπερ δ' οὖν ποτὲ καὶ πρὸς νύκτα ἤδη οἱ τοῦ Καίσαρος
 ἐκράτησαν, οὐ μέντοι καὶ ἐπεδίωξάν τινα, ὥς μὲν ἡμεῖς δοκεῖ καὶ
 τὸ εἰκὸς συμβάλλεται, ὅτι μήτε καταλαβεῖν αὐτοὺς ἐδύναντο, καὶ
 ἐς τὴν γῆν, βράχῃ ὣν ἄπειροι ἦσαν ἔχουσιν, ἐφοβήθησαν ἐξοκεῖ-
 λαι· ὥς δὲ τινες λέγουσιν, ὁ Ἀγρίππας, ἅτε καὶ ὑπὲρ τοῦ Καίσαρος
 2 ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ μαχόμενος, ἐξαρχεῖν οἱ τὸ τρέφει τοὺς ἀν-
 τιπάλους ἡγεῖτο. καὶ γὰρ εἰώθει λέγειν πρὸς τοὺς πάντας ἐταίρους
 ὅτι οἱ πλείους τῶν ἐν ταῖς δυναστείαις ὄντων οὐδένα ἐθέλουσι
 κρείττω σφῶν εἶναι, ἀλλὰ τὰ μὲν πλείω, ὅσα γε καὶ πρόχειρον τὴν
 νίκην ἔχει, αὐτοὶ δι' ἑαυτῶν ποιοῦνται, τὰ δὲ δὴ χεῖρῳ καὶ ἀτο-
 3 πώτερα ἄλλοις προστάττουσιν. κἂν ἄρα ποτὲ τῶν ἀμεινόνων τι
 ἀναγκασθῶσι σφισιν ἐπιτρέψαι, βαρύνονται τε καὶ ἄχθονται τῇ
 εὐδοξίᾳ αὐτῶν· ἡττιῶσθαι μὲν γὰρ σφας καὶ κακῶς πράττειν οὐκ
 εὖχονται, οὐ μέντοι καὶ παντελῶς τι καταπράξοντας τὴν δόξαν
 4 αὐτοὺς λαβεῖν αἰροῦνται. δεῖν οὖν παρῆγει τὸν ἄνδρα τὸν σωθη-
 σόμενον τῆς μὲν δυσχερείας αὐτὸν τῶν πραγμάτων ἀπαλλάττειν,
 τὴν δὲ δὴ κατόρθωσίν σφων ἐκείνοις φυλάττειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν
 ταῦθ' οὕτω πέφυκε καὶ ὅτι καὶ ὁ Ἀγρίππας ἐπεμελεῖτο αὐτῶν οἶδα,
 οὐ μὴν ἔν γε τῷ τότε παρόντι τοῦτ' αἴτιον τῆς οὐ διαίξεως αὐτοῦ
 γράφω· οὐδὲ γὰρ οὐδ' εἰ πάννυ βρούλετο, οἷός τε ἦν ἐπισπείσθαι
 σφίσιν.
 5 ἐν ᾧ δ' οὖν ἡ ναυμαχία ἐγίνετο, ὁ Καῖσαρ ὡς τάχιστα τὸν
 τε Σέξτον ἐκ τῆς Μεσσηνίας ἀπεληλυθότα καὶ τὸν πορθμὸν φυλακῆς
 ἔρημον ὄντα ἤσθετο, τὸν μὲν καιρὸν τοῦ πολέμου οὐ παρέλιπε,

ἄλλ' εὐθὺς ἐπιβὰς τῶν Ἀντωνιέων νεῶν πρὸς Τυρρομένιον ἐπε-
 ραιώθη, οὐ μὴν καὶ ἐν τύχῃ αὐτῷ ἐχρήσατο. πλέοντα μὲν γὰρ ²
 οὐδ' ἀποβύινοντα αὐτὸν οὐδεὶς ἐκώλυσεν, ἀλλὰ καὶ πάνυ καθ' ³
 ἡσυχίαν τὰ τε ἄλλα καὶ τὸ στρατόπεδον ἐποιήσατο· ἐπεὶ δὲ ἡ τε
 ναυμαχία ἐγένετο, καὶ ὁ Σέξτος ἔς τε τὴν Μεσσήνην σπουδῇ ἀφί-
 κετο, καὶ μαθὼν παρόντα αὐτὸν ἄλλους τε διὰ ταχέων ἀκραιφνεῖς
 ἐς τὰς ναῦς ἀντενεβίβασε καὶ ἐκείναις τε αὐτῷ ἅμια καὶ τοῖς ὀπλί- ³
 ταις κατὰ γῆν προσέμιξε, τούτοις μὲν οὐδ' ἐπεξῆλθεν, ἀνταναχθεῖς
 δὲ καταφρονήσει τῆς τε ὀλιγότητος τῶν ἐναντίων νεῶν καὶ ὅτι καὶ
 προήτηντο, τοῦ τε ναυτικοῦ τὸ πλεῖον ἀπέβαλε καὶ αὐτὸς ὀλίγου
 προσδιεφθάρη. οὐκουν οὐδ' ἡδυνήθη πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ τοὺς ἐν ⁴
 τῇ Σικελίᾳ ὄντας διαφνεῖν, ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐς τὴν ἡπειρον ἀπε-
 σώθη. καὶ αὐτὸς μὲν ἐν ἀσφαλεῖ ἦν, ὅρων δὲ τὸ στράτευμα ἐν τῇ
 νήσῳ ἀπειλημιμένον δεινῶς ἤχθετο. καὶ οὐ πρότερον ἀνευθάρσησε ⁵
 πρὶν ληθύν τινα ἐκ τῆς θαλάσσης αὐτόματον ἀναθορόντα πρὸς
 τοὺς πόδας αὐτοῦ προσπεσεῖν· ἐκ γὰρ τούτου πιστεύσας τοῖς μάν-
 τεσιν, εἰποῦσίν οἱ ὅτι δουλῶσεται αὐτήν, ἀνερωσθη.

καὶ ὁ μὲν τὸν Ἀγρίππαν σπουδῇ πρὸς τὴν ἐπικουρίαν αὐτῶν ⁶
 μετεπέμπετο, ἐκεῖνοι δὲ ἐπολιορχοῦντο. καὶ ἐπειδὴ τὰ τε ἐπιτήδεια
 ἐπιλείπειν σφῶς ἤρχετο καὶ βοήθεια οὐδεμίᾳ πω ἐφαίνετο, φοβη-
 θεῖς ὁ Κορνηφίκιος (οὗτος γὰρ αὐτῶν ἦρχε) μὴ καὶ ὑπὸ λιμοῦ
 τῷ χρόνῳ κατὰ χώραν μένων ἐκπολιορχηθῇ, καὶ νομίσας διατρί- ²
 βοντι μὲν οἱ αὐτοῦ ταύτῃ μηδένα τῶν πολεμικῶν ἐς χεῖρας, ἅτε καὶ
 κρείττονι τοῖς ὀπλίταις ὄντι, ἤξειν, ἂν δέ πῃ προχωρῇ, δυοῖν θά-
 τερον, ἢ προσμιζαντάς σφισιν αὐτοὺς κρατήσῃν, ἢ μὴ βουληθέντων
 αὐτῶν τοῦτο ποιήσῃ πρὸς τε τὸ ἀσφαλὲς ἀποχωρήσῃν καὶ τῶν
 ἐπιτηδείων εὐπορήσῃν καὶ τινα καὶ ὠφέλειαν παρὰ τοῦ Καίσαρος
 ἢ καὶ τοῦ Ἀγρίππου σχήσῃν, τὰ τε σκάφη ὅσα ἔκ τε τῆς ναυμα- ³
 χίας ὑπελέλειπτο καὶ πρὸς τὸ τάφρευμα ἐξεπεπτώκει κατέκλυσεν,
 καὶ αὐτὸς ἄρας ὡς πρὸς τὰς Μύλας ἐπορεύετο. καὶ αὐτῷ προσ-
 βαλόντες καὶ ἱππεῖς καὶ ψилоὶ πόρρωθεν (οὐ γὰρ δὴ καὶ ὁμόσε
 χωρῆσαι ἐτόλμων) ἄποροι δεινῶς ἐγίγνοντο. αὐτοὶ μὲν γὰρ καὶ ⁴
 ἐπήρσαν ὁπότε καιρὸς εἴη, καὶ ἀνέστρεφον διὰ βραχέος· οἱ δέ, ὡς
 γε ὀπλίται, οὐτ' ἄλλως ἐπιδιώκειν σφῶς ὑπὸ τοῦ βάρους ἐδύναντο,
 καὶ τοὺς ἀόπλους τοὺς ἐκ τοῦ ναυτικοῦ σωθέντας περιέστελλον.
 καὶ τούτου ἔπασχον μὲν πολλὰ καὶ δεινὰ, ἀντέδρων δὲ οὐδέν· εἰ
 γὰρ που καὶ ἐπάξειάν τισιν, ἔτρεπον μὲν αὐτούς, πέρα δ' οὐ δυ-
 νάμενοι διώκειν χαλεπωτέρους σφῶς ἐν τῇ ἀνυστροφῇ, ἅτε καὶ

- μονοῦμενοι ταῖς ἐκδρομαῖς, εἶχον. ἔν τε οὖν τῇ ἄλλῃ πορείᾳ καὶ ἐν ταῖς διαβάσεσι τῶν ποταμῶν μάλιστα ἰσχυρῶς ἐταλαιπύρουσαν· περιτοιχιζόμενοι γὰρ αὐτοὺς οἱ ἐναντίοι καὶ κατ' ὀλίγους, οἷα ἐν τῷ τοιοῦτῳ, σπουδῇ ἀτάκτως χωροῦντας, ἔς τε τὰ καίρια παραγινουμένους ἔπαιον, καὶ ἐς τὰ πηλώδη τὰ τε ῥοώδη ἐσπίπτοντας
- 7 ὥς καὶ ἐνισχομένους ἢ καὶ παραφερομένους ἔβαλλον. καὶ τοῦτ' ἐπὶ τρεῖς ὅλας ἡμέρας ἐποίησαν, καὶ τῇ γε τελευταίᾳ παντελῶς αὐτοὺς ἐκάκωσαν, ἄλλως τε καὶ τοῦ Σέξτου τῷ ὀπλιτικῷ προσγενομένου σφίσιν, ὥστε τῶν μὲν ἀπολλυμένων οὐδένα ἔτι λόγον ἐποιοῦντο, ἀλλὰ καὶ ἐν κέρδει τὸ μηκέτ' αὐτοὺς κακοπαθεῖν ἐτίθεντο, καὶ ἦθελον καὶ αὐτοὶ τῶν ἤδη τεθνηκότων ὑπὸ τῆς ἀνελπιστίας εἶναι. οἱ δὲ δὴ τραυματῖαι πολλοὶ τε καὶ πλείους τῶν τελευτώντων ὄντες (ἅτε γὰρ καὶ λίθοις καὶ ἀκοντίοις πόρρωθεν βαλλόμενοι, καὶ μηδεμίαν ἐκ χειρὸς πληγὴν ὑπομένοντες, πολλὰ χῆ' τε καὶ οὐ πάντῃ
- 3 καιρίᾳ ἐπιτρούσκοντο) αὐτοὶ τε δεινῶς ἐταλαιπύρουσαν, καὶ τοῖς περιλοίποις πολὺ πλείω πόνον ἢ οἱ πολέμιοι παρῆχον· εἴτε γὰρ φέροντο, καὶ τοὺς ἀνέχοντάς σφας προσαπώλλυσαν, εἴτε καὶ κατελείποντο, τὸ στράτευμα πᾶν ἐς ἀθυρίαν ὀλοφνρόμενοι καθίστασαν. κἄν πυσσὸν διεφθάρησαν, εἰ μὴ περ οἱ πολέμιοι καὶ ἄκοντές σφιν
- 4 ἀπέσχοντο. ὁ τε γὰρ Ἀγρίππας τότε μὲν νικήσας τὴν ναυμαχίαν πρὸς τὴν Αἰπύραν ἀνέπλευσεν, ἔνθα δὴ καὶ μυθῶν τόν τε Σέξτον ἐς τὴν Μεσσήνην πεφηνγότα καὶ τὸν Δημοχάρην ἄλλοσέ ποι ἀπεληλυθότα, ἐπεραιώθη ἐς τὴν Σικελίαν καὶ καταλαβὼν τὰς τε Μύλας καὶ τὴν Τυνδαρίδα σῖτόν τε σφισι καὶ στρατιώτας ἔπειψεν·
- 5 καὶ ὁ Σέξτος οἰηθεὶς καὶ αὐτὸν ἐκείνον ἥξειν ἐφοβήθη καὶ σπουδῇ προαναχώρησεν, ὥστε καὶ σκευὴ τινὰ καὶ ἐπιτήδεια ἐν τῷ ἐρύματι καταλιπεῖν, ἔξ ὧν τὴν τροφὴν ἕφθονον οἱ περὶ τὸν Κορνούφιον
- 6 ἔχοντες πρὸς τὸν Ἀγρίππαν ἀπεσώθησαν. καὶ αὐτοὺς ὁ Καῖσαρ καὶ ἐπαίνους καὶ δωρεαῖς ἀνεκτήσατο, καίπερ ὑπεροπτικώτατά σφισιν ἐπὶ τῇ τοῦ Ἀγρίππου ναυκρατίᾳ, ὥς καὶ διαπεπολεμηκότος, χρησάμενος. τοσοῦτον γὰρ πού καὶ ὁ Κορνούφιος ἐπὶ τῇ τῶν στρατιωτῶν σωτηρίᾳ ἐφρόνει ὥστε καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐπὶ ἐλέφαντος, ὁσάκις ἔξω τῆς οἰκίας ἰδεῖναι, ἀνακομιζέσθαι.
- 8 τῷ δ' οὖν Καίσαρι ἐς τὴν Σικελίαν μετὰ τοῦτ' ἐλθόντι ὁ Σέξτος περὶ τὸ Ἀρτεμίσιον ἀντεστρατοπεδεύσατο· καὶ μάχην μὲν οὐδεμίαν εὐθὺς μεγάλην ἐμαχέσαντο, ἱππομαχίας δὲ τινὰς βραχείας ἐποιοῦντο. ἀντικαθήμενων δὲ αὐτῶν ἀλλήλοις, τῷ μὲν Σέξτῳ ὁ Γάλλος ὁ Τισιῆρος, τῷ δὲ Καίσαρι ὁ Λέπιδος σὺν ταῖς δυνάμει

7 α α καταλείποντο?*

α α ἐνταῦθα δ' ἦδη?

προσεγένοντο. οὗτός τε γὰρ περιπεσὼν τῷ χειμῶνι οὐπερ ἐμνημό- 2
νευσα καὶ τῷ Δημοχάρει, ναῦς τε συχνὰς ἀπέβαλε καὶ οὐκ εὐθὺς
πρὸς τὸν Καίσαρα ἦλθεν, ἀλλ' εἴτε δὴ διὰ τὸ πάθος, εἴθ' ὅπως
καθ' ἑαυτὸν ἐκεῖνος ποιοῖτο, εἴτε καὶ ἀπαγαγεῖν τὸν Σέξτον ἀπ'
αὐτοῦ βουληθεῖς, Αἰλυβυίῳ προσέβαλεν· καὶ ὁ Γάλλος ἐνταῦθα
αὐτῷ πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Σέξτου προσεπολέμει. καὶ οὕτως ἐκείθεν 3
ἀμφότεροι, ἐπειδὴ μηδὲν ἐπέραινον, πρὸς τὸ Ἀρτεμίσιον ἀφίκοντο.
καὶ ὁ μὲν Γάλλος ἐπέρρωσε τὸν Σέξτον, ὁ δὲ δὴ Λέπιδος τῷ τε
Καίσαρι διηρέχθη (αὐτός τε γὰρ ἐκ τοῦ ἴσου πάντα αὐτῷ διοικεῖν
ὥς καὶ συνάρχων ἤξισυ, καὶ ἐκεῖνος ἐς πάντα αὐτῷ ὥς καὶ ὑπο-
στρατήγῳ οἱ ἐρχήτο), καὶ τούτου πρὸς τε τὸν Σέξτον ἀπέκλινε καὶ
ἐκοινολογεῖτο αὐτῷ δι' ἀπορρήτων. ὑποτοπήσας οὖν τοῦτο ὁ Καί- 4
σαρ, καὶ μήτε ἐκφῆναι τολμῶν, μὴ καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ αὐτὸν πο-
λεμώσεται, μήτ' αὐτὸν ἀποκρύψασθαι ἀσφαλῶς δυνάμενος (ὑποπτον
μὲν γὰρ ἐνόμιζεν εἰ μὴ συμβουλευοίτο τι αὐτῷ, δεινὸν δ' εἰ πάντα
ἀνακοινοῖτο), διακινδυνεύσαι ὅτι τάχιστα, πρὶν νεοχημῶθῃν αὐτῷ τι,
ἔγνω, καίτοι τῶν ἄλλων ἔνεκα ἥκιστα ἐπειγόμενος· οὔτε γὰρ αἴτιος 5
οὔτε χρήματα τῷ Σέξτῳ ὑπῆν, ἐξ ὧν ἤλπιζεν αὐτὸν ἀμαχίᾳ οὐ πολλῶ
ὑστερον καταλύσειν. ἐπεὶ δ' οὖν ἔκρινε τοῦτο, αὐτός τε κατὰ γῆν
τὸν στρατὸν ἐξάγων πρὸ τοῦ στρατοπέδου προπαρέτασσε, καὶ ὁ
Ἀγρίππας ἅμα ἐπιπλέων ἀπεσάλευεν· ὁ γὰρ Σέξτος πολλὰ ταῖς δυ-
νάμεσιν αὐτῶν ἐλαττούμενος οὐδετέρωσε ἀντεπεξῆει. καὶ τοῦτο καὶ 6
ἐπὶ πλείους ἡμέρας ἐγένετο. τέλος δὲ δείσας μὴ καὶ καταφρονηθεῖς
διὰ ταῦθ' ὑπὸ τῶν συμμάχων ἐγκαταλειφθῆ, ἀνταναχθῆναι ποτε
ταῖς ναυσὶ προσέταξεν· καὶ γὰρ τινα ἐλπίδα ἐν ταύταις μᾶλλον
εἶχεν. ὥς οὖν τό τε σημεῖον ἦρθη καὶ ἡ σύλπιγξ ὑπεσήμενεν, ἐκεῖ- 9
καὶ τε ἄπυσαι πρὸς τῇ γῇ συνέμιζαν καὶ ὁ πεζὸς ἀμφοτέρων ὁμοίως
ἐπ' αὐτῆς τῆς ῥαχίας παρετάξατο, ὥστε τὴν θάλασσαν ἀξιολογωτάτην
γενέσθαι. ἡ τε γὰρ θάλασσα ἡ ἐκεῖ πῦσα τῶν νεῶν ἐπεπλήρωτο 2
(πολλαὶ γὰρ οὐσαι ἐπὶ πλείστον ἐπέσχον), καὶ ἡ χώρα ἡ μὲν ἐγγὺς
αὐτῆς ὑπὸ τῶν ὠπλισμένων, ἡ δ' ἄλλη προσεχῆς ὑπὸ τοῦ λοιποῦ
ἐκατέρων ὁμίλου κατείχετο. ὅθεν περ καὶ ὁ ἀγὼν ἐδοξε μὲν τῶν
ναυμαχοῦντων μόνων εἶναι, τῇ δ' ἀληθείᾳ καὶ τῶν ἄλλων ἐγένετο·
οἱ τε γὰρ ἐν ταῖς ναυσὶν ὄντες προθυμότερον ἐς τὴν τῶν ὁρώντων 3
σφῆς ἐπίδειξιν ἡμιλλῶντο, καὶ ἐκεῖνοι, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἀπείχοντο
ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ πρὸς γε τὴν τῶν δρωμένων ὄψιν καὶ αὐτοὶ
τρόπον τινα ἡγωνίζοντο. ἀντιπάλου γὰρ ἐπὶ πολλὴ τῆς μάχης γε-
νομένης (ὁμοιοτροπώτατα γὰρ τοῖς πρὸςθεν ἐνανυμάχυσαν) ἰσορροπία

8 2 1 τῷ τε χ.?

9 3 3 ἀλλὰ καὶ] ἀλλὰ γάρ?

- 4 καὶ αὐτοὶ συστάσει τῆς γνώμης συνέσχοντο. μάλιστα μὲν γὰρ καὶ
 τὸν πόλεμον πάντα ἐν αὐτῇ καταλυθήσεσθαι ἠλπίζον· εἰ δὲ μή, οἱ
 μὲν, εἰ καὶ τότε κρατήσειαν, οὐδὲν ἔτι μέγα ἐπιπονήσειν, οἱ δέ, εἰ
 τότε γε νικήσειαν, οὐκέθ' ἡττηθήσεσθαι προσδοκῶντες ἔρρωντο.
 5 καὶ διὰ τοῦτο καὶ σιωπῇ, ὅπως αὐτοὶ τε πρὸς τὰ γιγνόμενα ἀπο-
 βλέπωσι καὶ τοὺς ἐν τῷ ἔργῳ μὴ ἀποτρίβωσι, καὶ κραυγῇ μικρᾷ
 ἐχρῶντο, τοὺς τε ναυμαχοῦντας ἀνακαλοῦντες καὶ τοὺς θεοὺς ἐπι-
 βοώμενοι, καὶ τοὺς μὲν κρατοῦντάς σφιν ἐπαινοῦντες τοὺς δ' ἡττω-
 6 μένους λοιδοροῦντες, καὶ πολλὰ μὲν ἐκείνοις ἀντιπαρακελεύόμενοι
 πολλὰ δὲ καὶ ἀλλήλοις ἀντιβοῶντες, τοῦ τε τοὺς σφετέρους ῥᾶον
 τὰ λεγόμενα ἀκούειν καὶ τοῦ τοὺς ἐναντίους ἥτιον τῶν οἰκείων
 10 ἐπαῖειν. τέλος μὲν οὖν ἰσοπαλεῖς ἦσαν, οὕτω τε ταῦτα παρ' ἀμ-
 φοτέρων ὁμοίως ἐγίγνετο, καὶ τι καὶ τοῖς σώμασιν ὥς καὶ ἰδεῖν καὶ
 νοῆσαι δυναμένοις σφίσιν ἐνεδείκνυντο· ἐπεὶ δὲ ἐτράποντο οἱ τοῦ
 Σέξτου, ἐνταῦθα ἤδη ἀθρόοι καὶ ἀπὸ μιᾶς ὀρμῆς οἱ μὲν ἐπαιώνι-
 2 σαν οἱ δὲ ὠλοφύραντο. καὶ οὗτοι μὲν, ὥς καὶ αὐτοὶ συννενικημένοι,
 πρὸς τὴν Μεσσήνην εὐθὺς ἀπεχώρησαν· ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ τοὺς τε
 ἐκπίπτοντας τῶν ἡττωμένων ἐς τὴν γῆν ἐξεδέχετο, καὶ ἐς αὐτὴν
 τὴν θάλασσαν ἐπεσβαίνων πάντα τὰ σκάφη τὰ γε ἐς τὸ τεναγῶδες
 3 ὁκέλλοντα κατεπίμπρη, ὥστε μήτε τοῖς ἔτι πλέουσιν ἀσφάλειαν εἶναι
 (πρὸς γὰρ τοῦ Ἀγρίππου ἐκόπτοντο) μήτε τοῖς προσίσχοусί πη
 (πρὸς γὰρ τοῦ Καίσαρος διώλλυντο), πλὴν ὀλίγων, ὅσοι ἐς τὴν
 Μεσσήνην προκατέφυγον. κὰν τούτῳ τῷ πόνῳ ὁ μὲν Δημοχάρης
 4 ἀλίσκόμενος αὐτὸν ἀπέσφαξεν, ὁ δ' Ἀπολλοφάντης ἄθραυστον τὴν
 ναῦν ἔχων καὶ δυνηθεὶς ἂν φυγεῖν προσεχώρησε τῷ Καίσαρι. τὸ
 δ' αὐτὸ τοῦτο καὶ ἄλλοι, ὅ τε Γάλλος καὶ οἱ ἱππεῖς οἱ σὺν αὐτῷ
 11 πάντες, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ πεζοὶ τινες ἐποίησαν. ἀφ' οὗ περ οὐχ
 ἦκιστα ὁ Σέξτος ἀπογνοὺς τὰ παρόντι φυγεῖν ἐβουλεύσατο, καὶ
 παραλαβὼν τὴν τε θυγατέρα καὶ ἄλλους, τὰ τε χρήματα καὶ τὰ
 λοιπὰ τὰ πλείστου ἄξια ἐς τὰς ναῦς τὰς ἄριστα τῶν σωθεῖσων
 πλεούσας ἐσθέμενος, νυκτὸς ἀπῆρεν. οὐδὲ ἐπεδίωξέ τις αὐτόν·
 ἐκείνός τε γὰρ λάθρα ἐξέπλευσε, καὶ ὁ Καῖσαρ ἐν μεγάλῃ ταραχῇ
 παραχρῆμα ἐγένετο.
 2 ὁ γὰρ Λέπιδος τῇ τε Μεσσήνῃ προσέπεισε, καὶ ἐσδεχθεὶς ἐς
 αὐτὴν τὰ μὲν ἐνέπιμπρη τὰ δ' ἥρπαζεν· ἐπειδὴ τε ἐκείνος αἰσθό-
 μενος τοῦτ' ἐπῆλθέ τέ οἱ διὰ ταχέων καὶ ἐμποδῶν ἐγίγνετο, τῆς
 μὲν πόλεως ὑπεξῆλθε φοβηθεὶς, ἐπὶ δὲ λόφον τινὰ καρτερὸν ἀνα-
 στρατοπεδευσάμενος ἐγκλήματα ἐποιεῖτο, καταλέγων πάνθ' ὅσα ἐλατ-

τοῦσθαι ἐνόμιζε, καὶ τὰ τε ἄλλα ἀπῆται ὅσα αὐτῷ κατὰ τὴν πρῶ- 3
 τὴν σφῶν συνωμοσίαν ἐδέδοτο, καὶ τῆς Σικελίας ὡς καὶ συγκατα-
 στρεψάμενος αὐτὴν ἀντεποιεῖτο. καὶ ὁ μὲν ταῦτά τε τῷ Καίσαρι
 πέμπων τινὰς ἐπεκάλει, καὶ ἐς δίκην αὐτὸν προυκαλεῖτο (εἶχε δὲ 4
 τὰς τε δυνάμεις ὥς ἐκ τῆς Λιβύης ἐπῆκτο, καὶ τοὺς ἐγκαταλειφ-
 θέντας ἐν τῇ Μεσσήνῃ πάντας, ἐπειδὴ καὶ πρῶτως ἐς αὐτὴν ἐσελη-
 λύθει καὶ τινὰ καὶ ἐλπίδα νεωτέρων σφίσι πραγμάτων ὑπεβεβλήκει).
 Καίσαρ δὲ πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἀντεῖπε, νομίσας δὲ δὴ πάντα 12
 τὰ δίκαια παρὰ τε ἑαυτῷ καὶ παρὰ τοῖς ὅπλοις, ὅτε καὶ ἰσχυρό-
 τερος αὐτοῦ ὢν, ἔχειν, εὐθὺς ἐπ' αὐτὸν μετ' ὀλίγων τινῶν ὥρμησεν
 ὡς καὶ ἐκείνόν τε ἐκ τοῦ αἰφνιδίου, οἷα μηδὲν δραστήριον ἔχοντα,
 καταπλήξων, καὶ τοὺς στρατιώτας αὐτοῦ προσποισόμενος. καὶ 2
 ἐσῆλθε μὲν ἐς τὸ στρατόπεδον δόξας σφίσι διὰ τὴν ὀλιγότητα τῶν
 συνακολουθούντων οἱ εἰρημικόν τι πράξειν· ὥς δ' οὐδὲν κατὰ γνώ-
 μην αὐτοῖς ἔλεγε, παρωξύνθησαν καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ, καὶ τινὰς τῶν
 ἄλλων καὶ ἀπέκτειναν· ἐκεῖνος γὰρ ἐν τάχει βοηθείας τυχὼν ἐσώθη.
 καὶ μετὰ τοῦτ' ἐπῆλθέ τε αὐθις αὐτοῖς μετὰ παντὸς τοῦ στρατοῦ, 3
 καὶ κατακλείσας σφᾶς ἐς τὸ τάφρευμα ἐπολιόρκει. φοβηθέντες οὖν
 τὴν ἄλωσιν κοινῇ μὲν οὐδὲν διὰ τὴν τοῦ Λεπίδου αἰδῶ ἐνεόχμω-
 σαν, ἰδίᾳ δὲ κατ' ὀλίγους ὡς ἕκαστοι ἐγκατέλιπον αὐτὸν καὶ με-
 θίσταντο· καὶ οὕτω καὶ ἐκεῖνος ἡνυγκάσθη ἐθελοντὴς δὴ ἐν ἐσθῆτι
 φαιῶ ἰκέτης αὐτοῦ γενέσθαι. καὶ ὁ μὲν ἐκ τούτου τῆς τε ἑξουσίας 4
 πάσης παρελύθη, καὶ δίαίταν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ οὐκ ἄνευ φυλακῆς
 εἶχεν· τῶν δὲ δὴ τὰ τοῦ Σέξτου πραξάντων οἱ μὲν ἱππεύοντες ἢ
 καὶ βουλευόντες ἐκολάσθησαν πλὴν ὀλίγων, τοῦ δὲ ἐν τῷ τεταγμένῳ
 ὄντος τὸ μὲν ἐλευθερον ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος στρατόπεδα κατελέγχθη,
 τὸ δὲ δεδουλευκὸς τοῖς δεσπόταις πρὸς τιμωρίαν ἀπεδόθη· εἰ δὲ 5
 του μηδεὶς κύριος εὐρίσκετο, ἀνεσκολοπίζετο. τῶν τε πύλων αἱ
 μὲν ἐκούσιαί οἱ προσχωρήσασαι συγγνώμης ἔτεχον, αἱ δ' ἀντάρα-
 σαι ἐδικαιώθησαν.

πράσσουντι δ' αὐτῷ ταῦτα οἱ στρατιῶται ἐστασίασαν· ἄλλως 13
 τε γὰρ οὐκ ὀλίγοι ὄντες πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ πλήθους σφῶν ἐθρα-
 σύνοντο, καὶ τοὺς κινδύνους τὰς τε ἐλπίδας τὰς ἐπ' αὐτοῖς ἐκλογι-
 ζόμενοι πρὸς τε τὰ γέρα ἀπλήστως εἶχον, καὶ συλλεγόμενοι κατ'
 ἀλλήλους ἤτουν ὅ τι τις ἐπόθει. ἐπειδὴ τε μιάτην ἐθρύλουν (ὁ 2
 γὰρ Καίσαρ, ὅτε μηδενὸς ἔτι πολεμίου οἱ παρόντος, ἐν ὀλιγορίᾳ
 αὐτοὺς ἐποιεῖτο), ἐθροῦβον· καὶ αὐτῷ καὶ προσφέροντες πάνθ' ὅσα
 ἐτεταλαιπώρηντο, καὶ προβάλλοντες εἴ τί πον ὑπέσχητό σφισι, πολλὰ
 ἐπηπείλουν, καὶ ἐνόμιζον καὶ ἄκοντα αὐτὸν καταδουλώσεσθαι. ἐπεὶ

- δ' οὐδὲν ἐπέραινον, τῆς γοῦν στρατείας ὥς καὶ κεκηχηκότες ἀφεσθῆ-
 ναι ἤξιον, θυμῷ καὶ βοῇ ἀπλέτῳ χρώμενοι, οὐχ ὅτι καὶ ἐβούλοντο
 αὐτῆς ἀπαλλαγῆναι (καὶ γὰρ ἤκμαζόν σφων οἱ πλείονες), ἀλλ' ὅτι
 τὸν πόλεμον τὸν πρὸς τὸν Ἀντιώνιον οἱ ἐσόμενον ὑπετόπουν καὶ
 διὰ τοῦθ' ἐαυτοὺς ἀνέτιμον· ὧν γὰρ ἀπαιτοῦντες οὐκ ἐτύγχανον,
 4 ταῦτ' ἐγκαταλείψειν αὐτὸν ἀπειλοῦντες λήψεσθαι προσεδόκων. οὐ
 μὴν οὐδὲ τοῦτό σφισι προουχώρησεν· ὁ γὰρ Καῖσαρ, εἰ καὶ τὰ μύ-
 λιστα τὸν τε πόλεμον ἀκριβῶς ᾔδει γενησόμενον καὶ τὰ ἐκείνων
 βουλήματα σαφῶς συνίει, ἀλλ' οὗτοι καὶ ὑπέῖξεν αὐτοῖς, νομίζων
 μηδὲν δεῖν τὸν ἄρχοντα παρὰ γνώμην ὑπὸ τῆς τῶν στρατιωτῶν
 βίας ποιεῖν, ὥς καὶ ἄλλο τι αὐθὺς σφων διὰ τοῦτο πλεονεκτῆσαι
 14 ἐθέλησόντων. προσποιησάμενος οὖν εὐλογά τε αὐτοὺς ἀξιοῦν καὶ
 ἀνθρωπίνων δεῖσθαι, διῆκε πρώτους μὲν τοὺς ἐπὶ τὸν Ἀντιώνιον πρὸς
 τὴν Μούτιναν στρατεύσαντας αὐτῇ, ἔπειτα δὲ ὥς καὶ οἱ ἄλλοι
 ἐνέκειντο, καὶ ἕξ ἐκείνων πάντας τοὺς δέκατον ἔτος ἐν τῇ στρατείᾳ
 ἔχοντας. καὶ ἵνα γε τοὺς λοιποὺς ἐπισχῇ, προσανεῖπεν ὅτι οὐδενὶ
 2 ἔτ' αὐτῶν, οὐδ' ἂν τὰ μύλιστα ἐθέλῃσῃ, χρήσεται. ἀκούσαντες
 δὲ τοῦτο οὐδὲν ἔτ' ἐφθέγγοντο, ἀλλὰ καὶ πάνυ προσέχειν αὐτῷ
 ἤρξαντο, ὅτι τοῖς τε ἀφειμένοις, οὐ πᾶσι, πλὴν τῶν προτέρων, ἀλλὰ
 τοῖς ἀξιοτάτοις, τὰ τε ἄλλα ὅσα ὑπέσχητο δώσειν καὶ χώρων νεμεῖν
 ἐπηγγέιλαιτο, καὶ σφίσι πᾶσι μὲν πενταχοσίας δραχμῆς, τοῖς δὲ δὴ
 3 ναυκρατήσασι καὶ στέφανον ἐλαίας ἔδωκεν. κῆκ τούτου τοὺς τε
 ἄλλους πολλὰ ὥς ἐκάστοις, καὶ τοὺς ἑκατοντάρχους ὥς καὶ ἐς τὰς
 βουλὰς αὐτοὺς τὰς ἐν ταῖς πατρίσι καταλέξων, ἐπήλπισεν. τοῖς τε
 ὑποστρατήγοις ἄλλοις τε ἄλλα καὶ τῷ Ἀγρίππᾳ στέφανον χρυσοῦν
 ἐμβόλοις ἡσχημένον ἔδωκ' αὐτοῖς· ὃ μὴ πρότερον μήτ' αὐθὺς ἄλλῳ
 4 τῷ ἐγένετο. καὶ ὅπως γε διὰ παντός, ὁσάκις οἱ τινα ἐπινίκια πέμ-
 ψαντες τὸν στέφανον τὸν δάφνινον, ἐκεῖνος τούτῳ τῷ ναυκρατητικῷ
 χρῶτο, δόγματι ὕστερον ἐβεβαίωθη. οὕτω μὲν οὖν τότε τοὺς στρα-
 5 τιώτας κατέστησεν· καὶ τὸ μὲν ἀργύριον αὐτοῖς αὐτίκα, τὴν δὲ
 χώραν οὐ πολλῷ ὕστερον ἔδωκεν. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐξήρκεσεν ἡ ἐν
 τῷ δημοσίῳ ἔτι τότε οὖσα, προσεξεπρίαιτο ἄλλην τε καὶ παρὰ Καμ-
 πανῶν τῶν ἐν τῇ Κυπρῇ οἰκούντων συχνήν (καὶ γὰρ ἐποίκων ἡ
 πόλις πολλῶν ἔδειτο), καὶ αὐτοῖς τό τε ὕδωρ τὸ Ἰούλιον ὠνομασμέ-
 νον, ἐφ' ᾧ καὶ τὰ μύλιστα διὰ πάντων ἀγύλλονται, τὴν τε χώραν
 τὴν Κνωσίαν, ἣν καὶ νῦν ἔτι καρποῦνται, ἀντέδωκεν.
 6 ταῦτα μὲν οὖν ὕστερον ἐγένετο· τότε δὲ τὰ τε ἐν τῇ Σικελίᾳ
 διώκησε, καὶ τὴν Αἰβύρην ἐκατέρωθεν ἀμαχί διὰ Σιατίλιου Ταύρου

14 α α μήτε?*

α 2 δάφνινον φεροῖεν, ἐκ.?

α α ὑφ' οὗ

παρεστήσατο, τῷ τε Ἀντωνίῳ τὸν ἴσον ἀντὶ τῶν ἀπολομένων νεῶν ἀριθμὸν ἀντέπειμην. καὶ τούτῳ τὰ τε τῶν Τυρσηνῶν στασιά- 15
σαντα ἔπειτα ἅμα τῷ τῆς νίκης αὐτοῦ πνέσθαι κατέστη, καὶ οἱ ἐν τῷ ἅστει ἐπαίνους τε αὐτῷ ὁμοθυμαδὸν καὶ εἰκόνας καὶ προεδρίαν ὑπιδά τε τροπαιοφόρον, καὶ τὸ ἐφ' ἵππου ἐσελάσαι τό τε στεφάνῳ δαφνίνῳ αἰεὶ χρῆσθαι, καὶ τὸ τῇ ἡμέρᾳ ἐν ᾗ ἐνενικήκει, ἱερομηνία αἰδίῳ οὖσῃ, ἐν τῇ τοῦ Διὸς τοῦ Καπιτωλίου μετὰ τε τῆς γυναικὸς καὶ μετὰ τῶν παίδων ἐστιῶσθαι ἔδωκαν. ταῦτα μὲν 2
εὐθὺς σφισι μετὰ τὴν νίκην ἔδοξεν, ἡγγεῖλαν δὲ αὐτὴν πρῶτον μὲν στρατιώτης τις τῶν ἐν τῇ πόλει τότε ὄντων, κάτοχος ἐν αὐτῇ ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐκ Θεοῦ δὴ τινος γενόμενος, καὶ ἄλλα τε πολλὰ καὶ εἰπὼν καὶ πράξας, καὶ τέλος ἕς τε τὸ Καπιτώλιον ἀνδραμίων καὶ τὸ ξίφος πρὸς τοὺς τοῦ Διὸς πόδας ὡς μηκέτ' αὐτοῦ χρείας οὖσης 3
Θεῖς, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι οἱ παραγενόμενοι τε ἐν αὐτῇ καὶ πεμφθέντες ἐς τὴν Ῥώμην ὑπὸ τοῦ Καίσαρος. ἐπεὶ δὲ καὶ αὐτὸς ἀφί- 3
κετο, καὶ σφας συναγαγὼν ἔξω τοῦ πωμηρίου κατὰ τὰ πύτρια τὰ τε πεπραγμένα οἱ ἀπελογίσατο καὶ τῶν ψηφισθέντων τινὰ παρήκατο, τὸν τε φόρον τὸν ἐκ τῶν ἀπογραφῶν, καὶ εἰ δὴ τι ἄλλο ἔτι τῷ δημοσίῳ ἐς τὸν πρὸ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου χρόνον ἐπωφείλετο, ἀφῆκε, τέλη τέ τινα κατέλυσε, καὶ τὴν τοῦ Λεπίδου ἱερωσύνην διδομένην οἱ οὐκ ἔλαβεν (οὐδὲ γὰρ ἐξῆν ζῶντά τινα ἀφελίσθαι), καὶ ἄλλα πολλὰ αὐτῷ προσηψήσαντο. ἤδη μὲν γάρ τινες διε- 4
θρόησαν ὅτι ἐπὶ τε τῇ τοῦ Ἀντωνίου καὶ ἐπὶ τῇ τοῦ Λεπίδου διαβολῇ, καὶ ὥστε τὴν αἰτίαν τῶν πρότερον ἀδίκως γενομένων ἐς ἐκείνους μόνους ἀπίσασθαι, ταῦθ' οὕτω τότε ἐμεγαλοφρονήσατο· ἄλλοι δὲ ὅτι, ἐπειδὴ μηδὲνα τρόπον ἀπολαβεῖν τὰ ὀφειλόμενα ἐδύ- 5
νατο, χάριν τινὰ ἑαυτοῦ ἀζήμιον τὴν ἐκείνων ἀδυναμίαν ἐποίησατο. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἄλλως ἐθρυλεῖτο, τότε δὲ οἰκίαν τε αὐτῷ ἐκ τοῦ 5
δημοσίου δοθῆναι ἔγνωσαν· τὸν γὰρ τόπον ὃν ἐν τῷ Παλατίῳ, ὥστ' οἰκοδομησαί τινα, ἐώνητο, ἐδημοσίωσε καὶ τῷ Ἀπόλλωνι ἱέρω- 6
σεν, ἐπειδὴ χειρυνὸς ἐς αὐτὸν ἐγκατέσκηπεν. τὴν τε οὖν οἰκίαν αὐτῷ ἐψηφίσαντο, καὶ τὸ μήτε ἔργῳ μήτε λόγῳ τι ὑβρίζεσθαι· εἰ 6
δὲ μή, τοῖς αὐτοῖς τὸν τοιοῦτό τι δράσαντα ἐνέχουσθαι οἷσπερ ἐπὶ τῷ δημάρχῳ ἐτέτακτο. καὶ γὰρ ἐπὶ τῶν αὐτῶν βάθρων συγκατέ- 7
ζεσθαι σφισιν ἔλαβεν.

τῷ μὲν οὖν Καίσαρι ταῦτα παρὰ τῆς βουλῆς ἐδόθη, αὐτὸς δὲ 16
τόν τε Μισσύλαν τὸν Ὑαλέριον, ὃν πρότερον ἐν ταῖς προγραφαῖς ἐτεθανατώκει, ἐς τοὺς οἰωνιστάς ὑπὲρ τὸν ἀριθμὸν ἐσήγαγε, καὶ

- τοὺς Οὐτικησίους πολίτας ἐποιήσατο, τὴν τε ἐσθῆτα τὴν ἄλουργῇ
 μηδὲνα ἄλλον ἔξω τῶν βουλευτῶν τῶν τε ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὄντων
 ἐνδύεσθαι ἐκέλευσεν· ἤδη γάρ τινες καὶ τῶν τυχόντων αὐτῇ ἐχρῶντο.
- 2 καὶ τῷ αὐτῷ τούτῳ ἔτει οὐτ' ἀγορανόμος τις ἀπορία τῶν αἰρεθη-
 σιμένων ἐγένετο, ἀλλ' οἱ στρατηγοὶ οἱ τε δήμαρχοι τὰ προσήκοντα
 αὐτοῖς ἔπραξαν, οὔτε πολίρχος ἐς τὰς ἀνοχὰς ἀπεδείχθη, ἀλλ' ἐκ
 τῶν στρατηγῶν τινὲς τὰ ἐπιβάλλοντα αὐτῷ διήγαγον. τὰ τε ἄλλα
 τὰ ἐν τῇ πόλει τῇ τε λοιπῇ Ἰταλίᾳ Γάιος τις Μαικίνας, ἀνὴρ
 ἱππεύς, καὶ τότε καὶ ἔπειτα ἐπὶ πολὺ διώκησεν.
- 17 ὁ δὲ δὴ Σέξτος ἔκ τε τῆς Μεσσήνης ἐξαναχθεὶς καὶ τὴν δίωξιν
 φοβηθεὶς, προδοσίαν τέ τινα ἀπὸ τῶν συνακολουθούντων οἱ ἔσεσθαι
 ὑποτοπήσας, προεῖπε μὲν σφισιν ὡς διὰ πελάγους τὸν πλοῦν ποιη-
 2 σόμενος, ἀποσβέσας δὲ τὸ φῶς ὃ ἐν τοῖς νυκτερινοῖς πλοῖς αἱ
 στρατηγίδες νῆες, ὅπως καὶ αἱ λοιπαὶ κατὰ πόδας αὐτῶν ἐφέπων-
 ται, προδεικνύουσι, παρὰ τε τὴν Ἰταλίαν παρέπλευσε, καὶ διαβαλὼν
 ἐπὶ Κέρκυραν ἐς Κεφαλληνίαν ἐκεῖθεν ἦλθεν· κἀνταῦθα καὶ οἱ
 ἄλλοι κατὰ τύχην ὑπὸ χειμῶνος ἐκπεσόντες αὐθις αὐτῷ συνεγένοντο.
- 3 συγκαλέσας οὖν αὐτοὺς τὴν τε σκευὴν τὴν στρατηγικὴν ἀπεδύσατο,
 καὶ εἰπὼν ἄλλα τε καὶ ὅτι ἀθρόοι μὲν ὄντες οὔτε ὠφέλειάν τινα
 ἀλλήλοις διαρκῇ παρέξουσιν οὔτε λίσουσι, σκεδιασθέντες δὲ ῥῆμα
 τὴν διάφευξιν ποιήσονται, παρήγεσέ σφισιν ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτὸν
- 4 ἐκάστῳ τῆς σωτηρίας προσκοπήσαι. καὶ τούτου πεισθέντων οἱ
 τῶν πλειόνων, καὶ ἄλλων ἄλλοσε ἀποχωρησάντων, αὐτὸς ἐς τὴν
 Ἀσίαν μετὰ τῶν λοιπῶν ἐπεραιώθη, γνώμην ἔχων πρὸς τὸν Ἀντώ-
 νιον εὐθὺς ὀρμῆσαι. γενόμενος δὲ ἐν Λέσβῳ, καὶ ἐκεῖνόν τε ἐπὶ
 Μήδους ἐστρατευκέναι καὶ τὸν Καίσαρα καὶ τὸν Λέπιδον πεπο-
 5 λεμῶσθαι μαθὼν, διανοεῖτο μὲν κατὰ χώραν χειμῶσαι· τῶν δὲ
 Λεσβίων προθυμότερα αὐτὸν διὰ τὴν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ μνήμην
 καὶ δεξαμένων καὶ κατεχόντων, ἐπειδὴ τὸν τε Ἀντώνιον δυστυχῆ-
 σαντα ἐν τῇ Μηδίᾳ ἐπύθετο καὶ Γάιος Φούρνιος ὁ τῆς Ἀσίας τότε
- 6 ἄρχων οὐκ εὐνοικῶς οἱ ἐχρῆτο, οὐ κατέμεινεν, ἀλλ' ἐλπίσας τὴν
 τοῦ Ἀντωνίου ἀρχὴν διαδέξεσθαι, ὅτι τε ἐκ τῆς Σικελίας συγχοὶ
 πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο καὶ ὅτι καὶ ἕτεροι, οἱ μὲν κατὰ τὴν τοῦ πα-
 τρὸς αὐτοῦ δόξαν οἱ δὲ καὶ βίου δεόμενοι, συνελέγησαν, τό τε
 σχῆμα τὸ στρατηγικὸν ἀνέλαβε, καὶ παρεσκευάζετο ὡς καὶ τὴν
- 18 περαίαν καταληψόμενος. καὶ τούτῳ τοῦ Ἀντωνίου ἐς τε τὴν φιλίαν
 ἀποσωθέντος καὶ τὰ πραττόμενα ὑπ' αὐτοῦ μαθόντος, καὶ τὴν τε
 ἄδειαν αὐτῷ καὶ τὴν εὐνοίαν, ἣν τὰ ὄπλα καταθῆται, ἰποσχομένου

δίωσειν, ἀντέγραψε μὲν ὥς καὶ πεισθησόμενός οἱ, οὐ μέντοι καὶ ἐποίησε τοῦτο, ἀλλ' ἐκ τε τῶν συμφορῶν αὐτοῦ, καὶ ἐπειδὴ πρὸς τὴν Αἴγυπτον ἀντίκα ἀπῆρε, καταφρονήσας τῶν τε παρόντων εἶχετο καὶ πρὸς τοὺς Πάρθους διεκηρυκεύετο. πνθόμενος δὲ ταῦτα ὁ Ἀντώνιος οὐκ ἀνέστρεψεν, ἀλλὰ τό τε ναυτικὸν καὶ τὸν Τίτιον τὸν Μάρκον, μεταστάντα τε πρὸς ἑαυτὸν πρότερον ἀπὸ τοῦ Σέξτου καὶ τότε συνόντα οἱ, ἐπ' αὐτὸν ἐπεμψεν. καὶ ὃς προαισθόμενός τε τοῦτο καὶ φοβηθείς (οὐδέπω γὰρ ἱκανῶς παρεσκευάστο) ἐξήχθη, καὶ προχωρῶν ἤ μάλιστα διαφεύξεσθαι ἐδόκει, ἕς τε Νικομήδειαν ³ ἀφίκετο, κἀνταῦθα καταληφθεὶς ἐπεκηρυκεύσατο μὲν αὐτῷ, ἅτε καὶ ἑλπίδα αὐτοῦ ἐκ τῆς εὐεργεσίας ἦν εὐηγοέτητο ἔχων· ὥς δὲ ἐκεῖνος οὐκ ἔφη οἱ σπείσεσθαι ἂν μὴ τὰς τε ναῦς καὶ τὴν λοιπὴν δύναμιν αὐτοῦ προπαραλάβῃ, τῆς τε κατὰ θάλασσαν σωτηρίας ἀπέγνων, καὶ τὰ σκεύη τὰ βαρύτερα ἐς τὰς ναῦς ἐμβάλων ταύτας τε κατέκαυσε καὶ ἐς τὴν μεσόγειαν ὥρμησεν. καὶ αὐτὸν ἐπιδιώ- ⁴ ξαντες ὁ τε Τίτιος καὶ ὁ Φούριος ἐν τε Μιδαεῖ τῆς Φρυγίας κατέλαβον καὶ περισχόντες ἐξώγησαν. μαθὼν δὲ τοῦτο ὁ Ἀντώνιος εὐθὺς μὲν ὑπ' ὀργῆς ἐπέστειλέ σφισιν ἵν' ἀποθάνῃ, αὐθις δ' οὐ πολλῇ ὕστερον μετανοήσας ἵνα σωθῇ. τοῦ οὖν δευτέρου γραμ- ⁵ ματοφόρου τὸν πρότερον φθάσαντος, ὕστερον τὰ περὶ τοῦ θανάτου αὐτοῦ γράμματα ὁ Τίτιος λαβὼν, καὶ νομίσας ὄντως δεύτερα εἶναι, ἢ καὶ γνούς μὲν τὴν ἀλήθειαν, οὐκ ἐθελήσας δὲ αὐτῇ πιστεῦσαι, τῇ τάξει τῆς κομιδῆς αὐτῶν ἀλλ' οὐ τῇ γνῶμῃ προσέσχεν. καὶ ⁶ οὕτως ὁ τε Σέξτος ἐπὶ τε τοῦ Κορнуφικίου τοῦ Λουκίου καὶ ἐπὶ ⁷¹⁹ ^{α. π.} Σέξτου τινὸς Πομπηίου ὑπάτων ἀπέθανεν, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ὁ Καῖσαρ ἱπποδρομίαν τε ἐποίησε καὶ τῷ Ἀντωνίῳ ἄρμα τε ἔμπροσθεν τοῦ βήματος καὶ εἰκόνας ἐν τῷ ὁμονοεῖῳ ἔστησε, τό τε ἔξουσίαν σὺν τε τῇ γυναικὶ καὶ σὺν τοῖς τέκνοις ἐστιᾶσθαι ἐνταῦθα ἔχειν ἔδωκεν, ὥσπερ ποτὲ καὶ αὐτῷ ἐψήφιστο· φίλος τε γὰρ ἔτι οἱ εἶναι ⁷ ἐπλάττετο, καὶ ἐκείνόν τε ἐν ταῖς ἀπὸ τῶν Πάρθων συμφοραῖς παρεμυθεῖτο δῆθεν, καὶ ἑαυτοῦ τὸ ἐπίφθονον πρὸς τε τὴν νίκην καὶ πρὸς τὰ ψηφισθέντα ἐπ' αὐτῇ ἐξηκεῖτο.

καὶ ὁ μὲν ταῦτα ἔπραττε, τὰ δὲ δὴ τοῦ Ἀντωνίου τῶν τε βαρ- ¹⁹ βάρων ὥδε ἔσχεν. ὁ Θεντίδιος ὁ Πούπλιος τὸν Πάκχον στρατεύμα ⁷¹⁶ ^{α. π.} τε ἀθροίζειν καὶ ἐς τὴν Συρίαν ἐμβάλλειν μαθὼν ἔδεισεν, ἐπειδὴ μήτε αἱ πόλεις πω καθειστήκεσαν καὶ τὰ στρατόπεδα ἐν τοῖς χειμαδίοις ἔτι διέσπαρτο, καὶ τοιόνδε τι ἕς τε τὴν διατριβὴν αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν βραδυτητα τῆς στρατιᾶς ἐποίησεν. Χανναῖόν τινα ²

- δυνάστην γνωρίμῳς μὲν καὶ αὐτῷ ἔχοντα, τὰ δὲ δὴ τῶν Πάρθων
 μᾶλλον φρονοῦντα εἰδώς, τὰ τε ἄλλα ὡς καὶ πιστότατόν οἱ ὄντα
 εἴματα καὶ σύμβουλον ἔστιν ὧν ἐποιεῖτο, ἐξ ὧν αὐτὸς μὲν οὐδὲν
 βλαβήσεσθαι, ἐκείνῳ δὲ δὴ πίστιν τοῦ καὶ τὰ ἀπορρητότατα δῆθεν
 3 αὐτῷ συνειδέναι παρέξεν· ἐπειδὴ τε ἐνταῦθα ἦν, φοβεῖ-
 σθαι τε ἐπλάσατο μὴ πως οἱ βάρβαροι τὴν συνήθη σφίσι διάβασιν
 τοῦ Εὐφράτου, παρ' ἧς τὸ Ζεῦγμα ἡ πόλις ἔστι, παραλιπόντες
 ἐτέρᾳ τινὶ ὁδῷ κάτω τοῦ ποταμοῦ χρήσωνται (τῇ μὲν γὰρ πεδία
 τοῖς πολεμίοις ἐπιτήδεια, τῇ δὲ γηλύφους ἑαυτοῖς πρόποντας εἶναι
 4 ἔλεγεν), καὶ τοῦτο αὐτόν τ' ἀνέπεισε πιστεῦσαι, καὶ τὸν Πάχορον
 δι' αὐτοῦ προσέξηπάτησεν· τὴν γὰρ πεδιάδα ἦν προσεποιεῖτο ὁ
 Ῥεντίδιος μὴ βούλεσθαι αὐτὸν ἐλθεῖν, μακροτέρων τῆς ἐτέρας οὐ-
 20 σαν τραπεῖς παρέσχεν οἱ καιρὸν τὰς δυνάμεις ἀθροῖσαι. καὶ οὕτως
 ἐν τῇ Συρίᾳ αὐτῷ τῇ Κυρρηστικῇ γενομένῳ συμβαλὼν ἐνίκησεν.
 ἐπειδὴ γὰρ οὔτε τὸν ποταμὸν διαβῆναι σφας ἐκώλυσεν οὔτ' αὐ-
 διαβῶσιν εὐθὺς ἐπέθετο, μαλακίαν τέ τινα καὶ ἄρρωστίαν τῶν
 Ῥωμαίων κατέγνωσαν, καὶ τούτου πρὸς τὸ ἔρυμα αὐτῶν καίπερ
 ἐν μετεώρῳ ὃν προσήλασαν ὡς καὶ αὐτοβοεῖ σφας αἰρήσοντες.
 2 ἐπεκδρομῆς τε αἰφνιδίου γενομένης κατὰ τε τοῦ πρηνοῦς οὐ χαλε-
 πῶς, ἅτε καὶ ἱππεῖς ὄντες, ἀπεώσθησαν, κἀνταῦθα ἀνδρείως μὲν
 ἀμυνόμενοι (κατάφρακτοι γὰρ οἱ πλείους αὐτῶν ἦσαν) ταραττόμενοι
 δὲ πρὸς τε τὸ ἀνέλπιστον καὶ περὶ ἀλλήλοις, ὑπὸ τε τῶν ὀπλιτῶν
 καὶ ὑπὸ τῶν σφενδονητῶν μάλιστα ἡττήθησαν· πόρρωθεν γὰρ
 σφοδραῖς ταῖς βολαῖς ἐξικνούμενοι χαλεπώτατοι αὐτοῖς ἐγίνοντο.
 3 καὶ τῷ πόνῳ τούτῳ καὶ ὁ Πάχορος πεσὼν πλείστον αὐτοῦς ἔβλα-
 ψεν· ὡς γὰρ τάχιστα τὸν ἄρχοντά σφον ἀπολωλότα ᾗσθοντο, ὀλίγοι
 μὲν περὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ προθύμως ἡγωνίσαντο, φθαρέντων
 δὲ καὶ τούτων πάντες οἱ λοιποὶ ἐνέδοσαν. καὶ αὐτῶν οἱ μὲν διὰ
 τῆς γεφύρας οἴκαδε διαφυγεῖν ἐθελήσαντες οὐκ ἡδυνήθησαν, ἀλλὰ
 προκαταληφθέντες ἀπώλοντο, οἱ δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀντίοχον ἐς τὴν
 4 Κομμαγενὴν κατέφυγον. Ῥεντίδιος δὲ τὰ μὲν ἄλλα τὰ ἐν τῇ Συ-
 ρίᾳ μετέωρα πρὸς τὴν τοῦ πολέμου ἔκβασιν γενόμενα (τὸν γὰρ
 Πάχορον ὅμοια τοῖς μάλιστα τῶν πώποτε βυσιλευσάντων καὶ ἐπὶ
 δικαιοσύνῃ καὶ ἐπὶ πραότητι ὑπερηγάπων) ῥαδίως, τὴν κεφαλὴν
 5 αὐτοῦ κατὰ τὰς πόλεις περιπέμψας, κατεστήσατο· αὐτὸς δὲ ἐπὶ
 τὸν Ἀντίοχον, πρόφασιν μὲν ὅτι τοὺς ἰκέτας οἱ οὐκ ἐξέδωκε, τῇ δ'
 ἀληθείᾳ διὰ τὰ χρήματα ἃ πάμπολλα ἔλεγεν, ἐπεστράτευσεν.
- 21 ἐνταῦθα δὲ ἦδη αὐτῷ ὄντι ὁ Ἀντώνιος ἐξαίφνης ἐπιστάς οὐ

19 ἢ καὶ τούτου αὐτὸν ἀν·

20 ἢ γινόμενα·

μόνον οὐχ ἦσθη ἀλλὰ καὶ ἐφθόνησεν, ὅτι ἔδοξέ τι καθ' ἑαυτὸν ἠνδραγαθῆσθαι· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῆς ἀρχῆς αὐτὸν ἔπαυσε, καὶ ἐς οὐδὲν ἔτι οὐτ' αὐτίκα οὐθ' ὕστερον αὐτῷ ἐχρήσατο, καίτοι καὶ ἱερομητριάς ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς ἔργοις καὶ ἐπινίκια δι' αὐτὸν λαβῶν. οἱ γε μὴν ἐν τῷ ἄστει Ῥωμαῖοι ἐψηφίσαντο μὲν τῷ Ἀντωνίῳ ταῦτα ² πρὸς τε τὸ προὔχον αὐτοῦ καὶ ἐκ τοῦ νόμου, ὅτι ἡ στρατηγία ἐκείνου ἦν, ἐψηφίσαντο δὲ καὶ τῷ Ῥεντιδίῳ, ἅτε καὶ τὴν συμφορὰν τὴν ἐπὶ τοῦ Κράσσου σφίσι γενομένην ἱκανώτατα τοῖς Πάρθοις διὰ τοῦ Πακόρου, καὶ μάλιστα ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ ἑκατέρου τοῦ ἔτους ἀμφοτέρω συνηνέχθη, νομίζοντες ἀνταποδεδωκέναι. καὶ ³ συνέβη γε τῷ Ῥεντιδίῳ μόνῳ τε τὰ νικητήρια ἐορτάσαι ὥσπερ καὶ μόνος ἐνίκησεν (ὁ γὰρ Ἀντώνιος προαπώλετο), καὶ δόξαν ἀπὸ τε τούτου καὶ ἐκ τοῦ παραλόγου ἄμια τῆς τύχης μεῖζω λαβεῖν· ἐν γὰρ τοῖς τοῦ Πομπηίου τοῦ Στράβωνος ἐπινικίοις ποιμηνέσας ποτὲ μετὰ τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων αὐτὸς ἐπινίκια τῶν Πάρθων πρῶτος Ῥωμαίων ἡγάγεν.

ταῦτα μὲν χρόνῳ ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ ὁ Ἀντώνιος προσέ- ²² βαλε μὲν τῷ Ἀντιόχῳ, καὶ κατακλίσας αὐτὸν ἐς Σαμόσατα ἐπολιόρκει· ὥς δ' οὐδὲν ἐπέραινειν, ἀλλ' ὅ τε χρόνος ἄλλως ἀναλοῦτο καὶ τὰ τῶν στρατιωτῶν ἄλλοτρίως οἱ διὰ τὴν τοῦ Ῥεντιδίου ἀτιμίαν ἔχειν ὑπώπτευσσε, διεκηρευέσατο αὐτῷ κρῦφα, καὶ πλαστὰς πρὸς αὐτὸν συνθήκας, ὅπως εὐπρεπῶς ἠπαναστῇ, ἐποιήσατο. ἀμέλει ² αὐτὸς μὲν οὔτε ὁμήρους, πλὴν δύο καὶ τούτων οὐκ ἐπιφανῶν, οὔτε τὰ χρήματα ἃ ᾗτησεν ἔλαβε, τῷ δ' Ἀντιόχῳ θάνατον Ἀλεξάνδρου τινὸς αὐτομολήσαντος παρ' αὐτοῦ πρότερον πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἐχαρίσατο. καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀφωρμήθη, Γάιος δὲ δὴ Σόσιος τὴν ἀρχὴν τῆς τε Συρίας καὶ τῆς Κιλικίας ³ παρ' αὐτοῦ λαβὼν τοὺς τε Ἀραδίους πολιορκηθέντας τε μέχρι τότε καὶ λιμῷ καὶ νόσῳ ταλαιπωρηθέντας ἐχειρώσατο, καὶ τὸν Ἀντίγονον τοὺς φρουροὺς τοὺς παρ' ἑαυτῷ τῶν Ῥωμαίων ὄντας ἀποκτείναντα μάχῃ τε ἐνίκησε, καὶ καταφυγόντα ἐς τὰ Ἱεροσόλυμα πολιορκίᾳ κατεστρέψατο. πολλὰ μὲν δὴ καὶ δεινὰ καὶ οἱ Ἰουδαῖοι τοὺς Ῥω- ⁴ μαίους ἔδρασαν (τὸ γὰρ τοι γένος αὐτῶν θυμωθὲν πικρότατον ἐστί), πολλῶν δὲ δὴ πλείω αὐτοὶ ἔπαθον. ἐάλωσαν μὲν γὰρ πρότεροι μὲν οἱ ὑπὲρ τοῦ τεμένους τοῦ Θεοῦ ἀμυνόμενοι, ἔπειτα δὲ καὶ οἱ ἄλλοι ἐν τῇ τοῦ Κρόνου καὶ τότε ἡμέρᾳ ὠνομασμένῃ. καὶ ⁵ τοσοῦτόν γε τῆς θρησκείας αὐτοῖς περιῆν ὥστε τοὺς προτέρους τοὺς μετὰ τοῦ ἱεροῦ χειρωθέντας παραιτήσασθαι τε τὸν Σόσιον, ἐπειδὴ ἡμέρα αὐθις ἡ τοῦ Κρόνου ἐνέστη, καὶ ἀνελθόντας ἐς αὐτὸ

⁶ πάντα μετὰ τῶν λοιπῶν τὰ νομιζόμενα ποιῆσαι. ἐκείνους μὲν οὖν Ἡρώδῃ τινὶ ὁ Ἀντώνιος ἄρχειν ἐπέτρεψε, τὸν δ' Ἀντίγονον ἱμασι-
γωσε σταυροῦ προσδήσας, ὃ μηδεὶς βασιλεὺς ἄλλος ὑπὸ τῶν Ῥω-
μαίων ἐπεπόνθει, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἀπέσφαξεν.

ἐπὶ μὲν δὴ τοῦ τε Κλαυδίου τοῦ τε Νωρβανοῦ τοῦθ' οὕτως
²³ ἐγένετο, τῷ δ' ἐπιγιγνομένῳ ἔτει οἱ μὲν Ῥωμαῖοι οὐδὲν ἐν τῇ Συ-
^{a. u.}
⁷¹⁷ ρία λόγου ἄξιον ἔπραξαν· Ἀντώνιος μὲν γὰρ ἐς τε τὴν Ἰταλίαν
ἀφικνούμενος καὶ ἐκεῖσε αὐθις ἐπανιὼν πάντα τὸν ἐνιαυτὸν κατέ-
² τριψε, Σόσσιος δέ, ἅτε τὰ ἐκείνου ἄλλ' οὐ τὰ ἑαυτοῦ ἐπαύξων, καὶ
διὰ τοῦτο καὶ τὸν φθόνον τὴν τε ὀργὴν αὐτοῦ φοβοῦμενος, διετέλεσε
διασκοπῶν οὐχ ὅπως προσκατορθώσας τι ἀπεχθίσαιτο οἱ, ἀλλ'
ὅπως ἡσυχίαν ἄγων χαρίσασαιτο· τὰ δὲ δὴ τῶν Πάρθων ἰσχυρῶς
³ αὐτὰ καθ' ἑαυτὰ ἐκ τοιοῦδέ τινος ἐνεωτερίσθη. ὁ Ὀρώδης ὁ βα-
σιλεὺς αὐτῶν ἐπειδὴ τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ τῷ ἐνθελίᾳ τῷ τοῦ Πακόρου
ἐκμινε, Φραάτῃ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν λοιπῶν παίδων τὴν ἀρχὴν
ζῶν ἔτι ἐνεχείρισε, καὶ ὅς παραλαβὼν αὐτὴν ἀνοσιώτατος ἀνθρόπῳ
⁴ ἐγένετο· τούς τε γὰρ ἀδελφοὺς τοὺς ἐκ τῆς τοῦ Ἀντιόχου θυγατρὸς
γεγεννημένους ἐδολοφόνησεν, ὅτι καὶ τὴν ἀρετὴν καὶ τὸ γένος τὸ
μητρὸθεν ἀμείνους αὐτοῦ ἦσαν, καὶ αὐτὸν ἐκείνον δυσανασχετοῦντα
ἐπὶ τούτῳ ἐπαπέκτεινε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τῶν ἄλλων τοὺς γεν-
⁵ ναιοτάτους ἔφθειρε, καὶ πολλὰ ἔτερα καὶ θεινὰ ἐποίει, ὥστε συγχρὺς
τῶν πρώτων ἐγκαταλιπόντας αὐτὸν τοὺς μὲν ἄλλοσε τοὺς δὲ καὶ
πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀποχωρῆσαι, ἐν οἷς καὶ ὁ Μοναΐσης ἦν. τοῦτο
μὲν ἐπὶ τοῦ Ἀγρίππου καὶ ἐπὶ τοῦ Γάλλου ὑπατευόντων ἐγένετο·
²⁴ ἐν δὲ δὴ τῷ λοιπῷ χειμῶνι, τοῦ τε Γελλίου καὶ τοῦ Νέρβα ἀρχόν-
^{a. u.}
⁷¹⁸ των, Πούπλιος Κανίδιος Κράσσος ἐπὶ Ἰβηρας τοὺς ταύτῃ στρα-
τεύσας μάχῃ τε τὸν βασιλεῖα αὐτῶν Φαρνάβαζον ἐνίκησε καὶ ἐς
συμμαχίαν προσηγάγετο, καὶ μετ' αὐτοῦ ἐς τὴν Ἀλβανίδα τὴν ὁμο-
ρον ἐμβαλὼν, καὶ ἐκείνους τὸν τε βασιλεῖα αὐτῶν Ζόβηρα κρατήσας,
² ὁμοίως αὐτοὺς ἠκείυσατο. τούτοις τε οὖν ἐπαρθεῖς ὁ Ἀντώνιος,
καὶ προσέτι καὶ ἐπὶ τῷ Μοναΐσῃ πολλὰ ἐπελπίσας (καὶ γὰρ ὑπέ-
σχητο αὐτῷ τῆς τε στρατιᾶς ἡγήσεσθαι καὶ τὰ πλείω τῆς Παρθίας
ἀκονεῖν προσποιήσιν) τὸν τε πόλεμον τὸν πρὸς αὐτοὺς ἐς χεῖρας
ἤγε καὶ τῷ Μοναΐσῃ ἄλλα τε καὶ τρεῖς τῶν Ῥωμαίων πόλεις, μέ-
χρις ἂν διαπολεμήσῃ, νέμεσθαι ἔδωκε, καὶ προσέτι καὶ τὴν τῶν
³ Πάρθων βασιλείαν ὑπέσχετο. πρᾶττόντων δὲ αὐτῶν ταῦτα δέισας
ὁ Φραάτης, ἄλλως τε καὶ τῶν Πάρθων χαλεπῶς ἐπὶ τῇ τοῦ Μο-
ναΐσου φωνῇ φερόντων, ἐπεκρηκεύσατό τε αὐτῷ οὐδὲν ὅ τι οὐκ

24 a s ἤγετο τῷ

ἐπαγγελλόμενος, καὶ ἔπεισεν αὐτὸν ἐπαναχωρῆσαι. γνοὺς οὖν τοῦτο 4
ὁ Ἀντώνιος ὁργὴν μὲν, ὥσπερ εἰκός, ἐποιεῖτο, οὐ μέντοι ἀπέκτεινε
τὸν Μονασίην, καθὼς ἐν τῇ αὐτοῦ ἐπικρατείᾳ ἔτ' ὄντα· οὔτε γὰρ
ἄλλον τινὰ τῶν βαρβάρων, ἃν γέ τι τοιοῦτο ποιήσῃ, σφετερίσασθαι
προσεδόκησε, καὶ τίνα ἀπάτην ἐκ' αὐτοὺς παρασκευάζετο. ἐκείνους 5
τε οὖν ἀφῆκεν ὡς καὶ τὰ τῶν Πάρθων οἱ προσποιήσονται, καὶ
πρέσβεις μετ' αὐτοῦ πρὸς τὸν Φραάτην ἔπεμψεν. καὶ λόγῳ μὲν
τὴν εἰρήνην ἔπραττεν ἐπὶ τῷ τὰ τε σημεῖα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους
τοὺς ἐν τῇ τοῦ Κράσσου συμφορᾷ ἁλόντας κομίσασθαι, ἵν' ἀπα-
ράσκευον τὸν βασιλέα διὰ τὴν τῆς συμβάσεως ἐλπίδα λάβῃ, ἔργῳ
δὲ τὰ τοῦ πολέμου πάντα ἡτοιμάζετο. καὶ ἦλθε μέχρι τοῦ Εὐ- 25
φράτου, νομίζων ἔρσημον αὐτὸν φρουρὰς εἶναι· ἐπεὶ μέντοι πάντα
τὰ ταῦτη διὰ φρυλαχῆς ἀκριβοῦς ὄντι εὔρεν, ἐκείθεν μὲν ἀπετρά-
πετο, ἐπὶ δὲ τὸν τῶν Μήδων βασιλέα Ἀρταβασδὴν τῷ τῆς Ἀρμε-
νίας τῆς μελιόνος βασιλεῖ, ὁμωνύμῳ τέ οἱ καὶ ἐχθρῷ ὄντι, πεισθεὶς
στρατεῦσαι πρὸς τὴν Ἀρμενίαν εὐθὺς ὥσπερ εἶχεν ἐχώρησε, καὶ 2
μαθὼν ἐνταῦθα τὸν Μῆδον πολὺ ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐπὶ τῇ τοῦ
Πάρθου συμμαχίᾳ ἀπηρκάτα, τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ τοῦ στρατοῦ
μέρος μετ' Ὀπλίου Στατιανοῦ ὑπελείπετο, ἐπακολουθεῖν σφᾶς κελεύ-
σας, αὐτὸς δὲ τοὺς τε ἱππέας καὶ τοῦ πεζοῦ τὸ κράτιστον λαβὼν
ἠπείχθη ὡς καὶ αὐτοβοεῖ πάντα τὰ τῶν ἐναντίων αἰρήσεων, καὶ 3
τοῖς Προάσποις τῷ βασιλεῖ αὐτῶν προσπεσὼν χώματ' αὖτε ἔχου
καὶ προσβολὰς ἐποιεῖτο. πυθόμενοι δὲ ταῦτα ὁ τε Πάρθος καὶ ὁ
Μῆδος ἐκείνον μὲν μάτην εἶον πορεύεσθαι (τὰ τε γὰρ τεῖχη ἰσχυρὰ
ἦν καὶ σιγῇ ἀπ' αὐτῶν ἡμύνοντο), τῷ δὲ δὴ Στατιανῷ ἀπροσδο- 4
κῆται τε ἐν τῇ πορείᾳ καὶ κεκηνηκότε προσπεσόντες πάντας, πλὴν
τοῦ Πολέμωνος τοῦ ἐν τῷ Πόντῳ βασιλεύοντος καὶ τότε συστρα-
τεύοντος αὐτῷ, ἐφόνευσαν· τοῦτον γὰρ δὴ μόνον καὶ ἐζώγησαν
καὶ ἀπέλυσαν χρήματα λαβόντες. ἡδυνήθησαν δὲ ταῦτα πρᾶξαι, 5
ὅτι ὁ μὲν Ἀρμένιος οὐ παρεγένετο τῇ μάχῃ, ἀλλὰ καὶ δυνηθεὶς ἄν,
ὥς φασί τινες, ἐπικουρῆσαι τοῖς Ῥωμαίοις οὔτε τοῦτο ἐποίησεν
οὔτε πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀφίκετο, ἀλλ' ἐς τὴν οἰκείαν ἀνεχώρησεν,
ὁ δ' Ἀντώνιος ἠπείχθη μὲν πρὸς τὴν πεμφθεῖσάν οἱ ὑπὸ τοῦ Στα- 26
τιανοῦ ἀγγελίαν ὡς καὶ βοηθήσων αὐτῷ, ὑστέρησε δέ· ἔξω γὰρ
τῶν νεκρῶν οὐδέν τι εὔρεν. καὶ κατὰ μὲν τοῦτ' ἐφοβήθη, ὅτι δὲ
οὐδενὶ τῶν βαρβάρων ἐνέτιγχε, ὑπετόπησέ τε ἀπεληλυθῆναι ποι-
αυτοὺς ὑπὸ δέους καὶ ἀνεθάρσυνεν. καὶ τούτου συμβαλὼν σφισιν 2
οὐ πολλῷ ὕστερον τροπὴν μὲν αὐτῶν ἐποίησαν· οἱ γὰρ σφενδονῇ-

25 2 4 ὑπελείπετο*

26 1 1 πρηνωθεῖσαν*

ται πολλοί τε ὄντες καὶ μακροτέραν τῶν τόξων ἰέντες πάντα καὶ
 τὸν κατάφρακτον ἰσχυρῶς ἐλυμαίνοντο· οὐ μέντοι καὶ ἀξιόλογόν τι
 3 πλῆθος ἔφθειρεν· οἱ γὰρ βάρβαροι διὰ ταχέων ἵππευον. τοῖς τε
 οὖν Ἰπρωάσποις αὐτῆς προσέμιξε καὶ ἐκεῖνα ἐπολιόρκει, τοὺς μὲν
 πολεμίους μηδὲν μέγα λυπῶν (οἱ τε γὰρ ἔνδον ὄντες ἰσχυρῶς αὐτὸν
 ἀπεκροῦντο, καὶ οἱ ἔξωθεν οὐ ῥαδίως αὐτῷ συνέμιγον), τῶν δὲ
 4 δὴ σφετέρων πολλοὺς μὲν ἐν τῇ τῶν ἐπιτηδείων καὶ ζητήσῃ καὶ
 ἐπαγωγῇ ἀποβάλλων, συχνοὺς δὲ καὶ αὐτοὺς κολάζων. τὸ μὲν γὰρ
 πρῶτον, ἕως ἔτι αὐτόθεν ποθὲν τὴν τροπὴν ἐλάμβανον, ἐξήρχον ἐς
 ἀμφοτέρω, ὥστε καὶ τὴν προσεδρείαν καὶ τὴν λῆψιν αὐτῆς ἀσφαλῆ
 ποιῆσθαι· ἐπεὶ δὲ τὰ τε ἐγγὺς πάντα κατανάλωτο καὶ πόρρω ποι
 5 οἱ στρατιῶται προχωρεῖν ἠναγκάζοντο, συνέβαινε αὐτοῖς, εἰ μὲν
 ὀλίγοι ποι πεμφθεῖεν, μὴ μόνον μηδὲν φέρειν ἀλλὰ καὶ προσαπόλ-
 λυσθαι, εἰ δὲ δὴ πλείους, ἔρημον τὸ τεῖχος τῶν πολιορκησόντων
 καταλείπειν, καὶ πολλοὺς μὲν ἄνδρας ἐν τούτῳ πολλὰς δὲ καὶ μηχα-
 27 ράς, ἐπεξιόντων σφίσι τῶν βαρβάρων, ἀποβάλλειν. καὶ διὰ ταῦτα
 ὁ Ἀντώνιος καὶ κριθὴν πᾶσιν αὐτοῖς ἀντὶ τοῦ σίτου ἔδωκε καὶ
 ἐδεκτέυσε τινάς, τό τε σύμπαν πολιορκεῖν δοκῶν τὰ τῶν πολιορ-
 2 κουμένων ἔπασχεν· οἱ τε γὰρ ἐν τῇ τείχει τοὺς καιροὺς τῶν ἐπεκ-
 θρωμῶν ἀκριβῶς ἐτήρουν, καὶ οἱ ἔξω τοῖς τε κατὰ χώραν μένουσιν
 αὐτῶν, ὁπότε δίχα γέροντο, δεινῶς, καὶ προσελαύνοντες ἐξαπίνης
 καὶ ὑποστρέφοντες δι' ὀλίγου, ἐνέκειντο, καὶ τοῖς σιταγωγοῦσιν ἐπὶ
 μὲν τὰς κώμας ἀπιοῦσιν οὐκ ἠνώχλουν, σκεδαννυμένοις δὲ δὴ καὶ
 3 ἀνακομιζομένοις προσέπιπτον ἀνέλπιστοι. προσκαθημένου δ' οὖν
 καὶ ὡς αὐτοῦ τῇ πόλει, δέσας ὁ Φραύτης μὴ καὶ κακόν τι αὐτὴν
 ἐν τῷ χρόνῳ, ἦτοι καὶ καθ' ἑαυτὸν τρόπον τινὰ ἢ καὶ συμμαχίαν
 ποθὲν προσλαβὼν, ἐργάσεται, ἔπεισεν αὐτόν, ὑποπέμψας τινάς,
 4 ἐπικηρυκεῖσασθαι οἱ ὥς καὶ ῥᾶστα τῶν σπονδῶν τευξόμενον. καὶ
 τούτου τοῖς τε πεμφθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ ἐχηρμάτισεν ἐπὶ τε χρυσοῦ
 δίφρου καθήμενος καὶ τὴν νευρὰν τοῦ τόξου ψάλλων, καὶ κατα-
 δραμῶν αὐτοὺς πολλὰ τέλος τὴν εἰρήνην, ἃν γε παραχρῆμα ἀπο-
 5 στρατοπεδεύσωσιν, δώσειν ἐπέσχετο. ἀκούσας οὖν τοῦτο ὁ Ἀντώ-
 νιος, καὶ φοβηθεὶς τε ἅμα τὴν μεγαλαυχίαν αὐτοῦ, καὶ πιστεύσας
 ὅτι, ἃν πού μεταστῇ, σπείσεται, ἀπανάστη, μηδὲν τῶν ἐς τὴν πο-
 28 λιορκίαν παρεσκευασμένων ὥς καὶ ἐν φιλίᾳ φθείρας. ποιήσαντος
 δὲ αὐτοῦ τοῦτο καὶ τὰς σπονδὰς προσδεχομένων, οἱ τε Μῆδοι καὶ
 τὰ μηχανήματα κατέκλυσαν καὶ τὰ χώματα διεσκέδασαν, καὶ οἱ
 Πάρθοι λόγον μὲν οὐδένα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης αὐτῷ ἔπειψαν, προ-

α ἔφθειρον*

ἀγέππευον?

27 α α ποι?

πεσόντες δὲ αἰφνίδιοι πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργάσαντο. ὥς οὖν ἔμα- 2
 θεν ὅτι ἡπάττειται, πρεσβεύσασθαι μὲν οὐκέτ' ἐτόλμησεν (οὔτε γὰρ
 ἐπὶ μετρίοις τισὶ καταλύσεσθαι προσεδόκησε, καὶ τοὺς στρατιώτας
 ἐς ἀθυμίαν ἐκ τῆς τῶν σπονδῶν διαμυρτίας ἐμβαλεῖν οὐκ ἤθλη-
 σεν), ἐπειχθῆναι δέ, ἐπειδὴ περ ἅπαξ ἐξανειστίκει, ἐς τὴν Ἀρμενίαν
 ἔγνω. καὶ ἑτέραν τινὰ ὁδὸν (ἣν γὰρ ἤλθον, ἀποκεκλειῆσθαι σφισι 3
 παντελῶς ἐνόμιζον) διερχόμενοι πολλὰ καὶ ἄτοπα ἔπαθον. ἐς τε
 γὰρ χωρία ἄγνωστα ἐπίπτοντες ἐσφάλλοντο, καὶ προσέτι καὶ οἱ
 βάρβαροι τὰ στενόπορα αὐτῶν προκαταλαμβάνοντες τὰ μὲν ἀπέ-
 σκαπτον τὰ δὲ ἀπεσταύρουσιν, τὴν τε ὕδρεϊαν πανταχοῦ ἰδυσχέλαινον
 καὶ τὰς νομὰς ἐξέτριβον· καὶ εἶγε που κατὰ τύχην δι' ἐπιτηδευσιτέ- 4
 ρων τινῶν τόπων χωρήσειν ἔμελλον, ἐκείνων μὲν σφας ὥς καὶ
 προκατελλημμένων ψευδαγγελίαις ἀπέτρεπον, ἑτέρας δ' ὁδοὺς προ-
 λελοχισμένας λέναι ἐποιοῦν, ὥστε πολλοὶ μὲν ἐν τῷ τοιοῦτῳ πολλοὶ
 δὲ καὶ ὑπὸ λιμοῦ ἐφθείροντο. καὶ ἐκ τούτου καὶ αὐτομολία τις 29
 ἐγένετο. κἂν πάντες μετέστησαν, εἰ μὴ περ οἱ βάρβαροι τοὺς τολ-
 μήσαντας αὐτὸ ποιῆσαι ἐν τοῖς τῶν ἄλλων ὀφθαλμοῖς κατετόξευσαν.
 τούτου τε οὖν ἐπέσχον, καὶ τι καὶ τοιόνδε παρὰ τῇ τύχῃ εὗροντο. 2
 ἐσπεσόντες ποτὲ ἐς ἐνέδραν καὶ πυκνοῖς τοξενύμασι βαλλόμενοι τὴν
 τε χελώνην ἐξαπινάλως συνασπίσαντες ἐποίησαν καὶ τὰ γόνατά σφιν
 τὰ ἀριστερὰ πρὸς τὴν γῆν ἤρρισαν. νομίσαντες οὖν αὐτοὺς οἱ 3
 βάρβαροι (οὐ γὰρ πῶ τοιοῦτόν τι ἐωράκεσαν) καταπεπτωκέναι τε
 ὑπὸ τῶν τραυμάτων καὶ μιᾷς ἐπικοπῆς εἶναι, τὰ μὲν τόξα ἀπέρι-
 ψαν καὶ ἀπὸ τῶν ἵππων ἀπεπήδησαν, τοὺς δ' ἀκινάκας σπασάμενοι
 ἐγγύς σφισιν ὥς καὶ ἐπισφάζοντες αὐτοὺς προσῆλθον. κἂν τούτῳ 4
 ἐξαναστάντες οἱ Ῥωμαῖοι πῦσάν τε ὑπὸ παραγγελσεως τὴν φάλαγγα
 ἅμα ἀνέπτυξαν, καὶ τοῖς πλησίοις ἀντιπρόσωποι ὥς ἕκαστοι προσ-
 πεσόντες παμπληθεῖς, οἷα γυμνοὺς ὠπλισμένοι, ἀπροσδοκῆτους
 παρεσκευασμένοι, τοξότας ὀπλῖται, βαρβάρους Ῥωμαῖοι, κατέκοψαν,
 ὥστε τοὺς λοιποὺς πάντας παραχρῆμα ἀποχωρῆσαι καὶ μηκέτι μη-
 δέν' αὐτοῖς ἐπακόλουθῆσαι.

ἡ δὲ δὴ χελώνη αὕτη τοιάδε τίς ἐστι καὶ τόνδε τὸν τρόπον 30
 γίγνεται. τὰ μὲν σκευοφόρα καὶ οἱ ψιλοὶ οἷ τε ἵππεῖς ἐν μέσῳ
 τοῦ στρατεύματος τετάχεται· τῶν δ' ὀπλιτῶν οἱ μὲν ταῖς προμη-
 χέσιν ἀσπίσι ταῖς κοιλίαις ταῖς σωληνοειδέσι χριόμενοι περὶ τε τὰ
 ἔσχατα ὥσπερ ἐν πλινθίῳ τινὶ τάσσονται, καὶ τοὺς ἄλλους, ἔξω τε
 βλέποντες καὶ τὰ ὅπλα περιβεβλημένοι, περιέχουσιν· οἱ δ' ἕτεροι 2
 οἱ τὰς πλατείας ἀσπίδας ἔχοντες ἐν τε τῇ μέσῳ συσπειρῶνται καὶ

ἐκείνας καὶ ὑπὲρ ἑαυτῶν καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων ἀπάντων ὑπεραίρου-
 σιν, ὥστε μήτ' ἄλλο τι πλὴν ἀσπίδων διὰ πάσης ὁμοίως τῆς φά-
 λαγγος ὁρᾶσθαι, καὶ ἐν σκέπη τῶν βελῶν πάντας αὐτοὺς ὑπὸ τῆς
 3 πυκνότητος τῆς συντάξεως γίνεσθαι. οὕτω γάρ τοι δεινῶς ἰσχυ-
 ρίζεται ὥστε καὶ βυδίζειν τινὰς ἐπάνωθεν αὐτῆς, καὶ προσέει καὶ
 ἵππους καὶ ὀχήματα, ὅσους ἂν ἐν κοίλῃ τιγὶ καὶ στενῷ χωρίῳ
 γένωνται, ἐνελαύνεσθαι. τοιοῦτο μὲν δὴ τὸ σχῆμα τῆς τάξεως
 ταύτης ἐστὶ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τὴν τῆς χελώνης ἐπὶ κλησιν, πρὸς
 4 τε τὸ ἰσχυρὸν καὶ πρὸς τὸ εὐσκέπαστον αὐτῆς, εἴληφεν. χρῶνται
 δὲ αὐτῇ διχῇ· ἥ γὰρ πρὸς φρούριόν τι προσμίσγοντες προσπορεύον-
 ται, καὶ πολλάκις καὶ ἐπ' αὐτὸ τὸ τεῖχος ἀναβιβάζουσι τινας, ἣ
 ὑπὸ τοξοτῶν ποτὲ περιστοιχισθέντες κυπιάζουσι πάντες ἅμα (καὶ
 γὰρ καὶ οἱ ἵπποι ὀκλάζειν καὶ κατακλίνεσθαι διδάσκονται), κὰν
 τούτῃ δόκησιν σφισιν ὥς καὶ κεκηκότες παρυσχόντες ἐξηγείρονται
 τε πελασάντων αὐτῶν ἐξαίφνης, καὶ ἐς ἔκπληξιν σφας καθιστάουσιν.
 31 ἡ μὲν οὖν χελώνη αὕτη τοιοῦτότροπος ἐστίν, Ἀντώνιος δὲ ὑπὸ
 μὲν τῶν πολεμίων οὐκέτ' οὐδὲν δεινὸν ἔπαθεν, ὑπὸ δὲ δὴ τοῦ ψί-
 χους ἰσχυροῦς ἐταλαιπώρησεν· χειμῶν τε γὰρ ἤδη ἦν, καὶ ἡ Ἀρμε-
 νία ἣ ἐν τοῖς ὄρεσι, δι' ὧν περ καὶ μόνων ἀγαπητῶς ἐπορεύθη,
 κρυσταλλώδης αἰεὶ ποτὲ ἐστίν. τὰ τε τραύματα, ἃ πολλὰ ἔχον,
 2 ἐνταῦθα δὴ καὶ μάλιστα αὐτοῖς συνεπέθετο. ὅθεν περ συγχῶν μὲν
 ἀπολλυμένων συγχῶν δὲ καὶ ἀπομιάων γιγνομένων, οὐκ ἤνεγκε τὴν
 καθ' ἕκαστον αὐτῶν πύστιν, ἀλλ' ἀπηγόρευσε μηδὲν τοιοῦτο μηδένα
 οἱ ἀγγέλλειν. καὶ τὸν τε Ἀρμένιον, καίτοι ἐν ὄργῃ τε ὅτι ἐγκατέλιπέ
 σφας ἔχων καὶ τιμωρήσασθαι ἐπιθυμῶν, καὶ ὑπῆλθε καὶ ἐθερά-
 3 πυνσεν, ἵνα τὰ τε ἐπιτήδεια καὶ χρήματα παρ' αὐτοῦ λάβῃ· καὶ
 τέλος, ὥς οὐτ' ἀρκέσαι πρὸς πλείω πορεύειν οἱ στρατιῶται, καὶ
 ταῦτ' ἐν χειμῶνι, ἐδύναντο, καὶ ἅμα καὶ μίαν ταλαιπωρήσειν
 ἑμῆλλον (ὑποστρέψαι γὰρ ἐς τὴν Ἀρμενίαν οὐκ ἐς μακρὰν ἐνενοίει),
 πολλὰ μὲν ἐθώπυνσεν αὐτόν, πολλὰ δὲ καὶ καθυπέσχετο αὐτῷ,
 ὅπως σφίσι χεῖμάσαι κατὰ χώραν ἐπιτρέψῃ, λέγων ὅτι τῷ ἥρι ἐπὶ
 4 τοὺς Πάρθους αὐθις ἐπιστρατεύσει. καὶ οἱ καὶ παρὰ τῆς Κλεο-
 πάτρας χρήματα ἤλθεν, ὥστε τοῖς τε ὀπλίταις καθ' ἕκαστον δραχμὰς
 πέντε καὶ τριάκοντα καὶ τοῖς ἄλλοις τὸ ἱκνούμενον δοθῆναι. ἐπειδὴ
 τε οὐκ ἐξήρκεσέ σφισι τὰ πεμφθέντα, προσεπέδωκε τοῖς λοιποῖς
 οἴκοθεν, τὸ μὲν ἀνάλωμα ἑαυτοῦ τὴν δὲ δὴ τῆς χάριτος δόξαν τῆς
 Κλεοπάτρας ποιούμενος· πολλὰ μὲν γὰρ καὶ τοὺς φίλους ἡράνισε,
 πολλὰ δὲ καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ἡργηρολόγησεν.

καὶ ὁ μὲν ταῦτα πράξας ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀπῆρεν, οἱ δὲ δὴ 32
 οἱκοι Ῥωμαῖοι ἡγνούν μὲν οὐδὲν τῶν γεγονότων, οὐχ ὅτι ἀλήθεις
 ἐκεῖνος ἐπέστειλε σφίσι (πάντα γὰρ δὴ τὰ δυσχερῆ συνέκρουτε,
 καὶ ἔστιν ἡ γε αὐτῶν καὶ ἐς τὸ ἐναντιώτατον, ὥς καὶ εὐπραγῶν,
 ἔγραφε), ἀλλ' ὅτι ἡ τε φήμη τὴν ἀλήθειαν ἐσήγγελλε, καὶ ὁ Καῖ- 2
 σαρ οἱ τε ἄλλοι οἱ συνόντες αὐτῷ καὶ ἐπολυπρωγμύονουν ἀκριβῶς
 αὐτὰ καὶ διεθρύλουν, οὐ μέντοι καὶ ἐν τῷ κοινῷ διήλεγχον, ἀλλὰ
 καὶ ἐβουθύτουν καὶ ἐώρταζον· τοῦ γὰρ Καίσαρος πρὸς τὸν Σέξτον
 ἔτι καὶ τότε προσπαλόντος οὔτε εὐπρεπὴς οὔτε ἐπικαιρὸς ὁ ἔλεγχος
 αὐτῶν γίνεσθαι ἐδύνατο. ὁ δ' οὖν Ἀντιόσιος ταῦτά τε οὕτως 3
 ἔπραξε, καὶ δυναστείας Ἀμύντα μὲν Γαλατίας, καίπερ γραμματεῖ
 τοῦ Ἀηιοτάρου γενομένῳ, ἔδωκε, καὶ Ἀνκαονίας Παμφυλίας τέ
 τινα αὐτῷ προσθείς, Ἀρχελάῳ δὲ Καππαδοκίας, ἐκβαλὼν τὸν Ἀρια-
 ράτην. ὁ δ' Ἀρχέλαος οὗτος πρὸς μὲν πατρὸς ἐκ τῶν Ἀρχελάων
 ἐκείνων τῶν τοῖς Ῥωμαίοις ἀντιπολεμησάντων ἦν, ἐκ δὲ μητρὸς
 ἐταίρου Γλαφύρου ἐγγέννητο. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπὶ μὲν τούτοις ἡττόν 4
 πως ὁ Ἀντιόσιος (ἐν γὰρ τοῖς ἄλλοις ἐμεγαλοφρονεῖτο) κακῶς
 παρὰ τοῖς πολίταις ἤκουεν· ἐπὶ δὲ δὴ τῇ Κλεοπάτρῃ μεγάλως διε-
 βλήθη, ὅτι τε παῖδας ἐξ αὐτῆς, πρεσβυτέρους μὲν Ἀλέξανδρον καὶ
 Κλεοπάτραν (καὶ δίδυμοι γὰρ ἐτέχθησαν) νεώτερον δὲ Πτολεμαῖον
 τὸν καὶ φιλάδελφον ἐπικληθέντι, ἀπέλειτο, καὶ ὅτι πολλὰ μὲν τῆς 5
 Ἀραβίας τῆς τε Μάλχου καὶ τῆς τῶν Ἰνδουίων (τὸν γὰρ Ἀνσυνίαν,
 ὃν αὐτὸς βασιλεῦσιν σφῶν ἐπεποιήκει, ἀπέκτεινεν ὥς τὰ τοῦ Πυκόρου
 πράξαντα), πολλὰ δὲ καὶ τῆς Φοινίκης τῆς τε Παλαιστίνης, Κρή-
 τος τέ τινα καὶ Κυρήνην τὴν τε Κύπρον αὐτοῖς ἐχαρίσατο.

τότε μὲν ταῦτα ἔπραξεν, τῷ δ' ἐχομένῳ ἔτι, ὅτε Πομπήσιος 33
 καὶ ὁ Κορνονφίκιος ὑπάτευσαν, στρατεῦσαι ἐπὶ τὸν Ἀρμένιον ἐπε- 719
 χεῖρσεν, ἐλπίδα τοῦ Μήδου οὐκ ἐλαχίστην ἔχων, ὅτι πρὸς τε τὸν
 Φραάτην ἀγανακτήσας ἐπὶ τῷ μῆτε τῶν λαφύρων πολλὰ παρ' αὐ-
 τοῦ μῆτ' ἄλλην τινα τιμὴν λαβεῖν, καὶ τὸν Ἀρμένιον τιμωρήσασθαι
 τῆς τῶν Ῥωμαίων ἐπαγωγῆς ἐθελήσας, τὸν Πολέμωνα αὐτῷ προσ-
 ἔπεμψε καὶ φίλιαν καὶ συμμαχίαν αἰτῶν. οὕτω γὰρ πού ὑπερήσθη 2
 τῷ πράγματι ὥστε καὶ ἐκεῖνον σπείσασθαι καὶ τῷ Πολέμῳ μισθὸν
 τῆς κηρυκείας τὴν μικροτέραν Ἀρμενίαν μετὰ ταῦτα δοῦναι. τὸν
 δ' οὖν Ἀρμένιον πρότερον μὲν ἐς τὴν Αἴγυπτον ὥς καὶ φίλον, καὶ
 ὥς ἐνταῦθα αὐτὸν ἀπόνως περιλαβὼν κατεργάσθητι, μετεπέμψατο·
 ἐπεὶ δ' ὑποτοπήσας τοῦτ' οὐχ ἐπῆκουσεν, ἑτερόν τινα τρόπον ἐξ-
 υπατήσαι ἐπεβούλευσεν. φανερώς μὲν γὰρ οὐκ ὠργίζετο αὐτῷ, μὴ 3

32 4 4 πρεσβυτέρους*
 2 4 καὶ ὡς] ὅπως?

5 νεώτερον*

33 1 1 ὅτε] ἐν ᾧ ὁ τε?*

καὶ πολεμωθεῖη· ὥς δ' ἐπὶ τοὺς Πάρθους καὶ τότε στρατεύσων, ἵν' ἀπαράσκευον αὐτὸν εὖρη, ἦρε μὲν ἐκ τῆς Αἰγύπτου, μαθῶν δὲ καθ' ὁδὸν τὴν Ὀκταβίαν ἀπὸ τῆς Ρώμης ἀφικνεῖσθαι, οὐκέτι πε-
 4 ραιτέρω προεχώρησεν ἀλλ' ἀνεκομίσθη, καίτοι καὶ παραντίχα οἴκαδε αὐτῇ ἐπαυελθεῖν κελεύσας, καὶ μετὰ τοῦτο τὰ δῶρα τὰ πεμφθέντα παρ' αὐτῆς, τὰ τε ἄλλα καὶ τοὺς στρατιώτας οὓς παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπ' αὐτὸ τοῦτο ᾗτήκει, λαβῶν.

καὶ ὁ μὲν ἔτι καὶ μᾶλλον τῷ τε ἔρωτι καὶ τῇ γοητείᾳ τῇ τῆς
 34 Κλεοπάτρας ἰδοῦλεν· Καῖσαρ δὲ ἐν τούτῳ, ἐπειδὴ ὁ τε Σέξτος ἀπολώλει καὶ τὰ ἐν τῇ Αἰβύῃ καταστάσεως ἰδεῖτο, ἦλθε μὲν ἐς τὴν Σικελίαν ὥς καὶ ἐκείσε πλευσούμενος, ἐγγρονίσας δὲ ἐνταῦθα
 2 ὑπὸ τοῦ χειμῶνος οὐκέτι ἐπεραιώθη. οἱ τε γὰρ Σάλασσοι καὶ οἱ Ταυρίσκοι Αἰβυρνοὶ τε καὶ Ἰάπυδες οὐδὲν μὲν οὐδὲ ἐκ τοῦ πρὶν μέτριον ἐς τοὺς Ρωμαίους ἔπρασσον, ἀλλὰ τὴν τε συντέλειαν τῶν φόρων ἐξέλιπον καὶ ἐσβύλλοντες ἔστιν ὅτε ἐς τὰ ὁμοροῦντά σφισιν ἐκακούργουν· τότε δὲ φανερώς πρὸς τὴν ἀπουσίαν αὐτοῦ ἐπανέστη-
 3 σαν. δι' οὖν τοῦτ' ἀναστρέψας τὰ τε ἄλλα ἐπ' αὐτοὺς παρεσκευά-
 σατο, καὶ ἐπειδὴ τινες τῶν ἀφεθέντων ὅτε ἐστασίωσαν καὶ μηδὲν λαβόντων στρατεύσασθαι αὐτοῖς ἠθέλησαν, ἐς ἓν σφας στρατόπεδον κατεχώρισεν, ἵνα ἰδίᾳ καὶ καθ' ἑαυτοὺς ὄντες μῆτε προσδιαφθεί-
 ρωσι τινὰ, κἂν ἄρα νεωτερίσαι τι βουλευθῶσιν, ἐκδηλοὶ παραχρῆμα
 4 γένηνται. ὥς δ' οὐδὲν μᾶλλον ἐσωφρονίσθησαν, ὀλίγους ἐξ αὐτῶν τοὺς πρεσβυτάτους ἐς Γαλιτίαν κληρουχήσαντας ἔπεμψε, νομίσας καὶ τοὺς ἄλλους ἐκ τούτου καὶ ἐπιελπίσειν καὶ καταστήσειν. ἐπεὶ δὲ καὶ ὥς ἰθρασύνοντο, δίκῃ τινὰς αὐτῶν ἔδωκεν. παροξυνθέντων τε ἐπὶ τούτῳ τῶν λοιπῶν συνεκάλεσέ τε αὐτοὺς ὥς καὶ ἐπ' ἄλλοι, καὶ περισχὼν τῷ στρατῷ τὰ τε ὅπλα ἀφείλετο καὶ τῆς στρα-
 5 τείας ἔπαυσεν. καὶ οὕτω τὴν τε ἐναντιῶν ἀσθένειαν ἅμα καὶ τὸ τοῦ Καίσαρος φρόνημα μυθόντες ἀληθῶς τε μετεβύλλοντο, καὶ πολλὰ αὐτὸν ἱκετεύσαντες ἀνεστρατεύσαντο. ὁ γὰρ Καῖσαρ στρατιωτῶν τε δεόμενος, καὶ φοβηθεὶς μὴ καὶ ὁ Ἀντώνιος αὐτοὺς σφετερισθῇ, συγγινώσκειν τέ σφισιν ἔφη καὶ χρησιμωτάτους πρὸς πάντα αὐ-
 τοὺς ἔσχεν.

35 τοῦτο μὲν ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ τοὺς μὲν ἄλλους ἐτέροις τισὶ καταστρέφασθαι προσέταξεν, αὐτοὺς δὲ ἐπὶ τοὺς Ἰάπυδας ἐστράτευσεν. καὶ τοὺς μὲν ἐντὸς τῶν ὁρῶν, οὐ πᾶν πόρρω τῆς θαλάσσης, οἰκοῦντας ἀπονώτερον προσηγάγετο, τοὺς δὲ ἐπὶ τε τῶν ἄκρων καὶ ἐς τὰ ἐπὶ θάτερον αὐτῶν οἷα ἀταλαιπύρως ἐχειρώσατο.

τὸ γὰρ Μέτουλον, τὴν μεγίστην σφῶν πόλιν, κρατυνύμενοι πολλὰς 2
μὲν προσβολὰς τῶν Ῥωμαίων ἀπεκρούσαντο, πολλὰ δὲ μηχανήματα
κατέφλεξαν, αὐτὸν τε ἐκεῖνον ἀπὸ πύργου τινὸς ξυλίνου ἐπιβῆναι
τοῦ περιβόλου πειρώμενον κατέτρωσαν. καὶ τέλος, ὡς οὐδὲν μᾶλλον 3
ἀπανίστατο ἀλλὰ καὶ δυνάμεις προσμετεπέμπετο, συμβῆναι τε βοῦ-
λεσθαι ἐπλάσαντο, καὶ φρουροὺς ἐς τὴν ἄκρην ἐσδιξάμεναι ἐκείνους
τε τῆς νυκτὸς ἄπαντας ἔφθειραν καὶ τὰς οἰκίας ἐνέπρησαν, καὶ οἱ 4
μὲν αὐτοὺς οἱ δὲ καὶ τὰς γυναῖκας τὰ τε παιδία προσapéκτειναν,
ὥστε μηδ' ὅτιον ἀπ' αὐτῶν τῷ Καίσαρι περιγενέσθαι. οὐ γὰρ
οὔτε ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ οἱ ζιγρηθέντες σφῶν ἐκούσιοι οὐ πολλῇ ὕστε-
ρον ἐφθάρησαν.

ἐπεὶ δ' οὖν οὗτοι τε ἀπολώλεσαν καὶ οἱ ἄλλοι κατεστράματο 36
μηδὲν ἄξιόλογον πράξαντες, ἐπὶ Παννονίους ἐπεστράτευσεν, ἐγκλημα
μὲν οὐδὲν αὐτοῖς ἐπιφέρων (οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἡδίκητό τι ἐπ' αὐτῶν),
ἵνα δὲ δὴ τοὺς στρατιώτας ἀσκή τε ἕμα καὶ ἐκ τῶν ἀλλοτρίων
τρέφῃ, πᾶν τὸ τῷ κρείττονι τοῖς ὅλοις ἀρέσκον δίκαιον ἐς τοὺς
ἀσθενεστέρους ποιούμενος. οἱ δὲ δὴ Παννόνιοι νέμονται μὲν πρὸς 2
τῇ Δελματίᾳ, παρ' αὐτὸν τὸν Ἰστρον, ἀπὸ Νωρικῶν μέχρι τῆς
Μυσιᾶς τῆς ἐν τῇ Εὐρώπῃ, κακοβιώτατοι δὲ ἀνθρώπων ὄντες
(οὔτε γὰρ γῆς οὔτε ἀέρος ἐν ἡχοῦσιν· οὐκ ἔλαιον, οὐκ οἶνον, πλὴν
ἐλαχίστου καὶ τούτου κακίστου, γεωργοῦσιν, ὅτε ἐν χειμῶνι πικρο- 3
τάτῳ τὸ πλεῖστον διαιτῶμενοι, ἀλλὰ τὰς τε κριθὰς καὶ τοὺς κέ-
χρους καὶ ἐσθίουσιν ὁμοίως καὶ πίνουσιν) ἀνδρείωτατοι δ' οὖν διὰ
πάντων ὧν ἴσμεν νομίζονται· θυμικώτατοι γὰρ καὶ φονικώτατοι,
οἷα μηδὲν ἄξιον τοῦ καλῶς ζῆν ἔχοντες, εἰσίν. ταῦτα δὲ οὐκ ἀκού- 4
σας οὐδ' ἀνγνωστὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔργῳ μαθὼν ὡς γε καὶ ἄρξας
αὐτῶν, οἶδα· μετὰ γάρ τοι τὴν ἐν τῇ Ἀφρικῇ ἡγεμονίαν τῇ τε
Δελματίᾳ, ἣς ποτὲ καὶ ὁ πατήρ μου χρόνον τινὰ ἤρξε, καὶ τῇ
Παννονίᾳ τῇ ἄνω κάλουμένην προσετάχθην, ὅθεν ἀκριβῶς πάντα
τὰ κατ' αὐτοὺς εἰδὼς γράφω. ὀνομάζονται δὲ οὕτως ὅτι τοὺς 5
χιτῶνας τοὺς χειριδωτοὺς ἐξ ἱματίων τινῶν ἐς πάντας ἐπιχωρίως
ποιῶς καὶ κατατέμνοντες καὶ προσαγορεύοντες συρράπτουσιν. καὶ οἱ
μὲν εἰτ' οὖν διὰ τοῦτο εἰτε καὶ δι' ἄλλο τι οὕτως ὠνομάδεται·
τῶν δὲ δὴ Ἑλλήνων τινὲς τάληθές ἀγνοήσαντες Παιονίους σφας 6
προσεῖπον, ἀρχαίου μὲν που τοῦ προσρήματος τούτου ὄντος, οὐ
μέντοι καὶ ἐκεῖ, ἀλλ' ἐν τε τῇ Ῥοδόπῃ καὶ πρὸς αὐτῇ τῇ Μακεδο-
νίᾳ τῇ νῦν μέχρι τῆς Θυλάσσης. ἐφ' οὗπερ καὶ ἐγὼ ἐκείνους μὲν
Παίονας τούτους δὲ Παννονίους, ὥσπερ που καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς
καὶ Ῥωμαῖοί σφας καλοῦσι, προσαγορεύσω.

- 37 ἐπὶ οὖν τούτους ὁ Καῖσαρ τότε στρατεύσας τὸ μὲν πρῶτον οὔτε τι ἐδήμιον οὔτε τι ἤρπαζε, καθὼς καὶ τὰς κώμας αὐτῶν τὰς ἐν τοῖς πεδίοις ἐκλιπόντων· ἤλπιζε γὰρ ἐθελοντὰς αὐτοὺς ἐπάξεισθαι· ὥς δὲ καὶ προχωροῦντα αὐτὸν πρὸς Σισκίαν ἐλύπησαν, ὠργισθῆναι καὶ τὴν τε χώραν σφῶν ἔκαιε καὶ πάνθ' ὅσα ἐδύνατο λείαν ἐποιεῖτο.
- 2 πλησιάζουσας δὲ αὐτοῦ τῇ πόλει οἱ ἐπιχώριοι παραντίκῃ μὲν ὑπὸ τῶν δυνατῶν ἀναπεισθέντες ὡμολόγησάν τε αὐτῷ καὶ ὁμήρους ἔδωσαν, μετὰ δὲ τοῦτο τὰς τε πύλας ἀπέκλεισαν καὶ ἐς πολιορκίαν κατέστησαν. εἶχον μὲν γὰρ καὶ τείχη ἰσχυρά, τὸ δ' ὅλον ποταμοῖς
- 3 δύο νυσιπόροις ἐθάρσυν. ὁ γὰρ Κόλοψ ὀνομαζόμενος παρ' αὐτὸν τὸν περίβολον παραρρέων ἐς τὸν Σάβον ὀλίγον ἀπέχοντα αὐτοῦ ἐμβάλλει καὶ νῦν πᾶσαν τὴν πόλιν ἐγκεκλῶται, Τιβερίου τύφρῳ τινὶ μεγάλῃ ἐς τοῦτο αὐτὸν καταστήσαντος, δι' ἧς ἐς τὸ ἀρχαῖον
- 4 αὐθις ῥεῖθρον ἐπανέρχεται. τότε δὲ τῇ μὲν τοῦ Κόλοπος παρ' αὐτὰ τὰ τείχη παρεξίστοντος, τῇ δὲ τοῦ Σάβου ὀλίγον ἄπωθεν παραρρέοντος διάκινόν τι κατέλειπτο, ὃ καὶ σταυρώμασι καὶ ταφρεύ-
- 5 μασιν ὠχύρωτο. ὁ οὖν Καῖσαρ πλοῖα παρὰ τῶν ταύτῃ συμμάχων ποιηθέντα λαβὼν, καὶ διὰ τε τοῦ Ἰστρου ἐς τὸν Σάβον καὶ δι' ἐκείνου ἐς τὸν Κόλοπα αὐτὰ ἀγαγὼν, προσέβαλέ σφισι τῷ πείρῳ ἅμα καὶ ταῖς ναυσί, καὶ τινας καὶ ναυμαχίας ἐν αὐτῇ ἐποίησατο.
- 6 καὶ γὰρ οἱ βάρβαροι μονόξυλα πλοῖα ἀντικατασκευάσαντες διεκινδύνεον, καὶ ἐν τε τῷ ποταμῷ ἄλλους τε σκηνοὺς καὶ τὸν Μηρῶν τὸν τοῦ Σέξτου ἐξελεύθερον ἀπέκτειναν, καὶ ἐν τῇ γῇ ἰσχυρῶς αὐτὸν ἡμύνοντο, μέχρις οὗ τῶν συμμάχων τινὰς ἐνηδρεῦσθαι τε καὶ ἐρθάρθαι ἐπύθοντο· τότε γὰρ ἀθιμήσαντες ἐνέδωσαν. καὶ οὕτως ἁλόντων ἐκείνων καὶ τὸ ἄλλο Παννονικὸν ὁμολογίᾳ προσηγάγετο.
- 38 καὶ μετὰ ταῦτα ἐκεῖ μὲν Φούριον Γέμιον σὺν δυνάμει τινὶ κατέλειπεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ῥώμην ἀνεκομίσθη, καὶ τὰ μὲν ἐπινίκια ψηφισθέντα οἱ ἀνεβάλετο, τῇ δ' Ὀκτωβρίᾳ τῇ τε Λιβίᾳ καὶ εἰκόνας καὶ τὸ τὰ σφέτερα ἄνευ κυρίου τινὸς διοικεῖν, τό τε ἀδέες καὶ τὸ ἀνέβριστον ἐκ τοῦ ὁμοίου τοῖς δημάρχοις ἔχειν ἔδωκεν.
- 2 ὥρμημένου δὲ αὐτοῦ καὶ ἐς τὴν Βρεττανίαν κατὰ τὸν τοῦ πατρὸς ζῆλον στρατεῦσαι, καὶ ἤδη καὶ ἐς τὴν Γαλατίαν μετὰ τὸν χειμῶνα
- 720 ἐν ᾧ ὁ τε Ἀντώνιος τὸ δεύτερον καὶ Λούκιος Αἰβων ὑπάτερον προ-
 κεχωρηκότος, τῶν τε νεοαλιώτων τινὲς καὶ Δελμάται σὺν αὐτοῖς
- 3 ἐπανέστησαν. καὶ Παννονίους μὲν ὁ Γέμιος, καίτοι τῆς Σισκίας ἐκπεσόν, ὅμως μάχῃς ἀνεκτίσματο, τοὺς τε Σαλάσσους καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς μετ' αὐτῶν νεωτερίσαντας ὁ Μεσσάλας ὁ Ὑαλέριος

ἐχειρώσαστο· ἐπὶ δὲ δὴ τοὺς Δελμάτας πρότερος μὲν ὁ Ἀγρίππας, ἔπειτα δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ ἐπεστράτευσεν. καὶ τοὺς μὲν πλείους σφῶν 4 αὐτοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ παθόντες, ὥστε καὶ τὸν Καῖσαρα τραυθῆναι καὶ τῶν στρατιωτῶν τισὶ κριθῆν ἂντὶ τοῦ σίτου δοθῆναι, καὶ ἐτέρους τὴν τάξιν ἐκλιπόντας δεκατευθῆναι, κατεστρέψαντο, τοῖς δὲ δὴ λοιποῖς ὁ Ταῦρος ὁ Στατίλιος ἐπολέμησεν.

Ἀντώνιος δὲ ἐν τούτῳ τῆς μὲν ἀρχῆς αὐθημερὸν ἐξέστη, Λού· 39 κιον Σεμπρόνιον Ἀιρατῖνον ἀντικαταστήσας· ὅθεν εἰσὶν οἱ τοῦτον ἀλλ' οὐκ ἐκείνον ἐν τῇ τῶν ἐπ' αὐτῶν ἀπαριθμῆσει ὀνομάζουσιν· πρῶτ· 2 των δ' ὅπως ὅτι ἀπονώτα τὸν Ἀρμένιον τιμωρήσεται, τὴν τε θρυατέρα αὐτοῦ ὡς καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ τῷ νιῒ συνοικίσων ἦιτησε, Κένυτὸν τινα Δέλλιον παιδικά ποτε ἐαυτοῦ γενόμενον πέμψας, καὶ πολλὰ τινα αὐτῷ δώσειν ἐπέσχετο. καὶ τέλος ἔς τε τὴν Νικόπολιν 3 τὴν τοῦ Πομπηίου αἰφνίδιον ἄμα τῷ ἦρι ἦλθε, κἀνταῦθα αὐτὸν ὡς καὶ συμβουλευέσονται καὶ συμπράξοντά τινα κατὰ τῶν Πάρθων μετεπέμψατο. ἐπειδὴ τε οὐκ ἀφίκετο τὴν ἐπιβουλὴν ὑποπτεύσας, τὸν τε Δέλλιον αὐθις ἐς λόγους οἱ προσέειπε, καὶ αὐτὸς οὐδὲν ἦιτον σπουδῇ πρὸς τὰ Ἀρτιάζατα ἤλασεν. καὶ οὕτως αὐτὸν ὀψέ 4 ποτε, τὰ μὲν πείθων διὰ τῶν ἐταίρων, τὰ δὲ καὶ διὰ τῶν στρατιωτῶν καταπλήσσω, πάντα τε ὑπλῶς ὡς πρὸς φίλον καὶ γράφων καὶ πρῶττων, ἐπηγάγετο ἐς τὸ στρατόπεδον ἐσελθεῖν. κἀνταῦθα 5 συλλαβὼν τὰ μὲν πρῶτα ἄδειόν τε εἶχε, καὶ κατὰ τὰ φρούρια ἐν οἷς οἱ θησαυροὶ ἦσαν περιῆγεν, εἴ πως ἀμαχί σφας λάβοι, σκηπτόμενος δι' οὐδὲν ἄλλο αὐτὸν συνειληφέναι ἢ ἵνα τοὺς Ἀρμενίους καὶ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ καὶ ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ αὐτοῦ δασιμολογήσῃ. ὡς 6 δ' οὕτε οἱ χρυσοφέλακες προσεῖχον αὐτῷ καὶ οἱ τὰ ὅπλα ἔχοντες Ἀρτιάξην τὸν πρεσβύτατον τῶν παιδῶν αὐτοῦ βασιλέα ἀνθεῖλοντο, ἔδησεν αὐτὸν ἀργυραῖς ἀλύσεσιν· αἰσχροὺς γάρ, ὡς ἔοικεν, ἦν βασιλέα αὐτὸν γεγονότα σιδηραῖς δεθῆναι. κἀκ τούτου τοὺς μὲν ἐθελοντὶ 40 τοὺς δὲ καὶ βίᾳ λαβὼν πᾶσαν τὴν Ἀρμενίαν κατέσχεν· ὁ γὰρ Ἀρτιάξης ἐπειδὴ συμβαλὼν οἱ ἡλαττοῦτο, πρὸς τὸν Πάρθον ἀπεχώρησεν. πρῶτας δὲ ταῦτα, καὶ τῷ νιῒ τὴν τοῦ Μήδου θρυατέρα, 2 ὅπως ἔτι καὶ μᾶλλον αὐτὸν προσεταιριῶσθαι, μνηστεύσας, τὰ τε στρατόπεδα ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ κατέλιπε καὶ ἐς τὴν Αἴγυπτον ἀνεκομίσθη, τὴν τε ἄλλην λείαν πολλὴν καὶ τὸν Ἀρμένιον μετὰ τε τῆς γυναικὸς καὶ μετὰ παιδῶν ἄγων. καὶ σφας σὺν τοῖς ἄλλοις αἰχμα· 3 λώτοις καὶ ἐν ἐπινικίοις τισὶν ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν προπέμψας αὐτὸς ἐφ' ὄρματος ἐσῆλασε, καὶ τὰ τε ἄλλα πάντα τῇ Κλεοπύτρῃ

ἐχαρίσατο καὶ τὸν Ἀρμένιον μετὰ τῶν οἰκείων ἐν χρυσοῖς δεσμοῖς προσήγαγεν. προεκάθητο δὲ ἐν μέσῳ τῷ πλήθει ἐπὶ τε βήματος
 4 ἐπαργύρου καὶ ἐπὶ δίφρου ἐπιχρύσου. οἳ γε μὴν βάρβαροι οὐθ' ἰκέτευσαν αὐτὴν οὔτε προσεκύνησαν, καίτοι πολλὰ μὲν καὶ ἀναγκαζόμενοι πολλὰ δὲ καὶ ἐλπίσιν ἀναπειθόμενοι, ἀλλ' ὀνομασί τ' ἐπροσαγορεύσαντες δόξαν μὲν φρονήματος ἔλαβον, κακουχία δὲ πολλῇ διὰ τοῦτο συνέσχοντο.

41 μετὰ δὲ τοῦτο ὁ Ἀντώνιος τοὺς Ἀλεξανδρέας εἰστίλασε, καὶ τὴν Κλεοπάτραν τοὺς τε παῖδας αὐτῆς ἐν ἐκκλησίᾳ παρεκαθίστατο, δημογορήσας τὴν τινα ἐκείνην τε βασιλίδι βασιλέων καὶ τὸν Πτολεμαῖον, ὃν Καισαρίωνα ἐπωνόμιαζον, βασιλέα βασιλέων καλεῖσθαι ἐκέλευσεν.
 2 καὶ αὐτοῖς καὶ τὴν Αἴγυπτον τὴν τε Κύπρον, ἄλλην διανομήν τινα ποιησάμενος, ἔδωκεν· τοῦ τε γὰρ προτέρου Καίσαρος τὴν μὲν γυναικα τὸν δὲ υἱὸν ὄντως γεγονέναι ἔλεγεν, καὶ ἐς τὴν ἐκείνου δὴ χάριν ταῦτα ποιεῖν ἐσκήπτετο, ὅπως τὸν Καίσαρα τὸν Ὀκταβιανὸν ἐκ τούτου, ὅτι ποιητὸς ἀλλ' οὐ γνήσιος αὐτοῦ παῖς ἦν, διαβάλλη.
 3 ἐκείνοις μὲν δὴ ταῦτα ἔνειμε, τοῖς δὲ δὴ αὐτοῦ παισὶ τοῖς ἐκ τῆς Κλεοπάτρας οἱ γεγονόσι, Πτολεμαῖον μὲν τὴν τε Συρίαν καὶ τὰ ἐντὸς τοῦ Εὐφράτου μέχρι τοῦ Ἑλλησπόντου πάντα, Κλεοπάτραν δὲ τὴν Αἰβύνην τὴν περὶ Κυρήνην, τῷ τε ἀδελφῷ αὐτῶν Ἀλεξάνδρῳ τὴν τε Ἀρμενίαν καὶ τὰλλα τὰ πέραν τοῦ Εὐφράτου μέχρις Ἰνδῶν δώσειν ὑπέσχετο· καὶ γὰρ ἐκεῖνα ὡς ἔχων ἤδη ἐχαρίζετο.
 4 καὶ ταῦτα οὐκ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ μόνον εἶπεν, ἀλλὰ καὶ ἐς τὴν Ῥώμην, ἵνα καὶ παρ' ἐκείνων τὸ κῆρος λάβῃ, ἐπέστειλεν. οὐ μὲντοι καὶ ἐν τῇ κοινῇ τι αὐτῶν ἀνεγινώσθη· ὃ τε γὰρ Δομίτιος καὶ
 728 ὁ Σόσιος ὑπατεύοντες ἤδη τότε, καὶ ἐς τὰ μάλιστα αὐτῷ προσκεείμενοι, οὐκ ἠθέλησαν, καίπερ τοῦ Καίσαρος ἐγκειμένου σφίσιν,
 5 ἐς πάντας αὐτὰ ἐκφῆναι. νικησάντων δὲ ἐν τούτῳ ἐκείνων, ἀντεπεκράτησεν ὁ Καῖσαρ μηδὲν τῶν περὶ τοῦ Ἀρμενίου γραφέντων δημοσιευσθῆναι· τοῦτόν τε γὰρ ἡλέει ἅτε καὶ λάθρα πρὸς αὐτὸν ἐπὶ τῷ Ἀντωνίῳ κεκοινολογημένος, καὶ ἐκείνῳ τῶν νικητηρίων ἐφθό-
 6 νει. τοιαῦτα δ' οὖν ὁ Ἀντώνιος πρῶττων ἐτόλμα τῇ βουλῇ γράφειν ὅτι τῆς τε ἀρχῆς παύσασθαι καὶ ἐπ' ἐκείνῃ τῇ τε δήμῳ πάντα τὰ πράγματα ποιήσασθαι ἐθέλει, οὐχ ὅτι τι καὶ πρᾶξιν αὐτῶν ἐμελλεν, ἀλλ' ὅπως ταῖς παρ' αὐτοῦ ἐλπίσι τὸν Καίσαρα ἦτοι ἀναγκάσωσιν, ἅτε καὶ παρόντα, τῶν ὅπλων προυποστῆναι, ἢ καὶ ἀπειθήσαντα μισήσωσιν.

42 τότε μὲν δὴ ταῦτά τε ἐγένετο, καὶ τὴν πανήγυριν τὴν τῇ Ἀφροδίτῃ τῇ γενεθλίῳ τελομένην οἱ ἕπαυτοι ἐποίησαν· ἐν τε ταῖς

41 s 3 τε om *

ἀνοχαῖς αἰρετοὶ ὑπὸ τοῦ Καίσαρος πολὺαρχοι, παῖδες ἄνηβοι, ἐξ ἱππέων ἀλλ' οὐκ ἐκ βουλευτῶν γεγονότες, ἤρξαν. καὶ τὴν στοῶν 2 τὴν Παύλου καλουμένην Αἰμίλιος Λέπιδος Παῦλος ἰδίῳις τέλεσιν ἐξωκοδόμησε καὶ τῇ ὑπατείᾳ καθιέρωσεν· ὑπάτευσε γὰρ ἐν μέρει τοῦ ἔτους τούτου. ὁ τε Ἀγρίππας τὸ ἔδωκε τὸ Μάρκιον ὀνομασμένον, ἐκλιπὼν φθορᾷ τῶν ὀρετῶν, καὶ ἀνεκτίσματο δαπάνῃ οἰκείᾳ καὶ ἐπὶ πολλὰ τῆς πόλεως ἐπωχέτευσεν. οὗτοι μὲν οὖν, καίπερ ἐξ 3 ἰδίων χρημάτων φιλοτιμούμενοι, καὶ ὑπεστέλλοντο καὶ ἐμετριάζον· ἄλλοι δὲ καὶ ἐλαχίστην τινὰ ἀρχὴν ἔχοντες καὶ ἐπινίκια διεπράττοντό σφισιν, οἱ μὲν διὰ τοῦ Ἀντωνίου οἱ δὲ διὰ τοῦ Καίσαρος, ψηφίσεσθαι, καὶ ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ χρυσίον πολὺ παρὰ τῶν δῆμων ἐς τοὺς στεφάνους ἐσέπραττον.

τῷ δ' ὑστέρῳ ἔτει ἀγορανόμος ὁ Ἀγρίππας ἐκὼν ἐγένετο, καὶ 43 πάντα μὲν τὰ οἰκοδομήματα τὰ κοινὰ πάσας δὲ τὰς ὁδοὺς, μηδὲν 721 ἐκ τοῦ δημοσίου λαβὼν, ἐπεσκεύασε, τοὺς τε ὑπονόμους ἐξεκάθαιρε, καὶ ἐς τὸν Τίβεριν δι' αὐτῶν ὑπέπλευσεν. καὶ τῷ ἱπποδρόμῳ 2 σφαλλομένους τοὺς ἀνθρώπους περὶ τὸν τῶν διαύλων ἀριθμὸν ὁρίων τοὺς τε δελφῖνας καὶ τὰ ψοειδῆ δημιουργήματα κατεστήσματο, ὅπως δι' αὐτῶν αἱ περίοδοι τῶν περιδρόμων ἀναδεικνύνται. καὶ προσέτι καὶ ἔλαιον καὶ ὕλας πᾶσι δίδωκε, τὰ τε βαλανεῖα προῖκα δι' 3 ἔτους καὶ τοῖς ἀνδράσι καὶ ταῖς γυναιξὶ λούεσθαι παρέσχεν· καὶ τοὺς κουρέας ἐν ταῖς πανηγύρεσιν, ὡς πολλὰς καὶ παντοδαπὰς ἐποίησεν ὥστε καὶ τοὺς τῶν βουλευτῶν παῖδας τὴν Τροίαν ἱππεύσαι, ἐμισθώσματο, ἵνα μηδεὶς μηδὲν αὐτοῖς ἀναλώσῃ. καὶ τέλος 4 σύμβολά τέ τινα ἐς τὸ θέατρον κατὰ κορυφὴν ἔρριψε, τῷ μὲν ἀργύριον τῷ δὲ ἐσθῆτι τῷ δὲ ἄλλο τι φέροντα, καὶ ἄλλα πάμπολλα ὦνια ἐς τὸ μέσον καταθείς διαρπάσαι σφίσιν ἐπέτρεψεν. Ἀγρίππας 5 μὲν δὴ ταυτὰ τε ἐποίει, καὶ τοὺς ἀστρολόγους τοὺς τε γόητας ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασεν· ὑπὸ δὲ τὰς αὐτὰς ἡμέρας δόγμα ἐγένετο μηδὲνα τῶν ἐς τὴν γερονσίαν τελούντων ἐπὶ ληστεία κρίνεσθαι, καὶ οὕτως οἱ τε τότε ἐν τοιαύτῃ τινὶ αἰτίᾳ ὄντες ἀφείθησαν, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα ἄδειά τισι κακουργεῖν ἐδόθη. ὁ δ' οὖν Καῖσαρ τὴν τε ὑπα- 6 τείαν (ἤρξε γὰρ μετὰ Λουκίου τοῦ Τούλλου δεύτερον) τῇ πρώτῃ εὐθὺς ἡμέρᾳ κατὰ τὸν τοῦ Ἀντωνίου τρόπον ἀπέπει, καὶ ἐς τὸ τῶν εὐπατριδῶν γένος ἐκ τοῦ πλήθους τινὰς ψηφισαμένης τῆς βουλῆς ἐσήγαγεν. ἐπειδὴ τε Λουκίος τις Ἀσέλλιος στρατηγῶν τὴν ἀρχὴν 7 διὰ μακρὰν ἀρρωστίαν ἀφείναι ἠθέλησε, τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἀνταπέδειξεν· καὶ στρατηγοῦ ἑτέρου τῇ τελευταίᾳ ἡμέρᾳ ἀποθανόντος ἄλλον ἐς τὰς περιλιπεῖς ὥρας ἐφείλετο. τοῦ τε Βόρχου τελευταί- 8

σαντος οὐδενὶ τὴν βασιλείαν αὐτοῦ ἔδωκεν, ἀλλ' ἐς τὰ τῶν Ῥω-
 8 μαιῶν ἔθνη αὐτὴν ἐσέγραψεν. ἐπειδὴ τε οἱ Δελμιῆται παντελῶς
 ἐκεχειρῶντο, τὰς τε στοῦς ἀπὸ τῶν λαφύρων αὐτῶν καὶ τὰς ἀπο-
 θήκας τῶν βιβλίων τὰς Ὀκτασιανὰς ἐπὶ τῆς ἀδελφῆς αὐτοῦ κλη-
 θείσας κατεσκέυασεν.

- 44 Ἀντώνιος δὲ ἐν τούτῳ ἤλασε μὲν μέχρι τοῦ Ἀράξου ὡς καὶ
 ἐπὶ τοὺς Πάρθους στρατεύσων, ἠρκέσθη δὲ τῇ πρὸς τὸν Μῆδον
 ὁμολογίᾳ· συμμιχῆσιν τε γὰρ ἀλλήλοις, ὁ μὲν ἐπὶ τοὺς Πάρθους
 2 ὁ δὲ ἐπὶ τὸν Καῖσαρα, συνέθεντο, καὶ ἐπὶ τούτῳ στρατιώτας τέ-
 τινας ἀντέδοσάν σφισι, καὶ ὁ μὲν τῆς Ἀρμενίας τῆς νεοκτίτου τινὰ
 ἔλαβεν, ὁ δὲ τὴν Θυγατέρα αὐτοῦ Ἰωτάπην ὡς καὶ τῷ Ἀλεξάνδρῳ
 συνοικήσουσαν, καὶ τὰ σημεῖα τὰ στρατιωτικὰ τὰ ἐν τῇ τοῦ Στα-
 3 τισιανοῦ μάχῃ ἁλόντα. καὶ τούτου ὁ μὲν Ἀντώνιος τῷ τε Πολέμωνι
 τὴν μικροτέραν Ἀρμενίαν, ὥσπερ εἶπον, χωριζόμενος, καὶ Λοῦκιον
 Κλοῦβιον ποιήσας τε ἅμια ὑπατον καὶ πάντας (συνῆν γὰρ αὐτῷ),
 ἐς τε τὴν Ἰωνίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα ἐπὶ τῷ τοῦ Καίσαρος πολέμῳ
 4 ὥρμησεν· ὃ τε Μῆδος τὰ μὲν πρῶτα συμμιχῶσι τοῖς Ῥωμαίοις
 χρώμενος τοὺς τε Πάρθους καὶ τὸν Ἀρτάξην ἐπελθόντας οἱ ἐνίκησε,
 τοῦ δ' Ἀντωνίου τοὺς τε ἑαυτοῦ στρατιώτας μεταπέμψαντος καὶ
 προσέτι καὶ τοὺς ἐκείνου κατασχόντος ἀνθητήθη τε καὶ εὐλώ, καὶ
 οὕτως ἡ Ἀρμενία μετὰ τῆς Μηδίας ἀπώλετο.

- N ὁ δὲ δῆμος ὁ τῶν Ῥωμαίων τῆς μὲν δημοκρατίας ἀφῆρητο,
 οὐ μέντοι καὶ ἐς μοναρχίαν ἀκριβῆ ἀπεκέκριτο, ἀλλ' ὃ τε Ἀντώνιος
 καὶ ὁ Καῖσαρ ἐξ ἴσου ἔτι τὰ πράγματα εἶχον, τὰ τε πλείω σφῶν
 διεληχότες, καὶ τὰ λοιπὰ τῷ μὲν λόγῳ κοινὰ νομίζοντες, τῷ δ'
 ἔργῳ, ὡς πον πλεονεκτήσαι τι ἐκάτερος αὐτῶν ἐδύνατο, ἰδιούμενοι.
 2 μετὰ δὲ δὴ τοῦτο, ὡς ὃ τε Σέξτος ἀπολώλει καὶ ὁ Ἀρμένιος ἐαλώ-
 κει τὰ τε προσπολεμήσαντα τῷ Καίσαρι ἡσύχαζε καὶ ὁ Πάρθος
 οὐδὲν πυρεκίνει, καὶ ἐκεῖνοι φανερώς ἐπ' ἀλλήλους ἐγράποντο καὶ
 ὁ δῆμος ἀκριβῶς ἐδουλώθη. αἰτίαι δὲ τοῦ πολέμου καὶ σκίψεις
 3 αἶδε αὐτοῖς ἐγένοντο. Ἀντώνιος μὲν Καῖσαρι ἐπεκάλει ὅτι τὸν τε
 Λέπιδον τῆς ἀρχῆς ἐπεπαύκει καὶ τὴν χώραν τὴν τε δύναμιν τὴν
 τε ἐκείνου καὶ τὴν τοῦ Σέξτου, κοινήν σφιν ὀφείλουσαν εἶναι, ἐσφε-
 τέριστο· καὶ τούτων τε τὴν ἡμίσειαν ἀπῆτει, καὶ τῶν στρατιωτῶν
 οὓς ἐκ τῆς Ἰταλίας τῆς ἀμφοτέροις σφίσι προσηκούσης κατέειλετο.
 4 Καῖσαρ δὲ ἐκείνῳ ὅτι ἄλλα τε καὶ τὴν Αἴγυπτον μὴ λαχὼν εἶχε,
 τὸν τε Σέξτον ἀπεκτείνει (αὐτὸς γὰρ ἐκὼν πεφτισθαι αὐτοῦ ἔλεγε),
 καὶ τὸν Ἀρμένιον ἐξαπατήσας καὶ συλλαβὼν καὶ δῆσας πολλὴν τῷ
 5 δῆμῳ κακοδοσίαν προσετέτριπτο· τὰ τε ἡμίσεια καὶ αὐτὸς τῶν

λαφύρων ἀπήτει, καὶ παρὰ πάντα ἐπέφερεν αὐτῷ τὴν τε Κλειοπά-
τραν καὶ τοὺς παῖδας οὓς ἔξ αὐτῆς ἀνήρητο, τὰ τε δωρηθέντα
σφίσι, καὶ ἐν τοῖς μάλιστα ὅτι τὸν Καισαρίωνα ἐπωνόμαζεν οὕτω
καὶ ἐς τὸ τοῦ Καίσαρος γένος ἦγεν. ταῦτά τε οὖν ἀλλήλοις ἄντε- 2
νεκάλουν καὶ πη καὶ ἀνταπελογοῦντο, τὰ μὲν ἰδίᾳ σφίσιν ἐπιστέλ-
λοντες, τὰ δὲ καὶ ἐν τῷ κοινῷ λέγων μὲν ὁ Καῖσαρ γράφων δὲ ὁ
Ἀντώνιος· πρέσβεις τε ἐπὶ τῇ προστάσει ταύτῃ συνεχῶς ἀνταπέ-
στελλον, ὅπως ὅτι μάλιστα τὰ τε ἐγκλήματα δικαιοτάτα ποιεῖσθαι
δόξωσι καὶ τὰ ἀλλήλων ἅμα κατασκοπῶσιν· κἂν τούτῳ καὶ χρήματα 2
ὥς καὶ ἐπ' ἄλλο τι ἡθροίζον, καὶ τὴν λοιπὴν τοῦ πολέμου παρα-
σκευὴν ὥς καὶ ἐφ' ἑτέροισιν ἐποιῶντο, μέχρις οὗ ὃ τε Δομί-
τιος ὁ Γναῖος καὶ ὁ Σόσσιος ὁ Γάιος, ἀμεινότεροι τῆς τοῦ Ἀντωνίου
μερίδος ὄντες, ὑπάτευσαν. τότε γὰρ οὐδὲν ἔτι ἐπεκρέψαντο, ἀλλ'
ἄντικρυς ἐπολεμώθησαν. ἐπράχθη δὲ ὧδε.

ὁ μὲν Δομίτιος οὐδὲν φανερώς, ὥς γε καὶ συμφορῶν πολλῶν 3
πεπειραμένος, ἐνεόχμιωσεν· ὁ δὲ δὴ Σόσσιος, οἷα κακῶν ἄπειρος
ὢν, πολλὰ μὲν τὸν Ἀντώνιον ἐν αὐτῇ εὐθὺς τῇ νοσηρίᾳ ἐπήνεσε,
πολλὰ δὲ καὶ τὸν Καῖσαρα κατέδραμεν. κἂν παραχρῆμα ἐπ' αὐτῷ
τι ἐχορημάτισεν, εἰ μὴ Νώνιος Βάλβος δημογῶν ἐκώλυσεν. ὁ γὰρ 4
Καῖσαρ ὑποτοπήσας τὸ μέλλον ἐπ' αὐτοῦ γενήσεσθαι, καὶ μήτε
περιδεῖν αὐτὸ μήτ' αὖ ἐναντιωθείς προκατάρχειν τοῦ πολέμου δόξαι
ἐθέλησας, τότε μὲν οὔτε ἐς τὸ βουλευτήριον ἐσῆλθεν οὐθ' ὅλως ἐν
τῇ πόλει διητήθη, ἀλλὰ τινα αἰτίαν πλάσάμενος ἐξεδίμησε, διὰ τε
ταῦτα καὶ ἵνα κατὰ σχολὴν πρὸς τὰ ἀγγελθέντα οἱ βουλευσάμενος
τὸ δέον ἐκ πλείονος λογισμοῦ πράξῃ· ὕστερον δὲ ἐπαρελθὼν τὴν 5
τε γερουσίαν ἡθροίσει, καὶ φρουρὰν τῶν τε στρατιωτῶν καὶ τῶν
φίλων ἐγχειρίδια κρύφα ἐχόντων περιβαλόμενος, καὶ ἐν μέσῳ τῶν
ὑπάτων ἐπὶ δίφρου ἀρχικοῦ ἰζήσας, πολλὰ μὲν αὐτόθεν ἐκ τῆς
ἔδρας καὶ μέτρια ὑπὲρ ἑαυτοῦ διελέγθη, πολλὰ δὲ καὶ τοῦ Σοσσίου
τοῦ τε Ἀντωνίου κατηγορήσιν. ἐπειδὴ τε οὗτ' ἄλλος τις οὗτ' αὐ- 6
τῶν τῶν ὑπάτων οὐδέτερος φθέγγεσθαι τι ἐτόλμησεν, ἐκλευσέ-
σφας ἐν ῥῆτῃ ἡμέρᾳ αὐθις συνελθεῖν ὥς καὶ διὰ γραμμιάτων τινῶν
ἀδικοῦντα τὸν Ἀντώνιον ἐξελέγξιν. οἱ οὖν ὑπατοὶ μήτ' ἀντειπεῖν
αὐτῷ θαρσοῦντες μήτε σιωπήσαι ὑπομένοντες τῆς τε πύλειος λάθρα
προεξεχώρησαν καὶ μετὰ τοῦτο πρὸς τὸν Ἀντώνιον ἀπῆλθον, καὶ
σφίσι καὶ τῶν ἄλλων βουλευτῶν οὐκ ὀλίγοι συνεφρόποντο. μαθὼν 7
δὲ τοῦτο ὁ Καῖσαρ ἐκὼν τε αὐτοὺς ἐκπεπομφέναι ἔφασκεν, ἵνα
μὴ καὶ ὥς ἀδικῶν τι ἐγκαταλελειῖθαι ἐπ' αὐτῶν δοκῇ, καὶ ἐπι-

τρέπειν καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐθέλουσι πρὸς τὸν Ἀντώνιον μετ' ἀδείας ἀπαῖραι.

- 3 τοῦτο δ' οὖν τοιοῦτον ἐπ' ἐκείνων γενόμενον ἀντεσῆκωσαν παρὰ τοῦ Ἀντωνίου αὐθιγόντες καὶ πρὸς τὸν Καῖσαρα ἐλθόντες ἄλλοι τε καὶ ὁ Τίτιος καὶ ὁ Πλάγκος, καίπερ ἀνὰ πρώτους τε ἐπ' αὐτοῦ τιμώμενοι καὶ τὰ ἀπόρητα αὐτοῦ πάντα εἰδότες.
- 2 ἐπειδὴ γὰρ ταῦτά τε οὕτως ὑπὸ τῶν ὑπάτων ἐπέπρακτο, καὶ προσέτι καὶ ἐν τῇ ἀπουσίᾳ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ τὴν τε γερουσίαν συνήγαγε καὶ ἀνέγνω καὶ εἶπεν ὅσα ᾗθελήσει, καὶ αὐτὰ ὁ Ἀντώνιος ἀκούσας βουλὴν τέ τινα ἐκ τῶν παρόντων ᾗθροισε καὶ λεχθέντων ἐφ' ἐκάτερα πολλῶν τὸν τε πόλεμιον ἀνέλειτο καὶ τὴν τῆς Ὀκταβίας συνοίκησιν ἀπέπε, προσκρούσαντές τι αὐτῷ ἐκεί-
3 νοι, ἣ καὶ τῇ Κλεοπάτρῃ τι ἀχθισθέντες, ἡτομολήσαν· καὶ σφας ὁ Καῖσαρ ἀσμενέστατα δεξιόμενος τά τε ἄλλα τὰ τοῦ Ἀντωνίου παρ' αὐτῶν πάντα, καὶ ἃ ἔπραττε καὶ ἃ ἐνενόει, καὶ τὰ ἐν ταῖς διαθήκαις αὐτοῦ γεγραμμένα τὸν τε ἔχοντα αὐτὰς ἔμαθεν·
4 καὶ γὰρ σεσημασμένοι σφῶς ἦσαν. καὶ τούτου περιοργῆς ἔτι καὶ μᾶλλον γενόμενος οὐκ ὤκνησεν οὐτ' ἀναζητῆσαι αὐτὰς οὔτε λαβεῖν οὔτε ἔς τε τὸ βουλευτήριον καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ἔς ἐκκλησίαν καὶ ἐσχομίσαι καὶ ἀναγνῶναι. τοιαῦτα γὰρ πον ἐν αὐταῖς ἀνεγέγραπτο ὥστε μὴδ' αἰτίαν τινὰ παρ' αὐτῶν, καίτοι παρανομιώτατον πρᾶγμα
5 ποιήσας, σχεῖν· τῇ τε γὰρ Καισαρίωνι ὡς καὶ ἐκ τοῦ Καίσαρος ὄντως γεγονότι ἐμεμαρτυρήκει, καὶ τοῖς παισὶ τοῖς ἐκ τῆς Αἰγυπτίας οἱ τρεφομένοις ὑπερόγκους δὴ τινος δωρεὰς ἐδεδώκει, τό τε σῶμα τὸ ἐαυτοῦ ἐν τε τῇ Ἀλεξανδρείᾳ καὶ σὺν ἐκείνῃ ταφῆναι ἐκεκελεύει.
4 δι' οὖν ταῦτα ἀγανακτήσαντες ἐπίστευσαν ὅτι καὶ τὰλλα τὰ θρυλούμενα ἀληθῆ εἶη, τοῦτ' ἔστιν ὅτι, ἂν κρατήσῃ, τὴν τε πόλιν σφῶν τῇ Κλεοπάτρᾳ χαριεῖται καὶ τὸ κράτος ἐς τὴν Αἴγυπτον μεταθήσει.
2 καὶ τοσαύτῃ γε ἐπὶ τούτοις ὀργῇ ἐχρήσαντο ὥστε πάντας, οὐχ ὅπως τοὺς διαφόρους αὐτῇ ἢ καὶ ἐκ μέσου ἀμφοῖν ὄντας, ἀλλὰ καὶ τοὺς πάνυ φίλους, δεινῶς αὐτὸν αἰτιάσασθαι· τοῖς τε γὰρ ἀναγνωσθεῖσιν ἐκπλαγύντες, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Καίσαρος ὑποψίαν ἀνταγωνι-
3 ζόμενοι, τὰ αὐτὰ τοῖς ἄλλοις ἔλεγον. καὶ τὴν τε ὑπατείαν αὐτόν, ἔς ἣν προεχειροτόνητο, καὶ τὴν ἄλλην ἔξουσίαν πᾶσαν ἀφείλαντο· πολέμιόν τε λόγῳ μὲν οὐκ ἀπέφηναν, φοβηθέντες τοὺς συνόντας αὐτῷ, ὅτι καὶ ἐκείνους ἐν ἐχθρῶν μοίρᾳ, ἂν μὴ προλεῖπωσιν αὐτόν,
4 νομισθῆναι ἐχρῆν, ἔργῳ δὲ παντὸς μᾶλλον ἀπέδειξαν. τοῖς μὲν γὰρ συνεξεταζομένοις οἱ τὴν τε ἄδειαν καὶ ἐπαίνους, ἂν ἐγκαταλεί-

πωσιν αὐτόν, ἐψηφίσαντο, τῇ δὲ Κλεοπάτρῃ τὸν πόλεμον ἄντικρυς ἐπήγγειλαν, καὶ τὰς τε χλαμύδας ὡς καὶ ἐν χερσὶν αὐτοῦ ὄντος μετημπόσχοντο, καὶ πρὸς τὸ ἐννεῖον ἐλθόντες πάντα τὰ προπολέμια ⁵ κατὰ τὸ νομιζόμενον, διὰ τοῦ Καίσαρος ὡς καὶ φητιαλίου, ἐποίησαν. Ἄπερ που λόγῳ μὲν πρὸς τὴν Κλεοπάτραν, ἔργῳ δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀντωνιον ἔτεινεν· οὕτω γάρ που αὐτὸν ἐδεδούλωτο ὥστε καὶ ⁵ γυμνασιαρχῆσαι τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι πείσαι, βασιλὶς τε αὐτῇ καὶ δέσποινα ὑπ' ἐκείνου καλεῖσθαι, στρατιώτας τε Ῥωμαίους ἐν τῇ δορυφορικῇ ἔχειν, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς πάντας σφᾶς ταῖς ἀσπίσιν ἐπιγράφειν. ἔς τε τὴν ἀγορὰν μετ' αὐτοῦ ἔσεφοίτου, καὶ τὰς πανη- ² γήρεις οἱ συνδιετίθει, τὰς τε δίκας συνεξήταζε, καὶ συνίπνευε καὶ ἐν ταῖς πόλεσιν, ἣ καὶ ἐκείνη μὲν ἐν δίφῳ τινὶ ἐφέρετο, ὁ δὲ Ἀντωνιος αὐτοποδὶ αὐτῇ μετὰ τῶν εὐνούχων ἠκολούθει. καὶ τό τε στρατήγιον βασιλεῖον ὠνόμαζε, καὶ ἀκινάκην ἔστιν ὅτε παρεζώννυτο, ἐσθῆτί τε ἔσω τῶν πατρίων ἐχρῆτο, καὶ ἐπὶ κλίνης ἐπιχρύσου δι- ³ φρου τε ὁμοίου καὶ ἐν τῇ κοινῇ ἐωρᾶτο. συνεγράφετό τε αὐτῇ καὶ συνεπλάττετο, αὐτὸς μὲν Ὅσιρις καὶ Διόνυσος ἐκείνη δὲ σελήνη τε καὶ Ἴσις λέγοντες εἶναι. ἔξ οὐπερ καὶ τὰ μάλιστα ἔκφρων ὑπ' αὐτῆς ἐκ μαγγανείας τινὸς γεγονέναι ἔδοξεν. οὐ γὰρ ὅτι ἐκείνῳ ⁴ ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τι παρ' αὐτῇ δυναμένους οὕτω καὶ ἐγοήτευσε καὶ κατέδρασεν ὥστ' αὐτὴν καὶ τῶν Ῥωμαίων ἄρχειν ἐλπίσαι, τὴν τε εὐχὴν τὴν μεγίστην, ὁπότε τι ὁμνύοι, ποιεῖσθαι τὸ ἐν τῇ Καπιτωλίῳ δικάσαι.

τῇ μὲν οὖν Κλεοπάτρῃ διὰ ταῦτα τὸν πόλεμον ἐψηφίσαντο, ⁶ τῇ δ' Ἀντωνίῳ οὐδὲν δῆθεν τοιοῦτον ἐπήγγειλαν, εὐ γε εἰδότες ὅτι καὶ ἄλλως πολεμωθήσοιτο (οὐ γάρ που προδοὺς ἐκείνην τὰ τοῦ Καίσαρος πράξειν ἔμελλε) καὶ βουλόμενοι καὶ αὐτὸ τοῦτο προσεγυμνάσαι οἱ, ὅτι τὸν ὑπὲρ τῆς Αἰγυπτίας πόλεμον ἐκὼν κατὰ τῆς πατρίδος, μηδενὸς αὐτῇ δεινοῦ οἰκοθεν ἰδίᾳ συμβάντος, ἀνείλετο.

ἣ τε οὖν ἡλικία παρ' ἀμφοτέρων σπουδῇ συνήγετο καὶ χρήματα ² ἀπανταχόθεν συνελέγετο, τὰ τε ἐμπολέμια πάντα κατὰ τάχος ἡθροίζετο. καὶ ἐγένετο ἡ πᾶσα παρασκευὴ πολὺ τῶν πρὸ αὐτῆς μεγίστη. ἔθνη γὰρ τοσάδε ἐκατέρῳ τόνδε τὸν πόλεμον συνήρατο. Καίσαρι ³ μὲν ἣ τε Ἰταλία (πάντας γὰρ καὶ τοὺς ὑπὸ τοῦ Ἀντωνίου ἀποικισθέντας, τὰ μὲν ἐκφοβήσας ἄτε ὀλίγους ὄντας, τὰ δὲ καὶ εὐεργετήσας, προσετέθειτο· τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ τοὺς τὴν Βοιωτίαν ἐποικοῦντας αὐτὸς αἰθίς, ἵνα δὴ καὶ ὅφ' ἑαυτοῦ ἀπωκίσθαι δοκῶσι, προσκατεστήσατο) ἣ τε οὖν Ἰταλία καὶ ἡ Γαλατία τό τε Ἰβηρικὸν ⁴

4 5 1 μετημπόσχοντο?*

5 4 3 αὐτῇ?*

6 1 3 πολεμιο-

θήσοιτο

καὶ τὸ Ἰλλυρικόν, καὶ Αἰβυες οἳ τε ἐκ τοῦ πρὶν ῥωμαΐζοντες πλὴν
 τῶν περὶ τὴν Κυρήνην καὶ οἱ τοῦ Βογοῦνου τοῦ τε Βόκχου γεγονό-
 5 τες, Σαρδῶ τε καὶ Σικελία καὶ αἱ ἄλλαι νῆσοι αἱ ταῖς εἰρημέναις
 τῇ ἡπείρῳ προσεχείς συνεμάχησαν, τῷ δ' Ἀντωνίῳ τὰ ἐν τῇ Ἀσίᾳ
 τῇ ἡπείρῳ τῶν Ῥωμαίων ἀκούοντα καὶ τὰ ἐν τῇ Θράκῃ, ἣ τε
 Ἑλλάς καὶ ἡ Μακεδονία, καὶ οἱ Αἰγύπτιοι οἳ τε Κυρηναῖοι μετὰ
 τῶν περιχώρων, καὶ οἱ νησιῶται οἱ προσοικοῦντες σφίσιν, οἳ τε
 βυσιλεῖς καὶ οἱ δυνάσται πάντες ὡς εἰπεῖν οἱ τῇ τῶν Ῥωμαίων
 ἀρχῇ τῇ τότε ὑπ' ἐκείνον οὔσῃ γειννῶντες, οἱ μὲν αὐτοὶ οἱ δὲ δι'
 6 ἐτέρων. καὶ τοσαύτῃ γε προθυμίᾳ ἀμφοτέροις ὁμοίως ἐχρήσαντο
 ὥστε καὶ ἐνόρκους τὰς συμμαχίας σφῶν ἐκατέρῳ ποιήσασθαι.

7 οὗτοί τε οὖν οὕτως ἔρρωντο, καὶ ὁ Ἀντώνιος τοῦτο μὲν ἀν-
 τώμοσε τοῖς ἑαυτοῦ στρατιώταις ἀκηρυκτὴν πολέμῳ, τοῦτο δὲ
 ἐπέσχετο τὴν τε ἀρχὴν ἐντὸς δύο μηνῶν μετὰ τὴν νίκην ἀφίσειν
 καὶ τὸ πᾶν αὐτῆς κράτος τῇ τε γερονσίᾳ καὶ τῷ δήμῳ ἀποδώσειν.
 2 μὲντοι τε δῆθ' ἐν τινες ἔπεισαν αὐτὸν ἕκτῳ μηνὶ τοῦτο ποιῆσαι, ἵνα
 δὴ κατὰ σχολὴν τὰ πράγματα κατιστήσῃται. καὶ ὁ μὲν, εἰ καὶ
 τὰ μάλιστα μὴ ἔμελλεν αὐτὸ πράξειν, ἀλλ' ὡς πάντῃ γε πάντως
 κρατήσων ἐπιγγέλλετο. τὰ τε γὰρ ἑαυτοῦ πολὺ τοῖς πλήθεσιν
 ἰσχυρότερα ἑώρα ὄντα, καὶ τὰ τῶν ἐναντίων ἀσθενέουσιν δωροδο-
 3 κίας ἤλπιζεν· χρυσὸν γὰρ ὡς ἐκασταχόσε, καὶ οὐχ ἥκιστα ἕς τε
 τὴν ἄλλην Ἰταλίαν καὶ ἕς τὴν Ῥώμην ἐσπέμπων διεκίνει τε ὡς
 ἕκαστα καὶ σφετεριζέσθαι ἐπειράτο. ὅθεν περ καὶ ὁ Καῖσαρ τὰ
 τε ἄλλα δι' ἀκριβεστέρας φυλακῆς ἐποιήσατο καὶ χρήματι τοῖς
 στρατιώταις ἔδωκεν.

8 τοιαύτης δ' οὖν τῆς τε ὁρμῆς καὶ τῆς παρασκευῆς αὐτῶν οὐ-
 σης πολλὰ μὲν ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων καὶ ποικίλα ἐθρυλεῖτο, πολλὰ
 δὲ καὶ παρὰ τῶν θεῶν καὶ ἐναργῇ προεδείκνυντο. πίθηκός τε γὰρ
 ἐς τὸ δημήτριον ἐν ἱερουργίᾳ τινὶ ἐσελθὼν πάντα τὰ ἐνδον συνέχευε,
 2 καὶ βύας πρῶτον μὲν ἐς τὸν τῆς ὁμονοίας ναόν, ἔπειτα δὲ καὶ ἐπὶ
 τοὺς ἄλλους πάντας ὡς εἰπεῖν τοὺς ἀγνωτάτους ἐπέπτυτο, καὶ τέλος,
 ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀπηλαύνετο, ἐπὶ τε τοῦ ναοῦ τοῦ γενίου τοῦ
 δήμιου ἰδρῶσθαι καὶ οὔτε ἐάλω οὔτ' ἐξανέστη πλὴν ὅψε ποτε. ὁ τε
 ὄχρος ὁ τοῦ Διὸς ἐν τῇ τῶν Ῥωμαίων ἵπποδρομίᾳ συνετρίβη, καὶ
 λαμπὰς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ὑπὲρ τῆς Ἑλληνικῆς θαλάσσης αἰωρη-
 3 θεῖσα ἐς τὸν αἰθέρα ἀνέδραμεν. καὶ συχνὰ μὲν ὑπὸ χειμῶνος ἐπό-
 νησεν, ὥστε καὶ τρόπαιόν τι ἐν τῷ Ἀθηνιῶν ἐστὸς καὶ νίκης ἄγαλμα
 ἀπὸ τῆς τοῦ Θεάτρου σκηνῆς πεσεῖν, τὴν τε γέφυραν τὴν ξυλίνην
 πᾶσαν καταρραγῆναι· συχνὰ δὲ καὶ ὑπὸ πυρὸς ἐφθάρη, καὶ προσέτι

καὶ ἐκ τῆς Αἰτνῆς πλείστον τε ἐρρύνῃ καὶ πόλεσι καὶ χωραῖς ἐλυμήνατο. ταῦτ' οὖν οἱ Ῥωμαῖοι τὰ μὲν δρῶντες τὰ δ' ἀκούοντες, ἀνεμιμήσκοντο καὶ τὸ τοῦ δράκοντος, ὅτι ἄρα καὶ ἐκεῖνος ἐς τὰ τότε παρόντι σφίσιν ἐσίμηνεν· ἐν γὰρ τῇ Τυρσηνίδι ὀλίγον πρὸ τούτων πρότερον δράκων δικέφαλος, μέγας ὥστε καὶ ἐς πέντε καὶ ὀγδοήκοντα πόδας ἐξικνεῖσθαι, αἰγνίδιον ἀνεφάνη καὶ πολλὰ κακώσας ἐκεραυνώθη. ταῦτα μὲν οὖν ἐπὶ πάντας αὐτοὺς ἔφερον· Ῥω-
μαῖοί τε γὰρ τὸ προμαχόμενον ἀμφοτέρωθεν ὁμοίως ἦν, καὶ ἔμελλον ἔν τε τῷ τότε παρόντι πολλοὶ ἐκατέρωθεν φθαρήσεσθαι, καὶ ἔπειτα τοῦ κρατήσαντος πάντες οἱ περιλειφθέντες γενήσεσθαι. τῷ δὲ δὴ Ἀντωνίῳ τὴν μὲν ἤτταν οἱ παῖδες οἱ ἐν τῇ Ῥώμῃ ὄντες προεμαντεύσαντο (ὀλίγα γὰρ γενόμενοι μηδενὸς κελεύσαντος, καὶ οἱ μὲν Ἀντωνίου οἱ δὲ Καισαρείους σφᾶς ἐπικαλέσαντες, συνέμιξαν ἀλλήλοις ἐπὶ δύο ἡμέρας, καὶ ἡττήθησαν οἱ τὸ ἐκείνου ὄνομα φέροντες), τὸν δ' ὕλεθρον εἰκὼν τις αὐτοῦ ἐν τῷ Ἀλβανῷ παρὰ τῷ Διὶ ἀνακειμένη· λιθίνῃ γὰρ οὖσα αἷμα πολὺ ἀνῆκεν.

μετεώρων δ' οὖν πάντων ὁμοίως ἐπὶ τούτοις ὄντων ἐν μὲν τῷ 9 ἔτει ἐκείνῳ πλέον οὐδὲν ἐγένετο. ὃ τε γὰρ Καῖσαρ τὰ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ, ἄλλως τε καὶ ἐπειδὴ τὰ χρήματα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου παρόντα ἥσθητο, καθιστάμενος οὐκ ἠδυνήθη πρὸ τοῦ χειμῶνος ἀπαντῆσαι· καὶ ἐκεῖνος ὥρμησε μὲν ὥς καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὸν πόλεμον ἀδοκίτοις 2 σφίσιν ποιησόμενος, ἐλθὼν δ' ἐς Κέρκυραν, καὶ πυθόμενος τὰς ναῦς τὰς πρόπλους τὰς ἐς τὴν προσκοπὴν αὐτοῦ πεμφθείσας περὶ τὰ Κερκύρια ὄρη νυλοχεῖν, ὑπετόπησεν αὐτὸν τὸν Καῖσαρα μετὰ παντὸς τοῦ νυντικοῦ ἀφῆχθαι, καὶ οὐκέτι περαιτέρω προεχώρησεν, 3 ἀλλ' ἐς τὴν Πελοπόννησον (ἥδη γὰρ ἐκ μετοπώρου ἦν) ἀναπλεύσας αὐτὸς μὲν ἐν Πάτραις παρεχέμισε, τοὺς δὲ δὴ στρατιώτας πανταχόσε διέπεμψεν, ἵνα τὰ τε χωρία φυλάττωσι καὶ τῶν ἐπιτηδείων ῥῆον εὐπορώσιν. κὰν τούτῳ ἦλθον μὲν καὶ ἐθελονταὶ παρ' ἀμφο- 4 τέρων αὐτῶν πρὸς ἐκατέρους καὶ βουλευταὶ καὶ ἄλλοι τινές, ἐάτω δὲ καὶ κατάσκοπος ὑπὸ τοῦ Καίσαρος Λούκιος Μέσιος· καὶ αὐτὸν καίπερ τῶν ἐν τῇ Περουσίᾳ πρότερον ἀλόντων ὄντα ἀφῆκε, πῶσάν οἱ τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν προεπιδείξας. τῷ τε Ἀντωνίῳ ἐπέστειλεν 5 ὅπως ἢ ἀναχωρήσῃ ἀπὸ τῆς Θυλάσσης ἵππου δρόμον ἡμερήσιον καὶ ἐφῇ οἱ ἀδεῶς προσπλεῦσαι ἐπὶ τῷ ἐντὸς πέντε ἡμερῶν συμ- μίξαι σφας, ἢ αὐτὸς ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐς τὴν Ἰταλίαν περαιωθῇ, οὐχ ὅτι τι γενήσεσθαι σφων ἐνόμιζεν (ὃ γοῦν Ἀντώνιος πολλὰ τε 6 αὐτοῦ κατεγέλασε, καὶ εἶπε "καὶ τίς ἡμῖν δικαίσει, ἂν τι παρὰ τὰ

συνκείμενα πραχθῆ;”) ἀλλ’ ὅτι τοῖς τε ἑαυτοῦ στρατιώταις θάρσος
καὶ τοῖς ἐναντιοῖς ἔκπληξιν ἐμβαλεῖν ἐκ τούτου προσεδόκησεν.

- 10 μετὰ δὲ δὴ ταῦτα ἦσαν μὲν ὕπατοι ἐς τὸ ἐχόμενον ἔτος ὃ τε
723 Καῖσαρ καὶ ὁ Ἀντωνίος προαποδεδειγμένοι τότε ὅτε ἐς τὰ ὀκτιῶ
ἔτη τὰς ἀρχὰς ἐσάπαις προκατεστήσαντο, καὶ τό γε τελευταῖον ἐκείνο
ἦν· παραλυθέντος δὲ τοῦ Ἀντωνίου, ὥσπερ εἶπον, ὁ Μεσσύλας ὁ
2 Βαλέριος ὁ προγραφεῖς ποτε ὑπ’ αὐτῶν ὑπάτευσε μετὰ τοῦ Καί-
σαρος. καὶν τούτῳ ἄνθρωπός τέ τις μαριώδης ἐς τὸ θέατρον ἐν
πανηγύρει τινὶ ἐσπηδῆσας τὸν τε στέφανον τὸν τοῦ προτέρου Καί-
σαρος ἀνέλετο καὶ περιέθετο, καὶ διεσπύσθη ὑπὸ τῶν περιεστηκό-
των· καὶ λύκος τε ἐς τὸ τυχαῖον ἐσπίπτων συνελήφθη καὶ κατε-
3 σφάγη, κύων τε κύνα ἐν τῷ ἵπποδρόμῳ παρ’ αὐτὴν τὴν ἄμιλλαν
τῶν ἵππων κατειργάσατο καὶ κατέφαγεν. καὶ πῦρ ἄλλα τε οὐκ
ὀλίγα καὶ αὐτοῦ τοῦ ἵπποδρόμου πολὺ τό τε δημήτριον καὶ ἕτερον
4 ναὸν ἐλπίδος ἔφθειρεν. ἔδοξαν μὲν γὰρ οἱ ἐξελεύθεροι αὐτὸ πε-
ποιχέναι· πῦσι γὰρ τοῖς ἐν τε τῇ Ἰταλίᾳ αὐτῶν οὐσί καὶ πέντε
μυριάδων οὐσίαν ἢ καὶ πλείω κεκτημένοις τὸ ὄγδοον αὐτῆς συντε-
λέσαι ἐκελεύσθη, καὶ τούτου καὶ ταρχαὶ καὶ φόνοι καὶ ἐμπρήσεις
ὑπ’ αὐτῶν πολλαὶ ἐγένοντο, καὶ οὐ πρότερόν γε κατέστησαν πρὶν
5 ἢ τοῖς ὅπλοις καταδαιμασθῆναι. ἄψ’ οὐπὲρ καὶ οἱ ἐλεύθεροι οἳ τι
χωρίον ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κεκτημένοι φοβηθέντες ἡσύχασαν· καὶ γὰρ
ἐκείνοις τὸ τέταρτον τῆς ἐπετησίας προσάδου δοῦναι προσετέχθη,
μελλήσαντές τε ἐπὶ τούτῳ κινηθῆσεσθαι οὐδὲν ἔτι νεοχημῶσαι ἐτόλ-
6 μησαν, ἀλλ’ ἅμα καὶ ἄκοντες αὐτὸ συνεσήνεγκαν. ἔδοξε μὲν οὖν
διὰ ταῦθ’ ὑπὸ τῶν ἀπελευθέρων τὸ πῦρ ἐξ ἐπιβουλῆς γεγονέναι,
οὐ μέντοι ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ἐς τὰ πύρρυν τέρατα διὰ τὸ τῶν καυθέντων
πλῆθος ἐσεργάφη.

- 11 τοιοῦτων δὲ σημείων προφανέντων σφίσιν οὐτ’ ἐφοβήθησαν
οὐθ’ ἥττον τι ἐπολέμησαν, ἀλλὰ τὸν μὲν χειμῶνα κατασκοπαῖς τε
χρώμενοι καὶ παραλυποῦντες ἀλλήλους διετέλεσαν (ὁ γὰρ Καῖσαρ
ἐξανήχθη μὲν ἐκ τοῦ Βρεντεσίου καὶ ἔπλευσε μέχρι τῆς Κερκύρας
ὥς καὶ ἀπροσδοκῆτοίς τοῖς πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ὁρμοῦσιν ἐπιθησόμενος,
2 χειμῶνι δὲ περιπεσὼν καὶ πονηθεὶς ἀνεχώρησεν), τοῦ δὲ δὴ ἥρος ὃ
μὲν Ἀντωνίος οὐδαμῇ ἐκινήθη (οἳ τε γὰρ τριηρεῖται, ἅτε καὶ σύμ-
μικτοι ἐκ παντοδαπῶν ἐθνῶν ὄντες καὶ πόρρω ἀπ’ αὐτοῦ χειμῶ-
ζοντες, οὔτε τινὰ ἄσκησιν ἐπεποίητο καὶ νόσφ’ αὐτομολίαις τε
3 ἡλάττωτο· καὶ ὁ Ἀγρίππας τὴν τε Μεθώνην ἐκ προσβολῆς λαβὼν
καὶ τὸν Βογοῦαν ἐν αὐτῇ κτείνας, τύς τε κατέρσεις τῶν ὀλκάδων

ἐπιτηρῶν καὶ ἀποβάσεις ἄλλοτε ἄλλη τῆς Ἑλλάδος ποιούμενος, ἰσχυρῶς αὐτὸν ἐτάραττεν), ὁ δὲ δὴ Καῖσαρ ἐπὶ τε τούτοις θαρσύν- 4
 σαι καὶ βουλευθεῖς ὅτι τύχιστα τῇ τοῦ στρατεύματος ὁρμῇ λαμπρῶς
 ἡσκημένου χρῆσασθαι, τὸν τε πόλεμον καὶ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ πρὸς
 τοῖς ἐκείνου μᾶλλον ἢ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ πρὸς τῇ Ῥώμῃ ποιή-
 σασθαι, πάντας μὲν τοὺς στρατιώτας ὧν τι ὄφελος ἦν, πάντας 5
 δὲ τοὺς τι δυναμένους καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἐς τὸ
 Βρεντέσιον συνήγαγε, τοὺς μὲν ὅπως τι συμπράξωσιν αὐτῷ, τοὺς
 δ' ὅπως μὴδὲν μονωθέντες νεοχμώσωσι, τό τε μέγιστον ὅπως ἐν-
 δεῖξεται τοῖς ἀνθρώποις ὅτι καὶ τὸ πλεῖστον καὶ τὸ κράτιστον τῶν
 Ῥωμαίων ὁμογενωμονοῦν ἔχοι. κἀντεῦθεν τακτόν τε τῶν οἰκετῶν 6
 ἀριθμὸν πᾶσιν ἐπαγαγέσθαι καὶ τὴν τροφὴν αὐτοὺς ἑαυτοῖς, πλήν
 τῶν στρατιωτῶν, ἐπιχομίσασθαι κελεύσας, ἀθρόα τῇ παρασκευῇ
 τὸν Ἰόνιον διέβαλλεν. ἤγε δὲ αὐτοὺς οὐκ ἐς τὴν Πελοπόννησον 12
 οὐδὲ ἐπὶ τὸν Ἀντώνιον, ἀλλὰ πρὸς τὸ Ἄκτιον, ἐν ᾧ τὸ πλεῖον αὐτῷ
 τοῦ ναυτικοῦ ὥρμει, εἴ πως σφας ἐθελοντὰς ἢ καὶ ἄκοντας προ-
 παραστήσαιο. καὶ διὰ τοῦτο τὸν τε πεζὸν ὑπὸ τὰ ὄρη τὰ Κε-
 ραῦνία ἐκβιβάσας ἐκεῖσε ἐπεμψε, καὶ αὐτὸς ταῖς ναυσὶ τὴν Κέρκυραν 2
 ἐκλειψθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἐμφρουρούντων λαβὼν ἐς τὸν λιμένα τὸν
 γλυκὺν ὠνομασμένον κατέσχευ (καλεῖται δὲ οὕτως ὅτι πρὸς τοῦ
 ποταμοῦ τοῦ ἐς αὐτὸν ἐσβάλλοντος γλυκαίνεται), καὶ ναύσταθμόν
 τε ἐν αὐτῷ ἐποίησεν καὶ ἐκεῖθεν ὁρμώμενος ἐπὶ τὸ Ἄκτιον ἐπέπλει.
 ὥς δ' οὐδεὶς οἱ οὐτ' ἀντανήγετο οὐτ' ἐς λόγους ἦεν, καίτοι δυοῖν 3
 αὐτοῦ θάτερον ἢ πρὸς ὁμολογίαν σφῶς ἢ πρὸς μάχην προκαλουμέ-
 νου (τὴν μὲν γὰρ τῇ πίστει τὴν δὲ τῷ δέει οὐκ ἐδέχοντο), κατέλαβε
 τὸ χωρίον τοῦτο ἐν ᾧ νῦν ἡ Νικόπολις ἔστι, καὶ ἐν αὐτῷ ἐπὶ
 μετεώρῳ, ὅθεν ἐπὶ πάντα ὁμοίως τῆς τε ἔξω τῆς πρὸς Πάξους 4
 θαλάσσης καὶ τῆς ἔσω τῆς Ἀμπρακικῆς τῆς τε ἐν τῷ μέσῳ αὐτῶν,
 ἐν ᾧ οἱ λιμένες οἱ πρὸς τῇ Νικοπόλει εἰσὶν, ἀποπτον ἔστιν, ἰδρῦθη.
 καὶ αὐτό τε ἐκρατύνετο καὶ τείχεα ἀπ' αὐτοῦ ἐς τὸν λιμένα τὸν ἔξω
 τὸν Κόμμαρον καθῆκε, καὶ τούτου καὶ ἐφῆδρενε καὶ ἐφώρμει τῷ 5
 Ἀκτίῳ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν. ἤδη μὲν γὰρ ἤκουσα
 ὅτι καὶ τριήρεις ἐκ τῆς ἔξω θαλάσσης ἐς τὸν κόλπον διὰ τοῦ τει-
 χίσματος ὑπερήνευκε, βύρσαις νεοδάρτοις ἀντὶ ὀλκῶν ἐλαίῳ ἐπαλη-
 λιμμέναις χρησάμενος· ἔχω δ' οὐδὲν ἔργον τῶν νεῶν τούτων ἐν τῷ 6
 κόλπῳ γενόμενον εἰπεῖν, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ πιστεῦσαι τῷ μυθο-
 λογήματι δύναμαι· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ σμικρὸν τὸ πρῶγμα ἦν, διὰ χω-
 ρίου οὕτως ὀλίγου καὶ ἀνωμάλου τριήρεις ἐπὶ βυρσῶν διαγαγεῖν.

12 1 3 προσπαριστήσαιο*
 οὐτ' ?

2 5 ἀπέπλει*

6 4 οὕτως]

- 7 τοῦτο μὲν οὖν οὕτω λέγεται γενέσθαι, τὸ δ' Ἄκτιον Ἀπόλλωνος
 ἱερόν ἐστι, καὶ πρὸ τοῦ στόματος τοῦ πορθμοῦ τοῦ κόλπον τοῦ
 Ἀμπρακικοῦ καταντιπέρους τῶν πρὸς τῇ Νικοπόλει λιμένων κεῖται.
 ὃ τε πορθμὸς ἴσος ἐπὶ πολὺ διὰ στενοῦ τείνει, καὶ ἔστι καὶ αὐτὸς
 καὶ τὰ πρὸ αὐτοῦ πάντα καὶ ἐνορμίσασθαι καὶ ἐνναυλοχῆσαι.
 8 καὶ τ' οὖν προκατασχόντες οἱ Ἀντώνιοι ἐπὶ τε τοῦ στόματος πύρ-
 γους ἐκατέρωθεν ἐπικοδόμησαν καὶ τὸ μέσον ναυσὶ διέλαβον, ὥστε
 σφίσι καὶ τοὺς ἐκπλους καὶ τὰς ἀναχωρήσεις ἀσφαλεῖς εἶναι· αὐτοί
 τε ἐπὶ θάτερα τοῦ πορθμοῦ κατὰ τὸ ἱερόν, ἐν χωρίῳ ὀμυλῶ μὲν
 καὶ πλατεῖ, ἐμμάχεσθαι δὲ ἢ ἐνστρατοπεδεύεσθαι ἐπιτηδαιοτέρῳ,
 ἐνηυλίζοντο· ἐξ οὗπερ οὐχ ἥκιστα τῇ νόσῳ καὶ ἐν τῷ χειμῶνι, καὶ
 ἐν τῷ θέρει πολὺ μᾶλλον, ἐπίσθισαν.
- 13 ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος ἐπειδὴ τάχιστα τὴν τοῦ Καίσαρος ἄφιξιν
 ἐπύθετο, οὐκ ἐμέλλησεν ἀλλ' ἐς τὸ Ἄκτιον μετὰ τῶν συνόντων εἰ
 ἤπειχθη. καὶ ἦλθε μὲν οὐ πολλῶ ὕστερον, οὐ μέντοι καὶ ἐς ἀγῶνα
 2 εὐθὺς κατέστη, καίτοι ἐκείνου τὸν τε πεζὸν πρὸ τοῦ στρατοπέδου
 σφῶν συνεχῶς προπαρατάσσοντος καὶ ταῖς ναυσὶ πολλάκις σφίσιν
 ἐπιπλέοντος, τὰς τε ὀκκίδας αὐτῶν κατάγοντος, ὅπως πρὶν πᾶσαν
 τὴν δύναμιν αὐτῷ συνελθεῖν, μόνοις τοῖς τότε παροῦσιν οἱ σιμμεῖζι·
 3 ἐκ γὰρ αὐτοῦ τούτου οὐκ ἠθέλησεν ἐς ἅπαν ἀναρρῆψαι, ἀλλὰ πεί-
 ραις καὶ ἀκροβολισμοῖς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας ἐχρήσατο, μέχρις οὗ τὰ
 στρατεύματα συνέλεξατο. τούτοις δέ, ἄλλως τε καὶ τοῦ Καίσαρος
 μηκέθ' ὁμοίως ἐγχειμένον, τὸν τε πορθμὸν ἐπιδίεβη καὶ οὐ πόρρω
 4 αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσατο, καὶ τούτου καὶ ἱππικὸν περὶ τὸν κόλπον
 περιπέμψας ἀμφοτέρωθεν αὐτῷ προσήδρευν. ὁ οὖν Καῖσαρ αὐ-
 τὸς μὲν ἠσύχαζε καὶ οὐδένα ἔτι κίνδυνον αὐθαίρετον ἀνῆρετο, ἐς
 δὲ δὴ τὴν Ἑλλάδα τὴν τε Μακεδονίαν ἐπεμψε τινάς, ὅπως τὸν
 5 Ἀντώνιον πρὸς ἐκεῖνα ἀπαγάγῃ. καὶ οἱ μὲν ταῦτα ἔπραττον, Ἀγρίπ-
 πας δὲ τότε μὲν τὴν τε Λευκάδα καὶ τὰ ἐν αὐτῇ σκάφη αἰφνιδίως
 ἐπιπλεύσας ἔλαβε, καὶ Πάτρας εἶλε Κύνωτον Νασιδίων ναυμαχίᾳ
 νικήσας, ὕστερον δὲ καὶ τὴν Κόρινθον παρεστήσατο. ὥς οὖν ταῦτά
 τε συνέβη, καὶ ὁ Τίτιος ὁ Μάρκος ὃ τε Ταῦρος ὁ Στατίλιος τό-
 τε ἱππικὸν τοῦ Ἀντωνίου ἐξαίφνης ἐπεκδραμιόντες ἐκράτησαν καὶ
 6 Φιλάδελφον βασιλέα Παφλαγονίας προσεποιήσαντο, καὶ τούτῳ καὶ
 ὁ Δομίτιος ὁ Γναῖος ἀχθεσθεὶς τι τῇ Κλεοπάτρᾳ μετέστη, καὶ
 χρήσιμος μὲν οὐδὲν τῷ Καίσαρι ἐγένετο (νοσήσας γὰρ οὐκ ἐς μα-
 κρὰν ἐτελεύτησεν), ἔδοξε δ' οὖν ὡς καὶ κατεγνωκῶς τῶν πραγμάτων
 παρ' οἷς ἦν νῆτομοληκέναι (καὶ γὰρ καὶ ἄλλοι αὐτὸν συχνοὶ ἐμι-

7 ὁ ἐνναυλοχῆσαι ἐπιτήδεια?
 αὐτὸν: cf. Thuc. 5 103

8 ὁ πατέρα πορθμοῦ
 6 ὁ δ' om

13 3 1 ἅπαν]

μήσαντο), οὐκέθ' ὁμοίως ὁ Ἀντώνιος ἐθάρσει, ἀλλ' ἐπετόπει τε 7
πάντας καὶ ἀπέκτεινεν ἐκ τούτου ἄλλους τε καὶ Ὑάμβλιχον Ἀρα-
βίων τινῶν βασιλέα βασιανίσας, Κύντόν τε Ποστούμιον βουλευτὴν
διασπύσασθαι τισιν ἐπιτρέψας. καὶ τέλος φοβηθεὶς μὴ καὶ ὁ Ἀέλ- 8
λιος ὁ Κύντος ὃς τε Ἀμύντας ὁ Γαλάτης (ἔτυχον δὲ ἐπὶ μισθοφύ-
ρους ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Θοράκην πεπεμμένοι) τὰ
τοῦ Καίσαρος ἀνθέλωνται, ὥρμησε πρὸς αὐτοὺς ὡς καὶ ἐπικουρή-
σων σφίσιν, ἃν τι πολέμιον προσπέσῃ. κὰν τούτῳ ναυμαχία τις 14
ἐγένετο. ὁ γὰρ Σόσιος Λοιρκίου Ταρσιτίου ναυσὶν ὀλίγαις ἐφορ-
μοῦντός σφισιν ἐλπίσας ἄξιόν τι λόγου πράξειν, ἢ πρὶν τὸν Ἀγρίπ-
παν ἐπελθεῖν συμβούλῃ αὐτῷ (τῷ γὰρ Ἀγρίππῃ ἦσαν τὸ ναυτικὸν
ἐπετετραπτο), ἐξαπλήχθη τε ἐξαπιναιῶς ὑπὸ τὴν ἴω, ὁμίχλην βαθεῖαν 2
τηρήσας ἵνα μὴ τὸ πλήθος σφιν προῖδὼν φύγῃ, καὶ παρηχρήμα-
τῇ πρώτῃ προσβολῇ τραυόμενος αὐτὸν ἐπεδίωξε μὲν, οὐχ εἶλε δέ-
τοῦ γὰρ Ἀγρίππου κατὰ τύχην ἀπαντήσαντός οἱ οὐ μόνον οὐδὲν
τῆς νίκης ἀπάνυτο, ἀλλὰ καὶ προσδιεφθάθη μετὰ τε τοῦ Ταρkon-
διμότου καὶ μετ' ἄλλων πολλῶν.

ὁ οὖν Ἀντώνιος διὰ τε τοῦτο, καὶ ὅτι καὶ αὐτὸς ἐπανελθὼν 3
ἐπιομαχίᾳ τινὶ πρὸς τῆς τοῦ Καίσαρος προφυλακῆς ἡττήθη, οὐκέτ'
ἔγνω δίχα στρατοπεδεύεσθαι, ἀλλ' ἐκλιπὼν τῆς νυκτὸς τὰ πλησίον
τῶν ἐναντίων τάφρουμα ἀνεχώρησεν ἐπὶ θάτερα τοῦ πορθμοῦ, ἐνθα
αὐτῷ τὸ πλεον τοῦ στρατοῦ ἠύλιζετο. καὶ ἐπειδὴ καὶ τὰ ἐπιτήδεια 4
αὐτόν, ἅτε καὶ τῆς σιτοπομπῆς ἐργόμενον, ἐπιλείπειν ἤρχετο, δια-
γνώμην ἐποίησατο πότερον κατὰ χώραν μέιναντες διακινδυνεύουσιν
ἢ μεταστάντες πονεῖν χρόνῳ τὸν πόλεμον διενέγκωσιν. εἰπόντων δὲ 15
ἄλλων ἄλλα ἐνίκησεν ἢ Κλεοπάτρα, τὰ τε ἐπικαιρότατα τῶν χωρίων
φρουραῖς παραδοθῆναι καὶ τοὺς λοιποὺς ἐς τὴν Αἴγυπτον μεθ'
ἐαυτῶν ἀπῆραι συμβουλεύσασα. ταύτην γὰρ τὴν γνώμην ἔσχεν,
ἐπειδὴ ὑπὸ σημείων ἐταράχθη. χελιδόνες τε γὰρ περὶ τε τὴν σκη- 2
νὴν αὐτῆς καὶ ἐν τῇ νηὶ τῇ στρατηγίδι, ἐφ' ἧς ἐπέπλει, ἐνεόττευσαν,
καὶ γάλα αἶμά τε ἐκ κηροῦ ἐρρύνῃ· τὺς τε εἰκόνας αὐτῶν, ὡς οἱ
Ἀθηναῖοι ἐν τῇ ἀκροπόλει τὸ τῶν θεῶν σχῆμα ἐχούσας ἔστησαν,
κεραυνοὶ ἐς τὸ θέατρον κατήρυζαν. ἐκ τε οὖν τούτων καὶ ἐκ τῆς 3
τοῦ στρατεύματος καὶ ἀθυμίας ἐπ' αὐτοῖς καὶ ἀρρωστίας ἢ Κλεο-
πάτρα αὐτῇ τε ἔδεισε καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐξεγύβησεν. οὐ μέντοι
καὶ κρύφα, ἢ καὶ φανερώς ὡς καὶ φεύγοντες, ἐκπλεύσαι, μὴ καὶ ἐς
δέος τοὺς σιμμάχους ἐμβύλωσιν, ἠθέλησαν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ ναυμα-
χίαν παρυσκευαζόμενοι, ἴν' ἄμα, ἢν τι ἀνδίστηται, βιάσωνται τὸν

14 1 2 Ἀφροντίου?

2 2 ἔγνω διαστρατοπεδεύεσθαι*

15 1 1 ποι?

4 ἔκπλουν. καὶ τούτου πρῶτον μὲν τὰ ἄριστα τῶν σκαφῶν, ἐπειδὴ ἐλάττους οἱ ναῦται ἔκ τε τῆς φθορᾶς καὶ ἐκ τῆς αὐτομολίας ἐγεγόνεσαν, ἐπιλεξάμενοι τὰ λοιπὰ κατέληρσαν, ἔπειτα δὲ νύκτωρ πάντα τὰ τιμιώτατα λαθραίως ἐς αὐτὰς ἐσεφόρησαν. ἐπειδὴ τε ἔτοιμα ἦν, συνεκάλεσεν ὁ Ἀντώνιος τοὺς στρατιώτας καὶ ἔφη τοιάδε.

- 16 “ὅσα μὲν ὑπ’ ἐμοῦ προσῆκον ἦν ἐκπορισθῆναι πρὸς τὸν πόλεμον, πάνθ’ ἱκανῶς ὧ ἄνδρες στρατιῶται προπαρεσκευάσται. καὶ γὰρ πληθος πολὺ ὑμῶν ἐστί, πᾶν ὃ τι περ ἄνδρος καὶ παρὰ τῶν ὑπηκόων καὶ παρὰ τῶν συμμάχων ἐξελεγμένον· καὶ παντὸς εἶδους μάχης, ὅσα γε καὶ παρ’ ἡμῖν νομίζεται, ἐπὶ τοσοῦτον χειροτέχνηται ἔστε ὥστε καὶ καθ’ ἑαυτοὺς ἕκαστοι φοβεροὶ τοῖς ἀντιπάλοις εἶναι.
- 2 ὁρᾶτε δὲ που καὶ αὐτοὶ ὅσον μὲν καὶ οἶον ναυτικὸν ἔχομεν, ὅσους δὲ καὶ οἶους ὀπλίτας ἱππέας σφενδονήτας πελταστὰς τοξότας ἱπποτοξότας· ὧν τὰ μὲν πλείω οὐδ’ ὑπάρχει ἀρχὴν τοῖς ἐναντίοις, ὅσα δὲ κέκτηνται, πολὺ ἐλάττονα καὶ ἀσθενέστερα τῶν ἡμετέρων ἐστί.
- 3 καὶ μὴν καὶ τὰ χρήματα ἐκείνοις μὲν ὀλίγα καὶ ταῦτα ἐκ συντελείας βιαίου πεπορισμένα οὐτ’ ἂν ἐπὶ πολὺ ἐξαρκέσειεν ἄν, καὶ τοὺς συνεσσηροχότας αὐτὰ οἰκιοτέρους ἡμῖν ἢ τοῖς λαβοῦσι πεποίηκεν εἶναι, ὥστε μήτ’ ἄλλως εὐνοϊκῶς σφᾶς αὐτοῖς ἔχειν καὶ προσέτι καὶ ἐκ τοῦ φανεροῦ στισιάζειν· ἡμῖν δὲ ἐκ περιουσίας παρεσκευασμένα οὔτε λελύπηκέ τινα καὶ πάντας ἡμᾶς ὠφελήσει.
- 17 πρὸς δὲ τούτοις τοσοῦτοις τε καὶ τοιούτοις οὖσιν ὥκνησα μὲν ἄλλως αὐτὸς περὶ ἐμιαυτοῦ σεμνὸν τι εἰπεῖν· ἐπειδὴ δὲ καὶ τοῦθ’ ἐν τῶν πρὸς τὸ τοῦ πολέμου κράτος φερόντων ἐστί καὶ μέγιστόν γε παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις εἶναι πεπίστευται, λέγω δὲ τὸ καὶ στρατη-
- 2 γοῦ τινὸς ἀρίστου τοὺς καλῶς πολεμήσοντας τυχεῖν, ἀναγκαιότατόν μοι τὸν περὶ ἐμιαυτοῦ λόγον αὐτῇ ἢ χρεῖα πεποίηκεν, ἵν’ ἔτι μᾶλλον εἰδῇτε τοῦθ’, ὅτι αὐτοὶ τε τοιοῦτοὶ ἔστε οἷοι καὶ ἄνευ ἀρχοντος ἀγαθοῦ νικᾶν, καὶ ἐγὼ τοιοῦτος οἷος καὶ μετὰ κακῶν στρατιωτῶν
- 3 κρατεῖν δύνασθαι. τὴν τε γὰρ ἡλικίαν ταύτην ἄγιν ἐν ἣ καὶ μάλιστα ἄνθρωποι καὶ τῇ σώματι καὶ τῇ διανοίᾳ ἀκμάζουσι, καὶ μήτε τῇ τῆς νεότητος προπετείᾳ μήτε τῇ τοῦ γήρους ἐκλύσει κακύνονται, ἀλλ’ αὐτὸ τὸ μέσον ἐκατέρου ἔχοντες ἔρρωνται τὰ μά-
- 4 λιστα· καὶ προσέτι τοιαύτῃ μὲν φύσει τοιαύτῃ δὲ καὶ παιδείᾳ κέχρημαι ὥστε καὶ γινῶναι πάντα τὰ προσήκοντα καὶ εἰπεῖν ῥῆστα δύνασθαι. τὴν τε ἐμπειρίαν, ἥπερ που καὶ τοὺς ἀνοήτους καὶ τοὺς ἀπαιδεύτους λόγου τινὸς ἀξίους δοκεῖν εἶναι ποιεῖ, διὰ πάντων μὲν
- 5 τῶν πολιτικῶν πάντων δὲ τῶν στρατιωτικῶν προσεῖληφα· ἔκ τε

16 : 5 ἐπὶ τοσοῦτοις] καὶ τοσοῦτοις
τὸ.
2 αὐτῇ*

3 : ἄν suspectum

17 : 4 καὶ

γὰρ μειρακίου δεῦρο αἰεὶ ἐν αὐτοῖς ἐξήτασμαι, καὶ πολλὰ μὲν ἤρξα-
 θην πολλὰ δὲ ἤρξα, ἀπ' ὧν τοῦτο μὲν ὅσα τε καὶ οἷα χρῆ προσ-
 τάσσειν, τοῦτο δὲ ὅσα καὶ οἷα χρῆ πειθαρχοῦντα πράττειν, μεμιά-
 θηκα. ἐφοβήθην, ἐθάρσησα· ἐξ ὧν τοῦ μὲν τὸ μὴ ῥαδίως τι ⁶
 δεδιέναι, τοῦ δὲ τὸ μὴ προχείρως ἀποτολμᾶν εἶθισμαι. εὐτύχησα,
 ἔπταισα· παρ' ὧν τὸ μῆτ' ἀπογινώσκειν τι μῆθ' ὑπερφρονεῖν ἔχω.

λέγω δὲ ταῦτα ἐν εἰδόσι, μάρτυρας ὑμᾶς τοὺς ἀκούοντας αὐ- ¹⁸
 τῶν ποιούμενος, οὐχ ἵν' ἄλλως τι περὶ ἐμυνοῦ κομπάσαιμι (ἱκανὸν
 γὰρ μοι πρὸς εὐκλειαν τὸ συνειδὸς ὑμῶν ὑπάρχει) ἀλλ' ἵνα καὶ
 ἐκ τούτων καταμιάθῃτε ὅση βέλτιον τῶν ἐναντίων παρεσκευάσμεθα.
 ἐλαττούμενοι γὰρ ἡμῶν καὶ τῇ πλήθει τῶν τε στρατιωτῶν ἓμια ²
 καὶ τῶν χρημάτων καὶ τῇ πολυειδεῖ τῆς παρασκευῆς, οὐδενὶ τῶν
 πάντων τοσοῦτον ἐλλείπουσιν ὅσον τῇ τε ἡλικίᾳ καὶ τῇ ἀπειρίᾳ
 τοῦ στρατηγοῦντος αὐτῶν. περὶ οὗ τὰ μὲν ἄλλα οὐδὲν δέομαι
 καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς εἰπεῖν, κεφαλαιώσας δὲ ἐρῶ τοῦτο ὃ καὶ ³
 ὑμεῖς ἐπίστασθε, ὅτι τε ἀρρωστότατος τῇ σώματι ἐστίν, καὶ ὅτι
 οὐδεμίαν πώποτε ἐπιφανῆ μάχην οὐτ' ἐν τῇ ἡπείρῳ οὐτ' ἐν τῇ
 θαλάσῃ αὐτὸς νενίκηκεν. ἀμέλει καὶ ἐν τοῖς Φιλίπποις ἐν τῇ
 αὐτῇ ἀγῶνι ἐγὼ μὲν ἐκράτησα ἐκεῖνος δὲ ἡττήθη.

τοσοῦτο μὲν ἀλλήλων διαφέρομεν, τὰ δὲ δὴ πολλὰ τῶν ἄμεινον ⁴
 παρεσκευασμένων καὶ αἱ νῆαι γίνονται. εἰ δ' οὖν τινὰ καὶ ἐκεῖνοι
 ἰσχὴν ἔχουσιν, ἀλλ' ἐν τε τῇ ὀπλιτικῇ καὶ κατὰ τὴν γῆν εὗροίτ' ἂν
 αὐτὴν οὖσαν, ταῖς δὲ δὴ ναυσὶν οὐδ' ἀντιῦραι τὸ παράπαν ἡμῶν
 δυνήσονται. ὁρᾶτε γὰρ πού καὶ αὐτοὶ καὶ τὸ μέγεθος καὶ τὴ ⁵
 πᾶχος τῶν ἡμετέρων σκαφῶν, ὥστε εἰ καὶ τὸν ἀριθμὸν ἰσοπαλεῖς
 αὐταῖς ἐκείναι ἦσαν, ἀλλ' ὑπὸ γε τούτων οὐδὲν ἂν οὔτε ταῖς ἐμβο-
 λαῖς οὔτε ταῖς προσβολαῖς ἐκακούρησαν· τὸ μὲν γὰρ ἡ πυχύτης
 τῶν ξύλων, τὸ δὲ αὐτὸ τὸ ὕψος τῶν νεῶν, καὶ εἰ μηδεὶς ἀπ' αὐτῶν
 ἡμύνετο, πάντως ἂν ἐπέσχεν. ποῦ δὲ δὴ καὶ τοξοτῶν καὶ σφενδο- ⁶
 νητῶν τοσοῦτων ἐπιπλεόντων, καὶ προσέει καὶ ἀπὸ τῶν πύργων
 ἀνωθεν αὐτῶν ἐφικνουμένων, δυνήσεται τίς σφισι προσμιῖσαι; εἰ
 δὲ δὴ καὶ πλησιύσειέ τις, πῶς μὲν ἂν οὐχ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πλήθους
 τῶν κωπῶν βαπτισθείη, πῶς δ' οὐκ ἂν ὑπὸ πάντων τῶν τε ἀπὸ
 τῶν καταστρωμάτων καὶ τῶν ἀπὸ τῶν πύργων βαλλόμενος κατα-
 ποντωθείη; μὴ γάρ, ὅτι περὶ Σικελίᾳ Ἀγρίππας ἐνανακράτησε, ¹⁹
 παρὰ τοῦτο καὶ ἀρετὴν αὐτοῖς ναυτικὴν ἔχειν ἡγήσθε· οὔτε γὰρ
 πρὸς τὸν Σέξτον ἀλλὰ πρὸς τοὺς δούλους αὐτοῦ, οὔτε πρὸς ὁμοίαν
 ἡμῶν ἀντιπαρασκευὴν ἀλλὰ πρὸς πολὺ διάφορον ἡγωνίσαντο. εἰ ²

τέ τις τὴν εὐτυχίαν αὐτῶν ἐκείνην ἐν μεγάλῳ τιθείη, δίκαιός ἐστι
 καὶ τὴν ἦταν τὴν αὐτοῦ τοῦ Καίσαρος, ἣν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Σέξτου
 ἐνικήθη, ἀντιλογίσασθαι· καὶ οὕτως οὐχ ὅπως ἴσα πρὸς ἴσα, ἀλλὰ
 καὶ πολὺ πλείω καὶ κρείττω πάντα τὰ ἡμέτερα τῶν ἐκείνοις ὑπαρ-
 3 χόντων εὐρήσει. τὸ δ' ὅλον, πόστιν μὲν ἡ Σικελία μερίδα τῆς
 ἄλλης ἀρχῆς, πόστιν δὲ ἡ τοῦ Σέξτου δύναμις τῆς ἡμετέρας παρ-
 σκευῆς εἶχεν, ὥστε τινὰ εἰκότως ἂν τὰ τοῦ Καίσαρος, τὰ αὐτὰ
 ἐκεῖνα ὄντα καὶ μήτε πλείω μήτ' ἀμείνω γεγονότα, καταδειῖσαι μᾶλ-
 4 λον ἐξ ὧν ἠτύχησεν ἢ θαρσῆσαι ἐξ ὧν ἔπαισεν. ὅθεν πού καὶ
 ἐγὼ ταῦτα λογιζόμενος οὐκ ἠθέλησα τῷ πεζῷ προαποκινδυνεύσαι,
 ἐν ᾧ δὴ δοκοῦσι τρόπον τινὰ ἰσχύειν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν πταίσματός
 τινος ἐν ἐκείνῳ γενομένου ἀδυμήση, ἀλλὰ ταῖς ναυσίν, αἷς κρύ-
 5 τιστοί τ' ἐσμέν καὶ πᾶμπληθὲς αὐτῶν περιέσμεν, ἵν' ἐν ταύταις
 κρατήσαντες καὶ τοῦ πεζοῦ σφῶν καταφρονήσωμεν. εὐ γὰρ δὴ
 τοῦτο ἴστε, ὅτι πᾶσα ἡ τοῦ πολέμου ῥοπή ἐντεῦθεν ἐκ τοῦ ναυτι-
 κοῦ ἀμφοτέροις ἡμῖν ἥρτηται· κἄν τούτῳ περιγενώμεθα, οὐδὲν ἔτι
 δεινὸν οὐδ' ὑπὸ τῶν ἄλλων πεισόμεθα, ἀλλ' ὥσπερ ἐν νησιδίῃ τινὶ
 αὐτούς, ἅτε πάντων τῶν πέριξ ἡμετέρων ὄντων, ἀπειληφότες ἀκο-
 νιτί, κἄν μηδενὶ ἄλλῳ, τῷ γε λιμῷ χειρωσόμεθα.

20 καὶ μὴν ὅτι οὐχ ὑπὲρ μικρῶν οὐδ' ὑπὲρ φαύλων τινῶν ἀγω-
 νιούμεθα, ἀλλ' ὥστε προθυμηθέντες μὲν τῶν μεγίστων τυχεῖν ἀμε-
 λήσαντες δὲ τὰ δεινότατα παθεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι.

2 τί γὰρ οὐκ ἂν ἡμῖς, ἂν γε καὶ κρατήσωσιν, ἐργάσωντο, πάντας
 μὲν ὡς εἰπεῖν τοὺς μετὰ τοῦ Σέξτου τῶν ἐλλογίμων γενομένους
 ἀπεκτονότες, πολλοὺς δὲ καὶ τῶν μετὰ τοῦ Λεπίδου συναρμαμένων

3 σφίσις ἀπολωλεκότες; καὶ τί λέγω ταῦτα, ὅποτε καὶ αὐτὸν τὸν
 Λεπίδον, μήτε τι ἀδικήσαντα καὶ προσέτι καὶ συμμαχῆσαντα αὐ-
 τοῖς, τῆς τε ἡγεμονίας ἀπάσης παρῳαλεύκασι καὶ ὥσπερ τινὰ αἰχμύ-
 λωτον ἐν φρουρᾷ ἔχουσι, καὶ τοὺς τε ἐξελενθέρους πάντας τοὺς ἐν
 τῇ Ἰταλίᾳ καὶ προσέτι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς τὰ χωρία κεκτημένους
 ἡργυρολογῆκασιν οὕτως ὥστε καὶ ἐς ὅπλα τινὰς αὐτῶν ἐλθεῖν ἀναγ-

4 κάσαι, καὶ τούτου σιγῆς φθεῖραι; ἀλλ' ἔστιν ὅπως φείσονται
 ἡμῶν οἱ τῶν συμμάχων μὴ πεφεισμένοι; ἀφῆξονται τῶν ἡμετέρων
 οἱ τὰ τῶν οἰκείων δεδασμολογηκότες; φιλιανθρωπεύσονται τι νική-
 σαντες οἱ καὶ πρὶν κρατῆσαι τί πεποιηκότες; καὶ ἵνα γε μὴ πάντα

5 τὰ τῶν ἄλλων λέγων διατρέβω, ἀλλ' αὐτὰ τὰ ἐς ἡμῖς αὐτοῖς τετολ-
 μημένα καταλέξω, τίς μὲν οὐκ οἶδεν ὅτι κοινῶς ἐγὼ καὶ συνάρχων
 τοῦ Καίσαρος ἀποδειχθεὶς, καὶ τὴν τε προστασίαν τῶν κοινῶν ἐκ

τοῦ Ἰσοῦ αὐτῷ λαβὼν καὶ τιμῶν καὶ ἀρχῶν τῶν ὁμοίων τυχόν, καὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον ἐν αὐταῖς ὢν, πάντων αὐτῶν, ὅσον ἐπ' ἐκείνῳ ἐστίν, ἀπεστέρημαι, καὶ ἰδιώτης μὲν ἐξ ἡγεμόνος ἄτιμος δ' ἐξ ὑπάτου γέγονα, οὐχ ὑπὸ τοῦ δήμου οὐδ' ὑπὸ τῆς βουλῆς (πῶς ὁ γὰρ, ὁπότε καὶ ἔφηνον ἄντικρυς ἐκ τῆς πόλεως καὶ οἱ ὕπατοι καὶ ἄλλοι τινές, ἵνα μηδὲν τοιοῦτο ψηφίσωνται;) ἀλλ' ὑπὸ τε αὐτοῦ ἐκείνου καὶ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν ὄντων, οἵτινες οὐκ αἰσθάνονται μόνον αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοὺς πρώτους ἀσκοῦντες. ὁ γὰρ τολμήσας 7 τὰς διαθήκας μου ζῶντος, δύναιμι τοσαύτην ἔχοντος, Ἀρμενίους νικῶντος, καὶ ζητῆσαι καὶ βίβη τοὺς λαβόντας αὐτὰς ἀφελέσθαι καὶ ἀνοῖξαι καὶ δημοσίᾳ ἀναγνῶναι πῶς ἂν ἡ ὑμῶν ἢ ἄλλον τινὸς φείσαιο; καὶ ὁ γε τοιοῦτος ἐς ἐμέ τὸν φίλον τὸν ὁμοτράπεζον τὸν 8 συγγενῇ γεγωνὸς πῶς ἂν φιλόανθρωπόν τι πρὸς τοὺς ἄλλους, πρὸς οὓς οὐδὲν αὐτῷ συμβῦλαιόν ἐστι, ποιήσειεν;

καὶ μὴν εἰ δεῖ τι τοῖς ἐψηφισμένοις ὑπ' αὐτοῦ τεκμαιρέσθαι, 21 ὑμῖν μὲν καὶ φανερώς ἀπειλεῖ (πολεμίους γοῦν ἄντικρυς τοὺς πλείονας ὑμῶν πεποίηται), ἐμοὶ δ' οὐδὲν αὐτῷ τοιοῦτον ἐπήγγελλε, καίτοι καὶ πολεμῶν μοι καὶ πάντα οὐχ ὅπως τὰ τοῦ κεκρατηκότος ἀλλὰ καὶ τὰ τοῦ περὶνενότος με ἤδη ποιῶν. ὥσθ' ὁπότε ἐμέ, ὃν 2 μηδέπω καὶ νῦν πολέμιον ἔχειν προσηγορεύεται, τοιαῦτα δέδρακεν, ἥμισυ ἂν ὑμῶν ἀπόσχοιτο, οἷς καὶ αὐτὸς ἐκπεπολεμῶσθαι σαφῶς ὁμολογεῖ. τί ποτ' οὖν αὐτῷ βούλεται τὸ τὰ μὲν ὅπλα πᾶσιν ὁμοίως 3 ἡμῖν ἐπιφέρειν, ἐν δὲ δὴ τῷ ψηφίσματι τοῖς μὲν πολεμεῖν τοῖς δὲ μὴ θάσκειν; οὐ μὲν Δ' οὐχ ἵνα διαφοροτήτῃ τινα ἐν ἡμῖν ἐργασθῇ, οὐδ' ἵνα τοῖς μὲν ἄλλως τοῖς δὲ ἄλλως, ἂν γε καὶ κρατήσῃ, χρῆσθαι, ἀλλ' ἵν' ἡμῶς στασιάζουσιν συγκρούσῃ καὶ κατὰ τοῦτο ἀσθενεστεροὺς ποιήσῃ. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ γε ὅτι ὁμοφρονούντων μὲν 4 ἡμῶν καὶ καθ' ἐν πάντα πραιτόντων οὐδαμῇ οὐδαμῶς κρείττων ἂν γένοιτο, διενεχθέντων δέ, καὶ τῶν μὲν ταῦτα τῶν δ' ἐκείνα ἐλομένων, τάχ' ἂν κρατήσκειν· καὶ διὰ τοῦτο τοῦτον ἡμῖν τὸν τρόπον προσφέρεται. ὥσπερ οὖν καὶ ἐγὼ καὶ οἱ συνόντες μοι Ῥωμαῖοι τὸν τε 22 κίνδυνον, καίπερ ἁδιάν τινα τῶν ἐψηφισμένων ἕνεκα ἔχοντες, προορώμεθα καὶ τὴν ἐπιβουλὴν αὐτοῦ συνίμεν, καὶ οὔτε προῖόμεθα ὑμᾶς οὔτ' αὖ ἰδίᾳ τὸ συμφέρον ἡμῖν αὐτοῖς προσσκοποῦμεν, οὕτω 2 που καὶ ὑμᾶς, οὓς οὐδ' αὐτὸς ἀρνέεται μὴ οὐκ ἐχθροὺς καὶ ἐχθίστους γε ἡγεῖσθαι, χρὴ πάντα ταῦτα ἐνθυμηθέντας, καὶ κοινούς μὲν τοὺς κινδύνους κοινὰς δὲ καὶ τὰς ἐλπίδας ποιησαμένους, καὶ συνάρασθαι τὰ πράγματα παντοίως καὶ συσπονδῶσαι προθύμως,

θέντας παρ' ἄλληλα καὶ ἃ πεισόμεθα, ὥσπερ εἶπον, ἡττηθέντες,
 3 καὶ ὧν τευξόμεθα κρατήσαντες. μέγα μὲν γὰρ καὶ τὸ μηδὲν μίθ' ὑβριστικὸν μίῃτε πλεονεκτικὸν ἐλαττωθέντας πῃ ἡμᾶς παθεῖν, μέγιστον δὲ τὸ νικῆσαντας πάνθ' ὅσα τις ἂν εὖξαιτο πράξαι. αἰσχιστον δὲ τοσοῦτους καὶ τοιοῦτους ὄντας, καὶ ὅπλα καὶ χρήματα καὶ ναῦς καὶ ἵππους ἔχοντας, τὰ χεῖρονα ἀντὶ τῶν ἀμεινόνων ἐλίσσθαι, καὶ παρὸν καὶ ἐκείνοις τὴν ἐλευθερίαν παρασχεῖν, συνδουλεύσαι
 4 μᾶλλον αὐτοῖς ἐθελῆσαι. τοσοῦτο γὰρ που διαφέρομεν ἀλλήλων ὥσθ' ὁ μὲν καὶ ἑμῶν μοναρχῆσαι ἐπιθυμεῖ, ἐγὼ δὲ καὶ ἐκείνους ἐλευθερῶσαι βούλομαι, καθάπερ που καὶ τοῖς ὄρχοις πεπίστωμαι. ὥς οὖν ὑπὲρ ἀμφοτέρων ὁμοίως ἀγωνιούμενοι, καὶ κοινὰ τὰγαθὰ πᾶσι κατακτησόμενοι, σπουδάζωμεν ὡς ἄνδρες στρατιῶται ἔν τε τῷ παραχρῆμα κρατῆσαι καὶ διὰ παντὸς εὐδαιμονῆσαι.”.

23 τοιαυτὰ τινὰ ὁ Ἀντώνιος εἰπὼν πάντας μὲν τοὺς πρώτους τῶν συνόντων οἱ ἐς τὰς ναῦς ἐσεβίβασε, μὴ τι νεωτερίσωσι καθ' ἑαυτοὺς γενόμενοι, ὥσπερ ὁ τε Δέλλιος καὶ ἄλλοι τινὲς αὐτομολήσαντες, παμπληθεῖς δὲ καὶ τοξότας καὶ σφενδονήτας καὶ ὀπλίτας ἐνε-
 2 βιάσαστο· ἐπειδὴ γὰρ τῷ τε μεγέθει τῶν τοῦ Καίσαρος νεῶν καὶ τῷ πλήθει τῶν ἐπιβατῶν αὐτοῦ ὁ Σέξτος οὐχ ἥκιστα ἡττητο, τὰ τε σκάφη κατεσκεύασε πολὺ τῶν ἐναντίων ὑπερέχοντα (τριῖρεις μὲν γὰρ ὀλίγας, τετρήρεις δὲ καὶ δεκίρεις καὶ τὰ λοιπὰ τὰ διὰ
 3 μέσου πάντα ἐξεποίησεν) καὶ ἐπ' αὐτὰ πύργους τε ὑψηλοὺς ἐπικατεσκεύασε καὶ πληθὺς ἀνθρώπων ἐπανεβίβασεν, ὥστε καθάπερ ἀπὸ τειχῶν αὐτοὺς μάχεσθαι. Καῖσαρ δὲ καθεώρα μὲν τὴν παρασκευὴν αὐτῶν καὶ εὐτρεπίεζτο, μαθὼν δὲ δὴ καὶ τὴν διάνοιάν σφιν παρὰ τε ἄλλων καὶ παρὰ τοῦ Δελλίου συνήγαγε καὶ αὐτὸς τὸ στράτευμα καὶ ἐλέξεν ὥδε.

24 “ὅρων ὡς ἄνδρες στρατιῶται, καὶ ἐξ ὧν ἀκοῇ μεμύθηκα καὶ ἐξ ὧν ἔργῳ πεπείραμαι, τὰ πλεῖστα καὶ μέγιστα τῶν πολεμικῶν, μᾶλλον δὲ πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις πραγμάτων, τοῖς τὰ τε δικαιότερα καὶ τὰ εὐσεβέστερα καὶ σφρονοῦσι καὶ πρᾶττονσι κατορθοίμενα, τοῦτό που καὶ αὐτὸς οὐχ ἥκιστα ἐννοῶ καὶ ἐμὴν παραινῶ προσκο-
 2 πεῖν. καὶ γὰρ εἰ τὰ μάλιστα καὶ πολλὴν καὶ μεγάλην ἰσχύν, ἀφ' ἧς ἂν τις καὶ τὰ ἥττον δίκαια προελόμενος κρατήσῃν ἐλπίσειεν, ἔχομεν, ὅμως πολὺ μᾶλλον ἐπὶ τῇ τοῦ πολέμου ὑποθέσει ἢ ἐπὶ
 3 ταύτῃ θαρσύνω. τὸ γὰρ τοι Ῥωμαίους τε ὄντας καὶ τῆς πλείστης καὶ ἀρίστης τῆς οἰκουμένης ἄρχοντας κατασφραγεῖσθαι καὶ καταπατεῖσθαι πρὸς γυναικὸς Αἰγυπτίας ἀνάξιον μὲν τῶν πατέρων

22 α 6 ἐνθυμηθέντας παράλληλα*
 α 2 τῆς om*

24 α 1 εἰ τί] οὐτι*

α τοῦ om

ἡμῶν τῶν τὸν Πύρρον τὸν Φίλιππον τὸν Περσέα τὸν Ἀντίοχον
 καθελόντων, τῶν τοὺς Νουμαντίους τοὺς Καρχηδονίους ἀναστη-
 σάντων, τῶν τοὺς Κίμβρους τοὺς Ἀμβρωνας κατακοψάντων, ἀνά- 4
 ξιον δὲ καὶ ἡμῶν αὐτῶν τῶν τοὺς Γαλάτας κατεστραμμένων, τῶν
 τοὺς Παννονίους κεχειρωμένων, τῶν μέχρι τοῦ Ἰστροῦ προκεχωρη-
 κῶτων, τῶν τὸν Ῥῆνον διαβεβηκῶτων, τῶν ἐς Βρεττανίαν πεπεραιω-
 μένων. πῶς μὲν γὰρ οὐ μέγα ἂν ἀλγήσειαν πάντες ἐκεῖνοι οἱ τὰ 5
 προειρημένα κατειργασμένοι, εἰ αἰσθοντο ἡμᾶς ὀλέθρῳ γυναικί
 ὑποπεπιτωκότας; πῶς δ' οὐκ ἂν ἡμεῖς μεγάλως ἀσχημονήσαιμεν,
 εἰ πάντων ἄρετῇ πανταχοῦ περιόντες ἔπειτα τὰς τούτων ὕβρεις
 πρῶως φέροισιν, οἳ τινες ὦ Ἡράκλεις, Ἀλέξανδροις τε καὶ Αἰγύπ- 6
 τιοι ὄντες (τί γὰρ ἂν ἄλλο τις αὐτοὺς χεῖρον ἢ ἀληθέστερον εἰπεῖν
 ἔχοι;) καὶ τὰ μὲν ἐρπετὰ καὶ τὰλλα θηρία ὥσπερ τινὰς θεοὺς
 θεραπεύοντες, τὰ δὲ σώματα τὰ σφέτερα ἐς δόξαν ἀθανασίας τα-
 ριχεύοντες, καὶ θρασύνεσθαι μὲν προπετέστατοι ἀνδρῖσθαι δὲ 7
 ἀσθενέστατοι ὄντες, καὶ τὸ μέγιστον γυναικὶ ἀντ' ἀνδρὸς δουλεύον-
 τες, ἐτήλησαν τῶν τε ἡμετέρων ἀγαθῶν ἀντιποιήσασθαι καὶ δι'
 ἡμῶν αὐτὰ κατακτήσασθαι, ὥστε σφίσι ἐκουσίους ἡμᾶς τῆς ὑπαρ- 25
 χούσης ἡμῖν εὐδαιμονίας παραχωρῆσαι. τίς μὲν γὰρ οὐκ ἂν ὁδύ-
 ραιτο ὄρων στρατιώτας Ῥωμαίους δορυφοροῦντας τὴν βασιλίδα
 αὐτῶν; τίς δ' οὐκ ἂν στενάξειεν ἀκούων ἱππέας καὶ βοτλετὰς
 Ῥωμαίων κολακεύοντας αὐτὴν ὥσπερ εὐνούχους; τίς δ' οὐκ ἂν 2
 θρηγῆσει καὶ ἀκούων καὶ ὄρων αὐτὸν τὸν Ἀντώνιον τὸν δις ὑπατον,
 τὸν πολλάκις ἀντοκράτορα, τὸν τὴν προστασίαν μετ' ἐμοῦ τῶν κοι-
 νῶν ἐπιτραπέντα, τὸν τοσαύτας μὲν πόλεις τοσαῦτα δὲ στρατόπεδα
 ἐγχειρισθέντα, νῦν πάντα μὲν τὰ πάτρια τοῦ βίου ἔθῃ ἐκλελοιπότα, 3
 πάντα δὲ τὰλλότρια καὶ βαρβαρικὰ ἐξηλωκότα, καὶ ἡμῶν μὲν ἢ
 τῶν νόμων ἢ τῶν θεῶν τῶν προγονικῶν μηδὲν προτιμῶντα, τὴν
 δ' ἀνθρωπὸν ἐκείνην καθάπερ τινὰ Ἴσιν ἢ σελήνην προσκυνοῦντα,
 καὶ τοὺς τε παῖδας αὐτῆς ἥλιον καὶ σελήνην ὀνομάζοντα, καὶ τὸ 4
 τελευταῖον καὶ ἑαυτὸν Ὀσίριν καὶ Διόνυσον ἐπικεκληκότα, καὶ τού-
 των, καθάπερ πάσης μὲν τῆς γῆς πάσης δὲ τῆς θαλάσσης κυριεύ-
 οντα, καὶ νήσους ὅλας καὶ τῶν ἡπείρων τινὰς κεχαρισμένον; ἄπιστα 5
 μὲν εὐ οἶδ' ὅτι καὶ θανμαστὰ ταῦτα ἑμῖν, ὦ ἄνδρες στρατιῶται,
 φαίνεται· διὰ τοῦτο δὲ δὴ μᾶλλον ἀγανακτεῖν ὀφείλετε. εἰ γὰρ ἢ
 μὴδ' ἀκούσαντες πιστεύετε, ταῦτ' ὄντως γίγνεται, καὶ ἐφ' οἷς οὐκ
 ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν ἀλγήσειε μαθὼν, ταῦτ' ἐκεῖνος ποιεῖ τρυφῶν,
 πῶς οὐκ ἂν εἰκότως ὑπεροργισθεῖητε;

- 26 καίτοι ἔγωγε καὶ τὸ κατ' ἀρχὰς οὕτω περὶ αὐτὸν ἐσπούδασα ὥστε αὐτῷ καὶ τῆς ἡμετέρας ἡγεμονίας μεταδοῦναι καὶ τὴν ἐμμεντοῦ ἀδελφὴν συνοικίσει καὶ στρατεύματα χαρίσασθαι· καὶ μετὰ
 2 τοῦθ' οὕτως ἐπεικῶς, οὕτω φιλικῶς πρὸς αὐτὸν ἔσχον ὥστε μὴθ' ὅτι τὴν ἀδελφὴν μου ἔβρισε, μὴθ' ὅτι τῶν γεννηθέντων οἱ ἕξ αὐτῆς τέκνων ἡμέλιχε, μὴθ' ὅτι τὴν Αἰγυπτίαν αὐτῆς προετίμησε, μὴθ' ὅτι τοῖς ἐκείνης παισὶ πᾶνθ' ὡς εἰπεῖν τὰ ἐμμέτερα ἐδωρήσατο,
 3 μῆτε δὲ ἄλλο μηδὲν ἐθέλῃσαι αὐτῷ πολεμήσαι. αἰτίον δὲ ὅτι πρῶτον μὲν ἐνόμιζον οὐ τὸν αὐτὸν δεῖν τρόπον πρὸς τε τὴν Κλεοπάτραν καὶ πρὸς τὸν Ἀντώνιον προσφέρεισθαι· ἐκείνην μὲν γὰρ καὶ ὑπὸ τοῦ ἄλλοφύλου πολεμίαν εὐθὺς οἷς ἔπραττεν εἶναι, τοῦτον δέ,
 4 ὥστε καὶ πολίτην, ἐνδέχεσθαι σωφρονισθῆναι. ἔπειτα δὲ ἤλπιζον ὅτι εἰ καὶ μὴ ἐθελούσιος, ἀλλ' ἄκων γε ἐκ τῶν ἐπ' ἐκείνῃ ψηφισθέντων μεταγνώσεται. διὰ μὲν δὴ ταῦτα οὐδένα αὐτῷ πόλεμον ἐπήγγειλα· ἐπειδὴ δὲ ὑπεριδὼν αὐτὰ καὶ καταφρονήσας οὐτ' ἀφίεντιον αὐτὸν ἡμῶν ἀφειδῆναι οὐτ' ἐλεούντιον ἐλεθῆναι βούλεται, ἀλλ'
 5 εἴτε ὡς ἀλόγιστος εἶθ' ὡς μαινόμενος (καὶ γὰρ τοῦτ' ἐγὼ φηκῶς πεπίστευκα, ὅτι ὑπ' ἐκείνης τῆς καταράτου μεμύγευται) τῆς μὲν ἡμετέρας εὐεργεσίας καὶ τῆς παρ' ἡμῶν φιλιανθρωπίας οὐδὲν προτιμῶ, τῇ δὲ γυναικὶ δουλεύων τὸν τε πόλεμον καὶ τοὺς κινδύνους τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἀθαιρέτους καὶ καθ' ἡμῶν καὶ κατὰ τῆς πατρίδος ἀναιρεῖται, τί λοιπὸν ἄλλο πλὴν ἀμύνασθαι καὶ τοῦτον μετὰ
 27 τῆς Κλεοπάτρας ἡμῖν προσήκει; μὴτ' οὖν Ῥωμαῖον εἶναι τις αὐτὸν νομίζετω, ἀλλὰ τινα Αἰγύπτιον, μὴτ' Ἀντώνιον ὀνομαζέτω, ἀλλὰ τινα Σαραπίωνα· μὴ ὑπατον, μὴ αὐτοκράτορα γεγενῆσθαι ποτὲ
 2 ἡγείσθω, ἀλλὰ γυμνασίαρχον. ταῦτα γὰρ ἀντ' ἐκείνων αὐτὸς ἐτελοντῆς ἀνθεῖλετο, καὶ πάντα τὰ πάτρια σεμνολογήματα ἀπορρήψας εἰς τῶν ἀπὸ Κανώβου κυμβαλιστιῶν γέγονεν. μὴ μέντοι μηδὲ δέισῃ
 3 τις αὐτὸν ὥς καὶ ῥοπὴν τῷ πολέμῳ παρέξοντα. ἦν μὲν γὰρ οὐδὲ ἐν τῷ πρὶν ἄξιός τις, ὥς που σαφῶς ἴσται οἱ περὶ Μούτιαν αὐτοῦ κεκρατηκότες· εἰ δ' οὖν ποτὲ καὶ ἐκ τῆς σὺν ἡμῖν στρατείας ἀρετὴν τινα ἔσχεν, ἀλλ' ἐν ἴσται ὅτι νῦν πᾶσαν αὐτῇ ἐν τῇ τοῦ
 4 βίου μεταβολῇ διέφθαρκεν. ἀδύνατον γὰρ ἔστι βυσικικῶς τέ τινα τρυφῶντα καὶ γυναικείως θρυπτόμενον ἀνδρῶδες τι φρονῆσαι καὶ πράττειν, διὰ τὸ πᾶσαν ἀνάγκην εἶναι, οἷοις ἂν τις ἐπιτηδύμιασι
 5 συνῇ, τοιούτοις αὐτὸν ἐξομοιοῦσθαι. τεκμήριον δέ, ἕνα πόλεμον ἐν παντὶ τούτῳ τῷ χρόνῳ πεπολεμηκῶς καὶ μίαν στρατείαν πεποιημένος πημπόλλους μὲν ἐν ταῖς μάχαις πολίτας ἀπολώλεκεν, αἰσχιστου δὲ ἀπὸ τῶν Πραάσιων ἀποκεχίρηνκε, πλείστοις δὲ καὶ ἐν τῇ φηγῇ
 6 προσυποβέβληκεν. ὥστ' εἰ μὲν γελοιῶς πως ὀρχεῖσθαι καὶ χορδα-

κίλζειν τινὰ ἡμῶν ἐχρῆν, πάντως ἂν ἔλαττον αὐτοῦ ἡνέγκατο (ταῦτα γὰρ μεμελέτηκεν)· ἐπειδὴ δὲ ὄπλιον καὶ μάχης δεῖ, τί τις ἂν αὐτοῦ φοβηθῇ; τὴν ἀκμὴν τοῦ σώματος; ἀλλὰ παρήβηκε καὶ ἐκτεθήλυνται. τὴν ῥώμην τῆς γνώμης; ἀλλὰ γυναικίλει καὶ ἐκκεκιναιδίσται. τὴν εὐσέβειαν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς ἡμῶν; ἀλλὰ πολεμεῖ καὶ ἐκεί- 7 νοις καὶ τῇ πατρίδι. τὴν πιστότητα τὴν πρὸς τοὺς συμμάχους; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὥπως τὸν Ἀρμένιον ἐξαπατήσας ἔδωκεν; τὴν ἐπιείκειαν τὴν πρὸς τοὺς φίλους; καὶ τίς οὐχ ἐώρυκε τοὺς ὑπ' αὐτοῦ κακῶς ἀπολωλότας; τὴν εὐδοξίαν τὴν παρὰ τοῖς στρατιώταις; καὶ τίς οὐχὶ καὶ ἐκείνων αὐτοῦ κατέγνωκεν; σημεῖον δὲ ὅτι συγχροὶ 8 καθ' ἐκάστην ἡμέραν πρὸς ἡμᾶς μεθίστανται. νομίζω δὲ ἔγωγε ὅτι καὶ πάντες οἱ πολῖται ἡμῶν τοῦτο ποιήσουσιν, ὥσπερ ποτὲ καὶ πρότερον, ὅτε ἐκ τοῦ Βρεντεσίου πρὸς τὴν Γαλατίαν ἦει. μέχρι 9 μὲν γὰρ πλουτήσιν ἀκινδύνως ἡλπίζον, καὶ μᾶλα ἄσμενοί τινες αὐτῷ συνῆσαν· μάχεσθαι δὲ δὴ πρὸς ἡμᾶς τοὺς ὁμοφύλους ὑπὲρ τῶν μηδὲν σφίσι προσσηκόντων, ἄλλως τε καὶ ἔξδον αὐτοῖς ἀδειῶς σὺν ἡμῖν καὶ σώζεσθαι καὶ εὐδαιμονεῖν, οὐκ ἐθέλῃσουσιν.

ἀλλ' ἔρεῖ τις ὅτι καὶ συμμάχους πολλοὺς καὶ χρήματα πολλὰ 28 ἔχει. οὐκοῦν ὅπως μὲν τοὺς τὴν Ἀσίαν τὴν ἡπειρον οἰκοῦντας νικᾷν εἰώθαμεν, οἶδε μὲν ὁ Σκιπίων ἐκεῖνος ὁ Ἀσιατικός, οἶδε δὲ καὶ ὁ Σύλλας ὁ εὐτυχής, ὁ Λούκουλλος, ὁ Πομπήιος, ὁ Καῖσαρ ὁ πατὴρ ὁ ἐμός, ὑμεῖς αὐτοὶ οἱ τοὺς μετὰ τε τοῦ Βροῦτου καὶ μετὰ τοῦ Κασσίου συστρατευσαμένους κεκρατηχότες. τούτου δὲ δὴ οὐ- 2 τως ἔχοντος, καὶ τὸν πλοῦτόν σφιν ὅσῳ πλείονα ἐτέρων νομίζετε εἶναι, τοσούτῳ μᾶλλον σπουδάσατε σφετέρισσασθαι· ὑπὲρ γὰρ τῶν μεγίστων ἄθλων μεγίστους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἄξιον ποιεῖσθαι. καί- 3 τοι μεῖζον οὐδὲν ἂν ἄλλο γήσαιμι ὑμῖν προκεῖσθαι τοῦ τὸ ἀξίωμα τὸ τῶν προγόνων διασῶσαι, τοῦ τὸ φρόνημα τὸ οἰκεῖον φυλάξαι, τοῦ τοὺς ἀφροσύνης ἀφ' ἡμῶν τιμωρήσασθαι, τοῦ τοὺς ἐβρῆζον- τας ὑμᾶς ἀμύνασθαι, τοῦ πάντων ἀνθρώπων νικήσαντας ἄρχειν, τοῦ μηδεμίαν γυναικα περιορᾷν μηδενὶ ἀνδρὶ παρισουμένην. ἢ 4 πρὸς μὲν Ταυρίσκους καὶ Ἰάπυδας καὶ Δελμιάτας καὶ Παννονίους προθυμότερα αὐτοὶ ὑμεῖς οἱ νῦν παρόντες ὑπὲρ ὀλίγων τινῶν τει- χῶν καὶ γῆς ἐρήμιου πολλάκις ἐμαχέσασθε, καὶ πάντας αὐτοὺς καίτοι πολεμικωτάτους ὁμολογουμένως ὄντας ἐχειρώσασθε, καὶ νῆ Δία καὶ πρὸς Σέξτον ὑπὲρ Σικελίας μόνης καὶ πρὸς αὐτὸν τοῦτον τὸν Ἀν- τώνιον ὑπὲρ Μοντινῆς μόνης ὁμοίως ἡγωνίσασθε, ὥστ' ἀμφοτέρων αὐτῶν κρατῆσαι· πρὸς δὲ δὴ γυναῖκα πᾶσι τοῖς ὑμετέροις ἐπιβου- 5

27 6 4 ἐκτεθήλυνται*
3 2 ἂν om

7 3 τὴν δὲ ἐπ.*

28 1 3 μετὰ om*

λείουσιν, καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα αὐτῆς τὸν τὰ ὑμέτερα τοῖς ἐκείνης
 παῖσι διαδεδωκότα, καὶ πρὸς τοὺς καλοὺς αὐτῶν ἐταίρους καὶ
 τραπεζεῖς, οὓς καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι κοπρίας ἀποκαλοῦσιν, ἥτινόν τι
 6 προθυμηθήσεσθε; διὰ τί; διὰ τὸ πλῆθος αὐτῶν; ἀλλ'. οὐδὲν πλῆ-
 θος σωμάτων ἀρετῆς κρατεῖ. διὰ τὸ γένος; ἀλλ' ἀχθοφορεῖν μᾶλλον
 ἢ πολεμεῖν μεμελετήκασιν. διὰ τὴν ἐμπειρίαν; ἀλλ' ἐρέττειν μᾶλλον
 ἢ ναυμαχεῖν ἴσασιν. ἐγὼ μὲν καὶ ἀσχύνομαι ὅτι πρὸς τοιοῦτους
 ἀνθρώπους ἀγωνίζεσθαι μέλλομεν, ὧν καὶ κρατήσαντες οὐκ εὐδοκι-
 29 μήσομεν καὶ ἡττηθέντες ἀσχημονήσομεν. μὴ γάρ που τὸ μέγεθος
 τῶν σκαφῶν αὐτῶν ἢ τὸ πάχος τῶν ξύλων ἀντίπαλον ταῖς ἀρεταῖς
 ἡμῶν εἶναι νομίζετε. ποῖα μὲν γὰρ ναῦς αὐτῇ καθ' ἑαυτήν ἢ
 ἔτρωσέ τινα ἢ ἀπέκτεινεν; πῶς δ' οὐ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ τε ὕψους
 καὶ τοῦ πάχους καὶ δυσκινητότεροι ἔσονται τοῖς ἐλαύνουσιν αὐτάς
 2 καὶ ἀπειθίστakai τοῖς κυβερνήταις; τί δ' ἂν ὕψελος τοῖς ἀπ' αὐτῶν
 μαχομένοις γένοιτο μήτε διεκπλεῖν μήτε περιπλεῖν, ἅπερ που ναυ-
 μαχίας ἔργα ἐστί, δυναμένοις; οὐ γάρ που πεζομαχεῖν ἡμῖν ἐν τῇ
 θαλάττῃ μέλλουσιν, οὐδ' αὖ ὥσπερ ἐν τείχεσσι τισι κατακεκλεισμένοι
 3 πολιορκηθῆναι παρεσκευάδεται, ἐπεὶ τοῦτο γε καὶ πάντῃ πρὸς ἡμῶν
 ἂν εἴη, λέγω δὲ τὸ πρὸς ξύλινα παραφρύγματα προσμῖξαι. ἄντε
 γὰρ ἐν τῇ αὐτῇ καθάπερ ἐμπεπηγνῆαι αἱ νῆες αὐτῶν μένωσιν,
 ἐξέσται μὲν ἡμῖν τοῖς ἐμβόλοις αὐτάς ἀναρρηγνύναι, ἐξέσται δὲ
 καὶ μηχαναῖς πόρρωθεν τιτρώσκειν, ἐξέσται δὲ καὶ πυρφόροις βέ-
 4 λεισι καταπιμπράναι. ἄντε καὶ κινήθῃναι πῃ τολμήσωσιν, οὗτ' ἂν
 διώκουσιν τινα καταλάβοιεν οὗτ' ἂν τραπεῖσαι ἐκφύγοιεν, ἀργόταται
 μὲν ὑπὸ τῆς βαρύτητος ἐς τὸ δρᾶσαι τι, ἐτοιμότεραι δὲ ὑπὸ τοῦ
 30 μεγέθους ἐς τὸ παθεῖν οὐδαι. καὶ τί δεῖ πλείω λέγονται περὶ αὐ-
 τῶν διατρίβειν, ὅποτε πολλάκις ἤδη σφῶν πειραθέντες, καὶ περὶ
 Λευκάδα καὶ ἐνταῦθα πρῶτην, οὐχ ὅσον οὐκ ἡλαττώθημεν αὐτῶν,
 ἀλλὰ καὶ πανταχοῦ κρείττους ἐγενόμεθα; ὥστε μὴ τοῖς ἑμοῖς λόγοις
 μᾶλλον ἢ τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἔργοις ἐπιρρωσθέντες ἐπιθυμήσατε
 2 παντὶ ἤδη τῇ πολέμῳ τέλος ἐπιθεῖναι. ἐν γὰρ ἴσπε τοῦθ', ὅτι ἂν
 καὶ τήμερον αὐτοὺς νικήσωμεν, οὐδὲν ἔτι πρῶγμα ἔσομεν. ἄλλως
 τε γὰρ φέσει πᾶν τὸ ἀνθρώπειον, ὅταν ἐν τοῖς πρώτοις ἀγῶσι
 σφραλῇ, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀθυμότερον γίγνεται. καὶ ἡμεῖς ἀναμιγ-
 λόγως ἐν τῇ γῇ ἀμείνους αὐτῶν ἐσμέν, ὥστε καὶ ἀκεραίων σφῶν
 3 ὄντων κρατῆσαι. καὶ ταῦθ' οὕτω καὶ αὐτοὶ ἐκεῖνοι ἴσασιν ὥστε
 (οὐ γὰρ ἀποκρύψομαι ὑμῶς ὅσα ἀκήκου) ἀθυμεῖν τε ἐπὶ τοῖς ἡδὴ
 γεγονόσι καὶ ἀπογινώσκειν κατὰ χῶραν μένοντας σωθήσεσθαι, καὶ

29 1 3 ἡμῶν*

2 1 κυβερνήταις*

3 1 πάντῃ προσήκον ἂν*

διὰ ταῦτα διαδρᾶναι τέ πη ἐπιχειρεῖν, καὶ τὸν ἔκπλουν τοῦτον οὐχ ὡς ἐπὶ ναυμαχίαν ἀλλ' ὡς ἐς φυγὴν ποιῆσθαι. καὶ τὰ γε ἄριστα 4 καὶ τιμιώτατα τῶν ὑπαρχόντων αὐτοῖς κτημάτων ἐς τὰς ναῦς ἐντέθενται, ἢν, ἂν δυνηθῶσι, μετ' αὐτῶν διαφυγῶσιν. ὡς οὖν καὶ ὁμολογοῦντας αὐτοὺς ἀσθενεστέρους ἡμῶν εἶναι, καὶ τὰ ἄθλα τῆς νίκης ἐν ταῖς ναυσὶ φέροντας, μὴ περιιδῶμεν ἄλλοσέ ποι πλεύσαντας, ἀλλ' αὐτοῦ ταύτη κρατήσαντες πάντα αὐτὰ ἀγελώμεθα."

τοιαῦτα δὲ καὶ ὁ Κεῖσαρ εἶπεν. καὶ μετὰ τοῦτο ἐβουλεύσατο 31 μὲν παρεξῆναι αὐτούς, ὅπως φεύγονσί σφισι κατὰ νῶτον ἐπιθῇται (αὐτός τε γὰρ ταχυναντῶν διὰ βραχείας σφᾶς αἰρήσειν ἤλπισε, καὶ ἐκείνων ἐκδήλων ὅτι ἐκδρᾶναι πη ἐπιχειροῦσι γενομένων ἀμαχί τοὺς λοιποὺς ἐκ τούτου προσάξεσθαι προσεδόχασεν), κωλυθεὶς δὲ ὑπὸ 2 τοῦ Ἀγρίππου φοβηθέντος μὴ ὑστερήσωσιν αὐτῶν ιστίοις χρήσεσθαι μελλόντων, καὶ τι καὶ θαρσήσας ὡς οὐ χαλεπιῶς κρατήσων ὅτι ὑετός τε ἐν τούτῳ λάβρος καὶ ζάλη πολλή ἐς τε τὸ τοῦ Ἀντωνίου ναυτικὸν μόνον ἐσέπεσε καὶ πᾶν αὐτὸ συνετάραξε, τούτου μὲν 3 ἐπέσχε, παμπόλλους δὲ καὶ αὐτὸς πεζοὺς ἐπὶ τὰς ναῦς ἐπιβιβάσας, καὶ πάντας τοὺς ἐταίρους ἐς ὑπηρετικά ἐμβάλων, ὅπως ἐν τάχει περιπλέοντες τοῖς τε ναυμαχοῦσι τὰ δέοντα παραινέσωσι καὶ ἐαυτοῖς τὰ προσήκοντα διαγγέλλωσι, τὸν ἔκπλουν σφῶν ἐπετίρει. καὶ αὐ- 4 τῶν ἀναχθέντων τε ὑπὸ σάλπιγγος, καὶ πυκναῖς ταῖς ναυσὶν ὀλίγον ἔξω τῶν στενῶν παραταξαμένων καὶ μηδμη προΐόντων, ὥρμησε μὲν ὡς καὶ ἐστῶσί σφισι προσμύξων ἢ καὶ ἀναχωρησαί σφας ποιήσων· ἐπεὶ δ' οὐτ' ἀντεξώρμησαν οὐτ' ἀνέστρεψαν, ἀλλὰ κατὰ χῶρον ἔμμενον καὶ προσέτι καὶ ἰσχυρῶς τῇ συντάξει ἐπεπύκνωτο, ἐν ἀπόρῳ 5 τε ἔσχετο, καὶ τὰς κώπας ἐς τὸ ὕδωρ τοῖς ναύταις καθεῖναι κελεύσας ἀνέσχε χρόνον τινά, καὶ μετὰ τοῦτο τὰ κέρυα ἐξαίρνης ἀμφοτέρω ἀπὸ σημείου ἐπεξαγωγῶν ἐπέκαμψεν, ἐλπίσας μάλιστα μὲν περιστοιχιεῖσθαι σφας, εἰ δὲ μή, τὴν γοῦν τάξιν αὐτῶν δια- 6 λύσειν. ὁ οὖν Ἀντώνιος φοβηθεὶς τὴν τε ἐπέκαμψιν αὐτοῦ καὶ τὴν 6 περίσχεσιν ἀντεπεξήγάγετο ὅσον ἐδύνατο, καὶ ἐς χεῖράς οἱ καὶ ἄκων ἦλθεν. καὶ οὕτω συμπεσόντες ἐνανυμάχησαν, πολλὰ μὲν παρὰκε- 32 λεύματα ἐν ἑαυτοῖς ἐκάτεροι καὶ τῆς τέχνης καὶ τῆς προθυμίας ποιούμενοι, πολλὰ δὲ καὶ κελεύματα παρὰ τῶν ἐκ τῆς ἡπείρου σφίσιν ἐπιβοώντων ἐσακούοντες. ἡγωνίζοντο δὲ οὐχ ὁμοιοτρόπως, 2 ἀλλ' οἱ μὲν τοῦ Κεῖσαρος, ἅτε καὶ μικροτέρας καὶ ταχυτέρας τὰς ναῦς ἔχοντες, ῥοθίῳ τε ἐχρῶντο καὶ ἐνέβαλλον πεφραγμένοι πάντη τοῦ μὴ τιτρώσκεσθαι· καὶ εἰ μὲν κατέδυσάν τινα, εἰ δὲ μή, ἀνε-

- 3 κρούοντο πρὶν ἐς χεῖρας ἔλθειν, καὶ ἦτοι τοῖς αὐτοῖς αὖθις ἐξαίφνης ἐνέβαλλον, ἢ τοὺς μὲν εἶον ἐπ' ἄλλους δ' ἐτρέποντο, καὶ τι καὶ τούτους ὡς διὰ βραχέος ἐργασάμενοι πρὸς ἄλλους καὶ πάλιν μύλα ἄλλους ἐχώρου, ὅπως ὡς μάλιστα ἀπροσδοκῆτοίς τισὶ προσφέρωνται. οἷα γὰρ φοβούμενοι μὲν τὴν ἐκ πολλοῦ αὐτῶν ἀλκὴν φοβούμενοι δὲ καὶ τὴν ἐν χερσὶ μάχην, οὔτε ἐν τῷ πρόσπλῳ οὔτε ἐν τῇ συμμίζει ἐνεχρόνιζον, ἀλλ' ὑποδραμόντες ἂν αἰφνίδιον ὥστε τὴν τοξείαν σφῶν φθῆναι, καὶ τρώσαντές τινα ἢ καὶ συνταράξαντες μύκον ὥστε τὴν κἀτέξιν ἐκφυγεῖν, ἀνεχώρουν ἕξω βέλους. οἱ δ' ἕτεροι τοὺς τε προσπλέοντάς σφισι πολλοῖς καὶ πυκνοῖς καὶ λίθοις καὶ τοξεύμασιν ἔβαλλον, καὶ ἐς τοὺς προσμυγνύοντας χεῖρας σιδηρεῖς ἐπερρίπτον. καὶ εἰ μὲν ἐπιτύχοιεν αὐτῶν, κρείττους ἐγίνοντο, εἰ δ' ἀμάρτοιεν, τρωθέντων ἂν σφισι τῶν σκαφῶν ἐβαπτίζοντο, ἢ καὶ περὶ τὸ μὴ παθεῖν τοῦτο ἀποδιατρίβοντες εὐεπιθετώτεροι ἄλλοις τισὶν ἐγίνοντο· δύο τε γὰρ ἢ καὶ τρεῖς ἅμα τῇ αὐτῇ νηὶ προσπίπτουσι αἱ μὲν ἔδρων ὅσα ἐδύναντο, αἱ δὲ ἐπασχον. ἐπονούντο δὲ καὶ ἔκαμνον τοῖς μὲν οἳ τε κυβερνῆται καὶ οἱ ἐρέται μάλιστα, τοῖς δὲ οἱ ἐπιβάται· καὶ ἔωκεσαν οἱ μὲν ἱππεῦσι τοτὲ μὲν ἐπελαύνουσι τοτὲ δὲ ἔξαναχωροῦσι διὰ τὸ τοὺς τε ἐπίπλους καὶ τὰς ἀνακρούσεις ἐπ' αὐτοῖς εἶναι, οἱ δὲ ὀπλίταις τοὺς τε πλησιάζοντάς σφισι φυλασσομένοις καὶ κατέχειν αὐτοὺς ὅτι μάλιστα πειρωμένοις.
- 8 κἀκ τούτου ἐπλεονέκτον τε ἀλλήλων, οἱ μὲν ἐς τε τοὺς ταρσοὺς τῶν νεῶν ὑποπίπτοντες καὶ τὰς κώπας συναράσσοντες, οἱ δὲ ἄνωθεν αὐτοὺς καὶ πέτραις καὶ μηχανήμασι βαπτίζοντες· καὶ ἡλυτοῦντο αὖ οἱ μὲν ὅτι τοὺς προσιώντας σφίσιν οὐδὲν κακουργεῖν ἐδύναντο, οἱ δὲ ὅτι, εἰ μὴ καὶ κατέδυσάν τινας ἐμβαλόντες, οὐκέτ' ἐξ ἴσου σφίσιν ἐν τῇ συνέρξει ἡγωνίζοντο.
- 33 ἀγχωμιάλου οὖν ἐπὶ πολὺ τῆς ναυμαχίας οὔσης καὶ μηδετέρων ὑπερέχειν πῃ δυναμένων τέλος τοιόνδε τι ἐγένετο. ἡ Κλεοπάτρα κατόπιν τῶν μαχομένων ἀποσαλεύουσα οὐκ ἤνεγκε τὴν πολλὴν καὶ 2 ἄκριτον τοῦ ἀδελφοῦ μέλλησιν, ἀλλ' ἀποκναισθεῖσα, ἀπὸ τε τοῦ γυναικείου καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰγυπτίου, τῇ τε ἐπὶ πολὺ μετεώρῳ ἀγωνίᾳ καὶ τῇ αἰετῇ ἐκότερα περιδεῖ προσδοκίᾳ αὐτὴ τε ἐς φυγὴν ἐξαπινάτως ὥρμησε καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἡπικύοις σημειῶν ἔρεν. 3 καὶ οὕτω τὰ τε ἰστίᾳ αὐτῶν εὐθὺς ἀραμμένων καὶ ἐς τὸ πέλαιος ἀφέντων, ἀνέμου τινὸς κατὰ τύχην φοροῦ συμβάντος, νομίσας ὁ Ἀντώνιος οὐχ ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας αὐτοὺς ἐκ παρυγγέλσεως ἀλλὰ 4 καὶ ὑπὸ δέους ὡς καὶ νενικημένους φεύγειν ἐφάρπετο σφίσιν. γενο-

μένον δὲ τούτου καὶ οἱ λοιποὶ στρατιῶται καὶ ἡθύμησαν καὶ ἐτα-
ράχθησαν, καὶ προσποδρᾶναι καὶ αὐτοὶ τρόπον τινὰ ἐθέλησαντες
οἱ μὲν τὰ ἱστία ἤγειρον, οἱ δὲ τοὺς τε πύργους καὶ τὰ ἐπιπλά ἐς
τὴν θάλασσαν ἐρρίπτουν, ὅπως κουφίσαντες διαφύγωσιν. καὶ αὐτοῖς 5
περὶ ταῦτα ἔχουσιν οἱ ἐναντίοι προσπесόντες (τοὺς γὰρ φεύγοντας,
ἅτε καὶ ἄνευ ἱστιῶν ὄντες καὶ πρὸς τὴν ναυμαχίαν μόνην παρε-
σκευασμένοι, οὐκ ἐπιδίωξαν) πολλοὶ ἐκάστη νηὶ καὶ ἕκαθεν καὶ ἐν
χρῶ ἑμαχέσαντο, ὥστε καὶ ποικιλώτατον καὶ δξύτατον ἀπ' ἀμφο-
τέρων ὁμοίως τὸν ἀγῶνα γενέσθαι. οἱ μὲν γὰρ τά τε κάτω τῶν 6
νεῶν πάντα περίξ ἑκακούργουν καὶ τὰς κώπας συνέθρανον τά τε
πηδάλια ἀπήρπαστον, καὶ ἐπαναβαίνοντες ἐπὶ τὰ καταστρώματα
τοὺς μὲν κατέσπιον ἀντιλαμβανόμενοι τοὺς δὲ λώθουν, τοῖς δὲ
ἐμιάχοντο ἅτε καὶ ἰσοπληθεῖς αὐτοῖς ἤδη ὄντες· οἱ δὲ τοῖς τε κον- 7
τοῖς σφᾶς διεωθοῦντο καὶ ταῖς ἀξίταις ἔκοπτον, πέτρους τε καὶ
ἄλλους τινὰς ὄγκους ἐπ' αὐτὸ τοῦτο παρεσκευασμένους ἐπικυτέ-
βαλλον, καὶ τοὺς τε ἀναβαίνοντας ἀπεκρούοντο καὶ τοῖς ἐς χεῖρας
λοῦσι συνεφέροντο. εἴκασεν ἄν τις ἰδὼν τὰ γιγνόμενα, ὥς μικρὰ 8
μεγάλους ὁμοιωῖναι, τείχεσι τισιν ἢ καὶ νήσοις πολλαῖς καὶ πυκναῖς
ἐκ θαλάσσης πολιορκουμέναις. οὕτως οἱ μὲν ἐπιβῆναι τε τῶν σκα-
φῶν ὥσπερ ἡπείρου καὶ ἐρύματός τινος ἐπειρῶντο, καὶ πάντα τὰ
ἐς τοῦτο φέροντα σπουδῇ προσῆγον· οἱ δὲ ἀπεωθοῦντο αὐτούς, ὃ
τι ποτὲ ἐν τῷ τοιοῦτῳ φιλεῖ δρᾶσθαι μηχανώμενοι.

ἀντιπάλως οὖν αὐτῶν μαχομένων ὁ Καῖσαρ ἀπορήσας ὃ τι 34
πρῶξῃ, πῦρ ἐκ τοῦ στρατοπέδου μετεπέμψατο. πρότερον μὲν γὰρ
οὐκ ἡθέλησεν αὐτῷ, ὅπως τὰ χρήματα περιποιήσεται, χρήσασθαι·
τότε δὲ ἰδὼν ὅτι ἀδύνατόν οἱ εἶη ἄλλως πως κρατῆσαι, ἐπ' ἐκείνο
ὥς καὶ μόνον σφίσι ἐπικουρῆσον κατέφυγεν. κἄνταῦθα ἄλλο αὖ 1
εἶδος μάχης συνηρέχθη. οἱ μὲν γὰρ πολλαχῇ ἅμα προσπλέοντές
τισι βέλη τε πυρφόρα ἐπ' αὐτοὺς ἐξετόξεον καὶ λαμπάδας ἐκ χει-
ρὸς ἐπηκόντιζον καὶ τινὰς καὶ χυτρίδας ἀνδράκων καὶ πίττης πλή-
ρεις πόρρωθεν μηχαναῖς ἐπερρίπτουν· οἱ δὲ ταῦτά τε ὥς ἕκαστα 3
διεκρούοντο, καὶ ἐπειδὴ τινὰ αὐτῶν διεκπρίοντο τῶν τε ξύλων
ἤπτετο καὶ φλόγα αὐτίκα πολλήν, ἅτε ἐν νηὶ, ἤγειρε, τὸ μὲν πρῶ-
τον τῷ ποτίμῳ ὕδατι ᾧ ἐπεφέροντο ἐχρῶντο, καὶ τινὰ κατέσβεσαν,
ἐπεὶ δὲ ἐκείνο καταναλώθη, ἤντλουν τὸ θαλάττιον. καὶ εἰ μὲν 4
πολλῷ τε καὶ ἀθρόῳ αὐτῷ ἐχρῶντο, ἐπεχόν πως τῇ βίᾳ τὸ πῦρ·
ἀδύνατοι δὲ δὴ πανταχῇ τοῦτο ποιεῖν ὄντες (οὔτε γὰρ πολλὰ ἢ καὶ
μεγάλα τὰ ἀντητήρια εἶχον, καὶ ἡμιδεῦ αὐτὰ ἅτε ταραττόμενοι

33 4 2 καὶ πῶς ἀποδρᾶναι 5 4 πολλοὶ τε ἐκ. 7 2 διω-
θοῦντο* 8 4 ὥσπερ ἐπ' ἡπείρου* 34 4 4 ἡμίσεα*

ἀνέφερον) οὐχ ὅσον οὐκ ὠφελούντό τι, ἀλλὰ καὶ προσπαυώζονον
αὐτό· ἡ γὰρ ἄλμη ἢ θαλυττία ἂν κατ' ὀλίγον ἐπιχέηται φλογί,
5 λυχρῶς αὐτὴν ἐκκαίει. ὥς οὖν καὶ ἐν τούτῳ ἥττους ἐγίγνοντο, τὰ
τε ἱμάτια αὐτῶν τὰ παχέα καὶ τοὺς νεκροὺς ἐπέβαλλον· καὶ χρόνον
μὲν τινα ἐκολούσθη τε ὑπ' αὐτῶν τὸ πῦρ καὶ ἔδοξε πη λωφῶν,
ἔπειτα δὲ ἄλλως τε καὶ τοῦ ἀνέμιου σφοδρῶς ἐπισπέρξαντος ἐπὶ
6 πλεῖον ἐξέλαμψεν, ἕτε καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων αὐξανόμενον. καὶ
μέχρι μὲν μέρος τι νεὼς ἐκαίετο, προσίσταντό τέ τινες αὐτῷ καὶ
ἐς αὐτὸ ἐσεπήδων, καὶ τὰ μὲν ἀπέκοπτον τὰ δὲ διεφόρουν· καὶ
αὐτὰ οἱ μὲν ἐς τὴν θάλασσαν οἱ δὲ καὶ ἐπὶ τοὺς ἐναντίους ἐρρίπ-
7 τουν, εἴ πως καὶ ἐκείνους τι λυμῆναιτο. καὶ ἕτεροι πρὸς τὸ αἰεὶ
ὕγιες αὐτῆς μεθιστάμενοι ταῖς τε χερσὶ ταῖς σιδηραῖς καὶ τοῖς
δύρασι τοῖς μακροῖς τότε δὴ καὶ τὰ μάλιστα ἐχρῶντο, ὅπως τινὰ
ἀντίπαλον ναῦν προσαρτήσαντές σφισι μάλιστα μὲν μετεκβῶσιν ἐς
35 αὐτὴν, εἰ δὲ μή, καὶ ἐκείνην συγκαταφλέξωσιν. ὥς δ' οὔτε τινὲς
ἐπέλαζον σφίσιν, αὐτὸ τοῦτο φυλασσόμενοι, καὶ τὸ πῦρ τοὺς τε
τοίχους περίξ ἐπενέμετο καὶ ἐς τὸ ἔδαφος κατήει, ἐνταῦθα τὰ δι-
2 νότατα αὐτοῖς ἐπεγένετο. οἱ μὲν γὰρ ὑπὸ τοῦ καπνοῦ, καὶ μάλιστα
οἱ ναῦται, πρὶν καὶ πλησιῶσαι σφίσιν τὴν φλόγα ἐφθείροντο, οἱ δὲ
καὶ ἐν αὐτῇ μέσῃ ὥσπερ ἐν καμίνοις ὠπτῶντο. ἄλλοι ὑπὸ τῶν
3 ὀπλων πυρουμένων κατετήκοντο. ἄλλοι πρὶν τι τοιοῦτο παθεῖν, ἢ
καὶ ἡμίκαντοι, οἱ μὲν ἀπορριπτοῦντες τὰ ὄπλα ἐτιτρώσκοντο ὑπὸ
τῶν πόρρωθεν βαλλόντων, οἱ δὲ ἐς τὴν θάλασσαν ἐκπηδῶντες ἀπε-
πνίγοντο ἢ καὶ παιόμενοι ὑπὸ τῶν ἐναντίων ἐβαπτίζοντο ἢ καὶ ὑπὸ
4 θηρίων ἐπαράττοντο. μόνοι τε ἀνεκτῶς, ὥς ἐν τοιοῦτοις παθή-
μασιν, ἀπήλλαξαν ὅσοι, πρὶν τινι αὐτῶν συνενεχθῆναι, οἱ μὲν ἀλλή-
λους οἱ δὲ καὶ αὐτοὺς ἀπέκτειναν· οὔτε γὰρ κολαστήριόν τι ὑπέ-
μειναν, καὶ νεκροὶ ὥσπερ ἐν πυρῇ ταῖς ναυσὶ συγκατεκαύθησαν.
5 ὁρῶντες δὲ ταῦτα οἱ Καισάρειοι πρότερον μὲν, ὥς ἔτι ἀμύνεσθαι
τινες αὐτῶν ἐδύναντο, οὐ προσέμισγον σφίσιν· ἐπεὶ δὲ τὰ τε σκάφη
τὸ πῦρ συνήρει, καὶ οἱ ἄνθρωποι οὐδ' ἐαυτοῖς βοηθήσαι ἔτι, μὴ
ὅτι πολέμιόν τινα λυπήσας τι ἐδύναντο, σπουδῇ τε προσέπλεον αὐ-
τοῖς, εἴ πως τὰ χρήματα περιποιήσαιντο, καὶ κατασβεννύναι τὸ
6 πῦρ, ὃ αὐτοὶ παρεσκέυασαν, ἐπειρῶντο. καὶ τούτου συχνοὶ καὶ
ἐκείνων καὶ ὑπὸ τῆς φλογὸς καὶ ὑπὸ τῶν ἀρπάγων αὐταῖς τελέως
ναυσὶ συναπώλοντο.

NA τοιαύτη τις ἡ ναυμαχία αὐτῶν τῇ δευτέρᾳ τοῦ Σεπτεμβρίου
ἐγένετο. τοῦτο δὲ οὐκ ἄλλως εἶπον (οὐδὲ γὰρ εἴωθα αὐτὸ ποιεῖν)

ἀλλ' ὅτι τότε πρῶτον ὁ Καῖσαρ τὸ κράτος πᾶν μόνος ἔσχεν, ὥστε καὶ τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν τῆς μοναρχίας αὐτοῦ ἐτῶν ἀπ' ἐκείνης τῆς ἡμέρας ἀκριβοῦσθαι. καὶ ἐπ' αὐτῇ τῇ τε Ἀπόλλωνι τῇ Ἀκτίῳ 2 τριήρη τε καὶ τετρήρη, τὰ τε ἄλλα τὰ ἐξῆς μέχρι δεκήρους, ἐκ τῶν αἰχμαλώτων νεῶν ἀνέθηκε, καὶ ναὸν μελῶ ὑποδόμησεν, ἀγῶνά τε τιμὴ καὶ μουσικὸν καὶ γυμνικὸν ἵπποδρομίᾳς τε πεντετηρικὸν ἱερὸν (οὗτοι γὰρ τοὺς τὴν σίτησιν ἔχοντας ὀνομάζουσι) κατέδειξεν, Ἀκτία αὐτὸν προσαγορεύσας. πόλιν τέ τινα ἐν τῇ τοῦ στρατοπέδου 3 τόπῳ, τοὺς μὲν συναγείρας τοὺς δ' ἀναστήσας τῶν πλησιοχώρων, συνώκισε, Νικόπολιν αὐτῇ ὄνομα δοῦς. τό τε χωρίον ἐν ᾧ ἐσκήνησε, λίθοις τετραπέδοις ἐκρηπίδωσε καὶ τοῖς ἀλοῦσιν ἐμβόλοις ἐκόσμησεν, ἔδος τι ἐν αὐτῇ τοῦ Ἀπόλλωνος ὑπαίθριον ἰδρυσάμενος.

ταῦτα μὲν ὕστερον ἐγένετο, τότε δὲ μέρος μὲν τι τῶν νεῶν ἐς 4 δῖωξιν τοῦ τε Ἀντωνίου καὶ τῆς Κλεοπάτρας ἔστειλεν· καὶ ἐκεῖνοι ἐπεδίωξαν μὲν αὐτούς, ἐπεὶ δ' οὐκ ἐν καταλήψει ἐφαίνοντο, ἀνεχώρησαν· ταῖς δὲ λοιπαῖς τὸ τάφρεμμα αὐτῶν, μηδεὶς ἐναντιούμενον δι' ὀλιγότητα, ἔλαβε, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ τὸν λοιπὸν στρατὸν ἐς Μακεδονίαν ἀπύοντα καταλαβὼν ἀμειλίγως παρεστήσατο. ἤδη δὲ 5 καὶ διέφυγον ἄλλοι τε καὶ τῶν πρώτων οἱ μὲν Ῥωμαῖοι πρὸς τὸν Ἀντώνιον, οἱ δ' ἕτεροι οἱ συμμαχήσαντες αὐτῷ οἴκαδε. οὐ μόντοι γε καὶ ἀντεπολέμησαν οὗτοι γε ἔτι τῷ Καίσαρι, ἀλλὰ καθ' ἡσυχίαν καὶ ἐκεῖνοι καὶ οἱ δῆμοι πάντες, ὅσοι καὶ πρότερον ἐρωμαΐζον, οἱ μὲν εὐθὺς οἱ δὲ καὶ μετὰ τοῦθ' ὁμολόγησαν. καὶ ὅς τὰς μὲν πό- 2 λεις χρημμάτων τε ἐσπράξει καὶ τῆς λοιπῆς ἐς τοὺς πολίτας σφῶν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐξουσίας παραιρῆσαι μετέλθειν, τοὺς δὲ δὴ δυνάστας τοὺς τε βασίλειας τὰ μὲν χωρία, ὅσα παρὰ τοῦ Ἀντωνίου εἰλήφισαν, πάντας πλὴν τοῦ τε Ἀμύντου καὶ τοῦ Ἀρχελάου ἀφείλετο, Φιλοπάτορι δὲ τὸν Ταρκονδιμότου καὶ Λυκομήδην ἐν μέρει 2 τοῦ Καππαδοκικοῦ Πόντου βασιλεύοντα, τὸν τε Ἀλέξανδρον τὸν τοῦ Ἰαμβλίχου ἀδελφόν, καὶ τῶν δυναστεῶν ἔπαυσεν· καὶ τοῦτον, ὅτι μισθὸν αὐτῇ τῆς ἐκείνου κατηγορίας εἰλήφει, καὶ ἐς τὰ ἐπινίκια παραγαγὼν ἀπέκτεινεν. τὴν δὲ τοῦ Λυκομήδους Μηδείην 3 τινὶ ἔδωκεν, ὅτι τοὺς τε Μυσοὺς τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ ἀπὸ τοῦ Ἀντωνίου πρὸ τῆς ναυμαχίας ἀπέστησε, καὶ μετ' αὐτῶν τοῖς ἐν τῇ μερίδι αὐτοῦ οὖσιν ἐπολέμησεν. Κυθωνιάτας τε καὶ Λαυπαίους ἐλευθέρους ἀφῆκεν, ὅτι τινὰ αὐτῷ συνήρσαντο· καὶ τοῖς γε Λαυπαίοις καὶ τὴν πόλιν ἀνεστῶσαν συγκατάκτισεν. τῶν τε βουλευτῶν 4 καὶ τῶν ἱππέων τῶν τε ἄλλων τῶν κορυφαίων τῶν συμπραξάντων

1 4 1 μὲν] ἐν*

2 3 2 τοὺς om

τι τῷ Ἀντωνίῳ πολλοὺς μὲν χρήμασιν ἐξημίωσε, πολλοὺς δὲ καὶ
 ἐφόνευσε, καὶ τινῶν καὶ ἐφείσατο. καὶ ἐν μὲν τούτοις ὁ τε Σόσ-
 σιος ἐπιφανῆς ἐγένετο (πολλάκις τε γὰρ ἀντιπολεμήσας αὐτῷ καὶ
 τότε φυγῶν καὶ κατακρυφθεὶς, χρόνῳ τε ὕστερον εὑρεθεὶς, ὅμως
 5 ἐσώθη) καὶ Μάρκος τις Σκαῦρος· ἀδελφός τε γὰρ τοῦ Σέξτου
 ὁμομήτριος ὢν καὶ θανατωθῆναι κελευσθεὶς εἶτα διὰ τὴν μητέρα
 τὴν Μουκίαν ἀφείθη. τῶν δὲ κολασθέντων Ἀκύλιοι τε Φλωροὶ
 καὶ Κουρίων ὄνομα μάλιστα ἔσχον, οὗτος μὲν ὅτι τοῦ Κουρίωνος
 ἐκείνου τοῦ ποτὲ τῷ Καίσαρι τῷ προτέρῳ πολλὰ συναραμένον υἱός
 6 ἦν, οἱ δὲ δὴ Φλωροὶ ὅτι τὸν ἔτερον τὸν λαχόντα κελεύσαντος αὐ-
 τοῦ σφαιγῆναι ἀμφοτέροι διεφθάρησαν. ἦσαν μὲν γὰρ πατήρ τε
 καὶ παῖς· ὥς δ' οὗτος πρὶν λαχεῖν αὐτὸς ἐαυτὸν τῷ σφαγεῖ ἐκὼν
 παρέδωκε, περιήλγησέ τε ἐκείνος καὶ αὐτοχειρίᾳ αὐτῷ ἐπαπέθανεν.
 3 οὗτοι μὲν οὕν οὕτως ἀπήλλαξαν, ὁ δ' ὁμιλος τῶν Ἀντωνιέων
 στρατιωτῶν ἐς τὰ τοῦ Καίσαρος στρατόπεδα κατετάχθη, καὶ ἔπειτα
 τοὺς μὲν πολίτας τοὺς ἔξω τῆς ἡλικίας ἀπ' ἀμφοτέρων, μηδὲν μη-
 δὲν δούς, ἐς τὴν Ἰταλίαν ἀπέπεμψε, τοὺς δὲ δὴ λοιποὺς διέσπειρεν·
 2 ἐπειδὴ γὰρ ἐν τῇ Σικελίᾳ φοβεροὶ οἱ μετὰ τὴν νίκην ἐγένοντο,
 ἔδεισε μὴ καὶ αὐτοὶ θορυβήσωσι, καὶ διὰ τοῦτ' ἔσπευσε, πρὶν καὶ
 ὅτιοῦν ὑποκινήθῃναι, τοὺς μὲν παντελῶς ἐκ τῶν ὀπλῶν ἀπελάσαι,
 3 τῶν δὲ τὸ πλῆθος διασπᾶσαι. τοὺς τε ἐξελευθέρους δι' ὑποψίας
 ἔτι καὶ τότε ἔχων τὴν τετάρτην αὐτοῖς ἐσφορὰν ἀφῆκεν, ἣν ἐκ τῶν
 προσταχθέντων σφίσι χρημάτων ἐπώφεilon. καὶ οὗτοι μὲν οὐχ
 ὅτι ἐστέρηντο τινῶν ἐμνησιμάκουν ἔτι, ἀλλ' ὥς καὶ λαβόντες ὅσα
 4 μὴ συνεσήμεγκαν ἔχαιρον· οἱ τε ἐν τῷ τεταγμένῳ ἔτι καὶ τότε ὄντες,
 τὸ μὲν τι πρὸς τῶν στρατιωτῶν κατεχόμενοι, τὸ δὲ δὴ πλείστον
 τῇ τοῦ Αἰγυπτίου πλούτου ἐλπίδι, οὐδὲν ἐνεόχμωσαν· οἱ δὲ δὴ
 συννικήσαντες αὐτῷ καὶ τῆς στρατείας ἀφεθέντες ἥσχαλλον ὥτε
 μηδὲν γέρας εὐράμενοι, καὶ στασιάζειν οὐκ ἐς μακρὰν ἤρξαντο.
 5 καίτοι ὁ Καῖσαρ ὑποτοπήσας τε αὐτούς, καὶ φοβηθεὶς μὴ τοῦ
 Μαικήνου, ᾧ καὶ τότε ἦ τε Ρώμῃ καὶ ἡ λοιπὴ Ἰταλία προσετέτακτο,
 καταφρονήσωσιν ὅτι ἵππεὺς ἦν, τὸν Ἀγρίππαν ὥς καὶ κατ' ἄλλο
 τι ἐς τὴν Ἰταλίαν ἐπέμψεν. καὶ τοσαύτην γε ἐπὶ πάντα καὶ ἐκείνῳ
 καὶ τῷ Μαικῆγι ἐξουσίαν ἔδωκεν ὥστε σφᾶς καὶ τὰς ἐπιστολάς,
 6 αἷς τῇ τε βουλῇ καὶ τοῖς ἄλλοις ἔγραφε, προαναγιγνώσκειν, καὶ τού-
 του καὶ μεταγράφειν ὅσα ἐβούλοντο. καὶ διὰ τοῦτο καὶ δακτύλιον
 ἔλαβον παρ' αὐτοῦ, ἵν' ἐπισφραγίζεσθαι αὐτὰς ἔχωσιν. διπλῆν γὰρ
 δὴ σφραγίδα, ἥ μάλιστα τότε ἐχρῆτο, ἐπεποίητο, Σφίγγα ἐν ἑκατέρᾳ

3 α εἰς ἐσφορὰν] τὴν ἐσφορὰν?*

α εἰς δὴ τὴν σφρ.?*

ὁμοίαν ἐκτεπώσας. ὕστερον γὰρ τὴν εἰκόνα τὴν αὐτοῦ ἐγγλύψας
ἐκείνη τὰ πάντα ἐσημαίνεται. καὶ αὐτῇ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα αὐτο- 7
κράτορες, πλὴν Γάλβον, ἐχρήσαντο· οὗτος γὰρ προγονικῇ τινὶ
σφραγίσματι, κῦνα ἐκ πρῆρας νεῶς προκύπτοντα ἔχοντι, ἐνόμισεν.
ἐπέστελλε δὲ καὶ ἐκείνοις καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς πᾶσι φίλοις, ὅποτε
τι δέοιτο δι' ἀπορρήτων σφίσι δηλῶσαι, τὸ δεύτερον αἰὲ στοιχεῖον
τοῦ τῷ ῥήματι προσήκοντος ἀντ' ἐκείνου ἀντεγγράφων.

καὶ ὁ μὲν, ὥς οὐδενὸς ἔτι δεινοῦ παρὰ τῶν ἐστρατευμένων 4
ἐσομένου, τὰ τε ἐν τῇ Ἑλλάδι διύκησε καὶ τῶν τοῖν θεοῖν μυστη-
ρίων μετέλαβεν, ἔς τε τὴν Ἀσίαν κομισθεὶς καὶ ἐκεῖνα προσκαθί-
στατο, τὰ τε τοῦ Ἀντωνίου ἡμᾶ ἐκαρᾷ δόκει· οὐ γὰρ πω σαφές τι 2
ὅπῃ διεπεφεύγει ἐπέπυστο, καὶ παρεσκευάζετο ὥς καὶ ἐπ' αὐτὸν
ὁρμήσων, ἃν τι ἀκριβώσῃ. θορυβησάντων δ' αὐτῶν ἐν τούτῳ φα-
νερώς ἕτε καὶ πολὺ ἀπὸ σφῶν ἀπαρτῶντος αὐτοῦ, ἐφοβήθη μὴ τι
κακὸν προστάτου τινὸς λαβόμενοι δράσωσι, καὶ διὰ τοῦτο Ἀντώνιον 3
μὲν ἄλλοις ἀναζητῆσαι προσέταξεν, αὐτὸς δὲ ἐς τὴν Ἰταλίαν ἡπείχθη
μεσοῦντος τοῦ χειμῶνος ἐν ᾧ τὸ τέταρτον μετὰ Μάρκου Κράσσου
ἦρχεν· οὗτος γάρ, καίπερ τὰ τε τοῦ Σέξτου καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου
πράξας, τότε μὴδὲ στρατηγήσας συννυπάτευσεν αὐτῷ. ἐλθὼν δὲ ἐς
τὸ Βρεντέσιον οὐκέτι περαιτέρω προωχώρησεν. ἐπεὶ γὰρ ἦ τε γε- 4
ρουσία πυθομένη τὸν πρόσπλον αὐτοῦ πᾶσα ἐκέισε, πλὴν τῶν τε
δημάρχων καὶ στρατηγῶν δύο κατὰ δόγμα μεινάντων, ἀπήντησε,
καὶ ἡ ἱππὺς τοῦ τε δήμου τὸ πλεῖον καὶ ἔτεροι, οἱ μὲν κατὰ πρεσ-
βείας οἱ δὲ ἐθέλονταί, πολλοὶ συνῆλθον, οὐκέτ' οὐδὲν ὑπ' οὐδενὸς 5
πρὸς τε τὴν ἀφίξιν αὐτοῦ καὶ πρὸς τὴν τῶν πλειόνων σπουδὴν
ἐνεοχημώθη. καὶ γὰρ ἐκεῖνοι οἱ μὲν φόβῳ οἱ δὲ ἐλπίσιν, οἱ δὲ καὶ
μετάπειμπτοι, πρὸς τὸ Βρεντέσιον ἀφίκοντο· καὶ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ
τοῖς μὲν ἄλλοις χρήματα ἔδωκε, τοῖς δὲ διὰ παντὸς αὐτῷ συστρα-
τεύουσι καὶ γῆν προσκατένειμεν. τοὺς γὰρ δήμους τοὺς ἐν τῇ 6
Ἰταλίᾳ τοὺς τὰ τοῦ Ἀντωνίου φρονήσαντας ἐξοικίσας τοῖς μὲν
στρατιώταις τὰς τε πόλεις καὶ τὰ χωρία αὐτῶν ἐχαρίσατο, ἐκείνων
δὲ δὴ τοῖς μὲν πλείοσι τό τε Ἀνδράκιον καὶ τοὺς Φιλίππους ἄλλα
τε ἐποικεῖν ἀντέδωκε, τοῖς δὲ λοιποῖς ἀργύριον ἀντὶ τῆς χώρας τὸ
μὲν ἐνεμει τὸ δ' ὑπέσχετο. συχνὰ μὲν γὰρ καὶ ἐκ τῆς νίκης ἐκτί- 7
σατο, πολλῶ δ' ἔτι πλείω ἀνέλισκεν. καὶ διὰ τοῦτο καὶ προέγρα-
ψεν ἐν τῷ πρατηρίῳ τὰ τε αὐτοῦ κτήματα καὶ τὰ τῶν ἐταίρων,
ἵν' ἄντε πρίσθῃ τι αὐτῶν ἄντε καὶ ἀντιλαβεῖν τις ἐθελήσῃ, τοῦτο
ποιήσῃ. καὶ ἐπράθη μὲν οὐδέν, οὐδὲ ἀντεδόθη οὐδέν· τίς γὰρ ἂν 8

α. υ.
724

καὶ ἐτόλμησεν ὁποτερονοῦν αὐτῶν διαπραΰσαι· τῆς δὲ δὴ ἐπαγγελίας ἀναβολὴν ἐκ τούτου εὐπρεπῇ λαβὼν ὕστερον αὐτὴν ἐκ τῶν Αἰγυπτίων λαφύρων ἀπύλλαξεν.

- 5 ταῦτά τε οὖν καὶ τὰ ἄλλα τὰ ἐπείγοντα διοικήσας, τοῖς τέ τινα ἄδειαν λαβοῦσι καὶ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ διαιτῶσθαι (οὐ γὰρ ἐξῆν) δούς, καὶ τὸν δῆμον τὸν ἐν τῇ Ῥώμῃ ὑπολειφθέντα παρέμενος ὅτι μὴ πρὸς αὐτὸν ἦλθεν, ἔς τε τὴν Ἑλλάδα αὐθις τριακοστῇ μετὰ
2 τὴν ἄφιξιν ἡμέρᾳ ἀπῆρε, καὶ διὰ τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ τῆς Πελοποννήσου τὰς παῦς ὑπὸ τοῦ χειμῶνος ὑπερενεγκὼν οὕτω ταχέως ἐς τὴν Ἀσίαν ἀνεκομίσθη ὥστε καὶ τὸν Ἀντώνιον τὴν τε Κλεοπάτραν ἐκά-
3 τερον ἕμα, καὶ ὅτι ἀφωρηθήτη καὶ ὅτι ἐπανήλθε, μαθεῖν. ὥς γὰρ τότε ἐκ τῆς ναυμαχίας ἐφυγον, μέχρι μὲν τῆς Πελοποννήσου ὁμοῦ ἀφίκοντο, ἐντεῦθεν δὲ τῶν συνόντων τινάς, ὅσους ὑπώπτευσεν, ἀποπέμψαντες (πολλοὶ δὲ καὶ ἀκόντων αὐτῶν ἀπεχώρησαν) Κλεοπάτρα μὲν ἐς τὴν Αἴγυπτον, μὴ τι τῆς συμφορᾶς σφῶν προσηυθέμενοι
4 νεωτερίσωσιν, ἠπείχθη, καὶ ὅπως γε καὶ τὸν πρόσπλουν ἀσφαλῆ ποιήσεται, τὰς τε πρῆρας ὥς καὶ κεκρατηκνῖα κατέστειπε καὶ ἠδύς τινας ἐπινικίους ὑπ' αὐλῆτων ἦδεν· ἐπεὶ δὲ ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγένετο, πολλοὺς μὲν τῶν πρώτων, ὅτε καὶ αἱ οἱ ἀχθομένων καὶ τότε ἐπὶ
5 τῇ συμφορᾷ αὐτῆς ἐπλημένων, ἐφόνευσεν, πολλὸν δὲ καὶ πλοῦτον ἐκ τε τῶν ἐκείνων κτημάτων καὶ ἐκ τῶν ἄλλων καὶ ὁσίων καὶ θείων, μηδενὸς μηδὲ τῶν πᾶν ἀβάτων ἱερῶν φειδομένη, ἤθροϊζε, δυνάμεις τε ἐξηρτύετο καὶ συμμαχίας περιεσκόπει, τὸν τε Ἀρμένιον ἀποκτείνουσα τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ τῷ Μίδῳ, ὥς καὶ ἐπικουρήσοντί σφισι
6 διὰ τοῦτο, ἐπεμψεν. Ἀντώνιος δὲ ἔπλευσε μὲν ἐς τὴν Αἰβύνην πρὸς τε Πινάριον Σκάρπον καὶ πρὸς τὸ στρατεύμα τὸ μετ' αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τῆς Αἰγύπτου φυλακῇ ἐνταῦθα προσυνειλεγμένον· ἐπεὶ δ' οὕτε προσδέξασθαι αὐτόν . . ., καὶ προσέτι καὶ τοὺς προπεμφθέντας ὑπ' αὐτοῦ ἔσφαξε, τῶν τε στρατιωτῶν ὧν ἤρχεν ἀγανακτῆσαντάς τινας ἐπὶ τούτῳ διέφθειρεν, οὕτω δὴ καὶ αὐτὸς ἐς τὴν Ἀλεξάνδρειαν
6 μηδὲν περὶ τὰς ἐκομίσθη. καὶ τὰ τε ἄλλα ὥς ἐπὶ ταχεῖ πολέμῳ παρεσκευάζοντο, καὶ τοὺς νείεις, Κλεοπάτρα μὲν Καισαρίωνα Ἀντώνιος δὲ Ἀντυλλον, ὃν ἐκ τῆς Φουλκίας γεννηθέντα οἱ εἶχεν, ἐς ἐφῆβους ἐσέγραψαν, ἵν' οἱ τε Αἰγύπτιοι ὥς καὶ ἀνδρὸς τινος ἦδη βασιλεύοντός σφιν προθυμηθῶσι, καὶ οἱ ἄλλοι προσταίας ἐκείνους,
2 ἃν γέ τι δεινὸν σφισι συμβῇ, ἔχοντες καρτερήσωσιν. καὶ τοῖς μὲν μαιρακίοις καὶ τοῦτο αἷτιον τοῦ ὀλέθρου ἐγένετο· οὐδετέρου γὰρ αὐτῶν ὁ Καῖσαρ, ὥς καὶ ἀνδρῶν ὄντων καὶ πρόσχημά τι προστασίας ἐχόντων, ἐφείσατο· ἐκεῖνοι δ' οὖν παρεσκευάζοντο μὲν ὥς καὶ
3 ἐν τῇ Αἰγύπτῳ καὶ ναυσὶ καὶ πεζῇ πολέμησοντες, καὶ ἐπὶ τούτῳ

καὶ τὰ ἔθνη τὰ ὁμόγωνα τοὺς τε βασιλεῖς τοὺς φίλους σφίσι προσπαρεκάλουν, ἡτοιμάζοντο δ' οὐδὲν ἤττον ὥς καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν, ἃν τι κατεπέβη, πλευσούμενοι καὶ τὰ ἐκεῖ ἄλλως τε καὶ τῷ πλήθει τῶν χρημάτων ἀποστήσαντες, ἥ καὶ πρὸς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν μεταστησόμενοι. καὶ ὅπως γε ἐπὶ πλείστον βουλευόμενοι 4 ταῦτα διαλύθωσιν, ἥ καὶ ἐξαπατήσωσι πῃ τὸν Καίσαρα ἥ καὶ δολοφονήσωσιν, ἔστειλάν τινας ἐκείνῳ μὲν λόγους ὑπὲρ εἰρήνης τοῖς δὲ δὴ συνοῦσιν αὐτῷ χρήματα φέροντας. κὰν τούτῳ καὶ ἡ Κλε- 5 οπάτρα σκῆπτρόν τέ τι χρυσοῦν καὶ στέφανον χρυσοῦν τὸν τε δίφρον τὸν βασιλικόν, κρύφα τοῦ Ἀντωνίου, ὥς καὶ τὴν ἀρχὴν οἱ δι' αὐτῶν διδοῦσα ἐπεμψεν, ἵν' ἃν καὶ ἐκείνον ἐχθῆρη, ἀλλ' αὐτὴν γε ἐλεήσῃ. ὁ δὲ τὰ μὲν δῶρα ἔλαβεν οἰωνὸν ποιοῦντι, ἀπεκρί- 6 νατο δὲ τῷ μὲν Ἀντωνίῳ οὐδέν, τῇ δὲ Κλεοπάτρᾳ φανερώς μὲν ἄλλα τε ἀπειλητικὰ καὶ ὅτι, ἃν τῶν τε ὅπλων καὶ τῆς βασιλείας ἀποστῇ, βουλευσεται περὶ αὐτῆς ὅσα χρή πρᾶξαι, λάθρα δὲ ὅτι, ἐὰν τὸν Ἀντώνιον ἀποκτείνῃ, καὶ τὴν ἄδειαν αὐτῇ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀκέραιον δώσει.

ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίγνετο, τὰς τε ναῦς τὰς ἐν τῷ Ἀραβικῷ 7 κόλπῳ πρὸς τὸν ἐς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν πλοῦν ναυπηγηθείσας οἱ Ἀράβιοι, πεισθέντες ὑπὸ Κύντου Λιδίου τοῦ τῆς Συρίας ἄρχοντος, κατέπρησαν, καὶ τὰς ἐπικουρίας καὶ οἱ δῆμοι καὶ οἱ δυνασταὶ πάντες ἀπηρνήσαντο. καὶ μοι θαυμάσαι ἐπέρχεται ὅτι ἄλλοι 2 μὲν συγχοί, καίπερ πολλὰ παρ' αὐτῶν εἰληφότες, ἐγκατέλιπόν σφας, οἱ δὲ ἐπὶ ταῖς ὁπλομαχίαις ἐν τοῖς ἀτιμώτατα τρεφόμενοι προθυμίᾳ τε ἐς αὐτοὺς πλείστη ἐχρήσαντο καὶ ἀνδρείοτατα ἠγωνίσαντο. οὗτοι γὰρ ἐν Κυζίκῳ πρὸς τοὺς ἐπινικίους ἀγῶνας, οὓς ἐπὶ τῇ 3 Καίσαρι ἄξιον ἡλπιζον, ἀσκούμενοι, τότε ἐπειδὴ τάχιστα τῶν γεγονόντων ᾗσθοντο, ὥρμησαν ἐς τὴν Αἴγυπτον ὥς καὶ βοηθήσαντες αὐτοῖς, καὶ πολλὰ μὲν τὸν Ἀμύνταν ἐν τῇ Γαλατίᾳ πολλὰ δὲ καὶ 4 τοὺς τοῦ Ταρχονδιμότου παῖδας ἐν τῇ Κιλικίᾳ, φίλους μὲν σφισιν ἐς τὰ μάλιστα γενομένους, τότε δὲ πρὸς τὰ παρόντα μεταστάντας, πολλὰ δὲ καὶ τὸν Λίδιον κωλύοντά σφας τῆς διόδου ἔδρασαν. οὐ μέντοι καὶ διαπεσεῖν ἐς τὴν Αἴγυπτον ἠδυνήθησαν, ἀλλ' ἐπειδὴ 5 πανταχόθεν περιεστοιχίσθησαν, λόγον μὲν οὐδ' ὧς οὐδένα, καίτοι τοῦ Λιδίου συχνὰ σφισιν ὑπισχνουμένου, προσεδέξαντο, τὸν δὲ Ἀντώνιον μεταπέμψαντες ὥς καὶ ἐν τῇ Συρίᾳ ἄμεινον μετ' αὐτοῦ πολεμήσοντες, ἔπειτ' ἐπειδὴ ἐκεῖνος μῆτ' αὐτὸς ἦλθε μῆτ' ἀγγελίαν 6 τινὰ αὐτοῖς ἐπεμψεν, οὕτω δὴ νομίσαντες αὐτὸν ἀπολωλέναι καὶ ἄκοντες ὡμολόγησαν ἐπὶ τῷ μηδέποτε μονομαχεῖν, καὶ τὴν γε

Δύφνην πυρὰ τοῦ Διδίου, τὸ τῶν Ἀντιοχέων προύστειον, ἔνοικεῖν μέχρις ἂν τῷ Καίσαρι ταῦτα δηλωθῇ ἔλαβον.

- 7 καὶ οἱ μὲν ὑπὸ τοῦ Μεσσάλου ὕστερον ἀπατηθέντες ἐπέμψθησαν ἄλλος ἄλλοσε ὥς καὶ ἐς τὰ στρατόπεδα καταλεχθισόμενοι,
8 καὶ ἐκ τρόπου δὴ τινος ἐπιτηδεῖον ἐφθάρησαν· Ἀντώνιος δὲ καὶ Κλεοπάτρα ἀκούσαντες τῶν πρέσβων τὰ παρὰ τοῦ Καίσαρος σφισιν ἐπισταλόντα, ἐπεμψαν αὐθις, ἥ μὲν χρήματα αὐτῷ πολλὰ δώσειν ἐπισχνομένη, ὃ δὲ τῆς τε φιλίας καὶ τῆς συγγενείας αὐτὸν ἀναμνηστικῶς, καὶ προσέτι καὶ περὶ τῆς συνουσίας τῆς πρὸς τὴν Αἰγυπτίαν ἀπολογούμενος, ὅσα τε συνηρώσθησάν ποτε καὶ ὅσα
2 συνενεανιέσαντο ἀλλήλοις ἐξαριθμούμενος. καὶ τέλος Πούπλιον Τουρούλλιον βουλευτὴν τε ὄντα καὶ σφαγέα τοῦ Καίσαρος γεγονότα τότε τε φιλικῶς οἱ συνόντα ἐξέδωκεν αὐτῷ, καὶ ἑαυτὸν, ἂν γε καὶ διὰ τοῦθ' ἡ Κλεοπάτρα σωθῇ, καταχρήσεσθαι ἐπηγγέλματο.
3 Καίσαρ δὲ τὸν μὲν Τουρούλλιον ἀπέκτεινε (καὶ ἔτυχε γὰρ ἐκ τῆς ἐν Κῷ τοῦ Ἀσκληπιοῦ ὕλης ξύλα ἐς ναυτικὸν κεκοφώς, δίκην τινὰ καὶ τῷ Θεῷ, ὅτι ἐκεῖ ἐδικαιώθη, δοῦναι ἔδοξεν), τῷ δ'
4 Ἀντωνίῳ οὐδὲν οὐδὲ τότε ἀπεκρίνατο. τρίτην τε οὖν πρεσβείαν ἔστειλε, καὶ τὸν υἱὸν τὸν Ἀντυλλον μετὰ χρυσίου πολλοῦ αὐτῷ ἐπεμψεν· ὃ δὲ τὰ μὲν χρήματα ἔλαβεν, ἐκείνον δὲ διὰ κενῆς ἀνταπέστειλε, μηδεμίαν ἀπόκρισιν δούς. τῇ μέντοι Κλεοπάτρᾳ πολλὰ, ὥσπερ τὸ πρῶτον, οὕτω καὶ τὸ δεύτερον τό τε τρίτον καὶ ἐπη
5 πείλησε καὶ ὑπέσχετο. φοβηθεὶς δ' οὖν καὶ ὥς μὴ πως ἀπογόνους συγγνώμης παρ' αὐτοῦ τεύξεσθαι διακαρτερήσισι, καὶ ἦτοι καὶ καθ' ἑαυτοὺς περιγέγωνται, ἥ καὶ ἐς τὴν Ἰβηρίαν τὴν τε Γαλατίαν ἀπάρωσιν, ἥ καὶ τὰ χρήματα, ἃ παμπληθῆ ἤκουεν εἶναι,
6 διαφθείρῳσιν (ἥ γὰρ Κλεοπάτρα πάντα τε αὐτὰ ἐς τὸ μνημεῖον, ὃ ἐκ τῷ βασιλείῳ κατεσκεύαζεν, ἡθροίκει, καὶ πάντα, ἂν γέ τις καὶ ἐλαχίστον διαμάρτη, κατακαύσειν μεθ' ἑαυτῆς ἠπειλεί), Θύρσον ἐξελεύθερον ἑαυτοῦ ἐπεμψεν ἄλλα τε πολλὰ καὶ φιλόανθρωπα
7 αὐτῇ ἐροῦντα, καὶ ὅτι καὶ ἐριῶν αὐτῆς τυγχάνει, εἴ πως ἐκ γε τούτου, οἷα ἀξιοῦσα πρὸς πάντων ἀνθρώπων ἐρᾶσθαι, τόν τε Ἀντωνίον ἀναχρήσαιτο καὶ ἑαυτὴν τὰ τε χρήματα ἀκέραια τηρήσειεν. καὶ ἔσχεν οὕτως.

- 9 πρὶν δὲ δὴ ταῦτα γίνεσθαι, μαθὼν ὁ Ἀντώνιος ὅτι Κορνήλιος Γάλλος τό τε τοῦ Σκάρπου στρατεύμα παρείληφε καὶ μετ' αὐτῶν τὸ Πιραιτικόν ἐξαίφνης παρελθὼν κατέσχεκεν, ἐς μὲν τὴν Συρίαν, καίτοι βουλευθεὶς κατὰ τὴν τῶν μονομαχῶν μετὰπεμψιν ὁρ-

μῆσαι, οὐκ ἐπορεύθη, ἐπὶ δ' ἐκείνον ἐχώρησεν ὥς μάλιστα μὲν 2
ἀκονιτὶ τοὺς στρατιώτας προσθησόμενος (ἦσαν γὰρ εὐνοϊάν τινα
αὐτοῦ ἐκ τῆς συστρατείας ἔχοντες), εἰ δὲ μή, βίῃ γε χειρωσόμενος
ᾗτε καὶ δύναμιν πολλήν καὶ ναυτικὴν καὶ πεζὴν ἐπαγόμενος. οὐ 3
μέντοι οὐδὲ διαλεχθῆναι τι αὐτοῖς ἡδυνήθη, καίπερ πρὸς τε τὸ
τεῖχος προσελθὼν καὶ γεγωνὸν βοήσας· ὁ γὰρ Γάλλος τοὺς σαλ-
πιγκτὰς συντηχεῖν κελεύσας οὐδὲν οὐδενὶ ἑσακοῦσαι ἐπέτρεπεν. καὶ
προσέειπε καὶ ἐπεκδρομῇ αἰφνιδίῳ ἔπτασε, καὶ μετὰ τοῦτο καὶ ταῖς
ναυσὶν ἐσφόλλη. ἄλυσεις γάρ τινες ὑφύδρους νύκτωρ διὰ τοῦ στό- 4
ματος τοῦ λιμένος ὁ Γάλλος διατείνας οὐδεμίαν αὐτοῦ φανεράν
φυλακὴν ἐποίησατο, ἀλλὰ καὶ πάννυκτος εἴσω μετὰ καταφρονή-
ματος ἐσπλέοντάς σφας περιεῖδεν· ἐπεὶ μέντοι ἔνδον ἐγένοντο, τὰς
τε ἄλυσεις μηχαναῖς ἀνέσπασε, καὶ πανταχόθεν ἄμα τὰς ναῦς αὐ-
τῶν ἐκ τε τῆς γῆς καὶ ἐκ τῶν οἰκιῶν τῆς τε θαλάσσης περισχὼν
τὰς μὲν κατέπρησε τὰς δὲ κατεπόντωσεν. καὶ τούτων καὶ τὸ Πη- 5
λούσιον ὁ Καῖσαρ, λόγῳ μὲν κατὰ τὸ ἰσχυρὸν ἔργῳ δὲ προδοθέν
ὑπὸ τῆς Κλεοπάτρας, ἔλαβεν. ἐκείνη γὰρ ὥς οὔτε τις ἐβοήθησέ
σφισι καὶ τὸν Καῖσαρα ἀνανταγώνιστον ὄντα ᾗσθετο, τό τε μέγι-
στον ἀκούσασα τοὺς διὰ τοῦ Θέρσου πεμφθέντας οἱ λόγους, ἐπί-
στευσεν ὄντως ἐρᾶσθαι, πρῶτον μὲν ὅτι καὶ ἐβούλετο, ἔπειτα δὲ
ὅτι καὶ τὸν πατέρα αὐτοῦ τὸν τε Ἀντώνιον ὁμοίως ἐδεδούλωτο.
καὶ τούτου οὐχ ὅπως τὴν τε ἄδειαν καὶ τὴν τῶν Αἰγυπτίων βα- 6
σιλείαν, ἀλλὰ καὶ τὸ τῶν Ῥωμαίων κράτος ἔξιν προσεδόκησεν, τό
τε Πηλουσίον εὐθὺς αὐτῷ προήκατο, καὶ μετὰ τοῦτο προσελαύνοντι
πρὸς τὴν πόλιν ἐκώλυσε τοὺς Ἀλεξανδρείας λάθρα ἐπεξελεθεῖν, ἐπεὶ
ὅσον γε ἀπὸ βοῆς καὶ πάννυκτος σφᾶς προετρέψατο τοῦτο ποιῆσαι.
ὁ δ' οὖν Ἀντώνιος ἐκ τοῦ Παραιτονίου πρὸς τὴν τοῦ Πηλουσίου 10
πύστιν ἐπανελθὼν προαπήντησε πρὸς τῆς Ἀλεξανδρείας τῷ Καί-
σαρι, καὶ αὐτὸν κεκμηκότα ἐκ τῆς ὁδοπορίας ὑπολαβὼν τοῖς ἱπ-
πεύσιν ἐνίκησεν. ἀναθαρσύνσας τε ἐκ τε τούτου καὶ ὅτι βιβλία ἐς 2
τὸ στρατόπεδον αὐτοῦ τοξεύμυσιν ἐπέπεμψε πεντακοσίας σφίσι καὶ
χιλίας δραχμὰς ὑπισχνόμενος, συνέβαλε καὶ τῷ πεζῷ καὶ ἡττήθη·
ὁ γὰρ Καῖσαρ αὐτὸς τὰ βιβλία ἐθελοντῆς τοῖς στρατιώταις ἀνέγνω, 3
τόν τε Ἀντώνιον διαβάλλων καὶ ἐκείνους ἐς τε τὴν τῆς προδοσίας
αἰσχύνῃ καὶ ἐς τὴν ὑπὲρ ἑαυτοῦ προθυμίαν ἀντικαθιστάς, ὥστε
καὶ διὰ τοῦτο αὐτοὺς τῇ τε τῆς πείρας ἀγανακτήσει καὶ τῇ τοῦ
μὴ ἐθελοκακεῖν ἐνδελεξεῖ σπουδάζειν. καὶ ὁ μὲν ἐπειδὴ παρὰ δό- 4
ξαν ἡλαττώθη, πρὸς τε τὸ ναυτικὸν ἀπέκλινε, καὶ παρεσκευάζετο

ὡς καὶ ναυμαχίῃσιν ἢ πάντως γε ἐς τὴν Ἰβηρίαν πλεουσούμενος·
 ἰδοῦσα δὲ τοῦθ' ἡ Κλεοπάτρα τὰς τε ναῦς αὐτομολῆσαι ἐποίησε,
 5 καὶ αὐτὴ ἐς τὸ ἡρίον ἐξαίφνης ἐσεπήδησε, λόγῳ μὲν ὡς τὸν Καί-
 σαρα φοβουμένη καὶ προδιαφθεῖραι τρόπον τινὰ ἐαυτὴν βουλομένη,
 ἔργῳ δὲ καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐκείσε ἐσελθεῖν προκαλουμένη· ὑπετό-
 πει μὲν γὰρ προδίδοσθαι, οὐ μέντοι καὶ ἐπίστευεν ὑπὸ τοῦ ἔρωτος,
 6 ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ὡς εἰπεῖν ἐκείνην ἢ ἑαυτὸν ἡλέει. ὅπερ πού ἢ
 Κλεοπάτρα ἀκριβῶς εἰδυῖα ἠλπισεν ὅτι, ἂν πύθηται αὐτὴν τετε-
 λευτηκυῖαν, οὐκ ἐπιβιώσεται ἀλλὰ παραχρῆμα ἀποθάνειται. καὶ
 διὰ τοῦτο ἐς τε τὸ μνημεῖον σὺν τε εὐνοῦχῳ τινὶ καὶ σὺν θερα-
 παίνουσιν δύο ἐσέδραμε, καὶ ἐκεῖθεν ἀγγελίαν αὐτῷ ὡς καὶ ἀπολω-
 7 λυῖα ἐπεμψεν. καὶ ὃς ἀκούσας τοῦτο οὐκ ἐμέλλησεν, ἀλλ' ἐπαπο-
 θανεῖν αὐτῇ ἐπεθύμησεν. καὶ τὸ μὲν πρῶτον τῶν παρόντων τινὸς
 ἐδεήθη ἵν' αὐτὸν ἀποκτείνῃ· ἐπεὶ δ' ἐκεῖνος σπασάμενος τὸ ξίφος
 ἑαυτὸν κατεργάσατο, ζηλώσαι τε αὐτὸν ἠθέλησε καὶ ἑαυτὸν ἔτρω-
 σεν, καὶ ἔπεσέ τε ἐπὶ στόμα καὶ δόξαν τοῖς παροῦσιν ὡς καὶ τε-
 8 θνητῶς παρέσχεν. θορόβου τε ἐπὶ τούτῳ γενομένου ᾗσθετό τε
 ἡ Κλεοπάτρα καὶ ὑπερέκυσεν ὑπὲρ τοῦ μνημεῖου· αἱ μὲν γὰρ
 θύραι αὐτοῦ συγκλεισθεῖσαι ἄπαξ οὐκέτ' ἀνοιχθῆναι ἐκ μηχανή-
 ματός τινος ἐδύναντο, τὰ δ' ἄνω πρὸς τῇ ὀροφῇ οὐδέπω παντε-
 9 λῶς ἐξείργαστο. ἐντεῦθεν οὖν ὑπερκέψασαν αὐτὴν ἰδόντες τινὲς
 ἀνέβόησαν ὥστε καὶ τὸν Ἀντώνιον ἐσακοῦσαι· καὶ ὃς μισθὸν ὅτι
 περὶεστιν, ἐξάνεστη μὲν ὡς καὶ ζῆσαι δυνάμενος, προχυθέντος
 δ' αὐτῷ πολλοῦ αἵματος ἀπέγνω τε τὴν σωτηρίαν, καὶ ἰκέτευσεν
 τοὺς παρόντας ὅπως πρὸς τε τὸ μνημεῖον αὐτὸν κομίσωσι καὶ διὰ
 τῶν σχοινίων τῶν πρὸς τὴν ἀνολκὴν τῶν λίθων κρεμασμένων ἀνι-
 μήσωσιν.

καὶ ὁ μὲν ἐνταῦθ' οὕτως ἐν τοῖς τῆς Κλεοπάτρας κόλποις ἐνα-
 11 πέθανεν, ἐκείνη δ' ἐθάρσθη μὲν πως τὸν Καῖσαρα, καὶ εὐθὺς
 αὐτῷ τὸ γεγονὸς ἐδήλωσεν, οὐ μὴν καὶ πάννυ ἐπίστανε μηδὲν κακὸν
 πέισεσθαι. κατεῖχεν οὖν ἑαυτὴν ἔνδον, ἵν' εἰ καὶ διὰ μηδὲν ἄλλο
 σωθῇ, τῷ γε φόβῳ τῶν χρημάτων καὶ τὴν ἄδειαν καὶ τὴν βυ-
 2 σιλείαν ἐκπρήται. οὕτω πού καὶ τότε ἐν τηλικαύτῃ συμφορᾷ
 οὖσα τῆς δυναστείας ἐμμένητο, καὶ μᾶλλον γε ἐν τε τῷ ὀνόματι
 καὶ ἐν τῷ σχήματι αὐτῆς ἀποθανεῖν ἢ ἰδιωτεύσασα ζῆν ᾗρετο.
 ἀμέλει εἶχε μὲν καὶ τὸ πῦρ ἐπὶ τοῖς χρήμασιν, εἶχε δὲ καὶ ἀσπίδας
 ἄλλα τε ἐρπετὰ ἐφ' ἑαυτῇ, προπειραθεῖσα αὐτῶν ἐν ἀνθρώποις,
 3 ὅντινα τρόπον ἕκαστόν σφιν ἀποκτίνουσιν. Καῖσαρ δὲ ἐπεθύμει
 μὲν καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγκρατὴς γενέσθαι καὶ ἐκείνην ζῶσαν τε
 συλλαβεῖν καὶ ἐς τὰ νικητήρια ἀναγαγεῖν, οὐ μέντοι καὶ αὐτὸς

πίστιν τινὰ αὐτῇ δοὺς ἀπατεῶν δόξαι γεγονέναι ἡθέλῃσεν, ἵν' ὥς
καὶ αἰχμιαλώτῃ καὶ ἀκουσίῃ τρόπον τινὰ χειρωθείσῃ χρήσται.
καὶ διὰ τοῦτ' ἔπειμψε πρὸς αὐτὴν Γαίον τε Προκουλήιον ἱππέα ⁴
καὶ Ἐπαφροδίτον ἐξελεύθερον, ἐντειλάμενός σφισιν ὅσα καὶ εἰπεῖν
καὶ πρᾶξαι ἐχρῆν. καὶ οὕτως ἐκείνοι συμμίζαντες τῇ Κλεοπάτρῃ
καὶ μέτριά τινα διαλεχθέντες, ἔπειτ' ἐξαίφνης συνήρπασαν αὐτὴν
πρὶν τι ὁμολογηθῆναι. καὶ τούτου ἐκποδὼν πάντα ἀφ' ὧν ἀπο- ⁵
θανεῖν ἐδύνατο ποιησάμενοι, ἡμέρας μὲν τινὰς κατὰ χώραν αὐτῇ
τὸ τοῦ Ἀντωνίου σῶμα ταριχευούσῃ διατρῖψαι ἐπέτρεψαν, ἔπειτα
δ' ἐς τὰ βασίλεια αὐτὴν ἤγαγον, μήτε τῆς ἀκολουθίας τι μήτε
τῆς θεραπείας τῆς συνήθους οἱ παραλύσαντες, ὅπως ἔτι καὶ μῦλ- ⁶
λον ἐλπίσῃ τε ὅσα ἐβούλετο καὶ μηδὲν κακὸν αὐτὴν δράσῃ. ἀμέ-
λει καὶ ὀφθῆναι καὶ διαλεχθῆναι τι τῷ Καίσαρι ἐθέλησασα ἐπέ-
τυχεν· καὶ ἵνα γε ἐπὶ πλείον ἀπατηθῇ, αὐτὸς ἀφ' ἱεσθαι πρὸς αὐτὴν
ὑπέσχετο. οἰκόν τε οὖν ἐκπρεπῇ καὶ κλίνην πολυτελῇ παρασκευά- ¹²
σασα, καὶ προσέτι καὶ αὐτὴν ἡμελημένως πως κοσμήσασα (καὶ
γὰρ ἐν τῷ πενθίμῳ σχήματι δεινῶς ἐνέπρεπεν) ἐκαθέζετο ἐπὶ τῆς
κλίνης, πολλὰς μὲν εἰκόνας τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰς
παραθεμένη, πάσας δὲ τὰς ἐπιστολὰς τὰς παρ' ἐκείνου οἱ πεμ-
φθείσας ἐς τὸν κόλπον λαβοῦσα. καὶ μετὰ τοῦτο ἐσελθόντος τοῦ ²
Καίσαρος ἀνεπύδησέ τε ἡρσιθρασμένη, καὶ ἔφη “χαῖρε ὦ δέσποτα·
σοὶ μὲν γὰρ τοῦτο θεὸς ἔδωκεν, ἐμὲ δὲ ἀφείλετο. ἀλλ' ὁρῶς μὲν
που καὶ αὐτὸς τὸν πατέρα σου τοιοῦτον οἶος πολλὰκις πρὸς ἐμὲ
ἐσῆλθεν, ἀκούεις δὲ ὅπως τὰ τε ἄλλα ἐτίμησέ με καὶ δὴ καὶ βα-
σιλίδι τῶν Αἰγυπτίων ἐποίησεν. ἵνα δ' οὖν τι καὶ αὐτοῦ ἐκείνου ³
περὶ ἐμοῦ πύθῃ, λάβε καὶ ἀνάγνωθι τὰ γράμματα ἃ μοι αὐτο-
χειρίῃ ἐπέστειλεν.” ταῦτά τε ὅμῃ ἔλεγε, καὶ πολλὰ καὶ ἐρωτικά
αὐτοῦ ῥήματι ἀνεγίνωσκεν. καὶ τοτὲ μὲν ἔκλαιε καὶ τὰς ἐπιστο-
λὰς κατεφίλει, τοτὲ δὲ πρὸς τὰς εἰκόνας αὐτοῦ προσέπιπτε καὶ
ἐκεῖναις προσεκύνη. τὰ τε βλέφαρα ἐς τὸν Καίσαρα ἐπενέκλα, ⁴
καὶ ἐμμελῶς ἀνωλοφύρετο, θρυπτικὸν τέ τι προσεφθάργετο, ἄλ-
λοτε μὲν λέγουσα “ποῦ μοι, Καῖσαρ, ταῦτά σου τὰ γράμματα;”
ἄλλοτε δὲ ὅτι “ἀλλ' ἐν τούτῳ καὶ σὺ μοι ζῆς,” εἰτα αὐθις “εἴθε
σου προετιγνῆκεν,” καὶ μῦλα αὐθις “ἀλλὰ καὶ τοῦτον ἔχουσα σὲ
ἔχω.” τοιαύτῃ τινὶ ποικιλίᾳ καὶ τῶν ῥημάτων καὶ τῶν σχημάτων ⁵
ἐχρῆτο, μελιχρὰ ἅττα καὶ προσβλέπονσα αὐτῷ καὶ λαλοῦσα. ὁ
οὖν Καῖσαρ συνίει μὲν αὐτῆς καὶ παθαινομένης καὶ πληκτιζομέ-
νης, οὐ μέντοι καὶ προσεποιεῖτο, ἀλλ' ἐς τὴν γῆν τοὺς ὀφθαλμοὺς

- 6 ξρείσας τοῦτο μόνον εἶπε, “Θύρσει ὦ γύναι, καὶ θυμὸν ἔχε ἀγα-
 7 θόν· οὐδὲν γὰρ κακὸν πέισῃ.” περιαλγῆσαισά οὖν ἐκείνη ὅτι μήτε
 προσεῖδεν αὐτὴν μήτε τι ἢ περὶ τῆς βασιλείας ἢ καὶ ἐρωτικὸν τι
 ἐφθόγγετο, πρὸς τε τὰ γόνυ αὐτοῦ προσέπεσε καὶ ἀνακλαύσασα
 “ἕῃ μὲν” ἔφη, “Καῖσαρ, οὐτ’ ἐθέλω οὔτε δύναμαι· ταύτην δέ
 σε τὴν χάριν ἐς τὴν τοῦ πατρὸς μνήμην αἰτῶ, ἵν’ ἐπειδὴ με Ἀν-
 7 τωνίῳ μετ’ ἐκείνον ὁ δαίμων παρέδωκε, μετ’ αὐτοῦ καὶ ἀποθάνω.
 8 εἴθε μὲν γὰρ ἀπολώλειν εὐθὺς τότε μετὰ τὸν Καῖσαρ· ἐπεὶ δέ
 μοι καὶ τοῦτο παθεῖν ἐπέπρωτο, πέμψον με πρὸς Ἀντώνιον, μηδέ
 μοι τῆς σὺν αὐτῷ ταφῆς φθορήσης, ἵν’ ὥσπερ δι’ ἐκείνον ἀπο-
 9 θνήσκω, οὕτω καὶ ἐν Ἀἰδου αὐτῷ συνοικήσω.”
 10 καὶ ἡ μὲν τοιαῦτα ὡς καὶ ἐλεηθρομένη ἔλεγεν, Καῖσαρ δέ
 πρὸς μὲν ταῦτα οὐδὲν ἀπεκρίνατο, φοβηθεὶς δὲ μὴ ἑαυτὴν δια-
 11 χρήσεται, θάρσειν τε αὐτῇ αὐθις παρεκέλευσάτο, καὶ οὔτε τὴν
 12 θεραπείαν αὐτῆς ἀφείλετο καὶ ἐν ἐπιμελείᾳ αὐτὴν ἐποιεῖτο, ὅπως
 13 οἱ τὰ ἐπινίκια ἐπιλαμπρύνῃ. τοῦτό τε οὖν ὑποτοπῆσαισά, καὶ μυ-
 14 ρίων θανάτων χαλεπώτερον αὐτὸ νομίσασα εἶναι, ὅντως τε ἀπο-
 15 θανεῖν ἐπεθύμησε, καὶ πολλὰ μὲν τοῦ Καίσαρος, ὅπως τρόπον
 16 τινὰ ἀπόληται, ἔδειτο, πολλὰ δὲ καὶ αὐτὴ ἐμηχανᾶτο. ἐπεὶ δ’
 17 οὐδὲν ἐπέραινε, μεταγινώσκειν τε ἐπλάσασα ὡς καὶ ἐλπίδα πολλὴν
 18 μὲν καὶ ἐς ἐκείνον πολλὴν δὲ καὶ ἐς τὴν Λιβίαν ἔχουσα, καὶ ἐκου-
 19 σία τε πλευσεῖσθαι ἔλεγε, καὶ κόσμους τινὰς ἀποθέτους ἐς δῶρα
 20 ἡτοιμάζετο, εἴ πως πίστιν ἐκ τούτων μὴ τεθνήσκειν λαβοῦσα ἥτιόν
 21 τε τηρηθεῖ καὶ ἑαυτὴν ἔξεργάσεται. ὁ καὶ ἐγένετο. ἐπειδὴ γὰρ
 22 οἱ τε ἄλλοι καὶ ὁ Ἐπαφρόδιτος, ὥπερ ἐπετέτραπτο, πιστεύσαντες
 23 ταῦθ’ ὡς ἀληθῶς φρονεῖν, τῆς ἀκριβοῦς φυλακῆς ἡμέλησαν, πα-
 24 ρεσκευάζετο ὅπως ὡς ἀλνύοτατα ἀποθάνῃ. καὶ γραμματεῖόν τι,
 25 δι’ οὗ ἐδεήθη τοῦ Καίσαρος ἵν’ αὐτὴν μετὰ τοῦ Ἀντωνίου ταφῇ-
 26 ναι κελεύσῃ, αὐτῷ τῷ Ἐπαφροδίτῳ σεσημασμένον, ὅπως προσφάσει
 27 τῆς ἀποκομιδῆς αὐτοῦ ὡς καὶ ἄλλο τι ἔχοντος ἐκποδῶν οἱ γένη-
 28 ται, δοῦσα ἔργον εἴχετο. τὴν τε γὰρ ἐσθῆτα τὴν περικαλλεστά-
 29 την ἐνδύσα καὶ ἑαυτὴν εὐπρεπέστατα εὐθετήσασα, τό τε σχῆμα
 30 τὸ βασιλικὸν πᾶν ἀναλαβοῦσα, ἀπέθανεν. καὶ τὸ μὲν σαρφὲς οὐ-
 31 δεῖς οἶδεν ὅς τῳ τρόπῳ διεφθάρῃ· κεντήματα γὰρ λεπτὰ περὶ τὸν
 32 βραχίονα αὐτῆς μόνον εὐρέθη· λέγουσι δὲ οἱ μὲν ὅτι ἀσπίδα ἐν
 33 ὀδρῇ ἢ καὶ ἐν ἄνθεσσι τισιν ἐσχομισθεῖσάν οἱ προσέθετο, οἱ δὲ
 34 ὅτι βελόνην, ἣ τὰς τρίχας ἀνεῖρεν, ἢ τινὲς, δύναμιν τοιαύτην ἔχοντι
 35 ὥστε ἄλλως μὲν μηδὲν τὸ σῶμα βλάπτειν, ἂν δ’ αἷματος καὶ

βραχυτάτου ἄψηται, καὶ τάχιστα καὶ ἀλυπότατα αὐτὸ φθείρειν, χρίσασα τέως μὲν αὐτὴν ἐν τῇ κεφαλῇ ἐφόρει ὥσπερ εἰώθει, τότε δὲ προκατανύξασά τι τὸν βραχίονα ἐς τὸ αἶμα ἐνέβαλεν. οὕτω ³ μὲν, ἣ ὅτι ἐγγύτατα, μετὰ τῶν δύο θεραπειῶν ἀπώλετο· ὁ γὰρ εὐνοῦχος ἅμα τῷ συλληφθῆναι αὐτὴν τοῖς τε ἐρπετοῖς ἑαυτὸν ἐθελοντὴν παρέδωκε, καὶ δηχθεὶς ὑπ' αὐτῶν ἐς σορὸν προπαρεσκευασμένην οἱ ἐσπεπηδήκει. ἀκούσας δὲ ὁ Καῖσαρ τὴν τελευτὴν αὐτῆς ἐξεπλήγη, καὶ τό τε σῶμα αὐτῆς εἶδε, καὶ φάρμακα αὐτῷ καὶ ψύλλους, εἴ πως ἀνασφίλειε, προσήνεγκεν. οἱ δὲ δὴ ψύλλοι ⁴ οὗτοι ἄνδρες μὲν εἰσιν (γυνὴ γὰρ οὐ γίγνεται ψύλλα), δύνανται δὲ πάντα τε ἰὼν παντὸς ἐρπετοῦ παραχρῆμα, πρὶν θνήσκειν τινά, ἐκμυζᾶν, καὶ αὐτοὶ μηδὲν ὑπὸ μηδενὸς αὐτῶν δηχθέντες βλάπτεσθαι. φύονται δὲ ἐξ ἀλλήλων, καὶ δοκιμάζουσι τὰ γεννη- ⁵ θέντα ἥτοι μετ' ὅφειών που εὐθὺς ἐμβληθέντα, ἣ καὶ τῶν σπαργάνων αὐτῶν ἐπιβληθέντων στίσιν· οὔτε γὰρ τῷ παιδίῳ τι λυμαίνονται, καὶ ὑπὸ τῆς ἐσθῆτος αὐτοῦ ναρκῶσιν. τοῦτο μὲν ⁶ τοιοῦτον ἐστίν, ὃ δὲ δὴ Καῖσαρ μηδένα τρόπον ἀναβιώσασθαι τὴν Κλεοπάτραν δυνηθεὶς ἐκείνην μὲν καὶ ἐθαύμασε καὶ ἠλέησεν, αὐτὸς δὲ ἰσχυρῶς ἐλυπήθη ὡς καὶ πύσης τῆς ἐπὶ τῇ νίκῃ δόξης ἰστερημένος.

Ἀντώνιος μὲν δὴ καὶ Κλεοπάτρα, πολλῶν μὲν τοῖς Αἰγυπτίοις ¹⁵ πολλῶν δὲ καὶ τοῖς Ῥωμαίοις κακῶν αἵτιοι γενόμενοι, οὕτω τε ἐπολέμησαν καὶ οὕτως ἐτελεύτησαν, ἐν τε τῷ αὐτῷ τρόπῳ ἐταρχειύθησαν, κἂν τῇ αὐτῇ θήκῃ ἐτάφησαν. ἔσχον δὲ τὴν τε φύσιν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν τύχην τοῦ βίου τοιῶνδε. ὁ μὲν συνεῖναι τε ² τὸ δέον οὐδενὸς ἥσσω ἐγένετο καὶ πολλὰ ἀφρόνως ἐπραξεν, ἀνδρία τε ἐν τισὶ διέπρεψε καὶ ὑπὸ δειλίας συχνὰ ἐσφάλη, τῇ τε μεγαλοψυχίᾳ καὶ τῇ δουλοπρεπίᾳ ἐξ ἴσου ἐχρήτο, καὶ τὰ τε ἀλλότρια ἥρπαζε καὶ τὰ οἰκτεῖν προῖετο, ἡλέει τε ἀλόγως συχνοὺς καὶ ἐκόλαζεν ἀδίκως πλείονας· κἂν τούτων ἰσχυρώτατός τε ³ ἐξ ἀσθενεστάτου καὶ πλουσιώτατος ἐξ ἀπορωτάτου γενόμενος οὐδετέρου αὐτῶν ἀπώνατο, ἀλλὰ καὶ τὸ κρῦτος τὸ τῶν Ῥωμαίων μόνος ἔξιν ἐλπίσας αὐτὸς ἑαυτὸν ἀπέκτεινεν. Κλεοπάτρα δὲ ἄπληστος ⁴ μὲν Ἀφροδίτης ἄπληστος δὲ χρημάτων γενομένη, καὶ πολλῇ μὲν φιλοτιμίᾳ φιλοδόξῳ πολλῇ δὲ καὶ περιφρονήσει θρασείᾳ χρησάμενη, τὴν τε βουσίλειαν τὴν τῶν Αἰγυπτίων ὑπ' ἔρωτος ἐκτήσατο, καὶ τὴν τῶν Ῥωμαίων λήψεσθαι δι' αὐτοῦ ἐλπίσασα ταύτης τε ἐσφάλη καὶ ἐκείνην προσαπώλεσεν, δύο τε ἀνδρῶν Ῥωμαίων τῶν

14 s i τινί

4 παρεδεδώκει?

s s σφ[ίσιν] τισίν*

καθ' ἑαυτὴν μεγίστων κατεκράτησε, καὶ διὰ τὸν τρίτον ἑαυτὴν κατεχρήσατο.

- 5 οὗτοι μὲν δὴ τοιοῦτοι τε ἐγένοντο καὶ οὕτως ἀπὲλλαντο· τῶν δὲ δὴ παίδων αὐτῶν Ἀντυλλος μὲν, καίτοι τὴν τε τοῦ Καίσαρος θυγατέρα ἐγγεγενημένος καὶ ἐς τὸ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ ἡρώον, ὃ ἡ Κλεοπάτρα ἐπεποιήκει, καταφυγών, εὐθὺς ἐσφάγη, Καισαρίων δὲ
 6 ἐς Αἰθιοπίαν φεύγων κατελήφθη τε ἐν τῇ ὁδοῦ καὶ διεφθάρη. ἡ δὲ Κλεοπάτρα Ἰόβη τῇ τοῦ Ἰόβου παιδί συνήκhsen· τούτῃ γὰρ ὁ Καίσαρ τραφέντι τε ἐν τῇ Ἰταλίᾳ καὶ συστρατευσασμένῳ οἱ ταύτην τε καὶ τὴν βασιλείαν τὴν πατρῴαν ἔδωκε, καὶ αὐτοῖς καὶ τὸν
 7 Ἀλέξανδρον τὸν τε Πτολεμαῖον ἐχαρίσατο. ταῖς τε ἀδελφιδαῖς, αἷς ἐκ τοῦ Ἀντωνίου ἡ Ὀκταβία ἀνήρητό τε καὶ ἐτετρόφη, χρήματα ἀπὸ τῶν πατρῴων ἀπένειμεν. καὶ τῷ Ἰούλῳ τῇ τοῦ Ἀντωνίου τῆς τε Φουλίας νιῒ τοὺς ἐξελευθέρους αὐτοῦ πάνθ' ὅσα τελευτῶντάς σφας καταλιπεῖν αὐτῷ κατὰ τοὺς νόμους ἔδει, παραχρῆμα
 16 δοῦναι ἐκέλευσεν. τῶν τε ἄλλων τῶν τὰ τοῦ Ἀντωνίου μέχρι τότε πρᾶξάντων τοὺς μὲν ἐκόλασε τοὺς δὲ ἀφῆκεν, ἡ δὲ ἑαυτὸν ἡ διὰ τοὺς φίλους. ἐπειδὴ τε συγχοὶ παρ' αὐτῷ καὶ δυναστῶν καὶ βασιλέων παῖδες οἱ μὲν ἐφ' ὀμηρεῖα οἱ δὲ καὶ ἐφ' ὕβρει τρεφόμενοι εὐρέθησαν, τοὺς μὲν οἴκαδε αὐτῶν ἀπέστειλε, τοὺς δὲ ἀλλήλοις
 2 συνήκhsen, ἑτέρους τε κατέσχεν. ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους εἴσω, δύο δὲ δὴ μόνον ὀνομαστὶ μνησθήσομαι· τὴν μὲν γὰρ Ἰωτάπην τῇ Μήδῃ καταφυγόντι μετὰ τὴν ἥτιαν πρὸς αὐτὸν ἐκὼν ἀπέδωκε, τῇ δ' Ἀρτάξῃ τοὺς ἀδελφοὺς καίπερ αἰτήσαντι οὐκ ἐπέμψεν, ὅτι τοὺς ὑπολειφθέντας Ῥωμαίους ἐν τῇ Ἀρμενίᾳ ἀπεκτόνει.
 3 περὶ μὲν δὴ τοὺς ἄλλους τοιαῦτα ἐγένετο, τῶν δὲ Αἰγυπτίων τῶν τε Ἀλεξανδρέων πάντων ἐλείψατο ὥστε μὴ διολέσθαι τινά, τὸ μὲν ἀληθές ὅτι οὐκ ἠξίωσε τοσούτους τε αὐτοὺς ὄντας καὶ χρησιμωτάτους τοῖς Ῥωμαίοις ἐς πολλὰ ἂν γενομένους ἀνῆκεστόν τι
 4 δρᾶσαι· πρόφασιν δὲ ὅμως προεβάλλετο τὸν τε θεὸν τὸν Σάραπιν καὶ τὸν Ἀλέξανδρον τὸν οἰκιστὴν αὐτῶν, καὶ τρίτον Ἀρεῖον τὸν πολίτην, ᾧ που φιλοσοφοῦντι τε καὶ συνόντι οἱ ἐχρῆτο. καὶ τὸν γε λόγον δὲ οὐ συνέγνω σφίσιν, ἐλληνιστί, ὅπως συνῶσιν αὐτοῖς,
 5 εἶπεν. καὶ μετὰ ταῦτα τὸ μὲν τοῦ Ἀλεξάνδρου σῶμα εἶδε, καὶ αὐτοῦ καὶ προσήψατο, ὥστε τι τῆς ῥιγός, ὡς φασί, θρασυθῆναι· τὰ δὲ δὴ τῶν Πτολεμαίων, καίτοι τῶν Ἀλεξανδρέων σπουδῇ βονληθέντων αὐτῷ δεῖξαι, οὐκ ἐθεάσατο, εἰπὼν ὅτι βασιλεία ἀλλ' οὐ νεκροὺς ἰδεῖν ἐπεθύμησα. καὶ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας οὐδὲ τῷ

Ἀπιδι ἐντυχεῖν ἡθελήσει, λέγων θεοὺς ἀλλ' οὐχὶ βοῦς προσκυνεῖν εἰθίσθαι. ἐκ δὲ τούτου τὴν τε Αἴγυπτον ὑποτελῆ ἐποίησε καὶ 17 τῷ Γάλλῳ τῷ Κορινθίῳ ἐπέτρεψεν· πρὸς τε γὰρ τὸ πολύνδρον καὶ τῶν πόλεων καὶ τῆς χώρας, καὶ πρὸς τὸ ῥάδιον τό τε κοῦφον τῶν τρόπων αὐτῶν, τὴν τε σιτοπομπίαν καὶ τὰ χρήματα, οὐδενὶ βουλευτῇ οὐχ ὅπως ἐγχειρίσαι αὐτὴν ἐτόλμησεν, ἀλλ' οὐδ' ἐνεπιδημεῖν αὐτῇ ἐξουσίαν ἔδωκεν, ἄν μὴ τινι αὐτὸς ὀνομαστί συγχωρήσῃ. οὐ μέντοι οὐδ' ἐκείνοις βουλευεῖν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἐφῆκεν. 2 ἀλλὰ τοῖς μὲν ἄλλοις ὡς ἐκάστοις, τοῖς δ' Ἀλεξανδρεῦσιν ἄνευ βουλευτῶν πολιτεύεσθαι ἐκέλευσεν· τοσαύτην που νεωτεροποιίαν αὐτῶν κατέγνω. καὶ σφων οὕτω τότε ταχθέντων τὰ μὲν ἄλλα 3 καὶ νῦν ἰσχυρῶς φυλάσσεται, βουλευόουσι δὲ δὴ καὶ ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ, ἐπὶ Σεήρου αὐτοκράτορος ἀρξάμενοι, καὶ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἐπ' Ἀντωνίνου τοῦ νίκης αὐτοῦ πρῶτον ἐς τὴν γερονσίαν ἐσγραφεύοντες.

Αἴγυπτος μὲν οὕτως ἐδουλώθη· πάντες γὰρ οἱ ἀντισχόντες 4 αὐτῶν χρόνον τινὰ ἐχειρώθησαν, ὥς που καὶ τὸ δαιμόνιον σφισιν ἐναργέστατα προέδειξεν. ὅσέ τε γὰρ οὐχ ὅπως ὕδατι, ἐνθα μὴδ' ἐψέκασέ ποτε, ἀλλὰ καὶ αἷμιτι· ταῦτά τε ἅμα ἐκ τῶν νεφῶν ἐξέπιπτε καὶ ὄπλα παρφαίνετο. κυνῆματά τέ τινα ἐτέρωθι καὶ 5 τυμπάνων καὶ κυμβάλων καὶ βοήματι καὶ αὐλῶν καὶ σαλπύγγων ἐγίνετο, καὶ τις δρῶκων ὑπερμεγέθους ἐξαίφνης σφισιν ὀφθαίς ἀμήχανον ὅσον ἐξεσύριεν. κἂν τούτῳ καὶ ἀστέρες κομῆται ἐωρῶντο, καὶ νεκρῶν εἰδῶλα ἐφαντάζετο, τὰ τε ἀγάλματα ἰσχυθρῶπυσε, καὶ ὁ Ἄπιδι ὁλοφρυκτόν τι ἐμυκήσατο καὶ κατεδάκρυσεν.

ταῦτα μὲν οὕτως ἐγένετο, χρήματα δὲ πολλὰ μὲν ἐν τῷ 6 βασιλικῷ ἐνρέθη (πάντα γὰρ ὡς εἰπεῖν καὶ τὰ ἐκ τῶν ἀγιοτάτων ἱερῶν ἀναθήματα ἢ Κλεοπάτρα ἀνελομένη συνεπλήθυσεν τὰ λάφυρα τοῖς Ῥωμαίοις ἄνευ τινὸς οἰκείου αὐτῶν μίσματος), πολλὰ δὲ καὶ παρ' ἐκάστον τῶν αἰτιαθέντων τι ἡθροίσθη. καὶ χωρὶς οἱ 7 λοιποὶ πάντες, ὅσοι μὴδὲν ἴδιον ἐγκλημα λαβεῖν ἐδύναντο, τὰ δύο μέρη τῶν οὐσιῶν ἡτήθησαν. καὶ ἀπ' αὐτῶν πάντες μὲν οἱ στρατιῶται τὰ ἐποφειλόμενά σφισιν ἐκομίσαντο, οἱ δὲ δὴ καὶ τότε τῷ Καίσαρι συγγενόμενοι πεντήκοντα καὶ διακοσίας δραχμίας, ὥστε μὴ διαρπάσαι τὴν πόλιν, προσεπέλαβον. τοῖς τε προδα- 8 νείασάσι τι πάντα ἀπηλλάγη, καὶ τοῖς συμμετασχοῦσι τοῦ πολέμου καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἱππέων ἀμύπολλα ἐδόθη, τό τε σύμπαν ἢ τε ἀρχὴ ἢ τῶν Ῥωμαίων ἐπλουτίσθη καὶ τὰ ἱερὰ αὐτῶν ἐκοσμήθη.

- 18 ὁ δ' οὖν Καῖσαρ ὡς τὰ τε προειρημένα ἔπραξε, καὶ πόλιν καὶ ἐκεῖ ἐν τῷ τῆς μάχης χωρίῳ συνήκισε, καὶ τὸ ὄνομα καὶ τὸν ἀγῶνα ὁμοίως τῇ προτέρῃ καὶ αὐτῇ δούς, τὰς τε διώρυχας τὰς μὲν ἔξεκάθηρε τὰς δὲ ἐκ καινῆς διώρυξε, καὶ τὰλλα τὰ προσήκοντα προσδιώκησεν, ἕς τε τὴν Ἀσίαν τὸ ἔθνος διὰ τῆς Συρίας ἦλθε, κἀνταῦθα παρεχέμιωσε, τὰ τε τῶν ὑπηκόων ὡς ἔκαστα καὶ
- 2 τὰ τῶν Πάρθων ἅμα καθιστάμενος. στασιασάντων γὰρ αὐτῶν καὶ τινος Τηριδάτου τῷ Φραάτῃ ἐπινουστάντος, πρότερον μὲν, καὶ ἕως ἔτι τὰ τοῦ Ἀντωνίου καὶ μετὰ τὴν ναυμαχίαν ἀνθεισθήκει, οὐχ ὅσον οὐ προσέθετό τι αὐτῶν συμμαχίαν κίτησάντων, ἀλλ' οὐδ' ἀπεκρίνατο ἄλλο οὐδὲν ἢ ὅτι βουλευσεται, πρόφασιν μὲν ὡς καὶ περὶ τὴν Αἴγυπτον ἀσχολίαν ἔχων, ἔργῳ δὲ ἵν' ἐκτροχισθεῖεν
- 3 ἐν τούτῳ μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους. τότε δὲ ἐπειδὴ ὁ τε Ἀντώνιος ἐτελεύτησε, καὶ ἐκείνων ὁ μὲν Τηριδάτης ἡττηθείς ἐς τὴν Συρίαν κατέφυγεν, ὁ δὲ Φραάτης κρατήσας πρέσβεις ἔπεμψε, τούτοις τε φιλικῶς ἐχρημάτισε, καὶ τῷ Τηριδάτῃ βοηθήσειν μὲν οὐχ ὑπέσχετο διαιτᾶσθαι δὲ ἐν τῇ Συρίᾳ ἐπέτρεψεν, νίον τέ τινα τοῦ Φραάτου ἐν εὐεργεσίᾳ μέρει παρ' αὐτοῦ λαβὼν ἕς τε τὴν Ῥώμην ἀνήγαγε καὶ ἐν ὁμηρεΐᾳ ἐποίησατο.
- 19 ἐν δὲ τούτῳ καὶ ἔτι πρότερον συχνὰ μὲν καὶ ἐπὶ τῇ τῆς ναυμαχίας νίκη οἱ ἐν οἴκῳ Ῥωμαῖοι ἐψηφίσαντο. τὰ τε γὰρ νικητήρια αὐτῷ, ὡς καὶ τῆς Κλεοπάτρας, καὶ ἀψίδα τροπαιοφόρον ἐν
- 2 τε τῷ Βρεντεσίῳ καὶ ἑτέραν ἐν τῇ Ῥωμυῖᾳ ἀγορᾷ ἔδωκαν· τὴν τε κρηπίδα τοῦ Ἰουλείου ἡρώου τοῖς τῶν αἰχμαλωτῶν νεῶν ἐμβόλοις κοσμηθῆναι, καὶ πανήγυριν οἱ πεντετηρίδα ἄγεσθαι, ἐν τε τοῖς γενεθλίοις αὐτοῦ καὶ ἐν τῇ τῆς ἀγγελίας τῆς νίκης ἡμέρᾳ ἱερομηνίαν εἶναι, καὶ ἐς τὴν πόλιν ἐσιόντι αὐτῷ τὰς τε ἱερείας τὰς ἀειπαυθένους καὶ τὴν βουλὴν τὸν τε δῆμον μετὰ τε τῶν γυ-
3 ναικῶν καὶ μετὰ τῶν τέκνων ἀπαντῆσαι ἔγνωσαν. τὰς γὰρ εἰχὰς τὰς τε εἰκόνας καὶ τὴν προεδρίαν καὶ τὰλλα τὰ τοιοντότροπα περιττόν ἐστιν ἤδη λέγειν. τὴν μὲν οὖν πρώτην ἐκείνῳ τε ταῦτ' ἐψηφίσαντο, καὶ τὰ τοῦ Ἀντωνίου κοσμήματα τὰ μὲν καθεῖλον τὰ δ' ἀπήλειψαν, τὴν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἐγενήνητο μιὰρὰν ἐνόμισαν, καὶ τὸ τοῦ Μάρκου πρόσρημα ἀπέειπον μηδὲν τῶν συγγενῶν
- 4 αὐτοῦ εἶναι. ὡς μὲντοι καὶ τεθνεῶτα αὐτὸν ἐπύθοντο (ἡγγέλθη δὲ τοῦτο Κικέρωνος τοῦ Κικέρωνος παιδὸς ἐν μέρει τοῦ ἔτους ὑπατεύοντος), τοῦτό τέ τινες ὡς οὐκ ἀθεεὶ δὴ συμβὰν ἐλάμβανον, ἐπειδὴ περ ὁ πατὴρ αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Ἀντωνίου ὅτι μάλιστα ἐτε-

θνήκει, καὶ προσεψηγίσαντο τῷ Καίσαρι καὶ στεφάνους καὶ ἱερο- 5
 μηνίας πολλάς, καὶ αὐτῷ καὶ ἑτέρα ἐπινίκια ὡς καὶ τῶν Αἰγυπ-
 τίων ἀγαγεῖν ἔδοσαν· τὸν γὰρ Ἀντώνιον καὶ τοὺς ἄλλους Ῥω-
 μαίους τοὺς σὺν ἐκείνῳ νικηθέντας οὔτε πρότερον οὔτε τότε, ὡς
 καὶ ἑορτάζειν σφᾶς ἐπ' αὐτοῖς δέον, ὠνόμασαν. τὴν τε ἡμέραν 6
 ἐν ᾗ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐάλω, ἀγαθὴν τε εἶναι καὶ ἐς τὰ ἔπειτα ἔτη
 ἀρχὴν τῆς ἀπαριθμήσεως αὐτῶν νομίζεσθαι, καὶ τὸν Καίσαρα
 τὴν τε ἑξουσίαν τὴν τῶν δημάρχων διὰ βίου ἔχειν, καὶ τοῖς ἐπι-
 βοωμένοις αὐτὸν καὶ ἐντὸς τοῦ πωμηρίου καὶ ἔξω μέχρις ὀγδόου
 ἡμισταδίου ἀμύνειν, ὃ μηδενὶ τῶν δημαρχούντων ἐξῆν, ἔκκλητόν 7
 τε δικάζειν, καὶ ψῆφόν τινα αὐτοῦ ἐν πᾶσι τοῖς δικαστηρίοις ὥσπερ
 Ἀθηναῖς φέρεσθαι, τοὺς τε ἱερέας καὶ τὰς ἱερείας ἐν ταῖς ὑπὲρ τε
 τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς εὐχαῖς καὶ ὑπὲρ ἐκείνου ὁμοίως εὐχε-
 σθαι, καὶ ἐν τοῖς συσσιτίοις οὐχ ὅτι τοῖς κοινοῖς ἀλλὰ καὶ τοῖς
 ἰδίοις πάντας αὐτῷ σπένδειν ἐκέλευσαν.

τότε μὲν δὴ ταῦτ' ἐγνώσθη, ὑπατεύοντος δ' αὐτοῦ τὸ πέμπτον 20
 μετὰ Σέξτου Ἀπουληίου τά τε πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ πάντα ἐν 725
 αὐτῇ τῇ τοῦ Ἰανουαρίου νομηνίᾳ ὅρκοις ἐβεβαιώσαντο, καὶ ἐπειδὴ
 καὶ τὰ περὶ τῶν Πάρθων γράμματα ἦλθεν, ἔς τε τοὺς ὕμνους
 αὐτὸν ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐσγράφεσθαι, καὶ φυλὴν Ἰουλίαν ἐπ' 2
 αὐτοῦ ἐπονομάζεσθαι, τῷ τε στεφάνῳ αὐτὸν τῷ ἐπινικίῳ διὰ πα-
 σῶν τῶν πανηγύρεων χρῆσθαι, καὶ τοὺς συννικήσαντάς οἱ βου-
 λευτάς ἐν περιπορφύροις ἱματίοις τὴν πομπὴν αὐτῷ συμπεμψαι,
 τὴν τε ἡμέραν ἐν ᾗ ἂν ἐς τὴν πόλιν ἐσέλθῃ θυσίαις τε πανδημί 3
 ἀγαλθῆναι καὶ ἱερὰν αἰεὶ ἄγεσθαι, ἱερέας τε αὐτὸν καὶ ὑπὲρ τὸν
 ἀριθμὸν, ὅσους ἂν αἰεὶ ἐθελήσῃ, αἰρεῖσθαι προσκατεστῆσαντο·
 ὅπερ πού ἐξ ἐκείνου παραδοθὲν ἐς ἀόριστον ἐπηυξήθη, ὥστε μη-
 δὲν ἔτι χρῆναί με περὶ τοῦ πλῆθους αὐτῶν ἀκριβολογεῖσθαι. ὃ 4
 οὖν Καίσαρ τὰ μὲν ἄλλα πλὴν βραχείων ἐδέξατο, τὸ δὲ δὴ σύμ-
 παντας αὐτῷ τοὺς ἐν τῇ πόλει ὄντας ἀπαντῆσαι παρητήσατο ἀντι-
 κρὺς μὴ γενέσθαι. πλείστον δ' ὁμῶς ὑπὲρ πάντα τὰ ψηφισθέντα
 οἱ ἐπερήσθη ὅτι τὰς τε πύλας τὰς τοῦ Ἰανουῦ ὡς καὶ πάντων
 σφίσι τῶν πολέμων παντελῶς πεπαινμένων ἐκλείσαν, καὶ τὸ οἰώ-
 νισμα τὸ τῆς ὑγίειας ἐποίησαν· καὶ γὰρ τότε δι' ὑπὲρ εἶπον διε-
 λλείπτο. ἦσαν μὲν γὰρ ἐν ὅπλοις ἔτι καὶ Τρίεττοι Κελτοὺς ἐπα- 5
 γαγόμενοι καὶ Κάνταβροι καὶ Ῥακκαῖοι καὶ Ἀστυρες· καὶ οὗτοι
 μὲν ὑπὸ τοῦ Ταύρου τοῦ Στατίλου, ἐκεῖνοι δὲ ὑπὸ Νωνίου Γάλ-
 λου κατεστράφησαν· ἄλλα τε ὡς καθ' ἐκάστους τυραχώδη συχνὰ

s 2 ἐπινίκια] καὶ ἐπινίκια*

20 s 3 προαιρεῖσθαι*

ἐγίγνετο. ἀλλ' ἐπειδὴ μηδὲν μέγα ἀπ' αὐτῶν συνηνέχθη, οὕτε
ἐκεῖνοι τότε πολεμεῖσθαι ἐνόμιζον οὔτε ἐγὼ ἐπιφανὲς τι περὶ αὐ-
6 τῶν γράψαι ἔχω. Καῖσαρ δὲ ἐν τούτῳ τὰ τε ἄλλα ἐχρημάτιζε,
καὶ τεμένη τῇ τε Ῥώμῃ καὶ τῷ πατρὶ τῷ Καίσαρι, ἥρῳα αὐτὸν
Ἰούλιον ὀνομάσας, ἐν τε Ἐφέσῳ καὶ ἐν Νικαίᾳ γενέσθαι ἐφῆκεν·
αὐταὶ γὰρ τότε αἱ πόλεις ἐν τε τῇ Ἀσίᾳ καὶ ἐν τῇ Βιθυνίᾳ προ-
7 ετετίμηντο. καὶ τούτους μὲν τοῖς Ῥωμαίοις τοῖς παρ' αὐτοῖς ἐποι-
κοῦσι τιμᾶν προσέταξεν· τοῖς δὲ δὴ ξένοις, Ἑλλήνας σφας ἐπι-
καλέσας, ἐαυτῷ τινά, τοῖς μὲν Ἀσιανοῖς ἐν Περγάμῳ τοῖς δὲ
Βιθυνοῖς ἐν Νικομηδείᾳ, τεμενίσαι ἐπέτρεπεν. καὶ τοῦτ' ἐκείθεν
ἀρξάμενον καὶ ἐπ' ἄλλων αὐτοκρατόρων οὐ μόνον ἐν τοῖς Ἑλ-
8 ληνικοῖς ἔθνεσιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ὅσῳ τῶν Ῥωμαίων
ἀκούει, ἐγένετο. ἐν γάρ τοι τῷ ἄστει αὐτῷ τῇ τε ἄλλῃ Ἰταλίᾳ
οὐκ ἔστιν ὅστις τῶν καὶ ἐφ' ὅποσον οὖν λόγου τινὸς ἄξιον ἐτόλ-
μησε τοῦτο ποιῆσαι· μεταλλάξασι μέντοι κἀνταῦθα τοῖς ὁρθῶς
αὐταρχήσουσιν ἄλλαι τε ἰσόθεοι τιμαὶ δίδονται καὶ δὴ καὶ ἡρώα
ποιεῖται.

9 ταῦτα μὲν ἐν τῷ χειμῶνι ἐγένετο, καὶ ἔλαβον καὶ οἱ Περγα-
μηνοὶ τὸν ἀγῶνα τὸν ἱερὸν ὠνομασμένον ἐπὶ τῇ τοῦ ναοῦ αὐτοῦ
21 τιμῇ ποιεῖν. τοῦ δὲ δὴ θέρους ἔς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ ἔς τὴν
Ἰταλίαν ὁ Καῖσαρ ἐπεραινώθη, καὶ αὐτοῦ ἔς τὴν πόλιν ἐσελθόντος
οἱ τε ἄλλοι ἔθυσαν, ὥσπερ εἴρηται, καὶ ὁ ὑπατος Ῥαλλέριος Ποτί-
τος· ἐκεῖνος μὲν γὰρ καὶ τοῦτο πᾶν τὸ ἔτος, ὥσπερ καὶ τὰ δύο
τὰ πρότερα, ὑπάτευσεν, τὸν δὲ δὴ Σέξτιον ὁ Ποτίτος διεδέξατο.
2 οὗτος οὖν δημοσίᾳ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τε τοῦ δήμου καὶ ὑπὲρ τῆς
βουλῆς ἐπὶ τῇ τοῦ Καίσαρος ἀφίξει ἐβουθύτησεν· ὁ μὲν πρὸ-
τερον ἐπὶ μηδενὸς ἄλλου ἐγεγόνει. μετὰ δὲ τοῦτο τούς τε ὑπο-
3 στρατήγους καὶ ἐπήνεσε καὶ ἐτίμησεν ὥσπερ εἴθιστο, καὶ τὸν τε
Ἀγρίππαν ἄλλοις τέ τισι καὶ σημείῳ κυανοειδεῖ ναυκρατητικῷ προσ-
επεσέμνυνε, καὶ τοῖς στρατιώταις ἔδωκε τινά· τῷ τε δήμῳ καθ'
ἐκατὸν δραχμῆς, προτέροις μὲν τοῖς ἐς ἄνδρας τελοῦσιν, ἔπειτα
δὲ καὶ τοῖς παισὶ διὰ τὸν Μάρκελλον τὸν ἀδελφιδοῦν, διένειμεν.
4 καὶ ἐπὶ τε τούτοις, καὶ ὅτι παρὰ τῶν πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ
τὸ χρυσίον τὸ τοῖς στεφάνοις προσῆκον οὐκ ἔδεξατο, καὶ ὅτι καὶ
πάντα ἃ τε αὐτὸς ὥφειλέ τισιν ἀπέδωκε, καὶ ἃ οἱ ἄλλοι ἐνώφειλον
οὐκ ἐσέπραξεν, ὥσπερ εἴρηται, τῶν τε δυσχερῶν πάντων οἱ Ῥω-
5 μαῖοι ἐπελάθοντο, καὶ τὰ ἐπινίκια αὐτοῦ ἡδέως ὥς καὶ ἄλλοσι γίνων
ἀπάντων τῶν ἡττηθέντων ὄντων εἶδον· τοσοῦτο γὰρ τὸ πλῆθος

τῶν χρημάτων διὰ πάσης ὁμοίως τῆς πόλεως ἐχώρησεν ὥστε τὰ μὲν κτήματα ἐπιτιμηθῆναι, τὰ δὲ δανείσμινα ἀγαπητῶς ἐπὶ δραχμῇ πρότερον ὄντα τότε ἐπὶ τῷ τριτημορίῳ αὐτῆς γενέσθαι. ἐώρτισε δὲ τῇ μὲν πρώτῃ ἡμέρᾳ τὰ τε τῶν Παννονίων καὶ τὰ τῶν Δελματιῶν, τῆς τε Ἰαυπιδίας καὶ τῶν προσχώρων σφίσι, Κελτιῶν τε καὶ Γαλατῶν τινῶν. Γάιος γὰρ Καρίνας τοὺς τε Μωρίνους καὶ ἄλλους τινὰς συνεπαναστάντας αὐτοῖς ἐχειρώσατο, καὶ τοὺς Σουήβους τὸν Ῥήγον ἐπὶ πολέμῳ διαβάντας ἀπέωσατο· καὶ διὰ ταῦτα ἤγαγε μὲν καὶ ἐκεῖνος τὰ νικητήρια, καίτοι τοῦ τε πατρὸς αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ Σύλλου θανατωθέντος, καὶ αὐτὸς ἄρξαι ποτὲ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν ὁμοίων οἱ κωλυθεῖς, ἤγαγε δὲ καὶ ὁ Καῖσαρ, ἐπειδὴ ἡ ἀναφορὰ τῆς νίκης τῇ αὐτοκράτορι αὐτοῦ ἀρχῇ προσήκουσα ἦν. ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ ταῦτα διεωρισθή, ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἢ πρὸς τῷ Ἀκτίῳ ναυκρατίᾳ, καὶ τῇ τρίτῃ ἢ τῆς Αἰγύπτου καταστροφῇ. ἐπιφανεῖς μὲν δὴ καὶ αἱ ἄλλαι πομπαὶ διὰ τὰ ὑπ' αὐτῆς λάφυρα ἐγένοντο (τοσαῦτα γὰρ ἡθροίσθη ὥστε πάσαις ἐπαρκέσαι), πολυτελεστάτη δ' οὖν καὶ ἄξιοπρεπεστάτη αὕτη ἡ Αἰγυπτία. τὰ τε γὰρ ἄλλα καὶ ἡ Κλεοπάτρα ἐπὶ κλίνης ἐν τῷ τοῦ θανάτου μιμήματι παρεκομίσθη, ὥστε τρόπον τινὰ καὶ ἐκείνην μετὰ τε τῶν ἄλλων αἰχμαλώτων καὶ μετὰ τοῦ Ἀλέξανδρου τοῦ καὶ ἡλίου, τῆς τε Κλεοπάτρας τῆς καὶ σελήνης, τῶν τέκνων, ὡς πομπεῖον ὀφθῆναι. μετὰ δὲ δὴ τοῦτο ὁ Καῖσαρ ἐφ' ὕπνου αὐτοῖς ἐσελεύσας τὰ μὲν ἄλλα κατὰ τὸ νομιζόμενον ἐπραξε, τὸν δὲ δὴ συνύπατον τοὺς τε λοιποὺς ἄρχοντας περιεῖδε παρὰ τὸ καθεστῆκος ἐπισπομένους οἱ μετὰ τῶν λοιπῶν βουλευτῶν τῶν συννενικηκότων· εἰώθεσαν γὰρ οἱ μὲν ἡγεῖσθαι οἱ δὲ ἐφέπεισθαι.

ἐπεὶ δὲ ταῦτα διετέλεσεν, τό τε ἀθήναιον τὸ Χαλκιδικὸν ὠνο- 22 μισμένον καὶ τὸ βουλευτήριον τὸ Ἰουλίειον, τὸ ἐπὶ τῇ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τιμῇ γενόμενον, καθιέρωσεν. ἐνέστησε δὲ ἐς αὐτὸ τὸ ἄγαλμα τὸ τῆς νίκης τὸ καὶ νῦν ὄν, δηλῶν, ὡς ἔοικεν, ὅτι παρ' αὐτῆς τὴν ἀρχὴν ἐκτήσατο· ἦν δὲ δὴ τῶν Τυραντίνων, καὶ ἐκεῖ- 2 θεν ἐς τὴν Ῥώμην κομισθὲν ἐν τε τῷ συνεδρίῳ ἰδρῦθη καὶ Αἰγυπτίοις λαφύροις ἐκοσμήθη. καὶ τοῦτο καὶ τῷ τοῦ Ἰουλίου ἡρώϊ ὁσιωθέντι τότε ὑπῆρξεν· συχνὰ γὰρ καὶ ἐς ἐκεῖνο ἀνετέθη, καὶ 3 ἕτερα τῷ τε Αἰ τῷ Καπιτωλίῳ καὶ τῇ Ἑρμῇ τῇ τε Ἀθηνᾷ ἱερώθη, πάντων τῶν πρότερον ἐνταῦθα ἀνακεῖσθαι δοκούντων ἢ καὶ ἐτι κειμένων ἐκ δόγματος τότε καθαιρεθέντων ὡς καὶ μεμνημένων.

• 3 τὸν τε Ῥήγον •

- καὶ οὕτως ἡ Κλεοπάτρα καίπερ καὶ ἡττηθεῖσα καὶ ἀλοῦσα ἐδο-
 ξάσθη, ὅτι τὰ τε κοσμήματα αὐτῆς ἐν τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀνάκει-
 4 ται καὶ αὐτὴ ἐν τῷ ἀφροδισίῳ χρυσῇ ὀρεῖται. ἐν δ' οὖν τῇ τοῦ
 ἡρώου ὀσιώσει ἀγῶνές τε παρτοδαποὶ ἐγένοντο, καὶ τὴν Τροίαν
 εὐπατρίδαι παῖδες ἵπνευσαν, ἄνδρες τε ἐκ τῶν ὁμοίων σφίσιν ἐπὶ
 τε κελήτων καὶ ἐπὶ συνωρίδων τῶν τε τεθρόλινων ἀντηγωνίσαντο,
 5 Κύντος τέ τις Ὑπέλλιος βουλευτῆς ἐμονομάχησεν. καὶ θηρία
 καὶ βοτὰ ἄλλα τε παμπληθῆ καὶ ῥινόκερος ἵππος τε ποτάμιος,
 πρῶτον τότε ἐν τῇ Ῥώμῃ ὀφθέντα, ἐσφάγη. καὶ ὁ μὲν ἵππος
 ὁποῖος ἐστί, πολλοῖς τε εἴρηται καὶ πολὺ πλείοσιν ἐώρεται· ὁ δὲ
 δὴ ῥινόκερος τὰ μὲν ἄλλα ἐλέφαντί πη προσέοικε, κέρας δὲ τι
 6 κατ' αὐτὴν τὴν ῥίνα ἔχει, καὶ διὰ τοῦτο οὕτω κέκληται. ταῦτά
 τε οὖν ἐσῆχθη, καὶ ἄθροοι πρὸς ἀλλήλους Λακοὶ τε καὶ Σουήβοι
 ἐμαχέσαντο. εἰσὶ δ' οὗτοι μὲν Κελτοί, ἐκείνοι δὲ δὴ Σκύθαι τρό-
 πον τινά· καὶ οἱ μὲν πέραν τοῦ Ῥήνου ὥς γε τὰκριβὲς εἰπεῖν
 (πολλοὶ γὰρ καὶ ἄλλοι τούτων τοῦ Σουήβων ὀνόματος ἀντιποιοῦν-
 7 ται), οἱ δ' ἐπ' ἀμφοτέρω τοῦ Ἰστρου νέμονται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐπὶ
 τὰδε αὐτοῦ καὶ πρὸς τῇ Τριβαλλικῇ οἰκοῦντες ἔς τε τὸν τῆς Μυ-
 σίας νομὸν τελοῦσι καὶ Μυσοί, πλὴν παρὰ τοῖς πάνιν ἐπιχωρίοις,
 ὀνομάζονται, οἱ δὲ ἐπέκεινα Λακοὶ κέκληνται, εἴτε δὴ Γέται τινὲς
 εἴτε καὶ Θράκες τοῦ Λακικοῦ γένους τοῦ τὴν Ῥοδόπην ποτὲ ἐποι-
 8 κήσαντος ὄντες. οὗτοι οὖν οἱ Λακοὶ ἐπρεσβεύσαντο μὲν πρὸ τοῦ
 χρόνου τούτου πρὸς τὸν Καίσαρα, ὥς δ' οὐδενὸς ὦν ἐδέοντο ἔτυ-
 χον, ἀπέκλιναν πρὸς τὸν Ἀντώνιον, καὶ ἐκείνον μὲν οὐδὲν μέγα
 ὠφέλησαν στασιάσαντες ἐν ἀλλήλοις, ἀλόντες δὲ ἐκ τούτου τινὲς
 9 ἔπειτα τοῖς Σουήβοις συνεβλήθησαν. ἐγένετο δὲ ἡ θεωρία ἅπασα
 ἐπὶ πολλάς, ὥσπερ εἰκὸς ἦν, ἡμέρας, οὐδὲ διέλιπε καίτοι τοῦ Καί-
 σαρος ἀρρωστήσαντος, ἀλλὰ καὶ ἀπόντος αὐτοῦ δι' ἐτέρων ἐποιήθη.
 καὶ ἐν αὐταῖς οἱ βουλευταὶ μίαν τινὰ ὥς ἕκαστοι ἡμέραν ἐν τοῖς
 τῶν οἰκιῶν σφῶν προθύροις εἰσιτιάθησαν, οὐκ οἶδ' ὅθεν ἐς τοῦτο
 προαχθέντες· οὐ γὰρ παραδέδοται.
- 23 τότε μὲν δὴ ταῦθ' οὕτως ἐπράχθη, τοῦ δὲ δὴ Καίσαρος τὸ
 τέταρτον ἔτι ὑπατεύοντος ὁ Ταῦρος ὁ Στατίλιος θάλατράν τι ἐν
 τῷ ἀρείῳ πεδίῳ κυνηγετικὸν λίθινον καὶ ἐξεποίησε τοῖς ἑαυτοῦ
 τέλεσι καὶ καθιέρωσεν ὀπλομαχίᾳ, καὶ διὰ τοῦτο στρατηγὸν ἔνα
 παρὰ τοῦ δήμου κατ' ἔτος αἰρεῖσθαι ἐλάμβανεν.
- 2 κατὰ δὲ δὴ τοὺς αὐτοὺς τούτους χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγένετο,
 ὁ Κράσσος ὁ Μάρκος ἔς τε τὴν Μακεδονίαν καὶ ἐς τὴν Ἑλλάδα

πεμφθεῖς τοῖς τε Δυκοῖς καὶ τοῖς Βαστάρταις ἐπολέμησεν. καὶ περὶ
 μὲν ἐκείνων, οἵτινές τ' εἰσὶ καὶ διὰ τί ἐπολεμώθησαν, εἴρηται· Βαστάρ- 3
 ται δὲ Σκύθαι τε ἀκριβῶς γενομίδαται, καὶ τότε τὸν Ἰστρον διαβάν-
 τες τὴν τε Μυσίαν τὴν καταντιπέρας σφῶν καὶ μετὰ τοῦτο καὶ
 Τριβαλλοὺς ὁμόρους αὐτῇ ὄντας τοὺς τε Δαρδάνους ἐν τῇ χώρᾳ τῇ
 ἐκείνων οἰκοῦντας ἐχειρώσαντο. τέως μὲν οὖν ταῦτ' ἐποιοῦν, οὐδὲν
 σφισι πρᾶγμα πρὸς τοὺς Ῥωμαίους ἦν· ἐπεὶ δὲ τὸν τε Αἴμον 4
 ὑπερέβησαν καὶ τὴν Θράκην τὴν Δενθελιτῶν ἐνσπονδον αὐτοῖς
 οὖσαν κατέδραμον, ἐνταῦθα ὁ Κράσσος τὸ μὲν τι τῷ Σιτᾷ τῷ
 τῶν Δενθελιτῶν βασιλεῖ τυφλῷ ὄντι ἀμύνων, τὸ δὲ δὴ πλείστον
 περὶ τῇ Μακεδονίᾳ φοβηθεῖς ἀντεπῆλθε σφίσι, καὶ αὐτοὺς ἐκ τῆς
 προσόδου μόνης καταπλήξας ἐξέωσεν ἀμαχί τῆς χώρας. καὶ τού- 5
 του οἴκαδε ἀναχωροῦντας ἐπιδιώκων τὴν τε Σεγετικὴν καλουμένην
 προσηποιήσατο καὶ ἐς τὴν Μυσίδα ἐνέβαλεν, καὶ τὴν τε χώραν
 σφῶν ἐκάκωσε καὶ πρὸς τεῖχος τι καρτερὸν προσελάσας τοῖς μὲν
 προδρόμοις ἔπταισε (μόνους γὰρ αὐτοὺς οἱ Μυσοὶ οἰθθέντες εἶναι
 ἐπέξοδον ἐποίησαντο), προσβοηθήσας δὲ σφισι παντὶ τῷ λοιπῷ
 στρατεύματι καὶ ἀνέκοψεν αὐτοὺς καὶ προσεδρεύσας ἐξεῖλεν. πρῶς- 24
 σοντος δὲ αὐτοῦ ταῦτα οἱ Βαστάρταις τῆς τε φυγῆς ἐπέσχον καὶ
 πρὸς τῷ Κέδρῳ ποταμῷ κατέμειναν, περιορῶμενοι τὰ γενησόμενα.
 ἐπειδὴ τε νικήσας τοὺς Μυσοὺς καὶ ἐπ' ἐκείνους ὥρμησεν, πρέσβεις
 ἔπεμψαν ἀπαγορεύοντες αὐτῷ μὴ διώκειν σφᾶς, ὥς οὐδὲν τοὺς Ῥω-
 μαίους ἡδικηκότες. καὶ αὐτοὺς ὁ Κράσσος κατασχὼν ὥς καὶ τῇ 2
 ὑστεραίᾳ τὴν ἀπόκρισιν δώσων, τὰ τε ἄλλα ἐφιλοφρονήσατο καὶ
 κατεμέθυσεν ὥστε πάντα τὰ βουλευμάτα αὐτῶν ἐκμαθεῖν· ἀπλή-
 στως τε γὰρ ἐμπορεῖται πᾶν τὸ Σκυθικὸν φῦλον οἶνον, καὶ ὑπερ-
 κορὲς αὐτοῦ ταχὺ γίγνεται. Κράσσος δὲ ἐν τούτῳ τῆς νυκτὸς ἐς 3
 ὕλην τινὰ προχωρήσας, καὶ προσκόπους πρὸ αὐτῆς καταστήσας,
 ἀνέπασέ τε τὸ στράτευμα, καὶ μετὰ τοῦτο τῶν Βασταρτῶν μό-
 νους τε ἐκείνους εἶναι νομισάντων καὶ ἐπιδραμόντων σφίσι, ἔς τε
 τὰ λύσια ἀναχωροῦσιν ἐπακολουθησάντων, πολλοὺς μὲν ἐνταῦθα
 πολλοὺς δὲ καὶ φυγόντας ἔφθειρεν· ὑπὸ τε γὰρ τῶν ἀμαξῶν κα- 4
 τόπιν αὐτοῖς οὐσῶν ἐνεποδίσθησαν, καὶ προσέτι καὶ τοὺς παῖδας
 τὰς τε γυναῖκας σῶσαι ἐθέλῃσαντες ἔπταισαν. καὶ τὸν γε βασιλεῖα
 αὐτῶν Δέλδωνα αὐτὸς ὁ Κράσσος ἀπέκτεινεν· καὶ τὰ σκῦλα αὐ-
 τοῦ τῷ φερετρῷ Διὶ ὥς καὶ ὀπίμα ἀνέθηκεν, εἶπερ αὐτοκράτωρ
 στρατηγὸς ἐγεγόνει. ἐκείνῳ τε οὖν οὕτως ἐπράχθη, καὶ οἱ λοιποὶ 5
 οἱ μὲν ἐς ἄλλος τι καταφυγόντες περιεπρήσθησαν, οἱ δὲ ἐς τεῖχος

τι ἐσπηδήσαντες ἐξήρθησαν. ἄλλοι ἐς τὸν Ἰστρον ἐμπεσόντες,
 6 ἄλλοι κατὰ τὴν χώραν σκεδασθέντες ἐγθάρησαν. περιλειφθέντων
 δ' οὖν καὶ ὡς τινῶν, καὶ χωρίον ἰσχυρὸν καταλαβόντων, ἡμέρας
 μὲν τινὰς μᾶτην σφίσιν ὁ Κράσσος προσήδρευεν, ἔπειτα Ῥώλον
 7 οἱ Γετῶν τινῶν βασιλέως ἐπικουρήσαντος ἐξεῖλεν αὐτούς. καὶ ὁ
 τε Ῥώλης πρὸς τὸν Καίσαρα ἐλθὼν φίλος τε ἐπὶ τούτῳ καὶ σύμ-
 μαχος αὐτοῦ ἐνομίσθη, καὶ οἱ αἰχμάλωτοι τοῖς στρατιώταις δι-
 δόθησαν.

- 25 πρῶτος δὲ ταῦτα ὁ Κράσσος ἐπὶ τοὺς Μυσοὺς ἐτράπετο, καὶ
 τὰ μὲν πείθων τινὰς τὰ δὲ ἐκφοβῶν τὰ δὲ καὶ βιαζόμενος, πάντας
 μὲν πλὴν πάνυ ὀλίγων, ἐπιπόνως δὲ δὴ καὶ ἐπικινδύνως κατεστρέ-
 2 ψατο. καὶ τότε μὲν (χειμῶν γὰρ ἦν) ἐς τὴν φιλίαν ἀνεχώρησε,
 πολλὰ μὲν ὑπὸ τοῦ ψύχους πολλῶν δὲ ἔτι πλείω ὑπὸ τῶν Θυρκῶν,
 δι' ὧν ὡς φίλων ἐπανήει, παθὼν· ὅθεν περ γνώμην ἔσχεν ἄρκε-
 σθῆναι τοῖς κατειργασμένοις. καὶ γὰρ καὶ θυσίαι καὶ νικητήρια
 οὐχ ὅτι τῷ Καίσαρι ἀλλὰ καὶ ἐκείνῳ ἐψηφίσθη· οὐ μέντοι καὶ
 τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ὄνομα, ὥς γέ τινες φασιν, ἔλαβεν, ἀλλ' ὁ
 3 Καῖσαρ μόνος αὐτὸ προσέθετο. ἐπεὶ δὲ οἱ Βαστάρνοι ταῖς τε
 συμφοραῖς ἀγθόμενοι, καὶ μηκέτ' αὐτὸν ἐπιστρατεύειν σφίσι πν-
 θόμενοι, πρὸς τε τοὺς Δευθελήτας καὶ πρὸς τὸν Σιτῶν αὐθις ὡς
 καὶ αἰτιώτατον αὐτοῖς τῶν κακῶν γεγονότα ἐτράποντο, οὕτω καὶ
 ακων ἐξανέστη, καὶ σπουδῇ χωρήσας ἀνέλιπτός τε αὐτοῖς ἐπέπεσε,
 4 καὶ κρατήσας σπονδὰς ὁποίας ἠθέλησεν ἔδωκεν. ὡς δ' ἄπαξ τῶν
 ὅπλων αὐθις ἦψατο, ἐπεθύμησεν ἀμύνασθαι τοὺς Θυρκᾶς τοὺς ἐν
 τῇ ἀνακομιδῇ τῇ ἐκ τῆς Μυσίας λυπήσαντας αὐτόν· καὶ γὰρ τότε
 χωρία τε ἐντειχιζόμενοι καὶ πολεμησεῖοντες ἡγγέλλοντο. καὶ σφῶν
 Μαίδους μὲν καὶ Σερδὸνς μάχαις τε κατακρατῶν, καὶ τὰς χεῖρας
 τῶν ἁλισκομένων ἀποτέμνων, οὐκ ἀπόνως μὲν, ἐχειρώσατο δ' οὖν·
 5 τὰ δ' ἄλλα πλὴν τῆς τῶν Ὀδρουσῶν γῆς κατέδραμεν. τούτων γάρ,
 ὅτι τῷ τε Διονύσῳ πρόσκεινται καὶ τότε ἄνευ τῶν ὅπλων ἀπήνησάν
 οἱ, ἐφείσατο· καὶ αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν ἐν ἣ καὶ τὸν θεὸν ἀγᾶλ-
 λουσιν ἐχαρίσατο, Βησσὸς τοὺς κατέχοντας αὐτὴν ἀφελόμενος.
- 26 πρῶτονται δὲ αὐτὸν ταῦτα ὁ Ῥώλης Δάπυγι Γετῶν τινῶν καὶ
 αὐτῷ βασιλεῖ πολεμωθεὶς μετεπέμψατο· καὶ ὃς ἐπικουρήσας οἱ τὴν
 τε ἵππον τῶν ἐναντίων ἐς τοὺς πεζοὺς ἐσῆραξε, καὶ συμφοβήσας
 ἐκ τούτου καὶ ἐκείνους μάχην μὲν οὐδεμίαν ἔτ' ἐποίησατο, φρόνον
 2 δὲ δὴ φευγόντων ἐκατέρων πολὺν εἰργάσατο. καὶ μετὰ τοῦτο τὸν
 Δάπυγα πρὸς φροσύριόν τι καταφνγόντα ἀπολαβὼν ἐπολιόρκει· κἂν
 τῇ προσεδρεΐᾳ ἑλληνιστί τις αὐτὸν ὑπὸ τοῦ τείχους ἀσπασάμενος
 ἔς τε λόγους οἱ ἦλθε καὶ προδοσίαν συνέθετο. ἁλισκόμενοι οὖν

οὕτως οἱ βάρβαροι ἐπ' ἀλλήλους ὥρμησαν, καὶ ὃ τε Δάπνυς ἀπέ-
θανε καὶ ἄλλοι πολλοί. τὸν μέντοι ἀδελφὸν αὐτοῦ ζωγράφας ὁ
Κράσσος οὐχ ὅτι τι κακὸν ἔδρασεν, ἀλλὰ καὶ ἀφῆκεν. ποιήσας 3
δὲ ταῦτα ἐπὶ τὸ σπήλαιον τὴν Κεῖρην καλουμένην ἑστρατεύσατο·
τοῦτο γὰρ μέγιστόν τε ἄμα καὶ ἐχυρώτατον οὕτως ὃν ὥς καὶ τοὺς
Τιτᾶνας ἐς αὐτὸ μετὰ τὴν ἤτταν τὴν ὑπὸ τῶν Θεῶν δῆ σφισι γε-
νομένην συγκαταφυγεῖν μυθεύεσθαι, καταλαβόντες οἱ ἐπιχώριοι
πλήθει πολλῷ τά τε ἄλλα τὰ τιμιώτατα καὶ τὰς ἀγέλας ἐς αὐτὸ
πάσας ἔσεκομίσαντο. ὁ οὖν Κράσσος τά τε στόμια αὐτοῦ πάντα 4
σκολιὰ καὶ δυσδιερένητα ὄντα ἀναζητήσας ἀπωροδόμησεν, καὶ τού-
του κακέινους λιμῷ κατεστρέψατο. ὥς δὲ ταῦτα αὐτῷ προεχώρη-
σεν, οὐδὲ τῶν ἄλλων Γετῶν, καίπερ μηδὲν τῷ Δάπνυι προσηκόντων,
ἀπέσχετο, ἀλλ' ἐπὶ Γένουκλα τὸ εὐερχέστατον τῆς Ζυράξου ἀρχῆς 5
τεῖχος ἦλθεν, ὅτι τὰ σημεῖα, ἃ τοῦ Ἀντωνίου τοῦ Γαῖου οἱ Βα-
σιτάροις πρὸς τῇ τῶν Ἰστριανῶν πόλει ἀφῆρηγτο, ἐνταῦθα ἤκουεν
ὄντα· καὶ αὐτὸ πεζῇ τε ἄμα καὶ διὰ τοῦ Ἰστροῦ (πρὸς γὰρ τῷ
ῥυδατι ἐπεπόλιστο) προσβυλῶν οὐκ ἐν πολλῷ μὲν χρόνῳ, σὺν πολλῷ
δὲ δὴ πόνῳ, καίτοι τοῦ Ζυράξου μὴ παρόντος, εἶλεν. ἐκεῖνος γὰρ 6
ὥς τάχιστα τῆς ὁρμῆς αὐτοῦ ἦσθετο, πρὸς τε τοὺς Σκύθας ἐπὶ
συμμαχίαν μετὰ τῶν χρημάτων ἀπῆρε, καὶ οὐκ ἔφθη ἀνακομισθεῖς.

ταῦτα μὲν ἐν Γέταις ἔπραξε, τῶν δὲ δὴ Μυσῶν τοὺς μὲν ἐκ
τῶν χειρωμένων ἐπαναστάνας δι' ἐτέρων ἀνεκτίσατο, ἐπὶ δὲ 27
Ἀρτακίους ἄλλους τέ τινας οὐθ' ἁλόντας ποτὲ οὐτ' αὖ προσχωρή-
σαι οἱ ἐθέλοντας, καὶ αὐτούς τε μέγιστον ἐπὶ τούτῳ φρόνουντας
καὶ τοῖς ἄλλοις ὁργὴν τε ἄμα καὶ νεωτερισμὸν ἐμποιοῦντας, αὐτὸς
τε ἐπεστράτευσεν, καὶ σφας τὰ μὲν βίβη, δρᾶσαντας οὐκ ὀλίγα, τὰ
δὲ καὶ φόβῳ τῶν ἀλίσκομένων προσηγάγετο.

ταῦτα μὲν ἐν χρόνῳ ἐγένετο, γράψω δὲ τά τε ἄλλα ὥς πον 2
παραδέδοται, καὶ αὐτὰ τὰ ὀνόματα. τὸ μὲν γὰρ πάσαι Μυσοὶ τε
καὶ Γέται πᾶσαν τὴν μεταξὺ τοῦ τε Αἴμου καὶ τοῦ Ἰστροῦ οὖσαν
ἐνέμοντο, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου καὶ ἐς ἄλλα τινὲς αὐτῶν ὀνόματι 3
μετέβαλον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐς τὸ τῆς Μυσίας ὄνομα πάνθ' ὅσα ὁ 3
Σάβος ἐς τὸν Ἰστρον ἐμβάλλων, ὑπὲρ τε τῆς Δελματίας καὶ ὑπὲρ
τῆς Μακεδονίας τῆς τε Θράκης, ἀπὸ τῆς Παννονίας ἀφορᾷ,
συγκεχώρηκεν. καὶ ἔστιν ἐν αὐτοῖς ἄλλα τε ἔθνη πολλὰ καὶ οἱ
Τριβαλλοὶ ποτε προσσηγορευθέντες, οἱ τε Δάρδανοι καὶ νῦν οὕτω
καλούμενοι.

p. 25 v. 5 marg. pro 12 lege 3. fr. 61 tolle totum coll. lib. 56 6 i.
 fr. 102, 103 s et 106 i tolle et ipsa coll. Plutarchi Sulla 7 med., 21 et 22.
 36 28 s tolle τῆς cum annotatione sua coll. Thuc. 3 70. 39 18 i margini adde
 a. u. 698? 39 34 s lege *ἐπειγόντων*. 40 43 s tolle notam coll. Thuc. 3 56.
 43 3 s ex nota tolle interrogationis signum. 44 45 4 non *ἐγείνατο* sed
ἐπέγειστο posuerit scriptor plusquamperfecti amantissimus. cf. 71 30 extr: *ἐπτερ*
ἐξαγρήχει, πάντως ἂν ἐσεσώχει. ad 46 45 s i adde infra: αὐτοῦ?
 50 12 7 ann. post *ἐπιτήδεια*? adde: an ἄριστα?

